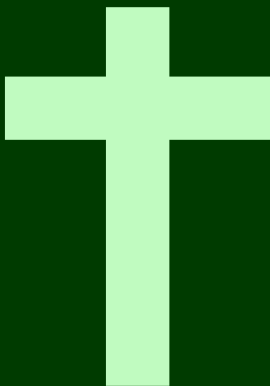

Hmooh hmëë he-
ga-jmee Jesucristo;
Salmos

New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín

(MX:chz:Chinantec, Ozumacín)

Hmooh hmëë he- ga-jmee Jesucristo; Salmos New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín (MX:chz:Chinantec, Ozumacín)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Ozumacín

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Ozumacín [chz], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Psalms

in Chinantec, Ozumacín

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

77bbb809-d78b-5d8c-9c0b-2363ea7f466b

Contents

San Mateo	1
San Marcos	76
San Lucas	123
San Juan	203
Hechos	261
Romanos	336
1 Corintios	366
2 Corintios	397
Gálatas	417
Efesios	429
Filipenses	440
Colosenses	448
1 Tesalonicenses	456
2 Tesalonicenses	463
1 Timoteo	467
2 Timoteo	476
Tito	482
Filemón	486
Hebreos	488
Santiago	511
1 Pedro	519
2 Pedro	528
1 Juan	534
2 Juan	542
3 Juan	543
Judas	545
Apocalipsis	548

San Mateo Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga- sii' Matä'

Lä-jëë- dsa- ma-gyuh-
kyaa' Jesucristo
(Lc. 3:23-38)

¹ Jee' la- na-sii- jmii- kih' lä-jëë- dsa- ma-gyuh- kyaa' Jesucristo hi- laa' sa'ju- kih' David, hi- ma' laa' sa'ju- kih' Abraham. ² Abraham ma' laa' jmii- Isaac. Isaac he' ma' laa' jmii- Jacob. Jacob ma' laa' jmii- Judá kyaah' lä-jëë- øøyh-. ³ Judá ma' laa' jmii- Fare kyaah' Zara. Choo' hi- he' ga-laa' Tamar. Fare he' ma' laa' jmii- Esrom. Esrom ma' laa' jmii- Aram. ⁴ Aram he' ma' laa' jmii- Aminadab. Aminadab ma' laa' jmii- Naasón. Naasón he' ma' laa' jmii- Salmón. ⁵ Rahab kyaah' Salmón ga-laa' cho'jmii- Booz. Rut kyaah' Booz he' ga-laa' cho'jmii- Obed. Obed he' ma' laa' jmii- Isaí. ⁶ Isaí ma' laa' jmii- rey David. Më' Uría kyaah' rey David he' ga-laa' cho'jmii- Salomón. ⁷ Salomón he' ma' laa' jmii- Roboam. Roboam ma' laa' jmii- Abía. Abía ma' laa' jmii- Asa. ⁸ Asa he' ma' laa' jmii- Josafat. Josafat ma' laa' jmii- Joram. Joram ma' laa' jmii- Uzía. ⁹ Uzía he' ma' laa' jmii- Jotam. Jotam ma' laa' jmii- Acaz. Acaz ma' laa' jmii- Ezequía. ¹⁰ Ezequía he' ma' laa' jmii- Manasé.

Manasé ma' laa' jmii- Amón. Amón ma' laa' jmii- Josía. ¹¹ Josía ma' laa' jmii- Jeconía kyaah' lä-jëë- øøyh-. Jii- kih' Josía ga-jääy' he- wii' dsa- Israel ta- hwa' Babilonia. ¹² Ma-ngëë' ma-nää' dsa- Israel ta- hwa' Babilonia, Jeconía he' ma' laa' jmii- Salatiel. Salatiel ma' laa' jmii- Zorobabel. ¹³ Zorobabel he' ma' laa' jmii- Abiud. Abiud ma' laa' jmii- Eliaquim. Eliaquim ma' laa' jmii- Azor.

¹⁴ Azor he' ma' laa' jmii- Sadoc. Sadoc ma' laa' jmii- Aquím. Aquím ma' laa' jmii- Eliud. ¹⁵ Eliud he' ma' laa' jmii- Eleazar. Eleazar ma' laa' jmii- Matán. Matán ma' laa' jmii- Jacob. ¹⁶ Jacob he' ma' laa' jmii- José, hi- ga-laa' dsa-nuuh- kyaa' María. María he' ga-laa' choo' Jesús hi- ga-lä-chee- Cristo (he- hnøø' jäh- hi- na-hñaa'). ¹⁷ Lä-jëë- jmii- dsa- he' tē- gya-kyee' dsa- wa-ra- ga-heen' lä-jaa- lä-jaa- lä- ga-løø' kyaah' Abraham, lä- ga-tē' David. Lä-ja- tē- gya-kyee' dsa- ka-läh', he- ga-løø' kyaah' David lä-jiih' ma' ga-jääy' he- wii' dsa- Israel ta- hwa' Babilonia. Lä-ja- tē- gya-kyee' ka-läh', he- ga-løø' lä- ma' ga-näay' Babilonia, lä-jiih' ga-lä-chaa- Cristo.

Lä-la- ga-lä-chaa- Jesús
(Lc. 2:1-7)

¹⁸ Lä-la- ga-la' ma' ga-lä-chaa- Jesucristo. María chooy' ma' na-la- hmooh' kiyh' kyaah' José. Pero jää'

jā-gā kaay' øøyh̄, mā-kyaā-
bā María gyuū kyaah' be'
kih' Jmi-llē' Nā-jngii'.¹⁹ José,
dsā-ñuūh̄-kyaāy', mā-jmeeȳ-
hē-llu' jmah', hī sā ma'
hnøøy' ma' mi-kwah' dsā-
kih' María, hē-jā-gāllā
dsēy' ma' beey' tō-kē' bā.
²⁰ Mā-ngēē' ma' jmeeȳ-
hū̄dsē- lā̄-jā-, gā-lā̄-jnāā'
kiyh' jaā- ángel kyaā' Dio jee'
nā-gwūȳ, hī-gā-jāh' sūiyh̄:

—José, sājū- kih' David,
tā wa' gah' kaah' María
nā-, jmāāh' dsā-mē' kyaah'.
Jēēh', kyaah' be' kih' Jmi-llē'
Nā-jngii' ba' jā-, hē-kyaāy-
gyuū. ²¹ Lā̄-chaā- jaā-gyuū-
kyaāy' hī- mīcheēh' Jesús,
jēēh' hī- he' lāā' dsā-gooh'
hnāh' kih' dsōkye-.

²² Gā-lā̄-jē- hē-jā-gā-la'
mah' lā̄-te' lā̄-koō- gā-jāh'
dsā- hī-gā-ngēē' juu' kih' Dio
llo'joo', lā̄-kōh' ma' gā-jāyh':

²³ Jaā- chih-mē' kwaā- hī-
sā mā-jēē- dsā-ñuūh̄-,
kaay' gyuū- mah' lā̄-chaā-
jaā-gyuū- ñuūh̄-kiyh'.
Hī gyuū- he' lā̄-cheē-
Emanuel.

Juu' lā- hnøø' jāh': Dio kyaah'
jne'.

²⁴ Lā̄-koō- ma' gā-ñē'
José jee' kēȳ- jā-, gā-jmeeȳ'
lā̄-koō- mada- hē- gā-jmee'
ángel kyaā' Dio kiyh',
gā-heēh- bih' gā-kaay' María.

²⁵ Pero sā- gā-lā̄-kyuuȳ-
lā̄-jūih' gā-lā̄-chaā- gyuū-
ñuūh̄- tō-nē' kyaay', hī-
gā-mī-cheeȳ- Jesús mā-ngēē'
mā-lā̄-chaaȳ-.

2

*Dsā- hī- ma' kyuūh̄- hā- lā̄-
chaā' nūū' gyuūh̄' gā-jmāāy'
jøøh' gyuūh̄- Jesús*

¹ Gā-lā̄-chaā- Jesús Belén,
koō- jwii- mäh- hē- hlā-
hwa' Judea, lā̄-koō- ma' lāā'
' Herode dsā-ta' jee' jā-. Hī-
lā̄-koō- ma' gā-lā̄-chaā- Jesús,
gā-llā-nāā' ta' jwii- Jerusalén
dsā- hī- ma' kyuūh̄- hā- lā̄-
chaā' nūū' gyuūh̄'. Hī- he'
yā-nāā' tā-la' gā-hya- hyoo-.

² Hī- mā-ngūiȳ- juu':

—¿Nā- rey kyaā' dsā- judiu
hī- mā-lā̄-chaā'? Gā-jēē'
jnāāh' gā-hñāā' nūū' kyaay'
tā-la' gā-hya- hyoo-. Hē-jā-
mā-ya-nøø' jnāāh' mah'
jmeē' jnāāh' juūh̄-kiyh'.

³ Lā̄-koō- ma' gā-nūū' rey
Herode lā̄-jā-, gā-heē' ba'
dsēy', hī-jā-ba' lā̄-jā-gā-la'
kih' lā̄-jēē- dsā- hī- ma' tāāh'
Jerusalén. ⁴ Hē-jā- gā-jmeē'
rey mada-, gā-tēēyh' lā̄-jēē-
dsā-kaah' kyaā' jmi-dsā-
kyaah' tā-jwoh' kyaā' ley
mah' gā-ngūiȳ- juu' kiyh', hā-
jee' jwii- la' kwaat- lā̄-chaā-
Cristo. ⁵ Mah' gā-jāh' dsā- he'
sūiyh̄:

—Jee' jwii- mäh- hē- cheē-
Belén hē- hlā- hwa' Judea ba'
lā̄-chaaȳ-. Jēēh', lā̄-jā- gā-sūi'
jaā- hī- ma' ngēē- juu' kih'
Dio jāā':

⁶ Hne- Belén, jwii- mäh- hē-
hlā- hwa' Judea,
sā- jāh' hne- mäh' ga' kih'
lā̄-jē- jwii- kaah' hē-
nā-heē- hwa' nā-.
Jēēh', kyah' hne- yā-hēē' jaā-
hī- ka' nē', hī- hāā'

dsa- Israel hi- laa- dsa-
kyaan-.

7 He- ja- jee' na- hmää'
ba' ga- tēeh- Herode dsa-
hi- ya- nää- ta- la- ga- hya-
hyoo-, ga- ngiiy' juu' kiyh- joh'
jmi- ma- hya- he- ga- jēey'
ga- hñaa' nuu' he'. 8 Ja- ga-
ga- chee- dsih' ta- Belén, mah'
ga- jāyh' siyh-:

—Go- nää' hnäh' jee' oo-
go- kii- da' hnäh' juu' kwee-
kih- gyuu- he'. Wa- ra-
ga- jñāāh- hnäh', ja- ya- nāāh-
hnäh' jmeeh- hnäh' juu'
kin-, mah' jñā' ka- lāh- niin-
na' jmeen- juuh- kiyh-.

9 Lā- koo- ma' ga- nuuy'
juu' kih- rey, ga- nāāy'. Hih-
cha' nuu' hi- ga- jēey' ta- la-
ga- hya- hyoo-, ngooy' ta-
cha- nē- dsa- he' lā- jiih-
ga- tēey' jee' ma' kyaā-
gyuu-. Jee' ja- ga- hēey'
koo- hweh-. 10 Lā- ma'
ga- jēey' lā- ma- hee' ja- ba'
cha' nuu' he', ga- lā- chaay' llu-
cha- miih-. 11 Ma' ga- taayh-
cha- neh- ja-, ga- jēey' gyuu-
kyaah' María chooy'. Ja- ga-
ga- juuyh- jñey' ga- jmāāy-
jōōh-. Ga- nāy' jee' ma' tääh-
kuu' kiyh- mah' ga- kwēeyh-
ku- nōō-, ga- kwēeyh- wa- chu-,
hi- koo- ga' he- chee-
mirra. 12 Ma- ngēē' he- ja-,
ga- mi- jñāā- Dio kih- dsa- he'
jee' na- gwiiy- mah' mo- so-
ma' dsa- jēeyh- ta- jee' ma'
gya- Herode. Ga- jluy- jyoh-
jwē- mah' ga- lla- nāāy- ta-
hwa- kiyh-.

Ga- nāāy' ta- hwa' Egipto

13 Lā- koo- ma' ga- nāā- dsa-
hi- kyuu- ha- lā- chaa-
nuu' he', jaa- ángel kyaā- Dio
ga- lā- jñāā- kih- José jee' ma'
key- mah' ga- siyh-:

—Noo-, jāā- gyuu- kyaah-
chooy' mah' go- nāā- hnäh'
ta- hwa- Egipto. Jee' oo- jāh-
ta- ko- jiih- lloo- jmi- jmeen-
juu' kyah-. Jēēh' hnaah-
Herode gyuu- mah' jngēeyh-.

14 Lā- koo- ma' ga- ñe- José
jee' ma- na- gwii-, lā- chah-
hwē- ja- ga- jāāy- gyuu- kyaah-
María, ga- nāāy- ta- hwa-
Egipto. 15 Jee' ja- ga- taayh-
lā- jiih- ga- juu- Herode. Mah-
lā- ja- lā- te- lā- koo- ga- jāh-
dsa- hi- ga- ngēē- juu' kih-
Dio, lā- ma' ga- jāyh-: “Ta-
hwa- Egipto ga- tēēh- gyuu-
kyaan-.”

*Ga- jmee' Herode mada-
juu' lā- jēē- gyuu- ñuu- h-*

16 Ma' ga- lā- liih- Herode
ga- mi- goo- dsa- hi- ma'
kyuu- he' kiyh-, ga- lā- lleey-
jwēte. He- ja- ga- hēy- joh'
jmi- ma- lā- hi- lā- ma' to- nē-
ga- jēē- dsa- he' nuu-. Mah-
ga- jmeey- mada- kih- hlōō-
he- jngēeyh- lā- jēē- gyuu-
ñuu- hi- ja- ga- ga- lā- chaa-
lā- jiih- hi- ma' hāā- to- ñe-
hi- ma' chaa- jwii- Belén,
lā- kye- kih- hi- ma' tāāh-
jāh- lā- ku- lā- jii- kih- jwii-
ja-. 17 Lā- ja- ga- lā- te- lā- koo-
ga- jāh- Jeremia hi- ga- ngēē-
juu' kih- Dio jāā-, he- lle-
lā- la-:

18 Ga- lā- nuuh- koo- juu' jee-
jwii- Ramá,

peer⁻ ti⁻meeh⁻ dsē¹ dsa⁻,
 hooh[~] dsa⁻, hōō[~] dsa⁻.
 Sa'ju⁻ kih¹ Raquel ba' he' hī⁻
 hooh[~] kih¹ gyuu⁻ kyaa¹.
 Sa⁻ hii[~] nōh¹ dsēy¹, kih¹ he⁻
 ga'juu¹ jwēē[~] gyuu⁻
 kyaay¹.

19 Ma⁻ngēē[~] ma⁻juu⁻
 Herode, jaa⁻ ángel kyaa¹
 Dio ga⁻lā⁻jnāā¹ kih¹ José jee'
 ma' na⁻gwūy⁻, hwa¹ Egipto.
 20 Mah¹ ga⁻siyh¹:

—Noo⁻, tee⁻ gyuu⁻ kyaah¹
 chooy¹, mah¹ gwaah⁻ ta⁻ Is-
 rael ka⁻lāh¹. Jēēh¹, ma⁻juu⁻
 ba' hī⁻ ma' hnōø¹ ma' jngēēh¹
 gyuu⁻.

21 He⁻ja⁻ ga⁻nooy⁻ mah¹
 ga⁻tēēy⁻ gyuu⁻ kyaah¹ chooy¹,
 ga⁻nāāy⁻ ta⁻ hwa¹ Israel
 ka⁻lāh¹. 22 Pero ma' ga⁻nuuy⁻
 kih¹ Arquelao hī⁻ ma' jmee⁻
 hih¹ hwa¹ Judea lla⁻ jmiy⁻
 Herode, he⁻ja⁻ ga⁻lā⁻goyh⁻
 ma' dsa⁻nāāy⁻ ta⁻ ja⁻. Pero
 ga⁻mi⁻jnāā⁻ Dio kiyh¹ jee' ma'
 key¹ mah¹ ga⁻nāāy⁻ ta⁻ hwa¹
 Galilea ba'. 23 Ma' ga⁻lla⁻nāāy⁻
 ta⁻ ja⁻, ga⁻taayh⁻ jwū⁻ he⁻
 chee⁻ Nazaret. Mah¹ lā⁻ja⁻
 lā⁻te¹ lā⁻koo⁻ ga⁻jāh¹ dsa⁻
 hī⁻ ga⁻ngēē¹ juu¹ kih¹ Dio:
 “Nazareno ba' jāh⁻ dsa⁻ kih¹
 Jesús.”

3

Ma' kwa⁻ Jwaa⁻ juu¹ jee' la'
 hwa¹ kii⁻

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17;
 Jn. 1:19-28)

1 Ma'ja⁻ ñee¹ Jwaa⁻ hī⁻ ma'
 choo[~] jmi⁻ ta⁻ hwa¹ kii⁻ kih¹
 Judea na⁻kway⁻ juu¹. 2 Lā⁻la⁻
 ma' jāyh¹:

—Jēēh¹ hnāh¹ kih¹ Dio, jēēh¹,
 ma⁻ya⁻jāh¹ he⁻ jāā¹ Dio dsa⁻
 lā⁻hih⁻ kih¹.

3 Kih¹ Jwaa⁻ ba' ja⁻ hī⁻
 ga⁻hlēēh¹ Isaia hī⁻ ga⁻ngēē¹
 juu¹ kih¹ Dio jāā¹, lā⁻ ma'
 ga⁻jāyh¹:

Kii⁻ nuuh⁻ koo⁻ lle¹ he⁻ hlēēh⁻
 hwa¹ kii⁻ jee' sa⁻ kwa⁻
 ni⁻ miih⁻:

“Mi⁻llu⁻ hnāh¹ jwē¹ kih¹
 Dsa⁻jōøh¹ jnān⁻.

Mi⁻llu⁻ hnāh¹ hñaa¹ mah¹
 jāy⁻ ko⁻dsoo¹ jwē¹”,
 ga⁻jāh¹ Isaia.

4 Hmiih⁻ kih¹ Jwaa⁻ ma'
 la¹ kyaah¹ jñū⁻ camey[~],
 ma' na⁻hñuu⁻ tuyh¹ kyaah¹
 koo⁻ loo¹ jah¹. Ma' kuyh⁻
 iih⁻ hi⁻ ma' hīyh⁻ tah¹ he⁻
 ma' cha⁻ moh¹. 5 He⁻ja⁻
 jwēē[~] dsa⁻ hī⁻ ma' chaa⁻
 Jerusalén ga⁻lla⁻nāā¹ jee'
 ma' cheh¹ Jwaa⁻, hī⁻ lā⁻ja⁻
 ga⁻lla⁻nāā¹ hī⁻ ma' chaa⁻
 lā⁻kāā⁻ hwa¹ Judea, lā⁻kye⁻
 hī⁻ ma' chaa⁻ lā⁻ku⁻ lā⁻jii¹ kih¹
 jmi⁻ Jordán. 6 Lā⁻jēē⁻ dsa⁻
 he¹ ma' mi⁻jnāāy⁻ he⁻ hliih¹
 he⁻ ma' jmeey⁻ hī⁻ ga⁻chaa⁻
 Jwaa⁻ dsa⁻ he¹ jmi⁻, cha⁻jmi⁻
 Jordán.

7 Ma' ga⁻jēēy¹ jwēē[~] dsa⁻
 fariseo kyaah¹ dsa⁻ saduceo
 hī⁻ na⁻nāā¹ jee' ja⁻ mah¹
 ma' choo¹ Jwaa⁻ jmi⁻ kiyh¹,
 he⁻ja⁻ ga⁻jāyh¹ ga⁻siyh¹ dsa⁻
 he¹:

—Ma⁻ra⁻ hī⁻ he¹ jōō¹siih¹
 miih⁻ laah¹ hnāh¹. ¿Hii⁻
 na⁻ hī⁻ ma⁻siih⁻ hnāh¹ he⁻
 lāāh¹ hnāh¹ kih¹ he⁻ wii¹ he⁻
 ma⁻ngoo¹ ya⁻jāh¹? 8 Go⁻taah¹
 hnāh¹ lā⁻koh¹ lle¹ kih¹ mah¹
 mi⁻jnāā¹ hnāh¹ he⁻ ma⁻jēēh⁻

hnäh' kyaah' Dio. ⁹ Mo'to' jmee' hnäh' huu'dsē': "Lee' ba' kyaā' jnääh' he' laā' jnääh' sa'ju' kih' Abraham." Jēeh' jnä' jwahn', lih' ba' Dio jmeey' hwēē' sa'ju' kih' Abraham kih' kuū' la'. ¹⁰ Hee' ñe' lah' ma'na'llu' mah' dsa-tu' chaah' hma'. Lā-jē' na'hma' he' sa'llu' mi' kih', he' ja' dsa-tu' mah' tooyh' cha'je'. ¹¹ Ma'ra' ju'dsoo', jnä' chaan' hnäh' jmi' kyaah' jmi' ba' lā-jēē' hnäh' hī' ma'jeeh' kyaah' Dio. Pero hī' jā' kēē' kin' jøøh' ga' lā'koh' jnä'. Ni' sa' tē'dsēēn' kan' loo' he' hä' tiy'. Hī' he' chaā' hnäh' jmi' kyaah' Jmi'le' Na'jngii', hī' kyaah' je' ka-läh'. ¹² Hii' cheh' mi'llu' mi' trigo, ma' chooyh' he' kyaah' jwäy'. Kooy' mi' trigo kiyh' llay' llū', ja-ga' tooyh' wa'hløø' kih' trigo ja' cha'je' jee' mo'so' huu' jih'koh' — ga'jäh' Jwaa'.

Ga'saa' Jesús jmi'
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Ma'ja' ya'hēē' Jesús hwa' Galilea, ngooy' ta' cha'jmi' Jordán jee' ma' cheh' Jwaa' mah' saay' jmi'. ¹⁴ Pero Jwaa' sa' ma' hii' ma' chaay' jmi'. Ma' jäyh' siiyh':

—Jnä' ba' jmee' bi' kin' chaah' jnä' jmi', mah' hne' ba' ngiih' kin' chaan' hne' jmi'.

¹⁵ Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh' ga'siiyh':

—Tää' ba' kih'. Jēeh', lā'ja' ba' sooh' jnän' mi'ten' lā'jē' mada' he' ga'jmeē' Dio.

Ja-ga' ga'heeh' Jwaa' ga'chaay' Jesús jmi'. ¹⁶ Ma'ngēē' ma'saa' Jesús jmi', ya'hēēy' cha'jmi'. Lā'chah' ja' ga'na' gyuu' jmi'gyuu' mah' ga'jēē' Jesús Jmi'le' kih' Dio ga'jyoo' nē' kiyh', laā' lā'koo' jaa' juu'. ¹⁷ Ma'ja' ga'lā'nuh' koo' juu' he' ja' gyuu' he' ma' jāh':

—Hī' la' he' gyuu' kyaan' hī' hnaan'. Peer' chaan' llū' kyaayh'.

4

Ga'ka' hī'sa'llu' dsē' Jesús
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Ma'ngēē' he' ja', ga'jøø' Jmi'le' kih' Jesús ta' hwa' kii', mah' ka' hī'sa'llu' dsēy'. ² To'loo' jmi' to'loo' hwē' sa' ga'kuh' ga'hīyh'. Ma'ngēē' he' ja', ja'kyoyh'. ³ Hī' ja' hī' ga'ka' dsēy' chuh' kiyh' mah' ga'jäyh':

—Cher'mah' dsoo' laah' Joo' Dio, jmee' hih' mah' lii' he'ñiih' kuū' he' tääh' la'.

⁴ Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh':

—Ma'na'sii' ba': "Ja' ma'la' kyaah' he' kih'hīhn' jmee' chaā' jne'. Kyaah' lā'jē' juu' he' hlēeh' Dio ba' jmee' chaā' jne'."

⁵ Ma'ngēē' he' ja', ga'jøø' hī'sa'llu' kiyh' ta' jee' chih' gwah' jwi' na'jngii' he' chee' Jerusalén. Ma' ga'lla'näy' jee' ja' ga'jäay'

lä⁻ ga⁻tē^ʔ gyuu^h kih¹ gwah⁻
juu^h, ⁶ ga⁻siiyh⁻:

—Cher¹ mah¹ dsoo^ʔ laah¹ Jo^o
Dio, jwää⁻ hñaa^h lä⁻ ga⁻tē^ʔ
hwa¹, jēeh^ʔ na⁻si⁻ ba⁻ ka⁻lä^h:
Dio chee¹ ángele kyaay¹ koo^ʔ
kyah¹

mah¹ jāāy¹ hne⁻ kyaah¹ gooy⁻,
lä⁻ ja⁻ mo⁻ so⁻ lla⁻ ñu¹ tih¹ nē^ʔ
kuu^ʔ.

⁷ Mah¹ ga⁻ jēeh⁻ Jesús kiyh¹:

—Ma⁻ na⁻ si⁻ ba⁻ ka⁻ lä^h:
“Ta⁻ ka⁻ dsē¹ Dio hi⁻ laa¹
Dsa⁻ jō^oh¹ kyaah¹.”

⁸ Koo⁻ ka⁻ lä^h ga⁻ jāā¹
hi⁻ sa⁻ llū¹ lä⁻ ga⁻ tē^ʔ koo⁻
moh^ʔ ñii^ʔ mah¹ ga⁻ heeyh¹
lä⁻ kaa⁻ jee^ʔ jwii⁻ kaah¹ kyaah¹
ga⁻ lä⁻ jē⁻ ga⁻ he⁻ la¹ na⁻ hñaa^h
he⁻ cha⁻ kih¹. ⁹ Mah¹ ga⁻ jāy^h:

—Ga⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ na⁻ kwēehn⁻
hne⁻ cher¹ mah¹ ga⁻ juuh¹ jnēh¹
cha⁻ nēn⁻, jmāā^h jnä^ʔ jō^ohn¹.

¹⁰ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ jā^h Jesús siiyh⁻:

—Wa⁻ lä⁻ jō^oh¹ hne⁻ kin⁻
Tana¹, jēeh^ʔ ma⁻ na⁻ si⁻ ba⁻
jee^ʔ jyoh^ʔ ka⁻ lä^h: “Kih¹
Dsa⁻ jō^oh¹ hi⁻ laa¹ Dio kyaah¹
ba⁻ jmeeh¹ juuh⁻. Kih¹ jāā⁻
hñii^ʔ bih¹ jmeeh¹ ta⁻ he¹.”

¹¹ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ lä⁻ jō^o hi⁻ sa⁻ llū¹
kiyh¹. Lä⁻ cha^h ja⁻ ya⁻ nää¹
ángele, ga⁻ jmeey^ʔ ta⁻ he¹ kih¹
Jesús.

*Ga⁻ lō^o Jesús kway⁻ juu¹
hwa¹ Galilea*

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Ma⁻ ga⁻ nuu^ʔ Jesús häā¹
Jwaa⁻ neh⁻ ñe⁻, ngaayh¹
ta⁻ hwa¹ Galilea. ¹³ Sa⁻
ga⁻ jāy^ʔ jwii⁻ Nazaret, ngaayh¹
na⁻ gyay⁻ jwii⁻ Capernaum
ba⁻, jwii⁻ he⁻ hla⁻ cha⁻ hoo⁻
jmi⁻ juuh⁻. Hwa¹ kih¹ dsa⁻

kyaā¹ Zabulón kyaah¹ Neftalí
ba⁻ ja⁻. ¹⁴ Lä⁻ ja⁻ ga⁻ lä⁻ te¹
juu¹ he⁻ ga⁻ hlēeh^ʔ Isaía hi⁻
ga⁻ ngēē¹ juu¹ kih¹ Dio, lä⁻ ma⁻
ga⁻ jāy^h:

¹⁵ Hwa¹ kih¹ Zabulón, kyaah¹
hwa¹ kih¹ Neftalí,
he⁻ kye⁻ hngaah⁻ ko⁻ taa⁻
kih¹ jmi⁻ Jordán, ta⁻
cha⁻ hoo⁻ jmi⁻ ñeeh⁻,

lä⁻ kaa⁻ jee^ʔ ja⁻ la¹ hwa¹
Galilea jee^ʔ täā^h jwēē^ʔ
dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu,

¹⁶ dsa⁻ he⁻ hi⁻ ma⁻ ga⁻ nää¹ jee^ʔ
na⁻ hoo⁻ ga⁻ jēēy¹ koo⁻
wa⁻ je⁻ juuh⁻.

Ga⁻ lä⁻ jnä^ʔ koo⁻ wa⁻ je⁻ kih¹ hi⁻
ma⁻ täā^h jee^ʔ ma⁻ hii^ʔ
goo⁻ juuy^ʔ.

¹⁷ Lä⁻ ma⁻ ja⁻ ga⁻ lō^o Jesús
kwa⁻ juu¹, ma⁻ jāy^h:

—Jēeh⁻ hnā^h kih¹ Dio, jēeh^ʔ
ma⁻ ya⁻ jā^h he⁻ jāā¹ Dio dsa⁻
lä⁻ hih⁻ kih¹.

*Ga⁻ tēeh¹ Jesús kyeē⁻ hi⁻ ma⁻
täā^h jwā⁻ sa⁻ hma¹*

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ Jee^ʔ häā¹ Jesús jwē¹ ngoo¹
ta⁻ cha⁻ hoo⁻ jmi⁻ juuh⁻ he⁻
hla⁻ hwa¹ Galilea, jee^ʔ ja⁻
ga⁻ jēēy¹ Simón hi⁻ ma⁻ tēeh⁻
dsa⁻ Pee¹, kyaah¹ André¹
jō^oy^h. Lä⁻ uu¹ hi⁻ he⁻ ma⁻
täā^h jwā⁻ sa⁻ hma¹ cha⁻ jmi⁻,
jēeh^ʔ he⁻ ja⁻ ba⁻ ma⁻ la¹ ta⁻
kiyh¹. ¹⁹ Mah¹ ga⁻ siiyh⁻:

—Ya⁻ nää^h hnā^h kyaah¹
jnā^ʔ mah¹ mi⁻ tēēn¹ hnā^h ha⁻
lä⁻ jmeeh¹ hnā^h mah¹ leeh⁻
hnā^h dsa⁻, lla⁻ he⁻ ma⁻ leeh⁻
hnā^h hmooh⁻.

²⁰ Lä⁻ cha^h ja⁻ ga⁻ kyey⁻
sa⁻ hma¹ kiyh¹ mah¹ ga⁻ nääy¹
kyaah¹ Jesús. ²¹ Ma⁻ ngēē^ʔ

gyih¹ ko⁻niih[~], ga⁻jëëy¹ jñah[~]
 ga¹ uu¹. Jaa⁻ he¹ Jacobo,
 joo¹ Zebedeo, kyaah¹ Jwaa¹
 dsa⁻ñuu^h ðøyh⁻, ma¹ tääh¹
 neh⁻ na¹ moo¹ kyaah¹ Zebedeo
 jmiiy⁻, ma¹ hmiiy[~] sa¹hma¹
 kiyh¹. Mah¹ ga⁻tëëyh¹.
 22 Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻hiiy¹
 na¹ moo¹ kyaah¹ jmiiy⁻ mah¹
 ga⁻jmeey¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹
 Jesús.

Ga⁻kwa¹ Jesús ju¹hmëë[~]
(Lc. 6:17-19)

23 Ga⁻ngëë[~] Jesús lä⁻kaa⁻
 hwa¹ Galilea, ma¹ mi⁻tëëy⁻
 dsa⁻ neh⁻ gwah⁻ mäh⁻ he⁻
 tøø¹ lä⁻koø⁻ lä⁻koø⁻ jee¹ jwii⁻,
 ma¹ kway⁻ ju¹hmëë[~] ha⁻ lä⁻
 jää¹ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih¹. Ma¹
 mi⁻hlääy¹ dsa⁻ kih¹ wa¹ he⁻
 cha⁻ he⁻ dsoo¹. 24 Lä⁻ ga⁻të¹
 hwa¹ Siria ga⁻nuu¹ dsa⁻ kih¹
 Jesús. He¹ ja⁻ na¹ nää¹ dsa⁻
 na¹ jääy⁻ jee¹ ma¹ cheh¹ Jesús
 ga⁻lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma¹ jëë⁻ wii¹ kih¹
 na⁻ku¹ na⁻ngii¹ dsoo¹ hliih¹,
 lä⁻kye⁻ hi⁻ ma¹ kye⁻ lle¹ hliih¹,
 kyaah¹ hi⁻ ma¹ dsa⁻juu¹ ñee¹,
 lä⁻ja⁻ hi⁻ mo¹ so¹ liih¹ goo⁻ tii¹.
 Ga⁻mi⁻hlääy¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ he¹.
 25 Peer⁻ jwëë¹ dsa⁻ Galilea
 ga⁻lla⁻lle¹ kaah¹ kiyh¹ kyaah¹
 hi⁻ ma¹ chaä⁻ Decápoli, hi⁻
 ma¹ chaä⁻ Jerusalén, hi⁻ ma¹
 chaä⁻ Judea, hi⁻ jñah¹ ga⁻
 hi⁻ ma¹ chaä⁻ hngaah¹ jmii⁻
 Jordán.

5

Ga⁻kwa¹ Jesús cha⁻miih⁻
juu¹ lä⁻ ma¹ gyay¹ lle¹ko^h

1 Ma¹ ga⁻jëë¹ Jesús jwëë¹
 dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ jee¹
 ja⁻, ga⁻wiiy¹ mah¹ ga⁻gyay⁻

lle¹ko^h ja⁻. Ga⁻lä⁻jëë⁻ jnääh¹
 'discípulo kyaay¹ ga⁻kuh¹
 jnääh¹ 'jee¹ ja⁻. 2 Ga⁻løøy¹
 hlëëyh⁻ dsa⁻, ga⁻jäyh¹:

3 —Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ laä¹ sa⁻
 jmää¹ ni⁻ miih⁻. Jëeh¹, hi⁻ he¹
 ba¹ jää¹ Dio lä⁻hih⁻ kih¹. 4 Llu¹
 la¹ kih¹ hi⁻ tääh¹ ki⁻hoo^h.
 Jëeh¹, jmee¹ ba¹ Dio nøh¹ dsëy¹.
 5 Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ hwaä¹. Jëeh¹,
 hi⁻ he¹ ba¹ tëë¹ hwa¹ he⁻
 ga⁻jäh¹ Dio le¹ heey¹. 6 Llu¹ la¹
 kih¹ hi⁻ kuh⁻ngii⁻ dsë¹ jmeey¹
 he⁻ llu¹. Jëeh¹, hi⁻ he¹ ba¹
 hyoh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ lla⁻kyaay¹.
 7 Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ dsa⁻lä⁻ñih¹
 dsë¹ dsa⁻kyaah¹. Jëeh¹, lä⁻ñih¹
 dsë¹ Dio kiyh¹ ka⁻lä^h. 8 Llu¹
 la¹ kih¹ hi⁻ na⁻jngii¹ tuh⁻dsë¹.
 Jëeh¹, hi⁻ he¹ ba¹ tëë¹ jëë¹ Dio.
 9 Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ hnooh⁻ ha⁻
 lä⁻jee¹ hii¹ ti¹ kih¹ dsa⁻. Jëeh¹,
 hi⁻ he¹ ba¹ tëëyh¹ joo¹ Dio.
 10 Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ ga⁻nää¹ jëë⁻
 wii¹ kih¹ he⁻ jmeey⁻ he⁻ llu¹.
 Jëeh¹, kih¹ bih¹ la¹ jmi⁻gyuu⁻
 jee¹ jmee¹ Dio hi^h.

11 'Llu¹ la¹ kyah¹ hnäh¹
 cher¹mah¹ dsoo¹ kin⁻
 ga⁻hlëeh¹ dsa⁻ wii¹ kyah¹
 hnäh¹, hi⁻ cher¹mah¹
 ga⁻jmeeh⁻ dsa⁻ hnäh¹, hi⁻
 cher¹mah¹ ga⁻hlëeh¹ dsa⁻
 hnäh¹ juu¹ pa¹jnah¹ he⁻ la¹
 juu¹ ta⁻juu¹. 12 Lä⁻ ma¹
 chaah⁻ hnäh¹ lä⁻ja⁻, wa¹
 chaah⁻ hnäh¹ llu¹, wa¹ jëë⁻
 hoh¹ hnäh¹. Jëeh¹, hnäh⁻ ba¹
 hnäh¹ koø⁻ he⁻ llu¹ gyuu¹
 jmi⁻gyuu⁻. Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻
 ga⁻jmeeyh⁻ hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹
 kih¹ Dio hi⁻ ma¹ tääh¹ jää¹ ga⁻
 kyah¹ hnäh¹.

Ga'kwa' Jesús juu' kih' wa'ñe' kyaah' wa'je'

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13 'Hnäh' laah' lä'koo- wa'ñe' kih' hwa' la-. Pero cher'mah' ga'jñuuh' he- ñii' kih', ha- lä'ja- lii' ka-läh' lä- ma' la'. Mo'so' jmää' go-te-. He- be' ba' dsa- ja- cha'jwë', jee' ja- he'soh' dsa- ne' kih'. 14 Hnäh' laah' lä'koo- wa'je- kih' dsa- jmi-gyuu-. Wa' jmeen' koo- jwii' he- hla- gyuu' ne' moh' sa' le' dsa-hmäa'. 15 Hi- lä'ja- sa- chaa- hi- hih' wa'je- mah' chiyh' neh' wa'goo'. He- chiyh' jee' ñii' ba' mah' lä'jnä' kih' dsa- hi- tääh' lä'kaa- cha'neh'. 16 He-ja- wa'jnä' wa'je- kyah' hnäh' cha'në' lä'jëe- dsa-, mah' wa'ra- ga'jëey' lä'jë- he- llu' he- jmeeh- hnäh', jmeey' juuh- kih' Täa' jnan' hi- gya' gyuu'.

Ga'jmeeh' Jesús juu' ha- lä' la' ley

17 Ta' jmeeh- hnäh' huudse- he- ma-jan- mah' mi'llaan' ley kih' Moisé. Ni' sa- mi'llaan' lä'jë- he- ga-hlëeh' lä'jëe- hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio. Sa' ma-jan- mah' mi'llaan' he- ja-, he- mi'ten' kih' juu' ja- ba' ja- ma-jan-. 18 Ma'ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', ta'ko-jiih' cha- gyuu' hwa' la-, sa' hee' ni' koo- hwëh' mäh-, ni' koo- mi- 'punto he- na-sii- kih' ley ja-, jää' sa' ga' ma-lä-te' ga-lä-jë-. 19 He- lä'ja-, cher'mah' chaa- hi- ga-hlääh- koo- mada- pih' kih' ley la-, hi' cher'mah'

lä'ja- mi-tëey- dsa-, leey' jaa- hi- mäh' ba' gyuu' jmi-gyuu' jee' jmeeh- Dio hih-. Pero cher'mah' hi- mi-te' kih' ley hi- mi-tëey- dsa- he- mi-tey' ka-läh', hi- he' ba' lee' jööh' gyuu' jmi-gyuu' jee' jmeeh- Dio hih-. 20 He-ja- hlëehn' hnäh', cher'mah' sa' ga'jmeeh' hnäh' cha-ga'miih- ta' llu' lä'koh' te' he- jmeeh- dsa- hi- kyuu' ley hi- lä'koh' te' he- jmeeh- fariseo, sa' le' go'taah' hnäh' gyuu' jmi-gyuu' jee' jmeeh- Dio hih-.

21 'Ma-nuuh- ba' hnäh' ha- lä- jäh' ne' ley kih' Moisé lä- ma' ga-siih' dsa- ma-gyuh- jnan': "Ta- jngëeh- dsa-. Cher'mah' hi- ga-jngëeh' jaa- dsa-kyaa' ma'ra- he- nöö' ba' ta' kiyh'." 22 Pero jnä' jwëehn- hnäh', cher'mah' hi- ga-lä-lee' kyaah' ööh-, ma-na-bääyh' dsoo'. Hi' cher'mah' hi- ga-jäh' siih- dsa-kyaa': "Peer- taah- hne-", hi- he' nöö' ta' kih' cha'në' dsa-kaah'. Hi' cher'mah' hi- ga-jwä' dso'jwii' kih' ööh-, hi- he' lle' kih' dsoo' cha'je-.

23 He-ja- cher'mah' go'kah' kuu' kyah' ne' na'hyoo' hi' cher'mah' ga-lä-dsooh- hoh' jee' ja- he- hä' dsë' jaa- ööh' kyaah' hne-, 24 jee' ja- ba' kye- kuu' kyah' cha'në' na'hyoo' mah' gwa- da' to-në' go-jëeh' juu' kyah' kyaah' ööh'. Ja-ga' ñeh- ka-läh' ya-tööh' kuu' kyah' ne' na'hyoo'.

25 'Cher'mah' chaä- hi- hnøø' hnëe' hne- cha'ne' dsa-ta', jmee' bii' go'taah' hnäh' juu' kwee- kyaayh' na'koh' ta'ko'-jiih' cha- jmii', mah' sa- ngëey' hne- goo- jwëe-. Lä'ja- mo'so- jmee' jwëe- hih- kih' poo- taayh- hne- neh-ñe'. 26 Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', sa- ya-hëeh' jee' ja- ta'ko'-jiih' sa- ma-mi-hmaah' lä'jé- go-te- he- ngüyh' kyah'.

27 'Ma-nuuh- ba' hnäh' ha- lä- jäh' né' ley he- süyh- hnäh': "Hne- hi- na-jee- goo-, ta- kaah- hi- laa' kyaa' jñah'." 28 Pero jnä' jwahn-, cher'mah' hi- jëe- jaa- dsa-më' hi- hee' dsëy' kaayh', kyaah' huü'dsë- kiyh' ja-, ma-jmeey' dso'kye-. 29 Lä'ja-, cher'mah' mi-nëh' ra-lluü' jmee' täh- kyaah' dso'kye-, lle' go-te- mah' be- üü'. Jëeh', llu' ga' kyah' he- hee' miih- jmi-ngo' kyah', lä'koh' ga' he- goh' na-hñaah' ' cha'je-. 30 Hi- cher'mah' ma-goo- ra-lluü' jmee' täh- kyaah' dso'kye-, hnä' go-te- mah' be' üü'. Jëeh', llu' ga' kyah' he- hee' miih- jmi-ngo' kyah', lä'koh' ga' he- goh' na-hñaah' cha'je-.

31 'Hi- ma-nuuh- hnäh' ka-läh' he- jäh': "Ga-lä-jëe- hi- bee- dsa-më' kyaa', hnøø' chooyh' je- jee' ma-beey' dsa-kyaa'yh'." 32 Pero jnä' jwahn- lä-la-. Hi- bee- dsa-më' kyaa', hi- sa- cha- he- hlih' ma-jmeey' kyaah' jñah' dsa-nuuh-, he- cheey-

ta- jwë' hlih' ba' ja-. Hi- lä-ja- ka-läh' hi- kaa' dsa-më' hi- ma-beey' he', he- jmeey' dso'kye- ba' ja- ka-läh'.

Ga-hlëeh' Jesús kih' hi- tää- gyuuh' hwa'

33 'Ma-nuuh- ba' hnäh' lä'koo- ga-süyh- dsa- ma-gyuh- jnän': "Ta- jmee- dsoo' he- la' juu' ta-juu'. Ja- mi-teh- hnäh' kih' Dio he- ga-tääh' hñaah' jmeeh'." 34 Pero lä-la- jwah- jnä', ta- tää' hñaah' kih' ni- koo-. Ta- tää' hnäh' kih' gyuuh', jëeh' jee' oo- ba' gya' Dio. 35 Ta- tää' hnäh' kih' hwa', jëeh', né' kih' hwa' chih' ma-tii' Dio. Ta- tää' hnäh' kih' Jerusalén, jëeh', jee' ja- la' jee' jwii- kih' Rey jøøh' jnän'. 36 Ta- tää' ka'leeh', jëeh', sa- leh' jmeeh' tøø- ni- koo- jñu-, ni- sa- leh' jmeeh' läh- ka-läh'. 37 Cher'mah' jwah' hnäh' "Jaah-", koo- "jaah-" ba' jwah' hnäh'. Hi- cher'mah' jwah' hnäh' "jah-ha'", koo- "jah-ha'" ba' jwah' hnäh'. Hi- cher'mah' he- ga' jyoh' juu' gwa', he- gwa' kih' dsa- hlëeh' ba' ja-.

38 'Ma-nuuh- ba' hnäh' ka-läh' he- jäh': "Hi- jmee- dsoo' mi-në' dsa-kyaa'h', ja-ba' lä-ja- mi-hmaayh'. Hi- jlääh- na'ja' dsa-kyaa'h', ja-ba' lä-ja- mi-hmaayh'." 39 Pero lä-la- jwah- jnä'. Ta- jiih' hnäh' kih' hi- hña- dsë'. Cher'mah' hi- ga-jnoo' koo- jwoo' mo-nëh', kwëeyh' ka-läh' jyoh' jwoo'. 40 Hi- cher'mah' hi- lla- hnii-

kyah¹ mah¹ jñuuyh¹ sa'kooh⁻,
kwëëyh⁻ ka-läh⁷ lä'kye⁻
hmih⁻lloo⁷ kyah¹. ⁴¹ Hi⁻
cher'mah¹ hi⁻ ga⁻jmee⁷ he⁻
wii⁷ kah¹ løø¹ kih¹ ko⁻niih⁻,
kye⁻ ga⁷ jyoh⁷ ko⁻niih⁻.
⁴² Cher'mah¹ hi⁻ ngii⁻ miih⁻
he⁻ cha⁻ kyah¹, kwëëyh⁻. Hi⁻
cher'mah¹ hi⁻ hnøø¹ lle⁻ miih⁻
he⁻ cha⁻ kyah¹, ta⁻ jmee⁻
chaah⁻ kyaayh¹.

*Hnøø¹ hnää⁻ jne⁷ hi⁻
na⁻høøh¹ jnän⁻*

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'Ma⁻nuuh⁻ ba⁷ hnäh⁷
ka-läh⁷ he⁻ jäyh⁷: "Wa⁻
hnaah⁻ ome⁻ kyaah¹ mah¹ wa⁻
na⁻hääh¹ hi⁻ sa⁻ laa¹ ome⁻
kyaah¹." ⁴⁴ Pero lä⁻la⁻ ba⁷
jwah⁻ jnä⁷: Wa⁻ lä⁻hnaah⁻
hnäh⁷ hi⁻ sa⁻ laa¹ ome⁻
kyaah¹ hnäh⁷. Ngii⁻ hnäh⁷
llu¹ kih¹ hi⁻ jwä⁻ dso⁷ jwii⁷
kyah¹ hnäh⁷. Jmee⁷ hnäh⁷
llu¹ kih¹ hi⁻ na⁻høøh¹ kyah¹
hnäh⁷. Ngii⁻ hnäh⁷ kih¹ Dio
kih¹ hi⁻ jmeeh⁻ hnäh⁷. ⁴⁵ Mah¹
lä⁻ja⁻ leeh⁷ hnäh⁷ jo⁷ Tää⁻
jnän⁻ hi⁻ gya¹ gyuu¹. Hi⁻
he⁷ jmee⁻ dsa⁻hya⁻ hyoo⁻
kih¹ hi⁻ hlëëh¹ lä⁻ja⁻ kih¹
hi⁻ lluu¹. Hi⁻ cheey⁻ jma⁻
ka-läh⁷ kih¹ hi⁻ jmee⁻ he⁻ llu¹
hi⁻ kih¹ hi⁻ jmee⁻ he⁻ hlih¹.
⁴⁶ Jëeh⁷ cher'mah¹ hnaah⁻
hnäh⁷ ma⁻la⁻ hi⁻ hnää¹ hnäh⁷
ba⁷, ¿hee⁻ ba⁷ hñah⁻ hnäh⁷
kih¹ Dio ja⁻? ¿Che⁻ sa⁻ jmeey⁻
lä⁻ja⁻ ka-läh⁷ hi⁻ koo¹ ku⁻sih⁻?
⁴⁷ Cher'mah¹ kih¹ øøh¹ ba⁷
hnäh⁷ jmeeh⁻ hnäh⁷ Dio, ¿ché⁻
laah⁷ hnäh⁷ jmeeh⁻ hnäh⁷
koo⁻ he⁻ llu¹? ¿Che⁻ sa⁻ jmee⁻
lä⁻ja⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih¹

Dio? ⁴⁸ Wa⁻ laah¹ hnäh⁷ lluu¹,
lä⁻koo⁻ laa¹ Tää⁻ jnän⁻ hi⁻ gya¹
gyuu¹ hi⁻ lluu¹ go⁻te⁻.

6

¹ 'Leeh⁻, ta⁻ hnooh⁻ hnäh⁷
ha⁻ lä⁻ jee⁷ hlëëh¹ dsa⁻
llu¹ kyah¹ hnäh⁷ wa⁻ra⁻
ga⁻jmeeh⁷ hnäh⁷ koo⁻ he⁻
llu¹. Cher'mah¹ ko⁻taa⁷ ga⁻
ga⁻jmeeh⁷ hnäh⁷ mah¹ jëe⁻
dsa⁻ kyah¹ hnäh⁷, sa⁻ hñah⁻
hnäh⁷ ni⁻ miih⁻ kih¹ Dio
hi⁻ gya¹ gyuu¹. ² Wa⁻ra⁻
ga⁻kwah⁷ hnäh⁷ be⁷ kih¹ jaa⁻
hi⁻ lla⁻kyaa¹, ta⁻ jwii⁷ ni⁻
jaa⁻ hee⁻ na⁻ ma⁻jmeeh⁷.
Mah¹ sa⁻ jmeeh⁷ hnäh⁷ kwee⁻
kyaah⁷ hi⁻ jmää⁻ hñii⁷ mi⁻te⁻
neh⁻ gwah⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ jmeey⁻
ka-läh⁷ cha⁷ jwë⁻ he⁻ hnooyh⁻
ha⁻ lä⁻ jee⁷ hlëëh¹ dsa⁻ llu¹
kiyh¹ ba⁷ ja⁻. Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁷
jwëëhn⁻ hnäh⁷, ko⁻ja⁻ ba⁷
hñiih¹ ma⁻liyh⁻ jñeey¹. ³ Pero
hne⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻kwëëh⁻ dsa⁻
miih⁻ kuu⁷, ta⁻ jwii⁷ ni⁻ jaa⁻
ma⁻ke⁻ laa¹ ome⁻ kyaah¹.
⁴ Heh¹ lä⁻ja⁻, sa⁻ jnä⁷ he⁻
ma⁻kwëëh⁻ dsa⁻ kuu⁷. Ma⁻ja⁻
Tää⁻ kyaah¹, hi⁻ jëe⁻ lä⁻jë⁻ he⁻
sa⁻ jnä⁷, mi⁻hmaayh⁻ kyah¹
to⁻lo⁻ në⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻.

*Ga⁻mi⁻tëë⁻ Jesús dsa⁻
kyaay¹ ha⁻ lä⁻ chuuy¹ kyaah¹
Dio*

(Lc. 11:2-4)

⁵ 'Wa⁻ra⁻ ga⁻të⁷ jee⁷ ngiih¹
kyah¹ kih¹ Dio, ta⁻ jmee⁻ lä⁻
jmee⁻ hi⁻ jmää⁻ hñii⁷ mi⁻te⁻.
Tih⁻ dsëy¹ na⁻täay⁷ hlëëyh⁻
kyaah⁷ Dio neh⁻ gwah⁻ mäh⁻
hi⁻ lä⁻ja⁻ jmeey⁻ cha⁷ jwë⁻
jee⁷ ga⁻nää⁻ dsa⁻ mah¹ jëe⁻

dsa- kiyh'. Ma-ra ju'dsoo' jwëëhn hnäh', ko-ja ba' hñih' ma-liyh' jñeey'. ⁶ Pero hne-, wa-ra ga-të' jee' ngih' kyah' kih' Dio, go-he' jee' gwihh mah' jne' haah' kyah'. Ngih' kyah' kih' Täa' hi- sa' jnä'. Ma-ja Täa' kyaah' hi- jëe- lä-jë- he- sa' jnä', mi-hmaayh' kyah' to-lo- në- lä-jëe- dsa-. ⁷ Wa-ra- ga-të' jee' ngih' kyah' kih' Dio, ta- hlëeh' cha-miuh- jihh' koo- nëe' juu' he- sa' jmää' ta', lä-koo- jmee- hi- sa' ma-heeh- kih' Dio. Kih' he- hlëeyh- cha-miuh- jihh' koo- nëe' juu', nuu' Dio kiyh' laay'. ⁸ Ta- jmee- hnäh' lä- jmee- dsa- he'. Jëeh', Täa' jnän' hi- gya' gyuhh', ma-ñey- ba' hee- na- jmee- bii' jnän' jää' ja-ga' ngiin' kiyh'. ⁹ Lä-la- ba' hnøø' ngih' hnäh' kyah':

Täa' kyaah' jnääh' hi- gya' ya-jwii', lä-jëe- ba' wa' jmee' dsoo' he- laah' hne- na-jngëe' go-te-.

¹⁰ Ña- mah' jmeeh' hih- jee' la-.

Wa' le' lä-hyoh- hoh' hñah' jmi-gyuhh' la-, ja-ba' lä-koo- la' gyuhh' ya-jwii'.

¹¹ Kwëeh' jnääh' na' he- kih'hih' jnääh' he- jmee- bii' kyaah' jnääh'.

¹² Jmee' jøh- hoh' kih' he- ma-hlääh- jnääh', ja-ba' lä-koo- jøh- dsë- jnääh' kyaah' hi- dsa-hlääh- kyaah' jnääh'.

¹³ Ta- kwa- jwë' ka' he- hñih' dsë- jnääh', lää' jnääh' kih' he- ja-.

Jëeh', jaa- hne- ba' jmee- hih- kih' lä-jë-, kyah' ba' la' ga-lä-jë- be',

hne- ba' laah' jøøh' kih' ga-lä-jë- joh' jmiuh' cha-. Wa' la' lä-ja-.

¹⁴ 'Cher'mah' jmeeh- jøh- hoh' kyaah' dsa- hi- dsa-hlääh- kyaah' hnäh', lä-ja- ka-läh' Täa' jnän' hi- gya' gyuhh' jmeey' jøh- dsëy' kyaah' hnäh'. ¹⁵ Pero cher'mah' sa- ga-jmeeh' hnäh' jøh- hoh' kyaah' dsa- hi- dsa-hlääh- kyaah' hnäh', lä-ja- ka-läh' Täa' jnän' hi- gya' gyuhh' sa- jmeey' jøh- dsëy' kyaah' hnäh' he- dsa-hlääh- hnäh' kiyh'.

Ga-hlëeh' Jesús kih' he- sa' kih-hih- jne'

¹⁶ 'Jmiuh' ma' sa- kuh-huh' hnäh' jee' hlëeh' hnäh' kyaah' Dio, ta- jmee- hnäh' lii- he- ti-meeh- hoh' hnäh' lä- jmee- dsa- hi- jmää- hñii' mi-teh'. Hi- he' jmee- lii- mo-në' mah' jëe' dsa- kiyh' he- sa' kuh-hiyh-. Ma-ra ju'dsoo' jwëëhn hnäh', ko-ja ba' hñih' ma-liyh' jñeey'. ¹⁷ Pero hne-, ma' sa- kuh-huh' jee' hlëeh' kyaah' Dio, ja- jñaaah' lleh' mah' gyih- mo-nëh'. ¹⁸ Mah' lä-ja-, sa- lä-leeh- cha-në' dsa-, he- sa- kuh-huh'. Kih' Täa' hi- sa' jnääh' ba' lä-leeh-. Hi- lä-ja-, Täa' kyaah' hi- jëe- lä-jë- he- sa- jnä', mi-hmaayh' kyah' to-lo- në- lä-jëe- dsa-.

*Ga^hhlēēh^ʻ Jesús kih^ʻ he⁻ la^ʻ
hmooh^ʻ*

(Lc. 12:33-34)

19 'Ta⁺ wa⁺ hnooh⁻ hnäh^ʻ
lla⁻ mah^ʻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻
cha⁻ miih⁻ he⁻ la^ʻ hmooh^ʻ
kyah^ʻ hnäh^ʻ. Jēēh^ʻ jee^ʻ la⁻
chaa⁻ jah^ʻ jwē⁻ cha⁻ miih⁻ hi⁻
hya⁻ tu⁺ juuh[~] lä⁻ jē⁺ he⁻ llu^ʻ.
Hi⁺ dsa⁻ taah⁻ dsa⁻ hii⁻ mah^ʻ
hii^ʻ. 20 Hnøøh^ʻ hnäh^ʻ mah^ʻ
lla⁻ mah^ʻ gyuu^h ya⁺ jwi^ʻ he⁻
la^ʻ hmooh^ʻ kyah^ʻ hnäh^ʻ. Jee^ʻ
ja⁻ sa⁻ chaa⁻ jah^ʻ hi⁻ jwē⁻
ni⁺ sa⁻ hya⁻ tu⁺ juuh[~] ka⁻ läh^ʻ.
Hi⁺ jee^ʻ ja⁻ sa⁻ chaa⁻ dsa⁻ hii⁻
mah^ʻ hii^ʻ. 21 Ha⁻ jiih^ʻ jee^ʻ hla⁻
he⁻ la^ʻ hmooh^ʻ kyah^ʻ hnäh^ʻ,
jee^ʻ ja⁻ ba^ʻ kye^ʻ hnäh^ʻ o⁻ jøh⁻
dsē⁻.

*Wa^ʻje⁻ kih^ʻ jmi⁻ ngo^ʻ jnän⁻
(Lc. 11:34-36)*

22 'Mi^ʻ 'nē^ʻ jne^ʻ la^ʻ lä⁻ koh^ʻ
wa^ʻje⁻ kih^ʻ jmi⁻ ngo^ʻ jnän⁻.
Lä⁻ ja⁻, cher^ʻ mah^ʻ mi^ʻ 'nēh^ʻ la^ʻ
llu^ʻ, lä⁻ kaa⁻ jmi⁻ ngo^ʻ kyah^ʻ
ngē⁻ jee^ʻ wa^ʻje⁻. 23 Pero
cher^ʻ mah^ʻ la^ʻ hlih^ʻ mi^ʻ 'nēh^ʻ,
ga⁻ lä⁻ kaa⁻ jmi⁻ ngo^ʻ kyah^ʻ
ngē⁻ jee^ʻ na⁻ hoo⁻ ba^ʻ. Lä⁻ ja⁻,
cher^ʻ mah^ʻ wa^ʻje⁻ he⁻ cha⁻
kyah^ʻ la^ʻ na⁻ hoo⁻ ba^ʻ, ha⁻
koh^ʻ sa⁻ na⁻ hoo⁻ jee^ʻ ngēh⁻.

*Sa⁺ le^ʻ jmee^ʻ jne^ʻ he^ʻ kih^ʻ Dio
mah^ʻ jmee^ʻ jne^ʻ he^ʻ kih^ʻ kuu^ʻ
(Lc. 16:13)*

24 'Ni⁺ jaa⁻ sa⁻ lä⁻ kēh^ʻ jmi^ʻ
jmeē^ʻ he^ʻ kih^ʻ uu^ʻ dsa⁻ kaa^h.
Jēēh^ʻ, jmeey^ʻ na⁻ hääy^h
jaa⁻ mah^ʻ lä⁻ hnäy^ʻ hi⁻
jñah^ʻ. Mi⁺ tey^ʻ kih^ʻ jaa⁻ mah^ʻ
mi⁻ kwayh^ʻ hi⁻ jñah^ʻ he^ʻ. Sa⁻
lä⁻ kēh^ʻ hnäh^ʻ jmi^ʻ jmeeh^ʻ
hnäh^ʻ he^ʻ kih^ʻ Dio mah^ʻ

jmeeh^ʻ hnäh^ʻ he^ʻ kih^ʻ kuu^ʻ
ka⁻ läh^ʻ.

*Ga^hhää^ʻ Dio kwee⁻ go⁻ te^ʻ
lä⁺ jēē^ʻ hi⁻ laa^ʻ kyaay^ʻ*

(Lc. 12:22-31)

25 'He⁻ ja⁻ jwēēhn[~] hnäh^ʻ:
Ta⁺ ka⁻ hnäh^ʻ hu⁺ dsē⁻ ha⁻
lä⁻ dsa⁻ ngēē^ʻ hnäh^ʻ, hee⁻ na⁻
kuh^ʻ huh^ʻ hnäh^ʻ. Ta⁺ ka⁻ hnäh^ʻ
hu⁺ dsē⁻ kih^ʻ jmi⁻ ngo^ʻ kyah^ʻ
hnäh^ʻ, ha⁻ lä⁻ tēēh^ʻ hnäh^ʻ
hmiih⁻ he⁻ kēh^ʻ hnäh^ʻ. ¿Che^ʻ
sa⁻ kyeē^ʻ ga^ʻ he⁻ chaa⁻ hnäh^ʻ
lä⁻ koh^ʻ ga^ʻ he⁻ kuh⁻ huh^ʻ
hnäh^ʻ? ¿Hi⁺ che^ʻ sa⁻ kyeē^ʻ ga^ʻ
jmi⁻ ngo^ʻ kyah^ʻ hnäh^ʻ lä⁻ koh^ʻ
ga^ʻ hmiih⁻ he⁻ kēh⁻ hnäh^ʻ?
26 Jēē⁻ da^ʻ hnäh^ʻ lä⁻ koo⁻ la^ʻ
kih^ʻ ta^ʻ hi⁻ hēē⁻ jwē^ʻ nē^ʻ
lle^ʻ. Sa⁻ cha⁻ jngēēy⁻ ni⁺ sa⁻
chooyh[~] mi^ʻ, ni⁺ sa⁻ llay⁻ llu^ʻ
mi^ʻ kiyh^ʻ. Pero Täā⁻ jnän⁻
hi⁻ gya^ʻ gyuu^h, ma⁻ ra⁻ he⁻
ääh⁻ bih^ʻ. ¿Che^ʻ sa⁻ kyeē^ʻ
ga^ʻ hnäh^ʻ lä⁻ koh^ʻ ga^ʻ ta^ʻ he^ʻ?
27 ¿Hi⁺ hnäh^ʻ leh^ʻ jmeeh^ʻ saa⁻
ga^ʻ koo⁻ lēē⁻, kih^ʻ he⁻ jmeeh⁻
hnäh^ʻ cha⁻ miih⁻ hu⁺ dsē⁻?
28 ¿He⁻ la^ʻ jmeeh⁻ hnäh^ʻ
cha⁻ miih⁻ hu⁺ dsē⁻ kih^ʻ
hmiih⁻ he⁻ kēh^ʻ hnäh^ʻ? Jēē⁻
da^ʻ hnäh^ʻ ha⁻ lä⁻ dsa⁻ kwaan⁻
wa^ʻ le^ʻ jee^ʻ nuu⁻. Sa⁻ cha⁻ ta⁻
jmeē⁻, ni⁺ sa⁻ hwēē⁻ wa⁻ ñē⁻.
29 Pero jwēēhn[~] hnäh^ʻ.
Ma⁻ ke⁻ na⁻ hñaa^h la^ʻ hmiih⁻
he⁻ ga⁻ kēh⁻ rey Salomón,
sa⁻ ga⁻ liyh^ʻ ma⁻ kēyh⁻ hmiih⁻
he⁻ la^ʻ na⁻ hñaa^h lä⁻ koo⁻ la^ʻ
wa^ʻ le^ʻ ja⁻. 30 Cher^ʻ mah^ʻ lä⁻ ja⁻
ga⁻ jmeē^ʻ Dio na⁻ hñaa^h wa^ʻ le^ʻ
he⁻ choo^ʻ nē^ʻ nuu⁻ na^ʻ, mah^ʻ
hø^ʻ jē^ʻ dsa⁻ neh⁻ hwii^ʻ, ha⁻ ga⁻
sa⁻ jmääy^h hnäh^ʻ llu^ʻ, dsa⁻
hi⁻ miih⁻ go⁻ te^ʻ ba^ʻ dsoo^ʻ dsē^ʻ.

31 He-ja- mo-to-ka- ga-hnäh' huu-dsē- jwah' hnäh': "¿Hee-na- kih'hij' jnääh', hee-hmiih- kyeh' jnääh'?" 32 Jëeh', lä-jëë- hi- sa- ma-heeh- kih' Dio hnooyh- lä-jë- he- ja-jmah' ba'. Pero Tää- jnän- hi-gya' gyuuu' ya-jwii' ma-ñey- ba' he- jmee- bii' jnän- kih' jee' lä-jë- he- ja-. 33 Hnääh' da' hnäh' to-nē' Dio hi-laa' dsa-ta' jøøh' jnän- hi-jmee' hnäh' he- llu' jmah' ba' lä-koø- hnøøy' hñiiy'. Lä-ja- ba' hñah- hnäh' lä-jë- he- jmee- bii' kyah' hnäh' ka-läh'. 34 He-ja- ta-ka- hnäh' huu-dsē- kih' hø', jëeh' hø' lä-cha- jyoh' ga-huu-dsē- he- jmeeh' hnäh'. Heeh- ba' hnäh' koø- jmii' koø- jmii' lä-koø- te' he- chaa- hnäh'.

7

Sa- ga-tëë' jne' jëen' kih' jñah'

(Lc. 6:37-38, 41-42)

1 "Ta-ka- hnäh' kwaat- kih' jñah' mah' sa- ka' Dio kwaat- kyah' hnäh'. 2 Jëeh', Dio ka' kwaat- kyah' hnäh', ja-ba' lä-koø- kah- hnäh' kwaat- kih' jñah'. Lä-koø- te' ka- hnäh' kwaat- kih' jñah', ko-ja- hñiih' te' ka' Dio kwaat- kyah' hnäh'. 3 ¿He-la' jëeh' wa-hløø- he- hä' m'ñe' øøh' mah' sa- jëeh' da' wa-hløø- juuh- he- hä' m'ñe' hñaaah'? 4 ¿Ha- lä-ja- jwiih' øøh': "Kwa' da' wa-lleñ' wa-hløø- he- hä' m'ñe'", mah' hä' ba' kyah' hñaaah' he- juuh- ga'? 5 ¿He- ba'

che- ta-juuh' hne-! Lle' da' jaa' wa-hløø- juuh- he- hä' m'ñe' hñaaah'. Ja-ga-na- jëeh' 'kwee- mah' lleh' wa-hløø- he- hä' m'ñe' øøh'. 6 Ta- kwëeh' hnäh' dsii- he- la- na-jøø', wa-ra- ga-jëeyh- mah' gi-hnäy' kyah' hnäh'. Ta- jwä' hnäh' kuu' he- la' hmooh' kyah' hnäh' cha'ñe' cha'ñe', wa-ra- ga-hee' ga-soyh'.

Hnøø' hnääh' jne' Dio lä-kaa- tuh-dsē- jne'

(Lc. 11:9-13; 6:31)

7 Ngii' hnäh' kih' Dio, mah' hñah- hnäh'. Hnøøh' da' hnäh' mah' jnääh- hnäh'. Tee- hnäh' kiyh' mah' näy' ho'haah'. 8 Jëeh', lä-jëë- hi- ngii-, hyoyh- ba'. Hi- hnooh-, jnøøyh- ba'. Hi- tëë- ho'haah', nä- ba' ho'haah' kiyh'. 9 ¿Ha- lä-ja- kwëeh' 'hnäh' chih- kyaah', koø- mi' kuu' wa-ra- ga-ngiiy' he-ñiih'? 10 Hi- cher-mah' ga-ngiiy' kuyh- jaa- hmooh-, ¿ha- lä-ja- kwëeyh' jaa- miih'? 11 Ma-ke- hlëeh' hnäh', leh' ba' hnäh' kwëeh' 'chih- kyaah' he- llu'. Joh' ga' he- llu' sa- kwa' Tää- hi-gya' gyuuu' kih' lä-jëë- hi- ngii- kiyh'. 12 He-ja-, lä-jë- he- hnooh- hnäh' jmee' dsa- kyah' hnäh', ja-ba' lä-ja- jmee' hnäh' kiyh' ka-läh'. Juu' la- jëeh' kwee- kyaah' ley he- ga-sii' Moisé kyaah' lä-jë- he- ga-sii' lä-jëë- hi- ma' ngëë- juu' kih' Dio.

Lä-to' ho'haah'

(Lc. 13:24)

13 'Go-taah' hnäh' ta' jwë' dsu-. Jëeh', jla' la' ho'haah' hi' hu' la' jwë' he- dsu- jee' dsa-hee' dsa-. Jwëë' dsa- hi- dsa-taah' ta' ja'. 14 Dsu- la' ho'haah' hi' dsu- jwë' he- jmee' chaah- dsa-. Miih- go-te' ba' dsa-taah' ta' ja'.

Mii' kih' jmee' lii- ha- lä- la' chaah' hma-
(Lc. 6:43-44)

15 'Hää' hnäh' hñaaah' kih' hi- ga-nää' lä-koh' hi- ngëë' juu' kih' Dio ba'. Ya-nääy' jee' kyah' hnäh' jmääy' hñiiy' hwaay' lä-ko- jaa- borrego. Pero ta' neh' tuh-dsäy', laay' lä-ko- jaa- jah' hi- hää'. 16 Kyaah' he- jmeey' ja-, lä-jnä' ha- lä- laay'. Ha- lä-ja- chooh' dsa- mi' jëh' kih' chaah' too'. Ni' mi'higo sa- chooh' dsa- kih' chaah' too'. 17 Jëeh', lä-jë- chaah' hma- he- llu', hii- mii' he- llu' ba'. Hi- lä-jë- chaah' hma- he- hlih', hii- mii' he- hlih'. 18 Lä-jë- chaah' hma- he- llu', sa- le' hii' mii' he- hlih'. Ni' chaah' hma- he- hlih', sa- le' hii' mii' he- llu'. 19 Ga-lä-jë- chaah' hma- he- sa- hii' mii' he- llu', hnä' dsa- mah' tooyh' cha-je-. 20 He- lä-ja-, lä-jnä' ha- lä- laa' dsa- kyaah' ta' kih'.

Ja- lä-jëë- dsa- dsa-taah' jee' jmee' Dio hih'
(Lc. 13:25-27)

21 'Ja- lä-jëë' hi- jäh' kin': "Dsa-jööh' kyaan-, Dsa-jööh' kyaan-", dsa-taah' jee' jmee' Dio hih'. Ma-la' hi- jmee' lä- hyoh- dsë' Täa' kyaan- hi- gya' gyahh', hi- he' ba'

dsa-taah'. 22 Wa-ra- ga-të' jee' laa- jmi-gyuh-, jwëë' dsa- jäh- siiyh- jnä': "Dsa-jööh' kyaan-, Dsa-jööh' kyaan-, ja' kyaah' mada- he- ga-jmeeh' ga-kwa' jnääh' juu' kyah', kyaah' mada- kyah' ga-hwëë' jnääh' hi-sa-llu', hi' kyaah' mada- kyah' ga-jmee' jnääh' he- juh-gaa-?" 23 Ma-ja- jëehn' kih' dsa- he': "Jih'koh' sa- ga-lä-kyuun- hnäh'. Go-nää' hnäh' kyah', hnäh' hi- tëë' jmee' he- hlih'."

Ga-jmeey' hne' kiyh' në' kuu' hloo-
(Mr. 1:22; Lc. 6:47-49)

24 'He-ja-, hi- nuu- juu' kin' mah' jmeey' lä- jwahn-, hi- he' laa' lä-ko- jaa- dsa-ñuuh- hi- cha- huuh- dsë- llu' kih'. Ga-jmeey' hne' kiyh' në' kuu' hloo-. 25 Ja' jma', ga-juuh' jmi- hi' ja' lle' në' kih' hne'. Pero sa- ga-toh', jëeh' ma' chih' në' kih' kuu' hloo-. 26 Pero hi- nuu- juu' kin' mah' sa- jmeey' lä- jwahn-, hi- he' laa' lä-ko- jaa- dsa- too- hi- ga-jmee' hne' kih' në' mi' sii'. 27 Ja' jma', ga-juuh' jmi-, ja' lle' tä' ga-jmee' wi' kih' hne' ja-, mah' ga-toh'. Ga-hee' lä-jë- go-te' -ga-jäh' Jesús.

28 Ma' ga-dsaa' ga-hlëeh' Jesús juu' la-, lä-jëë- dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ma' jëë- dsayh- ha- lä- la' juu' he- ma' kway-. 29 Jëeh' ma' hlëëyh- dsa- lä-ko- jaa- hi- jmee' hih' ba', ja- lä-koh' ma' jmee' ta-jwöh' kyaah' ley.

8

*Ga⁺mi⁺hlää⁺ Jesús jaa⁻ hi⁻
ma⁺dsaah⁺ hmih⁺ høø⁻*
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Lää⁻koø⁻ ma⁺ ga⁺jñaa⁺
Jesús ñih⁻ lle⁺koh⁺ ja⁻, jwëë⁺
dsa⁻ ga⁺lla⁻lle⁺ kaah⁻ kiyh⁺.
² Jee⁺ ja⁻ ga⁺ya⁻jäh⁻ jaa⁻ dsa⁻
hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ hmih⁺ høø⁻.
Ga⁺juuyh⁺ jñey⁺ cha⁺ne⁺ Jesús
mah⁺ ga⁺jäyh⁺ siiyh⁻:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁻,
cher⁺mah⁺ le⁺, leh⁺ ba⁺ hne⁻
cheh⁺ dsoo⁻ he⁻ mi⁻sah⁺ jnä⁺.

³ He⁻ja⁻ ga⁺hi⁺ Jesús
ma⁻goo⁻ mah⁺ ga⁺kyey⁻ në⁻
kih⁺ dsa⁻ he⁺ mah⁺ ga⁻siiyh⁻:

—Le⁺ ba⁺, wa⁺ dsa⁻che⁻ ba⁺
dsoo⁺ kyah⁺.

Lää⁻chah⁺ ja⁻ ga⁺ääh⁺ go⁻te⁻
hmih⁺ høø⁻ ja⁻. ⁴ Ja⁻ga⁺ ga⁺jäh⁺
Jesús siiyh⁻:

—Jëë⁻ da⁺, ta⁻ jmeeh⁻ juu⁺
kih⁺ ni⁺ jaa⁻. Gwa⁻ go⁻hääh⁻
hñaa⁺ kih⁺ jmi⁻dsa⁻. Kye⁻
miih⁻ he⁻ kwëëh⁺ hñih⁺
lä⁺hih⁻ he⁻ ga⁺jmeë⁺ Moisé.
Lää⁻ja⁻ go⁻jmeë⁺ mah⁺ lä⁻ñey⁻
ma⁻jä⁺ kyah⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús
siiyh⁻.

*Ga⁺mi⁺hlää⁺ Jesús moz⁻
kyaa⁺ jñu⁺ hløø⁻*
(Lc. 7:1-10)

⁵ Lää⁻koø⁻ ma⁺ ga⁺he⁺ Jesús
jwii⁻ Capernaum, ja⁺ jaa⁻ juu⁺
hløø⁻ chuh⁺ kih⁺ Jesús mah⁺
ga⁺chuuy⁺ kyaah⁺:

⁶ —Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁻, moz⁻
kyaan⁻ na⁻kyaa⁺ cha⁺neh⁻
kin⁺, ja⁺ jwërte kiyh⁺, mo⁻so⁻
liih⁻ goo⁻ tiiy⁻ —ga⁺jäyh⁺ siiyh⁻.

⁷ —Ñii⁺ ba⁺ jnä⁺ mi⁺hlää⁺ jñih⁺
—ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁻.

⁸ Mah⁺ ga⁺jëeh⁻ juu⁺ hløø⁻
he⁺ siiyh⁻:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁻, sa⁻
cha⁻ he⁻ laa⁺ jnä⁺ mah⁺
go⁺heh⁺ cha⁺neh⁻ kin⁺. Lee⁻
ba⁺ koø⁻ jäh⁺, mah⁺ jä⁺ ba⁺
kih⁺ moz⁻ kyaan⁻. ⁹ Jëeh⁺
jnëä⁺ ka⁻läh⁺, chaa⁻ hi⁻ jmeë⁻
mada⁻ he⁻ jmeen⁻ kiyh⁺, hi⁻
tääh⁺ hløø⁻ hi⁻ jmeen⁻ hih⁻
kih⁺. Wa⁺ra⁻ ga⁺jmeen⁺ hih⁻
kih⁺ jaa⁻: “Gwa⁻ jee⁺ oo⁻”,
dsooy⁺ ba⁺. Wa⁺ra⁻ ga⁺jwii⁺
jñah⁺: “Ñä⁻ ta⁺ la⁻”, jäy⁺ ba⁺.
Hi⁻ wa⁺ra⁻ ga⁺jwii⁺ moz⁻
kyaan⁻: “Jmeë⁺ he⁻ la⁻”,
jmeey⁺ ba⁺.

¹⁰ Peer⁻ ga⁺jëë⁺ dsah⁻ Jesús
ma⁺ ga⁺nuuy⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻
he⁺. Mah⁺ ga⁻siiyh⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻
ma⁺ chaa⁺ kaah⁻ kiyh⁺:

—Ma⁻ra⁻ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn⁻
hnäh⁺, lä⁻kää⁻ hwa⁺ Israel sa⁻
ma⁻jñäähn⁻ ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻
dsoo⁺ dsë⁺ lä⁻koø⁻ dsoo⁺ dsë⁺
dsa⁻ñuu⁻ la⁻. ¹¹ Jwëëhn⁻
hnäh⁺, lloo⁻ koø⁻ jmi⁺ jwëë⁺
dsa⁻ ya⁻nää⁺ ta⁻ kye⁺ ta⁻ ñii⁺
hi⁻ dsa⁻taah⁻ kuh⁺ ma⁻ñuu⁻
ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ Abraham,
kyaah⁺ Isaac, hi⁻ kyaah⁺
Jacob gyuu⁺ ya⁻jwii⁺ kih⁺ Dio.
¹² Pero dsa⁻ Israel hi⁻ ma⁺
laa⁺ kwaat⁻ dsa⁻taah⁻ jee⁺
jmeë⁻ Dio hih⁻, hi⁻ he⁺ jwää⁺
dsih⁺ ta⁻ ka⁺hne⁻ jee⁺ na⁻hoo⁻.
Jee⁺ ja⁻ ki⁺hooyh⁺ mah⁺ juuy⁺
cha⁻jay⁺.

¹³ Ja⁻ga⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁻
juu⁺ hløø⁻ he⁺:

—Gwaah⁻ ba⁺ hne⁻ kyah⁺,
wa⁺ le⁺ kyah⁺ ja⁻ba⁺ lä⁻koø⁻
ma⁻lä⁻ dsoo⁺ hoh⁺.

Lä'chah' ja-, ga-jä' kih' moz~ kyaay'.

Ga-mi-hlää' Jesús ma-choo' Pee'

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

14 Ma-ngëë' he- ja-, ñee' Jesús cha'neh- kih' Pee'. Jee' ja- ga-jëëy' ma-choo' Pee' na-kyaay' dsaayh' kyaah' llii'. 15 Mah' ga-sooh' Jesús ma-gooy-. Lä'chah' ja- ya-hii' llii' kiyh'. Ga-nooy- jee' ma' kyaay' mah' ga-løoy' jmeey' ta'he' kih' lä-jëë'.

Ga-mi-hlää' Jesús jwëë' dsa-dsaah'

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

16 Ta' ga-nuu- ja-, na-jää- dsa- cha'në' Jesús jwëë' hi- ma' kye- jmi-llë' hlih'. Kyaah' koq- ga-hläëyh' ba' ga-hwëëy' jmi-llë' hlih' he' hi' ga-mi-hlääy' lä-jëë' ga' dsa- hi- ma' dsaah'. 17 Mah' lä-ja- lä-te' he- ga-jäh' Isaia hi- ma' ngëë- juu' kih' Dio lä- ma' ga-jäyh': "Hñiiy' ba' ga-kay' në' kiyh' lä-jë' dsoo' jnän', hi' ga-kooy' lä-jë' dsoo' jmi'wii' jnän' ka-läh'."

Dsa- hi- ma' hnøø' ma' jmee' ko-jøh' kyaah' Jesús
(Lc. 9:57-62)

18 Ma' ga-jëë' Jesús jwëë' dsa- ma' tääh' lä-ku' lä-jii' kiyh', ga-jmeey' mada- kyaay' jnääh' discipulo kyaay', he- ga-mi-llu' jnääh' na'moo' mah' haa' jnääh' ko-jøh' kyaayh' ta- hngaah' ko-taa- jmi-juuh-. 19 Ja-ga' ga-lloo' jaa- ta-jwoh' kyaay' ley, ga-siiyh':

—Ta-jwoh', nün' kyaah' hne- wa' ha- cha- ha- jee' ga-llooh'.

20 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Cha- ba' too- jee' gwii- hyah-, cha- ba' sii- kih' ta' hi- hëë- gyuuu'. Pero Hi-ga-lëë' ngo' la- sa- cha- jee' jäy'.

21 Jñah' discipulo kyaay' ga-siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, kwa' jwë' kin- na-haan- to-në' tää' kyaan-, ja-ga' nün' kyaah' hne-.

22 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ñä- ba' hne- kyaah' jnä'. Wa' haa' ba' dsa- na-juu' hlih' kyaay'.

Ga-jmee' Jesús hih- kih' lle' mah' hii' tii'

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

23 Lä- ma' ga-he' Jesús neh- na'moo', ga-nøø' jnääh' discipulo ko-jøh' kyaayh'.

24 Ni- juu' ga' sa- cha- ja' koq- lle' tä', ga-hii' goo- jwërte. Ga-hluh' jmi- lä-jiih' ga-haa' neh- na'moo'.

Pero ma-na-gwii- ba' Jesús.

25 He-ja- jnääh' discipulo kyaay' na'chaa' jnääh' jee' ma-na-gwiiy- mah' ga-chiih' jnääh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, lää' jne', ma-tøøhn' jee' juu' ba' jne' la-.

26 Mah' ga-siiyh' jnääh':

—¿He-la' gah' hnäh'? Miih- go-te' ba' dsoo' hoh' hnäh'.

Ja-ga' ga-noo- Jesús, ga-jmeey' hih- ga-jä' tii' lle' hi- ga-jmeey' hih- ga-jä' tii' jmi-. Lä-ja- ba' ga-jä' tiih'

ga⁻lä⁻jë⁻. 27 Peer⁻ ga⁻jëë⁻
dsah⁻ jnääh⁻ ', mah⁻ ga⁻jäh⁻
jnääh⁻':

—¿Hi⁻ ba⁻ dsa⁻ na⁻?
Lä⁻kye⁻ lle⁻ kyaah⁻ jmi⁻ nuuh⁻
kiyh⁻':

*Ga⁻hwëë⁻ Jesús jwëë⁻
jmi⁻lle⁻ hlih⁻ hi⁻ ma⁻ jøø⁻ kih⁻
dsa⁻*

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

28 Lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻lla⁻nøø⁻
jnääh⁻ ' ta⁻ hngaah⁻ ko⁻taa⁻
ja⁻, jee⁻ la⁻ hwa⁻ kih⁻ Gadara,
ya⁻nää⁻ uu⁻ dsa⁻ ñuu⁻ hi⁻
ma⁻ jøø⁻ jmi⁻lle⁻ hlih⁻ kih⁻,
ga⁻mi⁻jëey⁻ Jesús. Dsa⁻ he⁻
ga⁻hwëë⁻ jee⁻ la⁻ to⁻høø⁻ kih⁻
hli⁻. Hääy⁻ jwërte, sa⁻ ma⁻
kway⁻ jwë⁻ ma⁻ dsa⁻ngëë⁻ ni⁻
jaa⁻ dsa⁻ ta⁻ jwë⁻ ja⁻. 29 Mah⁻
ga⁻hooyh⁻ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäyh⁻:

—¿Hee⁻ ba⁻ kih⁻ he⁻ ma⁻ ñeh⁻
jee⁻ tøø⁻ jnääh⁻ la⁻, hne⁻
Jesús Joø⁻ Dio? ¿Ché⁻ ma⁻ ñeh⁻
mah⁻ heeh⁻ jnääh⁻ wii⁻ jää⁻ sa⁻
ga⁻ma⁻lloo⁻ jmi⁻?

30 H⁻ miih⁻ jee⁻ ma⁻ tääyh⁻
ja⁻, ma⁻ tääh⁻ koo⁻ nää⁻ ñe⁻
ma⁻ kuh⁻ nuu⁻. 31 Ga⁻chuu⁻
lle⁻ hlih⁻ he⁻, ga⁻siiyh⁻ Jesús:

—Cher⁻ mah⁻ ga⁻hwëëh⁻
jnääh⁻, kwa⁻ jwë⁻ kya⁻ jnääh⁻
' dsa⁻tooh⁻ jnääh⁻ kih⁻ ñe⁻ hi⁻
tääh⁻ oo⁻.

32 Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻:

—Go⁻ nää⁻ hnäh⁻ ja⁻.

Mah⁻ ga⁻hwëëy⁻, ga⁻nääy⁻
ga⁻taayh⁻ tuh⁻dsë⁻ ñe⁻ he⁻.
Lä⁻chah⁻ ja⁻, lä⁻jëë⁻ ñe⁻ he⁻
ga⁻kyuu⁻. Ma⁻ ga⁻tëëy⁻ koo⁻
lle⁻ hwa⁻, ko⁻dsøø⁻ jwë⁻ ba⁻
ga⁻saay⁻ cha⁻jmi⁻ juuh⁻.
Jee⁻ ja⁻ ga⁻juuy⁻ neh⁻ jmi⁻.

33 Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ hää⁻ ñe⁻,

ga⁻nää⁻ ko⁻chih⁻ cha⁻hli⁻
ta⁻ jee⁻ jwii⁻ na⁻jmeeyh⁻ juu⁻
ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁻ kih⁻ ñe⁻, hi⁻ ha⁻
lä⁻ ga⁻la⁻ kih⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻
jøø⁻ lle⁻ hlih⁻ kih⁻. 34 He⁻ ja⁻
ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻
jee⁻ jwii⁻ ja⁻, ga⁻hwëëy⁻
mah⁻ ga⁻nääy⁻ ga⁻mi⁻jëey⁻
Jesús. Ma⁻ ga⁻jëëy⁻, ga⁻chuu⁻
kyaayh⁻ mah⁻ wa⁻llaayh⁻ jee⁻
ja⁻.

9

*Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jaa⁻ hi⁻
sa⁻ liih⁻ goo⁻ tii⁻*

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

1 Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻he⁻
Jesús ka⁻läh⁻ neh⁻ na⁻moo⁻
ngaayh⁻ ta⁻ hngaah⁻ ko⁻taa⁻
ta⁻ jwii⁻ kiyh⁻. 2 Ma⁻ ga⁻llaayh⁻
ja⁻, na⁻jää⁻ dsa⁻ cha⁻ney⁻ jaa⁻
hi⁻ dsaah⁻ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ tii⁻
na⁻kyaa⁻ nē⁻ jii⁻. Ma⁻ ga⁻jëë⁻
Jesús dsøø⁻ ba⁻ dsë⁻ dsa⁻ he⁻,
he⁻ ja⁻ ga⁻jäyh⁻ siiyh⁻ hi⁻ sa⁻
liih⁻ goo⁻ tii⁻:

—Wa⁻ nøh⁻ hoh⁻ gyuu⁻
kyaan⁻, ma⁻na⁻che⁻ ba⁻ lä⁻jë⁻
dso⁻kye⁻ kyah⁻.

3 Jee⁻ ja⁻ ma⁻ tääh⁻ ko⁻llaa⁻
ta⁻jwoh⁻ kya⁻ ley. Hi⁻
he⁻ ga⁻jmeë⁻ hu⁻dsë⁻ he⁻
ga⁻hlëeh⁻ Jesús lä⁻ja⁻ he⁻
ga⁻mi⁻kwayh⁻ Dio ba⁻ ja⁻.
4 Pero ga⁻lä⁻liih⁻ ba⁻ Jesús he⁻
hu⁻dsë⁻ ma⁻ jmeë⁻ dsa⁻ he⁻,
he⁻ ja⁻ ga⁻jäyh⁻:

—¿He⁻ la⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻
hu⁻dsë⁻ hlih⁻ lä⁻na⁻? 5 ¿Hee⁻
ga⁻ na⁻ sa⁻ jwëëh⁻, laah⁻
hnäh⁻? ¿Ché⁻ he⁻ chiih⁻ jne⁻
jaa⁻ hi⁻ dsaah⁻: “Ma⁻na⁻che⁻
dso⁻kye⁻ kyah⁻”, o he⁻
chiih⁻ jnih⁻: “Noo⁻, kii’

jii' kyah', mah' gwaah'?"
 6 He-ja- jmeen' he- jwëeh'
 ga' mah' lä'ngëeh' hnäh',
 Hi-ga-lëe'ngo' la- ba' na-ngë'
 jwë' jmi-gyuu' mah' chey'
 dso'kye- kih' dsa'.

Ja-ga' ga-jäh' Jesús siih' hi-
 sa-liih' goo-tii':

—Jnä' jwahn' noo-, kij'
 jii' kyah', gwaah' cha'neh'
 kyah'.

7 He-ja- ga-noo- dsa- he'
 ngaayh' cha'neh' kiyh'. 8 Ma'
 ga-jëe' dsa- ngaah' hi- ma'
 dsaah' he', ga-lä-dsaa- dsëy'
 cha-miih- mah' ga-jmeey'
 juuh- kih' Dio, ta-la- kih'
 he- ga-kwëeyh' cha-miih-
 be' jaa- dsa-nuuh- mah'
 mi-hlääy' dsa-dsaah'.

Ga-tëeh' Jesús Matä'

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

9 Lä- ma' ya-hëe' Jesús jee'
 ja-, ga-jëey' jaa- dsa-nuuh-
 hi- chee- Matä', hi- ma' gya'
 në'ta' kih' kooy' ku'sih-. Mah'
 ga-jäyh' siiyh-:

—Ña- wa' jmeen' ko-jøh'.

He-ja- ga-nooy-, ga-jmeey'
 ko-jøh' kyaah' Jesús.

10 Pero he- ga-la'. Ma' gya'
 Jesús kuh-hih- cha'neh- kih'
 Matä'. Jwëe' dsa- hi- ma'
 kooy' ku'sih- hi- jñah' dsa- wa'
 hi- cha- hi- ma' tääh' në-
 mes- kuyh- ko-jøh' kyaah'
 Jesús hi- kyaa' jnääh' discípulo
 kyaay'. 11 Ma' ga-jëe' dsa-
 fariseo, heh' ga-jmeey' lä-ja-,
 mah' ga-jäyh' siiyh- jnääh':

—¿He-la' kuh- ta-jwoh'
 kyaah' hnäh' ko-jøh' kyaah'
 dsa- hi- kooy' ku'sih- na- hi-

kyaah' jñah' dsa- wa' hi- cha-
 hi-?

12 Ma' ga-nuu' Jesús juu' ja-
 mah' ga-jäyh':

—Sa- jmee- bii' të-më- kih'
 dsa- hi- lluu', kih' dsa-dsaah'
 ba' jmee- bii'. 13 Go-nää'
 hnäh' mi-tëe' hnäh' hñaa'
 he- hnøø' jäh' juu' la-:
 “Hnoon' wa' lä-nih' hoh'
 hnäh' ba', sa- hnoon' he-
 jëeh' hnäh' jah' në' na'hyoo’”,
 ga-jäh' Dio. Sa- ma-jan-
 kih' hi- lluu', kih' hi- cha-
 dso'kye- kih' ba' ma-jan-,
 mah' wa' dsa-jëeyh' kyaah'
 Dio.

*Ga-ngü' dsa- juu', he-la'
 sa- tu- discípulo ko-hwëe' he-
 kuh-hiyh-*

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

14 Ja-ga' ya-nää' dsa- hi-
 ma' ga-nää' kyaah' Jwaa',
 ga-mi-jëey- Jesús mah'
 ga-ngüy' juu' kiyh':

—¿He-la' ma-la- jnääh' ba'
 kyaah' fariseo, ko-lla-jiih-
 ba' sa- kih-hih- jnääh' jee'
 ngü' jnääh' kih' Dio, mah' sa-
 jmee- lä-ja- discípulo kyaah'?

15 He-ja- ga-jäh' Jesús
 siiyh-:

—Sa- cha- ti-meeh- dsë' hi-
 tääh' jee' dsa-jëe' goo- dsa-
 ta'ko-jiih' gya' dsa-nuuh-
 hi- dsa-jëe' goo- jee' ja-.
 Pero lloo- kooy' jmi' wa-ra-
 ga-llee- dsa- dsa-nuuh- hi-
 dsa-jëe' goo- he'. Ma-ja- ga-
 tu' dsa- kyaay' he- kuh-hih-
 mah' chuuy' kyaah' Dio. 16 Ni-
 jaa- dsa- sa- kwa- kiyh' tøoy'
 hmiih- hmëe' në' hmiih-
 ma-gyuh-. Jëeh', hmiih-
 hmëe' dsa-dsuh' mah' jmee-

dsa-gyii⁻ hmiih⁻ ma-gyuh⁻
 cha-ga'miih⁻. ¹⁷ Hi⁻ lä-ja⁻, ni⁻
 jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ kwa⁻ kih⁻ chiyh⁻
 jmih⁻ mi⁻ 'jeh⁻ hmëë⁻ neh⁻
 loo⁻ ma-gyuh⁻. Cher⁻ mah⁻
 ga⁻ chih⁻ dsa⁻ he⁻ hmëë⁻ ja⁻
 neh⁻ loo⁻ ma-gyuh⁻, चाह⁻
 ba⁻ gyii⁻, jëeh⁻ sa⁻ kwa⁻ jwë⁻
 ää⁻. Түү⁻ jmih⁻ mi⁻ 'jeh⁻ hmëë⁻
 hi⁻ hee⁻ loo⁻ ka-läh⁻. He-ja⁻
 neh⁻ loo⁻ hmëë⁻ ba⁻ dsa-hoo⁻
 jmih⁻ mi⁻ 'jeh⁻ hmëë⁻. Mah⁻
 lä-ja⁻ ba⁻ mi-hee⁻ ko-jøh⁻
 lä-to⁻.

Jō-mii' Jairo kyaah' jaa-
dsa-më' hi-ma' dsaah'
 (Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Ta⁻ko⁻ jiih⁻ hlëeh⁻ gyih⁻
 lä-ja⁻, ma⁻ ga⁻ lloo⁻ jaa⁻
 dsa-jøøh⁻. Ga⁻ juuyh⁻ jnëy⁻
 cha⁻ në⁻ Jesús, mah⁻ ga⁻ jäh⁻:

—Gyuu⁻ më⁻ kyaan⁻, koo⁻
 ma⁻ juu⁻ ba⁻. Man⁻ mah⁻
 go⁻ kyeh⁻ gooh⁻ në⁻ kiyh⁻ mah⁻
 lä⁻ jiiyh⁻ —ga⁻ jäh⁻ dsa⁻ jøøh⁻
 he⁻.

¹⁹ Mah⁻ ga⁻ noo⁻ Jesús jee⁻
 ma⁻ gya⁻, ga⁻ lla⁻ lley⁻ kaah⁻ kih⁻
 dsa⁻ he⁻, hi⁻ ga⁻ nøø⁻ jnääh⁻
 ' ko⁻ jøh⁻ kyaayh⁻. ²⁰ Jee⁻
 ngooy⁻ ja⁻, jaa⁻ dsa⁻ më⁻ hi⁻
 ma⁻hya⁻ gya⁻ to⁻ ji⁻ ñe⁻ jëë⁻
 dsoo⁻ kih⁻, ga⁻ lloo⁻ ta⁻ ka⁻ luu⁻
 Jesús mah⁻ ga⁻ su⁻ miih⁻
 cha⁻ gooy⁻ cha⁻ hoo⁻ sa⁻ hmiih⁻
 kiyh⁻. ²¹ Jëeh⁻ ma⁻ laay⁻:
 “Wa⁻ ra⁻ jäh⁻ kih⁻ ko⁻ tëen⁻
 su⁻ miih⁻ cha⁻ goon⁻ sa⁻ hmiih⁻
 kiyh⁻, hlään⁻ go⁻ te⁻.” ²² Ma⁻
 ga⁻ jëeh⁻ Jesús hñii⁻, ga⁻ jëëy⁻
 dsa⁻ më⁻ he⁻ mah⁻ ga⁻ siiyh⁻:

—Wa⁻ jëë⁻ hoh⁻ gyuu⁻
 kyaan⁻. Kih⁻ he⁻ ma⁻ lä⁻ dsoo⁻

hoh⁻ kin⁻, ma⁻ hlaah⁻ ba⁻
 hne⁻.

Lä⁻ चाह⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁻ go⁻ te⁻
 kih⁻ dsa⁻ më⁻ he⁻.

²³ Lä⁻ ma⁻ ga⁻ lloo⁻ Jesús kih⁻
 dsa⁻ jøøh⁻ he⁻, ga⁻ jëëy⁻ tē⁻ hi⁻
 ma⁻ tääh⁻ juu⁻ luu⁻ hma⁻ ta⁻,
 hi⁻ ma⁻ tääh⁻ dsa⁻ ki⁻ hoo⁻.
²⁴ Mah⁻ ga⁻ siiyh⁻ lä⁻ jëë⁻ dsa⁻
 he⁻:

—Hwëë⁻ da⁻ hnäh⁻ jee⁻ la⁻.
 Chih⁻ më⁻ na⁻ sa⁻ na⁻ juu⁻, hi⁻
 na⁻ gwii⁻ ba⁻ na⁻.

Mah⁻ ga⁻ mi⁻ kwah⁻ dsa⁻
 kih⁻ Jesús, ma⁻ ga⁻ jäh⁻
 lä⁻ ja⁻. ²⁵ Ma⁻ ga⁻ hwëë⁻
 dsa⁻ he⁻ ta⁻ ka⁻ hne⁻, ga⁻ hey⁻
 jee⁻ na⁻ kyaa⁻ ' chih⁻ më⁻ he⁻.
 Ga⁻ sooyh⁻ gooy⁻. Hi⁻ lä⁻ चाह⁻
 ja⁻ ga⁻ noo⁻ chih⁻ më⁻ he⁻.
²⁶ Lä⁻ kaa⁻ hwa⁻ ja⁻ ga⁻ nuu⁻
 dsa⁻ juu⁻ ja⁻.

Ga⁻ mi⁻ hlää⁻ Jesús uu⁻
dsa⁻ tuu⁻

²⁷ Lä⁻ ma⁻ ya⁻ hëë⁻ Jesús jee⁻
 ja⁻, uu⁻ dsa⁻ tuu⁻ ma⁻ chaa⁻
 kaah⁻ kiyh⁻, chuuy⁻ kyaayh⁻:

—i⁻ Wa⁻ lä⁻ ñih⁻ hoh⁻ kyaa⁻
 jnääh⁻, hne⁻ laah⁻ sa⁻ ju⁻ kih⁻
 David!

²⁸ Lä⁻ ma⁻ ga⁻ he⁻ Jesús
 cha⁻ neh⁻, ga⁻ mi⁻ jäh⁻ dsa⁻ tuu⁻
 he⁻ kiyh⁻, mah⁻ ga⁻ jäh⁻ Jesús
 siiyh⁻:

—¿Che⁻ laah⁻ hnäh⁻ dsoo⁻
 lihn⁻ jmeen⁻ he⁻ na⁻?

—Leh⁻ ba⁻ hne⁻ Dsa⁻ jøøh⁻
 kyaan⁻ —ga⁻ jäh⁻ dsa⁻ tuu⁻ he⁻.

²⁹ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ chuy⁻ mi⁻ nē⁻
 dsa⁻ tuu⁻ he⁻, mah⁻ ga⁻ siiyh⁻:

—Wa⁻ le⁻ kyah⁻ hnäh⁻
 lä⁻ koo⁻ ma⁻ lä⁻ dsoo⁻ hoh⁻
 hnäh⁻ kin⁻.

³⁰ Lä⁻ चाह⁻ ja⁻ ga⁻ na⁻ mi⁻ nē⁻
 lä⁻ uu⁻ dsa⁻ tuu⁻ he⁻.

Pero ga⁺taah⁻ Jesús juu⁺ ga⁺chuuy⁺ cha⁻miih⁻ kyaah⁺ dsa⁻tuu⁺ he⁺, ga⁺siiyh⁺:

—Sa⁺ wa⁺ lä⁻ñe⁻ ni⁺ jaa⁻ dsa⁻kih⁺ he⁻ la⁻.

³¹ Pero lä⁻koo⁻ ga⁺hwëë⁻ bih⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁻løøy⁺ hlëëyh⁺ kih⁺ Jesús lä⁻kaa⁻ hwa⁺ ja⁻.

Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jaa⁻ dsa⁻ koo⁺

³² Koo⁻ ma⁻hwëë⁻ ba⁺ dsa⁻tuu⁺ he⁺ jee⁺ ja⁻, ma⁺ ga⁻lla⁻nää⁺ dsa⁻hi⁻ jää⁺ jaa⁻ dsa⁻koo⁺hi⁻ ma⁺kye⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺. ³³ Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻lleë⁻ Jesús jmi⁻lle⁺ hlih⁺ he⁺, ga⁻løø⁺ hlëëh⁺ dsa⁻hi⁻ ma⁺ koo⁺ he⁺. Peer⁺ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsë⁺ dsa⁻hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jëë⁻ jee⁺ ja⁻.

—Jih⁺koh⁺ sa⁺ ma⁻jëë⁺ jne⁺ lä⁻na⁻ hwa⁺ Israel la⁻ —ma⁺ jäyh⁺.

³⁴ Pero dsa⁻ fariseo ma⁺ jäh⁺:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaa⁺ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ ba⁺ na⁻ kwa⁻ be⁺ kiyh⁺ mah⁺ hwëëy⁺ jmi⁻lle⁺ hlih⁺.

Peer⁺ ga⁻lä⁻ñih⁺ dsë⁺ Jesús kih⁺ dsa⁻

³⁵ Ga⁻ngëë⁺ Jesús ga⁻lä⁻kaa⁻ jee⁺ hla⁻ jwii⁻ kaah⁺ jwii⁻ mäh⁻, ma⁺ mi⁻tëëy⁻ dsa⁻neh⁺ gwah⁺ kih⁺ jee⁺ jwii⁻ ja⁻, ma⁺ kway⁺ ju⁺hmëë⁺ lä⁻koo⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih⁺, hi⁺ ma⁺ mi⁻hlääy⁺ dsa⁻dsaah⁺ hi⁺ ma⁺ jñuuyh⁻ dsoo⁺ jmi⁻wii⁺ kih⁺ dsa⁻. ³⁶ Lä⁻koo⁻ hä⁺ ma⁺ jëëy⁺ jwëë⁺ dsa⁻hi⁻ dsa⁻nää⁺ cha⁻nëy⁺, ga⁻lä⁻ñih⁺ dsëy⁺ kih⁺. Jëeh⁺, ma⁺ na⁻hëëy⁺, ga⁻näay⁺ na⁻saa⁻ na⁻jñëey⁺. Ma⁺ laay⁺ lä⁻koh⁺ borrego hi⁻ sa⁻ chaa⁻

juu⁺. ³⁷ He⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁺ jnääh⁺ discípulo kyaay⁺:

—Ma⁻ra⁻ju⁺dsoo⁺, cha⁻miih⁻ he⁻ ma⁻le⁺ chooh⁺ jne⁺, pero miih⁻ go⁻te⁺ba⁺ dsa⁻hi⁻ tääh⁺ jmee⁺ ta⁺. ³⁸ He⁻ja⁻ chuuy⁺ hnäh⁺ cha⁻miih⁻ kyaah⁺ dsa⁻juu⁺ ta⁺ mah⁺ cheey⁺ jwëë⁺ hi⁻ chooh⁺ ta⁺ kiyh⁺.

10

Ga⁻hñaa⁺ Jesús lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu⁺ apóstole

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Ja⁻ga⁻ ga⁻tëeh⁻ Jesús lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu⁺ jnääh⁺ 'discípulo kyaay⁺, ga⁻hñaa⁺ jnääh⁺ 'mah⁺ jmee⁺ jnääh⁺ ta⁺ kiyh⁺. He⁻ja⁻ ga⁻hñah⁺ jnääh⁺ 'be⁺ he⁻ hwëë⁺ jnääh⁺ jmi⁻lle⁺ hlih⁺, hi⁺ mi⁻hlää⁺ jnääh⁺ 'dsa⁻kih⁺ na⁻ku⁺ na⁻ngii⁺ 'dsoo⁺. ² Lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu⁺ jnääh⁺ apóstole kyaay⁺, ma⁺ cheë⁻ jnääh⁺ 'lä⁻la⁻: To⁻në⁺ he⁺ Simón hi⁻ ma⁺ cheë⁻ Pee⁺, kyaah⁺ Andre⁺ øøyh⁺, Jacobo he⁺ joo⁺ Zebedeo kyaah⁺ Jwaa⁻ øøyh⁺, ³ Felipe he⁺, kyaah⁺ Bartolomé, Tamá he⁺ kyaah⁺ Matá hi⁻ ma⁺ koo⁺ ku⁺sih⁻, Jacobo he⁺ joo⁺ Alfeo, kyaah⁺ Lebeo hi⁻ ma⁺ tëeh⁻ dsa⁻Tadeo, ⁴ Simón dsa⁻ cananita he⁺, kyaah⁺ Juda Iscariote hi⁻ ga⁻ngëë⁺ Jesús.

Ga⁻cheë⁺ Jesús dsa⁻ kyaay⁺ mah⁺ kway⁺ ju⁺hmëë⁺

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ He⁻ja⁻ ga⁻cheë⁺ Jesús lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu⁺ jnääh⁺, mah⁺ ga⁻jmeey⁺ mada⁻ kyaay⁺ jnääh⁺, ga⁻jäyh⁺:

—Ta⁺ go⁻nää[✓] hnäh[✓] ta⁻
 jee[✓] tääh[✓] dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa⁺
 judiu, ni⁻ ta⁻ go⁻taah[✓] hnäh[✓]
 jee[✓] jwii⁻ he⁻ na⁻hee⁻ hwa⁺
 Samária. ⁶ Go⁻nää[✓] hnäh[✓] jee[✓]
 tääh[✓] dsa⁻ judiu ba[✓], hi⁻ laa⁺
 lä⁻koh[✓] borrego hi⁻ na⁻hëë⁻
 '. ⁷ Go⁻nää[✓] hnäh[✓] go⁻kwa⁺
 hnäh[✓] juu⁺ la⁻: Ma⁻ya⁻jäh⁻
 he⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻
 kih⁺. ⁸ Ja⁻ mi⁻hlääh⁺ hnäh[✓]
 hi⁻ dsaah[✓], ja⁻ cheh[✓] hnäh[✓]
 dsoo[✓] hmih⁺ høø⁻, ja⁻ mi⁻jiih⁺
 hnäh[✓] dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁺,
 ja⁻ hwëëh⁻ hnäh[✓] jmi⁻lle⁻
 hliih⁺. La⁻ma⁻hñah⁻ ba[✓] hnäh[✓]
 be⁻na⁻, he⁻ja⁻ ta⁻koø⁻ hnäh[✓]
 jñeeh⁺ hnäh[✓] kih⁺ dsa⁻.

⁹ Ta⁻ ka⁻ hnäh[✓] ku⁻nøø⁻,
 kuu⁺ tøø⁻, ni⁻ koø⁻ ñe⁺ nøø⁻.
¹⁰ Ni⁻ ta⁻ ka⁻ hnäh[✓] sa⁻tuh⁻
 kih⁺ cha⁻jwë⁻, ni⁻ ta⁻ ka⁻ hnäh[✓]
 jyoh[✓] lëë⁻ hmiih⁻ kyah⁺ hnäh[✓],
 ni⁻ mii⁻ he⁻ heeh⁻ hnäh[✓], ni⁻
 hma⁻hu⁻ ka⁻läh[✓]. Jëeh[✓] jaa⁻
 hi⁻ jmee⁻ ta⁻, lle⁻ kih⁺ hyoyh⁻
 he⁻ kuyh⁻.

¹¹ Wa⁻ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee⁻
 ga⁻lla⁻nääh⁺ hnäh[✓], jwii⁻ kaah⁺
 jwii⁻ mäh⁻, ja⁻ hnaah⁻ hnäh[✓]
 jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ llu⁺ dsë⁺ mah⁺
 jäh⁺ hnäh[✓] cha⁻neh⁻ kiyh⁺
 lä⁻jiih⁺ hwëëh⁻ hnäh[✓] jee⁻
 ja⁻. ¹² Wa⁻ra⁻ ga⁻taah[✓] hnäh[✓]
 cha⁻neh⁻ kih⁺ dsa⁻, ja⁻ jmeeh⁻
 hnäh[✓] Dio kiyh⁺. ¹³ Cher⁻mah⁺
 ga⁻heeh⁻ dsa⁻ he⁻ ma⁻jmeeh⁻
 hnäh[✓] Dio kiyh⁺, jā⁻ na⁻jøø⁻
 cha⁻neh⁻ ja⁻. Pero cher⁻mah⁺
 sa⁻ ga⁻heeyh⁻, sa⁻ lä⁻jmää⁺
 juu⁺ he⁻ ma⁻hlëeh⁻ hnäh[✓] ja⁻.
¹⁴ Cher⁻mah⁺ sa⁻ ga⁻heeyh⁻
 hnäh[✓] jee⁻ lla⁻nääh⁺ hnäh[✓] hi⁻
 cher⁻mah⁺ sa⁻ ga⁻nuuy⁻ juu⁺

he⁻ kyeh[✓] hnäh[✓], ja⁻ hwëëh⁻
 hnäh[✓] cha⁻neh⁻ ja⁻ o jee⁻
 jwii⁻ ja⁻. Ja⁻ hlah[✓] wa⁻hløø⁻
 he⁻ na⁻beh⁻ ma⁻tiih[✓] hnäh[✓].
¹⁵ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo[✓] jwëëhn⁻
 hnäh[✓], cha⁻ga⁻miih⁻ wii⁺ jëë⁻
 dsa⁻ kih⁺ jee⁻ jwii⁻ jee⁻ sa⁻
 heeyh⁻ hnäh[✓] lä⁻koh[✓] ga⁻jwii⁻
 Sodoma kyaah[✓] Gomorra
 wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ jmee⁻ Dio
 jwiz⁻.

*Ga⁻jäh[✓] Jesús jëë⁻ dsa⁻
 kyaay⁺ cha⁻miih⁻ he⁻wii⁻*

¹⁶ 'Nuu⁻ da⁻ hnäh[✓], jnä⁻
 cheen⁻ hnäh[✓] laah⁺ hnäh[✓]
 lä⁻koh[✓] borrego hi⁻ ga⁻nää⁻
 jee⁻ kih⁺ jah[✓] hää⁺. Hnøø⁺ leeh⁻
 hnäh[✓] lä⁻koh[✓] liih⁻ miih⁻, hi⁻
 jmee⁻ hnäh[✓] hwaah[✓] lä⁻koh[✓]
 jaa⁻ juu⁻. ¹⁷ Leeh⁻ hnäh[✓].
 Jëeh[✓], ngëë⁻ dsa⁻ hnäh[✓] kih⁺
 dsa⁻ta⁻. Jmi⁻baa⁺ dsa⁻ hnäh[✓]
 neh⁻ gwah⁻ kiyh⁺. ¹⁸ Kwaat⁻
 kih⁺ juu⁺ kin⁻ ngëë⁻ dsa⁻
 hnäh[✓] kih⁺ dsa⁻ta⁻ kaah⁺ mah⁺
 kwah⁺ hnäh[✓] ju⁻dsoo[✓] kin⁻
 cha⁻ney⁺ hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh[✓]
 kih⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu.
¹⁹ Wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ ngëë⁻ dsa⁻
 hnäh[✓] kih⁺ dsa⁻ta⁻, ta⁻ ka⁻
 hnäh[✓] hu⁻dsë⁻ ha⁻ lä⁻hlëeh⁻
 hnäh[✓] o ha⁻ lä⁻ juu⁺ kwah⁺
 hnäh[✓]. Wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻
 hlëeh⁻ hnäh[✓], Dio ba⁻kwa⁺ juu⁺
 ha⁻ lä⁻ hlëeh⁻ hnäh[✓]. ²⁰ Jëeh[✓],
 ja⁻ he⁻ hnäh[✓] he⁻ hlëeh⁻ hnäh[✓].
 Jmi⁻lle⁻ kih⁺ Täa⁻ jnän⁻ ba⁻ ja⁻
 kway⁺ juu⁺ he⁻ hlëeh⁻ hnäh[✓].

²¹ 'Ngëë⁻ dsa⁻ øøh⁻ kih⁺
 dsa⁻ta⁻ mah⁺ jngëeh⁺ dsih⁺.
 Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ jmee⁻ dsa⁻ kih⁺
 jøø⁻ ka⁻läh[✓]. Chih⁻ tee⁺ kyaah[✓]
 cho⁻jmi⁻ lä⁻jiih⁺ liyh⁻ jngiiyh⁺
 kih⁺. ²² Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ jmee⁻

na-høøh' kyah' hnäh' kwaat~ kin'. Pero hi- kwëeh' dsë' lä'jiih' llaä', hi- he' ba' lää'.
 23 Wa'ra- ga'jmeeh' dsa- hnäh', go-nää' hnäh' ta- jyoh' jee' jwi-. Jëeh' ma'ra- ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', jäh' Hi-ga-lëë'ngo' la- jää' sa- ga' ma-ngëeh' hnäh' lä'kaa- jwi- kih' hwa' Israel.

24 'Sa- jøøh' ga' discipulo lä'koh' ga' ta-jwoh' kyaay'. Ni- moz~, sa- jøøyh' ga' lä'koh' ga' dsa-juuy'. 25 Lee- ba' kih' discipulo jmeey' lä'koõ- jmee- ta-jwoh' kyaay'. Lä-ja- ka-läh' lee- ba' kih' moz~ jmeey' lä'koõ- jmee- dsa-juuy'. Hi- cher'mah' dsa-juu' cha'neh' ga-tëeh' dsa- Beelzebú, joh' ga' sa- jäyh' kih' hi- chaa- kiyh'.

Hi- kih' jmeen' gah' jne'
 (Lc. 12:2-7)

26 'He- lä-ja-, ta- wa' gah' hnäh' kih' hi- jmeeh' hnäh'. Jëeh', sa- cha- ni- miih- he- na-jlë-, he- sa- lä-jnä'. Hi- lä-jë- he- na-hmää', lloo~ koõ- jmi' lä-ñe- dsa-.
 27 Lä-jë- he- jwëëhn~ hnäh' jee' na-hoo-, hlëeh' hnäh' jee' jnä' wa'je-. Hi- lä-jë- he- jwëëhn~ hnäh' hñaa', wi' hnäh' gyuu' hne' mah' hlëeh' hnäh' ki-gaa-. 28 Ta- wa' gah' hnäh' kih' dsa- hi- jngiuh- jmi-ngo'. Hi- he' sa- le' jngiuh' jmi-llë' kyah' hnäh'. Wa' gah' hnäh' kih' hi- lih- taah' hnäh' cha'je- lä'kye- jmi-llë' kyah' hnäh'. 29 ¿Che' sa- hnëë- dsa- uu' gyuu- ta'

kyaah' koõ- ñe' nøø'? Pero ni- jaa- hi- he' sa- le' täh- hwa' cher'mah' sa- ga-kwa' Tää'jnän'jwë'. 30 Lä-kye- jñu- lleh' hnäh' na-he' ga-lä-jë- kih' Dio. 31 He-ja- jwahn-, ta- wa' gah' hnäh'. Kyeë' ga' hnäh' cha-ga'miuh- lä'koh' ga' jwëë' gyuu- ta'.

32 'Cher'mah' hi- ga-mi-jnää- hñii' laay' kyaan- cha'në' dsa-, ja-ba' lä-ja- mi-jnää' jnih' cha'në' Tää' kyaan- hi- gya' ya-jwi'. 33 Pero cher'mah' hi- hmä- juu' he- laay' kyaan- cha'në' dsa-, ja-ba' lä-ja- jmeen' kiyh' ka-läh' cha'në' Tää' kyaan- hi- gya' ya-jwi'.

Teë' dsa- kwaat- kih' Jesús
 (Lc. 12:51-53; 14:26-27)

34 'Ta- wa' laah' hnäh', ma-jan~ mah' jmeen' hii' ti' kih' dsa- jmi-gyuu-. Sa- ma-jan~ mah' hii' ti'. Ma-jan~ mah' llan' hñii- ba'. 35 Ma-jan~ llan' hñii- mah' tee' jooy' kyaah' jmiy-. Ja-ba' lä-ja- ka-läh' chih-më' kyaah' chooy' hi- ma'jooy' kyaah' ma-chooy'. 36 He- ba' hi- chaa- koõ- cha'neh-, jmeey' na-hääyh' dsa-kyaayh'. 37 Hi- hnää' cho'jmi- lä'koh' ga' jnä', sa- høø- kwaat~ leey' dsa- kyaan-. Hi- hnää' jo-ñuu- jo-miuh- lä'koh' ga' jnä', sa- høø- kwaat~ leey' dsa- kyaan-. 38 Hi- sa- jää- cru- kyaä' mah' jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä', sa- kwa- kin- leey' dsa- kyaan-. 39 Hi- hnooh- ha- lä- jee' lä'chaa-

llu¹, hi⁻ he^ʼ juu^ʼ ba^ʼ. Pero hi⁻ kwaa[~] hñii^ʼ juu^ʼ kwaat[~] kin^ˆ, hi⁻ he^ʼ ba^ʼ lää^ʼ.

Hyoh^ˆ dsa⁻ kyaa^ˆ Dio jñee^ˆ
(Mr. 9:41)

40 Hi⁻ heeh⁻ hnäh^ʼ, jnä^ʼ ba^ʼ he^ʼ ma⁻heeyh⁻. Hi⁻ hi⁻ heeh⁻ jnä^ʼ, ma⁻heeyh⁻ hi⁻ ga⁻chee^ˆ jnä^ʼ ba^ʼ ja⁻. 41 Hi⁻ heeh⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ngëe[~] juu^ˆ kih^ˆ Dio, kih^ˆ he⁻ na⁻hñaa^ʼ kih^ˆ Dio, hyoyh^ˆ lä⁻koo⁻ te^ˆ he⁻ hyoh^ˆ hi⁻ ngëe[~] juu^ˆ ja⁻. Hi⁻ heeh⁻ jaa⁻ hi⁻ lluu^ˆ, kih^ˆ he⁻ laay^ˆ dsa⁻ lluu^ˆ, hyoyh^ˆ lä⁻koo⁻ te^ˆ he⁻ hyoh^ˆ hi⁻ lluu^ˆ he^ʼ. 42 Wa^ʼ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ kwëeh[~] koo⁻ vas jmi⁻ dsë⁻ gyah^ˆ jaa⁻ hi⁻ pih^ˆ la⁻, kih^ˆ he⁻ laay^ˆ discipulo kyaan^ˆ, ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo^ˆ jwëehn[~] hnäh^ʼ, hyoyh⁻ ba^ʼ jñee^ˆ.

11

Ga⁻chee^ˆ Jwaa⁻ dsa⁻ kyaay^ˆ
mah^ˆ na⁻ngiiy^ˆ juu^ˆ kih^ˆ Jesús
(Lc. 7:18-35)

1 Ma⁻ngëe^ˆ ma⁻jmee^ˆ Jesús mada⁻ lä⁻la⁻ kyaa^ˆ jnääh^ˆ, ya⁻hëey^ˆ ngooy^ˆ na⁻hlëeyh^ˆ dsa⁻, hi⁻ na⁻kway⁻ juu^ˆ lä⁻kaa⁻ jee^ˆ jwii⁻ kih^ˆ dsa⁻goo[~] jnääh^ˆ.

2 Jwaa⁻ hi⁻ ma^ˆ choo[~] jmi⁻ ma^ˆ hää^ˆ neh^ˆ ñe^ˆ. Ma^ˆ ga⁻nuuy^ˆ lä⁻jë⁻ he⁻ ma^ˆ jmee⁻ Cristo, ga⁻cheey^ˆ uu^ˆ discipulo kyaay^ˆ, 3 mah^ˆ na⁻ngiiy^ˆ juu^ˆ kih^ˆ Jesús:

—¿Che^ˆ hne⁻ he^ʼ hi⁻ nøø^ˆ juu^ˆ jä⁻ o che^ˆ jää⁻ jnääh^ˆ jñah^ˆ?

4 Mah^ˆ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu^ˆ kiyh^ˆ, ga⁻siyh^ˆ:

—Go⁻nää^ˆ hnäh^ʼ, mah^ˆ go⁻jmeeh⁻ juu^ˆ kih^ˆ Jwaa⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ nuuh⁻ hnäh^ʼ hi⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ jëeh^ˆ hnäh^ʼ la⁻. 5 Hi⁻ taa^ˆ ma⁻jëey⁻ ba^ʼ, hi⁻ jluuh⁻ ma⁻ga⁻nää^ˆ ba^ʼ, ma⁻laa^ˆ ba^ʼ hi⁻ ma^ˆ dsaah^ˆ dsoo^ˆ hmih^ˆ høø⁻, hi⁻ gwii⁻ ma⁻nuuy⁻ ba^ʼ, hi⁻ ma⁻juu⁻ ma⁻lä⁻jiiyh⁻ ba^ʼ, hi⁻ hi⁻ tä⁻ñee^ˆ ma⁻nuu⁻ bih^ˆ ju⁻hmëe^ˆ. 6 Llu^ˆ la^ˆ kih^ˆ hi⁻ sa⁻ jmee⁻ to^ˆ dsë⁻ kwaat[~] kin^ˆ — ga⁻jäh^ˆ Jesús siyh^ˆ.

7 Lä⁻koo⁻ ma^ˆ ga⁻nää^ˆ discipulo kyaa^ˆ Jwaa⁻, ga⁻løø⁻ Jesús hlëeyh^ˆ dsa⁻ kih^ˆ Jwaa⁻ mah^ˆ lä⁻dsooh[~] dsëy⁻ ha⁻ lä⁻ ma^ˆ laay^ˆ. Ga⁻jäyh^ˆ:

—¿Ha⁻ lä⁻ laa^ˆ hi⁻ na⁻nääh^ˆ hnäh^ʼ na⁻jëeh⁻ hnäh^ʼ jee⁻ oo⁻ hwa^ˆ kii⁻? ¿Che^ˆ ma^ˆ laay^ˆ lä⁻koh^ˆ hma⁻tah⁻ he⁻ gwa⁻gyaa[~] lle^ˆ? 8 ¿Cher^ˆ mah^ˆ sa^ˆ laay^ˆ lä⁻ja⁻ hi⁻ na⁻jëeh⁻ hnäh^ʼ, ha⁻ ba^ʼ lä⁻ laay^ˆ ja⁻? ¿Che^ˆ ma^ˆ laay^ˆ jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ ma^ˆ këh⁻ hmiih⁻ llu^ˆ? Ñe^ˆ ba^ʼ jne^ˆ, lä⁻jëe⁻ hi⁻ këh⁻ hmiih⁻ llu^ˆ, hi⁻ he^ʼ tääh^ˆ cha⁻neh⁻ kih^ˆ rey ba^ʼ. 9 He⁻ ja⁻, ¿hee⁻ ba^ʼ laa^ˆ hi⁻ na⁻jëeh⁻ hnäh^ʼ? ¿Che^ˆ laay^ˆ jaa⁻ hi⁻ ngëe[~] juu^ˆ kih^ˆ Dio? Jnä^ˆ jwëehn[~] hnäh^ʼ laay^ˆ ba^ʼ. Hi⁻ ma⁻ra⁻ he⁻ laay^ˆ jøøh^ˆ ga⁻ lä⁻koh^ˆ ga⁻jñah^ˆ hi⁻ ma^ˆ ngëe[~] juu^ˆ kih^ˆ Dio. 10 Jëeh^ˆ, Jwaa⁻ he^ʼ hi⁻ na⁻si⁻ kih^ˆ lä⁻la⁻:

Chëen⁻ jaa⁻ hi⁻ dsa⁻ kwa⁻ juu^ˆ kin^ˆ.

Hi⁻ he^ʼ dsoo^ˆ ta⁻ cha⁻neh⁻ mah^ˆ mi⁻lluy^ˆ jwë^ˆ kyah^ˆ.

11 'Ma-ra⁺ ju'dsoo⁺ jwëehn[~] hnäh⁺. Jee⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻ kih⁺ dsa⁻më⁺, sa⁻ chaa⁻ hi⁻ jøøh⁺ ga⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ Jwaa⁻ hi⁻ ma⁺ choo[~] jmii⁻. Pero hi⁻ laa⁺ mäh⁺ ga⁺ kih⁺ gyuu^h ya⁻jwii⁺, hi⁻ he⁺ jøøh⁺ ga⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ Jwaa⁻. 12 Lä⁻koo⁻ ma⁺ ja⁺ Jwaa⁻ hi⁻ ma⁺ choo[~] jmii⁻, lä⁻jiih⁺ na⁺, he⁻ wi⁺ ba⁺ dsa⁻taah⁺ dsa⁻jee⁺ jmee⁻ Dio hih⁻. Dsa⁻hää⁺ kway⁻ be⁺ dsa⁻taayh⁺ jee⁺ ja⁻. 13 Jëeh⁺, lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻ngëe⁺ juu⁺ kih⁺ Dio hi⁻ ma⁺ chaa⁻ llo⁺joo⁺, kwee⁻ ba⁺ la⁺ juu⁺ kiyh⁺ he⁻ ga⁻kway⁺, hi⁻ lä⁻ja⁻ ley ka⁻lä^h lä⁻jiih⁺ kih⁺ Jwaa⁻. 14 Cher⁺mäh⁺ chaa⁻ hi⁻ hnøø⁺ heeh⁺ juu⁺ la⁻, Jwaa⁻ he⁺ laay⁺ Elía hi⁻ nøø⁺ juu⁺ jä⁻. 15 Hi⁻ hnøø⁺ heeh⁺ juu⁺ la⁻, wa⁺ heeyh⁻.

16 'Jwëehn[~] hnäh⁺ ha⁻ lä⁻koh⁺ laa⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na⁺. Chaayh⁻ miih⁻ lä⁻koh⁺ chih⁻ hi⁻ tääh⁺ je⁺hmooh⁺ hi⁻ ti⁻choo⁻ juu⁺ kyaah⁺ dsa⁻kyaayh⁺. 17 Jäyh⁺: "Ma⁻juu⁺ jnääh⁺ su⁻ he⁻ jmee⁻ jëë⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ luu⁺ hma⁻ta⁻ pero sa⁻ ga⁻hiih⁺ hnäh⁺ ma⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ ja⁻. Ma⁻hä⁺ jnääh⁺ su⁻ he⁻ ti⁻meeh⁻ dsë⁺, ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ ma⁻hoo^h hnäh⁺", jäh⁺ chih⁻ he⁺ siiyh⁺ dsa⁻kyaayh⁺.

18 'Lä⁻ja⁻ ka⁻lä^h jmee⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na⁺. Jëeh⁺, ja⁺ Jwaa⁻ hi⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻hih⁺ miih⁻ go⁻te⁺ mah⁺ ma⁺ jäh⁺ dsa⁻ kiyh⁺: "Kyey⁻ jmi⁻lle⁺ hliih⁺." 19 Lä⁻ja⁻ ka⁻lä^h, ja⁺ Hi⁻ga⁻lëë⁺ngo⁺ la⁻ hi⁻

kuh⁻hih[~] na⁺tee⁺ kih⁺ mah⁺ jäh⁺ dsa⁻ kiyh⁺: "Jlaa⁺ ngëe⁺, mah⁺ lla⁺heeyh⁻. Jwayh⁺ kyaah⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ koo⁺ku⁺sih⁻, laay⁺ ome⁺ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ tooh⁻ ta⁺", jäh⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na⁺. Pero kyaah⁺ he⁻ jmee⁻ Dio, lii⁻ llu⁺ ba⁺ huu⁺dsë⁻ kiyh⁺!

Jëë⁺ wi⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ chaa⁻h⁻
(Lc. 10:13-15)

20 Ja⁻ga⁺ ga⁻løø⁺ Jesús juuh[~] kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ jwii⁻ juuh⁻ jee⁺ ga⁺ jmeey⁺ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻. Ni⁻ lä⁻ja⁻, sa⁻ ga⁻jëeyh[~] kyaah⁺ Dio. He⁻ja⁻ ga⁻jäyh⁺ siiyh⁺:

21 —iPeer⁺ jwii⁻ hnäh⁺ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ jwii⁻ Corazín! iPeer⁺ jwii⁻ hnäh⁺ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ jwii⁻ Betsaida! Wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ ma⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ Tiro kyaah⁺ jwii⁻ Sidón ha⁻ lä⁻ la⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ma⁻jmeen⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺, ma⁻lih⁺ sa⁻ ga⁻jëeyh[~] kyaah⁺ Dio, ma⁺ këyh⁻ hmiih⁻ jwä⁺ hi⁻ ma⁺ suy⁺ hñiiy⁺ tu⁺jwa⁻, jmeey⁻ lii⁻ he⁻ ti⁻meeh⁻ dsëy⁺. 22 He⁻ja⁻ jwëehn[~] hnäh⁺, wa⁻ra⁻ ga⁻të⁺ jmi⁺ jee⁺ le⁺ jwiz⁻, cha⁻ga⁻miih⁻ wi⁺ jëeh⁺ hnäh⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ Tiro kyaah⁺ Sidón. 23 Hnäh⁺ hi⁻ chaa⁻ Capernaum, jmeeh⁻ hnäh⁺ huu⁺dsë⁻ he⁻ tëeh⁺ hnäh⁺ gyuu^h. Pero ñiih⁺ ga⁺ kih⁺ cha⁻je⁻ go⁻nääh⁺ hnäh⁺. Jëeh⁺, wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ jwii⁻ Sodoma ga⁻jmeen⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ma⁻jmeen⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺, lä⁻ ma⁻hla⁻ ja⁻ba⁺ lä⁻jiih⁺ na⁺. 24 He⁻ja⁻ jwëehn[~] hnäh⁺,

wa'ra- ga-të' jee' le' jwiz~,
 cha-ga'miuh- wi' jëeh' hnäh'
 lä-koh' ga' he- jëe' hi- ma'
 tääh' Sodoma.

*Ga-jäh' Jesús he- sa- hii-
 hma-yu- kiyh'*
 (Lc. 10:21-22)

²⁵ Hor~ ja- ga-jäh' Jesús
 siyh- Dio:

—Kwan- ti'hmaah' kyah'
 Täa- kyaan-, hne- laah'
 Dsa-jøøh' kih' gyuu- hwa',
 jëeh' ga-hmah' lä-jë- juu' la-
 kih' hi- kyuu- hi- kih' hi-
 ngëe'. Mah' ga-mi-jnääh' juu'
 kyah' kih' hi- laa' lä-koh' jaa-
 chih-mäh'. ²⁶ Jëeh', ga-tih' ba'
 hoh' jmeeh' lä-ja-, Täa-.

²⁷ 'Ga-lä-jë- go-te- ba'
 ga-tooh- Täa- kyaan- goon-.
 Ni- jaa- sa- kyuu- Joø' Dio,
 ma-la- Täa- ba' kyuu- jnä-.
 Ni- sa- chaa- hi- kyuu- Täa-.
 Ma-la- jnä- hi- laa' Jooy'
 ba' kyuu- jnih', hi- lä-ja-
 lä-kyuu- dsa- hi- hnoon'
 mi-jnään' kih'.

²⁸ 'Lä-jëe- hnäh' hi-
 ma-hwaa' kih' lä-jë- he-
 dsa-ngëe' hnäh', ya-nää'
 hnäh' kyaah' jnä- mah'
 jmeen- teeh' hoh' hnäh'.
²⁹ Wa' kyen' ko-jøøh' hma-yu-
 kin- mah' mi-tëe' hnäh'
 kin-. Jëeh', hwaa' ba' jnä-
 mah' jøøh- dsen- ka-läh'.
 Lä-ja- mo-so- kah' ga' hnäh'
 huu-dsë- ha- lä- le' kyah'
 hnäh'. ³⁰ Jëeh' sa- hii-
 hma-yu- kin-, ni- sa- jwëeh-
 mada- he- jmeen- kyah'
 hnäh'.

12

*Ga-hlëeh' Jesús ha- lä- la'
 jmi' he- teeh- dsa- dsë'*

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ Koo- jmi' he- teeh- dsa-
 dsë', ga-ngëe' Jesús jee' ma'
 na-jnäa' chaah' trigo mah' ja'
 ga-lä-kyah- jnääh' discípulo
 kyaay'. He-ja- ga-løø' jnääh'
 hnä' jnääh' miuh- sa'gwah'
 trigo mah' ga-kih' jnääh'.
² Ma' ga-jëe' dsa- fariseo
 lä-koo- ma' jmee- jnääh',
 ga-jäyh':

—Jëe- da- ha- lä- jmee-
 discípulo kyaah' he- sa-
 ga-tëe' jne' jmeen' jmi' he-
 teeh- dsa- dsë' —ga-jäyh'
 siyh- Jesús.

³ Mah' ga-jäh' Jesús siyh-:

—¿Che' sa- ma-heh- hnäh'
 lä-koo- ga-jmee' David
 koo- hä', lä- ma' ja' kyoyh-
 kyaah' hi- ma' ga-nää'
 kyaayh'? ⁴ Ga-hey' neh-
 gwah- mah' ga-kuyh- he-ñiuh-
 he- ma-na-jøø' he- sa- lle-
 kih' ma' kuyh- hi- ga-kwëeuh'
 dsa- hi- ga-nää' kyaayh'.
 Jëeh', ma-la- jmi-dsa- ba' ma'
 na-ngëe' jwë' kuyh- he-ñiuh-
 ja-. ⁵ ¿Che' sa- ma-heh-
 hnäh' lä-koo- lle- në' ley kih'
 Moisé? Jmi' he- teeh- dsa-
 dsë' ga-jmee' ba' jmi-dsa-
 ta' neh- gwah-, pero sa- ma'
 la' dso'kye- he- ma' jmeey-
 lä-ja-. ⁶ Jwëeh- hnäh', jee-
 la- cheh' jaa- hi- kyee' ga'
 lä-koh' ga' gwah- ja-. ⁷ Sa-
 ñeh' hnäh' lä-koo- hnøø' jäh-
 juu' la-: "Hnoon' wa' lä-ñiuh'
 hoh' hnäh' ba', sa- hnoon' he-
 jëeh' hnäh' jah' në' na'hyoo'."

Wa'ra-jäh' kih' ma-lä-ngëeh' hnäh' juu' na-, sa' ma' bääh' hnäh' dsoo', hi- sa' cha- he- ma-jmee' ni- miih-. ⁸ He-lä-ja-, Hi-ga-lëë'ngo' la- ba' na-ngë'jwë'jmeey' hih-, hee-na- he- ga-tëë' jmee' dsa-jmii' he- teeh- dsa- dsë'.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- dsa- jmii' he- teeh- dsa- dsë'

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Ya-hëë' Jesús jee' ja-, ngooy' mah' ga-hey' neh' gwah' mäh- kih' dsa- judiu. ¹⁰ Jee' ja- ma' hää' jaa- dsa-nuuh- hi- ma-lä-ki- koo- ma-goo-. Mah' ga-ngii' dsa- fariseo juu' kih' Jesús:

—¿Che' na-ngë' jne' jwë' mi-hlää' jne' jaa- hi- dsaah' jmii' he- teeh- dsa- dsë'? — ga-jäyh' süyh' Jesús.

He- ma' hnooyh- ha- lä- jee' ma' hnëëy' ba' ja-. ¹¹ Mah' ga-jäh' Jesús süyh' :

—Cher'mah' jaa- hnäh' cheh' jaa- borrego kih' mah' täyh' koo- cha'sii- jmii' he- teeh- dsa- dsë', ¿che' sa- dsoo' hi- he' mah' dsa-lleey'? ¹² ¿Joh' ga' sa' kyee' jaa- dsa- lä-koh' ga' jaa- borrego? Kih' he-ja-, na-ngë' jne' jwë' jmeen' he- llu', jmii' he- teeh- dsa- dsë'—ga-jäyh' süyh'.

¹³ Ja-ga' ga-süyh' dsa-dsaah' he':

—Ni-h' da' ma-gooh-.

Mah' ga-niiyh' ma-gooy-. Lä-cha' ja-, ga-jä' llu' go-te- lä-koo- ma' la' jyoh' ma-gooy-. ¹⁴ Ma' ga-hwëë- dsa- fariseo he' ga-nää',

ga-taayh' juu' kwee- ha- lä- jee' ma' jngëëyh' Jesús.

Ga-lä-te' koo- juu' he- ga-kwa' Isaia llo'joo'

¹⁵ Ga-lä-liih- Jesús he- huuh'së- ma' jmee' dsa- he', he-ja- ngooy' ta- jee' jyoh' ba'. Peer' jwëë' dsa- ga-lla-lle' kaah' kiyh'. Hi- ma' mi-hlääy' ga-lä-jëë- dsa-dsaah'. ¹⁶ He-ja- ga-süyh' lä-jëë- hi- ga-hlääy' he':

—Ta- kooh' hnäh' juu' kyaah' ni- jaa-.

¹⁷ Lä-ja- ga-la' mah' lä-te' juu' he- ga-kwa' Isaia hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio, lä- ma' ga-jäyh':

¹⁸ Hii- la- hi- ga-hñaan- jmee' ta- kin-.

Hii- la- hi- hnaan- hi- chaan- llu' kyaah'.

Jmeen' jä' jmi-lle' kin- në' kiyh'.

Mah' kway' ju'dsoo' lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuu-.

¹⁹ Sa- tí'chooy' juu' kyaah' ni- jaa-, sa- ta'hooyh',

ni- sa- hlëëyh' ki-gaa- cha'jwë' juuh-.

²⁰ Jmeey' jøh- dsëy' kyaah' dsa- hi- laa' lä-koo- hma-tah- he- ngoo' dsa-jøø',

hi- lä-ja- kyaah' dsa- hi- laa' lä-koo- wa-je- he- ma-ngoo' dsa-uu-.

Lä-ja- jmeey' lä-jiih' lloo- jmii' lä-jnä' he- llu' jmah' ba' ma-lih-.

²¹ Mah' lä-jëë- dsa- hi- tääh' lä-kaa- hwa', ka' o-jøh- dsë- kiyh'.

*Ga⁺jäh⁺ dsa⁻, ma⁺kye⁻ Jesús
jmi⁻lle⁺ hlih⁺*

*(Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23;
12:10)*

22 Ja⁻ga⁻ na⁺jää⁻ dsa⁻
cha⁺né⁺ Jesús jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻
hi⁻ ma⁺kye⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺.
Ma⁺laay⁺ jaa⁻ hi⁻ tuu⁺ hi⁻ ma⁺
kaay⁺ ka⁻lä⁺h⁺. Ga⁻mi⁻hlää⁺
Jesús dsa⁻ he⁺. Lä⁻chah⁺ ja⁻
ga⁻løøy⁺ jëy[~] hi⁻ ga⁻løøy⁺
hlëy^{h⁺}. 23 Ga⁻lä⁻jëe⁻ ba⁺ dsa⁻
ga⁻lä⁻dsaa[~] dsë⁺. Mah⁺ ma⁺
ngüy⁻ juu⁺ kih⁺ dsa⁻kyaa⁺y^{h⁺}:

—¿Che⁺ sa⁺ laa⁺ sa⁺ju⁻ kih⁺
David dsa⁻ na⁻? —ma⁺ jäy^{h⁺}.

24 Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻nuu⁺ dsa⁻
fariseo he⁻ ma⁺ jmääy[~] jøøh⁺
Jesús, ga⁺jäy^{h⁺}:

—Dsa⁻ na⁻ hwëe[~] jmi⁻lle⁺
hlih⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺
Beelzebú, dsa⁻jøøh⁺ kyaa⁺
lä⁻jëe⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺.

25 Ma⁺kyuu^{h[~]} ba⁺ Jesús he⁻
huu⁺dsë⁻ ma⁺ jmee⁻ dsa⁻ he⁺,
mah⁺ ga⁺jäy^{h⁺} süy^{h⁺}:

—Dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ koo⁻ hwa⁺,
cher⁺mah⁺ teey[~] kyaah⁺ he⁺ ba⁺
dsa⁻kyaa⁺y^{h⁺}, he⁻ mi⁻llaay⁻
hñiiy⁺ ba⁺ ja⁻. Lä⁻ja⁻ ka⁻lä⁺
koo⁻ jwii⁻ juuh⁻ o hi⁻ tääh⁺
koo⁻ cha⁺neh⁺, cher⁺mah⁺
te⁻jëy[~], sa⁺ gwëy⁺. 26 Lä⁻ja⁻
ka⁻lä⁺ kih⁺ Tana⁺, cher⁺mah⁺
hwëy[~] he⁺ ba⁺ hi⁻sa⁻llu⁺,
he⁻ jmeey⁻ hnii⁻ kih⁺ hñiiy⁺
ba⁺ ja⁻. He⁻ja⁻, ¿ha⁻ lä⁻ja⁻
mi⁻heey⁻ kyaah⁺ ta⁺ kiy^{h⁺}?

27 Wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ jnä⁺ hwëen⁺
jmi⁻lle⁺ hlih⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺
juu⁺ hi⁻sa⁻llu⁺, ¿ha⁻ ba⁺ kih⁺
dsa⁻kyaa⁺h⁺ hnäh⁺, hi⁻ ba⁺
kih⁺ be⁺ hwëy[~] hi⁻sa⁻llu⁺?
He⁺ ba⁺ dsa⁻kyaa⁺h⁺ hnäh⁺

na⁻, mi⁻jnäy⁻ he⁻ na⁻he⁻
huu⁺dsë⁻ kyah⁺ hnäh⁺. 28 Pero
cher⁺mah⁺ jnä⁺ hwëen⁺
hi⁻sa⁻llu⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺
Jmi⁻lle⁺ kih⁺ Dio, he⁻ ja⁻ jmee⁻
lii[~] he⁻ ma⁻ngoo⁺ jmee⁻ Dio
hii⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ba⁺ ja⁻.
29 ¿Ha⁻ lä⁻ le⁺ dsa⁻he⁺ jaa⁻
dsa⁻ cha⁺neh⁺ kih⁺ jaa⁻ dsa⁻
hi⁻ be[~], mah⁺ hiiy⁺ he⁻ cha⁻
kiyh⁺ cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁻hñuuy⁺
to⁻në⁺? Jmee⁻ bii⁺ hñuuy⁺,
ja⁻ga⁻le⁺ hwëy⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ lä⁻
dsëy⁺. 30 Hi⁻ sa⁻ jawah⁺ kyaah⁺
jnä⁺, he⁻ hneey⁻ kyaah⁺ jnä⁺
ba⁺ ja⁻. Hi⁻ sa⁻ jmee⁻ ko⁻jøh⁺
kyaah⁺ jnä⁺ mah⁺ teehn⁺
dsa⁻, he⁻ jmeey⁻ dsa⁻lä⁻øø⁺
dsa⁻ kin⁺ ba⁺ ja⁻. 31 He⁻ja⁻
jwëehn[~] hnäh⁺, jmee⁺ ba⁺ Dio
jøh⁻ dsë⁺ kih⁺ lä⁻jë⁻ dso⁺kye⁻
he⁻ jmee⁻ dsa⁻. Hi⁻ jmeey⁻
jøh⁻ dsëy⁺ kih⁺ lä⁻jë⁻ juu⁺
wii⁺ he⁻ hlëeh⁺ dsa⁻. Pero
cher⁺mah⁺ ga⁻hlëeh⁺ dsa⁻wii⁺
kih⁺ Jmi⁻lle⁺ kih⁺ Dio, sa⁺
jmeey⁺ jøh⁻ dsëy⁺. 32 Jmee⁺
ba⁺ Dio jøh⁻ dsë⁺ kih⁺ hi⁻
hlëeh⁺ wii⁺ kih⁺ Hi⁻ga⁻lëe⁻ngo⁺
la⁻. Pero hi⁻ hlëeh⁺ wii⁺ kih⁺
Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺, mo⁻so⁻
jmeey⁺ jøh⁻ dsëy⁺ kiy^{h⁺}, ni⁻
jmi⁻gyuu⁺ la⁻, ni⁻ jmi⁻gyuu⁺
he⁻ na⁺ ga⁺jä⁻.

*Mii⁺ kih⁺ jmee⁻ lii[~] ha⁻ lä⁻ la⁻
chaah⁺ hma⁻*

(Lc. 6:43-45)

33 'Cher⁺mah⁺ ga⁺jñee⁺ jne⁺
koo⁻ chaah⁺ hma⁻ llu⁺, kwa⁺
mii⁺ he⁻ llu⁺. Hi⁻ cher⁺mah⁺
ga⁺jñee⁺ jne⁺ koo⁻ chaah⁺
hma⁻ hlih⁺, kwa⁺ mii⁺ he⁻
hlih⁺. Mii⁺ kih⁺ jmee⁻ lii[~] ha⁻
lä⁻ la⁺ chaah⁺ hma⁻. 34 Ma⁻ra⁻

hi- he' joo'sih' miih- laah'
 hnäh'. ¿Ha- lä- le' hlëeh'
 hnäh' juu' llu' mah' hlëeh' ba'
 hnäh'? Jëeh', he- na- mah'
 neh- tuh- dsë' dsa-, he- ja-
 ba' hlëeyh-. 35 Dsa- lluu'
 hlëeyh- he- llu' he- na- mah'
 neh- tuh- dsëy'. Dsa- hi-
 hlëeh', hlëeyh- he- hlih'
 he- na- mah' neh- tuh- dsëy'.
 36 He- ja- jwëehn- hnäh',
 wa'ra- ga- tē' jee' jmee' Dio
 jwiz-, ngüyh' kwaat- kih' dsa-
 kih' lä- jē- juu' he- sa- jmää' ta'
 he- hlëeyh- ta'ko- jiih' täayh'
 jmi- gyuu' la-. 37 Kyaah' ja- ba'
 juu' he- hlëeh', ya- hëeh' lluu'
 o ya- hëeh' kyaah' dso' jwii'.

*Dsa- hñaa- dsë' ma' hnøøy'
 jmee' Jesús koo- he- juh' gaa-*
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

38 Ja- ga' ga- jäh' ko- llaa'
 ta- jwöh' kyaah' ley kyaah'
 dsa- fariseo ga- siyh- Jesús:

-Ta- jwöh', hnøø- jnääh'
 jëe' jnääh' jmeeh' koo- he-
 juh- gaa-.

39 He- ja- ga- jäh' Jesús
 siyh-:

-He- ba' che- hlëeh'
 hnäh' dsa- hi- chaa- na',
 sa- mi- teh- hnäh' kih' Dio
 mah' ngüih' hnäh' jmeen' koo-
 he- juh- gaa-. He- juh- gaa-
 lä- koh' ga- la' kih' Joná hi-
 ga- ngëe' juu' kih' Dio, ma- la-
 he- ja- ba' heehn- hnäh'.

40 Jëeh', ja- ba' lä- koo- ga- jäh'
 Joná hnë- jmi' hnë- hwë'
 neh- tuh- hmoooh- jøøh' he',
 lä- ja- ka- läh' Hi- ga- lëe' ngo'
 la- jä' hnë- jmi' hnë- hwë'
 na- haa' neh- hwa'. 41 Wa'ra-
 ga- tē' jee' jmee' Dio jwiz-

kyah' hnäh' hi- tääh' na',
 ma' ja- noo- dsa- Nínive jee'
 täayh' mah' bäayh- hnäh'
 dsoo'. Jëeh', ga- jëeyh- kyaah'
 Dio ma' ga- nuuy' juu' he-
 na- kwa- Joná hi- jee' kyah'
 hnäh' la-, chaa- jaa- hi- jøøh'
 ga' lä- koh' ga' Joná. 42 Lä- ja-
 ka- läh', wa'ra- ga- tē' jee'
 jmee' Dio jwiz- kyah' hnäh'
 hi- tääh' na', jmi' ja- dsa- më'
 hi- ma' jmee- hih- hwa' ta-
 kye', nooy' jee' gyay' mah'
 bäayh- hnäh' dsoo'. Jëeh',
 dsa- më' he' ja' hu' jwërte
 mah' ma' nuuy' ha- lä- la'
 he- ma' kyuu- Salomón, hi-
 jee' kyah' hnäh' la-, chaa-
 jaa- hi- jøøh' ga' lä- koh' ga'
 Salomón.

*Jaa- jmi- lle' hlih' ga- llaayh'
 jee' ma' gyay'*

(Lc. 11:24-26)

43 Wa'ra- ya- hëe' jaa-
 jmi- lle' hlih' kih' jaa-
 dsa-, dsooy' lä- kaa- jee' la'
 hwa' kii- dsa- hnøøyh- ha-
 jee' teeyh- dsëy' mah' sa-
 jnøøyh'. 44 Ja- ga' jmeey'
 hu' dsë-: "Naahn- cha'neh-
 kin- jee' ya- hëen'." Hi-
 wa'ra- ga- llaayh' jee' ja-, sa-
 chaa- ni- jaa-, na- hyah' hi-
 na- lii' llu'. 45 Ja- ga' dsooy-
 dsa- hnäayh- jñah' ga' gyee'
 jmi- lle' hlih' hi- hlëeh'
 ga' lä- koh' ga' hñiyy' mah'
 dsa- täayh- ko- jøøh' jee' ja-.
 Hlih' ga' le' kih' dsa- he'
 lä- koh' ga' he- ma' laay' jää'.
 Lä- ja- le' ka- läh' kih' dsa- hi-
 hlëeh' hi- tääh' na'.

*Øøh- Jesús kyaah' chooy'
 (Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)*

46 Cheh' ga' Jesús kway' juu' kih' dsa' he', ma' ga' lloo' chooy' kyaah' øøyh', ma' hnøøy' ma' hlëëyh' kyaah' Jesús. Pero ka'hne' ba' ga' jøøy'. 47 Jaa' hi' ma' cheh' jee' ja', na'jmeeyh' juu' kih' Jesús:

—Hii' maa' kyaah' kyaah' øøh' tääh' ka'hne', hnøøy' llay' juu' kyaah' hne'.

48 Mah' ga' jeeyh' kih' hi' ga' jmeeh' juu' he':

—¿Hii' na', hi' laa' maa' kyaan'? ¿Hii' na', hi' laa' øøhn'?

49 Mah' ga' jmeey' lii' kyaah' gooy' jee' ma' tääh' discípulo kyaay' mah' ga' jäh':

—Hi' la' ba' he' maa' kyaan', hi' la' ba' he' øøhn'. 50 Jëh', lä' jëë' hi' jmee' lä' hyoh' dsë' Tääh' kyaan' hi' gya' gyuhh', hi' he' ba' dsa' më' øøhn', dsa' ññh' øøhn', hi' maa' kyaan'.

13

Juu' na' hmää' lä' koo' la' kih' dsa' hi' jñee' mi' ju' (Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Jmii' ja' ya' hëë' Jesús cha'neh', ngooy' na' gyay' cha' hoo' jmi' jñh'. 2 Peer' jwëë' dsa' ga' kuh' lä' ku' lä' jii' kiyh', he' ja' ga' hey' neh' na' moo' mah' ga' gyay' jee' ja', hi' lä' jëë' dsa' ga' taah' jee' dsoo'. 3 He' ja' ga' løøy' hlëëyh' dsa' cha' miih' neë' juu' na' hmää'. Ga' jäh':

—Jaa' dsa' ngoo' ga' jñee' mi' ju'. 4 Jee' ngooy' jñee' mi' ju' ja', ga' saa' miih' cha' jwë', he' ja' ya' nää' ta' ga' kuh'. 5 Jyoh' ka' läh' mi' ju' ga' saa' ne' kuu' jee' sa' cha' cha' miih' gwaah'. He' ja' chah' ba' ga'hya', jëh', sa' ma' nøø' cha' miih' gwaah'. 6 Pero ma' ga' hëh' hyoo' ga' koo'. Jëh', miih' ba' jmoo' ma' cha', he' ja' ga' lä' kii' chaah'. 7 Hi' jyoh' ka' läh' mi' ju' ga' saa' jee' chaah' too'. Ga' kwaa' ga' chaah' too' ja', he' ja' ga' uu' chaah' kih' jee' na' too'. 8 Hi' jyoh' mi' ju' ja', ga' saa' jee' la' hwa' jmah'. He' ja' ba' ga' hii', ga' kwa' cha' miih' mi'. Cha' he' ga' kwa' hña' loo' mi' lä' koo' chaah', cha' he' ga' kwa' to' lo' gya' dsë' gya' mi' hi' jyoh' ga' kwa' gyii' gya' mi'. 9 Hi' hnøø' heeh' juu' la', wa' heeyh' —ga' jäh' Jesús siyh'.

Ga' jäh' Jesús he' kih' ja' ga' kway' juu' na' hmää'

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

10 Ma' ngëë' ma' hlëëyh' lä' ja', ja' ga' ga' ya' jäh' jnääh' koo' kiyh' mah' ga' chiih' jnääh':

—¿He' la' hlëëh' dsa', kyaah' juu' na' hmää' jmah'?

11 Mah' ga' jeeh' Jesús juu' kya' jnääh':

—Hnä' ba' na' ngëh' jwë' lä' ngëeh' hnäh' ha' lä' jää' Dio dsa' lä' hih' kih', he' ma' na' hmää' jää'. Pero kih' hi' jñäh', sa' cha' jwë' cha' lä' ngëëy'. 12 Lä' jëë'

hi- ngëë' miih-, hi- he'
hyoh- huudsë- llu' mah'
lä- ngëëy' cha- ga' miih-. Pero
hi- jmee- ngëë', lä- kye- he-
ja- llaa- ba'. 13 He- ja- ba'
na- he- hlëeh' jnih' kyaah'
juu' na- hmää'. Jëeh' jnä' ba'
mi' nëy' mah' sa' jëëy'. Lle'
ba' to- gway', pero sa' nuuy-
ni- lä- ja- sa' ngëëy'. 14 Heh'
lä- ja-, lä- koo- dsa- ngëë' dsa-
na-, dsa- lä- te' lä- koo- ga- jäh'
Isaía hi- ga- ngëë' juu' kih'
Dio:

Lä- nuuh' ba' kiyh' pero sa'
lä- ngëëy'.

Ma- ke- he- ga' jëëy', sa' nä-
mi' nëy'.

15 Jëeh', hweh- tuh- dsë' dsa-
hi- chaa- na'.

Ma- jlë' mi' nëy', ma- jnë'
to- gway'.

Mah' lä- ja- mo- so- jëëy',
mo- so- nuuy', ni-
mo- so- lä- ngëëy'.

Kih' he- ja-, sa' dsa- jëëyh-
kyaah' jnä' mah' lää'
jnih', ga- jäh' Dio.

16 Peer- llu' la' kyah' hnäh',
jëeh' jnä' ba' mi' nëh' hnäh',
hi- nuuh- ba' hnäh'. 17 Ma- ra-
ju' dsoo' jwëeh- hnäh', jwëë'
dsa- hi- ga- ngëë' juu' kih' Dio,
hi- jwëë' ga' dsa- hi- lluu'
ma' hnøoy' ma' jëëy' he-
jëeh' hnäh' pero sa' ga- jëëy'.
Hi- ma' hnøoy' ma' nuuy'
he- nuuh- hnäh' pero sa'
ga- nuuy'.

*Ga- jmeeh' Jesús juu' he-
hnøoy' jäh' juu' na- hmää' kih'
hi- na- jñee' mi' ju-*

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

18 Nuuh- da' hnäh' ha- lä-
hnøoy' jäh' juu' na- hmää'
lä- koo- la' kih' hi- na- jñee'
mi' ju-. 19 Wa- ra- ga- nuu'
jaa- dsa- juu' kih' Dio mah'
sa' lä- ngëëy', ma- ja- gwa'
hi- hlëeh' jñuuyh- juu' he-
ma- na- jnä' neh- tuh- dsëy'.
Hi- he' llaa' lä- koo- mi' ju- he-
ga- saa' cha- jwë'. 20 Heh' mi'
ju- he- ga- saa' në' kuu' jee'
sa' cha- cha- miih- gwaah',
lä- ja- llaa' dsa- hi- nuu- juu'
kih' Dio, jëë- ba' dsëy' lä-
ma' to- në' ga- nuuy'. 21 Pero
ko- hwëë' ba' ja-. Laay'
lä- koo- chaah' he- ma' cha-
miih- ba' jmoo'. Wa- ra-
ga- jëëy' wi' o go- nää' dsa-
në' kiyh', kwaat- kih' juu'
he- ma- nuuy', lä- chah' ja-
dsa- täyh-. 22 Heh' mi' ju- he-
ga- saa' jee' kih' chaah' too',
lä- ja- llaa' dsa- hi- nuu- juu'
kih' Dio mah' sa' jmeey' ni-
miih- ta' llu'. Jëeh', kye- gyih'
huudsë- kih' jmi- gyuh- la- hi-
hnøoy' lä- chay- cha- miih-
kuu' he- ja- ga- hee' dsëy'.
Lä- jwë' ja- dsa- hu- juu' kih'
Dio neh- tuh- dsëy'. 23 Pero
mi' ju- he- ga- saa' hwa' llu',
lä- ja- llaa' dsa- hi- nuu- juu'
kih' Dio mah' ngëëy' ka- läh'.
He- ja- dsa- kwaä- juu' ja-
neh- tuh- dsëy'. Hi- he' jmee'
cha- miih- ta' llu', lä- koo- mi'
ju- he- kwa- ma' hña- loo',
ma' to- lo- gya' dsë- gya', ma'
gyii' gya'.

*Juu' na- hmää' lä- koo- la'
kih' trigo kyaah' nuu- hliih'*

24 Ga'kwa' ga' Jesús jyoh' juu' na-hmäá'. Ga'jäyh':

—He- jää- Dio dsa- lä-hih- kih', jeeh' kwee- kyaah' lä-koö- ga-jmee' jaa- dsa- hi- ga-jnee' mi'ju- llu' hwa' kih'. 25 Pero ta'ko-jiih' ma' na-gwii- dsa- he', ja' dsa- hi- na-høøh' kiyh'. Mah' ga-jneey' mi'ju- hlih' jee' na-jnee' mi'ju- llu', ja-ga' ngaayh'. 26 Lä-koö- ma' ga-kwaa' chaah' mi'ju- llu' hi- ga-løø' hwëe- wa'le' kih', jee' ja- ga-hya- ka-läh' wa'nuu- hlih' ja-. 27 Ja-ga' ga-nää' dsa- hi- ma' jmee' ta' jee' ja-, na'chiyh' dsa-juu' ta' ja-: “Dsa-jøøh', ja' mi'ju- llu' ba' ja- he- ga-jneeh' hwa' kyah'?” ¿Ha- ba' ta' ja' wa'nuu- hlih' he- ga-hya- jee' ja-?” 28 He-ja- ga-jäh' dsa-juu' ta' ja-: “Go- ga-jnee' jaa- hi- na-høøh' kin’.” “¿Che' hnooh- dsa-cheeh' jnääh'?”, ga-jäh' moz- he' siyh'. 29 “Jah-ha'”, ga-jäh' dsa-juu' ta' ja-. “Wa-ra- ga-cheh' hnäh' wa'nuu- hlih' ja-, ha- ga- che- ga-cheh' ka-läh' chaah' mi'ju- llu' ja-. 30 Kwá' jwë' wa' kwaa- ko-jøh' chaah' mi'ju- llu' kyaah' wa'nuu- hlih' ja-, lä-jiih' lloo- jmií' sooh' ta'. Ja-ga' jwin- hi- chooh' ta': Hná' hnäh' to-në' wa'nuu- hlih' mah' hñuu' hnäh' ma- koö- chooh' mah' tøøh' hnäh' cha'je-. Ja-ga' juuh' hnäh' mi'ju- llu' kin' mah' llah' hnäh' høø' kih'.”

Juu' na-hmäá' lä-koö- la'

kih' mi'ju- mostaza

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

31 Ga'kway' jyoh' ka-läh' juu' na-hmäá', ga'jäyh':

—He- jää- Dio dsa- lä-hih- kih', jeeh' kwee- lä-koö- la' kih' koö- mi'ju- mostaza he- jngëe- jaa- dsa- hwa' kih'. 32 Mi'ju- ja- pih' ga' lä-koö- jyoh' mi'ju- he- cha- jmi-gyuu' la-. Pero wa-ra- ga-hya-, dsa-kwaa- ñii' ga' lä-koh' ga' jee' lä-jë- joh'. Kwa- goh' kih'. He-ja- lä-kye- ta' dsa-nää' jmeey- sii- në' sa'goh'.

Juu' na-hmäá' lä-koö- la' kih' levadura

(Lc. 13:20-21)

33 Ga'kway' jyoh' ka-läh' juu' he- na-hmäá', ga'jäyh':

—He- jää- Dio dsa- lä-hih- kih', jeeh' kwee- lä-koö- jmee- levadura he- kooh- jaa- dsa-më'. Llay- cha-miih- harin mah' kah-gwëyh- kyaah' levadura. Kyaah' lä-ja- dsa-kwaa' lä- ga-dsa' tu'ka'.

Ga-jäh' Jesús he- kih' ja- ga-kway' juu' na-hmäá'

(Mr. 4:33-34)

34 Ga-lä-jë- juu' na- ga-hlëeh' Jesús kyaah' juu' na-hmäá'. Sa- ga-hlëeyh' dsa- juu' jnä'hä'. Kyaah' juu' na-hmäá' ba' ga-hlëeyh'. 35 Lä-ja- ga-la' mah' lä-te' lä-koö- ga-hlëeh' dsa- hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio llo'joo': Hlëehn' dsa-, kyaah' juu' na-hmäá' ba'.

Jmeen` lä`kyuuyh` he` ma`
na`hmää` jää` lä`jiih`
ma` ga`nøø` jmi`gyuu`.

*Juu' na`hmää' lä`koh' la`
kih' wa`nuu` hlih'*

³⁶ Ja`ga` ga`hih` Jesús
juu' kih' dsa` mah' ga`hey`
cha`neh`. Jee' ja` ga`mi`jä`h`
jnääh` koo` kiyh', mah`
ga`ngii` jnääh' juu' kiyh':

—Jmeeh` juu' hee` hnøø`
jä`h` juu' na`hmää` kih`
wa`nuu` hlih' he` ga`jñee`
dsa` jee' na`jnää` kih' dsa`.

³⁷ Mah' ga`jeeh` Jesús juu`
kyaa` jnääh', ga`jäyh':

—Hi` jñee` mi` ju` llu`
na`, he` ja` hnøø` jä`h`
Hi` ga`lëe`ngo` la` ba' he`.

³⁸ Jee' jmee` dsa` ta', he`
ja` hnøø` jä`h` jmi`gyuu`
la` ba' ja`. Mi` ju` llu` ja`,
he` ja` hnøø` jä`h` dsa` hi`
na`jnää` kih' ya`jwii` ba' he`.

Wa`nuu` hlih' ja`, he` ja`
hnøø` jä`h` dsa` kyaa` dsa`
hlëeh' ba' he`. ³⁹ Dsa` hñaa`
dsë` hi` ga`jñee` wa`nuu`
hlih' ja`, hi` sa`llu` ba' he`.

Jmii` he` chooh' dsa` ta' ja`,
he` ja` la' kwaat` jee' llaa`
jmi`gyuu` ba' ja`. Hi` chooh`
ta' ja`, la' kwaat` ángele ba`
he`.

⁴⁰ Lä`koo` juuh` dsa`
wa`nuu` hlih' mah' jëy`
cha`je`, he` ja` hnøø` jä`h`
lä`koo` le` jee' llaa` jmi`gyuu`.

⁴¹ Hi` ga`lëe`ngo` la` chee`
ángele kyaa` lä`kaa` jee`
jmeey` hih` mah' jøøyh`
lä`jëe` hi` jmee` he` hlih' hi`
lä`jëe` hi` hñaa` dsë` ka`läh`.

⁴² Ja`ga` jwääy` neh` hwii`

jee` hä` je`. Jee' ja` ki`hooyh`
mah' juuy` cha`jay`. ⁴³ Pero
lä`jëe` hi` lluu`, lä`jnä` jmëe`
kiyh' lä`koo` jmëe` kih' hyoo`
jee' la' ya`jwii` kih' Täa` jnän`.
Hi` hnøø` heeh` juu' la`, wa`
heeyh`.

*Juu' na`hmää' lä`koo` la`
kih' kuu` he` na`hoo`*

⁴⁴ He` jää` Dio dsa` lä`hih`
kih', jeeh' kwee` kyaah' kuu`
he` na`hoo` hwa` kih' dsa`.
Wa`ra` ga`jnøøh` jaa` dsa`
kuu', ma`ja` hooy` ka`läh`.
Peer` chaay` llu` dsaayh`
dsa`hñiiy` lä`jëe` he` cha`
kiyh' mah' lay` hwa` jee`
na`hoo` kuu` ja`.

*Juu' na`hmää' lä`koo` la`
kih' koo` kuu` he` hmooh'*

⁴⁵ Lä`ja` ka`läh`, he` jää`
Dio dsa` lä`hih` kih', jeeh`
kwee` lä`koo` jmee` jaa`
dsa` hi` hñii` løø', hnooyh`
kuu` he` la' na`hñaa`h`.

⁴⁶ Wa`ra` ga`jnøøyh` koo`
kuu` he` hmooh', hñiiy` lä`jëe`
he` cha` kiyh' mah' lay` kuu`
ja`.

*Juu' na`hmää' lä`koo` la`
kih' sa`hma'*

⁴⁷ He` jää` Dio dsa`
lä`hih` kih', jeeh' kwee`
kyaah' koo` sa`hma' he` jwä`
dsa` cha`jmii`, mah' jøøyh`
cha`miih` nee` hmooh`.

⁴⁸ Wa`ra` ga`kah' sa`hma`
ja`, seeh' dsa` ta` jee` dsoo`.
Jee' ja` dsa`taayh` lleeyh`
hmooh` he`. Taayh` hi` lluu`
neh` sa`miih`, mah' beey` jah`
hi` sa`jmää` kyehn`.

⁴⁹ Lä`ja`
le` wa`ra` ga`të` jee' llaa`
jmi`gyuu`. Ya`näa` ángele

mah¹ hwëëy¹ dsa⁻ hi⁻ hlëëh¹
jee' kih¹ hi⁻ lluu¹. ⁵⁰ Ma'ja⁻
jwääy¹ neh⁺ hwii¹ jee' hä' je⁻.
Jee' ja⁻ ki'hooyh¹ mah¹ juuy¹
cha-jay¹.

*Ta-jwoh¹ hi⁻ kyuu^h juu'
hmëë' hi⁻ juu' ma-gyuh⁻*

⁵¹ Ja-ga' ga-jäh¹ Jesús siyh⁻:
—¿Che' ma-lä⁻ ngëëh¹ hnäh¹
lä-jë⁺ juu' na⁻?

He-ja⁻ ga-jäh¹ lä-jëë⁻:

—Jaah¹, Dsa-jøøh¹ kyaan⁻.

⁵² Mah¹ ga-jäh¹ Jesús ka-läh¹
siyh⁻:

—Lä-jëë⁻ ta-jwoh¹ kyaa¹
ley hi⁻ ma-lä⁻ tëë⁻ lä-koo⁻
jää⁻ Dio dsa⁻ lä-hih⁺ kih¹,
laay¹ lä-koo⁻ jaa⁻ juu¹ hne¹
hi⁻ høø⁺ he⁻ la⁻ hmooh¹ he⁻
ma-gyuh⁻ lä-kye⁻ kih¹ he⁻
hmëë¹. He-ja⁻ ba' liyh⁺
heeyh¹ dsa⁻ lä-tø¹ nëë¹ he⁻ la⁻
hmooh¹ kiyh¹.

*Dsa-goo' Jesús ga-lä⁻ høøyh¹
kiyh¹*

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Ma-ngëë¹ ma-kwa¹ Jesús
lä-jë⁺ juu' na-hmää¹, ja-ga'
ngaayh¹. ⁵⁴ Ma' ga-llaayh¹
jwii¹ kiyh¹, ga-løøy¹ mi-tëëy⁻
dsa⁻ neh⁺ gwah⁺ kih¹ dsa⁻
judiu. Peer⁺ ga-taah¹ dsa⁻ he¹
jëë⁻ dsah⁺, ma' ga-nuuy¹ ha⁻
lä⁻ hlëëyh¹. He-ja⁻ ga-hlëëh¹
dsa⁻ he¹ kiyh¹:

—¿Ha⁻ ma-mi-tëë⁻ hi⁻ na⁻,
he⁻ hlëëyh¹ lä-na⁻? ¿Ha⁻
ma-mi-tëëy⁻ he⁻ jmeey⁻ he⁻
juh-gaa⁻ ka-läh¹? ⁵⁵ ¿Che' ja⁻
joø¹ tēhma⁺ hi⁻ na⁻? ¿Ja¹
María chee⁻ chooy¹? ¿Che'
ja⁻ øøyh⁻ Jacobo, José, Simón,
Juda? ⁵⁶ ¿Ja¹ dsa-më¹ øøh⁻ hi⁻

na⁻, tääh¹ kyaah¹ jne' jee' jwii⁻
la⁻? ¿Ha⁻ ta⁻ gwa¹ kiyh¹ lä-jë⁻
he⁻ jmeey⁻ lä-na⁻?

⁵⁷ Ga-lä⁻ høøyh¹ kih¹ Jesús.
He-ja⁻ ga-jäh¹ Jesús siyh⁻:

—Heeh⁻ ba' dsa⁻ kih¹ hi⁻
ngëë⁻ juu' kih¹ Dio hi⁻ go-nää¹
jee' jyoh¹. Pero wa-ra⁻ ya-hëë¹
jaa⁻ hi⁻ ngëë⁻ juu' kih¹ Dio
ja⁻ ba' jee' jwii⁻ gooy¹, jee' ja⁻
sa⁺ hnää¹ dsih¹, ni⁻ hi⁻ chaa⁻
cha¹ neh⁺ kiyh¹, sa⁺ lä-hnääy¹.

⁵⁸ Sa⁻ ga-jmeey¹ cha-miih⁻
he⁻ juh-gaa⁻ jee' ja⁻, kih¹ he⁻
sa⁺ ga-lä⁻ dsoo¹ dsë¹ dsa-gooy¹
kiyh¹.

14

*Jee' la⁻ jäh¹ ha⁻ lä⁺ ga-juu'
Jwaa⁻ hi⁻ ma'choo⁻ jmi⁻
(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)*

¹ Jii⁻ ja⁻, Herode hi⁻ ma'
jmeë⁻ hih⁺ hwa¹ Galilea,
ga-nuuy¹ kih¹ Jesús ha⁻ lä⁻
ma' jmeey⁻ jee' ja⁻. ² He-ja⁻
ga-jäyh¹ siyh⁻ lä-jëë⁻ hi⁻ ma'
jmeë⁻ ta⁻ he¹ kiyh¹:

—Hi⁻ he¹ oo¹ Jwaa⁻ hi⁻ ma'
choo⁻ jmi⁻ hi⁻ ma-lä⁻ jiih¹
jee' kih¹ hi⁻ ma-na⁻ juu¹.
He-ja⁻ ba' na⁻, he⁻ kyey⁻
cha-miih⁻ be¹ he⁻ kyaah¹
jmeey⁻ he⁻ juh-gaa⁻.

³ He¹ ba' Herode ga-jmeë⁻
hih¹ jää¹, ga-saah¹ dsa⁻ Jwaa⁻
mah¹ ga-hñuuyh⁻ kyaah¹ ca-
den⁻, ga-taayh⁻ neh⁻ ñe¹ dsoo¹
kih¹ Herodía. Herodía ma' laa¹
më¹ Felipe, he¹ ba' dsa-ñuu^h
øøh⁻ Herode. ⁴ Jëëh¹, ga-jäh¹
Jwaa⁻ ga-siiyh⁻ Herode:

—Sa⁺ lle¹ kih¹ he⁻ ma⁻ kyaah¹
më¹ dsa-ñuu^h øøh⁻.

⁵ Ma' hnøø' Herode ma' jngëeh' Jwaa'. Pero sa ga'tuu' dsëy' ma' jngëeyh', kih' he' ma' gayh' dsa'. Jëeh', kih' dsa' hih' Jwaa' he' ma' laay' jaa' hi' ma' ngëë' juu' kih' Dio. ⁶ Lä' ma' ga'hya' Herode ji' ñe', ga'jmeey' koo' jmi' juuh'. Jee' ja' ga'he' jo'mi' Herodia jmee' ja' cha'në' dsa' hi' ma' tääh' jee' jmi' ja'. Peer' ga'tih' dsë' Herode. ⁷ Kih' he' ja', ga'täay' hñiiy' kway' wa' he' cha' he' he' ma' ngii' chih'më' he'. ⁸ Chih'më' he' ga'jmeey' lä' koo' te' juu' he' ga'taah' chooy'. He' ja' ga'siiyh' Herode:

—Kwëeh' jnä' jee' la' mi'lle' Jwaa' hi' ma' choo' jmi', na'hä' neh' koo' wii'.

⁹ He' ja' ga'lä'meeh' dsë' Herode. Pero ma'täay' hñiiy' kway' cha'në' hi' na'teeh' kyaay', he' ja' ga'jmeey' mada' kih' hløø' mah' kwëeyh' chih'më' he' ma' ngiiy' ja'. ¹⁰ Ga'jmeey' hih' hløø' he' na'kuy' lle' Jwaa' jee' ma' häay' neh' ñe'. ¹¹ Mah' na'kiiy' mi'lle' Jwaa' na'hä' neh' koo' wii', ga'kwëeyh' chih'më' he'. Hi' chih'më' he' ga'ngëey' chooy'. ¹² Ma'ngëë' he' ja', ga'lla'nää' discípulo kyaay', ga'kooy' hnoo' kih' Jwaa' mah' na'hooy'. Ja' ga' na'näay' na'jmeeyh' juu' kih' Jesús.

Ga'ääh' Jesús hñaa' mil dsa' ñuuh'
(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17;

Jn. 6:1-14)

¹³ Ma' ga'nuu' Jesús juu' ja', ga'hey' neh' na'moo', ngooy' ta' hwa' kii' jee' sa' kwa' ni' miih'. Ma' ga'nuu' dsa' ngooy' ta' ja', ga'hwëey' jee' jwi' kiyh' mah' ga'näay' jwë' tiy' ta' jee' ngoo' Jesús. ¹⁴ Lä' ma' ya'hëey' neh' na'moo' ja', ga'jëey' jwëë' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja'. Ga'lä'ñih' dsëy' kih' dsa' he'. Mah' ga'mi'hläay' hi' dsaah'. ¹⁵ Ma' ga'hloo' jmi' ja', ga'ya'jah' jnääh' koo' kih' Jesús mah' ga'chiih' jnääh'.

—Ma'ngoo' ga'hloo' ba' la', hwa' kii' jmah' ba' jee' la'. Chiih' dsa' wa' la'näay' lä'kaa' jah' la', wa' la'läy' he' kuyh'.

¹⁶ —Sa' jmee' bii' dsa'näay' dsa'läy'. Hnäh' ba' kwëeh' hñih' he' kuyh' —ga'jah' Jesús.

¹⁷ —Sa' cha' ga' he' kye' jnääh'. Kye' jnääh' ma'la' hña' he'ñiih' kyaah' uu' hmooh' ba' —ga'chiih' jnääh'.

¹⁸ He' ja' ga'jah' Jesús:

—Ya'ka' ta' la'.

¹⁹ He' ja' ga'jmeey' Jesús mada', mah' dsa'taah' dsa' në' nuu'. Ga'kay' lä'jë' hña' he'ñiih' ja' kyaah' lä'uu' hmooh' he'. Ma'ja' ga'jëey' ta' gyuuh', ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ja' ga' ga'llaay' he'ñiih' ja', ga'kwëeyh' jnääh' discípulo kyaay', mah' ga'ti' ga'llooh' jnääh' kih' lä'jëë' dsa' he'. ²⁰ Ga'lä'jëë' dsa' ga'kuh' lä'jiih' ga'këey'. Jwi' he'ñiih'

he- ga' chaa' ja- kyaah' kih'
hmooh-, ga' kah' ga' gya'to'
sa'miuh-. ²¹ Jee' la' jee' hi-
ga' kuh- he' tee' koo- hña' mil
dsa-nuuh-. Ni' sa' na-hee
' ni' jaa- dsa-me' ni' chih-
ka-lah'.

Ga'ngē' Jesús nē' jmii-

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Ma-ngē' he- ja-, ga'jäh'
Jesús siyh' jnääh':

—Ma-le' go'nääh' ' hnäh'
jää', jyoh' jwoo' jmi-juuh-
kyaah' na'moo' ta'ko-jiih'
hihn' juu' kih' dsa-la-. Ja-ga'
niin' hñiin'.

²³ Ma-la' ma-hiyh' juu' kih'
lä' jee' dsa- hi- ma' tääh' he',
ja-ga' ga-wii' Jesús hñii' ta-
lle'moh' na'ngiiy' kiyh' kih'
Dio. Ma-ngoo- ga-nuu-, lä-
ma-gyay' ba' lle'moh' ja-.

²⁴ Ta'ko-jiih' ja-, ma-lloo'
to'dsaah' jmii- na'moo' ja-
hi' ma' hlüh' jmii- ma'
dsa-jnooh' dsöh' na'moo',
jēeh', ma' jmee' koo- lle' tä'
he- ma' gwa' ta' jee' ga'näy'.

²⁵ Ta-la' ya'jnä', ngoo' Jesús
ta' jee' ga'näy' ja-, ngēy'
jwē' nē' jmii-. ²⁶ Lä-koo-
ma' ga-jēē' jnääh' ngēy' nē'
jmii-, ga'jwaah' jnääh' jwēte.
Ga'tooh' jnääh' miuh', ga'jäh'
jnääh':

—Dsa- lle' ba' na-.

²⁷ Chah' ba' ga-hlēeh' Jesús
kyaah' jnääh':

—Ta' wa' gah' hnäh', jnä' ba'
la- —ga'jäyh'.

²⁸ Mah' ga'jäh' Pee' siyh':

—Dsa-jōoh' kyaan',
cher'mah' hne- ba' na-, jmee'

hih' ngēn' nē' jmii- mah' niin'
jee' cheh' na-.

²⁹ Mah' ga'jäh' Jesús siyh':

—Ña- ja-.

Mah' ga-jñaa' Pee' neh'
na'moo' ga-lōoy' ngēy' nē'
jmii- ta' jee' cheh' Jesús.

³⁰ Ma' ga-jēēy' tä' jwēte lle',
ga-lä' goyh'. Ja- hñiih' ga-lōo'
ga-hmäyh' cha'jmii-. Mah'
ga-hooyh' ki-gaa-, ga'jäyh':

—Lää' jnä', Dsa-jōoh'
kyaan'.

³¹ Lä' chah' ja- ga-hii'
Jesús goo- ga-sayh', mah'
ga-siiyh':

—i'ko-hi'pih' go-te' ba'
ma-lä-dsoo' hoh' hne-
dsa-nuuh'! ¿He-la' ma-jeh-
hoh'?

³² Lä-koo- ma' ga-taayh'
lä-uuy' neh' na'moo' ja-,
ga-hna' go-te' lle' tä' ja-.

³³ Ma-la' ya'nōo' jnääh' hi-
ma' tääh' neh' na'moo' ja-,
ga-juuh' jnääh' jnē' jnääh'
cha'nē' Jesús, mah' ga-chiih'
jnääh':

—Ma'ra' ju'dsoo' laah' Joō'
Dio.

*Ga'mi-hlää' Jesús dsa-dsaah'
hi- ma' chaa- hwa' Genesaret
(Mr. 6:53-56)*

³⁴ Lä-koo- ma' ga-haay-
jmi-juuh- ja-, ga-lla-näy'
hwa' Genesaret. ³⁵ Dsa-

hi- ma' tääh' hwa' ja-
ga-lä-kyuuy' Jesús, he-ja-
ga-lä' cha' juu' lä-kaa- hwa'
ja-. He-ja- na'jää- dsa-
dsa-dsaah' kyaa' jee' ma'
hää' Jesús. ³⁶ Hi' ga-chuuy'
kyaah' Jesús mah' kway'
jwē' su' cha'goo- dsa-dsaah'

he' cha'hee' sa'hmiih' kiyh'.
Hi' lä'jēē' hi' ga'tēē' su'
sa'hmiih' kiyh' ma'hlaa' bih'
ja'.

15

*Lä'jē' he' jmee' dsa-lä'sah'
dsa'*
(Mr. 7:1-23)

1 Ga'lla'nää' ko'llaa'
fariseo hi' ga'lla'nää' ko'llaa'
ta'jwoh' kyaa' ley hi' ma'
chaa' Jerusalén ga'ya'jäyh'
kih' Jesús, mah' ga'siiyh':

2 —¿He-la' sa' mi-te'
discípulo kyaah' lä'jē' he- tēē'
jmeē' dsa- ma'gyuh- hi- ma'
tääh' llo'joo'? Jēēh', sa' gyiyh'
gooy- jää' ja-ga' kuh'hiyh'.

3 Mah' ga'jēēh- Jesús juu'
kiyh' ga'siiyh':

—Hnääh' ka-läh' ¿he-la'
jmeēh- hnääh' ta' koo' mada'
kih' Dio mah' jmeēh' hnääh'
lä'koo- te' he- tēēh' hnääh'
ba'? 4 Jēēh', ga'jäh' Dio:
“Jmeē' hnaah' maa' kyaah'
tääh' kyaah'. Hi- jwä' dso'jwii'
kih' cho'jmii-, hi- he' wa'
juu' go-te~.” 5 Pero lä'la-
ba' jwah' hnääh': “Jaa-
dsa- le' siih' cho'jmii-, sa'
cha- he- kwēēhn' hnääh'.
Jēēh', lä'jē' he- cha- kin'
he- kyaah' ma' jmeen' be'
kyah', ma'kwēēhn' Dio ba'
ja~.” 6 Kih' jaa- hi- jäh-
lä'ja-, jwah' hnääh' mo'so-
jmeē' bii' jmeey' be' kih'
cho'jmiiy-. Lä'ja- jmeēh-
hnääh' sa' kyēē' mada' kih'
Dio, kih' he- jmeēh- hnääh'
lä'koo- te' he- tēēh' hnääh'
jmeēh- ba'. 7 Peer' ta'juuh'

hnääh'. Lä'koo- jmeēh- hnääh'
na-, jēēh' kwee- kyaah'
he- ga'hlēēh' Isaía llo'joo',
lä'koo- ma' ga'jäyh':

8 Dsa- la-, koo- jäh' bih'
hnääh' jnä'.

Pero ta' jee' jyoh' ba' hä'
huu'dsē- kiyh'.

9 Sa- jmää' ni' miih- he-
jmeey' hnääh' jnä'.

Lä'jē' he- mi-tēēy- dsa-, la'
mada' kih' dsa- ba',
ga'jäh' Dio.

10 Ja-ga' ga'tēēh' Jesús
lä'jēē' dsa-, ga'siiyh':

—Nuu- da' hnääh' kwee-
mah' lä'ngēēh' hnääh'. 11 Sa-
mi-sah' dsa- hñii' kyaah'
lä'jē' he- tooyh- hooy'. Lä'jē-
he- hwēē- hoo' dsa-, he- ja-
ba' kyaah' mi-sayh' hñiiy'.

12 Ja-ga' ga'ya-jäh' jnääh'
koo' kih' Jesús mah' ga'ngii'
jnääh' juu' kiyh':

—¿Che' ma-lä-leeh- he-
sa- ma-tih' dsē' dsa-
fariseo lä'koh' ma' ga'nuuy'
ma'hlēēh' lä'ja-?

13 Mah' ga'jēēh- Jesús juu'
kyaah' jnääh', ga'jäyh':

—Lä'jē' chaah' hma- he-
sa- ga'tää' Tääh' kyaan'
hi- gya' gyuuh', lloo' jmi'
dsa-cheeh' lä'kye- jmoo'
kih'. 14 Ta- jmeē- hnääh'
he' kih' dsa- he'. Laay'
lä'koo- dsa-tuu' hi- jää' jñah'
dsa-tuu'. Cher'mah' jaa- hi-
tuu' jää' jñah' hi- tuu', lä'uuy'
täh- neh' koo- too-.

15 Mah' ga'ngii' Pee' juu'
kiyh', ga'jäyh':

—He- hnøø' jäh- juu'
na-hmääh' he- ma-kwah' na-.

16 He-ja- ga'jäh' Jesús:

—¿Che' ni' hnäh' ka-läh' sa' ma-lä-ngëeh' hnäh'?
 17 ¿Che' sa' ngëeh' hnäh', lä-jë' he- dsa-tooh' hoo' jne', dsoo' neh' tuh' ba' jne', ja-ga' hwëe- ka-läh' dsoo' ta' cha'sii'? 18 Pero lä-jë' he- hwëe- hoo' dsa-, gwa' neh' tuh-dsëy' ba' ja-. He- ja- ba' na- he- mi-sah' dsa- hñii'.
 19 Jëeh', neh' tuh-dsë' ba' dsa- hwëe- lä-jë' hñii' dsë- hliih', hi- lä-ja- ka-läh' he- jngëeyh- dsa-, hi- na-jëe' goo- kaayh- hi- laa' kyaa' jñah', hi- sa- na-jëe' goo- kaayh- wa' hi- cha- hi-, jmeey- hii-, jmeey- dsoo' he- la' juu' ta-juu', hi- hlëeyh' wii' kih' dsa-kyaayh'.
 20 Lä-jë' he- na- ba' he- mi-sah' dsa-. Pero he- kuh- dsa- lä- ma-soh' ja-ba' gooy-, sa' mi-sayh' hñiiy'.

Ja- dsa-më' cha- hñii' ga-heeh- kih' Jesús (Mr. 7:24-30)

21 Ja-ga' ya-hëe' Jesús jee' ja-, ngooy' jäh' kih' jee' jwii' Tiro kyaah' Sidón. 22 Lä-cha' ja-, ja' ja- dsa-më' cananea ma' tooyh- miih', ma' jäh'.

—Dsa-jøøh' kyaan-, hne- laah' sa-ju- kih' David, wa' lä-niih' hoh' jnä'. Peer- cha-miih- wii' jëe- chih-më' kyaan-, jmeeh- jmi-llë' hliih'.

23 Pero ni' koo- sa' ga-jëeh- Jesús kiyh'. Mah' ga-mi-jäh- jnääh' discípulo koo' kiyh', ga-chuuy' jnääh' cha-miih- kyaayh', ga-chiih' jnääh'.

—Hëe' kih' dsa-më' na- mah' wa' laayh'. Miih-

tooyh- miih' kaah' kyaa' jnääh'.

24 He-ja- ga-jäh' Jesús:

—Ga-chee' Dio jnä' mah' jmeen' be' kih' dsa- israelita ba'. Hi- he' laa' lä-koo- bor-rego hi- na-hëe'.

25 Ja-ga' ja' dsa-më' he' ga-juuyh' jñey' cha'në' Jesús mah' ga-jäh'.

—Kwa' be' kin-, Dsa-jøøh' kyaan-.

26 Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-siiyh'.

—Sa- llu' he- jñuuh' he- kuh- chih- mah' kwëehn- dsii- ga-jäh' Jesús siiyh'.

27 He-ja- ga-jäh' dsa-më' he'.

—Dsoo' ba' kyah', Dsa-jøøh' kyaan-. Pero ma-ra- he- lih' ba' dsii- jwi' he- dsa-saa' në' na'mes- kih' dsa-juuy'.

28 He-ja- ga-jäh' Jesús ka-läh'.

—Peer- cha-miih- ma-lä-dsoo' hoh' hne-, dsa-më'. Wa' le' ba' kyah' lä-koh' hnooh- ga-jäh' Jesús siiyh'.

Lä-cha' ja- ga-hlaa' chih-më' kyaay'.

Ga-ääh- Jesús kye' mil dsa-niih-

29 Ya-hëe' Jesús jee' ja-, ga'llooy' ta' cha-hoo' jmi-juuh- he- hla- hwa' Galilea. Hi- ga-wiiy' koo- lle-koh', mah' ga-gyay- jee' ja-. 30 Hi- ya-nää' koo' kiyh' jwëe' jwërte dsa- hi- ma' jää- hi- jluuh', hi- tuu', hi- koo', dsa-tuu', hi- jwëe' ga' jñah' dsa-dsaah', na'jääy- hñii' ti' Jesús. Hi- lä-ja- ga-mi-hläay' lä-jëe- hi- dsaah' he'. 31 Ma'

ga⁺jëë⁺ dsa⁻, hlëeh⁻ dsa⁻ koo⁺,
ma⁻lii⁻ ma⁻goo⁻ dsa⁻t^{uuh}⁺,
ma⁻ga⁻nää⁺ dsa⁻jluuh⁺,
ma⁻jëë⁻ dsa⁻t^{uuh}⁺, he⁻ja⁻
ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsë⁺ dsa⁻, mah⁺
ga⁻jmeey⁺ j^{uuh}⁻ kih⁺ Dio kya⁺
dsa⁻ Israel.

32 Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻,
ga⁻jøøh⁻ Jesús jnääh⁺ mah⁺
ga⁻siiyh⁺:

—Peer⁻ dsa⁻lä⁻ñih⁺ dsën⁻
kih⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺
la⁻. Jëeh⁺ ma⁻hya⁻ hnë⁻
jmi⁺ jmeey⁻ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺
jnä⁺. Sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻ he⁻
kuyh⁺. Sa⁻ hnoon⁺ hëën⁻ kiyh⁺
lä⁻ ma⁻kyoyh⁻ na⁻, le⁺ ga⁻
che⁻ ga⁻hwaay⁺ cha⁻jwë⁺ jee⁺
dsa⁻näy⁺.

33 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ jnääh⁺:

—¿Ha⁻ ba⁺ dsa⁻kye⁺ jnääh⁺
he⁻ kuh⁺ jwëë⁺ dsa⁻ heh⁺ hwa⁺
kii⁺ la⁻? Joh⁺ sa⁻ hnøø⁺ mah⁺
këë⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ la⁻.

34 He⁻ja⁻ ga⁻ngii⁺ Jesús juu⁺
kya⁺ jnääh⁺:

—¿Joh⁺ he⁻ñiih⁻ kyeh⁺ hnäh⁺?
—ga⁻jäyh⁺.

—Gyii⁺ ba⁺, kyaah⁺ miih⁻
hmooh⁻ pih⁺ —ga⁻chiih⁺
jnääh⁺.

35 He⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ Jesús
mada⁺ mah⁺ wa⁺ dsa⁻taah⁺
lä⁻jëë⁻ hwa⁺. 36 Ga⁻kay⁺
lä⁻jë⁻ gyii⁺ he⁻ñiih⁻ ja⁻
kyaah⁺ hmooh⁻ pih⁺ he⁺.
Ga⁻kway⁺ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio.
Ja⁻ga⁻ ga⁻llaay⁺ he⁻ñiih⁻ ja⁻,
ga⁻kwëëyh⁺ jnääh⁺ mah⁺
ga⁻ti⁻ ga⁻llooh⁺ jnääh⁺ kih⁺
lä⁻jëë⁻ dsa⁻. 37 Ga⁻kuh⁻ dsa⁻
llu⁺ lä⁻jiih⁺ ga⁻këëy⁺. Ma⁺
ga⁻la⁺ kiyh⁺, ga⁻kah⁺ ga⁺gyii⁺
sa⁻miih⁻ jwi⁺ he⁻ ga⁻chaa⁺

ja⁻. 38 Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻kuh⁻
jee⁺ ja⁻ tee⁺ koo⁻ kyee⁺ mil
dsa⁻ñ^{uuh}⁻. Ni⁻ sa⁻ na⁻hee⁻
ni⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁺ ni⁻ chih⁻
ka⁻läh⁺. 39 Ja⁻ga⁻ ga⁻hih⁺
Jesús juu⁺ kih⁺ dsa⁻, ga⁻hey⁺
neh⁺ na⁻moo⁺, mah⁺ ga⁻haay⁺
jmi⁻j^{uuh}⁻ ngooy⁺ ta⁻ hwa⁺
Magdala.

16

*Dsa⁻ fariseo ma⁺ hnøøy⁺
jmeey⁺ Jesús koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻*
(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

1 Ma⁺ ga⁻llooy⁺ ta⁻ hwa⁺
ja⁻, ga⁻lla⁻nää⁺ fariseo kyaah⁺
saduceo mah⁺ kay⁺ dsë⁺ Jesús.
Ga⁻ngii⁺ ma⁺ jmeey⁺ Jesús koo⁻
he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ma⁺ jä⁻
gy^{uuh}⁺. 2 Pero ga⁻jëeh⁻ Jesús
juu⁺ kiyh⁺, ga⁻jäyh⁺:

—Wa⁻ra⁻ ga⁻n^{uuh}⁻ jmi⁺,
jwah⁺ hnäh⁺: “Llu⁺ ba⁺ la⁺ jii⁻
jä⁻ la⁻, jëeh⁺ gy^{uuh}⁺ ba⁺ gy^{uuh}⁺”,
jwah⁺ hnäh⁺. 3 Mah⁺ ta⁻la⁻
tiih⁻ jwah⁺ hnäh⁺: “Hi⁺ goo⁻
jä⁻ lle⁺, jëeh⁺ gy^{uuh}⁺ gy^{uuh}⁺
mah⁺ na⁻hih⁺”, jwah⁺ hnäh⁺.
Peer⁻ ta⁻juuh⁺ hnäh⁺. Leh⁺
ba⁺ hnäh⁺ lleh⁺ hnäh⁺ juu⁺
ha⁻ lä⁻ jmeey⁺ koo⁻ jmi⁺ koo⁻
jmi⁺ lä⁻koo⁻ la⁺ gy^{uuh}⁺. Mah⁺
sa⁻ kyeh⁺ hnäh⁺ kwaat⁻ hee⁻
ga⁺ na⁻ dsa⁻la⁺ jee⁺ kyah⁺
hnäh⁺. 4 He⁻ ba⁺ che⁻ hlëëh⁺
hnäh⁺ dsa⁻ chaa⁻ na⁺, sa⁻
mi⁻teh⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dio mah⁺
ngiih⁺ hnäh⁺ jmeen⁻ koo⁻
he⁻ juh⁻gaa⁻. He⁻ juh⁻gaa⁻
lä⁻koh⁺ ga⁻la⁺ kih⁺ Joná hi⁻
ga⁻ngëë⁻ juu⁺ kih⁺ Dio, ma⁻la⁻
he⁻ ja⁻ ba⁺ heehn⁻ hnäh⁺.

Ja⁻ hñiih⁻ ga⁻beey⁺ dsa⁻ he⁻
mah⁺ ngaayh⁺.

Levadura kih' dsa' fariseo
(Mr: 8:14-21)

⁵ Lã'koq̄ ma' ga'haa' jnãäh' ta' hngaah' ko'taa' kih' jmi-jũh' ja-, ja-ga' ga-lã-dsooh' dsẽ- jnãäh' sa' ma' kye' jnãäh' he'ñiĩh'.
⁶ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh' jnãäh':

—Leeh' hnãh' kyaah' levadura kih' dsa' fariseo hi' kih' dsa' saduceo ka-lãh'.

⁷ He-ja- ga-tooh' jnãäh' discípulo lla' jnãäh' juu' kyaah' dsa-kyaahn', ma' jãh' jnãäh':

—Ma-hlëeyh' lã-na-, kih' he- sa' ma' kye' jne' he'ñiĩh'.

⁸ Pero ga-lã-kyũh' Jesús hũ' dsẽ- kyaa' jnãäh', mah' ga-siyyh' jnãäh':

—¿He-la' jwah' hnãh' sa' cha- he'ñiĩh' kyeh' hnãh'? Ko-hi'pĩh' go-te' dsoo' hoh' hnãh' dsa-ñũh'.

⁹ ¿Che' lã-jũh' na' sa' hii' lã-ngëeh' hnãh'? ¿Che' mo-so' dsooh' hoh' hnãh' kih' hña' he'ñiĩh' he- ga'kuh' hña' mil dsa-ñũh' hi' joh' ga' sa'miĩh' ga-tẽ' ga-jũh' hnãh' kyaah' jwi' he- ga'chaa' ja-?

¹⁰ ¿Che' mo-so' dsooh' hoh' hnãh' kih' gyii' he'ñiĩh' he- ga'kuh' kyeẽ' mil dsa-ñũh', hi' joh' ga' sa'miĩh' ga-tẽ' ga-jũh' hnãh' kyaah' jwi' he- ga'chaa' ja-? ¹¹ ¿Ha- lã-ja- he- sa- ngëeh' hnãh'? Ja- kih' he'ñiĩh' na- he- jwëeh'n' hnãh': “Leeh' hnãh' kyaah' levadura kih' dsa' fariseo hi' kih' dsa' saduceo ka-lãh'.”

¹² Ja-ga' ga-lã-ngëẽ' jnãäh' sa' ma' hlëeyh' kih' levadura

he- kaa'h- dsa- he'ñiĩh'. Ma' hlëeyh' kih' nũh' he- ma' kwa- dsa- fariseo kyaah' dsa- saduceo ba' ja-.

Ga-jäh' Pee', Jesús he' lãa' Cristo

(Mr: 8:27-30; Lc: 9:18-21)

¹³ Ma' ga'lloo' Jesús hwa' Cesarea kih' Filipino, ga-ngiĩy' juu' kyaa' jnãäh', ga-jãh':

—¿Ha- lã- jãh' dsa- kih' Hi- ga-lëẽ' ngo' la-? ¿Hi- jnã' lãay'?

¹⁴ Mah' ga-jãh' jnãäh':

—Ko-llaa' dsa- jãh' Jwaa' hi- ma' choo' jmi- ba' hne-. Ko-llaa' jãh', Elía ba' hne-. Hi' jñah' ko-llaa' jãh', hne- laah' Jeremia o jñah' hi- ga-ngëẽ' juu' kih' Dio llo'joo'.

¹⁵ Mah' ga-ngiĩ' Jesús juu' kyaa' jnãäh' ka-lãh':

—¿Ha- ga- hnãh', hee- jwah' hnãh' kin', hi- ba' jnã' laah' hnãh'?

¹⁶ Mah' ga-jëeh' Simón Pee' juu' kiyh':

—Hne- he' Cristo, Joõ' Dio jũh'.

¹⁷ Mah' ga-jãh' Jesús siiyh':

—Llu' la' kyah' Simón, joõ' Joná. Jëeh', ja' he' dsa- hi- ma-mi-jnã- kyah' lã- ma-jãh' na-. Tã- kyaan' hi- gya' gyũh', hi- he' ba' ma-mi-jnã- kyah'. ¹⁸ Jnã' ka-lãh' jwëeh'n' hne-, hne- he' Pee', (he- hnøø' jãh' kũy). Hi- nẽ' mi'kũy' la- choohn' gwah' kin', hi- ni- miĩh- sa- lih' jũ' cha'je- lla- dsëẽ' kiyh'. ¹⁹ Jnã' toohn' gooh' hne- mah' kwah' juu' kih' dsa- ha- lã- heyh' ya' jwi'. Cher'mah'

kyaah' juu' he- kwah- sa-
ga-laa' dsa- hi- taah' hwa'
la-, la- ma-na-hnuuyh' ja-ba'
kyaah' dso'kye- kiyh'. Hi-
cher'mah' kyaah' juu' he-
kwah- ga-laa' hi- taah' hwa'
la-, na-na' ba' jwe' kiyh'
dsa-taayh' ya-jwih' -ga-jah'
Jesús siyh' Pee'.

20 Ja-ga' ga-taah- Jesús
jnäh' juu' mah' sa- kooH'
jnäh' juu' kyaah' ni- jaa-, he-
laay' Cristo.

*Ga-mi-jnäa- Jesús juu' he-
juuy'*

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

21 Jmii' ja- ga-løø' Jesús
mi-jnäa- juu' kyaah' jnääh'
he- jmee- bii' kiyh' dsooy' ta-
Jerusalén. Jee' ja- heeh' dsih'
cha-miih- wii', dsa-gyuh'
sa- lä-hnäa' dsih', lä-ja-
dsa-kaah' kyaah' jmi-dsa-,
kyaah' ta-jwoh' kyaah' ley sa-
lä-hnäa' dsih'. Ja-ga' juuy' hi-
lä-jiyh' ka-läh' ga-ma-hya-
hnē- jmii'.

22 He-ja- ga-jää' Pee' Jesús
ta- koo', mah' ga-løøy' juuyh-
kiyh', ga-siiyh':

-Wa- lä-nih' dsëy' hne-,
Dsa-jøøh' kyaah'. Ni- miih-
sa- le' ja- he- ja- nē' kyah'.

23 Mah' ga-jëeh- Jesús hñii',
ga-jëey' Pee' ga-siiyh':

-Jñuuh' hne- kin- hi- sa-llu',
he- jmeeh- jwiih' kin- ba'
na-. Sa- jmeeh- hñi-dsë-
lä-koh' jmee- Dio, lä-koh'
la' hñi-dsë- kih' dsa- ba' la'
hñi-dsë- kyah'.

24 Ja-ga' ga-jäh' Jesús siyh-
lä-jëe- jnääh':

-Cher'mah' hi- hnøø'
jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä', sa-
wa- jmääy' hñiiy' kwaat-, wa-
jäay' cru' kyaay' mah' wa-
jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä'.
25 Jëeh', lä-jëe- hi- hää- hñii'
mah' sa- juuy', hi- he' juuy'
ba'. Pero lä-jëe- hi- kwaat-
hñii' juuy' kwaat- kin-, hi-
he' ba' lää'. 26 ¿Hee- ya-jøø-
ka' dsa- ma-ke- ga-liyh' lä-jë-
he- cha- jmi-gyuh' la- mah'
wa-ra- ga-juuy' sa- tēeyh'
kih' Dio? ¿Hee- ba' kyaah'
le' mi-hmaayh' mah' läay'?
27 Jëeh', jäh' Hi- ga-lëe' ngo'
la- kyaah' be' kih' Täa' kyaay',
kyaah' ángele ka-läh'. Ja-ga'
mi-hmaayh' kih' lä-jaa-
lä-jaa- lä-koø- te' ta' he-
ga-jmeey'. 28 Ma-ra' ju'dsoo'
jwëehn- hnäh', cha- ko-llaa'
hi- taah' jee' la- sa- juuy'
jäa' sa- ga- ma-jëey- be' kih'
Hi- ga-lëe' ngo' jäh' jmeey'
hih'.

17

Ga-mi-sëe' Jesús hñii'

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

1 Ma-ngëe' ga- jñii' jmii',
ja-ga' ga-jää' Jesús Pee'
kyaah' Jacobo kyaah' Jwaa-
øøyh'. Ga-nääy' kah' ta-
moh' ñii'. 2 Jee' ja- ga-lä-sëe'
Jesús to-lo- nē' hi- ma' jääy-
he'. Mo-nëy' ga-lii' jih-gyeh'
lä-koh' jmëe' kih' hyoo-.
Hmiih- kiyh', ga-tøø' jlëe-
ñih'. 3 Jee' ja- ga-lä-jnäa' Elia
kyaah' Moisé, ga-taayh' llay-
juu' kyaah' Jesús. 4 He-ja-
ga-jäh' Pee' siyh' Jesús:

—Dsa-jøøh¹ kyaan⁺, he⁻ ba' che⁻ llu¹ he⁻ tøøh¹ jne¹ ko⁻ jøh¹ jee¹ la⁻. Cher¹ mah¹ hnooh⁻, jmee¹ jnääh¹ hnē⁻ hne¹ kyaah¹ moo⁻, koø⁻ kyah¹, koø⁻ kih¹ Moisé, hi⁺ koø⁻ kih¹ Elía.

⁵ Ta¹ ko⁻ jiih¹ ma¹ cheh¹ Pee¹ hlēeyh⁻ lä⁻ ja⁻, ga¹ jyoo¹ koø⁻ jnii¹ tø⁻ jlēē⁻ ñih¹ he⁻ ga⁻ lää⁻ lä⁻ jēy⁻. Jee¹ jnii¹ ja⁻ ga⁻ lä⁻ nuuh¹ ga⁻ hlēeh¹ koø⁻ juu¹, he⁻ ma¹ jäh¹:

—Hi⁻ la⁻ na⁻ gyuu⁻ kyaan⁺ hi⁻ hnaan⁻. Peer⁻ chaan⁻ llu¹ kyaayh¹. Nuuh⁻ hnäh¹ kiyh¹.

⁶ Ma¹ ga⁻ nuu¹ discípulo he⁻ ga⁻ hlēeh¹ jee¹ jnii¹ ja⁻, ga⁻ saay¹ jee¹ ma¹ täayh¹, ga⁻ jwaayh¹ jwërte. ⁷ Ja⁻ ga⁻ ya⁻ jäh⁻ Jesús kiyh¹, ga⁻ kye⁻ goo⁻ nē¹ kiyh¹ mah¹ ga⁻ siyh⁻:

—Noo⁻ hnäh¹, ta⁺ wa¹ gah¹ hnäh¹.

⁸ Ma¹ ga⁻ chooyh¹ nēy¹, mo⁻ so⁻ ga⁻ jēy⁻ ni⁺ jaa⁻, ma⁻ la⁻ hñii¹ ba¹ Jesús cheh¹ kyaayh¹. ⁹ Ta¹ ko⁻ jiih¹ ma¹ jñaa¹ moh¹ ja⁻, ga⁻ taah⁻ Jesús juu¹ hi⁻ ma¹ kyaayh¹ he¹:

—Ta⁺ jwii¹ hnäh¹ ni⁺ jaa⁻, lä⁻ jē⁻ he⁻ ma⁻ jēeh⁻ hnäh¹ la⁻, ta¹ ko⁻ jiih¹ sa⁺ ma⁻ lä⁻ jiih⁻ Hi⁻ ga⁻ lēē⁻ ngo¹ la⁻ jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻ juu¹.

¹⁰ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ ngii¹ jnääh¹ ' discípulo juu¹ kih¹ Jesús, ga⁻ chiih¹ jnääh¹:

—¿He⁻ la¹ jäh¹ ta⁻ jwoh¹ kyaa¹ ley, jmee⁺ bii¹ jäh¹ Elía jää¹ ga¹ kih¹ Cristo?

¹¹ He⁻ ja⁻ ga⁻ jēeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:

—Ja⁻ ba¹ dsoo¹ jäh¹ Elía to⁻ nē¹, ya⁻ llay⁻ llu¹ lä⁻ jē⁻ he⁻

cha⁻ jee¹ la⁻. ¹² Pero jwēēhn⁻ hnäh¹, ma⁻ jah⁻ ba¹ Elía, mah¹ sa⁺ ga⁻ lä⁻ kyuu⁻ dsih¹. Ga⁻ jmee¹ dsa⁻ lä⁻ tē⁻ dsē¹ kiyh¹. Ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻ heeh¹ dsa⁻ he¹ wii¹ Hi⁻ ga⁻ lēē⁻ ngo¹ la⁻. ¹³ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ lä⁻ ngēē¹ discípulo kyaay¹ he⁻ ma¹ hlēeyh⁻ kih¹ Jwaa¹ hi⁻ ga⁻ choo¹ jmi⁻ ba¹ ja⁻.

Ga⁻ mi⁻ hlää¹ Jesús jaa⁻ chih⁻ hi⁻ ma¹ kye⁻ jmi⁻ lle¹ hñih¹ (Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Lä⁻ ma¹ ga⁻ lla⁻ näy¹ jee¹ ma¹ tääh¹ jwēē¹ dsa⁻, ja¹ jaa⁻ dsa⁻ ñuu⁻ mah¹ ga⁻ juuyh¹ jñey¹ cha⁻ nē¹ Jesús, ga⁻ jayh¹:

¹⁵ —Dsa-jøøh¹ kyaan⁺, wa¹ lä⁻ ñih¹ hoh¹ kih¹ chih⁻ ñuu⁻ kyaan⁻, hi⁻ dsa⁻ juu¹ ñee¹ hi⁻ jēy⁻ wii¹ jwërte. Cha⁻ miih⁻ jiih⁻ ma⁻ tayh¹ cha⁻ je⁻ hi⁻ ma⁻ tayh¹ cha⁻ jmi⁻ ka⁻ läh¹.

¹⁶ Ma⁻ ya⁻ jään⁻ kyaah¹ discípulo kyaah¹ pero sa⁻ ma⁻ liyh⁻ ma¹ mi⁻ hlääy¹.

¹⁷ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh¹ Jesús:

—He⁻ ba¹ che⁻ hñaa⁻ hoh¹ hnäh¹ hi⁻ chaa⁻ na¹. Sa⁺ hii⁻ lä⁻ dsoo¹ hoh¹ hnäh¹. ¿Lih¹ ba¹ llaa⁻ he⁻ gyan¹ kyaah¹ hnäh¹? Mo⁻ so⁻ lä⁻ be¹ dsēn⁻ gya⁻ ga¹ jnä¹ kyaah¹ hnäh¹. Ya⁻ jää⁻ da¹ chih⁻ na⁻ ta⁻ la⁻ —ga⁻ jäh¹ Jesús.

¹⁸ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ juuh¹ Jesús kih¹ jmi⁻ lle¹ hñih¹, lä⁻ jiih¹ ya⁻ hēy⁻ kih¹ chih⁻ he¹. Lä⁻ चाह¹ ja⁻ ga⁻ hlaay¹. ¹⁹ Ma⁻ ngēē¹ he⁻ ja⁻, ga⁻ kuh¹ jnääh¹ kah¹ kyaah¹ Jesús, mah¹ ga⁻ ngii¹ jnääh¹ juu¹ kiyh¹:

—¿He-la' sa' ma-lä-këh' jnääh' jmi' ma' lle' jnääh' jmi-llë' hlih' he'?

20 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh'.

—Kih' he- miih- go-te' ba' ma-dsoo' hoh' hnäh', he-ja- ba' sa' ga-lëh' hnäh'. Pero ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', wa-ra- jäh' kih' miih- lä-koo- pih' mi-ju- kih' mostaza ba' dsoo' hoh' hnäh', le' jwiih' hnäh' moh' la-: "Jñuuh' jee na-, gwa- ta' jee' jyoh'", hi- jñuuyh' ba'. Sa' cha- ni- koo- he- ja' jwëëh' kyah' hnäh'.
21 Pero jmi-llë' hlih' hi- laa' lä-koh' hi- ma' jää' chih- he' sa- ya-hëë' cher'mah' sa- ga-tu' dsa- kuh-hih~ mah' chuuy' kyaah' Dio.

*Koo- ka-läh' ga-mi-jnääh'
Jesús juu' he-juuy'*

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

22 Lä-koo- ma' tääyh' hwa' Galilea, ga-jäh' Jesús siyh' jnääh' discípulo kyaay':

—Hi- ga-lëë'ngo' la- ngëë' dsih' ja'goo- dsa- hñaa- dsë',
23 mah' jngëëh' dsih'. Ga- ma-hya- hnë- jmi' na-juuy', lä-jiiyh' ka-läh'.

He-ja- cha-miih- ga-lä-meeh' dsë' discípulo kyaay'.

Ga-mi-hmaah' Jesús ku'sih'

24 Ma' ga-lla-nøø' jnääh' jwiih- Capernaum kyaah' Jesús, ya-nää' hi- ma' koo' ku'sih- kih' gwah' jee' ma' cheh' Pee' mah' ga-ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' sa' mi-hmaah' ta-jwoh' kyaah' ku'sih- kih' gwah' juuh'?

25 —Mi-hmaayh' ba' — ga-jäh' Pee' siyh'.

Lä-koo- ma' ga-he' Pee' cha'neh', ga-lä-jää' Jesús ga-hlëëh' Pee':

—¿Ha- lä' la' laah' Simón, lä-jëë' dsa-ta' kaah' hwa' la', hiji- kih' kooy' ku'sih'? ¿Che' kooy' kih' dsa- kyaay' o che' kooy' kih' jñah' dsa'?

26 —Kih' dsa- jñah' ba' kooy' —ga-jäh' Pee' siyh'.

Mah' ga-jäh' Jesús:

—He-ja- sa' jmee' bii' kih' dsa- kyaay' mi-hmaayh'.
27 Pero lä-la- ba' wa' jmeen' mah' sa' jän' hlih' kyaah' ni- jaa-. Gwa- cha'hooy' jmi-juuh-, go-jwä' ka-loo-hma-kuu'. To-në' hmooh- hi- ka' hma-kuu', ja- lleeh- mah' näh' hooy'. Jee' ja- jnääh- koo- kuu' kyaah' he- mi-hmaah' ku'sih- kin- kyaah' kyah' ka-läh'.

18

*Hi- na- lee' jøøh' jee' jmee'
Dio hih'*

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

1 Ja-ba' hor~ ja- ga-ya-jäh' jnääh' koo' kih' Jesús mah' ga-ngii' jnääh' juu' kiyh':

—¿Hiji- na- hi- jøøh' ga' jee' jmee' Dio hih'?

2 Mah' ga-tëeh' Jesús jaa- gyuu-, ga-cheeyh- jee' kyaay' jnääh'. 3 Mah' ga-siiyh' jnääh'.

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', cher'mah' sa' ga-lä-sii' huudsë- kyah' hnäh' mah'

jmeeh' hnäh' lä'koo' jaa'
gyuu-, sa' heh' hnäh' jee'
jmeeh' Dio hih'. 4 Heh' lä'ja',
hi' jmää' hñii' hwaä' lä'koo'
gyuu- la-, hi' he' ba'lee' jøøh'
ya'jwii' kih' Dio. 5 Hi' heeh'
jaa' gyuu- lä'la' kwaat' kin',
he' ma'heeyh' jnä' ba' ja'.

*Goo' la' kih' hi' jmeeh'
dsa'tëh' dsa'kyaah'*
(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

6 'Wa' hi' cha' hi', hi'
jmeeh' tëh' jaa' hi' mäh' la'
hi' ma-lä'dsoo' dsë' kin',
llu' ga' la' kiyh' wa'ra' jäh'
kih' hñuu' dsa' luuy' koo'
cha'too' kih' molii' he' jee'
burr' mah' hmääh' dsih' ñiih'
ga' kih' cha'jmi' ñeeh'. 7 He'
ba' che' jwii' dsa' jmi' gyuu'
Joh' he' sa' jmeeh' dsa'tëyh'.
Pero ko'ja' lle' kih' le'
ba'. Peer' jwii' dsa' hi'
jmeeh' dsa'tëh' dsa'kyaah'.
8 He' ja' cher'mah' ma'gooh'
o ma'tiih' ga'jmeeh' täh'
kyaah' dso'kye-, hnä' go'te'
ba', mah' be' uu' kyah'. Jëeh',
llu' ga' kyah', gwaah' jee' tääh'
hi' na'jiih', tuuh' ma'gooh' o
tuuh' ma'tiih', lä'koh' ga' he'
jwääy' hne' jee' mo'so' uu'
je' kyaah' lä'to' ma'gooh'
ma'tiih'. 9 Hi' cher'mah' mi'
'nëh' ga'jmeeh' täh' kyaah'
dso'kye-, lle' go'te' ba', mah'
be' uu' kyah'. Jëeh', llu'
ga' kyah' gwaah' jee' tääh'
hi' na'jiih' kyaah' koo' mii'
' mi'nëh', lä'koh' ga' he'
jwääy' hne' jee' mo'so' uu'
je' kyaah' lä'to' mii' mi'nëh'.

*Juu' na'hmää' lä'koo' la'
kih' jaa' borrego hi' na'hëe'*
(Lc. 15:3-7)

10 'Ni' jaa' hi' mäh' lä'la'
ta' jmää' hnäh' ta'koo'. Jëeh',
jwëëhn' hnäh', ángele kyaay'
tääh' tää' cha'në' Tää' kyaan'
hi' gya' gyuuh'. 11 Jëeh',
ja' Hi' ga'lëe'ngo' la' mah'
lääy' hi' na'hëe'. 12 ¿Ha' lä'
jëeh' hnäh' he' jwahn' la'?
Cher'mah' jaa' dsa' chaä'
hñä'lää' borrego kyaä', mah'
dsa'hëe' jaa', ¿che' sa' beey'
ko'hwëe' jee' lä'jëe' jah'
he' mah' dsooy' ta' moh'
dsa'hnääh' hi' na'hëe' he'?
13 Ma'ra' ju'dsoo' jwëëhn'
hnäh'. Wa'ra' ga'jnääh'
hi' jaa' he', lä'chaay' llu'
jwërte kyaayh', lä'koh' ga'
kih' lä'jëe' hi' sa' na'hëe'
' 14 Ja'ba' lä'ja' la' kih'
Tää' jnän' hi' gya' gyuuh', sa'
hnøøy' dsa'hëe' ni' jaa' hi'
pih' lä'la'.

*Lä'la' jmeen' mah' chaah'
jne' øøhn'*
(Lc. 17:3)

15 'Cher'mah' jaa' øøh'
ma'jmeeh' koo' he' hliih'
kyah', gwa' mah' go'chiiyh'
he' ma'hlääh' kyaah' hne',
pero jee' lä'uu' ba' hnäh'.
Cher'mah' ga'jmeey' he'
kyah', ma'lëh' ma'chaah'
øøh' he'. 16 Pero cher'mah'
sa' ga'jmeey' he' kyah', jää'
ga' jaa' uu' mah' go'hleeh'
kyaayh' ka'läh'. Jëeh', kyaah'
ju'dsoo' he' hleeh' uu' uu'
dsa-, lä'ja' jmeeh' dsoo'
lä'jëe' juu'. 17 Cher'mah'
ni' kih' dsa' he' sa' hii'

nuuy', ja- jmeeh- juu' kih'
 gwah' wa'ra- ga-tē' jee' tāäh'
 lä-jēē'. Hi- cher'mah' ni- kih'
 lä-jēē' hi- tāäh' gwah' sa-
 ga-nuuy', jmää' lä-koō- jaa-
 hi- sa- ma-heeh- kih' Dio o
 lä-koō- jaa- hi- koō' ku'sih-.
 18 Ma'ra- ju'dsoo' jwēēhn-
 hnäh', lä-jē' he- hñuuh' hnäh'
 hwa' la-, lä-ja- na-hñuuh-
 gyuuh' ya-jwih'. Hi- lä-jē' he-
 chiih' hnäh' hwa' la-, lä-ja-
 dsa-chiih- gyuuh' ya-jwih-
 ka-läh'. 19 Koō- ka-läh'
 jwēēhn- hnäh', cher'mah'
 uu' hnäh' ga-tāah' hnäh' juu'
 kwee- hwa' la- mah' ngiih'
 hnäh' he- hnooh- hnäh',
 Tää' kyaan- hi- gya' gyuuh',
 kwa' bih' he- hnooh- hnäh'.
 20 Jēēh' jee' dsa-ñee- uu' uu-
 ko-joh' ngiiy' kiyh', jee' ja-
 hään' jee' kiyh'.

*Juu' na-hmää' lä-koō- la'
 kih' jaa- dsa- hi- sa- ga-lä-joh-
 dsē'*

21 Ja-ga' ga'lloo' Pee'
 ka-läh' chuh- kih' Jesús mah'
 ga-ngiiy' juu' kiyh':

—¿Joh' jiih- jmeen- joh-
 dsen- kyaah' øøhn' hi- jmee-
 hlih' kin-? ¿Che' lä-jiih' tē'
 gyii' jiih'?

22 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Sa- cha- jwahn- lä-jiih' tē'
 gyii' jiih-. Jwahn-, gyii' jiih-
 to'lo'gya' dsē- gyii'.

23 He- jää- Dio dsa-
 lä-hih- kih', jeeh' kwee-
 lä-koō- ga-jmee' jaa- rey
 hi- ga-jmeeh' kwaat- kih'
 lä-jēē' hi- ma' jmee- ta' kiyh'.

24 Lä- ma' ga-løø' jmeeyh-
 kwaat- kiyh', ya-jääy- jaa-

hi- ma' ää- cha-miih- kuu'.
 25 Pero dsa- he' sa- cha- he-
 kyaah' mi-hmaayh' lä-jē' he-
 ääy-. He-ja- ga-jmee' rey he'
 hih' wa' dsa-hñeey' go-te'
 kyaah' mēy' kyaah' jooy' hi-
 kyaah' lä-jē' he- cha- kiyh'
 mah' lä-hmaah' lä-jē' he-
 ääy-. 26 He-ja- ga-juuh' dsa-
 he' jne' cha'ne' rey mah'
 ga-chuuy' kyaah', ga-jäyh':
 “Dsa-jøøh' kyaan-, jmee' joh-
 hoh' ki- jnä'. Mi'hmaah' ba'
 jnä' kyah' lä-jē'.” 27 Ga-lä-ñih'
 ba' dsē' rey he' kiyh', mo-so-
 ga-ngiih' gyih' kuu' he- ma'
 ääy- ja-, mah' ga-lääy' go-te'.

28 'Pero lä-koō- ya-hēē' ba'
 dsa- hi- ma' ää- kih' rey,
 ga-jeey' jaa- dsa-kyaayh' hi-
 ma' ää- ko-hi'pih' kuu' kiyh'.
 Ga-saayh' mah' ga-gwiyh'
 luu' hi- he', ga-siiyh':
 “Mi-hmaah' kin- he- ääh-”.

29 'Pero hi- ma' ää- kuu'
 kih' dsa-kyaah' he', ga-jwääy'
 hñiiy' huuh' ti' hi- he' mah'
 ga-chuuy' kyaah', ga-jäyh':
 “Jmee' joh- hoh' ki- jnä'.
 Mi'hmaah' ba' jnä' kyah'
 lä-jē'.”

30 'Pero hi- jaa- he' sa-
 ga-heeyh-. Ga-hñiiy' kih'
 mah' ga-hey' neh-ñe' lä-jiih'
 ga-mi-hmaayh' lä-jē' he- ma'
 ääy-. 31 Ma' ga-jēē' jee' lä-jēē-
 dsa-kyaayh' he' lä-koō-
 ga-jmeey', ga-jii' jwërte kiyh',
 mah' na'näy' na'jmeeyh' juu'
 kih' rey ha- lä- ma-la'.

32 'He-ja- ga-jmee' rey
 mada- ja' dsa- hñaa- dsē'
 he', mah' ga-siiyh': “Peer-
 hñaa- hoh' hne- dsa-ñuuh-.

Ga⁻jmeen¹ jøh⁻ dsen⁻ kih¹ lä⁻jē⁻ he⁻ ma⁻ ääh⁻ kin⁻, kih¹ he⁻ ma⁻ chuuh⁻ cha⁻ miih⁻ kyaah⁻ jnä⁻.”³³ ¿Ja¹ ma⁻ ääh⁻ jmi⁻ ma⁻ lä⁻ñih⁻ hoh⁻ kih¹ dsa⁻kyaah⁻, lä⁻koo⁻ ga⁻lä⁻ñih⁻ dsen⁻ kyah¹ hne⁻?³⁴ He⁻ ja⁻ ga⁻lä⁻lle⁻ rey, ga⁻ngëy⁻ ja⁻goo⁻ poo⁻ mah¹ lla⁻kyaay⁻ jmi⁻ lä⁻jiih⁻ mi⁻hmaayh⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ ääy⁻.

³⁵ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús ka⁻läh⁻:

—Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ jmee⁻ Täa⁻ kyaan⁻ hi⁻ gya⁻ gyuu⁻ kyaah⁻ hnäh⁻, cher⁻mah⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻jøh⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kih¹ he⁻ hliih⁻ he⁻ ma⁻jmeey⁻ øøh⁻ hnäh⁻ kyah¹.

19

Ga⁻jäh⁻ Jesús ha⁻ lä⁻ la⁻ he⁻ bee⁻ dsa⁻ øøh⁻

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹ Ma⁻ngëy⁻ ma⁻kwa⁻ Jesús lä⁻jē⁻ juu¹ na⁻, ya⁻hëy⁻ hwa¹ Galilea, ngooy¹ ta⁻ hwa¹ Judea, he⁻ hla⁻ ta⁻ hngaah⁻ jmi⁻ Jordán. ² Jwëy⁻ dsa⁻ ga⁻lla⁻lle⁻ kaah⁻ kiyh¹ hi⁻ ga⁻mi⁻hläy⁻ lä⁻jëy⁻ dsa⁻dsaah⁻. ³ Jee⁻ ja⁻ ga⁻lla⁻nää⁻ koo⁻ kih¹ Jesús ko⁻lla⁻ fariseo he⁻ ma⁻ ka⁻ dsëy⁻, ga⁻ngüy⁻ juu¹ kiyh¹:

—¿Che⁻ cha⁻ jwë⁻ bee⁻ dsa⁻ dsa⁻më⁻ kya⁻, kih¹ wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻, he⁻ sa⁻ tih¹ dsëy⁻?

⁴ He⁻ ja⁻ ga⁻jëh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:

—¿Che⁻ sa⁻ ma⁻heh⁻ hnäh⁻ jee⁻ na⁻sii⁻: Hi⁻ ga⁻jmää⁻ Dio lä⁻ ma⁻ to⁻në⁻, hi⁻ më⁻, hi⁻ ñuu⁻ ga⁻jmääy⁻?

⁵ Hi⁻ ga⁻jäyh⁻:

—Kih¹ he⁻ ja⁻ ba⁻, bee⁻ dsa⁻ñuu⁻ cho⁻jmi⁻ mah¹ dsa⁻gyay⁻ kyaah⁻ mëy⁻. Mah¹ lä⁻ja⁻, leey⁻ jaa⁻ ba⁻ jee⁻ lä⁻uu⁻. ⁶ Ja⁻ hñih⁻ mo⁻so⁻ laay⁻ uu⁻, ma⁻laay⁻ jaa⁻ ba⁻. Heh¹ lä⁻ja⁻, hi⁻ ma⁻laa⁻ jaa⁻ kaah⁻ Dio, sa⁻ lle⁻ kih¹ llaay⁻ —ga⁻jäh⁻ Jesús.

⁷ Mah¹ ga⁻jäh⁻ fariseo siiyh⁻ Jesús:

—¿He⁻ la⁻ ja⁻ ga⁻jmeey⁻ Moisé mada⁻ chooyh⁻ je⁻ mah¹ bee⁻ dsa⁻më⁻?

⁸ Mah¹ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻:

—Kih¹ he⁻ chaah⁻ hnäh⁻, he⁻ ja⁻ ba⁻ ja⁻ ga⁻kwa⁻ Moisé jwë⁻ beeh⁻ hnäh⁻ dsa⁻më⁻ kyaah⁻ hnäh⁻. Pero lä⁻ ma⁻ to⁻në⁻ sa⁻ ga⁻la⁻ lä⁻ja⁻. ⁹ He⁻ ja⁻ jwëy⁻hn⁻ hnäh⁻, hi⁻ bee⁻ dsa⁻më⁻ kya⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ hliih⁻ ma⁻jmeey⁻ kyaah⁻ jñah⁻ dsa⁻ñuu⁻, mah¹ kaay⁻ jñah⁻ dsa⁻më⁻, he⁻ jmeey⁻ dso⁻kye⁻ ba⁻ ja⁻. Hi⁻ lä⁻ja⁻ hi⁻ kaa⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻ ga⁻bee⁻ he⁻, he⁻ jmeey⁻ dso⁻kye⁻ ba⁻ ja⁻ ka⁻läh⁻.

¹⁰ Mah¹ ga⁻chi⁻ih⁻ jnääh⁻ discípulo kyaay⁻:

—Cher⁻mah⁻ lä⁻ja⁻ la⁻ kih¹ dsa⁻ñuu⁻ kyaah⁻ dsa⁻më⁻, llu¹ ga⁻ la⁻ he⁻ sa⁻ jee⁻ dsa⁻ goo⁻ go⁻te⁻.

¹¹ Mah¹ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻:

—Ja⁻ lä⁻jëy⁻ lä⁻këh⁻ jmi⁻ heeh⁻ juu¹ la⁻. Lä⁻këh⁻ jmi⁻ hi⁻ lle⁻ kih¹ heeh⁻ ba⁻. ¹² Jëeh⁻, cha⁻ hi⁻ sa⁻ na⁻hña⁻ jmi⁻ ngo⁻ kih¹ wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻chaay⁻ he⁻ ja⁻ sa⁻ le⁻ jee⁻ gooy⁻. Hi⁻ cha⁻ hi⁻

sa⁺ na⁻hñaa⁺ jmi⁻ngo⁺ kih⁺,
he⁻ ga⁺jmee⁺ dsa⁻ hñaa⁻ dsë⁺
kiyh⁺, he⁻ ja⁻ sa⁺ le⁺ jëey⁺
gooy⁻. Hi⁻ chaa⁻ ga⁺ jñah⁺ hi⁻
sa⁺ lla⁻ dsë⁺ jëey⁺ gooy⁻ kih⁺
he⁻ hnøoy⁺ jmeey⁺ ta⁺ he⁺ kih⁺
Dio. Hi⁻ lä⁻ këh⁺ jmi⁺ heeh⁺,
wa⁺ heeyh⁻ juu⁺ la⁻.

Ga⁻mi⁻jää⁺ Jesús gyuu⁻

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

13 Ja⁻ga⁺ na⁺jää⁻ dsa⁻
gyuu⁻ kyaa⁺ cha⁺në⁺ Jesús
mah⁺ kyey⁻ gooy⁻ në⁺ kih⁺
gyuu⁻ mah⁺ ngüy⁺ kih⁺ Dio.
Pero jnääh⁺ discípulo kyaay⁺
ga⁺jüuh⁺ jnääh⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺.
14 Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁻
jnääh⁺:

—Kwa⁺ jwë⁺ ya⁻nää⁺ gyuu⁻
ta⁻ la⁻ kin⁻. Ta⁻ ha⁻ hnäh⁺
kiyh⁺, jëeh⁺ hi⁻ laa⁺ lä⁻koo⁻
gyuu⁻, hi⁻ he⁺ ba⁺ jää⁺ Dio
lä⁻hih⁺ kih⁺.

15 Ma⁻la⁻ ma⁻kyey⁻ gooy⁻
në⁺ kih⁺ gyuu⁻ he⁺, ya⁺hëey⁺
jee⁺ ja⁻.

*Jaa⁻ dsa⁻ kwaq⁻ hi⁻ cha⁻
kuu⁺ ga⁻hlëeh⁺ kyaah⁺ Jesús*

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

16 Jee⁺ ngooy⁺ ja⁻, ja⁺ jaa⁻
dsa⁻ mah⁺ ga⁺siyh⁻:

—Hne⁻ hi⁻ laa⁺ ta⁻jwoh⁺
llu⁺, ¿hee⁻ hnøø⁺ jmeen⁺ mah⁺
tëëhn⁺ jee⁺ mo⁻so⁺ juun⁺?

17 He⁻ ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús
siyh⁻:

—¿Che⁺ ñeh⁺ hne⁻ he⁻ laan⁺
llu⁺? Jëeh⁺ ni⁺ jaa⁻ hi⁻ llu⁺
sa⁻ chaa⁻, jaa⁻ Dio ba⁺ hi⁻
llu⁺. Cher⁺ mah⁺ hnooh⁻ tëëh⁺
jee⁺ mo⁻so⁺ juuh⁺, ja⁻ mi⁻teh⁺
lä⁻jë⁺ mada⁻ kih⁺ Dio.

18 —¿Hee⁻ ga⁺ ja⁻ mi⁻ten⁺? —
ga⁺jäh⁺ dsa⁻ he⁺.

He⁻ ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁻:

—Ta⁻ jngëeh⁻ dsa⁻, ta⁻
kaa⁺ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ jñah⁺,
ta⁻ hñ⁺ kih⁺ dsa⁺, ta⁻ jmee⁻
dsoo⁺ kih⁺ juu⁺ ta⁻juu⁺.
19 Wa⁺ hnaah⁻ täa⁻ kyaah⁺
maa⁻ kyaah⁺. Wa⁺ hnaah⁻
dsa⁻kyaah⁺ lä⁻koo⁻ hnaah⁻
hñaa⁺.

20 He⁻ ja⁻ ga⁺jäh⁺ dsa⁻ he⁺
siyh⁻:

—Lä⁻jë⁺ he⁻ na⁻ ma⁻mi⁻ten⁺
lä⁻jüih⁺ ma⁺ mahn⁺. ¿Hee⁻ ga⁺
hnøø⁺ jmeen⁺?

21 He⁻ ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁻
ka⁻läh⁺:

—Cher⁺ mah⁺ hnooh⁻ leeh⁺
llu⁺ go⁻te⁻, gwaah⁻ go⁻hñü⁺
lä⁻jë⁺ he⁻ cha⁻ kyah⁺ mah⁺
go⁻kwëeh⁺ hi⁻ tä⁻ñee⁺. Lä⁻ja⁻
ba⁺ lä⁻cha⁻ cha⁻miih⁻ kyah⁺
gyuu⁺ jmi⁻gyuu⁻. Ja⁻ga⁺ na⁻
ñeeh⁺ mah⁺ jmeen⁺ ko⁻jøh⁺ —
ga⁺jäh⁺ Jesús.

22 Ma⁺ ga⁺nuu⁺ dsa⁻ he⁺ juu⁺
ja⁻, ngaayh⁺ ti⁻meeh⁻ dsëy⁺,
jëeh⁺, ma⁺ chay⁻ cha⁻miih⁻
kuu⁺. 23 Ja⁻ga⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús
siyh⁻ jnääh⁺:

—Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn⁻
hnäh⁺, jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺,
jwëëh⁻ la⁺ kiyh⁺ heyh⁺ jee⁺
jmee⁻ Dio hih⁻. 24 Koo⁻
ka⁻läh⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, sa⁺ ga⁺
jwëëh⁻ la⁺ kih⁺ jaa⁻ camey⁻,
ngëë⁺ to⁻gwa⁺ koo⁻ hma⁻kuu⁺
lä⁻ko⁺ ga⁺ he⁻ heh⁺ jaa⁻ dsa⁻
cha⁻ kuu⁺ jee⁺ jmee⁻ Dio hih⁻.

25 Ma⁺ ga⁺nuu⁺ jnääh⁺
hlëeyh⁻ lä⁻ja⁻, ga⁺tooh⁺ jnääh⁺
jëë⁻ dsah⁻ jnääh⁺, mah⁺
ga⁻chiih⁺ jnääh⁺:

—¿Hiij ba' läää' ja'?

²⁶ Lä' ma' jēēy' ja' jnääh', ga' jāyh'.

—He' la-, sa' lä' kēh' dsa' jmi' jmee', pero Dio ga' lä' jē' ba' liyh' jmeey'.

²⁷ Ja' ga' ga' jāh' Pee' siyh':

—Ma' jā' ba' lä' jē' he' cha' kya' jnääh' mah' jmee' jnääh' ko' jōh' kyaah' hne-. ¿Hee' ba' na' hñah' jnääh'?

²⁸ He' ja' ga' jāh' Jesús siyh':

—Ma' ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnäh', wa' ra' ga' tē' jee' le' hmēē' lä' jē' go' te', ma' ja' gya' Hi' ga' lēē' ngo' la' jōh' jee' jmeey' hih'. Hi' lä' jēē' hnäh' hi' jmee' ko' jōh' kyaah' jnä', lä' ja' ka' läh' nah' hnäh' nē' gya' to' hma' sii' mah' llah' hnäh' ta' kih' lä' jēē' gya' to' nää' dsa' Israel. ²⁹ Lä' jēē' hi' ma' tuu' dsē' ma' hwēē' cha' neh' kih', ma' beey' dsa' mē' øy' dsa' ñuuh' øy', ma' beey' cho' jmiy-, ma' beey' dsa' mē' kyaay', ma' beey' jooy', ma' bey' hwa' kiyh', cher' mah' ga' bey' lä' jē' he' ja' kwaat' kin', hi' he' hyoh' hña' loo' ga' lä' koh' he' ga' jā' kiyh' jmi' gyuu' la-, hi' lä' ja' tēēyh' jee' mo' so' juuy'. ³⁰ Pero jwēē' hi' ya' nää' to' nē', hi' he' jā' kēē-. Hi' jwēē' hi' ya' nää' kēē-, hi' he' leē' to' nē'.

20

Juu' na' hmää' lä' koo- la' kih' hi' hñaa- dsē' kyaah' dsa' jmu' kyaay'

¹ He' jāā' Dio dsa' lä' hih' kih', jeeh' kwee' lä' koo- ga' jmee' jāā' dsa' jmu' cha' neh' hi' ñee' tiih' go' te' na' hnääh' hi' jmee' ta' jee' na' jnäā' chaah' wii- jēh' kiyh'. ² Ma' ga' lä' ee' kiyh' kyaah' lä' jēē' dsa' he' ha' lä' koo- te' mi' hmaayh' kih' koo- jmi' ta', ga' cheey' jee' na' jnäā' chaah' jēh' kiyh'. ³ Ya' hēēy' ka' läh' ko' hi' ñu' ta' la' tiih', jee' ja' ga' jēēy' dsa' hi' ma' tääh' je' hmoo' hi' sa' cha' ta' kih'. ⁴ He' ja' ga' siyh': “Hnäh' ka' läh' go' nää' hnäh' go' jmee' ta' jee' na' jnäā' chaah' jēh' kin'. Mi' hmaah' ba' jnä' na' tee' kyah' hnäh'.” Hi' na' nää' ba' dsa' he'. ⁵ Dsa' jmu' he' ya' hēē' lä' hmēē' ma' ga' tē' llā' hyoo-, hi' koo- ka' läh' ma' ga' tē' ko' hi' hnē- ta' ga' hloo'. Ja' ba' lä' ja' ga' hēēy' kih' jñah' ka' läh' hi' na' jmee' ta' kiyh'. ⁶ Ma' ngoo' ga' tē' ko' hi' hñā', ya' hēēy' ka' läh' mah' ga' jnäāy' jñah' ga' dsa' hi' sa' cha' ta' kih'. Mah' ga' siyh': “¿He' la' tääh' hnäh' jee' la' lä' taa' jmi' mah' sa' cha' ta' jmeeh' hnäh'?” ⁷ He' ja' ga' jāh' dsa' he' siyh': “Kih' he' sa' cha' ni' jāā' hi' ma' kwēēh' jnääh' ta', he' ja' ba' na' he' tōh' jnääh' jee' la'.” He' ja' ga' jāh' dsa' jmu' chaah' jēh' ja-, siyh': “Go' nää' hnäh' ka' läh', go' jmee' hnäh' ta' jee' chaah' jēh' kin'. Mi' hmaah' ba' jnä' na' tee' jñeeh' hnäh'.”

⁸ Ma' ga' nuu- jmi' ja-,

ga⁻jmee⁻ dsa⁻j^{uu} mada⁻ kih¹ hi⁻ ma⁻ jāā⁻ moz[~], ga⁻jāyh[~] sⁱⁱyh⁻: “Tee⁻ ga⁻lā⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻jmee⁻ ta⁻, mah¹ mi⁻hmaah⁻ j^{nee} na⁻tee⁻ kih¹ koo⁻ jmi⁻ ta⁻. Løø⁻ kyaah⁻ hi⁻ ma⁻na⁻nāā⁻ kēē⁻ go⁻te⁻ mah¹ mi⁻llaa⁻ kyaah⁻ hi⁻ ma⁻na⁻nāā⁻ to⁻nē⁻.”
 9 Lā⁻jēē⁻ hi⁻ ga⁻taah⁻ jmee⁻ ta⁻, ma⁻ngoo⁻ ga⁻tē⁻ ko⁻hi⁻ hña⁻, ya⁻nāāy⁻ ma⁻ jāā⁻ ma⁻ jāā⁻ ga⁻koo⁻ j^{nee} na⁻tee⁻ kih¹ ma⁻ koo⁻ jmi⁻ ta⁻. 10 Ja⁻ga⁻ ga⁻lla⁻nāā⁻ hi⁻ ga⁻taah⁻ to⁻nē⁻ na⁻jmee⁻ ta⁻. Ma⁻tēēyh⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ j^{nee} ma⁻ laay⁻. Pero ga⁻hyoyh⁻ jā⁻ba⁻ kih¹ koo⁻ jmi⁻ ta⁻ ba⁻ ka⁻lāh⁻. 11 Ma⁻ga⁻kooy⁻ j^{nee} ga⁻løøy⁻ cha⁻hāāy⁻ dsa⁻j^{uu}, 12 ga⁻jāyh⁻: “Hi⁻ ma⁻na⁻nāā⁻ kēē⁻ go⁻te⁻, ga⁻jmeey⁻ ta⁻ koo⁻ hor⁻ ba⁻, mah¹ jā⁻ba⁻ kwee⁻ ma⁻mi⁻hmaah⁻ kiyh⁻ lā⁻koh⁻ te⁻ he⁻ ma⁻mi⁻hmaah⁻ kyaā⁻ jnāāh⁻ hi⁻ ma⁻jēē⁻ wi⁻ cha⁻hyoo⁻ lā⁻taā⁻ jmi⁻”, ga⁻jāyh⁻ sⁱⁱyh⁻ dsa⁻j^{uu} chaah⁻ jēh⁻. 13 He⁻ jā⁻ ga⁻jāh⁻ dsa⁻j^{uu} sⁱⁱyh⁻ jāā⁻ hi⁻ ti⁻choo⁻ juu⁻ he⁻: “Sa⁻ cha⁻ jmeen⁻ hña⁻ dsen⁻ kyah⁻ hne⁻ ome⁻. ¿Ja⁻ ma⁻tooh⁻ jne⁻ juu⁻ kwee⁻ he⁻ mi⁻hmaahn⁻ kyah⁻ na⁻tee⁻ kih¹ koo⁻ jmi⁻ ta⁻? 14 Ki⁻ ba⁻ hne⁻ j^{nee} mah¹ gwaah⁻ kyah⁻. Jēēh⁻ lā⁻na⁻ hyoh⁻ dsen⁻ ma⁻kwēēhn⁻ hi⁻ ma⁻he⁻ kēē⁻ go⁻te⁻, jā⁻ba⁻ lā⁻koo⁻ te⁻ he⁻ ma⁻kwēēhn⁻ hne⁻. 15 ¿Che⁻ sa⁻ na⁻ngēn⁻ jwē⁻ jmeen⁻ lā⁻ hyoh⁻ dsen⁻ kyaah⁻ kuu⁻ kin⁻? ¿O che⁻

wi⁻ hoh⁻ kih¹ he⁻ jmeen⁻ llu⁻ dsen⁻?” ga⁻jāh⁻ dsa⁻j^{uu} he⁻. 16 Lā⁻ja⁻ le⁻, hi⁻ ya⁻nāā⁻ kēē⁻, hi⁻ he⁻ lee⁻ to⁻nē⁻. Hi⁻ ya⁻nāā⁻ to⁻nē⁻, hi⁻ he⁻ jā⁻ kēē⁻. Jēēh⁻, jwēē⁻ hi⁻ na⁻teeh⁻, pero miih⁻ go⁻te⁻ ba⁻ hi⁻ na⁻lleeh⁻ —ga⁻jāh⁻ Jesús.

Ngoo⁻ hnē⁻ jⁱⁱh⁻ jmeeh⁻ Jesús juu⁻ he⁻ j^{uu}y⁻
 (Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

17 Ma⁻hāā⁻ Jesús jwē⁻ ngooy⁻ ta⁻ Jerusalén, ga⁻tēēyh⁻ kah⁻ lā⁻jēē⁻ gya⁻tuu⁻ jnāāh⁻ mah¹ ga⁻sⁱⁱyh⁻ jnāāh⁻:

18 —Jēē⁻ da⁻ hnāh⁻, dsa⁻nøø⁻ jne⁻ ta⁻ Jerusalén. Jee⁻ oo⁻ ngēē⁻ dsa⁻ Hi⁻ga⁻lēē⁻ngo⁻ la⁻ ja⁻goo⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah⁻ kyaah⁻ ta⁻jwoh⁻ kyaā⁻ ley. Hi⁻ he⁻ bāāh⁻ jnā⁻ dsoo⁻ mah¹ jngēēh⁻ dsa⁻ jnā⁻. 19 Ja⁻ga⁻ ngēēy⁻ jnā⁻ ja⁻goo⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu. Mah¹ mi⁻kwayh⁻ jnā⁻, jmi⁻baay⁻ jnā⁻, jā⁻ga⁻ dsa⁻tāāy⁻ jnā⁻ dsoh⁻ hma⁻cru⁻. Pero lā⁻jⁱⁱhn⁻ ka⁻lāh⁻ ga⁻ ma⁻hya⁻ hnē⁻ jmi⁻.

Jacobo kyaah⁻ Jwaa⁻ ga⁻ngūy⁻ he⁻ gyay⁻ jwoo⁻ kih¹ Jesús

(Mr. 10:35-45)

20 Ja⁻ga⁻ ja⁻ mē⁻ Zebedeo kyaah⁻ lā⁻uu⁻ jo⁻nūy⁻, ga⁻j^{uu}y⁻ jnēy⁻ cha⁻nē⁻ Jesús mah¹ ga⁻chūy⁻ kyaah⁻:

21 —¿Hee⁻ jwūh⁻ jnā⁻? — ga⁻jāh⁻ Jesús sⁱⁱyh⁻.

—Hih⁻ lā⁻uu⁻ chih⁻ kyaan⁻, jmee⁻ mada⁻ dsa⁻tāayh⁻ koo⁻ kyah⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ jmeeh⁻

hih⁺, jaā⁻ jwoo¹ ra⁻ lluu¹ kyah¹
hi⁺ jñah⁺ jwoo¹ ra⁻ kēh¹ kyah¹
—ga⁺ jāh⁺ dsa⁻ mē⁺ he⁺ siiyh⁺
Jesús.

22 He⁻ ja⁻ ga⁻ jēeh⁻ Jesús juu¹
kiyh¹, siiyh⁺:

—Sa⁺ ñeh⁺ hnäh⁺ hee⁻ na⁻
ngiih⁺ hnäh⁺. ¿Che⁺ tāäh⁺ hnäh⁺
jēeh⁺ hnäh⁺ lli⁺ wi⁺ he⁻ na¹ ga⁺
jēen⁺? ¿Che⁺ lä⁻ be⁺ hoh⁺ hnäh⁺
dsa⁻ ngēeh⁺ hnäh⁺ he⁻ wi⁺ he⁻
na¹ ga⁺ dsa⁻ ngēen⁺?

—Tāā⁺ ba⁺ jnääh⁺ —ga⁻ jāyh⁺.

23 He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh⁺ Jesús
siiyh⁺:

—Ma⁻ ra⁻ he⁻ jēeh⁺ ba⁺ hnäh⁺
lli⁺ wi⁺ he⁻ na¹ ga⁺ jēen⁺, hi⁻
dsa⁻ ngēeh⁺ hnäh⁺ he⁻ wi⁺
he⁻ na¹ ga⁺ dsa⁻ ngēen⁺. Pero
he⁻ nah¹ hnäh⁺ jwoo¹ ra⁻ lluu¹
o jwoo¹ ra⁻ kēh¹ kin⁺, sa⁻
ga⁻ tēen⁺ kwan⁺. He⁻ ja⁻
hyoh⁻ hi⁻ na⁻ lleeh⁺ kyaā¹ Tāā⁺
kyaan⁺ ba⁺ ja⁻.

24 Gyaa¹ discípulo dsa⁻ kyaah¹
jnääh¹ ga⁻ lä⁻ lleey⁺ kyaah¹
lä⁻ uu⁺ hi⁻ he⁺, ma⁺ ga⁻ nuuy⁺
juu¹ ja⁻. 25 Ja⁻ ga⁻ ga⁻ tēē⁺
Jesús kih¹ lä⁻ jēē⁺ jnääh¹ mah¹
ga⁻ siiyh⁺ jnääh¹:

—Ñeh⁺ ba⁺ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻
jmeē⁺ dsa⁻ ta⁺ hi⁻ jmeē⁺ hih⁺
kih¹ dsa⁻ gooy¹, kaayh⁺ lä⁻ lla⁻
dsēy¹. Dsa⁻ kaah⁺ he⁺ kaah⁺ lä⁻
tē⁻ dsēy¹ dsa⁻ gooy¹. 26 Pero
jee⁺ kyah¹ hnäh⁺ sa⁺ cha⁻ he⁻
kih¹ jmeeh¹ hnäh⁺ lä⁻ ja⁻. Hi⁻
hnøø¹ lee⁺ jøøh¹ ga⁺ kih¹ lä⁻ jēē⁻
hnäh⁺, hi⁻ he⁺ tēē⁻ jmeē⁺ ta⁺ he¹
kih¹ lä⁻ jēē⁺ ba⁺. 27 Hi⁻ hnøø¹
ka¹ nē⁺ kih¹ jee⁺ lä⁻ jēē⁺, hi⁻
he⁺ tēē⁻ jmeey⁺ ta⁺ he¹ kih¹
lä⁻ jēē⁺ ba⁺. 28 Jēeh⁺, sa⁺ ma⁻ ja⁻
Hi⁻ ga⁻ lēē⁺ ngo¹ la⁻ mah¹ jmeē⁺

dsa⁻ ta⁺ he¹ kiyh¹, ma⁻ jan⁻
mah¹ jmeen⁺ ta⁺ he¹ kih¹ dsa⁻
ba⁺. Ma⁻ jan⁻ mah¹ kwaan⁻
hñiin⁺ juun⁺, he⁻ ja⁻ kēē¹ jma⁻
mah¹ lää⁺ jwēē⁺ dsa⁻.

*Ga⁻ mi⁻ hlää⁺ Jesús uu¹
dsa⁻ tuu¹
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-
43)*

29 Lä⁻ koo⁻ ma⁺ ga⁻ hwēēy⁻
jwi⁺ Jericó, jwēē⁺ jwēerte dsa⁻
ma⁺ chaā¹ kaah¹ kiyh¹. 30 Ma⁺
tāäh⁺ uu¹ dsa⁻ tuu¹ koo⁺ jwē⁺.
Lä⁻ koo⁻ ma⁺ ga⁻ nuuy⁺ ngoo¹
Jesús cha⁺ jwē⁺ ja⁻, ga⁻ løøy¹
hlēeyh⁺ ki⁻ gaa⁻, ma⁺ jāyh⁺:

—Dsa⁻ jøøh¹ kyaan⁺, hne⁻
hi⁻ laā¹ sa⁺ ju⁻ kih¹ David, wa⁺
lä⁻ ñih⁺ hoh⁺ kyaā¹ jnääh¹.

31 Hi⁻ ga⁻ juuh¹ dsa⁻ kiyh¹,
mah¹ mo⁺ so⁺ ma⁺ tooyh¹
miih⁺. Pero dsa⁻ tuu¹ he⁺
cha⁺ ga⁻ miih⁻ miih⁺ ma⁺
tooyh⁺:

—Dsa⁻ jøøh¹ kyaan⁺, sa⁺ ju⁻
kih¹ David, wa⁺ lä⁻ ñih⁺ hoh⁺
kyaā¹ jnääh¹.

32 Ja⁻ ga⁻ ga⁻ noo⁻ Jesús,
mah¹ ga⁻ tēēyh⁺ ga⁻ siiyh⁺:

—¿Hee⁻ hnooh⁻ hnäh⁺
jmeen⁺ kyah¹ hnäh⁺?

33 He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh⁺ dsa⁻ tuu¹
he⁺ siiyh⁺:

—Dsa⁻ jøøh¹ kyaan⁺, hnøø⁻
jnääh¹ lä⁻ jnä⁺ mi⁺ nē⁺ jnääh¹.

34 Ga⁻ lä⁻ ñih⁺ dsē¹ Jesús
kiyh¹, ga⁻ sooyh¹ mi⁺ nē⁺
dsa⁻ tuu¹ he⁺. Lä⁻ चाह⁺ ja⁻
ga⁻ lä⁻ jnä⁺ mi⁺ nēy⁺. Hi⁻
ga⁻ jmeey⁺ ko⁻ jøh⁺ kyaah¹
Jesús.

21

*Ga⁻he¹ Jesús na⁻dsëë[~] burr[~]
jwii⁻ Jerusalén*

*(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40;
Jn. 12:12-19)*

1 Ja⁻ga¹ tēy¹ Jerusalén
ga⁻näy¹ chuu^h jwii⁻ Betfagé,
koo¹ kih¹ moh¹ Olivo. He⁻ja⁻
ga⁻jmeē¹ Jesús mada⁻ kih¹
uu¹ dsa⁻kyaah¹ jnääh¹.

2 Ga⁻siiyh⁻:

—Go⁻nää¹ hnäh¹ ta⁻ jee¹
jwii⁻ he⁻ nøø¹ ta⁻ cha⁻nē¹.
Jee¹ oo⁻, jnääh⁻ hnäh¹ jaa⁻
burr[~] hyaa⁻ hi⁻ na⁻hñuu^h
hi⁻ jää⁻ gyuu⁻. Ja⁻ cheeh⁻
hnäh¹ mah¹ ya⁻jää⁻ hnäh¹
kin⁻. 3 Cher⁻mah¹ chaa⁻ jaa⁻
hi⁻ ga⁻ngii¹ juu¹ kyah¹ hnäh¹,
ja⁻ jwii^h hnih¹: “Jmeē⁻ bii¹
kih¹ Dsa⁻jøø^h kya¹ jnääh¹
ba⁻la⁻, chah¹ ba⁻ ya⁻jää⁻ jnääh¹
ka⁻läh¹”, jwii^h hnih¹.

4 Lä⁻ja⁻ ga⁻la¹ mah¹ lä⁻te¹
lä⁻koo⁻ ga⁻jäh¹ jaa⁻ hi⁻
ga⁻ngëē¹ juu¹ kih¹ Dio llo¹joo¹,
lä⁻ ma⁻ ga⁻jäyh¹:

5 Chiih⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh⁻ jwii⁻
Sión:

“Jëē⁻ da¹, hii⁻ Rey kyaah¹ hnäh¹
ja¹ jee¹ kyah¹ hnäh¹.”

Hwaay¹ jwërte, na⁻dsëy[~]
jaa⁻ burr[~],

na⁻dsëy[~] joo¹ burr[~] hyaa⁻ hi⁻
tëē¹ ka⁻ løø¹.”

6 Na⁻nää¹ ba⁻ hi⁻ he⁻,
ga⁻jmeey¹ lä⁻koo⁻ te¹ mada⁻
he⁻ ga⁻jmeē¹ Jesús kiyh¹.

7 Na⁻kyaay¹ jaa⁻ burr[~] hyaa⁻
hi⁻ jää⁻ gyuu⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻kye⁻
dsa⁻ hmii^h kih¹ ka⁻luu¹ burr[~]
mah¹ he⁻ mah¹ ga⁻wii¹ Jesús.

8 Jwëē¹ jwërte dsa⁻ ma⁻ tääh⁻
jee¹ ngooy¹ ja⁻. Ko⁻llaa¹ ga⁻ja⁻

hmii^h kih¹ cha⁻jwë¹ hi⁻ jñah¹
ga⁻hnä¹ nii^h hma⁻ ga⁻jay¹
cha⁻jwë¹. 9 Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ chaa¹
kaah⁻, kyaah¹ hi⁻ ga⁻nää¹ jää¹
ma⁻ tooyh[~] cha⁻mii^h mii^h,
ma⁻ jäyh¹:

—iHe⁻ ba⁻ che⁻ lluu¹ sa⁻ju⁻
kih¹ David! iDio kyaah¹ hi⁻ ja⁻
lä⁻hih⁻ kiyh¹! iHe⁻ ba⁻ che⁻
lluu¹ hi⁻ jøø^h hi⁻ gya¹ gyuu^h!

10 Lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻he¹ Jesús
Jerusalén, lä⁻kaa⁻ jee¹ jwii⁻
ga⁻chi¹ ga⁻jwaa¹ dsa⁻, ma⁻
ngii¹ juu¹:

—iHii⁻ ba⁻ na⁻?

11 Mah¹ ma⁻ jäh¹ dsa⁻:

—Hi⁻ na⁻ he⁻ Jesús, jaa⁻ hi⁻
ngëē[~] juu¹ kih¹ Dio hi⁻ chaa⁻
Nazaret hwa¹ Galilea.

*Ga⁻hwëē¹ Jesús dsa⁻ hi⁻ ma⁻
tääh⁻ hni^h jee¹ chih¹ gwah⁻*

*(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-
48; Jn. 2:13-22)*

12 Ma⁻ngëē[~] he⁻ ja⁻, ga⁻lloo¹
Jesús ho⁻hne⁻ kih¹ gwah⁻
juu^h. Ga⁻hëy¹ kih¹ lä⁻jëē⁻
dsa⁻ hi⁻ ma⁻ lla⁻ hmooh⁻.
Ga⁻saa¹ ga⁻jaay¹ na⁻mes[~] kih¹
dsa⁻ hi⁻ ma⁻ mi⁻si¹ kuu¹,
hi⁻ ga⁻saa¹ ga⁻jaay¹ jee¹ nøø¹
hmooh¹ kih¹ hi⁻ ma⁻ hnëē⁻
juu⁻. 13 Mah¹ ga⁻siiyh⁻:

—Lä⁻la⁻ lle⁻ juu¹ kih¹ Dio:
“Hne¹ kin⁻ lä⁻chee⁻ hne¹ jee¹
ngii⁻ dsa⁻ kih¹ Dio.” Pero
ma⁻jmeeh¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻
too⁻ jee¹ dsa⁻taah⁻ dsa⁻hii⁻
ba⁻.

14 Jee¹ ma⁻ chih¹ gwah⁻ juu^h
ja⁻, ya⁻nää¹ dsa⁻tuu¹ kyaah¹
dsa⁻ljuuh¹ cha⁻nē¹ Jesús
mah¹ ga⁻mi⁻hläy¹. 15 Pero
ga⁻lä⁻lee¹ lä⁻jëē⁻ jmi⁻dsa⁻
kaah¹ kyaah¹ ta⁻jwoh¹ kya¹

ley ma' ga'jēy' lā'jē' he-
juh'gaa' he' ga'jmeē' Jesús
jee' ja'. Hi' ga'lā'leey'
ka-lāh' lā'koo' ma' ga'jēy'
tāāh' chih' tooh' miih' koo'
gwah' ja':

—iHe' ba' che' lluu' hi' laa'
sa'ju' kih' David! —ma' jāh'
chih' he'.

¹⁶ He' ja' ga'jāh' dsa'kaah'
he' siiyh' Jesús:

—iChe' nuuh', hee' na-
hlēeh' chih' tāāh' na'?

—Nuu' ba' jāh' —ga'jāh'
Jesús —. Hnāh' na' che' sa'
ma'heh' hnāh' jih'koh' jee'
na'sii' lā'la':

Lā'jēē' chih' pih', lā'kye' hi-
tuh',

hne' Dio ma'mi-tēeh' hnih'
kwee' ha' lā' jmeey'
juuh' kyah'.

¹⁷ Mo'so' ga'jmāy' he'
dsa' he'. Ya'hēē' Jesús jee'
jwii' Jerusalén ja', ngaayh'
ta' jee' jwii' Betania, jee' ja'
ga'jāy'.

*Ga'jwā' Jesús dso'jwii' kih'
chaah' higo*

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Tiih' ga' jyoh' jmi',
ñee' ka-lāh' Jesús ta' jwii'
Jerusalén. Peer' ja' kyoyh'
jee' hāy' jwē'. ¹⁹ Koo' jwē'
jee' ngooy' ja' ga'jēy' koo-
chaah' higo. Mah' ngooy'
na'jēy' che' hii' mii'. Ma'
ga'jēy', ni' koo' mii' sa' cha-
hii', ma'la' moo' jmah' ba'
choo'. Mah' ga'siiyh' chaah'
hma' ja':

—Jih'koh' mo'so' hii' mii'
kyah' hne'.

Lā'chah' ja' ga'lā'kii'
chaah' higo ja'. ²⁰ Ma' ga'jēē'
jnāh' ha' lā' ga'jmeē' Jesús,
ga'jēē' dsah' jnāh', mah'
ga'jāh' jnāh':

—iHa' lā' ma'lā'kii' chah'
go'te' chaah' higo na'?

²¹ He' ja' ga'jāh' Jesús siiyh'
jnāh':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwēēhn'
hnāh', cher'mah' dsoo' hoh'
hnāh' hi' sa' jmeeh' hnāh'
to' hu'dsē-, ja' ma'la' he-
la' le' jmeeh' hnāh'. Le'
jwiih' hnāh' moh' chih' na':
“Jñuuh' jee' na', jwāā' hñāah'
cha'jmi'ñeeh'”, hi' lā'ja' le'.
²² Lā'jē' he' ngiih' hnāh' kih'
Dio, cher'mah' dsoo' hoh'
hnāh', hñah' ba' hnāh'.

*He' ja' gyuuh' ba' hih' he-
jmeē' Jesús*

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Lā'koo' ma' ga'loo'
Jesús jee' chih' gwah' juuh'
ga'løoy' mi-tēy' dsa'.
Ma' ga'lla'nāā' cha'nēy'
dsa'kaah' kyāā' jmi'dsa-
kyāah' dsa-gyuuh', ga'ngiiy'
juu' kih' Jesús:

—iChe' cha' jwē' kyah' he-
jmeeh' lā'jē' he' na'? iHii'
kih' hih' he' jmeeh' lā'na'?

²⁴ He' ja' ga'jēeh' Jesús juu'
kiyh', ga'siiyh':

—Ngii'n' koo' mi'juu' kyah'
hnāh' ka-lāh'. Jēeh' da' hnāh'
kin' jāā', ja' ga'jwahn' hi-
kih' hih' he' jmeen' lā'la'.

²⁵ iHii' ga'jmeē' hih' he-
ga'chāā' Jwāā' dsa' jmi',
che' Dio o che' dsa'ñuuh'?

Jee' tääyh' ja' ma' llay' juu' kyaah' dsa' kyaayh', ma' jäh':

—Cher'mah' ga'jäh' jne', hih' kih' Dio ba' ja', Jesús jäh': "¿He-la' sa' ga'lä'dsoo' hoh' hnäh' kiyh' ga' ja'?" ²⁶ Hi' cher'mah' ga'jäh' jne', ja' hih' kih' dsa' ba' ja', hii' goo' jnän' kyaah' dsa', jëeh', lä' jëë' dsa' ma' jmää' kwaat' Jwaa' ma' laa' jaa' hi' ma' ngëe' juu' kih' Dio —ma' jäh' dsa' kaaah' he'.

²⁷ He' ja' ga'jäh' dsa' kaaah' he' ga'siiyh' Jesús:

—Sa' ñe' jnääh'.

Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh' ka'läh', ga'siiyh':

—Ni' jnä' sa' jmeehn' juu' hi' ga'jmeey' hih' he' jmeen' he' la'.

Juu' na'hmää' lä'koo' la' kih' uu' chih' ñuuuh'

²⁸ He' ja' ga'ngii' Jesús juu' kiyh' ka'läh':

—¿Hee' huü'dsë' jmeeh' hnäh' kih' he' jwahn' la'? Jaa' dsa' ma' chaa' uu' chih' kyaah'. Ga'siiyh' jaa' chih' he': "Gyuu' kyaan', goh' na' go'jmeeh' ta' jee' na'jnää' chaah' wii' jeh' kin'." ²⁹ He' ja' ga'jäh' chih' he' siiyh' jmiyy': "Sa' hnoon' niin'." Ko'hwëe' ga' ja', ga'lä'sii' huü'dsë' kiyh' mah' ngooy'. ³⁰ Ja' ga' ga'tëeyh' hi' jaa' he', ga'jmeey' mada' kiyh' lä'koo' ga'jmeey' mada' kih' hi' to'ne' he'. Jooy' he' ga'jäh': "Nee' tää', nii' ba' jnä'." Mah' sa'

ñeey'. ³¹ ¿Hi' jaa' jee' lä'uu' ga'jmeey' lä' hnøø' jmiyy'?

Mah' ga'jäh' dsa' he':

—Hi' to'ne' ba'.

He' ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh'. Lä'jëë' hi' koo' ku'sih' kyaah' hyaa' hi' ga'nää' kyaah' wa' hi' cha' hi', dsa'taah' jee' jmeey' Dio hih' jaa' ga' lä'koh' ga' hnäh'. ³² Jëeh' ja' Jwaa' jee' kyah' hnäh', ma' mi'jnääy' ha' lä' ma' go'taah' hnäh' kyaah' he' llu' mah' sa' ga'lä'heeh' hnäh' kiyh'. Pero dsa' hi' koo' ku'sih' kyaah' hyaa' hlëeh' he' ga'lä'heey' kiyh'. Ma'ke' ga'jëeh' hnäh' ga'lä'heey' dsa' kih' Jwaa', pero ni' lä'ja' sa' ga'lä'dsaa' hoh' hnäh' miih' mah' ma' lä'heeh' hnäh' kiyh'.

Juu' na'hmää' lä'koo' la' kih' dsa' hi' ga'høø' ta' kih' jñah'

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ Nuü' da' hnäh' jyoh' juu' na'hmää'. Ma' chaa' jaa' dsa' jhu' hi' ga'tää' koo' nää' chaah' wii' jeh'. Ga'jney' lä'ku' lä'jii', ga'mi'lluy' jee' ma' hwëey' jmiyh' mi'jeh' ja'. Ga'chihy' koo' na'hyah' he' ñii' jee' ga'wii' dsa' hi' ga'taah' ga'høø' jee' na'jnää' chaah' jeh'. Ma' ga'la' he' ja', ga'tooyh' goo' dsa' he' høøy' ma' to'dsaah'. Ja'ga' ya'hëey' ngooy' uu'. ³⁴ Ma' ga'lloo' jii' kih' mi'jeh' ja', ga'cheey' moz' kyaay' jee' ma' tääh' dsa' høø' ta' kiyh' mah' ma' kooy' heey' he'

ma' tēēy'. ³⁵ Ma' ga'lla'nää' moz' he' jee' na-jnää' chaah' wii- jēh' kih' dsa-jūuy', dsa-hi- ma'tāäh' hōø' he' ga-jney' jwē' kih' moz' he'. Kō-llaa' ga-jmi' ga-baay', jñah' ga-jngēēy' go-te~, hi-jñah' kō-llaa' ga-tey' kuū' kih'. ³⁶ Ga-cheey' lä-hmēē' jñah' ga'moz~, jwēē' ga-lä-koh' ga' hi-ga-cheey' to-nē'. Ja-ba-lä-ja- ga-jmeey' kih' hi-he'. ³⁷ Jee' ga-dsaa' ga-cheey' jooy'. Ma' jmeey' huūdsē-: "Go-jmee' ga-dsa-oo' he' kih' chih- kyaah' la-". ³⁸ Ma' ga-jēē' dsa-hi- ma'hōø' chaah' jēh' ja-, ja' chih-he', ga-taayh' ga'llay' juu' kyaah' dsa-kyaayh': "Hi-oo' na-, hi-jä' kyaah' ta-jnän'. Wa-jngēēh' jnih' mah' jän' kyaah' heey' he- ma'tēēy'." ³⁹ He-ja- ga-saah' dsih'. Ga-lleey- ta-ka'hne' jee' ma' na-jnää' chaah' jēh' ja-, mah' ga-jngēēh' dsih'. ⁴⁰ Wa-ra- ga-loo' dsa-jūuy' chaah' jēh' ja-, ¿hee- ba' jmeey' kih' dsa-hi-jmee' ta' kiyh' he', laah' hnäh'? - ga-jäh' Jesús.

⁴¹ Mah' ga-jēeyh- kih' Jesús: -Sa- lä-nih' dsē' jngēēy' dsa-hi- hñaa- dsē' he', mah' tooyh- goo- jñah' hi-jmee' ta' kiyh'. Hi- he' ba-ngēē' mi-jēh' wa-ra- ga-tē' jii- he- chooyh' -ga-jäyh' siiyh' Jesús.

⁴² Mah' ga-jäh' Jesús siiyh- ka-läh': -¿Che' jih'koh' sa- ma-heh- hnäh' juu' kih' Dio jee' na-sii- lä-la-?:

Ja-ba' kuū' he- sa- ga-tih' dsē' tē-hyah', he-ja- ba' ga-jä' lä-koo- mi' kuū' he- kye- dsa- to-nē' kih' koo- hne' juuh-.

Dio ba' he' hi- ga-jmee' lä-ja-, he-ja- dsaa- dsē- jne', ga-jäh' Jesús.

⁴³ 'He-ja- jwēēhn- hnäh', jñuh' Dio ta' he- ma-na-hñaa' hnäh' jmeeh' mah' tooyh- goo- jñah' hi-jmee' ta' lä-lle' kih'. ⁴⁴ Hi-täh- nē' kuū' ja-, hi- he' chu-jøø' jmi-ngo' kih'. Hi-wa-ra- ga-toh' kuū' ja- nē' kih' dsa-, jleeyh' go-te~.

⁴⁵ Lä- ma' ga-nuuy' juu' lä- dsoo- he- ga-hlēeh' Jesús, lä-jēē- jmi-dsa- kaah' he' kyaah' dsa- fariseo ga-tah' dsēy' he- ga-hlēeh' Jesús kiyh' kyaah' juu' na-hmäa' ja-. ⁴⁶ Ma' hnooh- dsa-kaah' he' ha- lä- jee' ma' saayh' Jesús. Pero ma' goyh- kyaah' dsa-, jēēh' ma' jmää- dsa- kwaat- Jesús laay' ja- hi- ngēē- juu' kih' Dio.

22

Juu' na-hmäa' lä-koo- la' jmi' jee' dsa-jēē' goo- dsa- (Lc. 14:15-24)

¹ Koo- ka-läh' ga-hlēeh' Jesús juu' na-hmäa', ga-jäyh':

² -He- jää- Dio dsa- lä-hih- kih', jēeh' kwee- lä-koo- ga-jmee' ja- reyhi- ga-jmee' koo- jmi' ma' ga-jēē' goo- chih- kyaay'. ³ Ga-cheey' moz' mah' dsa-tēēy' lä-jēē- hi- ma-na-la' juu' ya-nää'

jmii' kih' hi- dsa-jee' goo-. Pero ni- jaa- dsa- he' sa- ga-hii' ma' ya-naa'. 4 Ga-te' to' jiih- ga-cheey' jnah' ga-moz~ mah' ga-siiyh': "Chiih' hi- ma-na-la' juu' ya-naa', ma-na-la' ba' ma' he- kuyh'. Ma-jmeen' mada- ma-jngëeh- dsa- kya' kyaah' jnah' ga- jah' hi- ga-mi-gyan'. Ya-naa' hnäh' ja-, jee' le' jmii' kih' hi- jee' goo-, jëeh', ga-lä-jë- ba' ma-na'llu'." 5 Pero dsa- hi- ma-na-teeh' he' sa- ga-jmee' he'. Ga-naäy' jee' jyoh' ba'. Jaa- he' ñee' na-jëe- hwa' kih'. Jnah' he' ñee' jee' nøø' hmooh' kiyh'. 6 Hi- jnah' he' ga-saayh' moz~ kyaa' rey, ga-jmeeyh- mah' ga-jngëeyh'. 7 Lä- ma' ga'llooh' juu' kih' rey, ga-lä-lleey' jwërte. Ga-cheey' hløø' kyaay' mah' ga-mi-llaay- lä-jëe- hi- ga-jngëeh' moz~ kyaay', lä-jiih' ga-jëy' go-te- jee' jwii- kih' hi- he'. 8 Mah' ga-siiyh' lä-jëe- moz~ kyaay': "Ga-lä-jë- ba' ma-na'llu' kih' jmii', pero lä-jëe- hi- ma-na-teeh' he' mo-so- heh' ya-naäy' jee' la-." 9 Na' go-naa' hnäh' lä-kaa- cha'jwë' juuh-. Lä- jah' hi- jeeh- hnäh' teeh' mah' ya-naäy' jee' jmii' la-." 10 Lä- chah' ja- ga-hwëe- lä-jëe- moz~ he' lä-kaa- cha'jwë' mah' ga-jøøyh- lä- jah' miih- hi- ga-jnäayh- ba', hi- lluu' hi- hlëeh', lä-jwë' jee' ga-kah' ga-lä-kaa- cha'neh- jee' të- jmii'.

11 'Ma' ga-he' rey jee' tääh' lä-jëe- hi- na-teeh' he', ga-jëey' jaa- dsa-ñuuh- hi- sa- ma' kyeh' hmiih- he- la' kih' jmii' ja-. 12 Mah' ga-siiyh': "Ome', ¿ha- lä- ma-heh- jee' la- mah' sa- kyeh' hmiih- he- la' kih' jmii' la-?" Pero dsa- he', ga-gyay- ti'sih' ba'. 13 Ja-ga- ga-jmee' rey mada- kih' hi- ma-jmee- ta-he' cha'neh- ja-: "Hñuuh' hnäh' goo- tiy' mah' jwää- hnäh' ta' ka'hne- jee' na-hoo-. Jee' ja- ki'hooyh' mah' juuy' cha-jay'." 14 Jëeh' jwëe' hi- na-teeh', pero miih- go-te' ba' hi- na-lleeh'.

Kwaat- kih' ku'sih-

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

15 Ja-ga- ga-naa' dsa- fariseo mah' ga-taayh' juu' kwee-. Lä- taag' ga- ga-jmeey' ha- lä- jee' ma' kaa' juu' kih' Jesús. 16 He-ja- ga-cheey' dsa-kyaayh' ko-jøh' kyaah' dsa- kyaa' Herode mah' na'hlëeyh' kyaah' Jesús, ga-siiyh':

-Ta-jwöh', ñe' ba' jnääh', hne- hlëeh' ju'dsoo' jmah' ba', kyaah' ju'dsoo' ba' mi-tëeh' dsa- ha- lä- la' jwë' kih' Dio. Hi- sa- gah' kyaah' ni- jaa-, jëeh' sa- kyeh' kwaat- ha- lä- laa' lä-jaa- lä-jaa- dsa-. 17 Chiih' da' jnääh' ja-, ha- lä- laah' hne-: ¿Che' llu' he- mi'hmaah' jne' ku'sih- kih' dsa-ta' César o sa' llu'?

18 Pero Jesús kyuyh- ba' hu' dsë- hliih' he- ma' jmee- dsa- he', he-ja- ga-siiyh':

—He- ba' che- ta-juuh' hnäh'. ¿He-la' kah- hnäh' dsen'? 19 Heeh' da' jnä' ha- lä- la' kuu' he- kwah- hnäh' kih' ku'sih'.

Mah' ga-heeyh' koo- kuu'.

20 Mah' ga-jäh' Jesús siyh' :

—¿Hi- kih' heeh' too- la-?

¿Hi- kih' jm- na-sih- la-?

21 Mah' ga-jäh' dsa- he' :

—Kih' César ba' na-.

Ja-ga' ga-jäh' Jesús siyh' ka-läh' :

—He- la' kih' César, kwëeh' ba' César. He- la' kih' Dio, kwëeh' ba' Dio.

22 Ma' ga-nuuy' juu' ja-, ga-taayh' jëe- dsayh'. Mo-so- ga-jmäy' he' Jesús, ga-nää' bih' kiyh'.

Ga'ngü' dsa- juu' ha- lä- le' wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' hi- na-juu'

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 Ja-ba' jm- ja- na-nää' dsa- saduceo na-jëy- Jesús. Dsa- he' na-, sa- ma' heey' he- lä-jiih' dsa- jee' kih' hi- na-juu'. Mah' ga-ngüy' juu' kiyh', ga-jäyh' :

24 —Ta-jwoh', ga-sih' Moisé jnän' kyaah' juu' la-. Wa'ra- ga-juu' jaa- dsa-nüuh- hi- sa- chaa- joo', dsa-nüuh- øøh- hlii' he', lle' kih' tëey- dsa-më' mah' lä- chaa- joo' siyh' hi- lee' kwaat- kyaä' hlii' øøyh'.

25 Ga-lä- chaa- jee' kyaä' jnääh' gyeë' dsa-nüuh- jaa- ba' cho'jmiiy-. Hi- to-në' he' ga-kaa' dsa-më' pero chah' ba' ga-juuy'. Sa- ga-lä- chaa- jooy' he- ja- ga-jä' mëy' kyaah' jee' ga-të' uu'

dsa-nüuh- øøyh'. 26 Ja-ba' lä- ja- ga-la' kih' jee' ga-të' uu' dsa-nüuh- he', hi- kih' jee' ga-të' uu- ka-läh', lä-jiih' ga-dsaa' ga-juu' lä-jëë- gyeë'. 27 Jee' ga-dsaa' go-te- ga-juu' hñii' dsa-më' ka-läh'. 28 Wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' dsa- ja-, ¿hi- kih' jee' lä-jëë- gyeë' lee' kyaä' dsa-më' he'? Jëeh', ga-lä-jëë- gyeë' ba' ga-lä- kyaayh- —ga-jäh' dsa- saduceo siyh' Jesús.

29 He- ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-siyh' :

—Na-hee' hoh' ba' hnäh' na-, jëeh', sa' kyuu- hnäh' lä- koo- na-sih- juu' kih' Dio, ni' sa- kyuu- hnäh' ha- lä- la' be' kiyh'. 30 Wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' hi- ma-na-juu', ni' jaa- dsa-më' dsa-nüuh- mo-so- jee' goo-. Ma-ja- leey' lä- koo- laa' ángele hi- tääh' gyuuh'. 31 Pero he- lä-jiih' dsa- hi- ma-na-juu', che' sa- ma-heh- hnäh' lä- koo- ga-hlëeh' Dio hnäh', lä- ma' ga-jäyh' : 32 “Jnä' laan' Dio kyaä' Abraham, Dio kyaä' Isaac, Dio kyaä' Jacob”, ga-jäh' Dio siyh' Moisé. He- ga-jäyh' lä- ja-, sa- na-juu' dsa- ma-gyuh- jnän' he' kih' Dio, jëeh' Dio jnän' laay' Dio kyaä' hi- na-jiih' ba'.

33 Lä- ma' ga-nuu' dsa- juu' la-, ga-taayh' jëe- dsayh' ha- lä- la' nüuh- he- ma' kwa- Jesús.

Nüuh- he- kyeë' ga' kih' jee' lä-jë'

(Mr. 12:28-34)

34 Lā⁻koō⁻ ma' ga⁻jēē¹ dsa⁻ fariseo ga⁻jne' Jesús hoo' dsa⁻ saduceo, he⁻ja⁻ ga⁻taayh¹ juu' kwee⁻. 35 Lā⁻ja⁻, jaa⁻ hi⁻ ma' kyuu^h~ llu¹ ley ga⁻ngiiy¹ juu' kih¹ Jesús mah¹ ma' kay¹ dsēy¹:

36 —Ta⁻jwoh¹, ¿hee⁻ koō⁻ jee' lā⁻jē⁻ he⁻ lle⁻ nē⁻ ley kyee¹ ga' miih⁻?

37 Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻:

—Wa' hnaah⁻ Dio kyaah¹ lā⁻kaa⁻ tuh⁻hoh¹, kyaah¹ lā⁻jē⁻ huud¹dsē⁻ kyah¹. 38 He⁻ la⁻ ba' nuuh⁻ he⁻ la¹ to⁻nē⁻ kih¹ jee' lā⁻jē⁻. Sa⁻ cha⁻ ga⁻ he⁻ kyee¹ lā⁻koh¹ ga' he⁻ la⁻. 39 Hi⁻ cha⁻ ga⁻jyoh¹ he⁻ jeeh¹ kwee⁻ kyaah¹ he⁻ la⁻. Wa' hnaah⁻ dsa⁻kyaah¹ lā⁻koh¹ hnaah⁻ hñaah¹. 40 Kih¹ lā⁻to⁻ nuuh⁻ la⁻ ga⁻hwēē⁻ lā⁻jē⁻ ley kyaah¹ he⁻ ga⁻hlēēh¹ lā⁻jēē⁻ hi⁻ ga⁻ngēē¹ juu' kih¹ Dio.

Hi⁻ kih¹ ja¹ hi⁻ laa¹ Cristo

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

41 Ta⁻ko⁻jiih¹ ma' tääh¹ fariseo ko⁻jöh¹ jee' ja⁻, ga⁻ngii¹ Jesús juu' kiyh¹:

42 —¿Hee⁻ huud¹dsē⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ kih¹ Cristo? ¿Hii⁻ kih¹ sa⁻ju⁻ laay¹? —ga⁻jäh¹ Jesús.

—Sa⁻ju⁻ kih¹ David ba' he⁻ — ga⁻jäh¹ dsa⁻ he⁻ siiyh⁻.

43 Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻:

—¿Ha⁻ lā⁻ja⁻ David hi⁻ ma' jöø⁻ Jmi⁻lle¹ kih¹, ma' tēēyh⁻ “Dsa⁻jöøh¹ kyaan⁻?”, lā⁻ ma' ga⁻jäh¹ lā⁻la⁻:

44 Ga⁻jäh¹ Dio ga⁻siiyh⁻ Dsa⁻jöøh¹ kyaan⁻:

“Na¹ jwoo¹ ra⁻llu¹ kin⁻ la⁻,

lā⁻jiih¹ lloo⁻ jmi¹ llaan⁻ huu¹ tiih¹ lā⁻jēē⁻ hi⁻ na⁻høøh¹ kyah¹.”

45 ¿Ha⁻ lā⁻ja⁻ laa¹ Cristo sa⁻ju⁻ kih¹ David ga⁻ja⁻, cher¹mah¹ hñii¹ David ga⁻jäh¹ kih¹ Cristo: “Dsa⁻jöøh¹ kyaan⁻”?

46 Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ga⁻lih¹ ma' jeeh⁻ juu¹ kiyh¹. Ja⁻ jiih¹ mo⁻so⁻ ga⁻tu¹ dsēy¹ ma' ngiiy¹ jyoh¹ ga' juu¹ kih¹ Jesús.

23

Sa⁻ ga⁻tooh⁻ Jesús ta¹ kih¹ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley kyaah¹ fariseo

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

1 Kwee⁻ ba' ga⁻hlēēh¹ Jesús jnääh¹ kyaah¹ dsa⁻, ga⁻jäh¹:

2 —Lā⁻jēē⁻ ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley kyaah¹ fariseo ga⁻kooy¹ nē⁻ kih¹ Moisé. 3 Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ lā⁻jē⁻ he⁻ jäh¹, hi⁻ ja⁻ mi⁻teh⁻ hnäh¹ ka⁻läh¹. Pero ta⁻jmee⁻ hnäh¹ lā⁻koō⁻ jmeey⁻. Jēēh¹, koō⁻ hlēēh⁻ bih¹ mah¹ sa⁻ jmeey⁻. 4 Kyaay⁻ dsa⁻ løø¹ hii⁻ he⁻ sa⁻ lā⁻kēh¹ dsa⁻ jmi¹ ka¹, pero hñiiy¹ ni⁻ ko⁻hi⁻pih¹ sa⁻ kway¹ be¹ wa⁻ra⁻ jäh¹ kih¹ kyaah¹ koō⁻ mi⁻cha⁻gooy⁻ ga⁻kway⁻ be¹. 5 Lā⁻jē⁻ he⁻ jmeey⁻ ja⁻, jmeey⁻ ha⁻ lā⁻ jee⁻ jēē¹ dsa⁻ kiyh¹. Tih⁻ dsēy¹ na⁻gyoh¹ cha⁻kyey¹ kyaah¹ lu⁻kyooy¹ jwi¹ sa⁻hmiih⁻ hu¹ he⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio. Cha⁻hoo¹ sa⁻hmiih⁻ kiyh¹ jmeey⁻ kyoo⁻ sa⁻hloh¹. 6 Tih⁻ dsēy¹ dsa⁻taayh¹ jee⁻ la¹ llu¹ ga⁻ miih⁻ jee⁻ kuh⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh¹ jmi¹, lā⁻ja⁻ jmeey⁻ ka⁻läh¹

neh⁻ gwah⁻. ⁷Tih⁻ dsëy¹ jmee¹
 dsa⁻ Dio kiyh¹ cha¹ jwë¹ j^{uuh}⁻,
 mah¹ tëeh¹ dsih¹ ta⁻ jwoh¹.
⁸ Pero hnäh¹, ta⁻ heeh¹ hnäh¹
 he⁻ tëeh¹ dsa⁻ hnäh¹ ta⁻ jwoh¹,
 jëeh¹ jaa⁻ ba¹ laa¹ ta⁻ jwoh¹
 kyaah¹ hnäh¹. Hi⁻ koo⁻ ba¹
 laa¹ lä⁻ jëë⁻ dsa⁻. ⁹ Ta⁻ tëeh⁻
 hnäh¹ Täa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ tääh¹
 nē¹ hwa¹ la⁻, jëeh¹ jaa⁻ ba¹ hi⁻
 laa¹ Täa⁻ jnän¹ hi⁻ gya¹ gy^{uuh}¹
 ya⁻ jwii¹. ¹⁰ Ta⁻ kwa⁻ hnäh¹
 jwë¹ he⁻ tëeh¹ dsa⁻ hnäh¹
 ta⁻ jwoh¹, jëeh¹ jaa⁻ ba¹ hi⁻ laa¹
 ta⁻ jwoh¹ kyaah¹ hnäh¹, hi⁻
 he¹ he¹ Cristo. ¹¹ Hi⁻ jøøh¹ ga¹
 kyah¹ hnäh¹, wa¹ jmeey¹ ta⁻ he¹
 kih¹ lä⁻ jëë⁻ ba¹. ¹² Jëeh¹, hi⁻
 jmää⁻ hñii¹ jøøh¹, hi⁻ he¹ jä¹ ta⁻
 hwa¹ go⁻ te⁻. Hi⁻ jmää⁻ hñii¹
 hwa¹, hi⁻ he¹ ba¹ lee¹ jøøh¹.

¹³ Jwii⁻ ba¹ hnäh¹ ta⁻ jwoh¹
 kyaa¹ ley kyaah¹ fariseo.
 Hnäh¹ hi⁻ ta⁻ juu¹. Jneh⁻
 hnäh¹ jwë¹ kih¹ dsa⁻ mah¹
 sa⁻ dsa⁻ taayh¹ jee¹ jmee⁻ Dio
 hih⁻. Ni⁻ hnäh¹ sa⁻ dsa⁻ taah¹
 hnäh¹ ni⁻ sa⁻ kwah¹ hnäh¹
 jwë¹ dsa⁻ taah¹ jñah¹ hi⁻ hnøø¹.
¹⁴ Jwii⁻ ba¹ hnäh¹ ta⁻ jwoh¹
 kyaa¹ ley kyaah¹ fariseo.
 Hnäh¹ hi⁻ ta⁻ juu¹. Jñuuh⁻
 hnäh¹ hne¹ kih¹ dsa⁻ më¹ hñii¹.
 Mah¹ ko⁻ ta⁻ ga¹ jmeeh⁻
 hnäh¹ hlëeh¹ hnäh¹ ki⁻ wëë¹
 kyaah¹ Dio. Kih¹ he⁻ na⁻ na⁻
 chee¹ Dio cha⁻ ga⁻ miih⁻ wii⁻
 nē¹ kyah¹ hnäh¹.

¹⁵ Jwii⁻ ba¹ hnäh¹ ta⁻ jwoh¹
 kyaa¹ ley kyaah¹ fariseo.
 Hnäh¹ hi⁻ ta⁻ juu¹. Ga⁻ nääh¹
 hnäh¹ lä⁻ kaa⁻ nē¹ jmi⁻ ñeeh⁻
 lä⁻ kaa⁻ hwa¹ hnooh¹ hnäh¹
 ha⁻ lä⁻ jee¹ leeh⁻ hnäh¹

dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻ heeh⁻
 kih¹ Dio. Wa⁻ ra⁻ ga⁻ lëëh⁻
 hnäh¹, jmää⁻ hnäh¹ hlëëyh¹
 cha⁻ ga⁻ miih⁻ mah¹ dsa⁻ nääy¹
 cha⁻ je⁻ to¹ juh⁻ ga¹ lä⁻ koh¹ ga¹
 hnäh¹.

¹⁶ Jwii⁻ ba¹ hnäh¹, hnooh⁻
 hnäh¹ kah¹ hnäh¹ nē¹ kih¹
 dsa⁻, pero hi⁻ tuu⁻ ba¹ hnäh¹.
 Mah¹ jwah¹ hnäh¹: “Hi⁻ tää⁻
 hñii¹ kyaah¹ gwah⁻, sa⁻ jmee⁻
 bii¹ mi⁻ tey¹ juu¹ kiyh¹. Pero
 cher⁻ mah¹ hi⁻ ga⁻ tää⁻ hñii¹
 kyaah¹ ku⁻ nøø⁻ kih¹ gwah⁻,
 he⁻ ja⁻ ba¹ la¹ bii¹ mi⁻ tey¹,
 jwah¹ hnäh¹.” ¹⁷ He⁻ ba¹ che⁻
 taah⁻ hnäh¹ dsa⁻ tuu⁻. ¿Che⁻
 kyeë¹ ga¹ ku⁻ nøø⁻ lä⁻ koh¹ ga¹
 gwah⁻ he⁻ mi⁻ jøø¹ ku⁻ nøø⁻?
¹⁸ Lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh¹ jwah¹ hnäh¹:
 “Cher⁻ mah¹ hi⁻ ga⁻ tää⁻ hñii¹
 kih¹ na⁻ hyoo¹, sa⁻ jmee⁻ bii¹
 mi⁻ tey¹ juu¹ kiyh¹. Pero
 cher⁻ mah¹ hi⁻ ga⁻ tää⁻ hñii¹
 kih¹ he⁻ tääh¹ nē¹ na⁻ hyoo¹,
 jmee⁻ bii¹ mi⁻ tey¹.” ¹⁹ He⁻
 ba¹ che⁻ taah⁻ hnäh¹ dsa⁻ tuu⁻!
 ¿Che⁻ kyeë¹ ga¹ he⁻ hla⁻ nē¹
 na⁻ hyoo¹, lä⁻ koh¹ ga¹ na⁻ hyoo¹
 he⁻ mi⁻ jøø¹ he⁻ hla⁻ nē¹ kih¹?
²⁰ Hi⁻ tää⁻ hñii¹ kih¹ na⁻ hyoo¹,
 kih¹ na⁻ hyoo¹ ba¹ ja⁻ tääy⁻
 hi⁻ lä⁻ kye⁻ kih¹ he⁻ hla⁻ nē¹
 kih¹ ja⁻. ²¹ Hi⁻ tää⁻ hñii¹ kih¹
 gwah⁻, kih¹ gwah⁻ ba¹ ja⁻
 tääy⁻ hi⁻ lä⁻ kye⁻ kih¹ Dio hi⁻
 gya¹ neh⁻ gwah⁻ ja⁻. ²² Lä⁻ ja⁻
 ka⁻ läh¹, hi⁻ tää⁻ hñii¹ kih¹
 gy^{uuh}¹ ya⁻ jwii¹, jee¹ gya¹ Dio
 ba¹ ja⁻ tääy⁻ hi⁻ lä⁻ kye⁻ kih¹
 hñii¹ Dio ka⁻ läh¹.

²³ Jwii⁻ ba¹ hnäh¹ ta⁻ jwoh¹
 kyaa¹ ley kyaah¹ fariseo,
 hnäh¹ hi⁻ ta⁻ juu¹. Kwëeh¹

ba' hnäh' Dio miih- lä-koo-
 jäh' ley, lä- la- lä-jē- o-mee'
 kih' ñe', anís, mi' ki-ma'.
 Pero sa- mi-teh' hnäh' he-
 kyeē' ga' kih' ley. Sa- jmeeh-
 hnäh' he- llu' jmah', sa-
 dsa-lä-ñih' hoh' hnäh' dsa-
 ni- sa- mi-teh' hnäh' juu'
 kyah' hnäh'. He- la- ba'
 ja- jmee- bii' jmeeh' hnäh'
 ko-joh' kyaah' he- kwah-
 hnäh' na-. ²⁴ Hnäh' hi- kye-
 ne', hi- tuu' ba' hnäh'. Laah'
 hnäh' lä-koo- dsa- hi- ngēē-
 jmii- he- tääh' lu- mah' sa-
 ngēēy- jmii- he- tääh' jah'
 kaah'.

²⁵ Jwii- ba' hnäh' ta-jwoh'
 kyaa' ley kyaah' fariseo,
 hnäh' hi- ta-juu'. Laah'
 hnäh' lä-koo- jaa- hi- gyih-
 ma-la- ta- ka'luu' kyah'wii'.
 Jēēh' kwēēh' ba' hnäh' Dio
 miih- he- la- heey' mah' neh-
 tuh-hoh' hnäh' na-kah' ba'
 huu'dsē- hii- hi- lä-jē- he-
 hlih' jmah'. ²⁶ Hnäh' fariseo
 hi- tuu'. Gyih- da' hnäh' to-
 ne' ta- neh- kyah'wii', mah' lä-ja-
 jä' na- jngii- ta- ka'luu' ka-läh'.

²⁷ Jwii- ba' hnäh' ta-jwoh'
 kyaa' ley kyaah' fariseo,
 hnäh' hi- ta-juu'. Laah'
 hnäh' lä-koo- to-høø- he-
 na-su- hee- tøø-. Ta- ne'
 kih' jnä' na'hñaah', pero ta-
 neh- na-kah' moo' hlii' kyaah'
 lä-jē- nee' he- soh'. (Véase:
 Nu. 19:16) ²⁸ Lä-ja- hnäh'
 ka-läh', ma-ra- he- dsoo'
 go-te-, ta- ne' jmääh- hnäh'
 hñaah' lluu' mah' jēē' dsa-
 Pero ta- neh- tuh-hoh' hnäh'
 na-kah' juu' ta-juu' kyaah'
 lä-jē- he- hlih'.

²⁹ Jwii- ba' hnäh' ta-jwoh'
 kyaa' ley kyaah' fariseo,
 hnäh' hi- ta-juu'. Jmeeh-
 hnäh' hne' ne' to-høø- jee'
 na-haa' hi- ga-ngēē' juu'
 kih' Dio. Hi- jmeeh- hnäh'
 na'hñaah' ne' na'hyah- jee'
 na-haa' lä-jēē- hi- lluu' he'.
³⁰ Jwah' hnäh', wa-ra- jäh'
 kih' ma' chaa- jne' jii- kih'
 dsa- ma-gyuh- jnän' sa- ma-
 kwan' be' kih' hi- ga-jngēēh'
 hi- ma' ngēē- juu' kih' Dio.
³¹ He- hlēēh' hnäh' lä-na-
 mi-jnäa' hnäh' hñaah' he-
 laah' hnäh' sa-ju- kih' hi-
 ga-jngēēh' hi- ma' ngēē- juu'
 kih' Dio. ³² He-ja- na', ja-
 mi-hñaah' hnäh' ta' kyah'
 hnäh', jee' hii' ne' ta' kih' dsa-
 ma-gyuh- jnän'.

³³ He- ba' che- hlēēh'
 hnäh'. Ma-ra- hi- he' jēē',
 joo'siih' miih- laah' hnäh'.
 Ha- ba' lä-ja-, lääh' hnäh'
 kih' cha-je- he- na-bääh'
 hnäh'. ³⁴ He-ja- cheen- jee'
 kyah' hnäh' hi- ngēē' juu'
 kin- kih' dsa-, cheen- dsa- hi-
 kyuuh-, hi- cheen- ta-jwoh'
 kyaan- ka-läh'. Ko-llaa' hi-
 he' jngēēh' hnäh' mah' jñah'
 tääh' hnäh' dsoh' hma-cru-
 hi' jñah' jmi'baah' hnäh' neh-
 gwah- mäh- kyah' hnäh'. Hi-
 go'chaah- hnäh' jee' tääyh'
 lä-koo- lä-koo- jee' jwii-
 mah' jmeeh' hnih'. ³⁵ Lä-ja-
 na-bääh' hnäh' jma- kih'
 lä-jēē- hi- sa- ää- dsoo' he-
 ga-tuu- hwa' la-, he- ga-løø'
 kih' Abel hi- lluu' he', lä-juih'
 kih' Zacaría joo' Berequía hi-
 ga-jngēēh' dsa- ta- ka'hne-

kih' gwah' koo' na'hyoo'.
 36 Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn~
 hnäh', kih' lä'jē' he' ja', jä'
 dso'jwü' nē' kih' lä'jēē' hi'
 tääh' na'.

*Meeh' dsē' Jesús kih' jwü'
 Jerusalén*

(Lc. 13:34-35)

37 'Hnäh' dsa' chaa'
 Jerusalén, hnäh' hi' jngëeh'
 hi' ngëē' juu' kih' Dio mah'
 teh' hnäh' kuu' kih' hi' chee'
 Dio, joh' jiih' sa' ma' hnoon'
 ma' jøøhn' hnäh' lä'koo'
 jøøh' chaah' hyaa' gyuu'
 chaah' kyaa' taayh' neh'
 sa'kyooy', pero sa' ga'hih'
 hnäh'. 38 Kih' he'ja', jä'
 ta'jmah' ba' hne' kyah' hnäh'.
 39 Jwëehn~ hnäh', na' ta'
 cha'nē' mo'so' jëeh' ga' jnä'
 ta'ko'jiih' sa' ma'jäh' hnäh':
 "Na'jää' hi' ja' kyaah' hih'
 kih' Dio."

24

*Lloo' koo' jmi' hla' gwah'
 jwüh'*

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

1 Ya'hëē' Jesús gwah'
 ngaayh'. Jee' ja' ga'ya'jäh'
 jnääh' koo' kiyh' mah'
 ga'chiih' jnääh':

—Jëē' da' ha' koh' na'hñaa'
 sa' la' gwah' jnän'.

2 Mah' ga'jäh' Jesús siiyh'
 jnääh':

—Lä'jē' he' jëeh' hnäh'
 na', ma'ra' ju'dsoo' jwëehn~
 hnäh', ni' koo' mi'kuu' na',
 sa' jä' nē' kih' øøh', lä'jē' ba'
 sa'hla'.

*Jää' ja'ga' llaa' jmi'gyuu',
 joh' nēē' sa'jmeē' lii'*

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24;
 17:22-24)

3 Jee' ma' gyay' nē' moh'
 Olivo, ga'ya'jäh' jnääh' koo'
 kiyh' mah' na'lla' jnääh' juu'
 kyaayh' ta'ko'jiih' sa' chaa'
 dsa'.

—Chiih' jnääh' lih' le'
 lä'jē' he' ma'jäh', hee' lii'
 jmeē' wa'ra' ga'tē' jee' ñeh'
 hi' wa'ra' ga'tē' jee' llaa'
 jmi'gyuu' —ga'chiih' jnääh'
 Jesús.

4 Mah' ga'jëeh' Jesús juu'
 kyaa' jnääh':

—Hnøø' leeh' hnäh' mah'
 ni' jaa' sa' chaa' hi' mi'gaa'
 hnäh'. 5 Jëeh', jwëē' dsa'
 ya'nää' hi' ka' nē' kin', jäyh':
 "Jnä' he' laan' Cristo hi'
 ma'cheē' Dio." Hi' jwëē'
 dsa' mi'gaa'y'. 6 Nuuh' hnäh'
 kih' hnii' hi' lä'cha' juu' kih'
 hnii' ta' la' ta' jnø'. Pero ta'
 wa' jeh' hoh' hnäh'. Lä'ja'
 lle' kih' le' ba', pero sa' ga'
 ma'dsëē' jmi'. 7 Tee' dsa' hi'
 chaa' koo' hwa' kyaah' jyoh'
 hwa'. Hi' tee' dsa' ta' kyaah'
 jñah' dsa'ta'. Lä'cha' dsoo'
 he' dsa'kwah', lä'cha' hoo',
 lä'kaa' ba' jeh' wü' hwa'.
 8 Kyaah' lä'jē' he' ja', koo'
 ma'løø' jëē' dsa' wü' ba'.

9 'Ja' ga' ngëē' dsa'
 hnäh' mah' jmeeyh' hnäh'
 lä' tē' dsëy' hi' jngëeyh'
 hnäh'. Ga'lä'jëē' ba' dsa'
 jmeē' na'høøh' kyah' hnäh'
 lä'kaa' jmi'gyuu' kwaat'
 kin'. 10 Ma'ja' jwëē' dsa' tøy'
 he' ma'dsoo' dsëy', ngëey'
 dsa'kyaayh' cha'nē' dsa'ta',

mah¹ jmeey¹ na⁻hääyh¹ øøyh⁻. ¹¹ Jwëë¹ dsa⁻ jmee¹ lä⁻koh¹ hi⁻ ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio mah¹ ya⁻nääy¹ jee¹ kyah¹ hnäh¹ hi⁻ mi⁻gaay⁻ jwëë¹ dsa⁻. ¹² Lä⁻cha⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ hliih¹. Kih¹ he⁻ja⁻, jwëë¹ dsa⁻ mo⁻so⁻ lä⁻hnääy¹ dsa⁻kyaa¹yh¹. ¹³ Pero hi⁻ kwëeh¹ dsë¹ lä⁻jiih¹ llaa⁻, hi⁻ he¹ ba¹ lää⁻. ¹⁴ Ju⁻hmëë⁻ la⁻, he⁻ mi⁻jnää⁻ lä⁻koo⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih¹, lloo⁻ lä⁻kaa⁻ lä⁻juh¹ jmi⁻gyuu⁻ mah¹ lä⁻kyuu⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻heeh⁻ kih¹ Dio. Ja⁻ ga⁻ jä⁻ jmi⁻ juuh⁻ jmi⁻ goo⁻ kih¹ Dio.

¹⁵ Wa⁻ra⁻ ga⁻lloo¹ jmi⁻ jëeh¹ hnäh¹ neh¹ gwah¹ juuh¹ cheh¹ jaa⁻ jah¹ laa⁻ na⁻høø¹ ngëë¹ jee¹ na⁻jngii¹ ja⁻, lä⁻koo⁻ ga⁻jäh¹ Daniel hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio, (hi⁻ hë⁻ juu¹ la⁻, wa⁻ lä⁻ngëëy¹), ¹⁶ ma⁻ja⁻, hnäh¹ hi⁻ tääh¹ hwa¹ Judea kyuu¹ hnäh¹ ta⁻ moh¹. ¹⁷ Hi⁻ tääh¹ jee¹ ga⁻të¹ to¹ jwëë¹ hne¹, wa⁻ jñaa¹ mah¹ wa⁻kyuu¹ bih¹. Sa⁻ wa⁻ kyey¹ he⁻ cha⁻ cha⁻neh⁻. ¹⁸ Hi⁻ tääh¹ jee¹ nuu⁻ kih¹, ta⁻ wa⁻ lla⁻nääy¹ kiyh¹ he⁻ dsa⁻kyey¹ sa⁻hmiih⁻. ¹⁹ Peer⁻ jwi⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻ kyaa⁻ gyuu⁻ ma⁻ja⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ hi⁻ jää⁻ gyuu⁻ gyuu⁻ ka⁻läh¹. ²⁰ Ngii¹ hnäh¹ kih¹ Dio mah¹ sa⁻ la¹ jii⁻ gyuu⁻ ni⁻ sa⁻ la¹ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹ wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ kyuu¹ hnäh¹. ²¹ Ma⁻ja⁻ jëë¹ dsa⁻ wii¹ jwërte he⁻ sa⁻ ma⁻jëë⁻ dsa⁻ lä⁻ ma⁻ ga⁻nøø¹ jmi⁻gyuu⁻ lä⁻jiih¹ na¹. Ja⁻ jiih¹ mo⁻so⁻ jëë¹ gyih¹ jiih¹koh¹.

²² Wa⁻ra⁻ jäh¹ kih¹ ngoo¹ ba¹ jëë¹ dsa⁻ wii¹ ma⁻ja⁻, ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ jiih¹ sa⁻ jä¹. Pero ta⁻la⁻ kih¹ hi⁻ na⁻lleeh¹ kyaa¹ Dio, chah¹ ba¹ llaa⁻ jmi⁻ he⁻ jëëy¹ wii¹.

²³ Ma⁻ja⁻ cher¹ mah¹ chaa⁻ ko⁻llaa⁻ dsa⁻ jäh⁻: “Hi⁻ Cristo cheh¹ la⁻”, o “hi⁻ Cristo cheh¹ jee¹ oo⁻”, ta⁻ wa⁻ heeh¹ hnäh¹ kiyh¹. ²⁴ Jwëë¹ dsa⁻ ta⁻juu¹ ya⁻nää¹, jäh⁻: “Jnä¹ laan¹ Cristo, jnä¹ ngëen¹ juu¹ kih¹ Dio”. Ja⁻ he⁻ koo⁻ nëë¹ he⁻ juh⁻gaa⁻ jmeey¹, lä⁻jwë⁻ jee¹ mi⁻gaay⁻ dsa⁻, lä⁻jiih¹ hi⁻ na⁻lleeh¹ kyaa¹ Dio mi⁻gaay⁻ cher¹ mah¹ ga⁻la¹. ²⁵ Ma⁻ñeh¹ ba¹ hnäh¹ na¹, jëeh¹ ma⁻jwah¹ ba¹ jnä¹ jää⁻ ha⁻ lä⁻ le¹.

²⁶ Lä⁻ja⁻, cher¹ mah¹ hi⁻ jäh⁻ siih⁻ hnäh¹: “Hi⁻ gya¹ jee¹ oo⁻ hwa¹ kii⁻ jee¹ sa⁻ kwa⁻ ni⁻ miih⁻”, ta⁻ go⁻jëë⁻ hnäh¹. Hi⁻ cher¹ mah¹ jäh⁻: “Hi⁻ gya¹ cha⁻neh⁻ oo⁻”, ta⁻ wa⁻ lä⁻heeh¹ hnäh¹. ²⁷ Jëeh¹, lä⁻koo⁻ jmee⁻ je⁻ñih¹ he⁻ jmee⁻ dsa⁻lä⁻jnä⁻ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻, lä⁻ja⁻ lä⁻jnä⁻ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻ wa⁻ra⁻ jah¹ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo¹ la⁻. ²⁸ Jëeh¹, wa⁻ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee¹ kyaa¹ hi⁻ ma⁻na⁻juu¹, jee¹ ja⁻ kuh¹ tu⁻siih⁻.

Wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ jäh¹
Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo¹

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ Chah¹ ba¹ ga⁻ ma⁻ngëë¹ ma⁻jëë⁻ dsa⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ wii¹ ja⁻, ja⁻ hñiih¹ mo⁻so⁻ lä⁻jnä⁻ jmëë¹ kih¹ hyoo⁻, ni⁻ jmëë¹ kih¹ sih⁻ sa⁻ lä⁻jnä⁻. Lä⁻sii⁻

høø' nuu' hi- hēē- gyuu' jmi-gyuu', hi- lä-jē- he- ga' cha- gyuu' sa'jeh'. ³⁰ Ja- ga' jmee' lii- gyuu' jmi-gyuu' jee' jäh' Hi-ga-lēē'ngo' la-. He-ja- ki'hooh' lä-jēē- nēē' dsa- hi- tääh' hwa' jēēy' Hi-ga-lēē'ngo' la- hi- jäh' gyuu' jee' jni' kyaah' cha-mi'ih- be', laay' jøøh'. ³¹ Mah' cheey' ángele kyaay'. Kyaah' mi'ih' kih' luu' hoo' jøøy' lä-jēē- hi- na-lleeh' kyaay' hi- tääh' lä-jē- kye' kih' jmi-gyuu', ta- ko-taa- lä- ga-tē' jyoh' ko-taa-.

³² Jēē- da' hnäh' kwee- ha- lä- dsoo- juu' kih' chaah' higo mah' mi-tēē' hnäh' hñaa'. Wa-ra- ga-hyo' sih'jñoh' sa'jih' kih', løø- dsa-hyo- moo- kih', ma-ñeh' ba' hnäh' ngoo' ga-tē' jii- jma' ba' ja-. ³³ Lä-ja- hnäh' ka-läh', wa-ra- ga-jēēh' hnäh' dsa-la' lä-jē- he- ma-jwahn' la-, wa' lä-ñeh' hnäh' he- ma-chehn' ho'haah' kyaah' he- jahn' ba' ja-. ³⁴ Ma-ra- ju'dsoo' jwēēhn- hnäh', sa- llaa- dsa- hi- tääh' na' ta'ko- jiih' sa' ga' ma-lä-te' lä-jē- he- ma-jwahn' la-. ³⁵ Ngēē' ba' lä-jē- he- cha- gyuu' hwa', pero juu' kin- lä- ma-cha- ja-ba'.

³⁶ Pero ni- jaa- sa- ñe- hee- jmi' ja-, hee- hor- ja-, ni- ángele hi- tääh' gyuu' sa- ñe-, ni- Joø' Dio sa- ñe-. Hñii' ba' Täa' kyaan- ñe-. ³⁷ Lä-koø- ga-la' jii- kih' Noé, ja-ba' lä-ja- le' wa-ra- ga-tē' jee' jäh' Hi-ga-lēē'ngo' la-. ³⁸ Jēēh',

jää' sa- ga' ma-ja- jma' ma' tääh' dsa- kuh- hi- ma' tääh' dsa- jee- goo- lä- jiih' ga-he' Noé neh- barco. ³⁹ Ni- mi'ih- sa- ga-lä-liih- dsa- lä- jiih' ja' jmi- he- ga-jngih' kih' lä-jēē-. Lä-ja- ka-läh' ni- sa- liih- ga' dsa- wa-ra- ga-tē' jee' jäh' Hi-ga-lēē'ngo' la-. ⁴⁰ Ma-ja- tääh' uu' jmee- ta' jee' nuu- kih', jaa- he' sah-, hi- hi- jaa- he' jä'. ⁴¹ Ma-ja- tääh' uu' dsa-mē' dsē-. Jaa- he' sah-, hi- hi- jaa- he' jä'. ⁴² He-ja- mi-jnøø' hnäh' mi'neh', jēēh' sa- ñeh' hnäh' hee- hor- jäh' Dsa-jøøh' kyaah' hnäh'. ⁴³ Wa- lä-ngēēh' hnäh' he- la-. Cher'mah' jaa- dsa-juu' cha'neh- ga-lä-ñey- hee- hor- dsa-he' dsa-hii- cha'neh- kiyh', jmeey' bii' sa- gwiiy- mah' sa- kway' jwē' he- jä- dsa-hii- cha'neh- kiyh'. ⁴⁴ Ja-ba' lä-ja-, hnøø' ma-na'lluuh' hnäh'. Jēēh', ha- ga- che- jmi' he- sa- jøøh' hnäh', jäh' Hi-ga-lēē'ngo' la-.

Dsa- hi- mi-teh', hi- dsa- hi- sa- jmee- ta'he'

(Lc. 12:41-48)

⁴⁵ Jaa- dsa- hi- mi-teh' hi- cha- huud- dsē- llu' kih', hi- he' ba' na-hñaa' mah' häy' hi- tääh' cha'neh- kih' dsa- juuy', kwēēy' kuh- hor- kih'. ⁴⁶ Llu' la' kih' dsa- hi- jmee- ta'he', cher'mah' mi-teyh' lä-jē- mada- he- nuuy' wa-ra- jah' juuy'. ⁴⁷ Ma-ra- ju'dsoo' jwēēhn- hnäh', ga-lä-jē- ba' he- cha- kih' dsa- juuy' tooyh- gooy-. ⁴⁸ Pero jaa- hi- sa-

hnøø¹ jmee⁺ ta'he¹, jmeey¹
 huu⁻dsē⁻: "Lä⁻hëë⁻ ga⁻ miih⁻
 dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺." 49 He⁻ja⁻
 løøy¹ jmi'baay¹ dsa⁻kyaayh¹
 mah¹ kuh¹hiyh¹ kyaah¹ hi⁻ laa¹
 lla'hiih¹. 50 Pero dsa⁻ hñaa⁻
 dsē⁻ he⁻, jmi⁻ he⁻ sa⁻ jøøy⁻ hi⁻
 hor⁻ he⁻ sa⁻ kyey⁻ ni⁻ miih⁻
 huu⁻dsē⁻, jäh⁻ dsa⁻juy⁻. 51 Sa⁻
 lä⁻ñih⁻ dsëy¹ kih¹ dsa⁻ he⁻
 heeyh¹ wi⁻ mah¹kwëëyh¹heë⁻
 ko⁻jøh¹ kyaah¹ dsa⁻ ta⁻juu¹.
 Jee⁻ ja⁻ ki'hooyh¹ mah¹ juuy¹
 cha⁻jaj¹.

25

*Juu¹ na⁻hmää⁻ lä⁻koo⁻ la⁻
 kih¹ gyaq¹ chih⁻më⁻*

1 He⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻
 kih¹, jeeh¹ kwee⁻ kih¹ gyaq¹
 chih⁻më⁻ hi⁻ na⁻näa¹ chooh⁻
 mi⁻ 'së⁻ na⁻hih⁻ je⁻ mah¹
 dsa⁻heeyh¹ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻
 jee⁻ goo⁻. 2 Hñaa⁻ chih⁻më⁻
 he⁻ ma⁻ cha⁻ huu⁻dsē⁻ llu¹ kih¹,
 hñaa⁻ he⁻ sa⁻ cha⁻ he¹ ma⁻
 jmeey⁻. 3 Lä⁻jëë⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻
 jmee⁻ he¹ he⁻ ga⁻näay¹ kyey⁻
 mi⁻së⁻ kiyh¹, mah¹ sa⁻ ga⁻kay¹
 ga⁻ miih⁻ naa⁻ he⁻ koo⁻.
 4 Pero lä⁻jëë⁻ chih⁻më⁻ hi⁻
 ma⁻ cha⁻ huu⁻dsē⁻ llu¹ kih¹ he⁻,
 ga⁻kay¹ mi⁻së⁻ kiyh¹ ko⁻jøh¹
 kyaah¹ jee⁻ ma⁻ haa⁻ naa⁻ he⁻
 koo⁻. 5 Pero ga⁻lä⁻hëë⁻ ga⁻
 dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ ma⁻ jee⁻ goo⁻
 he⁻. He⁻ja⁻ ga⁻të⁻ gwii⁻ kih¹
 lä⁻jëë⁻ lä⁻jiih¹ ga⁻gwiiy⁻. 6 Ma⁻
 ga⁻të⁻ koo⁻ lla⁻ñuu¹, ga⁻tooh¹
 dsa⁻ miih¹, ma⁻ jäh¹: "Hii⁻
 dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ jee⁻ goo⁻ ja¹.
 Noo⁻hnäh¹ mah¹go⁻mi⁻jeeh¹
 hñih¹." 7 Ga⁻lä⁻jëë⁻ chih⁻më⁻
 he⁻ ga⁻nooy⁻ mah¹ ga⁻taayh¹

ga⁻mi⁻lluy¹ mi⁻ 'së⁻ kiyh¹.
 8 Lä⁻jëë⁻ hñaa⁻ chih⁻më⁻
 hi⁻ sa⁻ jmee⁻ he¹ ga⁻siiyh¹
 chih⁻më⁻ hi⁻ ma⁻na'lluu⁻
 he⁻: "Kwëëh¹ jnääh¹ miih⁻
 naa⁻ kyah¹ hnäh¹. Jëëh¹
 ma⁻ngoo¹ ga⁻uu⁻ mi⁻së⁻ kyaq¹
 jnääh¹." 9 Mah¹ ga⁻jeeh¹
 lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻na'lluu⁻ he⁻
 siiyh¹: "Llu¹ go⁻läh¹ hnäh¹
 jee⁻ hñih¹ dsa⁻, jëëh¹ he⁻
 kye⁻ jnääh¹ sa⁻ lee⁻ kih¹ jee⁻
 lä⁻jëë⁻ jne⁻." 10 Ta⁻ko⁻jiih¹
 ga⁻näay¹ ga⁻läy¹ naa⁻ he⁻
 koo⁻ ja⁻, ja¹ dsa⁻ñuuh⁻
 hi⁻ jee⁻ goo⁻ he⁻. Lä⁻jëë⁻
 chih⁻më⁻ hi⁻ ma⁻na'lluu⁻
 he⁻ ga⁻taayh¹ kyaayh¹ jee⁻
 ga⁻la¹ jmi⁻. Ja⁻ hñih¹ ga⁻jnë⁻
 ho'haah¹. 11 Ko⁻hwëë⁻ ja⁻ba⁻
 ma⁻ya⁻näa⁻ chih⁻më⁻ hi⁻
 na¹lä⁻ naa⁻ he⁻, ma⁻ jäh¹:
 "Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺, Dsa⁻jøøh¹
 kyaan⁺, nä⁻ ho'haah¹ kyaq¹
 jnääh¹." 12 Mah¹ ga⁻jeeh¹
 dsa⁻ he⁻ juu¹ kiyh¹, ga⁻siiyh¹:
 "Ma⁻ra⁻ ju'dsoo⁻ jwëëhn¹"
 hnäh¹, sa⁻ kyuun¹ hnäh¹." 13 He⁻ja⁻
 mi⁻jnøø¹ hnäh¹
 m¹nëh¹, jëëh¹ sa⁻ ñeh¹ hnäh¹
 hee⁻ jmi⁻ ni⁻ hee⁻ hor⁻ jäh¹
 Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo¹ la⁻.

*Juu¹ na⁻hmää⁻ lä⁻koo⁻ la⁻
 kih¹ uu⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻hyoh¹kuu¹
 (Lc. 19:11-27)*

14 He⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻
 kih¹, jeeh¹ kwee⁻ lä⁻koo⁻
 ga⁻jmeey¹ jaa⁻ dsa⁻, jää⁻ ja⁻ga⁻
 dsooy¹ koo⁻ jee⁻ jwii⁻ uu⁻.
 Ga⁻tëëyh¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻
 ta⁻ kiyh¹ mah¹ ga⁻tooyh¹ goo⁻
 kuu¹ he⁻ kyaah¹ jmeey¹ ta⁻.
 15 Jaa⁻ he⁻ ga⁻kwëëyh¹ hñaa⁻
 mil kuu¹. Jee⁻ ga⁻të⁻ uu¹

he' ga'kwëeyh' to' mil. Jee' ga'të' uu' he' ga'kwëeyh' koo' mil ba'. Lä'jaa' lä'jaa' ga'kwëeyh' lä'koo' te' tääy' jmeey' ta'. Ja'ga' na' ngooy' uu'. 16 Hi' ga'hyoh' hña' mil kuu' he', ga'jmeey' ta' kyaah' mah' ga'liyh' jyoh' ga' hña' mil na-dsë' lle'. 17 Ja'ba' lä'ja' ga'jmeey' hi' ga'hyoh' to' mil kuu' he', mah' ga'liyh' jyoh' ga' to' mil na-dsë' lle'. 18 Pero hi' ga'hyoh' koo' mil kuu' he', ngooy' na'jmeey' too' hwa' mah' na'hmäy' kuu' kih' dsa-jmuy'.

19 'Ma-ngëë' cha-miih-jmii', ja'ga' jah' dsa-jmuy' lä'jëë' uu' dsa' he'. Mah' ga'ngiiyh' kwaat' kih' lä'jaa' lä'jaa'. 20 To-në' ga'lloo' hi' ga'hyoh' hña' mil kuu', na'kooy' jyoh' ga' hña' mil na-dsë' lle'. Mah' ga'jäyh' siiyh': "Dsa-jøøh' kyaan', ga'kwëëh' jnä' hña' mil kuu'. Hee' la' kiin' jyoh' ga' hña' mil he' ga'lihn' na-dsë' lle' kuu' ja'." 21 Mah' ga'jäyh' dsa-jmuy' siiyh': "Lluu' ba' hne' moz' kyaan' hi' mi-teh' kyaah' jnä'. Kih' he' ma-lä-teh' kyaah' ko-hi'pih' he' ga'hñah', he'ja' kwëëhn' hne' cha-gamiih'. Ña' kyaah' jnä' mah' wa' dsa'toohn' jee' chaa' jne' llu'."

22 'Ga'lloo' ka-läh' hi' ga'hyoh' to' mil kuu'. Ga'jäyh': "Dsa-jøøh' kyaan', to' mil kuu' ga'kwëëh' jnä'. Hee' la' kiin' jyoh' ga' to' mil he' ga'lihn' na-dsë' lle'

kuu' ja'." 23 Mah' ga'jäyh' dsa-jmuy' siiyh': "Lluu' ba' hne' moz' kyaan' hi' mi-teh' kyaah' jnä'. Kih' he' ma-lä-teh' kyaah' ko-hi'pih' he' ga'hñah', he'ja' kwëëhn' hne' cha-gamiih'. Ña' kyaah' jnä' mah' dsa'toohn' jee' chaa' jne' llu'."

24 'Jee' ga'dsaa', ja' hi' ga'hyoh' koo' mil kuu'. Mah' ga'jäyh': "Dsa-jøøh' kyaan', kyuu' hne' he' hääh'. Chooh' ta' jee' sa' ma-jñeeh', jmuy' mi'ju' jee' sa' na-jnä' kyah'. 25 Kih' he'ja', ga'lä'gohn' mah' ga'hmän' kuu' kyah' neh' hwa'. Jee' la' kiin' he' la' kyah'." 26 Mah' ga'jäyh' dsa-jmuy': "He' ba' che-hlëeh' hne' moz' jwih'. Ñeh' ba' hne' kwee' he' choohn' jee' sa' ma-jngëen' mah' jmuy' mi'ju' jee' sa' na-jnä' kin'. 27 Kih' he'ja', ma-ää' jmii' ma' mi-hääh' dsa' kuu' kin', mah' ma-la' ma-jahn', ma'ngëëh' kin' na'tee' kyaah' sa'joo'. 28 Jñuuh' hnäh' kuu' na' mah' kwëëh' hi' cha' kih' gya' mil. 29 Jëeh', hi' cha' kih', hyoyh' ga' mah' lä'cha' kiyh' cha-gamiih'. Hi' cha' miih' kih', dsa-jñuh' go-te' he' cha' kiyh'. 30 Moz' jwih' na', jwää' ta' ka'hne' jee' na'hoo'. Jee' ja' ki'hooyh' mah' jmuy' cha'jay'."

Lä'la' le' kih' dsa' wa'ra' ga'të' jee' lla' Dio ta'

31 'Wa'ra' ga'të' jee' jäyh' Hi' ga'lëë'ngo' la', jee' ba' je' tø-jlëë' ñih' jäyh' ko-jøh' kyaah' ángele kyaay', ja'ga'

gyay⁻ laay¹ jøøh¹ jmeey¹
 hih¹. ³² Cha⁻nen¹ ja⁻ kuh¹
 lä⁻jëë⁻ nëë¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻
 hwa¹ la⁻ mah¹ llaa⁻ jnih¹
 ma⁻ kih⁻kih¹. Jmeen⁻ kiyh¹
 lä⁻koo⁻ jmee⁻ dsa⁻ hi⁻ hää⁻
 jah¹ wa⁻ra⁻ ga⁻jmeey¹ ma⁻
 kih⁻kih¹ borrego kyaah¹
 chivo. ³³ Llaan⁻ borrego
 jwoo¹ ra⁻llu¹ kin⁻ mah¹ chivo
 llaan⁻ jwoo¹ ra⁻këh¹.

³⁴ 'Mah¹ jawah⁻ jnä¹, hi⁻ laa¹
 Dsa⁻ta¹ jøøh¹, jwiin⁻ hi⁻ tääh¹
 jwoo¹ ra⁻llu¹ kin⁻: "Ya⁻nää¹
 hnäh¹ hi⁻ ma⁻na⁻jää¹ kyaa¹
 Täa¹ kyaan⁻. Kyah¹ ba¹ hnäh¹
 jee¹ jmee⁻ Dio hih⁻ la⁻ he⁻
 ma⁻na⁻llu¹ kyah¹ hnäh¹ lä⁻ma¹
 hu¹ jmi⁻gyu¹. ³⁵ Jëeh¹, lä⁻
 ma¹ kyohn⁻ ga⁻kwëeh¹ ba¹ jnä¹
 he⁻ ga⁻kuhn¹. Lä⁻ ma¹ lä⁻kii⁻
 dsën⁻, ga⁻kwëeh¹ ba¹ jnä¹ jmi⁻
 he⁻ ga⁻huhn¹. Lä⁻ ma¹ ngën⁻
 cha¹jwë¹ juuh⁻ ga⁻teeh⁻ ba¹
 jnä¹ cha¹neh⁻ kyah¹ hnäh¹.
³⁶ Ma¹ sa⁻ cha⁻ he⁻ ma¹ këhn⁻,
 ga⁻kwëeh¹ ba¹ jnä¹ hmi⁻h⁻ he⁻
 ga⁻këhn⁻. Lä⁻ ma¹ kyaan¹
 dsaahn¹ na⁻nääh¹ hnäh¹ kin⁻.
 Lä⁻koo⁻ ma¹ hää⁻ neh⁻ne¹,
 na⁻jëëh¹ hnäh¹ jnä¹."

³⁷ 'Ma¹ja⁻ jah⁻ lä⁻jëë⁻
 hi⁻ lluu¹ he⁻ süyh⁻ jnä¹:
 "Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, ¿lih¹ ba¹
 ga⁻jëë⁻ jnääh¹ hne⁻ ngëh⁻
 kyaah¹ mah¹ ga⁻kwa¹ jnääh¹
 he⁻ ga⁻kuh¹? ¿Lih¹ ba¹ ga⁻jëë⁻
 jnääh¹ ngëh⁻ na⁻kii⁻ hoh¹
 mah¹ ga⁻kwa¹ jnääh¹ jmi⁻ he⁻
 ga⁻hih¹? ³⁸ ¿Lih¹ ba¹ ga⁻jëë⁻
 jnääh¹ ngëh⁻ cha¹jwë¹ juuh⁻
 mah¹ ga⁻tee¹ jnääh¹ hne⁻?
 ¿Lih¹ ba¹ ga⁻jëë⁻ jnääh¹ sa⁻
 cha⁻ hmi⁻h⁻ ma¹ kyeh¹ mah¹

ga⁻kwëeh¹ jnääh¹ hne⁻ hmi⁻h⁻
 he⁻ ga⁻kyeh¹?

³⁹ '¿Lih¹ ba¹ ga⁻jëë⁻ jnääh¹
 dsaah¹ hne⁻? ¿Lih¹ ba¹ ga⁻jëë⁻
 jnääh¹ hne⁻ hää⁻ neh⁻ne¹
 mah¹ na⁻jëë⁻ jnääh¹ hne⁻?",
 jäyh⁻ süyh⁻ jnä¹.

⁴⁰ 'Ja⁻ ga⁻na⁻ jawah⁻ jnä¹, hi⁻
 laa¹ Dsa⁻ta¹ jøøh¹, jwi⁻ jnih¹:
 "Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo¹ jwëëhn⁻
 hnäh¹, he⁻ ga⁻jmeeh¹ hnäh¹
 kih¹ øøhn¹ hi⁻ tä⁻nee¹ tääh¹
 la⁻, he⁻ ga⁻jmeeh¹ hnäh¹ kin⁻
 ba¹ja⁻."

⁴¹ 'Lä⁻ chah¹ ja⁻ jwiin⁻
 hi⁻ tääh¹ jwoo¹ ra⁻këh¹ he⁻:
 "Jñuuh¹ hnäh¹ kin⁻ hi⁻ kyaah¹
 dso¹jwi¹, ta⁻ cha¹je⁻ ba¹ kyah¹
 hnäh¹ jee¹ sa⁻ hu¹ jih¹koh¹,
 jee¹ ma⁻na⁻jää¹ kih¹ hi⁻sa⁻llu¹
 kyaah¹ ángele kyaay¹. ⁴² Jëeh¹
 lä⁻ ma¹ kyohn⁻ sa⁻ ga⁻kwëeh¹
 jnä¹ he⁻ ma¹ kuhn¹. Lä⁻ ma¹
 lä⁻kii⁻ dsën⁻, sa⁻ ga⁻kwëeh¹
 jnä¹ jmi⁻ ma¹ huhn¹. ⁴³ Lä⁻
 ma¹ ngën⁻ cha¹jwë¹ juuh⁻, sa⁻
 ga⁻teeh⁻ jnä¹ cha¹neh⁻ kyah¹
 hnäh¹. Ma¹ sa⁻ ga⁻lä⁻ cha⁻ he⁻
 ma¹ këhn⁻, sa⁻ cha⁻ hmi⁻h⁻
 ga⁻kwëeh¹ jnä¹. Lä⁻ ma¹
 kyaan¹ dsaahn¹ hi⁻ ma¹ hää⁻
 neh⁻ne¹, hnäh¹ sa⁻ na⁻jëëh¹
 jnä¹."

⁴⁴ 'Ma¹ja⁻ ngii¹ dsa⁻ he⁻
 juu¹ kin⁻, jäyh⁻: "Dsa⁻jøøh¹
 kyaan⁻, ¿lih¹ ba¹ ga⁻jëë⁻ jnääh¹
 ngëh⁻ kyaah¹, ngëh⁻ na⁻kii⁻
 hoh¹, sa⁻ cha⁻ hmi⁻h⁻ ma¹
 këh¹, ma¹ na⁻hëëh¹ cha¹jwë¹
 juuh⁻, ma¹ dsaah¹ o ma¹ hää⁻
 neh⁻ne¹ mah¹ sa⁻ ga⁻jmeeh¹
 jnääh¹ be¹ kyah¹?"

⁴⁵ 'Ja⁻ ga⁻na⁻ jawah⁻ jnä¹, hi⁻
 laa¹ Dsa⁻ta¹ jøøh¹, jwi⁻ jnih¹:

“Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jw⁻eēhn⁻ hnäh⁻, he⁻ sa⁻ ga⁻jm⁻ääh⁻ hnäh⁻ he⁻ hi⁻ tä⁻ñee⁻ tääh⁻ la⁻, jnä⁻ ba⁻ he⁻ sa⁻ ga⁻jm⁻ääh⁻ hnäh⁻ he⁻. ⁴⁶Lä⁻j⁻ë⁻ hi⁻ hl⁻ë⁻h⁻ he⁻ dsa⁻nä⁻y⁻ jee⁻ sa⁻ lla⁻ j⁻ë⁻y⁻ w⁻h⁻. Mah⁻ lä⁻j⁻ë⁻ hi⁻ lluu⁻ he⁻ dsa⁻nä⁻y⁻ jee⁻ mo⁻ so⁻ juu⁻y⁻.”

26

Ma⁻hnooh⁻ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ ma⁻ sa⁻ayh⁻ Jesús

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹Ma⁻la⁻ ba⁻ ma⁻kwa⁻ Jesús lä⁻j⁻ë⁻ juu⁻ ja⁻, ga⁻j⁻äyh⁻ siyh⁻ jnääh⁻ discípulo kya⁻ay⁻:

²—Ma⁻ñeh⁻ ba⁻ hnäh⁻, na⁻ jee⁻ to⁻ jmi⁻ ma⁻la⁻ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh⁻. Jee⁻ ja⁻ ng⁻ë⁻ dsa⁻ Hi⁻ga⁻l⁻ë⁻ngo⁻ la⁻ mah⁻ tä⁻äy⁻ dsöh⁻ hma⁻ cru⁻.

³Ma⁻ja⁻ ga⁻kuh⁻ jmi⁻dsa⁻ ka⁻ah⁻ kya⁻ah⁻ lä⁻j⁻ë⁻ ta⁻jwoh⁻ kya⁻ ley kya⁻ah⁻ lä⁻j⁻ë⁻ dsa⁻gy⁻uh⁻ n⁻ë⁻ta⁻ kih⁻ Caifá, jmi⁻dsa⁻ hi⁻ kye⁻ n⁻ë⁻. ⁴Mah⁻ ga⁻ta⁻ayh⁻ juu⁻ kwee⁻, ha⁻ lä⁻ jee⁻ sa⁻ayh⁻ Jesús kya⁻ah⁻ juu⁻ ta⁻juu⁻ mah⁻ jng⁻ë⁻y⁻h⁻.

⁵—Sa⁻ le⁻ ka⁻ah⁻ jnih⁻ jee⁻ jmi⁻ la⁻, mah⁻ sa⁻ chí⁻jwaa⁻ dsa⁻ jee⁻ jw⁻i⁻ la⁻ —ga⁻j⁻äyh⁻.

Ja⁻ dsa⁻m⁻ë⁻ ga⁻huu⁻ jmi⁻ mi⁻jw⁻i⁻ lle⁻ Jesús

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶Ma⁻ gya⁻ Jesús ka⁻lä⁻h⁻ jee⁻ jw⁻i⁻ Betania cha⁻neh⁻ kih⁻ Simón hi⁻ ma⁻ dsa⁻ah⁻ dsoo⁻ hmih⁻ h⁻ø⁻. ⁷Jee⁻ ja⁻ gyay⁻ kuh⁻hi⁻y⁻, ma⁻ ga⁻lloo⁻ ja⁻ dsa⁻m⁻ë⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻

ko⁻ s⁻ë⁻ alabastro he⁻ haa⁻ jmi⁻ mi⁻jw⁻i⁻ he⁻ kye⁻ hmooh⁻. Mah⁻ ga⁻huuy⁻ lle⁻ Jesús. ⁸Ma⁻ ga⁻j⁻ë⁻ jnääh⁻ lä⁻ko⁻ ga⁻j⁻mee⁻ dsa⁻m⁻ë⁻ he⁻, ga⁻lä⁻lle⁻ jnääh⁻, mah⁻ ga⁻j⁻äh⁻ jnääh⁻:

—¿He⁻la⁻ ma⁻hee⁻ dsa⁻m⁻ë⁻ na⁻ jmi⁻ mi⁻jw⁻i⁻ kih⁻? ⁹Llu⁻ wa⁻ra⁻ jäh⁻ kih⁻ ga⁻hn⁻y⁻ go⁻te⁻ ba⁻ mah⁻ kuu⁻ ja⁻ ma⁻ kw⁻ë⁻y⁻h⁻ hi⁻ tä⁻ñee⁻.

¹⁰Pero ga⁻lä⁻ky⁻uh⁻ Jesús hu⁻ds⁻ë⁻ kya⁻ jnääh⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻siyh⁻ jnääh⁻:

—¿He⁻la⁻ jmee⁻ hnäh⁻ jw⁻i⁻h⁻ kih⁻ dsa⁻m⁻ë⁻ la⁻? Llu⁻ ba⁻ he⁻ ma⁻jmeey⁻ lä⁻la⁻ kin⁻. ¹¹J⁻ë⁻h⁻, lä⁻ ma⁻t⁻ä⁻h⁻ na⁻ ba⁻ hi⁻ tä⁻ñee⁻ kya⁻ah⁻ hnäh⁻. Pero jnä⁻, mo⁻ so⁻ gyan⁻ ki⁻w⁻ë⁻ jee⁻ kyah⁻ hnäh⁻. ¹²Kya⁻ah⁻ he⁻ ma⁻huuy⁻ jnä⁻ jmi⁻ mi⁻jw⁻i⁻, he⁻ ma⁻mi⁻lluy⁻ jnä⁻ j⁻ä⁻ ba⁻ la⁻, ja⁻ga⁻ haa⁻ dsa⁻ jnä⁻. ¹³Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jw⁻eēhn⁻ hnäh⁻, lä⁻kaa⁻ jmi⁻gy⁻uh⁻ jee⁻ kwa⁻ dsa⁻ ju⁻hm⁻ë⁻ kin⁻, lä⁻cha⁻ juu⁻ ha⁻ lä⁻ko⁻ ma⁻jmeey⁻ dsa⁻m⁻ë⁻ la⁻, mah⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻dsooh⁻ ds⁻ë⁻ dsa⁻ kiy⁻h⁻.

Juda ga⁻ng⁻ë⁻ Jesús

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴Ma⁻ng⁻ë⁻ he⁻ ja⁻, ja⁻ dsa⁻kya⁻ah⁻ jnääh⁻ hi⁻ chee⁻ Juda Iscariote ngooy⁻ kih⁻ dsa⁻ka⁻ah⁻ kya⁻ jmi⁻dsa⁻. ¹⁵Mah⁻ ga⁻j⁻äyh⁻:

—¿Joh⁻ kw⁻ë⁻h⁻ jnä⁻ mah⁻ ng⁻ë⁻ jnih⁻ ja⁻gooh⁻ hnäh⁻? —siyh⁻.

He-ja- ga-jiih¹ dsa- he'
kiyh¹ gyii'gya' kuu' tøø-
16 He-ja- ga-løø¹ Juda hnooh-
ha- lä- jmeey¹ mah¹ ngëey¹
Jesús ja'goo- dsa- he'.

*Ga-jmee' Dsa-jøøh' jnän`
ma-nuu¹ kyaah' ga-hiyh' juu'
(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23;
Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)*

17 To-në' jmiü' he- ga-løø¹
dsa-taah¹ dsa- jmeey- jmiü'
kuyh- he-niih' he- sa¹ kyaah'
levadura, ga-ya-jäh¹ jnääh¹
koo' kih¹ Jesús mah¹ ga-ngii'
jnääh¹ juu' kiyh¹:

—¿Ha- jwah¹ mi'llu' jnääh¹
jee' kih¹ ma-nuu¹?

18 He-ja- ga-jäyh¹ siiyh¹
jnääh¹:

—Go-nää¹ hnäh¹ ta¹ jee'
jwiü- juuh-. Cha'jwë¹ ja-
jeeh¹ hnäh¹ jaa- dsa-. Ja-
jwiü¹ dsa- he': "Lä-la-
jä¹ ta-jwoh¹ kyaä¹ jnääh¹:
Ma-ngoo¹ ga-dsëë¹ jmiü' kin¹.
Cha'neh¹ kyah¹ kyeh¹ jnääh¹
borrego mäh¹ kyaah¹ discípulo
kyaan."

19 He-ja- ga-nøø¹ jnääh¹
lä-koø- mada- he-
ga-jmee¹ Jesús kyaä¹ jnääh¹
hi- ga-mi'llu' jnääh¹ jee'
ga-kuyh- ma-nuu¹.

20 Ma' ga-nuu- jmiü' ja-
ga-gya- Jesús në' na'mes-
kyaah¹ lä-jëë¹ gya-tuu¹ jnääh¹.
21 Ta'ko-jiih¹ ma' tøøh¹ jnääh¹
kih-hih¹ jnääh¹, ga-jäh¹ Jesús:

—Ma-ra¹ ju'dsoo¹ jwëëhn-
hnäh¹, jaa- jee' lä-jëë¹ hi-
kuh- kyaah¹ jnä¹, ngëey¹ jnä¹.

22 Peer¹ ja¹ meeh- dsë-
jnääh¹ ma' ga-nuu¹ jnääh¹ juu'

ja-, mah¹ lä-jaa- lä-jaa- jnääh¹
'ga-ngii' jnääh¹ juu' kiyh¹:

—¿Che' ja- he' jnä¹ na-
hlëeh'? —ga-jäh¹ jnääh¹.

23 He-ja- ga-jëeh- Jesús juu'
kyaä¹ jnääh¹:

—Hi- tä- goo- kyaah¹ jnä¹
neh- wii¹ la-, hi- he' ba' na-
hi- ngëë¹ jnä¹. 24 Ma-ra-
ju'dsoo¹, Hi-ga-lëë¹ ngo¹ la-
le' kiyh¹ lä-koø¹ ma-na-sii-
Pero jwiü- dsa- hi- ngëë-
Hi-ga-lëë¹ ngo¹ la-. Llu¹ ga' la'
kih¹ dsa-nuu¹ he' wa-ra- jäh¹
kih¹ sa¹ ga-lä-chaay¹ go-te-
ba¹.

25 Ja-ga', ga-jëeh- Juda hi-
ga-ngëë¹ Jesús, ga-jäyh¹:

—O che' jnä¹ ba' ta-jwoh¹.

—Hñaah¹ ba' hne- ma-jäh¹ —
ga-jäh¹ Jesús siiyh¹.

26 Ko-jiih¹ tääyh¹ kuyh-
ga-ka¹ Jesús he-niih¹ mah¹
ga-kway¹ ti'hmaah¹ kih¹
Dio. Ma-ngëë¹ ma-kway¹
ti'hmaah¹ kih¹ Dio, ga-llaay¹
he-niih¹ ja-, mah¹ ga-kwëeyh¹
jnääh¹, ga-jäyh¹:

—Kye- hnäh¹ mah¹ kuh¹
hnäh¹, he- la- na- jmi-ngo¹
kin¹.

27 Lä-ja- ka-läh¹ ga-kay¹
wa'kyaah¹, ga-kway¹ ti'hmaah¹
kih¹ Dio, ja-ga' ga-kwëeyh¹
jnääh¹, ga-jäyh¹:

—Hih¹ hnäh¹ lä-jëë¹ hnäh¹.

28 Jëeh¹, he- la- na- jma-
kin¹ he- kyaah¹ jmee¹ Dio
koø- hmooh¹ hmëë¹. He-ja-
tuu¹ jma- kin¹ kih¹ jwëë¹ dsa-
mah¹ dsa-che' dso'kye- kiyh¹.

29 Lä-la- jwëëhn- hnäh¹,
mo'so¹ huh¹ ga' jnä¹ jmiü'
mi'jeh¹ ma-ää-, lä-jiih¹ lloo-

jmii' huhn` ka-läh' lä-hmëë'
kyaah' hnäh' jee' jmee' Täa'
kyaan` hih` -ga-jäh' Jesús
siyh`.

*Ga-hmä' Pee' juu' he- sa'
kyuuy' Jesús*

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-
34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Ma-ngëë' ma-hä' jnääh'
kih' Dio, ga-nøø' jnääh' ta'
moh' Olivo. ³¹ Ja-ga' ga-jäh'
Jesús siyh' jnääh':

-Lä-jëë' ba' hnäh' beeh'
jnä' na' hwë'. Lä-ja- na-sii-
juu' kih' Dio: "Jmeen` dsoo'
kih' hi- hää- lä-jëë' bor-
rego, hi- lä-jëë' borrego
kyaay' sa-jñee'." ³² Pero
ga' ma-lä-jiihn` ka-läh', hiji-
jnä' nün` na-jäan` hnäh' ta'
Galilea.

³³ He-ja- ga-jäh' Pee':

-Ma-ke' lä-jëë' ga-bee'
hne-, pero jnä' jih'koh' sa-
been' hne-.

³⁴ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh'
Pee':

-Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn-
hne-, na' hwë', jää' ja-ga'
hooh' chaah' dsoo', hne-
ma-të' hnë- jiih' ma-hmäh'
juu' he- sa' kyuuu' jnä'.

³⁵ -Ma-ke' ga-juun' ko-jøh'
kyaah' hne-, sa' jwahn-
lä-na- -ga-jäh' Pee'.

Lä-ja- kwee- ba' ga-jäh'
jnääh' lä-jëë' jnääh'.

*Ñee' Jesús Getsemaní
na-chuuy' kyaah' Dio*

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-
46)

³⁶ Ma-ngëë' he- ja-,
ga-nøø' jnääh' kyaah' Jesús
koo- jee' chee- Getsemaní.

Ma' ga-lla-nøø' jnääh' jee' ja-,
ga-siiyh' lä-jëë' jnääh':

-Jee' la- ba' go-taah' hnäh'
ta'ko-jiih' na'chuun' kyaah'
Dio.

³⁷ Ga-jäay' ma-la' Pee',
kyaah' lä-uu' joo' Zebedeo
ba'. Chah' ba' ja' meeh-
dsëy' hi- chaay- cha-miih-
huu'dsë-. ³⁸ He-ja- ga-jäh'
Jesús siyh':

-Peer' meeh- dsën', lä-jiih'
juun' go-te- la' kin'. Jee' na-
ba' jää' jnä'. Kwëeh' hoh'
hnäh', ta' gwii- hnäh'.

³⁹ Ja-ga' ngoo' Jesús miih-
ga' ta' cha'në'. Jee' ja-
ga-juuyh' jney' mah' ga-jluuy'
lley' lä-ga-të' hwa', ga-chuuy'
kyaah' Dio:

-Täa' kyaan', cher'mah'
le', lää' jnä' kih' he- wii' he-
jëen' na'. Pero sa' wa' le'
lä- hnoon' hñiin', wa' le' lä-
hnooh- hñaaah' ba'.

⁴⁰ Ma' jah' Jesús ka-läh' jee'
ma' tääh' discípulo kyaay',
ga-jëey' ma-na-gwiiy-
He-ja- ga-siiyh' Pee':

-¿Che' ni' koo- hor- sa'
ma-lä-be' hoh' he- ma-nah'
na-nëh' kyaah' jnä'? ⁴¹ Wa'
na-nëh' hnäh', ngii' hnäh'
kyah' kih' Dio mah' sa' leh'
he- hliih' hnäh'. Hnøø' ba'
jmi-lle' jnan' kwa' be'. Pero
jmi-ngo' jnan' sa' beë' -
ga-jäyh'.

⁴² Ngooy' ka-läh' na'chuuy'
kyaah' Dio jee' ga-të' to' jiih':

-Täa' kyaan', cher'mah'
sa' le' lääh' jnä' kih' he- wii'
la-, cher'mah' ma-ra' he-
huhn' ba' jnä', wa' le' lä-
hnooh- hñaaah' ba' -ga-jäyh'.

43 Ma' jayh' ka-läh', ga-jëëy' lä-jëë' ba' ma-na-gwii'. Jëeh', lä-gwiiy' jwërte. 44 Ngoo' Jesús ka-läh' lä-hmëë' jee' ga-të' hnë' jiih' na'chuy' kyaah' Dio, ja-ba' kyaah' juu' he- ma-hlëëyh' jää' ja-. 45 Ma' jayh' ka-läh' jee' ma' tøøh' jnääh' lä-jëë' jnääh', ga-siiyh' jnääh':

—Gwii- ba' hnäh' kyah', teeh' hnäh' hoh'. Ma-loo' hor~ jaa' Hi-ga-lëë'ngo' la-, ngëë' dsih' goo- dsa- hñaa- dsë'. 46 Noo- hnäh', mah' ma-nøøn'. Ma-ngoo' ya-jäh' hi- ngëë' jnä' —ga-jäyh'.

Ga-saayh' Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

47 Lla- gyih' juu' ja- ma' ja' Juda, jaa- jee' lä-jëë' gya-tuu' dsa-kyaah' jnääh'. Jay' kyaah' koo- nää' dsa-, hi- ma' kye- ñe', hi- ma' kye- hma-, lä-hih' kih' ta-jwöh' kyaa' ley kyaah' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-, kyaah' dsa-gyuuh'. 48 Juda hi- ga-ngëë' Jesús, jää' ga-taayh- dsa- he' juu':

—Hi- chuhn' kih', hi- he' he'. Ja- saah' hnäh' —ga-jäyh'.

49 He-ja- jay' chuh' kih' Jesús.

—Ha- ma-ñeh' ta-jwöh' —ga-jäyh'.

Na- ma-hii' ga-chuyh' kih' Jesús. 50 Ja-ga' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ome-, ¿hee- kih' ma-ñeh' hne-?

Lä-chah' ja- ga-ya-jäh' dsa- he' mah' ga-sooh' kih' Jesús.

51 Pero jaa- dsa-kyaah' jnääh', ga-sëëyh' ñe' ga-jmeey' dsoo' kih' jaa- hi- ma' jmeë- ta-he' kih' jmi-dsa- jøøh'. Ga-kuy' lo-gwa.

52 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh': —Tøøh' ñe' kyah' neh- loo- kih' ka-läh'. Jëeh', lä-jëë' hi- koooh' ñe', kyaah' ñe' juuy'. 53 ¿Che' sa- ñeh', le' ba' ngiin' kih' Täa- kyaan', mah' lä-chah' la- cheey' kin- gya-tø' nää' ángele? 54 Pero cher'mah' lä-ja- ga-la', ¿ha- ba' la- lä-te' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio, jee' lle' lä-jë' he- ää- jmi' le'?

55 Ja-ba' hor~ ja-, ga-jäh' Jesús siiyh' dsa- hi- ga-sooh' kiyh':

—¿Che' dsa-hii- jnä', he- ma-ya-nääh' hnäh' kyaah' ñe' kyaah' hma-, mah' saah' jnä'? Lä-jë' jmi' ma' hään' jee' kyah' hnäh', ma' kwan- juu' koo' gwah' mah' sa- ga-chaah' jnä'. 56 Pero lä-jë' he- la- lle' kih' le' mah' lä-te' juu' he- ga-sii' lä-jëë' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio —ga-jäh' Jesús siiyh'.

Hi- lä-jëë' jnääh' ga-bee' jnääh' Jesús jee' ja-, mah' ga-kyuu' jnääh'.

Na-jäay- Jesús cha'në' dsa-ta'kaah' kyaa' dsa-judiu
(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

57 Lä-jëë' dsa- he', lä- ma' ga-saayh' Jesús, na-jäay- cha'në' Caifá hi- ma' kye- në'

kih' lä-jëë jmi-dsa-kaah'.
 Jee' ja- ma-tääh' jøø-ko-jøh'
 lä-jëë ta-jwoh' kyaa' ley
 kyaah' lä-jëë dsa-gyuuuh'.
 58 Pero Pee' ba' ngooy'
 lleey' kaah' kih' Jesús, lä-
 ga-të' ho'hne- në'ta' kih'
 jmi-dsa-jøøh' he'. Jee' ja-
 ga-he' Pee' ga-jmeey' ko-jøh'
 kyaah' poo- hi- ma-tääh' jee'
 ja-, ma-jëëy- ha- lä- hii' juu'
 ja-.

59 Lä-jëë jmi-dsa-kaah'
 kyaah' dsa-gyuuuh', kyaah'
 lä-jëë hi- laa' ta', ma'
 hnaayh- dsa- hi- ma-bääh-
 Jesús kyaah' juu' ta-juu',
 lä-jwë' jee' ma' jngüyh' kih'.
 60 Pero sa- ga-jmää' juu'
 kiyh', ma-ke- jwëë' dsa-
 ma' bääh- dsih' kyaah' juu'
 ta-juu'. Kyaah' jee' ga-dsaa'
 ga', ga-lla-nää' ga' uu' hi-
 kye- juu' ta-juu', 61 ga-jäyh':

—Ga-nuu' jnääh' ga-jäh'
 dsa-nuuuh- na-: “Le' hlan-
 gwah- juuh- kih' Dio
 mah' kyaah' hne- jmi' ba'
 choohn'.”

62 He-ja- ga-noo- jmi-dsa-
 hi- ma' kye- në' he', ga-ngüy'
 juu' kih' Jesús:

—¿Hee- jwah' hne-, heh'
 lä-koh' hni- dsa- la- kyah'?
 ¿He-la' sa- hlëéh' ni- miih'?

63 Pero sa- ga-ngü' go-te-
 Jesús. Koo- ka-läh' ga-jäh'
 jmi-dsa-jøøh' he' siyh':

—Ma-ra- ju'dsoo' kih' Dio
 jiih', jäh' ¿che' hne- he' Cristo,
 Joø' Dio?

64 —Hne- ba' ma-jäh'. Hi-
 cha- ga' koo- he- jwëëhn-
 hnäh'. Na' ta- cha-në' jëéh'

hnäh' Hi-ga-lëë'ngo' la- gya'
 jwoo' ra-lluu' kih' Dio Jøøh',
 hi- jëéh' hnäh' jäh' ka-läh'
 jee' jni' hii' gyuuuh' —ga-jäh'
 Jesús.

65 He-ja- lä- ma-kyeh' ja-
 jmi-dsa-jøøh' he' hmih- kih'
 ga-güy', ga-jäh':

—iMa-mi-kwayh' Dio jëë!
 ¿Hii- ga' jwaah- jne' jñah'
 hi- jmee' ju'dsoo'? Jee'
 na- ma-nuuh- hnäh' he-
 ma-mi-kwayh' Dio. 66 ¿Hee-
 jwah' hnäh'? —ga-jäh'
 dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa- he'.

He-ja- ga-lä-jëë- ba'
 ga-jäh':

—Ää- jmi' juuy'.

67 Lä-chah' ja- ga-ti'
 ga-hñey' mo-në' Jesús. Ga-ki'
 ga-jnooy' kiyh'. 68 Mah' ma'
 jäh':

—Hne- Cristo, jäh' da', ¿hii-
 na- ma-kwa' kyah'?

*Ga-hmä' Pee' juu' he- sa-
 kyuy' Jesús*

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-
 62; Jn. 18:15-18, 25-27)

69 Ho'hne- ja- ma' gya' Pee',
 ma' ja' jaa- dsa-më' hi- ma'
 jmee- ta' kih' jmi-dsa-jøøh'
 he', mah' ga-jäh' siyh':

—Hne- ka-läh' ma' ngëh-
 kyaah' Jesús hi- chaa-
 Galilea.

70 To-lo- në' jee' lä-jëë-
 dsa- he' ga-hmä' Pee' juu',
 ga-jäh':

—Sa- man- hii- kih' na-
 hlëéh'.

71 Lä-chah' ja- ya-hëë'
 Pee' na'nooy- lä- ga-të'
 ho'haah' jee' dsa-taah' dsa-
 Jñah' dsa-më' ga-jëëy', mah'

ga⁻siiyh⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺
jee⁺ ja⁻:

—He⁺ ba⁺ dsa⁻kyaah⁺ Jesús
hi⁻ chaa⁻ Nazaret na⁻.

⁷² Koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁻juu⁺ Pee⁺,
ga⁻täay⁻ Dio:

—Ni⁻ ko⁻hi⁻pih⁺ sa⁻ kyuun⁻
dsa⁻ oo⁻ —ga⁻jäh⁺.

⁷³ Ko⁻hwëë⁺ ga⁻ja⁻, ga⁻jäh⁺
dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻,
ga⁻siiyh⁺ Pee⁺ ka⁻läh⁺:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁺, hne⁻ he⁺
laa⁺ jaa⁻ dsa⁻kyaah⁺ hi⁻ oo⁻.
He⁻ja⁻ sa⁻ na⁻hee⁻ juu⁺ lä⁻
hlëéh⁺.

⁷⁴ He⁻ja⁻ ga⁻løø⁺ Pee⁺ hlëéh⁻
kyaah⁺ dso⁻jwü⁺ hi⁻ ga⁻täay⁻
Dio:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁺, sa⁻
kyuun⁻ dsa⁻ñüü⁻ na⁻ —
ga⁻jäh⁺.

Na⁻ ma⁻hi⁺ ga⁻hoo⁺
chaah⁺ dsoo⁺. ⁷⁵ Ja⁻ga⁻
ga⁻lä⁻dsooh⁻ dsë⁺ Pee⁺ juu⁺
he⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús ga⁻siiyh⁺
jää⁺: “Jää⁺, ja⁻ga⁻ hoo⁺ chaah⁺
dsoo⁺, hne⁻ jiih⁻ ma⁻hmäh⁺
juu⁺ he⁻ sa⁻ kyuu⁻ jnä⁺.”

He⁻ja⁻ ya⁻hëëy⁺ ta⁻ ka⁻hne⁻,
ga⁻hooyh⁺ lä⁻ jiih⁺ lla⁻ dsëy⁺.

27

*Ga⁻jää⁺ dsa⁻ Jesús cha⁻në⁻
Pilato*

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn.
18:28-32)

¹ Ma⁺ ga⁻jnä⁺, ga⁻kuh⁺ lä⁻jëë⁻
dsa⁻kaah⁺ kyaa⁺ jmi⁻dsa⁻,
kyaah⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻gyuuh⁺.
Ga⁻taayh⁺ juu⁺ kwee⁻ ha⁻ lä⁻
jmeey⁺ mah⁺ jngiih⁺ dsa⁻ kih⁺
Jesús. ² He⁻ja⁻ na⁻jää⁺ dsih⁺
na⁻hñuuy⁻, ga⁻ngëëy⁺ goo⁻
Poncio Pilato hi⁻ ma⁺ laa⁺
lle⁻moh⁺.

Ga⁻juu⁺ Juda

³ Juda he⁺ hi⁻ ga⁻ngëë⁻
Jesús, ga⁻kay⁺ cha⁻miih⁻
hüü⁻dsë⁻ ma⁺ ga⁻jëëy⁺ he⁻
ma⁻jmeë⁺ dsa⁻ he⁺ hih⁻
juu⁺ Jesús. He⁻ja⁻ ñeey⁻
na⁻ngëëy⁺ ka⁻läh⁺ lä⁻jë⁻
gyii⁺gya⁺ kuu⁺ tøø⁻ he⁻ ga⁻jiih⁺
lä⁻jëë⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺ kyaah⁺
dsa⁻gyuuh⁺ he⁺. ⁴ Mah⁺
ga⁻jäh⁺:

—Na⁻bäähn⁻ dso⁻kye⁻,
ma⁻ngëën⁻ jaa⁻ hi⁻ juu⁺ hi⁻
sa⁻ cha⁻ dsoo⁺ cha⁻ kih⁺.

Mah⁺ ga⁻jäh⁺ dsa⁻kaah⁺ he⁺
siiyh⁺:

—¿Hee⁻ ga⁻tëë⁺ jnääh⁺ jëë⁻
jnääh⁺ kyah⁺? Kwaat⁻ kyah⁺
ba⁺ hne⁻ na⁻.

⁵ He⁻ja⁻ ga⁻jwä⁺ Juda kuu⁺
ja⁻ neh⁻ gwah⁻ juuh⁻, mah⁺
ya⁻hëëy⁺ jee⁺ ja⁻, ngooy⁻
na⁻täy⁻ che⁻ luuy⁻. ⁶ Ja⁻ga⁻
ga⁻juuh⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺ he⁺
kuu⁺ ja⁻ mah⁺ ga⁻jäh⁺:

—Sa⁻ le⁺ tøø⁺ jne⁺ kuu⁺
la⁻ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ kuu⁺ he⁻
kwëeh⁻ dsa⁻ Dio, jëéh⁺,
ma⁻hlääh⁺ jma⁻ kyaah⁺ kuu⁺
la⁻.

⁷ He⁻ja⁻ ga⁻taayh⁺ juu⁺
kwee⁻ lay⁺ koo⁻ hwa⁺ kyaah⁺
kuu⁺ ja⁻ jee⁺ haay⁺ dsa⁻ chaa⁻
üü⁻. Hwa⁺ ja⁻ ma⁺ chee⁻ hwa⁺
kih⁺ tē⁻ mi⁻hya⁻. ⁸ He⁻ja⁻
lä⁻jiih⁺ jmi⁻ na⁺, hwa⁺ ja⁻
chee⁻: Hwa⁺ he⁻ ga⁻këë⁻
jma⁻. ⁹ Lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻te⁻
lä⁻koo⁻ ga⁻jäh⁺ Jeremia
hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu⁺ kih⁺ Dio
llo⁻joo⁺, ma⁺ ga⁻jäh⁺: “Ga⁻kay⁺
gyii⁺gya⁺ kuu⁺ tøø⁻, he⁻ ma⁺
jmeë⁺ dsa⁻ Israel kwaat⁻
ko⁻ja⁻ jiih⁺ kyëë⁺ jaa⁻ dsa⁻,

10 mah' ga'lay' hwa' kih' tē' mi'hya', lä'koō' mada' he' ga'jmee' Dio kin'."

Ga'ka' Pilato ju'dsoo' kih' Jesús

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

11 Ma' cheh' Jesús cha'nē' lle'moh', he'ja' ga'ngii' lle'moh' juu' kiyh':

—¿Che' hne' he' dsa-jøøh' kyaa' dsa- judiu?

He'ja' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh':

—Ma-jäh' ba' hne'.

12 Lä'jēē' jmi-dsa' kaah' kyaah' dsa-gyuu' ma' bääyh' dsoo', pero ni' miih' sa' cha' ga'jeeh' Jesús.

13 He'ja' ga'jäh' Pilato:

—¿Che' sa' nuuh' joh' juu' sa' hnoo' dsa- kyah'?

14 Pero ni' koō' mi'juu' sa' ga'jeeh' Jesús kiyh', he'ja' cha-ga'miih' ma' jēē' dsah' Pilato. 15 Lä'jēē' jiih' ma' tē' jmi' he' kuh' dsa- judiu bor-rego mäh' ma' lää' Pilato jaa' jee' lä'jēē' hi' tääh' neh'ñe' hi' ma' tih' dsē' dsa- ba'.

16 Jmi' ja' ma' hää' neh'ñe' jaa' hi' ma' chee' Barrabá hi' ma' hii' juu' kih'. 17 He'ja' ga'ngii' Pilato juu' kih' hi' ga'kuh' jee' ja':

—¿Hii' hnooh' hnäh' lään'? ¿Che' lään' Barrabá o che' lään' Jesús hi' chee' Cristo? —ga'jäh' Pilato.

18 Jēeh', lä'la' ba' ma'ñey' he' na'høøh' ba' dsa' he' kih' Jesús, heh' ga'ngēē' dsih' ja'gooy'. 19 Ma' gya' Pilato nē'ta' kih', ma' ga'lloo' jaa'

hi' ma' kye' juu' kih' mēy', ma' jäh':

—Jäh' dsa-mē' kyaah': "Ta' bääh' hñaa' kyaah' dsa-ñuu' lluu' he'. Jēeh', ta' ya'jnā' ma-kēē' jnih' na'høø' jwēte."

20 Pero jmi-dsa' kaah' kyaah' dsa-gyuu' ma'taayh' dsa- juu' mah' wa' ngiiy' he' lää' Barrabá mah' wa' juu' Jesús. 21 Koō' ka-läh' ga'jäh' Pilato:

—¿Hii' jee' lä'uu' hnooh' hnäh' lään'?

Lä'jēē' ba' ga'jäh':

—Lää' Barrabá.

22 Mah' ga'jäh' Pilato siyh':

—¿Hee' na' jmeen' kyaah' Jesús hi' chee' Cristo?

Ma' jäh':

—Wa' dsa-taay' dsoh' hma-cru'.

23 Koō' ka-läh' ga'jäh' lle'moh' he' siyh':

—¿Hee' hliih' ma'jmee' dsa-la'?

Pero cha-ga'miih' miih' ga'tooh' dsa' he', ma' jäh':

—Tääy' dsoh' hma-cru'.

Ga'jä' juu' juu' Jesús

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

24 Ma' jēē' Pilato sa' hii' liyh' kyaah' dsa', cha-ga'miih' ga'chi' ga'jwaa' dsa' he'. He'ja' ga'kay' miih' jmi', ga'gyiyh' gooy' cha'nē' lä'jēē' dsa' he', mah' ga'jäh':

—Sa' bääh'n' hñiin' kyaah' jma' kih' dsa- lluu' la'. Na' hñih' ma-na-la' kwaat' kyah' hnäh'.

25 He-ja- ga-jäh' ga-lä-jëë' dsa-he':

—Wa-na-bääh' jnääh' jma-kiyh', lä-kye- joo'sih' jnääh'.

26 Ja-ga- ga-lää' Pilato Barrabá mah' ga-jmeey' hih' ga-jmi' ga-baa' dsa-Jesús. Ma-ngëë' he- ja-, ga-ngëey' Jesús ja'goo- hløø' mah' dsa-täay' dsöh' hma-cru'. 27 He-ja- ga-jää' hløø' kyaa' Pilato Jesús ta-në'ta' kiyh', mah' ga-kuyh' lä-jëë' hløø' lä-ku' lä-ji' kiyh'. 28 Hi- ga-lee' hløø' hmih- kih' Jesús mah' ga-kyeh- dsih' koo- hmih-gyuu' läh- lä-koh' he- keh-rey. 29 Ga-kay' wi- too' ga-jmeey' koo- he- lih- mah' ga-tooyh- lle' Jesús lla- coron. Ga-tooyh- koo- hma-tah-gooy- ra-lluu', ma' jmää- dsih' lä-koo- jaa- dsa-ta' jøøh'. Ja-ga- ga-juuyh' jney' cha'nëy' mah' ga-mi-kwayh' ma' jäh':

—Peer- jøøh' dsa-ta' kyaa' dsa- judiu.

30 Ga-ti' ga-hñe' dsih', ga-kay' hma-tah- mah' ga-bay' lley. 31 Ma-ngëë' ma-mi-kwah' dsih', ga-lee' dsa- hmih- gyuu' he- ga-kyeyh- ja-, mah' ga-kyeyh- ka-läh' hmih-kiyh', ja-ga- ga-jäy' na-täay' dsöh' hma-cru'.

Ga-täay- Jesús dsöh' hma-cru-

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 Lä- ma' ga-hwëey- në'ta' ja-, ga-jëey' jaa- dsa- chaa-

Cirene hi- ma' chee- Simón. Ga-jmee' hløø' bi' ga-ka' dsa- he' hma-cru- kih' Jesús. 33 Ga-jäy' Jesús lä- ga-të' jee' chee- Gólgota, he- hnøø' jäh': Moo' Lle' Hli'. 34 Jee- ja- ga-kwëeh' dsih' jmih- jiih- he- na-kaah- jmih- llih'. Koo- ga-hlayh' miuh- ba', sa- ga-hiyy' ma' hiyh' jmih- ja-. 35 Ma-ngëë' ma-tää- dsih' dsöh' hma-cru', ga-ti' ga-llooyh' hmih- kih' Jesús kooyh- suert. Lä-ja- ga-lä-te' lä-koo- ga-jäh' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio: "Ga-ti' ga-llooyh' hmih- kin' kyaa' dsa-kyayh', ga-kooyh' suert mah' jëey' hi- tëë' hmih- kin'." 36 Mah' ga-tayh' ga-høoy' jee' ja-.

37 Ga-tøø' dsa- ta- gyuuh' lley' koo- hwëh' he- jäh' ha- lä- la' dsoo' he- bääh- dsih': "Hi- la- na- Jesús hi- laa' Dsa-jøøh' kyaa' dsa- judiu." 38 Koo' kiyh', ma' tøø' to' hma-cru- jee' ma-na- ta- uu' dsa-hii-, jaa- jwoo' ra-lluu' kiyh', jaa- jwoo' ra-këh' kiyh'.

39 Lä-jëë' hi- ma' dsa-ngëë' ta- ja- ma' jiiyh- lley' hi- ma' mi-kwayh' kih' Jesús. 40 Ma' jäh':

—Hne- hi- ma' tu' gwah- juuh' mah' kyaa' hñe- jmih' ma' chooh', lä- hñaa'. Jñaa- në' hma-cru- na-, cher' mah' dsoo' laah' Joo' Dio.

41 Ja-ba' lä-ja- ga-jmee' lä-jëë' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaa' ta-jwoh' kyaa' ley, kyaa' lä-jëë' dsa-gyuuh', ma' jäh':

42 —Ga⁻lääy¹ ba¹ jñah¹ dsa⁻ mah¹ sa⁻ liyh⁻ lääy¹ hñiiy¹. Cher¹ mah¹ dsoo¹ läay¹ Dsa⁻ jøøh¹ kyaa¹ dsa⁻ Israel, wa¹ jñaa¹ hñiiy¹ na¹ dsoh¹ hma⁻ cru⁻, ja⁻ ga⁻ lä⁻ heeh¹ jne¹ kiyh¹. 43 Ga⁻ kay¹ o⁻ jøh⁻ dsē⁻ kih¹ Dio. He⁻ ja⁻ cher¹ mah¹ Dio hnäay¹, hñii¹ Dio wa¹ lääy¹ na¹, jēeh¹ he¹ ba¹ hñiiy¹ ma¹ jāyh¹ läay¹ Joo¹ Dio.

44 Lā⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁻ ga⁻ mi⁻ kwah¹ hi⁻ hii⁻ hi⁻ ma¹ taā⁻ jyoh¹ hma⁻ cru⁻ koo¹ kiyh¹.

Ga⁻ juu¹ Jesús

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Ma¹ ga⁻ tē¹ llā¹ hyoo⁻, lä⁻ kaā⁻ jmi⁻ gyuu⁻ ga⁻ nuu⁻ lä⁻ jiih¹ ga⁻ tē¹ ko⁻ hi⁻ hnē⁻ ta⁻ ga⁻ hloo⁻. 46 Ja⁻ ba¹ hor⁻ ja⁻, ga⁻ hlēeh¹ Jesús koo⁻ ki⁻ gaa⁻, ga⁻ jāyh¹:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —he⁻ la⁻ hnøø¹ jāh⁻: Dio kyaan⁻, Dio kyaan⁻, ¿he⁻ la⁻ ma⁻ beeh⁻ jnä¹?

47 Ko⁻ llāā¹ hi⁻ ma¹ tāāh¹ jee¹ ja⁻ ga⁻ nuuy¹ he⁻ ga⁻ hlēeyh¹, he⁻ ja⁻ ga⁻ jāyh¹:

—Jēē¹ da¹, tēeyh⁻ Elía.

48 Lā⁻ chah¹ ja⁻ ngoo¹ ko⁻ chih¹ jaa⁻ dsa⁻ kyaayh¹, ga⁻ kay¹ koo⁻ wa⁻ joo⁻, ga⁻ mi⁻ gyayh¹ joo⁻ kyaah¹ jmi⁻ jiih⁻. Ga⁻ llā⁻ lley¹ lle¹ hma⁻ mah¹ ga⁻ chooy¹ ma¹ hih¹ Jesús. 49 Ko⁻ llāā¹ ma¹ jāh⁻:

—Ta⁻ jmāāy¹ he¹. Wa¹ jēē¹ da¹ jne¹ che¹ jā⁻ Elía mah¹ lääy¹.

50 Koo⁻ ka⁻ läh⁻ ga⁻ hoo¹ Jesús koo⁻ ki⁻ gaa⁻, ja⁻ ga⁻ ga⁻ ngēey¹ jmi⁻ lle⁻ kiyh¹.

51 Lā⁻ chah¹ ja⁻ ga⁻ gii⁻ hmi⁻h⁻

he⁻ ma¹ na⁻ jnē⁻ llah¹ gwah¹, ga⁻ løø¹ ta⁻ gyuu¹ lä⁻ ga⁻ tē¹ hwa¹. Ga⁻ jeh¹ wii¹ jwē¹te hwa¹ lä⁻ jiih¹ ga⁻ llāā¹ kuu¹ hloo⁻.

52 Hi⁻ ga⁻ na⁻ to⁻ høø⁻ kih¹ jwēē¹ hi⁻ na⁻ jngēē¹ kyaa¹ Dio mah¹ ga⁻ lä⁻ jiiyh⁻ hi⁻ ma¹ na⁻ juu¹. 53 Lā⁻ chah¹ ja⁻ ga⁻ hwēē⁻ hi⁻ he¹ neh⁻ to⁻ høø⁻ ma¹ ga⁻ lä⁻ jiih⁻ Jesús, ja⁻ ga⁻ ga⁻ nāāy⁻ ta⁻ jee¹ jwii⁻ na⁻ jngii⁻ jee¹ ga⁻ mi⁻ jnäāy⁻ hñiiy¹ jee¹ kih¹ jwēē¹ dsa⁻.

54 Ga⁻ jwaayh¹ jwē¹te juu¹ hløø¹ kyaah¹ dsa⁻ kyaayh¹ hi⁻ ma¹ hää⁻ Jesús, ma¹ ga⁻ jeh¹ wii¹ hwa¹ hi⁻ ma¹ ga⁻ jēey¹ lä⁻ jē⁻ he⁻ ga⁻ la⁻ ja⁻. Ga⁻ jāyh¹:

—Ma¹ ra¹ ju⁻ dsoo¹, he¹ ba¹ Joo¹ Dio na⁻.

55 Ko⁻ ni⁻h⁻ ga⁻ ja⁻ ma¹ tāāh¹ ka⁻ läh⁻ jwēē¹ dsa⁻ mē⁻ hi⁻ ma¹ jēē⁻. Dsa⁻ mē⁻ he¹ ya⁻ nāā⁻ kyaah¹ Jesús lä⁻ ga⁻ tē¹ hwa¹ Galilea. Hi⁻ he¹ ma¹ jmee⁻ ta⁻ he¹ kiyh¹. 56 Jee¹ ja⁻ ma¹ hää⁻ María Magdalena kyaah¹ María choo¹ Jacobo kyaah¹ José, kyaah¹ choo¹ chih⁻ kyaa¹ Zebedeo.

Ga⁻ haay¹ Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

57 Ta⁻ ga⁻ hloo¹ jmi⁻ ja⁻, ja¹ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu¹ hi⁻ ma¹ chaa⁻ Arimatea hi⁻ ma¹ chee⁻ José. Hi⁻ he¹ ka⁻ läh⁻ ga⁻ lāā¹ discípulo kyaa¹ Jesús.

58 Nēē¹ dsa⁻ he¹ na⁻ hlēeh¹ kyaah¹ Pilato mah¹ kway¹ jwē¹ jyooy¹ jmi⁻ ngo¹ kih¹ Jesús dsoh¹ hma⁻ cru⁻. Ga⁻ kwa¹ bih¹ jwē¹ mah¹ koooy¹ jmi⁻ ngo¹ kih¹ Jesús. 59 He⁻ ja⁻ ga⁻ jyoo¹

José he' jmi-ngo' kih' Jesús mah' ga-lä'äy- koo- ta-jmaah' na-jngii'. ⁶⁰ Mah' ga-tä'ayh- neh' koo- to-høø- hmëë' he- ma' na-hë- kiyh' në' kuu' hloo-. Ma-ngëë' he- ja-, ga-bäy' koo- mi'kuu' juuh- mah' ga-jlëy' ho'too- ja-. Ja-ga'ngaayh'. ⁶¹ Cha'në' kih' to-høø- ja-, ma' gya' María Magdalena kyaah' ga' jñah' María.

Ma' tääh' hløø' høø- to-høø-

⁶² Ma' ga-jnä' jyoh' jmiü', ga-lla-nää' jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa- fariseo cha'në' Pilato. Ma-goh~ jmiü' he- ma' mi-lluü' dsa- hñii' kih' jmiü' he- teeyh- dsëy'. ⁶³ Mah' ga-siiyh-:

—Ma-lä-dsooh~ dsë- jnääh' he- ga-jäh' hi- ta-juu' he'. Lä-koo- ma' chaay- ga-jäyh': Ga' ma-hya- hnë- jmiü' na-juun', lä-jiuhn' ka-läh'. ⁶⁴ He-ja- jmee' mada' høø' dsa- to-høø- lä-jiih' tē' hnë- jmiü'. Jëeh', goo- la' wa'ra- ga-lla-nää' discípulo kyaay' ta-la' hwë', lleey' hliü' mah' mi-gaay- dsa-, jäyh': “Ma-lä-jiiyh' ba' jee' kih' hi- ma-na-juu’”. Lä-ja- le' juuy' cha-ga'miuh- lä-koh' ga' he- ga-juu' Jesús lä- ma' to-në'.

⁶⁵ He-ja- ga-jäh' Pilato siiyh-:

—Hii- hløø' tääh' na-. Go-jä'äy- mah' høøy' to-høø- ha- koh' jiih' le'.

⁶⁶ He-ja- ga-nä'äy' kyaah' hløø' jee' la' to-høø- mah' høøy' kwee-. Ga-jmeey' lii-

hoo' to-høø- mah' sa- tä' dsa- goo-. Hi- ga-llaay' hløø' høø' ka-läh'.

28

Ga-lä'jiih' Jesús

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Ma-goh~ jmiü' he- teeh- dsa- dsë', lä-koh' ga-jnä' to-në' jmiü' kih' seman~, ngoo' María Magdalena kyaah' jñah' María na'jëy- to-høø-. ² Ni- sa- lii- ga' ma' ga-jeh' wiü' jwërte hwa'. Ga-jñaa' gyuuh' jaä- ángel kyaä' Dio. Ma' ga-llooy' jee' ma' la' to-høø-, ga-bäy' mi'kuu' he- ma' na-jnë- mah' ga-gyay- në' kih'. ³ Ángel he' ma' jnääh' lä-koh' je-ñih'. Sa-hmiih- kiyh' ma' la' tō-jlëe- lä-koo- tøø- tūhmoo-. ⁴ Ma' ga-jëe' hløø' hi- ma' tääh' høø' jee' ja- ga-lä-goyh- jwërte lä-jiih' ga-jlä'äy', ga-saa' ga-jaay' hwa' lä-koh' hi- na-juu' ba'. ⁵ Mah' ga-jäh' ángel siiyh- dsa-më' he':

—Ta- wa' gah' hnäh'. Ma- ba' jnä', ma-ya-nääh' hnäh' hnaah- hnäh' Jesús hi- ga-tä'ä- dsa- dsöh' hma-cru'. ⁶ Sa- chaa- jee' la-, hii- ma-lä-jiuh' lä-koo- ga-jäyh' jää'. Ya-nää' hnäh' ya-jëe' jee' ga-kyaa- dsih'. ⁷ Mah' go-nää' hnäh' ko-chih' go-jmeeh' hnäh' juu' kih' lä-jëe- discípulo kyaay' he- ma-lä-jiiyh' jee' kih' hi- na-juu'. Hii- dsöö' dsa-jää' hnäh' ta- Galilea. Jee' ja- jëeh'

hnih'. He-la-na-juu' he-ma-jmeehn' kyah' hnäh'.

⁸ Ma-la-ma-jëe' dsa-më' he' neh' to-høø- ja-, ga-jwaayh' jwërte hi' ta-ko-taa- ga-jëe' dsëy' go-te. Mah' ga-näay' cha-hliiy' na'jmeeyh' juu' kyaa' jnääh'.

⁹ ga-mi-jnääh' Jesús hñii' ta-cha-nëy', ga-jmeey' Dio kih'. Hi' dsa-më' he' ga-näa' chuh' mah' ga-iiy' ti' Jesús, ga-jmeey' juuh' kiyh'.

¹⁰ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh': -Ta' wa' gah' hnäh'. Go-nää' hnäh' go-jmeeh' juu' kih' øøhn' mah' wa' lla-näay' ta' Galilea. Jee' ja- jëey' jnä'.

Ga-juu' dsa-, ga-jäyh' ga-hëe' discipulo hlii' kyaa'

¹¹ Ma-ngëe' ma-näay' ja-, ko-llaa' hløø' hi- ma' høø- to-høø-, na'nää' ta' jee' jwi- na'jmeeyh' juu' kih' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-lä-jë' he- ga-la'. ¹² He-ja- ga-kuh' jmi-dsa- he' kyaah' dsa-gyuu' ga-jwayh' juu', mah' ga-kwëeyh' cha-miikuu' lä-jëe' hløø' he'. ¹³ Mah' ga-taayh- juu':

-Hnäh' ba' na- jwah': "Ta'ko-jiih' na-gwii- jnääh', ga-lla-nää' discipulo mah' ga-hëey' hlii' kyaay'", lä-ja- jwah' hnäh'. ¹⁴ Cher'mah' ga-lä-ñe- lle'moh' lä-jë' he-ma-la-, ma-ñe' ba' jnääh' ha- lä' chiih' jnih' mah' sa-bäayh- hnäh'.

¹⁵ Ga-ka' ba' hløø' he' kuu' ja-, mah' ga-jmeey' lä-koø- juu' he- ga-taah-

dsih'. He-ja- lä- ma-chooh- ja-ba' dsa- judiu juu' ta-juu' ja-, lä-jiih' na'.

Ga-chee' Jesús discipulo kyaa' mah' dsa-kay' ju'hmëe' lä-kaa- jmi-gyuu'

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Lä-jëe' gya-kaa- jnääh' ga-nøø' jnääh' ta' Galilea, ta' moh' jee' ga-jmeey' Jesús mada' he- dsa-nøø' jnääh'.

¹⁷ Lä- ma' ga-jëe' jnääh' ga-jmeey' jnääh' juuh- kiyh', pero ko-llaa' dsa-kyaahn' ma' jmeey' to' dsë'. ¹⁸ He-ja- ja' Jesús chuh' kyaa' jnääh' mah' ga-siyyh' jnääh' lä-la-:

-Ma-na-ngen' jwë' jmeen' hih' kih' lä-jëe' hi- tääh' gyuu' hwa'.

¹⁹ He-ja- jwahn-, go-nää' hnäh' go-kwa' hnäh' juu' lä-kaa- jmi-gyuu' jee' tääh' dsa-, mah' lä-jwëe' discipulo kyaa'. Ja- chaayh' jmi- lä-koø- mada' he- jmeey' Täa', kyaah' Jooy', hi' kyaah' Jmi-lle' Na-jngii'. ²⁰ Ja- mi-tëeh' hnäh' he- mi-tey' lä-jë' mada' he- ma-jmeen' kyah' hnäh'. Mah' hii' jnä' hään' jee' kyah' hnäh' ga-lä-jë' jmi-, lä-jiih' llaa- jmi-gyuu'. Wa' la' lä-ja-.

San Marcos Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga- sii' Marcos

*Ma' kwa- Jwaa- juu' jee' la'
hwa' kii'*

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Jee' la- ma-løø' ju'hmëë'
kih' Jesucristo Joo' Dio,
² lä-koo- ga-jäh' Isaia hi-
ga-ngëë' juu' kih' Dio:

Cheën- jaa- hi- dsa-kwa- juu'
kin-.

Hi- he' dsoo' ta- cha'nëh'
mah' mi-lluy' jwë'
kyah'.

³ Kii- nuuh- koo- lle' he-
hlëëh- hwa' kii- jee' sa-
kwa- ni- miih-:

“Mi-llu- hnäh' jwë' kih'
Dsa-jøøh' jnän',
mi-lluy- hnäh' hñaah' mah'
jäy- ko-dsoo' jwë'”,
ga-jäyh'.

⁴ Ma' choo- Jwaa- jmi-
koo- hwa' kii- jee' sa- kwa-
ni- miih-. Ga-kway' juu' he-
saa- dsa- jmi- hi- ga-hlëëyh'
dsa- mah' wa' dsa-jeeyh-
kyaah' Dio mah' koo- Dio dsë'
kih' dso'kye- kiyh'. ⁵ Jwëë'
dsa- ga-lla-nää' jee' ma'
chëh' Jwaa-. Ga-lla-nää'
hi- chaa- jee' jwii- mäh-
he- na-hee- hwa' Judea hi-
lä-ja- hi- chaa- Jerusalén
ka-läh'. Lä-jëë- dsa- he'
ma' mi-jnääy- he- hlih'
he- ma' jmeey- hi- ga- chaa-
Jwaa- jmi- dsa- he' cha'jmi-
Jordán.

⁶ Hmiih- kih' Jwaa- ma' la'
kyaah' jnu- camey- hi- ma' hä-
loo- tuyh'. Ma' kuyh- iih- hi-
ma' hiyh- jmih' tah' he- ma'
cha- moh'. ⁷ Juu' lä-la- ma'
kway-, ma' jäyh':

—Këë- ga- jä- jaa- hi- jøøh'
ga- lä-koh' ga- jnä'. Hi- ni- sa-
të-dsëen' chiihn' mah' llen-
loo- he- hä- tiiy'. ⁸ Ma-ra-
ju-dsoo' chaañ- hnäh' jmi-
kyaah' jmi- ba', pero hi- jä-
këë- ga- ki- jnä', hi- he' chaa-
hnäh' jmi- kyaah' Jmi-llë'
Na-jngii'.

*Jwaa- ga- chaa' Jesús jmi-
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)*

⁹ Ga-loo- koo- jmi- ya-hëë'
Jesús koo- jwii- he- chee-
Nazaret he- na-hee- hwa'
Galilea, ngooy' mah' ga-choo'
Jwaa- jmi- kiyh' cha'jmi-
Jordán. ¹⁰ Ma' ya-hëë'
Jesús cha'jmi-, lä- chah'
ja- ga-jëëy' ga-na' gyuuh',
ga-jyoo' Jmi-llë' Na-jngii' né'
kiyh' laa- lä-koo- jaa- juu-.
¹¹ Hi- ga-lä-nuuh' koo- juu'
he- ja' gyuuh', he- ma' jäh':

—Hne- laah' gyuu- kyaan-
hi- hnaan-. Peer- chaañ- llu'
kyaah' hne-.

*Ga-ka' hi-sa-llu' dsë' Jesús
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)*

¹² Lä- chah' ja-, ga-jøø'
Jmi-llë' Na-jngii' kih' Jesús
ta- hwa' kii-. ¹³ Jee' ja- ga-jäy'
to'loo' jmi- jee' chaa- jah' hää'
' mah' ga-ka' Tana' dsë' Jesús.
Hi- ga-lla-nää' ángele hi- ma'
jmeë- ta-he' kih' Jesús.

*Ga⁻løø⁺ Jesús kway⁺ juu⁺
hwa⁺ Galilea*

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

14 Ma⁻ngëë⁺ ma⁻taah⁻ dsa⁻
Jwaa⁻ neh⁻ ñe⁺, ngaah⁺ Jesús
ta⁺ hwa⁺ Galilea na⁻kway⁻
ju⁻hmëë⁺ lä⁻koø⁻ jãã⁻ Dio dsa⁻
lä⁻hih⁺ kih⁺. 15 Ga⁻jäyh⁺ lä⁻la⁻:

—Ma⁻dsëë⁺ jmi⁺, he⁻ tøøhm⁺
na⁺ he⁻ jãã⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺
kih⁺. Jëeh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio mah⁺
heeh⁺ hnäh⁺ ju⁻hmëë⁺ kiyh⁺.

*Ga⁻tëeh⁺ Jesús kyeë⁺ dsa⁻ hi⁻
ma⁻ jwã⁻ hma⁺*

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

16 Jee⁺ häã⁺ Jesús jwë⁺ ngoo⁺
ta⁻ cha⁻hoo⁺ jmi⁻ juuh⁻ he⁻
hla⁻ hwa⁺ Galilea, jee⁺ ja⁻
ga⁻jëëy⁺ Simón Pee⁺ kyaah⁺
Andre⁺ øøyh⁻, ma⁺ täãyh⁺
jwäy⁻ hma⁺, jëeh⁺ he⁻ ja⁻
ba⁺ ma⁺ la⁺ ta⁺ kiyh⁺. 17 Mah⁺
ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Ya⁻nääh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺
jnã⁺ mah⁺ mi⁻tëën⁺ hnäh⁺ ha⁻
lä⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ mah⁺ leeh⁺
hnäh⁺ dsa⁻, lla⁻ he⁻ ma⁺ leeh⁺
hnäh⁺ hmoooh⁻.

18 Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻kyey⁻
sa⁻hma⁺ kiyh⁺ mah⁺ ga⁻näãy⁺
kyaah⁺ Jesús.

19 Ma⁻ngëë⁺ gyih⁺ ko⁻niih⁻,
ga⁻jëëy⁺ Jacobo kyaah⁺ Jwaa⁻
joø⁺ Zebedeo ma⁺ täãyh⁺ neh⁻
na⁻moo⁺, ma⁺ hmiiy⁻ sa⁻hma⁺
kiyh⁺. 20 Jesús ga⁻tëë⁺ kiyh⁺ hi⁻
chah⁺ ba⁺ ga⁻jmeey⁺ ko⁻jøh⁺
kyaayh⁺. Ga⁻jã⁻ ba⁺ Zebedeo
jmiiy⁻ neh⁻ na⁻moo⁺ kyaah⁺
lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁺ jmee⁻ ta⁺ kiyh⁺.

*Ga⁻llee⁻ Jesús jaã⁻ jmi⁻lle⁻
hliih⁺ kih⁺ jaã⁻ dsa⁻*

(Lc. 4:31-37)

21 Ga⁻lla⁻näãy⁺ jwii⁻ Ca-
pernaum jmi⁺ ja⁻. Hi⁻ ma⁺
ga⁻të⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻
dsë⁺ ga⁻he⁺ Jesús neh⁻ gwah⁻
mäh⁻, hi⁻ ga⁻løøy⁺ hlëëyh⁻
dsa⁻. 22 Peer⁻ ma⁺ dsaa⁻ dsëy⁺
ma⁺ nuuy⁻ nuuh⁻ kih⁺ Jesús.
Jëeh⁺ ma⁺ hlëëyh⁻ dsa⁻ lä⁻koø⁺
jaa⁻ hi⁻ jmee⁺ hih⁺ ba⁺, ja⁻
lä⁻koø⁺ ma⁺ jmee⁺ ta⁻jwoh⁺
kyaã⁺ ley. 23 Neh⁻ gwah⁻
ja⁻, ma⁺ häã⁺ jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻,
hi⁻ ma⁺ kye⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁺.
Ga⁻hlëëyh⁺ koø⁻ ki⁻gaa⁻,
24 ga⁻jäyh⁺:

—Ta⁺ kaah⁺ jnääh⁺, Jesús
dsa⁻ Nazaret. ¿Che⁺ ma⁻ñeh⁺
mah⁺ mi⁻llaah⁺ jnääh⁺?
Kyuun⁺ ba⁺ hne⁻. Hne⁻ ba⁺
he⁺ hi⁻ na⁻jngëë⁺ kyaã⁺ Dio.

25 Ga⁻juuh⁺ Jesús kih⁺
jmi⁻lle⁻ hliih⁺ he⁺, ga⁻siiyh⁺:

—Ta⁺ tooh⁺ miih⁺, go⁻hëë⁺
jee⁺ häãh⁺ kih⁺ dsa⁻ñuuh⁻ na⁻.

26 He⁻ ja⁻ ga⁻gwa⁺ ga⁻gyaa⁺
dsa⁻ñuuh⁻ he⁺ ga⁻jmeë⁺
jmi⁻lle⁻ hliih⁺ kiyh⁺, ga⁻hooyh⁺
koø⁻ ki⁻gaa⁻, ja⁻ga⁻ya⁻hëëy⁺.

27 Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ ma⁺ täãh⁺
jëë⁻ dsah⁺, ga⁻ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺
dsa⁻kyaayh⁺, ga⁻jäyh⁺:

—¿Hee⁻ ba⁺ juu⁺ na⁻? Hmëë⁺
ba⁺ la⁺ juu⁺ na⁻. Peer⁻ beë⁺ juu⁺
kiyh⁺, lä⁻kye⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁺
jmeey⁻ hih⁺ kih⁺ mah⁺ nuuh⁺
kiyh⁺.

28 Chah⁺ ba⁺ ga⁻lä⁻cha⁻
juu⁺ kih⁺ Jesús lä⁻kaa⁻ hwa⁺
Galilea.

*Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús ma⁻choo⁺
Simón Pee⁺*

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

29 Ma⁺ ya⁻hëë⁺ Jesús neh⁻
gwah⁻ mäh⁻, ngooy⁺ kyaah⁺

Jacobo kyaah' Jwaa' cha'neh' kih' Simón kyaah' André' øøyh'.³⁰ Ma'choo' Simón ma' kyaa' dsaah' llii', he'ja' ga'jmeey' juu' kih' Jesús.³¹ Ngoo' Jesús jee' kyaay', ga'sooyh' goo' dsa'me' he' ga'chaayh' hi' lä'chah' ja' ya'hii' llii' kiyh' hi' ga'løoy' jmeey' ta'he' kih' lä'jēē'.

Ga'mi-hlää' Jesús jwēē' hi' dsaah'

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Ta' ga'hloo' ja-, lä' ma' ga'hmäa' hyoo-, na'nää' jwēē' dsa' na'jäa' dsa-dsaah' cha'nē' Jesús hi' lä'ja' na'jäay' hi' ma' kye' jmi-llē' hlih'.³³ Jwēē' dsa' chaa' jee' jwii' ja' na'nää', ga'kayh' go'te' ho'hne'.³⁴ Ga'mi-hlää' Jesús jwēē' dsa' hi' ma' dsaah' kyaah' na'ku' na'ngii' dsoo'. Hi' ga'hwēēy' jwēē' jmi-llē' hlih' hi' ma' jäa' dsa-. Sa' ga'kwa' Jesús jwē' ma' hlēeh' jmi-llē' hlih', kih' he' kyuū' bih' Jesús.

Ga'kwa' Jesús juu' neh' gwah' mäh'

(Lc. 4:42-44)

³⁵ Tiih' go'te', hwē' ga' lä'ja-, ya'hēē' Jesús jwii' jee' ma' gyay' ja-, ngooy' koo' moh' jee' sa' chaa' dsa' na'ngiiy' kiyh' kih' Dio.³⁶ He'ja' ngoo' Simón kyaah' dsa'kyaayh' na'hnäayh' Jesús.³⁷ Ma' ga'jnäayh' Jesús, ga'siiyh':

—Jwēē' dsa' tääh' hnaah' hne' jee' oo'.

³⁸ He'ja' ga'jäh' Jesús:

—Man' ta' jee' jyoh' jwii' lä'kaa' jäh' la-, na'kan' juu' la' ka'läh'. Jēēh', kih' he' la' ba'ja' ma'jan'.

³⁹ Ma'ja' ga'ngēē' Jesús lä'kaa' hwa' Galilea, ma' kway' juu' neh' gwah' kih' dsa' judiu' hi' ma' hwēēy' jmi-llē' hlih' kih' dsa'.

Ga'mi-hlää' Jesús jaa' hi' ma' dsaah' hmih' høø'

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Jaa' dsa'ñuuh' hi' ma' dsaah' hmih' høø' ga'mi-jēey' Jesús, ga'juuyh' jney' cha'nē' Jesús, ga'chuuy' kyaah':

—Cher'mah' le', leh' ba' hne' cheh' dsoo' he' mi'sah' jnä' —ga'jäyh'.

⁴¹ Peer' ga'lä'ñih' dsē' Jesús kih' dsa' he', ga'kyey' gooy' nē' kiyh', mah' ga'jäyh':

—Le'ba'. Wa' dsa'che' dsoo' he' mi'sah' hne'.

⁴² Lä'chah' ma' ga'hlēeh' Jesús ja-, ga'ääh' go'te' hmih' høø' ja-.⁴³ Jää' ja'ga' hih' juu' kih' dsa' he', ga'taayh' cha'miih' juu'.

⁴⁴ Ga'jäyh' siiyh':

—Jēē' da', ta' jwii' ni' jaa' dsa' he' ma'hlaah'. Gwa' go'hääh' hñaa' kih' jmi-dsa' ba'. Kye' miih' he' kwēeh' hnih' mah' mi'lluuy' hne' lä'koh' lle' ley' kih' Moisé. Lä'ja' go'jmeē' mah' lä'ñey' ma'jä' kyah'.

⁴⁵ Hi' ngoo' dsa'ñuuh' he'. Chah' ba' ga'løoy' jmeey' juu' ha' lä' ga'la' kiyh'. Kih' he'ja-, mo'so' ga'la' ma' dsoo' Jesús jnä'hä' jyoh' jwii-,

jëeh' ma' dsa-kuh' jwëë' dsa-.
Ta' jee' sa' chaa- dsa- ba'
ma' ngëy'. Pero ma' ra' he'
ga'lla' naä' ba' dsa- chaa- ta'
jee' jyoh' ma' hnaayh'.

2

*Ga'mi-hlää' Jesús jaä- hi-
sa' liih' goo- ti'*

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

1 Ga'hya- ga' miih-
jmii' ja-ga' ga'llaah' Jesús
ka-läh' jwii- Capernaum hi-
ga'nuu' dsa- gyay' cha'neh'.

2 Lä' chah' ja- ga'kuh' jwëë'
jwërte dsa- mah' ga'kayh'
cha'neh' lä' jiih' sa- ga-lä' joo-
ho'hne' jee' ma' dsa-taayh'
hi' ga-løø' Jesús kwa' juu'.

3 Hor' ja- ga'lla' naä' kyeë'
dsa- jää' jaä- hi- dsaah' hi-
sa' liih' goo- ti'. 4 Sa' ga-la'
ma' dsa-naäy' chuh' kih'
Jesús, kih' he- ma-na-kah'
dsa-. He-ja- ga'wii' dsa- he'
gyuuh' hne' ja-, mah' ga'jniyh'
miih- ka'luu' hne' jee' gya'
Jesús. Ta' jwë' ja-, ga'jñaay'
dsa-dsaah' he' lä- ma-kyaa'
ja- né' jii' kiyh'. 5 Ma' ga'jëë'
Jesús ha- lä' koo- dsoo' dsë'
lä' jëë' dsa- he', ga'jäyh' siiyh'
dsa-dsaah':

—Gyuuh' kyaan', ma-na-che'
ba' dso'kye- kyah'.

6 Jee' ja- ma' tääh' ta-jwoh'
kyaa' ley. Hi- he' ga'jmeë'
huu'dsë': 7 “¿He-la' hlëeh-
lä-na- dsa-nuuh- na-? He-
mi-kwayh' Dio ba' na-. Jaa-
Dio ba' lih' che' dso'kye-
kih' dsa-.” 8 Pero chah' ba'
ga-lä' kyuuh' Jesús huu'dsë-

he- ma' jmeë' dsa- he', he-ja-
ga'jäyh':

—¿He-la' jmeeh- hnäh'
huu'dsë- lä-na-? 9 ¿Hee-
ga' na- sa- jwëëh', laah'
hnäh'? ¿Che' he- chiih' jne'
jaa- hi- dsaah': “Ma-na-che'
dso'kye- kyah'”, o he-
chiih' jnih': “Noo- kii'
jii' kyah', mah' gwaah-”?
10 He-ja- jmeen' he- jwëëh'
ga' mah' lä-ngëeh' hnäh',
Hi-ga-lëë' ngo' la- ba' na-ngë'
jwë' jmi-gyuuh' la- mah' chey'
dso'kye- kih' dsa-.

Ja-ga' ga'jäyh' Jesús siih- hi-
sa' liih' goo- ti' he':

11 —Jnä' jwahn' noo-, kii'
' jii' kyah', gwaah- cha'neh-
kyah'.

12 He-ja- chah' ba' ga'noo-
dsa- he' cha'në' lä-jëë' dsa-,
ngaayh' kyaah' jii' kiyh'.
Peer- ga-lä-dsaa- dsë' dsa-
ma' jëëy- ngaah' dsa-dsaah'
he'. He-ja- ga'jmeey' juuh-
kih' Dio, ga'jäyh':

—Ni' koo- hä' sa' ma-jëë'
jne' lä-na-.

Jesús ga'tëëy' kih' Levi

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

13 Ma-ngëë' he- ja-,
ngoo' Jesús ka-läh' cha'hoó'
jmi-juuh- he- hla- hwa'
Galilea. Jee' ja- ga'lla' naä'
jwëë' dsa- jee' ma' cheyh',
hi' ga-løøy' hlëëyh- dsa-
ka-läh'. 14 Jee' ngëy' cha'hoó'
jmi-juuh- ja-, ga'jëëy' Levi
joó' Alfeo, hi- ma' gya' në'ta'
kih' kooy' ku'sih-. Mah'
ga'jäyh' Jesús siiyh':

—Ña- wa' jmeen' ko-jøh'.

He-ja- ga-nooy- ga-jmeey-
ko-joh' kyaah' Jesús.

15 Ma-ngëë' he- ja-, ma'
gya' Jesús cha'neh- kih' Leví,
ma' kuyh- kyaah' discípulo
kyaay' hi- kyaah' jwëë' dsa-
hi- ma' koo' ku'sih- hi- jñah'
dsa- wa' hi- cha- hi-. Jëeh'
jwëë' hi- he' ma' ga-nää'
kyaah' Jesús, he-ja- ba' ma'
tääh' jee' ja-. 16 Hi- ma'
jëë- fariseo kyaah' ta-jwoh'
kyaay' ley he- ma' kuh- Jesús
ko-joh' kyaah' dsa- he',
he-ja- ga-ngüy' juu' kih'
discípulo kyaay':

-¿Ha- lä- la' juu' ja-?
¿He-la' kuh-hih- ta-jwoh'
kyaah' hnäh' kyaah' hi- koo'
'ku'sih- na-, hi- lä-ja- kyaah'
jñah' dsa- wa' hi- cha- hi-?

17 Ga-nuu' Jesús he-
ga-jäyh', he-ja- ga-jëeh-
Jesús juu' kiyh':

-Sa' jmee- bii' tē-mē- kih'
hi- lluu', kih' dsa-dsaah' ba'
jmeē- bii'. Sa' ma-jan- kih'
hi- lluu', ma-jan- kih' hi-
cha- dso'kye- kih' ba'.

*Ga-ngü' dsa- juu', he-la'
sa- tu- discípulo ko-hwëë' he-
kuh-hiyh-*

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

18 Koo- hä- lä- ma' tääh'
dsa- kyaay' Jwaa- sa' ma'
kuh-hiyh-, ma' ngüy' kiyh'
kih' Dio hi- lä-ja- ma' jmee-
dsa- kyaay' fariseo ka-läh'.
He-ja- ko-llaa' dsa- na-ngü'
juu' kih' Jesús:

-¿He-la' ma-la- dsa- kyaay'
Jwaa- kyaah' dsa- kyaay'
fariseo sa- kuh-hiyh-, pero

dsa- kyaah' sa' jmee- lä-ja-?
¿Ha- lä- la' juu' ja-?

19 He-ja- ga-jäh' Jesús
siyh':

-Dsa- hi- tääh' jee'
dsa-jëë' goo- dsa-, sa-
cha- he- kih' he- tuy' he-
kuh-hiyh- ta-ko-jiih' gya'
dsa-nuuh- hi- dsa-jëë'
goo- jee' ja-. Sa' cha-
ti-meeh- dsëy' cher'mah'
gya' ba' dsa-nuuh- kyaayh'.
20 Pero lloo- koo- jmii' wa-ra-
ga-llee- dsa- dsa-nuuh- hi-
dsa-jëë' goo- he'. Ma-ja- ga-
tu' dsa- kyaay' he- kuh-hih-
mah' chuuy' kyaah' Dio. 21 Ni-
jaa- dsa- sa- kwa- kih' tōoy'
koo- hmiih- hmëë' né' hmiih-
ma-gyuh-, jëeh' hmiih-
hmëë' dsa-dsuh' mah' jmee-
dsa-gyii- hmiih- ma-gyuh-
cha- ga-miih-. 22 Hi- lä-ja-, ni-
jaa- dsa- sa- kwa- kih' chiyh'
jmiih' mi' jëh' hmëë' neh-
loo- ma-gyuh-. Cher'mah'
ga-chih' dsa- he- hmëë' neh-
loo- ma-gyuh-, chah' ba'
gyii-, jëeh' sa' kwa' jwë' ää'.
Tuu- jmiih' mi' jëh' hmëë' hi-
heë' loo- ka-läh'. He-ja- neh-
loo- hmëë' ba' dsa-hoo' jmiih'
mi' jëh' hmëë'.

*Ga-hlëh' Jesús ha- lä- la'
jmii' he- tēh- dsa- dsë'*

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

23 Koo- jmii' he- tēh-
dsa- dsë', ga-ngëë' Jesús jee'
ma' na-jnäa' chaah' trigo
kyaayh' discípulo kyaay'.
Ga-lōø' discípulo hnäy-
miih- sa'gwah' trigo mah'
ga-kuyh-. 24 He-ja- ga-ngü'
fariseo juu' kih' Jesús:

—Jëë da', ¿he-la' jmee' discipulo kyaah' he- sa' ga-tëëy' jmeey' jmi' he- teeh- dsa- dsë'?

²⁵ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—¿Che' sa- ma-heh- hnäh' lä-koö- ga-jmee' David llo'joo'? Koo- hä lä- ma' ja' kyoyh', ga-jmee' bii' kiyh' kyaah' dsa-kyaayh'. ²⁶ Jii- ja- Abiatar ma' laa' jmi-dsa- jøøh' hi- ma' hä- goo- gwah'. Jee' ja- ga-he' David ga-kuyh- he-niih' he- ma-na-jøø- he- sa- lle- kih' ma' kuyh' hi- ga-kwëëy' dsa- hi- ma' ga-nää' kyaayh'. Jëeh' ma-la' jmi-dsa- ba' ma' na-ngë' jwë' kuyh' he-niih' ja-.

²⁷ Hi- ga-jäh' Jesús ka-läh' lä-la-:

—Ga-jmee' Dio jmi' he- teeh- dsa- dsë' he- llu' kih' dsa- ba'. Sa- ga-jmää' Dio dsa- mah' heeyh' dsa- wii' kyaah' jmi' ja-. ²⁸ Hi- lä- ja- Hi- ga-lëë-ngo' la- ba' na-ngë' jwë' jmeey' hih', hee- na- he- ga-tëëy' jmee' dsa- jmi' he- teeh- dsa- dsë'.

3

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- dsa- jmi' he- teeh- dsa- dsë'

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Koo- ka-läh' ga-he' Jesús neh' gwah' kih' dsa- judiu. Jee' ja- ma' hää' jaa- dsa-niih- hi- ma-lä-ki-koö- ma-goo-. ² Dsa- hi- ma' tääh' neh' gwah' ja-, ma' tääy' Jesús, jëëy' che' mi-hlääy' dsa- jmi' he- teeh- dsa- dsë' mah' lä-ja- ma' le' ma' hniy' kiyh'. ³ He-ja-

ga-jäh' Jesús siyh' dsa-dsaah' he':

—Noo- da' jee' to' dsaah' la-.

⁴ Hi- ga-ngii' Jesús juu' kih' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-:

—¿Hee- na- na-ngë' jne' jwë' jmeen' jmi' he- teeh- dsa- dsë', che' he- llu' o che' he- hlih'? ¿Che' llu' teeh' jne' dsa- o che' wa' juu' ba' kih'?

Ti'sih' ba' ga-taah' lä-jëë- dsa- he'. Ni- koö- mo-so- ga-ngiiy'. ⁵ Mah' ga-jëë' Jesús ta- jee' ma' tääh' dsa-. Ga-lä-lleey' kyaayh' hi- ja' meeh- dsëy' ka-läh' kih' he- hweh- dsë' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-. He- ja- ga-siiyh' dsa-niih- he':

—Niih' da' gooh- na-.

Chah' ba' ga-niih' dsa-niih- he' ma-goo-, hi- ga-ja' go-te- gooy- ja-.

⁶ Pero ma' ga-hwëë- fariseo jee' ja-, ga-taayh' juu' kwee- kyaah' dsa- kyaä' Herode ha- lä- jee' ma' jngëëy' Jesús.

Peer' jwëë' dsa- ga-kuh' cha'hoo' jmi-jiih-

⁷ Ya-hëë' Jesús ka-läh' ngooy' cha'hoo' jmi-jiih- he- hla- hwa' Galilea kyaayh' discipulo kyaay' hi- jwëë' dsa- chaa- jee' ja- ga-nää' kaah' kiyh'. ⁸ Lä- ma' ga-nuu' dsa- lä-jë- he- jmee- Jesús, ga-lla-nää' jwëë' dsa- hi- chaa- hwa' Judea, hi- hi- chaa- Jerusalén, kyaah' hi- chaa- hwa' Idumea, hi- lä-ja- hi- chaa- hngaah' jmi- Jordán ka-läh', hi- lä-kye- hi- chaa- lä-ku' lä-jii' jwi- Tiro hi- Sidón. ⁹ Kih' he- ma' tääh'

jwëë' dsa-, he-ja- ga-jmeey'
mada- kih' discípulo kyaay',
ga-siiyh':

—Go-jmee' jä' koo- na'moo'
gyan, ngoo' kya-hlääh- dsa-
jnä' jee' la-.

¹⁰ Jëeh', jwëë' hi- dsaah'
ma-mi-hlääy' jää', he-ja-
ga-lla-nää' jwëë' dsa-dsaah'
jee' ma' gyay', ma' jmee' dsa-
bii' ma' su' miih- cha'gooy-
kih' Jesús. ¹¹ Hi- ma' tääh'
ga' jñah' dsa- hi- ma' kye-
jmi-llé' hlih'. Ma' ga-jëëy'
Jesús, ga' juuyh' jney' cha'né'
Jesús ma' hooyh- ki-gaa- ma'
jäyh':

—Hne- laah' Joo' Dio.

¹² He-ja- ga-jueh' Jesús
kih' jmi-llé' hlih' mah' sa-
mi-jnääh' juu' he- laa' Jesús
Joo' Dio.

*Ga-hñaa' Jesús lä-jëë-
gya-tuu' apóstole*

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Ma-ngëë' he- ja-,
ga-wii' Jesús lle'koh' hi-
ga-tëeyh' ko-llaa' dsa- hi-
ga-tih' dsëy' hi- ga-nuu'
bih' he- jäy' kyaayh'.

¹⁴ Ga-hñaa' gya-tuu' mah'
jmeé' ko-jöh' kyaayh' hi-
ga-cheey' mah' dsa-kway'
juu' kiyh'. ¹⁵ Hi- ga-kway'
jwë' mah' mi-hlääy' hi-
dsaah' hi- hwëëy' jmi-llé'
hlih'.

¹⁶ Lä-la- chee-
lä-jaa- lä-jaay-: Simón (hi-
ga-mi-cheey- Pee'), ¹⁷ Jacobo
joo' Zebedeo hi- Jwaa' øøh-
Jacobo. (Lä-uú' dsa- he-
ga-mi-cheey- Boanerge.
Jmi- na- hnøø' jäh- joo'
ñih'.) ¹⁸ Andre' he', Felipe,

Bartolomé, Matá, Tamá,
Jacobo joo' Alfeo, Tadeo,
Simón dsa- cananita he',
¹⁹ hi- Juda Iscariote hi-
ga-ngëë' Jesús këë-. Ma-la-
ma-hñaa' lä-jëë- hi- he',
ja-ga' ya-nääh' kiyh'.

*Ga-jäh' dsa-, kye- Jesús
jmi-llé' hlih'*

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-
23; 12:10)

²⁰ Ma-ngëë' ma-ya-nääh',
koo- ka-läh' ga-kah' dsa-
cha'neh' jee' ma' tääh' ja-.
Ni- mo-so- ga-kwa' jwë'
ma' kuyh- kyaah' discípulo
kyaay'.

²¹ Ma' ga-lä-ñe- hi-
chaa- kya' Jesús ha- lä-
dsa-ngëëy', he-ja- ga-nääh'
mah' ma' teey-. Jëeh' ma'
laay', ma-hee- go-te- dsëy'.
²² Pero ta-jwoh' kya' ley hi-
ya-nää' Jerusalén, ga-jäyh':

—Beelzebú ba' na- jaa-
Jesús. He-ja- hwëëy- jmi-llé'
hlih' kyaah' hih- kih' hi- kye-
né' kih' jmi-llé' hlih'.

²³ He-ja- ga-hlëeh' Jesús
juu' na-hmääh' lä-la-:

—Nuu- da' hnäh' hi- jäh'
kyen' jmi-llé' hlih'. ¿Ha-
lä-ja- Tana' hwëë- he' ba'
dsa-kyaayh' neh- tuh-dsë'
dsa-? ²⁴ Dsa- hi- tääh'
koo- hwa', cher'mah' teey-
kyaah' he' ba' dsa-kyaayh',
sa- gwëëy'. ²⁵ Hi- lä-ja- sa-
lä-be' dsë' dsa- hi- tääh' koo-
cha'neh-, dsa-taah' ko-jöh',
cher'mah' te-jëëy' kyaah' he'
ba' hi- chaa- cha'neh- kiyh'.
²⁶ Ja-ba' lä-ja- la' kih' Tana',
sa- gwëëy' cher'mah' te-jëëy'

jmi⁻lle^ʼ hlih¹ kyaah^ʼ he^ʼ ba^ʼ
jmi⁻lle^ʼ hlih¹ dsa⁻kyaayh^ʼ.
Chah^ʼ ba^ʼ mi⁻llaay^ʼ hñiyy^ʼ.

27 Ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ le⁻
dsa⁻ he⁻ cha⁻neh⁻ kih¹ jaa⁻
dsa⁻ bee^ʼ mah¹ hñiy¹ he⁻
cha⁻ kiyh¹, cher^ʼmah¹ sa⁻
ga⁻hñuuy¹ to⁻nē^ʼ. Jmee⁻ bii⁻
hñuuy¹, ja⁻ga⁻ le⁻ hwēey¹ he⁻
lla⁻ dsēy¹. 28 Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻
jwēēhn⁻ hnäh^ʼ, jmee⁻ ba^ʼ Dio
joh⁻ dsē¹ kih¹ lä⁻jē⁻ dso⁻kye⁻
he⁻ jmee⁻ dsa⁻. Hi⁻ jmeey¹
joh⁻ dsēy¹ kih¹ lä⁻jē⁻ juu¹ wñ^ʼ
he⁻ hlēeh⁻ dsa⁻. 29 Pero
cher^ʼmah¹ ga⁻hlēeh⁻ dsa⁻
wñ^ʼ kih¹ Jmi⁻lle^ʼ Na⁻jngñ¹,
mo⁻so⁻ jmeey¹ joh⁻ dsēy¹,
lä⁻ ma⁻na⁻bäy^ʼh⁻ ja⁻ba⁻
dso⁻kye⁻ kiyh¹.

30 Ga⁻hlēeh⁻ Jesús lä⁻ja⁻,
kih¹ he⁻ ga⁻jäh⁻ ko⁻llaa⁻ dsa⁻
he⁻, Jesús ma^ʼ kye⁻ jmi⁻lle^ʼ
hlih¹.

Øøh⁻ Jesús kyaah^ʼ chooy¹
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

31 Kēē⁻ ga⁻ ga⁻lla⁻nää⁻ øøh⁻
Jesús kyaah^ʼ chooy¹, pero
ka⁻hne⁻ ba^ʼ ga⁻jøøy¹, hi⁻
ga⁻sñyh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma^ʼ tääh⁻
jee^ʼ ja⁻, chiuh^ʼ Jesús wa^ʼ jäy⁻.
32 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma^ʼ
tääh⁻ koo^ʼ kih¹ Jesús:

—Hi⁻ maa⁻ kyaah^ʼ kyaah^ʼ
øøh⁻ tääh⁻ ka⁻hne⁻, hnaah⁻
hne⁻.

33 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús:

—¿Hi⁻ na⁻, hi⁻ laa⁻ maa⁻
kyaan⁻? ¿Hi⁻ na⁻, hi⁻ laa⁻
øøhn⁻?

34 Mah¹ ga⁻jēey¹ lä⁻jēē⁻ hi⁻
ma^ʼ tääh⁻ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁻ jee^ʼ ma^ʼ
cheyh¹ ja⁻, ga⁻jäyh^ʼ:

—Hi⁻ la⁻ ba^ʼ he^ʼ, maa⁻
kyaan⁻, hi⁻ la⁻ ba^ʼ he^ʼ øøhn⁻.
35 Lä⁻jēē⁻ hi⁻ jmee⁻ lä⁻ hyoh⁻
dsē¹ Dio, hi⁻ he⁻ ba^ʼ dsa⁻mē⁻
øøhn⁻, dsa⁻ññuh⁻ øøhn⁻, hi⁻
maa⁻ kyaan⁻.

4

Juu¹ na⁻hmää⁻ lä⁻koo⁻ la⁻
kih¹ dsa⁻ hi⁻ jñee⁻ mi⁻ju⁻
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Koo⁻ ka⁻läh⁻ ga⁻løø⁻
Jesús hlēēyh⁻ dsa⁻ cha⁻hoo⁻
jmi⁻jñuh⁻ he⁻ hla⁻ hwa⁻
Galilea. Jwēē⁻ dsa⁻
ga⁻lla⁻nää⁻ jee^ʼ ja⁻, he⁻ja⁻
ga⁻wñ^ʼ Jesús neh⁻ na⁻moo⁻.
Neh⁻ ja⁻ ga⁻gyay⁻ mah¹
ga⁻hlēēyh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma^ʼ tääh⁻
cha⁻hoo⁻ jmi⁻ ja⁻. 2 Ja⁻
he⁻ koo⁻ nēē⁻ ga⁻mi⁻tēēy⁻
dsa⁻ kyaah^ʼ juu¹ na⁻hmää⁻.
Lä⁻jwē⁻ ja⁻ ga⁻kwēēyh⁻ dsa⁻
ññuh⁻. Ga⁻jäyh^ʼ:

3 —Nññ⁻ da⁻ hnäh^ʼ. Jaa⁻
dsa⁻ ngoo⁻ ga⁻jñee⁻ mi⁻ju⁻.

4 Jee⁻ ngooy¹ jñeey⁻ mi⁻ju⁻ ja⁻,
ga⁻saa⁻ miih⁻ cha⁻jwē⁻, he⁻ja⁻
ya⁻nää⁻ ta⁻ ga⁻kuh⁻. 5 Jyoh⁻
ka⁻läh⁻ mi⁻ju⁻ ga⁻saa⁻ nē⁻
kuu⁻ jee^ʼ sa⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻
gwaah⁻. He⁻ja⁻ chah^ʼ ba^ʼ
ga⁻hya⁻, jēeh^ʼ, sa⁻ ma^ʼ nøø⁻
cha⁻miih⁻ gwaah⁻. 6 Pero
ma^ʼ ga⁻hēh⁻ hyoo⁻ ga⁻koo⁻.
Jēeh^ʼ, miih⁻ ba^ʼ jmoo⁻ ma^ʼ
cha⁻, he⁻ja⁻ ga⁻lä⁻ki⁻ chaah⁻.

7 Hi⁻ jyoh⁻ ka⁻läh⁻ mi⁻ju⁻
ga⁻saa⁻ jee^ʼ chaah⁻ too⁻.
Ga⁻kwaa⁻ ga⁻ chaah⁻ too⁻ ja⁻,
he⁻ja⁻ ga⁻uu⁻ chaah⁻ kih¹
jee^ʼ na⁻too⁻, mo⁻so⁻ ga⁻kwa⁻
mi⁻.

8 Hi⁻ jyoh⁻ mi⁻ju⁻ ja⁻,
ga⁻saa⁻ jee^ʼ la⁻ hwa⁻ jmah⁻.

He- ja- ba' ga-hii', ga-kwa' cha-miik- mi'. Cha- he- ga-kwa' gyii' gya' mi' lä-koq- chaah', cha- he- ga-kwa' to-lo' gya' dsë- gya' mi' hi- jyoh' ga-kwa' hña-loo' mi'.

⁹ He- ja- ga-jäh' Jesús:

—Hi- hnøø' heeh' juu' la-, wa' heeyh-.

¹⁰ Ma' ga-jä' miik- go-te' dsa- kyaah' gya-tuu' discípulo, ga-ngiiy' juu' kih' Jesús he- hnøø' jäh' juu' he- ga-kway' ja-. ¹¹ He- ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Hnä' ba' na-ngëh' hnäh' jwë' lä-ngëeh' hnäh' ha- lä- jää- Dio dsa- lä-hih- kih', he- ma' na-hmää' jää'. Pero hi- sa- na-jnää' kih' Dio, hlëehn' kyaah' juu' na-hmää' ba'. ¹² Lä-ja-, ma-ke- jëey-, sa- jnøøyh-, ma-ke- nuuy-, sa- lä-ngëey'. Kih' he-ja-, sa- dsa-jëeyh- kyaah' Dio mah- koq- Dio dsë' kih' dso'kye- kihy'.

Ga-jmeeh' Jesús juu' he- hnøø' jäh' juu' na-hmää' kih' hi- na-jñee' mi'ju-

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Koq- ka-läh' ga-jäh' Jesús:

—¿Che' sa- ga-lä-ngëeh' hnäh' juu' kih' hi- na-jñee' mi' ju-? ¿Ha- ba' la- lä-ngëeh' hnäh' jyoh' juu' na-hmää' he- na' ga-jwahn- cher'mah' sa- ngëeh' hnäh' juu' la-? ¹⁴ Hih' hi- jñee- mi' ju-, hi- he' laa' jaa- hi- kwa- juu' kih' Dio. ¹⁵ Ko-llaa' dsa- hi- ma-nuuy' juu', hi- he' laa' lä-koh' mi' ju- he- ga-toh'

cha'jwë'. Ga' ma-nuuy' juu' kih' Dio, chah' ba' gwa' Tana' jñuuyh- juu' he- ma-na-jnää' neh- tuh-dsëy'. ¹⁶ Hi- jñah' ka-läh' dsa- hi- nuu- juu', hi- he' laa' lä-koh' mi'ju- he- ga-saa' në' kuu' jee' sa- cha- cha-miik- gwaah'. Lä-chah' ma' nuuy- jëë- ba' dsëy'. ¹⁷ Pero ko-hwëë' ba' ja-. Laay' lä-koq- chaah' he- choo' miik- ba' jmoo' kih'. Wa'ra- ga-jëey' wi' o go-nää' dsa- në' kiyh', kwaat- kih' juu' he- ma-nuuy', lä-chah' ja- tuy' jwë' kih' Dio. ¹⁸ Heh' mi'ju- he- ga-saa' jee' kih' chaah' too', lä-ja- laa' hi- nuu- juu' kih' Dio. ¹⁹ Pero jee' ga-näay' ja-, ma- miik- lä-ja- dsa-lä-øøy' kih' Dio. Jëeh' kye- gyih' hu' dsë- kih' jmi-gyuu' la-, hi- hnøøy' lä-chay- cha-miik- kuu', hi- hee' dsëy' lä-jë- he- ga' cha- jmi-gyuu'. He-ja- sa- jmeey- ni- miik- ta' llu'. ²⁰ Pero mi' ju- he- ga-saa' hwa' jmah', lä-ja- laa' dsa- hi- nuu- juu' kih' Dio mah' heeyh- ka-läh'. Hi- he' jmee' cha-miik- ta' llu', lä-koq- mi'ju- he- kwa- ma' gyii' gya', ma' to-lo' gya' dsë- gya', ma' hña-loo'.

Juu' na-hmää' lä-koq- la' kih' wa-je-

(Lc. 8:16-18)

²¹ Lä-la- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Ni- jaa- sa- hih- je- mah' jlëy' kyaah' koq- kyaah', ni- sa- chiyh' neh- jii'. He- chiyh' jee' ñii' ba' mah' lä-jnä' lä-kaa-. ²² Lä-jë- he-

na-hmäá, lloo~ koo~ jmií
lä'jnä', hi' lä'jē' he- sa' jnä',
la'kwaat~ lä'jnä'. ²³Hi- hnøø'
heeh' juu' la-, wa' heeyh-.

²⁴Hi' ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Jmee' da' hnäh' he' kih'
juu' he- nuuh- hnäh'. Jēeh',
ja-ba' lä-koo- nuuh- hnäh'
ko-ja- ba' jiih' lä-ngēeh'
hnäh' o na-dsē~ ga' miih-
ko-ja-. ²⁵Lä-jēē- hi- ngēē'
miih-, hi- he' lä-ngēē'
cha-ga'miih-. Hi' lä-jēē- hi-
jmee' ngēē', lä-kye- he- ja-
llaa' ba'.

*Juu' na-hmäá' lä-koo- la'
kih' jyoh' mi'ju-*

²⁶Hi' ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Lä-koo- jāā- Dio dsa-
lä-hih' kih', jēeh' kwee- lä-
la' kih' jāā- dsa- hi- jngēē-
mi'ju-. ²⁷Sa' cha- kwaat~
la' kih' dsa- he' cher'mah'
na-gwiiy- o cher'mah'
na-nēy'. Dsa-hya' mi'ju- ja-,
hi' dsa-kwaa' lä-jmií' lä-hwē'
ni' sa- ñey- ha- lä- ga-la'.

²⁸Hwa' ba' jmee' dsa-kwaa-
mi'ju-. To-nē' dsa-hya' mi'
ju-, ja-ga' dsa-kwaa' chaah'
kih'. Ma-ngēē' he- ja-, jyoo-
le' kih'. Lä-hii' ga' miih-, kah-
mii' kih'. ²⁹Hi' ga' ma-āā-
mii', chooyh' ta' kiyh', jēeh'
ma-lloo' jii- juuyh' mi'ju-
mah' llay' llu'.

*Juu' na-hmäá' lä-koo- la'
kih' mi'ju- mostaza*

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-
19)

³⁰Hi- lä-la- ga-jäh' Jesús
ka-läh':

—¿Che' kyuuh- hnäh' ha-
lä- la' he- jāā- Dio dsa-

lä-hih' kih'? Jwēehn- hnäh'
juu' he- jēeh' kwee- kyaah'
he- ja-, mah' lä-ngēeh'
hnäh' ha- lä- la'. ³¹He-
jāā- Dio dsa- lä-hih' kih',
jēeh' kwee- lä-koo- la' kih'
koo- mi'ju- mostaza. Heh'
mi'ju- ja- pih' ga' miih-
lä-koh' ga' jyoh' mi'ju- he-
jngēē- dsa- jmi-gyuu' la-.
³²Pero ma-ngēē' ma-jngēēy'
mi'ju- ja-, dsa-hya' mah'
dsa-kwaa' ñii' ga' lä-koh'
ga' jee' lä-jē' joh'. Chaah'
mostaza kwa' gooh' kih',
lä-ja- lä-kye- ta' jmee' sii- nē'
sa'goh'.

³³Ga-kwa' Jesús juu' kih'
Dio kyaah' cha-miih- juu'
na-hmäá' he- la' lä-koh'
juu' na-hmäá' kih' mostaza.
Ga-hlēeyh' dsa- ha- koh' jiih'
lä-ngēēy' ba'. ³⁴Ni' koo-
sa' ga-hlēeh' Jesús na-hñaá'
lä-jēē-. Juu' na-hmäá' jmah'
ba' ga-hlēeyh'. Lä- ma' ga-jā-
hñii' ba' lä-jēē- discípulo,
ja-ga' ga-mi-jnääy- na-hñaá'
lä-jēē- juu' na-hmäá' he-
ga-hlēeyh' ja-.

*Ga-jmee' Jesús hih' kih' lle'
mah' hii' tii'*

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵Lä- ma' ga-nuu- jmií'
ja-, ga-jäh' Jesús ga-siiyh-
discípulo kyaay':

—Man' ta' jyoh' jwoo'
jmi-juuh- ka-läh'.

³⁶Ja-ga' ga-hih' discípulo
juu' kih' dsa- hi- ma' tääh'
jee' ja-, hi' ga-jääy' Jesús lä-
ma-gyay' ja- neh' na'moo'
ga-nääy'. Ma' hii' ga' jyoh'
na'moo' koo' ja-, ga-ka' dsa-

he' mah' ga'näy' ta' jee' ga'näa' discipulo. ³⁷ Jee' ga'näy' ja-, ja' koo- lle' tä', ga'hii' goo- jwërte. Ga'hluh' jmii- lä'jiih' ga'haa' neh' na'moo'. Miih- ga' sa' ga'hmäh' na'moo' ja-. ³⁸ Pero ma-na-gwii- Jesús ta' ka'luu' ja-, na-dsë~ lley' nē' tu'. He-ja- ga'chaa' discipulo kyaay':

—Ta' jwoh' —ga'jäyh' —¿che' ni' miih- huu'dsë- sa' kyeh' he' juu' jne' cha'jmii- la'?

³⁹ He-ja- ga'noo- Jesús, ga'jmeey' hih- ga'jä' ti' lle', hi' ga'jäyh' siiyh' jmii-:

—Ta' tooh' miih', jä' ti'.

Lä'chah' ja- ga'hna' lle' hi' ga'jä' ti' go'te' jmii-. ⁴⁰ Ma-ngëë' he- ja-, ga'jah' Jesús siih' dsa- kyaay' he':

—¿He-la' gah' hnäh' cha-miih'? ¿He-la' ja- sa' dsoo' hoh' hnäh' kin'?

⁴¹ Peer' ga'lä'goh' discipulo kyaay' Jesús, he-ja- ga'ngiiy' juu' kih' dsa'kyaayh':

—¿Hii- ba' na-, heh' lä'kye- jmii- hi' lä'kye- lle' nuuh' kiyh'?

5

Dsa- hi- ma' kye- jmi-llē' hlih' chee- Legión

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Hi' ga'lloo' Jesús jyoh' jwoo' jmi-juuh- ja- kyaah' discipulo kyaay', hwa' kih' dsa- gadareno. ² Lä' ma' ga'jñaay' neh' na'moo' ja-, ja' jaa- dsa- hi- ma' kye- jmi-llē' hlih', ga'mi'jeey' Jesús. Hi- he' ma' gya' jee'

la' to-høø- kih' hlii'. ³ Jee' ja- ma' la' høøy'. Ma'ke- ma' hñuuh- dsih' kyaah' caden~, ni' lä'ja- sa' ga'jmää'. ⁴ Ja' he- koo- hä' ga'hñuuh- dsih' kyaah' caden~ hi' ga'gwē' dsa- tiiy' kyaah' jwi' hma- he- hē' too-, pero ni' koo- sa' ga'jmää'. Ga'sa' ga'hna' bih' lä'jē- he- kyaah' ma' na-hñuu' goo- tiiy'. Ni' jaa- dsa- sa' ga'lä-bee' kyaayh'. ⁵ Lä'jmi' lä'hwē' ma' ngēy' moh' ki-hooyh~, hi' lä'ja- jee' la' to-høø-. Hi' ma' jmeey' dsoo' kih' hñiiy' kyaah' kuu'. ⁶ Hui' ga'jēy' Jesús, he-ja- ngooy' ko-chih' ga'juuyh' jney' cha'nē' Jesús. ⁷ Mah' ga'hleeyh' koo- ki-gaa-, ga'jäyh':

—Ta' kaah' jnä' Jesús, hne- joo' Dio Jøøh'. Ma'ra' ju'dsoo', ta' jmeeh' jnä'.

⁸ Ga'hleeyh' lä'ja- jēh' jāā' ba' ga'jah' Jesús:

—Hne- jmi-llē' hlih', go-hēē' kih' dsa-ñuuh- na-.

⁹ Hi' ga'ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Hee- cheeh- hne-?

Mah' ga'jäyh':

—Legión cheen~, jēh' jwēē' jnääh'.

¹⁰ Peer' ga'chuuy' kyaah' Jesús, mah' sa' hēē' Jesús kiyh' uu' kih' hwa' ja-. ¹¹ Jäh' kih' lle' hwa' ja- ma' tääh' koo- nää' ñē' ma' kuh- nuu-. ¹² He-ja- ga'ngii' jmi-llē' hlih' he' kih' Jesús, ga'jäyh':

—Chee- jnääh' kih' ñē' hi- tääh' oo- mah' dsa'tooh' jnääh' kiyh'.

13 Ga'kwa' ba' Jesús jwë'. He-ja- ga'hwëë- jmi-llë' hlih' kih' dsa- he', mah' ga'taayh' kih' lä-jëë- to' mil ñe' hi- ma' tääh' jee' ja-. Lä-jëë- ñe' he' ga-kyuu'. Ma' ga-tëëy' koo- lle' hwa', ko-dsoo' jwë' ba' ga'saay' cha'jmi- juh-. Jee' ja- ga'juuy' neh- jmi-. 14 Dsa- hi- ma' hää- ñe' he', ga'näay' ko-chih' cha-hliiy- ta' jee' jwi- hi- ta' chuuh' moh', na'jmeeyh' juu'. Hi- lä-jëë- dsa- hi- ga'nuu', na'nää' na'jëë- ha- lä- ga'la'. 15 Ma' ga'lla-näay' jee' cheh' Jesús, ga'jëëy' dsa- hi- ma' jää- jwëë' jmi-llë' hlih' he', ma' gyay' kyeyh' hmih-, ma-nøh' dsëy' go-te-, he-ja- ga'jwaah' dsa-. 16 Hi- ga-jëë' lä-jëë- he- ja-, ga'jmeeyh' juu' kih' dsa- ha- lä- ga'laa' hi- ma' jää- jmi-llë' hlih' he' hi- ga'jmeeyh' juu' lä-koh' ga'la' kih' ñe'. 17 Ja- ga' ga'løø' dsa- he' chuuy' kyaah' Jesús mah' wa'llaayh' kiyh' ta' jee' jyoh'.

18 Lä- ma' ga'he' Jesús neh- na'moo', dsa- hi- ma' kye- jmi-llë' hlih' he' ga'chuuy' kyaah' Jesús, mah' ma' kway' jwë' ma' dsooy' kyaayh'.

19 Pero sa- ga'heeh- Jesús:

—Gwaah- kyah' go-koo' juu' kih' hi- chaa- kyah', ha- lä- la' he- juh-gaa- he- ma-jmee' Dio kyah' hne-. Go-jmeeh- juu' ha- lä- ma-lä-ñih' dsë' Dio kyah' — ga-jäh' Jesús siiyh- dsa- he'.

20 He-ja- ngaayh', ga-ngëëy' lä-kaa- jwi- he-

jäh' dsa- Decápoli ga-jmeeyh' juu' ha- lä- la' he- juh-gaa- he- ga-jmee' Jesús kiyh'. Hi- lä-jëë- dsa- hi- ga'nuu' ga-taah' jëë- dsah-.

Jo-mii' Jairo kyaah' jaa- dsa-më' hi-ma' dsaah'
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

21 Ngaah' Jesús ka-läh' ta- hngaah' jmi-juh- kyaah' na'moo'. Ma' ga'llaayh' jee' ja-, jwëë' dsa- ga'lla-nää' ka-läh'. 22 Jee' ja- ga'lloo' jaa- dsa- chee- Jairo hi- laa' ta' kih' gwah- mah- jee' jwi- ja-. Ma' ga'jëëy' Jesús ga'juuyh' jney' cha'ney', 23 mah' ga'chuuy' cha-miuh- kyaah' Jesús, ga-jäyh' siiyh-:

—Dsa-juuy' chih-më' kyaan-, ña- mah' go'kyeh- gooh- ne' kiyh' mah' hlääy', lä-ja- mo-so-juuy'.

24 He-ja- ngoo' Jesús kyaah' Jairo. Peer- na-lää- na-jlëë- bih' dsa-, kih' he- jwëë' hi- ga'nää' kyaayh'.

25 Jee' ga-ngëë' Jesús ja-, ma' cheh' jaa- dsa-më' hi- ma-hya- koo- gya-to' ji-ñe- he- ma' dsaayh' dsoo' kiyh'. 26 Ma-lä-hii- jëëy- wii', ja- hi- jaa- të-më- ma-kaayh-. Dsa-më' he' ga-mi'llay- lä-jëë- he- cha- kiyh', ga'heey' kyaah' të-më-. Ni- miuh- sa- ga'la' më-, cha-ga'miuh- ma' ja' kiyh' koo- jmi- koo- jmi-. 27 Ma' ga'nuuy' hlëeh- dsa- kih' Jesús, lä-chah' ja- ga'taayh- hñiyy' jee' kih' jwëë' dsa- he' mah' ga'suy' miuh- cha-gooy- sa'hmiuh- kih' Jesús. 28 Jëeh'

ma' laay': "Wa'ra- jah' kih' koo- teen' su' miih- cha'goon- sa'hmiih- kiyh', hlään' go-te~." 29 Lä'chah' ja- ga'hna' dsoo' kiyh' hi' ga-lä-liih- dsa-më' he' he- ga-ääh' go-te~ dsoo' kiyh'. 30 Hi' chah' ba' ga-lä-liih- Jesús heh' be' kiyh' ga-mi-hlää' ja- dsa-, he-ja- ga-jeeyh- hñiiy' ga-siiyh- dsa-:

-¿Hii- na- hih' ma-su' sa'hmiih- kin-?

31 He-ja- ga-jäh' discipulo kyaay':

-Che' sa- jëeh' jee' kih' jwëë' dsa- hääh', mah' jwah': "¿Hii- na- ma-su' jnä'?"

32 Pero cheh' bih' jëey- lä'ku' lä'jii' jee' tääh' dsa-, hii- na- hi- ma-jmee' lä-ja-. 33 Hih' dsa-më' he' ñe- bih' he- ma-hlaay'. Goyh- hi- jlää- gyih' lä-ja-, ngooy' na'juuyh' jney' cha'ne' Jesús hi- ga-jmeeyh' juu' lä'koh' ga-la' kiyh'. 34 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh' dsa-më' he':

-Gyuu- kyaan-, kih' he- ma-lä-dsoo' hoh' kin-, ma-jä' ba' kyah'. Gwaah- ba' hne- llu', wa' jä' go-te~ dsoo' kyah'.

35 Lä- ma-cheh' ba' Jesús hlëeh-, ma' ga'lla-nää' dsa- hi- chaa- kih' Jairo hi- ma' laa' ta' kih' gwah- jee' ja-. Hi- he' ma' kye- juu', jäh' siiyh- Jairo:

-Ma-juu- ba' gyuu- më' kyaah'. Mo-to- kwa- ga' ta' kih' ta-jwoh' na-.

36 Lä'chah' ma' ga'nuu' Jesús juu' ja-, ga-jäh' siiyh- hi- laa' ta' kih' gwah- he':

-Ta- ka- huudsë-, jmee' dsoo' hoh' ba'.

37 Ja- jiih' mo-so- ga'kway' jwë' ma' dsa-nää' dsa- kyaayh'. Ga-jäy' ma-la- Pee' ba', kyaah' Jacobo kyaah' Jwaa- øoyh-. 38 Lä- ma' ga'llooy' jäh- jee' chih' hne' kih' hi- laa' ta' kih' gwah- he', ga-nuuy' tääh' miih' ki-hooh- dsa-. 39 Ma' ga-hey' cha'neh-, ga-jäh':

-¿He-la' tooh' hnäh' miih' he- ki'hooh' hnäh'? Sa- na-juu' chih-më' na-, hi- na-gwii- ba' na-.

40 Ga-mi-kwah' ba' dsa- kih' Jesús. He-ja- ga-hwëëy' ka'hne- lä-jëë- dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, mah' ga-hey' jee' kya- chih-më' he' kyaah' ma-la- cho'jmiiy- hi' kyaah' discipulo kyaay' ba'. 41 Hi- ga-sooyh' goo- chih-më' he', ga-jäh':

-Talita, cumi -juu' la- hnøø' jäh-: Chih-më', jnä' jwëëhn- hne- noo-.

42 Lä'chah' ja- ga'noo- chih-më' he' hi' ga'løoy' ngëy-. Peer- jëë- dsah- dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, kih' he- ga-la' lä-ja-. Chih-më' he' ma' hää' gya-to' ji-ñe-. 43 Pero ga-taayh- juu' mah' sa- kooyh' juu' kyaah' ni- ja- dsa-. Hi- ga-siiyh- he- kwëëyh' he- kuh- chih-më' he'.

6

*Ga⁻llaah¹ Jesús jwii⁻
Nazaret*

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

¹ Ya⁻hëë¹ Jesús kih¹ Jairo, jayh¹ ta⁺ jee⁺ jwii⁻ kiyh¹, hi⁻ discipulo kyaay¹ ga⁻jmeey⁻ ko⁻joh⁺ kyaayh¹. ² Jmii⁺ he⁻ tēh⁻ dsa⁻ dsë¹ ga⁻hey¹ neh⁻ gwah⁺ mäh⁻ hi⁻ ga⁻løøy¹ kway⁺ juu¹. Ma⁺ ga⁻nuu⁺ dsa⁻ ha⁻ lä⁺ hlëëyh⁺, ga⁻taayh⁺ jëë⁻ dsayh⁺, he⁻ja⁻ ma⁺ jäh⁺ dsa⁻ kiyh¹:

—¿Ha⁻ ma⁻mi⁻tëë⁻ hi⁻ na⁻, he⁻ hlëëyh⁺ lä⁻na⁻? ¿Hii⁻ kwa⁺ hu⁺dsë⁻ kiyh¹? ¿Ha⁻ ba⁺ lä⁺ jmeey⁻ lä⁺ lä⁺jë⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ jmeey⁻ na⁻? ³ ¿Che⁺ ja⁺ he⁺ tē⁻hma⁻ na⁻? ¿Ja⁺ he⁺ joo⁺ María na⁻? Hih¹ hi⁻ na⁻, ¿ja⁺ he⁺ øøyh⁻ Jacobo, José, Juda, Simón, hi⁻ dsa⁻më⁻ øøyh⁻ hi⁻ tääh⁺ kyaah⁺ jne⁺ jee⁺ la⁻?

Lä⁺jë⁻ he⁻ ma⁺ jmeey⁻, ga⁻toh⁺ wi⁺ kih¹ dsa⁻ he⁺. ⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Tih⁻ ba⁺ dsë¹ dsa⁻ hi⁻ ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio hi⁻ go⁻nää⁻ jee⁺ jyoh⁺. Pero hi⁻ chaa⁻ jee⁺ jwii⁻ kih¹, hi⁻ hi⁻ chaa⁻ cha⁺neh⁺ kih¹, sa⁻ hnää¹ dsih⁺.

⁵ Sa⁺ ga⁻la¹ ma⁺ jmeey⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ jee⁺ ja⁻. Ko⁻llaä⁺ dsa⁻dsaah⁺ he⁺ ga⁻kyey⁻ gooy⁻ nē⁺ kih¹ mah¹ ga⁻jä⁺ kiyh¹. ⁶ Kih¹ he⁻ sa⁻ ga⁻lä⁺dsoo⁺ dsë¹ dsa⁻gooy¹, he⁻ja⁻ ga⁻lä⁺dsaa⁻ dsëy¹ cha⁻miih⁻. Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ngooy¹ lä⁻kaa⁻ jwii⁻ jee⁺ jäh⁺ na⁺kway⁻ juu¹.

*Ga⁻cheë¹ Jesús dsa⁻ kyaay¹
mah⁺ kway⁺ ju⁺hmëë⁻*

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷ Ga⁻tëëyh¹ lä⁺jëë⁻ gya⁺tuu⁺ discipulo kyaay¹ mah⁺ cheey¹ ma⁺ uu⁺ ma⁺ uu⁺ lä⁻koø⁻ jee⁺ jwii⁻, hi⁺ ga⁻kwëëyh¹ be⁺ mah⁺ jmeey¹ hih⁻ hwëë⁻ jmi⁻lle⁻ hlih¹ kih¹ dsa⁻. ⁸ Ga⁻jmeey⁻ mada⁻ kiyh¹, ga⁻jäh⁺ lä⁺la⁻:

—Ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ ni⁻ miih⁻ kih¹ cha⁺jwë¹. Ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ hmih⁻tuh⁻, ni⁻ he⁻ñiuh⁻, ni⁻ kuu⁺. Ma⁺lä⁺ hma⁻hu⁺ ba⁺ kah¹ hnäh⁺. ⁹ Ja⁻ heeh⁻ hnäh⁺ loo⁻ he⁻ hä⁺ tiih⁺ hnäh⁺ ba⁺, ta⁺ ka⁻ hnäh⁺ jyoh⁺ lëë⁻ hmiih⁻ kyah¹ hnäh⁺. ¹⁰ Lä⁻koø⁻ jwii⁻ jee⁺ tēh⁺ hnäh⁺, jäh¹ hnäh⁺ koo⁻ cha⁺neh⁻ kih¹ dsa⁻, lä⁻jiih¹ hwëëh⁻ hnäh⁺ jee⁺ ja⁻. ¹¹ Pero cher⁺ mah⁺ sa⁺ ga⁻heeh⁻ dsa⁻ hnäh⁺ jee⁺ lä⁻nääh¹ hnäh⁺, hi⁻ cher⁺ mah⁺ sa⁺ ga⁻nuuy⁺ juu¹ he⁻ kyeh⁺ hnäh⁺, ja⁻ hwëëh⁻ hnäh⁺ jee⁺ ja⁻. Ja⁻ hlah⁺ hnäh⁺ wa⁺hløø⁻ he⁻ na⁻beh⁻ tiih⁺ hnäh⁺. He⁻ ja⁻ jmee¹ li⁻ he⁻ ma⁻la¹ kwaat⁻ kih¹ bih¹ ja⁻. Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁺ jmi⁺ jmee¹ Dio jwiz⁻, jee⁺ jwii⁻ ja⁻ jëë¹ cha⁻ga⁻miih⁻ wi⁺ lä⁻koø⁻ ga⁺ he⁻ jëë¹ jee⁺ jwii⁻ Sodoma kyaah⁺ Gomorra —ga⁻jäh⁺ Jesús siih⁺ discipulo kyaay¹.

¹² Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻hwëë⁻ discipulo ga⁻nääy¹ kway⁺ juu¹ mah¹ wa⁺ dsa⁻jëeh⁻ dsa⁻ kyaah⁺ Dio. ¹³ Ga⁻hwëëy¹ jmi⁻lle⁻ hlih¹ hi⁺ ga⁻suy¹ miih⁻ aceit dsa⁻dsaah⁺, lä⁻ja⁻

ga⁻mi⁻hlä^{äy} jwë^ë hi⁻ ma⁻
dsaah¹.

*Jee' la- jäh' ha- lä⁺ ga⁻juu'
Jwaa⁻ hi⁻ ma⁻ choo⁻ jmi⁻*

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

14 Ga⁻lä⁺kaa⁻ ma⁻ cha⁻ juu'
kih¹ Jesús, he⁻ ja⁻ ga⁻nuu⁻ rey
Herode. Mah¹ ga⁻jäh¹:

—Laan⁻ go⁻ Jwaa⁻ hi⁻ ma⁻
choo⁻ jmi⁻ ma⁻lä⁺ jiih⁻ jee'
kih¹ hi⁻ ma⁻na⁻ juu⁻, he⁻ ja⁻
ma⁻kyey⁻ cha⁻miih⁻ be⁻ he⁻
kyaah¹ jmeey⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻.

15 Hi⁻ ko⁻llaa⁻ jäh¹ Elía ba⁻
na⁻, hi⁻ lle⁻ kih¹ jäh¹. Hi⁻ jñah¹
ma⁻ jäh¹, jaa⁻ hi⁻ ngëe⁻ juu'
kih¹ Dio ba⁻ na⁻, ja⁻ ba⁻ lä⁺ koo⁻
laa⁻ hi⁻ ma⁻ ngëe⁻ juu'
kih¹ Dio llo⁻ joo⁻. 16 Pero lä⁺ ma⁻
ga⁻nuu⁻ Herode ja⁻, ga⁻jäh¹:

—Hi⁻ he⁻ he⁻ Jwaa⁻, hi⁻
ga⁻jmeen⁻ mada⁻ ga⁻ku⁻ lle⁻,
hi⁻ he⁻ na⁻ ma⁻lä⁺ jiih⁻ jee'
kih¹ hi⁻ ma⁻na⁻ juu⁻.

17 He⁻ ba⁻ Herode ga⁻jmeey⁻
hih⁺ jää⁻, ga⁻saah⁻ dsa⁻ Jwaa⁻,
ga⁻taayh⁻ neh⁻ ñe⁻ dsoo⁻ kih¹
Herodía. Herodía he⁻ ma⁻
laa⁻ me⁻ Felipe dsa⁻ñuu⁻
øøh⁻ Herode. Pero ma⁻ngëe⁻
he⁻ ja⁻, ga⁻tëe⁻ Herode
dsa⁻më⁻ he⁻, ga⁻jmä^{äy}
lä⁺ koh⁻ dsa⁻më⁻ kyaay⁻. 18 Sa⁻
ga⁻ ma⁻hä^ä Jwaa⁻ neh⁻ ñe⁻
ga⁻siih⁻ Herode:

—Sa⁻ lle⁻ kih¹ he⁻ ma⁻kyaa^h
më⁻ dsa⁻ñuu⁻ øøh⁻.

19 He⁻ ja⁻ ga⁻lä⁺ høøh⁻
Herodía kih¹ Jwaa⁻. Hnøøy⁻
ma⁻ juu⁻ Jwaa⁻, pero sa⁻
ga⁻kwa⁻ Herode jwë⁻. 20 Jëeh⁻,
Herode ma⁻ gah⁻ Jwaa⁻, ñe⁻
bih¹ ma⁻ laay⁻ jaa⁻ dsa⁻ñuu⁻
llu⁻ hi⁻ na⁻ jngëe⁻ kya^ä

Dio. He⁻ ja⁻ ga⁻hä^ä bih¹.
Lä⁺ koo⁻ ma⁻ nuu⁻ juu'
kih¹ Jwaa⁻, ma⁻nuu⁻ bih¹
lä⁺ kaa⁻ tuh⁻ dsëy⁻ pero ma⁻
jmeey⁻ cha⁻miih⁻ huu⁻ dsë⁻.

21 Pero ga⁻na⁻ jwë⁻ kih¹
Herodía jmeey⁻ he⁻ lä⁺ dsëy⁻
lä⁺ ma⁻ ga⁻hya⁻ Herode
ji⁻ ñe⁻. Ga⁻jmeey⁻ koo⁻ jmi⁻
juuh⁻ ga⁻kway⁻ he⁻ ga⁻kuh⁻
dsa⁻. Ga⁻tëeh⁻ Herode lä⁺ jëe⁻
dsa⁻ ta⁻ kaa^h, lä⁺ jëe⁻ hi⁻ ma⁻
kye⁻ ne⁻ kih¹ hløø⁻ hi⁻ lä⁺ jëe⁻
dsa⁻ kaa^h hi⁻ ma⁻ chaa⁻
Galilea. 22 Ma⁻ ja⁻ ga⁻he⁻

jo⁻ mi⁻ Herodía jmeey⁻ ja⁻.
Ga⁻ tih¹ jwërte dsë⁻ Herode hi⁻
ga⁻ tih¹ dsë⁻ lä⁺ jëe⁻ dsa⁻ hi⁻
ma⁻ tä^äh⁻ jmi⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh¹
Herode siih⁻ chih⁻ më⁻ he⁻:

—Ngi⁻ he⁻ hnooh⁻ kin⁻.
23 Jnä⁻ bää^hñ⁻ hñiin⁻ kwëehn⁻
hne⁻ lä⁺ jë⁻ he⁻ ngii⁻ lä⁺ jiih⁻
to⁻ dsaah⁻ he⁻ cha⁻ kin⁻.

24 He⁻ ja⁻ ya⁻ hëe⁻ chih⁻ më⁻
he⁻ na⁻ ngii⁻ juu⁻ kih¹ chooy⁻:

—¿Hee⁻ llu⁻ ngiin⁻ laah⁻? —
jäyh¹ siih⁻ chooy⁻.

—Ngi⁻ mi⁻lle⁻ Jwaa⁻ hi⁻
ma⁻ choo⁻ jmi⁻ ba⁻ —ga⁻ jäh¹
chooy⁻.

25 Chah⁻ ba⁻ ngooy⁻ ga⁻ hey⁻
jee⁻ gya⁻ rey:

—Kwëeh⁻ jnä⁻ na⁻ ga⁻ juh⁻
mi⁻lle⁻ Jwaa⁻ na⁻ hä⁻ neh⁻ koo⁻
wi⁻. He⁻ na⁻ ba⁻ hnoon⁻ —jä^h
chih⁻ më⁻ he⁻ ga⁻ siih⁻ rey.

26 He⁻ ja⁻ ga⁻lä⁺ meeh⁻ dsë⁻
Herode. Pero ga⁻ tä^{äy} hñiiy⁻
kway⁻ he⁻ ga⁻ jäh¹ to⁻ lo⁻
ne⁻ jee⁻ lä⁺ jëe⁻ hi⁻ ga⁻ tëeyh⁻
he⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻ mi⁻ tey⁻ ba⁻
juu⁻ kiyh⁻. 27 Lä⁺ chah⁻ ja⁻,
ga⁻ jmeey⁻ hih⁻ kih¹ hløø⁻

kyaay¹ mah¹ na'kyey¹ lle' Jwaa¹.²⁸ Ngoo¹ hløø¹ neh¹ ñe¹ na'kuy¹ lle' Jwaa¹, hi¹ ma' kiiy¹ lle' Jwaa¹ na¹ hä¹ neh¹ wii¹, jayh¹ ya¹ kwëëyh¹ chih¹ më¹ he¹ mah¹ ga¹ ngëe¹ chih¹ më¹ he¹ kih¹ chooy¹.

²⁹ Ma' ga¹ nuu¹ dsa¹ kyaah¹ Jwaa¹ he¹ ga¹ la¹ lä¹ ja¹, na¹ nääy¹ na¹ kiiy¹ hnoo¹ ja¹, mah¹ na¹ hooy¹.

Ga¹ ääh¹ Jesús hña¹ mil dsa¹ ñuu¹h¹

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Ma' ga¹ lla¹ nää¹ apóstol kya¹ Jesús, ga¹ jmeeyh¹ juu¹ lä¹ jë¹ he¹ ga¹ jmeey¹ hi¹ ha¹ lä¹ ga¹ hlëëyh¹ dsa¹ jee¹ na¹ nääy¹.

³¹ He¹ ja¹ ga¹ jäh¹ Jesús:

—Ya¹ nääh¹ hnäh¹ ma¹ nøøn¹ ma¹ tee¹hn¹ dsë¹ jne¹ kō¹ hwëë¹ ta¹ jee¹ sa¹ chaa¹ dsa¹.

Jwëë¹ dsa¹ ma¹ dsa¹ nää¹ jee¹ ma¹ tääyh¹ ja¹, ni¹ he¹ ma¹ kuyh¹ sa¹ ga¹ kwa¹ jwë¹. Kih¹ he¹ ja¹ ba¹ ja¹, ga¹ jäh¹ lä¹ ja¹.³² Ja¹ ga¹ ga¹ taäyh¹ neh¹ na¹ moo¹ ga¹ nääy¹ koo¹ hwa¹ kii¹ jee¹ sa¹ kwa¹ ni¹ miih¹.

³³ Jwëë¹ dsa¹ hi¹ ma¹ tääh¹ jee¹ ja¹, ga¹ jëë¹ dsih¹ hääy¹ neh¹ na¹ moo¹ hi¹ ga¹ lä¹ kyuy¹. He¹ ja¹ ga¹ nää¹ dsa¹ jwë¹ ti¹. Ma¹ ga¹ ngëëy¹ lä¹ koo¹ lä¹ koo¹ jwii¹, ga¹ nää¹ dsa¹ he¹ kyaayh¹ ka¹ läh¹. Pero jää¹ ga¹ dsa¹ he¹ ga¹ lla¹ nää¹ lä¹ kōh¹ ga¹ Jesús.³⁴ Ma¹ ga¹ jñaa¹ Jesús neh¹ na¹ moo¹ ja¹, ga¹ jëëy¹ jwëë¹ jwërte dsa¹ hi¹ ga¹ lla¹ nää¹ jee¹ ja¹ hi¹ ga¹ lä¹ ñih¹ dsëy¹ kih¹. Jëeh¹, dsa¹ he¹ laa¹ lä¹ koo¹

borrego hi¹ sa¹ chaa¹ juu¹. He¹ ja¹ ga¹ løy¹ hlëëyh¹ dsa¹ kyaah¹ cha¹ miih¹ juu¹.³⁵ Ma¹ ga¹ hloo¹ ja¹, ga¹ ya¹ jäh¹ discípulo kih¹ Jesús mah¹ ga¹ jäh¹ siyh¹:

—Ga¹ hloo¹ ba¹ la¹, hi¹ sa¹ cha¹ ni¹ miih¹ he¹ kuh¹ dsa¹ jee¹ la¹.³⁶ Chiih¹ dsa¹ wa¹ lla¹ nääy¹ lä¹ kaa¹ jäh¹ la¹, wa¹ lla¹ läy¹ he¹ kuyh¹ —ga¹ jäh¹ discípulo siyh¹ Jesús.

³⁷ —Kwëëh¹ hnäh¹ dsa¹ he¹ kuyh¹ —ga¹ jäh¹ Jesús.

—¿Ni¹ sa¹ lee¹ to¹ hña¹ loo¹ kuu¹ he¹ dsa¹ lä¹ jnääh¹ he¹ kuh¹ ga¹ lä¹ jëë¹ dsa¹ na¹? —ga¹ jäh¹ discípulo.

³⁸ —Jëë¹ da¹ koo¹ ¿Joh¹ he¹ ñiih¹ kyeh¹ hnäh¹? —ga¹ jäh¹ Jesús.

Ma¹ ga¹ jëë¹ discípulo, mah¹ ga¹ jmeeyh¹ juu¹:

—Hña¹ ba¹ he¹ ñiih¹ kye¹ jnääh¹ kyaah¹ uu¹ hmooh¹ —ga¹ jäh¹.

³⁹ He¹ ja¹ ga¹ jmee¹ Jesús mada¹ kiyh¹:

—Chiih¹ dsa¹ na¹ wa¹ dsa¹ taah¹ ma¹ koo¹ nää¹ ma¹ koo¹ nää¹ nē¹ ya¹ mooh¹ na¹.

⁴⁰ He¹ ja¹ ga¹ taah¹ dsa¹ ma¹ hña¹ laa¹ hi¹ ma¹ to¹ lo¹ gyaa¹.⁴¹ Hi¹ ga¹ ka¹ Jesús lä¹ jë¹ hña¹ he¹ ñiih¹ ja¹ kyaah¹ lä¹ uu¹ hmooh¹ he¹, ga¹ jëëy¹ ta¹ gyuu¹h¹ ga¹ kway¹ ti¹ hmaah¹ kih¹ Dio. Ja¹ ga¹ ga¹ llaay¹ he¹ ñiih¹ ja¹, ga¹ kwëëyh¹ discípulo mah¹ ga¹ ti¹ ga¹ llooyh¹ kih¹ lä¹ jëë¹ dsa¹ he¹. Hi¹ lä¹ ja¹ ga¹ jmeey¹ kih¹ hmooh¹ he¹ ka¹ läh¹.⁴² Lä¹ jëë¹ dsa¹ ga¹ kuh¹ lä¹ jiih¹ ga¹ këëy¹.⁴³ Jwi¹ he¹ ñiih¹ he¹

ga⁺chaa⁺ ja⁻, ga⁺kah⁺ gya⁺to⁺
sa⁺miih⁻ kyaah⁺ hmooh⁻
he⁺. ⁴⁴ Jee⁺ lä⁺jëë⁻ ma⁺la⁺
dsa⁻n⁺uh⁻ hi⁻ ga⁺kuh⁻ he⁺
teë⁺ko⁺o⁻ hña⁺ mil dsa⁻.

*Ga⁻ngë⁺ Jesús në⁻ jmii⁻
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)*

⁴⁵ Lä⁺chah⁺ ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús
sih⁺ discípulo kyaay⁺:

—Ta⁺ko⁻jiih⁺ hi⁺hn⁻ juu⁺
kih⁺ dsa⁻ la⁻, go⁻nää⁺ hnäh⁺
ga⁻juh⁻ kyaah⁺ na⁺moo⁺ ta⁻
hngaah⁺ Betsaida. Ja⁻ga⁺ nin⁻
hñiin⁻.

⁴⁶ Ma⁻ngëë⁺ ma⁻hiyh⁺ juu⁺
kih⁺ lä⁺jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺tää⁺
jee⁺ ja⁻, ja⁻ga⁺ ngooy⁺ ta⁻
lle⁺koh⁺ na⁺ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺
Dio. ⁴⁷ Ngoo⁺ga⁺n⁺uu⁻ ba⁺ ja⁻,
hi⁻ na⁺moo⁺ to⁺dsaah⁻ jmii⁻ ba⁺
ma⁻lloo⁺. Pero cheh⁺ga⁺ Jesús
hwa⁺kii⁺. ⁴⁸ Ga⁺jëëy⁺ he⁻li⁺ ba⁺
ngë⁻ na⁺moo⁺, jëëh⁺ ma⁺ gwa⁺
lle⁺ ta⁺ jee⁺ ngoo⁺ na⁺moo⁺ ja⁻.
Ta⁺la⁺ ya⁺jnä⁺, ga⁺løø⁺ Jesús
ngë⁻ në⁻ jmii⁻. Ma⁺ hnøøy⁺
ma⁺ ngëëy⁺ jwë⁺ na⁺moo⁺
ja⁻. ⁴⁹ Ma⁺ ga⁺jëë⁺ discípulo
ngëy⁻ në⁻ jmii⁻, ma⁺ laay⁺,
dsa⁻ lle⁺ ba⁺ na⁻ ngë⁻ në⁻ jmii⁻
he⁻ja⁻ ga⁺hooyh⁺ ki⁻gaa⁻.

⁵⁰ Lä⁺jëë⁻ bih⁺ ga⁺jëëy⁺, he⁻ja⁻
ga⁺jwaayh⁺ jwërte. Pero chah⁺
ba⁺ ga⁺hlëëh⁺ Jesús kyaayh⁺:

—Ta⁺wa⁺gah⁺ hnäh⁺, jnä⁺ ba⁺
la⁻ —ga⁺jäyh⁺.

⁵¹ Lä⁺ ma⁺ ga⁺hey⁺ neh⁻
na⁺moo⁺, ga⁺hna⁺ go⁻te⁻
lle⁺. Peer⁻ ga⁺lä⁺dsaa⁻
dsë⁺ discípulo kyaay⁺, mah⁺
ga⁺taayh⁺ jëë⁻ dsayh⁻. ⁵² Jëëh⁺,
ma⁺ na⁻jlë⁻ h⁺dsë⁻ kiyh⁺,
he⁻ja⁻ sa⁺ ga⁺lä⁺ngëëy⁺ ha⁻

lä⁺ ga⁺jmeë⁺ Jesús kih⁺ he⁻niih⁻
ja⁻.

*Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jwëë⁺
dsa⁻dsaah⁺ hi⁻ ma⁺chaa⁻ hwa⁺
Genesaret*

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Ma⁺ ga⁺lla⁻näay⁺ ta⁻
hngaah⁺ jee⁺ cheë⁻ Genesaret,
jee⁺ ja⁻ ga⁺hiiy⁺ na⁺moo⁺
kiyh⁺. ⁵⁴ Ma⁺ ga⁺hwëëy⁻
neh⁻ na⁺moo⁺ ja⁻, chah⁺ ba⁺
ga⁺lä⁺kyuu⁺ dsih⁺. ⁵⁵ Hi⁻
ga⁺nää⁺ dsa⁻ he⁺ lä⁺kaa⁻
hwa⁺ ja⁻. Lä⁺kaa⁻ jee⁺ ja⁻
ga⁺løøy⁺ na⁺jääy⁻ dsa⁻dsaah⁺
kyaay⁺ kyaah⁺ jii⁺ kiyh⁺ ta⁺ jee⁺
ma⁺ ngë⁻ Jesús. ⁵⁶ Lä⁺kaa⁻
jee⁺ ma⁺ ngë⁻ Jesús, jwii⁻
mäh⁻, ma⁻ke⁺ jwii⁻ juuh⁻,
na⁻ ma⁻hii⁺ dsa⁻jää⁺ dsa⁻
dsa⁻dsaah⁺ kyaay⁺ cha⁺jwë⁺ jee⁺
ma⁺ dsa⁻ngëëy⁺. Ma⁺ chuuy⁺
dsa⁻ kyaayh⁺ mah⁺ ma⁺ kway⁻
su⁺ miih⁻ cha⁺gooy⁻ cha⁺hee⁻
hmiih⁻ kiyh⁺. Hi⁻ lä⁺jëë⁻
hi⁻ ga⁺tëë⁺ ga⁺su⁺ miih⁻ mi⁻
'cha⁺gooy⁻ hmiih⁻ kih⁺ Jesús
ma⁺ dsa⁻hlääy⁺ go⁻te⁻.

7

*Lä⁻jë⁻ he⁻ mi⁻sah⁺ dsa⁻
(Mt. 15:1-20)*

¹ Ga⁺lla⁻nää⁺ fariseo hi⁻
ma⁺ chaa⁻ Jerusalén hi⁻
ga⁺lla⁻nää⁺ ko⁻llaa⁺ ta⁻jwoh⁺
kyaay⁺ ley ka⁻läh⁺ jee⁺ ma⁺
ngë⁻ Jesús. ² Ma⁺ ga⁺jëë⁺
dsa⁻ he⁺, lä⁺ ma⁻soh⁺ ja⁻ba⁺
goo⁻ discípulo kyaay⁺ Jesús ma⁺
täayh⁺ kuyh⁻, ga⁺hlëëyh⁺ wii⁺
kiyh⁺. ³ (Jëëh⁺, dsa⁻ fariseo
ma⁺ mi⁻teh⁺ he⁻ ma⁺ tëë⁺
jmeë⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaay⁺,
sa⁺ kuh⁻hiyh⁻ cher⁺mah⁺ sa⁻

ga⁺gyiyh¹ gooy⁻ lä⁻ko^o- tēē¹ jmee⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ judiu. ⁴Hi wa⁻ra⁻ ya⁻näy[~] je⁻hmoo^h, sa⁻ kuyh⁻ cher⁻mah¹ sa⁻ ga⁻mi⁻tey^h he⁻ tēē¹ dsa⁻ jmee⁻. Hi⁻ cha⁻ ga⁻ jyoh^h he⁻ tēē¹ dsa⁻ høø⁺, he⁻ gyiyh[~] lä⁻jē⁻ he⁻ jmääy^h ta⁻ o⁻je⁻, lä⁻kye⁻ jii^h jee⁻ gwiiy⁻.) ⁵He⁻ja⁻ ga⁻ngii^h fariseo kyaah¹ ta⁻jwoh¹ he⁻ juu⁻ kih¹ Jesús:

—¿He⁻la¹ sa⁻ gyih[~] discípulo kyaah¹ goo⁻ jää¹ ja⁻ga⁻ kuyh⁺, lä⁻ nøø⁺ kih¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän[?]

⁶—Peer⁻ ta⁻juuh¹ hnäh^h —ga⁻jäh^h Jesús—. Lä⁻ko^o- jmeeh⁻ hnäh^h na⁻, jeeh¹ kwee⁻ kyaah¹ he⁻ ga⁻hlēēh^h Isaía llo^hjoo¹, jee⁻ na⁻sii⁻ lä⁻la⁻:

Dsa⁻ la⁻, ko^o- jäh^h bih¹ hnäy¹ jnä[~].

Pero ta⁻ jee⁻ jyoh^h ba⁻ hä⁻ huu^hdsē⁻ kiyh¹.

⁷ Sa⁻ jmää¹ ni⁻ miih⁻ he⁻ jmeey⁻ hnäy¹ jnä[~].

Lä⁻jē⁻ nuuh⁻ he⁻ kway⁺, la¹ mada⁻ kih¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ ba⁻, ga⁻jäh^h Isaía.

⁸ Jmeeh⁻ hnäh^h ta⁻ koo^h nuuh⁻ kih¹ Dio mah¹ høøh⁻ hnäh^h ma⁻la⁻ he⁻ tēēh¹ hnäh^h ba⁻. Gyih⁻ hnäh^h kyah^hwii^h jee⁻ kuh⁻huh^h hnäh^h. Joh^h nēē¹ he⁻ la¹ lä⁻ja⁻ sa⁻ jmeeh⁻ hnäh^h —ga⁻jäh^h Jesús siiyh⁻ dsa⁻ he⁻—. ⁹ Peer⁻ tēēh⁻ hnäh^h jmeeh⁻ hnäh^h ta⁻ koo^h nuuh⁻ kih¹ Dio mah¹ høøh⁻ hnäh^h he⁻ tēēh¹ hnäh^h jmeeh⁻ ba⁻. ¹⁰ Lä⁻la⁻ ga⁻jäh^h Moisé llo^hjoo¹ lä⁻hih⁻ ga⁻jmeē⁻ Dio: “Wa⁻ hnaah⁻ maa⁻kyaah¹, tää⁻

kyaah¹. Hi⁻ hlēēh⁻ wii^h kih¹ cho⁻jmi⁻, hi⁻ he⁻ wa⁻ juu⁻ go⁻te⁻”, ga⁻jäh^h Moisé. ¹¹ Pero hnäh^h fariseo, lä⁻la⁻ ba⁻ jmeeh⁻ hnäh^h. Kwah⁻ hnäh^h jwē¹ kih¹ dsa⁻ mah¹ siiyh⁻ cho⁻jmi⁻ lä⁻la⁻: “Lä⁻jē⁻ he⁻ cha⁻ kin⁻ he⁻ kyaah¹ ma⁻ jmeen⁻ be⁻ kyah¹, he⁻ ja⁻ na⁻ la¹ Corbán.” (He⁻ la⁻ hnøø¹ jäh⁻: ma⁻kwēēhn⁻ Dio ba⁻ ja⁻.) ¹² He⁻ jmeeh⁻ hnäh^h lä⁻ja⁻, he⁻ hah⁻ hnäh^h kih¹ hi⁻ jmee⁻ be⁻ kih¹ cho⁻jmi⁻ ba⁻ ja⁻. ¹³ Kih¹ he⁻ høøh⁻ hnäh^h he⁻ ma⁻tēē¹ høø⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah¹ hnäh^h na⁻, he⁻ja⁻ ma⁻jmeeh⁻ hnäh^h ta⁻ koo^h nuuh⁻ kih¹ Dio. Joh^h nēē¹ he⁻ la¹ lä⁻ja⁻ sa⁻ jmeeh⁻ hnäh^h.

¹⁴ He⁻ja⁻ ga⁻hlēēh¹ Jesús jee⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ he⁻, ga⁻jäh^h:

—Nuu⁻ da⁻ hnäh^h kwee⁻ mah¹ lä⁻ngēēh^h hnäh^h. ¹⁵ Sa⁻ dsa⁻lä⁻sah^h dsa⁻ kyaah¹ lä⁻jē⁻ he⁻ tooyh⁻ hooy⁻. Lä⁻jē⁻ he⁻ hwēē⁻ hooy⁻, kyaah¹ he⁻ ja⁻ ba⁻ dsa⁻lä⁻sayh^h. ¹⁶ Hi⁻ hnøø¹ heēh⁻ juu⁻ la⁻, wa⁻ heeyh⁻ —ga⁻jäh^h Jesús.

¹⁷ Ma⁻ ga⁻hih¹ Jesús juu⁻ kih¹ dsa⁻, ga⁻hey¹ ko^o- cha⁻neh⁺. Jee⁻ ja⁻ ga⁻ngii^h discípulo juu⁻ kiyh¹:

—He⁻ hnøø¹ jäh⁻ juu⁻ na⁻hmää⁻ he⁻ ma⁻hlēēh^h na⁻.

¹⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jäh^h Jesús:

—¿Che⁻ ni⁻ hnäh^h sa⁻ ma⁻lä⁻ngēēh^h hnäh^h? ¿Che⁻ sa⁻ ngēēh^h hnäh^h sa⁻ dsa⁻lä⁻sah^h dsa⁻ kyaah¹ lä⁻jē⁻ he⁻ tooyh⁻ hooy⁻? ¹⁹ Jēēh^h, ja⁻ neh⁻ tuh⁻dsē¹ dsa⁻ dsoo⁻ he⁻ kuh⁻hiyh[~], neh⁻ tu⁻jlä⁻

ba' dsa- dsoo~ he- ja-, ja-ga' hwëe- ka-läh' dsoo~ ta' cha'sii- -ga-jäh' Jesús.

Kyaah' he- ga-hlëeyh' lä-ja-, ga-jmeey' na-jngii' lä-jë' he- kih-hih-jne'.

²⁰ Hi- ngoo' bih' jäh':

-Lä-jë' he- hwëe- hoo' dsa-, he- ja- ba' kyaah' dsa-lä-sayh'. ²¹ Jëeh', neh- tuh-dsë' ba' dsa- gwa' lä-jë- huü'dsë- hlih', hi- lä-ja- ka-läh' gwa' he- kaayh- hi- sa- läa' kyaay', kaayh- wa' hi- cha- hi-, hi- jngëeyh- dsa-.

²² Neh- tuh-dsë' bih' gwa' he- jmeey- hii-, hee' dsëy' liyh- lä-jë' he- ga' cha-, jmeey- lä-jë' he- hlih', mi-gaay- dsa-, jmeey- he- la' o-hih', wii' dsëy', hlëeyh- wii' kih' dsa-, jmäay- hñii' kaah', hi- sa- cha- nuuh- kiyh'. ²³ Lä-jë' he- hlih' na- gwa' neh- tuh-dsë' dsa-. Kyaah' he- na- ba', mi-sah' dsa- hñii' -ga-jäh' Jesús.

Jaa- dsa-më' chaa- uu'
ga-heeh- kih' Jesús

(Mt. 15:21-28)

²⁴ Ja-ga' ya-hëe' Jesús jee' ja-, ngooy' jäh- kih' jee' jwii- Tiro kyaah' Sidón. Ma' ga-llooy' jee' ja-, ga-hey' cha'neh'. Sa- ma' hnøoy' ma' lä-jnäay' chah', pero sa- ga-la'. ²⁵ Chah' ba' ga-nuu' jaa- dsa-më' he- ga-lloo' Jesús jee' ja-. Dsa-më' he' ma' chaa- jaa- jo-miiy' hi- ma' kye- jmi-lle' hlih', he-ja- ngooy' jee' ma' gya' Jesús mah' ga-juuyh' jney' cha'nëy'.

²⁶ Dsa-më' he' sa- ma' laay'

judiu, dsa- sirofenicia ba' he'. (Kih' dsa- judiu, lä-koh' dsa- he' laay' lä-koo- sa'dsii- ba'.) Ga-chuuy' kyaah' Jesús he- dsa-lleey- jmi-lle' hlih' hi- ma' hää' neh- tuh-dsë' jo-miiy'. ²⁷ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

-Kwa' jwë' wa' kuh- da' chih-pih' jää'. Sa- llu' he- jñuuhn' he- kuh- chih- mah' kwëehn' dsii-.

²⁸ He-ja- ga-jäh' dsa-më' he':

-Dsoo' ba' kyah', Dsa-jøøh' kyaan'. Pero ma-ra- he- lih' ba' dsii- lä-jë' jwi' he- dsa-saa' kih' chih-pih'.

²⁹ He-ja- ga-jäh' Jesús ka-läh':

-Kih' he- llu' juu' kyah', he-ja- ma-ya-hëe- ba' jmi-lle' hlih' kih' chih-më' kyaah'. Gwaah- ba' hne- kyah'.

³⁰ Ma' ga-llaah' dsa-më' he' cha'neh- kiyh', ga-jëy' na-kyaa' chih-më' kyaay' në' jii', ma-ya-hëe- jmi-lle' hlih' kiyh'.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- dsa- koo'

³¹ Ja-ga' ya-hëe' Jesús koo' jee' jwii- Tiro, ga-ngëey' ta' jee' jwii- Sidón, hi- ga-ngëey' ta' hwa' Decápoli. Ja-ga' ga-llaayh' ka-läh' ta' jee' hla- jmi-juuh- kih' Galilea. ³² Jee' ja- na-jää- dsa- jaa- dsa-koo' cha'në' Jesús, hi- dsa- hi- ma' jää- hi- koo' he' ga-chuuy' kyaah' Jesús mah' kyey- gooy- në' kih' hi- koo' he'.

³³ Hi- ga-lleë- Jesús dsa- koo'

he' kah' kih', mah' ga'täy'
 cha'gooy' lä'koo' lä'koo'
 to'gway', hi' ga'mi'gyayh'
 na'siih' dsa' he' kyaah' jmi'
 tu'heyh'. ³⁴ Mah' ga'jēē' Jesús
 ta'gyuuh', ga'chaah' dsēy', hi'
 ga'jäyh' siiyh' dsa'ñuuh' he':
 —Efata —juu' la' hnøø' jäh':
 Wa' nä' kyah'.

³⁵ Lä'chah' ja' ga'na'
 to'gwa' dsa' he' hi' ga'lii'
 na'siiyh', ga'hleēyh' jēē'.
³⁶ Hi' ga'jmeē' Jesús hih'
 kiyh' sa' wa' jmeeyh' juu'
 kih' ni' jaa' dsa'. Ma'ke'
 ga'jmeey' cha'miih' mada'
 lä'ja', cha'ga'miih' ma'
 kooyh' juu'. ³⁷ Ga'lä'dsaa'
 jwēte dsē' dsa'. Ga'jäyh':

—Peer' ga'lä'jē' ba' lih'
 Jesús jmeē'. Jmeey' hlēēh'
 hi' koo', hi' jmeey' nuu' hi'
 gwii'.

8

*Ga'ääh' Jesús kyeē' mil
 dsa'*
 (Mt. 15:32-39)

¹ Ta'ko'jiih' ga'lä'hēē' Jesús
 jee' ja', jwēē' dsa' ga'lla'nää'
 ka'läh' hi' ni' miih' sa' cha'
 he' ma' kuyh' jee' ja'. He'ja'
 ga'tēēyh' discipulo kyaay'
 mah' ga'siiyh':

² —Peer' dsa'lä'ñih' dsēn'
 dsa' hi' tääh' kyaah' jne'
 jee' la'. Jēēh', ma'hya'
 hnē' jmi' täāyh' hi' sa'
 cha' ni' miih' he' kuyh'.

³ Cher'mah' ga'cheēh' jnih'
 kiyh' lä' ma'kyoyh' na',
 hwaay' cha'jwē', jēēh' uu' ga'
 ya'nää' ko'llaa'.

⁴ He'ja' ga'jäh' discipulo
 kyaay':

—¿Ha' ba' jä' he' kuh' dsa'
 heh' hwa' kii' la'? Ha' koh'
 sa' hnøø' mah' lee' kuh' hi'
 tääh' jee' la'.

⁵ He'ja' ga'ngii' Jesús juu'
 kiyh':

—¿Joh' he'ñiih' kyēh' hnäh'?
 —ga'jäyh'.

—Gyii' ba' —ga'jäh'
 discipulo.

⁶ He'ja' ga'jmeē' Jesús
 mada' mah' dsa'taah' lä'jēē'
 dsa' hwa' hi' ga'kay' lä'jēē'
 gyii' he'ñiih' ja', ga'kway'
 ti'hmaah' kih' Dio. Ma'ngēē'
 ma'kway' ti'hmaah' kih'
 Dio, ga'llaay' he'ñiih' ja'
 hi' ga'kwēēyh' discipulo
 mah' ga'ti' ga'llooyh' kih'
 lä'jēē' dsa'. ⁷ Hi' ma'
 jāy' miih' hmooh' ka'läh'
 hi' lä'ja' ga'kwa' Jesús
 ti'hmaah' kih' Dio. Ma'ngēē'
 he' ja', ga'jmeey' mada'
 mah' ti'llooyh' kih' lä'jēē'
 dsa'. ⁸ Ga'kuh' dsa' lä'jiih'
 ga'kēēy'. Ma' ga'la' kiyh',
 ga'kah' ga' gyii' sa'miih'
 jwi' he' ga'chaa' ja'. ⁹ Tee'
 koo' kyeē' mil dsa' hi'
 ga'kuh' jee' ja'. Ma'ngēē'
 he' ja', ga'hiyh' juu' kih' dsa'.
¹⁰ Lä'chah' ja' ga'hey' neh'
 na'moo' kyaayh' discipulo
 kyaay', ngooy' ta' hwa'
 Dalmanuta.

*Dsa' fariseo ma' hnøøy'
 ' ma' jmeē' Jesús koo' he'
 juh'gaa'*

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ Ma' ga'lloo' Jesús jee'
 ja', ga'lla'nää' fariseo hi'
 ga'løøy' ti'chooy' juu' kyaah'
 Jesús. Ma' kay' dsē' Jesús,

he-ja- ga-ngiiy' ma' jmee'
 Jesús koo- he- juh-gaa- he-
 ma' ja' gyuuu'. 12 Ma' ga'nuu'
 Jesús lä-ja-, ga'jii' lä- ga'te'
 neh- tuh-dsäy', mah' ga-jäyh':

-¿He-la' ngiih' hnäh' hi-
 chaa- na' jmeen' koo- he-
 juh-gaa-? Ma'ra- ju'dsoo'
 jwëëhn- hnäh', ni- koo- he-
 juh-gaa- sa- jëe' dsa- hi-
 chaa- na'.

13 Jee' ja- ga-beey' dsa- he',
 mah' ga-hey' ka-läh' neh-
 na'moo', ngooy' ta' jee' jyoh'.

*Levadura kih' dsa- fariseo
 (Mt. 16:5-12)*

14 Ni- sa- ga-lä-dsooh- dsë'
 discípulo ma' kay' he'ñiih-,
 koo- lä-la- ba' he'ñiih-
 ma' kyey- neh- na'moo'.

15 He-ja- ga-mi-liih- Jesús
 dsë' discípulo, ga-jäyh':

-Leeh- hnäh' kyaah'
 levadura kih' fariseo hi- leeh-
 hnäh' kyaah' levadura kih'
 Herode ka-läh'.

16 He-ja- ga-taah- discípulo
 he' llay- juu' kyaah'
 dsa-kyaa'yh', ma' jäyh':

-Ma-hlëëyh' lä-na- kih'
 he- sa- ma' kyë' jne' he'ñiih-.

17 Pero ga-lä-liih- Jesús
 kiyh' mah' ga-jäyh' süyh':

-¿He-la' jmeeh- hnäh'
 cha-miih- huü'dsä- kih' he-
 sa- cha- he'ñiih'? ¿Che' sa-
 hii' kwa' kwaan- kyah' hnäh'?
 ¿Che' sa- hii' lä-ngëëh' hnäh'?
 ¿Che' lä- ma-na-jlë- ba'
 huü'dsä- kyah' hnäh'? 18 Hä'
 ba' mi-nëh' hnäh' mah' sa-
 jëeh' hnäh', hë- ba' to-gwah'
 hnäh' mah' sa- nuuh- hnäh',
 ¿Che' sa- dsooh- hoh' hnäh'
 ha- lä- ga-la' jää'? 19 Lä- ma'

ga-ti' ga-lloohn' hña' he'ñiih-
 ja-, jee' kih' lä-jëë- hña' mil
 dsa- he', ¿joh' sa'miih- ga'te'
 jwi' he- ga'chaa' ja-? -
 ga-jäh' Jesús süyh'.

-Gya-to' sa'miih- -ga-jäh'
 discípulo kyaay'.

20 -¿Ha- ga- ma' ga-ti'
 ga-lloohn' gyii' he'ñiih- ja-,
 joh' sa'miih- ga'chaa'? -
 ga-jäh' Jesús.

-Ga'chaa' ga' gyii' sa'miih-
 -ga-jäh' discípulo.

21 -¿Che' lä-jiih' na' sa- hii-
 lä-ngëëh' hnäh'? -ga-jäh'
 Jesús.

*Ga-mi-hlää' Jesús jaa-
 dsa-tuu'*

22 Ga-lla-näay' jee' jwii-
 Betsaida. Ma-ngëë' he- ja-,
 ya-jää- dsa- jaa- hi- tuu'
 cha-në' Jesús mah' ga-chuuy'
 kyaah' Jesús he- kyey- gooy-
 në' kiyh'. 23 He-ja- ga-sooh-
 Jesús goo- dsa- he', ga-jääy'
 ta- chuuh' jwii-. Ga-mi-gyayh'
 mi-në' dsa- he' kyaah' jmi-
 tu-heyh' hi- ga-kyey- lä-to'
 gooy- në' kih' dsa- he' mah'
 ga-ngiiy' juu':

-¿Hee- jëeh' miih-? -
 ga-jäyh'.

24 He-ja- ga-löø' dsa-tuu'
 he' jëë-, hi- ga-jäyh':

-Jëen- dsa- hi- dsa-ngëë',
 pero jnäay' lä-koh' chaah'
 hma- ba'.

25 Mah' ga-kye- Jesús
 ka-läh' goo- në' kiyh'. Hi-
 ga-süyh- he- jëëy' ka-läh'.
 Lä-cha' ja-, ga-jä' mi-nëy'.
 Ga-lä-jnä' jëë- go-te-. 26 Mah'
 ga-jäh' Jesús süyh':

—Gwaah⁻ ko⁻dsoo^o ta⁻ kyah¹ ba¹ hne⁻. Mo⁻to⁻ go⁻he⁻ ta⁻ jee¹ jwii⁻ na⁻. Ni⁻ ta⁻ jwii⁻ ni⁻ jaa⁻.

Ga⁻jäh^o Pee¹, Jesús laa¹ Cristo

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 Ngoo¹ Jesús ka⁻läh^o kyaah¹ discípulo kyaay¹ ta⁻ jyoh^o jwii⁻ mah⁻ he⁻ na⁻hee⁻ hwa¹ Cesarea kih¹ Filipino. Cha¹jwë¹ jee¹ ga⁻näy¹ ja⁻, ga⁻ngiiy¹ juu¹ kih¹ discípulo:

—¿Ha⁻ lä⁻jäh^o dsa⁻ kin⁻, hii⁻ jnä¹ laay¹? —ga⁻jäh^o Jesús.

28 —Ko⁻llaa¹ jäh^o, Jwaa⁻ hi⁻ ma¹ choo^o jmii⁻ ba¹ hne⁻. Ko⁻llaa¹ jäh^o Elía ba¹ hne⁻. Hi⁻ jñah^o ko⁻llaa¹ jäh^o, hne⁻ laah¹ jaa⁻ hi⁻ ga⁻ngëe¹ juu¹ kih¹ Dio llo¹joo¹ —ga⁻jäh^o discípulo kyaay¹.

29 Mah¹ ga⁻jäh^o Jesús ka⁻läh^o:

—¿Ha⁻ ga⁻ hnäh^o, hee⁻ jwah^o hnäh^o kin⁻, hii⁻ ba¹ jnä¹ laah^o hnäh^o?

He⁻ ja⁻ ga⁻jäh^o Pee¹ siiyh⁻:

—Hne⁻ he¹ Cristo.

30 Pero ga⁻taah⁻ Jesús juu¹ lä⁻jëe⁻ mah¹ sa⁻ kooyh¹ juu¹ ja⁻ kyaah¹ ni⁻ jaa⁻.

Ga⁻mi⁻jnää⁻ Jesús juu¹ he⁻ juuy¹

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

31 Jmii⁻ ja⁻ ga⁻løø¹ Jesús mi⁻jnää⁻ juu¹ kih¹ discípulo kyaay¹, ga⁻jäyh¹:

—Jmee⁻ bii¹ kih¹ Hi⁻ ga⁻lëe⁻ngo¹ hi⁻ la⁻ jëe¹ cha⁻miih⁻ wii¹. Dsa⁻gyuu¹ sa⁻ lä⁻hnäa¹ dsih¹, lä⁻ja⁻ dsa⁻kaah¹ kyaay¹ jmi⁻dsa⁻, kyaah¹ ta⁻jwoh¹ kyaay¹ ley sa⁻ lä⁻hnäa¹ dsih¹.

Hi⁻ jmee⁻ bii¹ kiyh¹ juuy¹ mah¹ lä⁻jiiyh¹ ka⁻läh^o jee¹ ga⁻të¹ hnë⁻ jmii⁻ —ga⁻siiyh⁻ discípulo kyaay¹.

32 He⁻ na⁻ ga⁻hlëeyh¹ jëe⁻ go⁻te⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jää¹ Pee¹ Jesús ta⁻ koo¹, ga⁻løøy¹ juuyh⁻ kiyh¹. 33 Pero ga⁻jëeh⁻ Jesús hñii¹ ga⁻jëey¹ jee¹ ma¹ tääh¹ lä⁻jëe⁻ discípulo, mah¹ ga⁻juuyh¹ kih¹ Pee¹:

—Jñuu¹h⁻ hne⁻ kin⁻ hi⁻ sa⁻llu¹. Sa⁻ jmeeh⁻ hu¹dsë⁻ lä⁻ko¹h¹ jmee⁻ Dio. Lä⁻ko¹ la¹ hu¹dsë⁻ kih¹ dsa⁻ ba¹ la¹ hu¹dsë⁻ kyah¹.

34 Ja⁻ga¹ ga⁻tëeyh¹ lä⁻jëe⁻ dsa⁻ ko⁻jøh¹ kyaah¹ discípulo kyaay¹ ga⁻jäyh¹:

—Cher¹mah¹ hi⁻ hnøø¹ jmee¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ jnä¹, sa⁻ wa¹ jmääy¹ hñiiy¹ kwaat⁻, wa¹ jääy¹ cru⁻ kyaay¹ mah¹ wa¹ jmeey¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ jnä¹. 35 Jëeh¹, lä⁻jëe⁻ hi⁻ hää⁻ hñii¹ mah¹ sa⁻ juuy¹, hi⁻ he¹ juu¹ ba¹. Pero lä⁻jëe⁻ hi⁻ kwaa⁻ hñii¹ juu¹ kwaat⁻ kin⁻ o kwaat⁻ kih¹ ju¹hmëe¹, hi⁻ he¹ ba¹ lää¹. 36 ¿Hee⁻ ya¹jøø⁻ ka¹ dsa⁻ ma⁻ke⁻ ga⁻liyh¹ lä⁻jëe⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu¹ la⁻ mah¹ wa¹ra⁻ ga⁻juuy¹, sa⁻ tëeyh¹ kih¹ Dio? 37 ¿Hee⁻ ba¹ kyaah¹ le¹ mi⁻hmaayh¹ mah¹ lääy¹? 38 He⁻ ba¹ che⁻ hlëeh¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jmi⁻ na¹, jmeey⁻ wa¹ la¹ cha⁻ la¹. Cher¹mah¹ hi⁻ jmee⁻ na⁻hiih¹ kin⁻, o kyaah¹ juu¹ kin⁻ cha⁻në¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ na¹, ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ jmee¹ Hi⁻ ga⁻lëe⁻ngo¹ na⁻hiih¹ kyaayh¹, wa¹ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ jäyh¹ kyaah¹ be¹ kih¹ Täa⁻

kyaay¹ kyaah¹ lä⁺jëë⁺ ángele
kyaay¹.

9

¹ Jesús koo⁻ ka⁻läh⁺
ga⁻siyh⁺:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁺ jwëëhn⁻
hnäh⁺, chaa⁻ ko⁻llaa⁺ hi⁻ tääh⁺
jee⁺ la⁻ sa⁻ juuy⁺ jää⁺ sa⁻ ga⁻
ma⁻jëëy⁺ ha⁻ lä⁺koo⁻ la⁻ be⁻
kih⁺ Dio hi⁻ jmee⁺ hih⁺.

Ga⁻mi⁻sëë⁺ Jesús hñii⁺

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Ma⁻ngëë⁺ ga⁻ jñii⁺ jmii⁺,
ja⁻ga⁻ ga⁻jää⁺ Jesús ma⁻la⁻
Pee⁺ kyaah⁺ Jacobo hi⁻ Jwaa⁻
ba⁺, ga⁻näay⁺ kah⁺ ta⁻ moh⁺
ñii⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁻lä⁺sëë⁺ Jesús
to⁻lo⁻ nē⁻ hi⁻ ma⁻ jääy⁺ he⁻.

³ Ga⁻lii⁺ jih⁺gyeh⁺ hmiih⁻ kiyh⁺,
ga⁻tøø⁺ jlëë⁻ ñih⁻ lä⁺ tøø⁻
hmoo⁻. Ni⁺ jaa⁻ sa⁻ chaa⁻
hwa⁺ la⁻ hi⁻ lih⁻ gyih⁺ mah⁺
jmeey⁺ tø⁻jlëë⁻ lä⁻ja⁻. ⁴ Jee⁺
ja⁻ ga⁻lä⁺jnää⁺ Elía kyaah⁺
Moisé ga⁻taayh⁻ llay⁻ juu⁺
kyaah⁺ Jesús. ⁵ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺
Pee⁺ siyh⁺ Jesús:

—Ta⁻jwoh⁺, he⁻ ba⁻che⁻llu⁺
he⁻ tøøh⁺ jne⁺ ko⁻jøh⁺ jee⁺ la⁻.
Jmee⁺ jnääh⁺ hnē⁻ hne⁺ kyaah⁺
moo⁻, koo⁻ kyah⁺, koo⁻ kih⁺
Moisé, hi⁻ koo⁻ kih⁺ Elía.

⁶ Lä⁺jëëy⁺ ga⁻jwaayh⁺, sa⁻
ñey⁻ he⁻ ma⁻jäyh⁺, he⁻ja⁻ ba⁻
ga⁻hlëeh⁺ Pee⁺ lä⁻ja⁻. ⁷ Hor⁻
ja⁻ ja⁻ koo⁻ jñii⁺, ga⁻jmee⁺ hih⁺
jee⁺ ma⁻ täayh⁺ ja⁻. Jee⁺ jñii⁺
ja⁻ ga⁻lä⁺nüuh⁺ ga⁻hlëeh⁺ koo⁻
juu⁺ he⁻ ma⁻jäh⁺:

—Hi⁻ la⁻ na⁻ gyuu⁻ kyaan⁻
hi⁻ hnaan⁻. Nuu⁻ hnäh⁺ kiyh⁺.

⁸ Ma⁻ ga⁻jëëy⁺ ka⁻läh⁺,
mo⁻so⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻,

ma⁻la⁻ hñii⁺ ba⁻ Jesús cheh⁺.
⁹ Jee⁺ jñaa⁻ Jesús moh⁺
ja⁻ ga⁻taayh⁻ juu⁺ hi⁻ ma⁻
kyaayh⁺ he⁻:

—Ta⁻ jwii⁺ hnäh⁺ ni⁻ jaa⁻,
lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻jëeh⁻ hnäh⁺
la⁻ ta⁻ko⁻jiih⁺ sa⁻ ma⁻lä⁻jiih⁻
Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo⁺ la⁻ jee⁺ kih⁺ hi⁻
na⁻juu⁺.

¹⁰ Ga⁻høøy⁺ juu⁺ ja⁻ neh⁻
tuh⁻dsëy⁺. Pero ta⁻ jyoh⁺
ko⁻taa⁻, lä⁻uu⁻ hi⁻ he⁻ ma⁻
ngiiy⁻ juu⁺ kih⁺ dsa⁻kyaayh⁺
hee⁻ hnøø⁺ jäh⁺ he⁻ lä⁻jiih⁻
dsa⁻ jee⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁺.

¹¹ Hi⁻ ga⁻ngiiy⁻ ka⁻läh⁺ juu⁺
kih⁺ Jesús:

—¿He⁻la⁺jäh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺
ley, jmee⁺ bii⁺ jäh⁺ Elía jää⁺ ga⁻
kih⁺ Cristo?

¹² He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús:

—Ja⁻ba⁻ dsoo⁺ jäh⁺ Elía
to⁻nē⁻, ya⁻llay⁻ llu⁺ lä⁻jë⁻
he⁻ cha⁻ jee⁺ la⁻. Hi⁻ hnäh⁺,
¿ha⁻ lä⁺ ngëeh⁺ hnäh⁺ he⁻
na⁻sii⁻ lä⁻la⁻: jmee⁺ bii⁺
jëë⁺ wi⁺ Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo⁺ la⁻
hi⁻ sa⁻ lä⁻hnää⁺ dsih⁺ ni⁻
miih⁻? ¹³ Pero jwëëhn⁻
hnäh⁺, ma⁻jäh⁻ ba⁻ Elía, hi⁻
ga⁻jmee⁺ dsa⁻ lä⁻ tē⁻ dsë⁻
kiyh⁺, lä⁻koo⁻ ma⁻na⁻sii⁻
kiyh⁺ jää⁺.

*Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jaa⁻
chih⁻ hi⁻ ma⁻kye⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁺*
(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Lä⁺ ma⁻ ga⁻lloo⁺ Jesús
jee⁺ tääh⁺ lä⁻jëë⁻ ga⁻ discípulo
kyaay⁺, ga⁻jëëy⁺ jwëë⁻ dsa⁻
ma⁻ tääh⁺ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁺ kiyh⁺,
hi⁻ ma⁻ tääh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺
ley ti⁻chooy⁻ juu⁺ kyaayh⁺.
¹⁵ Ma⁻ ga⁻jëë⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻
ya⁻jäh⁺ Jesús, ga⁻jëë⁺ dsayh⁺,

chah' ba' ga'näy' na'jmeey'
Dio kiyh'. 16 Mah' ga'ngii'
Jesús juu' kih' dsa' he':

—He' juu' ti'chooh' hnäh'
kyaah' hi' tääh' na'.

17 Mah' ga'hleëh' jaa' dsa'
hi' ma' hää' jee' ja', ga'jäyh':

—Ta'jwoh', jään' jee' la'
jaa' chih' ñuuh' kyaan', hi'
kye' jmi'le' hlih' hi' jmee'
kaay'. 18 Wa' ha' cha' ha'
jee' cheyh', wa'ra' ga'hii'
dsoo' kiyh' jmee' jmi'le'
hlih' na', jmiiy' baay'
hñiiy' hwa', hwëe' peh' neh'
to'hooy', juuy' cha'jay' mah'
dsa-lä-hwääyh'. Ma'jwin'
discípulo kyaah' he' lleey'
jmi'le' hlih' na' pero sa'
ma-liyh'.

19 He'ja' ga'jäh' Jesús:

—¿He'la' sa' hii' lä'dsoo'
hoh' hnäh' hi' chaa' na'?
¿Lih' ba'laa' he' gyan'kyaah'
hnäh'? Mo'so' lä'be' dsen'
gya' ga' jnä' kyaah' hnäh'.
Ya'jää' da' chih' na' ta' la'.

20 Mah' na'jää' dsa' chih'
he' cha'né' Jesús. Ma' ga'jée'
jmi'le' hlih' he' Jesús,
ga'sooyh' kih' chih' he' wii'
jwërte. Ga'ki' ga'bäay' hwa',
lä'jiih' ga'hwëe' peh' neh'
to'hooy'. 21 Ja'ga' ga'ngii'
Jesús juu' kih' jmi' chih' he':

—¿Ha' koh' jiih' ma-lä'hii'
la'lä'na' kiyh'?

—He' laay' lä' ma'piyh' na'
—ga'jäh' jmi' chih'—. 22 Ja'
he' koo' jiih' ma'taayh'
cha'je' hi' ma'taayh'
cha'jmi' he' jngiih' kiyh'.
Cher'mah' leh' miih' kwa' be'
kin', wa' lä'ñih' hoh' jnääh'.

23 He'ja' ga'jäh' Jesús:

—¿Ha' lä'ja' jwah'
cher'mah' leh' miih'! Lä'jé'
ba' le' kih' hi' jmee' dsoo'
dsé'.

24 Lä'chah' ja' ga'hleëh'
jmi' chih' he' kyaah'
cha'miih' be', ga'jäyh':

—Laa' ba' jnä' dsoo', kwa'
be' kin' mah' lä'dsoo' dsen'
cha'ga'miih'.

25 Ma' ga'jée' Jesús
ngoo' dsa'kuh' jwëë' dsa',
ga'juuyh' kih' jmi'le' hlih'
he', ga'siiyh':

—Hne' jmi'le' koo', jnä'
jmeen' hih' go'hëë' kih'
chih' na', mo'to' jmee' ga'
jwiih' kiyh'.

26 He'ja' na'høø' ga'
ga'hooh' jmi'le' hlih' he',
mah' koo' ga' koo' hä'
ga'sooyh' wii' jwërte kih'
chih' he', ja'ga' ya'hëëy'
ngaayh'. Ga'jä' chih' he'
lä'koh' he' na'juuy'. Jwëë'
dsa' ma'jäh':

—Ma'na'juu' ba'na'.

27 Pero ga'soqh' Jesús
gooy', ga'chaayh', chah' ba'
ga'nooy'. 28 Lä' ma' ga'he'
Jesús koo' cha'neh', ga'ngii'
discípulo kyaay' juu' kiyh' jee'
sa' nuu' dsa':

—¿He'la' sa' ma-lä'këh'
jnääh' jmi' ma' lleë' jnääh'
jmi'le' hlih' he'?

29 He'ja' ga'jäh' Jesús
siiyh':

—Hih' jmi'le' hlih' lä'na',
sa'hwëë' cher'mah' sa'ga'tu'
dsa' kuh'hiih' mah' chuuy'
kyaah' Dio.

*Koo- ka-läh' ga-mi'jnää-
Jesús juu' he-juuy'*

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

30 Ma' ga-hwëëy- jee'
ma' tääyh' ja-, ga-nääy' ta-
Galilea. Sa- hnøø¹ Jesús ma'
lä-ñe- dsa- ha- ta- ngëy¹.
31 Jëeh', ma' hlëëyh~ discípulo
kyaay¹, ma' jäh':

—Hi- ga-lëë¹ngo¹ la- ngëë¹
dsih¹ ja'goo- dsa- hñaa- dsë¹
mah¹ jngëëyh¹. Ga' ma-hya-
hnë- jmii¹ na-juuy', lä-juiyh¹
ka-läh'.

32 Pero discípulo kyaay¹
sa- ga-lä-ngëëy¹ juu' ja-, hi-
ma' goyh¹ ma' ngiiy¹ juu' kih¹
Jesús.

*Hii- na- lee' jøøh¹ jee' jmee-
Dio hih¹*

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

33 Ja-ga' ga-lla-nääy¹ jee'
jwii¹ Capernaum. Lä- ma'
ga-taah¹ discípulo cha'neh¹
kyaah¹ Jesús, ga-ngii¹ Jesús
juu¹ kih¹:

—¿Hee- juu' na- ti-chooh-
hnäh¹ lä- hä¹ jwë¹ jee'
ma-ya-nøø¹jne'?

34 Ti'sih¹ go-te¹ ba'
ga-taayh¹, kih¹ he- ma'
ti-chooy¹ juu¹ kyaah¹
dsa-kyaayh¹ lä- hä¹ jwë¹, hii-
na- lee¹jøøh¹ kih¹jee¹lä-jëëy¹.
35 He-ja- ga-gya- Jesús mah¹
ga-hlëëyh¹ lä-jëë¹ gya-tuu¹
discípulo he', ga-siiyh¹:

—Cher'mah¹ hi- hnøø¹lee¹
jøøh¹, ta- wa¹ jmääy¹ hñiiy¹
jøøh¹, wa¹ jmeey¹ ta'he¹ kih¹
lä-jëë¹ ba'.

36 Hi¹ lä-chah¹ ja- ga-tëëyh¹
jaa- gyuu-, ga-cheëyh¹ jee'

kiyh¹ ja-. Ja-ga' ga-ëëy¹, mah¹
ga-jäh':

37 —Hi- jmee¹ he¹ kih¹ jaa-
gyuu- lä-la- kwaan¹ kin¹, jnä¹
he¹ hi- jmääy¹ he¹. Hi¹ hi-
jmää¹jnä¹ he¹, jmeey¹ he¹ kih¹
Dio hi- ga-cheë¹jnä¹.

*Hi- sa- na-høøh¹ jnän¹ laay¹
dsa-kyaah¹jne¹*

(Mt. 10:42; Lc. 9:49-50)

38 Ga-jmeeh¹ Jwaa¹ juu¹ kih¹
Jesús:

—Ta-jwoh¹, ma-jëë¹ jnääh¹
jaa- hi- hwëë¹ jmi-llë¹ hñih¹
lä-hih¹ kyah¹, he-ja- ga-ha¹
jnääh¹ kih¹, jëeh¹ sa- ngëy¹
kyaah¹jnääh¹.

39 Pero Jesús ga-siiyh¹
lä-la-:

—Ta- ha- hnäh¹ kih¹. Jëeh¹,
ni¹ jaa- sa¹ chaa- hi¹ jmee¹
koo- he- juh-gaa- lä-hih¹
kin¹, mah¹ chah¹ ba¹ hlëëyh¹
wii¹ kin¹. 40 Hi- sa¹ hnee¹
kyaah¹jne¹, dsa-kyaah¹ ba¹
jne¹ he¹. 41 Wa¹ hi¹ cha- hi¹,
hi¹ kwëeh¹ hnäh¹ koo- vas
jmi-dsë¹, kih¹ he¹ laah¹ hnäh¹
kyaah¹ Cristo, ma-ra¹ ju'dsoo¹
jwëëhn¹ hnäh¹, lä-hmaah¹ ba¹
jñëey¹.

*Goo- la¹ kih¹ hi¹ jmee¹ tëh¹
dsa-kyaah¹*

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

42 Wa¹ hi¹ cha- hi¹, hi¹
jmeey¹ tëh¹ jaa- hi¹ mäh¹ la-
hi¹ ma-lä-dsoo¹ dsë¹ kin¹, llu¹
ga¹ la¹ kih¹ wa-ra¹ jäh¹ kih¹
hñuu¹ dsa- luuy¹ koo- cha-too¹
kih¹ molii¹ mah¹ hmääh¹ dsih¹
cha¹jmi-ñëeh¹. 43 He-ja-
cher'mah¹ ma-gooh-
ga-jmeey¹ täh¹ kyaah¹
dso¹kye¹, hnä¹ go-te¹ ba¹. Llu¹

ga' kyah' gwaah' jee' tääh' hi' na'jiih', tuuh' ma'gooh', lä'koh' ga' he' goh' cha'je' kyaah' lä'to' ma'gooh' jee' mo'so' uu' jih'koh'. 44 Jee' ja' sa' juu' jah' hi' ni' sa' uu' je' jih'koh' jih'lih'. 45 Hi' lä'ja' ka'läh' cher'mah' ma'tiih' ga'jmeé' täh' kyaah' dso'kye', hnä' go'te' ba'. Llu' ga' kyah' gwaah' jee' tääh' hi' na'jiih', tuuh' ma'tiih', lä'koh' ga' he' goh' cha'je' kyaah' lä'to' ma'tiih' jee' mo'so' uu' jih'koh'. 46 Jee' ja' sa' juu' jah' hi' ni' sa' uu' je' jih'koh' jih'lih'. 47 Hi' cher'mah' mi'neh' ga'jmeé' täh' kyaah' dso'kye', lle' go'te' ba'. Llu' ga' kyah' gwaah' jee' tääh' hi' na'jiih' kyaah' koo' mi' mi'neh' lä'koh' ga' he' goh' kyaah' lä'to' mi' mi'neh' cha'je'. 48 Jee' ja' sa' juu' jah' hi' ni' sa' uu' je' jih'koh' jih'lih'. 49 Lä'jée' dsa' lä'nee' kyaah' je', hi' lä'je' he' kwëeh' dsa' Dio nē' na'hyoo', kyaah' nē' ba' lä'ñii'. 50 Llu' ba' nē' pero wa' ga'dsaa' he' ñii' kih', ha' lä'lii' ka'läh' ñii'. Wa' cha' ba' nē' kyah' hnäh' mah' go'taah' hnäh' llu' kyaah' dsa'kyaah'.

10

Ga'jäh' Jesús ha' lä' la' he' beé' dsa' ooh'

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

1 Ya'hëé' Jesús jee' jwii' Capernaum ja', ngooy' ta' hwa' Judea, hi' ñeey' ta' hngaah' jmi' Jordán. Koo' ka'läh' jwëé' dsa' ga'lla'nää' ma'

ga'llooy' jee' ja', hi' lä'chah' ja' ga'löoy' hlëeyh' dsa' lä'koo' tëey' jmeey' lä'je' jiih'. 2 Jee' ja' ga'lla'nää' koo' kiyh' ko'llaa' fariseo he' ma' kay' dsëy', ga'ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' cha' jwë' beé' dsa' dsa'mé' kyaa'?

3 He'ja' ga'jéeh' Jesús juu' kiyh':

—¿Ha' lä' jäh' nuuh' he' ga'kwëeh' Moisé jne'?

4 He'ja' ga'jäh' fariseo:

—Ga'kwa' ba' Moisé jwë' he' beé' dsa' ooh' pero chooyh' koo' mo'je' jee' beey' ooyh'.

5 He'ja' ga'jéeh' Jesús juu' kiyh':

—Kih' he' chaah' hnäh', he'ja' ba' ja' ga'jäh' Moisé lä'ja'. 6 Pero lä' ma' to'nē' ma' ga'jmeé' Dio jmi'gyuu' la', "ga'jmää' Dio hi' mé' hi' ñuuh'." 7 "He'ja' ba' beé' dsa'ñuuh' cho'jmii' mah' gyay' kyaah' dsa'mé' kyaay'. 8 Jee' lä'uuy' laay' jaa' ba'." Lä'ja' mo'so' laay' uuy', jaa' ba' ma'laay'. 9 Heh'lä'ja', hi' ma'laa' jaa' kaah' Dio, sa' lle' kih' laay' —ga'jäh' Jesús.

10 Lä'koo' ma' tääh' discípulo kyaay' cha'neh', koo' ka'läh' ga'ngiiy' juu' kih' Jesús ha' lä' la' he' beé' dsa' mé'. 11 Mah' ga'jéeh' Jesús juu' kiyh':

—Cher'mah' hi' ga'beé' dsa'mé' kyaa' mah' kaay' jñah', he' ma'jmeey' dso'kye' ba' ja' kih' hi' to'nē'. 12 Hi' cher'mah'

dsa-mě' ga-bii' kih' dsa-ñuuh'
kyaay' mah' kaay' jñah', he-
ma-jmeey' dso'kye- ba' ja- -
ga-jäh' Jesús.

Ga-mi-jää' Jesús gyuu-

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

13 Ma' dsa-nää' dsa-
dsa-jää' gyuu' kyaä' cha'nē'
Jesús mah' kyey' gooy- nē'
kiyh', pero discípulo ga-juuh'
kih' dsa- he'. 14 Ma' ga-jēē'
Jesús ha- lä' jmeē' discípulo,
sa' ga-tih' dsēy', he-ja-
ga-jäyh':

-Kwa' jwē' ya-nää' gyuu-
ta- la' kin'. Ta- ha- hnäh'
kiyh', jēēh' hi- laä' lä'koo-
gyuu-, hi- he' ba' jää' Dio
lä'hih' kih'. 15 Ma-ra' ju'dsoo'
jwēēhn' hnäh', hi- sa' heeh-
jää' Dio lä'hih' kih' lä'koo-
heeh- jaa- gyuu-, sa' heyh'
jee' jmeē' Dio hih' -ga-jäh'
Jesús.

16 Ja-ga' ga-ēey' ma' jaa-
ma' jaa- gyuu-, ga-kyey-
gooy- nē' kih', mah'
ga-mi-jääy'.

*Jaa- dsa- kwaä- hi- cha-
kuu' ga-hlēēh' kyaah' Jesús*

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

17 Ma' ga-he' Jesús jwē'
ngoo', ja' jaa- dsa- ko-chih',
ga-juuh' jnē' cha'nēy' mah'
ga-ngiyy' juu' kih' Jesús,
ga-jäyh':

-Hne- hi- laä' Ta-jwoh'
lluü', ¿hee- hnøø' jmeen' mah'
tēēhn' jee' mo'so' juun'?

18 Mah' ga-jäh' Jesús
ga-siyyh':

-¿Che' ñeh' hne- he- laan'
lluun'? Jēēh' ni' jaa- hi-
lluü' sa' chaa-, jaa- Dio ba'
hi- lluü'. 19 Ma-kyuu- ba'
hne- lä-jē- mada- kih' Dio:
"Ta' kaa- hi- laä' kyaä' jñah',
ta' jngēēh' dsa-, ta' hi' kih'
dsa-, ta' jmeē- dsoo' kih' juu'
ta-juu', ni' ta' mi-gaa' dsa-.
Wa' hnaah' maa' kyaah' tää'
kyaah'."

20 He-ja- ga-jäh' dsa- he'
siyyh':

-Ta-jwoh', lä-jē- he- na-
ma-mi-ten' lä-jiuh' ma' mahn

21 Peer- ga-tih' dsē' Jesús
ga-jēēy' dsa- he', mah'
ga-siyyh' ka-läh':

-Hnøø' ga' koo- he-
jmeeh'. Gwaah- go-hni'
lä-jē- he- cha- kyah' mah'
go-kwēēh' lä-jēē' hi- tä-ñee'.
Lä-ja- ba' lä-cha- cha-miuh-
kyah' gyuu- jmi-gyuu-.
Ma-ngēē' he- ja-, ja-ga' na'
ñeeh', jääh' cru- kyaah' mah'
jmeen' ko-jøh' -ga-jäh' Jesús.

22 Ma' ga-nuu' dsa- he'
juu' ja-, ga-heē' dsēy' go-te-
Mah' ngaayh' ti-meeh- dsēy'
kih' he- ma' chay- cha-miuh-
kuu'. 23 He-ja- ga-jēē' Jesús
dsa- hi- ma' tääh' lä'ku' lä-jiu'
jee' ma' cheyh' ja-, ga-jäyh':

-Ha- koh' sa' jwēēh' la'
kih' dsa- cha- kuu' heyh' jee'
jmeē' Dio hih'.

24 Ma' ga-nuu' discípulo
kyaay' lä-ja-, ga-taayh' jēē-
dsayh'. Hi' ga-jäh' Jesús
ka-läh':

-Gyuu- kyaan-. Jaa- dsa-
hi- kye- o-jøh' dsē- kih' kuu'

kiyh', ha⁻ koh' sa⁺ jwëëh' la' kiyh' heyh' jee' jmee⁻ Dio hih'. ²⁵ Sa⁺ ga' jwëëh' la' kih' jaa⁻ camey[~] ngëë' to⁻gwa' koo⁻ hma⁻kuu' lä⁻koh' ga' he⁻ heh' jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu' jee' jmee⁻ Dio hih'.

²⁶ Cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsë' discipulo ma' ga⁻nuuy' juu' ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻hlëëyh' dsa⁻kyaayh' ga⁻jäyh':

—¿Hi⁻ ba' lää' ja⁻?

²⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jëë' Jesús jee' tääyh' ja⁻, mah' ga⁻jäyh':

—He⁻ sa⁺ lä⁻këh' dsa⁻ jmi⁻ jmee', sa⁺ la' lä⁻na⁻ kih' Dio. Jëëh' ga⁻lä⁻jë⁻ ba' liyh⁻ jmeey'.

²⁸ He⁻ja⁻ ga⁻løø' Pee' siiyh':

—Ma⁻jä' ba' lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ kyaa' jnääh' mah' jmee' jnääh' ko⁻jøh' kyaah' hne⁻.

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu' kiyh':

—Ma⁻ra⁺ ju'dsoo' jwëëhn[~] hnäh'. Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻tuu⁻ dsë' ma⁻hwëë⁻ cha⁻neh⁻ kih', ma⁻beey' dsa⁻më' øøyh⁻ dsa⁻ñuu⁻ øøyh⁻, ma⁻beey' cho⁻jmiiy⁻, ma⁻beey' dsa⁻më' kyaay', ma⁻beey' chih⁻ kyaay', o ma⁻bey' hwa⁻ kiyh' kwaat[~] kin⁻ hi⁻ kih' ju'hmëë', ³⁰ hi⁻ he' hyoh' hña⁻loo' ga' lä⁻na⁻ lä⁻koh' ga' he⁻ ga⁻jä' kiyh' jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Hyoyh⁻ hne', jëey⁻ dsa⁻më' øøyh⁻ dsa⁻ñuu⁻ øøyh⁻, jëey⁻ chooy', jëey⁻ chih⁻ kyaay', hyoyh⁻ hwa⁻, hi⁻ jëey' wih' jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Hi⁻ jmi⁻gyuu⁻ he⁻ na⁺ ga' lä⁻jnä', tëey' jee' mo⁻so⁻ juuy'. ³¹ Pero, jwëë' hi⁻ läa⁺ kwaat[~] jee' kyah' hnäh' na⁺, hi⁻ he' lee' mäh' ga'

ma⁺ja⁻. Hi⁻ hi⁻ sa⁻läa⁺ kwaat[~] jee' kyah' hnäh' na⁺, hi⁻ he' lee' jøøh'.

Ngoo' hnë⁻ jiih[~] jmeeh⁻ Jesús juu' he⁻ juuy'

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Lä⁺ ma⁻hää' bih' jwë' ngooy' ta⁺ Jerusalén, hi⁻ kaah' kiyh' ga⁻nää' lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻jmeë' ko⁻jøh' kyaayh'. Pero jëë⁻ dsayh⁻ hi⁻ ma⁻goyh⁻ ma⁻chaay' kaah'.

Ja⁻ga⁻ ga⁻tëë⁻ Jesús kah' lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu' discipulo, ga⁻løøy' jmeeyh[~] juu' ha⁻ lä⁻ dsa⁻ngëëy' ta⁻ cha⁻në':

³³ —Na⁺ dsa⁻nøø' jne' ta⁻ Jerusalén, jee' oo⁻ ngëë' dsa⁻ Hi⁻ga⁻lëë'ngo⁺ la⁻ kih' jmi⁻dsa⁻kaah', hi⁻ngëëy' kih' ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley. Hi⁻ he' bääh⁻ jnä' dsoo' mah' jngëeh⁻ dsa⁻ jnä'. Ja⁻ga⁻ ngëëy' jnä' ja⁻goo⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻läa⁺ judiu. ³⁴ Mi⁻kwayh' jnä', jmi⁻baay' jnä', ti'hñey' jnä', ja⁻ga⁻ jngëëyh' jnä'. Pero lä⁻jiihn⁻ ka⁻läh' ga' ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi⁻.

Jacobo kyaah' Jwaa⁻ ga⁻ngüy' he⁻ gyay⁺ jwoo' kih' Jesús

(Mt. 20:20-28)

³⁵ Ma⁻ngëë' he⁻ ja⁻, Jacobo kyaah' Jwaa⁻ joø' Zebedeo ga⁻näay' chuh⁻ kih' Jesús mah' ga⁻jäyh':

—Ta⁻jwoh⁺, hnøø⁻ jnääh' jmeeh' he⁻ ngih' jnääh' la⁻.

³⁶ —¿Hee⁻ hnooh⁻ hnäh' jmeen' kyah' hnäh'? —ga⁻jäh' Jesús.

37 —Kwa' jwë' dsa'tooh' jnääh' jwoo' kyah' jee' nah' jøøh' he- jmeeh' hih', jaa- jwoo' ra-lluü' hi- jaa- jwoo' ra-këh' kyah' —ga-jäyh' sïyh' Jesús.

38 He-ja- ga-jäh' Jesús sïyh':

—Sa- ñeh' hnäh' he- na- ngih' hnäh'. ¿Che' tääh' hnäh' jëeh' hnäh' lli' wii' he- na' ga' jëen'? ¿Che' lä-be' hoh' hnäh' dsa-ngëeh' hnäh' he- wii' he- na' ga' dsa-ngëen'?

39 He-ja- ga-jäyh':

—Tää- ba' jnääh'.

Mah' ga-jäh' Jesús:

—Ma-ra- he- jëeh' ba' hnäh' lli' wii' he- na' ga' jëen', hi- dsa-ngëeh' hnäh' he- wii' he- na' ga' dsa-ngëen'. 40 Pero he- nah' hnäh' jwoo' ra-lluü' o jwoo' ra-këh' kin', sa- ga-tëen' kwan'. He- ja- hyoh- hi- na-lleeh' kyaa' Täa' kyaan- ba' ja-.

41 Jee' lä-jëe- gyaä' discípulo ga-lä-llee' ma' ga-nuuy' hlëeh' jwaa' kyaah' Jacobo lä-ja-. 42 He-ja- ga-hlëeh' Jesús lä-jëe- discípulo, ga-jäyh':

—Ñeh' ba' hnäh' lä-koö- jmee- dsa-ta' hi- jmee- hih' kih' dsa-gooy', kaayh- lä-lla- dsëy'. Dsa-kaah' he' lä-të- dsëy' kaayh- dsa-gooy'.

43 Pero jee' kyah' hnäh' sa- cha- he- kih' jmeeh' hnäh' lä-ja-. Hi- hnøø' lee' jøøh' ga' kih' lä-jëe- hnäh', hi- he- tëe- jmee' ta'he' kih' lä-jëe- ba'. 44 Hi- hnøø' ka' né' kih' jee' lä-jëe-, hi- he' tëe- jmeey'

ta'he' kih' lä-jëe- ba'. 45 Jëeh', Hi-ga-lëe-ngo' la- sa- ma-jay- mah' jmee' dsa- ta'he' kiyh', ma-jay- mah' jmeey' ta'he' kih' dsa- ba'. Ma-jay- mah' kwaay' hñii' juuy', he- ja- këe' mah' lää' jwëe' dsa-.

Ga-mi'hlää' Jesús Bar-timeo hi- ma' tñii'

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

46 Ma-ngëe' he- ja-, ga-lla-näay' jwii- Jericó. Lä-ma' ya-hëe' Jesús Jericó kyaayh' discípulo, hi- kyaah' jwëe' dsa-, ga-ngëe' jee' ma' gya' jaa- dsa-tñii' hi- ma' ngii- kuu' kih' dsa-. Dsa-tñii' he' ma' chee- Bartimeo, joo' Timeo. 47 Ma' ga-nuuy' ngoo' ya-jäh- Jesús dsa- chaa- Nazaret, ga-løøy' hlëeyh- ki-gaa-, ma' jäyh':

—Jesús, hne- hi- laa' sa'ju- kih' David, wa' lä-ñih' hoh' ki- jnä'.

48 Jwëe' dsa- ga-jñiih' kiyh', mah' sa- tooyh' miih'. Pero dsa- he' cha-ga'miih- miih' ma' tooyh':

—Hne- hi- laa' sa'ju- kih' David, wa' lä-ñih' hoh' ki- jnä'.

49 Ja-ga' ga-noo- Jesús, ga-jmeey' mada- he- dsa-kyaa' dsih'. He-ja- na-kyaa' dsih', mah' ga-jäh' dsa- sïyh':

—Ta- ka- huüdsë-, noo- tëeyh- hne-.

50 Lä-chah' ja- ga-jñuuyh' hmiih- he- ma' na-bääyh-, ga-nooy- ko-chih', ngooy' jee'

cheh' Jesús. ⁵¹ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—¿Hee- hnooh- jmeen- kyah'?

He-ja- ga-jäh' dsa-tuu' he':

—Ta-jwoh', hnoon' lä-jnä' mi-nen'.

⁵² Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Gwaah- ba' hne- kyah'.

Kyaah' he- ma-dsoo' hoh' na-, ma-jä' ba' kyah'.

Hi- lä-cha' ja- ga-lä-jnä' mi-nëy' hi- ngooy' kyaah' Jesús.

11

Ga-he' Jesús na-dsëë- burr- jwi- Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Ja-ga' tēy' Jerusalén ga-näy' chuuh' jwi- Betfagé kyaah' Betania. Hi- jäh- ba' nøø' jwi- ja- kih' moh' Olivo. Jee' jwi- ja- ga-chee' Jesús uu' discípulo. ² Ga-siyh':

—Go-näy' hnäh' ta- jee' jwi- he- nøø' ta- cha'në'. Wa-ra- ga-tēh' hnäh' jee' oo-, jnääh- hnäh' jaa- burr- mäh' hi- na-hñuuh', hi- sa- ga' ma-wii' dsa-. Ja- cheh' hnäh' mah' ya-jääh- hnäh' ta- la-. ³ Cher'mah' cha- hi- ngii- juu' kyah' hnäh', he-la' jmeeh- hnäh' lä-na-, ja- jwiih' hnih': "Jmee- bii' kih' Dsa-jøøh' kya- jnääh' ba-la-, cha' ba' ya-jää' jnääh' ka-läh'."

⁴ He-ja- ga-näy' hi- ga-jnääh- bih' burr- he' ma' cheh' cha'jwë', na-hñuuh' chuuh- kih' koo- ho'haah', mah' ga-løøy' cheeyh- burr-

he'. ⁵ Pero dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-ngiiy' juu':

—¿Hee- jmeeh- hnäh', he-la' cheh' hnäh' burr- na'?

⁶ He-ja- ga-siyh' lä-koo- ga-jäh' Jesús. Ja-ga' ga-kwa' dsa- he' jwë'. ⁷ Hi- na-jäy- jee' cheh' Jesús mah' ga-kye- dsa- hmiih- kih' ka'luu' burr- he'. Ja-ga' ga-wii' Jesús ngoo'. ⁸ Jwëë' dsa- ga-ja' hmiih- kih' cha'jwë' jee' ngooy' ja- hi- jñah' ga-hnä' niih' hma- ga-jay' cha'jwë'. ⁹ Dsa- hi- cha- kaah', kyaah' hi- ga-näy' jää' ma' tooyh- cha-miih- miih' ma' jäh':

—¡Hosanna! ¡He- ba' che- jøøh' hi- ja' na- lä-hih- kih' Dsa-jøøh' jnän'! ¹⁰ ¡Dio kyaah' hi- na' ga' jmee' hih- lä-koo- ga-jmee' dsa-jøøh' jnän' David! ¡Peer- jøøh' hi- gya' gyuu'!

¹¹ Ja-ga' ga-he' Jesús jee' jwi- Jerusalén, ngooy' ta- jee' chih' gwah- juuh-. Ma-ngëë' ma-jëy- lä-ku' lä-ji- jee' chih' gwah- ja-, ya-hëy' ngaayh' ta- Betania kyaayh' lä-jëë' gya-tuu' dsa- kyaay'. Jëeh' ma-ngoo' ga-hloo' jmi- ja-.

Ga-jwä' Jesús dso'jwi' kih' chaah' higo

(Mt. 21:18-19)

¹² Ma' ga-jnä' jyoh' jmi-, ga-hwëy- ka-läh' jee' jwi- Betania, ja' kyoh- Jesús. ¹³ U- ga' ga-jëë' Jesús koo- chaah' hma- higo mah' ngooy' na-jëy- che' hii' mi-. Ma' ga-llooy' jee' chih' chaah'

hma⁻ ja⁻, ma⁻ la⁻ moo⁻ jmah¹
ba¹ ma¹ choo¹. Jëeh¹, ja⁻ jii⁻
kih¹ ja⁻. 14 He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh¹
Jesús siih⁺ chaah¹ hma⁻ ja⁻:

—Ni⁻ koo⁻ mi¹ kyah¹ mo⁻ so⁻
kuh⁺ dsa⁻ ka⁻ läh¹ jih¹ koh¹
jih¹ lih¹.

Hi⁻ ga⁻ nuu¹ discípulo
kyaay¹.

*Ga⁻ hwëë¹ Jesús dsa⁻ hi⁻ ma⁻
tääh¹ hnii⁺ jee¹ chih¹ gwah⁺*

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-
48; Jn. 2:13-22)

15 Ma⁻ ngëë¹ he⁻ ja⁻,
ga⁻ lla⁻ nääy¹ Jerusalén, ja⁻ ga⁻
gälloo¹ Jesús ho¹ hne⁻ kih¹
gwah⁺ juuh⁻, hi⁻ ga⁻ løøy¹
hëëy⁺ kih¹ lä⁻ jëë⁻ dsa⁻ hi⁻
ma⁻ lla⁻ hmooh¹. Ga⁻ saa¹
ga⁻ jaay¹ na¹ mes⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻
ma⁻ mi⁻ sii¹ kuu¹, hi⁻ ga⁻ saa¹
ga⁻ jaay¹ lä⁻ jë⁻ he⁻ la⁻ kih¹ hi⁻
ma⁻ hnëë⁻ juu⁻.

16 Mo⁻ so⁻ ga⁻ kway¹ jwë¹ ma⁻
ngëë¹ dsa⁻ jee¹ ja⁻ kyaah¹ løø¹
kih¹ mah¹ ma¹ llay¹ hmooh¹.

17 Hi⁻ ga⁻ hlëëy¹ dsa⁻
ga⁻ siiyh⁺:

—¿Che¹ sa⁻ na⁻ sii⁻ lä⁻ la⁻
juu¹ kih¹ Dio? “Hne¹ kin⁻ la⁻
lä⁻ cheë⁻ hne¹ jee¹ ngii⁻ lä⁻ jëë⁻
dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁺ kiyh¹ kih¹ Dio.”
Pero hnäh¹, ma⁻ jmeeh¹ hnäh¹
lä⁻ koo⁻ too⁻ jee¹ dsa⁻ tääh¹
dsa⁻ hii⁻ ba¹.

18 Ga⁻ nuu¹ ta⁻ jwoh¹ kyaay¹
ley hi⁻ lä⁻ ja⁻ dsa⁻ kaah¹ kyaay¹
jmi⁻ dsa⁻ ka⁻ läh¹ ha⁻ lä⁻
ga⁻ jmee¹ Jesús. He⁻ ja⁻ ma⁻
hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jwë¹ jee¹
ma¹ jngëëy¹, pero ma¹ gayh⁻
Jesús. Jëeh¹ jwëë¹ dsa⁻ ma⁻
tääh¹ ma¹ jëë⁻ dsah⁺ ha⁻ lä⁻
la¹ nuuh⁻ kiyh¹. 19 Ta⁻ ga⁻ hloo¹

ja⁻, ya⁻ hëë¹ Jesús jee¹ jwii⁻ ja⁻,
ngaayh¹.

*Ga⁻ lä⁻ kii⁻ chaah¹ hma⁻
higo*

(Mt. 21:20-22)

20 Ta⁻ la⁻ høø⁻ jyoh¹ jmi¹
ja⁻, ga⁻ ngëëy¹ ka⁻ läh¹ jee¹
ma¹ chih¹ chaah¹ hma⁻
higo. Ga⁻ jëë¹ discípulo
kyaay¹ Jesús ma⁻ lä⁻ kii⁻ go⁻ te⁻
chaah¹ hma⁻ ja⁻. 21 He⁻ ja⁻
ga⁻ lä⁻ dsooh⁻ dsë¹ Pee¹,
ga⁻ jäh¹:

—Jëë⁻ da¹ Ta⁻ jwoh¹,
ma⁻ lä⁻ kii⁻ hma⁻ higo he⁻
ga⁻ jwäh¹ dso⁻ jwii⁻ kih¹ lloo¹.

22 Hi⁻ ga⁻ jëeh⁻ Jesús juu¹
kiyh¹, ga⁻ siiyh⁺:

—Wa¹ lä⁻ dsoo¹ hoh¹ hnäh¹
kih¹ Dio. 23 Ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo¹
jwëëhn⁻ hnäh¹, cher¹ mah¹
hi⁻ ga⁻ jäh¹ siih⁺ moh¹ la⁻:
“Jñuu¹ jee¹ na⁻, jwää⁻ hñah¹
cha¹ jmi⁻ ñeeh⁻”, hi⁻ cher¹ mah¹
lä⁻ kaa⁻ tuh⁻ dsëy¹ ga⁻ ngiiy¹,
hi⁻ cher¹ mah¹ ga⁻ jmeey¹ dsoo¹
le¹, ma⁻ ra⁻ he⁻ le¹ ba¹ he⁻
ma⁻ ngiiy¹ ja⁻. 24 He⁻ ja⁻
jwëëhn⁻ hnäh¹, lä⁻ jë⁻ he⁻
ngiih¹ hnäh¹ kih¹ Dio, jmee¹
hnäh¹ dsoo¹ ma⁻ hñah⁻ hnäh¹,
hi⁻ lä⁻ ja⁻ ba¹ hñah⁺ hnäh¹.
25 Hi⁻ jee¹ tääh¹ hnäh¹ ngiih¹
hnäh¹ kih¹ Dio, jmee¹ jøh⁻
hoh¹ hnäh¹ cher¹ mah¹ hi⁻
kyaah¹ hä¹ hoh¹, mah¹ lä⁻ ja⁻
Tää⁻ jnän⁻ hi⁻ gya¹ gyuu¹
jmee¹ jøh⁻ dsë¹ kih¹ lä⁻ jë⁻
dso⁻ kye⁻ kyah¹ hnäh¹. 26 Jëeh¹,
cher¹ mah¹ sa⁻ jmeeh⁻ hnäh¹
jøh⁻ hoh¹ hnäh¹ kih¹ dsa⁻,
ni⁻ lä⁻ ja⁻ Tää⁻ jnän⁻ hi⁻ gya¹
gyuu¹ sa⁻ jmee¹ jøh⁻ dsë¹ kih¹
dso⁻ kye⁻ kyah¹ hnäh¹.

He⁻ ja¹ gy^{uuh} ba¹ hih⁺ he⁻
jmeeh⁻ Jesús

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

27 Ga⁻lloo¹ Jesús ka⁻läh⁷
Jerusalén kyaah¹ discípulo.
Ga⁻ngëëy⁷ ta⁻jee⁷ chih¹ gwah⁻.
Jee⁷ ja⁻ ga⁻lla⁻nää¹ dsa⁻kaah¹
kyaah¹ jmi⁻dsa⁻, kyaah¹
ta⁻jwoh¹ kyaah¹ ley, hi⁻ lä⁻jëë⁻
dsa⁻gy^{uuh}. 28 Hi⁻ ga⁻jäh¹ dsa⁻
he⁷ siiyh⁻:

—¿Che⁷ cha⁻ jwë¹ kyah¹ he⁻
jmeeh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻? ¿Hi⁻
kih¹ hih⁻ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻na⁻?

29 He⁻ ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu¹
kiyh¹, ga⁻siiyh⁻:

—Ngin¹ koo⁻ mi¹ juu¹ kyah¹
hnäh⁷ ka⁻läh⁷. Jëeh¹ da⁷ hnäh⁷
kin⁻ jää¹, ja⁻ga⁻ jwahn⁻ hi⁻
kih¹ hih⁻ he⁻ jmeen⁻ lä⁻la⁻.
30 ¿Hi⁻ ga⁻jmeeh⁷ hih⁻ he⁻
ga⁻chaa¹ Jwaa⁻ dsa⁻ jmii⁻,
che⁷ Dio o che⁷ dsa⁻ñuuh⁻?
Jmeeh¹ da⁷ hnäh⁷ juu¹ kin⁻ —
ga⁻jäh¹ Jesús.

31 Jee⁷ tääyh¹ ja⁻ ma⁷ llay⁻
juu¹ kyaah¹ dsa⁻ kyaayh¹, ma⁷
jäyh⁻:

—Cher⁷ mah¹ ga⁻jäh¹ jne⁷,
hih⁻ kih¹ Dio ba⁷ ja⁻, Jesús jäh⁻:
“¿He⁻ la⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻ dsoo⁷ hoh⁷
hnäh⁷ kiyh¹ ga⁻ ja⁻?” 32 Hi⁻
cher⁷ mah¹ ga⁻jäh¹ jne⁷, ja⁻
hih⁻ kih¹ dsa⁻ ba⁷ ja⁻, lä⁻lleë⁷
dsa⁻ jwii⁻ —ma⁷ jäh¹ dsa⁻kaah¹
he⁷.

Cha⁻ miih⁻ ma⁷ gayh⁻
dsa⁻ gooy¹, jëeh⁷ lä⁻jëë⁻ dsa⁻
ma⁷ jmää⁻ kwaat⁻ Jwaa⁻
ma⁻ra⁻ he⁻ ma⁷ laa¹ jaa⁻ hi⁻
ma⁷ ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio.

33 He⁻ ja⁻ ga⁻jäh¹ dsa⁻kaah¹
he⁷ ga⁻siiyh⁻ Jesús:

—Sa⁻ ñe⁷ jnääh¹.

Mah¹ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu¹
ka⁻läh⁷, ga⁻siiyh⁻:

—Ni⁻ jnä⁷ sa⁻ jmeehn⁻ juu¹
hii⁻ ga⁻jmeeh⁷ hih⁻ he⁻ jmeen⁻
he⁻ la⁻.

12

Juu¹ na⁻hmää⁷ lä⁻koo⁻ la⁻
kih¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁻høø⁷ ta⁷ kih¹
jñah⁷

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

1 Jee⁷ ja⁻ ga⁻løø¹ Jesús
hlëëyh⁻ dsa⁻ he⁷ kyaah¹ juu¹
na⁻hmää⁷, ga⁻jäyh⁻:

—Ga⁻tää¹ jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻
koo⁻ nää¹ chaah¹ wii⁻ jëh⁻
hi⁻ ga⁻jney⁷ lä⁻ku⁻ lä⁻jii¹ hi⁻
ga⁻mi⁻lluy¹ jee⁷ ma⁷ hwëëy¹
jmih¹ mi⁷jëh¹. Ga⁻chih⁷ koo⁻
na⁻hyah⁻ he⁻ ñii⁷ jee⁷ ga⁻wii⁻
dsa⁻ hi⁻ ga⁻taah¹ ga⁻høø⁷
jee⁷ na⁻jnää⁷ chaah¹ jëh⁻.
Ma⁷ ga⁻la⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻tooyh⁻
goo⁻ dsa⁻ he⁻ høøy¹ ma⁻
to⁻dsaah⁻. Ja⁻ga⁻ ya⁻hëëy¹
ngooy¹ uu⁷. 2 Ma⁷ ga⁻lloo¹ jii⁻
kih¹ mi⁷jëh¹ ja⁻, ga⁻cheey¹
jaa⁻ moz⁻ kyaay¹ jee⁷ ma⁷
tääh¹ dsa⁻ høø⁷ ta⁷ kiyh¹ mah¹
ma⁷ kooy⁻ heey⁷ he⁻ ma⁷
tëëy⁻. 3 Ma⁷ ga⁻lloo¹ moz⁻
he⁷ jee⁷ na⁻jnää⁷ chaah¹ jëh⁻
kih¹ dsa⁻juu⁷, dsa⁻ hi⁻ ma⁷
tääh¹ høø⁷ he⁷ ga⁻saah¹ dsih⁷,
ga⁻kway⁷ kih¹ hi⁻ ga⁻hëëy¹ kih¹
ta⁻jmah¹. 4 Ja⁻ga⁻ ga⁻cheey¹
jñah⁷ ka⁻läh⁷ moz⁻ kyaay¹
jee⁷ ma⁷ tääh¹ hi⁻ ma⁷ høø⁻
ta⁷ kiyh¹. Lä⁻ja⁻ ga⁻tey¹ ku¹
kih¹ hi⁻ he⁷, lä⁻jiih¹ ga⁻la⁻
dsoo⁷ lley⁷ mah¹ ga⁻hëëy¹
kih¹ kyaah¹ o⁻hih⁻. 5 Koo⁻
ka⁻läh⁷ ga⁻chee¹ dsa⁻juu⁷ he⁷
jñah⁷ dsa⁻ kyaay¹. Hi⁻ he⁷

ga⁻jngëëyh¹. Hi⁺ ngoo¹ bih¹
cheey⁻ dsa⁻ lä⁻ja⁻. Ko⁻llaa¹
hi⁻ he⁺ ga⁻hi⁺ hi⁻ ko⁻llaa¹
hi⁻ he⁺ ga⁻jngëëyh¹ go⁻te⁻.

⁶ Ma⁺ ga⁻dsaa¹ lä⁻jëë⁻ moz⁻
kyaay¹, ma⁺ chaa⁻ ga⁻jaa⁻
chih⁻ kyaay¹ hi⁻ hnäay¹
cha⁻miih⁻. Hi⁻ he⁺ ga⁻cheey¹
jee⁺ ga⁻dsaa¹. Ma⁺ jmeey⁻
hää⁺dsë⁻: “Go⁻ jmee⁺ ga⁻dsa⁻
oo⁻ he⁺ kih¹ chih⁻ kyaan⁺ la⁻.”

⁷ Ma⁺ ga⁻jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺
høø⁻ chaah¹ jëh¹ ja⁻, ja⁺ chih⁻
he⁺, ga⁻taayh¹ ga⁻llay¹ juu¹
kyaah¹ dsa⁻kyaayh¹: “Hi⁻ oo⁻
na⁻, hi⁻ jä⁺ kyaah¹ ta⁻ jnän⁻
la⁻. Wa⁺ jngëëh¹ jnih¹ mah¹
jän⁺ kyaah¹ heey⁻ he⁻ ma⁺
tëëy⁻.”

⁸ He⁻ja⁻ ga⁻saayh¹
chih⁻ he⁺ mah¹ ga⁻jngëëyh¹.
Ja⁻ga⁺ na⁻beey⁻ ta⁻ ka⁻hne⁻
jee⁺ ma⁺ na⁻jnää⁺ chaah¹ jëh¹
ja⁻. ⁹ ¿Ha⁻ lä⁻ jmee⁺ dsa⁻jää⁺
laah¹ hnäh¹? —ga⁻jäh¹ Jesús
—. Lloo⁻ dsa⁻jää⁺ jëh¹ mah¹
mi⁻llaay⁻ hi⁻ jmee⁺ ta⁻ ja⁻
mah¹ tooyh⁻ goo⁻ jñah¹ dsa⁻
hi⁻ jmee⁺ ta⁻ kiyh¹. ¹⁰ ¿Che⁺ sa⁻
ma⁻heh⁻ hnäh¹ juu¹ kih¹ Dio
jee⁺ na⁻sii⁻ lä⁻la⁻?

Ja⁻ba⁺ kuü⁺ he⁻ sa⁺ ga⁻tih¹ dsë⁻
të⁻hyah⁻,

he⁻ ja⁻ ba⁺ ga⁻jäh¹ lä⁻koo⁻ mi⁻
'kuü⁺ he⁻ kye⁻ dsa⁻
to⁻në⁻ kih¹ koo⁻ hne⁻
jää⁺.

¹¹ He⁻ la⁻ ga⁻jmee⁺ hñii¹ Dio,
he⁻ja⁻ dsaa⁻ dsë⁻ jne⁺, ga⁻jäh¹
Jesús.

¹² He⁻ja⁻ ma⁺ hnøø¹
dsa⁻kaah¹ he⁺ ma⁺ saayh¹
Jesús. Jëëh¹, ga⁻tah¹ dsëy¹ he⁻
ga⁻hlëëh¹ Jesús kiyh¹ kyaah¹
juu¹ he⁻ na⁻hmää⁺ ja⁻. Pero

ma⁺goyh⁻ kyaah¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁺
tääh¹ jee⁺ ja⁻, he⁻ja⁻ sa⁺ ga⁻la¹
ma⁺saayh¹ Jesús, ga⁻nää⁻ bih¹.

Kwaat⁻ kih¹ ku⁺sih⁻

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-
26)

¹³ Ga⁻taah¹ dsa⁻ fariseo
juu¹ kwee⁻ kyaah¹ dsa⁻ kya⁺
Herode, mah¹ ga⁻cheey¹ dsa⁻
hi⁻ ko⁻taa⁺ ga⁻ga⁻jmeë⁺, ha⁻
lä⁻ jee⁺ ma⁺ kaah¹ juu¹ kih¹
Jesús. ¹⁴ Ma⁺ ga⁻lla⁻näay¹ jee⁺
ma⁺ cheh¹ Jesús, ga⁻jäyh¹:

—Ta⁻jwoh¹, ñe⁺ ba⁺ jnääh¹,
hne⁻ hlëëh¹ ju⁺dsoo⁺ jmah¹ ba⁺.
Sa⁻gah¹ kyaah¹ ni⁻ jaa⁻. Jëëh¹,
sa⁻ cha⁻ kwaat⁻ kye⁺ ha⁻
lä⁻ laa⁺ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ dsa⁻,
hi⁻ kyaah¹ ju⁺dsoo⁺ ba⁺ hlëëh¹
dsa⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺ jwë⁺ kih¹ Dio.
¿Ha⁻ lä⁻ laah¹ hne⁻, che⁺ llu⁺
mi⁻hmaah¹ jne⁺ ku⁺sih⁻ kih¹
dsa⁻ta⁻ César o sa⁺ llu⁺? ¿Che⁺
jmeë⁻ bii⁺ mi⁻hmaah¹ jne⁺ o sa⁺
jmeë⁻ bii⁺?

¹⁵ Pero ñe⁻ ba⁺ Jesús ha⁻ lä⁻
la⁺ hää⁺dsë⁻ kiyh¹ he⁻ ta⁻jüüy¹
ba⁺ ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Jesús
siiyh⁻:

—¿He⁻la⁺ kah⁻ hnäh¹ dsën⁻?
Kye⁻ da⁺ koo⁻ kuu⁺ mah¹ jëën⁻.

¹⁶ He⁻ja⁻ na⁻kyey¹ koo⁻
kuu⁺, mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús:

—¿Hij⁻ kih¹ heeh⁻ too⁻ la⁻,
hij⁻ kih¹ jmii⁻ na⁻sii⁻ la⁻?

He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ dsa⁻ he⁺:

—Kih¹ César ba⁺ na⁻.

¹⁷ Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻
ka⁻läh¹:

—He⁻ la⁺ kih¹ César, kwëëh¹
ba⁺ César. He⁻ la⁺ kih¹ Dio,
kwëëh¹ ba⁺ Dio he⁻ la⁺ kih¹.

He⁻ja⁻ ga⁻taayh¹ jëë⁻
dsayh⁻ kih¹ Jesús.

Ga'ngii' dsa- juu' ha- lä- le' wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' hi- na-juu'

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

18 *Ja-ga' ga-lla-nää' saduceo ka-läh' jee' ma' cheh' Jesús. Dsa- he' na-, sa- ma' jmeey- dsoo' he- lä-jiih' dsa- hi- ma-na-juu'. Mah' ga-ngiiy' juu' kih' Jesús, ga-jäh' :*

19 *—Ta-jwoh', ga-sii' Moisé jnän' kyaah' juu' la-. Wa'ra-ga-juu' jaa- dsa-nuuh- hi- sa- chaa- joo', dsa-nuuh- øøh- hlii' he', lle' kih' tëey- dsa-më' mah' lä-chaa- joo'siiyh' hi- lee' kwaan- kya- hlii' øøyh'. 20 Ga-lä-chaa- gyee' dsa-nuuh- jaa- ba' cho'jmiy-. Hi- to-në' he' ga-kaa' dsa-më'. Pero chah' ba' ga-juuy', sa- chaa- jooy' ga-lä-chaa-. 21 He-ja- jee' ga-të' uu' dsa-nuuh- øøyh- ga-kaa' dsa-më' hni' he'. Ja-ba' lä-ja- ga-juuy', sa- ga-lä-chaa- jooy'. Jñah' ka-läh' dsa-nuuh- øøh- hlii' he' ga-tëey- dsa-më' he'. Jee' ja- ga-të' uu- dsa-nuuh-. Hi- koo- ka-läh' ga-juu' hi- he', sa- ga-lä-chaa- jooy'. 22 Ja-ba' lä-ja-, lä-jëë- gyee' dsa-nuuh- ga-kaa' dsa-më' he' hi- ga-juu' lä-jëë- gyee' dsa-nuuh- he'. Ni- jaa- sa- ga-lä-chaa- joo'. Jee' ga-dsaa' ga-juu' hni' dsa-më' he'. 23 Wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' dsa- hi- na-juu', ¿hi- kih' jee' lä-jëë- gyee' lee' kya- dsa-më' he'? Jëeh', ga-lä-jëë-*

gyee' ba' ga-lä-kyayh' — ga-jäh' dsa- saduceo siiyh' Jesús.

24 *He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-siiyh' :*

—Na-hee- hoh' ba' hnäh' na-, jëeh', sa- kyeh' hnäh' kwaan- ha- lä- jäh' juu' kih' Dio, ni- ha- lä- la' be' kiyh'. 25 Wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' hi- ma-na-juu', ni- jaa- dsa-më' dsa-nuuh- mo-so- jee' goo-. Ma-ja- leey' lä-koo- laa' ángele hi- tääh' gyuuh' ba'. 26 Pero he- lä-jiih' dsa- hi- ma-na-juu', ¿ché- sa- ma-heh- hnäh' juu' he- ga-sii' Moisé lä-koo- ga-la' kiyh' jee' koo- chaah' too' ja-? Jee' ja- ga-hlëeh' Dio kyaayh', ga-siiyh' : “Jnä' laan' Dio kya- Abraham, laan' Dio kya- Isaac, laan' Dio kya- Jacob.” 27 He- ga-jäh' lä-ja-, sa- na-juu' dsa- ma-gyuh- jnän' he' kih' Dio. Jëeh' Dio jnän' laay' Dio kya- hi- na-jiih' ba'. He-ja- na-hee- hoh' hnäh' he- laah' hnäh' sa- lä-jiih' dsa-.

Nuuh- he- kyee' ga' kih' jee' lä-jë'

(Mt. 22:34-40)

28 *Jee' ja- ma' hää' jaa- ta-jwoh' kya- ley. Ma- ga-nuuy' ti-choo- dsa- juu' kyaah' Jesús, ga-jëey' jëeh- ba' Jesús kwee- juu' kih' dsa-. He-ja- na-ngiiy' juu' kih' Jesús:*

—¿Hee- koo- jee' lä-jë- he- lle' në' ley kyee' ga' miih' ?

29 *Mah' ga-jäh' Jesús:*

—He⁻ la⁻ ba⁻ nuuh⁻ he⁻ kyeē⁻ ga⁻ kih⁻ jee⁻ lä⁻ jē⁻: “Nuuh⁻ hnäh⁻ dsa⁻ Israel. Jaa⁻ ba⁻ Dio chaa⁻ jnän⁻.³⁰ Wa⁻ hnaah⁻ Dio kyaah⁻ lä⁻kaa⁻ tuh⁻hoh⁻, kyaah⁻ lä⁻jē⁻ huud⁻dsē⁻ kyah⁻, kyaah⁻ lä⁻jē⁻ be⁻ kyah⁻.” He⁻ la⁻ ba⁻ ja⁻ nuuh⁻ he⁻ kyeē⁻ ga⁻ kih⁻ jee⁻ lä⁻ jē⁻.³¹ Hi⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁻ ja⁻ la⁻ jee⁻ ga⁻ tē⁻ to⁻ nuuh⁻: “Wa⁻ hnaah⁻ dsa⁻ kyaah⁻ lä⁻ koh⁻ hnaah⁻ hñaah⁻.” Sa⁻ cha⁻ ga⁻ jyoh⁻ nuuh⁻ he⁻ kyeē⁻ ga⁻ lä⁻ koh⁻ ga⁻ he⁻ la⁻ —ga⁻ jäh⁻ Jesús.

³² He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁻ ta⁻ jwoh⁻ kyaa⁻ ley:

—Llu⁻ ba⁻ jwah⁻, Ta⁻ jwoh⁻. Ju⁻ dsoo⁻ ba⁻ ma⁻ hleeh⁻, sa⁻ chaa⁻ jñah⁻ Dio, jaa⁻ ba⁻ Dio laa⁻.³³ Hi⁻ cher⁻ mah⁻ hnää⁻ jne⁻ Dio lä⁻ kaa⁻ tuh⁻ dsē⁻ jne⁻ kyaah⁻ lä⁻ jē⁻ huud⁻ dsē⁻ jnän⁻, hi⁻ kyaah⁻ lä⁻ jē⁻ be⁻ jnän⁻, hi⁻ cher⁻ mah⁻ hnää⁻ jne⁻ dsa⁻ kyaah⁻ lä⁻ hnää⁻ jne⁻ hñaan⁻, kyeē⁻ ga⁻ he⁻ na⁻ lä⁻ koh⁻ ga⁻ he⁻ kaa⁻ jah⁻ o he⁻ ga⁻ jyoh⁻ he⁻ jee⁻ jne⁻ nē⁻ na⁻ hyoo⁻.

³⁴ Ma⁻ ga⁻ nuu⁻ Jesús ga⁻ jeeh⁻ bih⁻ kyaah⁻ huud⁻ dsē⁻ llu⁻, mah⁻ ga⁻ jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—Miih⁻ ga⁻ jmee⁻ heeh⁻ he⁻ jää⁻ Dio hne⁻ lä⁻ hih⁻ kih⁻.

Ja⁻ jiih⁻ ni⁻ jaa⁻ mo⁻ so⁻ ga⁻ tuu⁻ dsēy⁻ ma⁻ ngii⁻ gyih⁻ jyoh⁻ juu⁻ kih⁻ Jesús.

Hii⁻ kih⁻ ja⁻ hi⁻ laa⁻ Cristo

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Lä⁻ ma⁻ cheh⁻ ba⁻ Jesús koo⁻ gwah⁻ ja⁻, hleēyh⁻ dsa⁻, mah⁻ ga⁻ siyh⁻ dsa⁻:

—¿Ha⁻ lä⁻ la⁻ he⁻ jäh⁻ ta⁻ jwoh⁻ kyaa⁻ ley, Cristo laa⁻ sa⁻ ju⁻ kih⁻ David? ³⁶ He⁻ ba⁻ hñii⁻ David ga⁻ si⁻ juu⁻ la⁻ lä⁻ koo⁻ ma⁻ jøø⁻ Jmi⁻ lle⁻ kiyh⁻, he⁻ ga⁻ siyh⁻ lä⁻ la⁻:

Ga⁻ jäh⁻ Dio ga⁻ siyh⁻ Dsa⁻ jøøh⁻ kyaan⁻:

“Na⁻ jwoo⁻ ra⁻ lluu⁻ kin⁻ la⁻, lä⁻ jiih⁻ lloo⁻ jmi⁻ llaan⁻ huud⁻ tiih⁻ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ na⁻ høøh⁻ kyah⁻.”

³⁷ ¿Ha⁻ lä⁻ ja⁻ laa⁻ Cristo sa⁻ ju⁻ kih⁻ David ga⁻ ja⁻, cher⁻ mah⁻ hñii⁻ David jäh⁻ kih⁻ Cristo: “Dsa⁻ jøøh⁻ kyaan⁻?”

Lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁻ ja⁻ ga⁻ tih⁻ ba⁻ dsē⁻ lä⁻ koo⁻ ga⁻ hleeh⁻ Jesús.

Ga⁻ juuh⁻ Jesús kih⁻ ta⁻ jwoh⁻ kyaa⁻ ley

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Hi⁻ ga⁻ løøy⁻ ga⁻ kway⁻ juu⁻, ga⁻ mi⁻ tēy⁻ dsa⁻:

—Leeh⁻ hnäh⁻ kyaah⁻ ta⁻ jwoh⁻ kyaa⁻ ley, tih⁻ dsēy⁻ ngēy⁻ kyeyh⁻ hmiih⁻ kyoo⁻ jee⁻ kih⁻ dsa⁻ hi⁻ hnøøy⁻ jmee⁻ dsa⁻ Dio kiyh⁻ cha⁻ jwē⁻ juuh⁻.³⁹ Hi⁻ tih⁻ dsēy⁻ gay⁻ to⁻ nē⁻ hma⁻ sii⁻ neh⁻ gwah⁻ mäh⁻, hi⁻ lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁻ jee⁻ dsa⁻ taah⁻ dsa⁻ kuh⁻.

⁴⁰ Hwēēy⁻ dsa⁻ mē⁻ hñii⁻ cha⁻ neh⁻ kih⁻, ko⁻ taah⁻ ga⁻ jmeey⁻ hleēyh⁻ cha⁻ miih⁻ kyaah⁻ Dio ha⁻ jee⁻ jēē⁻ dsa⁻ kiyh⁻. Cha⁻ ga⁻ miih⁻ wii⁻ heeh⁻ Dio dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ lä⁻ ja⁻.

Na⁻ ka⁻ dsa⁻ mē⁻ hñii⁻ kuu⁻ cha⁻ nē⁻ Dio

(Lc. 21:1-4)

41 Ma' cheh' Jesús jëë~ ha-
lä' ma' jmee' dsa- tooyh-
kuu' neh' wii' kih' gwah'.
Hi' ma' jëëy' jwëë' dsa- cha-
kuu' ma' tooyh- cha-miih-
kuu' jee' ja-. 42 Ja-ga' ga-lloo'
jaa- dsa-më' hñii' hi- tä-ñee'
go-te'. Ga-tooyh- to' ñe
nøø' he- sa' kyeë' ni-
miih-. 43 He-ja- ga-hlëeh'
Jesús kyaah' discípulo kyaay',
ga-jäyh':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn-
hnäh', dsa-më' hñii' la-,
ma-kway' cha-ga'miih-
lä-koh' ga'jee' lä-jëë' dsa- hi-
ma-tooh- jää'. 44 Jëeh' lä-jëë-
hi- cha- kuu', ma-kway'
miih- he- ma-chaa~ kiyh'
ba', pero dsa-më' hñii' la-,
ma-ke- tä-ñeey', ma-kway'
lä-koh' te' kuu' he- ma' cha-
kiyh' he- kyaah' ma' lay' he-
jmee- bii' kiyh'—ga-jäh' Jesús.

13

*Lloo~ koo- jmi' hla' gwah'
juuh'*

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

1 Ma-ngëë' he- ja-, ya-hëë'
Jesús koo' gwah' jee' ma'
gyay' ja-, ja-ga' ga-jäh' jaa-
discípulo kyaay' ga-siiyh':

—Ta-jwoh', jëë' da', he-
ba' che- kah'gaa- kuu' he-
kyaah' ga-jä' na'hñaah' hne'
na.

2 He-ja- ga-jëeh- Jesús juu'
kiyh':

—Lä-jë' hne' kaah' he- jëeh'
hnäh' na-, lloo~ koo- jmi'
ni- koo- mi'kuu' na-, sa' jä'
na-chuh' né' kih' øøh-, lä-jë-
ba' soh' hla'.

*Jää' ja-ga' llaa' jmi-gyuu',
joh' nëe' sa' jmee' lii'*

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24;
17:22-24)

3 Ma-ngëë' he- ja-,
ga-näay' ta' né' moh' Olivo
ta' cha'né' gwah' ja-. Jee'
ja- ga-gya- Jesús. Hi' Pee',
Jacobo, Jwaa', kyaah' Andre'
ga-ngii' juu' kiyh' ta'ko-jiih'
ma' tääyh' kah' kih', ga-jäyh':

4—Chiih' jnääh' lih' le' lä-jë-
he- ma-jäh', hee- lii' jmee'
wa-ra- ya-jäh' lä-te' juu' na-.

5 He-ja- ga-løø' Jesús
jmeeyh' juu':

—Hnøø' leeh' hnäh' mah'
ni' jaa- sa' mi-gaa' hnäh'.
6 Jëeh', jwëë' dsa- ya-nää' hi-
ka' né' kin-, mah' jäyh': “Jnä'
he' laan' Cristo hi- ma-cheë'
Dio.” Jwëë' dsa- mi-gaay'.

7 Ga' ma-nuuh- hnäh' kih'
hñii- hi- lä-cha- juu' kih'
hñii- ta' la' ta' jnø', ta' jøøh'
hnäh' hñaah'. Jëeh' lä-ja- lle'
kih' le', pero ja- lä-chah' ja-
llaa' jmi-gyuu'. 8 Tee' dsa- hi-
chaa- koo- hwa' kyaah' jyoh'
hwa', hi' tee' dsa-ta' kyaah'
jñah' dsa-ta'. Ja- he- koo- jee'
jwii- jee' jeh' wii' hwa', ja- he-
koo- jee' jwii- jee' jëë' dsa-
hoo' hi- chi'waa' dsa-. Heh'
lä-ja- koo- ma-løø' ba' jëë-
dsa- wii'.

9 Leeh- hnäh', ngëë' dsa-
hnäh' kih' dsa-ta', kwa' dsa-
kyah' hnäh' neh' gwah-
kih' dsa- judiu, dsa-jääy-
hnäh' cha'né' dsa-ta' kaah'
kwaat~ kin-. Jee' ja- kwah'
hnäh' ju'dsoo' kin-. 10 Jmee-
bii' kwa' dsa- ju'hmëë' kih'
lä-jëë' dsa- jmi-gyuu', jää'

ja-gá llaa⁺ jmi-gyuu⁺. 11 Ta⁻ jmee⁻ hnäh⁺ huu⁺ dsē⁻ ha⁻ lä⁻ jwah⁺ hnäh⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻taah⁻ dsa⁻ hnäh⁺ ja⁻goo⁻ dsa⁻ta⁻. Ta⁻ ka⁻ hnäh⁺ huu⁺ dsē⁻ ni⁻ miih⁻. Hor[~] ja⁻, Dio ba⁻ kwa⁻ huu⁺ dsē⁻ ha⁻ lä⁻ hlēeh⁺ hnäh⁺. Ja⁻ he⁺ hñaah⁺ hnäh⁺ hlēeh⁺, Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ ba⁻ hlēeh⁺. 12 Ngēē⁺ dsa⁻ øøh⁻ kih⁺ dsa⁻ta⁻ mah⁺ jngēeh⁺ dsih⁺. Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ jmee⁺ dsa⁻ kih⁺ joo⁺, hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ jmee⁺ dsa⁻ kih⁺ cho⁻jmiiy⁻ mah⁺ jngēeh⁺ dsih⁺. 13 Lä⁻jēē⁺ dsa⁻ jmee⁺ na⁻høøh⁻ kyah⁺ hnäh⁺ kwaat⁺ kin⁺. Pero hi⁻ kwēeh⁺ dsē⁺ lä⁻jiih⁺ llaa⁺, hi⁻ he⁺ ba⁻lää⁺.

14 Wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁺ jmi⁺ jēeh⁺ hnäh⁺ cheh⁺ jah⁺ hi⁻ laa⁺ na⁻høø⁻ ngēē⁺ jee⁺ sa⁻ ga⁻tēē⁺ nooy⁺, lä⁻koo⁻ ga⁻jäh⁺ Daniel hi⁻ ga⁻ngēē⁺ juu⁺ kih⁺ Dio. (Hi⁻ hē⁻ juu⁺ la⁻, wa⁻ lä⁻ngēēy⁺.) Ma⁻ja⁻, hnäh⁺ hi⁻ tääh⁺ hwa⁺ Judea kyuu⁺ hnäh⁺ ta⁻ moh⁺. 15 Hi⁻ tääh⁺ jee⁺ ga⁻tē⁺ to⁺ jwēē⁺ hne⁺, wa⁻ jñaay⁺ mah⁺ wa⁻ kyuu⁺ bih⁺, sa⁻ wa⁻ kyey⁺ he⁻ cha⁻ cha⁻neh⁺. 16 Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ hi⁻ tääh⁺ jee⁺ nuu⁻ kih⁺, ta⁻ wa⁻ lla⁻näay⁺ kiyh⁺ he⁻ dsa⁻kyey⁺ sa⁻hmiih⁻. 17 Peer⁻ jwii⁻ dsa⁻mē⁻ hi⁻ kyaa⁻ gyuu⁻ ma⁻ja⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ dsa⁻mē⁻ hi⁻ jää⁺ gyuu⁻ gyuu⁻ ka⁻läh⁺. 18 Ngii⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio mah⁺ sa⁻ la⁻ jii⁺ gyuu⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁺ jee⁺ kyuu⁺ hnäh⁺. 19 Ma⁻ja⁻ jēē⁺ dsa⁻ wii⁺ jwēte⁻ he⁻ sa⁻ ma⁻jēē⁺ dsa⁻ lä⁻ ma⁻ ga⁻nøø⁻ jmi⁻gyuu⁺ lä⁻jiih⁺ na⁻. Ja⁻ jiih⁺ mo⁻so⁻ jēē⁺ gyih⁺ jih⁺ koh⁺. 20 Wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ jøø⁺ ga⁻ Dio

cha⁻ga⁻miih⁻ jmi⁺ jēē⁺ dsa⁻ wii⁺, ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ jä⁺ jiih⁺. Pero ta⁻la⁻ kih⁺ hi⁻ na⁻llēeh⁺ kyaay⁺, chah⁺ ba⁻ mi⁻llaay⁺ jmi⁺ he⁻ jēē⁺ dsa⁻ wii⁺.

21 Ma⁻ja⁻ cher⁺ mah⁺ chaa⁻ ko⁻llaa⁺ dsa⁻ jäh⁺: “Hi⁻ Cristo cheh⁺ la⁻”, o “Hi⁻ Cristo cheh⁺ jee⁺ oo⁺”, ta⁻ wa⁻ heeh⁺ hnäh⁺ kiyh⁺. 22 Jwēē⁺ dsa⁻ hi⁻ ta⁻juu⁺ ya⁻nää⁺ jäh⁺: “Jnä⁺ he⁺ laan⁺ Cristo, jnä⁺ ngēēn⁺ juu⁺ kih⁺ Dio.” Ja⁻ he⁻ koo⁻ nēē⁺ he⁻ juh⁻ gaa⁻ jmeey⁺, lä⁻jwē⁺ jee⁺ mi⁻ gaay⁻ dsa⁻, lä⁻jiih⁺ hi⁻ na⁻llēeh⁺ kyaa⁺ Dio mi⁻ gaay⁻ cher⁺ mah⁺ ga⁻la⁻. 23 He⁻ ja⁻ lēeh⁻ hnäh⁺. Ma⁻ jwah⁺ ba⁻ jnä⁺ jää⁺ ha⁻ lä⁻ le⁺.

*Wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁺ jee⁺ jäh⁺
Hi⁻ ga⁻ lēē⁺ ngo⁺
(Mt. 24:29-35, 42, 44; Lc. 21:25-36)*

24 Ma⁻ngēē⁺ ma⁻jēē⁺ dsa⁻ lä⁻jē⁺ he⁻ wii⁺ ja⁻, ja⁻ jiih⁺ mo⁻so⁻ lä⁻jnä⁺ jmēē⁺ hyoo⁻, ni⁻ jmēē⁺ kih⁺ sih⁻ sa⁻ lä⁻jnä⁺. 25 Lä⁻jēē⁺ nuu⁺ hi⁻ hēē⁻ gyuu⁺ lä⁻sii⁺ høø⁻ hi⁻ lä⁻jē⁺ ga⁻ he⁻ cha⁻ gyuu⁺ sa⁻jeh⁺. 26 Ja⁻ga⁻ jēē⁺ dsa⁻ Hi⁻ ga⁻ lēē⁺ ngo⁺ la⁻ hi⁻ jäh⁺ gyuu⁺ jee⁺ jni⁺ kyaa⁺ cha⁻miih⁻ be⁺, laay⁺ jøøh⁺. 27 Ja⁻ga⁻ cheey⁺ ángele kyaay⁺, jøøyh⁻ lä⁻jēē⁺ hi⁻ na⁻llēeh⁺ kyaay⁺ hi⁻ tääh⁺ lä⁻jē⁺ kye⁺ kiih⁺ jmi⁻gyuu⁺, ta⁻ ko⁻taa⁻ lä⁻ ga⁻tē⁺ jyoh⁺ ko⁻taa⁻.

28 Jēē⁺ da⁻ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ dsoo[~] juu⁺ kih⁺ chaah⁺ higo mah⁺ mi⁻tēē⁺ hnäh⁺ hñaah⁺. Wa⁻ra⁻ ga⁻hyo⁺ sih⁺ jñoh⁺ sa⁻jih⁺ kih⁺, løø⁻ dsa⁻hyo⁻ moo⁻ kih⁺, ma⁻ñeh⁺ ba⁻ hnäh⁺

14

ma⁻ngoo¹ ga⁻tē⁷ jii⁻ jma¹ ba¹ ja⁻. ²⁹ Lā⁻ja⁻ hnāh⁷ ka⁻lāh⁷, wa⁻ra⁻ ga⁻jēeh⁷ hnāh⁷ dsa⁻la⁷ lā⁻jē⁷ he⁻ ma⁻jwahn¹ la⁻, wa⁻ lā⁻ñeh⁷ hnāh⁷ he⁻ ma⁻chehn¹ ho⁻haah⁷ kyaah⁷ he⁻ jāhn⁷ ba¹ ja⁻. ³⁰ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁷ jwēēhn⁷ hnāh⁷, sa⁻ llaa⁻ dsa⁻ hi⁻ tāāh⁷ na¹ ta⁻ko⁻jiih¹ sa⁻ ga⁻ ma⁻lā⁻te¹ lā⁻jē⁷ he⁻ ma⁻jwahn¹ la⁻. ³¹ Ngēē⁷ ba¹ lā⁻jē⁷ he⁻ cha⁻ gyūh¹ hwa¹, pero juu¹ kin⁻ lā⁻ ma⁻cha⁻ ja⁻ba¹.

³² Pero ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ñe⁻ hee⁻ jmii⁷ ja⁻, hee⁻ hor⁷ ja⁻, ni⁻ ángele hi⁻ tāāh⁷ gyūh¹ sa⁻ ñe⁻, ni⁻ Joō⁷ Dio sa⁻ ñe⁻. Hñii⁷ ba¹ Tāā⁷ kyaan⁻ ñe⁻.

³³ 'Hāā⁷ hnāh⁷ hñaaah¹, mi⁻jnøø⁷ hnāh⁷ mi⁻ñeh⁷, ngii⁷ hnāh⁷ kyah¹ kih¹ Dio, jēeh⁷ sa⁻ ñeh⁷ hnāh⁷ lih⁷ lloo⁷ jmii⁷ ja⁻. ³⁴ Kwee⁻ ba¹ la¹ kyah¹ hnāh⁷ lā⁻ la¹ kih¹ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ya⁻ hēē¹ ngoo¹ uu⁷. Ga⁻jā⁷ hne¹ kiyh¹, mah¹ lā⁻koō⁻ lā⁻koō⁻ ta¹ kiyh¹ ga⁻tooyh⁻ goo⁻ dsa⁻ kyaay¹. Hi⁻ ga⁻siiyh⁻ dsa⁻ hi⁻ høø⁻ ho⁻haah⁷: "Høø⁻ kwee⁻, ta⁻ gwii⁻." ³⁵ Ja⁻ba¹ lā⁻ja⁻ hnāh⁷, ta⁻ gwii⁻ hnāh⁷, jēeh⁷ sa⁻ ñeh⁷ hnāh⁷ lih⁷ jāh⁷ dsa⁻juu⁷ hne¹. Sa⁻ ñeh⁷ hnāh⁷ che⁷ ta⁻ ga⁻nūu⁻ jāyh⁷, o che⁷ lla⁻nūu⁻ ' o che⁷ koō⁻ hooh⁷ chaah⁷ dsoo¹, o ta⁻lā⁻ høø⁻. ³⁶ Ni⁻ sa⁻ lii⁷ ga⁻wa⁻ra⁻ jāyh¹, hnøø¹ ma⁻na⁻lluuh⁷ hnāh⁷ mah¹ sa⁻ tāāh⁷ hnāh⁷ na⁻gwiih⁻ hnāh⁷ mā¹ja⁻. ³⁷ Lā⁻jē⁷ he⁻ jwahn⁻ la⁻, jwahn⁻ kih¹ lā⁻jēē⁻ ba¹. Hnøø¹ ma⁻na⁻lluuh⁷ hnāh⁷.

Ma⁻hnooh⁻ dsa⁻ ha⁻ lā⁻jee⁻ ma⁻saayh¹ Jesús

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Lā⁻ hyu¹ ga⁻ tē¹ jmii⁷ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh¹, hi⁻ kuyh⁻ he⁻ñiih⁻ he⁻ sa⁻ kyaah⁷ levadura, jmii⁷ ja⁻ ma⁻ hnooh⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah⁷ kyaah⁷ lā⁻jēē⁻ ta⁻jwoh¹ kyaah⁷ ley ha⁻ lā⁻ ma⁻saayh⁷ Jesús kyaah⁷ juu¹ ta⁻ juu¹, mah¹ jngēēyh¹. ² Ma⁻jāyh⁷:

—Sa⁻ wa⁻ kaah⁷ jnih⁷ jee⁻ jmii⁷ la⁻, mah¹ sa⁻ dsa⁻tooh⁻ miih⁷ jee⁻ jwii⁻.

Jaa⁻ dsa⁻mē⁷ ga⁻huu¹ jmii⁻ mi⁻jwii⁻ lle⁷ Jesús

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Ma⁻ gya¹ Jesús ka⁻lāh⁷ jee⁻ jwii⁻ Betania cha⁻neh⁻ kih¹ Simón hi⁻ ma⁻ dsaah⁷ dsoo⁷ hmih¹ høø⁻. Jee⁻ ja⁻ gyay¹ kuh⁻hiyh⁻, ma⁻ ga⁻lloo¹ jaa⁻ dsa⁻mē⁷ ma⁻ kyey⁻ koō⁻ sē¹ he⁻ ma⁻ haa⁷ jmii⁻ mi⁻jwii⁻ he⁻ cheē⁻ nardo, he⁻ kyee⁷ hmooh¹. Ga⁻jøøy¹ luu⁷ sē¹ ja⁻, mah¹ ga⁻huuy¹ lle⁷ Jesús. ⁴ Pero ga⁻lā⁻lleē⁻ ko⁻llaa⁷ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tāāh⁷ kyaayh⁷ he⁻, ga⁻jāyh⁷:

—¿He⁻la¹ ma⁻hee¹ dsa⁻mē⁷ na⁻ jmii⁻ mi⁻jwii⁻ na⁻? ⁵ Llu¹ ga⁻wa⁻ra⁻ jāh⁷ kih¹ ga⁻hniiy⁷ mah¹ ma⁻ liyh⁻ lā⁻koñ⁷ lih¹ dsa⁻koō⁻ ji⁻ñe⁻ jmii⁷ ta¹. Mah¹ kuu⁷ ja⁻, ma⁻ kwēēyh⁷ hi⁻ tā⁻ñee⁷.

He⁻ja⁻ ga⁻hlēēyh⁷ wii⁷ kih¹ dsa⁻mē⁷ he⁻. ⁶ Mah¹ ga⁻jāh⁷ Jesús:

—Ta⁺ hlëeh` hnih^ʹ. Ta⁺ chu^u-hnäh^ʹ kyaah^ʹ dsa⁻më^ʹ la⁻. Llu⁺ ba^ʹ he⁻ ma⁻jmeey^ʹ lä⁻la⁻ kin[˙]. ⁷ Jëeh^ʹ lä⁻ ma⁻tääh^ʹ na⁻ ba^ʹ hi⁻ tä⁻ñee^ʹ kyaah^ʹ hnäh^ʹ, le^ʹ kwah^ʹ be^ʹ kiyh^ʹ jyoh^ʹ jiih[˙]. Pero jnä^ʹ, mo⁻so⁻ jän⁻ ki⁻wëë^ʹ jee^ʹ kyah^ʹ hnäh^ʹ. ⁸ Dsa⁻më^ʹ la⁻ ma⁻jmeey^ʹ lä⁻koo⁻ te⁺ le^ʹ ba^ʹ. Kyaah^ʹ he⁻ ma⁻huuy⁻ jnä^ʹ jmi⁻ mi⁻jwii⁻, he⁻ ma⁻mi⁻lluuy⁺ jnä^ʹ jää⁺ ba^ʹ la⁻, ja⁻ga^ʹ haa⁺ dsa⁻ jnä^ʹ. ⁹ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëëhn⁻ hnäh^ʹ, lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻ jee^ʹ kwa^ʹ dsa⁻ ju⁻hmëë^ʹ kin[˙], lä⁻cha⁻ juu⁺ ha⁻ lä⁻koo⁻ ma⁻jmeey^ʹ dsa⁻më^ʹ la⁻, mah^ʹ lä⁻ja⁻ lä⁻dsooh⁻ dsë⁺ dsa⁻ kiyh^ʹ.

Juda ga⁻ngëë^ʹ Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Ma⁻ngëë^ʹ he⁻ ja⁻, jaa⁻ jee^ʹ lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu⁺ discipulo hi⁻ chee⁻ Juda Iscariote ngooy⁺ kih^ʹ dsa⁻kaah^ʹ kyaa⁺ jmi⁻dsa⁻ na⁻hnëëy^ʹ Jesús. ¹¹ Ma^ʹ ga⁻nuu⁺ dsa⁻ he^ʹ, ga⁻tih^ʹ dsëy⁺ jwërte hi⁻ ga⁻bääyh⁻ hñiiy^ʹ kway⁺ kuu^ʹ. He⁻ja⁻ ga⁻hnooh⁻ Juda ha⁻ lä⁻jmeey^ʹ mah^ʹ ngëëy^ʹ Jesús ja⁻goo⁻ dsa⁻ he^ʹ.

Ga⁻jmeey^ʹ Dsa⁻jøøh^ʹ jnän⁻ ma⁻nuu⁻ kyaah^ʹ ga⁻hiyh^ʹ juu⁺
(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² To⁻në⁻ jmi⁻ he⁻ ga⁻løø⁺ dsa⁻tah⁻ dsa⁻jmeey⁻ jmi⁻ kuyh⁻ he⁻ñiih⁻ he⁻ sa⁻kyaah^ʹ levadura, ja⁻ba^ʹ jmi⁻ ja⁻ ma⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego

mäh^ʹ. He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʹ discipulo siiyh⁻ Jesús:

—¿Ha⁻ jwah^ʹ mi⁻llu⁻ jnääh^ʹ jee^ʹ kihn^ʹ ma⁻nuu⁻?

¹³ He⁻ja⁻ ga⁻jmeey^ʹ mada⁻ kih^ʹ uu⁺ discipulo kyaay⁺ mah^ʹ ga⁻siiyh⁻:

—Go⁻nää⁻ hnäh^ʹ ta⁺ jee^ʹ jwii⁻ juuh⁻. Cha⁻jwë⁺ ja⁻, jëeh⁻ hnäh^ʹ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ kii^ʹ koo⁻ mi⁻dsuu⁺ jmi⁻, ja⁻ lla⁻lleh⁻ hnäh^ʹ kaah⁻ kiyh^ʹ. ¹⁴ Ha⁻ jee^ʹ dsa⁻hey^ʹ, ja⁻ jwiih^ʹ dsa⁻juu⁺ hne^ʹ: “Lä⁻la⁻ jäh^ʹ Ta⁻jwoh^ʹ kyaa⁺ jnääh^ʹ. ¿Na⁻ jee^ʹ hne^ʹ jee^ʹ le^ʹ kyeh^ʹ jnääh^ʹ borrego mäh^ʹ kyaah^ʹ discipulo kyaan⁻?”, jwiih^ʹ dsa⁻ he^ʹ. ¹⁵ Hi⁻ he^ʹ heeh^ʹ hnäh^ʹ jee^ʹ ga⁻të⁻ to⁻ jwëë^ʹ hne^ʹ jee^ʹ cha⁻ koo⁻ jee^ʹ he⁻ ma⁻na⁻llu⁻. Jee^ʹ ja⁻ mi⁻lluh⁻ hnäh^ʹ ma⁻nuu⁻ jnän⁻.

¹⁶ Ga⁻lla⁻nää⁺ ba^ʹ discipulo he^ʹ ta⁺ jee^ʹ jwii⁻ juuh⁻. Hi⁻ ga⁻la⁻ ba^ʹ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh^ʹ Jesús siiyh⁻. Jee^ʹ ja⁻ ga⁻mi⁻lluy⁺ jee^ʹ kuyh⁺ ma⁻nuu⁻.

¹⁷ Ta⁺ ga⁻nuu⁻ jmi⁻ ja⁻ ngoo⁺ Jesús kyaah^ʹ lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu⁺ discipulo kyaay⁺. ¹⁸ Ma^ʹ ga⁻lla⁻nääy⁺ jee^ʹ ja⁻ ga⁻taayh⁻ kuyh⁻ ma⁻nuu⁻. Ta⁻ko⁻jiih^ʹ jmeey⁻ ma⁻nuu⁻, ga⁻jäh^ʹ Jesús:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëëhn⁻ hnäh^ʹ, jaa⁻ jee^ʹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ kuh⁻ kyaah^ʹ jnä^ʹ ngëëy^ʹ jnä^ʹ.

¹⁹ Ma^ʹ ga⁻nuu⁺ discipulo lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻meeh⁻ dsëy⁺, ga⁻ngiiy^ʹ juu⁺ kih^ʹ Jesús ma⁻ jaa⁻ ma⁻ jaa⁻, ma⁻ jäh^ʹ:

—¿Che^ʹ jnä^ʹ na⁻ ta⁻jwoh^ʹ?

²⁰ He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʹ Jesús siiyh⁻:

—Laa¹ jaa⁻ jee' lä⁻jëë⁻
 gya⁻tuu' hnäh' hi⁻ tä⁻
 goo⁻ kyaah' jnä' neh' wii⁻
 la⁻. ²¹ Ma⁻ra⁻ ju'dsoo',
 Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo¹ la⁻ le' kiyh'
 lä⁻koh' ma⁻na⁻sii⁻. Pero jwii⁻
 dsa⁻ hi⁻ ngëë¹ Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo¹
 la⁻. Llu¹ ga¹ la¹ kih¹ dsa⁻ñuuh⁻
 he' wa⁻ra⁻ jäh' kih¹ sa⁻
 ga⁻lä⁻chaay⁻ go⁻te⁻ba¹.

²² Ta⁻ko⁻jiih⁻ tääh' discipulo
 kuh⁻, ga⁻ka¹ Jesús he⁻ñiih⁻
 mah¹ ga⁻kway⁻ ti'hmaah' kih¹
 Dio. Ma⁻ngëë' ma⁻kway⁻
 ti'hmaah' kih¹ Dio ga⁻llaay¹
 he⁻ñiih⁻ ja⁻, mah¹ ga⁻kwëëyh¹
 lä⁻jëë⁻ discipulo kyaay¹
 ga⁻siiyh⁻:

—Kye⁻ hnäh', he⁻ la⁻ na⁻
 jmi⁻ngo¹ kin⁻.

²³ Lä⁻ja⁻ ka⁻läh' ga⁻kay¹
 wa⁻kyaah', ga⁻kway⁻ ti'hmaah'
 kih¹ Dio mah¹ ga⁻kwëëyh¹
 discipulo kyaay¹, hi⁻ ga⁻hiyh¹
 lä⁻jëëy⁻. ²⁴ Mah¹ ga⁻jäh'
 ka⁻läh':

—He⁻ la⁻ na⁻ jma⁻ kin⁻ he⁻
 tuu⁻ kih¹ jwëë⁻ dsa⁻ hi⁻ kyaah'
 jma⁻ kin⁻ jmee¹ Dio koo⁻
 hmooh' hmëë'. ²⁵ Ma⁻ra⁻
 ju'dsoo' jwëëhn⁻ hnäh',
 mo⁻so⁻ huhn⁻ ka⁻läh' jmih¹
 mi⁻'jeh¹ ma⁻äa⁻, lä⁻jiih¹ lloo⁻
 jmii⁻ huhn⁻ ka⁻läh' lä⁻hmëë'
 jee¹ jmee¹ Dio hih⁻.

*Ga⁻hmä⁻ Pee⁻ juu¹ he⁻ sa⁻
 kyuuy⁻ Jesús*

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-
 34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Ma⁻ngëë' ma⁻häy' kih¹
 Dio, ga⁻näay¹ ta⁻ né' moh'
 Olivo. ²⁷ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh' Jesús:

—Ga⁻lä⁻jëë⁻ hnäh' beeh¹
 jnä' na¹ hwë'. Lä⁻ja⁻ na⁻sii⁻

juu¹ kih¹ Dio: “Jmeen⁻ dsoo'
 kih¹ hi⁻ hää⁻ lä⁻jëë⁻ bor-
 rego, hi⁻ lä⁻jëë⁻ borrego
 kyaay¹ sa⁻jñëë'.” ²⁸ Pero
 ga⁻ma⁻lä⁻jiih⁻ ka⁻läh', hii⁻
 jnä' niin⁻ na⁻jään⁻ hnäh' ta⁻
 Galilea.

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jäh' Pee':

—Ma⁻ke⁻ lä⁻jëë⁻ ga⁻bee¹
 hne⁻, pero jnä' sa⁻ been⁻
 hne⁻.

³⁰ He⁻ja⁻ jäh' Jesús siiyh⁻
 Pee':

—Ma⁻ra⁻ ju'dsoo' jwëëhn⁻
 hne⁻, na¹ hwë', jää¹ ja⁻ga⁻
 të¹ to¹ jiih⁻ hoo¹ chaah'
 dsoo', hne⁻ ma⁻të' hnë⁻
 jiih⁻ ma⁻hmäh' juu¹ he⁻ sa⁻
 kyuu¹ jnä'.

³¹ Pero ma⁻ kwa⁻ Pee' be⁻
 jäh':

—Ma⁻ke⁻ ga⁻juun¹ kyaah'
 hne⁻ sa⁻ jwahn⁻ lä⁻na⁻.

Lä⁻ja⁻ kwee⁻ ba¹ ga⁻jäh'
 lä⁻jëëy⁻.

*Ñee⁻ Jesús Getsemani⁻
 na⁻chuu⁻ kyaah' Dio*

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-
 46)

³² Ma⁻ngëë' he⁻ ja⁻, ngoo¹
 Jesús koo⁻ jee' chee⁻ Getse-
 mani⁻ kyaah' discipulo kyaay¹.
 Ma⁻ ga⁻lla⁻näay¹ jee' ja⁻,
 ga⁻siiyh⁻ lä⁻jëë⁻:

—Jee⁻ la⁻ ba⁻ go⁻taah' hnäh'
 ta⁻ko⁻jiih⁻ na⁻chuu⁻ kyaah'
 Dio.

³³ Ga⁻jääy¹ ma⁻la⁻ Pee', Ja-
 cobo kyaah' Jwaa⁻ ba¹. Chah'
 ba¹ ja¹ meeh⁻ dsëy¹ hi⁻ chaay⁻
 cha⁻miih⁻ hu⁻dsë⁻. ³⁴ He⁻ja⁻
 ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻:

—Peer⁻ meeh⁻ dsën⁻, lä⁻jiih¹
 juun⁻ go⁻te⁻ la¹ kin⁻. Jee⁻ la⁻

ba' jãã' jnä'. Kwëeh' hoh' hnäh', ta' gwii' hnäh'.

³⁵ Ja' ga' ngoo' Jesús miih' ga' ta' cha'ne'. Jee' ja' ga' juuyh' jney' mah' ga' jluuy' lley' lä' ga' tē' hwa', ga' chuuy' kyaah' Dio, ma' hnøøy' sa' ma' jëy' wi', wa' ra' jäh' kih' ma' le' ba'. ³⁶ Ma' jäh' y':

—Tää' kyaan', ga' lä' jē' ba' le' kyah'. Lää' jnä' kih' he' wii' he' jëen' na'. Pero sa' wa' la' lä' hnoon' hñiin', wa' le' lä' hnooh' hñaa' ba'.

³⁷ Ma' jah' Jesús ka' läh', ga' jëy' ma' na' gwii' discípulo. He' ja' ga' siiyh' Pee':

—Simón, ¿che' na' gwiih', che' ni' koo' hor' sa' ma' lä' be' hoh' he' ma' nah' na' neh'? ³⁸ Wa' na' neh' hnäh', ngii' hnäh' kyah' kih' Dio mah' sa' leh' he' hlih' hnäh'. Jmi' lle' jnan' kwa' ba' be'. Pero jmi' ngo' jnan' sa' bee'.

³⁹ Ngooy' ka' läh' na' chuuy' kyaah' Dio, kyaah' ja' ba' juu' he' ga' hlëy' to' ne'. ⁴⁰ Ma' jäh' ka' läh', ga' jëy' lä' jëe' ba' ma' na' gwiiy'. Kih' he' lä' gwiiy' jwërte, he' ja' sa' ñey' hee' na' ma' hlëy' kyaah' Jesús. ⁴¹ Ñee' Jesús ka' läh' jee' ga' tē' hnē' jiih' hi' ma' jäh' ka' läh' ga' jäh' y':

—Gwii' ba' hnäh', teeh' hnäh' hoh', ma' leē' ba' koo' na'. Ma' lloo' hor' ja' Hī' ga' lëē' ngo' la', ngëe' dsih' goo' dsa' hñaa' dsē'. ⁴² Noo' hnäh' mah' maan'. Ma' ngoo' ya' jäh' hī' ngëe' jnä'.

Ga' saayh' Jesús

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Lla' gyih' juu' ja' ma' ja' Juda, he' ba' jaa' jee' lä' jëe' gya' tuu' discípulo kyaay'. Jay' kyaah' koo' nää' dsa' hī' ma' kye' ñe', hī' kye' hma', lä' hih' kih' ta' jwoh' kya' ley' kyaah' dsa' kaah' kya' jmi' dsa', kyaah' dsa' gyuu'. ⁴⁴ Ga' taah' Juda dsa' he' juu' jää', ga' jäh' y':

—Hī' chuhn' kih', hī' he' he', ja' saah' hnäh', ta' lää'.

⁴⁵ Ma' ga' lloo'y', chah' ba' ngooy' koo' kih' Jesús:

—Ta' jwoh' —ga' jäh' y'.

Na' ma' hii' ga' chuyh' kih' Jesús. ⁴⁶ Lä' chah' ja' ga' saah' dsih'.

⁴⁷ Pero jaa' discípulo kya' Jesús, ga' sëy' ñe', ga' kuy' lo' gwa' jaa' moz' kya' jmi' dsa' jøøh'. ⁴⁸ He' ja' ga' jäh' Jesús:

—¿Che' dsa' hii' jnä', he' la' ma' ya' nää' hnäh' kyaah' hma', kyaah' ñe', mah' saah' jnä'? ⁴⁹ Lä' jē' jmi' ma' hää' jee' kyah' hnäh' ma' kwan' juu' koo' gwah' mah' sa' ga' chaah' jnä'. Pero koo' na' le' ba' mah' lä' te' lä' koo' na' sii' juu' kih' Dio.

⁵⁰ Lä' jëe' discípulo he' ga' beey' mah' ga' kyuy'. ⁵¹ Jaa' chih' ba' ga' lla' lle' kaah' kih' Jesús, na' bääy' koo' ta' jmaah'. Hi' ga' saayh' chih' he'. ⁵² Ma' ga' saah' dsih' ga' bey' ta' jmaah' kiyh' mah' ga' kyuy' to' lo' kwayh'.

Na'jääy- Jesús cha'nē dsa-ta'kaah' kyaa' dsa-judiu
(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 Ga-jääy¹ Jesús cha'nē jmi-dsa- hi- kye- nē. Ga-kuh¹ lä-jëë- jmi-dsa-kaah' kyaah' ta-jwoh¹ kyaa' ley, hi- kyaah' dsa-gyuh¹.
54 Pero Pee' uu¹ ba' ngooy¹ lleey¹ kaah' kih¹ Jesús, lä-ga-tē¹ ho'hne- nē'ta' kih¹ jmi-dsa- jøøh¹ he'. Lä-koo-ga-lloo¹ ba' Pee' jee' ja-, ga-gyay- llooyh- je- kyaah' poo- hi- ma' tääh' llooh' je-.

55 Jee' lä-jëë- dsa-kaah' he', ma' hnaayh- dsa- hi- ma' bääh- Jesús dsoo' lä-jwē¹ jee' ma' jngëeyh¹, pero sa- ga-jmää¹ ni- miih- juu' kih¹ hi- he'. 56 Jëeh¹, jwëë¹ dsa- ma' bääh- dsih' kyaah' juu' ta-juu', pero ni- jaa- sa- ga-jä¹ koo- ba' juu' kih¹.
57 Ga-hwëë- ga- jaa- uu¹ dsa- hi- ga-kwa' juu' ta-juu', ga-jäyh¹:

58 -Ga-nuu¹ jnääh¹ ga-jäyh¹: "Jnä¹ hlan- gwah- chih¹ la- he- ga-la¹ kyaah' goo- dsa-, pero jnä¹ jmeen¹ jyoh¹ kyaah' hnē- jmi¹ hi- ni- sa- tän¹ goon-."

59 Ni- lä-ja- sa- ga-lä-dsoo¹ juu' kih¹.

60 He-ja- ga-noo- jmi-dsa- hi- kye- nē to'dsaah' jee' ja-, mah¹ ga-ngiyy¹ juu' kih¹ Jesús:

-¿Hee- jwah¹ hne-, he- ma-jäh¹ hi- na- kyah¹? ¿He-la¹ sa- hlëéh¹ ni- miih-?

61 Pero Jesús ga-noo- tiij¹ go-te-, mo-so- ga-ngiyy¹ ni-

miih-. Koo- ka-läh¹ ga-ngiyy¹ jmi-dsa- jøøh¹ he' juu' kih¹:

-¿Che' hne- he' Cristo Joo¹ Dio jøøh¹?

62 He-ja- ga-jäh¹ Jesús siyh¹:

-Jnä¹ he'. Hi- lloo- koo- jmi¹ jëeh¹ hnäh¹ Hi-ga-lëë¹ ngo¹ la- gya¹ jwoo¹ ra-lluuy¹ kih¹ hi- cha- be¹ kih¹, hi- lä-ja- jëeh¹ hnäh¹ jäyh¹ ka-läh¹ jee' jni¹ hi¹ gyuh¹.

63 He-ja- lä- ma-kyeh¹ ja- jmi-dsa- jøøh¹ he' hmih¹ kih¹ ga-giyy¹, ga-jäyh¹:

-¿Hi¹ ga-jwaah¹ jne' jñah¹ hi- jmee¹ ju'dsoo'? 64 Jee' na- ma-nuuh¹ hnäh¹ he- ma-mi-kwayh¹ Dio. ¿Hee- jwah¹ hnäh¹? -ga-jäh¹ dsa-jøøh¹ he'.

Ga-lä-jëë- ba' dsa- ga-bääyh¹ dsoo', ga-jäyh¹:

-Ää- jmi¹ juuy¹.

65 Lä-chah¹ ja- ga-løø¹ ko-llaa¹ ti-hñey¹ kih¹ Jesús. Ga-løøy¹ mo-nē¹ Jesús, ga-kway¹ kih¹ mah¹ ma' siyh¹:

-Jäh¹ da', ¿hi¹ na- ma-kwa¹ kyah¹?

Hi- lä-ja- ga-kwa¹ poo- kih¹ ka-läh¹.

Ga-hmä¹ Pee' juu' he- sa- kyuy¹ Jesús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

66 Lä- ma' gya¹ Pee' ho'hne- ja-, ja¹ jaa- dsa-mē¹ hi- ma' jmee- ta' kih¹ jmi-dsa- jøøh¹ he'. 67 Ma' ga-jëey¹ gya¹ Pee' llooh' je-, ga-jäyh¹:

-Hne- ka-läh¹ ma' ngëh- kyaah' Jesús hi- chaa- Nazaret.

68 —Jah^hhā¹, sa⁺ man⁺ hi⁻ kih¹ na⁻ hlēēh¹, sa⁺ kyuun⁺ dsa⁻ na⁻ —ga⁺jāh⁺ Pee⁺.

Ya⁻hēēy¹ na⁻nooy⁻ lā⁺ ga⁻tē⁺ ho⁺haah⁺ jee⁺ dsa⁻taah⁺ dsa⁻. Hi⁺ ga⁻hoo⁺h⁺ chaah⁺ dsoo¹.
69 Ma⁺ ga⁺jēē⁺ dsa⁻mē⁺ he⁺ ka⁻lāh⁺ cheh⁺ Pee⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁻siyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tāāh⁺ jee⁺ ja⁻:

—Go⁻ he⁺ ba⁺ dsa⁻kyāah⁺ Jesús na⁻.

70 Koo⁻ ka⁻lāh⁺ ga⁻hmā⁺ Pee⁺ juu⁺ he⁻ sa⁺ kyuuy⁺ Jesús. Ko⁻hwēē⁺ ga⁻ja⁻ ga⁺jāh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tāāh⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁻siyh⁺ Pee⁺ ka⁻lāh⁺:

—Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺, sa⁻ na⁻hee⁺, hne⁻ he⁺ dsa⁻kyāah⁺ hi⁻ oo⁺. He⁺ ba⁺ hi⁻ chaa⁻ Galilea hne⁻, Kwee⁻ ba⁺ hlēēh⁺ kyaayh⁺.

71 He⁻ja⁻ ga⁻lōō⁺ Pee⁺ hlēēh⁻ kyaah⁺ dso⁺jw⁺ hi⁺ ga⁺tāāy⁻ Dio.

—Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺, sa⁻ kyuun⁺ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ hlēēh⁺ kih¹ na⁻ —ga⁺jāyh⁺.

72 Hor[~] ja⁻ ga⁻tē⁺ to⁺ jiih[~] hoo[~] chaah⁺ dsoo¹, jee⁺ ja⁻ ga⁻lā⁻dsooh[~] dsē⁺ Pee⁺ juu⁺ he⁻ ga⁺jāh⁺ Jesús ga⁻siyh⁺ jāā⁺: “Jāā⁺ ja⁻ ga⁻tē⁺ to⁺ jiih[~] hoo[~] chaah⁺ dsoo¹, hne⁻ ma⁻tē⁺ hnē⁻ jiih[~] ma⁻hmāh⁺ juu⁺ he⁻ sa⁺ kyuuh⁺ jnā⁺.”

Ma⁺ ga⁻lā⁻dsooh[~] dsē⁺ Pee⁺ ha⁻ lā⁺ ga⁺jāh⁺ Jesús, ga⁻hooyh⁺ lā⁺ jiih[~] lla⁻ dsēy⁺.

15

*Ga⁺jāy⁺ Jesús cha⁺nē⁺ Pi-
lato*

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Tiih[~] ga⁺ ma⁺ ga⁻jnā⁺, ga⁻kuh⁺ dsa⁻kaah⁺ kyaa⁺ jmi⁻dsa⁻, kyaah⁺ dsa⁻gyuuh⁺, kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley, hi⁻ lā⁻jēē⁻ ga⁻ dsa⁻ hi⁻ lāā⁺ ta⁺. Hi⁻ he⁺ ga⁻hñuuh⁻ Jesús mah⁺ na⁺tāāyh⁻ goo⁻ Pilato hi⁻ ma⁺ lāā⁺ lle⁺moh⁺.
2 Ma⁺ ga⁻lloo⁺ Jesús cha⁺nē⁺ Pilato, ga⁻ngi⁺ Pilato juu⁺ kiyh⁺:

—¿Che⁺ hne⁻ he⁺ dsa⁻jōōh⁺ kyaa⁺ dsa⁻ judiu⁺?

He⁻ja⁻ ga⁻jēēh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺:

—Ma⁻jāh⁺ ba⁺ hne⁻.

3 Pero dsa⁻kaah⁺ he⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻hñiy⁺ kih¹ Jesús. 4 Koo⁻ ka⁻lāh⁺ ga⁺jāh⁺ Pilato:

—¿Che⁺ ni⁺ miih⁻ juu⁺ sa⁺ jiih⁺ kih¹ dsa⁻? Jēē⁻ da⁺ joh⁺ he⁻ sa⁺ bāāh⁻ dsa⁻ hne⁻.

5 Pero ni⁺ lā⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻jiih⁺ Jesús juu⁺, he⁻ja⁻ ma⁺ jēē⁻ dsah⁺ Pilato.

*Ga⁺jā⁺ juu⁺ jng⁺i⁺h⁺ dsa⁻ kih¹
Jesús*

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

6 Lā⁻jē⁻ jiih[~] ma⁺ tē⁻ jmi⁺ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego māh⁺, ma⁺ lāā[~] Pilato jāā⁻ jee⁺ lā⁻jēē⁻ hi⁻ ma⁺ tāāh⁺ neh⁻ñe⁺ hi⁻ ma⁺ tih[~] dsē⁺ dsa⁻ ba⁺.

7 Ma⁺ hāā⁻ jāā⁻ hi⁻ cheē⁻ Barrabá neh⁻ñe⁺ kyaah⁺ jñah⁺ dsa⁻kyāayh⁺ hi⁻ ga⁻jngēēh⁺ dsa⁻ ma⁺ ga⁻hnooy⁺ juu⁺ kih¹ dsa⁻ ta⁺. 8 Ga⁻lla⁻nāā⁻ ga⁻jwēē⁻ dsa⁻ ma⁺ ngi⁺ kih¹ Pilato mah⁺ wa⁺ jmeey⁺ lā⁻koo⁻ ma⁺ jmeey⁺ jāā⁺.

9 He⁻ja⁻ ga⁻jēēh⁻ Pilato juu⁺ kiyh⁺:

—¿Che' hnooh- hnäh' lään' hi- laa' rey kyaa' dsa- judiu? —ga'jäh' Pilato siiyh' dsa- judiu he'.

¹⁰ Jëeh', lä-la- ba' ma-nëy- he- ma' na-høøh' jmi-dsa- kaah' he' kih' Jesús, he-ja- ba' ja- heh' ga-taah- dsih' gooy-. ¹¹ Pero jmi-dsa- kaah' he' ga-taayh- juu' lä-jëë- dsa- he- ngiiy' he- lää' Barrabá ba'. ¹² Koo- ka-läh' ga-jäh' Pilato ga-siyyh' dsa- he':

—¿Hee- hnooh- hnäh' jmeen' kih' hi- jawh' hnäh' laa' rey kyaa' dsa- judiu?

¹³ Lä-jëë- dsa- ga-løø' tooh- miih':

—Tääy' dsöh' hma-cru-.

¹⁴ He-ja- ga-jäh' Pilato:

—¿Hee- hliih' ma-jmee' dsa-la-?

Pero dsa- he', cha-ga-miih- kii- ga-tooyh' miih':

—Tääy' dsöh' hma-cru-.

¹⁵ Lä-ja- ga-lä-hnøø' Pilato he- ga-jäy' llu' kyaah' dsa- he', he-ja- ga-lääy' Barrabá ba'. Mah' ga-jmeey' hih- ga-jmi' ga-baa' dsa- Jesús. Ma-ngëë' he- ja-, ga-ngëëy' Jesús ja-goo- hløø' mah' dsa-tääy' dsöh' hma-cru-. ¹⁶ Mah' ga-tëë- hløø' ta- cha'neh- ga' kih' në'ta' ja-. Jee' ja- ga-kuh' lä-jëë- dsa-kyaa'yh'. ¹⁷ Ga-kyeh- dsih' koo- hmiih- gyuu' läh- (he- ma' këh- rey), ga-kay' wi- tooy' ga-jmeey' koo- he- lih- mah' ga-tooyh- lle' Jesús lla- coron. ¹⁸ Ga-løø' hløø' he- mi-kwayh' Jesús ma' jmeey- Dio kihy', ma' jayh':

—Peer- jøøh' dsa-ta' kyaa' dsa- judiu.

¹⁹ Ga-bay' lle' Jesús kyaah' hma-. Ga-ti' ga-hñe' dsih', ga-juuyh' jney' cha'në' Jesús ga-jmääy' jøøh'. ²⁰ Ma-ngëë' ma-mi-kwah' dsih', ga-llee' dsa- hmiih- gyuu' he- ga-kyeyh- ja-, mah' ga-kyeyh- ka-läh' hmiih- kiyh', ja-ga' ga-jäy' na-täay' dsöh' hma-cru-.

Ga-tääy- Jesús dsöh' hma-cru-

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ Hor- ja- ga-ngëë' jaa- dsa- chaa- Cirene hi- jah' jee' nuu- kih'. Dsa- he' ma' chee- Simón, jmi- Leja' kyaah' Rufo. Ga-jmee' hløø' bii' ga-jää' dsa- he' hma-cru- kyaa' Jesús. ²² Ga-jäy' Jesús lä- ga-të' jee' chee- Gólgota, he- hnøø' jäh': Moo' Lle' Hlii'. ²³ Jee' ja- ga-kwëeh' dsih' jmi- jiih- he- na-kaah- më- chee- mirra, pero sa- ga-hiyh'. ²⁴ Ma' taay- dsöh' hma-cru-, ga-ti' ga-llooyh' hmiih- he- ma' kyeh' Jesús. Ga-kooyh' suert, ma' jëë- hi- jaa- jee' lä-jëëy' tëëy' hmiih- nää' he- llu' ga'.

²⁵ Ko-hi' ñu- ta-la- høø- ga-tääy- Jesús dsöh' hma-cru-. ²⁶ Jee' taay' ja- ga-tøø' dsa- koo- hwëh' he- jah' ha- lä- la' dsoo' he- bääh- dsih': "Hi- la- na- rey kyaa' dsa- judiu." ²⁷ Ga-tää- dsa- ka-läh' në' hma-cru- jñah' ga- uu' dsa- hii-, jaa- jwoo' ra-lluu', hi- jaa- jwoo'

ra-kēh' kiyh'.²⁸ Jee' ja-ga-lā-te' lā-koo' na-si' kiyh': "Ga-jmee' dsa-kwaat' laay' lā-koo' hi-äa-dsoo'."

²⁹ Lā-jēē' hi-ma-dsa-ngēē' ta-jā, ma' jiiyh' lley' hi-ma-mi-kwayh' kih' Jesús, ma' jäh':

—Hne' na-hi-ma' hla' gwah' kih' Dio mah' ma' jmeeh' kyaah' hnē' jmii',³⁰ lää' hñaa' jee' taah' na-mah' jñaa' dsöh' hma-cru' na—ga-jäh'.

³¹ Ja-ba-lā-ja-ga-mi-kwah' jmi-dsa-kaah' ka-läh' llay' juu' kyaah' dsa-kyaayh' hi-kyaah' ta-jwoh' kya' ley, ma' jäh':

—Ga-lih' bih' ga-läay' dsa, mah' na' sa-liyh' läay' hñiiy'.³² Hi-laa' Cristo, rey jnä' jne' judiu, wa' jñay' jee' taay' dsöh' hma-cru' na, mah' jēēn' koo', ja-ga-lā-heeh' jne' kiyh'—ga-jäh'.

Ja-ba-lā-ja-ga-mi-kwah' hi-ma-taa' jyoh' hma-cru' koo' kiyh'.

Ga'juu' Jesús

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Ma' ga-tē' llā'hyoo', lä-kaa' jmi-gyuu' ga-nuu' lä'jiih' ga-tē' ko-hi' hnē' ta-ga-hloo'.³⁴ Ma-ngoo' ga-tē' ko-hi' hnē' ja, ga-hlēeh' Jesús koo' ki-gaa', ga-jäh':

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —he-la-hnøø' jäh': Dio kyaan', Dio kyaan', ¿he-la-ma-beeh' jnä'?

³⁵ Ko-llaa' dsa-hi-ma-tääh' jäh' ga-nuu' he-ga-hlēeh', he-ja-ga-jäh':

—Jēē' da', tēeyh' Elía.

³⁶ He-ja-ngoo' jaa' dsa-ko-chih', ga-kay' koo' wa'joo', ga-mi-gyuyh' joo' kyaah' jmii' jiih', ga-lla'lley' lle' hma-mah' ga-chooy' ma' hih' Jesús, hi-ga-siiyh' dsa-kyaayh':

—Tää' ba' kih'. Wa' jēē' da' jne' che' jä' Elía mah' jñay'.

³⁷ Lā-chah' ja-ga-hooh' Jesús koo' ki-gaa', ja-ga-ga-juuy'.³⁸ Hor' ja-ga-gii-hmiih' he-ma-na-jnē' llah' gwah', ga-løø' ta-gyuu' lā-ga-tē' hwa'.³⁹ Ma' cheh' juu' hløø' romano cha'nē' Jesús jee' taay' dsöh' hma-cru' ja. Ma' ga-jēēy' he-ga-hooh' Jesús hi-ha-lā-ga-juuy', he-ja-ga-jäh':

—Ma-ra'ju'dsoo', dsa-nñuu' na-ma-laa' Joo' Dio.

⁴⁰ Uu' ga-miih' ma-tääh' ko-llaa' dsa-mē' jēē' he-jmee' dsa-kih' Jesús. Jee' ja-ma'hää' María Magdalena, kyaah' María choo' José, ja-ba' chooy' kyaah' Jacobo mäh', kyaah' jñah' dsa-mē' hi-chee' Salomé.⁴¹ Dsa-mē' he-ma' jmee' ko-jøh' kyaah' Jesús hi-ma' jmeey' be' kiyh' lā-koo' ma-täayh' hwa' Galilea hi-ma' chaa' ga-jñah' dsa-mē' hi-ga-jmee' ko-jøh' kyaayh' lā-koo' ma-ga-näay' ta' Jerusalén.

Ga'haay' Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

42 Ta⁺ ga⁻hloo⁺ jmi⁺ he⁻ mi⁻llu⁺ dsa⁻ hñii⁺, ga⁻haay⁺ Jesús ja⁻ga⁻ dsa⁻taayh⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺. 43 José, hi⁻ chaa⁻ Arimatea, ma⁺ laa⁺ jaa⁻ dsa⁻kyaah⁺ dsa⁻ta⁺kaah⁺, hi⁻ he⁺ ka⁻läh⁺ ma⁺ jøø[~] ma⁺ jëe⁺ jnä⁺hä⁺ he⁻ jmee⁺ Dio hih⁺ kih⁺ dsa⁺. Jää⁺ ja⁻ga⁻ dsa⁻taayh⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺, ga⁻tuu⁻ dsé⁺ José ga⁻hey⁺ në⁺ta⁺ kih⁺ Pilato na⁺ngiiy⁺ jyooy⁺ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ Jesús dsoh⁺ hma⁻cru⁻. 44 Peer⁺ ga⁻jëe⁺ dsah⁻ Pilato ma⁺ ga⁻nuuy⁺ ga⁻juu⁺ Jesús. He⁻ja⁻ ga⁻tëeyh⁺ juu⁺ hløø⁺, mah⁺ ga⁻ngiiy⁺ juu⁺ kiyh⁺ che⁺ dsoo⁺ ma⁻juu⁻ Jesús. 45 Ma⁺ ga⁻tëeyh⁺ juu⁺, ja⁻ga⁻ ga⁻kway⁺ jwë⁺ na⁺jyoo⁺ José jmi⁻ngo⁺ kih⁺ Jesús. 46 Ma⁻ngëe⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻la⁺ José koo⁻ ta⁻jmaah⁺ wiih⁻, he⁻ ja⁻ chee⁻ lino. Ga⁻jñaay⁺ Jesús, ga⁻lääy⁻ kyaah⁺ ta⁻jmaah⁺ ja⁻ mah⁺ na⁺täayh⁻ neh⁺ koo⁻ to⁻høø⁻ he⁻ ma⁺ na⁻hë⁻ në⁺ kuu⁺ hloo⁻. Ma⁻ngëe⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻bäy⁺ koo⁻ mi⁺'kuu⁺ juu⁺ mah⁺ ga⁻jlëy⁺ ho⁺too⁻ ja⁻. 47 Hi⁺ ma⁺ jëe[~] María Magdalena kyaah⁺ María choo⁺ José, ha⁻ jee⁺ ga⁻kyaah⁻ dsa⁻ he⁺ Jesús.

16

Ga⁻lä⁺jiih⁺ Jesús

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Lä⁻ ma⁺ ga⁻goh⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé⁺, María Magdalena hi⁺ María choo⁺

Jacobo kyaah⁺ dsa⁻më⁺ hi⁻ chee⁻ Salomé ga⁻lay⁺ jmi⁺ mi⁻jwii⁻ he⁻ ma⁺ dsa⁻huuy⁺ Jesús. 2 Tiih⁻ go⁻te⁻ to⁻në⁺ jmi⁺ kih⁺ seman[~] ga⁻näay⁺ ta⁺ jee⁺ ga⁻kyaah⁻ dsa⁻ Jesús. Koo⁻ ma⁻hya⁻ ba⁺ hyoo⁻ ga⁻lla⁻nää⁺ dsa⁻më⁺ he⁺ jee⁺ ja⁻. 3 Ma⁺ llay⁺ juu⁺ kyaah⁺ dsa⁻kyaayh⁺:

—¿Hi⁻ kwa⁺ be⁺ jnän⁻ mah⁺ bän⁺ kuu⁺ he⁻ na⁻jlë⁻ ho⁺too⁻ ja⁻?

4 Pero ma⁺ ga⁻jëey⁺ hoo⁻ to⁻høø⁻, mo⁺so⁺ cha⁻ na⁻jlë⁻ kyaah⁺ kuu⁺ juu⁺ ja⁻. 5 Ma⁺ ga⁻taayh⁺ neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻, ga⁻jëey⁺ ta⁺ jee⁺ ma⁺ kyaah⁺ Jesús. Jwoo⁺ ra⁻llu⁺ kiyh⁺ ja⁻, ga⁻jëey⁺ ma⁺ gya⁺ jaa⁻ chih⁻ kwaa⁻ hi⁻ ma⁺ kyeh⁻ koo⁻ hmiih⁻ tøø⁻ kyoo⁻. Peer⁺ ga⁻jwaa⁺ jwërte dsa⁻më⁺ he⁺ ma⁺ ga⁻jëey⁺ hi⁻ he⁺. 6 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ gya⁺ he⁺:

—Ta⁺ wa⁺ gah⁺ hnäh⁺. Jesús dsa⁻ chaa⁻ Nazaret hi⁻ ga⁻tää⁻ dsa⁻ dsoh⁺ hma⁻cru⁻ hi⁻ hnaah⁺ hnäh⁺ mo⁺so⁺ chaa⁻ jee⁺ la⁻. Hi⁻ ma⁻lä⁺ jiih⁺. Jëe⁺ da⁺ hnäh⁺ jee⁺ ga⁻kyaah⁻ dsih⁺. 7 Go⁻nää⁺ hnäh⁺ go⁻jmeeh⁺ juu⁺ kih⁺ Pee⁺ kyaah⁺ lä⁻jëe⁻ discípulo kyaay⁺, dsoo⁺ Jesús dsa⁻jää⁻ hnäh⁺ ta⁺ Galilea. Jee⁺ oo⁻ jëeh⁺ hnih⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻jäyh⁺ jää⁺—ga⁻jäh⁺ dsa⁻ he⁺.

8 Ko⁻chih⁺ ga⁻hwëe⁻ dsa⁻më⁺ he⁺ hoo⁻ to⁻høø⁻ ja⁻, jläy⁺ ga⁻lä⁺ja⁻ ga⁻näay⁺, ga⁻jwaa⁺ jwërte. Sa⁺ cha⁻ juu⁺ ga⁻jmeeyh⁺ kih⁺ ni⁺ jaa⁻ kih⁺ he⁻ goyh⁻.

*Ga⁻mi⁻jnää⁻ Jesús hñii⁻ kih⁻
María Magdalena
(Jn. 20:11-18)*

9 Tiih⁻ to⁻nē⁻ jmii⁻ kih⁻
seman⁻ ga⁻lä⁻jiih⁻ Jesús. Hi⁻
ga⁻mi⁻jnääy⁻ hñiiy⁻ to⁻nē⁻
kih⁻ María Magdalena. Kih⁻
dsa⁻mē⁻ he⁻ ga⁻hwēē⁻ Jesús
gyee⁻ hi⁻sa⁻llu⁻ jāā⁻. 10 Nēē⁻
dsa⁻mē⁻ he⁻ na⁻jmeeyh⁻ juu⁻
kih⁻ lä⁻jēē⁻ discipulo kyaā⁻
Jesús jee⁻ täāyh⁻ ki⁻hooyh⁻
meeh⁻ dsēy⁻. 11 Ga⁻jāyh⁻:

—Chaa⁻ ba⁻ Jesús, ma⁻jēē⁻
jnih⁻.

Ma⁻ ga⁻nuu⁻ discipulo juu⁻
kih⁻ María, sa⁻ ga⁻jmeey⁻
dsoo⁻ juu⁻ jā⁻.

*Ga⁻mi⁻jnää⁻ Jesús hñii⁻ kih⁻
uu⁻ discipulo kyaay⁻
(Lc. 24:13-35)*

12 Jyoh⁻ jmii⁻ jā⁻, ga⁻mi⁻jnää⁻
Jesús hñii⁻ kih⁻ uu⁻ discipulo
cha⁻jwē⁻ jee⁻ ga⁻nääy⁻
jā⁻, pero kah⁻ ba⁻ laay⁻.
13 Hi⁻ ga⁻nää⁻ discipulo he⁻,
na⁻jmeeyh⁻ juu⁻ kih⁻ jee⁻
lä⁻jēē⁻ ga⁻ dsa⁻kyaayh⁻. Ni⁻
kih⁻ hi⁻ he⁻ sa⁻ ga⁻jmeey⁻
dsoo⁻ ka⁻läh⁻.

*Ga⁻jmeey⁻ Jesús mada⁻ kih⁻
apóstole kyaay⁻
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-
49; Jn. 20:19-23)*

14 Jee⁻ ga⁻dsaa⁻, ga⁻mi⁻jnää⁻
Jesús hñii⁻ jee⁻ ma⁻ täāh⁻
gya⁻kāā⁻ discipulo nē⁻ mes⁻
kuh⁻hih⁻. Jee⁻ jā⁻ ga⁻juyh⁻
kih⁻ discipulo kyaay⁻, kih⁻
he⁻ sa⁻ ma⁻ dsoo⁻ dsēy⁻. Ma⁻
hweh⁻ dsēy⁻, he⁻jā⁻ sa⁻ ma⁻
jmeey⁻ dsoo⁻ juu⁻ kih⁻ hi⁻
ga⁻jāh⁻ ga⁻jēē⁻ Jesús ma⁻ngēē⁻

ma⁻lä⁻jiiyh⁻. 15 Hi⁻ ga⁻jāh⁻
Jesús siyh⁻:

—Go⁻nää⁻ hnäh⁻ lä⁻kāā⁻
lä⁻jūh⁻ jmi⁻gyuu⁻ go⁻kwa⁻
hnäh⁻ ju⁻hmēē⁻ kin⁻ kih⁻
lä⁻jēē⁻ dsa⁻. 16 Lä⁻jēē⁻ hi⁻
lä⁻dsoo⁻ dsē⁻ hi⁻ ga⁻hēeyh⁻
saay⁻ jmii⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻
läā⁻. Pero hi⁻ sa⁻ lä⁻dsoo⁻
dsē⁻ kin⁻, hi⁻ he⁻ jā⁻ kyaah⁻
dso⁻jwii⁻. 17 Hi⁻ jmee⁻ dsoo⁻
dsē⁻ kin⁻, cha⁻miih⁻ he⁻
juh⁻gāā⁻ jmeey⁻. Kyaah⁻ hih⁻
kin⁻ hwēēy⁻ hi⁻sa⁻llu⁻ kih⁻
dsa⁻, hlēēyh⁻ ma⁻ lih⁻ koh⁻
jyoh⁻ juu⁻. 18 Cher⁻mah⁻ he⁻
ga⁻jmeey⁻ miih⁻ kiyh⁻, sa⁻ cha⁻
he⁻ le⁻ kiyh⁻ ni⁻ miih⁻, hi⁻
cher⁻mah⁻ ga⁻hēeh⁻ dsih⁻
venen, sa⁻ hnoo⁻ dsoo⁻ kiyh⁻.
Hi⁻ mi⁻hläāy⁻ dsa⁻dsaah⁻,
wa⁻ra⁻ ga⁻kyey⁻ gooy⁻ nē⁻
kiyh⁻.

*Ngaah⁻ Jesús gyuu⁻
(Lc. 24:50-53)*

19 Ma⁻ngēē⁻ ma⁻hlēeh⁻
Jesús lä⁻jā⁻ kyaah⁻ discipulo
kyaay⁻, jā⁻ga⁻ ngaayh⁻ ta⁻
gyuu⁻, ga⁻gyay⁻ jwoo⁻
ra⁻llu⁻ kih⁻ Dio. 20 Jā⁻ga⁻
ga⁻nää⁻ discipulo lä⁻kāā⁻
lä⁻jūh⁻ kyaah⁻ be⁻ kih⁻ Dio
na⁻kāy⁻ ju⁻hmēē⁻ kih⁻ dsa⁻.
Hi⁻ ga⁻mi⁻jnää⁻ Dio la⁻ dsoo⁻
juu⁻ he⁻ kyey⁻, kyaah⁻ lä⁻jē⁻
he⁻ juh⁻gāā⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻.
Wa⁻la⁻lä⁻jā⁻.

San Lucas Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga- sii' Luca

1 Jwëë' dsa- ga-taah' ga-sii' lä-jë- ha- lä- ga-la' jee' kya- jnääh' llo'joo'.
2 Ga-siiy' ja-ba' lä-kooy' la' juu' he- ga-ngëe' lä-jëe- hi- ga-jëe' ha- lä- ga-la' lä- ma' to-në'. Dsa- hi- ga-jëe' he- ga-ngëe' juu' kya- jnääh' jëeh' ma-na-hñäy' ba' mah' kway' juu' ja-.
3 Jnä' ka-läh' ga-koon' kwaat- kwee- lä-jë- ha- lä- ga-la' lä- ma' to-në', he-ja- laan- llu' siin- kwee- lä- ngoo' juu' la- kyah' hne- dsa-jøøh' kyaan- Teófilo.
4 Wa-ra- ga-heh- juu' la- lä-ñeh' kwee-, la' dsoo' lä-jë- he- ma-hlëeh' dsa- hne-.

Gajmeeh' ángel juu' he- lä-cha- Jwaa'

5 Lä- ma' laa' Herode rey kih' hwa' Judea ja-, ma' cha- ja- jmi-dsa- hi- ma' chee- Zacaría. Hi- he' ma' na'jnää' kooy- nää' jmi-dsa- hi- ma' tēy- Abía. Hi- mëy' Elizabet ma' laa' sa'ju- kih' Aarón ka-läh'.
6 Zacaría kyaah' Elizabet ma' laa' lluu' cha'në Dio. Ma' mi-tey' ba' lä-jë- mada- kih' Dsa-jøøh' jnän'. Ni- miih- sa- cha- he- ma' dsa-hlääy'.
7 Pero sa- ma' cha- ni- ja- chih- kyaay'. Sa- ma' kaa- Elizabet gyuh-, hi- kwee- ba' ma-gyuh- lä-uu'.

8 Ma' tääh' jmi-dsa- dsa-kyaa' Zacaría jmee- ta'he' neh- gwah-. Koo- jmi- kih' jee' lä-jë- ga-tëe' Zacaría he- jmee- ta'he' kih' Dio.
9 Jëeh', ga-kooy' suert lä-kooy- ma' tēy' jmeey'. Zacaría ba' ga-tëe' suert ja-, he- dsa-jey- wa'chu- neh- gwah- juuh- kih' Dsa-jøøh' jnän'.
10 Ta-ko-jiuh' ma' cheh' Zacaría jë- wa'chu- ja-, ka'hne- ba' ma' tääh' lä-jëe- dsa- hi- ga-kuh' jee' ja- ngi- kiyh' kih' Dio.
11 Lä-cha- ja- ga-lä-jnä- ja- ángel kya- Dsa-jøøh' jnän' cha'në Zacaría. Ángel he' ma' cheh' jwoo' ra-lluu' kih' na'hyoo' jee' ma' jë- jmi-dsa- wa'chu-.
12 Peer- ga-hee' dsë' Zacaría ma' ga-jëy'. Ga-jwaa'yh' jwërte.
13 He-ja- ga-jäh' ángel siiyh'.

—Ta- wa' gah' Zacaría, jëeh' ma-nuu' ba' Dio kyah'. Kih' Elizabet, dsa-më' kyaah' lä-cha- ja- gyuh- nuuh- mah' mi-cheeh' hnih' Jwaa'.
14 Ha- koh' sa- lä-cha- llu'. Hi- lä-ja- jwëe' dsa- lä-cha- llu' wa-ra- ga-lä-chaay'.
15 Jëeh', leey' jøøh' cha'në Dio. Sa- le' hiyh' vin ni- he- ga- jyoh' jmi- llii'. Hi- tēy' Jmi-llë' Na-jngi' kih' Dio jaa' ja-ga- lä-chaay-.
16 Jmeey' dsa-jëeh- jwëe' dsa- Israel kyaah' Dsa-jøøh' jnän', he' ba' Dio kyaay'.
17 Hi- he' dsoo' ta- cha'në kih' Dsa-jøøh' jnän'. Tēy' ja-ba' jmi-llë' hi- ja-ba' be' he- ma' kye- Elía mah' hlëeyh' dsa- juu' kih'

Dio. Lã'jwë' ja' jiih' juu' kih' dsa' ma'kaah' kyaah' joo'. Hi' lä'ja' lä'sii' huu'dsë' kih' hi' chaah' mah' kay' koo' nëe' ba' huu'dsë' lä'koo' la' kih' hi' lluu'. Lã'jwë' ja', mi'lluuy' lä'jëe' dsa'gooy' mah' heeyh' Dsa'jõh' jnan' -ga'jah' ángel.

18 He'ja' ga'jah' Zacaríá siih' ángel:

-¿Ha' lä'ja' jmeen' dsoo' he' la'? Jëeh', ma'gyuh' ba' jnä' hi' lä'ja' ka'läh' dsa'më' kyaan'.

19 Mah' ga'jah' ángel siiyh':

-Jnä' he' Gabriel, hi' na'hñaá' cheh' cha'në' Dio. Ma'cheey' jnä' he' ma'ya'kan' ju'hmëe' la' kyah'. 20 Na' ta' cha'në' leeh' jaa' hi' koo'. Mo'so' le' hlëeh' lä'jiih' lä'te' juu' la', kih' he' sa' ma'jmeeh' dsoo' juu' he' ma'jwëehn' hne'. Juu' la' lä'te' wa'ra' ga'dsëe' jmi' kih' -ga'jah' ángel he'.

21 Dsa' hi' ma' tääh' jaa' Zacaríá ta' ka'hne', ma' dsaa' dsëy'. He'la' ngoo' ga'lã'hëe' Zacaríá neh' gwah' ma' laay'. 22 Lã'koo' ma' ya'hëey' mo'so' ga'la' ma' hlëeyh' kyaah' dsa'. Ga'lã'liih' dsa', he' ga'jëe' Zacaríá miih' he' ga'mi'jnää' Dio kiyh' neh' gwah'. Hi' ga'løoy' jmeey' lii' kyaah' gooy' ba'. Lã' ga'jäy' ja'ba' kaay'.

23 Ma'la' ma'dsëe' jmi' he' ma' jmeey' ta'he' neh' gwah' ja', ngaayh' cha'neh' kiyh'. 24 Miih' jmi' ja'ba', ma' ga'hlääh' Elizabet mëy'.

Mah' ga'jäy' cha'neh' hñaá' sih', ma' jmeey' huu'dsë': 25 "He' ba' che' llu' dsë' Dio he' ga'jmeey' lä'la' kin' mah' mo'so' mi'kwah' dsa' jnä'."

Ga'jmeeh' ángel juu' he' lä'chaa' Jesús

26 Ma' ga'hya' jñee' sih', ga'chee' Dio ángel Gabriel he' ta' jee' jwii' Nazaret he' nøø' hwa' Galilea. 27 Ga'cheey' kih' jaa' chih'më' hi' sa' ga' ma'jëe' dsa'nñuh'. Hi' he' ma' chee' María. Ma' laay' hmoo'h' kyaah' José, jaa' dsa'nñuh' hi' ma' laa' sa'ju' kih' David. 28 Ma' ga'he' ángel jee' ma' gyay' ja', ga'jäyh':

-Jmeen' Dio kyah', hne' hi' na'jäá' kyaa' Dio. Dio kyaah' hne' hi' na'jäá' jee' kih' lä'jëe' dsa'më'.

29 Pero ma' ga'nuu' María he' ga'hlëeh' ángel he', ga'hee' ba' dsëy'. Ma' jmeey' huu'dsë', hee' na' hnøø' jäh' he' ma'hlëeh' ángel lä'na'. 30 He'ja' ga'jah' ángel siiyh':

-Ta' wa' gah', María. Ma'hñah' koo' he' llu' he' ma'kwa' Dio. 31 Na' kaah' jaa' gyuu' nñuh' hi' lä'chaa' kyah' hi' mi'cheeh' Jesús. 32 Hi' he' lee' jõh'. Jäh' dsa' kiyh', laay' Joo' hi' gya' gyuu' jmi'gyuu'. Hi' Dio laay' he' leey' rey la' David dsa' ma'gyuh' kyaay'. 33 Hñii' bih' gyay' jmeey' hih' tää' kih' lä'jëe' dsa' Israel. Sa' laa' jih'koh' he' jmeey' hih' -ga'jah' ángel.

³⁴ Ja-ga' ga-jäh' María siih' ángel he':

—¿Ha- lä' le' he- la-, jëeh' sa-ga' ma-jëen' dsa-nuuh'?

³⁵ Mah' ga-jëeh' ángel juu' kiyh':

—Jmi-llé' Na-jngüi' jä' né' kyah'. Hi- lä-ja- be' kih' hi- gya' gyuuh', jä' né' kyah' mah' lää- hne- kyaah' hi' kiyh'. He-ja- ba' na-, gyuu- hi- lä-cha- kyah' leey' na-jngëe' go-te' hi- tëeh' dsih' Joó' Dio. ³⁶ Lä-ja- ka-läh' Elizabet hi- te-ju- kyah' kyaah', ga-hlääyh-, ma-ke' ma-gyuyh-. Hi- ma' jäh' dsa- kih' hi- sa- kaa' gyuu-, ma-hya- jñee' sih- dsaayh'. ³⁷ Jëeh', ni- koo- sa- cha- he- jwëeh' kih' Dio — ga-jäh' ángel.

³⁸ He-ja- ga-jäh' María:

—Hii' jnä' la- hi- nuuh' kih' Dsa-jøøh' jnan'. Wa' jmeey' kin- lä-koo- ma-jäh' na-.

Ja-ga' ngaah' ángel kih'.

Nëe' María na-jëy- Elizabet

³⁹ Jmi' ja-, ga-he' María jwë' ngoo' ko-chih' ta- koo- jee' jwi- he- hla- jee' moh' he- na-hee' hwa' Judea.

⁴⁰ Ma' ga-llooy', ga-hey' cha'neh' kih' Zacaría mah' ga-jmeey' Dio kih' Elizabet.

⁴¹ Lä-koo- ma' ga-nuu' Elizabethe- ga-jmee' María Dio kiyh', koo- ba' ga-jeh' gyuu-. Lä-cha- ja-, ja' Jmi-llé' Na-jngüi' né' kih' Elizabet.

⁴² Mah' ga-hläeyh' ki-gaa-, ga-jäyh':

—Na-jää- laa' hne- jee' kih' lä-jëe' dsa-mé'. Hi-

na-jää- laa' gyuu- hi- kyaah'.

⁴³ ¿Hii- laa' jnä' mah' jä' choo' Dsa-jøøh' kyaan- ya-jëe- jnä'?

⁴⁴ Jëeh', lä-cha- ba' ma' ga-nuun' ma-jmeeh' Dio kin-, ma-jeh' gyuu- kyaan- hi- kyaan' la-, kih' he- chaay- llu'. ⁴⁵ Llu' la' kyah' hne-, jëeh' ga-jmeeh' dsoo' lä-te' lä-koo- ga-jäh' Dio jmeey' kyaah' hne-.

Ga-hä' María kway- ti'hmaah' kih' Dio

⁴⁶ Mah' ga-jäh' María: Lä-kaa- tuh-dsën- jmeen- juuh- kih' Dsa-jøøh' kyaan-.

⁴⁷ Peer- chaan- llu' kyaah' Dio hi- lää- jnä'.

⁴⁸ Jëeh', ga-jëe' bih' kih' jaa- hi- hwa- hi- mi-teh' kiyh'.

Na' ta- cha'ne', lä-jëe- dsa- jäh- llu' la' kin-.

⁴⁹ Jëeh' cha-miuh- he- juh-gaa- ga-jmeey' kin- hi- cha- ga-lä-jë- be' kih'.

Na-jngëe' go-te' ba-laay'.

⁵⁰ Lä-nih' dsëy' kih' lä-jëe- hi- gayh-, kih' hi- cha- na', hi- lä-ja- kih' lä-jëe- hi- na' ga' ya-nää' ta- cha'ne'.

⁵¹ Ga-mi-jnäay- be' he- lla-dsëe' kih' lä-jë-.

Ga-jmeey' ta- koo' huudse- kih' hi- jmää- hñii' kaa'h'.

⁵² Ga-hëy' kih' hi- cha- be' kih' jmi-gyuu- la- jee' ma' täayh' jmeey' hih-.

Høø' hī' he', ga'llaay' lā'jēē'
hī' hwaā' ba'.

53 Lā'jēē' hī' sa' cha' he-
kuh', ga'kwēēyh' lā'jēē'
he' jmee' bii' kiyh'.

Kih' hī' cha' kuu' ga'hēēy'
kih' ta'jmah'.

54 Ga'kway' be' kih' dsa- Is-
rael hī' nuuh' kiyh'.

Ma'ra' he' ga'lā'ñih' dsēy',

55 lā'koo' ga'bāāyh' hñiiy'
kih' lā'jēē' dsa-
ma-gyuh' jnān',

he' ga'løø' kih' Abraham
kyaah' lā'jēē' sa'ju-
kiyh' lā'jiih' joh' jmiī'
cha', ga'jāh' María.

56 Jee' ja' ga'jā' María
kyaah' Elizabet koo' uu' sih'.
Ja'ga' ngaayh' ta' kiyh'.

Ga'lā'chaa' Jwaa'

57 Ma' ga'dsēē' jmiī' he-
lā'chaa' gyuu' kyaa' Elizabet,
ga'lā'chaa' jaa' gyuu' ñnuh-
kiyh'.

58 Lā'jēē' hī' ma'
tāāh' jāh' kiyh' hi' lā'kye-
hī' te'ju' kyaayh' ga'nuuy'
ha' lā'koh' sa'juh-gaa' he-
ga'jmee' Dio kih' Elizabet.
He'ja' ga'lā'jēē' ba' dsa-
he' ga'lā'chaa' llu' kyaayh'.

59 Lā'koo' ga'hya' ba' jñaa'
jmiī', ya'nāā' dsa' mah'
ga'tuy' jmi'ngo' kih' gyuu'
lā'koo' tēē' jmee' dsa' judiu
kih' gyuu' ñnuh' kyaa'. Ma'
hnøø' dsa' ma' mi'cheey'
Zacaría lā'cheē' jmiiy'.

60 -Sa' lā'cheey' lā'na'.
Jwaa' ba' lā'cheey' -ga'jāh'
chooy'.

61 Mah' ga'jāh' dsa' siyh':
-¿He'la' mi'cheeh' hñih'
Jwaa'? Ni' jaa' hī' te'ju' kih'

kyaayh', sa' chaa' hī' cheē-
lā'na'.

62 He'ja' ga'jmee' dsa-
lii' kyaah' jmiiy' ha' lā-
ma' hnøøy' mi'cheey' gyuu'.

63 He'ja' ga'ngi' jmiī' gyuu'
koo' jwi' hma', jee' ga'siyy'
lā'la': "Jwaa' ba' lā'cheey'."

Peer' ga'lā'dsaa' dsē' lā'jēē'
dsa' hī' ma' tāāh' jee' ja'.

64 Lā'chah' ja' ga'løø' hlēēh'
Zacaría ka'lāh', ga'kway'
ti'hmaah' kih' Dio.

65 Lā'jēē'
dsa' hī' ma' tāāh' koo' kiyh'
ga'lā'goo' dsē'. Hi' lā'kaa-
jwi' he' tāāh' jee' moh'

he' na'heē' hwa' Judea,
ga'lā'nuuh' ha' lā' ga'la'.

66 Ga'lā'jēē' dsa' hī' ga'nuu'
juu' ja', ma' kyey' hu'dsē',
ma' laay':

-¿Hii' ba' lee' gyuu' na-?
Jēēh', Dio cheh' kyaayh'.

Su' kih' Zacaría

67 Jmi'lle' Na'jngi' ja'
nē' kih' Zacaría, he'ja' na-
ga'hyoyh' juu' he' ngēēy'
jnān', ga'jāyh':

68 He' ba'che' lluy' Dsa'jøøh'
jnān', hī' laa' Dio kyaa'
jnāāh' dsa' Israel,
jēēh', ma'jay' mah'läāy' dsa-
kyaay'.

69 Ga'kwaay' jaa' hī' cha' be'
kih' mah'läāy' jne'.

Ga'hñaa'y' jaa' kih'jee' lā'jēē'
sa'ju' kih' David hī-
ma' jmee' ta'he' kiyh'.

70 Ga'jmee' Dio ja'ba' lā'koh'
ga'jāyh' lā' ma' to'nē'
ta'la' kih' dsa' hī-
na'jngēē' kyaay' hī-
ga'ngēē' juu' kiyh'
llo'joo'.

71 Ga⁻jäyh^ʒ, lääy¹ jne¹ kih¹
lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻høøh^ʒ
jnän¹.

Hi⁻ lä⁻ja⁻ lääy¹ jne¹ kih¹ lä⁻jëë⁻
hi⁻ sa⁻ hnää¹ jne¹.

72 Lä⁻ñih^ʒ dsëy¹ kih¹ dsa⁻
ma⁻gyuh⁻ jnän¹ hi⁻
ma⁻chaa⁻ llo^ʒjoo¹.

Ma⁻ra⁻ he⁻ mi⁻te¹ bih¹
hmoo^ʒ na⁻jngii¹ he⁻
ga⁻jmeey¹ ja⁻.

73 Mi⁻tey¹ hmoo^ʒ he⁻
ga⁻tääy⁻ hñiiy^ʒ jmeey¹
kyaah^ʒ Abraham dsa⁻
ma⁻gyuh⁻ jnän¹ mah¹
lee^ʒ jne¹ kwaat⁻ kih¹
Dio.

74 Hi⁻ he^ʒ lää¹ jne¹ kih¹ lä⁻jëë⁻
hi⁻ na⁻høøh^ʒ jnän¹,

mah¹ sa⁻ hii¹ goo⁻ jnän¹ ni⁻
miih⁻ jee^ʒ hnäähn¹ Dio.

75 Lä⁻ja⁻ dsa⁻tooh^ʒ jne¹
na⁻jngëen¹ hi⁻ lluu¹ jne¹
cha⁻nëy^ʒ lä⁻jiih¹ jmi^ʒ
chaa⁻ jne¹.

76 Hne⁻ gyuu⁻ kyaan⁻, lloo⁻
koo⁻ jmi^ʒ jäh⁻ dsa⁻
kyah¹ laah¹ jaa⁻ hi⁻
ngëe⁻ juu¹ kih¹ Dio.

Jëeh^ʒ, hne⁻ goh¹ ta⁻ cha⁻në^ʒ
kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän¹
mah¹ mi⁻lluuh⁻ jwë¹
kiyh¹.

77 Lä⁻ja⁻ lä⁻ñe⁻ dsa⁻gooh^ʒ
ha⁻ lä⁻ jee^ʒ lääy^ʒ kih¹
dso⁻kye⁻,

jëeh^ʒ Dio koo⁻ dsë¹ kiyh¹.

78 Jëeh^ʒ, lä⁻jnä⁻ ba⁻ he⁻ lä⁻ñih^ʒ
dsë¹ Dio kyaah^ʒ jne¹.

He⁻ jmeey¹ jee^ʒ jnän¹, la⁻
lä⁻koh^ʒ jmëë¹ kih¹
hyoo⁻ he⁻ choo¹ në⁻
jnän¹ lä⁻ ga⁻të^ʒ gyuu⁻.

79 Chooy¹ wa⁻je⁻ kih¹ hi⁻ tääh^ʒ
jee^ʒ na⁻hoo⁻ jee^ʒ hii^ʒ
goo⁻ juuy^ʒ.

Lä⁻ja⁻ mi⁻jnääy⁻ ha⁻ lä⁻ jee^ʒ
hii¹ tii¹ jnän¹, ga⁻jäh^ʒ
Zacaría.

80 Ga⁻løø¹ dsa⁻kwaä⁻ gyuu⁻,
lä⁻ja⁻ ka⁻läh^ʒ huu⁻dsë⁻ llu¹
kiyh¹ ma⁻ dsa⁻kwaä⁻ kyaayh¹.
Ma⁻ ga⁻kwaay¹, ngooy¹ ta⁻
hwa¹ kii⁻, jee^ʒ sa⁻ kwa⁻ ni⁻
miih⁻, lä⁻jiih¹ ga⁻lloo¹ jmi^ʒ
he⁻ ga⁻mi⁻jnääy⁻ hñiiy^ʒ kih¹
dsa⁻ Israel.

2

Ga⁻lä⁻chaa⁻ Jesús (Mt. 1:18-25)

¹ Ji⁻ñe⁻ ja⁻, ga⁻jmeey¹
Augusto rey to⁻në⁻ mada⁻
lla⁻lleey¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ je⁻,
lä⁻kaa⁻ jee^ʒ ma⁻ jmeey⁻ hih⁻.

² He⁻ ja⁻ la¹ to⁻në⁻ je⁻ he⁻
ga⁻chooyh¹ kih¹ dsa⁻, lä⁻koo⁻
ma⁻ laa¹ Cirenio lle⁻moh¹ hwa¹
Siria. ³ He⁻ ja⁻ ga⁻lä⁻jëë⁻ ba⁻
dsa⁻ ga⁻nääy⁻ ta⁻ jwi⁻ jee^ʒ
tëey⁻ lla⁻lleey¹ je⁻.

⁴ He⁻ ja⁻ ya⁻hëë¹ José jee^ʒ
jwi⁻ Nazaret he⁻ nøø^ʒ hwa¹
Galilea ngooy¹ ta⁻ hwa¹ Judea
jee^ʒ jwi⁻ kih¹ David he⁻ chee⁻
Belén. Jëeh^ʒ, José ma⁻ laa⁻
sa⁻ju⁻ kih¹ David. ⁵ Ñeey^ʒ

ga⁻lla⁻lleey¹ hñiiy^ʒ je⁻ ko⁻jøø^ʒ
kyaah^ʒ María hi⁻ kyaah^ʒ ma⁻
laay¹ hmoo^ʒ jeey¹ gooy⁻.
Hi⁻ María he⁻ ma⁻ kyaay¹
gyuu⁻.

⁶ Ta⁻ko⁻jiih¹ ma⁻ tääyh^ʒ
jee^ʒ jwi⁻ ja⁻, ga⁻dsëë¹ jmi^ʒ
lä⁻chaa⁻ gyuu⁻ kyaay¹ María.

⁷ Jee^ʒ jwi⁻ ja⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻
gyuu⁻ ñuu⁻ to⁻në⁻ kyaay¹.
Mah¹ ga⁻bääyh⁻ gyuu⁻

wa'siih'. Ga'kyaay- neh-
na'moo' jee' ma' kuh- jah',
kih' he- sa' ma' joo- cha'neh-
jee' tääh' dsa-.

*Ga-lä'jnää' ángele kih' dsa-
hi- ma' hää~ jah'*

8 Koo' jee' jwii- ja-, ma'
tääh' dsa- hi- ma' hää~ jah'
kyaä' ta-la- hwë'. 9 Ni' sa-
ga-lä'liih' gyih', ga-lä'jnää'
kiyh' jaa- ángel kyaä'
Dsa-jøøh' jnän'. Ga-lä'jnää'
jëë- ñih' wa'je- kih' Dio lä'ku'
lä'jii' kiyh'. Peer- ga'jwaah'
dsa- he'. 10 Pero ángel ga'jah'
siiyh':

—Ta' wa' gah' hnäh'. Jëeh',
ma-jan- kyen' juu' he- jmee'
jëë- jwërte dsë' lä'jëë- dsa-.
11 Na' ma-lä'-chaa- kyah'
hnäh' jee' jwii- kih' David
jaa- hi- lää' hnäh'. Hi-
he' he' Cristo, Dsa-jøøh'
jnän'. 12 Lä-la- jmee' lii-
kyah' hnäh' kih' gyuu- he'.
Na-bääyh~ wa'siih' na'kyaay'
neh- na'moo' jee' kuh- jah' —
ga'jah' ángel.

13 Lä'-chah' ja- ga-lä'-jnää'
koo' kih' ángel he', jwëë' ga'
ángle hi- chaa- gyuuh' hi-
ma' hä- kih' Dio, ma' jäh':

14 ¡He- ba' che- jøh'gaa- Dio
hi- gya' gyuuh'!

Wa' hii' tii' kih' dsa- jmi- gyuu-
hi- jmee- lä- hnøø' Dio.

15 Lä'-koo- ma' ga-nää'
lä'jëë- ángle he' gyuuh', dsa-
hi- ma' hää~ jah' kyaä' he'
ga-jäh' siiyh' dsa-kyaayh':

—Ma' jne' ja- ta- Belén,
ma'jëë- jne' koo- ha- lä-
ma-la-, lä'-koh' juu' he-

ma-nuu' jne' kih' Dsa-jøøh'
jnän'.

16 He-ja- ga-nääy' ko'-chih',
ga-jnääh' María kyaah' José.
Jee' ja- ga-jëëy' na'kyaä'
gyuu- neh- na'moo' jee'
ma' kuh- jah'. 17 Lä'-koo-
ma' ga-jëëy' gyuu-, ga-taayh'
jmeeyh- juu' ha- lä- ga-jäh'
ángel kih' gyuu-. 18 Peer-
ga-lä'-dsaa- dsë' lä'jëë- dsa-
hi- ga-nuu' juu' kih' hi- ma'
hää~ jah' kyaä' he'. 19 Pero
María ngoo' ba' dsooh- dsëy'
hi' kyey- huudse- kih' lä'jëë-
he- ga-nuuy' ja-. 20 Dsa- hi-
ma' hää~ jah' he' ga-nääy'
jmeey- juuh- kih' Dio, hi-
ma-lä'-häh' kiyh', kih' lä'jëë-
he- ga-nuuy' hi- lä'jëë- he-
ga-jëëy'. Jëeh', ma-ra- he-
ga-la' ba' lä'-koo- te' he-
ga-jäh' ángel siiyh'.

*Ga-jäay' Jesús jee' ma' chih'
gwah' juuh'*

21 Ma' ga-të' jñaa' jmi-,
ga-tuy' jmi-ngo' kih' gyuu-
mah' ga-mi'-cheey- Jesús,
ja-ba' jmi- he- ga-jäh'
ángel lä'-cheey-, jää' ja-ga'
lä'-dsaah' María.

22 Ma' ga-dsëë' jmi- he-
ga-mi'-lluuy' cho'jmiyy- hñiyy'
lä'-hih- kih' ley kih' Moisé,
ga-jäay' gyuu- ta' Jerusalén
mah' taayh- goo- Dio.

23 (Ga-jmeey' lä'-ja-, jëeh' né'
ley kih' Dsa-jøøh' jnän' jäh'
lä'-la-: "Lä'jëë- gyuu- ñuuh-
hi- to-né' la'kwaat- laa'kyaä'
Dio ba'.") 24 He-ja- na-nääy'
na-jmeey' lä'-koo- lle' ley kih'
Dio he- jäh': kwaah' koo-

gyaah⁻ cha'bē⁻ o koo⁻ gyaah⁻
cha'juu⁻.

²⁵ Ji-ñe⁻ ja⁻, ma' gya¹ jwii⁻
Jerusalén jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma'
chee⁻ Simeón. Dsa⁻ he'
ma' laa¹ jaa⁻ hi⁻ lluu¹, ma'
hnaayh⁻ Dio, ma' kyey⁻
o-jòh⁺ dsē⁻ lloo[~] koo⁻ jmii¹
lää¹ dsa⁻ Israel. Hi⁺ ma'
kyaayh¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹
'.

²⁶ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹
ga⁻mi⁻jnää⁻ kiyh¹ he⁻ sa⁻
juuy¹ ta⁻ko⁻jiih¹ sa⁻ ma⁻jēey⁻
hi⁻ na⁻hñaa¹ kyaa¹ Dio.

²⁷ Ga⁻jòø¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹
' kih¹ Simeón he⁻ ngooy¹
ta⁻jee¹ chih¹ gwah⁺. Ja⁻ba'
hor[~] ja⁻ ga⁻lloo¹ cho⁻jmii⁻
Jesús na⁻jääy⁻ gyuu⁻ kyaay¹
gwah⁺ mah¹ le¹ kiyh¹ lä⁻koo⁻
tēē¹ dsa⁻ jmee⁻ lä⁻koo⁻ jäh¹
ley. ²⁸ Jee¹ ja⁻ ga⁻ee¹ Simeón
he¹ gyuu⁻, mah¹ ga⁻kway¹
ti⁻hmaah¹ kih¹ Dio, ga⁻jäh¹:

²⁹ Dsa⁻jòøh¹ kyaan⁺, na¹
ma⁻dsēē¹ jmii¹ ki¹ jnä¹
hi⁻ jmee⁻ ta⁻he¹ kyah¹
ya⁻hēēn¹ jmi⁻gyuu⁻ la⁻,
lä⁻koo⁻ ga⁻chiuh¹ jnä¹.

³⁰ Jēeh¹, ma⁻tēēn¹ ma⁻jēēn⁺
hi⁻ ma⁻cheeh¹ mah¹
lääy¹ dsa⁻.

³¹ Hi⁻ he¹ ga⁻mi⁻lluu^h to⁻lo⁻
nē¹ ga⁻lä⁻jēē⁺ dsa⁻ hi⁻
chaa⁻ hwa¹ la⁻.

³² Laay¹ lä⁻koo⁻ wa⁻je⁻ he⁻
lä⁻jnä¹ kih¹ hi⁻ sa⁻ laa¹
judiu.

Hi⁺ kih¹ wa⁻je⁻ ja⁻ jä¹ jòøh¹
dsa⁻ Israel hi⁻ laa¹
kyaah¹, ga⁻jäh¹ Simeón.

³³ Peer⁻ ga⁻lä⁻dsaa[~] dsē¹
José kyaah¹ María ma'
ga⁻nuuy¹ lä⁻jē⁻ he⁻ ma⁻hlēēh⁺

Simeón kih¹ gyuu⁻. ³⁴ Mah¹
ga⁻mi⁻jää¹ Simeón cho⁻jmii⁻
gyuu⁻, ga⁻jäh¹ siiyh⁺ María:

—Jēē⁻ da¹, gyuu⁻ la⁻
ma⁻na⁻hñaa¹ jmeey¹ tēh¹
jwēē¹ dsa⁻ Israel, hi⁺ lä⁻ja⁻
jmeey¹ dsa⁻jēeh[~] jwēē¹
ka⁻läh¹. Ma⁻na⁻hñaa¹
jmeey¹ lii[~] laay¹ kyaah¹ Dio,
pero sa⁻ lä⁻hnää¹ dsih¹. ³⁵ Hi⁻
kyah¹ le¹ lä⁻koh¹ he⁻ dsa⁻hiih^h
ñe¹ tuuh⁻ neh⁺ tuh⁻hoh¹. Hi⁻
mi⁻jnääy⁻ ha⁻ lä⁻ la¹ huu¹ dsē⁻
kih¹ jwēē¹ dsa⁻ —ga⁻jäh¹
Simeón.

³⁶ Ja⁻ba¹ jee¹ ja⁻ ma'
hää¹ ka⁻läh¹ jaa⁻ dsa⁻mē¹
hi⁻ ma¹ chee⁻ Ana jò⁻mii⁻
Fanuel. Dsa⁻mē¹ he¹ ma'
ngēē⁻ juu¹ kih¹ Dio. Ma'
laay¹ sa⁻ju⁻ kih¹ Aser joo¹
Jacob. Ma⁻gyuh⁻ jwēte

dsa⁻mē¹ he¹. Gyii¹ ji⁻ñe⁻ ba'
ga⁻gyay⁻ kyaah¹ dsa⁻ñuu^h
kyaay¹. ³⁷ Ma⁻hya⁻ to⁻lo⁻gya¹
na⁻dsē⁻ gyii¹ gya¹ kyē¹ ji⁻ñe⁻
he⁻ ga⁻jäh¹ hnēēy¹. Sa⁻ ma'
dsa⁻hlääh⁺ ma¹ dsooy[~] jee¹
chih¹ gwah⁺, lä⁻jmii¹ lä⁻hwē¹
ma¹ hnaayh⁻ Dio. Joh¹ jiih[~]
sa⁻ ga⁻tuy¹ kuh⁻hiyh[~] ma'
chuyy¹ kyaah¹ Dio. ³⁸ Ja⁻ba'
hor[~] ja⁻ ja¹ dsa⁻mē¹ he¹ chuh⁻
kih¹ cho⁻jmii⁻ gyuu⁻, mah¹
ga⁻lòøy¹ kway⁻ ti⁻hmaah¹ kih¹
Dio. Hi⁺ ma¹ hlēēyh⁺ kih¹ gyuu⁻
Jesús, cha⁻nē¹ lä⁻jēē⁺ hi⁻ ma'
tääh¹ jòø¹ lih¹ ba¹ lää¹ Dio dsa⁻
hi⁻ chaa⁻ Jerusalén.

³⁹ Ma⁻la⁻ ma⁻mi⁻teh¹
cho⁻jmii⁻ gyuu⁻ lä⁻koh¹ lle^h
ley kih¹ Dio, ga⁻näay¹ ta⁻
jwii⁻ Nazaret he⁻ nòø¹
hwa¹ Galilea. ⁴⁰ Koo⁻ jmii¹
koo⁻ jmii¹ ma¹ dsa⁻kwaa⁺

gyuū, hī chā gā miih̄ bē
mā dsā lǟ chā kiyh̄, hī
lǟ jā hū dsē̄ llū kiyh̄ mā
dsā kwaā kyaayh̄. Hā
koh̄ sā gā mī jā̄ Dio gyuū
kyaā.

*Lǟ mäh̄ Jesús gā jā̄ jeē
kih̄ tā jwoh̄ kyaā ley*

41 Gā lǟ jē̄ jī ñē bā mā
dsoō chō jmī Jesús tā
Jerusalén mā tē̄ jmī hē
kuh̄ dsā judiu borrego
mäh̄. 42 Mā gāhyā Jesús
gyā tō jī ñē, gā nääȳ
kā läh̄ jmī lǟ koō tēē̄ dsā
jmeē̄. 43 Mā lā mā goh̄
jmī gā näǟ chō jmī
tā kih̄, nī sā liih̄ gyih̄
gā jā̄ Jesús jwī Jerusalén.
44 Mā jmeeȳ hū dsē̄,
hǟ Jesús jeē kih̄ dsā hī
gā näǟ chā jwē̄ jā. Lǟ tā
jmī gā taayh̄ jwē̄, jā gā
gā hnaayh̄ jeē kih̄ dsā
hī chā kyaaȳ, hī lǟ jā
jeē kih̄ dsā hī kyuȳ
kā läh̄. 45 Mā sā gā jā̄ äyh̄,
gā këyh̄ kā läh̄ tā Jerusalén
nā hnäȳh̄.

46 Gā tē̄ hnē̄ jmī, jā gā
gā jā̄ äyh̄ Jesús jeē chih̄
gwah̄ nā gyaȳ jeē kih̄
tā jwoh̄ kyaā ley, mā nuuȳ
hā lǟ hlēē̄ dsā hē hī
Jesús mā ngī juū kiyh̄
kā läh̄. 47 Lǟ jēē̄ hī mā
tääh̄ nuū kiyh̄ mā dsaā
dsēȳ hā koō sā mā kyuūh̄
Jesús hī lǟ jā kih̄ juū hē
mā jeeyh̄ jā. 48 Mā gā jēē̄
chō jmī, gā lǟ dsaā dsēȳ,
mah̄ gā jā̄h̄ María siyh̄:

—Gyuū kyaan̄, ¿hē lā
mā jmeeh̄ lǟ nā kyaā

jnääh̄? Hā koh̄ sā llē
dsēn̄ kyaah̄ Tǟ kyaah̄ jeē
gā nōō̄ jnääh̄ hnääh̄ jnääh̄
hnē.

49 Hē jā gā jēē̄ Jesús juū
kiyh̄:

—¿Hē lā gā näǟ hnäh̄
hnaah̄ jnǟ? ¿Chē sā ñeh̄
hnäh̄ hē gā tēēn̄ mīten̄
kin̄ kyaah̄ Tǟ kyaan̄?

50 Pero sā gā lǟ ngēē̄
chō jmī hē gā hlēēyh̄
lǟ jā. 51 Jā gā yā hēēȳ mah̄
gā nääȳ kō jōh̄ kyaayh̄ tā
Nazaret. Jeē jā gā mī teȳ
gā lǟ jē̄ bā hē mā jā̄h̄
chō jmī. Hī María ngoō
bā dsooh̄ dsēȳ lǟ jē̄ juū hē
gā nuuȳ. 52 Hī Jesús koō
jmī koō jmī dsā lǟ jōōh̄
gyih̄. Lǟ jā chā gā miih̄
dsā lǟ kyuȳh̄ koō hǟ koō
hǟ. Mā tih̄ dsē̄ Dio lǟ jē̄ hē
mā jmeeȳ, hī lǟ kyē̄ dsā
kā läh̄ mā tih̄ dsē̄.

3

Gā lōō̄ Jwaā kwā juū

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn.
1:19-28)

1 Māhyā gyā hñā̄ jī ñē
laā Tiberio rey tō nē̄. Jī ñē
jā mā laā Poncio Pilato
llē moh̄ hwā Judea. Herode
mā laā tā hwā Galilea,
Felipe oōyh̄ mā laā tā
hwā Iturea kyaah̄ hwā
Traconite. Lisania mā laā
tā hwā Abilinia. 2 Jā bā
jī ñē jā, Aná kyaah̄ Caifá
mā laā jmī dsā kaah̄. Lǟ
mā jā gā hlēēh̄ Dio kyaah̄
Jwaā jōō̄ Zacaría lǟ koō
mā gyaȳ hwā kī jeē sā
kwā nī mīh̄. 3 Hē jā

ma' dsooy~ lä⁺kaa⁻ jee' la'
 cha'hoo' jmi⁻ Jordán ma'
 dsa⁻kway⁻ juu' he⁻ saa⁺ dsa⁻
 jmi⁻ hi⁻ ga⁻hlëëyh⁺ dsa⁻
 mah⁺ wa' dsa⁻jëeyh⁻ kyaah'
 Dio mah⁺ koo⁺ Dio dsë⁺ kih⁺
 dso'kye⁻ kiyh⁺. ⁴ Lä⁺ja⁻
 ga⁻lä⁺te⁺ lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻
 juu' he⁻ ga⁻hlëeh⁺ Isaía hi⁻
 ga⁻ngëë⁺ juu' kih⁺ Dio llo'joo⁺,
 ga⁻jäh⁺:

Kii⁻ nuuh⁻ koo⁻ lle⁺ he⁻ hlëeh⁻
 hwa⁺ kii⁺ jee' sa⁺ kwa⁻
 ni⁻ miih⁻:

“Mi⁻llu⁻ hnäh⁺ jwë⁺ kih⁺
 Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻,
 mi⁻llu⁻ hnäh⁺ hñaa⁺ mah⁺
 heeh⁺ hnih⁺ wa⁻ra⁻
 ga⁻të⁺ jee' jäh⁺.”

⁵ Lä⁺kaa⁻ jee' la' cha'gwaa⁻
 hnøø⁺ kah⁻ gwaah⁺,
 hnøø⁺ lii⁺ koo⁻ mëë⁻ moh⁺ jee'
 la' cha⁻sii⁻.
 Jwë⁺ jlu⁻gyeh⁻ hnøø⁺ lii⁺
 koo⁻dsoo⁺.

Jwë⁺ he⁻ la⁺ ta⁻juh⁻, hnøø⁺ lii⁺
 koo⁻ mëë⁻ ba⁺.

⁶ Ma'ja⁻ ga' jëë⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻,
 ha⁻ lä⁺ lää⁺ Dio jne⁺
 ta⁻la⁺ kih⁺ hi⁻ jä⁻”,
 ga⁻jäh⁺ Isaía.

⁷ He⁻ja⁻ lä⁻la⁻ ga⁻jäh⁺ Jwaa⁻
 siih⁺ ga⁻lä⁺jëë⁺ hi⁻ na⁻nää⁺ ma'
 saa⁺ jmi⁻:

—Hnäh⁺ laah⁺ lä⁻koh⁺ miih⁻
 hi⁻ kyuu⁺. ¿Hi⁻ ma⁻siih⁺
 hnäh⁺ he⁻ lääh⁺ hnäh⁺ hñaa⁺
 kih⁺ he⁻ wii⁺ he⁻ na⁺ ga' jä⁻?

⁸ To⁻në⁺ da' mi⁻jnää⁺ hnäh⁺
 he⁻ ma⁻tuh⁺ hnäh⁺ jwë⁺ hliih⁺
 mah⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ he⁻ llu⁺
 jmah⁺ ba', ja⁻ga⁻ la' dsoo⁺ he⁻
 ma⁻jëeh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ Dio.
 Mo⁻to⁻ jmee⁻ hnäh⁺ huu⁺dsë⁻
 lääh⁺ hnäh⁺ lä⁻llu⁺ he⁻ jwah⁺

hnäh⁺: “Abraham ba' laa⁺ tää⁻
 jnän⁻.” Jëeh⁺ jnä⁺ jwahn⁻, lih⁻
 ba' Dio jmee⁺ hwëë⁻ sa⁺ju⁻ kih⁺
 Abraham lä⁻kye⁻ kih⁺ ku⁺
 la⁻. ⁹ Hee⁻ ñe⁻läh⁻ ma⁻kye⁻
 ma⁻na⁻llu⁻ huu⁺ hma⁻. Lä⁺jë⁻
 chaah⁺ hma⁻ he⁻ sa⁺ llu⁺ mi⁺
 kih⁺, he⁻ ja⁻ dsa⁻tu⁻ mah⁺
 dsoo⁺ cha⁻je⁻—ga⁻jäh⁺ Jwaa⁻.

¹⁰ Lä⁺jëë⁺ ba' dsa⁻ ma' ngii⁻
 juu' kih⁺, ma' jäh⁺:

—¿Ha⁻ lä⁻ jmee⁺ jnääh⁺ ja⁻?

¹¹ Mah⁺ ga⁻jëeyh⁻ kih⁺ dsa⁻,
 ga⁻siih⁺:

—Hnäh⁺ hi⁻ cha⁻ to⁺ lëë⁻
 hmiih⁻ kih⁺, kwëëh⁻ koo⁻ hi⁻
 sa⁺ cha⁻ kih⁺. Hi⁻ hnäh⁺ hi⁻
 kuh⁻ hi⁻ llu⁺, kwëëh⁻ miih⁻
 hi⁻ jmee⁻ bii⁺ kih⁺.

¹² Hi⁻ na⁻nää⁺ ka⁻läh⁺ hi⁻
 koo⁺ ku⁻sih⁻ mah⁺ saay⁺ jmi⁻.
 Mah⁺ ga⁻siih⁺ Jwaa⁻:

—Ta⁻jwoh⁺, hi⁻ jnääh⁺, ¿ha⁻
 lä⁻ jmee⁺ jnääh⁺ ka⁻läh⁺?

¹³ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jwaa⁻ siih⁺:
 —Lä⁻koo⁻ te⁺ lle⁻ kih⁺ ba'
 koo⁺ hnäh⁺ kih⁺ dsa⁻.

¹⁴ Hløø⁺ ka⁻läh⁺ ga⁻ngii⁺ juu'
 kiyh⁺:

—¿Ha⁻ ga' jnääh⁺ na⁺, ha⁻ lä⁻
 jmee⁺ jnääh⁺ ja⁻?

Mah⁺ ga⁻jäh⁺:

—Ta⁻jøøh⁺ hnäh⁺ dsa⁻ mah⁺
 jñuu⁺ hnäh⁺ he⁻ cha⁻ kiyh⁺,
 ni⁻ ta⁻ hnëë⁻ hnäh⁺ dsa⁻ hi⁻
 sa⁺ ää⁻ dsoo⁺ kyaah⁺ juu'
 ta⁻juu⁺. Heeh⁻ ba' hnäh⁺
 lä⁻koo⁻ te⁺ he⁻ lëh⁺ hnäh⁺.

¹⁵ Peer⁺ lä⁺jëë⁺ dsa⁻ judiu
 ma' hnøø⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺
 ma⁻lloo⁺ ba' jmi⁺ he⁻ lääy⁺,
 he⁻ja⁻ ma' jmeey⁻ huu⁺dsë⁻
 che⁺ he⁺ ba' Jwaa⁻ na⁻ hi⁻
 laa⁺ Cristo hi⁻ na⁻hñaa⁺ kyaa

' Dio. ¹⁶ Ga⁻jäh[✓] Jwaa⁻ ga⁻siih⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo[✓] jwëëhn⁻ hnäh[✓], jnä[✓] chaan[✓] dsa⁻ jmi⁻ kyaah[✓] jmi⁻ ba⁻. Pero jä⁻ jaa⁻ hi⁻ jøøh[✓] ga⁻ lä⁻koh[✓] ga⁻ jnä⁻. Hi⁻ ni⁻ sa⁻ tē⁻dsëen⁻ chiihn[✓] mah[✓] llen⁻ loo⁻ he⁻ hä[✓] tiiy⁻. Hi⁻ he⁻ chaa[✓] hnäh[✓] jmi⁻ kyaah[✓] Jmi⁻lle[✓] Na⁻jngii⁻, hi⁻ kyaah[✓] je⁻ ka⁻läh[✓]. ¹⁷ Hii⁻ cheh[✓] mi⁻llu[✓] mi⁻trigo, ma⁻chooyh⁻ he⁻ kyaah[✓] jwäy⁻. Ma⁻la⁻ ma⁻kooy[✓] mi⁻trigo kiyh[✓], llay[✓] llu[✓], ja⁻ga⁻ jëy⁻ wa⁻hløø⁻ kih[✓] kyaah[✓] je⁻ he⁻ mo⁻so⁻ huu⁻ jih[✓]koh[✓].

¹⁸ Hi⁻ ga⁻hlëeyh[✓] dsa⁻ kyaah[✓] cha⁻ga⁻miih⁻ juu[✓] he⁻ ga⁻mi⁻jnääy⁻ ha⁻ lä⁻ la[✓] ju⁻hmëë⁻ he⁻ ma⁻ kway⁻. ¹⁹ Hi⁻ ga⁻juyh[✓] kih[✓] Herode hi⁻ ma⁻ laa[✓] ta[✓], kih[✓] he⁻ ma⁻ kyaayh[✓] Herodia[✓] më Felipe, he⁻ ba⁻ dsa⁻niih⁻ øøyh⁻. Hi⁻ ga⁻juyh[✓] kih[✓] Herode, kih[✓] ga⁻lä⁻jë⁻ he⁻ hliih[✓] he⁻ ma⁻ jmeey⁻. ²⁰ Hi⁻ këë⁻ ga⁻ ga⁻bääh⁻ Herode jyoh[✓] dsoo[✓], heh[✓] he⁻ ga⁻taayh⁻ Jwaa⁻ neh⁻ñe⁻.

Ga⁻saq⁻ Jesús jmi⁻

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Koo⁻ jmi⁻ lä⁻ ma⁻ cheh[✓] Jwaa⁻ chaa⁻ dsa⁻ jmi⁻, Jesús ka⁻läh[✓] ga⁻saq⁻ jmi⁻. Ta⁻ko⁻jiih[✓] ma⁻ ngii⁻ Jesús kiyh[✓] kih[✓] Dio ga⁻na⁻ gyuu[✓] jmi⁻gyuu⁻. ²² Hi⁻ ga⁻jyoo[✓] ne⁻ kiyh[✓] Jmi⁻lle[✓] Na⁻jngii⁻, ga⁻lä⁻jnääy⁻, laay[✓] lä⁻koh[✓] jaa⁻ juu⁻. Lä⁻chah[✓] ja⁻ ga⁻lä⁻niih⁻ koo⁻ juu[✓] he⁻ ja⁻ gyuu[✓] he⁻ ma⁻ jäh[✓]:

—Hne⁻ laah[✓] gyuu⁻ kyaan⁻ hi⁻ hnaan⁻. Peer⁻ chaan⁻ llu⁻ kyaah[✓] hne⁻.

Jee⁻la⁻na⁻sii⁻ jmi⁻ kih[✓] dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaq[✓] Jesús

(Mt. 1:1-17)

²³ Ma⁻ hää[✓] Jesús koo⁻ gyii[✓] gya⁻ jii⁻ñe⁻ ma⁻ ga⁻løøy⁻ kway⁻ juu[✓]. Ma⁻ jmää⁻ dsih[✓] laay[✓] joo[✓] José. José he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Elí. ²⁴ Elí he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Matat. Matat he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Leví. Leví he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Melqui. Melqui he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Jana. Jana he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] José. ²⁵ José he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Matatía. Matatía he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Amó. Amó he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Nahum. Nahum he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Esli. Esli he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Nagai. ²⁶ Nagai he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Maat. Maat he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Matatía. Matatía he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Semei. Semei he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] José. José he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Judá. ²⁷ Judá he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Joana. Joana he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Resa. Resa he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Zorobabel. Zorobabel he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Salatiel. Salatiel he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Neri. ²⁸ Neri he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Melqui. Melqui he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Adi. Adi he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Cosam. Cosam he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Elmodam. Elmodam he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Er. ²⁹ Er he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Josué. Josué he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Eliezer. Eliezer he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Jorim. Jorim he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Matat. ³⁰ Matat he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Leví. Leví he⁻ ma⁻ laa[✓] joo[✓] Simeón. Simeón he⁻

ma' laa' joo' Judá. Judá he' ma' laa' joo' José. José he' ma' laa' joo' Jonán. Jonán he' ma' laa' joo' Eliaquim. ³¹ Eliaquim he' ma' laa' joo' Melea. Melea he' ma' laa' joo' Mainán. Mainán he' ma' laa' joo' Matata. Matata he' ma' laa' joo' Natán. ³² Natán he' ma' laa' joo' David. David he' ma' laa' joo' Isaí. Isaí he' ma' laa' joo' Obed. Obed he' ma' laa' joo' Booz. Booz he' ma' laa' joo' Salmón. Salmón he' ma' laa' joo' Naasón. ³³ Naasón he' ma' laa' joo' Aminadab. Aminadab he' ma' laa' joo' Aram. Aram he' ma' laa' joo' Esrom. Esrom he' ma' laa' joo' Fare. Fare he' ma' laa' joo' Judá. ³⁴ Judá he' ma' laa' joo' Jacob. Jacob he' ma' laa' joo' Isaac. Isaac he' ma' laa' joo' Abraham. Abraham he' ma' laa' joo' Taré. Taré he' ma' laa' joo' Nacor. ³⁵ Nacor he' ma' laa' joo' Serug. Serug he' ma' laa' joo' Ragau. Ragau he' ma' laa' joo' Peleg. Peleg he' ma' laa' joo' Heber. Heber he' ma' laa' joo' Sala. ³⁶ Sala he' ma' laa' joo' Cainán. Cainán he' ma' laa' joo' Arfaxad. Arfaxad he' ma' laa' joo' Sem. Sem he' ma' laa' joo' Noé. Noé he' ma' laa' joo' Lamec. ³⁷ Lamec he' ma' laa' joo' Matusalén. Matusalén he' ma' laa' joo' Enoc. Enoc he' ma' laa' joo' Jared. Jared he' ma' laa' joo' Mahalaleel. Mahalaleel he' ma' laa' joo' Cainán. ³⁸ Cainán he' ma' laa' joo' Enó. Enó he'

ma' laa' joo' Set. Set he' ma' laa' joo' Adán. Adán he' ma' laa' joo' Dio.

4

Ga'ka' hi'-sa'llu' dsë' Jesús
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Cha-miìh- be' kih' Jmi-lle' Na-jngii' ma-kye- Jesús. He-ja- ma-la- ma-saay- jmiì- cha'jmiì- Jordan, lä'chah' ja- ga-jøø' Jmi-lle' kiyh' ngooy' ta- jee' la' hwa' kii'. ² Jee' ja- ga-jäy' to'loo' jmiì- jee' ga'ka' hi'-sa'llu' dsëy'. Sa' cha- ga-kuyh- ni' miìh- ta'ko- jiih' ma' gyay' jee' ja-. Ma-ngëë' he- ja-, ja' kyoyh-. ³ He-ja- ga-jäh' hi'-sa'llu' ssiyh-:

—Cher'mah' dsoo' laah' Joo' Dio, jmee' hih' mah' lii- he'ñiìh- ku'la-.

⁴ Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-jäyh':

—Ma-na-sii- ba': "Ja- ma-la- kyaah' he- kih-hihn- jmee- chaa- jne'. Kyaah' lä-jë- juu' kih' Dio ba' jmee- chaa- jne'."

⁵ He-ja- ga-jøø' hi'-sa'llu' kiyh' lä- ga-të' koo- moh' ñii' mah' kyaah' ko-hwëë' pih' ba' ga-heeyh' lä-kaa- jee' jwii- kaah' he- cha- jmi-gyuu'. ⁶ Mah' ga-jäyh':

—Kwan' jwë' mah' jmeeh' hih' lä-kaa- jee' jwii- na-, hi- kwëëhn- hne- lä-jë- ga-he-la' na'hñaah' he- cha- kih'. Jëëh', jnä' ga-hyohn' lä-jë- he- na- hi- le' kwëëhn- hi- lla- dsën-. ⁷ Lä-jë- he- na- kwëëhn-

hne⁻ cher'mah¹ ga⁻juuh¹ jneh¹
cha⁻nen¹, jmaäh¹ jnä¹ jøøhn¹.

⁸ Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh¹:

—Gwaah⁻ ki⁻ jnä¹ Tana¹,
jēeh¹ ma⁻na⁻si⁻ ba¹ jee¹ jyoh¹
ka⁻läh¹: “Kih¹ Dsa⁻jøøh¹ hi⁻
laa¹ Dio kyaah¹ ba¹ jmeeh¹
juuh⁻. Kih¹ jaa⁻ hñii¹ bih¹
jmeeh¹ ta¹he¹.”

⁹ Ma⁻ngēē¹ he⁻ ja⁻, ga⁻jøø¹
hi⁻sa⁻llu¹ kiyh¹ ta¹ jee¹ chih¹
gwah¹ jwii⁻ Jerusalén. Ma¹
ga⁻lla⁻näy¹ jee¹ ja⁻, ga⁻jäy¹
lä⁻ ga⁻tē¹ gyuh¹ kih¹ gwah⁻
juuh¹, ga⁻siiyh⁻:

—Cher'mah¹ dsoo¹ laah¹ Joø¹
Dio, jwää⁻ hñaa¹ lä⁻ ga⁻tē¹
hwa¹. ¹⁰ Jēeh¹ na⁻si⁻ ba¹
ka⁻läh¹:

Dio chee¹ ángele kyaay¹ koo¹
kyah¹ mah¹ häy¹ hne⁻.

¹¹ Lä⁻ja⁻ jäy¹ hne⁻ lä⁻ häy¹
gooh⁻, mah¹ sa⁻lla⁻ñu¹
tüh¹ kyaah¹ ku¹.

¹² Mah¹ ga⁻jēeh⁻ Jesús juu¹
kiyh¹, ga⁻jäyh¹:

—Ma⁻na⁻si⁻ ba¹ ka⁻läh¹;
“Ta⁻ ka⁻ dsē¹ Dio hi⁻ laa¹
Dsa⁻jøøh¹ kyaah¹.”

¹³ Ma⁻la⁻ ma⁻ka¹ hi⁻sa⁻llu¹
dsē¹ Jesús, ga⁻lä⁻øøy¹ kiyh¹
miih⁻ jmii¹.

*Ga⁻løø¹ Jesús kway¹ juu¹
hwa¹ Galilea*

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Ma⁻ngēē¹ he⁻ ja⁻, ngaah¹
Jesús ta⁻ hwa¹ Galilea kyey⁻
cha⁻miih⁻ be¹ kih¹ Jmi⁻lle¹
Na⁻jngii¹. Ma¹ hii¹ juu¹
kiyh¹ lä⁻kaa⁻ jee¹ jwii⁻ he⁻
tääh¹ lä⁻ku⁻ lä⁻jii¹ hwa¹ ja⁻.

¹⁵ Ma¹ mi⁻tēy¹ dsa⁻ hi⁻ tääh¹
lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ gwah⁻ mäh⁻
hi⁻ ga⁻lä⁻jēē⁻ dsa⁻ ga⁻jmeē⁻

juuh⁻ kiyh¹. ¹⁶ Ga⁻llaayh¹ jee¹
jwii⁻ Nazaret jee¹ ga⁻kwaay¹.
Ga⁻hey¹ neh⁻ gwah⁻ mäh⁻
lä⁻koo⁻ ma⁻tēy¹ jmeey⁻ jmi⁻
he⁻ tēh⁻ dsa⁻ dsē¹. Jee¹ ja⁻
ga⁻nooy⁻ mah¹ ga⁻hēy¹ juu¹
kih¹ Dio he⁻ ma⁻na⁻si⁻ jää¹.

¹⁷ Ga⁻kwēeh¹ dsih¹ je⁻ he⁻
ga⁻si⁻ Isaia hi⁻ ma⁻ngēē⁻ juu¹
kih¹ Dio. Ga⁻jii¹ mo¹je⁻ mah¹
ga⁻jnøøy¹ jee¹ na⁻si⁻ lä⁻la⁻:

¹⁸ Kyen¹ Jmi⁻lle¹ kih¹ Dio nē⁻
kin⁻.

Ma⁻hñay¹ jnä¹ mah¹ kwan⁻
ju¹hmēē⁻ kih¹ hi⁻
tä⁻ñēē⁻.

Ga⁻cheey¹ jnä¹ mah¹ hlēēhn⁻
hi⁻ sa⁻cha⁻ o⁻jøh⁻ dsē⁻
kih¹.

Jmeen¹ juu¹ ha⁻ lä⁻ jee¹ lää¹ hi⁻
tääh¹ neh⁻ñē⁻.

Jmeen¹ jēē¹ hi⁻ tuu¹.

Lään¹ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻ngēē⁻
lli¹ wii¹.

¹⁹ Jmeen¹ juu¹ he⁻ ma⁻tøøhn⁻
ji⁻ñē⁻ he⁻ mi⁻jää¹ Dio
dsa⁻.

²⁰ Ma⁻ngēē¹ ma⁻hē¹ Jesús
juu¹ ja⁻, ga⁻bäy¹ mo¹je⁻ mah¹
ga⁻ngēy¹ kih¹ hi⁻ ma⁻ hä⁻
goo⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻gyay⁻. Lä⁻jēē⁻
hi⁻ ma⁻tääh⁻ jee¹ ja⁻ ma⁻jēy⁻
koo⁻ hweh⁻. ²¹ Mah¹ ga⁻løøy¹
hlēy⁻ dsa⁻ he⁻:

—Na¹ ma⁻lä⁻ te¹ juu¹ kih¹ Dio
he⁻ ma⁻hēn⁻ cha⁻nēh⁻ hnäh⁻.

²² Ga⁻lä⁻jēē⁻ ba¹ dsa⁻ ma⁻
hlēēh⁻ llu¹ kih¹ Jesús, hi⁻ ma⁻
dsaa⁻ dsēy¹ kih¹ jnaah¹ la¹ juu¹
he⁻ ma⁻ hlēēh⁻ Jesús. Mah¹
ma⁻jäyh¹:

—¿Che¹ ja⁻ he¹ jo⁻ñuuh⁻ José
hi⁻ na⁻?

²³ He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh⁻
dsa⁻ he⁻:

—Ma⁺ ba⁺ jnä⁺ he⁻ jw⁺ih⁺ jnä⁺ juu⁺ he⁻ te⁺eh⁺ hnäh⁺ hlēeh⁺, he⁻ jāh⁺ lä⁺la⁻: “Jmee⁺ mē⁻ kyah⁺ hñaa⁺, cher⁺mah⁺ dsoo⁺ laah⁺ tē⁻mē⁻. Jmee⁺ ka⁻läh⁺ jee⁺ la⁺ jw⁺ih⁺ kyah⁺ lä⁺jē⁻ he⁻ ma⁻n⁺u⁺ jnääh⁺ ga⁺jmeeh⁺ jw⁺ih⁺ Capernaum, ja⁻ga⁺ la⁺ dsoo⁺.”

24 Hi⁺ ga⁻hlēeh⁺ gyih⁺ jyoh⁺ juu⁺, ga⁻jäyh⁺:

—Ma⁺ ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jw⁺ēehn⁻ hnäh⁺. Ni⁻ jāa⁻ dsa⁻ hi⁻ ngēē⁻ juu⁺ kih⁺ Dio sa⁺ he⁺eh⁻ dsih⁺ jee⁺ jw⁺ih⁺ gooy⁺. 25 Ju⁺dsoo⁺ jw⁺ēehn⁻ hnäh⁺. Lä⁻koō⁻ ma⁺ gya⁺ Elía hi⁻ ga⁻ngēē⁺ juu⁺ kih⁺ Dio ga⁺hna⁺ jma⁺ hnē⁻ ji⁻ñe⁻ na⁻dsē⁻ jñee⁺ sih⁻ hi⁻ ha⁻ koh⁺ hoo⁺ sa⁺ ga⁻lä⁻cha⁻ lä⁻kaa⁻ hwa⁺ ja⁻. Jm⁺ih⁺ ja⁻, ma⁺ chaa⁻ jw⁺ēē⁻ dsa⁻mē⁻ hñih⁺ hwa⁺ Israel. 26 Pero sa⁻ ga⁻chee⁺ Dio Elía kih⁺ ni⁻ jāa⁻ dsa⁻mē⁻ hñih⁺ he⁺. Ga⁺cheey⁺ kih⁺ jāa⁻ dsa⁻mē⁻ hñih⁺ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ Sarepta koo⁺ kih⁺ Sidón ba⁺. 27 Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ jm⁺ih⁺ kih⁺ Eliseo hi⁻ ga⁻ngēē⁺ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁺joo⁺. Ma⁺ chaa⁻ jw⁺ēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ hmih⁺ hoo⁻ hwa⁺ Israel. Pero ni⁻ jāa⁻ hi⁻ he⁺ sa⁺ ga⁺hlaa⁺. Ma⁻la⁻ Naamán hi⁻ ma⁺ chaa⁻ hwa⁺ Siria ba⁺ ga⁺jā⁺ kih⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

28 Lä⁻jēē⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ neh⁺ gwah⁺ ja⁻, ga⁻lä⁻lleey⁺ jw⁺erte lä⁺ ma⁺ ga⁻nuuy⁺ juu⁺ ja⁻. 29 Ga⁻noo⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ he⁺ mah⁺ ga⁻sēeh⁻ dsih⁺ ta⁺ ch⁺u⁺h⁺ jw⁺ih⁺. Ga⁺jäy⁺ lä⁻ ga⁻tē⁺ gy⁺u⁺h⁺ moh⁺ jee⁺ la⁺ jee⁺ jw⁺ih⁺ ja⁻, mah⁺ ma⁺ jw⁺äy⁺

ta⁺ cha⁻sii⁻ ñiih⁺. 30 Pero he⁻ ga⁻la⁺, ga⁻koō⁻ Jesús jw⁺ē⁺ kiyh⁺ ga⁻ngēē⁺ to⁺dsaah⁺ jee⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺, ngooy⁺ ta⁺ jee⁺ jyoh⁺.

Ga⁻lleē⁻ Jesús jmi⁻lle⁺ hliih⁺ kih⁺ jāa⁻ dsa⁻
(Mr. 1:21-28)

31 Ngoo⁺ Jesús ta⁻ Capernaum, koō⁻ jw⁺ih⁺ he⁻ nōø⁻ hwa⁺ Galilea. Ga⁻kway⁺ juu⁺ jm⁺ih⁺ he⁻ te⁺eh⁻ dsa⁻ dsē⁻. 32 Lä⁻jēē⁻ dsa⁻ ma⁺ dsa⁻ dsē⁻ kih⁺ juu⁺ he⁻ ma⁺ kway⁻ ja⁻. Jēeh⁺, ma⁺ hlēeyh⁺ kya⁺ah⁺ cha⁻miih⁻ be⁺.

33 Ma⁺ hää⁺ neh⁺ gwah⁺, jāa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ mah⁺ ga⁻hlēeyh⁺ koō⁻ ki⁻gaa⁻. 34 Ga⁻jäyh⁺:

—Ta⁻ kaa⁺ jnääh⁺, Jesús dsa⁻ Nazaret. ¿Che⁺ ma⁻ñeh⁺ mah⁺ mi⁻llaah⁺ jnääh⁺? Kyuu⁻ jnääh⁺ hne⁻. Hne⁻ ba⁺ he⁺ hi⁻ na⁻ jngēē⁻ kya⁺ Dio.

35 Mah⁺ ga⁻jw⁺ah⁺ Jesús kih⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ he⁺, ga⁻siih⁺:

—Ta⁻ tooh⁺ miih⁺. Go⁻hēē⁻ kih⁺ dsa⁻ na⁻ —ga⁺jäyh⁺.

Lä⁻jiih⁺ ga⁻tah⁺ dsa⁻ he⁺ hwa⁺ to⁻lo⁻ nē⁻ dsa⁻ ga⁺jmeē⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ he⁺ mah⁺ ya⁻hēē⁻ bih⁺. Pero ni⁻ miih⁻ dsoo⁺ sa⁺ ga⁺jmeey⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺. 36 Peer⁻ ga⁻jw⁺aa⁺ dsa⁻ kya⁺ah⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻hlēeyh⁺ ja⁻, ma⁺ hlēeyh⁻ dsa⁻ kya⁺ayh⁺, ma⁺ jäyh⁺:

—¿Hee⁻ ba⁺ juu⁺ na⁻? He⁻ ba⁺ che⁻ beē⁺ juu⁺ kiyh⁺. Ha⁻ lä⁻ liyh⁺ jmeey⁺ mada⁻ kih⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ mah⁺ hwēēy⁻.

37 Ga⁻lä⁻cha⁻ juu⁺ kih⁺ Jesús lä⁻kaa⁻ jee⁺ jw⁺ih⁺ he⁻ tääh⁺ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁻ kih⁺ hwa⁺ ja⁻.

*Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús ma⁻choo⁻
Simón*

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

38 Ma⁻ ya⁻hëë⁻ Jesús neh⁻ gwah⁻ ja⁻, ngooy⁻ ta⁻ kih⁻ Simón. Jee⁻ ja⁻ ma⁻ kyaa⁻ ma⁻choo⁻ Simón dsaah⁻ kyaah⁻ llii⁻. He⁻ja⁻ ga⁻chuu⁻ dsa⁻ kyaah⁻ Jesús mah⁻ mi⁻hlääy⁻. 39 He⁻ja⁻ ga⁻tøh⁻ Jesús lle⁻ jee⁻ kyaay⁻, ga⁻jmeey⁻ hih⁻ kih⁻ llii⁻ ja⁻. Mah⁻ ya⁻hi⁻ llii⁻. Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻noo⁻ ma⁻choo⁻ Simón he⁻, ga⁻jmeey⁻ he⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻hih⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁻ ja⁻.

*Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jwëë⁻ hi⁻
dsaah⁻*

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

40 Ma⁻ ga⁻nuu⁻ jmi⁻ ja⁻, lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ dsa⁻dsaah⁻ kyaa⁻ na⁻näy⁻ na⁻jääy⁻ cha⁻në⁻ Jesús. Na⁻ku⁻ na⁻ngii⁻ dsoo⁻ ma⁻ laa⁻ dsa⁻dsaah⁻ he⁻. He⁻ja⁻ ga⁻kye⁻ Jesús goo⁻ në⁻ kih⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ mah⁻ ga⁻mi⁻hlääy⁻. 41 Kih⁻ jwëë⁻ dsa⁻dsaah⁻ he⁻ ga⁻hwëë⁻ jmi⁻lle⁻ hlih⁻, hi⁻ ma⁻ tooyh⁻ mi⁻h⁻ ma⁻ jäyh⁻:

—Hne⁻ laah⁻ Joo⁻ Dio.

Pero ma⁻ juuh⁻ Jesús kiyh⁻. Sa⁻ ma⁻ kway⁻ jwë⁻ ma⁻ hlëëyh⁻, jëeh⁻ ma⁻ ñe⁻ ba⁻ jmi⁻lle⁻ hlih⁻ he⁻ laay⁻ Cristo.

*Ga⁻kwa⁻ Jesús juu⁻ neh⁻
gwah⁻ mäh⁻ kih⁻ dsa⁻gooy⁻*

(Mr. 1:35-39)

42 Ma⁻ ga⁻jnä⁻ ja⁻, ya⁻hëë⁻ Jesús ngoo⁻ ta⁻ jee⁻ sa⁻ chaa⁻ dsa⁻. Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻taah⁻ dsa⁻ ga⁻hnaayh⁻ lä⁻jiih⁻ ga⁻jnääh⁻. Hi⁻ ga⁻ha⁻ dsa⁻

kiyh⁻, sa⁻ ma⁻ kway⁻ jwë⁻ ma⁻ dsooy⁻ ta⁻ jee⁻ jyoh⁻. 43 Pero Jesús ga⁻ jah⁻ siiyh⁻:

—Jmee⁻ bii⁻ kin⁻ niin⁻ ta⁻ jee⁻ jyoh⁻ na⁻kan⁻ju⁻hmëë⁻ he⁻ mi⁻jnääh⁻ ha⁻ lä⁻jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁻. Kih⁻ he⁻ la⁻ ba⁻ na⁻hñaan⁻jan⁻.

44 He⁻ja⁻ ngooy⁻ na⁻kway⁻ juu⁻ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ gwah⁻ kih⁻ dsa⁻ judiu he⁻ tøø⁻ hwa⁻ Galilea.

5

*Jwëë⁻ hmooh⁻ ga⁻taah⁻
neh⁻ sa⁻hma⁻*

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

1 Koo⁻ hä⁻ ma⁻ cheh⁻ Jesús cha⁻hoo⁻ jmi⁻juuh⁻ he⁻ hla⁻ hwa⁻ Genesaret. Jee⁻ ja⁻ ga⁻kuh⁻ jwëë⁻ jwërte dsa⁻ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁻ kiyh⁻ hi⁻ hnøø⁻ ma⁻ nuu⁻ juu⁻ kih⁻ Dio.

2 Ga⁻jëë⁻ Jesús to⁻ na⁻moo⁻ he⁻ ma⁻ na⁻hi⁻ cha⁻hoo⁻ jmi⁻ ja⁻. Jëeh⁻, ma⁻ngëë⁻ sa⁻hma⁻hwëë⁻ hi⁻ ma⁻ kaah⁻ hmooh⁻, ga⁻taayh⁻ ga⁻gyiyh⁻ ma⁻ kiyh⁻. 3 He⁻ja⁻ ga⁻he⁻ Jesús neh⁻ na⁻moo⁻ he⁻ ma⁻ la⁻ kih⁻ Simón. Ga⁻jmeey⁻ mada⁻ kih⁻ Simón mah⁻ hläyh⁻ ga⁻ mi⁻h⁻ na⁻moo⁻ ja⁻ ta⁻ jee⁻ juuh⁻ jmi⁻. Mah⁻ ga⁻gyay⁻ neh⁻ na⁻moo⁻ ja⁻, ga⁻løøy⁻ hlëëyh⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻. 4 Ma⁻ ga⁻dsaa⁻ juu⁻ kiyh⁻, ga⁻siiyh⁻ Simón:

—Ma⁻nøøn⁻ ta⁻ jee⁻ juuh⁻ ga⁻ mah⁻ hiih⁻ hnäh⁻ sa⁻hma⁻ kyah⁻ hnäh⁻.

5 Mah⁻ ga⁻jëeh⁻ Simón juu⁻ kiyh⁻:

—Ta⁻jwoh⁻ kyaan⁻. Lä⁻taa⁻ hwë⁻ ma⁻koooh⁻ jnääh⁻

sa'hma'. Sa' chaa' ma' leeh' jnaah' ni' miih'. Pero cher'mah' la' ja' jwah', hi' ba' jna' sa'hma'.

6 Ma'ngëë' ma'hiy' sa'hma' ja', la' चाह' ja' ga'sëeyh'. Peer' jwëë' jwërte hmooh' ga'taah' neh' hma' ja', la' jiih' ga'løø' dsa'gyii'.
7 He'ja' ga'jmeey' lii' kih' dsa'kyaayh' hi' ma' tääh' jyoh' na'moo' mah' ya'näay' kway' be'. He'ja' ya'näay', hi' ga'kayh' la'to' na'moo' kiyh' ja'. He'ja' miih' ga' sa' ga'hmäh' neh' jmi'.
8 Ma' ga'jëë' Simón Pee' he' ja', ga'juuyh' jney' cha'né' Jesús, mah' ga'siiyh':

—Sa' høø' kwaan' nooh' koo' kin' Dsa'jøøh' kyaan'. Jëeh' cha' cha'miih' dso'kye' kin'.

9 Jëeh', ga'jwaah' jwërte Pee' la'kye' hi' ma' tääh' ko'joh' kyaayh', ma' ga'jëey' ha' la'koo' jwëë' hmooh' hi' ga'saayh'.
10 Ja'ba' la'ja' ga'la' kih' Jacobo kyaah' Jwaa' jo'ñuuh' Zebedeo hi' ma' jmeë' ta' ko'joh' kyaah' Simón. Pero ga'jah' Jesús siiyh' Simón:

—Ta' wa' gah'. Na' ta' cha'né' dsa' ba' leeh' na', la' he' ma' leeh' hmooh'.

11 Ja'ga' ga'lla'näay' cha'hoo' jmi' kyaah' na'moo'. Jee' ja' ba' ga'llay' lä'jë' he' ma' kooyh' ja', mah' ga'jmeey' ko'joh' kyaah' Jesús.

Ga'mi'hlää' Jesús jaa' hi' ma'dsaah' hmih' høø'
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

12 Koo' jmi' ja' ma' hää' Jesús koo' jee' jwii'. Ga'lloo' jaa' dsa' hi' ma' dsaah' hmih' høø'. Ma' ga'jëey' Jesús ga'juuyh' jney' mah' ga'jluuy' lley' la' ga'të' hwa' cha'né' Jesús. Ga'chuuy' kyaah', ga'jäyh':

—Dsa'jøøh' kyaan', cher'mah' le', leh' ba' hne' cheh' dsoo' he' mi'sah' jna'.

13 He'ja' ga'hi' Jesús ma'goo' mah' ga'kyey' né' kih' dsa' he', mah' ga'jäyh':

—Le'ba'. Wa' dsa'che' dsoo' he' mi'sah' hne'.

Lä'chah' ja' ga'ääh' go'te' hmih' høø' ja'.
14 Ma'ngëë' he' ja', ga'taah' Jesús juu' mah' sa' kooyh' juu' kyaah' ni' jaa', ga'jäyh':

—Gwa' go'hääh' hñaah' kih' jmi-dsa' lä'koh' jah' ley kih' Moisé. Kye' miih' he' kwëeyh' lä'llu' he' ma'nälluuh'. Lä'ja' go'jmeë' mah' lä'ñe' dsa' he' ma'jä' kyah'.

15 Pero koo' jmi' koo' jmi' cha'ga'miih' ma' hi' juu' kiyh'. Jwëë' dsa' ma' dsa'kuh' nuu' juu' he' kway', hi' la'ja' ka'läh' ma' dsa'kuh' jwëë' hi' dsaah' hi' hnøø' jä' kiyh'.
16 Pero Jesús ma' dsooy' ma' dsa'ngiiy' kiyh' kih' Dio jee' sa' chaa' ni' jaa' dsa'.

Ga'mi'hlää' Jesús jaa' hi' sa'liih' goo'tii'
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

17 Koō jmī ma' gya' Jesús kway' juu'. Jee' ja' ma' tääh' ko'llaa' fariseo kyaah' ta'jwoh' kya' ley. Dsa-kaah' he' ya-naä' lä-jë' jwih' mah' he' na-hee' hwa' Galilea, hi' lä-ja' hi' ma' chaa' hwa' Judea ka-läh', lä-kye' hi' ma' chaa' Jerusalén. Ma' kye' Jesús cha-mīh' be' kih' Dio kyaah' he' ma' mi-hlääy' hi' dsaah'. 18 Jmī ja' ga-lla-naä' dsa' hi' ma' jää' jaa' hi' dsaah' hi' sa' liih' goo' ti' na-kyaa' nē jii'. Ma' hnøoy' ma' dsa-taayh' cha'neh' mah' dsa-kyaa' cha'nē Jesús. 19 Kih' he' ma' tääh' jwëë' dsa-, sa' ga-la' ma' taayh' cha'neh'. He-ja' ga-wiy' ta' gyuu' hne' mah' ga-jñiyh' mīh' ka'luu' hne'. Ta' jwë' ja', ga-jñaa' dsa-dsaah' he' lä-kye' jii' kiyh' to'lo' nē dsa' cha'nē Jesús. 20 Ma' ga-jëë' Jesús ha-lä-koō' dsoo' dsē' lä-jëë' dsa' he', he-ja' ga-jäyh' sīyh' dsa-dsaah':

—Dsa-ñuuh-, ma-na-che' ba' dso'kye' kyah'.

21 He-ja' lä-jëë' ta'jwoh' kya' ley kyaah' dsa' fariseo ga-løoy' jmeey' hu' dsē': “¿Hee-laa' dsa-ñuuh' na' he' mi-kwayh' Dio? Jaa' Dio ba' lih' che' dso'kye' kih' dsa'.”

22 Pero ga-lä-liih' ba' Jesús he' hu' dsē' ma' jmeey' dsa' he', he-ja' ga-sīyh':

—¿He-la' jmeeh' hnäh' hu' dsē' lä-na'? 23 ¿Hee' ga' na' sa' jwëëh', laah' hnäh'? ¿Che' he' chiih' jne' jaa' hi' dsaah': “Ma-na-che'

ba' dso'kye' kyah'”, o he' chiih' jnih': “Noo-, kii' jii' kyah', mah' gwaah'”? 24 He-ja' jmeen' he' jwëëh' ga' mah' lä-ngëëh' hnäh', Hi-ga-lëë' ngo' la' ba' na-ngë' jwë' jmi-gyuu' mah' chey' dso'kye' kih' dsa'.

Ja' ga' ga-jäh' Jesús sīh' hi' sa' liih' goo' ti' he':

—Jnä' jwahn' noo-, kii' jii' kyah', gwaah' cha'neh' kyah'.

25 Lä-chah' ja' ga' noo' dsa' he' cha'nē' lä-jëë' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja', ga-kooy' jii' kiyh' jee' ma' kyaay', ngaayh' cha'neh' kiyh', jmeey' juuh' kih' Dio.

26 Ga-lä-jëë' ba' ga-lä-dsaa' jwërte dsē' ma' ga-jëëy' he-ja', mah' ga-jmeey' juuh' kih' Dio. Ga-lä-goyh' jwërte, ma' jäyh':

—Na' ba' ra' si' ma-jëen' koō' he' juh-gaa' he' jmeey' dsaa' dsē' jne'.

Ga-tëeh' Jesús Levi

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

27 Ma-ngëë' he' ja', ngoo' Jesús ta' jee' jyoh'. Jee' ngooy' ja', ga-jëëy' jaa' hi' koō' ku'sih' hi' ma' chee' Levi, ma' gya' nē'ta' kih' kooy' ku'sih'. Mah' ga-jäh' Jesús sīyh':

—Ña' wa' jmeen' ko-jøh'.

28 Ga-jä' ba' ta' kiyh' he' ma' jmeey' ja', mah' ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús. 29 Levi hi' ma' koō' ku'sih' he' ga-jmeey' koō' jmī juuh' kih' Jesús cha'neh' kiyh'. Jwëë' dsa' hi' ma' koō' ku'sih'

kyaah' jñah' ga' dsa- ma' tääh' ne' mes~ ko-joh' kyaayh'.
 30 Pero dsa- fariseo kyaah' ta-jwoh' kyaah' ley ga-taayh' ga-ti- ga-chooy' juu' kyaah' discipulo kyaah' Jesús, ga-jäyh':

—¿He-la' kuh-huh' hnäh' ko-joh' kyaah' dsa- hi- koo' ku'sih- na-, hi- lä-ja- kyaah' dsa- wa' hi- cha- hi-?

31 He-ja- ga-jeeh- Jesús juu' kiyh', ga-siyh':

—Sa' jmee- bii' tē-mē- kih' dsa- hi- lluu', kih' dsa-dsaah' ba' jmee- bii'. 32 Sa' ma-jan~ kih' hi- lluu', ma-jan~ kih' hi- cha- dso'kye- kih' ba' mah' wa' dsa- jeeyh- kyaah' Dio.

Ga'ngü' dsa- juu' he-la' sa' tu~ discipulo ko-hwēē' he- kuh-hiyh~

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

33 Ja- ga-gäh' dsa- hi- ma' ti-choo' juu' he', siyh- Jesús:

—Dsa- kyaah' Jwaa- ko-lla-jiih~ ba' sa- kuh-hiyh~ ma' ngüy- kiyh' kih' Dio, hi- lä-ja- jmee- dsa- fariseo ka-läh'. ¿He-la' sa' jmee- lä-ja- discipulo kyaah'?

34 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Dsa- hi- tääh' jee' dsa-jeē' goo- dsa-, sa- cha- he- kih' he- tuy' he- kuh-hiyh~ ta'ko-jiih' gya' dsa-ñuuh- hi- dsa-jeē' goo- jee' ja-. 35 Pero lloo- koo- jmii' wa'ra- ga-lleey- dsa-ñuuh- hi- dsa-jeē' goo- he'. Ma'ja- ga' tu' dsa- kyaay' he- kuh-hiyh~ mah' chuuy' kyaah' Dio.

36 Hi- ga-jäyh' siyh- juu' na-hmäa-la-:

—Ni- jaa- dsa- sa- kwa- kih', ka' koo- jwi' hmiih- hmēē' mah' tōoy' ne' kih' hmiih- ma-gyuh-. Cher'mah' lä-ja- la', koo- heey' hmiih- hmēē' ba' ja-. Hi- ni- sa- jeeh- kwee- hmiih- ma-gyuh- kyaah' jwi' hmiih- hmēē' ja-. 37 Hi- lä-ja-, ni- jaa- dsa- sa- kwa- kih' chiyh' vin hmēē' neh- loo- ma-gyuh-. Cher'mah' ga-chih' dsa- vin hmēē' neh- loo- ma-gyuh-, chah' ba' gyii', jēeh' sa- kwa' jwē' ää-. Tuu' vin hmēē' hi- hee' loo- ka-läh'. 38 He-ja- neh- loo- hmēē' ba' dsa-hoo' vin hmēē'. Mah' lä-ja- ba' mi-hee' vin hmēē' ja-, kyaah' loo- hmēē' ka-läh'. 39 Ni- jaa- hi- tēē' hi- jmiih' mi-jeh' ma-ää-, sa- tih' dsēy' he- hmēē' lä-chah' ja-. Jēeh' jäyh': “Llu' ga' he- ma-gyuh-.” —ga-jäh' Jesús.

6

Ga-hlēeh' Jesús ha- lä- la' jmii' he- teeh- dsa- dsē'

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

1 Koo- jmii' he- teeh- dsa- dsē', ga-ngēē' Jesús jee' ma-na-jnäa' chaah' trigo. Ga-hnä' discipulo kyaay' miih- sa-gwah' trigo, ga-gyey' kyaah' gooy- mah' ga-kuyh-.
 2 He-ja- ko-llaa' fariseo ga-jäyh' siyh- discipulo he':

—¿He-la' jmeeh- hnäh' he- sa- lle' kih' jmeeh' hnäh' jmii' he- teeh- dsa- dsē'?

3 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—¿Che' sa' ma' heh' hnäh' jee' na' sih' lä' koo' ga' jmee' David koo' hä', lä' ma' ja' kyoyh' kyaah' hi' ma' ga' naä' kyaayh'? 4 Ga' hey' neh' gwah' mah' ga' kuyh' he' ñiih' he' ma' na' joo' he' sa' lle' kih' ma' kuyh' hi' ga' kwëeyh' dsa' kyaay' ka' läh'. Jëeh', ma' la' jmi' dsa' ba' ma' na' ngë' jwë' kuyh' he' ñiih' ja'.

5 Hi' ga' jäyh' ka' läh':

—Hi' ga' lëë' ngo' la' ba' na' ngë' jwë' jmeey' hih', hee' na' he' ga' tëë' jmee' dsa' jmi' he' teeh' dsa' dsë'.

Ga' mi' hlää' Jesús ja' dsa' jmi' he' teeh' dsa' dsë'
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

6 Jyoh' ka' läh' jmi' he' teeh' dsa' dsë' ga' he' Jesús neh' gwah' mäh' mah' ga' løy' kway' juu'. Jee' ja' ma' hää' ja' dsa' ñuuh' hi' ma' lä' kii' ma' goo' ra' lluu'.

7 Hi' ma' tääh' ta' jwoh' kya' ley kyaah' dsa' fariseo tääy' Jesús, ma' jëëy' che' mi' hlääy' dsa' jmi' he' teeh' dsa' dsë' mah' lä' ja' ma' le' ma' hñiy' kiyh'. 8 Pero ma' ñe' ba' Jesús he' hu' dsë' ma' jmee' dsa' he', he' ja' ga' siyh' dsa' hi' ma' lä' kii' ma' goo' he':

—Noo', mah' ña' jee' to' dsaah' la'.

Mah' ga' noo' dsa' he' jee' to' dsaah' ja'. 9 He' ja' ga' jäh' Jesús siyh' dsa' kaah' he':

—Ngün' koo' mi' juu' kyah' hnäh'. ¿Hee' na' na' ngë' jne' jwë' jmeen' jmi' he' teeh' dsa' dsë', che' he' llu' o che'

he' hñih'? ¿Che' lää' jne' ja' hi' ma' ngoo' ga' juu' o kwan' jwë' juuy'?

10 Ga' jëë' Jesús ko' hwëë' lä' ja' kih' lä' jëë' hi' ma' tääh' lä' ku' lä' jii' kiyh' ja', mah' ga' siyh' hi' ma' dsaah' he':

—Ñiih' ma' gooh'.

Mah' ga' ñiih' dsa' he' ma' goo'. Lä' chah' ja', ga' jä' go' te' ma' gooy'. 11 Peer' ga' lä' llee' dsa' kaah' he', mah' ga' siyh' dsa' kyaayh':

—¿Ha' lä' jmeen' kih' Jesús?

Ga' hñaa' Jesús lä' jëë' gya' tuu' apóstole

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

12 Jmi' ja' ñee' Jesús ta' koo' moh' na' ngiiy' kiyh' kih' Dio lä' jiih' ga' jnäyh' hwë' ja'. 13 Ma' ga' jnä' ja', ga' tëëyh' lä' jëë' discípulo kyaay', mah' ga' lëeyh' gya' tuu' ba'. Hi' he' ga' tëëyh' apóstole. 14 Ga' lëeyh'

Simón hi' ma' tëëyh' Pee', Andre' ooh' Simón, Jacobo kyaah' Jwaa', Felipe kyaah' Bartolomé, 15 Matá', Tamá', Jacobo jo' ñuuh' Alfeo, Simón hi' ma' tëëyh' Zelote, 16 Juda ooh' Jacobo, kyaah' Juda Iscariote hi' ga' ngëë' Jesús.

Ga' kwa' Jesús juu' kih' jwëë' dsa'

(Mt. 4:23-25)

17 Ga' jñaa' Jesús ta' hwa' mi' ko' joh' kyaah' discípulo kyaay'. Peer' jwëë' dsa' ga' lla' naä' jee' ja', dsa' chaa' lä' kaa' hwa' Judea, kyaah' dsa' chaa' Jerusalén, dsa' chaa' Tiro kyaah' Sidón jwi' he' tääh' cha' hoo'

jmi-ñeeh'. Lã-jëë dsa- he' ga-lla-nää' he- hnøoy' nuuy' juu' kih' Jesús hi' ga-lla-nää' hi- dsaah' mah' jã' kiyh'.
 18 Lã-jëë hi- ma' jëë- wii' he- ma' jmee- jmi-lle' hliih' kiyh', lã-ja- ka-läh' ga-jã' kiyh'.
 19 He-ja- ma' jmee- dsa- bii' ha- lã- jee' tēy' suy' miih- sa-hmiih- kih' Jesús, kih' he- ma' hwēē- be' kiyh' he- kyaah' ma' mi-hläy' lã-jëë dsa-.

Llu' la' kih' dsa- hi- hnaah- Dio

(Mt. 5:1-12)

20 Ga-jëë' Jesús jee' ma' tääh' lã-jëë- discípulo kyaay' mah' ga-jäyh':

—Llu' la' kyah' hnäh' hi- tä-ñee', jëeh' jãä' ba' Dio hnäh' lã-hih' kih'.
 21 Llu' la' kyah' hnäh' hi- kyoh' na', jëeh' lloo- koo- jmi' mo-so- lã-kyah' hnäh'.
 Llu' la' kyah' hnäh' hi- ki-hooh- na', jëeh' ja-ba' lã-ja- lloo- koo- jmi' lã-chaah- hnäh' llu'.

22 'Llu' la' kyah' hnäh' wa-ra- ga-lã-høøh' dsa- kyah' hnäh', o wa-ra- ga-hwēē' dsa- hnäh' jee' kiyh', wa-ra- ga-hlēeh' dsa- wii' kyah' hnäh', o wa-ra- ga-jmäy' hnäh' lã-koh' jaa- dsa- hlēeh' kwaat- kih' Hi-ga-lēēngo' la-.
 23 Lã- ma' dsa-ngēē' hnäh' lã-ja-, wa' jëē- hoh' hnäh', wa' chaah- hnäh' llu', jëeh' cha- koo- he- llu' jwēte he- hñah- hnäh' gyuh' ya-jwii'.
 Ma-ra- he- jmeeh- ba' dsa- hnäh', jëeh' lã-ja- ma' jmee- dsa- ma-gyuh- kyaay'

kih' lã-jëë- hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio.

24 'Peer- jwii- hnäh' dsa- cha- kuu'.
 Jëeh', ja-ba' jiih' kyeh' hnäh' o-jøh- dsē-.
 25 Peer- jwii- hnäh' hi- na-kē- na', jëeh' lloo- koo- jmi' lã-kyah' hnäh'.
 Peer- jwii- hnäh' hi- tääh' ngii- na'.
 Jëeh', ja-ba' lã-ja- lloo- koo- jmi' ki'hooh' hnäh'.
 26 Peer- jwii- hnäh' wa-ra- ga-hlēeh' lã-jëë dsa- llu' kyah' hnäh'.
 Jëeh' lã-ja- ma' jmee- dsa- ma-gyuh- kyaay' kih' hi- ma' ngēē- juu' ta-juu' kih' dsa'.

Hnøø' hnää- jne' hi- na-høøh' jnän'

(Mt. 5:38-48; 7:12)

27 'Pero jnä' jwēēhn- hnäh' lã-jëë- hnäh' hi- tääh' nuu- jee' la-.
 Wa' hnaah- hnäh' lã-jëë- hi- na-høøh' kyah' hnäh'.
 Jmee' llu' kih' hi- sa- hnää' hnäh'.
 28 Ngii' hnäh' llu' kih' hi- jwä- dso'jwii' kyah' hnäh'.
 Ngii' hnäh' kih' Dio kih' hi- jnaah- hnäh' juu' wii'.
 29 Cher'mah' hi- ga-jnoo' koo- jwoo' mo-nēh', kwēyeh' ka-läh' jyoh' jwoo'.
 Hi- cher'mah' hi- ga-jñuuh- hmih-lloo' kyah', kwēyeh' ka-läh' sa'koo- h'.
 30 Cher'mah' hi- ga-ngii' miih- he- cha- kyah', ja- kwēyeh' ba'.
 Hi- cher'mah' hi- ga-jñuuh' he- la' kyah', mo-to- ngiih' he- ja-.
 31 Lã-koo- hnooh- hnäh' jmee' dsa- kyah' hnäh', ja-ba' lã-ja- jmee' hnäh' kiyh' ka-läh'.

32 'Pero, cher'mah¹ hnaah⁻ hnäh[✓] ma⁻la⁻ hi⁻ hnää¹ hnäh[✓] ba[✓], ¿ha⁻ jmää¹ he⁻ na⁻ kyah¹ hnäh[✓]? Jëeh[✓], lä⁻ja⁻ ka⁻läh[✓] hi⁻ hña⁻ dsë¹, hnäy¹ ma⁻la⁻ hi⁻ hnää¹ hñiyy[✓] ba[✓]. 33 Hi⁻ cher'mah¹ jmeeh⁻ hnäh[✓] llu¹ kih¹ hi⁻ jmee⁻ llu¹ kyah¹ hnäh[✓], ¿ha⁻ jmää¹ he⁻ na⁻ kyah¹ hnäh[✓]? Jëeh[✓], ja⁻ba[✓] lä⁻ja⁻ jmee⁻ hi⁻ hña⁻ dsë¹ ka⁻läh[✓]. 34 Hi⁻ cher'mah¹ ga⁻mi⁻hääh¹ hnäh[✓] dsa⁻ hi⁻ laah[✓] hnäh[✓] ngëey¹ ba[✓], ¿ha⁻ jmää¹ he⁻ na⁻ kyah¹ hnäh[✓]? Jëeh[✓], ja⁻ba[✓] lä⁻ja⁻ jmee⁻ hi⁻ hña⁻ dsë¹, mi⁻hääy¹ dsa⁻ hi⁻ laay¹ ngëe¹ ba[✓]. 35 He⁻ja⁻ wa[✓] lä⁻hnaah⁻ hnäh[✓] hi⁻ na⁻høøh¹ kyah¹ hnäh[✓], jmee[✓] hnäh[✓] he⁻ llu¹ ba[✓], mi⁻hääh¹ hnäh[✓] he⁻ cha⁻kyah¹ hnäh[✓]. Ta⁻ jøø[✓] he⁻ ngëey¹ ka⁻läh[✓]. Lä⁻ja⁻ ba[✓] hñah⁻ hnäh[✓] he⁻ llu¹ jwërte. Hi⁻ leeh[✓] hnäh[✓] joø[✓] Dio hi⁻gya¹ gyuah¹ ya⁻jwii¹. Jëeh[✓], llu¹ dsëy¹ kyaah¹ hi⁻ sa⁻ kwa⁻ti⁻hmaah¹ hi⁻ lä⁻kye⁻ kyaah¹ hi⁻ hña⁻ dsë¹ ka⁻läh[✓]. 36 Wa[✓] lä⁻ñih[✓] hoh[✓] hnäh[✓] ja⁻ba[✓] lä⁻koh[✓] dsa⁻lä⁻ñih[✓] dsë¹ Tää[✓] jnän[✓].

*Sa⁻ ga⁻tëe[✓] jne[✓] kyen[✓]
kwaat⁻ kih¹ jñah[✓]
(Mt. 7:1-5)*

37 'Ta⁻ ka⁻ hnäh[✓] kwaat⁻ kih¹ jñah[✓], mah¹ sa⁻ ka¹ Dio kwaat⁻ kyah¹ hnäh[✓]. Ta⁻ jwä[✓] hnäh[✓] dso⁻jwii[✓] kih¹ dsa⁻ mah¹ sa⁻ jwä¹ Dio dso⁻jwii[✓] kyah¹ hnäh[✓]. Jmee[✓] hnäh[✓] jøh⁻ hoh[✓] mah¹ jmee¹ Dio jøh⁻ dsë¹ kih¹ dso⁻kye⁻ kyah¹ hnäh[✓]. 38 Kwëeh[✓] hnäh[✓] dsa⁻,

mah¹ kwëeh¹ Dio hnäh[✓]. Kwa¹ ba¹ Dio he⁻ sa⁻ kyaah¹ hih¹, jmeey¹ na⁻hlaah¹ llu¹, na⁻kah¹ lä⁻jiih¹ ga⁻saa¹ go⁻te⁻. Jëeh[✓], kyaah¹ ja⁻ba[✓] he⁻ llah⁻ hnäh[✓] hih¹, llaa¹ Dio hnäh[✓] hih¹.

39 Hi⁻ ga⁻hlëeh¹ Jesús dsa⁻ kyaah¹ juu¹ na⁻hmää¹ la⁻:

—¿Hee⁻ jmää¹ kih¹ jaa⁻ hi⁻ tuu¹ mah¹ lla⁻lley¹ kaah[✓] kih¹ jñah[✓] hi⁻ tuu¹? ¿Che[✓] sa⁻ täh⁻ lä⁻uu¹ neh⁻ koo⁻ too⁻? 40 Sa⁻ jøøh¹ ga⁻ discipulo lä⁻koh[✓] ga⁻ ta⁻jwoh¹ kyaay¹. Pero ma⁻la⁻ ma⁻hña⁻ tëey⁻, ja⁻ga⁻ leey¹ kwee⁻ ba[✓] kyaah¹ ta⁻jwoh¹ kyaay¹.

41 '¿He⁻la¹ jëeh[✓] wa⁻hløø⁻ he⁻ hä[✓] mi⁻në[✓] øøh¹ mah¹ sa⁻ jëeh[✓] da[✓] wa⁻hløø⁻ juuh⁻ he⁻ hä[✓] mi⁻nëh[✓] hñaah¹? 42 ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ jwiih¹ øøh¹: “Kwa[✓] da[✓] wa[✓] llen[✓] wa⁻hløø⁻ he⁻ hä[✓] mi⁻nëh[✓]”, mah¹ sa⁻ jëeh[✓] hä[✓] ga[✓] he⁻ juuh⁻ ga[✓] kyah¹ hñaah¹? ¿He⁻ ba[✓] che⁻ ta⁻juuh¹ hne⁻! Lle[✓] da[✓] jää¹ wa⁻hløø⁻ juuh⁻ he⁻ hä[✓] mi⁻nëh[✓] hñaah¹. Ja⁻ga⁻ na⁻ jëeh¹ kwee⁻ mah¹ lleh¹ wa⁻hløø⁻ he⁻ hä[✓] mi⁻në[✓] øøh¹.

*Mii¹ kih¹ jmee⁻ lii⁻ ha⁻ lä⁻ la¹
chaah¹ hma⁻
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)*

43 'Chaah¹ hma⁻ llu¹ sa⁻ hii⁻ mii¹ he⁻ hliih¹. Hi⁻ lä⁻ja⁻ chaah¹ hma⁻ hliih¹ sa⁻ hii⁻ mii¹ he⁻ llu¹. 44 Mii¹ kih¹ jmee⁻ lii⁻ ha⁻ lä⁻ la¹ chaah¹ hma⁻. Jëeh[✓], sa⁻ chooh⁻ dsa⁻ mi⁻higo kih¹ chaah¹ toø[✓], ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ chooh⁻ dsa⁻ mi⁻ jëh¹ kih¹ chaah¹ toø[✓] ka⁻läh[✓]. 45 Dsa⁻ lluu¹ hlëeyh⁻ juu¹ llu¹ jmah¹, jëeh[✓] he⁻ na⁻ ba[✓] tääh[✓] tuh⁻dsëy¹. Dsa⁻ hi⁻

hlēēh', hlēēyh' juu' hliih'
jmah', jēēh' he' na' ba' tāāh'
tuh' dsēy'. Jēēh' he' na' mah'
neh' tuh' dsē' dsa-, he' ja' ba'
hlēēyh'.

Juu' na' hmää' kih' hne'
(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ '¿He-la' tēēh' hnāh' kin',
"Dsa-jōōh' kyaan', Dsa-jōōh'
kyaan'" mah' sa' jmeeh-
hnāh' lā-jē' he' jwahn'?
⁴⁷ Jwēēhn' hnāh' ha' lā-
laa' hī- gwa' go-nūy' juu'
kin' mah' jmeey' lā' jwahn'.
⁴⁸ Laay' lā' koo- jaā- dsa- hī-
ga' jmee' koo- hne-. Ga' gyuy'
ñiīh' nē' kuū' hloo-, mah'
ga' chiyh' ma-tiī' kih' nē'
kuū' ja-. Ma' ga' juuh' jmiī-,
ga' hlāh' hne' ja-. Pero ni'
miih- sa' ga' jeh', jēēh' ma'
chih' hwēh- nē' kuū' hloo-.
⁴⁹ Pero hī- nuu- juu' kin'
mah' sa' ga' jmeey' he', laay'
lā' koo- jaā- dsa- hī- ga' jmee'
hne' kih' nē' gwaah' jmah'.
Ni' sa' cha- ga' chiyh' ma-tiī'
kih'. Ma' ga' juuh' jmiī-,
ga' hlāh' hne' ja- kyaah' be'
mah' ga' toh', lā' jiih' ga' hee'
go-te- -ga' jāh' Jesús.

7

Ga' mi' hlāā' Jesús moz'
kyaā' juu' hlōō'
(Mt. 8:5-13)

¹ Ma' ga' dsaa' ga' hlēēh'
Jesús lā-jēē' dsa-, ngooy' ta-
Capernaum. ² Jee' ja- ma'
gya' jaā- juu' hlōō' hī- ma'
chaa- jaā- moz' kyaā' hī-
ma' hnāy' jwēte. Moz'
he' ma' ngoo' ga' juu' ma'
ja- kiyh'. ³ Ma' ga' nuu'

juu' hlōō' he' hlēēh' dsa-
kih' Jesús, ga' cheey' ko-llaa'
dsa-gyūh' kyaā' dsa- judiu
mah' na' chuuy' kyaah' Jesús
he' dsooy' mi-hlāāy' moz'
kyaay'. ⁴ Ma' ga' llā-nāā'
dsa- he' jee' ma' gya' Jesús,
cha-miīh- ga' chuuy' kyaah',
ma' jāyh':

—Ma' ra' he' ga' tēē' ba'
hne- kwah' be' kih' juu' hlōō'.
⁵ Jēēh', hnāy' ba' lā-jēē-
dsa-goo- jne' hī- ga' jmeey'
koo- gwah- māh- kyaā' jnāāh'
'.

⁶ He-ja- ngoo' ba' Jesús
kyaah' dsa- he'. Ma' ngoo'
ya-jāyh' jee' gya' juu' hlōō'
he', lā' chah' ja- ga' chee' juu'
hlōō' he' ome' kyaā' mah'
na' chiyh' Jesús lā-la-:

—Dsa-jōōh' kyaan',
ma-jan' mada' kih' juu' hlōō',
jāyh', ta' jmee- bii' goh' lā-
ga'tē' oo'. Ni' miih- sa' cha-
he' laa' jnā' mah' go'heh'
cha'neh' kin'. ⁷ He-ja- sa'
ga'tuu- dsēn' ma' niin' hñiin'
ma' na' jēēn' hne-. Lee-
ba' koo- hlēēh' ba' hne-, jā'
kih' moz' kyaan'. ⁸ Jēēh'
jnā' ka-lāh', chaa- hī- jmee-
mada' kin', hī- tāāh' hlōō'
hī- jmeen' hih' kih'. Wa'ra-
ga' jmeen' hih' kih' jaā-:
"Gwa- jee' oo-", dsooy' ba'.
Wa'ra- ga' jwīn' jñah': "Ña-
ta' la-", jāy' ba'. Hī' wa'ra-
ga' jwīn' moz' kyaan': "Jmee'
he' la-", jmeey' ba'.

⁹ Ma' ga' nuu' Jesús juu'
ja-, ga' lā-dsaa- dsēy' kih' juu'
hlōō'. Mah' ga' siyh' lā-jēē-

hi- ma' chaa' kaah' kiyh' jee' ja-:

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', lä-kaa- hwa' Israel sa- ma-jeen' ni- jaa- dsa- hi- dsoo' dsë' lä-koö- dsoo' dsë' juu' hløø' oo'.

¹⁰ Ma' ga'lla-nää' dsa- he' cha'neh- kih' juu' hløø', ga-jëey' ma-jä' go-te- kih' moz- kyaay' hi- ma' dsaah' he'.

Ga-mi-jüh' Jesús jaa- jo-ñuuh' dsa-më' hñi'

¹¹ Ma-ngëë' he- ja-, ga-he' Jesús jwë' ngoo' ta- jee' jwii- he- chee- Nain, kyaayh' discípulo kyaay' hi- jwëë' jwërte dsa- ga-jmee' ko-jøh' kyaayh'. ¹² Lä- ma' ga-tëëy' chuuh' jwii- ja-, ga-jeey' dsa- hi- ga-nää' ga-haa' jaa- hñi' hi- ma' laa' jaa- gyuu- koö- mëe' kyaa' jaa- dsa-më' hñi'. Hi- jwëë' jwërte dsa- hi- chaa- jee' ja- ma' jmee- ko-jøh' kyaayh'. ¹³ Ma' ga-jëë' Dsa-jøøh' jnän' dsa-më' he', ga-lä-nih' dsëy' kiyh' mah' ga-siyh':

—Ta- hooh'.

¹⁴ Lä-chah' ja- ngoo' Jesús chuh- kih' dsa- hi- ma' kye- goo' mah' ga-sooyh'. He-ja- ga-noo- dsa- hi- ma' jaa- hñi' he'. Ja-ga' ga-jäh' Jesús siih- hñi' he':

—Chih-mäh', jnä' hlëehn' hne-. Noo-.

¹⁵ Lä-chah' ja-, ga-gya- chih- hi- ma' na-juu' he' mah' ga-løøy' hlëëyh'. Ja-ga' ga-jäh' Jesús siiyh- chooy':

—Hii-la- chih- kyaah'.

¹⁶ Lä-jëë- ba' ga-lä-goh'. Ga-løøy' jmeey- juuh- kih' Dio, ma' jäh':

—He- ba' che- jøøh' hi- ngëë- juu' kih' Dio hi- ma-ya-hëë- jee' jnän' la-.

Hi- ma' jäh' lä-la- ka-läh':

—Ma-ja- Dio kway- be' kih' dsa- kyaay'.

¹⁷ Ga-hii' jwërte juu' kih' Jesús lä-kaa- hwa' Judea kyaah' jwii- he- tääh' lä-ku' lä-jii' jee' ja-.

Ga-chee' Jwaa- dsa- kyaay' na'hlëëyh' kyaah' Jesús

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Lä-jë- juu' la- ga-nuu' Jwaa- ga-jmeeh' discípulo kyaay'. He-ja- ga-tëëyh' uu' discípulo. ¹⁹ Ga-cheey' kih' Jesús mah' na-ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' hne- he' hi- nøø' juu' jä- o che' jaa' jnääh' jñah'?

²⁰ Lä-koö- ma' ga'lla-nää' dsa- he' jee' ma' gya' Jesús, ga-siyh':

—Jwaa- hi- ma' choo- jmii- ma-cheey' jnääh' mah' ngii' jnääh' juu' kyah': “¿Che' hne- he' hi- nøø' juu' jä- o che' jaa' jnääh' jñah'?”

²¹ Ja-ba' hor- ja- ga-mi-hlää' Jesús jwëë' dsa-dsaah', dsa- hi- ma' jëë- wii' kih' na-ku' na-ngii' dsoo', dsa- hi- ma' kye- jmi-lle' hñih'. Hi- ga-näy' mi-në' jwëë' dsa-tuu'. ²² Ja-ga' ga-jeeh- Jesús juu' kih' hi- ga-chee' Jwaa- he', ga-siyh':

—Go-nää' hnäh', mah' go-jmeeh' juu' kih' Jwaa- lä-jë- he- ma-nuuh- hnäh' hi- lä-jë- he- ma-jëeh- hnäh'

la-. Hi- tuu' ma-jëëy~
ba', hi- jluuh' ma-ga-näay'
ba', ma-hlaa' ba' hi- ma'
dsaah' dsoo' hmih' høø-,
hi- gwi' ma-nuuy- ba', hi-
ma-juu' ma-lä-jiyh' ba', hi-
hi- tä-nee' ma-nuu- bih'
ju'hmëë'. 23 Llu' la' kih' hi-
sa- jmee- to' dsë' kwaat~ kin-
-ga-jäh' Jesús siyh'.

24 Lä-koo- ma' ga-nää'
discípulo kyaa' Jwaa- he',
ga-løø' Jesús hlëëh~ dsa- kih'
Jwaa- mah' lä-dsooh~ dsëy'
ha- lä- ma-laay', ga-jäyh':

-¿Ha- lä- laa' hi- na-jëëh'
hnäh' ma' na-nääh' hnäh'
jee' oo- hwa' ki-? ¿Che' ma'
laay' lä-koh' hma-tah- he-
gwa-gyaa' lle'? 25 ¿Cher'mah'
sa- laay' lä-ja- hi- na-jëëh'
hnäh', ha- ba' lä- laay' ja-?
¿Che' ma' laa' jaa- dsa-nuuh-
hi- ma' këh- hmih- llu'?
Ñe' ba' jne', lä-jëë- hi- këh-
hmih- llu', hi- tääh' llu', hi-
he' tääh' cháneh- kih' rey
ba'. 26 He-ja-, ¿hee- ba' laa'
hi- na-jëëh' hnäh'? ¿Che' laa'
ja- hi- ngëë- juu' kih' Dio?
Jnä' jwëëhn~ hnäh' laay' ba'.
Hi- ma-ra- he- laay' jøøh' ga'
lä-koh' ga' jñah' hi- ma' ngëë-
juu' kih' Dio. 27 Jëëh', Jwaa-
he' hi- na-sih- kih' lä-la':

Chëen- jaa- hi- dsa-kwa- juu'
kin-.

Hi- he' dsoo' ta- cháneh'
mah' mi-lluy' jwë'
kyah'.

28 Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn~
hnäh'. Jee' kih' lä-jëë- hi-
ga-lä-chaa- kih' dsa-më', sa-
chaa- hi- ngëë- juu' kih'

Dio hi- jøøh' ga' lä-koh' ga'
Jwaa- hi- ma' choo- jmih-.
Pero hi- laa' mah' ga' kih'
gyuuh' ya-jwih', hi- he' jøøh'
ga' lä-koh' ga' Jwaa-.

29 Lä-jëë- dsa- hi- ga-nuu'
kih' Jwaa- lä-kye- hi- ma'
koo' ku'sih- ga-jmee' dsoo'
dsë' kih' Dio, ga-heeyh- saay-
jmih- lä-koo- ga-jäh' Jwaa-.

30 Pero dsa- fariseo kyaah'
dsa- hi- kyuuh- ley ga-jmeey'
ta- koo' ba' he- ma' jmee' Dio
kiyh'. Sa- ga-lä-hnøøy' ma'
saay- jmih-.

31 Mah' ga-jäh' Dsa-jøøh'
jnän':

-Jee' la- jwëëhn~ hnäh'
ha- lä- laa' dsa- hi- chaa-
na'. Lä-la- ba' laay'. 32 Dsa-
hi- chaa- na' chaayh- miih-
lä-koh' chih- hi- tääh'
je'hmooh' hi- tooh~ miih'
kyaah' dsa-kyaa'yh'. Jäyh':
"Ma-juu' jnääh' su- he- jmee-
jëë- hoh' hnäh' kyaah' luu'
hma-ta- pero sa- ga-hiuh'
hnäh' ma' jmeeh' hnäh'
ja'. Ma-hä' jnääh' su- he-
ti-meeh- dsë', ni- lä-ja- sa-
ma-hooh' hnäh'", jäh' chih-
siyh' dsa-kyaa'yh'.

33 'Lä-ja- ka-läh' jmee-
dsa- hi- chaa- na'. Jëëh',
ja' Jwaa- hi- ga-kuh- ga-hih'
miih- go-te' mah' ga-jäh'
dsa- kiyh': "Kyey- jmi-llë'
hlih'."

34 Lä-ja- ka-läh',
ja' Hi-ga-lëë-ngo' la- hi-
kuh-hih- na-tee' kih' mah'
jäh' dsa- kiyh': "Jlaay' ngëë',
mah' lla-heeyh- ka-läh'.
Jwayh' kyaah' lä-jëë- hi- koo'
ku'sih-, hi- laay' ome- kyaah'

dsa- wa' hi- cha- hi-", jäh' dsa- hi- chaa- na'. ³⁵ Pero kyaah' he- jmee' Dio, lii- llu' ba' huu'dsë- kiyh' -ga-jäh' Jesús.

Ga-kuh- ga-hih' Jesús cha'neh- kih' Simón, jaq- dsa- fariseo

³⁶ Ga-chuu' jaq- fariseo kyaah' Jesús mah' dsooy' cha'neh- kiyh', dsa-kuh- dsa-hiyh' kyaayh'. Lä- ma' ga-hey' cha'neh- kih' fariseo he', ga-gyay- në' mes-. ³⁷ Hi- ja-ba' jee' jwii- ja-, ma' chaa- jaq- dsa-më' hi- ma' kaaah- wa' hi- cha- hi-. Pero lä-koq- ma' ga-nuuy' he-gya' Jesús kuh-hih- kyaah' fariseo he', he-ja- ngooy' jee' ja-, ma' kyey- koq- së' jmii- mi-jwii-. ³⁸ Ga'llooy' hooyh- huu' ti' Jesús, lä-jiih' ga-lä-gyuh' ti' Jesús kyaah' jmii- he- ga-tuu- mi-nëy'. Ga-mi'kiyh' kyaah' jnu- lley'. Ja-ga' ga-chuyh' ti' Jesús mah' ga-huuy' jmii- mi-jwii-. ³⁹ Ma' ga-jëe' fariseo lä-koq- jmee- dsa-më' he', ma' jmeey- huu'dsë-: "Wa'ra- jäh' kih' Jesús laa' jaq- hi- ngëe- juu' kih' Dio, lä-liiyh' ha- lä- laa' dsa-më' hi- gya' chu-bë- tiy'. Che' sa- nëy-, he- hlih' jmah' ba' jmee- dsa-më' na-", ma' laay'. ⁴⁰ Ja-ga' ga-jäh' Jesús siyh':

-Cha- koq- mi'juu' he- jwëehn- hne-, Simón.

-Chiih' jnä', Ta-jwoh' -ga-jäh' Simón.

⁴¹ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

-Uu' dsa- ma' ää- kih' hi- cha- kuu'. Jaq- hi- he', ma' ää- hña' hña-loo' kuu'. Hi- jñah' he' ma' ää- to'lo-gya'. ⁴² Sa- ma' cha- he- kyaah' ma' mi-hmaah- dsa- he'. Hih' dsa- cha- kuu' he' ga-jney' lä-ja- ba' kwaan- kih' lä-uu'. Jäh' da' koq-. ¿Hii- jaq- jee' lä-uu', hnäy' cha-gamiih- dsa- cha- kuu' he'?

⁴³ Ga-jäh' Simón:

-Go- laan- hi- ma' ää- cha-gamiih- kuu' kiyh'.

-He- dsoo' na- kyah' -ga-jäh' Jesús.

⁴⁴ Ja-ga' ga-jëeh- Jesús hñii', ga-jëey' dsa-më' he', mah' ga-siiyh' Simón:

-Jiih' da' nëh' mah' jëe- dsa-më' la-. Lä-koq- ma-hen- cha'neh- kyah', sa- ma-kwëeh- jnä' jmii- he- ma' jñii' tinn-. Pero dsa-më' la-, ma-huuy' jmii- he- haa' mi-nëy' mah' ma-chey' kyaah' jnu- lley'. ⁴⁵ Hne- sa- ma-chuh' kin-. Pero dsa-më' la-, lä-jiih' ma' ga-hey' cha'neh- la-, sa- ma' tay- chuyh' tinn-. ⁴⁶ Sa- ma-huuh- aceit ka'llen-, Pero dsa-më' la-, ma-huuy' jmii- mi-jwii- ma-tinn-. ⁴⁷ He-ja- jwëehn- hne-. Ma-ke- ma-jmeey' cha-miih- dso'kye-, ma-na-che' ba', jëeh' cha-miih- ma-lä-hnäy' jnä'. Pero jaq- hi- ma' ää- miih-, miih- go-te- ba' hnäy' hi- ma-jmee' jöh- dsë' kiyh'.

⁴⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús siih- dsa-më' he':

—Ma-na-che' ba' dso'kye-
kyah'.

49 Jñah' hi- ma' na-teeh'
kyaay', ga-løoy' ngiiy' juu'
kih' dsa-kyaayh':

—¿Hee- laa' dsa- na-, che'
lä'kye- dso'kye- kih' dsa-
chey'?

50 Pero ga-jäh' Jesús siih-
dsa-më' he':

—Kih' he- ma-lä-dsoo'
hoh', ma-laah' hne- kih'
dso'kye-. Gwaah- ba' hne-
llu'.

8

*Ma' chaa- dsa-më' hi- ma'
jmeë- ta-he' kih' Jesús*

1 Ma-ngëë' he- ja-, ngoo'
Jesús lä-kaa- jwii- kaah' jwii-
mäh- na'kway- ju'hmëë',
ga-hlëëyh' dsa- lä-koö- jää'
Dio dsa- lä-hih- kih'. Hi-
lä-jëë- gya-tuu' apóstole ma'
jmeë- ko-jøh' kyaayh'. 2 Hi-
ma' jmeë- ko-jøh' kyaah'
Jesús ko-llaa' dsa-më' hi-
ga-hwëëy- jmi-lle' hliih' kih',
kyaah' hi- ma' dsaah' ka-läh'.
Jee' kih' dsa-më' he' ma'
hää' María hi- ma' tëëyh-
Magdalena, hi- ma' jää- gyeë'
jmi-lle' hliih'. 3 Ma' hää'
Juana ka-läh', hi- ma' hää'
më' Chusa. Chusa he' ma'
kye- miih- ta' kih' Herode.
Hi- ma' hää' Susana, kyaah'
jwëë' ga' dsa-më' hi- ma'
jmeë- ta-he' kih' Jesús.

*Juu' na-hmää' lä-koö- la'
kih' dsa- hi- jñee- mi'ju-*

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

4 Jwëë' jwërte dsa- hi-
ya-nää' lä-kaa- jee' jwii- kih',
hi- ga-kuh' jee' ma' cheh'

Jesús. He-ja- ga-siiyh' kyaah'
juu' na-hmää' la-:

5 —Jaa- dsa- ngoo' ga-jñee'
mi'ju-. Jee' ngooy' jñeey-
mi'ju- ja-, ga-saa' miih-
cha'jwë'. Ma' ga-ngëë' dsa-,
ga-hee' ga-soyh' kih' mi'ju-
ja-, hi- ga-jñaa' ta' hi- hëë-
gyuuh' ga-kuyh-. 6 Jyoh' mi'
ju- ga-saa' né' gwaah' he-
nøø' miih- né' kuu'. Ga-hya-
ba' mi'ju- ja-, pero chah' ba'
ga-lä-ki- kih' he- sa- gyuh'
gwaah' ja-. 7 Hi- jyoh' ka-läh'
mi'ju- ga-saa' jee' chaah' too'.
Ga-kwaa' ga' chaah' too' ja-,
he-ja- ga-uu- chaah' kih' jee'
na'too'. 8 Hi- jyoh' mi'ju- ja-,
ga-saa' jee' la' hwa' jmah',
he- ja- ba' ga-hii', ga-kwa'
hña-loo' mi' lä-koö- chaah'.

Ma' ga-dsaa' juu' he- ma'
kway- ja-, ga-hlëëyh' koö-
ki-gaa-, ga-jäyh':

—Hi- hnøø' heeh- juu' la-,
wa' heeyh-.

9 He-ja- ga-ngii' discípulo
juu' kiyh' ga-siiyh':

—¿Hee- hnøø' jäh- juu'
na-hmää' he- ma-kwah'
na-?

10 He-ja- ga-jäyh':

—Hnäh' ba' na-ngëh' hnäh'
jwë' lä-kyuuh- hnäh' ha- lä-
jää' Dio hnäh' lä-hih- kih', he-
sa- ma' kyuuh- dsa- jää'. Pero
hi- jñah', hlëëhn' kyaah' juu'
na-hmää' ba'. Lä-ja-, ma-ke-
he- ga-jëëy-, sa- lä-jnä' kiyh'.
Hi- ma-ke- nuuy-, ni- lä-ja-
sa- lä-ngëëy'.

*Ga'jmeeh' Jesús juu' he-
hnøø' jäh' juu' na-hmää' kih'
hi- na'jnee' mi'ju-*

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

11 'Lä-la- hnøø' jäh' juu'
na-hmää' ja-. Mi'ju- ja- la'
kwaat~ juu' kih' Dio. 12 Hi-
mi'ju- he- ga'saa' cha'jwë'
la' kwaat~ dsa- hi- ga'nuu'
juu' kih' Dio. Mah' chah'
ba' gwa' hi-sa'llu' jnuuyh~
juu' he- ma-na-jnää' neh-
tuh-dsäy'. Mah' sa- lä'heey'
juu' kih' Dio hi- lä'ja- sa- lääy'
kih' dso'kye-. 13 Heh' mi'ju-
he- ga'saa' nē' gwaah' he-
nøø' miih- nē' kuu'. Lä'ja-
lää' dsa- hi- nuu- juu' kih'
Dio. Jëë- ba' dsëy' lä- ma'
to-nē' ga'nuuy'. Hi- he' lää'
lä'koō- he- sa- cha- jmoo'
kih'. Heeyh- ko-hwëë' juu'
kih' Dio. Pero wa'ra- ja'
he- wii' nē' kiyh', beey' Dio.
14 Heh' mi'ju- he- ga'saa' jee'
kih' chaah' toō' ja-, lä'ja-
lää' dsa- hi- nuu- juu' kih'
Dio. Pero ma- miih- lä'ja- ba'
dsa-lä-øøy' kih' Dio. Kih' he-
kye- gyih' huü'dsē- lä'chay-
kuu', hi- tih- dsëy' lä'jē- he-
cha- jmi-gyuu' la-. He-ja-
ni- miih- sa- ga'jmää' kiyh'
heh' juu' he- ga'nuuy' ja-.
15 Pero mi'ju- he- ga'saa'
hwa' llu', lä'ja- lää' dsa- hi-
nuu- lä'kaa- tuh-dsë', ngoo'
bih' chooyh- koō- hweh- juu'
he- ga'nuuy' ja-. He-ja- ba'
ja- jmeey' cha-miih- ta' llu'
kih' he- kwëeh- dsëy'.

Juu' na-hmää' lä-koō- la'

kih' wa'je-

(Mr. 4:21-25)

16 'Ni' jaa- sa- hih- je- mah'
jlëy' kyaah' koō- kyaah', ni-
sa- chiyh' neh- jii'. He- chiyh'
jee' nii' ba' mah' lä'jnä' kih'
lä'jëë- hi- dsa-taah' cha'neh'.
17 Lä'jē- he- na-hmää', lloo-
koō- jmiü' lä'jnä'. Hi- lä'jē-
he- sa- jnä', la' kwaat~ lä'jnä'.
18 Kye- da' hnäh' kwaat~ kih'
juu' he- nuuh- hnäh'. Jëeh',
lä'jëë- hi- ngëë' miih-, hi-
he' lä'ngëë' cha-ga'miuh-.
Lä'jëë- hi- jmee- ngëë',
lä'kye- he- ja- llaa' ba'.

Øøh- Jesús kyaah' chooy'

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

19 Ga'lla-näa' øøh- Jesús
kyaah' chooy' jee' ma' kway-
juu'. Pero sa- ga-la' ma'
lla-näay' chuh- kiyh', kih' he-
ma-tääh' jwëë' dsa-. 20 Ga'he'
jaa- hi- na'jmeeh' juu' kiyh',
ga-jäyh':

—Hii' maa` kyaah' kyaah'
øøh' tääh' ka'hne-, hnøøy'
jëëy' hne-.

21 He-ja- ga'jeeyh- kih'
dsa- he', ga-siiyh':

—Hi- nuu- juu' kih' Dio
mah' jmeey' he', hi- he' ba'
lää' maa` kyaan-, hi- he' ba'
lää' øøhn'.

*Ga'jmeë' Jesús hih' kih' lle'
mah' hii' tii'*

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

22 Koō- jmiü' ja-, ga'he'
Jesús neh- koō- na'moo'
kyaah' discípulo kyaay' mah'
ga-siiyh':

—Wa' haan' ta- hngaah'
ko-taa- jmi-juuh- la-.

Mah' ga' naäy'. ²³ Ta' ko' jiih' ga' naäy' ne' jmi' ja', ga' gwii' Jesús. Ni' juu' ga' sa' hii' ma' ja' koo' lle' tä' ne' jmi' ja'. Ga' hii' goo' jwërte kiyh' he' ma' hmäy' cha' jmi' ja'. ²⁴ He' ja' ga' chaay' Jesús jee' ma' na' gwiiy', ga' jäh':

—Ta' jwoh', ta' jwoh'. Ngoo' ga' juu' jne' jee' la'.

Ma' ga' nooy', ga' jmeey' hih' ga' jä' ti' lle', hi' ga' jmeey' hih' kih' jmi' ka' läh'. Lä' chah' ja' ga' jä' ti' go' te'.

²⁵—Miih' go' te' ma' lä' dsoo' hoh' hnäh' —ga' jäh' Jesús siiyh' discípulo kyaay'.

Peer' ga' lä' goyh' hi' ga' jee' dsayh'. Mah' ma' jäh' siiyh' dsa' kyaayh':

—¿Hee' laa' dsa' na' he' liyh' jmeey' hih' kih' lle' hi' jmeey' hih' kih' jmi', hi' lä' ja' nuuh' kiyh' ka' läh'?

Dsa' hi' ma' kye' jmi' lle' hlih' chee' Legión

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Ja' ga' ga' la' naäy' jee' tääh' dsa' hi' chee' gadareno. Hwa' kih' hi' he' jä' ta' hngaah' jmi' kih' hwa' Galilea. ²⁷ Ma' ya' hëe' Jesús neh' na' moo' jee' la' cha' hoo' jmi' ja', ja' ja' dsa' hi' ma' cha' jee' jwii' ja' ga' mi' jee'. Ma' lä' hii' jøø' jmi' lle' hlih' kiyh'. Sa' cha' hmiih' ma' këyh'. Sa' ma' gyay' cha' neh'. Ma' gyay' jee' la' to' høø' kih' hli' ba'. ²⁸ Lä' koo' ma' ga' jëe' Jesús, ga' hooyh' kii' mah'

ga' jwäy' hñiiy' cha' ne' Jesús, ga' hlëeh' ki' gaa':

—¿Hee' hnooh' jmeeh' kin', Jesús, Joo' Dio' hi' gya' gyuhh'? Ta' jmeeh' hñaa' hoh', ta' jmeeh' jnä' —ga' jäh' jmi' lle' hlih' he'.

²⁹ (Jëeh', ma' ngëe' ma' jmeeh' Jesús hih' kih' jmi' lle' hlih' he' jää', he' ya' hëe' kih' dsa' he'. Ma' lä' hii' heeh' jmi' lle' hlih' he' wii'. Ma' ke' ma' hñuu' dsa' gooy' kyaah' caden' hi' ma' gwëy' tüy' kyaah' jwi' hma' he' hë' too', he' ma' hnäy' ba' ja'. Hi' ma' jøø' jmi' lle' hlih' kiyh' ta' hwa' kii' jee' sa' kwa' ni' miih'.) ³⁰ He' ja' ga' ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Hee' cheeh' hne'?

—Jwëe' chee' jnääh' — ga' jäh' jmi' lle' hlih' he'.

Ga' jäh' lä' ja' kih' he' ma' laa' jwëe' jwërte dsa' hlëeh' hi' ma' tääh' tuh' dsë' dsa' he'. ³¹ Ga' chuuy' kyaah' Jesús mah' sa' ma' cheey' cha' je'.

³² Moh' ja' ma' tääh' koo' nää' ñe' ma' kuh' nuu'. He' ja' ga' chuuy' jmi' lle' hlih' he' kyaah' Jesús mah' kway' jwë' dsa' taayh' kih' ñe' he'. Ga' kwa' ba' Jesús jwë'.

³³ Ga' hwëe' jmi' lle' hlih' he' ga' naäy' ga' taayh' tuh' dsë' ñe'. Lä' chah' ja' lä' jëe' ñe' he' ga' kyuu'. Ma' ga' tëe' koo' lle' hwa', ko' dsoo' jwë' ba' ga' saay' lä' ga' tē' cha' jmi' juuh'. Jee' ja' ga' juuy' neh' jmi'.

³⁴ Dsa' hi' ma' tääh' hää' ñe' he', ma' ga' jëe' ga' la'

lä'ja-, ga'näay` ko'chih'
 cha'hliiy` na'jmeeyh' juu'
 ta'jee' jwii` hi' lä'kaa` kih'
 hi` ma' tääh' jee' nuu` kih'.
 35 He'ja- ga'hwëë- dsa-
 na'näa' na'jëy- ha- lä' ga-la'.
 Lä'koo- ma' ga'tëë' dsa-
 chuh` kih' Jesús ga'jëy' dsa-
 hi- ga'hwëë- jmi'lle' hlih'
 kih' he'. Ma' gya' huu' tii' Jesús,
 ma'kyeyh' hmiih-, hi' ma-jä'
 kiyh'. He'ja- ga-lä'goh-
 lä'jëë- dsa-. 36 Dsa- hi-
 ga'jëë', ga'jmeeyh' juu'
 ha- lä' ga-la' he- ga'hlaa'
 hi- ma' kye- jmi'lle' hlih'
 he'. 37 He'ja- lä'jëë- dsa-
 gadareno ga'chuuy' kyaah'
 Jesús mah' wa' llaayh' kih'
 ta'jee' jyoh', jëeh' ma' goyh-
 jwërte. He'ja- ga-he' Jesús
 neh- na'moo' ngaah' bih'.
 38 Dsa- hi- ga'hwëë- jmi'lle'
 hlih' kih' he', ga'chuuy'
 kyaah' Jesús mah' ma' kway'
 jwë' ma' dsooy' kyaayh'. Pero
 Jesús ga'jmeë' mada- kiyh',
 he- jäy' ba'. Ga-jäyh':

39 -Gwaah- cha'neh-
 kyah'. Go-jmeeh' juu' kih'
 dsa-, ha- koo- sa' juuh- he-
 ma-jmeë' Dio kyaah' hne-.

He'ja- ngaayh', ga'løoy'
 jmeeyh' juu' lä'kaa- jee'
 jwii- ha- koh' sa' juuh- he-
 ga'jmeë' Jesús kiyh'.

*Jō-mii' Jairo kyaah' jaa-
 dsa-më' hi-ma' dsaah'*

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

40 Ma' ga'lloo' Jesús ta-
 hngaah' ko'taa-, peer-
 jwëë' dsa- ma' tääh' jäy-
 he'ja- ga'heeh- dsih' lä'kaa-
 tuh-dsë'. 41 Jee' ja- ga'lloo'

jaa- dsa-nuuh- hi- chee-
 Jairo hi- ma' laa' ta' kih'
 gwah-. Dsa- he' ga'juuh'
 jnyë' cha'në' Jesús, ga'chuuy'
 kyaah' mah' dsooy' cha'neh-
 kiyh'. 42 Ma' chaa- jaa-
 jo-miiy- hi- ma' laa' gyuu-
 koo- mëë' kyaay'. Chih-më'
 he' ma' hää' koo- gya-to'
 ji-ñe-. Hi- he' na- kyaä' ngoo'
 ga'juu'.

Jee' hää' Jesús jwë' ngoo'
 kyaah' Jairo, peer- na-läa'
 na-jlëë- bih' dsa-, jëeh'
 jwëë' jwërte dsa- hi- ga'näa'
 kyaayh'. 43 Jee' kih' dsa-
 he' ma' hää' jaa- dsa-më'
 hi- ma-hya- gya-to' ji-ñe-
 dsaah' dsoo' kih'. Dsa-më'
 he' ga-mi'lla- lä-jë- go-te'
 he- ma' cha- kiyh', ga'heey'
 kyaah' të-më-. Pero ni- jaa-
 të-më- sa- ga-lih' ma' jmeë'
 më- kiyh'. 44 Ga'llooy' ta-
 ka'luu' Jesús mah' ga'suy'
 miih- cha'gooy- cha'hoo'
 sa'hmiih- kiyh'. Lä'chah' ja-
 ga'hna' he- ma' jëy- dsoo'
 kiyh'. 45 He'ja- ga-jäh' Jesús:

-¿Hi- na- hi- ma-su'
 cha'hoo' sa'hmiih- kin'?

Pero ni- jaa- sa- ga-bääh-
 hñii'. He'ja- ga-jäh' Pee'
 kyaah' lä-jëë- dsa- kyaayh':

-Ta-jwoh', jwëë' dsa- hi-
 dsa-kya- dsa-jnaah' hne-
 mah' jwah': "¿Hi- na- ma-su'
 cha'hoo' sa'hmiih- kin'?"

46 He'ja- ga-jäh' Jesús:

-Chaa- jaa- hi- ma-su'
 sa'hmiih- kin-. Jëeh'
 ma-lä-liih- heh' be' kin-
 ma-mi-hlää' jaa- dsa-.

47 Ma' ga-lä-jnäa' dsa-më'
 he', goh- bih' ngooy'

na'juuyh' jnëy' cha'në' Jesús. Ga'jmeeyh' juu' cha'në' lä'jëë' dsa-, he- kih' ja- he- ga'tëëy' cha'hoo' hmiih- kih' Jesús. Hi+ ga'jmeeyh' juu' he- ga'jä' kiyh' lä'chah' ja-.
48 He-ja- ga'jäh' Jesús siiyh':

—Ma-hlaah' ba' hne- he- ma' dsaah', lä'llu' he- ma-lä-dsoo' hoh'. Gwaah- ba' hne- kyah' lä'kaa- tuh-hoh'.

49 Lä- ma-cheh' ba' Jesús hlëeh', ma' ga'lloo' jaa- moz' kyaah' hi- ma' laa' ta' kih' gwah', mah' ga'jmeeyh' juu' kih' Jairo, ga'siyyh':

—Ma-juu' ba' gyuu- më' kyaah'. Mo'to' kwa- ga' ta' kih' Ta-jwoh' na-.

50 Ma' ga-nuu' Jesús juu' he- ma-kye- dsa- he', ga'siyyh' Jairo:

—Ta- ka- huud'së-. Jmee' dsoo' hoh' ba'. Mah' jëeh' lä'jiih' ba' chih-më' kyaah'.

51 Ma' ga-he' Jesús cha'neh' kih' Jairo, sa- ga'kway' jwë' ma' dsa-taah' jñah' dsa-. Ma-la- Pee' kyaah' Jacobo kyaah' Jwaa- hi- kyaah' cho'jmii- chih-më' hi- ma-na-juu' he' ba' ga'taah'.

52 Ga-lä'jëë' ba' hi- tääh' jee' ja- ma' ki-hooh- kih' chih-më' he'. He-ja- ga'jäh' Jesús siiyh':

—Ta- hooh- hnäh'. Chih-më' na- sa- na-juuy', he- na-gwiiy- ba' na-.

53 Ga-mi'kwah' ba' dsa- kih' Jesús ma' ga-nuuy' juu' ja-. Jëeh', ñe- bih' he- ma' na-juu' go-te- ba' chih-më'

he'. 54 Mah' ga-sooh' Jesús goo- chih-më' he', ga-hlëëyh' ki-gaa-, ga'jäyh':

—Chih-më', noo-.

55 He-ja- joh' ka-läh' jmi-lle' kiyh'. Lä'chah' ja- ga-lä'jiiyh', mah' ga-nooy-. Ja-ga' ga'jmeey' Jesús mada- kwëëyh' he- kuyh'. 56 Peer- ga-jëë' dsah- cho'jmii- chih-më' he'. Hi+ ga'jmeey' Jesús mada- mah' sa- kooyh' juu' kyaah' ni- jaa- he- ga-la' lä'ja-.

9

Ga-cheey' Jesús lä'jëë- gya-tuu' na'kwa-juu' (Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

1 Ga-jøøh- Jesús lä'jëë- discípulo kyaay', ga-kwëëyh' be' mah' jmeey' hih- hwëë- hi-sa'llu' hi- jmeeh- dsa- hi- ga-kwëëyh' be' mah' mi-hlääy' dsa-dsaah'.

2 Ga-cheey' mah' dsa-kway- juu' ha- lä' jää- Dio dsa- lä'hih- kih', hi- lä-kye- he- mi-hlääy' dsa-dsaah'.

3 Ga-jäh' Jesús siih' lä'jëë':

—Ta- ka- hnäh' ni- miih- kih' cha'jwë'. Ta- ka- hnäh' hma-hu', ta- ka- hnäh' hmih-tuh-, ta- ka- hnäh' he'ñiih', ni- kuu', ni- ta- ka- hnäh' jyoh' lëë' hmiih- kyah' hnäh'. 4 Wa' he- cha- he- hne' jee' lla-nää' hnäh', ja- go-taah' hnäh' ha- koo- jiih' lä'hëëh' hnäh' jee' ja-.

5 Cher'mah' cha- koo- jee' jwi- jee' sa- heeyh' hnäh', ja- hwëëh- hnäh' go-te- jee' ja-. Ja- hlah' hnäh' wa-hløø-

he- na-beh~ tiih' hnäh' mah'
jmeē' lii- he- ma-la' kwaat~
kih' bih' ja- —ga-jäh' Jesús
siiyh' discipulo kyaay'.

6 Ja-ga' ga-taayh' jwē',
ga-näay' lä-koo- lä-koo- jwii-
kway' ju'hmēē' kih' Dio,
ma-la- mi-hläay' dsa-dsaah'
lä-kaa- jee' ga-näay'.

*Herode ga-jmeē' huu'dsē-
he-ma-lä-jiih' Jwaa'*

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

7 Herode hi- ma' laa' l-
lle'moh', ga-nuu' lä-jē- he-
ma' jmeē- Jesús. Sa- ñey-
he- huu'dsē- ma' jmeey', jēēh'
ko-llaa' ma' jāh' Jwaa' ba' he'
hi- ma-lä-jiih'. 8 Hi- jñah'
koo- nää' ma' jāyh': "Elía ba'
oo- hi- ma-hñaä'." Hi- jñah'
ga' ma' jāh': "Go- laa' jaa- hi-
ga-ngēē' juu' kih' Dio llo'joo'
ba' na- hi- ma-lä-jiih'." 9 He-ja-
ga-jmeē' Herode
huu'dsē-:

—¿Ha- lä-ja-? ¿Ja' jnä'
ga-jmeen' mada- he- ga-ku'
dsa- lle' Jwaa'? ¿Hii- ba' na-
hi- nuun- kih' jmeey- ja- koo-
nē- he- juh-gaa'?

Hi- ma' hnøoy' ma'
dsa-jēēy'.

*Ga-ääh- Jesús hña' mil
dsa-ñuuh-*

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44;
Jn. 6:1-14)

10 Ma' ga-lla-näa- lä-jēē-
apóstole he', ga-jmeeyh'
juu' kih' Jesús lä-jē- he-
ga-jmeey'. Ja-ga' ga-jäay'
kah' apóstole, ga-näay' ta-
hwa' kii- jāh- jee' jwii- he-
cheē- Betsaida. 11 Pero ma'
ga-lä-liih- dsa-, ga-näay'

chaay' kaah' kiyh'. Ga-heeh-
bih' dsa- he'. Mah' ga-løoy'
hlēeyh- ha- lä- jāa- Dio
dsa- lä-hih- kih'. Hi-
ga-mi-hläay' lä-jēē- hi- ma-
dsaah'. 12 Lä-koo- ma' ngoo'
ga-hloo' jmi- ja-, lä-jēē-
gya-tuu' discipulo ga-ya-jäh-
kih' Jesús mah' ga-siiyh':

—Chiih' dsa- na- wa'
lla-näay' lä-kaa- jee' jwii-
mäh- hi- lä-kaa- jee' nuu-
jee' tääh' dsa- lä-ku' lä-jii' la-
Wa' lla-hnøoy' he- kuyh- hi-
lä-kye- jee' jāy'. Jēēh', hwa'
kii- jmah' ba' la' jee' tøøhn' la-.

13 Mah' ga-jäyh' siiyh-
discipulo kyaay':

—Hnäh' ba' kwēeyh' he-
kuyh'.

Mah' ga-jäyh' siiyh- Jesús:

—Kye' jnääh' ma-la- hña'
he-ñiih- ba' kyaah' uu' hmooh-
¿Che' dsa'nøø' jnääh'
dsa-lä' jnääh' he- kuh- dsa-
na-?

14 Koo- hña' mil ma' tee'
dsa-ñuuh- hi- ma' tääh' jee'
ja-. He-ja- ga-siiyh- lä-jēē-
discipulo kyaay':

—Jmeē' hnäh' mada- mah'
dsa-taah' dsa- ma- kih-kih',
ma- to-lo-gyaa' lä-koo- nää'.

15 Lä-ja- ga-jmeē' discipulo.
Ga-jmeey' mada- ga-taah'
dsa- hwa'. 16 Ja-ga' ga-ka'
Jesús lä-jē- hña' he-ñiih-
ja-, kyaah' lä-uu' hmooh-
he', ga-jēēy' ta- gyuuh' mah'
ga-kway' ti'hmaah' kih'
Dio. Ja-ga' ga-llaay' mah'
ga-kwēeyh' discipulo kyaay'
na'llay- cha-nē- lä-jēē- dsa-
17 Ga-lä-jēē- ba' dsa- ga-kuh-
lä-jiih' ga-kēē'. Ma-la-

ma⁻kuh⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻, ga⁻kah⁻
gya⁻to⁻ sa⁻miih⁻ jwi⁻ he⁻
ga⁻chaa⁻ ja⁻.

*Ga⁻jäh⁻ Pee⁻ Jesús he⁻ laa⁻
Cristo*

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

18 Koo⁻ hä⁻ ma⁻ gya⁻ Jesús
ngiiy⁻ kiyh⁻ kih⁻ Dio jee⁻ sa⁻
chaa⁻ dsa⁻. Ma⁻la⁻ discípulo
ba⁻ ma⁻ tääh⁻ kyaayh⁻ jee⁻
ja⁻. He⁻ja⁻ ga⁻ngii⁻ Jesús juu⁻
kiyh⁻:

—¿Ha⁻ lä⁻ jäh⁻ dsa⁻ kin⁻, hi⁻
jnä⁻ laay⁻?

19—Ko⁻llaa⁻ dsa⁻ jäh⁻, Jwaa⁻
hi⁻ ma⁻ choo⁻ jmi⁻ ba⁻ hne⁻.
Jñah⁻ jäh⁻, Elía ba⁻ hne⁻. Jñah⁻
ko⁻llaa⁻ jäh⁻, hne⁻ laah⁻ jaa⁻
hi⁻ ga⁻ngëe⁻ juu⁻ kih⁻ Dio
llo⁻joo⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻ jiih⁻ —
ga⁻jäh⁻ discípulo kyaay⁻.

20 Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻:

—¿Ha⁻ ga⁻ hnäh⁻ na⁻, hee⁻
jwah⁻ hnäh⁻ kin⁻, hi⁻ ba⁻ jnä⁻
laah⁻ hnäh⁻?

He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Pee⁻ siiyh⁻:

—Hne⁻ he⁻ Cristo hi⁻
ga⁻chee⁻ Dio.

*Ga⁻mi⁻jnää⁻ Jesús juu⁻ he⁻
juuy⁻*

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-
9:1)

21 Pero ga⁻taah⁻ Jesús juu⁻
discípulo kyaay⁻ mah⁻ sa⁻
kooyh⁻ juu⁻ ja⁻ kyaah⁻ ni⁻
jaa⁻. 22 Hi⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻
discípulo kyaay⁻:

—Jmee⁻ bii⁻ kih⁻ Hi⁻ ga⁻lëe⁻ngo⁻ jmi⁻ he⁻ ga⁻hlëeyh⁻ juu⁻
la⁻ jëe⁻ cha⁻miih⁻ wii⁻. Hi⁻
dsa⁻gyuu⁻ sa⁻ lä⁻hnää⁻
dsih⁻, lä⁻ja⁻ dsa⁻kaah⁻ kyaa⁻
jmi⁻dsa⁻, kyaah⁻ ta⁻jwoh⁻
kyaa⁻ ley sa⁻ lä⁻hnää⁻ dsih⁻.
Hi⁻ jmee⁻ bii⁻ kih⁻ juuy⁻ mah⁻

lä⁻jiiyh⁻ ka⁻läh⁻ ga⁻ ma⁻hya⁻
hnë⁻ jmi⁻.

23 Ja⁻ga⁻ ga⁻siiyh⁻ lä⁻jëe⁻
dsa⁻:

—Cher⁻mah⁻ hi⁻ hnøø⁻
jä⁻ kyaah⁻ jnä⁻, sa⁻ wa⁻
jmääy⁻ hñiiy⁻ kwaat⁻, wa⁻
jääy⁻ cru⁻ kyaay⁻ koo⁻ jmi⁻
koo⁻ jmi⁻ mah⁻ wa⁻ jmeey⁻
ko⁻joh⁻ kyaah⁻ jnä⁻. 24 Jëeh⁻,
lä⁻jëe⁻ hi⁻ hää⁻ hñii⁻ mah⁻
sa⁻ juuy⁻, hi⁻ he⁻ juu⁻ ba⁻.
Pero lä⁻jëe⁻ hi⁻ kwaat⁻ hñii⁻
juu⁻ kwaat⁻ kin⁻, hi⁻ he⁻
ba⁻ lää⁻. 25 ¿Hee⁻ ya⁻jøø⁻

ka⁻ dsa⁻ ma⁻ke⁻ ga⁻liyh⁻
lä⁻jëe⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻
mah⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻juuy⁻, sa⁻
tëeyh⁻ kih⁻ Dio? ¿Hee⁻ jmää⁻
kiyh⁻ cher⁻mah⁻ ga⁻heey⁻
hñiiy⁻?

26 Cher⁻mah⁻ hi⁻
jmee⁻ na⁻hiih⁻ kin⁻ o kyaah⁻
juu⁻ kin⁻, ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ jmee⁻
na⁻hiih⁻ Hi⁻ ga⁻lëe⁻ngo⁻ la⁻
kyaayh⁻, wa⁻ra⁻ jayh⁻ ka⁻läh⁻
jee⁻ je⁻ jih⁻gyeh⁻ kiyh⁻, ja⁻ba⁻
kyaah⁻ je⁻ kih⁻ Täa⁻, hi⁻ kih⁻
lä⁻jëe⁻ ángele hi⁻ na⁻jngëe⁻
kyaay⁻.

27 Pero ju⁻dsoo⁻
jwahn⁻, chaa⁻ ko⁻llaa⁻ dsa⁻
hi⁻ tääh⁻ jee⁻ la⁻, sa⁻ juuy⁻ jää⁻
sa⁻ ga⁻ma⁻jëey⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ be⁻
kih⁻ Dio hi⁻ jmee⁻ hih⁻.

*Ga⁻lä⁻sëe⁻ Jesús to⁻lo⁻ nē⁻
ko⁻llaa⁻ discípulo*

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

28 Ma⁻ngëe⁻ ga⁻ koo⁻ jñaa⁻
ja⁻, ga⁻wii⁻ Jesús koo⁻ moh⁻
na⁻ngiiy⁻ kiyh⁻ kih⁻ Dio ko⁻joh⁻
kyaah⁻ Pee⁻ kyaah⁻ Jwaa⁻
kyaah⁻ Jacobo. 29 Ta⁻ko⁻jiih⁻
ma⁻ ngiiy⁻ kiyh⁻ kih⁻ Dio,
ga⁻lä⁻sii⁻ mo⁻nëy⁻. Hmiih⁻

kiyh' ga'la' tō-jlëē- ñih'.
³⁰ Ga'lā'jnāā' uu' dsa-ñuuh-
 hi- ma' lla' juu' kyaayh'.
 Jaa' he' Moisé, hi' jaa'
 he' Elía, ³¹ hi' ga'lā'jnāā'
 jee' jnā' jih'gyeh' ja-. Ma'
 hlëeyh' ha- lä' ya-hëë' Jesús
 jmi-gyuu' la-, he- lä'te' jee'
 jwii' Jerusalén ba' ja-. ³² Pee'
 kyaah' hi- ma' jmee- kō-jøh'
 kyaayh' jee' ja-, ma-ke-
 lä-gwiiy' ma' kway' be'.
 Ga'jëe' bih' ha- koo- sa' jøøh'
 Jesús hää' jee' kih' lä'uu' dsa-
 he'. ³³ Lä'koo- ma' ngoo'
 ga'lā'øø' dsa- he', ga'jah' Pee'
 siyh' Jesús:

—Ta-jwoh', he- ba' che- llu'
 he- tøøh' jne' kō-jøh' jee' la-.
 Jmee' jnāäh' hne- hne' kyaah'
 moo-, koo- kyah', koo- kih'
 Moisé, hi' koo- kih' Elía.

Pero sa' ma' ñe- Pee' he-
 ja- ma' hlëeh-. ³⁴ Hlëeh-
 gyih' lä'ja-, ma' ga'jyoo' koo-
 jni' he- ga'lääy- lä'jëy-.
 Ma' ga'jëe' Pee' kyaah'
 dsa-kyaayh' na-lääy- jni'
 ja-, ja' ga'lā'goyh-. ³⁵ Jee' jni'
 ja- ga'hlëeh' koo- juu' he-
 jah' lä-la-:

—Hi- la- na- gyuu- kyaan-
 hi- hnaan-. Nuuh- hnäh' kiyh'.

³⁶ Ma-ngëe' ma-hlëeyh'
 lä'ja-, ga'jä' hñii' Jesús. Pero
 discípulo kyaay' sa' ga'kooh'
 ni' miih- juu' kyaah' ni' jaa-,
 ga'lā'hii' miih- ga'hmäy'
 lä'jë' he- ga'jëy' ja-.

*Ga'mi-hlää' Jesús jaa-
 chih- hi- ma' kye- jmi-llë' hliih'
 (Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)*

³⁷ Ma' ga'jnā' jyoh' jmii',
 ga'jnāay' moh' jee' ma' tääyh'

ja-. Jwëe' jwërte dsa- ya-nāā'
 ga'mi-jëy' Jesús. ³⁸ Jee'
 kih' dsa- he' ma' hää' jaa-
 dsa-ñuuh- hi- ga'hlëeh'
 ki-gaa-, ma' jäyh':

—Ta-jwoh', chuun' kyaah'
 hne-. Jëe' da' chih-ñuuh-
 kyaan' la-, hi- laa' gyuu- koo-
 mëe' kyaan-. ³⁹ Lä-la- jmee-
 jmi-llë' hliih' kiyh'. Sooyh-
 kiyh' mah' jmeey- hooyh- jee'
 ki-bäay-. Jmeey- hwëe- peh'
 hooy'. Ma-hwaaay' go-te',
 ja-ga' tu- jmi-llë' hliih' he'
 kiyh'. ⁴⁰ Ma-chuun' kyaah'
 discípulo kyaah' mah' ma'
 lleey- jmi-llë' hliih' he' pero
 sa' ma-liyh- —ga'jah' jmi-
 chih- he'.

⁴¹ Mah' ga'jëeh- Jesús juu'
 kiyh':

—iHe- ba' che- hweh- hoh'
 hnäh' dsa- chaa- na'! Sa- hii-
 lä'dsoo' hoh' hnäh' kwee-.
 ¿Lih' ba'llaa' he- gyan' kyaah'
 hnäh'? Mo'so' lä-be' dsën-
 gya' ga' jnā' kyaah' hnäh'.
 Ya-jää' da' chih- na- ta' la-.

⁴² Lä'koo- ma' ngoo'
 ya-jäh- chih- he' kih' Jesús,
 jmi-llë' hliih' he' ga'jwäay'
 hwa' mah' ga'ki- ga'bäay-
 wi' jwërte. Pero ga'juuh'
 Jesús kih' jmi-llë' hliih' mah'
 ga'mi-hlääy' chih- he'. Ja-ga'
 ga-ngëey' chih- he' kih'
 jmiy-. ⁴³ Ga'lā'jëe' ba'
 ga'lā'dsaa- dsë' ha- koh' sa'
 jøøh' laa' Dio.

*Ga'mi-jnāā- Jesús juu' jee'
 ga'të' tō' jiih- he- juuy'
 (Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)*

Ta'kō-jiih' tääh' jëe- dsayh-
 kih' lä'jë' he- ga'jmeey' Jesús

jā, gājäyh' s̄iyh' discipulo
kyaay':

44 —Wa' lä-ngëeh' hnäh'
kwee- juu' la-. Hi- ga- lëë' ngo'
la-, lloo- koo- jmi' ngëe' dsih'
goo- jñah' dsa-.

45 Pero discipulo kyaay'
sa' ga- lä- ngëe' juu' ja-. Ma'
na- jlë- huu' dsë- kiyh' he- ja-
sa' ga- lä- ngëey'. Hi- ma'
goyh- ma' ngiyy' juu' kih' Jesús
he- hnøø' jäh- juu' ja-.

Hii- na- lee' jøøh' jee' jmee'
Dio hih'

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

46 Discipulo kyaay' ga- taah'
ga- ti- ga- choo' juu' hii-
jaa- jee' lä- jëe' leey' jøøh'
kih' dsa- kyaayh'. 47 Pero
ga- lä- kyuuh- Jesús huu' dsë-
he- ma' jmeey'. He- ja-
ga- tëeyh' jaa- gyuu- mah'
ga- cheeyh- koo' kiyh'.
48 He- ja- ga- s̄iyh':

—Hi- jmee' he' kih' gyuu-
la- kwaat- kin', jnä' he' hi-
jmääy- he'. Hi- hi- jmää-
jnä' he', jmeey' he' kih' hi-
ga- chee' jnä'. Jëeh', hi- mah'
ga' jee' kyah' hnäh', hi- he' ba'
hi- jøøh'.

49 Ja- ga- ga- jäh' Jwaa-:

—Ta- jwoh', ma- jëe' jnääh'
jaa- hi- hwëe- jmi- lle' hlih'
lä- hih- kyah', he- ja- ga- ha-
jnääh' kiyh', jëeh' sa- ngëy'
kyaah' jnääh'.

50 He- ja- ga- jäh' Jesús
s̄iyh':

—Ta- ha- hnäh' kiyh'. Jëeh',
lä- jëe- hi- sa- na- høøh' jnan',
dsa- kyaah' ba' jne' he'.

Ga- juuh' Jesús kih' Jacobo
kyaah' Jwaa'

51 Ma' ngoo' ya- jäh-
jmi' dsaah' Jesús gyuuh',
he- ja- koo- hä' ba' ma- lla'
dsëy' ngooy' ta- Jerusalén.

52 Ga- cheey' dsa- hi- ga- nää'
jäe' kiyh' ta- hwa' kih' dsa-
samaritano. Jee' ja- ga- taayh'
koo- jee' jwi- ngiyy' ha- jee'
ma' jäy'. 53 Pero sa- ga- hii'
dsa- samaritano ma' heeyh'.
Jëeh', ma' jmeey' kwaat- he-
dsoo' Jesús ta- Jerusalén ba'.
54 Ma' ga- nuu' Jacobo kyaah'
Jwaa' juu' ja-, ga- jäh':

—Dsa- jøøh' kyaan-, ¿che'
hnooh- ngii' jnääh' he- jyoo'
je- gyuuh' mah' mi- llaa' dsa-
hi- cha- jwi- oo', lä- koo-
ga- jmee' Elía?

55 He- ja- ga- jëeh- Jesús
hñii' mah' ga- juuyh' kih'
lä- uu' discipulo he' ga- s̄iyh':

—Sa- ñeh' hnäh' he- jmi- lle'
na- jøø' kyah' hnäh'. 56 Jëeh',
sa' ja' Hi- ga- lëe' ngo' la- mah'
jngëeyh' dsa-. Jay' mah' lääy'
dsa- ba' —ga- jäh' Jesús.

Ja- ga- ga- nääy' ta- jyoh'
jwi- mah-.

Ma' hnøø' dsa- ma' jmeey'
ko- jøøh' kyaah' Jesús

(Mt. 8:19-22)

57 Lä- koo- ma' ga- taayh'
jwë' ga- nääy', jaa- dsa-
ga- s̄ih- Jesús:

—Dsa- jøøh' kyaan-, hnoon'
jmeen- ko- jøøh' kyaah' hne-
wa' ha- cha- ha- jee' goh'.

58 He- ja- ga- jäh' Jesús
s̄iyh':

—Cha- ba' too- jee' gwii-
hyah-. Cha- ba' s̄ih- kih' ta

1. Pero Hi-ga-lëë'ngo' la- sa-
cha- jee' jäy'.

⁵⁹ Mah' jñah' ga- siyh':

—Jmee' ko-jøh' kyaah' jñä'.

Mah' ga-jäh' dsa- he':

—Dsa-jøøh' kyaan', kwa'
jwë' kin' na'haan' to-në' Tää'
kyaan', ja-ga' niin' kyaah'
hne'.

⁶⁰ He-ja- ga-jäh' Jesús
siyh':

—Wa' haa' ba' dsa- na-juu'
hii' kyaä'. Hi- hne-, gwa-
go-kwa' juu' ha- lä- jää' Dio
dsa- lä-hih- kih'.

⁶¹ Jñah' ka-läh' ga-jäh'
siyh' Jesús:

—Jmee' ba' jñä' ko-jøh'
kyaah' hne-, Dsa-jøøh'
kyaan'. Pero kwa' jwë' kin-
niin' to-në' na'hihn' juu' hi-
tääh' cha'neh' kin'.

⁶² Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Ni- jaa- hi- jëë- ta- ka'luu'
ma-la- ma-løøy' kyayh-
hwa', sa- jmääy' dsa-hey' jee'
jmee' Dio hih'.

10

*Ga-cheë' Jesús to-lo-gyaa'
na-dsë' gyee' dsa- hi- ga-kwa'
juu'*

¹ Ma-ngëë' he- ja-
ga-hñaa' Dsa-jøøh' jñän' jñah'
ga' to-lo-gyaa' na-dsë' gyee'
dsa-. Hi- he' ga-cheey'
lä-kaa- jwii- kaah' hi- lä-kaa-
ga' jee' jyoh' ha- jee' dsooy'.
Ga-cheey' ma- uu' ma- uu'.

² Ga-jäyh' siyh':

—Dsoo' ba' cha- cha-mi-
ta' he- hnøø' sooh' pero
mi- go-te' ba' dsa- hi- jmee'
ta'. He- ja- chu' hnäh' kyaah'
dsa-juu' ta' mah' cheey' jñah'

ga' hi- dsa-chooh' ta' kiyh'.

³ Go-nää' hnäh' ja-. Pero

leeh' hnäh'. Jnä' cheen'

hnäh' lä-koo- borrego hi-

ga-nää' jee' kih' jah' hää'. ⁴ Ta-

ka- hnäh' hmih-tuh-, ta- ka-

hnäh' sa'tuh- kih' kuu', ni-

loo- he- dsa-he' tiih' hnäh'.

Ni- ta- lla- hnäh' juu' kyaah'

dsa- cha'jwë'. ⁵ Wa' he- cha-

he- hne' jee' go'taah' hnäh',

to-në' jwiih' hnäh' dsa-: "Wa'

hii' ti' cha'neh' kyah' hnäh'."

⁶ Cher'mah' chaa- hi- hii' ti'

dsë' jee' ja-, lä- ja- hii' ti' kiyh'.

Hi- cher'mah' sa- chaa- hi-

hii' ti' dsë', sa- lä-jmää' kiyh'

juu' he- ma-hlëëh' hnih'.

⁷ Pero jee' heeyh' hnäh', ja-

jäh- hnäh' ja-ba' cha'neh'

ja-. Ja- kuh-huh' ba' hnäh'

lä-jë- he- lla' dsa- cha'neh'

hnäh'. Jëeh', jaa- hi- jmee-

ta', lle- kih' hyoyh' jñeey'.

Ta- mi-sii' hnäh' øøh' hnäh'

mah' go'nääh' hnäh' lä-joh'

hne' chih'. ⁸ Wa' he- cha-

he- jwii- jee' ga-lla-nääh'

hnäh', jee' heeh' dsa- hnäh',

ja- kuh-huh' ba' hnäh' lä-jë-

he- lla' dsa- cha'neh' hnäh'.

⁹ Ja- mi-hlääh' hnäh' hi-

dsaah' hi- tääh' jee' ja-. Ja-

jwiih' hnäh' dsa-: "Kye' ba'

jñääh' juu' ha- lä- jää' Dio

dsa- lä-hih- kih'." ¹⁰ Pero

cher'mah' ga-lla-nääh' hnäh'

koo- jwii- jee' sa- heeyh'

hnäh', ja- hwëëh- hnäh' ta-

cha'jwë' mah' jwah' hnäh':

¹¹ "Wa-hløø- he- cha- jee'

jwii- kyah' hnäh' la-, he-

ma-beh' ma-tii' jñääh', jee'

la- ma-kyah' jñääh' ma-tii'

jñääh' mah' la' lii- ma-jä'

né kyah' hnäh' lä-jë- dsoo' he- na-bääh' hnäh'. Pero ma-ñeh' ba' hnäh', ma-ja- ba' juu' ha- lä-jää' Dio dsa- lä-hih- kih', jwih' hnih'.
 12 He-ja- jwëëhn- hnäh'. Miih- ga' wii' jëe' dsa- hi- ma- tääh' jee' jwii- Sodoma kyaah' Gomorra wa'ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz~, lä-koh' he- jëe' dsa- hi- chaa- jee' jwii- ja-.

Jëe' wii' lä-jëe- hi- sa- nuuh' (Mt. 11:20-24)

13 'iPeer- jwii- hnäh' dsa- hi- tääh' jwii- Corazín! 'iPeer- jwii- hnäh' dsa- hi- tääh' jwii- Betsaida! Wa'ra- jah' kih' dsa- hi- tääh' jwii- Tiro kyaah' jwii- Sidón, ma-jëe- ha- lä- la' he- juh-gaa- he- ma-jmeen' jee' kyah' hnäh', ma-lih' sa- ga-jëeyh- kyaah' Dio, ma' këyh- hmiih- jwä' hi- ma' suy' hñiyy' tu'jwa-, he- ma' jmeey' lii- he- ti-meeh- dsëy'.
 14 He-ja- jwëëhn- hnäh' wa'ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz~, cha-ga'miih- wii' jëeh' hnäh', lä-koh' ga' hi- chaa- Tiro kyaah' Sidón.
 15 Hnäh' hi- chaa- Capernaum, jmeeh- hnäh' huu'dsë- he- tëëh' hnäh' gyuuu'. Pero ñiih' ga' kih' cha'je- go'nääh' hnäh'.

16 'Hi- nuu' juu' he- kwah' hnäh', kin- ja- nuuy'. Hi- sa- heeh- hnäh', jnä' he' sa- heeyh-. Hi- sa- heeh- jnä', sa- heeyh- hi- ga-chee' jnä'.

Ya-nää' ka-läh' lä-jëe- hi- ga-chee' Jesús

17 Peer- jëe- dsë' lä-jëe- to-lo-gyaa' dsë- gyee' he- ma' ga-lla-näay' jee' ma' gya' Jesús. Ga-jäyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, lä-kye- jmi-llë' hliih' ga-lëh' jnääh' ga-hwëe' jnääh' kyaah' hih- kyah'.

18 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Jnä' ga-jëen' ga-tah' Tana' jee' ma' gyay', lä-koh' je-ñih' ga-tayh' lä- ga-të' hwa'.

19 Ma-kwëëhn' ba' hnäh' be' mah' he'soh' hnäh' né' kih' miih-, né' kih' cha'hne', hi-lla-dsëe- hnäh' lä-jë- be' kih' hi-sa-llu'. Ni- koo- dsoo' sa- le' kyah' hnäh'.
 20 Pero ta- wa' jëe- hoh' hnäh' kih' he- nuuh' jmi-llë' hliih' kyah' hnäh'. Wa' jëe- hoh' hnäh' kih' he- ma-na-sii- jmi- kyah' hnäh' gyuuu' jmi-gyuu- ba'.

21 Ja-ba' hor- ja-, ga-jëe- dsë' Jesús ga-jmee' Jmi-llë' Na-jngii'. Mah' ga-jäyh':

—Kwan- ti'hmaah' kyah', Täa- kyaan-, hne- laah' Dsa-jøøh' kih' gyuuu' hwa', jëeh' ga-hmah' lä-jë- juu' la- kih' hi- kyuuu- hi- lä-ja- kih' hi- ngëe'. Mah' ga-mi-jnääh' juu' kyah' kih' hi- laa' lä-koh- jaa- gyuu- ba'. Jëeh', lä-ja- ga-tih' hoh' hne- jmeeh' Täa'.

22 'Ga-lä-jë- go-te- ba' ga-tooh- Täa- kyaan- goon-. Ni- jaa- sa- kyuu- Joo' Dio, ma-la- Täa- ba' kyuu- jnä'. Ni- sa- chaa- hi- kyuu- Täa'. Ma-la- jnä' hi- laa' jooy' ba' kyuu- jnih', hi- lä-ja- lä-kyuu- hi- hnoon' mi-jnään' kih'.

23 Ja-ga' ga-jeeyh- hñiiy' mah' ga-siiyh- ma-la' discipulo kyaay' ba':

—Llu' la' kih' hi- jëe~ he- jëeh' hnäh' na-. 24 Jëeh' jwëehn~ hnäh', jwëe' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio hi- jwëe' dsa-ta' kaah' ma' hnøøy' ma' jëey' he- jëeh' hnäh' na-. Pero sa- ga-tëey' ma' jëey'. Ma' hnøøy' ma' nuuy' he- nuuh- hnäh' na-, pero sa- ga-nuuy'.

Juu' na-hmää' kih' samaritano hi-llu' dsë'

25 Jee' ja- ga-noo- jaa- ta-jwöh' kyaä' ley, he- ma' kay~ dsë' Jesús ga-siiyh-:

—Ta-jwöh', ¿hee- hnøø' jmeen' mah' tëehn' jee' mo-so juun'?

26 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—¿Hee- jäh' jee' na-sii- në' ley, lä-koh' ma' hëh'?

27 Mah' ga-jëeh- ta-jwöh' he' juu' kiyh':

—“Wa' hnaah- Dio lä-kaa- tuh-hoh', kyaah' lä-jë- be' kyah', kyaah' lä-jë- hññ' dsë- kyah'. Hi- wa' lä-hnaah- dsa-kyaah' lä-koo- hnaah- hññah'.”

28 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Llu' ba' ma-jäh'. Jmee' lä-na- mah' mo-so juuh'.

29 Pero ta-jwöh' kyaä' ley he', hnøøy' ma' jäh' llu' kyaah' juu' he- ga-jäh' ja-, he-ja- ga-ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Hi- he' dsa-kyaahn'?

30 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Jaa- dsa- ya-hëe' Jerusalén ngooy' ta- Jericó. Cha'jwë' ja- ga-jeey' dsa-hii-

hi- ga-sooh' kiyh'. Ga-lley- ga-lä-jë- he- ma' kyey-. Ga-kway' jwërte kiyh'. Ja-ga' ga-näay'. Jee' ja- ga-jä' dsa- he' miih- ga' liiyh-.

31 Pero he- ga-la'. Jee' ja- ga-ngëe' jaa- jmi-dsa-. Ma' ga-jeey' kyaä' dsa- hi- la' dsoo' kih', ta- koo' ba' ga-jluuy'.

32 Ja-ba' lä-ja- ga-jmee' jaa- levita, dsa- hi- ma' laa' ta' gwah-. Ma' ga-jeey' dsa- he', ga-jluuy' ta- koo' ka-läh'.

33 Pero jaa- samaritano hi-

ngoo' ja-ba' ta- jwë' ja-, ma' ga-jeey' kyaä' hi- la' dsoo' kih', ngooy' chuh' kih' hi- he'.

Ma' ga-jeey', ga-lä-nih' dsëy' kih'. 34 Lä-chah' ja- ga-jmeey' më- në' dsoo' kyaah' aceit hi- kyaah' vin,

mah' ga-løøy' kyaah' hmiih-.

Ja-ga' ga-kyaay- ka'luu' jah' kyaay', na-jääy- jee' chih' hne' jee' jä- dsa-.

Jee' ja- ga-gyay- ga-häay'. 35 Jyoh' jmi- ma' ngaah' dsa- he', ga-lley- to' kuu' ga-kwëeyh' juu' hne' he'.

Mah' ga-siiyh-: “Hää- kwee- dsa- na-. Cher'mah' ga-ää' gyih' kyah', jnä' mi'hmaahn' kyah' wa'ra- jahn'.”

36 He-ja- jäh' da'. ¿Hi- jaa- jee' lä-jëe' uu- laah' hne-, laa' dsa-kyaah' hi-

ga-jmee' llu' kih' hi- ga-täh' ja'goo- dsa-hii- he'? —ga-jäh' Jesús siih- ta-jwöh' kyaä' ley.

37 —Hi- ga-lä-nih' dsë' kiyh' he', hi- he' ba' laa' dsa-kyaayh' —ga-jäh' ta-jwöh' he'.

Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Na¹ ta⁺ cha⁺ne⁺, ja⁻
jmeeh⁻, ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻
ga⁻jmee⁺ dsa⁻ he⁺.

*Ñee⁺ Jesús na⁻jëëy⁻ Marta
kyaah⁺ María*

38 Ga⁻he⁺ Jesús jwë⁺ ngoo⁺
kyaah⁺ discípulo kyaay⁺,
ga⁻tëëy⁻ koo⁻ jwii⁻ mäh⁻. Jee⁺
ja⁻ ma⁺ gya⁺ jaa⁻ dsa⁻më⁺ hi⁻
ma⁺ chee⁻ Marta hi⁻ ga⁻heeh⁻
Jesús cha⁺neh⁺ kih⁺. 39 Marta
he⁺ ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁺
øøh⁻ hi⁻ ma⁺ chee⁻ María.
Hi⁻ he⁺ ga⁻gya⁻ huu⁺ ti⁺ Jesús
ma⁺ nuuy⁻ juu⁺ he⁻ hlëëyh⁺.
40 Pero Marta tää⁺ sa⁻ jääy⁺,
ma⁺ cha⁻ cha⁻miih⁻ ta⁺ he⁻
ma⁺ jmeey⁻ cha⁺neh⁺ kiyh⁺.
He⁻ja⁻ jay⁺ jee⁺ gya⁺ Jesús
mah⁺ ga⁻siiyh⁻:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, ¿Che⁺
sa⁻ kyeh⁺ miih⁻ huu⁺dsë⁻ kin⁻
he⁻ ma⁻kya⁻ dsa⁻më⁺ øøhn⁺
jnä⁺ lä⁻jë⁻ ta⁺? Chiyyh⁺ wa⁺
lääy⁺ jnä⁺.

41 —Marta, Marta. Tää⁺ sa⁻
hii⁺ ti⁺ tuh⁻hoh⁺ he⁻ kyeh⁺
cha⁻miih⁻ huu⁺dsë⁻ kih⁺ lä⁻jë⁻
ta⁺ he⁻ jmeeh⁻ na⁻. 42 Koo⁻ ba⁺
he⁻ jmee⁺ bii⁺ kih⁺ dsa⁺. María
ma⁻jnøøyh⁻ he⁻ llu⁺ ga⁺ he⁻
sa⁻ le⁺ jñuuh⁺ kiyh⁺ —ga⁻jäh⁺
Jesús.

11

*Jesús ga⁻mi⁻tëë⁻ dsa⁻ ha⁻
lä⁻ngii⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio*

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

1 Koo⁻ hä⁺ ma⁺ gya⁺ Jesús
ngii⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio. Ma⁻la⁻
ma⁻ngii⁺ kiyh⁺, jaa⁻ discípulo
kyaay⁺ ga⁻jäh⁺ siiyh⁻:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, mi⁻tëë⁻
jnääh⁺ ha⁻ lä⁻ ngii⁺ jnääh⁺ kih⁺

Dio, lä⁻koo⁻ ga⁻mi⁻tëë⁻ Jwaa⁻
discípulo kyaay⁺.

2 Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁻:

—Wa⁻ra⁻ ga⁻të⁺ jee⁺ ngiih⁺
hnäh⁺ kyah⁺, jwah⁺ hnäh⁺
lä⁻la⁻:

Tää⁺ kyaay⁺ jnääh⁺ hi⁻ gya⁺
ya⁻jwii⁺, lä⁻jëë⁻ ba⁺ wa⁺
jmee⁺ dsoo⁺ he⁻ laah⁺
hne⁻ na⁻jngëë⁺ go⁻te⁻.

Ña⁻ mah⁺ jmeeh⁺ hih⁺ jee⁺ la⁻.
Wa⁺ le⁺ lä⁻ hyoh⁻ hoh⁺ hñaa⁺
jmi⁻gyuu⁻ la⁻, ja⁻ba⁺
lä⁻koo⁻ jmeeh⁻ gyuu⁺
ya⁻jwii⁺.

3 Kwëëh⁺ jnääh⁺ na⁺ he⁻
kih⁺hih⁺ jnääh⁺ he⁻
jmeë⁻ bii⁺ kyaay⁺ jnääh⁺

4 Jmee⁺ jøh⁻ hoh⁺ kih⁺ he⁻
ma⁻hlääh⁻ jnääh⁺,
jëëh⁺ lä⁻ja⁻ jøh⁻ dsë⁻
jnääh⁺ kyaah⁺ hi⁻
dsa⁻hlääh⁺ kyaah⁺
jnääh⁺.

Ta⁺ kwa⁻ jwë⁺ ka⁺ he⁻ hliih⁺
dsë⁻ jnääh⁺, lää⁺ jnääh⁺
kih⁺ he⁻ ja⁻.

5 Ga⁻jäh⁺ ka⁻läh⁺ siiyh⁻:

—Wa⁺ jmeen⁺, jaa⁻ hnäh⁺
chaa⁻ ome⁻ kyaay⁺ mah⁺ goh⁺
kiyh⁺ koo⁻ lla⁻nuu⁺, go⁻chiih⁺
hnih⁺: “Lle⁺ hnë⁻ he⁻ñiih⁻
kyah⁺ kin⁻, ome⁻. 6 Jëëh⁺,
ma⁻ja⁻ jaa⁻ ome⁻ kyaan⁺ hi⁻
hää⁺ jwë⁺ ngoo⁺, hi⁻ sa⁻ cha⁻
ni⁻ miih⁻ he⁻ llan⁻ cha⁺ne⁺.”

7 Pero hi⁻ hää⁺ cha⁺neh⁺ kih⁺
he⁺ jäh⁺: “Ta⁺ chu⁻u⁻ kyaah⁺
jnä⁺. Ma⁻na⁻jnë⁻ ba⁺ haah⁺
kin⁻, lä⁻jëë⁻ gyuu⁻ pih⁺ kyaan⁺
ma⁻na⁻gwii⁻. Sa⁻ le⁺ noon⁻
mah⁺ kwëëhn⁻ hne⁻.” 8 Jnä⁺
jwëëhn⁻ hnäh⁺, cher⁺ mah⁺

ngoo⁴ ba' chu^u hi⁻ cheh⁴
ka'hne⁻ he^z, ma⁻ra⁻ he⁻ noo⁻
bih⁴ mah⁴ dsa⁻kwëëyh⁴. Ja⁻
ta⁻la⁻ kih⁴ he⁻ laa⁴ ome⁻
kyaay⁴, kih⁴ he⁻ chuuy⁴ ba'
ja⁻ he⁻ kwëëyh⁴ he⁻ jmee⁻
bii⁴ kiyh⁴ mah⁴ mo⁻so⁻ chuuy⁴
cha⁻ga⁻miih⁻. ⁹ He⁻ja⁻
jwëëhn⁻ hnäh^z. Ngii^z hnäh^z
kih⁴ Dio, mah⁴ hnäh^z hnäh^z.
Hnøøh⁴ hnäh^z mah⁴ jnääh⁻
hnäh^z. Tee⁻ hnäh^z kiyh⁴ mah⁴
näy⁴ ho⁻haah⁴. ¹⁰ Jëeh^z, lä⁻jëë⁻
hi⁻ ngii^z, hyoyh⁻ ba'. Hi⁻
hnooh⁻, jnøøyh⁻ ba'. Hi⁻ tëë⁻
ho⁻haah⁴, nä⁻ ba' ho⁻haah⁴
kiyh⁴.

¹¹ ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ kwëëh⁴ hnäh^z
chih⁻ kyaah⁴, koo⁻ mi⁻'kuu⁴
wa⁻ra⁻ ga⁻ngii^z he⁻ñi⁻ih⁻? Hi⁻
cher⁴mah⁴ ga⁻ngii^z kuyh⁻
jaa⁻ hmooh⁻, ¿ha⁻ lä⁻ja⁻
kwëëyh⁴ jaa⁻ mi⁻ih⁻? ¹² Hi⁻
cher⁴mah⁴ ga⁻ngii^z koo⁻ mi⁻
'jlii⁻, ¿ha⁻ lä⁻ja⁻ kwëëyh⁴ jaa⁻
cha⁻hne⁴? ¹³ Ma⁻ke⁻ hlëëh⁴
hnäh^z, leh⁴ ba' hnäh^z kwëëh⁴
'chih⁻ kyaah⁴ he⁻ llu⁴. Pero
Tää⁻ hi⁻ gya⁴ gyuu⁴, kway⁴
Jmi⁻lle^z Na⁻jngii^z he⁻ sa⁻
kyaah⁴ hih^z, kwëëyh⁴ lä⁻jëë⁻
hi⁻ ngii^z kiyh⁴ —ga⁻jäh^z Jesús.

*Ga⁻jäh^z dsa⁻, kye⁻ Jesús
jmi⁻lle^z hliih⁴*

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

¹⁴ Ma⁴ cheh⁴ Jesús lleë⁻
jmi⁻lle^z hliih⁴ hi⁻ ga⁻jmee^z
kaa⁴ jaa⁻ dsa⁻. Ma⁴ ya⁻hëë⁴
jmi⁻lle^z hliih⁴ he^z, dsa⁻ hi⁻
ma⁴ kaa⁴ he^z ga⁻løø⁴ hlëëyh^z.
Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsë⁴
ma⁴ ga⁻jëëy⁴ he⁻ ja⁻. ¹⁵ Pero
ko⁻llaa⁴ hi⁻ ma⁴ tääh⁴ jee⁴ ja⁻
ma⁴ jäh^z:

—Kyaah⁴ be^z kih⁴ Beelzebú
hi⁻ kye⁻ né⁴ kih⁴ jmi⁻lle^z hliih⁴
ba⁴ na⁻, hwëëy⁻ jmi⁻lle^z hliih⁴.

¹⁶ Hi⁻ jñah^z ma⁴ ka⁻ dsë⁴
Jesús, ma⁴ ngii^z he⁻ ma⁴
jmee⁴ Jesús koo⁻ he⁻ jah⁻gaa⁻
gyuu⁴ jmi⁻gyuu^z. ¹⁷ Pero ma⁴
kyuu⁴ bih⁴ huu⁴ dsë⁻ kih⁴ dsa⁻
he^z, mah⁴ ga⁻siiyh⁻:

—Dsa⁻ hi⁻ tääh⁴ koo⁻
hwa⁴, cher⁴mah⁴ teey⁴ kyaah⁴
he^z ba⁴ dsa⁻kyaayh⁴, he⁻
mi⁻llaay⁻ hñiiy^z ba⁴ ja⁻.
Lä⁻ja⁻ ka⁻läh^z hi⁻ tääh⁴ koo⁻
cha⁻neh⁻, cher⁴mah⁴ te⁻jëëy^z,
sa⁻ lä⁻wëëy^z. ¹⁸ Lä⁻ja⁻ ka⁻läh^z
Tana⁴, cher⁴mah⁴ teey⁴ kyaah⁴
he^z ba⁴ dsa⁻kyaayh⁴, ¿ha⁻
lä⁻ja⁻ mi⁻heey⁻ kyaah⁴ ta⁴
kiyh⁴? Mah⁴ jwah^z hnäh^z
kyaah⁴ be^z kih⁴ Beelzebú
he⁻ hwëë^z jnä^z jmi⁻lle^z
hliih⁴. ¹⁹ Cher⁴mah⁴ jnä^z
hwëë^z jmi⁻lle^z hliih⁴ kyaah⁴
be^z kih⁴ Beelzebú, ¿ha⁻
ba⁴ kih⁴ dsa⁻kyaah⁴ hnäh^z,
hii⁻ ba⁴ kih⁴ be^z ga⁻hwëë⁴
dsa⁻kyaah⁴ hnäh^z jmi⁻lle^z
hliih⁴? He^z ba⁴ dsa⁻kyaah⁴
hnäh^z na⁻, mi⁻jnääy⁻ he⁻
na⁻hee⁻ huu⁴ dsë⁻ kyah⁴
hnäh^z. ²⁰ Pero cher⁴mah⁴ jnä^z
hwëë^z jmi⁻lle^z hliih⁴ kyaah⁴
be^z kih⁴ Dio, he⁻ ja⁻ jmee⁻
dsoo⁴ he⁻ ma⁻løø⁴ Dio jmee⁻
hih^z jee⁴ kyah⁴ hnäh^z.

²¹ Jaa⁻ dsa⁻ bee^z hi⁻
ma⁻na⁻llu⁴, høøy⁻ kwee⁻
cha⁻neh⁻ kiyh⁴, he⁻ja⁻ sa⁻
cha⁻ hii^z goo⁻ he⁻ dsa⁻hëë^z
he⁻ tääh⁴ cha⁻neh⁻ kiyh⁴ ja⁻.
²² Pero wa⁻ra⁻ ja⁻ jaa⁻ hi⁻ bee^z
ga⁻ lä⁻koh^z ga⁻ hñiiy^z, kway⁴
kiyh⁴ mah⁴ jñuuyh^z lä⁻jëë⁻ he⁻

kyaah' ma' lääy' hñiiy'. Hi' hwëë' hi' ga' lloo' he' lä' jë' he' cha' cha'neh', ja' ga' ti'llooyh' lä' jë' he' ja'.

23 Hi' sa' jawah' kyaah' jnä', he' hneey' kyaah' jnä' ba' ja'. Hi' sa' jmee' ko' jøh' kyaah' jnä' mah' teehñ' dsa-, he' jmeey' dsa-lä-øø' dsa-kin' ba' ja'.

Jaa' jmi' lle' hliih' jayh' ka-läh' høøy'

(Mt. 12:43-45)

24 Wa'ra- ya'hëë' jaa' jmi' lle' hliih' kih' jaa' dsa-, dsooy' lä' kaa' jee' la' hwa' kii' dsa-hnøøyh' ha' jee' teeyh' dsëy'. Wa'ra-sa' ga' jnøøyh', jmeey' hu' dsë': "Naahn' ka-läh' cha'neh' kin' jee' ya'hëën'."

25 Wa'ra- ga' llaayh' tuh' dsë' dsa-, la' lä' koh' hne' he' ma' na'llu' hi' na' ti' na' hyah' ka-läh'. 26 Ja' ga' na' dsooy' dsa- kyaay' jñah' ga' gyee' jmi' lle' hliih' hi' hlëëh' ga' lä' koh' ga' hñiiy' mah' dsa-taayh' ko' jøh' jee' ja'. Hliih' ga' le' kih' dsa- he' lä' koh' ga' he' ma' laay' jää'.

Llu' la' kih' hi' mi' te' kih' Dio

27 Ta' ko' jiih' ma' cheh' Jesús hlëëh' juu' la-, jaa' dsa-më' ga' hlëëh' ki' gaa' jee' ma' tääh' dsa- he', ga' siiyh' Jesús:

—Llu' la' kih' hi' ga' kaa' hne- hi' ga' mi' kwaay' hne-.

28 Mah' ga' jeeh' Jesús juu' kiyh', ga' jäh':

—Llu' ga' la' kih' hi' nuu' juu' kih' Dio mah' mi' tey'.

Dsa- hñaa- dsë' ma' hnøøy' ma' jmee' Jesús ko- he' juh' gaa'

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

29 Cha' ga' miih' jwëë' dsa- ya' nää' koo' kih' Jesús mah' ga' løø' Jesús siiyh':

—He- ba' che- hlëëh' hnäh' dsa- hi' chaa' na', ngiih' hnäh' jmeen' koo' he' juh' gaa-. He' juh' gaa- lä' koh' ga' la' kih' Joná llo' joo', ma' la- he' ja' ba' heehn' hnäh'. 30 Jëëh', dsa- hi' ma' chaa' jee' jwii- Nínive ga' jëë' koo' he' juh' gaa- he' ga' la' kih' Joná. Ja' ba' lä' ja' jëë' dsa- hi' chaa- na' koo' he' juh' gaa- he' le' kih' Hi' ga' lëë' ngo' la-.

31 Hi' wa'ra- ga' tē' jee' jmee' Dio jwiz' kyah' hnäh' hi' tääh' na', ma' ja- dsa- më' hi' ma' jmee' hih' hwa' ta' kye', nooy' jee' gyay' mah' bääyh' hnäh' dsoo', kih' he- sa' jmeeh- hnäh' he' kih' Dio. Jëëh', dsa- më' he' ja' hu' jwërte mah' ya' nuuy' lä' jë- he- ma' kyuh' Salomón, hi' jee' kyah' hnäh' chaa' jaa' hi' jøøh' ga' lä' koh' ga' Salomón. 32 Hi' wa'ra- ga' tē' jee' jmee' Dio jwiz' kyah' hnäh' hi' tääh' na', ma' ja- noo- dsa- Nínive jee' tääh' mah' bääyh' hnäh' dsoo', kih' he- sa' jmeeh- hnäh' he' kih' Dio. Jëëh', dsa- he' ga' jeeyh' kyaah' Dio ma' ga' nuuy' juu' he- na' kwa- Joná, hi' jee' kyah' hnäh' chaa' jaa' hi' jøøh' ga' lä' koh' ga' Joná.

Wa'je-kih' jmi-ngo' jnän'
(Mt. 5:15; 6:22-23)

33 Ni' jaa- sa- chih' jee'
na-hmäa' mi 'së' na-hih-
je-, ni' sa- tooyh- neh- koo-
wa'goo'. He- chiyh' jee'
ñii' ba' mah' lä-jnä' kih'
lä-jëë- hi- dsa-taah-cha'neh-.
34 Mi 'në' jne' la' lä-koo-
wa'je- kih' jmi-ngo' jnän'.
Lä-ja-, cher'mah' mi 'nëh'
la' llu', ngoo' ba' la' llu' kih'
lä-kaa- jmi-ngo' kyah'. Pero
cher'mah' la' hlih' mi 'nëh',
lä-ja- la' hlih' kih' lä-kaa-
jmi-ngo' kyah'. 35 Leeh- ja-,
heh' wa'je- he- na-hih- kyah'
ta- wa'uu-. 36 Jëeh', cher'mah'
lä-kaa- tuh-hoh' ma-heeh-
ju'dsoo' he- la' lä-koo- wa'je-
hi' sa- cha- ni' koo- he- hlih'
në' kyah', ja- ga' na- jnä' lii-
hääh' jee' wa'je-. La' lä-koo-
he- na-hih- je- he- choo' në'
kyah'.

Ga'juuh' Jesús kih' hi- ma'
laa' mi-tey' jwërte
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40;
Lc. 20:45-47)

37 Lä-koo- ma' ga-dsaa'
ga-hlëeh' Jesús lä-ja-, jaa-
fariseo ga-tëeyh' cha'neh-
kiyh' mah' kuh'hïyh'. He- ja-
ga-he' Jesús cha'neh- mah'
ga-gyay- në' mes-. 38 Peer-
ga-lä-dsaa- dsë' fariseo he',
ma' ga-jëey' sa- ga-gyih' Jesús
goo- jää' ja-ga' kuh'hïyh'.
39 Mah' ga-jäh' Dsa-jøøh'
jnän' siiyh-:

—Hnäh' dsa- fariseo, laah'
hnäh' lä-koo- jaa- hi- gyih-
ma-la- ta- ka'luu' kyah' wiih'
ba'. Jëeh' gyih- ba' hnäh'

gooh- mah' neh- tuh-hoh'
hnäh' na-kah' ba' huu-dsë-
hi- hi- lä-jë- he- hlih'
jmah'. 40 He- ba' che- taah-
hnäh'. ¿Che' sa- ñeh' hnäh',
he' ba' hi- ga-jmee' goo-
jne' ga-jmeey' tuh-dsë- jne'
ka-läh'? 41 Kwëeh' hnäh' dsa-
hi- lla-kyaa', miih- he- cha-
kyah' hnäh', mah' lä-ja- ba'
jä' na-jngii' neh- tuh-hoh'
hnäh'.

42 'Jwii- ba' hnäh' dsa-
fariseo. Kwah- ba' hnäh'
o-mee', nuu- ruda, kyaah'
lä-jë- joh' he- kih- jne',
kwëeh' ba' hnäh' Dio lä-jë-
he- la' heey-. Pero sa- jmeeh-
hnäh' he- llu' jmah' ni' sa-
hnaah- hnäh' Dio. He- la-
ba' ja- jmee- bii' jmeeh' hnäh'
ko-jøh' kyaah' lä-jë- he-
kwah- hnäh' na-.

43 'Peer- jwii- ba' hnäh'
dsa- fariseo. Hnooh- hnäh'
nah' hnäh' në' hma-sii- jee'
gya- dsa-kaah' neh- gwah-
mäh-. Tih- hoh' hnäh' jmee'
dsa- Dio kyah' hnäh' cha'jwë'
juuh-.

44 'Jwii- ba' hnäh' ta-jwoh'
kyaa' ley kyaah' fariseo,
hnäh' hi- ta-juu'. Laah' hnäh'
lä-koo- to-høø- he- sa- jnä'.
He- ja- lä-jëë- hi- ga-nää' në'
kih' sa- ñey- ha- koh' na-høø'
sa- la' jee' ga-näay' ja-. (Véase:
Nu. 19:16)

45 Mah' ga-jëeh- jaa-
ta-jwoh' kyaa' ley, ga-siiyh-:
—Ta-jwoh', he- hlëeh'
lä-na-, lä-kye- kyaa' jnääh'
toh- wii' ka-läh'.

46 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:
—Peer- jwii- ba' hnäh'
ka-läh' ta-jwoh' kyaa' ley.

Jëeh', kyaah' hnäh' dsa- l00' hii- he- sa- 00h' dsa- ka'. Mah' ni- miih- be' sa- kwah- hnäh'.

47 'Jwii~ ba' hnäh', jmeeh- hnäh' na'hyah- nē' to- h00- jee' na- haa' hi- ga- ngēē' juu' kih' Dio, he' ba' hi- ga- jngēēh' dsa- ma- gyuh- kyaah' hnäh'. 48 Kyaah' he- jmeeh- hnäh' lä' ja-, mi- jnääh' hnäh' hñaa' hnäh' he- tääh' hnäh' juu' kwee- lä' koo- ga- jmee' dsa- ma- gyuh- kyaah' hnäh'. Jëeh', dsa- ma- gyuh- kyaah' hnäh' ga- jngēēyh' mah' hnäh' jmeeh- hnäh' na'hyah- nē' to- h00- kih' hi- he'.

49 'He- ja- Dio hi- kyuu~ cha- miih-, ga- jäyh' ka- läh': "Cheen- kyaay' dsa- hi- ngēē' juu' kin-. Hi- cheen' kyaay' apóstole ka- läh'. Ko- llaa' hi- he' jngēēyh', hi- ko- llaa' jmeeh- dsih'." 50 Lä' ja-, hnäh' hi- tääh' na' na- bääh' jma- kih' lä' jēē- hi- ga- ngēē' juu' kih' Dio lä' jiih' ma' ga- n00' jmi- gyuu-. 51 Lä' ga- tē' jma- kih' Abel na- bääh' hnäh' lä' jiih' jma- kih' Zacaría hi- ga- jngēēyh' ta- ka' hne- jee' kih' gwah- kyaah' na'hyoo'. He- ja- jwēēhn- hnäh', lä' jē- he- ja- ma- jä' nē' kih' lä' jēē- hi- tääh' na'.

52 'Peer- jwii~ hnäh' ta- jwoh' kyaah' ley. Sa- kwah- hnäh' jwē' lä' kyuu~ dsa- juu' kih' Dio. Ja- ba' hñaa' hnäh' sa- heeh' hnäh', mah' hah- hnäh' kih' hi- hn00' lä' kyuu~ -ga- jäh' Jesús.

53 Ma' ya- hēē' Jesús jee'

ja-, ta- jwoh' kyaah' ley kyaah' dsa- fariseo ga- lä' hneey- jwēte kyaah' Jesús. Hi- ga- l00y' ngiiy' cha- miih- juu' kiyh', 54 ma' jēēy- che' ma' kaa' juu' kih' Jesús mah' lä' ja- ma' le' ma' hñiy' kiyh'.

12

Ga- hlēeh' Jesús kih' hi- ta- juu'

1 Ta- ko- jiih' dsa- kuh' jwēē' jwēte dsa-, lä' jiih' ma' kya- hlääh' 00yh-, ga- l00' Jesús siih- to- nē' discípulo kyaay':

-Ta- jmee- hnäh' lä' koh' jmee- dsa- fariseo he- jäyh' hnaayh- Dio pero ta- juu' ' bih' ja-. 2 Jëeh' sa- cha- ni- miih- he- na- jlē-, he- sa- lä- jnä'. Hi- lä- jē- he- na- hmää', lloo- koo- jmi' lä- ñe- dsa-. 3 He- ja- lä- jē- he- ma- hlēeh' hnäh' jee' na- hoo-, nuu' dsa- jmi' hii' hyoo-. Lä- jē- he- ma- hlēeh' hnäh' jee' na- hmää', lä- nuuh' kih' dsa-.

Hää' ba' Dio hi- laa' kyaah' (Mt. 10:26-31)

4 'Hnoon' jwēēhn- hnäh' ome- kyaan-. Ta- wa' gah' hnäh' kih' dsa- hi- jngiih- kih' jmi- ngo'. Ga- ma- na- juu' jmi- ngo', hee- ga' ja- mo- le' jmeey'. 5 Jwēēhn- hnäh' ome- kyaan-. Wa' gah' hnäh' kih' hi- na- ngē' jwē' cheey' jmi- lle' kih' dsa- cha- je- ma- ngēē' ma- jngēēyh-. Kih' hi- he' ba' wa' gah' hnäh'. 6 Ñeh' ba' hnäh', to' ñe' n00' ba' kēē- hñaa' gyuu- ta'. Pero ni-

jaā gyuū ta' he', sa' dsa' hēē' kih' Dio. ⁷ Lā'kye' jñu' lleh' hnäh' na'he' ga'lā'jē' kih' Dio. He'ja-, ta' wa' gah' hnäh'. Jēēh', kyee' ga' hnäh' cha'ga'miih- lä'koh' ga'jwēē' gyuū ta'.

Jmi'le' Na'jngii' kwa' be' wa'ra' ga'hnēē' dsa'jne'

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Jwēēhn' hnäh'. Lā'jēē' hi' mi'jnāā' hñii' he' laay' dsa' kyaan' cha'nē' dsa-, ja'ba' lä'ja' jäh' Hi'ga'lēē'ngo' la' kiyh' cha'nē' lä'jēē' ángele kyaa' Dio. ⁹ Pero hi' jäh' sa' kyuu' jnä' cha'nē' dsa-, lä'ja' jwahn' sa' kyuu' jnih' cha'nē' lä'jēē' ángele kyaa' Dio. ¹⁰ Jmee' ba' Dio jōh' dsē' kih' lä'jēē' hi' hlēēh' wii' kih' Hi'ga'lēē'ngo' la-. Pero cher'mah' ga'hlēēh' dsa' wii' kih' Jmi'le' Na'jngii', sa' jmeey' jōh' dsēy' kih' he' ja-. ¹¹ Wa'ra' ga'hnēē' dsa' hnäh' neh' gwah' mäh' o cha'nē' dsa-ta', o cha'nē' jwēē', ta' ka' hnäh' hu' dsē- ha' lä' lääh' hnäh' hñaa' o ha' lä' jwah' hnäh'. ¹² Jēēh', lä'chah' ja' Jmi'le' Na'jngii' kwēēh' hnäh' hu' dsē- llu' ha' lä' jwah' hnäh'.

Koo' juu' na'hmää' kih' jaa' dsa' cha'kuu'

¹³ Jaa' hi' ma' hää' jee' ja' ga'siiyh' Jesús:

—Ta'jwoh', chiih' dsa' ñuu' h' øøhn' kwēēyh' jnä' heen' he' ga'tēēn'.

¹⁴ He'ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Ja' he' jwēē' jnä', sa' ga'tēēn' ti'lloohn' hee' dsa-.

¹⁵ Ga'jäh' ka'läh' Jesús siiyh' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja':

—Leeh' hnäh', ta' wa' hee' hoh' hnäh' ni' koo' he' cha' jmi'gyuu' la-. Jēēh', ja' kih' he' cha' jnän' cha'miih-, he' ja' jmee' chaa' jne'.

¹⁶ Ja'ga' ga'hlēēyh' juu' na'hmää', ga'jäyh':

—Ma' chaa' jaa' dsa' cha'kuu' hi' ma' cha' cha'miih' he' na'jnāā' hwa' kiyh' he' ma' chooyh'. ¹⁷ He'ja' ma' jmeey' hu' dsē-, ma' jäyh': “¿Hee' ba' jmeen? Sa' cha' jee' llan' lä'jē' he' choohn'.” ¹⁸ Mah' ga'jäyh': “Lä'la' ba' jmeen. Hlan' hne' kih' kwii' kin' mah' jmeen' juuh' ga' nē' jee' ma' chih'. Jee' ja' ba' llan' lä'jē' ta' kin' he' choohn'. ¹⁹ Mah' jwahn' ki' hñiin': Ma'cha' ba' kyah' cha'miih-. Lee' kyah' cha'miih' ji'ñē-. Teeh' hoh', ja' kuh'huh' ba' hne' kyah'. Wa' chaa' ba' hne' llu'.” ²⁰ Pero Dio ga'jäh' siiyh' lä'la': “He' ba' che' taah' hne-. Na' hwē' ba' juuh'. Kih' jñah' ba' jä' lä'jē' he' ma'juuh' ma'lääh',” ga'jäh' Dio. ²¹ Lā'ja' la' kih' dsa' hi' llā' cha'miih'kuu' nē' hwa' la-, mah' cha'nē' Dio laay' dsa' tā'ñē' ba'.

Dio lih' hää' hi' laa' kyaay'
(Mt. 6:25-34)

²² Ja'ga' ga'jäh' Jesús siiyh' discipulo kyaa'y':

—Kih¹ he⁻ja⁻ na⁻ jwëëhn[~] hnäh[˘]. Ta⁻ ka⁻ hnäh[˘] huu[˘]dsë⁻ ha⁻ lä⁻ dsa⁻ ngëëh[˘] hnäh[˘] koo⁻ jmi[˘] koo⁻ jmi[˘], hee⁻ na⁻ kuh[˘]huh[˘] hnäh[˘] ni⁻ ta⁻ ka⁻ hnäh[˘] huu[˘]dsë⁻ kih¹ hmih[˘] he⁻ këh[˘] hnäh[˘]. ²³ Kyeë[˘] ga[˘] he⁻ cha⁻ hnäh[˘] lä⁻ koh[˘] ga[˘] he⁻ kuh[˘]huh[˘] hnäh[˘]. Hi[˘] kyeë[˘] ga[˘] jmi⁻ngo[˘] kyah[˘] hnäh[˘] lä⁻ koh[˘] ga[˘] hmih[˘] he⁻ këh[˘] hnäh[˘]. ²⁴ Jëë[˘] da[˘] hnäh[˘] lä⁻ koo⁻ la[˘] kih[˘] ta[˘]. Sa⁻ cha⁻ jngëëy⁻ ni⁻ sa⁻ chooyh⁻ ni⁻ koo⁻, ni⁻ he⁻ hnøø[˘] jee[˘] llay[˘]. Pero Tää[˘] jnän[˘] hi⁻ gya[˘] gyuu[˘]h[˘], ma⁻ra⁻ he⁻ ääh⁻ bih[˘]. ¿Ché[˘] sa⁻ kyeë[˘] ga[˘] hnäh[˘] lä⁻ koh[˘] ga[˘] ta[˘] he[˘]? ²⁵ ¿Hi⁻ hnäh[˘] leh⁻ jmeeh[˘] sa⁻ ga[˘] koo⁻ lëë⁻, kih[˘] he⁻ jmeeh[˘] hnäh[˘] cha⁻ miih⁻ huu[˘]dsë⁻? ²⁶ Cher[˘] mah[˘] sa⁻ tää⁻ hnäh[˘] jmeeh[˘] he⁻ la[˘] koo⁻ he⁻ pih[˘], ¿he⁻ la[˘] kye[˘] hnäh[˘] huu[˘]dsë⁻ kih[˘] lä⁻ jë⁻ he⁻ jwëëh[˘] kyah[˘] hnäh[˘]?

²⁷ Jëë[˘] da[˘] hnäh[˘] ha⁻ lä⁻ dsa⁻ kwaa⁻ wa⁻ le[˘]. Sa⁻ cha⁻ ta[˘] jmee⁻, ni⁻ sa⁻ hwëë⁻ wa⁻ ñe⁻. Pero jwëëhn[~] hnäh[˘]. Ma⁻ ke⁻ na⁻ hñaa[˘] la[˘] hmih[˘] he⁻ ga[˘] këh[˘] rey Salomón, pero sa⁻ ga⁻ lloo[˘] he⁻ la[˘] na⁻ hñaa[˘] lä⁻ koo⁻ la[˘] wa⁻ le[˘]. ²⁸ Cher[˘] mah[˘] lä⁻ ja⁻ jmee⁻ Dio na⁻ hñaa[˘] wa⁻ le[˘] he⁻ choo[˘] nē⁻ nuu⁻ na[˘], mah[˘] hø[˘] jē[˘] dsa⁻ neh⁻ hwii[˘], ha⁻ lä⁻ ja⁻ sa⁻ kway[˘] he⁻ këh[˘] hnäh[˘], dsa⁻ hi⁻ miih⁻ go⁻ te[˘] ba[˘] dsoo[˘] dsë[˘]. ²⁹ He⁻ ja⁻ mo⁻ to⁻ ka⁻ hnäh[˘] huu[˘]dsë⁻ hee⁻ na⁻ kuh[˘]huh[˘] hnäh[˘]. Ta⁻ jmee⁻ hnäh[˘] cha⁻ miih⁻ ngëë[˘] huu[˘]dsë⁻ kih[˘] lä⁻ jë⁻ he⁻ na⁻. ³⁰ Jëëh[˘], lä⁻ jëë⁻

hi⁻ sa⁻ ma⁻ heeh⁻ kih[˘] Dio, hnooyh⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ na⁻ jmah[˘] ba[˘]. Pero Tää[˘] jnän[˘] ma⁻ ñey⁻ ba[˘] lä⁻ jë⁻ he⁻ jmee⁻ bii[˘] jnän[˘]. ³¹ Hnää[˘] da[˘] hnäh[˘] to⁻ nē⁻ Dio hi⁻ laa[˘] dsa⁻ ta[˘] jøø[˘] jnän[˘]. Lä⁻ ja⁻ ba[˘] hñah⁻ hnäh[˘] lä⁻ jë⁻ he⁻ jmee⁻ bii[˘] kyah[˘] hnäh[˘] ka⁻ läh[˘].

Llu[˘] ga[˘] he⁻ cha⁻ he⁻ la[˘] hmooh[˘] jnän[˘] gyuu[˘]h[˘]
(Mt. 6:19-21)

³² Ta⁻ wa[˘] gah[˘] hnäh[˘] borrego kyaan⁻, ma⁻ ke⁻ sa⁻ jwëë[˘] hnäh[˘], jëëh[˘] Tää[˘] jnän[˘] hyoh⁻ dsëy[˘] tooyh⁻ gooh⁻ hnäh[˘] he⁻ jmeeh[˘] hnäh[˘] hih⁻ ko⁻ jøh[˘] kyaayh[˘]. ³³ Hnii[˘] hnäh[˘] he⁻ cha⁻ kyah[˘] hnäh[˘] mah[˘] kwëëh[˘] hi⁻ jmee⁻ bii[˘] kih[˘], Hnøø[˘] hnäh[˘] he⁻ sa⁻ hee⁻ go⁻ te⁻. Hnøø[˘] hnäh[˘] he⁻ la[˘] hmooh[˘] he⁻ cha⁻ gyuu[˘]h[˘] he⁻ sa⁻ hee⁻ jih[˘] koh[˘]. Jee[˘] ja⁻ sa⁻ lloo⁻ dsa⁻ hii⁻ ni⁻ sa⁻ cha⁻ jah[˘] hi⁻ jwë[˘] ka⁻ läh[˘]. ³⁴ Jee[˘] hla⁻ he⁻ la[˘] hmooh[˘] kyah[˘] hnäh[˘], jee[˘] ja⁻ ba[˘] kye[˘] hnäh[˘] o⁻ jøh[˘] dsë⁻.

Llu[˘] la[˘] kih[˘] hi⁻ jøø[˘] wa⁻ ra⁻ jah[˘] Jesús

³⁵ Hnøø[˘] ma⁻ na⁻ lluyh[˘] hnäh[˘], hi⁻ na⁻ nēh[˘] hnäh[˘] ka⁻ läh[˘]. ³⁶ Hnøø[˘] jmeeh[˘] hnäh[˘] lä⁻ koo⁻ jmee⁻ moz⁻ hi⁻ tääh[˘] jää⁻ dsa⁻ juu[˘] hi⁻ jäh[˘] jee[˘] ma⁻ jee[˘] goo⁻ dsa⁻. Wa⁻ ra⁻ jah[˘] dsa⁻ juuy[˘] he⁻ tēy[˘], na⁻ ma⁻ hii⁻ nā[˘] moz⁻ he⁻ ho⁻ haah[˘]. ³⁷ Llu[˘] la[˘] kih[˘] moz⁻ he⁻, cher[˘] mah[˘] na⁻ nēy⁻ wa⁻ ra⁻ jayh[˘]. Ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo[˘] jwëëhn[~] hnäh[˘], dsa⁻ juuy[˘] mi⁻ lluy[˘] hñii[˘] jää⁻, ja⁻ ga[˘]

llaay' moz~ he' nē' mes~ mah' jmeey' ta'he' kiyh'.
 38 Ma'ke' jayh' koo- lla-nuu
 ' o ja-ga' jnā', peer- llu' la'
 kih' moz~ he', cher'mah'
 na-nēy' ma'ja-. 39 Hnøø'
 lä-ngēeh' hnäh' he- la-
 Wa'ra- jäh' kih' jaa- dsa-juu'
 cha'neh' ñey- hee- hor~
 jā- jaa- dsa-hii- dsa-he'
 cha'neh' kiyh', jmeey' bii'
 sa- gwiiy- høøy' hne' kiyh'
 mah' sa- dsa-he' dsa-hii-
 he' cha'neh' kiyh'. 40 Lä-jā-
 hnäh', hnøø' ma-na'lluuh'
 hnäh' ka-läh'. Jēeh', hor~ he-
 sa- jmeeh- hnäh' huu'dsē-,
 jāh' Hī-ga-lēē'ngo' la-.

*Dsa-hi-mi-teh', hi-dsa-hi-
 sa-jmee-ta'he'*

(Mt. 24:45-51)

41 Ja-ga' ga-jäh' Pee' siiyh':

-Dsa-jøøh' kyaan', ¿che'
 ma-hlēeh' juu' na-hmää'
 lä-na- kyaä' jnääh' ' o
 ma-hlēeh' ka-läh' kih'
 lä-jøh'?

42 He-ja- ga-jäh' Dsa-jøøh'
 jnan' siiyh':

-Jaa- dsa- hi- mi-teh'
 hi- cha- huu'dsē- llu' kih',
 hi- he' ba' na-hñaa' mah'
 hääy' hi- tääh' cha'neh' kih'
 dsa-juu', kwēeyh' he- kuyh-
 hor~ kih'. 43 Llu' la' kih' moz~
 he', cher'mah' mi-teyh' lä-jē-
 mada- he- nuuyh- wa'ra-
 jah' juu'. 44 Ma'ra- ju'dsoo'
 jwēēhn~ hnäh', ga-lä-jē' ba'
 he- cha- kih' dsa-juu' tooyh-
 goo- moz~ he'. 45 Pero
 cher'mah' hi- na-hñaa' he'
 ga-jmeey' huu'dsē-: "Lä-hēē'
 ga' miih- dsa-jøøh' kyaan-",

he-ja- ta'ko-jiih' ja-, løøy'
 jmi'baay' hi- mē' hi- ñuuh-
 dsa-kyaa'yh', hi- kuh'hiih'
 llu' lä-jiih' lä-heey'. 46 Lä-la-
 le' kih' moz~ he'. Jmii' he-
 sa- jøøy~, hi- hor~ he- sa-
 kyey- ni- miih- huu'dsē-, jāh'
 dsa-juu'. Peer- cha-miih-
 jmeeyh- moz~ he', ja-ga'
 cheey' ko-jøh' kyaah' lä-jēē-
 hi- sa- ga-mi-teh'.

47 Jaa- moz~ hi- ma-ñe-
 kwee- he- mada- nuuyh-
 kih' dsa-juu' mah' sa-
 ma-na'lluuy', ni- sa- mi-tey'
 mada- kih' dsa-juu', hi- he'
 sa- lä-ñih' dsēy' kway' kih'.

48 Pero jaa- moz~ hi- ma-
 jmee- he- hliih' he- sa- ñey-,
 hi- he' hii' miih- ba'. Jēeh' hi-
 ma-hyoh- cha-miih-, lä-ja-
 ngiih' dsa-juu' cha-miih-.
 Dsa-juu' hi- ga-tooh- gooy-
 cha-miih-, lä-ja- ngiiyh'
 cha-ga'miih-.

*Kwaat- kih' Jesús he- tee-
 dsa-*

(Mt. 10:34-36)

49 Ma-jan~ mah' chaahn'
 je- hwa' la-. Hnoon' wa'ra-
 jäh' kih' koo- ga-juh-.
 50 Ma'ra- he- jmee- bii' jēēn-
 koo- he- wii' ngēē'. Peer-
 ku'jii- kin'. Wa'ra- jäh' kih'
 na' ga-juh- ba' ma-dsēē' jmi'.
 51 ¿Che' laah' hnäh' ma-jan~
 mah' jmeen' hii' ti' kih' dsa-
 jmi-gyuu'? Jwēēhn~ hnäh',
 jā- kih' he-ja- ma-jan~.
 Ma-jan~, mah' jmeen' te'jēē'
 dsa- ba'. 52 Jēeh', na' ta-
 cha'nē' jee' tääh' hñaa' dsa-
 koo- cha'neh-, jmeey' to' nää'.
 Uu- hi- he' tee' kyaah' uu'

hi⁺ uu⁺ dsa⁻ taah^h teey⁺ kyaah⁺
uu⁻. ⁵³ Tee⁺ jmi⁻ kyaah⁺
jo⁻ ññh^h, hi⁻ jo⁻ ññyh^h tee⁺
kyaayh⁺ ka⁻ läh^h. Chooy⁺ tee⁺
kyaah⁺ jo⁻ mñ⁻, hi⁻ jo⁻ mñy⁻
tee⁺ kyaah⁺ chooy⁺. Ma⁻ chooy⁺
tee⁺ kyaah⁺ ma⁺ jooy⁺, ma⁺ jooy⁺
tee⁺ kyaah⁺ ma⁻ chooy⁺.

*Ko⁻ llaa⁺ sa⁻ kye⁻ kwaat⁻
ha⁻ lä⁻ la⁺ he⁻ jmee⁻ Dio jee⁻
kiyh⁺*

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Hi⁺ ga⁺ jäyh⁺ ka⁻ läh^h sñyh⁻
lä⁺ jëë⁻ dsa⁻:

—Wa⁻ra⁻ ga⁺ jëeh⁻ hnäh⁺
soo⁻ jni⁺ ta⁻ la⁺ ga⁺ dsa⁺ hyoo⁻,
chah⁺ ba⁺ jawah⁺ hnäh⁺: “Jma⁺
ba⁺ na⁻ jä⁻.” Hi⁻ lä⁺ ja⁻ la⁺.
⁵⁵ Hi⁻ wa⁻ra⁻ ja⁺ lle⁺ ta⁻ kye⁺,
jawah⁺ hnäh⁺: “Jmee⁺ hyoo⁻
ba⁺ na⁻.” Hi⁻ lä⁺ ja⁻ jmee⁻.
⁵⁶ He⁻ ba⁺ che⁻ ta⁻ juuh⁺ hnäh⁺.
Leh⁺ ba⁺ hnäh⁺ lleh⁺ hnäh⁺ juu⁺
kwee⁻ ha⁻ lä⁻ jmee⁺ koo⁻ jmi⁺
koo⁻ jmi⁺ lä⁻ koo⁻ la⁺ gyñh^h
hwa⁺. Mah⁺ sa⁻ kye^h hnäh⁺
kwaat⁻ hee⁻ ga⁺ na⁻ dsa⁻ la⁺
jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺.

*Hnø⁺ mi⁻een⁺ juu⁺ he⁻ cha⁻
jnän⁺ kyaah⁺ dsa⁻*

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ ¿He⁻ la⁺ sa⁻ leh⁺ hnäh⁺
kah⁺ hnäh⁺ kwaat⁻ hñah⁺
hnäh⁺ hee⁻ na⁻ he⁻ llu⁺?
⁵⁸ Cher⁺ mah⁺ chaa⁻ hi⁻ hnø⁺
hnëë⁺ hne⁻ cha⁺ nē⁺ dsa⁻ ta⁺,
jmeë⁺ bii⁺ go⁺ taah⁺ hnäh⁺ juu⁺
kwee⁻ kyaayh⁺ na⁺ ga⁻ jah⁻
ta⁺ ko⁻ jiih⁺ cha⁻ jmi⁺, mah⁺
sa⁻ ngëëy⁺ hne⁻ ja⁺ goo⁻
jwëë⁻. Lä⁺ ja⁻ mo⁻ so⁻ jmeë⁺
jwëë⁻ hi⁺ kih⁺ poo⁻, taayh⁻
hne⁻ neh⁻ ñe⁺. ⁵⁹ Ma⁻ ra⁻
ju⁺ dsoo⁺ jwëëhn⁻ hne⁻, sa⁻

ya⁻ hëeh⁺ jee⁺ ja⁻ ta⁺ ko⁻ jiih⁺
sa⁻ ma⁻ mi⁻ hmaah⁺ lä⁻ koh⁺ te⁺
he⁻ lle⁻ dsa⁻ ta⁺ kyah⁺.

13

*Ga⁻ hlëeh⁺ Jesús kih⁺ he⁻
dsa⁻ jeeh⁻ dsa⁻ kyaah⁺ Dio*

¹ Ja⁻ ba⁺ jmi⁺ ja⁻ na⁺ nää⁺
ko⁻ llaa⁺ dsa⁻ na⁺ jmeeyh⁺
juu⁺ kih⁺ Jesús he⁻ ga⁺ jmeë⁺
Pilato mada⁻ kih⁺ hløø⁺
he⁻ na⁺ jngëëyh⁻ dsa⁻ chaa⁻
Galilea jee⁺ ma⁺ tääyh⁺
jngëëyh⁺ jah⁺ he⁻ ma⁺ mi⁻ tey⁺
kiyh⁺ kyaah⁺ Dio.

² Mah⁺ ga⁺ jeeh⁻ Jesús juu⁺
kiyh⁺, ga⁺ jäyh⁺:

—¿Che⁺ kih⁺ he⁻ ga⁺ juu⁺
lä⁺ ja⁻ dsa⁻ galilea he⁺,
he⁻ ja⁻ laah⁺ hnäh⁺ he⁻
ääy⁻ cha⁻ ga⁺ miih⁻ dso⁺ kye⁻
lä⁻ koh⁺ ga⁺ jee⁺ lä⁺ jëë⁻
dsa⁻ gooy⁺? ³ Jnä⁺ jwëëhn⁻
hnäh⁺, ni⁻ miih⁻ sa⁺ la⁺ lä⁺ ja⁻.
Jëeh⁺ cher⁺ mah⁺ sa⁻ ga⁺ jeeh⁻
hnäh⁺ kyaah⁺ Dio, ja⁻ ba⁺ lä⁺ ja⁻
juu⁺ lä⁺ jëë⁻ hnäh⁺ ka⁻ läh^h.
⁴ He⁻ ga⁺ toh⁺ hne⁺ ñii⁺ kih⁺
Siloé nē⁺ kih⁺ lä⁺ jëë⁻ gya⁺ jñaa⁻
dsa⁻ mah⁺ ga⁺ juuy⁺, ¿che⁺
jmeeh⁻ hnäh⁺ hñä⁺ dsē⁻ he⁻
ääy⁻ cha⁻ ga⁺ miih⁻ dso⁺ kye⁻
lä⁻ koh⁺ ga⁺ jee⁺ lä⁺ jëë⁻ dsa⁻
hi⁻ tääh⁺ Jerusalén? ⁵ Jnä⁺
jwëëhn⁻ hnäh⁺, ni⁻ miih⁻ sa⁻
la⁺ lä⁺ ja⁻. Jëeh⁺ cher⁺ mah⁺ sa⁻
ga⁺ jeeh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ Dio,
ja⁻ ba⁺ lä⁺ ja⁻ juu⁺ lä⁺ jëë⁻ hnäh⁺
ka⁻ läh^h.

*Juu⁺ na⁻ hmää⁺ lä⁻ la⁺ kih⁺
koo⁻ chaah⁺ higo he⁻ sa⁻ kwa⁻
mi⁺*

⁶ Hi⁺ ga⁺ jäyh⁺ ka⁻ läh^h juu⁺
na⁻ hmää⁺ lä⁻ la⁻:

—Jaa⁻ dsa⁻ ma['] na⁻jnää[']
 koo⁻ chaah['] higo jee['] kih[']
 chaah['] wii⁻ jeh['] kiyh[']. Mah[']
 na[']jëy⁻ che['] na⁻hi⁻ mi[']higo.
 Pero ni⁻ koo⁻ mi[']sa⁻ ma['] hii['].
 7 Mah['] ga⁻siiyh⁻ hi⁻ ma['] hoo⁻
 chaah['] wii⁻ jeh['] ja⁻: “Jee['] la⁻
 ma⁻të['] hnë⁻ ji⁻ñe⁻ ma⁻jan⁻
 jëen⁻ chaah['] higo la⁻, che[']
 hi['] mi[']. Sa⁻ cha⁻ jnøøhn[']
 ni⁻ mi[']h⁻ lä⁻koh['] hä['] gwan['].
 He⁻ja⁻ tu['] go⁻te⁻. ¿He⁻la⁻
 ja⁻ koo⁻ na⁻ha⁻ hwa['] jee[']
 chih[']?” 8 Pero hi⁻ ma['] hoo⁻
 jee['] ja⁻ ga⁻jäh[']: “Dsa⁻jøøh[']
 kyaan⁻, kwa['] jwë['] kih['] koo⁻
 ga⁻ji⁻ñe⁻ na[']. Gyun⁻ mi[']h⁻
 ta⁻hmii⁻ mah['] toohn⁻ tu[']hoh['].
 9 Cher[']mah['] ga⁻hi['] mi['], llu[']
 ba[']. Pero cher[']mah['] sa⁻
 ga⁻hi['], ja⁻ga⁻ na⁻ dsa⁻tu['].”

*Ga⁻mi⁻hlää['] Jesús jaa⁻
 dsa⁻më['] hi⁻ ma['] na⁻jluu[']
 cha⁻kah[']*

10 Koo⁻ jmi['] he⁻ teeh⁻
 dsa⁻ dsë['] ma['] kwa⁻ Jesús juu[']
 neh⁻ gwah⁻ mäh⁻. 11 Jee[']
 ja⁻ ma['] hää['] jaa⁻ dsa⁻më[']
 hi⁻ ma⁻hya⁻ gya⁻jñaa⁻ ji⁻ñe⁻
 dsaah[']. Ga⁻jmeë['] jmi⁻lle[']
 hlih['] ga⁻jluu['] ka[']luuy[']. Ni⁻
 mi[']h⁻ sa⁻ le['] ma['] ngëy[']
 ko⁻dsoo[']. 12 Ma['] ga⁻jëë['] Jesús
 dsa⁻më['] he['], ga⁻tëy['] mah[']
 ga⁻siiyh⁻:

—Dsa⁻më['], ma⁻jä['] ba['] kyah[']
 kih['] dsoo['] he⁻ ma['] laah['].

13 Ga⁻kyey⁻ gooy⁻ në[']
 kih['] dsa⁻më['] he[']. Lä⁻chah[']
 ja⁻ ga⁻niih['] ka[']luuy['], mah[']
 ga⁻løøy['] kway⁻ ti[']hmaah['] kih[']
 Dio. 14 Pero hi⁻ ma['] jmeë⁻ hih⁻
 gwah⁻ ja⁻, ga⁻lä⁻lee['] jwërte
 kih['] he⁻ ga⁻mi⁻hlää['] Jesús

dsa⁻ jmi['] he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë['].
 Mah['] ga⁻siiyh⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma[']
 tääh['] jee['] ja⁻:

—Jñii['] jmi['] ba['] cha⁻ jwë[']
 jmeen['] ta[']. Ta[']ko⁻jiih['] jñii[']
 jmi['] ja⁻, ya⁻nää['] hnäh['] mah[']
 jä['] kyah['] hnäh['], ja⁻ jmi['] he⁻
 teeh⁻ dsa⁻ dsë['].

15 Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh['] Dsa⁻jøøh[']
 jnän⁻ ga⁻siiyh⁻:

—Hee⁻ ba['] che⁻ ta⁻jjuh[']
 hne⁻ dsa⁻ñuu⁻. ¿Ja['] lä⁻jëë⁻
 hnäh['] cheeh['] hnäh['] kya[']
 kyaah['] hnäh['], burr⁻ kyaah[']
 hnäh['] jee['] na⁻hñuuy['] mah[']
 go⁻jääh⁻ hnäh['] hiyh['] jmi[']
 jmi['] he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë[']?
 ¿Che['] sa⁻ jmeeh⁻ hnäh['] lä⁻ja⁻?
 16 Pero hi⁻ dsa⁻më['] la⁻, hi⁻
 laa['] sa⁻ju⁻ kih['] Abraham,
 ma⁻hya⁻ gya⁻jñaa⁻ ji⁻ñe⁻ ma[']
 na⁻hñuuy['] kaah⁻ Tana[']. ¿Che[']
 sa⁻ ää⁻ jmi['] cheeyh⁻ jmi['] he⁻
 teeh⁻ dsa⁻ dsë[']?

17 Lä⁻ ma['] ga⁻hlëeh['] Jesús
 juu['] ja⁻, ga⁻jä['] o⁻hih⁻ lä⁻jëë⁻
 hi⁻ ga⁻lä⁻høøh⁻ kiyh[']. Pero
 jee['] lä⁻jëë⁻ dsa⁻ ma['] chaay⁻
 llu['] ba['], ma['] ga⁻jëy['] lä⁻jë⁻ he⁻
 juh⁻gaa⁻ he⁻ ma['] jmeë['] Jesús.

*Juu['] na⁻hmää['] lä⁻koo⁻ la[']
 kih['] mi[']ju⁻ mostaza*

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

18 Hi⁻ ga⁻jäh['] Jesús ka⁻läh[']:

—Jwëëhn⁻ hnäh['] juu['] he⁻
 jeeh['] kwee⁻ lä⁻koh['] jää⁻ Dio
 dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih[']. 19 He⁻ jää⁻
 Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih['], jeeh[']
 kwee⁻ lä⁻koo⁻ la['] kih['] koo⁻
 mi[']ju⁻ mostaza he⁻ ga⁻jngëë[']
 jaa⁻ dsa⁻ jee['] na⁻jnää[']
 cha[']joh['] kiyh[']. Heh['] mi[']ju⁻
 ja⁻, ga⁻hya⁻ mah['] ga⁻kwaä['],
 lä⁻jiih['] ga⁻të['] koo⁻ chaah[']

hma⁻. He⁻ja⁻ ga⁻lla⁻nää¹ ta¹
jmeey⁻ sii⁻ ne⁻ sa⁻goh¹ kih¹.

*Juu' na-hmää' lä-koo- la'
kih' levadura
(Mt. 13:33)*

²⁰ Koo⁻ ka⁻läh[✓] ga⁻jäh[✓] Jesús
siiyh⁻:

—Jee⁻ la⁻ jwë⁻hn⁻ hnäh[✓]
juu¹ he⁻ jeeh¹ kwee⁻ lä⁻koh[✓]
jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih¹.
²¹ Jeeh¹ kwee⁻ lä⁻koo⁻ jmee⁻
levadura he⁻ koo⁻h⁻ jaa⁻
dsa⁻më⁻. Llay⁻ cha⁻miih⁻
harin mah¹ kah⁻gwëy⁻h⁻
kyaah¹ levadura. Kyaah¹
lä⁻ja⁻ dsa⁻kwaa⁻ lä⁻ ga⁻dsa⁻
tu⁻ka⁻.

*Dsu⁻ la¹ ho'haah' jee'
dsa-taah⁻ dsa⁻ kyaah¹ Dio
(Mt. 7:13-14, 21-23)*

²² Lä⁻koo⁻ ma¹ hää⁻ Jesús
jwë¹ ngoo¹ ta⁻ Jerusalén ma¹
kway⁻ juu¹ lä⁻kaa⁻ jwii⁻ kaah¹
hi⁻ lä⁻kaa⁻ jwii⁻ mäh⁻ jee¹
ma¹ dsa⁻ngëëy⁻. ²³ Jaa⁻ dsa⁻
ga⁻ngii¹ juu¹ kiyh¹, ga⁻siiyh⁻:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, ¿che⁻
miih⁻ go⁻te⁻ dsa⁻ hi⁻
dsa⁻lää⁻?

He⁻ja⁻ ga⁻jäh[✓] Jesús siiyh⁻:

²⁴ —Jmee⁻ hnäh[✓] bii¹
go⁻taah¹ hnäh[✓] ta⁻ ho'haah¹
dsu⁻. Jëeh[✓], jwëë⁻ dsa⁻ hi⁻
hnøø¹ dsa⁻taah⁻ mah¹ sa⁻
jmääy¹ dsa⁻taayh⁻. ²⁵ Wa⁻
jmeen¹ jaa⁻ dsa⁻juu¹ cha⁻neh⁻
ma⁻ngëë⁻ ma⁻jney¹ ho'haah¹
kiyh¹. Hi⁻ cher¹ mah¹ ga⁻nääh¹
hnäh[✓] tée⁻h⁻ hnäh[✓] kiyh¹
ta⁻ ka⁻hne⁻: “Dsa⁻jøøh¹
kyaan⁻, Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, nä⁻
ho'haah¹ mah¹ dsa⁻tooh¹ jnääh¹
.” Pero jeeh⁻ dsa⁻juu¹ he⁻
kyah¹ hnäh[✓], jäh⁻: “Sa⁻ man⁻

hi⁻ hnäh[✓].” ²⁶ Ja⁻ga⁻ løøh¹
hnäh[✓] jwah¹ hnäh[✓]: “Ma⁻kih¹
ma⁻hih¹ jnääh¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹
hne⁻. Jnääh¹ he⁻ hi⁻ ga⁻hlëëh¹
jee⁻ la¹ cha⁻jwë¹ juuh⁻.” ²⁷ Pero
jäh⁻ dsa⁻juu¹ cha⁻neh⁻ he⁻,
siiyh⁻ hnäh[✓]: “Sa⁻ man⁻
hi⁻ hnäh[✓]. Go⁻nää¹ hnäh[✓]
kyah¹, hnäh[✓] hi⁻ jmee⁻ he⁻
hliih¹ jmah¹.” ²⁸ Jee⁻ ja⁻
ki⁻hoo¹ hnäh[✓] mah¹ juuh¹
hnäh[✓] cha⁻jäh¹ hnäh[✓] wa⁻ra⁻
ga⁻jëë⁻ hnäh[✓] Abraham
kyaah¹ Isaac kyaah¹ Jacob
kyaah¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻ngëë⁻
juu¹ kih¹ Dio tääh¹ ya⁻jwii¹
kiyh¹, mah¹ hnäh[✓] dsa⁻hëëh¹
ta⁻ ka⁻hne⁻. ²⁹ Jwëë⁻ dsa⁻
chaa⁻ uu¹ ya⁻nää¹ ta⁻ kye¹ ta⁻
ñii¹ mah¹ dsa⁻taah⁻ kuh¹hih¹
ko⁻jøh¹ kyaah¹ jnä¹ jee⁻ oo⁻
ya⁻jwii¹ kih¹ Dio. ³⁰ Jëë⁻,
jwëë⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ kwaan⁻ jee⁻
kyah¹ hnäh[✓], hi⁻ he⁻ lee⁻ jøøh¹
ma⁻ja⁻. Hi⁻ hi⁻ laa¹ kwaan⁻ jee⁻
kyah¹ hnäh[✓], hi⁻ he⁻ lee⁻ mäh¹
ga⁻.

*Ga⁻lä⁻meeh⁻ dsë¹ Jesús kih'
jwii¹ Jerusalén
(Mt. 23:37-39)*

³¹ Ja⁻ba⁻ jmi¹ ja⁻, ga⁻lla⁻nää¹
ko⁻llaa¹ fariseo na⁻chi¹h¹
Jesús:

—Go⁻hëë¹ jee⁻ la⁻, gwaan⁻
ta⁻ jee⁻ jyoh[✓], jëë[✓] hnøø¹
Herode jngëë¹ hne⁻.

³² He⁻ja⁻ ga⁻jäh[✓] siiyh⁻
dsa⁻ fariseo he⁻:

—Go⁻nää¹ hnäh[✓] mah¹
go⁻chi¹h¹ hi⁻ kyuu⁻h⁻ may⁻
hliih¹ he⁻ juu¹ la⁻: “Na¹ hi⁻ hø¹
lä⁻ ma⁻jmeen⁻ la⁻ ba¹ ta⁻ he⁻
hwëë⁻ jmi⁻lle⁻ hliih¹ kih¹ dsa⁻
hi⁻ mi⁻hlään¹ dsa⁻ ka⁻läh⁻. Ga⁻

ma⁻hya⁻ hnē⁻ jmii⁺, ja⁻ hniih⁺
ma⁻hñaa⁻ ta⁺ kin⁺.” 33 Jmee⁻
bii⁺ lä⁻ ma⁻hää⁻ la⁻ ba⁺ jwē⁺,
na⁺, hō⁺, hi⁺ hyu⁺ lä⁻ jiih⁺ lloon⁻
Jerusalén. Jēeh⁺, jmee⁻ bii⁺
he⁻ juu⁺ hi⁻ ngēē⁻ juu⁺ kih⁺ Dio
ta⁻ Jerusalén, sa⁻ lle⁻ kih⁺ juuy⁺
ta⁻ jee⁺ jyoh⁺.

34 'Hnäh⁺ dsa⁻ chaa⁻
Jerusalén, hi⁻ jngēēh⁺ hi⁻
ngēē⁻ juu⁺ kih⁺ Dio hi⁺ teh⁺
hnäh⁺ kuu⁺ kih⁺ hi⁻ cheē⁻ Dio,
joh⁺ jiih⁻ sa⁻ ga⁻ lä⁻ hnoon⁺
ma⁺ jōōhn⁺ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻
jōōh⁻ chaah⁺ hyaa⁻ gyuu⁻
chaah⁺ kyaa⁺, taayh⁻ neh⁻
sa⁺ kyooy⁺, pero sa⁻ ga⁻ hiih⁺
hnäh⁺. 35 He⁻ ja⁻ ma⁻ bee⁺ Dio
hnäh⁺ go⁻ te⁻, jā⁻ ta⁻ jmah⁺ ba⁺
hne⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Jwēēhn⁻
hnäh⁺, na⁺ ta⁻ cha⁻ nē⁻ mo⁻ so⁻
jēēh⁺ hnäh⁺ jnā⁺ ta⁻ ko⁻ jiih⁺ sa⁻
ma⁻ jāh⁺ hnäh⁺: “He⁻ ba⁺ che⁻
jōh⁺ gaa⁻ hi⁻ ja⁺, lä⁻ hih⁺ kih⁺
Dio.”

14

*Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jaa⁻ hi⁻
dsaah⁺ jmii⁺ he⁻ teēh⁻ dsa⁻ dsē⁺*

1 Koo⁻ jmii⁺ he⁻ teēh⁻ dsa⁻
dsē⁺, ngoo⁺ Jesús ga⁻ kuh⁻
ga⁻ hih⁺ cha⁻ neh⁻ kih⁺ jaa⁻
fariseo hi⁻ ma⁺ laa⁺ jaa⁻
dsa⁻ jōōh⁺. Jee⁺ ja⁻ ma⁺ tääh⁺
dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tää⁺ Jesús. 2 Hi⁺
ta⁻ cha⁻ nēy⁻ ja⁻ ma⁺ cheh⁺ jaa⁻
dsa⁻ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ dsoo⁻
gyoo⁻. 3 He⁻ ja⁻ ga⁻ ngii⁺ Jesús
juu⁺ kih⁺ ta⁻ jwoh⁺ kyaa⁺ ley
kyaa⁺ dsa⁻ fariseo he⁺:

—¿Che⁺ cha⁻ jwē⁺ mi⁻ hlää⁺
jne⁺ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺ jmii⁺ he⁻
teēh⁻ dsa⁻ dsē⁺?

4 Ti⁻sih⁺ ba⁺ ga⁻ taah⁻ dsa⁻
he⁺. Ja⁻ ga⁺ ga⁻ sooh⁺ Jesús
goo⁻ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ he⁺ mah⁺
ga⁻ mi⁻ hlääy⁺. Hi⁺ ga⁻ hiih⁺
juu⁺, ga⁻ siiyh⁺:

—Ma⁻ le⁺ gwaah⁺ kyah⁺.

5 Mah⁺ ga⁻ hlēēyh⁺ dsa⁻ hi⁻
ma⁺ tääh⁺ he⁺, ga⁻ siiyh⁺:

—Cher⁺ mah⁺ jaa⁻ dsa⁻ kyaah⁺
hnäh⁺ ga⁻ tah⁺ jaa⁻ burr⁻ o
jaa⁻ kya⁺ kyaay⁺ jee⁺ hē⁻ koo⁻
too⁻, ¿ché⁺ sa⁻ dsooy⁺ lä⁻ chah⁺
ja⁻ dsa⁻ lleey⁻ jah⁺ kyaay⁺
ma⁺ ke⁻ la⁻ jmii⁺ he⁻ teēh⁻ dsa⁻
dsē⁺?

6 Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ga⁻ lih⁺ ma⁺
jeeyh⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús.

*Juu⁺ na⁻ hmää⁺ kih⁺ hi⁻
ga⁻ taah⁻ to⁻ nē⁻ hma⁻ sii⁻ jee⁺
cha⁻ ma⁻ nuu⁻*

7 Ma⁺ gya⁺ Jesús jēē⁻
ha⁻ lä⁻ ma⁺ jmee⁻ lä⁻ jēē⁻
hi⁻ ma⁺ na⁻ teeh⁺ kyaa⁺
fariseo he⁺, ga⁻ hnooyh⁻ ma⁺
dsa⁻ taayh⁻ hōō⁺ hi⁻ kaah⁺ nē⁻
mes⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻ hlēēyh⁺ juu⁺
na⁻ hmää⁺ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺
na⁻ teeh⁺ he⁺, ma⁺ jāyh⁺:

8 —Wa⁻ ra⁻ ga⁻ tēēh⁺ jaa⁻
dsa⁻ hne⁻ koo⁻ jee⁺ dsa⁻ jee⁺
goo⁻ dsa⁻, sa⁻ nah⁺ hōō⁺
hi⁻ kaah⁺, le⁺ ga⁻ che⁻ lloo⁻
jaa⁻ hi⁻ jōōh⁺ ga⁺ lä⁻ koh⁺
hne⁻. 9 Cher⁺ mah⁺ ga⁻ nah⁺
jee⁺ ja⁻, ha⁻ ga⁻ che⁻ ga⁻ lloo⁻
hi⁻ ga⁻ tēēh⁺ lä⁻ uu⁺ hnäh⁺,
mah⁺ siiyh⁺ hne⁻: “Kwa⁺
jwē⁺ gya⁻ hi⁻ la⁻ jee⁺ na⁻.”
Ja⁻ ga⁺ kyaah⁺ o⁻ hih⁻ nah⁺
jee⁺ ga⁻ dsa⁻ go⁻ te⁻ hma⁻ sii⁻.

10 Lä⁻ la⁻ ba⁺ jmeeh⁺ wa⁻ ra⁻
ga⁻ tēēh⁺ jaa⁻ dsa⁻ hne⁻ jee⁺
jmeey⁺ jmii⁺. Goh⁺ ba⁺ hne⁻,
ja⁻ nah⁺ lä⁻ ga⁻ tē⁺ huu⁺ kii⁻

ba. Mah' wa'ra- ja' hi- ga'teēh' hne-, siyh' hne-: "Ña- ya-na' jee' llu' ga' miih- la-, ome- kyaan-." Ja- ga' leeh' jøøh' cha'nē lä-jēē hi-tāäh' ko-jøh' kyaah' hne- nē mes- ja-. ¹¹ Jēeh', hi- jmää- hñii' jøøh', hi- he' ja' ta' hwa' go-te-. Hi- jmää- hñii' hwaä', hi- he' ba' lee' jøøh'.

¹² Hi- ga'hleēyh' dsa-fariseo hi- ga'teē' kiyh', ga'siyh-:

-Wa'ra- ga'teēh' dsa-kuh'hiyh' koo- lä'hyoo- o ta- ga-nuu-, ta- teēh- ome- kyaah', ni- øøh', ni- jñah' ga' hi- chaa- kyah', ni- dsa- cha-kuu' hi- tāäh' koo' kyah'. Jēeh', lä-jēē hi- he' teēh' hne- ka-läh' mah' jeeyh' kyah'. ¹³ Lä-la- ba' jmeeh' wa'ra- ga'jmeeh' koo- jmi'. Ja- teēh- hi- tä-ñee' kyaah' dsa-tuuh', dsa-jluuh', hi- dsa-tuu'. ¹⁴ Lä-ja- ba' le' llu' kyah'. Jēeh', dsa- he' sa- cha-he- kyaah' mi-hmaayh' kyah' ka-läh'. Pero wa'ra- ga'tē' jee' lä-jiuh' lä-jēē hi- lluu', lä-hmaah' kyah'.

Juu' na-hmää' lä-koo- la' koo- jmi' juuh-

(Mt. 22:1-10)

¹⁵ Jaa- hi- ma' gya' nē mes- kyaah' Jesús, ma' ga-nuuy' ga'hleēh' Jesús lä-ja-, ga-jäyh':

-Llu' la' kih' hi- dsa-taah' kuh'hih' jee' la' ya-jwii' kih' Dio.

¹⁶ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh-:

-Jaa- dsa- ga'jmeē' koo- jmi' juuh- mah' ga'teēyh' jwēē' jwēte dsa-. ¹⁷ Ma' ga-tē' hor- kuh- dsa- ma-nuu-, ga-cheey' jaa- moz- kyaay' mah' dsa-chiuh' hi- ma' na-teēh' kyaay': "Ya-nää' hnäh' ga-juh-. Jēeh', ma-na'llu' ba' lä-jē-." ¹⁸ Ga-lä-jēē ba' ga-jäh' sa- jää'. Hi- to-nē' ga-jäh': "Ma-lan' koo- jwi' hwa', he-ja- hnoon' na'jēen' koo-. Jmeē' jøh- hoh' sa- jään' niin'." ¹⁹ Hi- jñah' ga-jäh': "Ma-laan' hñaa' gyaah' kya' hi- jmeē' ta'. Hi- he' na-, na' ga' na'jēen- che' lluyy'. He-ja- chuun' kyaah' hne- jmeē' jøh- hoh', sa- jään' niin'." ²⁰ Hi- jñah' ka-läh' ga-jäh': "Koo- ma-jee' ba' goon-. He-ja- sa- le' niin'." ²¹ Ngaah' go-te' ba' moz- he', na'jmeeyh' juu' kih' dsa-juuy'. Ma' ga-nuu' juu' jmi' he' ga-jäyh' lä-ja-, ga-lä-lleey' jwēte. Ja- ga' ga'siyh- moz- he': "Gwa- ko-chih' je'hmooh' hi- lä-kaa- cha'jwē' kih' jee' jwii- juuh-, go-kyaa- hi- tä-ñee' kyaah' dsa-tuuh', dsa-jluuh' hi- dsa-tuu'."

²² 'Ma' jah' moz- he', ga'siyh-: "Dsa-jøøh' kyaan-, ma-la- ba' lä-jē- mada- he- ma-jmeeh'. Pero jä' ga' jee' dsa-taah' dsa-." ²³ He-ja- ga-jäh' dsa-juu' he' siyh- moz- kyaay': "Gwa- lä- hä' jwē', hi- lä-kaa- jee' jeeh- dsa-, jmeē' bii' ya-nääy', mah' kah- cha'neh- kin- la-. ²⁴ Jēeh', jwēēhn- hnäh', ni-

jaā dsā hī gā tēehn̄ hē,
mō sō tēeȳ kuyh̄ mā n̄uuh̄
kin̄.”

*Hweh̄ miuh̄ lā hē jmeē
jnē kō j̄oh̄ kyaah̄ Cristo
(Mt. 10:37-38)*

²⁵ Jwēē̄ jwēte dsā hī
gā nāā̄ kō j̄oh̄ kyaah̄ Jesús.
Hē jā gā jēeyh̄ h̄niiȳ tā
jeē yā nāā̄ dsā, mah̄
gā s̄iyyh̄:

²⁶ —Jaā hī hn̄ō
jmeē̄ kō j̄oh̄ kyaah̄ jnā̄,
cher̄mah̄ sā hnāā̄ jnā̄
chā gā miuh̄ lā̄ koh̄ gā hē
hnāā̄ chō jmiiȳ, lā̄ koh̄
gā hē hnāā̄ mēȳ, hē
hnāā̄ j̄ooȳ, hē hnāā̄
dsā n̄uuh̄ ōoyh̄, hē hnāā̄
mē̄ ōoyh̄, hī lā̄ koh̄ gā
hē hnāā̄ h̄niiȳ, sā jmāā̄
leeȳ discipulo kyaan̄. ²⁷ Hī
sā jāā̄ crū kyaā̄ mah̄ sā
jmeeȳ kō j̄oh̄ kyaah̄ jnā̄ sā
jmāā̄ leeȳ discipulo kyaan̄.

²⁸ Wārā gā tē̄ jeē hnooh̄
hnāh̄ jmeeh̄ hnāh̄ kō hnē
niiȳ, ¿chē sā jēeh̄ hnāh̄ tō nē̄
joh̄ kēē̄ hī chē leē̄ kuū
kyah̄ hnāh̄ lā̄ j̄iuh̄ h̄naā
hnē jā? ²⁹ Jēeh̄ cher̄mah̄
gā chih̄ hnāh̄ mā tī kih̄
hnē jā mah̄ sā h̄naā tā
jā, lā̄ jēē̄ dsā hī jēē̄ tā
jā, mī kwayh̄ kyah̄ hnāh̄.
³⁰ Mah̄ jāyh̄: “Dsā n̄uuh̄ lā
gā l̄ooȳ chooȳ hnē lā mah̄
sā gā liyh̄ mā mī h̄naaȳ.”

³¹ O wā jmeen̄ jaā rey, hī
ds̄oō dsā tēē̄ kyaah̄ j̄nah̄
rey, ¿jā gyaȳ tō nē̄, jēēȳ
chē jmāā̄ gyaā̄ mil hl̄ō
kyaaȳ mah̄ dsā tēeȳ kyaah̄
j̄nah̄ rey hī jāā̄ gyeē̄ mil

hl̄ō? ³² Wārā gā jēēȳ sā
liyh̄, hē jā cheeȳ jaā hī
dsā hl̄ēeh̄ llaȳ hā lā̄ jeē
hī tī juū jā, tā kō j̄iuh̄
sā mā yā j̄ah̄ j̄nah̄ rey hē.
³³ Hē jā cher̄mah̄ chaā̄
jaā hnāh̄ hī sā tuū dsē̄ bē
lā̄ jēē̄ hē chā kih̄, sā jmāāȳ
leeȳ discipulo kyaan̄.

³⁴ Lū bā ñē pero wārā
gā dsaā hē ñī kih̄, hā
lā̄ liī kā lāh̄ ñī. ³⁵ Sā jmāā̄
kih̄ hwā, nī hē kaayh̄
kyaah̄ j̄yoh̄ tā hoh̄ sā jmāā̄.
Hē bē bā dsā jā. Hī
hn̄ō hēeh̄ juū lā, wā
hēeyh̄.

15

*Juū nā hmāā̄ lā̄ kō lā
kih̄ jaā borrego hī nā hēē̄
(Mt. 18:10-14)*

¹ Jwēē̄ dsā hī mā kō
kūsih̄ hī j̄nah̄ dsā wā hī
chā hī gā llā nāā̄ koō kih̄
Jesús mah̄ nuuȳ juū hē mā
kwaȳ. ² Hē jā sā gā tih̄
dsē̄ dsā fariseo nī saduceo
kā lāh̄, mā jāyh̄:

—Dsā n̄uuh̄ lā hēeh̄
lā̄ jēē̄ hī jmeē̄ wā lā chā
lā hī kuyh̄ kō j̄oh̄ kyaayh̄
kā lāh̄.

³ Hē jā gā hl̄ēeyh̄ dsā hē
juū nā hmāā̄ lā̄ lā, gā jāyh̄:

⁴ —Cher̄mah̄ jaā hnāh̄
chaā̄ h̄nā lāā̄ borrego
kyaā̄, mah̄ dsā hēē̄ jaā,
¿chē sā beeȳ kō hwēē̄ jeē
lā̄ jēē̄ jah̄ hē mah̄ ds̄ooȳ
tā moh̄ dsā hnāāyh̄ hī
nā hēē̄ hē lā̄ j̄iuh̄ jnāāyh̄?

⁵ Peer̄ jēē̄ dsēȳ wārā
gā jnāāyh̄ jah̄ kyaaȳ, mah̄

tēēy⁻ jwē⁻ ka'kyooy⁻. ⁶ Hi⁻ wa'ra⁻ ga⁻llaayh¹ kiyh¹, tēēyh¹ lä⁻jēē⁻ ome⁻ kyaay¹ hi⁻ lä⁻jēē⁻ hi⁻ tääh⁻ koo⁻ kiyh¹ mah¹ siyh⁻: “Wa⁻ chaa⁻ jne⁻ llu¹, jēēh⁻ ma⁻jnääh⁻ borrego kyaan⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻hēē⁻.” ⁷ Jwēēhn⁻ hnäh⁻, lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ chaa⁻ llu¹ hi⁻ tääh⁻ gy^{uuh} kyaah⁻ jaa⁻ hi⁻ dsa⁻jēēh⁻ kih¹ Dio lä⁻koh⁻ ga⁻ kyaah⁻ lä⁻jēē⁻ to⁻lo⁻gyaa⁻ dsē⁻ to⁻laa⁻ ñu¹ hi⁻ sa⁻ jmee⁻ bii¹ kih¹ dsa⁻jēēyh⁻ kih¹ Dio.

Juu' na-hmää' lä- la' kih' kuu' he-na-hii'

⁸ Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ jaa⁻ dsa⁻mē⁻ hi⁻ ma⁻ cha⁻ gya⁻ kuu¹ kih¹. Cher⁻mah¹ ga⁻hii⁻ koo⁻ kuu¹ kiyh¹, ¿ché⁻ sa⁻ hiyh¹ je⁻ mah¹ hyayh⁻ cha⁻neh⁻ kiyh¹, hnooyh⁻ kwee⁻ lä⁻jiih¹ jnøøyh⁻? ⁹ Hi⁻ wa'ra⁻ ga⁻jnøøyh¹ kuu¹ he⁻ ma⁻ na⁻hii¹ ja⁻, tēēyh¹ lä⁻jēē⁻ ome⁻ kyaay¹ hi⁻ lä⁻jēē⁻ hi⁻ tääh⁻ koo⁻ kiyh¹ mah¹ jäyh⁻: “Wa⁻ chaa⁻ jne⁻ llu¹, jēēh⁻ ma⁻jnøøhn⁻ ba⁻ kuu¹ kin⁻ he⁻ ma⁻ na⁻hii¹.” ¹⁰ Lä⁻ja⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁻, ha⁻ koh⁻ sa⁻ chaa⁻ llu¹ ángele kya¹ Dio wa'ra⁻ ga⁻tu¹ jaa⁻ dsa⁻ jwē⁻ hliih⁻ mah¹ dsa⁻jēēyh⁻ kyaah⁻ Dio –ga⁻jäh⁻ Jesús.

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' chih- hi- na-hēē'.

¹¹ Hi⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús ka⁻läh⁻ juu¹ la⁻:

–Jaa⁻ dsa⁻ ma⁻ chaa⁻ uu¹ jo⁻ñuuh⁻. ¹² Nää⁻ hi⁻ mäh⁻ ga⁻siyh⁻ jmiiy⁻: “Tää⁻, kwēēh⁻

jnä⁻ heen⁻ he⁻ ga⁻tēēn⁻ hyohn⁻.” Mah¹ ga⁻kwēēyh¹. ¹³ Miih⁻ jmii⁻ ba⁻ ma⁻hya⁻, ga⁻ka⁻ hi⁻ mäh⁻ he⁻ heey⁻ he⁻ ga⁻tēēy⁻ ja⁻, ngooy¹ ta⁻ jee⁻ jwii⁻ uu⁻. Jee⁻ ja⁻, ga⁻jmeey⁻ wa⁻ la⁻ cha⁻ la⁻, ga⁻heey⁻ lä⁻jē⁻ go⁻te⁻ heey⁻ ja⁻. ¹⁴ Ma⁻ngēē⁻ ma⁻mi⁻llay⁻ lä⁻jē⁻ kuu¹ kiyh¹, ma⁻ ga⁻lä⁻cha⁻ hoo¹ lä⁻kaa⁻ hwa¹ ja⁻. Ja⁻ jiih⁻ ga⁻løø⁻ lla⁻kyaay⁻ lä⁻jē⁻. ¹⁵ He⁻ja⁻ ñeey⁻ na⁻ngiiy⁻ ta⁻ kih¹ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ hwa¹ ja⁻. Dsa⁻ he⁻ ga⁻cheey⁻ ta⁻ moh⁻ kiyh¹ mah¹ dsa⁻hääy⁻ ñē¹. ¹⁶ Ma⁻ hnøø⁻ chih⁻ he⁻ ma⁻ kayh⁻ tuyh¹ kyaah⁻ he⁻ ma⁻ kuh⁻ ñē¹ he⁻. Pero jee⁻ ja⁻ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻ kwa⁻ he⁻ ma⁻ kuyh⁻. ¹⁷ Ja⁻ga⁻ ga⁻lä⁻liiyh⁻ mah¹ ga⁻jmeey⁻ hu⁻dsē⁻: “Jah⁻ moz⁻ sa⁻ chaa⁻ kya¹ tää⁻ kyaan⁻, cha⁻ he⁻ kuyh⁻, lä⁻jiih¹ dsa⁻chaa⁻ ga⁻ kiyh¹, mah¹ jnä⁻ dsa⁻juun⁻ hoo¹ jee⁻ la⁻. ¹⁸ Hii⁻ jnä⁻ ngaahn⁻ go⁻te⁻ kih¹ tää⁻ kyaan⁻, na⁻chiih⁻ jnih⁻: Tää⁻ kyaan⁻, ma⁻jmeen⁻ he⁻ hliih⁻ cha⁻ñē⁻ Dio hi⁻ ma⁻hlääh⁻ cha⁻ñēh⁻ ka⁻läh⁻. ¹⁹ Mo⁻so⁻ ga⁻tēē⁻ jnä⁻ leen⁻ lä⁻koo⁻ jooh⁻. Jmää⁻ jnä⁻ lä⁻koo⁻ jaa⁻ moz⁻ kyaah¹ ba⁻.” ²⁰ He⁻ja⁻ ga⁻hey⁻ jwē⁻ ngaayh⁻ kih¹ tää⁻ kyaay⁻.

Ja⁻ga⁻ llaayh⁻ kiyh¹, uu⁻ ga⁻lä⁻ja⁻ ga⁻jēē⁻ jmiiy⁻ jayh⁻. Peer⁻ ga⁻lä⁻ñih⁻ dsēy⁻ kiyh¹ ma⁻ ga⁻jēēy⁻, mah¹ ngooy⁻ ko⁻chih⁻ na⁻ēey⁻ chih⁻ he⁻, hi⁻ ga⁻chuyh⁻ kiyh¹. ²¹ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ chih⁻ he⁻ siyh⁻ jmiiy⁻: “Tää⁻ kyaan⁻, ma⁻jmeen⁻

he- hlih' cha'ne' Dio hi-
ma-hläahn- cha'neh' hne-
ka-läh'. Mo-so' ga-tëë' jnä'
leen' lä-koo- jooH-." 22 Pero
jmii- chih- he' ga-siiyh' moz-
kyaay': "Go-kye- hmih-
he- llu' ga' miih- mah' kyeh-
chih- kyaan- la-. Tøøh' aniy-
cha'gooy- hi- tøøh' mi- tiy'.
23 Hnääh' kya' hi- baah' ga'
miih- mah' jngëeh- hnäh'
kyehn'. Wa' jmeen' jmii-
kiyh'. 24 Jëeh', gyuu- kyaan-
la- hi- ma' na-juu' ba' la-
kin-, ma-lä-jiih' ka-läh'. Hi-
ma' na-hëë' ba' la-, na' ga'
ma-hñaay'." Ja-ga' ga-løøy'
jmeey- jmii-.

25 'Pero chih- nää- hi-
jøøh' he' ma' hää' jee' nuu-.
Lä-koo- ma' ga-llaayh' jäh-
kiyh', ga-nuuy' hi' luu',
hi- ma' tääh' dsa- jmee-
jä'. 26 Ga-tëeyh' jaa- moz-
mah' ga-ngiiy' juu' kih'
hee- jä- ma' jmee- dsa-
jee' jä-. 27 Mah' ga-jäh'
moz- he' siiyh': "Chih-øøh'
ba' na- ma-jah-. He-ja-
ma-jngëeh- tää' kyaah' kya'
hi- baah' ga' miih-, kih'
he- na'lluu' bih' ma-jayh-." 28
Ga-lä-llee' jwërte chih- he',
sa' ma' hnøøy' ma' dsa-hey'
cha'neh-. He-ja- ya-hëë'
jmiiy- ga-chuuy' kyaayh'
mah' dsa-hey' cha'neh-.
29 He-ja- ga-jäh' chih- he'
siiyh' jmiiy-: "Joh' ji-ñe- sa-
ma-hya- jmeen- ta' kyaah'
hne-. Ni- miih- sa- cha-
he- ma-hläahn- kyaah'
hne-. Pero ni- koo- hä' sa-
ma-kwëeh' jnä' jaa- jah'
mäh' mah' jmeen' jmii- kyaah'

ome- kyaan-. 30 Pero na'
ma-jah- chih- kyaah' na- hi-
ma-mi-lla- he- cha- kyah'
kyaah' wa' hi- cha- hi- hyaa',
mah' ma-jngëeh- kya' hi-
baah' ga' miih- kiyh'."

31 'He-ja- ga-jäh' jmiiy-
siiyh': "Gyuu- kyaan-, hne-
ñeh' tää' kyaah' jnä'. Ga-lä-jë-
he- cha- kin-, la' kyah'.
32 Ha- lä-ja- sa- jmee' jne'
jmii- mah' lä-chaa- jne' llu'.
Jëeh' dsa-ñuuh- øøh' na-
hi- ma' na-juu' ba' na-, na'
ma-lä-jiiyh'. Hi- ma' na-hëë'
ba' na-, na' ga' ma-hñaay'."

16

*Juu' na-hmää' lä-koo- la'
kih' hi- ma'hä' goo-ta'*

1 Ga-jäh' Jesús ka-läh' siiyh-
discípulo kyaay':

—Ma' chaa- jaa- dsa- cha-
kuu'. Kih' hi- cha- kuu' he'
ma' chaa- jaa- hi- ma' hä'
goo- ta' kiyh'. Pero ga-bääh-
dsih' dsoo', kih' he- ma' heey-
kuu' kih' dsa-jmu'. 2 Mah'
ga-tëeyh' dsa- he' ga-siiyh':
"Ma-nuun' ha- lä- la' he-
ma-løø' jmeeh-. ¿He-la'
jmeeh- lä-na-? Ngëë' kwaat-
kih' ta' kyah'. Jëeh', mo-so-
le' dsa-he' ga' gooh- ta' he-
ga-kwëehn- hne-." 3 Dsa- hi-
ma' hä' goo- ta' ja-, ga' jmee'
huudsë-: "¿Ha- lä- jmeen-
na'? Dsa-jmu' ta' ma-llee-
jnä' ma' jmeen- ta' kiyh'. Sa-
lihn- jmeen- ta' jee' nuu-.
Peer- na-hiihn' ngiin' kuu'
kih' dsa-. 4 Ma-man- ha-
lä- jmeen- mah' lä-chaa-
hi- heeh- jnä' cha'neh- kih'

wa'ra- ya-hii' ta' he- jmeen-
la-." 5 He-ja- ga-tëeyh' ma-
jaa- ma' jaa- hi- ma' ää- kih'
dsa-juu' ta' he'. Hi- to-në'
he' ga-siiyh': "Joh' ääh- kih'
patrón kyaan-." 6 "Ään-
hña-loo' mi' kwaah- aceit",
ga-jäyh'. Mah' ga-jäh' hi- ma'
hä' goo- ta' he', siiyh': "Hee-
la- kwaat- kyah'. Na' jee'
na- ga-juh-, sii' to-lo-gya' ba'
he- ääh-." 7 Ja-ga' ga-siiyh'
hi- jñah' he': "¿Hne- na', joh'
ääh-?" "Hña-loo' hih' trigo",
ga-jäh' hi- he'. Mah' ga-jäyh'
siiyh': "Hee- la- kwaat-
kyah'. Sii' kyë' gyii' ba' he-
ääh- hne-." 8 Pero dsa-juu'
he' ga-hlëeh' llu' kih' dsa-hii-
hi- ma' hä' goo- ta' ja-,
kih' he- ga-lä-may- ga-liyh'
ya-hii' llu' ta' kiyh'. Dsoo'
ba', dsa- hi- sa- ma-heeh-,
may- cha-ga-miih- ha- jee'
leeyh- dsa-kyaayh', lä-koh'
ga' he- jmee- dsa- hi- tääh'
jee' wa'je-.

9 He-ja- jwëehn- hnäh',
kyaah' lä-jë- he- cha- kyah'
hnäh' jmi-gyuu- hliih' la-,
hnøøh' hnäh' ha- lä- jee'
lä-jwah' hnäh' kyaah' dsa-.
Lä-ja- wa'ra- ga-dsa' he-
cha- kyah' hnäh' chaa- hi-
heeh- hnäh' cha'neh- jee'
go'taah' hnäh' tääh'.

10 Jaa- hi- mi-te' koo- ta'
pih', lä-ja- mi-tey' ka-läh' ta'
he- juuh- ga'. Hi' jaa- hi-
sa' mi-teh' koo- ta' pih', lä-ja-
sa' mi-teyh' kyaah' ta' he-
juuh- ga'. 11 Cher'mah' sa-
ga-jmääh' hnäh' koooh' hnäh'
kuu' he- cha- jmi-gyuu- hliih'

la-, ¿ha- lä- ka' dsa- o-jøh-
dsë- kyah' hnäh' he- tooyh'
gooh- hnäh' he- kyee' ga'?
12 Hi- cher'mah' sa' jmeeh-
hnäh' lä-lle' kih' kyaah' kuu'
kih' jñah', ¿ha- lä- kwëeh' dsa-
hnäh' ma'ra- he- la' kyah'
hnäh'?

13 Ni' jaa- dsa- sa-
lä-këh' jmi' jmee' ta'he'
kih' uu' dsa-juu'. Jëeh'
jmeey' na-häayh' jaa-
mah' lä-hnäay' hi- jñah'
ba'. Mi-tey' kih' jaa- mah'
mi-kwayh' hi- jñah' he'.
Lä-ja- sa- lä-këh' hnäh' jmi'
kyaah' koo- hä' ba' kah'
hnäh' huudse- kih' kuu' hi-
kah' hnäh' huudse- kih' Dio
ka-läh'.

14 Ga-nuu' dsa- fariseo
ka-läh' lä-jë- he- ma' hlëeh-
Jesús discípulo kyaay'. Dsa-
fariseo he' ma' tu-dsëey' kuu'
he-ja- ga-mi-kwayh' kih'
Jesús. 15 He-ja- ga-jäh' Jesús
siiyh':

—Jmääh- hnäh' hñaah' lluu'
cha'në' hi- tääh' jmi-gyuu-
la-. Pero ñe- ba' Dio ha- lä-la'
neh- tuh-hoh' hnäh'. Hi' kih'
lä-jë- he- jmee- dsa-juuh- në'
hwa' la-, he- ja- sa- lä-jëe' Dio
go-te-.

16 Jää' ba' ma' cha- ley kih'
Moisé hi' ma' cha- juu' kih'
lä-jëe- hi- ga-ngëe' juu' kih'
Dio lä-jiih' jii- kih' Jwaa- hi-
ma' choo- jmi-. Lä- ma'ja-
ga-løø' nuu- dsa- ju'hmëe'
lä-koo- jää' Dio dsa- lä-hih-
kih'. He-ja- lä-jëe- ba' jmee-
lä-bii' lä-jaa' mah' dsa-taayh'
jee' jmee- Dio hih-.

17 'Pero ma'ra' he' lä'te' ba' ley. Miih' ga' jwëeh' he' hee' gyuuh' hwa' lä'koh' ga' he' jä' ta' koo' koo' mi'juu' kih' ley.

Ga'jäh' Jesús ha' lä' la' he' bee' dsa' øøh'

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 'Lä'jëe' hi' bee' dsa'më' kyaa' mah' kaay' jñah' dsa'më', he' ma'jmeey' dso'kye' ba' ja'. Hi' lä'ja' hi' kaa' dsa'më' hi' ga'beey' he', he' ma'jmeey' dso'kye' ba' ja' ka'läh'.

Dsa' cha' kuu' kyaah' Lázaro

19 'Ma' chaa' jaa' dsa' cha' kuu' hi' ma' kēh' hmiih' gyuu' läh'. Hmiih' hmooh' jmah' ba' ma' kēyh'. Hi' koo' kyoo' ba' ma' cha' lä'jē' nēe' he' ma' kuh'hiyh'. 20 Hi' ma' chaa' jaa' hi' tä'ñee' hi' chee' Lázaro. Hi' he' ma' gya' ho'haah' kih' dsa' cha' kuu' he'. Tuuh' ba' cha'hmih' ma' laay'. 21 'Ma' hee' dsēy' ma' kuyh' lä'jē' he' ma' dsa'saa' nē' mes' kih' dsa' cha' kuu' he'. Lä'kye' dsii' ma' dsa'nää' dsa'hlayh' nē' dsoo' kiyh' ja'. 22 'Ga'lloo' koo' jmi' ga'juu' hi' tä'ñee' he'. Ya'nää' ángele mah' ga'tēey' lä' ga'tē' koo' kih' Abraham. Lä'ja' ga'juu' dsa' cha' kuu' he' mah' ga'haa' dsih'.

23 'Jee' häay' cha'je' jēey' wii', ga'chooyh' mo'nēy', hi' uu' ga' jēey' Abraham kyaah' Lázaro täayh' ko'jøh'. 24 'He'ja' ga'hleeyh' ki'gaa', ga'jäyh': "Tää'

Abraham, wa' lä'ñih' hoh' ki' jnä'. Wa' mi'gyuh' Lázaro mi' lle' cha'gooy' kyaah' jmi' mah' cheey' jee' la' mi'gyuyh' ko'hi'pih' na'siuhn'. Jëeh', jëen' wii' jwërte cha'je' la'." 25 'Pero ga'jäh' Abraham siyh': "Gyuu' kyaan', mi'dsooh' hoh' he' ga'ngëeh' llu' jwërte ta'ko'jiih' ma' chaa'. Mah' Lázaro ga'ngëe' hliih'. He'ja' chaa' llu' jee' la', mah' hne' jëeh' wii'. 26 'Ma'la' ba' ma'hñah' hnäh' høø' hnäh'. Ta' jyoh' ko'taa' cha' koo' ta'juh' ñiih' jee' jnan'. Hi' hnøø' hwëe' jee' la' mah' dsa'näay' jee' na' sa' le'. Ni' sa' le' ya'nää' hi' tääh' jee' na' jee' tøøh' jnääh' la'."

27 'Pero dsa' hi' ma' cha' kuu' he' ga'jäh': "Chuun' kyaah' hne', täa' Abraham, chee' Lázaro cha'neh' kih' täa' kyaan'. 28 'Jëeh' chaa' hñaa' øøhn'. Hi' he' hnoon' dsa'hleeyh' mah' lä'ja' mo'so' ya'näay' jēey' wii' lä' jëen' la'." 29 'Mah' ga'jäh' Abraham siyh': "Cha' ba' nuuh' kih' Moisé hi' cha' ba' juu' he' ga'hleeh' hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio jee' täayh' oo'. Wa' jmeey' he' kih' juu' ja'." 30 'Ja'ga' ga'jäyh': "Ja' lä'ja', täa' Abraham. Wa'ra' jäh' kih' llaah' jaa' hi' ma'na'juu' jee' kiyh', dsa'jeeyh' kyaah' Dio." 31 'Pero ga'jäh' Abraham siyh': "Cher'mah' sa' ga'jmeey' he' nuuh' kih' Moisé hi' lä'ja' sa' ga'jmeey'

he' juu' he- ga-hlēeh' hī-
ga-ngēē' juu' kih' Dio, ni-
lä-ja- sa- lä-heey' wa-ra-
ga-jēey' ma-lä-jiih' jaa- hī-
ma-na-juu'."

17

*Goo- la' kih' hī- jmee- tēh'
dsa-kyaaḥ'*

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr.
9:42)

1 Mah' ga-siḥ- Jesús
discípulo kyaay':

—Ma-ra- he- gwa' ba' he-
jää' jne' jwē' hliih'. Peer-
jwii- dsa- hī- jmee- dsa-tēh'
dsa-kyaaḥ'. 2 Peer- jwii- ba'
hī- jmee- dsa-tēh' jaa- hī-
mäh' la- kyaah' he- hliih'.
Llu' ga' la' kiyh' wa-ra- jāh'
kih' hñuu' dsa- luuy' koo-
cha-too' kih' molii' mah' jwää'
dsih' cha'jmi-ñeeh'. 3 He-ja-
jwēēhn- hnäh', leeh- hnäh'
kyaah' he- ja-.

'Cher'mah' jaa- øøḥ'
ga-hlääh- kyaah' hne-
hlēeh' hnih'. Hi- cher'mah'
ga-heeh- bih', jmee' jøḥ- hoh'
kiyh'. 4 Cher'mah' gyii' jiih-
ga-hlääh- kyaah' hne- koo-
jmi', hī- cher'mah' gyii' jiih-
jäy' ya-chiiyh' hne': "Mo-so-
jmeen' ka-läh'." Ja- jmeeh-
jøḥ- hoh' kiyh'.

5 He-ja- ga-jäh' apóstole
siyh' Dsa-jøøḥ' jnän':

—Jmee' wa' lä-dsoo' dsē-
jnääh' cha-ga-miih'.

6 He-ja- ga-jeeh- Dsa-jøøḥ'
jnän' juu' kiyh', ga-siiyh':

—Wa-ra- jāh' kih' dsoo'
hoh' hnäh' ko-hi-pih' lä-koo-
te' mi-ju- mostaza, le' ba'

jwiih' hnäh' chaah' hma-
sicómoro la': "Cheh' hñaaḥ'
jee' la- mah' gwa- ta-
cha'jmi-ñeeh'." Jmeey' ba' lä-
jwiih' hnih'.

*Hnøø' jmee' jne' ta'he' kih'
øøḥ' jne'*

7 'Wa' jmeen', jaa- hnäh'
chaa- jaa- moz- kyaä' hī-
kyah- hwa' o hī- hää-
jah'. Wa-ra- jayh', ¿che'
jwa- jwiih' hnih': "Ngēē',
ñā- ya-na' nē' mes- mah'
kuh'huh'?" 8 Lä-la- ba'
jwiih' hnih': "Jmee' ma-nuu-
kuhn'. Jmääh' hñaaḥ' mah'
jmee' ta'he' kin- ta'ko-jiih'
kuh-huhn'. Ja-ga' kuh'huh'
hne'." 9 ¿Che' jwa- jwiih'
hnih' ti'hmaah', kih' he-
ma-mi-tey' lä-jē- mada-
kyah'? Go- laan- kin-
sa- jmeeh' hnäh' lä-ja-.
10 Lä-ja- ka-läh' hnäh',
wa-ra- ga-mi-teh' hnäh' lä-jē-
mada- he- jmee- Dio kyah'
hnäh', jawah' hnäh': "Sa-
cha- jmää' jnääh' ni- miih-
kyah'. Jēeh', lä-koh' te' he-
ää- jmi' jmee' jnääh', ko-ja-
ba' ma-jmee' jnääh'."

*Ga-mi-hlääh' Jesús gyaä' hī-
ma-dsaah' dsoo' hmih' øøḥ'*

11 Lä-koo- ma' hää' Jesús
jwē' ngooy' ta- Jerusalén,
ga-ngēey' ya-jwii' kih' hwa'
Samária kyaah' kih' hwa'
Galilea. 12 Lä-koo- ma'
ga-hey' koo- jwii- mäh-,
gyaa' dsa-ñuu- hī- ma-
dsaah' dsoo' hmih' høø-,
ya-nää' ga-mi-jeeey' Jesús.
Pero uu' ba' ga-taayh'.

13 Ga⁻hlëeyh[✓] ki⁻gaa⁻, ma[✓] jayh[✓]:

—Jesús, hne⁻ hi⁻ laah[✓] ta⁻jwoh[✓], wa[✓] lä⁻nih[✓] hoh[✓] kyaa[✓] jnääh[✓].

14 Ma[✓] ga⁻jëë[✓] Jesús lä⁻jëë⁻ dsa⁻dsaah[✓] he[✓], ga⁻siiyh[✓]:

—Go⁻nää[✓] hnäh[✓], go⁻hääh[✓] hnäh[✓] hñaah[✓] jmi⁻dsa⁻ mah[✓] jëëy[✓] he⁻ ma⁻jä[✓] kyah[✓] hnäh[✓].

Ta⁻ko⁻jiih[✓] jee[✓] ga⁻nääy[✓] ja⁻, ga⁻ääh[✓] go⁻te⁻ hmih[✓] øø⁻ ja⁻. 15 Jaa⁻ jee[✓] lä⁻jëë⁻ kih[✓] gyaa[✓] dsa⁻ he[✓], ma[✓] ga⁻jëëy[✓] ma⁻jä[✓] go⁻te⁻ kiyh[✓], ga⁻jëeyh[✓] ka⁻läh[✓], kway⁻ ti⁻hmaah[✓] kih[✓] Dio hlëeyh⁻ ki⁻gaa⁻.

16 Ga⁻juuyh[✓] jney[✓] ga⁻juuy[✓] hñiiy[✓] lä⁻ ga⁻të⁻ hwa[✓] huü[✓] ti⁻ Jesús, ga⁻kwëeyh[✓] ti⁻hmaah[✓]. Dsa⁻ he[✓] ma[✓] chaa⁻ Samária.

17 Mah[✓] ga⁻jäh[✓] Jesús siiyh[✓]:

—¿Ja[✓], gyaa[✓] dsa⁻ hi⁻ ma⁻jä[✓] kih[✓]? ¿Ha⁻ ba[✓] tääh[✓] jñah[✓] ga[✓] ñu[✓]? 18 Dsa⁻ chaa⁻ uu[✓] la⁻, ma⁻la⁻ hi⁻ la⁻ ba[✓] ma⁻këh[✓] kwa⁻ ti⁻hmaah[✓] kih[✓] Dio.

19 Mah[✓] ga⁻siiyh[✓] dsa⁻ hi⁻ ma[✓] dsaah[✓] he[✓]:

—Noo⁻, gwaah⁻ ba[✓] hne⁻ kyah[✓]. Ma⁻hlaa⁻ ba[✓] hne⁻ kih[✓] he⁻ ma⁻lä⁻dsoo[✓] hoh[✓].

Ga⁻jäh[✓] Jesús ha⁻ lä⁻ le[✓] wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee[✓] jäh[✓]

(Mt. 24:23-28, 36-41)

20 Ga⁻ngü[✓] dsa⁻ fariseo juu[✓] kih[✓] Jesús:

—¿Lih[✓] ba[✓] lloo⁻ jmi[✓] jmee[✓] Dio hih[✓]? He⁻ja⁻ ga⁻jäh[✓] Jesús siiyh[✓]:

—Sa⁻ la[✓] jnä⁻hä[✓] wa⁻ra⁻ ga⁻løø[✓] jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih[✓]. 21 Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ jäh[✓]: “Jee[✓] la⁻ jmee⁻ Dio hih⁻ o jee[✓]

oo⁻ ba[✓] jmeey⁻ hih⁻.” Jëeh[✓], lä⁻koo⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih[✓] ma⁻cha⁻ ba[✓] jee[✓] jnän⁻.

22 Hi[✓] ga⁻jäh[✓] siiyh[✓] discípulo kyaa[✓]:

—Lloo⁻ koo⁻ jmi[✓] lä⁻hnooh⁻ hnäh[✓] wa[✓] jäh[✓] na[✓] ga⁻juh⁻ Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo[✓] la⁻, pero sa[✓] jäh[✓] jmi[✓] he⁻ hnooh⁻ hnäh[✓].

23 Ma[✓] ja⁻ ko⁻llaa[✓] jäh[✓]: “Hi[✓] Jesús ma⁻jäh⁻, hi[✓] cheh[✓] na⁻ o hi[✓] cheh[✓] jee[✓] oo⁻ go⁻jëë⁻ hnäh[✓].” Pero ta⁻ go⁻nää[✓] hnäh[✓], ta⁻ lla⁻lle⁻ hnäh[✓] kaah⁻ kiyh[✓]. 24 Jëeh[✓], lä⁻koo⁻ jmee⁻ je⁻ñih[✓] wa⁻ra⁻ ga⁻h[✓]ih[✓], dsa⁻lä⁻jnä[✓] lä⁻ ga⁻dsa[✓] jmi⁻gyuu[✓], ja⁻ba[✓] lä⁻ja⁻ le[✓] wa⁻ra⁻ jah[✓] Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo[✓] la⁻.

25 Pero to⁻në⁻ jmee⁻ bi[✓] jëen⁻ wi[✓], dsa⁻ chaa⁻ na[✓] jmääy[✓] jnä[✓] ta⁻ koo[✓]. 26 Lä⁻koo⁻ ga⁻la[✓] jmi[✓] kih[✓] Noé, lä⁻ja⁻ ka⁻läh[✓] le[✓] wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee[✓] jäh[✓] Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo[✓] la⁻. 27 Ma[✓] kuh⁻ ma[✓] h[✓]ih⁻ dsa⁻, ma[✓] dsa⁻jee[✓] goo⁻ dsa⁻ lä⁻jiih[✓] ga⁻lloo[✓] jmi[✓] ga⁻he[✓] Noé neh⁻ barco. Jmi[✓] ja⁻ ja⁻ jmi⁻juuh⁻ mah[✓] ga⁻jngiih[✓] kih[✓] lä⁻jëë⁻.

28 Ja⁻ba[✓] lä⁻ja⁻ ga⁻la[✓] jmi[✓] kih[✓] Lot. Ma[✓] kuh⁻ ma[✓] h[✓]ih⁻ dsa⁻, ma[✓] tääh[✓] hi⁻ la⁻, ma[✓] tääh[✓] hi⁻ hñii⁻, ma[✓] tääh[✓] hi⁻ jngëë⁻ mii[✓] hma⁻ hi⁻ ma[✓] tääh[✓] hi⁻ jmee⁻ hne[✓]. 29 Pero jmi[✓] ma[✓] ya⁻hëë⁻ Lot jwi⁻ Sodoma, ga⁻hla[✓] gyuu[✓] si⁻je⁻ kyaa[✓] azufre he⁻ ga⁻jngiih[✓] kih[✓] lä⁻jëë⁻.

30 Lä⁻ja⁻ le[✓] ka⁻läh[✓] jmi[✓] wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻jnääh[✓] Hi⁻ga⁻lëë⁻ngo[✓] la⁻.

31 Jmi[✓] ja⁻, hi⁻ tääh[✓] jee[✓] ga⁻të⁻ to[✓] jwëë⁻ hne[✓] wa[✓] jñaa[✓]

mah' wa' kyuu' bih'. Sa' wa' kyey' he' tääh' cha'neh' kiyh'. Hi' tääh' jee' nuu' kih' lä'ja' sa' wa' lla'näay' cha'neh' kiyh'. ³² Ja' mi-dsooh' hoh' hnäh' lä'koo' ga'la' kih' mä' Lot. ³³ Lä'jēē' hi' hnooh' ha' lä' jee' lääy' hñii', juuy' ba'. Pero lä'jēē' hi' kwaa' hñii' juu', hi' he' ba' lää'.

³⁴ He'ja' jwēēhn' hnäh', hwē' he' jahn' ja', na'saa' uu' nē' jii'. Jaa' he' tēy', hi' hi' jaa' he' jä'. ³⁵ Uu' dsa-mē' tääh' dsē' hor' ja'. Jaa' he' tēy' hi' hi' jaa' he' jä'. ³⁶ Ma'ja' uu' dsa' tääh' jee' nuu' kih' jmee' ta'. Jaa' he' tēy' hi' hi' jaa' he' jä'.

³⁷ He'ja' ga'jah' discipulo he' siiyh':

—¿Ha' ba' ja', Dsa-jøøh' kyaan'?

Mah' ga'jah' Jesús siiyh':

—Jee' kya' hi' ma' na' juu', jee' ja' kuh' tu' siih'.

18

Juu' na'hmää' lä'koo' la' kih' jwēē' kyaah' dsa-mē' hñii'

¹ Ga'hlēēh' ka'läh' Jesús juu' na'hmää' mah' mi'tēy' discipulo kyaay' he' jmee' bii' ngiiy' kiyh' lä'jē' jmi' kyaah' Dio hi' sa' hnøø' hwaay' he' chuuy' kyaah' Dio. ² Ga'jäyh' siiyh':

—Koo' jwi' juuh' ma' chaa' jaa' jwēē' hi' sa' ma' gah' Dio ni' sa' ma' jmeey' he' kih' dsa'. ³ Jee' jwi' ja', ma' chaa' jaa' dsa-mē' hñii' hi' ma' dsoo' nē'ta' kih' jwēē' he', ma' jäyh' siiyh': “Lla' ta'

kin' kyaah' dsa' hi' jmeeh' jnä'.” ⁴ Ga'lä'hi' cha'mi' jmi' sa' ga'hii' jwēē' he' ma' lla' ta' kih' dsa-mē' he'. Kēē' ga' ga'jmeey' hu' dsē': “Ma'ke' sa' gahn' Dio, ni' sa' jmeen' he' kih' dsa', ⁵ pero ma'ra' he' jmeen' ba' he' kih' dsa-mē' hñii' hi' chuuy' kyaah' jnä'. Jēēh', cher'mah' lä' ma'ngoo' la' ba' gway' nē'ta' kin', lä'dsēēh' dsē' kyaah' jnih'.”

⁶ Hi' ga'hlēēh' ga' Dsa-jøøh' jnän':

—Kye' da' hnäh' kwaan' kwee' ha' lä' ga'jmeey' jwēē' hi' hñaa' dsē' he'. ⁷ ¿Che' jwa' sa' jmee' Dio he' kih' dsa' hi' na'lleeh' kyaay' hi' tääh' ngii' kiyh' lä'jmi' lä'hwē'? ¿Che' lä'hi' jeeyh' kiyh', laah' hnäh'? ⁸ Jwēēhn' hnäh', chah' ba' jēēh' Dio kiyh'. Pero wa'ra' jah' Hi' ga'lēē' ngo' la', ¿che' lä' ma' chaa' ja' ba' dsa' hi' jmee' dsoo' dsē' kiyh'?

Juu' na'hmää' lä'koo' la' kih' fariseo kyaah' hi' ma' koo' ku'sih'

⁹ Hi' ga'hlēēh' Jesús ka'läh' jyoh' juu' na'hmää'. Ga'hlēēyh' dsa' hi' ma' jmee' kwaan' laa' jaa' hi' lluu' mah' ma' na'häy' dsa'. ¹⁰ Uu' dsa' ga'wii' jee' chih' gwah' na'ngiiy' kiyh' kih' Dio. Jaa' he' fariseo, hi' jaa' he' hi' koo' ku'sih'. ¹¹ Dsa' fariseo he' na'cheyh' ma' hlēēyh' lä'la' kyaah' Dio: “Dio kyaan', kwan' ti'hmaah' kyah'. Jēēh' sa' laan' lä'koo' laa' jee' lä'jēē' dsa', dsa' hi'

hī, hī sā mī-teh̄, hī ngē̄
 kyaah̄ wā hī chā hī hyaā,
 nī sā laan̄ lā̄ koō laā hī
 koō kūs̄ih̄ hī cheh̄ oō.
 12 Tō jiih̄ koō seman̄ sā
 kuh̄-huhn̄ mah̄ ngiī mēn̄
 kin̄ kyah̄ hnē. Kih̄ lā̄ jē̄
 hē lihn̄, kwā bā jnā̄ gyā
 kih̄ lā̄ koō h̄nā-loō.” 13 Pero
 hī koō kūs̄ih̄ hē, uū gā
 miih̄ mā cheyh̄. Nī miih̄
 sā gā tuū dsēȳ mā chooȳ
 nēȳ tā gyuūh̄. Mā cheyh̄
 kiiȳ mō dsēȳ, mā jāyh̄:
 “Hnē Dio kyaan̄, wā lā̄ ñih̄
 hoh̄ kī jnā̄, chā miih̄
 hē hliih̄ mā jmeen̄.”
 14 Hē jā jwēehn̄ hnāh̄, mā
 gā hwēēȳ gwah̄ gā nāāȳ
 kiyh̄, hī koō kūs̄ih̄ hē
 gā jāȳ llū chā nē̄ Dio. Pero
 dsā fariseo hē sā gā jāȳ
 llū. Jēeh̄, lā̄ jēē̄ hī jmāā̄
 h̄ñiī kaah̄, hī hē jā̄ tā hwā
 gō-tē. Pero hī jmāā̄ h̄ñiī
 hwaā̄, hī hē bā leē jōh̄.

Gā mī jāā̄ Jesús gyuū

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

15 Mā dsā nāā̄ dsā
 dsā jāā̄ gyuū kyaā̄ chā nē̄
 Jesús mah̄ kyeȳ gooȳ nē̄
 kiyh̄. Pero mā gā jēē̄
 discípulo kyaaȳ, gā juuyh̄
 kih̄ dsā hī mā jāā̄ gyuū
 hē. 16 Hē jā gā tēeh̄ Jesús
 discípulo kyaaȳ, gā siyh̄:

—Kwā jwē̄ yā nāā̄ gyuū
 tā lā kin̄. Tā hā hnāh̄
 kiyh̄, jēeh̄ hī laā lā̄ koō
 gyuū, hī hē bā jāā̄ Dio
 lā̄ hih̄ kih̄. 17 Mā rā jū dsoō
 jwēehn̄ hnāh̄, hī sā heeh̄
 jāā̄ Dio lā̄ hih̄ kih̄ lā̄ koō

heeh̄ jāā̄ gyuū, sā heyh̄
 jeē jmeē Dio hih̄.

*Jaā dsā kwaā̄ hī chā
 kuū gā hlēeh̄ kyaah̄ Jesús*

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 Jaā dsā hī mā kyē
 nē̄ gā ngiī juū kih̄ Jesús,
 gā jāyh̄:

—Hnē hī laā Tā jwoh̄
 lluū, ¿hē hnō̄ jmeen̄ mah̄
 tēehn̄ jeē mō sō juun̄?

19 Hē jā gā jāh̄ Jesús
 siyh̄:

—¿Chē ñeh̄ hnē hē laan̄
 lluū? Jēeh̄ nī jāā̄ hī lluū
 sā chaā̄, jāā̄ Dio bā hī
 lluū. 20 Mā kyuūh̄ bā hnē
 lā̄ jē̄ madā kih̄ Dio: “Tā
 kaah̄ hī laā kyaā̄ jñah̄,
 tā jngēeh̄ dsā, tā hiī kih̄
 dsā, tā jmeē dsoō kih̄ juū
 tā juū. Wā hnaah̄ maā
 kyaah̄, tāā̄ kyaah̄.”

21 Hē jā gā jāh̄ dsā hē
 siyh̄:

—Lā̄ jē̄ hē nā mā mī ten̄
 lā̄ jiih̄ mā mahn̄.

22 Mā gā nuū Jesús hē
 gā jāh̄ dsā hē lā̄ jā, hē jā
 gā siyh̄ kā lāh̄:

—Hnō̄ gā koō hē
 jmeeh̄. Gwaah̄ gō hñiī
 lā̄ jē̄ hē chā kyah̄ mah̄
 gō kwēeh̄ hī tā̄ ñeē. Lā̄ jā
 bā lā̄ chā chā miih̄ kyah̄
 gyuūh̄ jmī gyuū. Jā gā nā
 ñeeh̄ mah̄ jmeen̄ kō jōh̄ —
 gā jāh̄ Jesús.

23 Mā gā nuū dsā hē juū
 jā, gā lā̄ meeh̄ dsēȳ jwēte
 kih̄ hē mā chaȳ chā miih̄
 kuū. 24 Mā gā jēē̄ Jesús

ga⁻lä⁻meeh⁻ dsëy¹ cha⁻miih⁻,
he⁻ja⁻ ga⁻jäh^h:

—Ha⁻ koh^h sa⁻ jwëëh⁻ la¹
kih¹ dsa⁻ cha⁻ kuu¹ heyh¹ jee¹
jmeë⁻ Dio hih⁻. ²⁵ Sa⁻ ga⁻
jwëëh⁻ la¹ kih¹ jaa⁻ camey⁻,
ngëë⁻ to⁻gwa¹ koo⁻ hma⁻kuu¹
lä⁻koh^h ga⁻ he⁻ heh¹ jaa⁻ dsa⁻
cha⁻ kuu¹ jee¹ jmeë⁻ Dio hih⁻.

²⁶ Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻nuu¹ juu¹
la⁻, ga⁻jäh^h:

—¿Hi⁻ ba¹ lää^h ja⁻?

²⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jäh^h Jesús
siyh⁻:

—He⁻ sa⁻ lä⁻këh^h dsa⁻ jmi^h
jmeë¹, Dio ba¹ lih⁻ jmeë⁻.

²⁸ Mah¹ ga⁻jäh^h Pee¹ siyh⁻:

—Ma⁻jä^h ba¹ lä⁻jë⁻ he⁻
cha⁻ kya¹ jnääh¹ mah¹
ma⁻ya⁻nøø¹ jnääh¹ kya¹
hne⁻.

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jäh^h Jesús
siyh⁻:

—Ma⁻ra⁻ ju¹dsoo^h jwëëhn⁻
hnäh^h. Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻tuu⁻
dsë¹ ma⁻hwëë⁻ cha¹neh⁻
kih¹, hi¹ ma⁻beey¹ cho¹jmiy⁻,
øøyh⁻, mëy⁻, chih⁻ kya¹ kih¹
he⁻ hnøøy¹ jmeey¹ lä⁻koo⁻
la¹ mada⁻ kih¹ Dio, ³⁰ hi⁻
he^h hyoh⁻ cha⁻ga⁻miih⁻
jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Hi⁻ jmi⁻gyuu⁻
he⁻ na¹ ga⁻ jä⁻, tëëy¹ jee¹
mo⁻so⁻ juuy^h.

*Ngoo¹ hnë⁻ jiih⁻ jmeeh⁻
Jesús juu¹ he⁻juuy^h*

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-
34)

³¹ Ga⁻tëëh¹ Jesús kah^h lä⁻jëë⁻
gya⁻tuu^h discípulo kya¹
mah¹ ga⁻siyh⁻:

—Na¹ maan⁻ ta⁻ Jerusalén
mah¹ lä⁻te¹ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻sih⁻
lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹

kih¹ Dio llo¹joo¹ lä⁻koo⁻
ga⁻siyh^h kih¹ Hi⁻ga⁻lëë¹ngo¹
la⁻. ³² Jee¹ ja⁻ taayh⁻ jnä^h
ja¹goo⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹
judiu mah¹ mi⁻kwayh^h jnä^h,
ta⁻haayh⁻ jnä^h, mah¹ ti¹hney¹
jnä^h. ³³ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻jmi¹
ma⁻baay¹ jnä^h, ja⁻ga⁻ jngëëyh¹
jnä^h. Pero lä⁻jiihn¹ ka⁻läh^h ga⁻
ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi^h.

³⁴ Pero ni⁻ jaa⁻ discípulo
kya¹ he^h sa⁻ ga⁻lä⁻ngëë⁻ he⁻
juu¹ ja⁻ ma¹ hlëëyh⁻. Kih¹
discípulo he^h ma¹ la¹ lä⁻koh^h
juu¹ na⁻hmää^h ba¹. He⁻ja⁻ sa⁻
ga⁻lä⁻ngëëy⁻ hee⁻ ma¹ hnøø¹
jäh^h juu¹ ja⁻.

*Ga⁻mi⁻hlä^h Jesús jaa⁻
dsa⁻tuu⁻*

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-
52)

³⁵ Ma⁻ngoo¹ ya⁻jäh⁻ Jesús
chuu^h jwii⁻ Jericó, koo¹ jwë¹
ja⁻ ma¹ gya¹ jaa⁻ dsa⁻tuu^h
hi⁻ ma¹ chuuy^h kya¹ dsa⁻
hi⁻ ma¹ dsa⁻ngëë⁻ jee¹ ja⁻.
³⁶ Ma¹ ga⁻nuu¹ dsa⁻tuu^h he^h
dsa⁻ngëë⁻ jwëë⁻ dsa⁻ mah¹
ga⁻ngiiy^h juu¹:

—¿Hee⁻ na⁻ jmeë⁻ dsa⁻ hi⁻
ga⁻nää¹ na⁻?

³⁷ Mah¹ ga⁻jmeeh¹ dsa⁻ juu¹
kiyh¹:

—Jesús dsa⁻ chaa⁻ Nazaret
ba¹ na⁻ hi⁻ dsa⁻ngëë⁻ cha¹jwë¹
la⁻.

³⁸ Ja⁻ga⁻ ga⁻hlëëyh^h ki⁻gaa⁻,
ga⁻jäh^h:

—Jesús, hne⁻ hi⁻ laa¹ sa¹ju⁻
kih¹ David, wa¹ lä⁻ñih^h hoh^h
ki⁻ jnä^h.

³⁹ Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää¹
ta⁻ cha¹në¹ Jesús, ga⁻juuyh¹
kih¹ dsa⁻tuu⁻ he^h mah¹ mo⁻so⁻

ma' tooyh' miih'. Pero dsa-tuu' he' cha-ga'miih-ma' tooyh~miih':

—Hne- hi- laa' sa'ju- kih' David, wa' la-nih' hoh' ki-jna'.

⁴⁰ Ja-ga' ga-noo- Jesús. Ga-jmeey' mada- na'kyaay' hi- tuu' he' chuh' kiyh'. Ma' ga-llooy' chuh', ga-ngii' Jesús juu' kiyh'. ⁴¹ Ga-jäyh' siiyh':

—¿Hee- hnooh- jmeen' kyah'?

Mah' ga-jäh' dsa-tuu' he':

—Dsa-jøøh' kyaan+, hnoon' lä-jnä' mi'nën+.

⁴² —Wa' lä-jnä' ba' mi'nëh'. Ma-hlaa' ba' hne- kih' he-ma-lä-dsoo' hoh' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

⁴³ Lä-cha' ja- ga-lä-jnä' mi'nëy'. Mah' ngooy' kyaah' Jesús, kway- ti'hmaah' kih' Dio. Hi- lä-jëe' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja- ma' kway- ti'hmaah' kih' Dio ka-läh'.

19

Juu' kih' Zaqueo

¹ Ma' ga-he' Jesús jee' jwii- Jericó, ngoo' bih' hääy' jwë'.

² Jee' ja- ma' gya' jaa- dsa- cha- kuu' hi- ma' chee- Zaqueo, dsa-jøøh' kyaa' lä-jëe' hi- ma' koo' ku'sih-.

³ Ma' hnøoy' ma' jëey' Jesús. Pero sa- ga-tëey' ma' jëey' jee' kih' jwëe' dsa-, jëeh' ma' laay' jaa- dsa- bëeh' pih'.

⁴ He-ja- ngooy' ko-chih' ta- cha'në'. Ga-wiiy' gyuuh' hma-sicómoro mah' jëey' Jesús. Jëeh' ta- ja- ma' dsa-ngëey'.

⁵ Ma' ya-jäh- Jesús jee' ja-,

ga-jëey' ta- gyuuh', ga-jëey' Zaqueo lee' gyuuh' hma-. Mah' ga-siiyh':

—Zaqueo, jña- na'koh' jee' na-. Jëeh', na' jmee- bii' na-jän' cha'neh- kyah'.

⁶ Ja-ga' ga-jñaay' ko-chih'. Peer- jëe- dsëy' ga-tëey- cha'neh- kiyh'. ⁷ Ma' ga-jëe' lä-jëe- dsa- he', ga-løoy' hlëeyh' wi' kih' Jesús, kih' he- ga-jäy' cha'neh- kih' jaa- dsa- wa' hi- cha- hi-. ⁸ Mah' ga-noo- Zaqueo jee' ma-gya', ga-jäyh' siiyh- Dsa-jøøh' jnan':

—Dsa-jøøh' kyaan+, kwan' to'dsaah' he- cha- kin- kwëehn' dsa- hi- tä-nee'. Lä-jëe' hi- ma-hün' kuu' kih', ngëen' kiyh' kye' juh'.

⁹ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Na' ma-laa' lä-jëe- dsa- hi- tääh' cha'neh- la-. Jëeh', dsa-nuuh- la-, laa' ja-ba' sa'ju- kih' Abraham ka-läh'. ¹⁰ Jëeh', Hi-ga-lëe'ngo' la-, ma-jay' hnaayh- hi- na-hëe' mah' lääy'.

Juu' na-hmäa' lä-koo- la' kih' uu- dsa- hi- ga-jmee' ta' kyaah' kuu'

(Mt. 25:14-30)

¹¹ Ma' tääh' dsa- ma' nuu- kih' Jesús, he-ja- ga-hlëeyh' juu' na-hmäa' lä-la-. Jëeh' ma-ngoo' ya-jäyh- kih' Jerusalén hi- ma' jmee- dsa- hu'dsë-, lä-cha' ja- ma' lee' Jesús dsa-ta' mah' jmeey' hih- kih' dsa-gooy'. ¹² He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ma' cha- jaa- dsa-jøøh' hi- ngoo' jee' jwii- uu' jee'

hñaá ' dsih' leey' dsa-ta' jøøh', ja-ga' jäh' gooy'.
 13 Jää' ja-ga' ya-hëey', ga-tëeyh' gyaá' moz~ kyaay'. Ga-kwëeyh' ma' koo- choøh' kuu' lä-jaay-. Mah' ga-siiyh': "Jmee' hnäh' ta' kyaah' kuu' la-, ta'ko-jiih' lä-hëen'."
 14 Pero dsa- hi- ma' tääh' jee' jwii- ja-, ma' na-høøh' kih' dsa-jøøh' he'. He-ja-ga-cheey' dsa-kaah' kiyh' hi-dsa-jäh' jee' ja-: "Sa- hnøø-jnääh' lee' dsa- na- dsa-ta' kyaá' jnääh'."

15 'Lä-koo- ma' jah' dsa-jøøh' he', ma-ngëe' ma-hñaay' ta', ga-jmeey' mada- dsa-tëeyh- moz~ hi-ga-kwëeyh' kuu' mah' jëey' ha- koo- te' kuu' ma-lih- moz~ he'. 16 Ja' hi- to-në' he', ga-jäh' siiyh': "Dsa-jøøh' kyaan-, kyaah' kuu' kyah' ma-lihn~ koo- ga-gya' lä-koo- te' he- ga-kwëeh' jnä'."
 17 Dsa-ta' jøøh' he' ga-jäh' siiyh': "Llu' ba' ta' kyah', hne-moz~ lluu' kyaan-. Kih' he- ma-mi-teh' kyaah' miih- he- ga-toohn' gooh-, leeh' dsa-ta' kih' gya' jwii-." 18 Ja' hi- jñah' he' hi- ga-jäh': "Dsa-jøøh' kyaan-, kuu' kyah' ma-lih- hña' juh- lä-koh' te' kuu' he- ga-kwëeh' jnä'." 19 Hi- ga-siiyh- ka-läh' hi- he': "Hne- ka-läh' lee' dsa-ta' kih' hña' jwii-."

20 'Hi- ja' jñah' ka-läh' hi- ga-jäh': "Dsa-jøøh' kyaan-, hee- kuu' kyah' la-, ga-løøn' llu' kyaah' hmiih- dsa'luu-." 21 Jëeh', ga-lä-gohn- kyaah'

hne- kih' he- hääh' kyaah' ta' kyah'. Jmeeh- kyah' he- la' kih' jñah' hi- chooh' ta' jee' sa- jngëeh-." 22 Mah' ga-jäh' siiyh-: "He- ba' che- hlëeh' hne- moz~. Kyaah' ja-ba' juu' he- ma-hlëeh' llan' ta' kyah'. Ma-ñeh' ba' hne- he- hääh', mah' jmeen- kin- he- la' kih' jñah' hi- choohn' ta' jee' sa- ma-jngëen'. 23 ¿He-la' sa- ga-tøøh' kuu' kin- banco mah' ma-la- ma-jahn- ma-ngëeh' kin- lä-kye- sa'joø' kih'?" 24 Mah' ga-siiyh- lä-jëe- hi- ma' tääh' jee' ja-: "Jñuuh' hnäh' kuu' he- chooyh- na- mah' kwëeh' hnäh' hi- cha- kih' gya' koo- na-." 25 Dsa- he' ga-jäh' siiyh': "Dsa-jøøh' kyaan-, pero dsa- na- cha- ba' kiyh' gya' koo- na-." 26 Pero jwëehn- hnäh': "Hi- cha- kih', hyoyh- cha-ga'miih-. Mah' hi- cha- miih- kih', dsa-jñuh' go-te- ba' he- cha- kiyh'. 27 Lä-ja- ka-läh' lä-jëe- hi- na-høøh' kin-, hi- sa- ma' hnøø' ma' jmeen- hih- kih', go-kyaa- kyaan- ta' la- mah' kuh' luuy' cha'nën' la-."

Ga-he' Jesús na-dsëe- burr- jwii- Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

28 Ma-ngëe' ma-hlëeh' Jesús juu' ja-, ga-hey' jwë' ngooy' ta' Jerusalén. 29 Ma' ngooy' ya-chuyh- jwii- Betfagé kyaah' Betania, jäh- kih' moh' he- chee- Olivo, ga-cheey' uu' discípulo kyaay'. 30 Ga-siiyh-:

—Go⁻nää^ʼ hnäh^ʼ ta⁺ jee^ʼ
jwii⁻ mäh⁻ he⁻ nøø^ʼ ta⁺
cha⁻nē^ʼ. Wa⁻ra⁻ ga⁻tēēh^ʼ
hnäh^ʼ jee^ʼ oo⁺, jnääh⁻
hnäh^ʼ jaa⁻ burr[~] mäh^ʼ hi⁻
na⁻hñuuh^ʼ, hi⁻ sa⁻ ga⁻ma⁻wii⁻
dsa⁻. Ja⁻ cheeh⁻ hnäh^ʼ
mah^ʼ ya⁻jääh⁻ hnäh^ʼ ta⁺
la⁺. ³¹ Cher⁻mah^ʼ chaa⁻ hi⁻
ga⁻ngii^ʼ juu^ʼ kyah^ʼ hnäh^ʼ
he⁻la⁻ cheeh⁻ hnäh^ʼ burr[~] na⁻,
ja⁻ jwii⁻ hnih^ʼ lä⁻la⁻: “Jmee⁻
bii^ʼ kih^ʼ Dsa⁻jøøh^ʼ kyaa^ʼ jnääh⁻
ba^ʼ la⁻.”

³² He⁻ja⁻ ga⁻nää^ʼ ba^ʼ
hi⁻ ga⁻cheey^ʼ he^ʼ. Hi⁻
ga⁻jnääh⁻ ba^ʼ lä⁻koh^ʼ
ga⁻jäyh^ʼ. ³³ Lä⁻koo⁻ ma^ʼ
tääh^ʼ cheeyh⁻ burr[~] he^ʼ,
ga⁻jäh^ʼ dsa⁻juu^ʼ burr[~] siiyh⁻:

—¿He⁻la⁻ cheeh⁻ hnäh^ʼ burr[~]
na⁻?

³⁴ Mah^ʼ ga⁻jäh^ʼ discípulo he^ʼ
siiyh⁻:

—He⁻ jmee⁻ bii^ʼ kih^ʼ
Dsa⁻jøøh^ʼ jnä⁻ ba^ʼ la⁻.

³⁵ He⁻ja⁻ na⁻jääy⁻ burr[~]
he^ʼ jee^ʼ cheh^ʼ Jesús mah^ʼ
ga⁻kye⁻ dsa⁻ hmiih⁻ kih^ʼ
ka⁻luu^ʼ burr[~]. Ja⁻ga⁻ ga⁻wii⁻
Jesús burr[~] he^ʼ. ³⁶ Lä⁻koo⁻
ma^ʼ ngoo^ʼ Jesús, lä⁻jēē⁻ dsa⁻
ma^ʼ ja⁻ hmiih⁻ kih^ʼ lä⁻ hä⁻
jwē^ʼ. ³⁷ Ma^ʼ ngooy^ʼ ya⁻jäyh⁻
jyoo⁻ kih^ʼ moh^ʼ Olivo, peer⁻
ma^ʼ chaa⁻ llu^ʼ lä⁻jēē⁻ dsa⁻
kyaa^ʼ hi⁻ ma^ʼ chaa⁻ kaah⁻
kiyh^ʼ. Ma^ʼ tooyh[~] miih^ʼ, kway⁻
ti⁻hmaah^ʼ kih^ʼ Dio kih^ʼ lä⁻jē⁻
he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jēēy^ʼ.

³⁸ Ma^ʼ jäyh^ʼ:

—¿Dio kyaa^ʼ Dsa⁻jøøh^ʼ
jnän⁻ hi⁻ ja⁻ na⁻ lä⁻hih⁻ kiyh^ʼ!
Wa^ʼ hii^ʼ ti⁻ gyuu^ʼ jmi⁻gyuu⁻.

¿He⁻ ba^ʼ che⁻jøøh^ʼ laa^ʼ hi⁻ gya^ʼ
gyuu^ʼ!

³⁹ Ja⁻ga⁻ko⁻llaa⁻ fariseo hi⁻
ma^ʼ tääh^ʼ jee^ʼ kih^ʼ dsa⁻ he^ʼ
ga⁻jäyh^ʼ:

—Ta⁻jwoh^ʼ, ta⁺ kwa⁻
jwē^ʼ hlēeh⁻ discípulo kyaa^ʼ
lä⁻na⁻.

⁴⁰ He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʼ Jesús
siiyh⁻:

—Jwēēhn⁻ hnäh^ʼ, cher⁻mah^ʼ
dsa⁻ la⁻ ga⁻tu^ʼ hlēeh⁻ lä⁻na⁻,
kuu^ʼ he⁻ tääh^ʼ la⁻ hlēeh⁻ llay⁻.

⁴¹ Lä⁻koo⁻ ma^ʼ ga⁻tēē⁻ Jesús
chuh⁻ kih^ʼ Jerusalén, ga⁻jēēy^ʼ
ta⁺ jee^ʼ jwii⁻ ja⁻. Peer⁻ ga⁻ki⁻
ga⁻hooyh^ʼ kih^ʼ dsa⁻ chaa⁻ jee^ʼ
ja⁻. ⁴² Hi⁻ ga⁻jäyh^ʼ:

—He⁻ ba^ʼ che⁻ llu^ʼ kyah^ʼ
hnäh^ʼ, wa⁻ra⁻ jäh^ʼ kih^ʼ
lä⁻ngēeh^ʼ hnäh^ʼ jmi^ʼ na^ʼ,
hii⁻ na⁻ hi⁻ le^ʼ jmee^ʼ hii^ʼ
tii^ʼ kyah^ʼ hnäh^ʼ. Pero sa⁻
jnä^ʼ he⁻ ja⁻ kyah^ʼ hnäh^ʼ na^ʼ
ga⁻juh⁻. ⁴³ Jēēh^ʼ, jä⁻ jmi^ʼ
hlih^ʼ kyah^ʼ hnäh^ʼ. Dsa⁻
hi⁻ na⁻høøh⁻ kyah^ʼ hnäh^ʼ
dsa⁻taayh⁻ lä⁻ku^ʼ lä⁻jii^ʼ jee^ʼ
jwii⁻ kyah^ʼ hnäh^ʼ mah^ʼ saayh^ʼ
hnäh^ʼ lä⁻hii^ʼ nē⁻ go⁻te⁻. Ni⁻
ko⁻taa⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ jee^ʼ lääh^ʼ
hnäh^ʼ. ⁴⁴ Soh⁻hlay^ʼ go⁻te⁻
na⁻hyah⁻ he⁻ na⁻jnē⁻ jwii⁻
kyah^ʼ hnäh^ʼ. Ja⁻ jiih^ʼ ma⁻jaa⁻
hnäh^ʼ kih^ʼ dsa⁻ he^ʼ. Soh⁻hla⁻
mi⁻kuu^ʼ he⁻ la⁻ na⁻hyah⁻, kih^ʼ
he⁻ sa⁻ ga⁻jmeeh^ʼ hnäh^ʼ he⁻
he⁻ ja⁻ hi⁻ ma^ʼ lää⁻ hnäh^ʼ.

*Ga⁻hwēē⁻ Jesús dsa⁻ hi⁻ ma^ʼ
tääh^ʼ hni⁻ jee^ʼ chih^ʼ gwah⁻*

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-
19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Ma^ʼ ga⁻he^ʼ Jesús jee^ʼ chih^ʼ
gwah⁻ juuh⁻, ga⁻løøy^ʼ hēēy⁻

kih' lä'jēē' dsa' hi' ma' lla' hmooh' jee' ja'. 46 Mah' ga'siiyh':

—Lä'la' na'sii' juu' kih' Dio: “Hne' kin' lä'chee' hne' jee' ngii' dsa' kih' Dio.” Pero ma'jmeeh' hnäh' lä'koo' too' jee' dsa'taah' dsa'hii' ba'.

47 Koo' jmi' koo' jmi' ma' hlēēh' Jesús dsa' jee' chih' gwah'. Pero lä'jēē' dsa'kaah' kyaa' jmi' dsa' kyaah' ta'jwoh' kyaa' ley kyaah' dsa'kaah' kih' jee' jwii' ja', ma' hnøoy' ma' jngēēyh' Jesús.

48 Sa' ga'jnøoyh' ha' lä' ma' jmeey' mah' ma' jngēēyh' Jesús, jēēh' jwēē' dsa' ma' tääh' jēē' koo' hwēh', nuuy' juu' he' kwa' Jesús.

20

He' ja' gyūh' ba' hih' he' jmee' Jesús

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

1 Koo' jmi' ma' cheh' Jesús hlēēyh' dsa' ju'hmēē' jee' chih' gwah' ma' ya'nää' dsa'kaah' kyaa' jmi' dsa' kyaah' ta'jwoh' kyaa' ley ko'joh' kyaah' dsa'gyūh'.

2 Mah' ga'jäyh' siiyh' Jesús:

—Chiih' jnääh'. ¿Che' cha' jwē' kyah' he' jmeeh' lä'jē' he' na'? ¿Hii' kih' hih' he' jmeeh' lä'na'?

3 He' ja' ga'jēēh' Jesús juu' kiyh', ga'siiyh':

—Ngii'n' koo' mi'juu' kyah' hnäh' ka'läh'. Jēēh' da' hnäh' kin' jää', ja'ga' jwahn' hi' kih' hih' he' jmeen' lä'la'.

4 ¿Hii' ga'jmeē' hih' he'

ga'chaa' Jwaa' dsa' jmi', che' Dio o che' dsa'ñūh'?

5 Jee' tääyh' ja' ma' llay' juu' kyaah' dsa'kyaayh', ma' jäyh':

—Cher'mah' ga'jäh' jne', hih' kih' Dio ba' ja', Jesús jäh': “¿He'la' sa' ga'lä'dsoo' hoh' hnäh' kiyh' ga' ja'?” 6 Hi' cher'mah' ga'jäh' jne', ja' hih' kih' dsa' ba' ja', lä'jēē' dsa'te' kuu' jnän', jēēh', lä'jēē' hi' he' jmeey' dsoo' Jwaa' ma' laa' jaa' hi' ma' ngēē' juu' kih' Dio.

7 He' ja' ga'jäyh' ga'siiyh' Jesús:

—Sa' ñe' jnääh' hi' kih' hih' ja' Jwaa' he' ga'chaa' dsa' jmi'.

8 Mah' ga'jēēh' Jesús juu' kiyh' ka'läh', ga'siiyh':

—Ni' jnä' sa' jmeehn' juu' hi' ga'jmeē' hih' he' jmeen' lä'la'.

Juu' na'hmää' lä'koo' la' kih' dsa' hi' ga'høø' ta' kih' jñah'

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

9 Hi' ga'løoy' hlēēyh' dsa' juu' na'hmää' lä'la':

—Jaa' dsa' ga'tää' koo' nää' chaah' wii' jēh'. Mah' ga'tooyh' goo' dsa' he' høoy' ma' to'dsaah'. Ja'ga' ya'hēēy' ngooy', jee' ga'lä'hēēy' cha'miih' jmi'.

10 Ma' ga'lloo' jii' kih' mi' jēh' ja', ga'cheey' jaa' moz' kyaay' jee' ma' tääh' dsa'høø' ta' kiyh' mah' ma' kooy' heey' he' ma' tēēy'. Pero dsa' hi' ma' høø' chaah' jēh' ja', ga'kway' kih' moz' he'

mah' ga'hëey' kih' ta'jmah'.
 11 Ga'cheey' jñah' ka'läh'
 moz' kyaay'. Hi' he' ka'läh'
 ga'jmi' ga'baa' dsih', ga'lley-
 o-hih' kih' mah' ga'cheeyh-
 ta'jmah'. 12 Ga'të' hnë-
 jiih' ga'cheey' jñah' moz'
 kyaay'. Pero dsa' hi' ma'
 tääh' jmee' ta' jee' ja-, lä'ja-
 ka'läh' ga'jmeeyh' dsoo'
 mah' ga'hëey' kih' go'te~.

13 'Hi' dsa'jmu' chaah' jeh'
 ' ja-, ma' jmeey' hmu'dsë-:
 "¿Ha' lä' jmeen? Go' cheen-
 jaa' chih' kyaan' nää' ga'hi-
 hnaan', ha' ga' che' wa'ra-
 ga'llooy', jmeey' he' kih'."
 14 Pero dsa' hi' ma' hoo-
 chaah' jeh' ja-, ma' ga'jëey' ja'
 chih' he', ga'taayh' ga'llay'
 juu', ga'jäyh': "Hi' oo' na-
 jä' kyaah' ta' la-. Wa' jngëeh'
 jnih' mah' jän' kyaah' heey'
 he' ma' tëey'." 15 He'ja-
 ga'lleey' ta' ka'hne' jee' ma'
 na'jnää' chaah' jeh' ja' mah'
 na'jngëeyh'.

'¿Hee' ba' jmee' dsa'jmu'
 chaah' jeh' kih' hi' hoo' ta'
 kiyh', laah' hnäh'? 16 Lloo-
 dsa'jmu' jeh' mah' mi'llaay-
 hi' jmee' ta' ja' mah' tooyh-
 goo' jñah' hi' jmee' ta' kiyh'
 —ga'jäh' Jesús.

Ma' ga'nuu' lä'jëe' dsa' he'
 juu' ja-, ga'jäyh':

—¿Sa' wa' kwa' Dio jwë'
 jmeen' lä'ja-!

17 Ma' cheh' Jesús jëe~
 lä'jëe' dsa' he' mah'
 ga'siiyh':

—¿Hee' hnøø' jäh' he-
 na'sii' lä'la-?:

Ja'ba'kuu' he' sa' ga'tih' dsë'
 të'hyah',

he' ja' ba' ga'jä' lä'koo' mi-
 'kuu' he' kye' dsa-
 to'në' kih' koo' hne'
 juuh'.

18 Lä'jëe' hi' täh' në' kuu' ja-,
 hi' he' chä'jøø' jmi'ngo' kih'.
 Hi' wa'ra' ga'toh' kuu' ja' në'
 kih' dsa', jleeyh' go'te~.

19 Lä'jëe' jmi' dsa' kaah'
 he' kyaah' ta'jwoh' kyaa' ley
 hnøøy' ma' saayh' Jesús hor-
 ja-, jëeh' ga'tah' dsëy' he-
 ga'hlëeh' Jesús kiyh' kyaah'
 juu' na'hmäa' ja-. Pero ma'
 gayh' dsa-.

Kwaat' kih' ku'sih'

(Mt. 22:15-22; Mr. 12:13-
 17)

20 He'ja' ga'chee' dsa'kaah'
 he' ko'llaa' dsa' hi' na'kiij'
 juu'. Hi' he' ma' jmää' hñii'
 lä'koo' hi' lluu'. Lä' taa'
 ga'ga'jmeey' ha' lä' jee' ma'
 kaah' juu' kih' Jesús mah' ma'
 hñiiy' kiyh' kyaah' dsa'ta.
 21 Lä'ja-, ga'ngiiy' juu' kiyh':

—Ta'jwoh', ñe' jnääh' hne-
 hlëeh' kwee' ma' kwah' juu'.
 Sa' cha' kwaat' kyeh' ha' lä'
 laa' lä'jaa' lä'jaa' dsa-. Hne-
 jwiih' dsa' kyaah' ju'dsoo'
 jmah' ba' ha' lä' la' jwë'
 kih' Dio. 22 ¿Ha' lä' jawah'
 hne-, che' llui' mi'hmaah' jne'
 ku'sih' kih' dsa'ta' César o sa'
 llui'?

23 Pero kyuuh' ba' Jesús
 may' kih' dsa' he', he'ja-
 ga'siiyh':

—¿He'la' kah' hnäh' dsën-?
 24 Heeh' da' jnä' koo' kuu'.

¿Hii⁻ kih¹ heeh⁻ too⁻ la⁻? ¿Hii⁻ kih¹ jmi⁻ na⁻ sii⁻ la⁻?

Mah¹ ga⁻ jah¹ dsa⁻ he¹ siiyh⁻ Jesús:

—Kih¹ César ba¹ na⁻.

²⁵ He⁻ ja⁻ ga⁻ jah¹ Jesús siiyh⁻:

—He⁻ la¹ kih¹ César, kwëeh¹ ba¹ César. He⁻ la¹ kih¹ Dio, kwëeh¹ ba¹ Dio he⁻ la¹ kih¹.

²⁶ Ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻ jnøøyh¹ ha⁻ lä⁻ jee¹ ma¹ kaah¹ juu¹ kih¹ Jesús to⁻ lo⁻ né⁻ lä⁻ jëë⁻ dsa⁻. Koo⁻ ga⁻ taayh¹ jëë⁻ dsayh⁻ ba¹ kyaah¹ juu¹ he⁻ ga⁻ jeeh⁻ Jesús kiyh¹ mah¹ ga⁻ jäy¹ tí⁻ sih¹ go⁻ te⁻.

Ga⁻ ngü¹ dsa⁻ juu¹ ha⁻ lä⁻ le¹ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē¹ jee¹ lä⁻ jiih¹ hi⁻ na⁻ juu¹

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ Lä⁻ ja⁻ ga⁻ lla⁻ nää¹ ko⁻ llaa¹ dsa⁻ saduceo jee¹ ma¹ cheh¹ Jesús. Dsa⁻ he¹, sa⁻ ma¹ jmeey⁻ dsoo¹ he⁻ lä⁻ jiih¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu¹. Mah¹ ga⁻ ngü¹ dsa⁻ he¹ juu¹ kih¹ Jesús. ²⁸ Ga⁻ jäyh¹:

—Ta⁻ jwoh¹, Moisé ga⁻ sii¹ jnän¹ kyaah¹ juu¹ la⁻. Wa⁻ ra⁻ ga⁻ juu¹ jaa⁻ dsa⁻ ñuu⁻ hi⁻ sa⁻ chaa⁻ joo¹, dsa⁻ ñuu⁻ øøh⁻ hlii¹ he¹, lle¹ kih¹ tēy⁻ dsa⁻ mē¹ mah¹ lä⁻ chaa⁻ joo¹ hi⁻ lee¹ kwaat⁻ kyaa¹ hlii¹ øøyh⁻.

²⁹ Ma¹ laa¹ gye¹ dsa⁻ ñuu⁻ jaa⁻ ba¹ cho¹ jmiiy⁻. Hi⁻ to⁻ né⁻ he¹ ga⁻ kaa¹ dsa⁻ mē¹ pero chah¹ ba¹ ga⁻ juuy¹. Sa⁻ ga⁻ lä⁻ chaa⁻ joo¹. ³⁰ He⁻ ja⁻ jee¹ ga⁻ tē¹ uu¹ dsa⁻ ñuu⁻ øøyh⁻, ga⁻ kaa¹ dsa⁻ mē¹ he¹. Ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻ ga⁻ juuy¹, sa⁻

ga⁻ lä⁻ chaa⁻ joo¹. ³¹ Jee⁻ ga⁻ tē¹ uu⁻ dsa⁻ ñuu⁻ øøyh⁻, ga⁻ kaa¹ dsa⁻ mē¹ he¹. Ja⁻ ba¹ lä⁻ ja⁻ lä⁻ jëë⁻ gye¹ dsa⁻ ñuu⁻ ga⁻ kaa¹ dsa⁻ mē¹ he¹ hi⁻ ga⁻ juu¹ lä⁻ jëë⁻ gye¹ dsa⁻ ñuu⁻ he¹. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ga⁻ lä⁻ chaa⁻ joo¹. ³² Jee⁻ ga⁻ dsaa¹ go⁻ te⁻, ga⁻ juu¹ hñii¹ dsa⁻ mē¹ ka⁻ läh¹. ³³ Wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē¹ jee¹ lä⁻ jiih¹ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu¹, ¿hii⁻ jaa⁻ kih¹ jee¹ lä⁻ jëë⁻ gye¹ lee¹ kyaa¹ dsa⁻ mē¹ he¹? Jëeh¹, ga⁻ lä⁻ jëë⁻ gye¹ ba¹ ga⁻ lä⁻ kyaayh¹ — ga⁻ jah¹ dsa⁻ saduceo siiyh⁻ Jesús.

³⁴ He⁻ ja⁻ ga⁻ jeeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga⁻ siiyh⁻:

—Dsa⁻ mē¹ dsa⁻ ñuu⁻ jee¹ gooy⁻ ta⁻ ko⁻ jiih¹ chaa⁻ jmi⁻ gyuu¹ la⁻ ba¹. ³⁵ Pero lä⁻ jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ laa¹ kwaat⁻ lä⁻ jiih¹ jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻ juu¹ mah¹ dsa⁻ taayh¹ jmi⁻ gyuu¹ hmëë¹, jee¹ ja⁻ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ mē¹ dsa⁻ ñuu⁻ mo⁻ so⁻ jee¹ gooy⁻. ³⁶ Ni⁻ mo⁻ so⁻ juuy¹ ka⁻ läh¹, lee¹ kwee⁻ lä⁻ koo⁻ ángele. Lä⁻ llu¹ he⁻ lä⁻ jiiyh¹ he⁻ ja⁻ lee¹ joo¹ Dio ba¹.

³⁷ Hi⁻ lä⁻ kye⁻ Moisé ga⁻ mi⁻ jnää⁻ jnän¹ he⁻ lä⁻ jiih¹ dsa⁻ jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻ juu¹. Jëeh¹, lä⁻ ma¹ ga⁻ sii¹ Moisé lä⁻ koo⁻ ga⁻ la¹ kiyh¹ jee¹ ma¹ chih¹ chaah¹ too¹ ja⁻, ga⁻ tēy¹ Dio lä⁻ la⁻: “Dio kyaa¹ Abraham, Dio kyaa¹ Isaac, Dio kyaa¹ Jacob.” ³⁸ He⁻ ga⁻ jäyh¹ lä⁻ ja⁻, sa⁻ na⁻ juu¹ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän¹ he¹ kih¹ Dio. Jëeh¹ Dio jnän¹ laay¹ Dio kyaa¹ hi⁻ na⁻ jiih⁻ ba¹.

39 Kō-llaa' ta-jwoh' kyaa' ley ga-jäh' siyh':

—Llu' ba' he- ma-jäh' na-, Ta-jwoh'.

40 Ja- jiih' mo-so- ga-tuu- dsëy' ma' ngii' gyih' juu' kih' Jesús.

Hi- kih' ja' hi- laa' Cristo

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Mah' ga-jäh' Jesús siyh':
—¿Ha- lä' la' he- jäh' dsa-, Cristo laa' sa'ju- kih' David?

42 He' ba' hñii' David ga-sii' juu' la- në' je- kih' Salmo:

Ga-jäh' Dio ga-siiyh'
Dsa-jøøh' kyaan':

“Na' jwoo' ra-lluu' kin- la-,

43 lä-jiih' lloo- jmi' llaan-
hi' tiih' lä-jëë- hi-
na-høøh' kyah'.”

44 ¿Ha- lä-ja- laa' Cristo sa'ju-
kih' David ga- ja-, cher'mah'
hñii' David ga-jäh' kih' Cristo:
“Dsa-jøøh' kyaan'?”

*Ga-juuuh' Jesús kih' ta-jwoh'
kyaa' ley*

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40;
Lc. 11:37-54)

45 Lä- ma-nuu' ja- lä-jëë-
hi- tääh' jee' ja-, ga-jäh' Jesús
siih' discípulo kyaay':

46 —Leeh- hnäh' kyaah'
ta-jwoh' kyaa' ley. Peer-
tih- dsëy' ngëy' jee' kih'
dsa- kyeyh' hmiih- kyoo-,
hnøøy' jmee' dsa- Dio kih'
cha'jwë' juuh-. Hi- tih-
dsëy' gyay- to-në' hma-sii-
neh- gwah- mäh- hi- lä-ja-
ka-läh' jee' dsa-taah- dsa-
kuh-hih-. 47 Hwëëy- dsa-më'
hñii' cha'neh- kih', ki-wëë'
dsa-taayh' ngiiy- kih' kih'

Dio ha- jee' jëë' dsa- kiyh'.
Pero cha-ga'miih- wii' heeh'
Dio dsa- hi- jmee' lä-ja-.

21

*Na'ka- dsa-më' hñii' kuu'
cha'në' Dio*

(Mt. 12:41-44)

1 Ma' cheh' Jesús jëë- ha-
lä' ma' jmee- dsa- cha- kuu',
tooyh- kuu' neh- wii' kih'
gwah-. 2 Ga-jëëy' ka-läh'
jaa- dsa-më' hñii' hi- tä-ñee'
go-te-, ga-tooyh- to' ñe-
nøø' he- sa- kyee' ni- miih-.
3 He-ja- ga-jäyh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn-
hnäh', dsa-më' hñii'
la- tä-ñee', ma-kway'
cha-ga'miih- lä-koh' ga- jee'
lä-jëë- hi- cha- kuu'. 4 Jëëh'
lä-jëë- hi- oo- ma-kwëeh-
Dio miih- he- dsa-chaa'
kiyh', pero dsa-më' hñii' la-
ma-ke- tä-ñeey', ma-kway'
lä-koh' te' kuu' he- cha- kiyh'
he- kyaah' ma' lay' he- jmee-
bii' kiyh'-ga-jäh' Jesús.

*Lloo- koo- jmi' hla' gwah-
juuh-*

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

5 Ma' tääh' kō-llaa' ma' la-
juu' kih' gwah- ha- lä-koo-
na'hñaa' ma' la' kuu' he-
ma' na-chuh- hi- ma' na-lii'
kyaah' lä-jëë- he- ma' dsa-ka-
dsa- kih' Dio. He-ja- ga-jäh'
Jesús siyh':

6 —Lä-jëë- he- jëëh' hnäh'
na-, lloo- koo- jmi' ni- koo-
mi' kuu' sa- jä' na-chuh- në'
kih' øøh-. Lä-jëë- ba' soh'hla'.

Joh' nēē' sa' jmeē' lii' jāā'
ja-ga' llaā' jmi-gyuu'

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

7 He-ja- ga-ngi' dsa- he'
juu' kiyh', ga-jāyh' siyh':

—Ta-jwoh', ĩlih' ba' le' he-
hlēeh' na-? ĩHee- lii' jmeē'
wa-ra- ya-jāh' lā-te' juu' na-?

8 He-ja- ga-jāh' Jesús siyh':

—Hnøø' leeh' hnāh' mah'
ni' jāā- sa- mi-gaa' hnāh'.
Jwēē' dsa- ya-nāā' hi- ka'
nē' kin', jāyh' siyh' hnāh':

“Jnā' he' laan' Cristo hi-
ma-chee' Dio.” Hi- jāyh':

“Ma' ngoo' ga-tē' jmi'.” Pero

ta- go-nāā' hnāh' kaah' kiyh'.

9 Ga' ma-nuuh' hnāh' cha-
hni- ta- lā- ta- jnø', ta- jøøh'
hnāh' hñaa'. Jēēh', jmeē-
bii' le' lā-ja- to-nē'. Pero ja-
lā-cha' ja- llaā' jmi-gyuu'.

10 Ngoo' bih' hlēeyh':

—Tee' dsa- hi- chaa- koo-
hwa' kyaah' jyoh' hwa',
hi- tee' dsa-ta' kyaah' jñah'
dsa-ta'. 11 Jeh' wi' jwēte

hwa', ja- he- koo- jee' jwi-
jēē' dsa- hoo' hi- lā-cha- dsoo'
he- dsa-kwah'. Jmeē' goo-
jwēte, hi- ha- koh' lii' sa-
jmeē' gyuu' jmi-gyuu'.

12 Jāā' ja-ga' le' lā-jē- he-
hlēeh' la-, saah' dsa- hnāh',
jmeeyh' hnāh'. Jāāy' hnāh'
neh' gwah' kiyh', taayh'
hnāh' neh-ñe', dsa-jāāy-
hnāh' cha'nē' dsa-ta' kaah'
kwaat' kin'. 13 Jee' tāāh'

hnāh' dsa-ngēēh' hnāh'
lā-ja-, ma-ja- la' jmi' kyah'
hnāh' he- kwah' hnāh'
ju'dsoo' kin'. 14 Koo- hä'
ba' llā' hoh' hnāh' he- sa-
jmeeh' hnāh' huu'dsē- ha- lā-

hlēeh' hnāh' he- kyaah' lāāh'
hnāh' hñaa', ga' ma-tāāh'
hnāh' cha'nē' dsa-ta'. 15 Jēēh',
jnā' ba' kwan' juu' he- hlēeh'
hnāh' kyaah' cha-mi-
huu'dsē- llu'. Lā-ja- lā-jēē-
hi- na-høøh' kyah' hnāh' sa-
leeyh' hnāh' kyaah' ma-la-
juu' he- hlēeyh'.

16 He' ba'
maa' tāā' kyaah' hnāh' hñay'
kyah' hnāh', lā-ja- ka-lāh'
øøh' hnāh', hi- chaa- kyaah'
hnāh', ome' kyaah' hnāh'.

Lā-ji- jngēeyh' ko-llaa'
hnāh'. 17 Ga-lā-jēē- ba' jmeē'
na-høøh' kyah' hnāh' kwaat-
kin'. 18 Pero ni' koo- jñu-
lleh' hnāh' sa- dsa-hii'.

19 Wa-
kwēēh' hoh' hnāh' mah' lā-ja-
lāāh' hnāh'.

20 'Wa-ra- ga-jēēh' hnāh'
ma-tāāh' hløø' lā-ku' lā-ji-
kih' Jerusalén, ma-ja- lā-ñeh'
hnāh' ma-lloo' jmi' jee' heē'
go-te- jee' jwi- ja-.

21 Jmi' ja-
lā-jēē- hi- tāāh' hwa' Judea
wa' kyuu' ta- moh'. Hi-
tāāh' jee' jwi-, wa' kyuu'.

Hi- hi- tāāh' jee' nuu- kih',
ta- wa' llā-nāāy' cha'neh-
kiyh'. 22 Jēēh', ma-ja- dsēē'
jmi' tee- Dio jwi- kih' dsa',
mah' lā-te' lā-jē- juu' he-
ma-na-sii-.

23 Peer- jwi-
dsa-mē' hi- kyaa- gyuu- jmi'
ja- hi- lā-ja- hi- jāā- gyuu-
sēh' ka-lāh'. Ha- koh' wi'
sa- jēē' dsa- hi- chaa- hwa'
Judea, heeh' Dio wi' jwēte

dsa- hi- chaa- Jerusalén.

24 Ko-llaa' jngēēh' dsih'
kyaah' ñe'. Hi' jñah' ko-llaa'
jāā' dsih' na-hñuuy' ta- jee'
jyoh' jwi-. Lā- tē- dsē' dsa-

25 Jēēh', ma-ja- dsēē'
jmi' tee- Dio jwi- kih' dsa',
mah' lā-te' lā-jē- juu' he-
ma-na-sii-.

26 Peer- jwi-
dsa-mē' hi- kyaa- gyuu- jmi'
ja- hi- lā-ja- hi- jāā- gyuu-
sēh' ka-lāh'. Ha- koh' wi'
sa- jēē' dsa- hi- chaa- hwa'
Judea, heeh' Dio wi' jwēte

dsa- hi- chaa- Jerusalén.

27 Ko-llaa' jngēēh' dsih'
kyaah' ñe'. Hi' jñah' ko-llaa'
jāā' dsih' na-hñuuy' ta- jee'
jyoh' jwi-. Lā- tē- dsē' dsa-

28 Jēēh', ma-ja- dsēē'
jmi' tee- Dio jwi- kih' dsa',
mah' lā-te' lā-jē- juu' he-
ma-na-sii-.

29 Peer- jwi-
dsa-mē' hi- kyaa- gyuu- jmi'
ja- hi- lā-ja- hi- jāā- gyuu-
sēh' ka-lāh'. Ha- koh' wi'
sa- jēē' dsa- hi- chaa- hwa'
Judea, heeh' Dio wi' jwēte

hi- sa- laa- judiu jmeey- kih-
dsa- chaa- Jerusalén lä- jiih-
dsëe- jmi- he- lle- kiyh-.

*Wa-ra- ga-të- jee- jäh-
Hi-ga-lëe-ngo-*

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr.
13:24-37)

25 Ja- ga- jmeey- lii- në-
hyoo- në- sih- jee- hëe- nuu-
mah- në- hwa- la- sa- ñe- dsa-
he- jmeey- wa-ra- ga- nuuy-
tooh- miih- jmi- ñeeh- wa-ra-
ga- hlüh- wii- jwërte. 26 Lä- jiih-
sa- hlaa- dsa- hwa- lä- goyh-.
Jmeey- huudse- he- ba-
le- kiyh- wa-ra- ga- jëey-
sa- jeh- lä- jë- he- cha- gyuu-
27 Ja- ga- jëey- Hi-ga-lëe-ngo-
la- hi- jäh- gyuu- jee- jni-
kyaah- cha- miih- be-, laay-
jööh- go- te-. 28 Wa-ra- ga- lөө-
dsa- la- lä- jë- he- la-, ja-
kwah- hnäh- be-, chaa-
hnäh- hñaa- jeeh-, miih- ga-
hnөө- lääh- hnäh- ma- ja-.

*Juu- na- hmää- kih- chaah-
higo*

29 Hi- ga- jäh- siyh- juu-
na- hmää- lä- la-:

—Jëe- da- hnäh- ha- lä-
la- kih- chaah- higo kyaah-
jyoh- chaah- hma-. 30 Wa-ra-
ga- lөө- dsa- hyo- sa- jih- kih-
ma- ñeh- hnäh- he- ma- ngoo-
ga- të- jii- jma- ba- ja-.
31 Ja- ba- lä- ja- hnäh- ka- läh-,
wa-ra- ga- jëeh- hnäh- dsa- la-
lä- jë- he- ma- jwahn- la-,
wa- lä- ngëeh- hnäh- he-
ma- ya- jäh- jee- jmeey- Dio
hii- jnä- hä-.

32 Ma- ra- ju- dsöo- jwëeh-
hnäh-, sa- llaa- dsa- chaa- na-
ta- koo- jiih- sa- ga- ma- lä- te-

lä- jë- he- jäh- juu- la-. 33 Ngëe-
ba- lä- jë- he- cha- gyuu-
hwa-, pero juu- kin-, lä-
ma- cha- ja- ba-.

34 Hnөө- hääh- hnäh-
hñaa- Ta- kwa- hnäh- jwë-
lä- hwëh- tuh- hoh- hnäh-
kyaah- he- hliih- he- jөө-
kyah- hnäh-, he- lla- hëeh-
hnäh-, he- kyeh- hnäh-
cha- miih- huudse- he- ga-
hnөө- kyah- hnäh- jmi- gyuu-
la-. Le- ga- che- ni- sa- lëeh-
hnäh- wa-ra- ga- lä- te- jmi-
ja-. 35 Jmi- ja- le- lä- koo-
sa- lä- he- jle- ga- lä- jëe- dsa-
hi- tääh- lä- kaa- hwa-. 36 Ta-
gwii- hnäh- ja-, ngii- hnäh-
kih- Dio ko- lla- jiih- mah-
lä- ja- lääh- hnäh- kih- lä- jë-
he- wii- he- ja- ja-, hi- tëeh-
hnäh- go- taah- hnäh- cha- në-
Hi- ga- lëe-ngo- la- —ga- jäh-
Jesús.

37 Ta- la- jmi- ma- kway-
juu- jee- chih- gwah-. Hi-
ta- la- hwë- ma- go- hëey- ma-
dsaayh- ta- moh- he- chee-
Olivo. 38 Ta- la- tiih- ma-
dsa- nää- jwëe- dsa- jee- chih-
gwah- ma- dsa- nuu- juu- he-
kway-.

22

*Ma- hnooh- dsa- ha- lä- jee-
ma- saayh- Jesús*

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr.
14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

1 Ma- ngoo- ga- të- jmi- he-
kuh- dsa- judiu he- ñiih- he-
sa- kyaah- levadura, ja- ba-
jmi- ja- kuh- dsa- he- bor-
rego mäh-. 2 Lä- jëe- jmi- dsa-
kaa- kyaah- ta- jwöh- kya-
ley, ma- hnooyh- ha- lä- jee-

ma' jngëeyh' Jesús jee' sa' jëë' dsa-, jëeh' ma' gayh' dsa-.

³ Mah' ga-he' Tana' neh' tuh-dsë' Juda hi- ma' tëeyh' Iscariote. Hi- he' ma' laa' jaa- jee' lä-jëë' gya-tuu' apóstole kyaah' Jesús. ⁴ He-jä- ñeey' na'hleëyh' jmi-dsa- kaah' kyaah' juu' hløø' hi- ma' høø' gwah' ja-. Ga'llay' juu' kyaayh' ha- lä- ngëey' Jesús. ⁵ Peer- ga-lä-chaa' llu' dsa- he', he-jä- ga-jiyh' kuu' kih' Juda. ⁶ Ga-heeh- ba' Juda juu' ja-. He-jä- ga-hnooyh- ha- lä- jmeey' mah' ngëey' Jesús jee' sa' jëë' dsa-.

Ga'jmeey' Dsa-jøøh' jnän' ma'ñuu' kyaah' ga'hiih' juu'
(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Ma' tääh' dsa- judiu jmi' kuyh- he'ñiih' he- sa' kyaah' levadura, ma' ga-të' jmi' he- jngëeyh' borrego mäh' hi- kuyh- hwë' ma' të- jmi' ja-. ⁸ He-jä- ga'jmeey' Jesús mada' kih' Pee' kyaah' kih' Jwaa-, ga-jäyh' siyh-:

—Go-nää' hnäh' go-mi'llu' hnäh' jee' kyehñ' borrego mäh'.

⁹ —¿Ha- jwah' mi'llu' jnääh' ma'ñuu'? —ga-jäh' discípulo he' siyh-.

¹⁰ —Wa'ra- ga-taah' hnäh' jee' jwii- juuh- oo-, jeeh- hnäh' jaa- dsa- hi- kii' koo- mi'dsuu' na-kah' jmi-. Ja- lla-leh- hnäh' kaah' kiyh' lä-jiih' dsa-hey' cha'neh'. ¹¹ Jee' dsa-hey' ja-, jwiih' hnäh' dsa-juu' hne': “Lä-la-

jäh' Ta-jwoh' siyh' hne-. ¿Na- jee' hne' jee' le' kyeh' jnääh' borrego mäh' kyaah' discípulo kyaan'?” ¹² Hi- he' heeh' hnäh' jee' ga-të' to' jwëë' hne' jee' cha- koo- jee' he- ma-na'llu'. Jee' ja- mi'lluh' hnäh' ma'ñuu' jnän' —ga-jäh' Jesús siyh-.

¹³ Ga'lla-nää' ba' discípulo he' jee' ja- hi- ga-la' ba' lä-koo- ga-jäh' Jesús siyh'. Mah' ga-mi'lluy' ma'ñuu' he- kuyh-.

¹⁴ Ma' ga-lloo' hor- kuyh-, ga-gya- Jesús në' mes- koo-jøh' kyaah' apóstole kyaay'. ¹⁵ Mah' ga-jäh' Jesús siyh-:

—iHa- koh' sa' hee' dsen' kuhn' ma'ñuu' la- koo-jøh' kyaah' hnäh', jää' ja-ga- jëen- wi'! ¹⁶ Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', mo-so- kuhn' ka-läh' ma'ñuu' la- lä-jiih' lloo- jmi' he- kuhn' ka-läh' jee' jmeey' Dio hi-.

¹⁷ Mah' ga-kay' kyaah' he- ma' haa' jmi' mi-jëh', ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio mah' ga-jäyh':

—Kye- kyaah' la- mah' hi' hnäh' ma- miih- ga-lä-jëë- hnäh'. ¹⁸ Jëeh', mo-so- huhñ' ka-läh' jmi' mi-jëh' ma-ää-, lä-jiih' løø' Dio jmeey' hi- jnä'hä'.

¹⁹ Ja-ga' ga-kay' he'ñiih-, ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio mah' ga-ti' ga-llooyh', ga-jäyh':

—He- la- na- jmi-ngo' kin-. He- llu' kyah' hnäh' kwan' hñiin- juun'. Kuh' hnäh' hi-

ja⁻ jmeeh⁻ hnäh[✓] lä⁻na⁻ mah⁴
lä⁻dsooh[~] hoh[✓] hnäh[✓] kin⁺.

²⁰ Ma⁻la⁻ ma⁻goh[~]
ma⁻n^uu⁺, ja⁻ba[✓] lä⁻ja⁻
ga⁻jmeey[✓] ka⁻läh[✓], ga⁻kay⁴
wa⁻kyaah[✓] mah⁴ ga⁻jäyh⁴:

—He⁻ la⁻ na⁻ jma⁻ kin⁺ he⁻
t^uu⁺ kyah⁴ hnäh[✓] hi⁻ kyaah⁴
jma⁻ kin⁺ la⁻ jmee⁴ Dio koo⁻
hmooh[✓] hmëë[✓]. ²¹ Pero hi⁻
ngëë⁴ jnä[✓] ja⁻goo⁻ dsa⁻ hñaa⁻
dsë⁴, hi⁻ ma⁻kye⁻ ma⁻goo⁻
ko⁻jøh[✓] kyaah⁴ kin⁺ nê[~] mes[~]
la⁻. ²² Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo[✓],
Hi⁻ ga⁻lëë⁴ ngo⁴ la⁻ le[✓] kiyh⁴
lä⁻koo⁻ lle[✓] kih⁴ ba[✓], pero jw^h
dsa⁻ ñ^uh[~] hi⁻ ngëë⁴ jnä[✓] kih⁴
dsa⁻.

²³ Ja⁻ ga⁻ ga⁻taayh[✓] ng^hy⁴
juu⁴ kih⁴ dsa⁻ kyaayh⁴, hi⁻ na⁻
hi⁻ jmee⁴ lä⁻ja⁻.

*Ha⁻ lä⁻ hnøø⁴ kih⁴ hi⁻ kye⁻
nê[✓] kih⁴ øøh⁴ jne[✓]*

²⁴ Hi⁻ ga⁻ ti⁻ ga⁻chooy[✓] juu⁴
ka⁻läh[✓], ma[✓] jäyh[✓]:

—¿Hi⁻ jaa⁻ jee[✓] lä⁻jëë⁻ ka⁻
nê[✓] kih⁴ dsa⁻ kyaah⁴ jne[✓]?

²⁵ He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh[✓] Jesús
siyh⁴:

—Lä⁻jëë⁻ rey hi⁻ na⁻ hñaa⁴
kya⁴ dsa⁻ jmeey⁺ hih⁺ lä⁻
të⁻ dsëy⁴ kih⁴ dsa⁻ kyaay⁴.
Hi⁻ jāh[✓] dsa⁻ kiyh⁴, he⁻ jmee⁻
bih⁴ llu⁴. ²⁶ Pero hnäh[✓] sa⁻
ga⁻tëëh⁴ hnäh[✓] jmeeh⁴ hnäh[✓]
lä⁻ja⁻. Lla⁻ he⁻ ja⁻, hi⁻ jøøh⁴
ga⁻ jee[✓] kyah⁴ hnäh[✓] hnøø⁴
jmäay⁴ hñiyy⁴ jaa⁻ hi⁻ hwa⁴
ba[✓]. Hi⁻ kye⁻ nê[✓] kyah⁴ hnäh[✓]
hnøø⁴ jmeey⁴ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻
jmee⁻ ta⁻he⁴ ba[✓]. ²⁷ ¿Hi⁻ la⁻
jøøh⁴, la⁻h[✓] hnäh[✓]? ¿Che[✓] hi⁻
gya⁴ nê[~] mes[~], o hi⁻ jmee⁻
ta⁻he⁴? ¿Ja⁴ hi⁻ gya⁴ nê[~] mes[~]

ba[✓] jøøh⁴? Pero jnä[✓] la⁻an⁴ jee⁻
kyah⁴ hnäh[✓] lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻
jmee⁻ ta⁻he⁴ ba[✓].

²⁸ 'Hi⁻ hnäh[✓] la⁻ah⁴ dsa⁻
hi⁻ ma⁻kwëëh⁴ dsë⁴ ko⁻jøh[✓]
kyaah⁴ jnä[✓] jee[✓] ma⁻jëen[~] w^h.
²⁹ He⁻ ja⁻ kwan[✓] jee[✓] jmeeh⁴
hnäh[✓] hih⁺, lä⁻koo⁻ ga⁻kwëëh⁴
Tää⁴ jnä[✓] jmeen[✓] hih⁺. ³⁰ Lä⁻ja⁻
kuh⁴huh⁴ hnäh[✓] nê[~] mes[~] kin⁺
jee[✓] jmeen[✓] hih⁺. Hi⁻ kwan[✓]
jee[✓] go⁴taah⁴ hnäh[✓] jee[✓] jmeeh⁴
hnäh[✓] hih⁺ kih⁴ lä⁻jëë⁻ gya⁻tø⁴
nä⁴ dsa⁻ Israel.

*Ga⁻jäh[✓] Jesús he⁻ hmä⁴ Pee⁴
juu⁴ he⁻ sa⁻ kyuy⁴
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-
31; Jn. 13:36-38)*

³¹ Hi⁻ ga⁻ jāh[✓] ka⁻läh[✓]
Dsa⁻ jøøh⁴ jnä[✓]:

—Simón, Simón. Ga⁻ngëë⁴
Tana⁴ hnäh[✓] mah⁴ kaayh⁴
hnäh[✓]. Jmeey⁴ kyah⁴ hnäh[✓]
lä⁻koo⁻ jmee⁻ dsa⁻ hi⁻ jwä⁻
mi⁴ trigo jwë[✓] nê[✓] lle[✓] mah⁴
lleë[✓] kyah⁴ kih⁴. ³² Pero
ma⁻ngüin[✓] kyah⁴ kih⁴ Dio mah⁴
sa⁻ jeh⁴ hoh[✓]. Hi⁻ hne⁻, wa⁻ra⁻
ga⁻jeeh⁴ kyaah⁴ jnä[✓], lle[✓] kih⁴
kwah⁴ be[✓] kih⁴ lä⁻jëë⁻ øøh⁴
mah⁴ wa[✓] lla⁻nää[✓] bih⁴ ta⁻
cha⁴nê⁴.

³³ He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh[✓] Simón:
—Dsa⁻ jøøh⁴ kyaan⁺, ma⁻lla⁻
dsën⁺ he⁻ nün[✓] neh[✓] ñe⁴. Hi⁻
ja⁻ ma⁻la⁻ koo⁻ nün[✓] neh[✓] ñe⁴
, lä⁻kye⁻ he⁻ juun[✓] ko⁻jøh[✓]
kyaah⁴ hne⁻ ma⁻lla⁻ dsën⁺.

³⁴ He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh[✓] Jesús siyh⁴
Pee⁴:

—Jwëëhn[~] hne⁻, ja⁻ba⁴
na⁴, jää⁴ ja⁻ ga⁻ hoo⁴ chaah⁴
dsoo⁴, hne⁻ ma⁻të[✓] hnë⁻
jiih[~] ma⁻hmäh⁴ juu⁴ he⁻ sa⁻
kyuy⁴ jnä[✓].

Lloo~koo~jm#j'j'ee' dsa~w#'

35 Mah' ga' ssiyh' lä' j'ee':

—Lä' ma' ga' cheen' hnäh' na'kwah' hnäh' juu', sa' kyeh' hnäh' hmih'tuh', ni' sa' kyeh' hnäh' kuu', ni' loo' he'tooh' hnäh' tiih' hnäh', ¿che' cha' he' ga' lä' hnøø' kyah' hnäh' ma'ja'?

—Ni' koo' —ga' jäh' lä' j'ee'.

36 He'ja' ga' j'äyh' ssiyh':

—Pero na', hi' cha' hmih'tuh' kih', wa' kyey' ba'. Lä'ja' ka'läh' kuu'. Hi' hi' sa' cha' ñe'tuuh' kih', wa' hnäh' hmih'lloo' kiyh' mah' wa' läy' koo'. 37 Jwëehn' hnäh', jmee' bii' lä'te' kin' he' na'sii' lä'la': "Jmäa' dsa' jnä' kwaat' he' laan' lä'koo' jaa' hi' ää' dsoo'." Jëeh', he' ma'na'sii' kin' ma'ra' he' lä'te' ba'.

38 Ja'ga' ga' jäh' lä' j'ëy':

—Dsa' jøøh' kyaan'. Cha' ba' to' ñe'tuuh'.

Mah' ga' jäh' Jesús ssiyh':

—Lee' ba' ma'la' he' na'.

*Ñee' Jesús Getsemani
na'chuuy' kyaah' Dio*

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

39 Lä'chah' ja' ya'hëe' Jesús. Hi' lä'koo' ma' t'ëy' jmeey', ngooy' ta' moh' he' chee' Olivo. Hi' ga'nää' discípulo kyaay' chaa' kaah' kiyh' ta' ja'. 40 Lä'koo' ma' ga'tëy' moh' ja', ga'ssiyh' discípulo kyaay':

—Ngi' hnäh' kyah' hnäh' kih' Dio mah' sa' kaaah' hi'sa'llu' hnäh' lä' hyoh'dsë'.

41 Ga'lä'øøy' lä'koo' uu' jwä' dsa' koo' mi'kuu'. Mah' ga'juuyh' jney', ga'løøy' ngiiy' kiyh'. 42 Ga'j'äyh':

—Cher'mah' hnooh' Täa', lää' jnä' kih' he' wi' he' j'ëen' na'. Pero sa' wa' le' lä' hnoon' hñiin'. Wa' le' lä' hnooh' hñaaah' ba'.

43 Ga'lla'sëeh' jaa' ángel hi' ja' gyuuu' cha'ney' hi' ga'kwa' be' kiyh'. 44 Lä'koo' ma' gyay' j'ëy' wi', cha'ga'miuh' ma' ngiiy' kiyh'. Peer' kah'gaa'tooh' jmi'lloo' kiyh' he' ma'tuu' lä' ga'të' hwa' he' la' lä'koh' jee' tuu' jma'.

45 Ma' ga'nooy' jee' ma' gyay' ngiiy' kiyh', ngooy' jee' ma' tääh' discípulo kyaay'. Ga'j'ëy' na'saa' na'gwiiy', jëeh' ga'hwaay' he' ti'meeh'dsëy'. 46 Mah' ga'ssiyh':

—¿He'la' na'gwiih' hnäh'? Noo' hnäh', ngii' hnäh' kyah' hnäh' mah' sa' leh' he' hñih' hnäh'.

Ga'saayh' Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

47 Cheh' ga' Jesús hlëeh' ma' ga'lla'nää' jwëe' dsa'. Hi' ga'lloo' hi' ma' chee' Juda, jaa' jee' lä'j'ëe' gya'tuu' discípulo, hi' ma' j'ää' dsa' he'. Ngooy' chuh' kih' Jesús mah' ga'chuyh' kiyh'.

48 He'ja' ga' jäh' Jesús ssiyh':

—Juda, ¿che' he' hnaah' jnä' la' he' ma'chuh' kin' mah' ngëeh' jnä' he' juun'?

49 Lä'j'ëe' hi' ma' tääh' kyaah' Jesús, ma' ga'j'ëy' he'

kih' ja- he- ya-nää' dsa-,
he-ja- ga-jäh' siyh':

—Dsa-jøøh', ¿che' ta' jnääh'
kiyh' kyaah' ñe'?

⁵⁰ Jaa- discipulo he',
ga-jmeey' dsoo' kih' jaa-
moz~ kyaa' dsa-jøøh' kyaa'
jmi-dsa-, ga-kuy' lo-gway'
ra-lluu'. ⁵¹ Mah' ga-jäh' Jesús
siyh':

—Ma-lee+ ko-na-. Mo-to+
kaah'.

Ga-sooyh' lo-gwa' moz~
he', mah' ga-mi-hläy'.
⁵² Ja-ga' ga-jäh' Jesús
sih- lä-jëë- hi- ya-nää'
ya-chaayh-, lä-jëë- jmi-dsa-
kaah', lä-jëë- hløø' hi- ma'
høø- gwah-, hi- lä-jëë-
dsa-gyuuuh':

—¿Che' dsa-hii- jnä', mah'
ma-ya-nääh' hnäh' kyaah'
ñe' kyaah' hma-? ⁵³ Lä-jëë-
jmi- ma' hääñ' jee' kyah'
hnäh' jee' chih' gwah- mah'
sa- ga-chaah' hnäh' jnä'.
Pero na' ma-cha- jwë' kyah'
hnäh' jmeeh' hnäh' hih-, jëeh'
ma-të' hor~ jmee' hih- hi-
hää' jee' na-hoo-.

*Ga-hmä' Pee' juu' he- sa-
kyuuy' Jesús*

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr.
14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18,
25-27)

⁵⁴ He-ja- ga-saayh' Jesús,
ga-tëey- lä- ga-të' cha'neh-
kih' dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa-.
Uu' ba' ma' lleë' Pee' kaah'
kiyh'. ⁵⁵ To-dsaah' ho'hne-
kiyh' ja-, ga-jëeh' dsa- je-,
mah' ga-taayh' lä'ku' lä-jii'
llooyh~ je-. Ja-ba' jee' ja-
ga-gya- Pee' ka-läh' llooyh~

je-. ⁵⁶ Jee' ja- ma' hää' jaa-
dsa-më' hi- ma' jmee+ ta'
jee' ja-. Ma' ga-jëey' Pee'
gya' llooyh~ je-, ni' miih- sa-
ga-kooy' nëy' ma' jëey~ Pee'
mah' ga-jäh':

—Hi- na- ka-läh' ma' ngë+
kyaah' Jesús.

⁵⁷ Pero ga-hmä' Pee' juu',
ga-jäh':

—Dsa-më', sa- kyuuñ+ dsa-
na-.

⁵⁸ Ko-hwëë' ja-ga', jñah'
dsa- ga-jëey' Pee'. Mah'
ga-siyh':

—Hne- ka-läh' laa' dsa-
kyaay'.

Mah' ga-jäh' Pee':

—Jah-ha', ja- he' jnä' dso'.

⁵⁹ Ga-hya- ga-ko- hor~,
jñah' ka-läh' ma' jmee+ dsoo'
juu' ja-, ma' jäh':

—Sa- na-hee- go-te~, laay'
jaa- hi- ma' jmee+ ko-jøh'
kyaah' Jesús. Jëeh', dsa-
chaa- Galilea ba' na-.

⁶⁰ He-ja- ga-jäh' Pee':

—Dsa-ñuuuh-, sa- man- he-
na- hlëeh'.

Pero hlëeh- gyih' lä-ja-,
lä-cha' ja- ga-hooh' chaah'
dsoo'. ⁶¹ He-ja- ga-jëeh-

Dsa-jøøh' jñän' hñii', ga-jëey'
Pee'. Ja-ga' ga-lä-dsooh~ dsë'
Pee' juu' kih' Dsa-jøøh' jñän',
lä-koh' ga-siyh': “Jää' ja-ga'
hooh' chaah' dsoo', hne-
ma-të' hnë- jiih~ ma-hmäh'
juu' he- sa- kyuuñ- jnä'.”

⁶² Ja-ga' ya-hëë' Pee' ta-
ka'hne-, ga-hooyh' lä-jiih' lla-
dsëy'.

⁶³ Dsa- hi- ma' hää~
Jesús ma' mi-kwayh', ma'
ki-jñaay-. ⁶⁴ Ga-løø' dsa-

mo⁻nëy' hi⁻ ma' jnoo[~] dsa⁻
kiyh¹, mah¹ ma' ngiiy⁺ juu¹
kiyh¹:

—Jäh' da' hiji⁻ ma⁻jnoo¹
kyah¹.

65 Joh⁺ juu¹ sa⁻ ma' ba' ma'
jnaayh⁻.

*Na⁻jääy⁻ Jesús cha⁻në'
dsa⁻ta⁻kaah¹ kyaa¹ dsa⁻judiu
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-
64; Jn. 18:19-24)*

66 Ma' ga⁻jnä¹ ja⁻, ga⁻kuh¹
lä⁻jëë⁺ dsa⁻gyaa^h, kyaa^h
dsa⁻kaah¹ kyaa¹ jmi⁻dsa⁻,
kyaa^h ta⁻jwoh¹ kyaa¹ ley,
na⁻jääy⁻ Jesús jee¹ dsa⁻ñee⁻
lä⁻jëë⁺ dsa⁻ta⁻ kyaa¹ dsa⁻
judiu he¹. Jee¹ ja⁻ ga⁻ngii⁺ dsa⁻
he¹ juu¹ kiyh¹, ga⁻siiyh⁻:

67 —Chih¹ jnääh¹, ¿che¹ hne⁻
he¹ hi⁻ laa¹ Cristo?

Mah¹ ga⁻siiyh⁻:

—Cher¹ mah¹ ga⁻jwëëhn¹
hnäh⁺ sa⁻ lä⁻heeh⁺ hnäh⁺ kin⁻.
68 Hi⁻ cher¹ mah¹ hee⁻ juu¹
ngiin¹ kyah¹ hnäh⁺ ka⁻läh⁺,
sa⁻ jeeh¹ hnäh⁺ kin⁻ ni⁻ sa⁻
lääh¹ hnäh⁺ jnä⁺. 69 Pero na¹
ta⁻ cha⁻në', Hi⁻ ga⁻läëë¹ ngo¹ la⁻
gya⁺ jwoo¹ ra⁻llu¹ kih¹ Dio
hi⁻ cha⁻ ga⁻lä⁻ jë⁻ be¹ kih¹.

70 He⁻ ja⁻ ga⁻jäh⁺ ga⁻lä⁻ jëë⁻
dsa⁻ he¹:
—¿Che¹ laah¹ hne⁻ Jo^o Dio
ja⁻?

Mah¹ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁻:

—Hnäh⁺ ba' ma⁻jäh⁺ hnäh⁺
jnä⁺ he¹.

71 Ja⁻ ga⁻ ga⁻jäh⁺ dsa⁻ he¹:
—¿He⁻ la¹ hnääh¹ ga⁻ jne¹ hi⁻
jmee¹ ju¹ dsoo⁺? ¿Ja¹ ma⁻nii¹
ba¹ jne¹ juu¹ kiyh¹?

23

*Ga⁻jää¹ dsa⁻ Jesús cha⁻në'
Pilato*

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr.
15:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Lä⁻ jëë⁺ dsa⁻ he¹ ga⁻noo⁻
jee¹ ma¹ tääy^h mah¹ na⁻jääy⁻
Jesús cha⁻në' Pilato. 2 Ga⁻løoy¹
hniy⁻ kiyh¹, ma¹ jäh⁺:

—Ma⁻ jëë⁺ jnääh¹ kwee⁻ ha⁻
lä⁻ jmee⁺ dsa⁻ la⁻, mi⁻gaay⁻
dsa⁻goo⁻ jnääh¹. Jäh⁺ sa⁻ le¹
mi⁻hmaahn¹ ku⁻sih⁻ kih¹ rey
to⁻në', hi⁻ jäh⁺ laay¹ Cristo
hi⁻ laa¹ Rey.

3 He⁻ ja⁻ ga⁻ngii⁺ Pilato juu¹
kiyh¹, ga⁻jäh⁺:

—¿Che¹ hne⁻ he¹ dsa⁻jøøh¹
kyaa¹ dsa⁻ judiu?

—Ma⁻ jäh⁺ ba' hne⁻ —ga⁻jäh⁺
Jesús siiyh⁻.

4 He⁻ ja⁻ ga⁻jäh⁺ Pilato siih⁻
dsa⁻kaah¹ kyaa¹ jmi⁻dsa⁻ hi⁻
lä⁻ jëë⁺ ga⁻ dsa⁻:

—Ni⁻ miih⁻ he⁻ hliih¹ sa⁻
ma⁻ jnøøhn⁻ kih¹ dsa⁻ñiih⁻
la⁻.

5 Pero dsa⁻kaah¹ he¹
cha⁻ ga⁻miih⁻ juu¹ ma¹ hnooy⁻
kih¹ Jesús, ma¹ jäh⁺:

—Hi¹ hi⁻ na⁻, peer⁻ ma¹
llay⁻ hni⁻ kih¹ dsa⁻goo⁻
jnääh¹ lä⁻kaa⁻ hwa¹ Judea
jee¹ ma¹ ngëy⁻ kway⁻ juu¹.
Ga⁻løoy¹ hwa¹ Galilea taayh⁻
dsa⁻ miih¹ lä⁻ jiih¹ ma⁻jay⁻ lä⁻
ga⁻të⁺ jee¹ jwii⁻ la⁻.

*Ga⁻jää¹ dsa⁻ Jesús cha⁻në'
Herode*

6 Ma¹ ga⁻nuu¹ Pilato lä⁻ ja⁻,
ga⁻ngiiy⁺ juu¹ kih¹ dsa⁻kaah¹,
ga⁻jäh⁺:

—¿Che¹ ja⁻ ba¹ hi⁻ chaa⁻
Galilea dsa⁻ na⁻?

7 Ma' ga-lä-ñe- Pilato, dsa- chaa- Galilea ba' he', ga-cheey' kyaah' Herode hi- ma' laa' lle'moh' hwa' Galilea. Jëeh', ja-ba' jmi' ja- ma' gya' Herode jwi- Jerusalén. 8 Herode, ma' ga-jëey' Jesús ga-noh' dsëy'. Jëeh', ma-lä-hi- hnøoy' jëey', kih' he- ma' nuuy- lä-jë- he- ma' jmee- Jesús kih' dsa-, hi- hnøoy' ma' jëey' he- jmee' Jesús koo- he- juh-gaa-. 9 Ja- he- koo- juu' ga-ngi' Herode kiyh', pero ni- miih- sa- ga-jëeh- Jesús kiyh'. 10 Jee' ja- ma' tääh' ka-läh' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley. Hi- he' ma' tääh' koo- hweh- hny- kih' Jesús. 11 He-ja- Herode kyaah' hløø' kyaay' ga-kaayh' lëe-. Hi- ga-kyeyh- Jesús koo- hmih- na'hñaah' he- mi-kwayh' kiyh' ba' ja-. Mah' ga-cheey' ka-läh' cha'në' Pilato. 12 Jmi' ja- ga-lä-jwah' Pilato kyaah' Herode, jëeh' hi- he' ma' na-hääh' øoyh' jää'.

Ga-jä' juu' jngëeh' dsa- Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

13 Ja-ga' ga-tëeh' Pilato lä-jëe- dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- hi- lä-jëe- ga' dsa-ta', lä-kye- dsa-jwi-.

14 Mah' ga-siiyh':

—Hnääh' ma-ya-jääh- dsa-ñuuh- la- hi- jawah' hnäh' llay- hni- kih' dsa-gooh' hnäh'. Hi- ja-ba' cha'nëh' hnäh' ma-kan'

ju'dsoo' kiyh'. Pero ni- miih- he- hlih' sa- ma-jnøøhn- kih' dsa-ñuuh- la- he- kyaah' bääh' hnih'. 15 Lä-ja- Herode, sa- ma-jnøøyh- ni- koo- he- na-bääyh', he-ja- ma-cheey' ka-läh' ta- la-. Jee' na- ma-jëeh- hnäh', sa- cha- he- hlih' ma-jmee' dsa-ñuuh- la- he- kyaah' ää- jmi' juuy'. 16 Heeh- jnih' wii' jää', ja-ga' lää' jnih'.

17 Ma' lle' kih' Pilato- he- lääy' jaa- hi- hääh' neh-ñe' ma' tē- jmi'.

18 Pero lä-jëe- dsa- he', koo- hä' ba' ga-løoy' tooyh- miih', ma' jäyh':

—Jngëeh- go-te- dsa- na-. Lää' Barrabá ba'.

19 Hi- he' ñee' neh-ñe' kwaat- kih' he- ga-jngëeyh' jaa- dsa- jee' ma' tee- koo- nää' dsa- kyaah' dsa-ta'.

20 Ma' hnøø' Pilato ma' lääy' Jesús, he-ja- ga-hlëeyh' ka-läh' dsa- hi- ma' hni- he'.

21 Pero dsa- he' cha-ga-miih- miih' ma' tooyh-, ma' jäyh':

—Tääh' dsöh' hma-cru-.

Tääh' dsöh' hma-cru-.

22 Ga-të' hnë- jiih' ga-jäh' Pilato siiyh':

—¿Hee- ba' dsoo' ma-jmee' dsa-ñuuh- la-? Sa- hii- jnøøhn- ni- miih- he- kyaah' ää- jmi' juuy'. Heeh- jnih' wii', ja-ga' lää' jnih'.

23 Pero cha-ga-miih- miih' ma' tooyh-, ma' ngiiy- he- tää- dsih' dsöh' hma-cru-. Kyaah' juu' he- ma' hlëeh- dsa-, hi- kyaah' he- ma' hlëeh- jmi-dsa- kaah' he' ga-liyh' he- ma' ngiiy- ja-.

24 Ga⁻heeh⁻ ba⁻ Pilato jmeey⁻ lä⁻koh⁻ ma⁻ ngii⁻ lä⁻jëe⁻ dsa⁻ he⁻. 25 He⁻ ja⁻ ga⁻lääy⁻ hi⁻ ma⁻ hää⁻ neh⁻ ñe⁻ he⁻, hi⁻ ga⁻jngëeh⁻ dsa⁻ jee⁻ ma⁻ teey⁻ kyaah⁻ dsa⁻ta⁻. Ga⁻lääy⁻ hi⁻ he⁻ mada⁻ kih⁻ dsa⁻jwii⁻ mah⁻ ga⁻ngëey⁻ Jesús goo⁻ hløø⁻ lä⁻koø⁻ ga⁻ngii⁻ hi⁻ ma⁻ hñii⁻ he⁻.

Ga⁻tää⁻ dsa⁻ Jesús dsoh⁻ hma⁻cru⁻
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

26 Lä⁻koø⁻ ma⁻ ga⁻jääy⁻ Jesús na⁻tääy⁻ dsoh⁻ hma⁻cru⁻, ga⁻jeey⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ chee⁻ Simón hi⁻ ma⁻ chaa⁻ Cirene. Dsa⁻ he⁻ jah⁻ jee⁻ nuu⁻ kih⁻. Hi⁻ he⁻ ga⁻kyaay⁻ hma⁻cru⁻ kih⁻ Jesús, ngooy⁻ kyey⁻ hma⁻cru⁻ kaah⁻ kiyh⁻.

27 Hi⁻ jwëe⁻ jwërte dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁻ kaah⁻ kiyh⁻. Jee⁻ kiyh⁻ ja⁻ ma⁻ tääh⁻ jwëe⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻ ma⁻ ki⁻hoo⁻ cha⁻miih⁻ kih⁻ Jesús. 28 He⁻ ja⁻ ga⁻jeeh⁻ Jesús hñii⁻ ta⁻ jee⁻ ma⁻ tääh⁻ dsa⁻më⁻ he⁻ mah⁻ ga⁻siiyh⁻:

—Dsa⁻më⁻ hi⁻ chaa⁻ Jerusalén, ta⁻ hoo⁻ hñäh⁻ kin⁻. Hoo⁻ hñäh⁻ kyah⁻ hñäh⁻ ba⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ kih⁻ gyuu⁻ kyaah⁻ hñäh⁻. 29 Jëeh⁻, ja⁻ koø⁻ jmi⁻ ma⁻ jah⁻ dsa⁻: “Llu⁻ la⁻ kih⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻ sa⁻ kaa⁻ gyuu⁻. Lä⁻ja⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻kaa⁻ gyuu⁻, hi⁻ lä⁻kye⁻ hi⁻ sa⁻ jää⁻ gyuu⁻ gyuu⁻.” 30 Jmi⁻ ja⁻ løø⁻ dsa⁻ jah⁻: “Wa⁻ra⁻ jah⁻ kih⁻ tøh⁻ ba⁻ moh⁻ la⁻ nē jnän”, hi⁻ jñah⁻ jah⁻: “Wa⁻ra⁻ jah⁻ kih⁻ jlëe⁻ ba⁻ jne⁻ kyaah⁻ moh⁻ la⁻.” 31 Jëeh⁻, cher⁻mah⁻ lä⁻na⁻ jmeeh⁻ dsa⁻

jnä⁻ hi⁻ laa⁻ lä⁻koh⁻ chaah⁻ hma⁻ eeh⁻, ha⁻ ga⁻ koh⁻ sa⁻ jmeeyh⁻ hñäh⁻ hi⁻ laa⁻ lä⁻koh⁻ chaah⁻ hma⁻ kii⁻.

32 Hi⁻ ma⁻ jääy⁻ ka⁻läh⁻ uu⁻ dsa⁻ hñaa⁻ dsë⁻ hi⁻ ma⁻ dsa⁻jngëeyh⁻. 33 Ma⁻ ga⁻lla⁻nääy⁻ jee⁻ chee⁻ Moo⁻ Lle⁻ Hli⁻, jee⁻ ja⁻ ga⁻tääy⁻ Jesús dsoh⁻ hma⁻cru⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ lä⁻uu⁻ dsa⁻ hñaa⁻ dsë⁻ he⁻, jaa⁻ jwoo⁻ ra⁻llu⁻ kiyh⁻ hi⁻ jaa⁻ jwoo⁻ ra⁻këh⁻. 34 Ga⁻jäh⁻ Jesús:

—Tää⁻ kyaan⁻, jmee⁻ jøh⁻ hoh⁻ kiyh⁻. Jëeh⁻, sa⁻ ñey⁻ hee⁻ na⁻ jmeey⁻.

Hi⁻ hløø⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁻ ja⁻ ga⁻ti⁻ ga⁻llooyh⁻ hmi⁻h⁻ kih⁻ Jesús, kyaah⁻ he⁻ ma⁻ kooyh⁻ suert. 35 Jee⁻ ja⁻ ma⁻ tääh⁻ dsa⁻ jëe⁻. Lä⁻kye⁻ dsa⁻ta⁻ ma⁻ mi⁻kwah⁻ kih⁻ Jesús. Ma⁻ jäh⁻:

—Ga⁻liyh⁻ ba⁻ ga⁻lääy⁻ dsa⁻. Wa⁻ lääy⁻ hñiiy⁻ na⁻, cher⁻mah⁻ dsoo⁻ laay⁻ Cristo hi⁻ na⁻lleeh⁻ kyaa⁻ Dio.

36 Lä⁻kye⁻ hløø⁻ ka⁻läh⁻ ma⁻ mi⁻kwah⁻ kih⁻ Jesús, lä⁻koø⁻ ma⁻ ñeey⁻ chuh⁻ na⁻heeyh⁻ jmi⁻jiih⁻. 37 Ma⁻ jäh⁻:

—Cher⁻mah⁻ hne⁻ laah⁻ Rey kyaa⁻ dsa⁻ judiu, lää⁻ hñaa⁻h⁻.

38 Ma⁻ na⁻si⁻ ka⁻läh⁻ gyuu⁻ lley⁻ kyaah⁻ hwëh⁻ griego kyaah⁻ hwëh⁻ latín hi⁻ kyaah⁻ hwëh⁻ hebreo ka⁻läh⁻, he⁻ ma⁻ jah⁻: “Hi⁻ la⁻ he⁻ Rey kyaa⁻ dsa⁻ judiu.” 39 Jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ hñaa⁻ dsë⁻ he⁻ hi⁻ ma⁻ taa⁻ jyoh⁻ hma⁻cru⁻, ga⁻mi⁻kwayh⁻ kih⁻ Jesús, ga⁻jäh⁻:

—Cher'mah¹ hne⁻ laah¹
Cristo, lää⁻ hñaah¹ hi⁻ lää⁻
jnääh¹.

40 Pero hi⁻ jaa⁻ he⁻ ga⁻jua^h¹
kih¹ dsa⁻kyaay^h, ga⁻jäyh¹
siyh⁻:

—¿Che⁻ lä⁻kye⁻ hne⁻ sa⁻
gah⁻ Dio, ma⁻ke⁻ ma⁻tøø^h¹
jne⁻ jee⁻ juu⁻ jne⁻? 41 Lä⁻na⁻
le⁻ le⁻ jnän⁻. Jëeh⁻, jee⁻ la⁻
mi⁻hmaahn⁻ lä⁻ hnøø¹ jnän⁻
kih¹ he⁻ hñih¹ he⁻ ma⁻jmeen⁻.
Pero dsa⁻ la⁻ ni⁻ koo⁻ he⁻
hñih¹ sa⁻ cha⁻ he⁻ ma⁻jmeey⁻.

42 Mah¹ ga⁻jäyh¹ siyh⁻ Jesús:

—Ja⁻ mi⁻dsooh⁻ hoh⁻ jnä⁻
ga⁻ ma⁻ñeh⁻ jee⁻ jmeeh¹ hih⁻.

43 Ja⁻ ga⁻ ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁻:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëehn⁻
hne⁻, ja⁻ba⁻ na⁻ gwaah¹
kyaah¹ jnä⁻ ya⁻ jwii⁻ kih¹ Dio.

Ga⁻juu⁻ Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-
41; Jn. 19:28-30)

44 Ma⁻ ga⁻të⁻ koo⁻ llä⁻hyoo⁻
ga⁻nua⁻ go⁻te⁻ lä⁻kaa⁻ hwa⁻
ja⁻ lä⁻jiih¹ ga⁻të⁻ ko⁻hi⁻ hnë⁻
ta⁻ ga⁻hloo⁻. 45 Ga⁻nua⁻
jmi⁻gyua⁻. Hi⁻ hmiih⁻ he⁻
ma⁻ hii⁻ llah¹ gwah⁻ ga⁻chee⁻
go⁻te⁻ to⁻dsaah⁻. 46 Ja⁻ga⁻
ga⁻hlëeh¹ Jesús koo⁻ ki⁻gaa⁻,
ga⁻jäyh¹:

—Tää⁻ kyaan⁻. Ngëen⁻
jmi⁻lle⁻ kin⁻ ja⁻gooh⁻.

Ma⁻la⁻ ma⁻hlëeyh¹ lä⁻ja⁻
ga⁻juuy¹.

47 Ma⁻ ga⁻jëe¹ juu⁻ hløø⁻
he⁻ ga⁻la⁻ lä⁻ja⁻, ga⁻kway⁻
ti⁻hmaah¹ kih¹ Dio. Ga⁻jäyh¹:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻, dsa⁻nua^h⁻
na⁻ ma⁻ laa⁻ jaa⁻ hi⁻ lluu⁻
go⁻te⁻.

48 Lä⁻jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻tääh⁻
jee⁻ ja⁻, ma⁻ ga⁻jëey⁻ he⁻ ga⁻la⁻
lä⁻ja⁻, ga⁻näay⁻ ki⁻jnooy⁻
mo⁻dsëy⁻. 49 Ga⁻lä⁻jëe⁻ hi⁻
ma⁻ kyuu⁻ Jesús, lä⁻kye⁻
dsa⁻më⁻ hi⁻ ya⁻nää⁻ kyaay^h
lä⁻ ga⁻të⁻ Galilea, uu⁻ ba⁻ ma⁻
täayh¹ jëey⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻la⁻
ja⁻.

Ga⁻haay⁻ Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-
47; Jn. 19:38-42)

50 Ma⁻ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ lluu⁻
hi⁻ ma⁻ mi⁻teh¹ kih¹ Dio,
ma⁻ chee⁻ José. Dsa⁻ he⁻
ga⁻lä⁻chaa⁻ jwii⁻ Arimatea
he⁻ na⁻hee⁻ hwa⁻ Judea.
Ma⁻ laa⁻ jaa⁻ dsa⁻ta⁻ kyaa⁻
dsa⁻ judiu. 51 Dsa⁻ he⁻ sa⁻
ga⁻taayh⁻ hñiiy⁻ jee⁻, kyaah¹
juu⁻ ja⁻ ma⁻ ga⁻taah⁻ lä⁻jëe⁻
dsa⁻kyaay^h juu⁻ kwee⁻ ha⁻
lä⁻ jmeey¹ kih¹ Jesús. Hi⁻ ma⁻
jøøy⁻ ma⁻ jëey⁻ jnä⁻hä⁻ he⁻ jää⁻
Dio dsa⁻ lä⁻ hih⁻ kih¹. 52 José
he⁻ ñeey⁻ në⁻ta⁻ kih¹ Pilato
na⁻ngiiy⁻ jmi⁻ngo⁻ kih¹ Jesús.
53 Ma⁻ la⁻ ma⁻jyooy⁻ jmi⁻ngo⁻
kiyh¹, ga⁻lääy⁻ koo⁻ hmiih⁻
ta⁻jmaah⁻. Mah¹ ga⁻taayh⁻
neh⁻ koo⁻ to⁻høø⁻ he⁻ ma⁻
na⁻hë⁻ në⁻ kuuy⁻ hloo⁻, jee⁻ sa⁻
ga⁻ ma⁻taayh⁻ ni⁻ jaa⁻ hñii⁻.
54 Jmi⁻ ja⁻ ma⁻ mi⁻lluu⁻ dsa⁻
judiu hñii⁻ kih¹ he⁻ jnä⁻ jyoh⁻
jmi⁻ he⁻ ma⁻ høøy⁻, jëeh⁻ ta⁻
ga⁻hloo⁻ ja⁻ ma⁻hää⁻ jmi⁻ he⁻
teeh⁻ dsa⁻ dsë⁻.

55 Lä⁻jëe⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻
ya⁻nää⁻ kyaah¹ Jesús lä⁻ ga⁻të⁻
Galilea, ga⁻jmeey⁻ ko⁻jøh⁻
kyaah¹ José na⁻jëey⁻ ha⁻ jee⁻
ga⁻kyaay⁻ Jesús. 56 Ja⁻ga⁻
ga⁻näay⁻ kiyh¹ ga⁻mi⁻lluy⁻

nuu- mi-jwii- kyaah' naa'
mi-jwii-. Hi- ga-taayh'
ga-hooy' jmi' he-teeh- dsa-
dsé' lá-koq- la' mada-kih' ley.

24

Ga-lá-jiih' Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8;
Jn. 20:1-10)

¹ Tiih~ go-te~ to-né' jmi'
kih' seman~, ga-lla-náá'
dsa-mé' he' jee' ma' la'
to-hooy- ja-, ma' kyey-
lá-jé- he- hii- mi-jwii- he-
ga-mi-lluy' ja- hi- jñah' ga'
dsa-mé' ga-jmeé' ko-jøh'
kyaayh'. ² Ma' ga-téey' jee'
ja-, kuú' he- ma' na-jné-
hoo' to-hooy- ma-na-bá' ta-
koo'. ³ Ma' ga-taayh' neh-
to-hooy- ga-jéey' mo-so' kye-
jmi-ngo' kih' Jesús Dsa-jøøh'
jnän. ⁴ Jee' täayh' jmeey-
cha-miih- huu'dsé-, lá-chañ'
ja- ga-lla-séeh' chuh- kiyh'
uu' dsa-nñuh- hi- ma'
kyeh' hmiih- tø-jlëe- ñih'.
⁵ Ga-jwaah' jwërte dsa-mé'
he', ga-jyooy' mo-néy' ta-
hwa'. Mah' ga-jäh' lá-uu'
dsa-nñuh- he' siiyh':

—¿He-la' hnaah- hnäh'
jaa- hi- na-jiih- jee' kih' hi-
ma-na-juu'? ⁶ Mo-so' chaa-
jee' la-. Hii- ma-lá-jiih'.
Mi-dsooh- hoh' hnäh' he-
ga-jäyh' siiyh- hnäh' lá-koq-
ma' gya' gyih' hwa' Galilea,
⁷ lá-koñ' ma' ga-jäyh' lá-la-:
“La' bii' kih' Hi- ga-lëe' ngo'
la- ngëe' dsih' ja'goo- dsa-
hñaa- dsé', mah' täay- dsoh'
hma-cru-. Hi- ga- ma-hya-
hnë- jmi' lá-jiiyh' ka-läh'.”

⁸ Ja-ga' ga-lá-dsooh~ dsé'
dsa-mé' he' juu' ja-. ⁹ Ma'
ga-hwëey- jee' ja-, na'näy'
na'jmeeyh' juu' kih' lá-jëe-
gya-kaa- apóstole kyaah'
kih' jee' lá-jëe- dsa-kyaayh'.
¹⁰ Dsa-mé' hi- na'koq- juu'
kih' apóstole he' ma' chee-
María Magdalena, Juana,
María choo' Jacobo hi- jñah'
ga' dsa-mé'. ¹¹ Pero lá-jëe-
hi- ga-nuu' juu' kih' dsa-mé'
he' sa- ga-lá-heey' kiyh'. Ma'
laay', juu' ngaa' ba' ja- ma'
hlëeyh'.

¹² He-ja- ga-noo- Pee',
ngooy' ko-chih' jee' ma' la'
to-hooy- ja-. Ma' ga-jéey'
neh-, ma-la- ta-jmaah' ba'
ma' kye-. Peer- dsaa- dsëy'
ngaayh', ma' jmeey- huu'dsé-
ha- ba' lá- ga-la'.

*Ga-mi-jnäa- Jesús hñii' kih'
uu' discípulo*
(Mr. 16:12-13)

¹³ Ja-ba' jmi' ja- na'näy'
uu' discípulo koq- jee' jwii-
he- chee- Emaú, uu' koq-
gya-koq- kilómetro kih'
Jerusalén. ¹⁴ Jee' täayh' jwé'
ga-näay' ja-, ma' llay- juu'
kih' lá-jé- he- ga-la'. ¹⁵ Pero
hee- ga-la'. Jee' ga-näay' llay-
juu' ja- kyaah' dsa-kyaayh',
ni- sa- liih- gyih', he' ba' hñii'
Jesús ngoo' ko-jøh' kyaayh'.
¹⁶ Pero sa- ga-lá-kyuyy-, kih'
ma-na-jlë- huu'dsé- kiyh'.
¹⁷ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—¿Hee- ba' juu' na- llah-
hnäh' cha-jwé' la-? ¿He-la'
meeh- hoh' hnäh'?

¹⁸ Mah' jaa- hi- ma' chee-
Cleofa, ga-jäyh' siiyh':

—¿Ha- lä- la- juu'? Jee' kih' lä-jëë- hi- na'nää' jmi', ¿che' jaa- hne- ba' sa- ñeh' lä-jë- he- ga-la' jee' jwi- Jerusalén ma' jmi' la-?

19 Ja-ga-jäh' Jesús siyh-:

—¿Hee- ba' ga-la'?

Mah' ga-jäh' dsa- he' siyh-:

—Lla- jnääh' juu' kih' Jesús dsa- ma' chaa- Nazaret. Ma' laay' jaa- hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio. Jëeh', cha'në' Dio hi- cha'në' lä-jëë- dsa-ga-mi-jnääy- he- beey' kyaah' ta' kiyh' hi- lä-ja- kyaah' juu' he- ga-hlëeyh' ka-läh'. 20 Hi- lla- jnääh' juu' ha- lä- ga-jmee' dsa-kaah' kyaah' jmi-dsa- kyaah' dsa-ta' kyaah' jnääh' ga-taayh- goo-llé'moh' mah' jmeey' hih- he- juuy', ja-ga- ga-täay- dsoh' hma-cru'. 21 Pero jnääh' ma' kye' jnääh' o-jøh- dsë- hi- he' nøø' juu' ma' lää- jnääh' dsa- Israel. Pero na- ma-hya- hnë- jmi' he- ga-la- lä-ja-. 22 ¿Che' kyuh- ha- lä- ma-la'? Ko-llaa' dsa-më' hi- jmee- ko-jøh' kyaah' jnääh', ma-jøøyh' jnääh', kyaah' juu' he- ma' kiyy' ja-. Jëeh' tiih- ga- ma-na'näay' jee' la- to-høø-. 23 Ma' ya-näay', jäyh' mo-so- cha- jmi-ngo' kiyh' kye- neh- to-høø- ja-, hi- jäyh' ma-jëëy- ángele hi- ma-jäh' siyh- he- na'jiih- ba' Jesús. 24 Lä-ja- ma-na'nää' ko-llaa' dsa-kyaah' jnääh' jee' la- to-høø- ja-. Pero ma' ya-näay', koo- ba' juu' jmeeyh- lä-køh' jäh' dsa-më'

he', he- mo-so- kye- jmi-ngo' kih' Jesús.

25 Ja-ga-jäh' Jesús siyh-:

—He- ba' che- taah- hnäh'. He-lii' ba' ga-lä-dsoo' hoh' hnäh' lä-jë- he- ga-jäh' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio llo'joo'. 26 ¿Che' sa- ma' la' bii' kih' hi- laa' Cristo ma' dsa-ngëëy' lä-jë- he- wi', jää' ja-ga-lee' jøøh'?

27 Lä-cha' ja- ga-løøy' hlëeyh- lä-koo- ma-na-sii- kiyh' jää'. Ga-løøy' kyaah' he- ga-sii' Moisé hi- ngoo' bih' mi-jnäay- lä- hii' në' ha- lä- hlëeh- kiyh' jee' ga-sii' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio.

28 Ma' ga-tëey' jwi- jee' ga-näay' ja-, ga-jmee' Jesús lä-koo- he- ngoo' bih' ta- cha'në'. 29 Pero discípulo he' ga-chuuy' kyaayh' mah' jäy' hwë' ja-, ga-jäyh' siyh-:

—Jä' kyaah' jnääh', jëeh' ma-hloo' ba' la-, ma-ngoo' ga-nuu-.

Ga-jä' bih' kyaah' discípulo he'. 30 Lä-koo- ma' gyay' në' mes-, ga-kay' he'ñiih-. Ma-ngëë' ma-kway' tíhmaah' kih' Dio, ga-llaay' he'ñiih- ja- mah' ga-kwëeyh' discípulo he'. 31 Lä-cha' ja- ga-na' mi-nëy' hi- ga-lä-kyuuy' Jesús. Lä- ma-jëëy- ja- ga-ääh' Jesús. 32 Mah' ma' jäh' dsa-kyaayh': —Ha- køh' sa- ma-nøh' dsë- jne' lä-køh' juu' he- ma-hlëeyh' jne' cha'jwë'. Hi- lä-ja- ka-läh' kih' he- ma-mi-jnäay- ha- lä- hnøø' jäh' jee' na-sii- juu' kih' Dio.

33 Lă'chah' hor~ ja-
ga'nooy- ga'näy' ta-
Jerusalén. Ga'lla'näy' jee'
ma' tääh' kō-jøh' lä-jëë-
gya'kaa' apóstole kyaah'
jnäh' dsa-kyaayh'. 34 He-ja-
ga-jäh' dsa-hi- ma'tääh' he':

—Ma'ra' ju'dsoo' ma-lä-jiih'
Dsa-jøøh'jnän', hi- ma-mi-jnäy'
hñiiy' kih' Simón.

35 Ja-ga' ga'jmeeh' lä-uu'
discípulo he' juu', ha- lä-
ga-la' kiyh' cha'jwé', hi- ha-
lä- ga-lä-kyuuy' Jesús ma'
ga'llaay' he'nñih'.

*Ga-mi-jnäy' Jesús hñii' kih'
discípulo kyaay'*

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-
18; Jn. 20:19-23)

36 Ta'kō-jiih' ma' tääyh'
llay- juu' ja-, ga'lla'sëeh'
Jesús to'dsaah' jee' kiyh' mah'
ga'siiyh':

—Wa' hii' tii' kyah' hnäh'.

37 He-ja- ga'jwaah' jwërte
lä-jëë- hi- ma'tääh' he' mah'
ga-lä-goyh'. Jmi-llé' ba' ja-
ma' jëëy~, laay'. 38 He-ja-
ga-jäh' Jesús siiyh':

—¿He-la' gah' hnäh'?
¿He-la' jmeeh- hnäh' to'
hoh' hnäh'? 39 Jëë' da'
hnäh' ma-goon-. Jëë' da'
hnäh' ma-tiin-. Ja-ba' jnä'
la-. Chooh' da' hnäh' mah'
jëë'. Jëeh', jmi-llé' sa' kye-
jmi-ngo' lä-koo- jëeh' hnäh'
laan'.

40 Jee' cheyh' hlëëyh' lä-ja-,
ga'heeyh' dsa- ma-gooy-
ma-tiiy'. 41 Pero sa- ga'
ma-heey' llu', kih' he- jëë-
dsëy' cha-miih- hi- ma' dsa-

dsëy' ka-läh'. He-ja- ga-jäh'
Jesús siiyh':

—¿Hee- cha- miih- kihn'
jee' la-?

42 He-ja- ga'kwëëyh' koo-
jwi' kih' hmoooh- na-dsëë-
në' je- hi- koo- jwi' tah' sër'.
43 He-ja- ga-sooyh' mah'
ga-kuyh- lä- ma-jëë- ja-
lä-jëë-. 44 Mah' ga-jäh' Jesús
siih' lä-jëë- dsa- he':

—He- la- na- juu' he-
ga'hlëëhn' hnäh' lä- ma' gya'
ga'jnä' jee' kyah' hnäh'. He-
ga-jmee' bii' ga-lä-te' lä-jë-
he- na-sii- kin- në' ley kih'
Moisé, hi- jee' na-sii- juu' kih'
hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio, hi-
kih' salmo ka-läh'.

45 Ja-ga' ga'jmeey' ga-na'
huu'dsë- kih' dsa- he' mah'
ga-lä-ngëëy' lä-koo- na-sii-
juu' kih' Dio. 46 Mah' ga'siiyh'
lä-jëë- dsa- he':

—He- la- na- ma-na-sii-
kin- jää'. Ga'jmeey' bii' ki- jnä'
hi- laa' Cristo he- ga-jëen'
wii' mah' ga-lä-jiihn' jee' kih'
hi- na-juu' ma' ga-hya- hnë-
jmi'. 47 Hi- kwaat- kin-
dsa-nää' dsa- dsa-kwa- juu'
kin- ga-lä-kaa- hwa'. Løoy'
ta- Jerusalén hlëëyh' dsa-
ha- lä- dsa-jeeyh- kyaah'
Dio mah' koo- Dio dsë' kih'
dso'kye- kiyh'. 48 Hnäh' he'
hi- jmee' ju'dsoo' kih' lä-jë-
he- la-. 49 Hii' jnä' cheen-
kyah' hnäh' he- ga-bääh-
Tää' kyaan- hñii' kwëëyh'
hnäh'. He-ja- jää' hnäh'
Jerusalén la-, lä-jiih' tēēh'
hnäh' be' he- jyoo' gyuuu'.

*Ngaah' Jesús gyuuuh'**(Mr. 16:19-20)*

50 Ga jāā' Jesús lä jēē⁻
 dsa⁻ he' lä ga tē' jāh⁻
 kih' jwii⁻ Betania. Jee'
 jā ga chooy' gooy⁻ gyuuuh'
 mah' ga mi jāāy' lä jēē⁻.
 51 Jee' cheyh' mi jāāy' lä jēē⁻
 dsa⁻ he' ngaayh' ta⁻ gyuuuh'.
 52 Ma ngēē' ma jmāāy'
 jøøh' Jesús, peer⁻ jēē⁻ dsēy'
 ga nāāy' ta⁻ Jerusalén. 53 Hi⁻
 ma' tāāh' tāāy' jee' ma' chih'
 gwah⁻, kway⁻ tíhmaah' kih'
 Dio hi⁻ ma' jmeey⁻ juuh⁻
 kiyh'. Wa' la' lä jā⁻.

San Juan Ju'hmëe' kih' Jesús he- ga- sî' Jwaa-

Juu' kih' Dio ga- lëëy' dsa-

¹ Lã- ma' to- nê' ma' chaay- ba', laay' Juu'. Juu' ja- ma' laa' kyaah' Dio. Ja- ba' Juu' ja- ma' laa' hñii' Dio. ² Hi- na- ma' laa' lã- ma' to- nê' kyaah' Dio. ³ Hñiiy' ga- jmeey' lã- jë- he- cha-, ni- miih- sa- cha- he- ma- na- la- kih' hñii' he- sa- ga- jmeey' hñiiy'. ⁴ Kih' hñii' bih' na- jiih-. Heh' he- na- jiih- ja-, la' lã- koo- wa- je- he- choo- kih' lã- jëë- dsa-. ⁵ Ga- lã- jnã- wa- je- ja- jee' ma' tãäh' hi- jmee- he- hliih'. Pero dsa- hi- ma' tãäh' jmee- he- hliih', sa- ga- liyh' kyaah'.

⁶ Hi- ma' chaa- jaa- dsa- ñuuh- ma' chee- Jwaa- hi- ga- chee' Dio. ⁷ Hi- he' ja' kye- ju'dsoo', mah' kway' ju'dsoo' kih' wa- je-, mah' lã- ja- lã- jëë- dsa- lã- dsoo' dsë' kih' wa- je- ja- kyaah' juu' he- ga- kway'. ⁸ Ja- hi- he' ma' laa' lã- koo- wa- je- ja-, jay' mah' kway' ju'dsoo' kih' hi- laa' lã- koo- wa- je- ja- ba'. ⁹ Ma- ngoo' ya- jãh- ja- hi- laa' lã- koo- wa- je- he- la' ju'dsoo', he- choo- kih' lã- jëë- dsa-.

¹⁰ Ja- ba' jmi- gyuu- la- ma- chaay-, hi- ga- jmeey' Dio jmi- gyuu- la- ta- la- kihy'. Pero dsa- chaa- jmi- gyuu- la- sa- ga- lã- kyuyy-. ¹¹ Jay' ja- ba' jmi- gyuu- kihy', pero hi-

chaa- kyaay' sa- ga- heeyh-. ¹² Pero lã- jëë- hi- ga- heeyh-, hi- jmee- dsoo' dsë' kihy', ga- kway' jwë' leey' joo' Dio. ¹³ He- laay' joo' Dio, ja- kih' he- ga- lã- chaay- lã- koo- lle- kih' dsa- lã- chaa- dsa- jmi- gyuu-, ni- ja- kih' he- ga- lã- hyoh- dsë' cho- jmiiy- he- ga- lã- chaay- he- laay' joo' Dio, ni- ja- kih' he- ga- jmee' cho- jmiiy- huu' dsë- he- ga- lã- chaay-. He- ga- lã- chaay- lã- hnøø' hñii' Dio ba' ja-.

¹⁴ Hih' hi- laa' Juu' ja-, ga- lëëy' dsa- mah' ga- gyay- jee' jnãn-, hi- jnãäh' discípulo kyaay' ga- jëë' jnih' he- laay' jøøyh'. Laay' jøøyh' kih' he- laay' gyuu- koo- mëe' kyaa' Tää'. Ha- koh' sa- llu' dsëy' hi- kyey- ju'dsoo' jmah' ba'. ¹⁵ Ga- kwa' Jwaa- ju'dsoo' kihy', ma' jãyh':

—Hi- la- he' hi- ma' jwahn- kih': “Hi- ja- këë- ga- kin-, hi- la- jøøh' ga- lã- koo- jnã-, jëeh' ko- ja- ma- chaa- bih' jãä' ki- jnã-.”

¹⁶ Ha- koh' sa- cha- miih- he- cha- kihy', hi- jee' ga- lã- jëë- jne' joh' he- sa- ma- hñah- jne'. Ja- koo- hä- ma- mi- jãäy' jne'. ¹⁷ Heh' ley, ta- la- kih' Moisé ba' ja'. Pero lã- jë- he- la' kwa- Dio, kyaah' lã- jë- ju'dsoo', ta- la- kih' Jesucristo ba' ga- hñah' jne'. ¹⁸ Jih' koh' jih' lih-, ni- jaa- sa- ma- jëë- Dio. Jooy' hi- laa' gyuu- koo- mëe' ba', hi- gya' ko- jøh' kyaah' Tää', hi- he'

ba' ma-mi-jnäay- jnan` ha-
lä- laay'.

*Ga'jmee' Jwaa' ju'dsoo'
kih' Jesús*

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc.
3:15-17)

¹⁹ Dsa-ta' judiu hi- chaa-
Jerusalén ga-cheey' jmi-dsa-
kyaah' dsa- levita kih' Jwaa-
mah' na'ngiiy' juu' kiyh' hi-
laa' Jwaa'. ²⁰ He-ja- ga-heeh-
ba' Jwaa- he- jmeeyh' juu', sa-
ga-hmäy':

—Ja- he' jnä' laan' Cristo —
ga-jäh' Jwaa' siiyh'.

²¹ —¿Hi- ba' laah' hne- ja-?
¿Che' hne- he' Elía? —ga-siiyh'
Jwaa'.

—Ja- he' jnä' —ga-jäyh'.

—¿O che' hne- he' laah' dsa-
hi- ngëe~ juu' kih' Dio hi-
nøø' juu' jä' jmi-gyuu' la-? —
ga-jäh' dsa- he'.

Koo- ka-läh' ga-jeeh-
Jwaa' juu' kiyh':

—Jah-ha'.

²² —¿Hi- ba' laah' hne- ja-?
Mah' ngëe' jnääh' juu' kwee-
kih' hi- ma-chee' jnääh'. ¿Ha-
lä- jawah' hñaah'? —ga-jäh'
dsa- he' siiyh' Jwaa'.

²³ He-ja- ga-jäh' Jwaa-
siiyh':

—Jnä' laan' hi- kwa- juu'
jee' la' hwa' kii- jee' sa- kwa-
ni- miih-: “Mi-llu- hnäh'
hñaah' mah' jä- Dsa-jøøh'
jnan` ko-dsoo' jwë'” —lä-koo-
ga-jäh' Isaía hi- ga-ngëe' juu'
kih' Dio.

²⁴ Lä-jëe- dsa- hi- ga-chee'
dsa- judiu he' ma' laa' '
fariseo. ²⁵ Ga-ngiiy' juu' kiyh'
ka-läh' ga-siiyh':

—¿He-la' ja- chaa' dsa-
jmi-, cher'mah' sa- laah'
Cristo, ni- sa- laah' Elía, ni-
hi- ga' jñah' dsa- hi- ma'
ngëe~ juu' kih' Dio? —ga-jäh'
dsa- he' siiyh'.

²⁶ —Jnä' chaa' dsa- jmi-
kyaah' jmi- ba', pero jee'
kyah' hnäh' chaa- jaa- hi-
sa- kyuu- hnäh'. ²⁷ Hi- he'
jä- këe- ga' ki- jnä'. Hi-
ni- sa- tēdsëen' chiihn' mah'
llen' loo- he- hä' tiy' —ga-jäh'
Jwaa' siiyh'.

²⁸ Lä-jë- he- la- ga-la' jee'
jwi- he- chee- Betania, ta-
hngaah' ko-taa- kih' jmi-
Jordán, ta- jee' ma' choo-
Jwaa' jmi-.

*Jesús laa' Borrego mäh'
kyaa' Dio*

²⁹ Ma' ga-jnä' jyoh' jmi-
ga-jëe' Jwaa' Jesús ja' ta' jee'
ma' cheyh', mah' ga-jäyh':

—Jëe- da', hi- na- he'
Borrego mäh' kyaa' Dio hi-
jñuu- dso'kye- kih' dsa-
jmi-gyuu'. ³⁰ Hi- na- na- hi-
ma' jawah' kih': “Këe- ga'
kin-, jä- jaa- dsa-ñuu- hi-
jøøh' ga' lä-koo- jnä', jëeh'
ko-ja- ma-chaa- bih' jää' ki-
jnä'.” ³¹ Jnä' sa- ma' kyuu-
jnih'. Ma-jan- mah' chaa'
dsa- jmi- ba' mah' lä-ja-,
lä-jnäay' kih' dsa- Israel.

³² Ga-mi-jnäa- ga' Jwaa-
juu', ga-jäyh':

—Ga-jëen' Jmi-llë' Na-jngii-
' kih' Dio ga-jyoo' gyuu-
jmi-gyuu-, laay' lä-koo- jaa-
juu', hi- ga-jä' ko-hwëe' nē-
kiyh'. ³³ Jnä' sa- ma' man-
hi- he'. Pero hi- ga-chee'

jnä' he' chaan' dsa- jmi-
kyaah' jmi-, ga'siyh' jnä':
"Hi- jëeh' jyoo' Jmi-llé' mah'
jä' ko'-hwëé' né' kiyh', hi- he'
he' hi- chaä' dsa- jmi- kyaah'
Jmi-llé' Na-jngüi' kih' Dio."
³⁴ Lä'ja- ga'jëen' hi' jmeen'
ju'dsoo' kiyh', hi- he' he' Joö'
Dio -ga'jäh' Jwaa'.

To-né' discípulo kyaä' Jesús

³⁵ Ma' ga'jnä' jyoh' jmi-,
koo- ka-läh' ma' cheh' Jwaa'
kyaah' uu' hi- ma' jmee-
ko-joh' kyaayh'. ³⁶ Ma'
ga'jëey' Jesús ma' ngëy' jee'
jä-, mah' ga'jäyh':

-Jëe' da', hi- na- he' Bor-
rego mah' kyaä' Dio.

³⁷ Ma' ga'nuu' lä'uu' hi-
ma' ga'nää' ko-joh' kyaah'
Jwaa' he- ga'hleëyh' lä'ja-,
ga'näy' kyaah' Jesús ba'.
³⁸ Ma' ga'jëeh- Jesús hñii',
ga'jëey' chaä' hi- he' kaah'
kiyh', mah' ga'siyh':

-¿Hee- na- hnooh' hnäh'?

Mah' ga'jäh' dsa- he':

-¿Ha- ñeh' hne- Rabí, he-
la- hnøø' jäh- Ta-jwoh'?

³⁹ -Ya-nää' hnäh' ja- mah'
ya-jëe' -ga'jäh' Jesús siyh'.

Ga'näy' mah' na'jëey- ha-
ma' gyay'. Jee' ja- ga'jäy'
kyaayh' jmi' ja-. Hor- ja-,
ma-të' ko-hi' gya'.

⁴⁰ Jaa- jee' lä'uu', hi-
ga'nuu' kih' Jwaa' hih'
ga'jmeey' ko-joh' kyaah' Jesús,
chee- Andre' øøh- Simón
Pee'. ⁴¹ He- ga'jmeey' to-né',
na'hnäy- øøyh- Simón
mah' ga'siyh':

-Ma-jee' jnääh' Mesía -
he- hnøø' jäh- Cristo.

⁴² Lä'chah' ja- na'jäy-
Simón cha'né' Jesús. Ma'
ga'jëe' Jesús hi- he', ga'jäyh':

-Hne- he' Simón, joö' Joná.
Hne- lä'cheeh- Cefa -he-
hnøø' jäh- Pee'.

*Jesús ga'tëeh' Felipe kyaah'
Natanael*

⁴³ Ma' ga'jnä' jyoh' jmi-,
ngaah' Jesús ta- Galilea.
Jee' ja- ga'jëey' Felipe mah'
ga'siyh':

-Ña- kyaah' jnä'.

⁴⁴ Felipe he' ma' chaä- Bet-
saida, dsa-goo' Andre' kyaah'
Pee' ka-läh'. ⁴⁵ Ma' ga'jee' Fe-
lipe Natanael mah' ga'siyh':

-Ma-jee' jnääh' hi' dsa-
hi- ga'sii' Moisé kih' né' ley,
hi- lä'jëe- hi- ga'ngëe' juu'
kih' Dio ga'sii' kiyh' ka-läh'.
Hi- he' he' Jesús, joö' José hi-
chaä- Nazaret.

⁴⁶ Mah' ga'jäh' Natanael:

-¿Ha- lä' la' juu' he-
ya-hëe' jaa- hi- lluu' jee' jwii-
Nazaret?

-Ña- mah' jëe' da' -ga'jäh'
Felipe siyh'.

⁴⁷ Ma' ga'jëe' Jesús ngoo'
ya'jäh- Natanael, ga'hleëyh'
kiyh':

-Hi- ja' na-, hi- na- ba' he'
dsa- Israel, hi- sa- cha- ni-
miih- juu' ta-juu' tuh-dsë'.

⁴⁸ -¿Ha- lä' na- he-
ma-lä-kyuuh- jnä'? -ga'jäh'
Natanael siyh'.

-Jää' ja-ga' hleëh' Fe-
lipe hne-, ga'jëen- hne-
ma-cheh' koo' kih' chaah'
higo -ga'jäh' Jesús siyh'.

49 —Ta-jwoh¹, hne⁻ he^ʔ laah¹ Joō^ʔ Dio, hne⁻ laah¹ Rey kyaā¹ dsa⁻ goo[~] jne⁻ —ga⁻ jāh^ʔ Natanael siyh[˚].

50 Mah¹ ga⁻ jāh^ʔ Jesús ka⁻ lāh[˚]:

—Ma⁻ lā⁻ dsoo^ʔ hoh^ʔ jnā^ʔ, kih¹ he⁻ ma⁻ jwēēhn¹ hne⁻ ga⁻ jēēn⁻ hne⁻ koo^ʔ chaah¹ higo. Pero cha⁻ ga⁻ miih⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ jēēh¹ na¹ ta⁻ cha⁻ nē[˚].

51 Hi¹ ga⁻ jāy^ʔ ka⁻ lāh[˚]:

—Ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo^ʔ jwēēhn⁻ hnāh[˚], na¹ ta⁻ cha⁻ nē[˚] jēēh¹ hnāh[˚] gyuu^h jmi⁻ gyuu⁻ na⁻ na¹, jēēh¹ hnāh[˚] ángele kyaā¹ Dio hi⁻ wih[~] hi⁻ jñāā⁻ nē[˚] kih¹ Hi⁻ ga⁻ lēē¹ ngo¹ la⁻ —ga⁻ jāh^ʔ Jesús siyh[˚].

2

Lā⁻ la⁻ ga⁻ la¹ lā⁻ ma¹ ga⁻ jee^ʔ goo⁻ jaa⁻ dsa⁻ jee^ʔ jwih⁻ Caná

1 Jee^ʔ ga⁻ tē^ʔ hnē⁻ jmi¹, ga⁻ jee^ʔ goo⁻ jaa⁻ dsa⁻ jee^ʔ jwih⁻ Caná, he⁻ na⁻ hee⁻ hwa¹ Galilea. Jee^ʔ ja⁻ ma¹ hāā¹ choo¹ Jesús. 2 Jesús hi⁻ jnāāh¹ discipulo kyaāy¹ ga⁻ tēēy¹ jnāāh¹ jee^ʔ tē⁻ jmi¹ ka⁻ lāh[˚].

3 Ma¹ sa⁻ ga⁻ lēē¹ jmi¹ mi¹ jēh¹ ma⁻ āā⁻ he⁻ ma¹ hih[~] dsa⁻, ga⁻ jāh^ʔ choo¹ Jesús siyh[˚]:

—Ma⁻ dsa¹ go⁻ te⁻ jmi¹ mi¹ jēh¹ kih¹ dsa⁻.

4 Mah¹ ga⁻ jēēh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:

—¿He⁻ la¹ jwih^ʔ jnā^ʔ lā⁻ na⁻? Sa⁻ ga⁻ ma⁻ tē^ʔ hor[~] kin⁻.

5 Mah¹ ga⁻ jāh^ʔ chooy¹ siyh[˚] hi⁻ ma¹ tāāh¹ kwa⁻ be^ʔ jee^ʔ ja⁻:

—Jmee^ʔ hnāh[˚] lā⁻ jē⁻ he⁻ siyh[˚] hnāh[˚].

6 Ma¹ tōō^ʔ jee^ʔ ja⁻, jñii^ʔ mi¹hya⁻ kaah¹ he⁻ ma¹ la¹ kyaāh¹ kuū¹ jee^ʔ ma¹ chih[~] dsa⁻ judiu jmi⁻ he⁻ ma¹ jmee⁻ jāy⁻ na⁻ jngēēy¹ cha⁻ nē[˚] Dio. Lā⁻ koo⁻ mi¹hya⁻ ja⁻, ma¹ hiih⁻ koo⁻ hña⁻ loo^ʔ hih⁻ jmi⁻.

7 Mah¹ ga⁻ jāh^ʔ Jesús sih[˚] dsa⁻ hi⁻ ma¹ tāāh¹ kwa⁻ be^ʔ jee^ʔ ja⁻:

—Kaāh¹ jmi⁻ neh⁻ lā⁻ jē⁻ mi¹hya⁻ na⁻.

Mah¹ ga⁻ jmeey^ʔ na⁻ kah¹ na⁻ dsēh⁻ lā⁻ jē⁻ mi¹hya⁻ ja⁻.

8 Ja⁻ ga⁻ ga⁻ jāh^ʔ Jesús sih[˚] dsa⁻ he^ʔ:

—Na¹ na⁻, kye⁻ miih⁻ mah¹ go⁻ kwēēh⁻ dsa⁻ juu¹ jmi¹.

Hi⁻ lā⁻ ja⁻ ga⁻ jmeey^ʔ. 9 Hih¹ dsa⁻ juu¹ jmi¹ he^ʔ, ga⁻ jēēy¹ che^ʔ llu¹ jmi⁻ he⁻ ma⁻ la¹ jmi¹ mi¹ jēh¹. Ni⁻ sa⁻ ñey⁻ ha⁻ ta⁻ ja¹ he⁻ ja⁻, ma¹ la¹ hi⁻ ma¹ kwa⁻ be^ʔ hi⁻ ga⁻ hwēē¹ jmi⁻ ja⁻ ba¹ ñe⁻. Mah¹ ga⁻ tēē¹ juu¹ jmi¹ kih¹ hi⁻ dsa⁻ jee^ʔ goo⁻, 10 mah¹ ga⁻ siyh[˚]:

—Ga⁻ lā⁻ jēē⁻ dsa⁻ kwēēh⁻ to⁻ nē[˚] jmi¹ mi¹ jēh¹ llu¹. Ma⁻ la⁻ ma⁻ hīy[˚] cha⁻ miih⁻, ja⁻ ga⁻ kwēēy¹ jmi¹ mi¹ jēh¹ he⁻ hwaā¹ ga⁻ miih⁻. Pero hne⁻ ma⁻ na⁻ hōøh⁻ jmi¹ mi¹ jēh¹ llu¹ mah¹ kwēēy¹ jee^ʔ llaā⁻ ga⁻.

11 Jee^ʔ jwih⁻ Caná he⁻ na⁻ hee⁻ hwa¹ Galilea ba¹ ga⁻ jmee^ʔ Jesús to⁻ nē[˚] he⁻ juh⁻ gaa⁻ ja⁻. Jee^ʔ lā⁻ ja⁻ ga⁻ mi⁻ jnāāy⁻ hñiiy^ʔ ha⁻ koo⁻ jōøh¹ laay¹, hi⁻ lā⁻ jēē⁻ jnāāh¹ discipulo kyaāy¹, cha⁻ ga⁻ miih⁻ ga⁻ lā⁻ dsoo^ʔ dsē⁻ jnāāh¹ kiyh¹.

12 Ma⁻ngëë' he⁻ ja⁻, ngaayh' ta⁻ Capernaum, kyaah' chooy' kyaah' ooyh' hi⁻ jnaäh' discipulo kyaay'. Jee' ja⁻ ga⁻tooh' jnaäh' cha⁻miih⁻ jmiü'.

Jesús ga⁻hwëë' dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh' hniü' jee' ma⁻ chih' gwah⁻ (Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

13 Ma⁻ngoo' ma⁻ya⁻jäh⁻ jmiü' he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh', he⁻ ja⁻ ngoo' Jesús ta⁻ Jerusalén. 14 Jee' chih' gwah⁻ juuh⁻, jee' ja⁻ ga⁻jëëy' dsa⁻ hi⁻ ma' hnëë⁻ kya', hi⁻ ma' hnëë⁻ borrego, hi⁻ ma' hnëë⁻ juu⁻, kyaah' hi⁻ ma' tääh' mi⁻sii' kuu' kih' dsa⁻. 15 Ga⁻jmeey' koo⁻ si⁻hniü'. Kyaah' he⁻ ja⁻, ga⁻hëëy' kih' lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma' tääh' jee' chih' gwah⁻ ja⁻, hi⁻ ga⁻ borrego, hi⁻ ga⁻ kya', hi⁻ ga⁻ hi⁻ mi⁻sii' kuu'. Ga⁻këyh' ga⁻lä⁻jë⁻ na⁻mes⁻, ga⁻saä' ga⁻jaay' kuu' kih' hi⁻ he'. 16 Hi⁻ ma' tääh' hnëë⁻ juu⁻ he⁻ ga⁻siiyh⁻:

—Hwëë⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻ jee' la⁻. Ta⁻ jmee⁻ hnäh' je⁻hmooh' hne' kih' Tääh' kyaan⁻.

17 Ja⁻ga' ga⁻lä⁻dsooh⁻ dsë⁻ jnaäh' discipulo kyaay' lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu' kih' Dio: “Ngoo' dsa⁻llaan⁻ kih' he⁻ kyen' cha⁻miih⁻ hniü⁻ dsë⁻ kih' hne' kyah'.”

18 Dsa⁻ hi⁻ tääh' nē' kih' judiu ga⁻ngii' juu' kih' Jesús:

—¿Hee⁻ koo⁻ lii⁻ jmeeh', mah' jëë' jnaäh' he⁻ na⁻ngëh

' jwë' he⁻ jmeeh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻? —ga⁻jäh' siiyh⁻ Jesús.

19 —Hla' hnäh' gwah⁻ la⁻ mah' kyaah' hnë⁻ jmiü' ba' choohn' —ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻.

20 Lä⁻chah' ja⁻ ga⁻jäh' dsa⁻ hi⁻ tääh' nē' he⁻ siiyh⁻:

—Kyaah' to⁻loo' jniü' ji⁻ñe⁻ ga⁻jmeey' dsa⁻ gwah⁻ la⁻. ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ jwah' hne⁻, kyaah' hnë⁻ jmiü' ba' choohn'?

21 Pero ja⁻ kih' gwah⁻ he⁻ ga⁻hlëëyh' lä⁻ja⁻, he⁻ ma' hlëëyh' kih' jmi⁻ngo' kiyh' ba' ja⁻. 22 He⁻ ja⁻ ma⁻ngëë' ma⁻lä⁻jiih' Jesús, ga⁻lä⁻dsooh⁻ dsë⁻ jnaäh' discipulo kyaay' he⁻ ga⁻hlëëyh' ja⁻, hi⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻lä⁻dsoo' dsë⁻ jnaäh' lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu' kih' Dio, hi⁻ ga⁻lä⁻dsoo' dsë⁻ jnaäh' lä⁻koo⁻ ga⁻hlëëh' Jesús ka⁻läh'.

Lä⁻jë⁻ hniü⁻ dsë⁻ he⁻ ma⁻ jmee⁻ dsa⁻ ma⁻ ky⁻hniü⁻ ba' Jesús

23 Ta⁻ko⁻jiih' ma' tē⁻ jmiü' he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh' jee' jwii⁻ Jerusalén, jwëë' dsa⁻ ga⁻hëeh⁻ juu' kih' Jesús ma' ga⁻jëëy' lä⁻jë⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ma' jmeey'. 24 Pero hniü' Jesús, sa⁻ ga⁻lä⁻cha⁻ o⁻joh⁻ dsë⁻ kiyh' kyaah' dsa⁻ he', jëeh' ma' kyuu⁻ bih' ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻. 25 Sa⁻ ma' jmee⁻ bii' kiyh', he⁻ ma' jmeeh' dsa⁻ juu' ha⁻ lä⁻ la⁻ kih' dsa⁻ kyaayh', jëeh' ñey⁻ ba' ha⁻ lä⁻ la⁻ tuh⁻ dsë⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ dsa⁻.

3

*Ta⁻la⁻ hwē¹ ba¹ ñee¹
Nicodemo na⁻jēy⁻ Jesús*

¹ Ma⁻ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ ñuu^h⁻ jee⁻ kih¹ fariseo hi⁻ ma⁻ chee⁻ Nicodemo, ma⁻ laa⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ kye⁻ ne⁻ kih¹ dsa⁻ judiu. ² Ta⁻la⁻ hwē¹ ba¹ ñee¹ dsa⁻ ñuu^h⁻ he⁻ na⁻jēy⁻ Jesús mah¹ ga⁻siyh⁺:

—Ta⁻jwoh¹, ñee¹ jnääh¹, ga⁻chee¹ Dio hne⁻, laah¹ jaa⁻ ta⁻jwoh¹. Jēh¹ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ lih⁻ jmee¹ lä⁻jē⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ he⁻ jmeeh⁻ hne⁻ wa⁻ra⁻ jah¹ kih¹ sa⁻ kyaah¹ Dio hne⁻ —ga⁻jäh¹ Nicodemo siyh⁺.

³ —Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo¹ jwēehn⁻ hne⁻, hi⁻ sa⁻ lä⁻chaa⁻ ka⁻läh¹ lä⁻hmēē¹, sa⁻ tēy¹ jēy¹ jee⁻ jmee⁻ Dio hih⁻ —ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁺.

⁴ —¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻chaa⁻ ka⁻läh¹ jaa⁻ dsa⁻ ga⁻ ma⁻gyuh⁻? ¿Che⁻ le⁻ dsa⁻ heey¹ jee⁻ ma⁻ hääy¹ mah¹ lä⁻chaa⁻ lä⁻hmēē¹? —ga⁻jäh¹ Nicodemo siyh⁺.

⁵ Koo⁻ ka⁻läh¹ ga⁻jäh¹ Jesús: —Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo¹ jwēehn⁻ hne⁻, hi⁻ sa⁻ lä⁻chaa⁻ kyaah¹ jmi⁻lle¹, sa⁻ tēy¹ dsa⁻hey¹ jee⁻ jmee⁻ Dio hih⁻. ⁶ Hi¹ dsa⁻lä⁻chaa⁻ kih¹ ngo¹, ngo¹ ba⁻ laay¹. Hi⁻ hi¹ dsa⁻lä⁻chaa⁻ kyaah¹ jmi⁻lle¹, laay¹ jmi⁻lle¹ ba⁻. ⁷ Ta⁻ jmee⁻ dsaa⁻ hoh¹ he⁻ ma⁻jwēehn⁻ hne⁻, jmee⁻ bii¹ lä⁻chaa⁻ hnäh¹ ka⁻läh¹ lä⁻hmēē¹. ⁸ Lle⁻ gwa⁻ hi⁻ dsoo⁻ ha⁻ jee⁻ hnø¹. Ma⁻ke⁻ nuuh⁻ hij¹ lle¹, sa⁻ ñeh¹ ha⁻ ta⁻ gwa⁻ ni⁻ ha⁻ ta⁻ dsoo⁻. Lä⁻ja⁻ la⁻ kih¹ lä⁻jēē⁻ hi⁻

dsa⁻lä⁻chaa⁻ kyaah¹ jmi⁻lle¹ kih¹ Dio —ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁺.

⁹ —¿Ha⁻ lä⁻ la⁻ juu¹ na⁻? —ga⁻jäh¹ Nicodemo siyh⁺.

¹⁰ Mah¹ ga⁻jēh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga⁻siyh⁺:

—¿Ja⁻ ta⁻jwoh¹ kyaah¹ dsa⁻ Israel laah¹ mah¹ sa⁻ kyuu^h⁻ he⁻ la⁻? ¹¹ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo¹ jwēehn⁻ hne⁻, he⁻ ma⁻kyuu^h⁻ jnääh¹, he⁻ ja⁻ ba⁻ hlēeh¹ jnääh¹. Hi⁻ he⁻ ma⁻jēē⁻ jnääh¹, he⁻ ja⁻ ba⁻ jmee⁻ jnääh¹ dsoo¹. Pero hnäh¹ sa⁻ heeh¹ hnäh¹ he⁻ hlēeh¹ jnääh¹. ¹² Wa⁻ra⁻ ga⁻hlēehn⁻ hnäh¹ lä⁻koo⁻ la⁻ he⁻ cha⁻ hwa¹ la⁻, sa⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ dsoo¹. Ha⁻ ba⁻ lä⁻ jmeeh¹ hnäh¹ dsoo¹ cher¹ mah¹ ga⁻hlēehn⁻ hnäh¹ lä⁻koo⁻ la⁻ he⁻ cha⁻ gyuu^h¹ jmi⁻gyuu⁺.

¹³ Sa⁻ chaa⁻ ga⁻ jñah¹ hi⁻ ga⁻wi¹ gyuu^h¹ jmi⁻gyuu⁺, ma⁻la⁻ hi⁻ ga⁻jñaa¹ gyuu^h¹ ba⁻. Hi⁻ he⁻ he⁻ Hi⁻ ga⁻lēē⁻ ngo¹ la⁻ hi⁻ gya¹ gyuu^h¹ jmi⁻gyuu⁺.

¹⁴ Ja⁻ ba⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻ chaa¹ Moisé mi^h⁻ ta⁻ gyuu^h¹ jee⁻ ma⁻ la⁻ hwa¹ kii⁻ ja⁻, ja⁻ ba⁻ lä⁻ja⁻ jmee⁻ bii¹ chaa¹ dsa⁻ gyuu^h¹ Hi⁻ ga⁻lēē⁻ ngo¹ la⁻.

¹⁵ Mah¹ lä⁻ja⁻ lä⁻jēē⁻ hi⁻ jmee⁻ dsoo¹ dsē¹ kiyh¹ sa⁻ heey¹, lä⁻chaa⁻ tää¹ ga⁻lä⁻jē⁻ joh¹ jmi⁻cha⁻ ba⁻.

Cha⁻mi^h⁻ hnää¹ Dio lä⁻jēē⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺

¹⁶ Jēh¹ cha⁻mi^h⁻ hnää¹ Dio lä⁻jēē⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻kwaay¹ gyuu^h¹ koo⁻ mēē¹ kyaay¹, mah¹ lä⁻ja⁻ lä⁻jēē⁻ hi⁻ jmee⁻ dsoo¹ dsē¹

kiyh¹ sa⁺ heey[✓], lä⁺chaay⁻
ga⁻lä⁻jë⁻ joh[✓] jmii[✓] cha⁻ ba[✓].
17 Jëeh[✓] sa⁻ ga⁻chee[✓] Dio joo[✓]
jmi-gyuu⁺ la⁻ mah¹ taayh⁻
dsa⁻ dso[✓]jwi[✓]. Ga⁻cheey¹
mah¹ ta⁻la⁻ kiyh¹ lääy¹ dsa⁻
jmi-gyuu⁺ ba[✓].

18 'Hi⁻ jmee⁻ dsoo[✓] dsë¹
kiyh¹ sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻
dso[✓]jwi[✓] nē¹ kiyh¹. Pero hi⁻
sa⁻ jmee⁻ dsoo[✓] dsë¹ kiyh¹
ma⁻cha⁻ dso[✓]jwi[✓] nē¹ kiyh¹,
jëeh[✓] sa⁻ dsoo[✓] dsëy¹ kih¹
gyuu⁺ koo⁻ mēē¹ kyaa¹ Dio.
19 Lä⁻la⁻ ba[✓] la[✓] he⁻ ja¹ dso[✓]jwi[✓]
nē¹ kih¹ dsa⁻. Ja¹ ba[✓] wa[✓]je⁻
hwa¹ la⁻ pero ga⁻lä⁻hnøø¹
gyih¹ jee[✓] na⁻hoo⁻ lä⁻koh[✓]
ga⁻wa[✓]je⁻, jëeh[✓] lä⁻jë⁻ he⁻
jmeey⁻, he⁻ hlih¹ jmah¹ ba[✓].
20 Jëeh[✓] lä⁻jëē⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻
hlih¹ na⁻høøyh[✓] kih¹ wa[✓]je⁻,
sa⁻ hnøøy¹ ya⁻näay[✓] jee[✓] jnä[✓]
wa[✓]je⁻ mah¹ sa⁻ lä⁻jnä[✓] he⁻
jmeey⁻. 21 Pero hi⁻ tääh[✓]
jmee⁻ lä⁻ hnøø¹ ju¹dsoo[✓],
hi⁻ he[✓] ba[✓] go⁻näay[✓] jee[✓] jnä[✓]
wa[✓]je⁻ mah¹ lä⁻ja⁻ lä⁻jnä[✓] la[✓]
kyaa¹h[✓] be[✓] kih¹ Dio lä⁻jë⁻ he⁻
jmeey⁻ –ga⁻jäh[✓] Jesús siiyh⁻
Nicodemo.

*Koo⁻ ka⁻läh[✓] ga⁻løø¹ Jwaa⁻
hi⁻ ma[✓] choo[✓] jmii[✓] hlëeh¹ kih¹
Jesús*

22 Ma⁻ngëē[✓] he⁻ ja⁻, ngoo¹
Jesús ta⁻ hwa¹ Judea, hi⁺ jnääh¹
discípulo ga⁻nøø¹ jnääh¹
kyaa¹yh[✓]. Jee[✓] ja⁻ ga⁻jä¹ jnääh¹
kyaa¹yh[✓] miih⁻ jmii[✓] hi⁺ ma[✓]
chaay[✓] dsa⁻ jmii[✓]. 23 Jwaa⁻
ka⁻läh[✓] ma[✓] chaa[✓] dsa⁻ jmii[✓]
jee[✓] jwi[✓] Enón, koo[✓] Salim,
jëeh[✓] jee[✓] ja⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻
jmii[✓]. Jee[✓] ja⁻ ma[✓] dsa⁻näay[✓]

dsa⁻ mah¹ ma[✓] saay⁻ jmii[✓].
24 Jmii[✓] ja⁻, sa⁻ ga⁻ ma⁻taah⁻
dsa⁻ Jwaa⁻ neh[✓] ñe¹.

25 He⁻ ja⁻ ko⁻llaa[✓] discípulo
kyaa¹ Jwaa⁻ ga⁻taayh⁻
ti⁻chooy⁻ juu¹ kyaa¹h[✓] dsa⁻
judiu ha⁻ lä⁻ jmee¹ dsa⁻ mah¹
jäy¹ na⁻jngëēy¹ cha⁻nē¹ Dio.
26 Mah¹ na⁻näay¹ jee[✓] cheh¹
Jwaa⁻ na⁻chiiyh[✓]:

–Ta⁻jwoh¹, hi⁻ ma[✓] gya¹
kyaa¹h[✓] hne⁻ ta⁻ hngaah⁻
ko⁻taa⁻ kih¹ jmii[✓] Jordán, hi⁻
ga⁻kwah¹ ju¹dsoo[✓] kih¹ he[✓], na¹
chaay[✓] dsa⁻ jmii[✓]. Ga⁻lä⁻jëē⁻
ba[✓] dsa⁻ dsa⁻näay[✓] kyaa¹yh[✓].

27 Mah¹ ga⁻jäh[✓] Jwaa⁻ siiyh⁻:
–Sa⁻ le[✓] hyoh⁻ dsa⁻ ni⁻
miih⁻, wa⁻ra⁻ jäh[✓] kih¹ sa⁻
ga⁻hyoyh¹ kih¹ Dio. 28 Ja¹
he[✓] ba[✓] hnäh[✓] ga⁻nuuh⁻ hnäh[✓]
kin⁻ he⁻ ga⁻jwahn¹?: “Ja¹ he[✓]
jnä[✓] laan¹ Cristo. Laan¹ jaa⁻
hi⁻ ga⁻chee[✓] Dio jää¹ mah¹
hlëeh¹ kih¹.” 29 Dsa⁻mē[✓]
hi⁻ dsa⁻jee[✓] goo⁻ laay¹ kyaa¹
dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ jee[✓] goo⁻
kyaa¹yh[✓]. Pero ome⁻ kyaa¹
dsa⁻ñuu⁻ he[✓] hi⁻ cheh¹ koo[✓]
kiyh¹ chaay[✓] llu¹ kyaa¹h[✓] koo⁻
nuuy¹ hlëeh¹ dsa⁻ñuu⁻ he[✓].
Lä⁻ja⁻ la¹ ki⁺ jnä[✓] ka⁻läh[✓],
ma⁻jëē⁻ dsen⁻ go⁻te⁻ na¹ he⁻
ma⁻ja⁻ Cristo. 30 Jmee⁻ bii¹
juuh¹ ta[✓] kiyh¹ mah¹ lä⁻ja⁻
lä⁻hwaay¹ ta[✓] kin⁻.

*Hi⁻ ja¹ gyuu¹h¹ jmi⁻gyuu⁺
kye⁻ nē¹ kih¹ jee[✓] lä⁻jëē⁻*

31 Hi⁻ ja¹ gyuu¹h¹ kye⁻ nē¹
kih¹ jee[✓] lä⁻jëē⁻. Pero hi⁻
chaa⁻ hwa¹ la⁻, hwa¹ la⁻ ba[✓]
na⁻jnäay[✓], hi⁺ hlëeyh⁻ kih¹ he⁻
cha⁻ hwa¹ la⁻ ba[✓]. Hi⁻ ja¹

gyuuh' jmi-gyuu' kye- ne' kih' jee' la-jee'. ³² He- ma-jee' he- ma-nuuy', he- ja- ba' hlee'yh', pero ni- jaa- sa' heeh- juu' he- kway'. ³³ Hi- heeh- juu' he- kway', hi- he' jmee- bih' dsoo' juu' kih' Dio. ³⁴ Jeeh' hi- ga-chee' Dio, hlee'yh' juu' kih' Dio ba'. Hi- ja- kyaah' hih' kwa- Dio jmi-lle' kih'. ³⁵ Jeeh', Taa' hnäy' ba' Jooy'. Hi- ga-tooyh- goo- Jooy' la-jee- he- ga- cha-. ³⁶ Hi- jmee- dsoo' dsé' kih' Joó' Dio la- ma-chaay- ja-ba'. Pero hi- sa- jmee- dsoo' dsé' kih' Joó' Dio sa- jee' jee' jmee- Dio hih'. He- wii' he- na' ga-chee' 'Dio, he- ja- ba' ja- ne' kiyh'.

4

Jaa- dsa-mé' hi- chaa- hwa' Samária ga-hlee'yh' kyaah' Jesús

¹ Ga-nuuy' dsa- fariseo hlee'yh- dsa- kih' Jesús, ma' jayh' jwee' ga- dsa- jaa- Jesús hi- jwee' ga- dsa- chaay- jmi- la-koh' ga' Jwaa'. Hi- ga-la-ne- Dsa-joo'h' jnan' he- ga-nuuy' dsa- fariseo juu' ja-. ² (Ma-ke- ja- he' hñii' Jesús hi- ma' choo- jmi-). Jnaah' 'discípulo ba' hi- ma' choo- jmi-.) ³ He-ja- ya-hée' Jesús hwa' Judea ja- mah' ngaayh' ta- Galilea ka-läh'.

⁴ Ga-jmee' bii' kiyh' ngooy' ta- hwa' kih' Samária. ⁵ Ga-tēy' koó- jee' jwii- kih' Samária he- ma' chee- Sicar, jah- kih' hwa' he- ga-kweeh' Jacob jooy' José. ⁶ Jee' ja-

ma' chih' koó- jmi-too- he- ga-jmee' Jacob. Ga-hwaa' Jesús jee' hāy' jwé' mah' ga-gyay- ga-teeyh- dséy' koo' jmi-too- ja-. Hor- ja- ma-ngoo' ga-té' llā'hyoo'. ⁷ Ja' jaa- dsa-mé' hi- chaa- Samária, ya-kye' jmi-. Mah' ga-jah' Jesús siyh':

—Kweeh' jna' miih- jmi- kyah' huhn'.

⁸ (Jnaah' 'discípulo kyaay' na'nøø' jnaah' ta- jee' jwii- na-lā' jnaah' he- ga-kih' jnaah'.)

⁹ Hi- dsa-mé' hi- ma' chaa- Samária he' ga-siiyh' Jesús:

—¿Ha- la-ja- hne- hi- laa' dsa- judiu ngiih' jmi- kin- mah' huh', jna' hi- laa' dsa- chaa- Samária?

(Jeeh', dsa- judiu sa- jwayh' kyaah' dsa- samaritano.)

¹⁰ Mah' ga-jah' Jesús siyh':

—Wa-ra- jah' kih' neh' hee- na- he- la' kwa- Dio, hi- hii- na- hi- ngii' jmi- kyah' mah' hiih', hne- ba' ngiih' kiyh' jmi- he- huh' hi- hñiiy' kweeyh' hne- jmi- jiih'.

¹¹ Mah' ga-jah' dsa-mé' he' ka-läh':

—¿Ha- la- jmeeh' Dsa-joo'h' kyaan'? Sa- cha- ni- miih- he- kye' he- kyaah' chooh' jmi-, hi- juuh- jwérte jmi-too- la-. ¿Ha- ba' ta- haa' jmi- jiih' ja- he- kwah'?

¹² ¿Che' joo'h' ga- hne- la-koh' ga' Jacob dsa- ma-gyuh- kya' jnaah', hi- ga-kweeh' jnaah' 'jmi-too- la-? Jee' la- ga-hiyh' kyaah' jooy' hi-

kyaah' lä-jëë' jah' kyaay'
ka-läh'.

13 Mah' ga-jëeh- Jesús juu'
kih' dsa-më' he':

—Wa' hi- cha- hi-, hi-
hih' jmi- he- haa' la-, koo-
ka-läh' jä- lä-kii- dsëy'.

14 Pero hi- hih' jmi- he- kwa-
jnä', jih'koh' jih'lih' sa- jä-
lä-kii- dsëy'. Jmi- he- kwa-
jnä', he- ja- hya- lä- ma-hya-
ja-ba' neh- tuh-dsëy' he-
jmeë' chaay- tää'.

15 Mah' ga-jäh' dsa-më' he'
siyh-:

—Kwëeh' jnä' jmi- ja-
Dsa-jøøh' kyaan-, mah' sa- jä-
lä-kii- dsën-. Lä-ja- mo-so-
jän- jee' la- ya-kyen' jmi- —
ga-jäh' dsa-më' he'.

16 Mah' ga-jäh' Jesús siyh-:

—Gwaah- mah' go-kyaa-
dsa-nuuh- kyaah' ta- la-.

17 —Sa- chaa- dsa-nuuh-
kyaan- —ga-jäh' dsa-më' he'
siyh-.

—Ja-ba' dsoo' he- ma-jäh',
sa- chaa- dsa-nuuh- kyaah'.

18 Jëeh' hñaä' dsa-nuuh- hi-
ma-lä-kyaah', hih' hi- kyaah'
na', ja- he' dsa-nuuh- kyaah'
he'. He- dsoo' na- ma-jäh' —
ga-jäh' Jesús siyh-.

19 —Dsa-jøøh' kyaan-, go-
hi- ngëë- juu' kih' Dio ba'
hne- laan-. 20 Lä-jëë- dsa-
ma-gyuh- kyaä' jnääh' dsa-
samaritano ga-hnaayh- Dio
jee' chih' moh' la-, mah'
hnäh' dsa- judiu jwäh'
hnäh', jwi- Jerusalén ba' jee'
hnääh' Dio —ga-jäh' dsa-më'
he' siyh-.

21 —Dsa-më', jmeë' dsoo'
he- jwahn- la-. Lloo- koo-
jmi-, ni- moh' la- ni- jwi-
Jerusalén sa- hnaah' hnäh'
Tää. 22 Sa- kyuu- hnäh'
hii- na- hnaah- hnäh'. Pero
jnääh' dsa- judiu, kyuu- ba'
jnääh', hii- na- hi- hnääh-
jnääh', jëeh' ta-la- kih' dsa-
judiu ba' ja' he- dsa-lää'
dsa-. 23 Jä- koo- hor-, hi-
hor- ja- la' na' ga-juh-. Hi-
dsoo' hnaah- Tää, hnaayh-
lä- hnøø' Jmi-llë' Na-jngi- hi-
kyaah' ju'dsoo' ka-läh'. Jëeh'
Tää- hnäy' dsa- hi- hnaayh-
lä- ja-. 24 Jmi-llë' ba' laa' Dio.
Lä-jëë- hi- hnaayh-, jmeë-
bii' kiyh' hnaayh- kyaah'
jmi-llë' hi- kyaah' ju'dsoo' —
ga-jäh' Jesús siyh-.

25 —Jnä' man- he- jä- hi-
jäyh' Mesía kih', hi- jäh' dsa-
chee- Cristo. Wa-ra- jay', hi-
he' mi-jnää- ha- lä- la' lä-jë-
juu' la- —ga-jäh' dsa-më' he'
siyh-.

26 Mah' ga-jäh' Jesús:

—Hi- he' he' jnä' hi- hlëeh-
kyaah' hne-.

27 Hor- ja- ya-nøø- jnääh'
discipulo kyaay'. Peer-
ga-lä-dsaa- dsë- jnääh' ma'
ga-jëë' jnääh' lla- Jesús juu'
kyaah' jaa- dsa-më'. Pero
ni- jaa- sa- ga-tuu- dsë' ma'
ngi- juu' hee- juu' ja- ma'
llay-, hi- he-la' ma' hlëeyh-
kyaah' dsa-më' he'. 28 Jee'
ja- ga-chih' dsa-më' mi'dsuu'
kiyh' mah' ngaayh' ta- jee'
jwi-, na-chiiyh' lä-jëë- dsa-:

29 —Ma-nøøn' ma-jëen' jaa-
dsa-nuuh- hi- ma-siuh- jnä'

lä⁺jē⁺ go⁻te⁺ he⁻ ma⁻jmeen⁺.
¿Che' ja⁻ hi⁻ he' oo' Cristo hi⁻
hi⁺ juu⁺ kih'?

³⁰ Lä⁻chah' ja⁻ ga⁻hwēē⁻
dsa⁻ hi⁻ ma' chaa⁻ jee'
jwii⁻ ja⁻, na⁻näy⁺ na⁻jēēy⁻.

³¹ Ta⁻ko⁻jiih' ja⁻ ma' chuū⁻
jnāäh' kyaayh':

—Ta⁻jwoh⁺, kuh⁻hih⁺.

³² Mah⁺ ga⁻siiyh⁻ jnāäh':

—Cha⁻ ba⁻ he⁻ kuh⁻ he⁻ sa⁻
kyuuh⁻ hnäh⁺.

³³ He⁻ja⁻ ga⁻ngii⁺ jnāäh⁺ juu⁺
kih⁺ dsa⁻kyaa⁺h' jnāäh⁺:

—¿Che' chaa⁻ jaa⁻ hi⁻
ma⁻ja⁻ hi⁻ ma⁻ya⁻ka⁻ he⁻
kuyh⁺?

³⁴ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁻
ka⁻läh⁺:

—He⁻ jmeen⁻ lä⁻ hnøø⁺ hi⁻
ga⁻chee⁺ jnä⁺ mah⁺ mi⁻hñaan⁺
ta⁺ kiyh⁺, he⁻ ja⁻ ba⁻ ma⁻ he⁻
jmee⁻ dsa⁻kēēn⁺.

³⁵ ¿Ja⁺ jwah⁺
hnäh⁺, hnøø⁺ ga⁻kyē⁺ sih⁻
mah⁺ chooh⁺ dsa⁻ ta⁺ kih'?

Pero jnä⁺ jwahn⁻, chooh⁺
hnäh⁺ nēh⁺ mah⁺ jēē⁻ da⁻
hnäh⁺ lä⁻kaa⁻ jee' tääh⁺ dsa⁻
hi⁻ laa⁺ lä⁻koō⁻ mi⁻ju⁻ he⁻
ma⁻ää⁻ he⁻ ma⁻le⁻ chooh⁺
dsa⁻.

³⁶ Hi⁻ chaah⁻ dsa⁻
liyh⁻ ba⁻ jñeey⁺. He⁻ chaayh⁻
dsa⁻ mah⁺ chaa⁻ tää⁺, la⁺
lä⁻koō⁻ he⁻ chooyh⁻ mi⁻ju⁻
mah⁺ sa⁻ hee⁻ jih⁻koh⁺. Kyaah⁺
lä⁻ja⁻, ko⁻joh⁺ ba⁻ lä⁻chaa⁻
llu⁺ hi⁻ ga⁻jngēē⁺ kyaah⁺ hi⁻
ga⁻chooh⁺ ta⁺.

³⁷ Heh⁺ lä⁻ jäh⁺
juu⁺ la⁻, la⁺ ju⁻dsoo⁺: “Jñah⁺ ba⁻
hi⁻ jngēē⁻, hi⁻ jñah⁺ ba⁻ hi⁻
chooh⁻ ta⁺.”

³⁸ Jnä⁺ ga⁻cheen⁻
hnäh⁺ mah⁺ chooh⁺ hnäh⁺ ta⁺
he⁻ sa⁻ ga⁻jñeeh⁺ hnäh⁺. Jñah⁺
ba⁻ ga⁻kēē⁺ ta⁺ kih⁺, mah⁺ hnäh⁺
ga⁻taah⁺ hnäh⁺ jee' la⁺ ta⁺ kiyh⁺

mah⁺ koō⁻ chooh⁺ ba⁻ hnäh⁺ ta⁺
ja⁻ —ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁻.

³⁹ He⁻ja⁻ jwēē⁺ samari-
tano, hi⁻ chaa⁻ jee' jwii⁻ ja⁻
ga⁻lä⁻dsoo⁺ dsē⁺ kih⁺ Jesús,
lä⁻koō⁻ ma⁻ ga⁻nuuy⁺ juu⁺ kih⁺
dsa⁻mē⁺ hi⁻ ga⁻jäh⁺: “Lä⁻jē⁻
ba⁻ he⁻ ma⁻jmeen⁺ ma⁻siiyh⁻
jnä⁺.”

⁴⁰ He⁻ja⁻ ya⁻nää⁺
samaritano he⁺ ya⁻jēēy⁻ Jesús
mah⁺ ga⁻chuuy⁺ kyaayh⁺,
ga⁻siiyh⁻:

—Jä⁺ kyaah⁺ jnāäh⁺ jee' la⁻.
He⁻ja⁻ ga⁻jäy⁺ to⁺ jmi⁺
jee' ja⁻.

⁴¹ Jwēē⁺ ga⁻ dsa⁻
ga⁻lä⁻dsoo⁺ dsē⁺ ma⁻ ga⁻nuuy⁺
he⁻ ma⁻ hlēēyh⁻ ja⁻.

⁴² Lä⁻jēē⁻
hi⁻ he⁺ ma⁻ siih⁻ dsa⁻mē⁺ he⁺:
—Ja⁺ ma⁻la⁺ juu⁺ kyah⁺ hne⁻
jmee⁻ jnāäh⁺ dsoo⁺, hñaa⁺
jnāäh⁺ ma⁻nūū⁺ jnāäh⁺ juu⁺
kiyh⁺. Na⁺ ba⁻ ra⁺ si⁻ ma⁻ñē⁻
jnāäh⁺ ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁺, hi⁻
he⁺ he⁺ Cristo, hi⁻ lää⁻ dsa⁻
jmi⁻gyūū⁺.

*Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús chih⁻
kyaa⁺ jaa⁻ dsa⁻jøøh⁺ kyaa⁺ rey*

⁴³ Ma⁻ngēē⁺ to⁺ jmi⁺ ja⁻,
ya⁻hēē⁺ Jesús jee' ja⁻, ngaayh⁺
ta⁺ Galilea.

⁴⁴ (Hñii⁺ Jesús
ga⁻jäh⁺, jaa⁻ hi⁻ ngēē⁻ juu⁺
kih⁺ Dio jee' jwii⁻ gooy⁺ sa⁻
hnää⁺ dsih⁺.)

⁴⁵ Ma⁻ ga⁻llaayh⁺
hwa⁺ Galilea, dsa⁻ hi⁻ ma⁻
chaa⁻ jee' ja⁻ ga⁻heeyh⁻ bih⁺
llu⁺, kih⁺ he⁻ ga⁻jēēy⁺ he⁻
juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmee⁺ Jesús
ma⁻ ga⁻tē⁺ jmi⁺ kuyh⁻ borrego
mäh⁺ jwii⁻ Jerusalén. Jēēh⁺
na⁻nää⁺ dsa⁻ he⁺ ka⁻läh⁺ ma⁻
ga⁻tē⁺ jmi⁺ ja⁻.

⁴⁶ Koō⁻ ka⁻läh⁺ ga⁻llooy⁺
jwii⁻ Caná he⁻ na⁻hee⁻
hwa⁺ Galilea, jee' ga⁻jmeey⁺

jmí-dsē' ba' ga-lii' jmih' mi
'jēh'. Jee' jwii- Capernaum
ja-, ma' chaa- jaa- dsa-jōōh'
kyaa' rey hi- ma-dsaah'
jaa- chih- kyaa'. 47 Lā- ma'
ga-nuu' dsa-jōōh' he' ya-hēē'
Jesús hwa' Judea jayh' ta-
hwa' Galilea, he-ja- ñeey'
ga-mi-jeey' mah' ga-chuuy'
kyaah', ga-siiyh':

—Man' mah' mi'hlāäh'
chih- kyaan- hi- ma-kyaa'
dsa-juu'.

48 He-ja- ga-jäh' Jesús
siiyh':

—Sa- heeh' hnäh' wa'ra-
jäh' kih' sa- jmeen' he-
juh-gaa- he- jēeh' hnäh'.

49 —Dsa-jōōh' kyaan-
ma-nōon' ga-jah-, jāā' sa-
ga' ma-juu- chih- kyaan- —
ga-jäh' dsa-jōōh' he' siiyh'.

50 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Gwaah- ba' hne- kyah',
chaa- ba' chih- kyaah'.

Dsa-jōōh' he' ga-jmeey' ba'
dsoo' dsēy' ma' ga-jäh' Jesús
lā-ja-, mah' ngaayh'. 51 Ni- sa-
ga' ma-llaayh' kiyh', ya-nāā'
dsa- kyaay' ga-mi-jeey', mah'
ga-jmeeyh' juu', ga-jäyh':

—Ma-jä' ba' kih' chih-
kyaah'.

52 Mah' ga-ngii' dsa-jōōh'
he' juu' kih' dsa- kyaay':

—¿Hee- hor- ga-lōō' chaay-
llu'?

Mah' ga-jäh' dsa- kyaay':

—Lloo', kō- hi' gyii', ya-hii'
lii' kiyh'.

53 Mah' ga-lā-dsooh- dsē'
jmii- chih- he', ja-ba' hor-
ja- ga-jäh' Jesús: “Chaa-
ba' chih- kyaah'.” He-ja-

cha-ga-miuh- ga-lā-dsoo'
dsēy' lā-kye- hi- chaa-
cha'neh- kiyh'.

54 Jee' la- ga-tē' to' he-
juh-gaa- he- ga-jmee' Jesús,
ma' ya-hēēy' hwa' Judea
ngaayh' ta- hwa' Galilea.

5

*Ga-mi-hlāā' Jesús jaa- hi-
sa- liih' goo- tii'*

1 Ma-ngēē' he- ja-, ngoo'
Jesús ta' Jerusalén. Ma'ja-
ma' tāäh' dsa- judiu jmii'.

2 Jee' jwii- Jerusalén chih'
koo- na'hyah- jee' dsa-ha'
jmii-, jäh- Ho'haah' kih'
Oveja. Jee' ja- chee- Betesda

kyaah' juu' hebreo. Ma' cha-
lā-ku' lā-jii' kih' jmii-too- ja-
hña' jee' kih' hoo' na'hi'. 3 Jee'

ja- ma' saa' jwēē' hi- dsaah',
hi- tuu', hi- jluuh', kyaah' hi-
sa- le' ngēē', ma' jōōy- he-

hor- jeh' jmii-. 4 Jēeh' ma'
lih' koh' ba' ma' jñaā- jaa-
ángel jee' haa' jmii- ja-, mah'

ma' kah- ma' gwēyh-. Ma-la-
ma-kah' ma-gwēh' jmii- ja-,
hi- ga-tēē' to-nē' dsa-he'

neh- jmii- ja-, dsa-jä' go-te-
kiyh' wa' he- cha- he- dsoo'
he- laay'. 5 Jee' ja- ma' hää'

jaa- dsa-ñuu- hi- ma-hya-
gyii'gya' jña' ji-ñe- dsaah'.

6 Ma' ga-jēē' Jesús dsa- he'
na- kyaay' jee' ja-, ñe- bih'
he- ma-lā-hii- dsaah' dsa-

he', mah' ga-siiyh':

—¿Che' hnooh- jä' kyah'? —
ga-jäh' Jesús siiyh'.

7 —Sa- chaa- ni- jaa- hi-
taah- jnä' cha'jmii- na-
wa'ra- ga-kah' ga-gwēh'. Jää'

ga' jñah' taah- hñii', ja-ga' lloo~ jnä' -ga-jäh' dsa-dsaah' he' siiyh'.

8 —Noo- jee' kyaah' na-, kii' jii' kyah' mah' ngé' -ga-jäh' Jesús siiyh'.

9 Lã-cha' ja- ga-jä' kiyh' mah' ga-kooy' jii' kiyh', ngaayh'. Jmii' ja- ma' la' jmii' he- teeh- dsa- dsé'. 10 He- ja- ga-jäh' dsa-ta' judiu siiyh' hi- ga-jä' kih' he':

—Jmii' he- teeh- dsa- dsé' ba' na', sa- cha- jwé' koo' jii' kyah' -ga-jäh'.

11 —Hi- ma-mi-hlää' jnä', hi- he' ma-siih' jnä': "Kii' jii' kyah' mah' ngé'" -ga-jäh' hi- ma-dsaah' he'.

12 —¿Hii- na-, hi- ma-siih' hne-: "Kii' jii' kyah' mah' ngé'"? -ga-jäh' dsa-ta' he'.

13 Pero dsa-nñuh- he', sa- ga-lã-kyuuy- hii- he' hi- ga-mi-hlääy', jëeh' Jesús ga-ääh' go-te- jee' kih' jwëë' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-.

14 Ma-ngëë' he- ja-, ga-jee' Jesús dsa- he' ka-läh' jee' chih' gwah' ja- mah' ga-siiyh':

—Jëë' da', na' he- ma-jä' kyah', mo-to- jmee- ga-dso'kye-, mah' sa- jä- he- hñiih' ga' nē' kyah' -ga-jäh' Jesús siiyh'.

15 Ja-ga' ngooy' na' jmeeyh' juu' kih' dsa-ta' judiu, na' chiiyh':

—Jesús ba' he' hi- ga-mi-hlää' jnä' -ga-jäh'.

16 Kih' he- ja- ba' ja-, ma' hnooh- dsa-ta' he' ha- lä- jwé' jee' ma' jngëëyh' Jesús,

jëeh' ma' mi-hlääy' wa' hi- cha- hi- jmii' he- teeh- dsa- dsé'. 17 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Tää' kyaan-, jmee- ta' lä-jiih' na', hi- ja-ba' lä-ja- jmee- jnä' ka-läh'.

18 He- ja- cha-ga'miih- ma' hnooh- dsa-ta' he' ha- lä- jee' ma' jngëëyh' Jesús. Ja- ma' la- kih' he- sa- ma' hooy- jmii' he- teeh- dsa- dsé', lä-kye- kih' he- ma' jäh': "Dio lãä' Tää' kyaan-," ma' jmäy- hñiiy' kwee- kyaah' Dio.

Jesús jmee- cha- dsa- tää'

19 Koo- ka-läh' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-siiyh':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn- hnäh'. Joo' Dio sa- le' jmee' ni- miih- jee' tëëy- hñiiy'. He- jëëy- jmee- Jmiiy-, he- ja- ba' jmeey'. Lä-jë- he- jmee- Tää', ja-ba' lä-ja- kwee- go-te' jmee- Jooy' ka-läh'. 20 Hnää' ba' Tää' Joo', hi- mi-jnääy- kiyh' lä-jë- he- jmeey'. Pero cha-ga'miih- he- jah-gaa- lä-koh' ga' he- jmeey' la-, mi-jnääy- kih' Jooy' ta- cha-né', lä-jiih' lä-dsaa- hoh' hnäh'. 21 Ja-ba' lä-kooy- mi-jiih' Tää' hi- ma-na-juu', mah' jmeey' chaay- ka-läh', ja-ba' lä-ja- Jooy' jmeey' cha- lä- jah' hi- hnääy'. 22 Sa- lla' Tää' ta' kih' ni- jaa-, ga-tooyh- goo- Jooy' ba' mah' llay' ta' kih' lä-jëë-. 23 Mah' lä-ja- lä-jëë- dsa- jmee' juuh- kih' Joo' Dio lä-kooy- jmeey' juuh- kih' Tää'. Hi- sa- jmee-

juaḥ⁻ kih¹ Jooy^ʹ, sa⁻ jmeey⁻
juaḥ⁻ kih¹ Tää⁻ hi⁻ ga⁻ cheey¹.

24 Ma⁻ra⁻ ju'dsoo^ʹ jwëehn[~]
hnäh^ʹ, hi⁻ nuu⁻ juu¹ kin⁻
hi⁻ jmeey⁻ dsoo^ʹ dsëy¹ kih¹
hi⁻ ga⁻ chee¹ jnä^ʹ, chaay⁻
tää⁻ ba¹. Sa⁻ jä⁻ dso'jwii^ʹ në⁻
kiyh¹. Lla⁻ he⁻ ma⁻juuy¹,
ma⁻tëeyh¹ jee^ʹ chaay⁻ tää⁻.

25 Ma⁻ra⁻ ju'dsoo^ʹ jwëehn[~]
hnäh^ʹ. Jä⁻ koo⁻ hor[~], hi⁻ hor[~]
ja⁻ la¹ na¹. Ma⁻të⁻ jee^ʹ nuu¹
lä⁻jëe⁻ hi⁻ na⁻juu¹ juu¹ kih¹
Jooy^ʹ Dio. Hi⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ nuu¹
kiyh¹, mo⁻so⁻ juuy¹. 26 Jëeh^ʹ,
Tää⁻, kih¹ hñii^ʹ bih¹ na⁻jiih⁻.

Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻kway^ʹ jwë¹
he⁻ na⁻jiih⁻ kih¹ hñii^ʹ Jooy^ʹ
ka⁻läh^ʹ. 27 Hi⁻ ga⁻hñaa¹
llay¹ ta¹ kih¹ dsa⁻, lä⁻llu¹ he⁻
laay¹ Hi⁻ga⁻lëe⁻ngo¹. 28 Ta⁻
jmeey⁻ dsa⁻ hoh^ʹ hnäh^ʹ he⁻
jwahn⁻ la⁻. Jä⁻ koo⁻ hor[~]
nuu¹ lä⁻jëe⁻ hi⁻ tääh^ʹ to⁻høø⁻
tëen⁻ kiyh¹. 29 Hi⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻
ga⁻jmeey⁻ he⁻ llu¹, lä⁻jiiyh¹
mah¹ tëey¹ jee^ʹ chaay⁻ tää⁻.
Hi⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ ga⁻jmeey⁻ he⁻
hñiih¹, lä⁻jiiyh¹ mah¹ dsa⁻näay¹
kyaah¹ dso'jwii^ʹ ba¹.

*Cha⁻ba⁻ he⁻ jmeey⁻ ju'dsoo^ʹ
kih¹ Jooy^ʹ Dio*

30 Ni⁻ miih⁻ sa⁻ le^ʹ jmeen⁻
jee^ʹ tëen⁻ hñiin⁻. Lä⁻koo⁻
te¹ man⁻ kih¹ Tää⁻ kyaan⁻,
ko⁻ja⁻ ba⁻ te¹ llan⁻ ta¹ kih¹
dsa⁻. Hi⁻ kyaah¹ ju'dsoo^ʹ
jma¹ ba⁻ llan⁻ ta¹, jëeh^ʹ sa⁻
hnoohn⁻ he⁻ hnoon¹ hñiin⁻.
Hnoohn⁻ he⁻ hnoø¹ Tää⁻ hi⁻
ga⁻chee¹ jnä^ʹ ba¹. 31 Cher¹ mah¹
hñiin⁻ ba⁻ jmeen⁻ ju'dsoo^ʹ
kin⁻, sa⁻ jmää¹ ju'dsoo^ʹ kin⁻
lä⁻ja⁻. 32 Cha⁻ ga⁻ jñah^ʹ

hi⁻ jmeey⁻ ju'dsoo^ʹ kin⁻. Jnä^ʹ
man⁻, ju'dsoo^ʹ he⁻ jmeey⁻
kin⁻, la⁻ dsoo^ʹ. 33 Ga⁻cheeh⁻
hnäh^ʹ dsa⁻ hi⁻ na⁻ngii^ʹ juu¹
kih¹ Jwaa⁻, hi⁻ lä⁻jëe⁻ he⁻
ga⁻jäyh^ʹ ja⁻, la⁻ ju'dsoo^ʹ. 34 Sa⁻
jmeey⁻ bii¹ ki⁻ jnä^ʹ ju'dsoo^ʹ
kih¹ dsa⁻. He⁻ llu¹ kyah¹
hnäh^ʹ ba⁻ ja⁻, he⁻ ga⁻jmeey⁻
Jwaa⁻ ju'dsoo^ʹ kin⁻, mah¹
lä⁻ja⁻ lääh^ʹ hnäh^ʹ. 35 Hi⁻
he⁻ ma⁻ laa⁻ lä⁻koo⁻ wa⁻je⁻
he⁻ na⁻hih[~] mah¹ ma⁻ kwa⁻
jmëe⁻. Hi⁻ ga⁻lä⁻ cha⁻ hnäh^ʹ
llu¹ miih⁻ jmi⁻ kyaah¹ juu¹ he⁻
ga⁻kway^ʹ ja⁻. 36 Pero cha⁻
ga⁻ jyoh^ʹ he⁻ jmeey⁻ ju'dsoo^ʹ
kin⁻ he⁻ juaḥ⁻ ga⁻ lä⁻koh^ʹ ga⁻
ju'dsoo^ʹ he⁻ ga⁻jmeey⁻ Jwaa⁻.
Lä⁻jëe⁻ ta¹ he⁻ ga⁻kwëeh⁻ Dio
jñä^ʹ mah¹ mi⁻ten⁻, ja⁻ba⁻
ta¹ he⁻ jmeen⁻ la⁻, jmeey⁻
ju'dsoo^ʹ kin⁻, Tää⁻ ba⁻ he⁻
hi⁻ ga⁻chee¹ jnä^ʹ. 37 Hi⁻ Tää⁻
hi⁻ ga⁻chee¹ jnä^ʹ, ga⁻jmeey⁻
ju'dsoo^ʹ kin⁻ ka⁻läh^ʹ. Ni⁻
koo⁻ hä⁻ sa⁻ ga⁻nuaḥ⁻ hnäh^ʹ
lä⁻ ma⁻ ga⁻hlëeyh^ʹ, ni⁻ lä⁻ja⁻
sa⁻ ga⁻jëeh⁻ hñiih^ʹ. 38 Hi⁻
ni⁻ sa⁻ ga⁻jä⁻ juu¹ kiyh¹ neh⁻
tuh⁻hoh^ʹ hnäh^ʹ, kih¹ he⁻
sa⁻ heeh^ʹ hnäh^ʹ kih¹ hi⁻
ga⁻cheey¹. 39 Ja⁻ hëh⁻ da⁻
hnäh^ʹ kwee⁻ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻
juu¹ kih¹ Dio. Jëeh^ʹ, laah^ʹ
hnäh^ʹ kyaah¹ juu¹ na⁻ chaah⁻
hnäh^ʹ tää⁻. Ja⁻ba⁻ juu¹ na⁻
jmeey⁻ ju'dsoo^ʹ kin⁻ ka⁻läh^ʹ.
40 Ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ hnooh⁻ hnäh^ʹ
juu¹ kin⁻ mah¹ jmeen⁻ cha⁻
hnäh^ʹ tää⁻.

41 Ja⁻ he⁻ hnoon¹ mah¹
leen^ʹ jøøh¹ cha⁻në⁻ dsa⁻.
42 Jnä^ʹ kyuu⁻ hnäh^ʹ, man⁻

kwee⁻ sa⁻ hnaah⁻ hnäh[✓] Dio.
 43 Jnä¹ ma⁻ jan⁻ kyaah[✓] mada[✓]
 kih¹ Täa[✓], mah¹ hnäh[✓] sa⁻ heeh[✓]
 jnä[✓]. Pero wa⁻ ra⁻ ja¹ jñah[✓]
 lä⁻ hyoh⁻ dsëy¹ hñiiy[✓], täa[✓]
 sa⁻ tääh[✓] hnäh[✓] jmeeh⁻ he¹
 kih¹ hi⁻ he[✓]. 44 Ha⁻ lä⁻ ja⁻
 lä⁻ dsoo[✓] hoh[✓] hnäh[✓], jëeh[✓]
 hnooh[✓] hnäh[✓] ha⁻ lä⁻ jee[✓]
 leeh[✓] hnäh[✓] kaah[✓] cha⁻ né[✓]
 dsa⁻ kyaah[✓] hnäh[✓] hi⁻ sa⁻
 hnooh[✓] hnäh[✓] mah¹ leeh[✓]
 hnäh[✓] kaah[✓] cha⁻ né[✓] Dio. 45 Tä⁻
 jmee⁻ hnäh[✓] hñdsë⁻ jnä[✓]
 hnëen⁻ hnäh[✓] cha⁻ né[✓] Täa[✓]
 kyaan⁻. Moisé, hi⁻ kyeh[✓]
 hnäh[✓] o⁻ jòh⁻ dsë⁻ kih¹, hi⁻ he[✓]
 ba[✓] hnëe⁻ hnäh[✓]. 46 Wa⁻ ra⁻
 jäh[✓] kih¹ jmeeh⁻ hnäh[✓] dsoo[✓]
 hoh[✓] he⁻ ga⁻ jäh[✓] Moisé, lä⁻ ja⁻
 jmeeh⁻ hnäh[✓] dsoo[✓] hoh[✓]
 juu¹ kin⁻ ka⁻ läh[✓]. Jëeh[✓], he⁻
 ga⁻ sïy[✓] ja⁻, hlëeh⁻ kin⁻ ba[✓] ja⁻.
 47 Pero cher⁻ mah¹ sa⁻ jmeeh⁻
 hnäh[✓] dsoo[✓] hoh[✓] he⁻ ga⁻ sïy[✓]
 ja⁻, ha⁻ ba[✓] lä⁻ ja⁻ lä⁻ dsoo[✓]
 hoh[✓] hnäh[✓] juu¹ kin⁻.

6

*Ga⁻ ääh⁻ Jesús hña[✓] mil
 dsa⁻ ñññh⁻
 (Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44;
 Lc. 9:10-17)*

1 Ma⁻ ngëe[✓] he⁻ ja⁻, ngoo¹
 Jesús ta⁻ hngaah⁻ ko⁻ taa⁻
 jmi⁻ jññh⁻ he⁻ hla⁻ hwa¹
 Galilea, ja⁻ ba[✓] he⁻ jäh[✓]
 kih¹ Tiberia. 2 Jwëe[✓] dsa⁻
 ma[✓] cha⁻ kaah⁻ kiyh¹, kih¹
 he⁻ ma[✓] jëe[✓] lä⁻ jë⁻ he⁻
 juh⁻ gaa⁻ he⁻ ma[✓] jmeey⁻
 lä⁻ ko⁻ hä[✓] ma[✓] mi⁻ hläy[✓] hi⁻
 dsaah[✓]. 3 Ja⁻ ga⁻ ga⁻ wi⁻ Jesús
 ta⁻ jee[✓] chih¹ ko⁻ lle⁻ koh[✓]
 mah¹ jee[✓] ja⁻ ga⁻ tooh⁻ jnääh¹

discípulo kyaayh[✓]. 4 Jmi[✓]
 ja⁻ ma⁻ ya⁻ jäh⁻ të¹ jmi[✓] he⁻
 kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego
 mäh¹. 5 Ma[✓] ga⁻ jëe[✓] Jesús jwëe[✓]
 jwërte dsa⁻ hi⁻ ya⁻ nää¹ mah¹
 ga⁻ sïyh⁻ Felipe:

—¿Ha⁻ ba⁻ dsa⁻ nøøn¹ dsa⁻ län⁻
 miih⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ la⁻?

6 Pero he⁻ ga⁻ jäh[✓] lä⁻ ja⁻,
 he⁻ ma[✓] hnøoy¹ ma[✓] jëe[✓] hee⁻
 ja⁻ ma[✓] jäh⁻ Felipe. Jëeh[✓]
 kyññh⁻ bih¹ ha⁻ lä⁻ jmeey¹.
 7 Mah¹ ga⁻ jäh[✓] Felipe:

—Sa⁻ lee⁻ to¹ hña⁻ loo[✓] jmi[✓]
 ta[✓] he⁻ kyaah[✓] län[✓] he⁻ ñññh⁻
 mah¹ tëe[✓] lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ ma⁻
 miih⁻.

8 Mah¹ ga⁻ jäh[✓] jaa⁻ discípulo
 kyaay¹, Andre[✓] øøh⁻ Simón
 Pee[✓]:

9 —Jee[✓] la⁻ hää[✓] jaa⁻ chih⁻
 hi⁻ kye⁻ hña[✓] he⁻ ñññh⁻ he⁻
 na⁻ la⁻ kyaah[✓] cebada, kyaah[✓]
 uu¹ hmooh⁻ mäh¹. Pero ha⁻
 lee⁻ he⁻ oo⁻ kih¹ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻
 hi⁻ tääh⁻ na⁻ —ga⁻ jäh[✓].

10 —Chiih[✓] lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ na⁻,
 wa[✓] dsa⁻ taayh⁻ wa[✓] gyay⁻
 hwa¹ —ga⁻ jäh[✓] Jesús.

Jee[✓] ga⁻ taayh⁻ ja⁻, ma[✓]
 cha⁻ cha⁻ miih⁻ nuu⁻. Kih¹
 lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ taah⁻
 jee[✓] ja⁻, ma⁻ la⁻ dsa⁻ ñññh⁻
 ma[✓] tee¹ ko⁻ hña[✓] mil.
 11 Ga⁻ ka¹ Jesús he⁻ ñññh⁻ ja⁻,
 ga⁻ kway[✓] ti⁻ hmaah[✓] kih¹ Dio.
 Ma⁻ la⁻ ma⁻ kway[✓] ti⁻ hmaah[✓],
 ga⁻ jmeey[✓] jwi[✓] he⁻ ñññh⁻ ja⁻
 mah¹ ga⁻ kwëe[✓]yh¹ discípulo.
 Hi⁻ ja⁻ ba[✓] lä⁻ ja⁻ ga⁻ jmee[✓]
 discípulo kyaah[✓] hi⁻ ma[✓]
 tääh⁻ hwa¹. Hi⁻ ja⁻ ba[✓] lä⁻ ja⁻
 ga⁻ jmeey[✓] kih¹ hmooh⁻ mäh¹
 he[✓], ga⁻ kwëe[✓]yh¹ dsa⁻ ha⁻
 ko⁻ jiih[✓] ma[✓] hnøø¹ lä⁻ jaa⁻

lä⁺jaay⁻. ¹² Ma⁻la⁺ ma⁻këë⁺
lä⁺jëë⁻ dsa⁻, ga⁻jmeë⁺ Jesús
mada⁻kyaa⁺ jnääh⁺ discípulo:

—Juu^h hnäh⁺ lä⁺jë⁻ jwí⁺ he⁻
ma⁻chaa[~] na⁻ mah⁺ sa⁺ hee⁻.

¹³ Ma⁻la⁺ ma⁻juu^h lä⁺jë⁻
jwí⁺ he⁻ ga⁻chaa⁺ ja⁻, ga⁻kah⁺
gya⁻to⁺ sa⁻miih⁻ jwí⁺ kih⁺
hña⁺ he⁻ñiih⁻ he⁻ ma⁻ na⁻la⁻
kyaa^h cebada. ¹⁴ Ma⁻
ga⁻jëë⁺ dsa⁻ he⁻, he⁻ juh⁻gaa⁻
he⁻ ga⁻jmeë⁺ Jesús jee⁺ ja⁻,
ga⁻jäyh⁺:

—Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo⁺, hi⁻ na⁻
he⁺ hi⁺ dsa⁻ hi⁻ ngëë[~] juu⁺
kih⁺ Dio hi⁻ ga⁻jäh⁺ dsa⁻ kih⁺
jä⁺ jmi⁻gyuu[~] la⁻.

¹⁵ Pero ma⁻liih⁻ ba⁺ Jesús,
he⁻ hnøø⁺ dsa⁻ lä⁻bii⁺ lä⁻jaa⁺
ma⁺ tëëy⁻ mah⁺ ma⁺ jmääy⁺ rey
kyaa⁺, he⁻ ja⁻ koo⁻ ka⁻läh⁺
ga⁻wiiy⁺ ta⁺ lle⁻koh⁺ ja⁻ mah⁺
ga⁻jäy⁺ hñiiy⁺.

Ga⁻ngë⁺ Jesús në⁻ jmii⁻

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Ma⁺ ga⁻nuu⁻ jmii⁺ ja⁻,
ma⁻la⁺ jnääh⁺ discípulo ba⁺
ga⁻jñaä⁺ jnääh⁺ ta⁺ cha⁺hoo⁺
jmi⁻juu^h ja⁻. ¹⁷ Ga⁻tooh⁺
jnääh⁺ neh⁻ na⁻moo⁺ mah⁺
ga⁻nøø⁺ jnääh⁺ haa⁺ jnääh⁺
jmi⁻juu^h ja⁻, ta⁺ hngaah⁺
jee⁺ chee⁻ Capernaum.
Ma⁻na⁻hoo⁻ go⁻te⁺ hor[~] ja⁻
ni⁻ sa⁺ ga⁻ ma⁻jah[~] Jesús.
¹⁸ Pero ja⁺ koo⁻ lle⁺ tä⁺,
lä⁻jiih⁺ ga⁻løø⁺ hlüh⁺ jmii⁻.
¹⁹ Ma⁻lä⁻øøy⁺ koo⁻ hña⁺ jñii⁺
kilómetro në⁻ jmii⁻, ma⁺ ga⁻jëë⁺
jnääh⁺ Jesús ja⁺ ya⁺ jäyh⁺ kih⁺
na⁻moo⁺, ngëy⁻ në⁻ jmii⁻, mah⁺
ga⁻lä⁻gah⁺ jnääh⁺. ²⁰ Pero
ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺ jnääh⁺:

—Jnä⁺ ba⁺ la⁻, ta⁺ wa⁺ gah⁺
hnäh⁺.

²¹ Jä⁻ga⁺ ga⁻heeh⁺ jnääh⁺
lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsë⁻ jnääh⁺
neh⁻ na⁻moo⁺ ja⁻, hi⁻ chah⁺
ba⁺ ga⁻tëë⁺ jnääh⁺ hwa⁺ jee⁺
ga⁻nøø⁺ jnääh⁺ ja⁻.

Jwëë⁺ dsa⁻ ga⁻hnaah⁻ Jesús

²² Ma⁺ ga⁻jnä⁺ jyoh⁺ jmii⁻,
dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ ta⁺ hngaah⁺
jee⁺ ga⁻hwëë⁻ jnääh⁺ ja⁻,
ga⁻lä⁻liih⁻, ma⁻la⁺ jnääh⁺
discípulo ba⁺ ga⁻tooh⁺ jnääh⁺
neh⁻ koo⁻ ba⁺ na⁻moo⁺ he⁻
ma⁺ hii⁺ jee⁺ ja⁻. ²³ Ta⁻ko⁻jiih⁺
ja⁻ ga⁻lloo⁺ jyoh⁺ ga⁺ na⁻moo⁺
he⁻ ga⁻hwëë⁻ ta⁺ jee⁺ jwii⁻
Tiberia, ja⁻ba⁺ koo⁺ jee⁺
ga⁻taah⁺ hña⁺ mil dsa⁻ hi⁻
ga⁻kuh⁻ jee⁺ ja⁻, jee⁺ ga⁻kwa⁺
Jesús ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio.
²⁴ Ma⁺ ga⁻jëë⁺ dsa⁻, mo⁻so⁻
chaa⁻ Jesús ni⁻ discípulo
kyaa⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁻taayh⁺ neh⁻
na⁻moo⁺ he⁻ ma⁺ hii⁺ jee⁺ ja⁻,
ga⁻näy⁺ ga⁻hnäy⁺ Jesús ta⁺
jee⁺ jwii⁻ Capernaum.

*Hñii⁺ Jesús laa⁺ he⁻ñiih⁻ he⁻
jmeë⁻ chaa⁻ dsa⁻*

²⁵ Ma⁺ ga⁻lla⁻näy⁺ ta⁺ hn-
gaah⁺ ja⁻, ga⁻jnääy⁺ Jesús
mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Ta⁻jwoh⁺, ¿hee⁻ ba⁺ hor⁻
ma⁻ñeh⁺ hne⁻?

²⁶ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:
—Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo⁺ jwëëhn⁻
hnäh⁺, ma⁻ya⁻nääh⁺ hnäh⁺
hnaah⁺ jnä⁺, ja⁻ kih⁺ he⁻
ga⁻jëëh⁺ hnäh⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻
he⁻ ga⁻jmeen⁺. Hnaah⁺ hnäh⁺
jnä⁺ kih⁺ he⁻ ga⁻kuh⁺ hnäh⁺
lä⁻jiih⁺ ga⁻këë⁺ hnäh⁺ ba⁺ ja⁻.
²⁷ Ta⁻ wa⁺ hee⁺ hoh⁺ hnäh⁺
kih⁺ ma⁺ he⁻ dsa⁻lla⁻. Wa⁺

heē' hoh' hnäh' kih' ma' he-
sa' lla', he' jmee' chaa- dsa-
tää'. He' la- na- ma' he- kwa-
Hi- ga- lëē' ngo' la-. Jëeh', Tää'
hi- laa' Dio, ga- hñaay' jnä'
kih' he- la-.

²⁸ Mah' ga- ngü' dsa- he'
juu' kiyh':

—¿Hee- na- ga- tēē' jnääh'
jmeen' mah' jmee' jnääh' lä-
hnøø' Dio? —ga- jah' dsa- he'.

²⁹ —He- la- ba' hnøø' Dio
jmeeh' hnäh', he- jmeeh'
hnäh' dsoo' hoh' kih' hi-
ga- cheey' —ga- jah' Jesús
siyh'.

³⁰ —¿Hee- koo- he-
juh- gaa- heeh' jnääh', mah'
jēē' jnääh', ja- ga' jmee'
jnääh' dsoo' dsē- jnääh'
kyah'? ¿Ha- lä' la' he-
jmeeh' mah' jēē' jnääh'?

³¹ Dsa- ma- gyuh- kyaa' jnääh'
' ga- kuyh- maná jee' la' hwa'
kii- ja-, lä- koo- na- sii- juu'
kih' Dio: “He' ñiih' he- ja'
gyuuh' ba' ja-, ga- kwëeh' dsih'
mah' ga- kuyh-” —ga- jah' dsa-
siyh'.

³² —Ma- ra- ju' dsoo'
jwëēhn- hnäh', ja- he' Moisé
hi- ga- kwa' he' ñiih' he- ja'
gyuuh'. Tää' kyaan- ba' he' hi-
kwëeh- hnäh' ma- ra- he' ñiih'
he- gwa' gyuuh'. ³³ Jëeh'
he' ñiih' he- kwa' Dio, hi- he'
he' hi- ga- jñaä' gyuuh', hi-
jmeē- chaa- dsa- jmi- gyuuh-
—ga- jah' Jesús ga- siyh'.

³⁴ —Kwëeh- jnääh' tää'
he' ñiih' ja-, Dsa- jøøh' kyaan-
—ga- jah' dsa- he' siyh'.

³⁵ Mah' ga- jah' Jesús siyh':
—Jnä' he' laan' he' ñiih' he-
jmeē- chaa- dsa-. Hi- jmeē'

ko- jøøh' kyaah' jnä', jih' koh'
sa- ja- lä- kyoyh-. Lä- ja-,
hi- jmeē- dsoo' dsē' kin',
sa- ja- lä- kii- dsēy' jih' koh'
jih' lih'. ³⁶ Pero jwëēhn- hnäh'
ka- läh' lä- koo- ma- jwëēhn'
hnäh' jää', ma- ke- ma- jëēh-
hnäh' jnä', sa- ma- jmeeh'
hnäh' dsoo' hoh' hnäh' kin'.

³⁷ Ga- lä- jëē- dsa- hi- taah-
Tää' goon-, hi- he' go- nää'
kin-. Hi- lä- jëē- hi- go- nää'
kin-, sa- beē- jnih'. ³⁸ Jëeh',
sa- ga- jñaan' gyuuh' mah'
jmeen- lä- hnoon' hñiin-.
Ga- jñaan' mah' jmeen- lä-
hnøø' hi- ga- chee' jnä' ba'.
³⁹ Tää' hi- ga- chee' jnä'
hyoh- dsēy' lä- la- ba'. Sa-
hnøøy' dsa- hëē' ki- jnä' ni-
jaa- hi- ga- taayh- goon-
mah' ga- lä- jëē- ba' hi- he'
mi- jiihn- wa- ra- ga- tē' jee'
llaa- jmi- gyuuh'. ⁴⁰ Hi-

ga- chee' jnä' hyoh- dsēy'
lä- la-. Lä- jëē- hi- go- nää'
kih' Jooy' mah' jmeē' dsoo'
dsē' kiyh', hi- he' ba' jmeey'
chaa- tää'. Mah' jnä' ba'
mi- jiih' jnih' wa- ra- ga- tē' jee'
llaa- jmi- gyuuh- —ga- jah' Jesús
sih- dsa- he'.

⁴¹ He- ja- ga- løø' dsa- judiu
he' cha- hääy- hlëeyh- wñ'
kih' Jesús, kih' he- ma' jäyh',
laay' he' ñiih' he- ga- jyoo'
gyuuh'. ⁴² Lä- la- ga- jäyh':

—¿Ja' he' hi- na- joo' José?
Kyuu- ba' jne' cho' jmiy-.
¿Ha- lä- ja- he- jäyh', ga- jñaay'
gyuuh'?

⁴³ Mah' ga- jah' Jesús siyh-
ka- läh':

—Tu¹ hnäh¹ he⁻ cha⁻hääh⁻ jnä¹.⁴⁴ Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ le¹ jä⁻ kih¹ hñi¹ kyaah¹ jnä¹ cher¹ mah¹ Tää⁻ hi⁻ ga⁻chee¹ jnä¹ sa⁻ ga⁻taayh⁻ goon⁻. Mah¹ jnä¹ ba¹ mi¹ jiih¹ jnih¹ wa⁻ra⁻ ga⁻tē¹ jee¹ llaa⁻ jmi⁻gyuu⁻.⁴⁵ Lā⁻la⁻ na⁻sii⁻ koo^h ko⁻llaa⁻ hi⁻ ma⁻ ngēē⁻ juu¹ kih¹ Dio llo¹ joo¹: “Dio ba¹ mi⁻tēē⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻.” Lā⁻ja⁻, lä⁻jēē⁻ hi⁻ ga⁻nuu¹ hi⁻ ga⁻lä⁻tēēy¹ kih¹ Tää⁻, ya⁻näay¹ kyaah¹ jnä¹.

⁴⁶ Sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻jēē⁻ Tää⁻. Ma⁻la⁻ hi⁻ ja¹ jee¹ gya¹ Dio ba¹, hi⁻ he¹ ba¹ ma⁻jēē⁻ Tää⁻.⁴⁷ Ma⁻ra⁻ ju¹ dsoo¹ jwēēhn⁻ hnäh¹, hi⁻ jmee⁻ dsoo¹ dsē¹ kin⁻, hi⁻ he¹ ba¹ chaa⁻ täā⁻.⁴⁸ Jnä¹ he¹ laan¹ he¹ñi¹ he⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻.⁴⁹ Dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁻ ga⁻kuyh⁻ maná jee¹ la¹ hwa¹ kii⁻ ja⁻, pero ga⁻juuy¹.⁵⁰ Pero hi⁻ la⁻ he¹ he¹ñi¹ he⁻ ga⁻jyoo¹ gyuu¹ mah¹ lä⁻jēē⁻ hi⁻ ga⁻kuh⁻ kiyh¹ mo⁻so⁻ juuy¹.⁵¹ Jnä¹ he¹ laan¹ he¹ñi¹ jiih¹ he⁻ ga⁻jyoo¹ gyuu¹. Hi⁻ kuh⁻ kih¹ he¹ñi¹ la⁻, chaa⁻ täā⁻ ba¹. He¹ñi¹ he⁻ kwa⁻ jnä¹, la¹ ngo¹ kin⁻. He⁻ ja⁻ kwan⁻ mah¹ lä⁻ja⁻ jmee¹ chaa⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ —ga⁻jäh¹ Jesús siyh¹.

⁵² He⁻ja⁻ dsa⁻ judiu he¹ ga⁻ti⁻ ga⁻chooy¹ juu¹ kyaah¹ ooyh⁻:

—¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ kwa¹ dsa⁻ na⁻ ngo¹ kih¹ mah¹ kih¹? — ga⁻jäyh¹.

⁵³ Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siyh¹:

—Ma⁻ra⁻ ju¹ dsoo¹ jwēēhn⁻ hnäh¹, cher¹ mah¹ sa⁻ ga⁻kuh¹

hnäh¹ ngo¹ kih¹ Hi⁻ ga⁻lēē⁻ ngo¹ la⁻, hi⁻ sa⁻ huh¹ hnäh¹ jma⁻ kiyh¹ ka⁻läh¹, sa⁻ tēēh¹ hnäh¹ jee¹ jmee¹ chaa⁻ hnäh¹ täā⁻.⁵⁴ Hi⁻ kuh⁻ ngo¹ kin⁻ mah¹ hiyh¹ jma⁻ kin⁻ ka⁻läh¹, chaa⁻ täā⁻ ba¹. Hi⁻ jnä¹ mi¹ jiih¹ jnih¹ wa⁻ra⁻ ga⁻tē¹ jee¹ llaa⁻ jmi⁻gyuu⁻.⁵⁵ Jēēh¹ ngo¹ kin⁻, koo⁻ he⁻ la⁻ ba¹ ma¹ he⁻ jmee¹ chaa⁻ dsa⁻, lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹ kih¹ hi⁻ hi¹ jma⁻ kin⁻, koo⁻ he⁻ la⁻ ba¹ jmee¹ chaa⁻.⁵⁶ Hi⁻ kuh⁻ ngo¹ kin⁻ mah¹ hiyh¹ jma⁻ kin⁻ jäy¹ koo⁻ hwēh⁻ kyaah¹ jnä¹ hi⁻ jnä¹ jän⁻ kyaayh¹ ka⁻läh¹.⁵⁷ Tää⁻ hi⁻ na¹ jiih⁻ ga⁻chee¹ jnä¹, hi⁻ jnä¹ chaa⁻ ta⁻la⁻ kih¹ Tää⁻. Ja⁻ ba¹ lä⁻ja⁻, hi⁻ kuh⁻ ki⁻ jnä¹, ta⁻la⁻ ki⁻ jnä¹ ba¹ chaa⁻.⁵⁸ He⁻ la⁻ ja⁻, he¹ñi¹ he⁻ ga⁻jyoo¹ gyuu¹. Sa⁻ la¹ lä⁻ la¹ maná he⁻ ga⁻kuh⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁻ hi⁻ ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻juu¹ bih¹. Pero hi⁻ kuh⁻ he¹ñi¹ la⁻, chaa⁻ täā⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ joh¹ jmi¹ cha⁻ ba¹ —ga⁻jäh¹ Jesús siih⁻ dsa⁻ he¹.

⁵⁹ Lä⁻jē⁻ juu¹ la⁻ ga⁻kwa¹ Jesús neh⁻ gwah⁻ mäh⁻ kih¹ dsa⁻ judiu jee¹ jwii⁻ Capernaum.

Kyaah¹ juu¹ la⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻ täā⁻

⁶⁰ Lā⁻ ma¹ ga⁻nuuy¹ juu¹ ja⁻, jwēē¹ discípulo kyaay¹ ga⁻jäh¹:

—Jwēēh¹ la¹ juu¹ na⁻. ¿Hi⁻ ga⁻mo⁻ ti¹ dsē¹ nuu¹ juu¹ na⁻?

⁶¹ Ñé¹ ba¹ Jesús he⁻ ma¹ täayh¹ ma¹ cha⁻ ma¹ häay⁻ kwaat⁻ kih¹ juu¹ he⁻ ga⁻hlēēyh¹ ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Jesús siyh¹:

—¿Che' ma-toh' wii' kyah' hnäh' juu' kin'?' 62 Ha-ba' lä' jmeeh' hnäh' ja-, wa'ra- jah' kih' jëeh' hnäh' Hi-ga-lëë' ngo' la- wii' ka-läh' jee' ma' gyay' jää'. 63 Jmi-lle' ba' he- jmee' chaa- dsa-, pero jmi-ngo' sa' cha- he- le' jmee' ni- miih-. Lä-jë- juu' he- ma-jwëeh'n' hnäh', gwa' kih' jmi-lle' ba' na-, hi- lä-ja- jmee' chaa- dsa-. 64 Pero chaa- ko-llaa' hnäh' hi- sa- ma-jmee' dsoo' dsë' kin' - ga-jäh' Jesús.

Jëeh' ma-kyuu' bih' jää' hii- na- hi- sa- lä-dsoo' dsë' kiyh', hi- kyuyy' hii- na- hi- ngëey' kih' dsa'. 65 Mah' ga-jäyh' ka-läh':

—He-ja- ba' na- ma-jwëeh'n' hnäh': "Ni- jaa- sa- le' jä- kih' hñii' ki- jnä' cher'mah' sa- ga-taah- Täa' goon'."

66 Ma-ngëe' ma-jäyh' lä-ja-, jwëe' discípulo kyaay' ga-biiy' kih', mo-so- ga-jmeey' ko-joh' kyaayh'. 67 Ja-ga' ga-siiyh- lä-jëe- gya-tuu' jnääh' discípulo kyaay':

—¿Che' hnooh- hnäh' go'nääh' hnäh' ka-läh' lä-na-?

68 He-ja- ga-jäh' Simón Pee':

—Dsa-jööh' kyaan', hii- ga' na- kih' dsa'nöo' jnääh'. Jaa- hne- ba' kyeh' juu' he- jmee- chaa- dsa- tää' ga-lä-jë- joh' jmi' cha-. 69 Ma-dsoo' ba' dsë- jnääh' kyah', ma-ñe' ba' jnääh' hne- he' Cristo, Joö' Dio jiih- -ga-jäh' Pee' siiyh'.

70 Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—¿Ja' ga-lleeh'n- lä-jëe- gya-tuu' hnäh' mah' jaa- jee' lä-jëe- hnäh' laa' dsa- kyaay' hi-sa-llu'? -ga-jäh' Jesús siiyh'.

71 He- ma' hlëeyh- kih' Juda Iscariote, joö' Simón ba' ja-. Jëeh' Juda he', hi- ga-ngëey' këe- ga', ma' laa' jaa- kih' jee' lä-jëe- gya-tuu' jnääh'.

7

Ööh' Jesús sa' ma' heeh' kiyh'

1 Ma-ngëe' he- ja-, ma' ngë- Jesús hwa' Galilea. Mo-so- ma' hnöoy' ma' ngëey' ta' Judea, jëeh' dsa- judiu ma' hnooyh- ha- lä- jee' ma' jngëeyh'. 2 Ma-ya-jäh- të' jmi' kih' dsa- judiu, he- ma' hiiy- hmih- jee' dsa-taayh' ma' të- jmi'. 3 He-ja- ga-jäh' ööyh' siiyh':

—Gwa- hne- ka-läh' ta' Judea, mah' jëe' discípulo kyaah' hi- tääh' jee' oo- ha- lä- la' he- juh-gaa- he- jmeeh-. 4 Jëeh', jaa- hi- hnöo' mi-jnää' hñii', sa- jmeey' ta' kiyh' jee' na-hmää'. Hne- ma-lööh' jmeeh- lä-jë- he- na-, mi-jnää' hñaa' cha'né' lä-jëe- dsa- jmi-gyuu' - ga-jäh' ööyh' siiyh' Jesús.

5 Jëeh', ni- ga' ööyh' sa' ma' heeh' kiyh'. 6 Ja-ga' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Sa' ga' ma-ja- jmi' kin', pero kyah' hnäh', wa' he- cha- he- jmi' ba' llu' kyah' hnäh'. 7 Dsa- hi- chaa-

jmī-gyuu⁺ la⁻ sa⁺ le⁺ jmeey⁺
na⁻høøyh⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Pero
jnä⁺ na⁻hääyh⁺, kih⁺ he⁻
mi-jnään⁺ he⁻ jmeey⁺ he⁻
hlih⁺. ⁸Go⁻nää⁺ ba⁺ hnäh⁺ jee⁺
tē⁻ jmī⁺ ja⁻. Pero jnä⁺ sa⁺ nīn⁺,
jēeh⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻dsēē⁺ jmī⁺
kin⁺.

⁹Ma⁻ngēē⁺ ma⁻jāyh⁺ lä⁻ja⁻,
ga⁻jāy⁺ ta⁻ Galilea ba⁺.

*Ma' ga⁺tē⁺ jmī⁺ jwī⁻
Jerusalén nēe⁺ Jesús*

¹⁰Ma⁻ngēē⁺ ma⁻nää⁺
øøyh⁺, ngoo⁺ ba⁺ Jesús jee⁺
tē⁻ jmī⁺ ja⁻. Pero sa⁻
ngooy⁺ jnä⁺hä⁺ mah⁺ sa⁺ jēē⁺
dsih⁺. ¹¹Pero dsa⁻ judiu ma⁺
hnaayh⁻ Jesús jee⁺ tē⁻ jmī⁺
ja⁻, ma⁺ jāyh⁺:

—¿Na⁻ hi⁻ he⁺?

¹²Dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺
jmī⁺ ja⁻ ma⁺ hlēeyh⁺ juu⁺ hii⁻,
ma⁺ cha⁻ ma⁺ hääy⁻ Jesús. Ma⁺
jäh⁺ jwēē⁺ dsa⁻:

—Dsa⁻ lluu⁺ ba⁺ he⁺.

Pero jñah⁺ ma⁺ jāh⁺:

—Jah⁺hä⁺, koo⁻ mi⁻gaay⁻
dsa⁻ ba⁺.

¹³Pero ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁺ ma⁺
hlēeh⁺ jnä⁺hä⁺ kih⁺ Jesús, kih⁺
he⁻ ma⁺ gayh⁻ dsa⁻ta⁺.

¹⁴Ma⁻tē⁺ to⁺dsaah⁻ jmī⁺,
ja⁻ga⁺ ngoo⁺ Jesús jee⁺ ma⁺
chih⁺ gwah⁺ mah⁺ ga⁻løøy⁺
hlēeyh⁻ dsa⁻. ¹⁵Peer⁻

ga⁻lä⁻dsaa[~] dsē⁺ dsa⁻ judiu,
mah⁺ ma⁺ jāyh⁺:

—Ha⁻ lä⁻ja⁻ he⁻ kyuu^h
dsa⁻ na⁻ cha⁻ miih⁻ hi⁻ sa⁻
cha⁻ jee⁺ nēey⁺ ga⁺ mi⁻tēey⁻
hñiiy⁺.

¹⁶Mah⁺ ga⁻jēeh⁻ Jesús juu⁺
kih⁺ dsa⁻ he⁺:

—Ja⁻ he⁺ la⁺ kin⁺ nuuh⁻ he⁻
kwan⁺ la⁻, la⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻cheē⁺

jnä⁺ ba⁺. ¹⁷Hi⁻ lä⁺ dsē⁺ jmee⁺
lä⁺ hnøø⁺ Dio, lä⁺kyuu^h ha⁻
lä⁺ la⁺ nuuh⁻ he⁻ kwan⁺ la⁻,
che⁺ he⁻ gwa⁻ kih⁺ Dio, o
che⁺ he⁻ hlēeh⁺ kwaat[~] kin⁺
ba⁺. ¹⁸Hi⁻ hlēeh⁻ kwaat[~] kih⁺
hñii⁺, he⁻ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻
jee⁺ jmääy⁺ hñiiy⁺ jøøh⁺ ba⁺ ja⁻.
Pero hi⁻ hnooh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺
jmääy⁺ jøøh⁺ hi⁻ ga⁻cheē⁺ jnä⁺,
hi⁻ he⁺ ba⁺ hi⁻ hlēeh⁻ ju⁺dsoo⁺.
Ni⁻ miih⁻ sa⁺ hlääy⁻ kyaah⁺
juu⁺ kiyh⁺.

¹⁹¿Ja⁺ ga⁻kwēeh⁺ ba⁺ Moisé
hnäh⁺ ley mah⁺ ni⁻ jaa⁻ hnäh⁺
sa⁺ ga⁻mi⁻teh⁻ hnäh⁺? ¿He⁻la⁺
hnooh⁻ hnäh⁺ jngēeh⁺ jnä⁺?

²⁰He⁻ja⁻ ga⁻hlēeh⁺ jwēē⁺
dsa⁻ he⁺:

—Sa⁺ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻
jngēeh⁺ hne⁻. Hi⁻sa⁻llu⁺ ba⁺
na⁻ hää⁺ tuh⁻hoh⁺.

²¹He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús
siyh⁺:

—Ga⁻lä⁻jēē⁻ ba⁺ hnäh⁺
ga⁻lä⁻dsaa[~] hoh⁺ kih⁺ ga⁻jēeh⁻
hnäh⁺ ga⁻jmeen⁺ koo⁻ he⁻
juh⁻gaa⁻. ²²Dsoo⁺ ba⁺ jāh⁺

jne⁺ Moisé ga⁻lla⁺ nuuh⁻ he⁻
nuuh⁻ jmī⁻ngo⁺ jnä⁺. (Pero ja⁻
he⁺ Moisé hi⁻ ga⁻lla⁺ nuuh⁻
ja⁻, ko⁻ja⁻ ma⁻nøø⁺ kih⁺

dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnä⁺ hi⁻ ma⁺
chaa⁻ jāā⁺ ga⁺ kih⁺ Moisé.)
Mah⁺ tuh⁻ hnäh⁺ jmī⁻ngo⁺
kih⁺ dsa⁻ñnuuh⁻ lä⁻kye⁻ jmī⁺

he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺. ²³Heeh⁺
ba⁺ hnäh⁺ he⁻ nuuh⁻ jmī⁻ngo⁺
kih⁺ gyuu⁻ñnuuh⁻ jmī⁺ he⁻
teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺ mah⁺ mi⁻teh⁻

hnäh⁺ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ ley kih⁺
Moisé. ¿He⁻la⁺ ja⁻ hnee⁻
hnäh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, kih⁺ he⁻
ga⁻mi⁻hlään⁺ jaa⁻ dsa⁻ñnuuh⁻

jmii' he- teeḥ- dsa- dsë'²⁴ Ta- ka- hnäh' kwaat~ kih'¹ dsa- lä-koo- la' huu'dsë- kyah' hnäh', kye- hnäh' kwaat- lä-koo- lle' ju'dsoo' ba' -ga-jäh' Jesús.

Ga-jmeeh' Jesús juu' ha- ta- jay'

²⁵ He-ja- ga-jäh' ko-llaa' dsa- hi- ma' chaa- Jerusalén:
-¿Ja' hi- na- na- hi- hnaah- dsa- mah' jngëëyh'?

²⁶ ¿Ja' hi- he' na- cheh' hlëeh- to-lo' në' lä-jëë- dsa-, hi' sa- chaa- hi- hlëëyh~ ni- miih-? ¿Che' jahn' dsoo' ma-heeh- dsa-ta' he- laay' Cristo?

²⁷ Pero dsa- la-, ñe' ba' jne' ha- chaay-. Hi- wa'ra- ga-të' jee' jä- Cristo, ni- jaa- sa- ñe- ha- ta- jay'.

²⁸ Lä-koo- ma' ga-nuu' Jesús lä-ja-, lä- ma-cheyh' ja- hlëëyh~ dsa- jee' chih' gwah- ja-, ga-hlëëyh' koo- ki-gaa-:

-Jwah' hnäh' kyuuh- jnä', hi' ñeh' hnäh' ha- chaan-. Pero sa- ma-jan~ jee' tēen- hñiin-. Hih' hi- ga-chee' jnä' jmee- ju'dsoo' jmah'. Hi- he' sa- kyuuh- hnäh'. ²⁹ Pero jnä' kyuuh- jnih', jëeh' kih' bih' ya-hëen'. Hi- he' ba' ga-chee' jnä' -ga-jäh' Jesús.

³⁰ He-ja- hnøø' dsa- ma- saayh', pero ni- jaa- sa- ga-tuu- dsë' ma' choo' goo-, jëeh' sa- ga- ma-të' hor~ kiyh'. ³¹ Jwëë' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja- ga-lä-dsoo' dsë' kiyh'.

-Wa'ra- ja' Cristo, ¿che' hi- he' ga' jmee' cha-ga-miih- he- juh-gaa- lä-koh' ga' dsa- la-? -ga-jäh' ko-llaa'.

Ga-lä-hnøø' dsa- fariseo ma'saah' Jesús

³² Lä- ma' ga-nuu' dsa- fariseo he', he- hlëeh- dsa- lä-ja- kiyh', he-ja- ga-jmeey' mada- ko-jøh' kyaah' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- mah' sooh' poo- kyaa' gwah- kiyh'. ³³ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

-Miih- jmii' ga' gyan' kyaah' hnäh', naah' ba' jnä' kih' hi- ga-chee' jnä'. ³⁴ Ja-ga- hnaah' hnäh' jnä', pero mo-so' jnääh- jnä'. Mo-so' le' go'nääh' hnäh' ha- jee' naahn- -ga-jäh' Jesús.

³⁵ Dsa- fariseo he' ga-løø' ngiiy' juu' kih' dsa-kyaayh':

-¿Ha- ta- dsaah' hi- na- mah' mo-so- jnääh- jnih'? ¿Che' dsaayh' lä-kaa- jee' tääh' dsa-goo~ jne' hi- na-saa- na-jñee' jee' kih' dsa- griego mah' dsa-hlëëyh' lä-kye- dsa- griego? ³⁶ ¿Hee- ba' hnøø' jäh' juu' he- ma-hlëëyh' na-: "Ja- ga- hnaah' hnäh' jnä', pero mo-so' jnääh- hnäh' jnä', mo-so' le' go'nääh' hnäh' jee' naahn-?"

Jesús kwa- jmii- he- jmee- chaa- dsa- tää'

³⁷ Hih- ga' ma-ja-, la' jmii' juuh- kyaah' jee' ga-dsaa' jmii' ja-. Ga-noo- Jesús mah' ga-hlëëyh' kyaah' cha-miih- be':

-Cher'mah' chaa- hi- lä-kii- dsë', wa' jay- kyaah' jnä' mah' wa' hiiyh' jmii- he- kwan'. ³⁸ Le' kiyh', lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio, hi-

jmeē dsoo' dsē' kin', lä'koo' jmi' juuh' he' na' jih' hya' neh' tuh' dsēy' —ga' jäh' Jesús.

39 He' ga' jäh' lä' ja' ga' hlēēy' kih' Jmi' lle' Na' jngii' he' hyoh' dsa' hi' jmeē' dsoo' dsē' kiyh'. Jmi' ja' sa' ga' ma' ja' Jmi' lle' Na' jngii', jēē' sa' ga' ma' saah' Jesús gyuu' mah' leey' jøøh'.

Ga' tee' ga' jēē' dsa' kwaat' kih' Jesús

40 Ma' ga' nuu' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja' juu' kih' Jesús, ko' llaa' dsa' he' ma' jäh':

—Ma' ra' ju' dsoo', hi' la' he' hi' ngēē' juu' kih' Dio hi' hi' juu' kih'.

41 Hi' jaa' ma' jäh':

—Hi' he' he' Cristo.

Pero jñah' ma' jäh':

—¿Ha' lä' la' juu' ja', heh' ya' hēē' jaa' dsa' Galilea leē' Cristo? 42 ¿Ja' jäh' juu' kih' Dio, sa' ju' kih' David ba' ya' hēē' hi' laa' Cristo? Hi' ja' ba' jwi' mäh' he' cheē' Belén jee' ma' chaa' David, jee' ja' ba' ya' hēē' Cristo.

43 He' ja' ga' laa' to' nää' dsa' kwaat' kih' Jesús.

44 Ko' llaa' dsa' he' hnøø' ma' saayh' pero ni' jaa' sa' ga' tuu' dsē' ma' choo' goo'.

Sa' ga' heēh' dsa' ta' juu' kih' Jesús

45 Ja' ga' ga' nää' poo' he' jee' ma' tääh' dsa' kaah' kyaa' jmi' dsa' kyaah' dsa' fariseo. Mah' ga' jäh' dsa' kaah' he' siyh':

—¿He' la' sa' ma' teeyh' ta' la'?

46 He' ja' ga' jäh' poo' he' siyh':

—Ni' koo' hä' sa' ma' hlēēh' ni' jaa' dsa' nuuh' lä' koo' hlēēh' dsa' he'.

47 He' ja' ga' jäh' fariseo he' siyh':

—¿Che' lä' kye' hnäh' ma' lä' gah' hnäh' juu' kiyh'?

48 Ni' jaa' jnääh' dsa' ta' ni' dsa' fariseo ma' heēh' jnääh' juu' kiyh'. 49 Lä' jēē' dsa' hi' tääh' na', hi' sa' kyuu' ley, kyaayh' dso' jwi' —ga' jäh' dsa' ta' he'.

50 Nicodemo, hi' ma' laa' dsa' kyaayh', hi' ñee' koo' hä' ta' la' hwē' jee' ma' gya' Jesús, ga' jäh' siyh':

51 —Lä' koo' jäh' ley jnän' sa' le' cheēn' dso' jwi' né' kih' dsa', cher' mah' jää' sa' ga' ma' nuun' kwee' juu' kiyh' mah' lä' ngēē' jne' hee' na' he' ma' jmeey'.

52 Mah' ga' jēēh' dsa' he' juu' kiyh', ga' siyh':

—¿Che' laah' hne' dsa' galileo ka' läh'? Hnøøh' da' kwee' jee' na' si' juu' kih' Dio mah' jēē' da', jih' koh' sa' ma' ya' hēē' ni' jaa' hwa' Galilea hi' ngēē' juu' kih' Dio.

53 Ma' ngēē' he' ja', ga' lä' jēē' ba' ga' nää' ta' kih'.

8

Dsa' mē' hi' ga' jaa' kyaah' dsa' nuuh'

1 Pero Jesús ngoo' ta' lle' koh' he' cheē' Olivo. 2 Ma' ga' jnä' jyoh' jmi', ngooy' ta' jee' chih' gwah'. Hi'

jwëë' dsa- na'nää' jee' ma' cheyh' ja-. Jee' ja- ga'gyay- ga'hleëyh' dsa-. ³ Hor- ja- ya'nää' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' fariseo, ya-jääy' jaa- dsa-më' hi- ga'jaa' kyaah' dsa-nuuh-, mah' ga'cheeyh- jee' to'dsaah' ja-. ⁴ Mah' ga'siiyh' Jesús:

-Ta-jwoh', dsa-më' na- ma-jaa' kyaah' dsa-nuuh-. ⁵ Lã'koo- lle' ley jnän', ga-jmee' Moisé hih- jngëehn' kyaah' kuu' dsa-më' hi- jmee' lä-na-. Ha-gah- hne-, ha- lä-jwah'.

⁶ He- ma' kay- dsë' Jesús ba' ja-, hnøøy' ha- lä- jee' ma' hñiy' kiyh'. Pero Jesús ga'gyay- na-juyh- mah' ga-løøy' siiy- hwa' kyaah' cha'gooy-. ⁷ Pero na- ba' tääyh' chuuy' kyaah' Jesús, ja-ga' ga-nooy- ka-läh' mah' ga'siiyh':

-Hih' hnäh' hi- sa- cha- ni- miih- dso'kye- kih', hi- he' to-në' wa-te' kuu' kiyh'.

⁸ Koo- ka-läh' ga'gyay- na-juyh- mah' ga'siiy' hwa' lä-hmëë'. ⁹ Ma' ga-nuuy' lä-ja-, ma- jaa- ma- jaa- ba' ga-løø' ga'nää' ma' ga-lä-liiyh- hñi- huudse- kiyh'. Ga-løø' hi- kaah' lä-kye- hi- mäh' ga'nää'. He-ja- ga-jä' ma-la' Jesús kyaah' dsa-më' hi- ga'cheeyh- cha'nëy'. ¹⁰ Ja-ga' ga-noo- Jesús jee' ma' gya', mah' ga'siiyh':

-Dsa-më', ¿na- hi- ma' hñi- kyah'? ¿Che' ni- jaa- sa-

ma-taah- hne- dso'jwii'? - ga-jäh' Jesús siiyh'.

¹¹ -Ni- jaa- Dsa-jøøh' kyaan- -ga-jäh' dsa-më' he' siiyh'.

-Ni- jnä' sa- taahn- hne- dso'jwii'. Gwaah- ba' hne- kyah', mo-to- jmee- dso'kye- -ga-jäh' Jesús siiyh'.

Jesús laa' wa'je- kih' dsa- jmi-gyuu-

¹² Ga-løø' ka-läh' Jesús hlëeh- dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-:

-Jnä' he' laan' wa'je- kih' dsa- jmi-gyuu-. Hi- nuu' kin-, mo-so- ngëy' jwë' hñih'. Lã-cha- wa'je- kiyh', he- jmee- chaay-.

¹³ He-ja- ga-jäh' dsa- fariseo siiyh':

-Ju'dsoo' he- jmeeh- na-, la' kyah' hñaa' ba' hne-. He-ja- sa-la' dsoo' juu' kyah'.

¹⁴ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

-Ma-ke- jmeen- ju'dsoo' ki- hñiin-, pero ma-ra- he- la' dsoo' juu' he- jwahn-, jëeh- jnä' ba' man- ha- na- jan' hi- ha- na- naahn-. Pero hnäh', sa- ñeh' hnäh' ha- na- jan' hi- ha- ta- naahn-. ¹⁵ Hnäh' kah- kwaat- lä-koo- la' huudse- kyah' hnäh'. Pero jnä' sa- kan- kwaat- kih' ni- jaa-. ¹⁶ Hi- ma' kan- kwaat- kih' dsa-, jmeen- lä- hnøø' ju'dsoo' ba'. Jëeh' sa- jmeen- hñiin-, jmeen- kyaah' Tääh' hi- ga'chee' jnä'. ¹⁷ Hi- në' ley jnän' na-sii-, kyaah' uu' dsa- hi- hlëeh- koo- ba' juu', he-ja- ba' la' ju'dsoo'. ¹⁸ Jnä' jmeen- ju'dsoo' kin- hi-

Tää` hi- ga`chee¹ jnä², jmeey³ ju'dsoo⁴ kin⁵ ka-läh⁶ -ga`jä⁷h⁸ Jesús.

19 -¿Na¹ ba' Tää` kyaah²? - ga`jä³h⁴ dsa⁵ he⁶ siyh⁷.

Mah¹ ga`jeeh² Jesús juu³ kiyh⁴:

-Hnä¹h² sa³ kyuuh⁴ jnä⁵, ni⁶ Tää` kyaan⁷ sa⁸ kyuuh⁹. Wa'ra¹⁰ jä¹¹h¹² kih¹³ kyuuh¹⁴ jnä¹⁵, ja¹⁶-ba¹⁷ lä`ja¹⁸ kyuuh¹⁹ hnä²⁰h²¹ Tää` kyaan²².

20 Juu¹ la² ma' kwa³ Jesús lä`koo⁴ ma' hlëeyh⁵ dsa⁶ jee⁷ ma' chih⁸ gwah⁹, koo¹⁰ jee¹¹ ma' tooh¹² dsa¹³ kuu¹⁴. Ni¹⁵ ja¹⁶ sa¹⁷ ga`saayh¹⁸ jee¹⁹ ja²⁰, jëeh²¹ sa²² ga' ma`lloo²³ hor²⁴ kiyh²⁵.

Ga`jä¹h² Jesús: "Sa³ le⁴ go'nääh⁵ hnä⁶h⁷ ha`jee⁸ naahn⁹"

21 Koo¹ ka-läh² ga`jä³h⁴ Jesús siyh⁵:

-Hii¹ jnä² naahn³. Ha⁴ jee⁵ naahn⁶ sa⁷ le⁸ go'nääh⁹ hnä¹⁰h¹¹. Hi¹² hnä¹³h¹⁴ hnaah¹⁵ ga' jnä¹⁶, pero juuh¹⁷ ba' hnä¹⁸h¹⁹, lä²⁰ ma`kyaah²¹ na²² ba' hnä²³h²⁴ dso'kye²⁵ kyah²⁶ hnä²⁷h²⁸.

22 He`ja¹ ga`jä²h³ dsa⁴ judiu:

-¿Che¹ jngëeyh² hñiiy³ he`ja⁴ jäyh⁵ lä`na⁶: "Ha`jee⁷ naahn⁸ sa⁹ le¹⁰ go'nääh¹¹ hnä¹²h¹³?"

23 Mah¹ ga`jä²h³ Jesús siyh⁴:

-Dsa¹ chaa² hwa³ la⁴ ba' hnä⁵h⁶, jnä⁷ laan⁸ kih⁹ gyuu¹⁰h¹¹ jmi-gyuu¹². Laah¹³ hnä¹⁴h¹⁵ hi`chaa¹⁶ jmi-gyuu¹⁷ la¹⁸, pero jnä¹⁹ sa²⁰ laan²¹ kih²² jmi-gyuu²³ la²⁴.

24 He`ja¹ ba' na² he`ma`jwëehn³ hnä⁴h⁵, juuh⁶ hnä⁷h⁸ lä`ma`kyaah⁹ na¹⁰ ba' hnä¹¹h¹² dso'kye¹³ kyah¹⁴ hnä¹⁵h¹⁶. Jëeh¹⁷ cher'mah¹⁸ sa¹⁹ heeh²⁰

hnä¹h² kin³, he⁴ laan⁵ lä`koo⁶ ma`jwëehn⁷ hnä⁸h⁹, juuh¹⁰ hnä¹¹h¹² kyaah¹³ dso'kye¹⁴ kyah¹⁵ hnä¹⁶h¹⁷ -ga`jä¹⁸h¹⁹ Jesús siyh²⁰.

25 -¿Hee¹ ba' laah² hne³, hii⁴ ba' hne⁵ ja⁶? -ga`jä⁷h⁸ dsa⁹ he¹⁰.

He`ja¹ ga`jä²h³ Jesús:

-Lä¹ ma' to`në² ga`jwëehn³ hnä⁴h⁵ hii⁶ laan⁷. 26 Cha`cha`miih⁸ he`jwëehn⁹ hnä¹⁰h¹¹ hi¹² lä`ja¹³ he`kan¹⁴ kwaat¹⁵ kyah¹⁶ hnä¹⁷h¹⁸. Hih¹⁹ hi²⁰ ga`chee²¹ jnä²², hlëeyh²³ ju'dsoo²⁴. Hi²⁵ lä`jë²⁶ he`ga`nuun²⁷ kiyh²⁸, he`ja²⁹ ba' hlëehn³⁰ dsa³¹ jmi-gyuu³².

27 Kih¹ Tää` ba' ja² ma' hlëeh³ Jesús, pero sa⁴ ga`lä`ngëe⁵ dsa⁶ he⁷.

28 He`ja¹ ga`jä²h³ Jesús siyh⁴:

-Wa'ra¹ ga`chaa² hnä³h⁴ gyuu⁵h⁶ Hi`ga`lëe⁷ngo⁸ la⁹, ja¹⁰ga¹¹ lä`neh¹² hnä¹³h¹⁴ hii¹⁵ jnä¹⁶ hi¹⁷ lä`neh¹⁸ hnä¹⁹h²⁰ sa²¹ cha²² ni²³ koo²⁴ he`jmeen²⁵ jee²⁶ tëen²⁷ hñiin²⁸. Jwëehn²⁹ hnä³⁰h³¹ lä`koo³² te³³ he`ga`mi`tëe³⁴ Tää` jnä³⁵, ko`ja³⁶ ba' te³⁷ he`hlëehn³⁸.

29 Jëeh¹ ma`ra² he`kyaah³ ba' jnä⁴ hi⁵ ga`chee⁶ jnä⁷. Sa⁸ ga`beey⁹ jnä¹⁰ mah¹¹ jän¹² hñiin¹³, jëeh¹⁴ jnä¹⁵ lä`ma' jmeen¹⁶ ja¹⁷ba¹⁸ lä`jë¹⁹ he`tih²⁰ dsëy²¹ -ga`jä²²h²³ Jesús siyh²⁴.

30 Lä`koo¹ ma' ga`hlëeyh² lä`ja³, jwëe⁴ dsa⁵ ga`lä`dsoo⁶ dsë⁷ kiyh⁸.

Hii¹ laa² joo³ Dio hi⁴ hii⁵ na`hnëe⁶ kyaah⁷ dso'kye⁸

31 He`ja¹ ga`sih² Jesús lä`jëe³ dsa⁴ judiu hi⁵ ga`lä`dsoo⁶ dsë⁷ kiyh⁸:

—Cher'mah' ga'høøh' hnäh' juu' kin', leeh' hnäh' ma'ra' discipulo kyaan'. 32 Hi' lä'kyuuh' hnäh' ju'dsoo', hi' kyaah' ju'dsoo' kin' lääh' hnäh'.

33 Mah' ga'jeeh' dsa' he' juu' kiyh':

—Sa'ju' kih' Abraham, laa' jnääh'. Jih'koh' sa' ma'jä' jnääh' lä'koo' jaa' hi' na'hnëe'. Ha' lä'ja' he' jwah' hne', lääh' jnääh'.

34 Mah' ga'jääh' Jesús siyh' ka-läh':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', lä'jëe' hi' jmee' dso'kye', na'hnëe' kyaah' ja'ba' dso'kye' ja'. 35 Dsa' hi' na'hnëe' jmee' ta', lä' ma' na'hnëe' ja'ba' kih' dsa'juuy', jih'koh' sa' leey' joo'y'. Pero hi' laa' joo'y', lä' ma'laa' ja'ba' kyaay'. 36 He'ja' cher'mah' joo'y' ga'lääy' hnäh' jee' na'hnëeh' hnäh', ma'ra' ju'dsoo' ma'laah' ba' hnäh'.

37 Ma' ba' jnä', laah' hnäh' sa'ju' kih' Abraham. Pero jmeeh' hnäh' bi' jngëeh' jnä', kih' he' sa' hiih' hnäh' heeh' juu' kin'. 38 Jnä' hlëehn' he' ma'jëen' kih' Tääh' kyaan' ba', mah' hnäh' jmeeh' he' ma'nuuh' hnäh' kih' tääh' kyaah' —ga'jääh' Jesús siyh'.

39 He'ja' ga'jääh' dsa' he':

—Tääh' kyaa' jnääh' laa' Abraham ba'.

Mah' ga'jääh' Jesús ka-läh':

—Wa'ra' jääh' kih' he' ba' joo' Abraham laah' hnäh', jmeeh' hnäh' lä'koo' ga'jmeey'. 40 Ma'hlëeh' ba'

jnä' ju'dsoo' lä'koo' ga'nuun' kih' Dio. Pero na' hnooh' hnäh' ha' lä' jee' jngëeh' jnä'. ¿Ché' ga'jmeé' Abraham lä'ja'? 41 Jmeeh' hnäh' lä'koo' jmee' tääh' kyaah' ba' hnäh' na' —ga'jääh' Jesús siyh'.

—Sa' laa' jnääh' joo' wa' hi' cha' hi'. Chaa' ba' jaa' Tääh' kyaa' jnääh'. Hi' he' hñii' Dio —ga'jääh' dsa' he' siyh' Jesús.

42 He'ja' ga'jääh' Jesús ka-läh':

—Wa'ra' jääh' kih' Dio laa' Tääh' kyaah' hnäh', ma' lä'hnaah' jnä'. Jëeh' jnä', ya'hëen' jee' gya' Dio mah' jan'. Ja' he' jan' jee' tëen' hñiin'. Hñiiy' ga'cheey' jnä', he'ja' jan'. 43 Kih' he' sa' hnooh' hnäh' nuuh' juu' kin', he'ja' sa' hii' lä'ngëeh' hnäh' juu' he' hlëehn' la'. 44 Jëeh', hi'sa'llu' laa' tääh' kyaah' hnäh' he'ja' hnooh' hnäh' jmeeh' hnäh' lä'koo' hnooy'. Jëeh', hi' he' ga'løø' jngëeh' dsa' lä'ma'to'në'. Sa' ga'jäy' kyaah' ju'dsoo', kih' he' sa' cha' ni' miih' ju'dsoo' kiyh'. Wa'ra' ga'juuy', juu' kih' hñii' bih' hlëeyh', jëeh' laay' ta'juu' dso', hi' laay' juu' ta'juu'. 45 Kih' he' hlëehn' he' la' ju'dsoo', he'ja' ba' na' sa' heeh' hnäh' kin'. 46 Sa' chaa' ni' jaa' hi' le' bääh' jnä' kyaah' dso'kye'. Lä'ja', cher'mah' hlëehn' ba' jnä' ju'dsoo', ¿he'la' sa' jmeeh' hnäh' dsoo' ho' hnäh' kin'? 47 Hi' laa' kyaa' Dio, juu' kih' Dio ba' nuuy'. Pero sa' laah'

hnäh' kyaa' Dio, he-ja- ba' na- sa- nuuh- hnäh' juu' kiyh' -ga-jäh' Jesús siyh'.

Ma' chaq- ba' Jesús jaa' lä'koh' ga' Abraham

48 Mah' ga-jäh' dsa- judiu he' siyh':

-Tē- ba' juu' kyaa' jnääh', hne- laah' jaa- samaritano hi- kyaah' jmi-llē' hlih'.

49 Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

-Sa- kyaahn' jmi-llē' hlih'. Jee' lä-jē- he- jmeen', jmeen' he' kih' Täa- kyaan' ba'. Mah' hnäh', sa- taah- jnä' ta'. 50 Sa- hnoohn' ha- lä- jee' leen' jøøhn', pero chaq- ba' jaa- hi- hnooh- kin' ha- lä- jee' leen' jøøhn', hi- he' ba' lla' ta'. 51 Ma-ra- ju'dsoo' jwēehn- hnäh', hi- høø- juu' kin- mo-so- juuy' jih'koh'.

52 Koo- ka-läh' ga-jäh' dsa- judiu he' siyh':

-Na' ba' ra' si-, ñe- jnääh', jääh- hne- jmi-llē' hlih'. Ga-juu' ba' Abraham, hi- ga-juu' ba' lä-jēē- hi- ma' ngēē- juu' kih' Dio llo'joo'. Mah' hne- jawh': "Hi- høø- juu' kin- sa- juuy' jih'koh'."

53 ¿Che' jøøh' ga' hne-, lä'koh' ga' Abraham, dsa- ma-gyuh- jnän', hi- ga-juu'? Hi- ga-juu' ba' lä-jēē- hi- ma' ngēē- juu' kih' Dio. ¿Hi- na- jmääh- hñaa'h'? -ga-jäh' dsa- judiu he' siyh'.

54 -Wa-ra- jäh' kih' jnä' jmääh- hñiin- jøøh', sa- jmää' ni- miih- lä-ja-. Täa' kyaan- ba' he', hi- jmää- jnä' jøøhn',

hi- jawh' hnäh' laa' Dio kyaah' hnäh'. 55 Pero sa- kyuu- hnäh' hi- he', jnä' ba' kyuu- jnih'. Cher'mah' ga-jwahn' sa- kyuu- jnih', jmääh- hñiin- jaa- hi- ta-juu', lä'koo- laah' hnäh' ta-juu' dso'. Pero jnä' kyuu- jnih', hi- høøn- juu' kiyh'. 56 Abraham, dsa- ma-gyuh- jnän', ma' jēē- dsēy' lä'koo- ma' jøøy- he- lloo- koo- jmi- jēēy' jnä', hi- ga-jēēy' ba', he-ja- ga-lä-chaay- llu' -ga-jäh' Jesús siyh'.

57 -Ni- to-lo-gya' ji-ñe- sa- ga' ma-hääh' hne- mah' jawh' ma-jēēh- Abraham -ga-jäh' dsa- judiu he' siyh'.

58 -Ma-ra- ju'dsoo' jwēehn- hnäh', jaa' sa' ga' ma-chaq- Abraham, ko-ja- ma-chaq- ba' jnä' -ga-jäh' Jesús siyh'.

59 He-ja- ga-ka' dsa- he' kuu' mah' ma' tey' kiyh'. Pero ga-hmääh- Jesús jee' kih' dsa-, ya-hēēy' jee' ma' chih' gwah' ja-. Ga-ngēēy' jee' tääh' dsa-, ngaayh'.

9

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- dsa-tuu'

1 Jee' ngē- Jesús ja-, ga-jēēy' jaa- dsa-tuu' hi- tuu' lä- ma' ga-lä-chaq-. 2 Mah' ga-ngi- jnääh' juu' kiyh':

-Ta-jwoh', ¿hi- kih' dsoo' he- laay' lä-na-, che' kih' hñiyy' o che' kih' cho'jmiyy- heh' ga-lä-chaay- tuuy'?

3 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh' jnääh':

—Ja⁺ hñiiy[✓] dsēēy[~] dsoo⁺ ni⁻ cho'jmiiy⁻, he⁻ laay⁺ lä⁻na⁻. Laay⁺ lä⁻na⁻ mah⁺ lä⁻jnä[✓] ta⁺ kih⁺ Dio nē⁺ kiyh⁺ ba⁺.
 4 Ta'ko⁻jiih⁺ la⁺ jmi⁺, jmee⁻ bii⁺ kin⁺ jmeen⁻ ta⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻chee⁺ jnä[✓]. Wa'ra⁻ ngoo⁺ ga⁻nū⁻, ni⁺ jaa⁻ mo⁻so⁻ le⁺ jmee⁺ ta⁺.
 5 Ta'ko⁻jiih⁺ gyan⁺ jmi⁻gyū⁺ la⁻, laan⁺ wa'je⁻ kih⁺ dsa⁻ jmi⁻gyū⁺.

6 Ma⁻la⁻ ma⁻hlēēy[✓] lä⁻ja⁻, ga⁻hñey⁺ hwa⁺ mah⁺ ga⁻jmeey[✓] tu⁺jii⁺ kyaah⁺ jmi⁻ tu⁺heyh⁺. Ja⁻ba⁺ kyaah⁺ tu⁺jii⁺ ja⁻, ga⁻suy⁺ mi⁺ nē⁺ dsa⁻ tū⁺ he[✓].
 7 Mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Gwa⁻ mah⁺ go⁻gyih⁺ mi⁺ nēh⁺ jee⁺ chih⁺ he⁻ haa⁺ jmi⁻ he⁻ chee⁻ Siloé —juu⁺ la⁻ hnøø⁺ jäh⁺: he⁻ ga⁻chee⁺ dsa⁻.

Lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ dsa⁻ he[✓], na⁺gyih⁻ mi⁺ nēy⁺. Ma⁺ jayh⁺ ma⁻jnä[✓] mi⁺ nēy⁺, ma⁺ jēēy[~].
 8 Dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ koo⁺ jee⁺ ma⁺ chih⁺ hne⁺ kiyh⁺, kyaah⁺ ga⁺ jñah⁺ hi⁻ ma⁺ jēē[~] lä⁻koo⁻ ma⁺ tūy⁺, ma⁺ jäh[✓]:

—¿Ja⁺ hi⁻ na⁻ he[✓] hi⁻ ma⁺ gya⁺ chuū⁺ ma⁺ ngiiy⁺ kuu⁺? —ga⁻jäh[✓] dsa⁻ he[✓].

9 —Hi⁻ he[✓] na⁻ —ma⁺ jäh[✓] ko⁻llaa⁺.

—Lä⁻ja⁻ laay⁺ —ma⁺ jäh[✓] jñah[✓].

—Jnä[✓] he[✓] —ma⁺ jäh[✓] hñiiy[✓].

10 —¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ he⁻ ma⁻na[✓] mi⁺ nēh⁺? —ga⁻jäh[✓] dsa⁻ he[✓] siiyh⁺.

11 —Dsa⁻ hi⁻ chee⁻ Jesús, ga⁻jmeey[✓] tu⁺jii⁺ mah⁺ ga⁻suy⁺ mi⁺ nēn⁺. Ja⁻ga⁻ ga⁻siiyh⁺ jnä[✓]: “Gwa⁻ jee⁺ chih⁺ Siloé mah⁺ go⁻gyih⁺ mi⁺ nēh⁺.” Mah⁺ ñeen⁺

na⁺gyih⁻ mi⁺ nēn⁺, lä⁻ja⁻ ba⁺ ga⁻løø⁺ jēēn[~] —ga⁻jäh[✓] dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tū⁺ he[✓].

12 —¿Na⁻ ba⁺ dsa⁻ he[✓]? —ga⁻jäh[✓] hi⁻ ma⁺ tääh⁺ ngii⁻ juu⁺ kiyh⁺.

Mah⁺ ga⁻jäh[✓]:

—Sa⁻ man⁺.

Ga⁻lla⁻kyaa⁻ dsa⁻ fariseo jmi⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tū⁺ he[✓]

13 He⁻ja⁻ ga⁻jäy⁺ hi⁻ ma⁺ tū⁺ he[✓] cha⁻nē⁻ dsa⁻ fariseo.
 14 Ma⁺ja⁻, la⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺, ma⁺ ga⁻jmeey[✓] Jesús tu⁺jii⁺ he⁻ kyaah⁺ ga⁻näy⁺ mi⁺ nē⁺ dsa⁻ he[✓].
 15 Koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁻ngii⁺ dsa⁻ fariseo juu⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁺ tū⁺ he[✓], ha⁻ lä⁻ ga⁻jmeey[✓] he⁻ ga⁻løøy⁺ jēēy[~].

—Ga⁻suy⁺ tu⁺jii⁺ mi⁺ nēn⁺, mah⁺ ga⁻gyih⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻løø⁺ jēēn[~] —ga⁻jäh[✓] siiyh⁺.

16 Ko⁻llaa⁺ dsa⁻ fariseo he[✓] ma⁺ jäh[✓]:

—Sa⁻ laa⁺ kyaa⁺ Dio dsa⁻ he[✓], he⁻ja⁻ sa⁻ høøy⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺.

Jñah[✓] ma⁺ jäh[✓]:

—¿Ha⁻ lä⁻ la⁺ juu⁺, he⁻ jmeey[✓] wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻ koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ lä⁻na⁻?

Sa⁺ ga⁻hi⁺ kwee⁻ juu⁺ kiyh⁺.
 17 Koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁻siiyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tū⁺ he[✓]:

—¿Hee⁻ jwah[✓] hñaa⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻nä⁺ mi⁺ nēh⁺?

Mah⁺ ga⁻jäh[✓] dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tū⁺ he[✓]:

—Jnä[✓] jwahn⁻ laay⁺ jaa⁻ hi⁻ ngēē[~] juu⁺ kih⁺ Dio.

18 Pero dsa⁻ fariseo he[✓], sa⁻ ma⁺ laay⁺ dsoo⁺ he⁻ ma⁺ tū⁺ dsa⁻ he[✓] mah⁺ ga⁻lä⁻jnä[✓] mi⁺ nēy⁺. He⁻ja⁻ lä⁻jiih⁺ ga⁻tēēy⁺ cho'jmii⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻lä⁻jnä[✓]

mi'ne' he'. 19 Mah' ga'ngii' yuu' kiyh':

—¿Che' ja-ba' joo' hnäh' hi- la-, hi- jawah' hnäh' ga-lä'chaa' tuu'? ¿Ha- lä'ja- he- ma-jëey' na'?

20 He-ja- ga-jäh' cho'jmii- dsa- he':

—Dsoo' ba' hi- he' la- chih- kyaa' jnääh' la-, hi- ga-lä'chaa' tuu'. 21 Pero sa' ñe' jnääh' ni- miih- ha- lä'ja- he- ma-jëey' na', ni- sa' ñe' jnääh' hi- na- hi- ga-nä' mi'ne'y'. Ma-cha- ba' ji- ñe- kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh', hñii' bih' jmeeyh' juu' kyah' hnäh'.

22 Lä-ja- ba' ga-jäh' cho'jmii- dsa- he', jëeh' ma' gayh' dsa- fariseo hi- ma-tääh' juu' kwee- ha- lä- jmeey' cher'mah' jaa- jäh' Jesús he' laa' Mesía. Mo'so- cha- jwë' kiyh' dsooy' gwah'. 23 He-ja- ba' ja- ga-jäh' cho'jmiiy-: “Ma-cha- ba' ji- ñe- kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh'.”

24 Koo- ka-läh' ga-tëeyh' dsa-ñuuh- hi- ma' tuu' he' mah' ga-siiyh-:

—Kwa' ti'hmaah' kih' Dio ba', ja- kih' Jesús. Jëeh' ñe' jnääh' dsa- wa' hi- cha- hi- ba' he'.

25 He-ja- ga-jëeyh- juu' kih' dsa- fariseo:

—Sa' man- che' laay' dsa- wa' hi- cha- hi-. Koo- he- la- ba' man-. He- ma' laan' tuu' mah' na' ma-jëen-.

26 Koo- ka-läh' ga-ngii' dsa- fariseo juu' kiyh', ga-siiyh-:

—¿Hee- ga-jmeey' kyah'? ¿Ha- lä- ga-näy' mi'ne'h'?

27 Mah' ga-jäh' hi- ma' tuu' he':

—Ma-jwah' ba' jnä' jää' mah' sa- ga-lä' hnooh- hnäh' ma' nuuh'. ¿He-la' hnooh- hnäh' nuuh' ka-läh'? ¿Che' lä-kye- hnäh' hnooh- lee' hnäh' discípulo kyaay'?

28 Mah' dsa- fariseo he' ga-ta' ga-haayh-, ga-siiyh-:

—Hne- ba' he', laah' discípulo kyaay'. Pero jnääh' , laa' jnääh' discípulo kyaa' Moisé ba'. 29 Ñe' jnääh' ga-hlëeh' Dio kyaah' Moisé. Pero kih' dsa- he', ni- miih- sa' ñe' jnääh' ha- ta' jay'.

30 Mah' ga-jäh' hi- ma' tuu' he' siiyh-:

—Ha- lä- la' juu' he- sa- ñeh' hnäh' ha- ta' ja' dsa- he' mah' jnä' ga-jmeey' jëen-. 31 Ñe' ba' jne', sa- nuu- Dio kih' hi- jmee' wa' he- cha- he-. Pero kih' hi- gah' Dio mah' jmeey- lä- hnøø' Dio, hi- he' ba' nuuy- kih'. 32 Pero jih'koh' sa- ma-ñuu' jne' kih' jaa' hi- lih- nä' mi'ne' dsa- hih' dsa-lä'chaa- tuu'. 33 Wa'ra- jäh' kih' sa' laa' kyaa' Dio dsa-ñuuh- he', sa- cha- he- le' jmeey' ni- miih-.

34 Mah' ga-siiyh- dsa- hi- ma' tuu' he':

—Kyaah' ga-lä-jë- dso'kye- ga-lä'chaa- hne-, mah' hnooh- hlëeh' jnääh'.

He-ja- ga-lee- dsih' ka'hne-, ga-hëey' kih' go-te-.

Lä-koo- he- tuu' ba' laa' dsa- fariseo he'

35 Ma' ga⁻nuuh' Jesús juu' he⁻ ga⁻lle⁻ dsih' ka⁻hne⁻, na⁻hnääh⁻ mah' ga⁻siiyh⁻:

—¿Che' jmeeh⁻ hne⁻ dsoo' hoh' kih' Hi⁻ga⁻lëë'ngo'?

36 —Chiih' jnä' hi⁻ he', Dsa⁻jøøh' kyaan⁻, mah' jmeen⁻ dsoo' dsen⁻ kiyh' — ga⁻jäh' dsa⁻ he' siiyh⁻.

37 —Ma⁻jëëh⁻ ba' hne⁻, jnä' he', hi⁻ kyaah' cheh' hlëeh⁻ — ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻.

38 Mah' ga⁻jäyh⁻:

—Dsoo' ba' dsen⁻ kyah' hne⁻, Dsa⁻jøøh' kyaan⁻.

Mah' ga⁻juuyh' jney', ga⁻jmääh' jøøh'.

39 Mah' ga⁻jäh' Jesús:

—Jan' jmi⁻gyuu⁻ la⁻ mah' wa' kye⁻ dsa⁻ kwaat⁻ ha⁻ lä⁻ la' ju'dsoo' kin⁻. Lä⁻jëë⁻ hi⁻ sa⁻ jëë⁻, jëëy'. Hi⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ jëë⁻, mo⁻so⁻ lä⁻jnä' mi⁻ney'.

40 Ko⁻llaa' fariseo hi⁻ ma⁻ tääh' kyaayh' jee' ja⁻, ma' ga⁻nuuy' lä⁻ja⁻, ga⁻ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Che' jwa⁻ lä⁻kye⁻ jnääh' ' ka⁻läh' mo⁻so⁻ jnä' mi⁻neh' jnääh'?

41 Mah' ga⁻jäh' Jesús siiyh⁻:

—Wa⁻ra⁻ jäh' kih' tuuh' hnäh', ni⁻ koo⁻ dso⁻kye⁻ sa⁻ cha⁻ kyah' hnäh'. Pero kih' he⁻ jwah' hnäh', jnä' ba' mi⁻neh' hnäh', he⁻ja⁻ ba' na⁻, lä⁻ ma⁻kyeh' ja⁻ ba' hnäh' dso⁻kye⁻.

10

Dsa⁻ hi⁻ hääh⁻ borrego kyaa'

1 'Ma⁻ra⁻ ju'dsoo' jwëëhn⁻ hnäh', hi⁻ sa⁻ dsa⁻he' ta⁻

ho⁻haah' jee' tääh' borrego, mah' hnooyh⁻ ta⁻ jee' jyoh' dsa⁻hey', dsa⁻hi⁻ ba' he' hi⁻ dsa⁻kyaa' jah'. 2 Pero hi⁻ dsa⁻he' ta⁻ ho⁻haah', hi⁻ he' ba' ma⁻ra⁻ hi⁻ hääh⁻

borrego. 3 Hi⁻ cheh' høø⁻ jee' ja⁻, näy' ho⁻haah' wa⁻ra⁻ ja⁻ hi⁻ hääh⁻ borrego he'. Hi⁻ lä⁻jëë⁻ borrego he' ma⁻nuuh' kiyh'.

Lä⁻ cheey⁻ ba' tëëyh⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ mah' hwëëy⁻ jee' ja⁻. 4 Ma⁻la⁻ ma⁻hwëëy' lä⁻jëë⁻ hi⁻ laa' kyaay', mah' ja⁻ga⁻ dsooy' jääy'.

Lä⁻jëë⁻ ba' dsa⁻nää' kaah' kiyh', jëëh' ma⁻kyuuh⁻ bih' lle' kiyh'. 5 Pero jaa⁻ hi⁻ sa⁻ kyuyy⁻, sa⁻

lla⁻lley' kaah' kiyh'. Kyuuyy' kih' hi⁻ he', jëëh' sa⁻ kyuyy⁻ lle' kih' hi⁻ jñah' he'.

6 Juu' na⁻hmää' lä⁻ja⁻ ga⁻hlëeh' Jesús, he⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻ngëë⁻ dsa⁻ he' hee⁻ ja⁻ ma⁻jäyh'.

Pastor lluu' laa' Jesús

7 Ngoo' ba' Jesús hlëëyh⁻ dsa⁻ he':

—Ma⁻ra⁻ ju'dsoo' jwëëhn⁻ hnäh', jnä' he' laan' ho⁻haah' kih' borrego. 8 Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ya⁻nää' jää' ga' kin⁻, ma' laa' dsa⁻hi⁻ hi⁻ ma' hi⁻ kih' dsa⁻.

Pero ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ laa' lä⁻koo⁻ borrego sa⁻ ga⁻nuu' kiyh'. 9 Jnä' he' laan' ho⁻haah'. Hi⁻ dsa⁻taah' ta⁻ ho⁻haah' ja⁻, hi⁻ he' ba' lääh'.

Mo⁻so⁻ hii' goo⁻ kiyh', le' dsa⁻taayh' mah' hwëëy⁻ hi⁻ jnøøyh⁻ ba' he⁻ kuyh⁻.

10 Wa⁻ra⁻ ja⁻ hi⁻ hi⁻, hëëy', jngëëyh' hi⁻ heey' go⁻te⁻. Koo⁻ he⁻ ja⁻ ba' jmeey'. Pero

jnä' ma-jan mah' jmeen' chaä- dsa- hi- mi'jää- jnih' cha-miih'.

11 Jnä' he', laan' lä'koo- jaa- hi- hää- llu' jah' kyaä'. Hi- lluu' he', kwaay' hñiiy' juuy' kih' borrego kyaay'. 12 Pero jaa- hi- hlääh' mah' hääy- jah' kyaä' jñah', kih' he- sa- laa' kyaä' hi- hlääh' he', he-ja- wa-ra- ga-jëey' ja' lobo, beey' borrego, mah' kyuy'. He-ja- gwa' lobo mah' dsa-chaayh- borrego. Jee' ja- dsa-saa' dsa-jñeey' wa' ha- cha- ha-. 13 Lä-ja- jmee- hi- hlääh', kyuy- bih'. Jëeh', he- hlääyh' ba' ja-. Sa- cha- he- ga-tëë' jëey' kih' borrego he'.

14 Jnä' he' laan' lä'koo- jaa- hi- hää- kwee- jah' kyaä'. Kyuu- ba' jnä' borrego kyaan-. Hi- lä-jëë- hi- laa' kyaan-, kyuy- jnä'. 15 Ja-ba' lä-ja-, kyuu- Täa' kyaan- jnä', hi- jnä' kyuu- jnih'. Hi- kwaan- hñiin- juun' kih' dsa- kyaan- hi- laa' lä'koo- borrego. 16 Hi- chaä- ga' jñah' dsa- kyaan- hi- laa' lä'koo- borrego hi- sa- ga- ma-taah- cha'neh-. Hi- he' ka-läh' jmee- bii' kin- na'teen- mah' lä-nuyh' kin-. Hi- lä-ja-, lä-jëë- lee' koo- nää' ba', hi- jaa- ba' juuy'. 17 Hnää' Täa' jnä', kih' he- kwaan- hñiin- juun'. Hi- ma-ngëë' ma-juun- lä-jiihn' ka-läh'. 18 Ni- jaa- sa- jngëeh' jnä', ta- la' jngëeyh' jnä' lä-na-. He- kwaan- hñiin- ba' ja- he- jngëeyh'

jnä'. Na-ngen' jwë' kwaan- hñiin- hi- lä-ja- na-ngen' jwë' lä-jiihn' ka-läh'. He- la- ja- mada- he- ga-hyohn' kih' Täa' kyaan-.

19 Koo- ka-läh' sa- ga-hii' kwee- juu' kih' dsa- fariseo kyaah' juu' he- ma-hlëeh' Jesús ja-. 20 Jwëë' dsa- he' ma' jäh':

—Kyey- jmi-llë' hliih', dsa- ngaah' ba' na-. ¿He-la' nuuh- hnäh' kiyh'?

21 Pero jñah' ma' jäh':

—Sa- hlëeh- lä-na-, jaa- hi- kye- jmi-llë' hliih'. ¿Ha- lä-ja- nä' jmi-llë' hliih' mi'në' jaa- hi- tuu'?

Sa- ga'hii' dsa- judiu ma' heeh' Jesús

22 Jwii- Jerusalén ma' jmee- dsa- jmi' kih' gwah-. Jii- gyuy' ma' toh- jmi' ja-. 23 Ma' ngë- Jesús jee' ma' chih' gwah- ja-, jee' la' hoo' na'hii' kih' Salomón. 24 Mah' ga-kuh' ga-lih- dsa- judiu kiyh', ga-siiyh':

—¿Lih' ba' mi'jnääh' juu' kyaä' jnääh'? Chiuh' jnääh' jëë- go-te-, cher'mah' hne- he' laah' Cristo.

25 He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Ga-jwëehn' ba' hnäh' jää', mah' sa- ga-lä-dsoo' hoh' hnäh'. Lä-jë- he- jmeen- kyaah' mada- kih' Täa' kyaan-, he-ja- na- jmee- ju'dsoo' kin-. 26 Pero hnäh' sa- ma-dsoo' hoh' hnäh' kin-, jëeh' sa- laah' hnäh' borrego kyaan-. 27 Lä-jëë- borrego kyaan- nuuh' kin-. Jnä' kyuu-

jnih', hi' dsa-näay' kyaah' jnä'.²⁸ Jnä' kwëeh' jnih' he' kyaah' chaay- tää'. Jih'koh' mo'so' juuy'. Ni' jaa- sa' lih- hwëëy' ja'goon'.²⁹ Tää' kyaan- hi- ga-kwëeh- jnä', jøøh' gyih' lä-koh' ga' kih' jee' lä-jëë'. Ni' jaa- sa' lih- hwëëy' ja'goo- Tää' kyaan-'.³⁰ Koo- ba' laa' jnä' kyaah' Tää'.

³¹ Koo- ka-läh' ga-ka' dsa- judiu kuu' mah' ma'tey' kiyh'.³² He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':
—Cha-miih- he- llu' he- ma-mi-jnään' cha'nëh' hnäh' kyaah' be' kih' Tää' kyaan-. ¿Hee- koo- kih' jee' lä-jë- he- ja-, he- hnooh- hnäh' teh' hnäh' kuu' kin'?

³³ Mah' ga-jäh' dsa- judiu he' siyh':

—Sa' te' jnääh' kuu' kyah', kih' ta' llu' he- ma-jmeeh'. Te' jnääh' kuu' kyah' kih' he- mi-kwah- Dio. Jëeh' dsa-nuuh- ba' hne-, mah' jmääh- hñaah' Dio.

³⁴ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh' dsa- he':

—¿Che' sa' na-si- në' ley jnä'n lä-la-: “Jnä' ga-jwahn', dio laah' hnäh'”?³⁵ Kyah' hnäh' hi- ga-hyoh' juu' kiyh', ga-jäyh' “dio”. Hi' juu' kiyh' ja-, sa' le' hee'.³⁶ Cher'mah' Tää' kyaan- ga-hñaä' jnä' mah' ga-cheey' jnä' jmi-gyuu- la-, ¿he-la' jwah' hnäh' kin', mi-kwahn- Dio, kih' he- ma-jwahn', jnä' he' laan' Joo' Dio?³⁷ He-ja- sa' cha- he- kih' lä-heeh' hnäh' kin', wa-ra- jäh' kih' jnä' sa- jmeen- ta' he- jmee- Tää'

kyaan-.³⁸ Pero cher'mah' jmee- ba' jnä', ma'ke- sa' dsoo' hoh' hnäh' kin-, jmee' hnäh' dsoo' kih' ta' he- jmeen- ba', mah' kyaah' koo- hä' ja-ba' lä-ngëeh' hnäh', Tää' he' kyaah' jnä', hi- jnä' he' kyaahn' Tää'.

³⁹ Koo- ka-läh' ma' hnøoy' ma' saayh' Jesús, pero ga-laa' bih' kih' dsa- he'.

⁴⁰ Mah' ngooy' ka-läh' ta' hngaah' jmi- Jordán, ja-ba' ta' jee' ga-chaä' Jwaa' dsa- jmi- lä- ma' to-në'. Jee' ja- ga-jäy'.⁴¹ Jwëë' dsa- na'nää' jee' ma' gyay', mah' ma' jäyh':
—Ma-ra' ju'dsoo', ni' koo- he- juh-gaa- sa' ga-jmee' Jwaa'. Pero lä-jë- he- ga-jäyh' kih' hi- la-, ma' la' ju'dsoo'.

⁴² Hi' jwëë' dsa- ga-lä-dsoo' dsë' kiyh' jee' ja-.

11

Ga'juu' Lázaro

¹ Ma' dsaah' jaa- dsa-nuuh- hi- chee- Lázaro, dsa- chaä- Betania, ja-ba' jwi- mäh- jee' ma' chaä- María kyaah' Marta dsa-më' øøyh'.² María he' hi- ga-huu' naa' mi-jwi- ti' Jesús mah' ga-mi-kiyh' kyaah' jnu- lley', ma' laay' dsa-më' øøh- Lázaro hi- ma' dsaah' he'.³ He-ja- lä-uu' dsa-më' he' ga-chee' juu' kih' Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan-, dsaah' dsa-nuuh- hi- hnaah- — ga-siyh' Jesús.

⁴ Ma' ga-nuu' Jesús lä-ja-, mah' ga-jäyh':

—Sa' juuy' kyaah' dsoo' ja-. He-ja- mi-jnää' jaa- Dio ba'

hi- jøøh', hi- mi-jnääh' laa'
jøøh' Joo' Dio ka-läh'.

5 Peer- ma' hnää' Jesús
Marta kyaah' María, kyaah'
Lázaro. 6 Lä- ma' ga-nuu'
Jesús kih' hi- ma' dsaah' he',
ga-jäy' ga' to' jmi- jee' ma'
gyay' ja-. 7 Ma-ngëë' he- ja-
ja-ga' ga-jäyh' siyh- jnääh'
discípulo:

—Ma' jne' ka-läh' ta- hwa'
Judea.

8 Mah' ga-chiih' jnääh':

—Ta-jwoh', hnøø' dsa-kaah'
he' ma' te' kuu' kyah', mah'
jwah' ga' hne- goh' ka-läh'
jee' oo-.

9 Mah' ga-jäh' Jesús siyh-
jnääh':

—Ja' gya-to' hor- kye- koo-
jmi-? Hih' hi- ga-nää' ta-la-
jmi', sa- tēyh'. Jëeh', jëëy-
wa'je- kih' jmi-gyuu- la-
10 Pero hi- ga-nää' ta-la- hwē'
dsa-tēyh'. Jëeh', mo-so- jnä'
wa'je- kih' jmi-gyuu- la-.

11 Ma-ngëë' ma-jäyh'
lä-ja-, ja-ga' ga-jäyh' ka-läh':

—Ma-gwii- Lázaro ome-
jnän', niin' mah' na'chaa-
jnih'.

12 He-ja- ga-jäh' jnääh':

—Dsa-jøøh' kyaan-
cher'mah' na-gwiiy-, jä'
kiyh'.

13 He-la- ma-jäh' Jesús, kih'
he- ma-na- juuy' ba' ja-. Pero
ma' lii' jnääh', na-gwiiy- he-
teeyh- dsëy' ba' ja-, he- ma'
hlëeh' Jesús lä-ja-. 14 Ja-ga'
ga-jäh' Jesús jëë- go-te':

—Ma-na-juu' ba' Lázaro.
15 Jëë- ba' dsën- he- sa- ga'
ma-gyan' jee' oo-, jëeh' lä-ja-

la'llu' kyah' hnäh' mah' lä-ja-
lä-dsoo' hoh' hnäh'. Ma' jne'
ma-jëë' jnih'.

16 Ja-ga' ga-jäh' Tamá, hi-
ma-tëeyh- Dsa-suu', ga-siiyh-
jnääh':

—Ma' jne' ka-läh', mah' juu'
jne' ko-jøh' kyaayh'.

*Ga-kwa' Jesús be' kih'
dsa-më' øøh- Lázaro*

17 Ma'hya- kye' jmi-
na-haa' Lázaro ma' ga-lloo'
Jesús jee' ja-. 18 Jee' jwi-
Betania ja-, ma' jä- jäh-
kih' Jerusalén, koo- hnē-
kilómetro ba'. 19 Jwëë' dsa-
judiu na'nää' na-jëëy- Marta
kyaah' María, na'kway- be'
kiyh' mah' sa- wa' meeh-
dsëy' he- ga-juu' Lázaro
øøyh-. 20 Ma' ga-nuu' Marta
ja' Jesús, ya-hëëy' mah'
ngooy' ga-mi-jëey-. Pero
ga-jä' ba' María cha'neh-.
21 Ma' ga-jee' Marta Jesús
mah' ga-siiyh-:

—Dsa-jøøh' kyaan-, wa'ra-
jäh' kih' ma' ñeh' jee' la-,
sa- ma-juu- dsa-ñuu- øøhn'.
22 Jnä' man-, ga-lä-jë- he-
ngiih' kih' Dio, kway' ba-
ga-jäh' Marta.

23 —Lä-jiih' ba' øøh' —
ga-jäh' Jesús siyh-.

24 —Jnä' man- lä-jiiyh'
wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' dsa-
jee' llaa- jmi- —ga-jäh' Marta
siyh-.

25 Mah' ga-jäh' Jesús siyh-:
—Jnä' he' hi- mi-jiih'
dsa-, hi- jmeen- chaay-.
Hi- jmee- dsoo' dsë' kin-,
ma-ke- ga-juuy', lä-jiiyh'
ka-läh'. 26 Ga-lä-jëë- hi-

chaa mah¹ jmeey¹ dsoo¹ dsëy¹
kin¹, ma¹ ke¹ ga¹ juuy¹, sa¹ jäy¹
lä¹ ja¹. ¿Che¹ heeh¹ juu¹ la¹? –
ga¹ jäh¹ Jesús sïyh¹.

27 –Jaah¹, Dsa¹ jøøh¹
kyaan¹, hee¹ ba¹ jnä¹, hne¹ he¹
Cristo, Joø¹ Dio hi¹ hii¹ juu¹
kih¹ jä¹ jmi¹ gyuu¹ la¹ –ga¹ jäh¹
Marta.

28 Ma¹ ngëe¹ ma¹ jäh¹
lä¹ ja¹, ñeey¹ na¹ teeyh¹ María
øøyh¹ mah¹ na¹ hlëeyh¹ kyaah¹
juu¹ hii¹ mah¹ sa¹ nuu¹ dsa¹
kiyh¹, ga¹ sïyh¹:

–Hii¹ ta¹ jwoh¹ ma¹ ja¹,
tëeyh¹ hne¹.

29 Ma¹ ga¹ nuu¹ María
lä¹ ja¹, lä¹ चाह¹ ja¹ ga¹ nooy¹
ngooy¹ ga¹ mi¹ jëey¹ Jesús.

30 Sa¹ ga¹ ma¹ he¹ Jesús ta¹
jee¹ jwii¹ mäh¹ ja¹. Lä¹
ma¹ cheyh¹ ja¹ ba¹ jee¹ ga¹ jëey¹
Marta. 31 Ma¹ tääh¹ dsa¹
judiu चाह¹ neh¹ kih¹ María
ma¹ kway¹ be¹. Ma¹ ga¹ jëey¹
ga¹ noo¹ María mah¹ ngooy¹
ko¹ chih¹, he¹ ja¹ ga¹ nää¹ dsa¹
he¹ kaah¹ kiyh¹, ma¹ jäh¹:

–Ngooy¹ ta¹ jee¹ la¹ to¹ høø¹
mah¹ ga¹ hooyh¹ jee¹ oo¹.

32 Ma¹ ga¹ lloo¹ María jee¹
ma¹ cheh¹ Jesús, ga¹ juuyh¹
jnëy¹ चाह¹ nëy¹ mah¹ ga¹ sïyh¹:

–Dsa¹ jøøh¹ kyaan¹, wa¹ ra¹
jäh¹ kih¹ ma¹ ñeh¹ jee¹ la¹, sa¹
ma¹ juu¹ dsa¹ ñuu¹ øøhn¹.

33 Ma¹ ga¹ jëe¹ Jesús hooyh¹,
hi¹ ga¹ jëey¹ hooh¹ dsa¹ kaah¹
kyaay¹ hi¹ ma¹ jmee¹ ko¹ jøh¹
kyaayh¹, he¹ ja¹ ga¹ lä¹ meeh¹
dsëy¹ jwërte, lä¹ jiih¹ ga¹ jii¹
neh¹ tuh¹ dsëy¹. 34 Mah¹
ga¹ sïyh¹:

–¿Ha¹ ga¹ kyaah¹ hnih¹?

Mah¹ ga¹ jäh¹:

–Dsa¹ jøøh¹ kyaan¹, ña¹
mah¹ go¹ jëeh¹.

35 Peer¹ ga¹ hooh¹ Jesús.
36 Mah¹ ga¹ jäh¹ dsa¹ judiu he¹:
–Jëe¹ da¹, he¹ ba¹ che¹ ma¹
hnäay¹.

37 Mah¹ ga¹ jäh¹ ko¹ llaa¹ dsa¹
he¹:

–Dsa¹ na¹, ga¹ jmeey¹
ga¹ lä¹ jnä¹ mi¹ në¹ jaa¹ dsa¹ tuu¹.
¿Che¹ sa¹ le¹ ma¹ jmeey¹ mah¹
sa¹ ma¹ juu¹ dsa¹ oo¹?

Ga¹ lä¹ jiih¹ Lázaro

38 Koø¹ ka¹ läh¹ ga¹ lä¹ meeh¹
dsë¹ Jesús, mah¹ ngooy¹ chuh¹
jee¹ la¹ to¹ høø¹. Heh¹ to¹ høø¹
ja¹, ma¹ na¹ jnë¹ kyaah¹ koø¹
mi¹ kuu¹. 39 Mah¹ ga¹ jäh¹ Jesús:
–Jñuu¹ hnäh¹ kuu¹ na¹.

Mah¹ ga¹ jäh¹ Marta
dsa¹ më¹ øøh¹ hlii¹ he¹ sïyh¹
Jesús:

–Dsa¹ jøøh¹ kyaan¹,
ma¹ hëey¹ mi¹ juu¹, jëeh¹
ma¹ hya¹ kye¹ jmi¹ na¹ juuy¹.

40 Mah¹ ga¹ jäh¹ Jesús sïyh¹:
–¿Ja¹ ma¹ jwëehn¹ hne¹,
cher¹ mah¹ ga¹ jmeeh¹ dsoo¹
hoh¹, jëeh¹ he¹ juh¹ gaa¹ he¹
jmeed¹ Dio?

41 Ja¹ ga¹ ga¹ jñuu¹ mi¹ kuu¹
he¹ ma¹ na¹ jnë¹ hoo¹ to¹ høø¹
ja¹, jee¹ ma¹ hää¹ hlii¹ he¹.
Ja¹ ga¹ ga¹ jëe¹ Jesús ta¹ gyuu¹,
ga¹ jäh¹:

–Tää¹ kyaan¹, kwan¹
ti¹ hmaah¹ kyah¹, jëeh¹
ma¹ nuuh¹ ba¹ kin¹. 42 Ma¹
ba¹ jnä¹, nuuh¹ ba¹ hne¹
kin¹ tää¹. He¹ jwahn¹ lä¹ la¹,
la¹ llu¹ kih¹ hi¹ tääh¹ nuu¹
lä¹ ku¹ lä¹ jii¹ kin¹ jee¹ la¹, mah¹

lä⁺ja⁻ lä⁺dsoo⁺ dsëy⁺, hne⁻ ba⁺
ga⁺cheeh⁺ jnä⁺.

43 Ma⁻la⁺ ma⁻jäyh⁺ lä⁻ja⁻,
ga⁻hlëëyh⁺ koo⁻ ki⁻gaa⁻:

—¿Lázaro, go⁻hëë⁺ jee⁺ na⁻!

44 He⁻ja⁻ ya⁺hëë⁺ hi⁻ ma⁻
na⁻juu⁺ he⁺ lä⁺ ma⁻na⁻gyoh⁺
ja⁻ goo⁻ tiiy⁺, kyaah⁺ hmiih⁻
he⁻ ga⁻gyaah⁻ dsih⁺ ma⁻
ga⁻juuy⁺, hi⁻ lä⁺ ma⁻na⁻løø⁻
ja⁻ mo⁻nëy⁺ kyaah⁺ hmiih⁻
sa⁻luu⁻. Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús:

—Jeey⁺ sa⁻hmiih⁻, mah⁺ wa⁻
ngëy⁺.

*Ma⁻hnooh⁻ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺
ma⁻ saayh⁺ Jesús*

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc.
22:1-2)

45 Jwëë⁺ dsa⁻ judiu
hi⁻ na⁻nää⁺ kyaah⁺ María
ga⁻lä⁺dsoo⁺ dsëy⁺ kih⁺ Jesús,
ma⁻ ga⁻jëëy⁺ he⁻ ga⁻jmeey⁺
lä⁻ja⁻. 46 Pero ko⁻llaa⁺ dsa⁻
he⁺ na⁻nääy⁺ na⁻jëëy⁻ dsa⁻
fariseo na⁻jmeeyh⁺ juu⁺ ha⁻
lä⁺ ga⁻jmeey⁺ Jesús. 47 He⁻ja⁻
jmi⁻dsa⁻ kaa⁺ kyaah⁺ dsa⁻
fariseo ga⁻kuyh⁺ lä⁻jëë⁻
dsa⁻ta⁺ dsa⁻gyuuh⁺ kyaay⁺,
ma⁻jäyh⁺:

—¿Ha⁻ lä⁺ jmeen⁺? Peer⁻
cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻
jmeey⁻ dsa⁻ñuuh⁻ he⁺.

48 Cher⁺ma⁺ ga⁻kwan⁺ jwë⁺
jä⁺ lä⁻na⁻ ba⁺, lä⁻jëë⁻ ba⁺ dsa⁻
lä⁻hëë⁺ kiyh⁺. He⁻ja⁻ ya⁻nää⁺
dsa⁻roma ya⁻hëëy⁻ jee⁺ jwii⁻
jnän⁺ hi⁺ lä⁻kaa⁻ hwa⁺ jnän⁺
ka⁻läh⁺.

49 Caifá, jaa⁻ dsa⁻kyaah⁺
dsa⁻ judiu he⁺, ma⁻ laa⁺
dsa⁻jøøh⁺ kyaay⁺ lä⁻jëë⁻
jmi⁻dsa⁻ ji⁻ñe⁻ ja⁻. Ga⁻jäyh⁺:

—Ni⁺ miih⁻ sa⁺ ñeh⁺ hnäh⁺.
50 Che⁺ sa⁺ laah⁺ hnäh⁺ llu⁺ ga⁺
he⁻ juu⁺ jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ kih⁺
dsa⁻goo⁻ jne⁺, lä⁻koh⁺ ga⁺ he⁻
hëë⁺ lä⁻kaa⁻ hwa⁺ la⁻—ga⁻jäh⁺
Caifá.

51 Ja⁺ he⁻ ga⁻hlëëyh⁺ jee⁻
tëëy⁻ hñiiy⁺ ja⁻. Kih⁺ he⁻
ma⁻ laay⁺ dsa⁻jøøh⁺ kyaay⁺
jmi⁻dsa⁻ ji⁻ñe⁻ ja⁻, he⁻ja⁻ ba⁺
ja⁻ ga⁻jmeey⁺ Dio ga⁻hlëëyh⁺
lä⁻ja⁻, ga⁻ngëëy⁺ juu⁺ he⁻ juu⁺
Jesús kih⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ judiu.

52 Hi⁺ ja⁺ ma⁻la⁺ kih⁺ dsa⁻
judiu ja⁻ juuy⁺, he⁻ hnøøy⁺
jmääy⁺ koo⁻ nää⁺ dsa⁻ ba⁺
jee⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ laa⁺ joo⁺ Dio
hi⁻ na⁻saa⁻ na⁻jñee⁺ wa⁻
ha⁻ cha⁻ ha⁻. 53 Jmii⁺ ja⁻
ga⁻taayh⁺ ko⁻jøh⁺ juu⁺ kwee⁻
mah⁺ jngëëyh⁺ Jesús.

54 He⁻ja⁻ mo⁻so⁺ ga⁻ngë⁺
Jesús jnä⁺hä⁺ jee⁺ kih⁺ dsa⁻
judiu. Ya⁻hëëy⁺ hwa⁺ Judea,
ngooy⁺ koo⁻ jee⁺ jwii⁻ he⁻
chee⁻ Efraín he⁻ hla⁻jäh⁻ kih⁺
hwa⁺ kii⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁻jä⁺ jnääh⁺
ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺.

55 Ma⁻ngoo⁺ ya⁻jäh⁺ të⁺ jmii⁺
he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego
mäh⁺. Jwëë⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻
jee⁺ ja⁻ na⁻nääy⁺ ta⁺ Jerusalén
mah⁺ mi⁻lluuy⁺ hñiiy⁺ lä⁻koo⁻
tëë⁺ dsa⁻ jmeey⁺ jää⁺ ja⁻ga⁻
të⁺ jmii⁺. 56 Ma⁻hnaah⁻ dsa⁻
he⁺ Jesús, ma⁻ hlëëyh⁺ kyaah⁺
dsa⁻kyaayh⁺ jee⁺ ma⁻ chih⁺
gwah⁺, ma⁻jäyh⁺:

—¿Ha⁻ lä⁺ jëëh⁺ hnäh⁺? ¿Che⁺
sa⁺ jäy⁺ jee⁺ jmii⁺ la⁻?

57 Dsa⁻kaa⁺ kyaay⁺ jmi⁻dsa⁻
he⁺ kyaah⁺ fariseo ga⁻jmeey⁺
mada⁻:

—Cher'mah' hi- hnäh'
ga-jëeh' hnäh' ha- ta- ngëy',
ja- ya'jmeeh' hnäh' juu'
chah' mah' dsa-nää' dsa-
dsa-chaayh'.

12

Ga-huu' María naa'
mi-jwii- ti' Jesús

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Jñii' jmi', jää' ja-ga' të'
jmi' he- kuh- dsa- borrego
mäh', ñee' Jesús ta- Betania
jee' ma' gya' Lázaro hi-
ga-jmee' Jesús ga-lä-jiih'
ma-ngëe' ma-na-juu'. ² Jee'
ja- ga-jmeey' ma-nuu' kyaah'
Jesús. Marta ma' llooh-
ma-nuu', hi- Lázaro he',
ma' laa' jaa- hi- ma' gya'
ko-joh' kyaah' Jesús në' mes-
ja-. ³ Ja-ga' ga-ka' María
koo- së' jmi- mi-jwii- he-
chee- nardo, he- hmooh'
jwërte. Ga-huuy' ti' Jesús.
Mah' ga-mi-kiyh' kyaah' jñu-
lley'. Ga-hii' mi-jwii- lä-kaa-
cha'neh' ja-. ⁴ Mah' ga-jäh'
jaa- dsa-kyaah' jnääh', hi-
ma' chee- Juda Iscariote, joo'
Simón hi- ga-hni' kih' Jesús
këe-:

⁵ —;He-la' sa- ma-hni' jmi-
mi-jwii- na-, lä-koo- kyë'
hnë- hña-loo' jmi' ta' mah'
ma' kwëehn' hi- tä-ñee'?

⁶ He- ga-jäyh' lä-ja-, ja-
kih' he- ma' jmeey' be' kih'
hi- tä-ñee' ja-, kih' he- ma'
hëey- ba' ja-. Jëeh' ma'
høoy' sa'tuh- jee' ma' tääh'
kuu' mah' ma' hwëey- jee'
na-hmää'. ⁷ Mah' ga-jäh'
Jesús:

—Ta- ha- kiyh'. Jëeh', jmi-
mi-jwii- na- he- ma' høoy'
mah' ma' huuy- jnä' wa-ra-
ga-të' jee' haan'. ⁸ Hih' hi-
tä-ñee', lä- ma-täayh' na-
ba' kyaah' hnäh'. Pero jnä',
mo-so- gyan' ki-wëe' jee'
kyah' hnäh' —ga-jäh' Jesús.

Ma' hnøø' dsa-kaah' ma'
jngüyh' kih' Lázaro ka-läh'

⁹ Ga-lä-ñe- jwëe' dsa- judiu
he- ma' gya' Jesús jwii-
Betania mah' na-näay' jee'
ja-. Pero ja- ma-la- kwaat-
kih' Jesús ja- na-näay', he-
na-jëey- Lázaro, hi- ga-lä-jiih'
ma-ngëe' ma-na-juu' ba' ja-.
¹⁰ He-ja- ga-taah' dsa-kaah'
kyaajmi-dsa- he' juu' kwee-
mah' ma' jngëeyh' Lázaro
ka-läh'. ¹¹ Jëeh', kwaat- kih'
Lázaro ja-, jwëe' dsa- judiu
ga-beey' dsa-kaah' kyaay'
mah' ga-heeyh- kih' Jesús ba'.

Ga-he' Jesús na-dsëe- jaa-
burr- jee' jwii- Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11;
Lc. 19:28-40)

¹² Ma' ga-jnä' jyoh' jmi',
jwëe' jwërte dsa- ma' tääh'
jee' të- jmi' ja-. Ma' ga-nuuy'
ja' Jesús ta- jwii- Jerusalén,
¹³ ga-kay' gooh' hma-su' mah'
ga-näay' ga-mi-jëey' Jesús.
Mah' ma' jäyh':

—;He- ba' che- lluu' Dio!
;Dio kyaah' hi- ja' na- lä-hih-
kiyh'! Laay' Rey jnan' —
ga-jäh' dsa- Israel he'.

¹⁴ Ga-hñah' Jesús jaa- burr-
mäh', mah' ga-wiiy' ka'luu',
lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio:

15 Ta⁻ wa' gah' hnäh' dsa⁻
 chaa⁻ jwäh⁻ Sión.

Hij⁻ Rey kyaah' hnäh' ja' na⁻,
 dsëy⁻ jaa⁻ burr⁻ mäh'.

16 He⁻ ga' la' lä' ja⁻, sa⁻
 ga' lä' ngëe' jnääh' discípulo
 kyaay' lä⁻ ma' to⁻ në'. Pero
 ma' ngaah' Jesús gyuah',
 ja⁻ ga' ga' lä' ngëe' jnääh' '
 kih' Jesús ba' ja⁻ ma' hlëeh⁻
 lä' koo⁻ ma⁻ na⁻ si⁻ jää', he⁻
 ga⁻ jmee' dsa⁻ juuh⁻ kiyh'.

17 Dsa⁻ hi⁻ ma' tääh' kyaah'
 Jesús lä' koo⁻ ma' ga' tëeyh'
 Lázaro neh⁻ to⁻ hoo⁻ lä' koo⁻
 ma' ga' mi⁻ jiiyh', ma' jmeeyh⁻
 juu' lä' koo⁻ ga' jëy' jee'
 ja⁻. 18 He⁻ ja⁻ jwëe' dsa⁻
 na'nää' ga' mi⁻ jëy' Jesús,
 lä' koo⁻ ma' ga' nuuy' kih'
 he⁻ juh⁻ gaa⁻ he⁻ ga' jmeey'.
 19 Pero dsa⁻ fariseo ma' jäh'
 siyh⁻ dsa⁻ kyaayh':

—Jëe' da'. Ni⁻ miih⁻ sa⁻
 cha⁻ he⁻ le' jmeen'. Lä' jëe'
 ba' dsa⁻ ga' nää' chaa' kaah'
 kiyh'.

*Ko⁻ llaa' dsa⁻ griego
 ga⁻ hnaayh⁻ Jesús*

20 Jee' kih' dsa⁻ hi⁻ na'nää'
 na'hnääh⁻ Dio jee' tē⁻ jmi⁻,
 ma' tääh' ko⁻ llaa' dsa⁻ griego.

21 Dsa⁻ griego he', ya⁻ nää'
 koo' kih' Felipe, dsa⁻ ma'
 chaa⁻ Betsaida he⁻ na⁻ hee⁻
 hwa' Galilea. Ga⁻ chuuy'
 kyaah', ga⁻ siyh':

—Hne⁻ dsa⁻ ñuuh⁻, hnoo⁻
 jnääh' lla' jnääh' juu' kyaah'
 Jesús.

22 He⁻ ja⁻ ngoo' Felipe mah'
 na'chiyh' Andre'. Hi⁻ Andre'
 he' kyaah' Felipe na'hlëeyh'

Jesús. 23 He⁻ ja⁻ ga⁻ jëeh⁻ Jesús
 juu' kiyh', ga⁻ jäh':

—Ma⁻ tē⁻ hor⁻ jee' lee'
 joo⁻ hi⁻ ga⁻ lëe' ngo' la⁻.

24 Ma⁻ ra⁻ ju' dsoo' jwëehn⁻
 hnäh', cher'mah' sa⁻ ga⁻ toh'
 koo⁻ mi⁻ trigo jee' gwaah'
 hi⁻ sa⁻ ga⁻hya⁻, ma⁻ jä⁻ lä⁻
 ma⁻ la⁻ ja⁻ ba'. Pero cher'mah'
 ga⁻hya⁻ mi⁻ ja⁻, cha⁻ miih⁻
 mi⁻ kwa'. 25 Lä' ja⁻, hi⁻ sa⁻
 kwaa' hñii' juu', hi⁻ he' hee'
 go⁻ te'. Pero hi⁻ kwaa' hñii'
 juu' jmi⁻ gyuu⁻ la⁻, he⁻ häy⁻
 hñiiy' ba' ja⁻ mah' chaa⁻
 tää' ga⁻ lä' jē⁻ joh' jmi⁻ cha⁻.
 26 Hi⁻ mi⁻ te' kin⁻, wa' jmeey'
 ko⁻ joh' kyaah' jnä'. Ja⁻ ba'
 jee' naahn⁻ na'gyan', jee' ja⁻
 dsa⁻ taayh' ka⁻ läh' hi⁻ mi⁻ te'
 kin⁻. Hi⁻ mi⁻ te' kin⁻, Tää'
 kyaan⁻ jmäy' joo⁻.

*Ga⁻ jmee' Jesús juu' he'
 juuy'*

27 Peer⁻ chaan⁻ cha⁻ miih⁻
 hu⁻ dsē. ¿Hee⁻ na⁻ jwahn⁻
 na'? ¿Che' jwahn': "Tää', lää'
 jnä' kih' he⁻ dsa⁻ ngëen' la⁻?"
 Sa⁻ le' jwahn⁻ lä⁻ na⁻. Jëeh',
 kih' he⁻ ja⁻ ba' jan'. 28 Tää',
 mi⁻ jnää' he⁻ laah' joo⁻ —
 ga⁻ jäh' Jesús.

Hor⁻ ja⁻ ga⁻ lä⁻ nuuh',
 ga⁻ hlëeh' gyuah':

—Ma⁻ mi⁻ jnää' ba' jnä' he⁻
 laan' joo⁻ hn', hi⁻ mi⁻ jnään'
 ka⁻ läh' he⁻ laan' joo⁻.

29 Jwëe' dsa⁻ hi⁻ ma'
 tääh' jee' ja⁻, ga⁻ nuuy' he⁻
 ga⁻ hlëeh' gyuah', he⁻ ja⁻
 ga⁻ jäh':

—Go⁻ ñih' ba' na⁻ ma⁻ hi⁻.
 Jñah' ma' jäh':

—Jaā́ ángel ba' na-
ma-hlèeh' kyaayh'.

³⁰ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Sa' ma-ja~ juu' na-
kwaat' ki' jnä'. Kyah' hnäh'
ba' na- ma-ja~ juu' na-.

³¹ Na' ma-të' jmi' jee' ka'
Dio ju'dsoo' kih' jmi-gyuu'
la-. Hi' ma-të' hor~ jä'
o-hih' hi-sa-llu' hi- jmee'

hih' jmi-gyuu' la-. ³² Wa-ra-
ga-chaa' dsa- jnä' gyuuh',
tëen' lä-jëë' hi- ya-nää'
kyaah' jnä' —ga-jäh' Jesús.

³³ He- ga-hlèeyh' lä-ja-
ga-mi-jnäay- ha- lä' kyaah'
ma' juuy' ba' ja-. ³⁴ He-ja-
ga-jäh' dsa- hi- ma' tääh' jee'
ja-:

—Ma-nuu' jnääh' lä-koo-
na-sii- juu' kih' Dio. Cristo
chaa- tää' ba'. ¿He-la'
jwah' hne-, jmee' bii' kih'
Hi-ga-lëë'ngo' chaa' dsa-
gyuuh'? ¿Hi- ba' he' hi- jwah'
hne- Hi-ga-lëë'ngo'?

³⁵ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Ko-hwëë' ga' jnä' wa'je-
jee' kyah' hnäh'. Ngë' hnäh',
ta'ko-jiih' jnä' wa'je- jee'
kyah' hnäh' mah' sa' leh-
jee' na-hoo- hnäh'. Jëeh',
hi- ga-nää' jee' na-hoo-
sa' ñey- ha- ta' dsa-nääy'.
³⁶ Ta'ko-jiih' jnä' wa'je- kyah'
hnäh', heeh' hnäh' kih' wa'je-
mah' lä-jnää' hnäh' jee' jnä'
wa'je-.

Ma-la- ma-hlèeh' Jesús
lä-ja-, mah' ga-hmäayh- kih'
dsa- he'.

Sa' ga-heeh- dsa- judiu juu'
kih' Jesús

³⁷ Ga-jëë' ba' dsa- judiu
lä-jë- he- juh-gaa- he-

ga-jmee' Jesús to-lo' nëy',
pero ni' lä-ja- sa' ga-lä-heey'
kiyh'. ³⁸ Mah' lä-ja-, ga-lä-te'

lä-koo- ga-jäh' Isaia hi-
ga-ngëë' juu' kih' Dio llo'joo':
Tää' kyaan-, sa' chaa- hi-

ma-heeh- juu' jnän'.

Sa' chaa- hi- ga-lä-ngëë'
lä-koo- te' he-
juh-gaa- he- ga-jmee'
Dio kyaah' goo-,
ga-jäh' Isaia.

³⁹ Kih' he-ja-, sa' ga-la'
ma-lä-heey'. Hi- ja-ba' lä-ja-
ka-läh' ga-jäh' Isaia kiyh':

⁴⁰ Ga-jmee' Dio ga-jnë' mi
'nëy', ga-jlë' hu' dsë-
kiyh',

mah' sa' le' jëey', ni' sa-
lä-ngëëy'.

Ni' sa- dsa-jeeyh~ kyaah' jnä'
mah' mi-hlää' jnih'.

⁴¹ Lä-jë- he- ja- ga-jäh' Isaia,
lä- ma' ga-jëey' he- laa' jöøh'
Jesús mah' ga-hlèeyh' kiyh'.

⁴² Pero ma-ra- he-
ga-heeh- ba' jwëë' dsa-
kih' Jesús, lä-kye- dsa-kaah'
kyaay'. Hi' kih' he- ma'
gayh- dsa- fariseo, he-ja- sa-
ga-mi-jnäay- hñiyy', mah' sa-
ma' hwëë' dsih' neh' gwah-
mäh-. ⁴³ Ma' hnooyh- ha-
lä- jee' ma' leey' kaah' cha'në'
dsa- jmi-gyuu-, la- he- ma'
hnooyh- ha- lä- jee' ma' leey'
kaah' cha'në' Dio.

Juu' he- ga-hlèeh' Jesús, laa'
ta' kih' dsa-

⁴⁴ Ja-ga' ga-hlèeh' Jesús
koo- ki-gaa-, ga-jäyh':

—Hi⁻ heeh⁻ jnä^ʹ, ja⁺ ma⁻la⁻ jnä^ʹ he⁻ heeyh⁻, heeyh⁻ hi⁻ ga⁻chee⁺ jnä^ʹ ba^ʹ. ⁴⁵ Hi^h hi⁻ ma⁻jēē⁻ jnä^ʹ, ma⁻jēēy⁻ hi⁻ ga⁻chee⁺ jnä^ʹ ba^ʹ ja⁻. ⁴⁶ Jnä^ʹ he^ʹ laan⁺ lä⁻koō⁻ wa^ʹje⁻ he⁻ ja⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, mah⁺ lä⁻jēē⁻ hi⁻ heeh⁻ jnä^ʹ, sa⁺ jāy⁺ jee⁻ na⁻hoō⁻. ⁴⁷ Hi⁻ nuu⁻ juu⁺ kin⁺ mah⁺ sa⁺ heeyh⁻, ja⁻ jnä^ʹ ngiihn⁻ kwaat⁻ kiyh⁺. Jēeh^ʹ sa⁺ ma⁻jan⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ mah⁺ ngiihn⁻ kwaat⁻ kih⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺. Ma⁻jan⁻ mah⁺ lään⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ ba^ʹ. ⁴⁸ Hi⁻ sa⁻ hnää⁺ jnä^ʹ mah⁺ sa⁻ heeyh⁻ juu⁺ kin⁺, cha⁻ ba^ʹ he⁻ ngiih⁺ kwaat⁻ kiyh⁺. Ja⁻ba^ʹ juu⁺ he⁻ ma⁻hlēehn⁻ la⁻, ngiih⁺ kwaat⁻ kiyh⁺ wa^ʹra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ llaa⁻ jmi^ʹ. ⁴⁹ Jēeh^ʹ, sa⁻ ma⁻hlēehn⁻ jee⁻ tēēn⁻ hñiin⁻. Tää⁻ kyaan⁻ hi⁻ ga⁻chee⁺ jnä^ʹ, hi⁻ he^ʹ ga⁻jmee⁻ mada⁻ kin⁺ ha⁻ lä⁻ jwahn⁻, hi⁻ ha⁻ lä⁻ hlēehn⁻. ⁵⁰ Jnä^ʹ man⁺, mada⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻ kin⁺ jøø⁻ kih⁺ dsa⁻ mah⁺ wa^ʹ chaay⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ joh⁻ jmi^ʹ cha⁻. Kih⁺ he⁻ja⁻, hlēehn⁻ ja⁻ba^ʹ lä⁻koō⁻ te⁺ he⁻ ga⁻siih⁻ Tää⁻ jnä^ʹ ba^ʹ.

13

Ga⁻gyih⁺ Jesús tii⁻ discipulo kyaay⁺

¹ Ma⁻ngoo⁺ ya⁻jäh⁻ jmi^ʹ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mah⁺, ma⁻ñe⁻ ba^ʹ Jesús ma⁻tē⁻ hor⁻ he⁻ ya⁻hēēy⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ mah⁺ dsaayh⁺ jee⁻ gya⁺ Jmiiy⁻. Ga⁻lä⁻hnääy⁺ hi⁻ ma^ʹ laa⁺ kyaay⁺ hi⁻ ma^ʹ tääh⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, pero hwē⁺ ja⁻ ga⁻mi⁻jnäy⁻ he⁻

ga⁻lä⁻hnääy⁺ cha⁻miih⁻ hi⁻ laa⁺ kyaay⁺.

² Ja⁻ga⁻ dsa⁻taayh⁻ kuyh⁻ ma⁻nuu⁻ ma⁻hä⁻ ba^ʹ huu⁻dsē⁻ kih⁺ hi⁻sa⁻llu⁺ neh⁻ tuh⁻dsē⁻ Juda Iscariote joo^ʹ Simón ha⁻ lä⁻ jmeey⁺ mah⁺ ngēēy⁺ Jesús. ³ Pero Jesús ma⁻ñe⁻ bih⁺ he⁻ ga⁻tooh⁻ Tää⁻ gooy⁻ hñii^ʹ lä⁻jē⁻ go⁻te⁺ he⁻ na⁻hñaa^ʹ jmeey⁺ hi⁻ lä⁻ja⁻ ñey⁻ he⁻ ya⁻hēēy⁻ kih⁺ Dio, hi⁻ ja⁻ba^ʹ kih⁺ Dio dsaayh⁺ ka⁻läh^ʹ.

⁴ He⁻ja⁻ ga⁻nooy⁻ jee⁻ täayh⁻ kuyh⁻ ma⁻nuu⁻ ja⁻, ga⁻jñuuyh⁻ hmiih⁻ he⁻ ma^ʹ kyeyh^ʹ nē⁻, ga⁻kay⁺ hmiih⁻ tu⁻jla^ʹ mah⁺ ga⁻bäayh⁻ hñiiy^ʹ.

⁵ Hi⁻ ga⁻kay⁺ koō⁻ jee⁻ ga⁻chiyh⁻ jmi⁻ mah⁺ ga⁻løoy⁻ gyiyh⁻ ma⁻tii⁻ jnääh⁺ discipulo. Ja⁻ga⁻ ga⁻mi⁻kiyh⁻ kyaah⁺ hmiih⁻ tu⁻jla^ʹ he⁻ ma^ʹ na⁻bäayh⁻ ja⁻.

⁶ Ma^ʹ ga⁻tēēy⁻ jee⁻ ma^ʹ gya⁺ Simón Pee^ʹ, mah⁺ ga⁻jäh^ʹ Pee^ʹ:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁻, ¿che⁻ hne⁻ ba^ʹ gyih⁺ ma⁻tiiin⁻?

⁷ Mah⁺ ga⁻jäh^ʹ Jesús siiyh⁻:

—He⁻ jmeen⁻ la⁻, sa⁻ lä⁻ngēēh⁻ hne⁻ na⁺ ga⁻juh⁻. Kēē⁻ ba^ʹ lä⁻ngēēh⁻.

⁸ —Sa⁺ gyih⁺ hne⁻ ma⁻tiiin⁻ jih^ʹkoh^ʹ —ga⁻jäh^ʹ Pee^ʹ siiyh⁻.

Mah⁺ ga⁻jäh^ʹ Jesús siiyh⁻:

—Cher^ʹ mah⁺ sa⁺ ga⁻gyihn⁻ ma⁻tiih⁻, sa⁺ le⁻ jmeeh⁺ ko⁻jøh^ʹ kyaah⁺ jnä^ʹ.

⁹ Mah⁺ ga⁻jäh^ʹ Simón Pee^ʹ siiyh⁻:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁻, ja⁻ ma⁻la⁻ ma⁻tiiin⁻ hnøø⁺ jñii^ʹ, lä⁻ja⁻ ma⁻goon⁻ kyaah⁺ ka⁻llen⁻ hnøø⁺ jñii^ʹ ka⁻läh^ʹ.

10 Mah' ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Hi- ma-na-jngëë', sa jmee' bii' jñii' lä-kaa-kiyh'. Ma-la' ma-tii' ba' hnøø' jñii', jëeh' lä-kaa-ba' kiyh' ma-na-jngii'. Hi ma-na-jngëë' ba' hnäh', ma-ke' ja' lä-jëë' hnäh'.

11 Jëeh' ma' ñe- bih' hij- na- ma' ngëëy', he-ja- ba' ja- ma' jäyh': "Ma-ke- ja' lä-jëë' hnäh' na-jngëë'."

12 Ma-la' ma-gyiyh' ma-tii' lä-jëë', ga-këyh- hmiih- kiyh' mah' ngaayh' na'gyay- në mes- ka-läh'. Mah' ga-jäh':

—¿Che' ma-lä-ngëëh' hnäh', hee- na- ma-jmeen' kyah' hnäh'? 13 Tëeh- jnä' Ta-jwoh' hi- jawh' hnäh' Dsa-jøøh' kyaan'. Llu' ba' jawh' hnäh', jëeh' he- ja- laan'. 14 Jnä' he' laan' ta-jwoh' kyaah' hnäh', hi- laan' Dsa-jøøh' kyaah' hnäh', mah' ma-gyihn- ma-tiih' hnäh'. Lä-na- hnøø' jmeeh' hnäh' ka-läh', gyih' hnäh' ma-tii' dsa-kyaa' hnäh'. 15 Jee' la- ma-heehn' hnäh' mah' jmeeh' hnäh' ja-ba' lä-koo- ma-jmeen' kyah' hnäh'. 16 Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', jaa- hi- nuuh' kih' jñah', sa jøøyh' ga' lä-koh' ga' dsa-juu'. Hi hi- dsoo- mada', sa jøøyh' ga' lä-koh' ga' hi- cheey'. 17 Na' he- ma-lä-ngëëh' hnäh' he- ma-jmeen' la-, llu' la' kyah' hnäh' cher'mah' ga-jmeeh' hnäh' lä-ja-.

18 'Ja- he- hlëëhn' kih' lä-jëë' hnäh' la-. Kyuu- ba'

jnä' hij- na- ma-lleehn'. Mah' lä-ja- lä-te' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio: "Hi- ma' kuh- ko-jøøh' kyaah' jnä', ma-jëeyh- ma-na-høøyh' kin'." 19 To-na' ga-juh- jwahn' jää' sa' ga' ma-ngëëy' jnä'. Mah' wa-ra- ga-la' he- ja-, lä-heeh' hnäh', jnä' he' laan' he- jwahn' laan'. 20 Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', hi- heeh- jaa- hi- cheen-, he- heeyh- jnä' ba' ja-. Hi- hi- heeh- jnä', heeyh- hi- ga-chee' jnä' ba' ja-.

Ga-jmeeh' Jesús juu', hñii' jaa- dsa- kyaay' kiyh'

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

21 Ma-la' ma-jäh' Jesús lä-ja-, pero ga-lä-meeh- dsëy' mah' ga-mi-jnäay- jëë- juu' ja-:

—Jaa- jee' lä-jëë' hnäh' hnëëh' jnä'.

22 Ja-ga' ga-tooh' jnääh' jëë' jnääh' në' dsa-kyaa'hn', sa' ñe' jnääh' hij- kih' na- ma' hlëëyh'. 23 Kih' jee' lä-jëë' jnääh' discípulo kyaay', jaa- ba' ga-lä-hnääh' Jesús cha-miih-. Hi- he' ma' gya' koo' kih' Jesús. 24 Kih' hi- he', ga-jmee' Simón Pee' lii- mah' ngiiy' juu' kih' Jesús, hij- kih' ja- ma' hlëëyh'. 25 Hij' hi- ma' gya' koo' kih' Jesús he', ga-ngiiy' juu' kiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, ¿hii- he' hi- jawh' na-?

26 Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Hi- kwëëhn- kuh- koo- jwi' he' ñiih- gyah', hi- he' he'.

Mah' ga'mi-gyuyh' koo-
jwi' he'ñiih', ga'kwëëyh'
Juda Iscariote, joo' Simón.
27 Lã-koo- ngooy' kuyh-
he'ñiih' ja-, ga'he' Tana' neh-
tuh-dsëy'. Ja-ga' ga-jäh' Jesús
siyh':

—He- hnooh- jmeeh', jmee'
ga-juh- to-na'.

28 Pero ni- ja- hi- ma' tääh'
në' mes- ja-, sa- ga-lã-ngëëy'
he-la' ga-siiyh' hi- he' lä-ja-.

29 Kih' he- ma' høø' Juda
sa'tuh- jee' ma' tääh' kuu',
he-ja- ko-llaa' ga'jmeë'
hũũdsë-, he- ga-jäh' Jesús
siyh': "Go-lãh' miih- he-
hnøø' jnãn' kih' jmi'" o jäyh':
"Go-kwëëh' hi- tä-ñëë' miih-
kuu'". 30 Ma' ga-la' kih' Juda,
ma-kuyh- he'ñiih', चाह' ba'
ya-hëëy'. Ma-na-hoo- ba'
hor- ja-.

Koo- nuuh- hmëë'

31 Ma-la' ma-ya-hëë' Juda
jee' ja-, ga-jäh' Jesús:

—Na' lä-jnä' he- laa'
jøøh' Hi-ga-lëë' ngo' la-, hi-
ta-la' kih' hi- he' lä-jnä'
he- laa' jøøh' Dio. 32 Hi-
cher'mah' jooy' mi-jnää-
he- laa' jøøh' Dio, ja-ba'
lä-ja- Dio mi-jnää- he- laa'
jøøh' jooy', hi- चाह' ba'
jmeey'. 33 Gyũũ- mäh' kyaan',
ko-hwëë' ga' gyan' kyaah'
hnäh'. Hnaah' hnäh' jnä'.
Pero ja-ba' lä-koo- ma-jwĩn'
dsa- judiu, jee' naahn- sa-
le' go'nãäh' hnäh', ja-ba'
lä-ja- jwëëhn- hnäh' ka-lãh'
na'. 34 Jmeen' koo- mada-
hmëë' kyah' hnäh'. Wa'
hnaah- hnäh' øøh' hnäh'. Wa'

hnaah- hnäh' lä-jaa- lä-jaa-
dsa-kyaah' hnäh', ja-ba'
lä-koo- ma-lã-hnaan- hnäh'.
35 Cher'mah' ga-lã-hnaah-
hnäh' dsa-kyaah' hnäh',
lä-jëë- ba' dsa- lä-ñe- laah'
hnäh' discípulo kyaan'.

*Ga-jäh' Jesús he- hmä' Pee'
juu' he- sa' kyuyy'*

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-
31; Lc. 22:31-34)

36 He-ja- ga-ngii' Simón
Pee' juu':

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿ha- ta-
goh' hne-?

Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Ha- jee' niin', sa' le' goh'
kyaah' jnä' na'. Këë- ga' goh'
kyaah' jnä'.

37 He-ja- ga-jäh' Pee' siyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿he-la'
ja- mo-so- le' niin' kyaah'
hne- na'? Ma-lla- ba' dsën-
juun' llah' hne-.

38 He-ja- ga-jäh' Jesús
siyh':

—¿Che' ju'dsoo' ma-lla-
hoh' juuh' llan-? Ma-ra-
ju'dsoo' jwëëhn- hne-, jãä'
ja-ga' hooch' chaah' dsoo',
hne- ma-të' hnë- jiih-
ma-hmäh' juu' he- sa-
kyuyh' jnä'.

14

*Jesús laa' jwë' he-
dsa'toohn' jee' gya' Dio*

1 Ta- jeh- hoh' hnäh'. Jmee'
hnäh' dsoo' hoh' kih' Dio ba',
hi- jmeë' hnäh' dsoo' hoh'
kin- ka-lãh'. 2 Cha'neh- kih'
Tãä' kyaan- cha- cha-miih-
jee' dsa'toohn'. Wa-ra- jäh'
kih' sa- la- lä-ja-, ma-jwëëhn'

ba' hnäh' jää'. He-ja-
niiñ' mi'llun' jee' go'taah'
hnäh'. ³ Wa'ra-ngaahn' mah'
na'jmeen' llu' jee' go'taah'
hnäh', ja-ga' jahn' ka-läh'
mah' go'nääh' hnäh' kyaah'
jnä'. Mah' lä-ja- jee' naahn'
na'gyan', jee' ja- go'taah'
hnäh' ko-joh' kyaah' jnä'.
⁴ Ma-ñeh' ba' hnäh' ha- jee'
naahn', hi' ma'kyuuh' ba'
hnäh' jwë' ka-läh'.

⁵ Mah' ga-jäh' Tamá siyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', sa' ñe'
jnääh' ha- na- gwaah'. ¿Ha-
lä-ja- lä'kyuuh' jnääh' jwë'
ka-läh'?

⁶ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Jnä' he' laan' jwë', jnä' he'
laan' ju'dsoo', jnä' he' jmeen'
chaa- dsa-. Ni' jaa- sa-
lla-nää' jee' gya' Tää' wa'ra-
jäh' kih' sa' ya-nääh' ta-la' ki-
jnä'. ⁷ Cher'mah' kyuuuh' jnä',
ja-ba' lä-ja- kyuuuh' hnäh'
Tää' kyaan'. Na' ma-kyuuuh'
ba' hnäh', hi' ma-jëeh' hnäh'
ka-läh'.

⁸ Mah' ga-jäh' Felipe:

—Dsa-jøøh' kyaan', hääh'
jnääh' Tää', mah' ko-ja- ba'
ma-lee' kyaah' jnääh'.

⁹ Mah' ga-jäh' Jesús siyh'
Felipe:

—¿Joh' jmi' sa' ma-hya-
gyan' kyaah' hnäh' jee' la-
mah' sa' ma-lä-kyuuuh'
jnä'? Hih' ma-jëe' jnä', he-
ma-jëey' Tää' ba' ja-. ¿Ha-
lä-ja- jwah' hne': "Hääh'
jnääh' Tää'"? ¹⁰ ¿Che' sa' laah'
dsoo', jnä' he' laan' koo-
kyaah' Tää', hi' Tää' he' laa'
koo- kyaah' jnä'? Lä-jë- juu'

he- hlëeh' jnä', ja- he- hlëeh'n'
jee' tëen' hñiin' na-. Tää' hi-
laa' kyaah' jnä', hi- he' ba'
jmee' he- jmeen' la-. ¹¹ Wa'
lä-dsoo' hoh' hnäh', jnä' he'
laan' koo- kyaah' Tää' hi' Tää'
he' laa' koo- kyaah' jnä'. Pero
cher'mah' sa' laah' hnäh'
dsoo' lä-ja- la' kin' kyaah'
Tää', jmee' hnäh' dsoo' kih'
he- ma-jëeh' hnäh' ha- lä-
la' ta' he- jmeen'. ¹² Ma-ra-
ju'dsoo' na- jwëeh'n' hnäh',
hi- jmee' dsoo' dsë' kin', hi-
he' jmee' ka-läh' ja-ba' ta'
he- jmeen'. Hi' juuh' ga' ta'
jmeey', jëeh' naah' ba' jnä'
kyaah' Tää'. ¹³ Lä-jë- he-
ngih' hnäh' kih' Tää' lä-hih'
kin', jmeen' he- ja-, mah'
lä-ja- lä-jnä' he- laa' jøøh'
Tää' ta-la' kih' jooy'. ¹⁴ Jmee'
ba' jnä' wa' he- cha- he- he-
ngih' hnäh' lä-hih' kin'.

*Ga-jäh' Jesús cheey' Jmi-lle'
Na-jngü'*

¹⁵ Cher'mah' hnaah' hnäh'
jnä', høø' hnäh' mada' he-
jmeen' kyah' hnäh'. ¹⁶ Mah'
jnä' chuun' kyaah' Tää' cheey'
jñah' hi- kwa' be' kyah'
hnäh'. Mah' jäy' kyaah' hnäh'
ga-lä-jë- joh' jmi' cha-. ¹⁷ Hi-
he' laa' Jmi-lle' hi- jmee'
ju'dsoo'. Dsa- hi- chaa-
jmi-gyuu' la-, sa' le' heeyh',
jëeh' sa' jëey', ni' sa' kyuuu'.
Pero hnäh', kyuuuh' hnih',
jëeh' hääh' jee' kyah' hnäh',
hi' dsa-hey' neh' tuh-hoh'
hnäh'.

¹⁸ Wa'ra-ngaahn', sa' jäh'
hnäh' hnëë'. Jahn' ka-läh'
kyah' hnäh'. ¹⁹ Miih- jmi' ga'

mo⁻so⁻ jēē¹ dsa⁻ jnä[˘]. Pero
 hnäh[˘], jēēh¹ jnä[˘]. Hi⁻ kih¹
 he⁻ chaa⁻ jnä[˘], he⁻ ja⁻ ba[˘] ja⁻
 jmee¹ chaa⁻ hnäh[˘]. ²⁰ Ma[˘] ja⁻
 ga[˘] lä⁻ ngēēh[˘] hnäh[˘], jnä[˘] gyan[˘]
 kyaah[˘] Tää[˘] kyaan⁻, hi⁻ hnäh[˘]
 kyaah[˘] jnä[˘], hi⁻ jnä[˘] kyaah[˘]
 hnäh[˘]. ²¹ Hi⁻ ma⁻ heeh⁻
 mada⁻ kin⁻ mah¹ høøy[˘], hi⁻
 he[˘] hnää¹ jnä[˘]. Hi⁻ hi⁻ hnää¹
 jnä[˘], Tää[˘] kyaan⁻ lä⁻ hnääy¹ hi⁻
 he[˘]. Hi⁻ jnä[˘] ka⁻ läh[˘] lä⁻ hnaa⁻
 jnih[˘] mah¹ mi[˘] jnään¹ hñiin⁻
 kiyh¹.

²² Mah¹ ga⁻ jah[˘] Juda (pero
 ja⁻ he[˘] Iscariote):

—Dsa⁻ jøøh¹ kyaan⁻, ¿he⁻ la[˘]
 ma⁻ la⁻ kyaa¹ jnääh¹ ba[˘]
 mi[˘] jnääh¹ hñaa¹, mah¹ sa⁻
 mi[˘] jnääh¹ hñaa¹ kih¹ lä⁻ jēē⁻
 dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁻?

²³ He⁻ ja⁻ ga⁻ jah[˘] Jesús
 siyh⁻:

—Hi⁻ hnää¹ jnä[˘], høøy[˘] juu¹
 kin⁻, hi⁻ Tää[˘] kyaan⁻ lä⁻ hnääy¹
 hi⁻ he[˘]. Mah¹ ko⁻ jøøh¹ kyaah[˘]
 Tää[˘] dsa[˘] tooh[˘] jnääh¹ kyaayh[˘].

²⁴ Hi⁻ sa⁻ hnää¹ jnä[˘], sa⁻
 høøy[˘] juu¹ kin⁻. Hi⁻ juu¹ he⁻
 ma⁻ nuuh⁻ hnäh[˘], ja⁻ juu¹ ki⁻
 hñiin⁻ ja⁻, juu¹ kih¹ Tää[˘] hi⁻
 ga⁻ chee¹ jnä[˘] ba[˘] ja⁻.

²⁵ Hlëēhn[˘] hnäh[˘] lä⁻ jē⁻
 juu¹ la⁻, ta[˘] ko⁻ jiih¹ gyan[˘]
 kyaah[˘] hnäh[˘]. ²⁶ Pero wa⁻ ra⁻
 ngaahn¹, kwaat⁻ ki⁻ jnä[˘],
 chee¹ Tää[˘] jaa⁻ hi⁻ kwa¹ be[˘]
 kyah¹ hnäh[˘]. Hi⁻ he[˘] he[˘]
 jmi⁻ lle[˘] Na⁻ jngii¹ hi⁻ heeh¹
 hnäh[˘] ga⁻ lä⁻ jē⁻ ba[˘], hi⁻ jmeey¹
 lä⁻ dsooh⁻ hoh[˘] hnäh[˘] lä⁻ jē⁻
 juu¹ he⁻ ma⁻ hlëēhn[˘] hnäh[˘].

²⁷ Jnä[˘] kwan[˘] mah¹ jmeen[˘]
 hii[˘] ti[˘] kyah¹ hnäh[˘] lä⁻ koo⁻

hii[˘] ti[˘] kin⁻. Ja⁻ lä⁻ koo⁻
 kwa⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁻ he⁻
 kwëehn⁻ hnäh[˘]. Ta⁻ jeh⁻
 hoh[˘] hnäh[˘], ni⁻ ta⁻ wa[˘] gah¹
 hnäh[˘]. ²⁸ Ma⁻ nuuh⁻ ba[˘] hnäh[˘]
 lä⁻ koo⁻ ma⁻ jwëēhn¹ hnäh[˘].
 Naahn⁻ hi⁻ jahn[˘] jee[˘] kyah¹
 hnäh[˘] ka⁻ läh[˘]. Cher[˘] mah¹
 dsoo[˘] hnaah⁻ hnäh[˘] jnä[˘],
 jēē⁻ hoh[˘] hnäh[˘] ki⁻ jnä[˘] kih¹
 he⁻ naahn⁻ jee[˘] gya¹ Tää[˘],
 jēēh[˘] jøøh¹ gyih¹ lä⁻ koh[˘] jnä[˘].
²⁹ Ma⁻ jwëēhn¹ hnäh[˘] juu¹ la⁻,
 jää¹ sa⁻ ga[˘] ma⁻ la¹. Mah¹
 wa⁻ ra⁻ ga⁻ la¹, ja⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo[˘]
 hoh[˘] hnäh[˘].

³⁰ Mo⁻ so⁻ hlëēhn[˘] ga⁻
 cha⁻ miuh⁻ kyaah[˘] hnäh[˘], jēēh[˘]
 jä⁻ hi⁻ sa⁻ llu¹ hi⁻ jmee⁻ hih⁻
 jmi⁻ gyuu⁻ la⁻. Pero kyaah[˘]
 jnä[˘] sa⁻ cha⁻ kiyh¹ ni⁻ miuh⁻.
³¹ He⁻ jmeen⁻ lä⁻ koo⁻ mada⁻
 he⁻ ga⁻ jmee[˘] Tää[˘] kin⁻ ba[˘],
 mah¹ lä⁻ ja⁻ lä⁻ ñe⁻ dsa⁻ hi⁻
 chaa⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻, jnä[˘]
 hnaan⁻ Tää[˘].

'Noo⁻ hnäh[˘], man[˘].

15

Chaa¹ wii⁻ jēh[˘] kyaah[˘]
 sa[˘] goh¹ kih¹

¹ Jnä[˘] he[˘] laan¹ lä⁻ koo⁻
 chaah¹ wii⁻ jēh[˘] he⁻ llu¹ go⁻ te⁻.
 Tää[˘] kyaan⁻, hi⁻ he[˘] mi⁻ llu⁻
 chaah¹ wii⁻ jēh[˘] ja⁻. ² Hnäy⁻
 lä⁻ jē⁻ sa[˘] goh¹ he⁻ choo[˘] kin⁻,
 he⁻ sa⁻ hii⁻ mi[˘]. Hi⁻ lä⁻ jē⁻
 sa[˘] goh¹ he⁻ hii⁻ mi[˘], mi⁻ lluy¹
 mah¹ jä⁻ na⁻ jngii¹. Mah¹ lä⁻ ja⁻
 hii¹ cha⁻ ga⁻ miuh⁻ mi[˘]. ³ Hi⁻
 lä⁻ ja⁻ ma⁻ na⁻ jngēē¹ hnäh[˘]
 lä⁻ llu¹ he⁻ ma⁻ heeh⁻ hnäh[˘]
 juu¹ he⁻ ma⁻ hlëēhn[˘] hnäh[˘].
⁴ Jä[˘] hnäh[˘] koo⁻ hweh⁻ kyaah[˘]
 jnä[˘], hi⁻ jnä[˘] jän⁻ koo⁻ hweh⁻

kyaaḥ' hnäh'. Lã-koo- sa'goh' kih' chaah' wii- jeh', sa- le' hii' mii' kih' hñii', cher'mah' sa- na-choo' hñii' chaah' kih', ja-ba' lä-ja- la' kyah' hnäh' cher'mah' sa- tääh' hnäh' koo- hweh- kyaah' jnä'.

5 Jnä' he' laan' chaah' wii- jeh'. Hnäh' he' laah' sa'goh' kih'. Dsa- hi- tääh' koo- hweh- kyaah' jnä' hi- jnä' chehn' koo- hweh- kyaayh', he- lä-ja- ba' hii- cha- miih- mii'. Jëeh', cher'mah' sa- laah' hnäh' ko-jøh' kyaah' jnä', ni- miih- sa- cha- he- le' jmeeh' hnäh'. 6 Hi- sa- jä' ko-jøh' kyaah' jnä', hi- he' jä' ta- ka'hne'. Le' kiyh' lä-koo- la' kih' sa'goh' chaah' wii- jeh' he- ma-na-hna'. Mah' wa-ra- ga-lã-ki- juu' dsa- mah' jëy' kyaah' je-.

7 'Cher'mah' tääh' hnäh' koo- hweh- kyaah' jnä' hi- jä' juu' kin- kyah' hnäh', ngii' lä-jë- he- hnooh- hnäh'. Hñah- ba' hnäh'. 8 Dsa-lã- jnä' he- laa' jøøh' Täa- kyaan- jee' jmeeh- hnäh' cha- miih- ta' llu', hi- lä-jwë' ja- jmeeh- hnäh' lii- laah' hnäh' discípulo kyaan-. 9 Lã-koo- ma-lã-hnäa' Täa' jnä', ja-ba' lä-ja- ma-lã-hnaan- hnäh'. Lã- ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnäh' he- hnaan- hnäh'. 10 Cher'mah' høøh- hnäh' lä-jë- mada- he- jmeen- kyah' hnäh', lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnäh' he- hnaan- hnäh'. Jëeh' ja-ba' lä-na- ma-jmeen'. Ma-høøn' lä-jë- mada- he- ga-jmee' Täa' kin-,

hi- lä- ma-choohn' ja-ba' koo- hweh- he- hnäay' jnä'.

11 Lã-jë- he- la- ma-hlëehn- mah' wa' jëë- hoh' hnäh' lä-koo- jëë- dsen-, heh' lä-ja- wa' na-hñaa' he- jëë- hoh' hnäh'. 12 He- la- ja- mada- he- jmeen- kyah' hnäh'. Wa' lä-hnaah- hnäh' dsa-kyaaḥ' hnäh', ja- ba' lä-koo- ma-lã-hnaan- hnäh'. 13 Ni- jaa- sa- chaa- hi- hnäa' dsa- cha-ga-miih- lä-koh' jaa- hi- kwaa' hñii' he- juuy' kih' ome- kyaa'. 14 Ome- kyaan- laah' hnäh', cher'mah' jmeeh' hnäh' lä-jë- mada- he- jmeen- kyah' hnäh'. 15 Sa- tëehn- hnäh' moz-. Jëeh' moz- sa- ñe- he- huudse- jmee- dsa-juuy'. Tëehn- hnäh' ome- kyaan- ba', jëeh' lä-jë- he- ma-nuun' kih' Täa- kyaan-, ma-mi-jnäan' kyah' hnäh'. 16 Ja- he' hnäh' ga-lleeh- hnäh' jnä'. Jnä' ba' ga-lleehn- hnäh' hi- ga-hñaan- hnäh' mah' go'jmeeh' hnäh' ta' kin-. Hi- ya- hii' kwee- ta' kyah' hnäh', lä-ja- jä' koo- hweh- ka-läh'. Mah' lä-ja-, lä-jë- he- ngiih' hnäh' kih' Täa- lä-hih- kin-, kway' ba'. 17 He- la- ba' ja- mada- he- jmeen- kyah' hnäh': Wa' hnaah- hnäh' dsa-kyaaḥ' hnäh'.

Na-høøh' dsa- kih' Jesús, lä-ja- kih' dsa- kyaay'

18 'Cher'mah' dsa- jmi-gyuu' la- na-høøh' kyah' hnäh', ma-ñeh' ba' hnäh', jää' ga' jnä' ga-lã-høøyh' kin-. 19 Wa-ra- jäh' kih' laah' hnäh' hi- kyaa' jmi-gyuu-

la-, dsa- chaa- jmi-gyuu-
 la- lä-hnäa' hnäh' lä-koō-
 hnäay' hi- laa' kyaay'. Pero
 ga-lleehn- hnäh' jee' kih' hi-
 tääh' jmi-gyuu- la-, he-ja- hi-
 tääh' jmi-gyuu- la- na-høøh'
 kyah' hnäh', jëeh' mo-so-
 laah' hnäh' dsa- kyaay'.
 20 Mi-dsooh- hoh' hnäh' juu'
 he- ma-jwëehn- hnäh'. Jaa-
 moz~, sa- jøøyh' ga- lä-koō-
 dsa-juu'. Cher'mah' dsa-
 ga-jmeeh- jnä', ja-ba' lä-ja-
 jmeeh- dsa- hnäh' ka-läh'.
 Hi- cher'mah' ga-høøy' juu'
 kin-, ja-ba' lä-ja- høøy'
 juu' kyah' hnäh' ka-läh'.
 21 Lä-ja- jmeey', jmeeyh-
 hnäh' kwaat- kin-, jëeh' sa-
 kyuyy- Dio hi- ga-chee' jnä'.

22 'Wa-ra- jäh' kih' sa-
 ma-jan- hi- ni- sa- ga-hlëeh-
 jnih', sa- ma' lä-ney-
 kih' dso'kye-. Pero na',
 ma-na-bäayh', mo-so- le'
 jäyh' sa- ñey-. 23 Hi-
 na-høøh' kin-, ja-ba' lä-ja-
 na-høøyh' kih' Täa' kyaan-
 ka-läh'. 24 Wa-ra- jäh'
 kih' sa- ga-jmeen' he-
 juh-gaa- jee' kiyh', he- sa-
 ma-jmee' ni- jaa-, sa- ma'
 lä-ney- kih' dso'kye-. Pero
 na' he- ma-jëey- lä-ja-,
 mah' na-høøyh' kin-, hi-
 na-høøyh' kih' Täa' kyaan-
 ka-läh'. 25 Lä-ja- dsa-lä-te'
 lä-koō- na-sii- në' ley: Ni-
 miih- sa- cha- he- kih' he-
 ga-lä-häayh' jnä'.

26 'Pero wa-ra- ja' hi- noo-
 në' kyah' hnäh', hi- he' jmee'
 ju'dsoo' kin-. Hi- he' ya-hëe'
 kih' Täa' mah' cheen- jee'

kyah' hnäh'. Hi- he' he'
 Jmi-lle' Na-jngii'. 27 Hi- hnäh'
 ka-läh', jmeeh' hnäh' ju'dsoo'
 kin-, kih' he- ga-jmeeh' hnäh'
 ko-jøh' kyaah' jnä' lä- ma'
 to-në'.

16

Jëe' wi' discípulo kyaq' Dio

1 'Lä-jë- he- la- ma-hlëehn-
 hnäh' mah' sa- cha- he- kih'
 jeh' hoh' hnäh'. 2 Hwëe'
 dsa- hnäh' gwah- mäh- jee'
 dsa-kuh' hnäh' hi- lloo- jmi'
 wa-ra- ga-jngiih' wa' hi-
 cha- hi- kyah' hnäh', lä-koō-
 he- jmeey- ta' kih' Dio ba'
 ja- laay'. 3 Lä-ja- jmeey'
 kyah' hnäh', jëeh' sa- kyuyy-
 Täa', ni- sa- kyuyy- jnä'.
 4 Ma-jwëehn- hnäh' lä-jë-
 he- la- mah' wa-ra- ga-të'
 jee' dsa-ngëeh' hnäh' lä-ja-,
 ja-ga' lä-dsooh- hoh' hnäh'
 lä-koō- jwëehn- hnäh' la-.
 Sa- ga-jwëehn- hnäh' lä-la-
 lä- ma' to-në', jëeh' gyan'
 kyaah' hnäh'.

*He- la- na- jmee- Jmi-lle'
 Na-jngii'*

5 'Pero na', naahn- jee'
 gya' hi- ga-chee' jnä' hi-
 ni- jaa- hnäh' sa- ngiih'
 hnäh' juu' kin-: "¿Ha- na-
 gwaah'?" 6 Pero meeh- hoh'
 hnäh' cha-miih- kih' he-
 ma-jwëehn- hnäh' lä-la-.
 7 Ma-ra- ju'dsoo' he- jwëehn-
 hnäh'. He- llu' kyah' hnäh'
 ba' ja- he- naahn-. Jëeh',
 cher'mah' sa- ngaahn', sa- jä-
 hi- noo- në' kyah' hnäh'. Pero
 cher'mah' ngaahn', cheen-
 hi- he' kyah' hnäh'. 8 Hi-

wa'ra- ja' hi- he', jmeey'
 lä'ngëe' dsa- jmi-gyuu' he-
 tääyh' kyaah' dso'kye-, hi-
 mi-jnääy- he- chaa- jaa- hi-
 lluu' go-te~, hi- lä-ja- he-
 lla' Dio ta'. ⁹ Mi-jnääy- he-
 tääh' dsa- kyaah' dso'kye-,
 kih' he- sa- heeyh- jnä'.
¹⁰ Lä-ja- mi-jnääy-, jnä' he'
 hi- lluu', jëeh' naahn- kih'
 Tää' kyaan- hi- mo'so- jëeh'
 jnä'. ¹¹ Hi- mi-jnääy- he-
 lla' Dio ta' kih' dsa-, jëeh'
 hi-sa'llu' hi- jmee- hih'
 jmi-gyuu' la- ma-na-bääh'
 kyaah' dso'jwi'.

¹² 'Cha- ga' he- hnoon'
 jwëehn- hnäh', pero sa-
 lä'ngëeh' hnäh' na' ga-juh-.
¹³ Pero wa'ra- ja' Jmi-lle'
 hi- laa' ju'dsoo', hi- he'
 jaa' hnäh' mah' lä'ngëeh'
 hnäh' na-hña ' lä'jëe- ha-
 lä- la' ju'dsoo'. Jëeh' sa-
 hlëeyh' jee' tëey- hñiiy'.
 Hlëeyh' he- nuuy- ba' hi-
 jmeey' lä'ngëe' dsa- lä'jëe-
 he- na' ga' jä-. ¹⁴ Jmeey'
 lä'ngëeh' hnäh' lä'koo- laa'
 jnä', lä-ja- mi-jnääy- he-
 laan' jøøh'. ¹⁵ Laan' ja-ba'
 lä'koo- laa' Tää'. He-ja-
 ba' na- ma-jwahn', jmeey'
 lä'ngëeh' hnäh' lä'koo- laa'
 jnä'.

¹⁶ 'Ko-hwëe' ga', mo'so-
 jëeh' jnä'. Hi- koo- ga'
 ko-hwëe', jëeh' jnä' ka-läh',
 ja-ga' naahn- jee' gya' Tää'.

Hi- meeh- dsë' lä'chaa- llu'

¹⁷ Ja-ga' ga' ngii' jnääh' juu'
 kih' dsa-kyaah' jnääh'.

—¿Hee- na- he- hlëeyh- jne'
 he- jäyh' lä-na-: "Ko-hwëe'
 ga', mo'so- jëeh' jnä', hi-
 koo- ga' ko-hwëe', jëeh' jnä'
 ka-läh', ja-ga' naahn- jee'
 gya' Tää'?"

¹⁸ Ma' chiih- ga' jnääh'
 dsa-kyaah' jnääh':

—¿Hee- na- he- jäyh':
 "Ko-hwëe' ga'?" Sa- ngëe' jne'
 hee- na- hlëeyh-.

¹⁹ Ñe' ba' Jesús he- ma'
 hnøø- jnääh' ma' ngii' jnääh'
 juu' kiyh'. He-ja- ga- siiyh-
 jnääh':

—Ma-jwëehn- hnäh'
 ko-hwëe' ga', mo'so- jëeh'
 jnä' hi- koo- ga' ko-hwëe',
 jëeh' jnä' ka-läh'. ¿Che' he-
 la- na- he- ngiih' hnäh'
 juu' kih' dsa-kyaah' hnäh'?

²⁰ Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn-
 hnäh', jä- ki'hooh' hnäh'
 jwërte pero dsa- jmi-gyuu-
 la- lä'chaa- llu'. Ko-hwëe'
 ba' ja-, jä- ti-meeh- hoh'
 hnäh', ja-ga' jëe' hoh' hnäh'
 go-te'. ²¹ Wa'ra- ga-të' jee'
 lä'chaa- gyuu- kyaa' jaa-
 dsa-më', jëey- wi', jëeh'
 ma-të' jee' lä'chaa- gyuu-
 kyaay'. Pero ma-ngëe'
 ma-lä'chaa- gyuu- kyaay',
 mo'so- dsooh- dsëy' wi' he-
 ma-jëey- ja-, kih' he- chaa-
 llu' he- ma-lä'chaa- jaa-
 gyuu- kyaay'. ²² Ja-ba' lä-ja-
 ti-meeh- hoh' hnäh' na'.
 Pero koo- ka-läh' jëen- hnäh',
 ja-ga' jëe' hoh' hnäh', hi- ni-
 jaa- sa- le' jñuuh' lä'koo- te'
 he- jëe- hoh' hnäh'.

²³ 'Jmii' ja-, mo'so- ngiih'
 hnäh' juu' kin- ni- miih-.

Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jw⁻eēhn⁻
hnäh⁻, lä⁻jē⁻ go⁻te⁻ he⁻ ngi⁻h⁻
kih⁻ Tää⁻ lä⁻hih⁻ kin⁻, kway⁻
ba⁻. ²⁴ Lä⁻jiih⁻ ma⁻ya⁻nøø⁻
jne⁻, ni⁻ mi⁻ih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻
ma⁻ngi⁻h⁻ hnäh⁻ lä⁻hih⁻ kin⁻.
Ngi⁻ hnäh⁻ mah⁻ hñah⁻ hnäh⁻
hi⁻ lä⁻ja⁻, jē⁻ hoh⁻ hnäh⁻
go⁻te⁻.

*Ga⁻lih⁻ Jesús ga⁻lla⁻dsēy⁻
he⁻ hñih⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻*

²⁵ Ma⁻hlēēhn⁻ hnäh⁻ lä⁻jē⁻
he⁻ la⁻ kya⁻ah⁻ juu⁻ na⁻hmää⁻.
Ma⁻ngoo⁻ ga⁻tē⁻ hor⁻ jee⁻
mo⁻so⁻ hlēēhn⁻ hnäh⁻ juu⁻
na⁻hmää⁻. Na⁻hñaa⁻ lä⁻jē⁻
ba⁻ jmeehn⁻ juu⁻ kyah⁻
hnäh⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ kih⁻ Tää⁻.
²⁶ Ma⁻ja⁻ ngi⁻h⁻ hnäh⁻ kih⁻
Dio lä⁻hih⁻ kin⁻. Sa⁻ jw⁻eēhn⁻
hnäh⁻ ngi⁻n⁻ kyah⁻ hnäh⁻ kih⁻
Tää⁻. ²⁷ Hnää⁻ Tää⁻ hnäh⁻,
jē⁻h⁻ ma⁻lä⁻hnaah⁻ jnä⁻ hi⁻
ma⁻lä⁻dsoo⁻ ba⁻ hoh⁻ hnäh⁻
he⁻ jan⁻ kih⁻ Tää⁻. ²⁸ Kih⁻
Tää⁻ ba⁻ ya⁻hēēn⁻ mah⁻ jan⁻
jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Na⁻ ya⁻hēēn⁻
jmi⁻gyuu⁻ la⁻ mah⁻ naahn⁻
ka⁻läh⁻ jee⁻ gya⁻ Tää⁻ —ga⁻jäh⁻
Jesús siyh⁻ jnääh⁻.

²⁹ Mah⁻ ga⁻jäh⁻ jnääh⁻:

—Na⁻ ga⁻ hlēēh⁻ jē⁻ go⁻te⁻,
mo⁻so⁻ hlēēh⁻ juu⁻ na⁻hmää⁻.
³⁰ Na⁻ ga⁻ ma⁻lä⁻ngēē⁻ jnääh⁻
, kyuu⁻h⁻ ba⁻ hne⁻ ga⁻lä⁻jē⁻
go⁻te⁻. Kyah⁻ hne⁻ sa⁻
jmeē⁻ bii⁻, ngi⁻ dsa⁻ juu⁻,
jē⁻h⁻ ma⁻ñeh⁻ ba⁻ hne⁻ he⁻
hñu⁻dsē⁻ jmeey⁻. He⁻ja⁻ ba⁻
na⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁻ dsē⁻ jnääh⁻
ya⁻hēēh⁻ kih⁻ Dio.

³¹ Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—¿Che⁻ na⁻ ga⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁻
hoh⁻ hnäh⁻? ³² Ma⁻ngoo⁻

ga⁻tē⁻ hor⁻ hi⁻ hor⁻ ja⁻
ma⁻tøøhn⁻ na⁻ ga⁻jäh⁻ he⁻
sa⁻jñee⁻ hnäh⁻ mah⁻ beēh⁻
jnä⁻. Pero sa⁻ jän⁻ hñiin⁻
go⁻te⁻, Tää⁻ kyaan⁻ kyaah⁻
jnä⁻. ³³ Lä⁻jē⁻ he⁻ la⁻
ma⁻hlēēhn⁻ hnäh⁻ mah⁻ ta⁻la⁻
ki⁻ jnä⁻ hñi⁻ tii⁻ kyah⁻ hnäh⁻.
Jmi⁻gyuu⁻ la⁻ jē⁻h⁻ hnäh⁻
he⁻ wii⁻. Pero wa⁻ cha⁻
o⁻jøh⁻ dsē⁻ kyah⁻ hnäh⁻, jē⁻h⁻
ma⁻lihn⁻ ma⁻lla⁻dsēēn⁻ kih⁻
he⁻ hñih⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻
la⁻ —ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻ dsa⁻
kyaay⁻.

17

*Ga⁻ngi⁻ Jesús kih⁻ discípulo
kyaay⁻ kih⁻ Dio*

¹ Ma⁻ngēē⁻ ma⁻hlēēh⁻ Jesús
lä⁻jē⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻jēy⁻ ta⁻
gyuu⁻h⁻ mah⁻ ga⁻jäh⁻:

—Tää⁻ kyaan⁻, ma⁻dsēē⁻
hor⁻. Mi⁻jnää⁻ jøøh⁻ he⁻
laay⁻ jøøh⁻ mah⁻ lä⁻ja⁻,
jøøh⁻ mi⁻jnääy⁻ hne⁻ he⁻
laah⁻ jøøh⁻ ka⁻läh⁻. ² Hne⁻
ga⁻hñaa⁻h⁻ jnä⁻ mah⁻ jmeen⁻
hih⁻ kih⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ dsa⁻.
He⁻ja⁻ na⁻na⁻ jwē⁻ kin⁻
jmeen⁻ chaa⁻ tää⁻ ga⁻lä⁻jē⁻
dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwēēh⁻ jnä⁻. ³ He⁻
kyuu⁻ dsa⁻ hne⁻, ma⁻la⁻ jaa⁻
hne⁻ ba⁻ laah⁻ Dio jøøh⁻, hi⁻
he⁻ kyuu⁻y⁻ Jesucristo hi⁻
ga⁻cheēh⁻, he⁻ la⁻ ba⁻ ja⁻, he⁻
jmeē⁻ chaa⁻ dsa⁻ tää⁻.

⁴ Ma⁻mi⁻jnään⁻ hne⁻
kih⁻ dsa⁻ he⁻ laah⁻ jøøh⁻.
Ma⁻hñaa⁻ ba⁻ ta⁻ he⁻
ga⁻kwēēh⁻ jnä⁻ jmeen⁻. ⁵ Na⁻
na⁻ Tää⁻, mi⁻jnää⁻ he⁻ laan⁻
jøøhn⁻ ya⁻jwii⁻ kyah⁻, ja⁻ba⁻
lä⁻koo⁻ jøøhn⁻ ma⁻ laan⁻

kyaaḥ' hne-, jāā' ja-ga' nøø'
jmi-gyuu' la-.

6 'Ma-mi-jnään' hne- kih'
lä-jëë' dsa- hi- ga-kwëëh'
jnä'. Hi- he' ma' laa' kyaah'
mah' ga-kwëëh' jnä', hi-
ga-høøy' juu' kyah'. 7 Na'
ma-lä-kyuuḥ', he- ja' kyah'
ba' ja- lä-jë' he- ga-tøøh'
goon'. 8 Jëeh', lä-jë' juu'
he- ga-chiih' jnä', ma-hlëëh'
jnih' hi- ga-heeyh- ba'.
Ma-lä-hee' bih' he- ya-hëen'
kyah'. Hi- ma-lä-dsoo' ba'
dsëy', hne- he' ga-cheeh' jnä'.

9 'He-ja- ngiin' kiyh', ja- kih'
lä-jëë' dsa- jmi-gyuu'. Ngiiñ'
kih' hi- ga-kwëëh' jnä' ba',
jëeh' hi- he' ba' laa' dsa-
kyaah'. 10 Lä-jëë' dsa- hi-
laa' kyaan', he' ba' hi- he' laa'
kyaah'. Hi- lä-jëë' hi- laa'
kyaah', hi- he' ba' laa' kyaan-
ka-läh'. Ta-la' kih' dsa- he'
ga-lä-jnä' he- laan' jøøhn'.

11 'Mo-so' gya' ga' jnä'
jmi-gyuu' la-. Pero dsa-
kyaan', jā' gyih' jmi-gyuu' la-.
Hi- jnä' naahn' kyah'. Täa'
kyaan', hne- hi- na-jngëë',
hää' kyaah' be' kyah' lä-jëë-
hi- ga-kwëëh' jnä', mah' ja-
lee' koo- ba', ja-ba' lä-koo-
laa' jne' koo- ba'. 12 Ta'ko-jiih'
ma' gyan' kyaayh' jmi-gyuu'
la-, ma' hää' jnih' kyaah'
be' kyah'. Ga-hään- hi-
ga-kwëëh' jnä'. Ni- jaa- sa-
ga-hëë'. Ma-la' jaa- hi- nøø'
juu' dsa-hëë', hi- he' ba'
ga-hëë' go-te-, mah' lä-ja-
lä-te' lä-koo- na-sii- juu'
kyah'.

13 'Na' naahn- jee' ñeh'
hne-. Ta'ko-jiih' gyan'
ko-hwëë' ga' jmi-gyuu' la-,
ma-hlëëh' ba' jnih' lä-jë' he-
la-, mah' jëë- dsëy' lä-koo-
jiih' jëë- dsën'. 14 Ma-ngëen'
lä-jë' juu' kyah' kih' hi- he'.
Hi- ga-lä-høøh' dsa- chaa-
jmi-gyuu' la- kiyh', kih' he-
mo-so' laay' kih' jmi-gyuu'
la-, ja-ba' lä-koo- sa- laa'
jnä' kih' jmi-gyuu' la-. 15 Sa-
ngiin' kyah' mah' hwëëyh'
jmi-gyuu' la-. Ngiiñ' kyah'
mah' hääh' hnih' kih' he-
hliih' ba'. 16 Sa- laay' kih'
jmi-gyuu' la-, ja-ba' lä-koo-
sa- laa' jnä' kih' jmi-gyuu'
la-. 17 Jmäy' cha-gamiih-
na-jngëëy' kyaah' ju'dsoo'
kyah'. Jëeh' juu' kyah', la'
ju'dsoo' jmah' ba'. 18 Lä-koo-
ga-cheeh- jnä' jee' tääh'
dsa- jmi-gyuu' la-, ja-ba'
lä-ja- ga-chee' jnih' jee' kih'
dsa- hi- tääh' jmi-gyuu' la-.

19 Kwaat- kih' hi- he' ba' na-
he- ngëen' hñiin' kyah'. Mah'
lä-ja- hi- he' lee' na-jngëë'
go-te'.
20 'Ja- ma-la- kih' hi- la-
ngiin'. Lä-ja- ngiin' ka-läh'
kih' hi- na' ga- heeh' jnä'
wa-ra- ga-nuuy' juu' kih'
hi- he'. 21 Mah' lee' koo-
ba' jee' lä-jëë', lä-koo- laah'
hne- kyaah' jnä' Täa', hi-
jnä' kyaah' hne-. Lä-ja- lee'
koo- ba' jee' lä-jëë' hi- he'
kyaah' jne'. Mah' lä-ja-, hi-
chaa- jmi-gyuu' la- lä-dsoo'
dsë', hne- he' ga-cheeh- jnä'
jmi-gyuu' la-. 22 Lä-koo-
ma-mi-jnääh' jnä' kih' dsa',

lä'ja- ma-mi-jnään ' hñiin-
kiyh', mah' lä'ja- leey' koo-
ba', lä'koo- laa' jne'. ²³ Jnä'
laan' kyaah' jnih', hi- hne-
laah' kyaah' jnä', mah' lä'ja-
dsa-taayh' kwee- go-te- leey'
koo- ba'. Lä'ja- lä'ngëe'
dsa- jmi-gyuu' la-, hne- ba'
ga'cheeh- jnä', hi- lä'ja-
lä'ney- ga-lä'hnaah- hnih',
ja-ba' lä'koo- hnaah- jnä'.

²⁴ Tää' kyaan', lä'jëe- hi-
ga'kwëeh- jnä' he', hnoon'
dsa-taayh' kyaah' jnä' ha-
jee' naahn- na'gyan'. Mah'
jëey' he- ma-llaah' jnä' jøøh',
kih' he- ga-lä'hnaah- jnä'
jäa' ja-ga' nøø' jmi-gyuu-
la-. ²⁵ Lluu' laah' hne-
Tää'. Dsa- chaa- jmi-gyuu-
la-, sa- ma-lä'kyuuy-
hne-. Pero jnä', kyuun-
hne-. Ma-ñe- ba' dsa-
kyaan', hne- ga'cheeh- jnä'.

²⁶ Ma-mi-jnään ' kiyh', ha-
lä- laah' hne-, hi- jmeen-
lä'kyuuy- hne- cha-ga'miih-.
Mah' jnä' he' hään' jee' kiyh'
hi- ja-ba' lä'koh' hnaah-
jnä', ja-ba' lä'ja- lä'hnaäy'
dsa-kyaaah'.

18

Ga'saayh' Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-
50; Lc. 22:47-53)

¹ Ma-ngëe' ma-hlëeh'
Jesús lä'ja-, jnääh' discípulo
ga-nøø' jnääh' kyaayh' ta-
hngaah' ko-taa- kih' koo-
jmi- he- chee- Cedrón. Jee'
ja- ga-tooh' jnääh' kyaayh'
jee' na-jnää' chaah' hma-
kih' dsa-. ² Juda ka-läh',

hi- ga-hnëe' Jesús, ma'
kyuuyh- lä'kaa- jee' ja-,
jëeh' cha-miih- jiih- na'nøø'
jnääh' discípulo kyaah' Jesús
ta- ja-. ³ Jee' ja- ga-lloo'
Juda, ma' jää- koo- nää'
hløø', kyaah' ko-llaa' poo-
hi- ga'chee' jmi-dsa- kaah'
hi- hi- ga'chee' fariseo.
Ga-lla-näay' jee' ja-, chooy-
je-, kyey- hma- lle' je-. Kye-
hi- kye- ñe', kye- hi- kye-
hma-. ⁴ Pero ma-ñe- ba'
Jesús lä'jë- go-te', hee- na-
jä- nē' kiyh'. Mah' ya-hëey'
ta- cha-nē' hi- ga-ngiiy' juu'
kih' dsa- he':

—¿Hii- na- hnaah- hnäh'?

⁵ —Ma-ya-nøø' jnääh' ,
hnääh- jnääh' Jesús, dsa-
chaa- Nazaret —ga-jäh' dsa-
he'.

—Jnä' he' —ga-jäh' Jesús
siiyh'.

Jee' ja- ma' hää' Juda
ka-läh', hi- ga-ngëe' Jesús
kih' dsa- he'. ⁶ Lä'koo-
ma' ga-jäh' Jesús “jnä' he'”,
ga-tëe- dsa- he' hñii' ta-
ka'luu' lä'jiih' ga-saay' hwa'.
⁷ Koo- ka-läh' ga-ngii' Jesús
juu' kiyh':

—¿Hii- ba' na- hnaah-
hnäh'? —ga-jäyh'.

—Jesús, dsa- chaa- Nazaret
—ga-jäh' dsa- he'.

⁸ —¿Ja' ma- jwëeh' ba' hnäh',
jnä' he'? Cher'mah' jnä'
hnaah- hnäh', kwa' jwë' wa'
lla-näa' hi- tääh' la- —ga-jäh'
Jesús siiyh'.

⁹ He- la- ga-la' mah' lä-te'
he- ga-jäh' Jesús: “Tää',
lä'jëe- hi- ga'kwëeh- jnä', ni-
jaa- hi- he' sa- dsa-hëe'.”

¹⁰ He-ja- ga-lle- Pee' ñe' kih' mah' ga-kuý' lo-gwa' jwoo' ra-lluú' kih' Malco, hi- ma' laa' jaá- hi- ma' jmee' ta'he' kih' jmi-dsa- jøøh'. ¹¹ Mah' ga-jäh' Jesús siyh' Pee':

—Tøøh' ñe' kyah' neh' loo- kih'. ¿Ja' jmee' bii' kin' jëen' he- wii' la- lä' koo- mada' he- ga-jmee' Täa' kin'?

Na-jäy- Jesús cha'né' Aná
(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Ja-ga' ngoo' juu' hløø' kyaah' hløø' kyaay' hi' kyaah' poo- kyaa' dsa- judiu he', mah' ga-saayh' Jesús ga-hñuuy'. ¹³ To-né' na-jäy- cha'né' Aná, hi- ma' laa' dso'jmi- Caifá. Caifá he' ma' kye- né' kih' lä-jëe' jmi-dsa- jii- ja-. ¹⁴ Hi- he' na-, hi- ga-taah- dsa- judiu juu' jaa', ga-siyh' he- jmee' bii' juu' jaa- dsa-ñuuh- kih' jwii- goo- jne'.

Ga-hmä' Pee' juu' he- sa- kyuy' Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ma' lleé' Pee' kaah' kih' Jesús kyaah' jñah' ga' discípulo. Discípulo he' ma' kyuu- ba' dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa-. He-ja- ga-hey' kyaah' Jesús jee' la' ho'hne- kih' jmi-dsa- jøøh' he'. ¹⁶ Pero ta- ka'hne- kih' ho'haah' ja-ba' ma' cheh' Pee'. Ja-ga' ya-hëé' hi- jñah' discípulo he', hi- ma' kyuu- jmi-dsa- jøøh' mah' ga-hléeyh' kyaah' dsa-mé' hi- ma' høø- ho'haah' ja-.

Ja-ga' ga-taayh- Pee' ta- cha'neh-. ¹⁷ He-ja- ga-jäh' dsa-mé' he' siyh' Pee':

—¿Ja' hne- ka-läh' laah' discípulo kyaa' dsa-ñuuh- oo'?

—Ja- he' jnä- —ga-jäh' Pee'.

¹⁸ Jmii' ja- ma' jmee- gyuu'. Hi- lä-jëe' hi- ma' tääh' jmee- ta'he' jee' ja- kyaah' poo-, ga-jeeyh' je- mah' ga-taayh' llooyh-. Jee' ja- ma' cheh' Pee'ka-läh', llooh- je- ko-jøh' kyaayh'.

Na-jäy- Jesús cha'né'
dsa-ta'kyaa' dsa- judiu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Ga-løø' jmi-dsa- jøøh' ngii' juu' kih' Jesús, hi- ga' he' hi- ma' laa' discípulo kyaay', hi- ha- na- ma' täayh'. Hi- ma' ngiiy' juu' kiyh' ha- lä' la' juu' he- ma' kway-. ²⁰ He-ja- ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Jnä'hä' go-te' ga-hléehn' dsa- jmi-gyuu-. Ma' hlëeh' jnih' tää' neh' gwah- mah- hi' jee' chih' gwah- juuh- jee' dsa-kuh' dsa-goo- jne'. Ni' koo- sa- ga-hléehn' jee' na-hmäa'. ²¹ ¿He-la' ngiih' juu' kin'? Ngii' juu' kih' hi- ga-nuu' ba', mah' jäyh- he- na- ga-jwahn'. Hi- he' ba' ñe- lä-jëe' hee- na- ga-hléehn'.

²² Lä-koo- ma' ga-jäh' Jesús lä-ja-, jaa- poo- kyaa' dsa- he' hi- ma' cheh' koo' jee' ja-, ga-jnooy' mo-né' Jesús.

—¿Che' lä-na- ba' jiih' juu' kih' dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa-? —ga-jäh' poo- he' siyh'.

23 —Cher'mah¹ ma⁻hlëehn^h hliih^h, chiuh^h jnä^h hee⁻ na⁻ he⁻ hliih^h ma⁻ya⁻hi^h hoon^h. Hi^h cher'mah¹ ma⁻hlëehn^h ba^h jnä^h ju'dsoo^h, ¿he⁻ la⁻ jnooh^h kin^h? —ga⁻jäh^h Jesús siyh^h.

24 He⁻ja⁻ na⁻hñuu^h Jesús ga⁻chee¹ Aná cha⁻né¹ Caifá, dsa⁻jøøh^h kya⁻a¹ jmi⁻dsa⁻.

Koo⁻ ka⁻läh^h ga⁻hmä^h Pee^h juu^h he⁻ sa⁻kyuu^h Jesús
(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

25 Lä⁻ ma⁻ch eh¹ ja⁻ba^h Pee^h llooh^h je⁻, mah¹ ga⁻jäh^h dsa⁻siyh^h:

—¿Ja¹ hne⁻ laah^h jaa⁻ discípulo kya⁻ay^h?

—Jah⁻ha¹, ja⁻ he^h jnä^h —ga⁻jäh^h Pee^h.

26 Mah¹ ga⁻hlëeh^h jaa⁻ hi⁻ ma⁻jme^h ta⁻he^h kih¹ jmi⁻dsa⁻jøøh^h, hi⁻ laa¹ miih⁻ øøh⁻ hi⁻ ga⁻ku^h Pee^h lo⁻gwa^h he^h, ga⁻ngiiy^h juu^h kih¹ Pee^h:

—¿Ja¹ ga⁻jëen^h hne⁻ kya⁻ay^h, jee⁻ na⁻jnä^h chaah^h hma⁻? —ga⁻jäh^h Jesús siyh^h Pee^h.

27 Koo⁻ ka⁻läh^h ga⁻juu^h Pee^h, hi⁻ lä⁻chah^h ja⁻ ga⁻hoo^h chaah^h dsoo^h.

Ga⁻jää¹ dsa⁻ Jesús cha⁻né¹ Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

28 Ja⁻ga⁻ ga⁻lee⁻ dsa⁻ Jesús kih¹ Caifá mah¹ ga⁻jääy¹ ta⁻ nē⁻ta^h kih¹ Pilato. Hor^h ja⁻ ma⁻ngoo¹ ga⁻jnä¹. Sa⁻ ga⁻taah^h dsa⁻ judiu cha⁻neh^h nē⁻ta^h ja⁻ mah¹ sa⁻ mi⁻say^h hñiiy^h. Jëeh^h, sa⁻ ma⁻ le^h ma⁻ høøy¹ jmi^h he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh¹, wa⁻ra⁻ jäh^h kih¹

ga⁻taay^h jee^h ja⁻. 29 He⁻ja⁻ ya⁻hëe¹ Pilato ka⁻hne⁻ ta⁻ jee^h ma⁻täay^h ja⁻ mah¹ ga⁻jäh^h:

—¿Hee⁻ dsoo^h bää^h hnäh^h dsa⁻ la⁻? —ga⁻jäh^h Pilato.

30 —Wa⁻ra⁻ jäh^h kih¹ sa⁻ hlëeh^h dsa⁻ na⁻, sa⁻ cha⁻ he⁻ kih¹ ma⁻ngëe^h jnääh¹ ja⁻gooh⁻ —ga⁻jäh^h dsa⁻ he⁻ siyh^h Pilato.

31 —Tee⁻ ba⁻ hnäh^h kyah¹, lla^h hnäh^h ta⁻ kiyh¹, lä⁻koo⁻ lle⁻ ley kyah¹ hnäh^h —ga⁻jäh^h Pilato siyh^h.

—Pero sa⁻ na⁻ngë^h jnääh¹ jwë¹, jngëeh^h jnääh¹ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ —ga⁻jäh^h dsa⁻ judiu he^h.

32 Lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻te¹ juu^h kih¹ Jesús lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻jäh^h ha⁻ lä⁻ kya⁻ah^h ma⁻ juuy^h. 33 Ja⁻ga⁻ ga⁻he¹ Pilato ta⁻ cha⁻neh^h nē⁻ta^h kih¹ mah¹ ga⁻tëey^h Jesús, ga⁻ngiiy^h juu^h kiyh¹:

—¿Che^h hne⁻ he^h dsa⁻jøøh^h kya⁻a¹ dsa⁻ judiu? —ga⁻jäh^h.

34 —¿Che^h he⁻ hlëeh^h kyah¹ hñaa^h he⁻ jwah^h lä⁻na⁻, o che^h he⁻ ma⁻hlëeh^h jñah^h ki⁻ jnä^h? —ga⁻jäh^h Jesús siyh^h.

35 —Ja⁻ he^h dsa⁻ judiu jnä^h. Dsa⁻gooh^h kya⁻ah^h dsa⁻kaah^h kya⁻a¹ jmi⁻dsa⁻, hi⁻ he^h ba⁻na⁻ ma⁻ngëe^h hne⁻ ta⁻ kin^h. ¿Hee⁻ ma⁻jmeeh^h? —ga⁻jäh^h Pilato siih^h Jesús.

36 —Ja⁻ jmi⁻gyuu^h la⁻ jme⁻ jnä^h hih^h. Wa⁻ra⁻ jäh^h kih¹ jme⁻ jnä^h hih^h jmi⁻gyuu^h la⁻, hi⁻ chaa¹ kaah^h kin^h sa⁻ kway¹ jwë¹ ngëe^h dsa⁻ jnä^h kih¹ dsa⁻goon^h hi⁻ laa¹ ta^h. Pero sa⁻ jme⁻ jnä^h hih^h jee^h la⁻ —ga⁻jäh^h Jesús siyh^h.

37 —¿Che^h ma⁻ra⁻ he⁻ laah^h hne⁻ rey ja⁻? —ga⁻jäh^h Pilato.

—Hne⁻ ba' jwah', jnä'⁴ laan' rey. Kih' he⁻ la⁻ ba' ga⁻lä⁻chaan⁺, hi⁻ jan'¹ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ mah'¹ jmeen⁻ ju'dsoo⁺ ba'. Hi⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ laa'⁴ kyaa'¹ ju'dsoo', nuuy⁻ juu'¹ kin⁻ —ga⁻jäh' Jesús siiyh⁺.

³⁸ —¿Hee⁻ ja⁻, he⁻ la⁻ ju'dsoo'? —ga⁻jäh' Pilato.

Ga⁻jä' juu' jngühh' dsa⁻ kih' Jesús

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Lä⁻koo⁻ ma' ga⁻jäyh' lä⁻ja⁻, ya⁻hëëy'¹ ngooy'¹ ta⁻ jee' ma' tääh' dsa⁻ judiu, mah'¹ ga⁻siiyh⁺:

—Ni⁻ koo⁻ he⁻ hlih'¹ sa⁻ ma⁻jnøøhn⁻ kiyh⁺. ³⁹ Lä⁻jë⁻jiih⁻ ma' tē⁻ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh'¹, tēēh'¹ hnäh'⁺ lään' jaa⁻ hi⁻ tih⁻ hoh'⁺ hnäh'⁺ hi⁻ hää'⁺ neh⁻ñe'. Hnäh'⁺ dsa⁻ judiu, ¿che' hnooh⁻ hnäh'⁺ mah'¹ lään' rey kyaah'¹ hnäh'⁺?

⁴⁰ Ga⁻lä⁻jëë⁻ ga⁻tooh'¹ miih', ga⁻jäyh':

—Ta⁻ lää⁻ dsa⁻ na⁻. Lää⁻ Barrabá ba'.

Barrabá he' ma' laa'¹ jaa⁻ dsa⁻hi⁻.

19

¹ He⁻ja⁻ ga⁻jmee'⁺ Pilato hih⁺ mah'¹ jmi⁻ba'¹ dsa⁻ kih'¹ Jesús. ² Ga⁻ka'¹ hløø' wii⁻ toq', ga⁻jmeey'⁺ koo⁻ coron mah'¹ ga⁻tooyh⁻ lle' Jesús. Hi⁻ ga⁻kyeh⁻ dsih'⁺ koo⁻ hmiih⁻ gyuu⁺ läh⁻ lä⁻koh'⁺ hmiih⁻ he⁻ kēh⁻ rey.

³ —¿Peer⁻ jøøh'¹ dsa⁻ta⁻kyaa'¹ dsa⁻ judiu! —ma' jäyh'.

Mah'¹ ma' jnoo⁻ hløø'⁺ mo⁻nëy'.

⁴ Ja⁻ga' ya⁻hëë'¹ ka⁻läh'⁺ Pilato ta⁻ka⁻hne⁻ mah'¹ ga⁻siiyh⁻ dsa⁻ he':

—Hii⁻ ja¹ la⁻ kyah'¹ hnäh'⁺ mah'¹ jëēh'¹ hnäh'⁺ ni⁻ koo⁻ he⁻ hlih'¹ sa⁻ hii⁻ jnøøhn⁻ kiyh⁺.

⁵ Ja⁻ga' ya⁻hëë'¹ Jesús, na⁻hää' lley' coron he⁻ na⁻la⁻ kyaah'¹ wii⁻ toq', hi⁻ na⁻kyeyh'⁺ koo⁻ hmiih⁻ gyuu⁺ läh⁻. Mah'¹ ga⁻jäh' Pilato siiyh⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he':

—Hii⁻ la⁻ dsa⁻ ñuu⁻ na⁻.

⁶ Ma' ga⁻jëë'¹ dsa⁻kaah'¹ kyaa'¹ jmi⁻dsa⁻ kyaah'⁺ poo⁻ kyaa'¹ gwah⁺, ga⁻tooyh'¹ miih', ma' jäyh':

—Tääy' dsöh' hma⁻cru⁻, tääy' dsöh' hma⁻cru⁻.

Pero ga⁻jäh' Pilato ka⁻läh':

—Tee' hnäh'⁺ mah'¹ tää⁻ hnäh'⁺ hñaah'¹ dsöh' hma⁻cru⁻. Jëēh', ni⁻ koo⁻ he⁻ hlih'¹ sa⁻ ma⁻jnøøhn⁻ kiyh⁺.

⁷ Mah'¹ ga⁻jäh' dsa⁻ judiu he':

—Cha⁻ ba' ley kyaa'¹ jnääh'¹. Lä⁻koo⁻ jäh'⁺ ley kyaa'¹ jnääh'¹ ää⁻ jmi⁻ juuy'. Jëēh'⁺ ga⁻jmäy'¹ hñiiy' Joq' Dio.

⁸ Ma' ga⁻nuu' Pilato lä⁻ja⁻, cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻lä⁻goyh⁻.

⁹ Koo⁻ ka⁻läh'⁺ ngaayh'¹ kyaah'¹ Jesús nē⁻ta⁻ kiyh'¹, mah'¹ ga⁻siiyh⁺:

—¿Ha⁻ chaah⁻ hne⁻?

Pero sa⁻ga⁻ngii⁺ Jesús go⁻te⁻ kiyh⁺.

¹⁰ —¿He⁻la¹ sa⁻ ngiih'⁺ kin⁻? ¿Che' sa⁻ ñeh' na⁻ngēn'¹ jwē⁻ jmeen⁻ hih⁻ mah'¹ tää⁻ dsa⁻ hne⁻ dsöh' hma⁻cru⁻? Hi⁻

lä⁺ja⁻ jmeen^h hih⁺, mah⁺ lään^h
hne⁻ —ga⁺jäh^h Pilato s⁺ih^h.

11 —Ni⁻ miih⁻ sa⁻ na⁻ngëh^h
' jwë⁺ he⁻ jmeeh⁺ lä⁺ja⁻ kin⁻
wa⁻ra⁻ jäh^h kih⁺ sa⁻ ga⁻kwa^h
Dio jwë⁺. He⁻ja⁻ juh⁻ ga⁻ la⁻
dso⁻kye⁻ kih⁺ hi⁻ ga⁻ngëe⁺ jnä^h
kyah⁺, lä⁻koh^h ga⁻kyah⁺ hñaa^h
—ga⁺jäh^h Jesús s⁺ih^h.

12 He⁻ja⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ ma⁻
hnøø⁺ Pilato ma⁻ lääy⁺ Jesús.
Pero dsa⁻ judiu he⁺, ma⁻
tooyh⁻ cha⁻miih⁻ miih⁺, ma⁻
jäyh⁺:

—Cher⁺mah⁺ hne⁻ ga⁻lääh^h
hni^h, sa⁻ läah⁺ ome⁻ kyaä⁺
rey to⁻në⁺ hi⁻ gya⁺ Roma. Wa⁻
hi⁻ cha⁻ hi⁻ hi⁻ jmää^h hñii^h
rey, lla⁻dsëy^h rey to⁻në⁺ ba⁻
jä⁻.

13 Ma⁻ ga⁻nuu^h Pilato
lä⁺ja⁻, ga⁻jääy⁺ Jesús ta⁻
ka⁻hne⁻, mah⁺ ga⁻gyay⁻ jee⁻
jmeey⁻ hih⁺. Jee⁻ ja⁻ ma⁻
chee⁻ Gabata kyaah⁺ juu⁻
hebreo. Juu⁻ na⁻ hnøø⁺
jä⁻: jee⁻ ma⁻na⁻joo^h kuü⁺.
14 Ma⁻ja⁻, hlooh⁻ jmi^h he⁻
kuh⁻ dsa⁻ borrego mah⁺,
ma⁻të⁺ llä⁺hyoo⁺. Mah⁺ ga⁻jäh^h
Pilato s⁺ih^h dsa⁻ judiu he⁺:

—Hii⁺ la⁻ rey kyaah⁺ hnäh^h.

15 —iWa⁻ juuy^h, wa⁻ juuy^h!
i⁺Tääy^h dsoh^h hma⁻cru⁻! —
ga⁺jäh^h dsa⁻ he⁺.

—¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ he⁻ tää⁺ jnä^h
rey kyaah⁺ hnäh^h dsoh^h
hma⁻cru⁻? —ga⁺jäh^h Pilato
s⁺ih^h.

—Sa⁻ chaa⁻ ga⁻ jñah^h rey
kyaä⁺ jnääh⁺, ma⁻la⁻ César
ba⁻ —ga⁺jäh^h dsa⁻kaah⁺ kyaä⁺
jmi⁻dsa⁻ he⁺.

16 Ja⁻ga⁻ ga⁻ngëe⁺ Pilato
ja⁻goo⁻ hløø^h mah⁺ tää⁺ dsih^h
dsoh^h hma⁻cru⁻. He⁻ja⁻
ga⁻tëe⁻ hløø^h Jesús.

*Ga⁻tää⁻ dsa⁻ Jesús dsoh^h
hma⁻cru⁻*

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-
32; Lc. 23:26-43)

17 Ya⁻hëe⁺ Jesús jee⁻ ja⁻ ma⁻
kyey⁻ hma⁻cru⁻, ngooy⁺ jee⁻
chee⁻ Moo⁺ Lle⁺ Hli⁺. Kyaah⁺
juu⁻ hebreo jäh^h: Gólgota.

18 Jee⁻ ja⁻ ga⁻tää⁻ dsih^h dsoh^h
hma⁻cru⁻, ko⁻jøh^h kyaah⁺
uu⁺ dsa⁻, ma⁻ jaa⁻ lä⁻koo⁻
jwoo⁺kiyh⁺. 19 Ga⁻jmee^h Pilato
mada⁻ he⁻ ga⁻la⁻ koo⁻ hwëh^h
he⁻ ga⁻tøoy⁺ në⁺ hma⁻cru⁻
he⁻ jäh^h: “Jesús dsa⁻ chaa⁻
Nazaret, Rey kyaä⁺ dsa⁻
judiu.” 20 Jwëe⁺ dsa⁻ judiu
ga⁻hëy^h hwëh^h ja⁻, jëeh^h ma⁻
jä⁻ kih⁺ jee⁻ jwii⁻ ja⁻ jee⁻
ga⁻tää⁻ dsa⁻ Jesús dsoh^h
hma⁻cru⁻, hi⁻ hwëh^h he⁻ ma⁻
na⁻sii⁻ ja⁻ ma⁻ la⁻ kyaah⁺ juu⁻
hebreo, kyaah⁺ juu⁻ griego
hi⁻ kyaah⁺ latin ka⁻läh^h.
21 He⁻ja⁻ lä⁻jëe⁻ dsa⁻kaah⁺
kyaä⁺ jmi⁻dsa⁻ kyaä⁺ dsa⁻
judiu na⁻nää⁺ na⁻chi^h Pilato:

—Ta⁻ sii⁻ “Rey kyaä⁺ dsa⁻
judiu.” Sii⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh^h
hñiiy^h “Jnä^h he⁻ laan⁺ Rey kyaä⁺
dsa⁻ judiu.”

22 Pero Pilato ga⁻jëeh⁻ juu⁻
kiyh⁺:

—He⁻ ma⁻sii⁺, sa⁻ cha⁻ he⁻
kih⁺ mi⁻sii⁺.

23 Ma⁻ngëe^h ma⁻tää⁻ hløø^h
Jesús dsoh^h hma⁻cru⁻ mah⁺
ga⁻kay⁺ sa⁻hmiih⁻ kiyh⁺,
ga⁻jmeey⁻ kyë⁺ jwi⁺, ma⁻ koo⁻
jwi⁺ kih⁺ lä⁻jaa⁻ hløø^h. Hi⁻

ga⁻ka¹ hlø^ʷ sa⁻hmiih⁻ he⁻
ma⁻ na⁻lääy⁻ he⁻ ma⁻ la¹ koo⁻
ta⁻jmaah⁻ koo⁻ dsa^ʷ.²⁴ Mah¹
ga⁻siiyh⁺ dsa⁻kyaayh^ʷ:

—Sa⁻ wa⁻ gyiin⁻. Wa⁻ koohn⁻
suert ba⁻, wa⁻ jëen⁻ hi⁻ tēē¹.

Kyaah⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻te¹
lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio,
he⁻ jäh^ʷ: “Ga⁻ti¹ ga⁻llooh¹ dsa⁻
hmiih⁻ kin⁻, mah¹ ga⁻kooyh¹
suert kih¹ hmiih⁻ kyoo⁻ kin⁻
he⁻ ma⁻ na⁻lään⁻.” Lä⁻ja⁻
ga⁻jmeē¹ hlø^ʷ he⁻.

²⁵ Ma⁻ cheh¹ choo¹ Jesús
koo^ʷ hma⁻cru⁻ kiyh¹, kyaah⁻
dsa⁻mē^ʷ øøh⁻ chooy¹, kyaah⁻
María mē^ʷ Cleofa, hi⁻
kyaah⁻ María Magdalena
ka⁻läh^ʷ.²⁶ Ma⁻ ga⁻jëē¹ Jesús
choo¹, kyaah⁻ discípulo hi⁻
ga⁻lä⁻hnäy¹ cha⁻miih⁻, mah¹
ga⁻siiyh⁺ chooy¹:

—Dsa⁻mē^ʷ, hiji⁻ joo⁻ cheh¹
na⁻.

²⁷ Ja⁻ga⁻ ga⁻hlëeyh¹
discípulo he⁻:

—Hiji⁻ maa⁻ kyaah¹ cheh¹
na⁻.

Lä⁻chah^ʷ ja⁻ ga⁻tëē⁻
discípulo he⁻ choo¹ Jesús
cha⁻neh⁺ kih¹.

Ga⁻juu¹ Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-
41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Ma⁻ ga⁻ngëē⁻ he⁻ ja⁻,
ma⁻ ñe⁻ ba⁻ Jesús ga⁻hña⁻
ba⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ ma⁻ lle⁻ kiyh¹.
Hi⁻ mah¹ lä⁻te¹ lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻
juu¹ kih¹ Dio, ga⁻jäyh^ʷ:

—Lä⁻kii⁻ dsen⁻.

²⁹ Jee⁻ ja⁻ ma⁻ chih¹ koo⁻
mi⁻dsuu⁻ he⁻ ma⁻ haa⁻ jmi⁻
jiih⁻. Mah¹ ga⁻mi⁻gyuh^ʷ dsa⁻
koo⁻ mi⁻joo⁻ kyaah⁻ jmi⁻
jiih⁻ ja⁻. Mah¹ ga⁻lla⁻lley¹ lle⁻

koo⁻ sa⁻goh¹ hma⁻ hisopo,
ga⁻choo^ʷ dsa⁻ lä⁻ ga⁻tē⁻ hoo⁻
Jesús.³⁰ Ma⁻ ga⁻hih¹ Jesús
jmi⁻ jiih⁻ ja⁻, ga⁻jäyh^ʷ:

—Ma⁻hña⁻ ba⁻ lä⁻jē⁻.

Lä⁻chah^ʷ ja⁻ ga⁻tøyh¹ lley⁻,
ga⁻juuy¹.

*Ja⁻ hlø^ʷ ga⁻jmeē⁻ dsoo⁻
dsoh⁻ mo⁻miih⁻ kih¹ Jesús*

³¹ Ma⁻ja⁻ hlooh⁻ jmi⁻ he⁻
kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh¹.
Sa⁻ ma⁻ hnø^ʷ dsa⁻ judiu
ma⁻ jä⁻ dsa⁻ dsoh⁻ hma⁻cru⁻
wa⁻ra⁻ ga⁻taayh⁻ teeyh⁻ dsëy¹.
Jëeh⁻ jmi⁻ ja⁻ ma⁻ la¹ juuh⁻
ga⁻ kih¹ jee⁻ lä⁻jē⁻ jmi⁻ he⁻
teeh⁻ dsa⁻ dsē¹. He⁻ja⁻
ga⁻ngiiy⁻ kih¹ Pilato mah¹
ma⁻ jmeey¹ hih⁻ he⁻ ma⁻ jøoy⁻
kyey⁻ hi⁻ ma⁻ jñaay⁻ hi⁻
ma⁻ chaa⁻ dsoh⁻ hma⁻cru⁻
mah¹ tēey⁻ ga⁻juh⁻.³² He⁻ja⁻
na⁻nää⁻ hlø^ʷ mah¹ ga⁻jøoy⁻
to⁻nē⁻ kye⁻ hi⁻ ma⁻ taa⁻ dsoh⁻
hma⁻cru⁻ koo^ʷ kih¹ Jesús.
Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ kih¹
hi⁻ ma⁻ taa⁻ jyoh⁻ ko⁻jwoo⁻
kiyh¹ ja⁻.³³ Ma⁻ ga⁻lla⁻näy¹
jee⁻ ma⁻ taa⁻ Jesús, ga⁻jëey¹
ma⁻na⁻juuy⁻, he⁻ja⁻ mo⁻so⁻
ga⁻jøoy⁻ kye⁻ Jesús.

³⁴ Ma⁻ke⁻ ma⁻na⁻juuy⁻,
jaa⁻ hlø^ʷ ga⁻ka¹ hma⁻ lle⁻
ñe⁻ chiih⁻ kih¹, ga⁻jmeey⁻
dsoo⁻ mo⁻miih⁻ kih¹ Jesús.
Lä⁻chah^ʷ ja⁻ ga⁻tuu⁻ jma⁻
kyaah⁻ jmi⁻.³⁵ Hi⁻ ga⁻jëē⁻
ha⁻ lä⁻ ga⁻la¹, hi⁻ he⁻ jmeē⁻
ju⁻dsoo⁻. Hi⁻ juu¹ kiyh¹ la¹
dsoo⁻. Hi⁻ he⁻ ñe⁻ kwee⁻ he⁻
jäyh^ʷ ju⁻dsoo⁻. Hi⁻ ga⁻jmeey⁻
ju⁻dsoo⁻ mah¹ lä⁻ja⁻ ka⁻läh^ʷ
lä⁻dsoo⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kih¹ Jesús.

36 Lā⁺ja⁻ ga⁻la⁺, mah⁺ lä⁻te⁺
lä⁻ko^o na⁻si⁻ juu⁺ kih⁺ Dio:
“Ni⁺ ko^o moo⁺ kiyh⁺ sa⁺ jø^o
dsa⁻.” 37 Hi⁺ lä⁻ja⁻ jee⁺ jyoh⁺
na⁻si⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: “Dsa⁻
hi⁻ ga⁻jme⁺ dsoo⁺ kiyh⁺ jë⁺y⁺
ka⁻lä⁺h⁺.”

Ga⁻ha⁺y⁺ Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

38 Ma⁻ngë⁺ he⁻ ja⁻, José dsa⁻ cha⁺a⁻ Arimatea ga⁻ngi⁺y⁺ kih⁺ Pilato mah⁺ kway⁺ jwë⁺ ko^oy⁻ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ Jesús. José ma⁺ la⁺ ja⁺ discípulo kya⁺a⁻ Jesús jee⁺ na⁻hmä⁺, jë⁺h⁺ ma⁺ gayh⁻ dsa⁻ judiu. Ga⁻kwa⁺ ba⁺ Pilato jwë⁺. He⁻ ja⁻ ngooy⁺ na⁻ki⁺y⁺ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ Jesús. 39 Ngoo⁺ ka⁻lä⁺h⁺ Nicodemo hi⁻ ñee⁺ ta⁻la⁺ hwë⁺ na⁻hnä⁺h⁻ Jesús. Ma⁺ kyey⁻ ko^o gyi⁺gya⁺ kil na⁻ mi⁻jw⁺h⁻, he⁻ ma⁺ la⁺ mirra na⁻ka⁺ah⁻ na⁻gwë⁺h⁻ kya⁺ah⁺ áloes. 40 He⁻ ja⁻ lä⁻uu⁺ dsa⁻ he⁺, ga⁻jña⁺y⁺ Jesús mah⁺ ga⁻gya⁺y⁻ ko^o hm⁺ih⁻ gyuh⁺ kya⁺ah⁺ na⁻ mi⁻jw⁺h⁻ ja⁻, lä⁻ko^o tē⁺ jme⁺ dsa⁻ judiu ma⁺ ha⁺y⁺ hli⁺ kya⁺y⁺. 41 Jee⁺ ga⁻tä⁺ dsa⁻ Jesús dsoh⁺ hma⁻cru⁻, ma⁺ na⁻jnä⁺ chaah⁺ hma⁻. Hi⁻ jee⁺ chaah⁺ hma⁻ ja⁻, ma⁺ la⁺ ko^o to⁻høø⁻ hmë⁺, jee⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻ta⁺y⁻h⁻ ni⁺ ja⁺ hli⁺. 42 Jee⁺ ja⁻ ga⁻kye⁻ dsa⁻ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ Jesús, kih⁺ he⁻ hlooh⁻ jmi⁺ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh⁺, hi⁺ jäh⁻ ba⁺ la⁺ to⁻høø⁻ ja⁻ ka⁻lä⁺h⁺.

20

Ga⁻lä⁻jiih⁺ Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

1 To⁻në⁺ jmi⁺ kih⁺ seman⁻, tiih⁻ na⁻høø⁻ ga⁺, ñee⁺ María Magdalena jee⁺ ma⁺ la⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. Mah⁺ ga⁻jë⁺y⁺ ma⁺ kye⁻ ta⁺ ko^o mi⁻ku⁺ he⁻ ma⁺ na⁻jne⁻ hoo⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. 2 Ja⁻ga⁻ ngooy⁺ ko⁻chih⁺ kih⁺ Simón Pee⁺ kya⁺ah⁺ kih⁺ jñah⁺ discípulo hi⁻ ga⁻lä⁻hnä⁺ Jesús, mah⁺ ga⁻si⁺y⁺h⁻:

—Ma⁻lle⁻ dsa⁻ neh⁻ to⁻høø⁻ Dsa⁻jøø^h jnän⁻. Sa⁻ ñe⁺ jne⁺ ha⁻ ta⁺ ma⁻jää⁺y⁺.

3 Mah⁺ ngoo⁺ Pee⁺ kya⁺ah⁺ jñah⁺ discípulo he⁺ na⁻jë⁺y⁻ jee⁺ ma⁺ la⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. 4 Lä⁻uu⁺ ga⁻nä⁺ cha⁻hli⁺. Pero jñah⁺ discípulo he⁺ ga⁻hli⁺ cha⁻ga⁻mi⁺h⁻ lä⁻koh⁺ ga⁺ Pee⁺. Hi⁻ he⁺ ga⁻lloo⁺ to⁻në⁺ jee⁺ ma⁺ la⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. 5 Ga⁻jluy⁺ hñi⁺y⁺ mah⁺ ga⁻jë⁺y⁺. Ma⁻la⁻ hm⁺ih⁻ he⁻ ma⁺ na⁻lä⁺ Jesús ja⁻ba⁺ ga⁻jë⁺y⁺ neh⁺ too⁻ ja⁻. Ja⁻ jiih⁺ mo⁻so⁺ ga⁻hey⁺ neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. 6 Ja⁻ga⁻ ga⁻lloo⁺ Pee⁺. Hi⁻ he⁺ ba⁺ ga⁻he⁺ ga⁻të⁺ neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. Ma⁻la⁻ sa⁻hm⁺ih⁻ he⁻ ma⁺ na⁻lä⁺ Jesús ba⁺ ga⁻jë⁺y⁺ ma⁺ kye⁻ neh⁺ jee⁺ ja⁻. 7 Hi⁻ ga⁻jë⁺y⁺ hm⁺ih⁻ sa⁻luu⁻ he⁻ ma⁺ na⁻gyoh⁺ lle⁺ Jesús, mo⁻so⁺ kye⁻ ko⁻jø^h kya⁺ah⁺ hm⁺ih⁻ he⁻ ma⁺ na⁻lä⁺y⁻ ja⁻. Ma⁺ kye⁻ ma⁻na⁻gyoh⁺ ta⁺ ko^o ba⁺. 8 Ja⁻ga⁻ ga⁻he⁺ ka⁻lä⁺h⁺ hi⁻ jñah⁺ discípulo, hi⁻ ga⁻lloo⁺ to⁻në⁺ he⁺, neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. Ga⁻jë⁺y⁺ kwee⁻, ja⁻ga⁻

ga⁻lä⁻dsöo^o dsëy^l. ⁹ Jëeh^o,
sa^o ga^o ma⁻lä⁻ngëey^o lä⁻koo⁻
na⁻sii⁻ juu^o kih^o Dio he⁻ ga⁻lä^o
bii^o he⁻ ga⁻lä^o jiiyh^o jee^o kih^o hi⁻
na⁻juu^o. ¹⁰ Hi⁻ lä⁻uu^o discipulo
he^o ga⁻näy^o ta⁻ kih^o.

*Ga⁻lä⁻jnää^o Jesús cha⁻në^o
María Magdalena*

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Pero María ga⁻jä^o ta⁻
ka⁻hne⁻ kih^o to⁻høø⁻ ja⁻,
hooyh^o. Jee^o cheyh^o hooyh^o
ja⁻ ga⁻jluy^o hñiiy^o mah^o
ga⁻jëey^o ta⁻ neh⁻ to⁻høø⁻ ja⁻.
¹² Mah^o ga⁻jëey^o uu^o ángele,
hi⁻ kye^o hmiih⁻ tøø⁻. Jaa⁻
ma^o gya^o jee^o ma^o la^o ta⁻ gyuu^o
lley^o hi⁻ jaa⁻ ma^o gya^o jee^o ma^o
la^o ta⁻ huu^o tüy^o, ja⁻ba^o jee^o
ga⁻kye⁻ dsa⁻ jmi^o ngo^o kih^o
Jesús. ¹³ Mah^o ga⁻jäh^o ángele
he^o siiyh^o:

—Dsa⁻më^o, ¿he⁻la^o hoo^o
hne⁻?

—Hoo^o jnä^o kih^o he⁻
ma⁻lleey⁻ Dsa⁻jøø^o kyaan^o.
Sa^o man^o ha⁻ ta⁻ ma⁻kyaay⁻
—ga⁻jäh^o María siiyh^o.

¹⁴ Ma⁻ngëe^o ma⁻hlëeyh^o
lä⁻ja⁻, ga⁻jëeyh⁻ hñiiy^o ta⁻
ka⁻luuy^o. Ga⁻jëey^o cheh^o Jesús,
pero mo⁻so⁻ ga⁻lä⁻kyuuy⁻.

¹⁵ Mah^o ga⁻jäh^o Jesús siiyh^o:

—Dsa⁻më^o, ¿he⁻la^o hoo^o
hne⁻? ¿Hii⁻ na⁻ hnaah⁻?

Pero María ma^o laay^o, dsa⁻
hi⁻ ma^o høø⁻ chaah^o le^o ba^o he^o.
He⁻ja⁻ ga⁻siiyh^o:

—Hne⁻ dsa⁻, cher^o mah^o
hne⁻ ma⁻lleeh⁻ hlii^o kyaan^o,
chiih^o jnä^o ha⁻ ta⁻ ma⁻kyaah⁻,
mah^o nün^o na⁻teen⁻ —ga⁻jäh^o
María siiyh^o.

¹⁶ —María —ga⁻jäh^o Jesús
siiyh^o.

Mah^o ga⁻jëeh⁻ ka⁻läh^o
María, ga⁻siiyh^o:

—¡Raboni! —he⁻ la⁻ hnøø^o
jä⁻ Ta⁻jwoh^o.

¹⁷ Mah^o ga⁻jäh^o Jesús siiyh^o:

—Ta⁻ ee⁻ jnä^o. Jëeh^o, sa^o
ga^o ma⁻wiin^o jee^o gya^o Täa⁻
kyaan^o. Gwa⁻ jee^o tääh^o øøhn^o
mah^o go⁻chiiyh^o: “Naahn⁻
na⁻gyan^o kyaah^o hi⁻ laa^o Täa⁻
kyaan^o, ja⁻ba^o hi⁻ laa^o Täa⁻
kyaah^o hnäh^o ka⁻läh^o. Naahn⁻
na⁻gyan^o kyaah^o hi⁻ laa^o Dio
kyaan^o, ja⁻ba^o hi⁻ laa^o Dio
kyaah^o hnäh^o.”

¹⁸ He⁻ja⁻ ñee^o María Mag-
dalena na⁻jmeeh^o juu^o kih^o
lä⁻jëe⁻ jnääh^o discipulo he⁻
ga⁻jëey^o Jesús, hi⁻ ga⁻jmeeyh^o
juu^o lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻siiyh^o María.

*Ga⁻lä⁻jnää^o Jesús jee^o kih^o
discipulo kyaay^o*

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-
18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Ma^o ga⁻nuu⁻ ja⁻ba^o jmi^o
ja⁻, to⁻në⁻ jmi^o kih^o seman^o,
na⁻jnë⁻ haah^o ma^o tøø^o
jnääh^o ko⁻jøh^o lä⁻jëe⁻ jnääh^o
, kih^o he⁻ ma^o gah⁻ jnääh^o
dsa⁻ta^o. Ga⁻he^o Jesús, mah^o
ga⁻lla⁻sëeyh⁻ to^odsaah^o jee^o
ma^o tøø^o jnääh^o ja⁻. Mah^o
ga⁻jäyh^o siiyh^o jnääh^o:

—Wa^o hii^o ti^o kyah^o hnäh^o.

²⁰ Lä⁻koo⁻ ma^o ga⁻jäyh^o
lä⁻ja⁻, ga⁻heeyh^o jnääh^o
discipulo kyaay^o ma⁻gooy⁻
kyaah^o jwoo^o mo⁻miih⁻ kiyh^o.
Peer⁻ ga⁻jëe⁻ dsë⁻ jnääh^o ma^o
ga⁻jëe⁻ jnääh^o Dsa⁻jøø^o jnän^o.

²¹ Mah^o ga⁻jäh^o Jesús siiyh^o
jnääh^o ka⁻läh^o:

—Wa' hii' tii' kyah' hnäh'.
Lä-koo- ga-chee' Täa' jnä',
ja-ba' lä-ja- cheen' hnäh'.

²² Lä-koo- ma' ga-jäyh'
lä-ja-, ga-juy' ne' kyaa' jnääh',
mah' ga-siyh' jnääh'.

—Heeh' hnäh' Jmi-llē'
Na-jngii'. ²³ Cher'mah'
ga-kih' hnäh' hoh' kih'
dso'kye- he- jmee' dsa-,
dsa-che' ba' dso'kye-
kiyh'. Pero cher'mah' sa-
ga-kih' hnäh' hoh' kiyh', lä-
ma-kyayh' ja-ba' dso'kye-
kiyh'.

*Sa' ga-lä-hee' Tamá he-
ma-lä-jüh' Dsa-jøøh' jnän'*

²⁴ Pero Tamá, hi- teëyh~
dsa- suu' he', jaa- jee' lä-jëe-
gya-tuu' jnääh', sa' ma' hää'
jee' kyaa' jnääh' ma' jah'
Jesús to-né'. ²⁵ Ga-jmeeh' ba'
jñah' discípulo juu' kih' Tamá,
ga-siyh'.

—Ma-jëe' jnääh' Dsa-jøøh'
jnän'.

Mah' ga-jäh' Tamá:

—Cher'mah' sa' ga-jëen', la'
lii' gooy- jee' ga-hoo' jo-ñe',
hi- tán' cha'goon- jee' ga-hoo'
jo-ñe' hi- tán' goon- jwoo'
mo-miih- kiyh', sa' heen'.

²⁶ Ma-hya- ga-jñaa' jmih',
ma' tøøh' jnääh' ka-läh'
cha'neh', hi- ma' hää'
Tamá jee' kyaa' jnääh'.
Pero na-jnē- ba' haah'
ga-mi-jnäa- Jesús hñii' jee'
tøøh' jnääh' ja-, mah' ga-jäyh':

—Wa' hii' tii' kyah' hnäh'.

²⁷ Chah' ba' ga-jäh' Jesús
siyh' Tamá:

—Tøøh' da' cha'gooh- jee'
la-, mah' jëe' ma-goon-. Hii'
ma-goooh-, mah' tä' neh-
jwoo' mo-miih- kin- la-. Ta-
wa' hweh- hoh', wa' lä-dsoo'
hoh' kin-.

²⁸ Ja-ga' ga-jäh' Tamá
siyh':

—iDsa-jøøh' kyaan-, hi- Dio
kyaan'!

²⁹ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Tamá, kih' he- ma-jëeh'
jnä', he-ja- ba' na-
ma-lä-dsoo' hoh'. Pero llu'
ga' kih' hi- lä-dsoo' dsē',
ma-ke- sa' ga-jëey' jnä'.

*He-la' he- ma-na-sii- juu'
la-*

³⁰ Cha-miih- he- jah-gaa-
ga-jmee' Jesús cha'nē' jnääh'
discípulo kyaay' he- sa- cha-
na-sii- né' mo'je- la-. ³¹ Pero
siin- lä-la- mah' lä-dsoo' hoh'
hnäh', Jesús he', hi- he' he'
Cristo, Joø' Dio. Hi- kih' he-
lä-dsoo' hoh' hnäh' kiyh', he-
ja- jmee' chaa- hnäh'.

21

*Ga-mi-jnäa- Jesús hñii' kih'
gyee' discípulo kyaay'*

¹ Këe- ga-ja-, ga-mi-jnäa-
Jesús hñiiy' cha'hoó'
jmi-juuh- he- hla- hwa'
Tiberia. Lä-la- ga-mi-jnäay-
hñiiy'. ² Ma' cheh' Simón Pee'
kyaah' Tamá, hi- teëyh~ dsa-
suu' he', kyaah' Natanael
dsa- chaa- jee' jwi- Caná
hwa' Galilea, kyaah' lä-uu'
joø' Zebedeo hi- kyaah' ga-uu'
discípulo kyaay' Jesús. ³ Ga-jäh'
Simón Pee' siyh':

—*Hii* jnä' ngoon' na' chaahñ miih' jah' chaä' cha'jmii'.

Mah' ga'jäh' jee' lä'jēē':

—*Dsa'nøø'* jnääh' kyaah' hne'.

Mah' ga'näy', ga'taayh' neh' koo' na'moo'. Hwē' ja' sa' ga'lēēyh' ni' miih' hmooh'. ⁴Ma'ngoo' ga'jnä' ba' ja', ma' ga'lä'jnää' Jesús cha'hoo' jmi'juh' ja'. Pero sa' ga'lä'kyuu' jnääh' che'he' ba' Jesús hi' ma' cheh' jee' ja'. ⁵Mah' ga'ngii' Jesús juu' kyaä' jnääh':

—*Gyuu'* kyaan', ¿che' cha' miih' he' kihñ? —ga'jäh' Jesús siiyh'.

Ga'lä'jēē' jnääh' ga'chiih' jnääh':

—Jah'ha'.

⁶He'ja' ga'jäh' Jesús siiyh' jnääh':

—*Tøøh'* hnäh' sa'hma' kyah' hnäh' ta' jwoo' ra'lluu' kih' na'moo' kyah' hnäh' na', mah' leeh' hnäh'.

Hi' ga'jmeē' jnääh' lä'koo' ga'jäyh'. Ja'ga' na' ga'cheeh' jnääh' sa'hma' ja' hi' mo'so' ga'täā' jnääh' ma' lle' jnääh', kih' he' jwēē' jah' ma' tääh'. ⁷Ja'ga' ga'jäh' discípulo hi' ga'lä'hnää' Jesús cha'miih' ga'siiyh' Pee':

—*Dsa'jøøh'* jnän' ba' oo'!

Ma' ga'nuu' Simón Pee', laa' Dsa'jøøh' kyaay', ga'kēyh' hmiih' kiyh' he' ga'lleey' ta'ko'jiih' ma' jmeey' ta' kooch' hma'. Mah' ga'jwäy' hñiiy' cha'jmii'. ⁸Hi' jee' lä'jēē' jnääh' ya'nøø' jnääh' ta' jee' dsoo' kyaah'

na'moo' ja', na'cheeh' jnääh' sa'hma' na'kah' hmooh'. Jēēh', koo' hña'loo' metro ba' uu' tēēh' jnääh' jee' la' hwa' jee' ma'tøøh' jnääh' ja'. ⁹Ma' ga'hwēē' jnääh' neh' na'moo' ja', ga'jēē' jnääh' na'jēēh' je', na'kyaa' jaa' hmooh' ne' kyaah' he'ñiih'. ¹⁰Mah' ga'jäh' Jesús siiyh' jnääh':

—*Go'tee'* hnäh' ta' la' miih' hmooh' hi' ja' ga' ma'lēēh' hnäh'.

¹¹Mah' ga'wii' Simón Pee' neh' na'moo' mah' ga'sēēyh' sa'hma' ja' ta' hwa' kii'. Na'kah' go'te' jah' kaah'. Ga'tē' koo' hña'laa' na'dsē' to'lo'gyaa' dsē' uu' jah' jee' lä'jēē'. Ma'ke' jwēē' ma' laa' jah' he', ni' lä'ja' sa' ga'gii' sa'hma'. ¹²Ja'ga' ga'jäh' Jesús:

—*Ya'näā'* hnäh' ya'kuh' hnäh'.

Hi' ni' jaa' jnääh' sa' ga'tuu' dsē' jnääh' ma' ngii' jnääh' juu' kiyh': “¿*Hii* hne'?”

Jēēh' ñe' ba' jnääh', he' ba' Dsa'jøøh' kyaä' jnääh' ba' he'. ¹³He'ja' ga'ka' Jesús he'ñiih' ja', ga'kwēēyh' jnääh'. Ja'ba' lä'ja' ga'kwēēyh' jnääh' hmooh' ka'läh'. ¹⁴Jee' la' ga'tē' hnē' jiih' he' ga'mi'jnää' Jesús hñii' kyaä' jnääh' discípulo kyaay', ma'ngēē' ma'lä'jiiyh'.

Ga'hlēēh' Jesús kyaah' Simón Pee'

¹⁵Ma'la' kiyh' ma'kuyh', ja'ga' ga'jäh' Jesús siih' Simón Pee':

—Simón, jooʹ Joná, ¿cheʹ hnaahˉ gaʹ jnäʹ läˉ kohʹ gaʹ läˉ jëeˉ hiˉ täähʹ laʹ?

Mahʹ gaʹ jāyhʹ:

—Jaahˉ, Dsaˉ jøøhʹ kyaanˉ. Ñehʹ baʹ hneˉ heˉ hnaanˉ hneˉ —gaˉ jāhʹ Peeʹ.

—Jaˉ häähˉ lluˉ dsaˉ kyaanˉ —gaˉ jāhʹ Jesús sïyhʹ.

¹⁶ Kooˉ kaˉ lähʹ gaˉ jāyhʹ, jeeʹ gaˉ tēʹ toʹ jïihˉ:

—Simón, jooʹ Joná, ¿cheʹ hnaahˉ jnäʹ?

—Jaahˉ, Dsaˉ jøøhʹ kyaanˉ. Ñehʹ baʹ hneˉ heˉ hnaanˉ hneˉ —gaˉ jāhʹ Peeʹ.

—Jaˉ häähˉ lluˉ dsaˉ kyaanˉ —gaˉ jāhʹ Jesús sïyhʹ.

¹⁷ Gaˉ tēʹ hnēˉ jïihˉ gaˉ jāhʹ Jesús:

—Simón, jooʹ Joná, ¿cheʹ hnaahˉ jnäʹ? —gaˉ jāyhʹ.

Jaʹ meehˉ dsēʹ Peeʹ, kihʹ heˉ maˉ tēʹ hnēˉ jïihˉ gaˉ jāyhʹ: “¿Cheʹ hnaahˉ jnäʹ?” Mahʹ gaˉ sïyhʹ Jesús:

—Gaˉ läˉ jēˉ baʹ ñehʹ hneˉ, Dsaˉ jøøhʹ kyaanˉ. Ñehʹ kweeˉ heˉ hnaanˉ hneˉ.

Mahʹ gaˉ jāhʹ Jesús:

—Hääˉ lluˉ dsaˉ kyaanˉ jaˉ. ¹⁸ Maˉ raˉ juˉ dsooʹ jwëehˉ hneˉ. Läˉ maˉ kwaäˉ gaˉ hneˉ miihˉ, maʹ jmäähʹ hñaahˉ, maʹ gohʹ waʹ haˉ chaˉ haˉ, haˉ jeeʹ maʹ hnoohˉ hñaahˉ. Pero waˉ raˉ gaˉ gyuhˉ, ñihʹ maˉ goohˉ mahʹ jñahʹ dsaˉ kyehˉ hneˉ hmïihˉ kyahˉ. Hiˉ haˉ jeeʹ saˉ hnoohˉ gohʹ, jeeʹ jaˉ baʹ dsaˉ jāäyˉ hneˉ.

¹⁹ Läˉ jaˉ gaˉ jāyhʹ mahʹ läˉ ngëeˉ Peeʹ haˉ läˉ maʹ juuyˉ läˉ jwëˉ jaˉ läˉ jnäʹ haˉ kohʹ

jøøhʹ saˉ laäˉ Dio. Jaˉ gaʹ gaˉ jāyhʹ:

—Jmeeʹ koˉ jøøhʹ kyaahʹ jnäʹ.

Discípulo hiˉ gaˉ läˉ hnääʹ Jesús

²⁰ Maʹ gaˉ jëehˉ Peeʹ hñiiʹ taˉ kaˉ luuʹ, gaˉ jëeyˉ jaʹ discípulo hiˉ gaˉ läˉ hnääʹ Jesús heʹ. Heˉ baʹ hiˉ heʹ maʹ gyaʹ kooʹ kihʹ Jesús läˉ maʹ gaˉ kuyhˉ maˉ nuuˉ jaˉ, hiˉ gaˉ ngiiʹ juuʹ kihʹ Jesús: “Dsaˉ jøøhʹ kyaanˉ, ¿hiiˉ naˉ hiˉ ngëeˉ hneˉ?” ²¹ Heˉ jaˉ, maʹ gaˉ jëeˉ Peeʹ discípulo heʹ, gaˉ jāyhʹ sïyhʹ Jesús:

—Dsaˉ jøøhʹ kyaanˉ, ¿haˉ gaˉ hiˉ jaʹ ooˉ? ¿Heeˉ baʹ leʹ kiyhʹ? —gaˉ jāhʹ Peeʹ.

²² —Waˉ raˉ jāhʹ kihʹ hnoonʹ chaayˉ läˉ jïihʹ tēʹ jmiʹ jāhnʹ, saˉ gaˉ tēehʹ hneˉ jëehʹ kiyhʹ. Hneˉ, jmeeʹ koˉ jøøhʹ kyaahʹ jnäʹ —gaˉ jāhʹ Jesús sïyhʹ.

²³ Jeeʹ kihʹ øøhʹ jneʹ laˉ, yaˉ hiiʹ kooˉ juuʹ kihʹ discípulo heʹ, gaˉ jāyhʹ saˉ juuyˉ. Pero jaˉ heˉ gaˉ jāhʹ Jesús heˉ moˉ soˉ juuyˉ jaˉ. Gaˉ jāyhʹ läˉ laˉ baˉ: “Waˉ raˉ jāhʹ kihʹ hnoonʹ chaayˉ läˉ jïihʹ tēʹ jmiʹ jāhnʹ, saˉ gaˉ tēehʹ hneˉ jëehʹ kiyhʹ.”

²⁴ Hiˉ laˉ heʹ discípulo hiˉ jāhʹ juˉ dsooʹ kihʹ gaˉ läˉ jēˉ juuʹ laˉ. Hiˉ gaˉ sïyˉ läˉ jēˉ heˉ laˉ. Hiˉ ñeʹ jneʹ, juˉ dsooʹ heˉ jmeeyˉ, laˉ juˉ dsooʹ jmahʹ baˉ.

²⁵ Hiˉ chaˉ gaˉ chaˉ miihˉ heˉ gaˉ jmeeʹ Jesús. Waˉ raˉ jāhʹ kihʹ sïʹ jneʹ maˉ kooˉ maˉ kooˉ läˉ hiiʹ nēʹ, saˉ hiihˉ läˉ kaaˉ jmiˉ gyuuˉ laanˉ, cherˉ mahʹ hiˉ sïʹ läˉ gaˉ dsaˉ

he⁻ hnøø¹ ga' dsa⁻sii¹. Wa' la'
lä⁻ja⁻.

Hechos Lä⁺la⁻ ga⁺jmee⁺ ko⁻llaa⁺ apóstole

Ma⁻na⁻la⁻ juu⁺ chee⁺ Dio
Jmi⁻lle⁺ kih⁺ nē⁺ kih⁺ dsa⁺

¹ Teófilo, jee⁺ la⁻ jmeen⁻
ka⁻lä⁺ juu⁺ kyah⁺. Lä⁺ko^{o-}
ma⁺ ga⁻siin⁺ to⁻nē⁺, ga⁻jmeen⁻
juu⁺ lä⁻jē⁺ he⁻ ga⁻jmee⁺ Jesús
lä⁺ ma⁺ huu⁺ ga⁻løoy⁺ jmeey⁻
ta⁺, lä⁻ja⁻ ka⁻lä⁺ lä⁻jē⁺ juu⁺
he⁻ ga⁻kway⁺, ²lä⁻jiih⁺ ga⁻lloo⁺
jmi⁺ ga⁻sayh⁺ ta⁺ gyuu⁺. Pero
jää⁺ ja⁻ga⁻ sayh⁺, ga⁻jmeey⁻
juu⁺ kih⁺ lä⁻jē⁺ apóstole hi⁻
ga⁻lleeyh⁻. Kyaah⁺ be⁺ kih⁺
Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺, ga⁻jmeey⁻
mada⁻ kih⁺ apóstole ha⁻ lä⁻
jmeey⁻. ³ Hi⁺ ma⁻ngēē⁻
ma⁻juuy⁺, ga⁻mi⁻jnääy⁻
hñiiy⁺ na⁻hñaa⁺ na⁻dsay⁻
cha⁻nē⁺ apóstole kyaay⁺. Ja⁺
he⁻ ko^{o-} nēē⁺ ga⁻jmeey⁻ lä⁻
ma⁺ ga⁻mi⁻jnääy⁻ hñiiy⁺ mah⁺
lii⁻ la⁺ dsoo⁺ juu⁺ he⁻ na⁻jiiyh⁻.
Lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ lä⁻jiih⁺ ga⁻tē⁺
to⁻loo⁺ jmi⁺ hi⁺ ga⁻hlēēyh⁺ kih⁺
ha⁻ lä⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺
kih⁺.

⁴ Ko^{o-} hä⁺, lä⁺ ma⁺ gyay⁺
kyaah⁺ lä⁻jēē⁺ apóstole kyaay⁺,
ga⁻jmeey⁻ mada⁻ kiyh⁺,
ga⁻siiyh⁻:

—Ta⁺ la⁺ hwēē⁻ da⁺ hnäh⁺
Jerusalén la⁻. Jøø⁺ da⁺
lä⁻jiih⁺ ja⁻ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio
hñii⁺ kwa⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻ko^{o-}
ga⁻jwēēhn⁺ hnäh⁺ jää⁺.

⁵ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁺, kyaah⁺ jmi⁻
ba⁺ ga⁻chaa⁺ Jwaa⁺ dsa⁻ jmi⁻,
pero sa⁻ lä⁻hi⁺ cha⁻miih⁻

jmi⁺ saah⁻ hnäh⁺ jmi⁻ kyaah⁺
Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺.

Ngaah⁺ Jesús ta⁻ gyuu⁺h⁺

⁶ Apóstole hi⁻ ma⁺ tääh⁺
kyaah⁺ Jesús, ga⁻ngiiy⁺ juu⁺
kih⁺:

—¿Hne⁻ Dsa⁻jøø^h kyaan⁺,
che⁺ na⁻ na⁻ kwah⁺ jwē⁺ jmeey⁻
dsa⁻ Israel hih⁻ kih⁺ hñii⁺
lä⁻ko^{o-} ma⁺ nøø⁺ kih⁺ dsa⁻
ma⁻gyuh⁻ jnän⁺ jää⁺?

⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁻:

—Sa⁺ cha⁻ he⁻ kih⁺ lä⁻ñeh⁺
hnäh⁺ he⁻ jmi⁺, he⁻ ji⁻ñe⁻
jmeey⁻ Dio he⁻ jwah⁺ hnäh⁺
na⁻, hñii⁺ ba⁺ Tääh⁺ na⁻ngē⁻
jwē⁺ tøøy⁺ hih⁻ lih⁺ jmi⁺
jmeey⁻ lä⁻ja⁻. ⁸ Pero wa⁻ra⁻
ja⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ neh⁻
tuh⁻hoh⁺ hnäh⁺, ja⁻ga⁻ na⁻
hñah⁺ hnäh⁺ be⁺ mah⁺ leeh⁺
hnäh⁺ hi⁻ jmeey⁻ ju⁻dsoo⁺ kin⁻
jee⁺ jwi⁻ Jerusalén la⁻, hi⁻
lä⁻kaa⁻ Judea kyaah⁺ Samária
hi⁻ lä⁻kaa⁻ lä⁻juh⁺ jmi⁻gyuu⁻
ka⁻lä⁺.

⁹ Ma⁻ngēē⁻ ma⁻jäyh⁺ lä⁻ja⁻,
lä⁺ ma⁻jēē⁻ ja⁻ dsa⁻ kyaay⁺,
ga⁻sah⁺ Jesús ngaayh⁺ ta⁻
gyuu⁺. Ga⁻hey⁺ jee⁺ jni⁺,
ja⁻ jiih⁺ mo⁻so⁺ ga⁻jēē⁺ gyih⁺.
¹⁰ Jee⁺ tääyh⁺ jēēy⁻ ta⁻ gyuu⁺
ha⁻ lä⁻ ngaah⁺ Jesús, lä⁻chah⁺
ja⁻ ga⁻lla⁻sēēh⁻ uu⁺ dsa⁻
hi⁻ kyeh⁺ hmiih⁻ tø⁻jlēē⁻
cha⁻nēy⁺. ¹¹ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ dsa⁻
he⁺ siiyh⁻:

—¿He⁻la⁺ tääh⁺ hnäh⁺ jēēh⁺
hnäh⁺ ta⁻ gyuu⁺, dsa⁻ galileo?
He⁺ ba⁺ Jesús hi⁻ ma⁻tēē⁻ Dio
ta⁻ gyuu⁺ na⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻ko^{o-}
jēēh⁺ hnäh⁺ ma⁻ngaayh⁻,
ja⁻ba⁺ lä⁻na⁻ jēēh⁺ hnäh⁺ jäyh⁺
ka⁻lä⁺.

*Ga⁻lleeyh⁻ Matía lee⁻
apóstol la⁻ Juda*

12 Jäh⁺ kih⁺ Jerusalén chih⁺
moh⁺ Olivo jee⁺ ma⁺ tääh⁺
apóstol he⁻. Jee⁺ ja⁻ ga⁻taayh⁻
jwë⁺ ga⁻näay⁻ ta⁻ Jerusalén,
ko⁻ja⁻ ba⁺ jiih⁺ le⁺ ma⁺
ngë⁺ dsa⁻ jmi⁺ he⁻ tee⁻ dsa⁻
dsë⁺. 13 Lä⁻ ma⁺ ga⁻lla⁻näay⁻
Jerusalén, ga⁻wi⁺y⁺ jee⁺ ga⁻të⁻
to⁺ jwëë⁺ hne⁺, ja⁻ba⁺ jee⁺ ma⁺
täayh⁺ jää⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁻lla⁻nää⁻
lä⁻jëë⁻ hi⁻ he⁺, Pee⁺ kyaah⁺
Jacobo, Jwaa⁻, André, Felipe,
Tamá, Bartolomé, Matä,
Jacobo joo⁻ Alfeo, Simón
Zelote, hi⁻ Juda øøh⁻ Jacobo.
14 Lä⁻jëë⁻ hi⁻ he⁺ ma⁺ tääh⁺
tää⁺ ngi⁺y⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio
lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsëy⁺, hi⁻ ma⁺
tääh⁺ dsa⁻më⁺, kyaah⁺ øøh⁻
Jesús hi⁻ María chooy⁺.

15 Jee⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻
tee⁺ hñä⁻laa⁻ dsë⁻ gyee⁻.
Koo⁻ hä⁺ kih⁺ jee⁺ lä⁻jë⁻ jmi⁺
ja⁻, ga⁻noo⁻ Pee⁺ to⁺dsaah⁺
jee⁺ kih⁺ dsa⁻kyaayh⁺ mah⁺
ga⁻si⁺yh⁺:

16 —Hnä⁺ øøhn⁺, ga⁻jmeë⁻
bii⁺ ga⁻lä⁻te⁺ lä⁻koh⁺ jäh⁺ juu⁺
kih⁺ Dio he⁻ ga⁻si⁺ David
lä⁻koo⁻ ga⁻mi⁻jnää⁻ Jmi⁻lle⁻
Na⁻jngii⁺ kiyh⁺ jää⁺. Juu⁺ ja⁻
ga⁻hlëeh⁻ kih⁺ Juda hi⁻ ma⁺
jää⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻sooh⁺ kih⁺
Jesús. 17 Hi⁻ he⁺ ma⁺ laa⁺
kwaat⁻ dsa⁻kyaah⁺ jnääh⁺,
koo⁻ ba⁺ ma⁺ la⁺ ta⁻ kyaa⁺
jnääh⁺ kyaayh⁺. 18 (Hi⁻ he⁻
ga⁻la⁺ koo⁻ jwi⁺ hwa⁺ kyaah⁺
jñeey⁺ he⁻ ga⁻liyh⁺ kwaat⁻
kih⁺ he⁻ hliih⁺ he⁻ ga⁻jmeey⁻.
Hwa⁺ jee⁺ ga⁻lay⁺ ja⁻, ga⁻tayh⁻
ta⁻ cha⁺jëë⁻ mah⁺ ga⁻ni⁻

tuyh⁺, hi⁻ ga⁻hwëë⁻ lä⁻jë⁻
he⁻ ma⁺ tääh⁺ neh⁺ tuyh⁺.

19 Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ Jerusalén
ga⁻nuuy⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁺ kih⁺
Juda, he⁻ja⁻ ga⁻mi⁻cheey⁻
hwa⁺ ja⁻ Acéldama. Juu⁺ la⁻
hnøø⁺ jäh⁺ hwa⁺ kih⁺ jma⁻.)

20 Kye⁻ da⁺ hnäh⁺ kwaat⁻
lä⁻koh⁺ na⁻si⁻ në⁺ Salmo:
Hne⁺ kiyh⁺ wa⁺ jã⁺ ta⁻jmah⁺,
ni⁺ jaa⁻ sa⁺ wa⁺ dsa⁻taah⁻ jee⁺
ja⁻.

Hi⁻ na⁻si⁻ ka⁻lä⁺h⁺ lä⁻la⁻:
Wa⁺ jã⁺ goo⁻ jñah⁺ ta⁻kiyh⁺.

21 Ngoo⁺ ba⁺ Pee⁺ hlëeh⁻
lä⁻ja⁻, ga⁻jäyh⁺:

—He⁻ja⁻ jmeë⁻ bii⁺ hñaan⁺
jaa⁻ øøh⁺ jne⁺ hi⁻ hää⁺ tää⁺
kyaah⁺ jne⁺ lä⁻jiih⁺ ma⁺ gya⁺
Jesús. 22 Hñaan⁺ jaa⁻ hi⁻ hää⁺
jee⁺ jnän⁻ lä⁻ ma⁺ ga⁻choo⁺
Jwaa⁻ jmi⁺ kih⁺ Jesús, lä⁻jiih⁺
ga⁻të⁻ jmi⁺ ya⁻hëë⁺ Jesús jee⁺
jnän⁻ ngaayh⁺ ta⁻ gyuu⁺h⁺.
Hi⁻ he⁺ lee⁺ jaa⁻ hi⁻ jmeë⁻
ju⁻dsoo⁻ ko⁻joh⁺ kyaah⁺ jne⁺,
he⁻ ga⁻lä⁻jiih⁺ Jesús —ga⁻jäh⁺
Pee⁺.

23 He⁻ja⁻ ga⁻mi⁻jnäay⁻
uu⁺ dsa⁻nñuuh⁻, ga⁻mi⁻jnäay⁻
José hi⁻ ma⁺ chee⁻ Barsabá
(hi⁻ he⁺ ma⁺ tëeyh⁻ Justo) hi⁻
ga⁻mi⁻jnäay⁻ Matía. 24 Mah⁺
ga⁻taayh⁻ ngi⁺y⁺ kih⁺ Dio,
ga⁻jäyh⁺:

—Hne⁻ Dio, hi⁻ kyuu⁺h⁺ ha⁻
lä⁻ la⁺ tuh⁻dsë⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻,
hääh⁺ jnääh⁺ hi⁻ jaa⁻ jee⁺
lä⁻uu⁺ hi⁻ ma⁻lleeh⁻, 25 mah⁺
dsa⁻he⁻ gooy⁻ ta⁻ la⁻, lee⁺y⁺
apóstol, koo⁺y⁺ në⁺ ta⁻ he⁻
ga⁻be⁺ Juda, Juda hi⁻ ga⁻ta⁺h⁺
jwë⁺ hliih⁺ hi⁻ ngoo⁺ jee⁺ lle⁻
kih⁺ tëëy⁻.

26 He⁻ja⁻ ga⁻kooyh¹ suert hi⁻ Matía ba⁻ ga⁻tëé¹ he⁻ ja⁻. Hi⁻ he⁻ ga⁻jmääy¹ kwaat⁻ kyaah⁻ gya⁻kaa⁻ apóstol he⁻.

2

Ga⁻jyoo¹ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹ kih¹ Dio nē⁻kih¹ dsa⁻

1 Lā⁻ ma⁻ ga⁻tē⁻ jmi⁻ Pentecosté, ma⁻ tää⁻ lā⁻jēē⁻ dsa⁻ he⁻ ko⁻jøh⁻ koo⁻ ba⁻ cha⁻neh⁻. 2 Ni⁻ juu¹ ga⁻ sa⁻ cha⁻, ga⁻hij⁻ goo⁻ gyuu^h lā⁻ hij⁻ lle⁻ tā⁻ he⁻ ga⁻ngēē⁻ lā⁻ ga⁻dsa¹ cha⁻neh⁻ jee⁻ ma⁻ tääy^h ja⁻. 3 Jee⁻ ja⁻ ga⁻lā⁻jnā⁻ nē⁻kih⁻ lā⁻jaa⁻ lā⁻jaay⁻ he⁻ la¹ lā⁻koh⁻ mi⁻je⁻ he⁻ hēē⁻. 4 Hi⁻ ga⁻lā⁻jēē⁻ hi⁻ ma⁻ tää⁻ jee⁻ ja⁻, ga⁻jyoo¹ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹ neh⁻ tuh⁻dsēy¹, hi⁻ ga⁻løoy⁻ hlēēy^h jyoh⁻ juu¹ lā⁻koo⁻ ga⁻kwa⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹ he⁻ hlēēy^h.

5 Lā⁻ ma⁻ jmee⁻ dsa⁻ judiu jmi⁻ juu^h jwii⁻ Jerusalén, chaa⁻ jwēē⁻ dsa⁻nūu^h hi⁻ mi⁻teh¹ kyaah⁻ Dio hi⁻ go⁻nāā⁻ lā⁻kaa⁻ lā⁻jūh¹ jmi⁻gyuu^h. 6 Hi⁻ ma⁻ ga⁻nuuy⁻ hij⁻ goo⁻, ga⁻lla⁻nāā¹ jwēē⁻ dsa⁻ he⁻, ga⁻kah¹ ga⁻gwēh¹ hu^udsē⁻ kiyh¹, jēēh⁻ ga⁻nuuy⁻ hlēēh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tää⁻ cha⁻neh⁻ ja⁻, juu¹ kiyh¹ lā⁻jaa⁻ lā⁻jaay⁻. 7 Ga⁻lā⁻dsaa⁻ dsē¹ lā⁻jēē⁻ dsa⁻ he⁻ mah¹ ma⁻ jēē⁻ dsayh⁻, ma⁻ jāyh⁻:

—¿Che⁻ ja⁻ dsa⁻ galileo lā⁻jēē⁻ hi⁻ tää⁻ hlēēh⁻ na⁻? 8 ¿Ha⁻ lā⁻ ja⁻ he⁻ hlēēy^h juu¹ jnān⁻ he⁻ hlēēh⁻ jne⁻ he⁻ kyaah⁻ ga⁻lā⁻chaa⁻ lā⁻jaa⁻ lā⁻jaa⁻ jne⁻? 9 Hwa¹ jee⁻

ga⁻lā⁻chaa⁻ lā⁻jaa⁻ lā⁻jaa⁻ jne⁻ cheē⁻: Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto hi⁻ Asia, 10 Frigia, Panfilia, Egipto, hi⁻ cha⁻ ga⁻ jyoh⁻ jwii⁻ he⁻ na⁻heē⁻ hwa¹ Africa he⁻ kye⁻ ta⁻ cha⁻nē⁻ ga⁻ kih¹ hwa¹ he⁻ cheē⁻ Cirene. Hi⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻ya⁻nāā¹ Roma. Ko⁻llaa⁻ hi⁻ he⁻ laa¹ judiu, hi⁻ ko⁻llaa⁻ hi⁻ ja⁻ ga⁻ ga⁻taah⁻ kyaah⁻ judiu. 11 Hi⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻ya⁻nāā¹ Creta, hi⁻ ma⁻ya⁻nāā¹ Arabia ka⁻lāh⁻ hi⁻ lā⁻jēē⁻ ba⁻ jne⁻ nūu⁻ jne⁻ hlēēh⁻ dsa⁻ na⁻ juu¹ jnān⁻, kway⁻ juu¹ ha⁻ lā⁻ la¹ he⁻ juh⁻ gaa⁻ he⁻ jmee⁻ Dio.

12 Ga⁻lā⁻dsaa⁻ dsē¹ lā⁻jēē⁻ dsa⁻ he⁻, mah¹ ga⁻kah¹ ga⁻gwēh¹ hu^udsē⁻ kiyh¹, ma⁻ llay⁻ juu¹ kyaah⁻ dsa⁻kyaayh⁻: —¿Hee⁻ hnøø¹ jāh⁻ he⁻ tääy^h jmeey⁻ lā⁻na⁻?

13 Pero hi⁻ jñah⁻ ma⁻ mi⁻kwayh⁻:

—Hi⁻ heē⁻ ba⁻ na⁻ —ma⁻ jāyh⁻.

Ga⁻kwa⁻ Pee⁻ juu¹ kih¹ Jesús

14 He⁻ja⁻ ga⁻noo⁻ Pee⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁻ lā⁻jēē⁻ gya⁻kaa⁻ dsa⁻kyaayh⁻, mah¹ ga⁻hlēēy^h ki⁻gaa⁻ ga⁻jāyh⁻:

—Lā⁻jēē⁻ hnāh⁻ judiu hi⁻ ma⁻ya⁻nāā¹ jee⁻ jmi⁻ hi⁻ hnāh⁻ hi⁻ chaa⁻ jee⁻ jwii⁻ Jerusalén la⁻, nūu⁻ da⁻ hnāh⁻ juu¹ kin⁻ mah¹ lā⁻ngēēh⁻ hnāh⁻ ha⁻ lā⁻ la¹ he⁻ jmee⁻ Dio jee⁻ kyaa⁻ jnāāh⁻. 15 Sa⁻ heē⁻ hi⁻ tää⁻ la⁻ lā⁻koo⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻ hu^udsē⁻, na⁻ ga⁻ ma⁻tē⁻ ba⁻ ko⁻hi⁻ űu⁻. 16 He⁻ ma⁻taah⁻

hnäh' ma-nuuh- hnäh' na',
kih' he- la- na- ga-hlëeh'
Joel hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio
llo'joo':

17 Lã-la- ga-jäh' Dio:

"Jee' llaa- jmi' cheen- jmi'-lle'
kin- neh- tuh-dsë'
lä-jëe- dsa-,

chih-më' chih-nuuh- kyaah'
hnäh' hlëeh' juu' he-
kwan'.

Chih- kwaä- kyaah' hnäh'
jëe' he- mi'jnään' kiyh',
hi- jmeen- kë' dsa- ma-gyuh-
kyaah' hnäh'.

18 Ma-ra- ju'dsoo' cheen-
jmi'-lle' kin- neh-
tuh-dsë' hi- më' hi-
nuuh- hi- jmee' ta'he'
kin-,

mah' ngëey' juu' kin- kih' dsa-
jmi' ja-.

19 Gyuh' jmi'-gyuh- jmeen-
he- jmee' dsaa- dsë'
dsa- hi- jmeen- he-
juh-gaa- në' hwa' la-,
kyaah' jma-, kyaah'
je-, kyaah' cha-miuh-
në'.

20 Lã-läh- në' hyoo-, lä-gyuu'
sih-, jãä' ja-ga' ja- jmi'
juuh- jmi' goo- kih'
Dio.

21 Hi- lä-jëe- hi- ngi- kih' kih'
Dio, hi- he' ba-lãä'."

22 'Hnäh' hi- llaa' israelita
dsa-goon-, nuuh- da' hnäh'
juu' la-. Lã-koö- ma' ja' Jesús
dsa- chaä- Nazaret jee' kyah'
hnäh', Dio ga-mi-jnää- he-
laay' hi- na-hñaä' kyaay'.
Jëeh', ma-nëh' ba' hnäh', ja-
he- koö- nëe' he- juh-gaa-
ga-jmeey' jee' kyah' hnäh'
he- ga-jmee' dsaa- hoh'

hnäh'. 23 Pero ma-na-la-
ba' huuh-dsë- kih' Dio ha-
lä- le' kiyh'. Ne- bih' ha-
lä- jmeeh' hnäh' kih' Jesús.
Lã- ma' ga-hey' gooh- hnäh'
ga-chaah' hnäh' hi- ga-ngëeh-
hnäh' goo- dsa- hñaä- dsë',
mah' ga-tää- dsih' dsöh'
hma-cru-. Jee' ja- ga-juuy'.

24 Pero ga-tuh' kiyh' jee' ma'
jii- lä-koö' ma' ga-juuy'. Ni-
koö- sa- ga-lih' ma' lla-dsëe-
kiyh', ma-ra- he- ga-mi-jiih-
ba' Dio ka-läh'. 25 Nuuh- da'
hnäh' lä-koö- ga-hlëeh' David
kih' Jesús:

Lã-jë- jmi' ba' cheh' Dio
kyaah' jnä' kih' he-
gyay' jwoo' ra-lluu'
kin-,

he-ja- sa- jeh' dsën-.

26 He-ja- chaä- ba' jnä' llu',
jëe- ba' dsën- hãn-
kiyh',

cha- ba' o-joh- dsë- kin-
kyaayh'.

27 Jëeh', sa- kwah' jwë' jän-
neh- to-höø-,

ni- sa- kwah' jwë' jyah-
jmi-ngo' kin-, jnä' hi-
na-jngëe' kyaah'.

28 Ga-mi-jnääh' kin- jwë' he-
jmee- chaan-.

Hne- ba' jmeeh' jëe- dsën-
cha-miuh- kih' he-
chëh' kyaah' jnä',
ga-jäh' David.

29 'Hnäh' dsa-goon-, sa-
na-hee- he- jwahn- la-
kih' dsa- ma-gyuh- jnän-
David. Ga-juuy' hi- ga-haay'.
Ja-ba' hwa' jnän-la- na-haay'
lä-jiih' na'. 30 Pero ga-ngëe'
bih' juu' kih' Dio hi- ma-nëy-
lä-koö- ga-bääh- Dio hñii'

jmee¹ kiyh¹. Ga⁻tää⁻ Dio hñii¹, ga⁻siiyh⁻: “Jaa⁻ kih¹ jee¹ lä⁻jëë⁻ sa⁻ju⁻ kyah¹ ya⁻hëë¹ hi⁻ lee¹ Cristo mah¹ kooy⁻ nê¹ kyah¹, lee¹ rey.” ³¹ Ma⁻ñe⁻ ba¹ David ha⁻ lä⁻ le¹ ta⁻ cha⁻nê, he⁻ja⁻ ga⁻hlëëyh¹ kih¹ he⁻ lä⁻jiih¹ Cristo, ga⁻jäyh¹: “Sa⁻ jäy¹ neh⁻ to⁻høø⁻ hi⁻ ni⁻ sa⁻ heë¹ jmi⁻ngo¹ kiyh¹.” ³² Dio ga⁻mi⁻jiih¹ Jesús hi⁻ hlëëhn¹ kih¹ la⁻. Lä⁻jëë⁻ jnääh¹ jmee⁻ jnääh¹ ju⁻dsoo¹ he⁻ ga⁻lä⁻jiih¹ Jesús. ³³ Mah¹ ngaayh¹ na⁻gyay⁻ jøøyh¹ jwoo¹ ra⁻llu⁻u¹ kih¹ Dio. Hi⁻ ga⁻hyoyh¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ lä⁻koh¹ hmooh¹ he⁻ ga⁻jmeë¹ Tää¹ kyaayh¹, ja⁻ga⁻ga⁻cheey¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ ja⁻kyaa¹ jnääh¹. He⁻ja⁻na⁻he⁻jëëh¹ hnäh¹ na¹hi⁻he⁻nuuh⁻hnäh¹ ka⁻läh¹.

³⁴ Jëë⁻ da¹, ja⁻he¹ David hi⁻ ga⁻sah¹ gyuu¹. He¹ ba¹ hñiiy¹ ga⁻jäyh¹ lä⁻la⁻:

Ga⁻jäh¹ Dio siiyh⁻ Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻:

“Na¹ jwoo¹ ra⁻llu⁻u¹ kin⁻ la⁻,

³⁵ lä⁻jiih¹ lloo⁻ jmi⁻ toohn⁻ gooh⁻ he⁻ jmeeh¹ hih⁻ kih¹ hi⁻ na⁻høøh¹ kyah¹”, ga⁻jäh¹ David.

³⁶ Lä⁻jëë⁻ jne¹ dsa⁻ Israel, hnøø¹ lä⁻ngëë¹ jne¹, juu¹ la⁻ la¹ ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo¹. He¹ ba¹ Jesús hi⁻ ga⁻tääh¹ hnäh¹ dsöh¹ hma⁻cru⁻, he¹ ba¹ hi⁻ he¹ na⁻ ga⁻jmää¹ Dio laay¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän¹ hi⁻ ga⁻hñaay¹ laay¹ Cristo —ga⁻jäh¹ Pee¹.

³⁷ Peer⁻ ga⁻sah¹ dsa⁻ he¹ lii¹ ma¹ ga⁻nuuy¹ juu¹ ja⁻,

he⁻ja⁻ ga⁻ngiiy¹ juu¹ kih¹ Pee¹ kyaah¹ jñah¹ apóstol, ga⁻jäyh¹: —Dsa⁻goon⁻, ¿hee⁻ na⁻ jmeë¹ jnääh¹ na¹?

³⁸ Ja⁻ga⁻ga⁻jäh¹ Pee¹ siiyh⁻:

—Jëeh¹ hnäh¹ kyaah¹ Dio, chaa¹ hnäh¹ hñaah¹ jmi⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ hnäh¹ lä⁻hih⁻ he⁻ ga⁻jmeë¹ Jesucristo mah¹ dsa⁻che⁻ dso⁻kye⁻ kyah¹ hnäh¹, hi⁻ lä⁻ja⁻ hñah⁻ hnäh¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ he⁻ kwa⁻ Dio. ³⁹ He⁻ jnä⁻ ba¹ jne¹ la⁻ he⁻ ga⁻jäh¹ Dio kwa⁻, he⁻ kih¹ gyuu⁻ jnän¹, he⁻ kih¹ hi⁻ tääh¹ uu¹. La¹ kih¹ lä⁻hii⁻ nê¹ hi⁻ tëeh⁻ Dio —ga⁻jäh¹ Pee¹.

⁴⁰ Ga⁻kwëeh¹ Pee¹ nuuh⁻ hi⁻ ga⁻hlëëyh¹ kyaah¹ cha⁻ga⁻miih⁻ juu¹, ga⁻jäyh¹:

—Lää¹ hnäh¹ hñaah¹ kih¹ he⁻ hlih¹ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻.

⁴¹ Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio he⁻ ga⁻kwa¹ Pee¹ jmi⁻ ja⁻, tee¹ hnê⁻ mil hi⁻ ga⁻saa⁻ jmi⁻. Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻ ga⁻jmeë¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ hi⁻ ma¹ tääh¹ jää¹, lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻jwëë¹ gyih¹. ⁴² Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻ ga⁻taah¹ nuuy⁻ lä⁻jë⁻ juu¹ he⁻ ga⁻kwa¹ apóstole. Ga⁻jmeëy¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ koø⁻ ba¹ huu⁻dsë⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ ma¹ kuyh⁻ he⁻ñiih⁻ lä⁻hih⁻ kih¹ Jesús, hi⁻ ko⁻jøh¹ ba¹ ma¹ ngiiy⁻ kiyh¹ kih¹ Dio.

Lä⁻la⁻ ga⁻jmeë¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻heeh⁻ kih¹ Jesús ma¹ to⁻nê¹

⁴³ Peer⁻ ga⁻lä⁻goo⁻ dsë¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ ma¹ ga⁻jëëy¹ cha⁻miih⁻ he⁻ jah⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeë¹ apóstole. ⁴⁴ Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio ga⁻taayh¹ ko⁻jøh¹. Ga⁻jmeë¹

bih¹ llu¹ dsëy¹, ga¹jmeey¹ kwaat¹ la¹ kih¹ lä¹jëë¹ ba¹ he¹ cha¹ kiyh¹. ⁴⁵ Ga¹hniy¹ hwa¹ kiyh¹, ga¹hniy¹ he¹ cha¹ kiyh¹. Lä¹jë¹ kuu¹ he¹ ga¹liyh¹ ja¹, ga¹ti¹ ga¹llooyh¹ kih¹ hi¹ lla¹kyaa¹. ⁴⁶ Lä¹jë¹ jmi¹ ba¹ ma¹ dsa¹ñeey¹ ko¹jøh¹ koo¹ gwah¹ juuh¹ ja¹, hi¹ lä¹ja¹ ma¹ dsa¹ñeey¹ cha¹neh¹ kih¹ dsa¹kyaa¹yh¹ ma¹ kuyh¹ ma¹nuu¹ kih¹ Jesús. Lä¹kaa¹ tuh¹dsëy¹ ma¹ kuyh¹ ko¹jøh¹. Sa¹ cha¹ hu¹dsë¹ ma¹ kyey¹ ni¹ miih¹. ⁴⁷ Ma¹ häy¹ kih¹ Dio hi¹ dsa¹gooy¹ ma¹ tih¹ ba¹ dsëy¹ lä¹ko¹ ma¹ jmeey¹. Ko¹jmi¹ ko¹jmi¹ ga¹jmeey¹ Dsa¹jøøh¹ jnän¹ ga¹lä¹jwëë¹ ga¹ dsa¹ hi¹ lle¹ kih¹ lää¹.

3

Ga¹hlaa¹ ja¹ dsa¹jluuh¹

¹ Ko¹o¹ hä¹ ngoo¹ Pee¹ kyaah¹ Jwaa¹ ta¹ gwah¹. Hor¹ ja¹ ma¹ dsa¹nää¹ dsa¹ ngiiy¹ kiyh¹ kih¹ Dio ko¹hi¹ hnë¹ ta¹ ga¹hloo¹. ² Jee¹ ja¹ ma¹ gya¹ ja¹ dsa¹jluuh¹ ti¹, hi¹ ma¹jluuh¹ ga¹lä¹chaa¹. Jee¹ ja¹ ma¹ dsa¹llaa¹ dsih¹ lä¹jë¹ jmi¹ ho¹haah¹ kih¹ sa¹jne¹ kih¹ gwah¹. Ho¹haah¹ ja¹ chee¹ Na¹hñaa¹. Jee¹ ja¹ ma¹ gyay¹ ngiiy¹ kuu¹ kih¹ dsa¹ hi¹ dsa¹nää¹ gwah¹. ³ Ma¹ ga¹jëe¹ dsa¹dsaah¹ he¹ ja¹ Pee¹ kyaah¹ Jwaa¹ dsa¹taayh¹ ta¹ jee¹ chih¹ gwah¹ ja¹, ga¹chuuy¹ kyaah¹, ga¹ngiiy¹ kuu¹. ⁴ He¹ja¹ ga¹noo¹ Pee¹ kyaah¹ Jwaa¹, ga¹jëey¹ dsa¹jluuh¹ he¹ ko¹ hweh¹, mah¹ ga¹jäh¹ Pee¹ siyh¹:

—Jëë¹ da¹ jnääh¹.

⁵ Peer¹ ga¹nøh¹ dsëy¹ ma¹ ga¹jëey¹ apóstol he¹, ma¹ hyoyh¹ miih¹ kuu¹ ma¹ laay¹.

⁶ Perolä¹ la¹ ba¹ ga¹jäh¹ Pee¹:

—Sa¹ cha¹ kuu¹ tøø¹ ku¹nøø¹ he¹ kwëëhn¹ hne¹. He¹ la¹ ba¹ kwëëhn¹ hne¹. Kyaah¹ hih¹ kih¹ Jesucristo dsa¹ chaa¹ Nazaret, noo¹ mah¹ ngë¹.

⁷ Hi¹ ga¹sooh¹ Pee¹ gooy¹ ra¹llu¹, ga¹chaayh¹. Lä¹chah¹ ja¹ ga¹lä¹bee¹ ma¹tiy¹. ⁸ Ga¹nooy¹ ko¹chih¹ ga¹løøy¹ ngëy¹. Ga¹hey¹ ta¹ neh¹ sa¹jne¹ kih¹ gwah¹ kyaah¹ lä¹uu¹ apóstol he¹, ma¹ hëë¹ dsay¹ häy¹ kih¹ Dio. ⁹ Lä¹jëë¹ hi¹ ma¹ tääh¹ jee¹ ja¹, ga¹jëey¹ ngë¹ dsa¹ hi¹ ma¹ jluuh¹ he¹, häy¹ kih¹ Dio. ¹⁰ Ma¹ kyuu¹ ba¹ dsih¹, he¹ ja¹ ma¹ jäyh¹:

—Hi¹ he¹ na¹ hi¹ ma¹ gya¹ ngii¹ kuu¹ ho¹haah¹ he¹ chee¹ Na¹hñaa¹.

Peer¹ ga¹jwaa¹ dsa¹, ga¹taayh¹ jëe¹ dsayh¹, ha¹ lä¹ ga¹lä¹ kih¹ dsa¹jluuh¹ he¹.

Ga¹kwa¹ Pee¹ juu¹ hoo¹ na¹hi¹ kih¹ Salomón

¹¹ Ga¹nää¹ apóstole ta¹ hoo¹ na¹hi¹ kih¹ Salomón hi¹ dsa¹jluuh¹ hi¹ ga¹hlaa¹ he¹ sa¹ ga¹tuy¹ jmeey¹ ko¹jøh¹ kyaah¹ apóstole. Ha¹ koh¹ sa¹ ma¹ dsaa¹ dsë¹ lä¹jëë¹ hi¹ ga¹kuh¹ jee¹ ja¹. ¹² Ma¹ ga¹jëe¹ Pee¹ ga¹kuh¹ dsa¹ he¹, he¹ ja¹ ga¹jäyh¹:

—¿He¹ la¹ dsaa¹ hoh¹ hnäh¹ dsa¹ Israel he¹ jëëh¹ jnääh¹ lä¹ na¹? ¿Che¹ laah¹ hnäh¹ he¹ mi¹ te¹ jnääh¹ cha¹ ga¹miih¹ he¹ ja¹ ma¹ mi¹ hlää¹ jnääh¹

dsa-ñuuḥ- la- o che' laah' ḥnäh' cha- cha-miih- be' kyaa' jnääh' ?¹³ Dio kyaa' Abraham, Dio kyaa' Isaac, Dio kyaa' Jacob, Dio kyaa' dsa- ma-gyuh- jnän' ga-jmäy' jøðh' jooḃ' Jesús hi- ga-ngëeh' ḥnäh' goo- Pilato. Hi- lä-koõ- ma' ga-jäh' Pilato ma' lääy', sa- ga-heeh' ḥnäh' kiyh'.¹⁴ Hi- lluu' he', hi- sa- ää- ni- miih- dsoo', sa- ga-tih' hoh' ḥnäh' he- ma' lääy'. Ga-tih' ga' hoh' ḥnäh' he- ga-ngiḥ' ḥnäh' kih' Pilato he- ga-laa' jaa- hi- ää- dsoo'.¹⁵ Ga-jngëeh' ḥnäh' hi- ga-jmää' jne', pero Dio ga-mi-jiiyh' jee' kih' hi- na-juu'. Ja-ba' jnääh', jmee' jnääh' ju'dsoo' he- ga-lä-jiiyh'.¹⁶ Kih' he- ma-dsoo' dsë- jnääh' kih' Jesús, he- ja- ba' ma-hlaa' hi- la- hi- jëeh' ḥnäh' hi- kyuuḥ- hnih'. He- ma-dsoo' dsë- jne' gwa- kih' Jesús, he- ja- ba' ma-jä' kiyh' go-te- hi- jëeh' ḥnäh' cheh' la-.

¹⁷ Ḥnäh' dsa-goon-, ma- ba' jnä' he- sa- ga-lä-ngëeh' ḥnäh', he- ja- ba' ga-jmeeh' ḥnäh' lä-ja- kih' Jesús, hi- lä-ja- ga-jmee' dsa-ta' ka-läh'.¹⁸ Pero Dio ga-mi-te' lä-koõ- ga-jäyh' jää'. Lä-jëë- hi- ga-ngëë' juu' kiyh', ga-jmeeyh' juu' ma-ra- he- jëë' ba' wi' Cristo kyaay'.¹⁹ He- ja- jwahn', wa' lä-dsaa- hoh' ḥnäh' miih-, jëeh' ḥnäh' kyaah' Dio mah' dsa-che' dso'kye- kyah' ḥnäh'. Ja-ga' na- kwa-

Dio jwë' dsa'toohn' llu',²⁰ hi- cheey' Jesucristo ka-läh', he' ba' hi- ma-nuuḥ- ḥnäh' kih' jää'.²¹ Pero na', lä- ma-gya' ja-ba' Jesús gyuuḥ' ya-jwi' lä-jiih' lloo- jmi' jmeeyh' lä-hmëë' lä-jë- he- cha- jmi-gyuu' la-. Ga-jmee' ba' Dio juu' ha- lä- le' jmi' ja-, jëeh' ga-chee' bih' hi- na-jngëë' kyaay' hi- ga-ngëë' juu' kiyh' llo'joo'.²² Jëeh', Moisé ga-ngëë' juu' kih' dsa- ma-gyuh- jnän', ga-jäyh': "Jee' jnän' la- jmee' Dio ya-hëë' jaa- hi- ngëë' juu' kiyh' lä-koõ- jmeen' la-. Ja- jmeeh- ḥnäh' he' lä-jë- he- jäh' hi- he'.²³ Lä-jëë- hi- sa- jmee' he' juu' kih' hi- he', mo'so- leey' kwaat- dsa- kyaa' Dio", ga-jäh' Moisé.

²⁴ Hi- ngoo' ba' Pee' kway' juu', ga-jäyh':

—Lä-jëë- hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio jää', ga-jmeeyh' juu' ha- lä- jmee- Dio jmi' na'. Lä-ja- juu' ga-kwa' Samuel to-në' hi- ja-ba' lä-ja- la' juu' he- ga-kwa' hi- ya-nää' këë-.²⁵ Dsa- goo' ba' jne' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio, hi- ja-ba' he- jnä' jne' hmooḥ' he- ga-jmee' Dio kyaah' dsa- ma-gyuh- jnän'. Mi-dsooh' da' hoh' ḥnäh' ha- lä- ga-jäh' Dio siyh- Abraham: "Ta-la- kih' sa'ju- kyah', mi-jään- ga-lä-jëë- dsa- jmi-gyuu'."²⁶ He- ja- jwëehn- ḥnäh', lä- ma' ga-mi-jiih' Dio joo', ga-cheey' jnä' to-në' mah' mi-jääy' jne'. He- hnøḃ' dsa-jëeh- lä-jaa- lä-jaa- jne'

mah' mo' so' jmee' ga' jne' he-
hlih'.

4

*Ga'jäy' Pee' kyaah' Jwaa'
cha'ne' dsa-ta' Judiu*

1 Cheh' ga' Pee' kyaah'
Jwaa', hleeyh' dsa- ma'
ga-lla-naa' jmi-dsa-, ga-loo'
dsa-jøøh' kya'a' poo- hi- ma'
høø' gwah' hi- ga-lla-naa'
saduceo ka-läh'. 2 Lä'jēē-
dsa- he' sa' ga-tih' dsēy' juu'
he- ma' kwa- apóstol, jēēh'
ma' hleeyh' he- lä'jiih' dsa-
jee' kih' hi- na-juu', kih' he-
ga-lä'jiih' Jesús. 3 He-ja-
ga-saayh' Pee' kyaah' Jwaa'.
Koo- ga-taayh- neh'ne' ba',
kih' he- ga-hloo'. Ga-jnäh'
neh'ne' ' ja- jyoh' jmi'.
4 Peer- jwēē' dsa- ga-lä-dsoo'
dsē' ma' ga-nuuy' juu' kih'
Dio. Hña' mil ga-tē' ma-la'
dsa-nūuh' jmah'.

5 Ma' ga-jnä' jyoh' jmi',
ga-kuh' dsa-ta' nē'ta' kih',
jee' jwii- Jerusalén ja-,
kyaah' dsa-gyūuh', hi- kyaah'
ta-jwoh' kya'a' ley. 6 Jee'
ja- ma' hää' Aná hi- ma'
läa' jmi-dsa- jøøh', kyaah'
Caifá kyaah' Jwaa' kyaah'
Alejandro kyaah' lä'jēē' ga'
hi- läa' dsa- kya'a' jmi-dsa-
jøøh' he'. 7 Hi- he' ga'jmee'
mada' ga-hwēē' hi- ma' tääh'
neh'ne' ', mah' ga-cheeyh-
tø'dsaah' jee' ma' tääyh' ja-,
ga-ngiyy' juu' kiyh':

—¿Hi- kih' hih' he- jmeeh-
hnäh' lä-na-, hi- kwa- be'
kyah' hnäh'?

8 He-ja- ga-hlēēh' Pee'
kyaah' cha-miuh- be' kih'
Jmi-lle' Na-jngii', ga-siyyh':

—Hnäh' hi- läa' dsa-ta'
dsa-gyūuh' kya'a' dsa- Israel,
9 ma-teeh' hnäh' jnääh' kih'
he- ma-jä' kih' jaa- hi- ma'
dsaah', lä-kyaah- jnääh'
' jmi' ha- lä- ma-hlaay'.
10 Hnøø' lä-ngēēh' hnäh'
kyaah' lä'jēē' ga' dsa- chaa-
hwa' Israel la-, kyaah' hih-
kih' Jesucristo dsa- chaa-
Nazaret ba' ma-hlaa' dsa- hi-
ma' jluuh' la-. He' ba' Jesús
hi- ga-jngēēh' hnäh' dsoh'
hma-cru', Dio ga-mi'jiyyh'
jee' kih' hi- na-juu'. Kyaah'
be' kih' Jesús, cheh' hi- ma'
jluuh' la- cha'neh' hnäh'.
11 Jesús hi- hlēēhn' kih' la-,
läa' lä-koh' mi'kuu' he- sa'
ga-tih' hoh' hnäh', hnäh' hi-
läa' lä-koo- tē-hyah' kya'a'
Dio. Hi- he' ga-jä' lä-koh'
mi'kuu' he- kye- dsa- to-nē'
kih' koo- hne- juuh-. 12 Sa-
chaa- ga' jñah' jmi-gyūuh' la-
hi- läa' jne', jēēh' jaa- ba' he'
hi- ga-kwaa' Dio hi- na-ngē'
jwē' läa' jne'.

13 Ma' ga-jēē' lä'jēē' dsa-ta'
he' ni- miuh- sa' goh-
Pee' kyaah' Jwaa', he-ja-
ga-taayh' jēē' dsayh'. Jēēh',
ñe- bih' apóstole he' ma' laay'
dsa- wa' hi- cha- hi-, ni- sa-
kyūuyh- hwēh' ka-läh'. Hi-
ga-lä'kyūuy' he' ba' hi- he'
ma' ga-näay' kyaah' Jesús.
14 Hi- ga-jēēy' he- ma' cheh'
dsa-nūuh- hi- ma' jluuh'
he' jee' kiyh' ja-, he-ja-
sa- ga-la' ma' jäyh' sa- llu'

he- ma-la' lä'ja-. 15 Mah' ga'jmee' dsa-ta' mada' he- ga'hwëë- apóstole he', ta'ko-jiih' ga-taayh' ga'llay' juu' kyaah' dsa-kyaayh'. 16 Ma' jäh':

—¿Ha- lä-llu' jmeen' kyaah' dsa-nuuh- na-? Ma-ra- ju'dsoo' ga-jmeey' koo- he- juh-gaa- hi- lä-jëë- dsa- hi- chaa- Jerusalén la- ma-nëy-, he-ja- sa- le' jäh' jne' sa- dsoo'. 17 Lä-la- ba' wa' jmeen' mah' mo'so- lä-nuuh' ga' juu' la- jee' jwii- jnän'. Wa' juuhn' kiyh' mah' mo'so- hlëëh' gyih' ni- jaa- kih' Jesús.

18 He-ja- ga-tëeyh' Pee' ka-läh' kyaah' Jwaa- ta- në'ta' mah' ga-siiyh':

—Mo'so- hlëëh' ga' hnäh' kih' Jesús, ni- mo'so- mi'tëëh' ga' hnäh' dsa- juu' kiyh'.

19 He-ja- ga-jëeh- Pee' kyaah' Jwaa- juu' kiyh':

—Jmee' da' hnäh' huuh'dsë- ha- lä- sooh- kyaa- jnääh' cha'në' Dio, ¿che- llu' ga' he- mi'te- jnääh' kyah' hnäh' lla- he- mi'te- jnääh' kih' Dio?

20 Pero sa- le' tu' jnääh' he- kwa- jnääh' juu' la-, lä-jëë- he- ga-jëë' jnääh' kyaah' he- ga-nuuh' jnääh' —ga-jäh'.

21 He-ja- ga-jäh' dsa-ta':

—Ma-nëh' ba' hnäh' cher'mah' ga-nääh' ga' hnäh' kwah- juu' na-.

Ja-ga' ga-lääy'. Sa- ga-jnøøyh' ha- lä- jee' ma' jmeeh- dsih', jëeh' lä-jëë- ba' dsa- ma' jmee- juuh- kih' Dio kih' he- ga-la' lä'ja-. 22 Jëeh', ga-la' koo- he- juh-gaa- kih'

dsa- hi- ga-hlaa' he' hi- ma' hää-la' ga-to'loo' ji-në-.

Ga-ngü' øøh' jne' kih' Dio mah' hyoyh' be'

23 Lä- ma' ga-laa' apóstol he', ga-lla-näay' ka-läh' jee' ma' tääh' dsa-kyaayh', ja-ga' ga-jmeeyh' juu' ha- lä- ga-jäh' jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa-gyuuh' he'. 24 Hi- ma' ga-nuu' lä-jëë- dsa-kyaayh', ga-taayh' ko-jøh' lä-jëëy- ga-chuuy' kyaah' Dio, ga-jäh':

—Jaa- hne- ba' jmeeh- hih-, hne- he' Dio hi- ga-jmeeh' gyuuh' hwa', ga-jmeeh' jmi-nëeh-, hi- ga-jmeeh' lä-jëë- he- ga' cha-. 25 Hi- hne- ga-kwah' juu' lä-koo- ga-hlëëh' David hi- ga-jmee' ta-he' kyah' lä- ma' ga-hlëëyh' lä-la-:

¿Hee- ba' la' chi-jwaa- dsa- lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuu'?

Lä-kaa- jee' jwii-, dsa-taayh' juu' kwee- kyaah' huuh'dsë- he- sa- jmää- ta'.

26 Dsa-kuh' lä-jëë- dsa-ta' kaah', mah' jmeey' ko-jøh' kyaah' dsa-kyaayh',

hnooyh- ha- lä- jee' lla-dsëy' Dio kyaah' Cristo hi- na-lleeh' kyaay', ga-jäh' David.

27 Hi- ma-ra- he- ga-la' ba' he- ja- jee' jwii- la-, ga-kuh' Herode kyaah' Poncio Pilato kyaah' dsa- hi- sa- laa' judiu hi- kyaah' dsa- judiu. Ga-hnooy' juu' kih' Jesús,

gyuu⁻ hi⁻ na-jngëe' kyaah'¹
 hi⁻ ga-hñaa^h.²⁸ Kyaah' be'
 kyah'¹ hi⁻ kyaah' huu⁻dsë-
 kyah'¹ ma-na-la⁻ juu' jaa⁻ ha-
 lä⁻ le' kih'¹ Jesús hi⁻ ja⁻ba'
 lä⁻ja⁻ ga⁻jmee' dsa⁻ he' kiyh'¹.
²⁹ Jëe⁻ da' Dsa-jøøh'¹ kyaan⁻
 ha⁻ lä⁻ jøøh⁻ dsa⁻ jnääh'¹ na'.
 Kwa' be' kya⁻ jnääh' hi⁻
 jmee⁻ ta⁻he' kyah'¹ mah'¹ sa⁻
 lä⁻gah'¹ jnääh' hlëeh'¹ jnääh'¹
 dsa⁻ kyaah'¹ juu' kyah'¹.³⁰ Hii'⁻
 gooh⁻ në' kih'¹ hi⁻ dsaah'¹
 mah'¹ hläy⁻ hi⁻ kwa' be' kya⁻
 jnääh' mah'¹ jmee' jnääh'¹
 cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻
 kyaah'¹ be' kih'¹ Jesús gyuu⁻
 kyaah'¹ hi⁻ na-jngëe' -ga⁻jäh'¹
 apóstol he'.

³¹ Ma' ga⁻dsaa⁻ ga⁻hlëeyh'¹
 kyaah'¹ Dio ga⁻jeh'¹ hwa'¹
 jee' ma' täayh'¹ ja⁻, lä⁻chah'¹
 ja⁻ ga⁻taayh⁻ na⁻kah'¹ bih'¹
 Jmi⁻lle⁻ Na-jngii'¹, hi⁻ ga⁻nää'¹
 bih'¹ kway⁻ juu' kih'¹ Dio, ni⁻
 miih⁻ sa⁻ goyh⁻.

*Ga⁻kwa' øøh'¹ jne' be' kih'¹
 hi⁻lla⁻kyaa'*

³² Lä⁻jëe⁻ dsa⁻ hi⁻
 ga⁻lä⁻dsoo⁻ dsë'¹ kih'¹ Dio,
 koo⁻ nëe'¹ ba' ma' la' huu⁻dsë-
 kiyh'¹, ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ma' jmee⁻
 kih'¹ lä⁻jë⁻ he⁻ ma' cha⁻
 kiyh'¹, ga⁻jmeey' kwaat⁻ la'
 kih'¹ lä⁻jëe⁻ ba'.³³ Kyaah'¹
 cha⁻miih⁻ be', ga⁻lä⁻jëe⁻
 apóstole ga⁻jmeey' ju⁻dsoo⁻
 he⁻ ga⁻lä⁻jiih⁻ Jesús Dsa-jøøh'¹
 jnän'. Hi⁻ Dio ga⁻mi⁻jøø'¹
 cha⁻miih⁻ kih'¹ lä⁻jëe⁻ dsa⁻
 he'.³⁴ Jee' kih'¹ dsa⁻ he' ni⁻
 jaa⁻ sa⁻ ma' jmee⁻ wëe'¹ kih'¹.
 Jëeh'¹ ma' chaa⁻ øøh'¹ jne' hi⁻

ma' høø⁻ hwa'¹, hi⁻ ma' høø⁻
 hne'¹, ga⁻hñiy'¹ he⁻ ja⁻ mah'¹
 ma' dsa⁻kay⁻ kuu' he⁻ ma'¹
 liyh'¹ ja⁻,³⁵ ma' dsa⁻kwëeyh⁻
 apóstole. Hi⁻ apóstole he' ma'¹
 ti⁻ ma' llooh⁻ kuu' ja⁻ kih'¹
 lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ hi⁻lla⁻kyaa'¹.

³⁶ Lä⁻ja⁻ ga⁻jmee' José.
 Pero apóstole he' ga⁻mi⁻chee⁻
 dsih'¹ Bernabé. Jmii⁻ kiyh'¹
 hnøø'¹ jäh⁻: hi⁻ kwa⁻ be'
 kih'¹ dsa⁻. Ma' laay'¹ sa⁻ju⁻
 kih'¹ Leví. Jee' ga⁻lä⁻chaa⁻
 Bernabé chee⁻ Chipre, hwa'¹
 he⁻ hä' jee' jmi⁻ñeeh'.³⁷ Hi⁻
 he' ma' høø⁻ koo⁻ jwi⁻ hwa'¹ hi⁻
 ga⁻hñiy'. Kuu' he⁻ ga⁻liyh'¹
 ja⁻, na⁻kay⁻ kih'¹ apóstole.

5

*Ga⁻juu'¹ Ananía kyaah'¹ mëy'¹
 Safira*

¹ Che' kyuu⁻ ha⁻ lä⁻
 ga⁻jmee' jaa⁻ hi⁻ ma' chee⁻
 Ananía kyaah'¹ mëy' hi⁻ chee⁻
 Safira. Dsa⁻ he', ga⁻hñiy'¹
 koo⁻ jwi⁻ hwa'¹ kih'¹ ka⁻lä⁻h'.
² Ga⁻taayh⁻ juu' kwee⁻ kyaah'¹
 mëy' ha⁻ lä⁻ juuy'¹ mah'¹ hmäy'¹
 to⁻dsaah⁻ kuu' he⁻ ga⁻hñiy'¹
 hwa'¹ ja⁻. He⁻ja⁻ na⁻kay⁻
 to⁻dsaah⁻ ba' kuu' ja⁻ kih'¹
 apóstole. (Ga⁻jmeey' lä⁻koh'¹
 he⁻ ga⁻kwëeyh⁻ lä⁻jë⁻ ba'.)
³ He⁻ja⁻ ga⁻jäh'¹ Pee⁻siiyh⁻:

-Ananía, ¿ha⁻ lä⁻ ma⁻he⁻
 Tana' neh⁻ tuh⁻hoh'¹
 ma⁻juuh⁻ kih'¹ Jmi⁻lle'¹
 Na-jngii' , he⁻ ma⁻hmäh'¹
 to⁻dsaah⁻ kuu' he⁻ ma⁻hñih'¹
 hwa'¹ kyah'?⁴ ¿Ja⁻ he⁻ kyah'¹
 ba' hne⁻ ma' la' hwa'¹ ja⁻
 ta⁻ko⁻jiih⁻ sa⁻ ma⁻hñii'? Hi⁻
 ma' ga⁻hñih'¹ hwa'¹ ja⁻, ¿ja⁻

he- kyah¹ ba' hne- kuu' he- ga- leh¹ kih¹ hwa¹ ja-? ¿He-la' ma- ja- huu¹ dsē- hlih¹ he- ma- jmeeh¹ lä-na-? Ja- he' dsa- na- hi- ma- juuh¹ kih¹, kih¹ Dio ba' na- ma- juuh¹.

⁵ Ma' ga- nuu' Ananía juu' ja-, ga- tayh¹ hwa¹, ga- juuy¹ go-te-. Peer- ga- lä-goo- dsē¹ lä-jēē- dsa- ma' ga- nuuy¹ he- ga- la¹ lä-ja-. ⁶ Chih- hi- ma- tääh¹ jee' ja-, ga- bääh¹ Ananía koo- hmih¹, mah¹ ga- jääy¹ na' haay¹.

⁷ Ga- lä- hi¹ koo- hne- hor~, ja- ga' ma' ga- lloo¹ mäy' jee' ma' tääh¹ apóstole, ni¹ sa- ñey- he- na- ma- la-. ⁸ He- ja- ga- jäh¹ Pee':

—Chih¹ jnä', ¿che' ko- ja- jiih¹ ga- kēē' hwa¹ kyah¹ hnäh¹ he- ga- hñih¹ hnäh¹?

He- ja- ga- jäh¹ dsa- mä' he':

—Ja- ba' ko- ja- ga- kēē'.

⁹ Mah¹ ga- jäh¹ Pee' siih¹ dsa- mä' he':

—¿Ha- lä- ma- tääh¹ hnäh¹ juu' kwee- ma- juuh¹ hnäh¹ kih¹ Jmi- lle¹ kih¹ Dsa- jøøh¹ jnän¹, laah¹ hnäh¹ sa' cha- he- le'? Jēē¹ da' hi- tääh¹ ho' haah¹ na-, hi- ma- ya- nää¹ ma- na' haä¹ dsa- ññuh¹ kyaah¹. Ja- ba' lä- na- dsa- nääy¹ dsa- jääy¹ hne- ka- läh¹.

¹⁰ Hi- lä- चाह¹ ja- ga- tah¹ dsa- mä' he' cha- nē¹ Pee', ga- juuy¹. Hi- चाह¹ ba' ga- lla- nää¹ chih- ññuh¹ he' jee' ma' kyaä¹ dsa- mä' he' hi- ga- jēēy¹ ma- na- juuy¹. He- ja- ga- jääy¹ na' haay¹ ja- ba' koo¹ kih¹ dsa- ññuh¹ kyaay¹.

¹¹ He- ja- ga- lä-goo- jwēte

dsē¹ lä-jēē- hi- ga- heeh¹ juu' kih¹ Dio hi¹ lä-jēē- ga' jñah¹ hi- ga- nuu' juu' ja-, ga- lä-goo- dsēy¹ ka- läh¹.

¹² Peer- cha- miih¹ he- jah- gaa- ma' jmee- apóstol jee' jwii¹ ja-. Hi- lä-jēē- hi- ga- heeh¹ juu' kih¹ Dio ga- jmee' ko- jøh¹ kyaay¹ jee' la' hoo' na' hi¹ kih¹ Salomón.

¹³ Ga- tih¹ ba' dsē¹ dsa- ha- lä- ma' jmee- hi- ga- heeh¹ juu' kih¹ Dio, pero sa- ga- tuu- dsēy¹ ma' jmeey¹ ko- jøh¹ kyaay¹.

¹⁴ Ma- ke- lä- ja- ga- la¹, ma- ra- he- ga- lä- jwēē¹ ga' dsa- hi- ga- lä- dsoo¹ dsē¹ kih¹ Dio, jwēē¹ dsa- ññuh¹ hi¹ lä- ja- dsa- mä' ka- läh¹.

¹⁵ He- ja- ma' dsa- jääy¹ dsa- dsaah¹ kyaay¹ na- kyaay¹ nē¹ jii¹ cha' hoo' jwē¹ jee' ma' dsa- ngēē¹ Pee', ma' laay¹ ha- ga- che- tēēy¹ miih¹ hi¹ kih¹ Pee' wa- ra- ga- ngēēy¹ jee' ja-. ¹⁶ Hi- ma' go- nää¹ hi- chaa- jwii¹ he- tääh¹ jäh¹ kih¹ Jerusalén jääy¹ dsa- dsaah¹ kyaay¹, hi- ma' jääy¹ dsa- hi- kye- jmi- lle¹ hlih¹. Lä- jēē- hi- he' ma' dsa- jä¹ kih¹.

Koo- ka- läh¹ ga- saayh¹ apóstole he'

¹⁷ Peer- ga- lä- lleē¹ jmi- dsa- jøøh¹ hi- lä- ja- dsa- sa- duceo hi- laa¹ dsa- kyaayh¹.

¹⁸ He- ja- ga- saayh¹ apóstole he', ga- täayh¹ neh- ñe¹.

¹⁹ Pero hwē¹ ja-, ga- lloo¹ jaa- ángel kyaä¹ Dio, ga- näy¹ hoo' neh- ñe¹ mah¹ ga- hwēēy¹ apóstol he', ga- siiyh¹:

²⁰ —Go- nää¹ hnäh¹ ka- läh¹, hi- na- cheh¹ ba' hnäh¹ hoo'

na'hii` kih' gwah` oo`, ja` kwah` hnäh' juu' na-hñaa' lä`jēē` ha` lä`jmeē' Dio chaa` dsa` ta` la` kih' Jesús.

21 Ga`mi`te' bih' lä`koh' ga`nuuy'. Tiih` ga' ma' ga`jnä', ga`nääy' ta` hoo' na'hii` kih' gwah` ja`, ga`taayh` mi`tēēy` dsa`.

Ta`ko`jiih' ja`, jmi`dsa` jøøh' kyaah' dsa`kyaayh' ga`lla`nääy` nē'ta' kiyh', mah' ga`jøøyh` lä`jēē` dsa`ta' hi` lä`jēē` dsa`gyuuh' hi` na-hñaa' kyaa' dsa` Israel hi` ga`jmeey' mada` he` dsa`kyaay' hi` tääh' neh`ñe'.

22 Ma' ga`lla`nää' poo` neh`ñe' sa` chaa` apóstol he' mo` tääh'. He`ja` ga`nääy` na`jmeeyh' juu' kih' dsa`ta', 23 ma' jäyh':

—Ma`ra` ju'dsoo', ma' ga`lla`nøø' jnääh' jee' chih' neh`ñe', na`jnē` ba`llu', tääh' ba' hi` høø` neh`ñe'. Pero ma' ga`nä`jnääh' hoo' neh`ñe' ja`, sa` chaa` ni`jaa` —ga`jäyh'.

24 Ma' ga`nuu' jmi`dsa` jøøh' kyaah' juu' poo`, kyaah' lä`jēē` ga' jmi`dsa` kaah', he`ja` ga`taayh` jmeey` to' dsēy' ha` jiih' lla`nää' apóstole he' kyaah' juu' ja`.

25 Hor` ja` ga`lloo' jaa` dsa` hi` kye` juu':

—Hi` ga`tääh' hnäh' neh`ñe', hi` tääh' ka`läh' hoo' na'hii` kih' gwah` hlēēyh` dsa` — ga`jäyh'.

26 He`ja` ngoo' juu' poo` kyaah' dsa` kyaay' na`teey` ka`läh' apóstol he', kyaah' juu' llu' ba'. Sa` ga`kaayh',

kih' he` goyh` te' dsa` kuu' kiyh'.

27 Ma' ga`lla`nääy` nē'ta', na`jää` dsih' cha`nē' dsa`ta', he`ja` ga`jäh' jmi`dsa` jøøh' siyh` apóstole he':

28 —Ja' ga`chih' jnääh' hnäh' ma`ja`, mo`to` hlēēh' ga' hnäh' dsa` juu' kih' Jesús? Pero he` ma`jmeeh' hnäh', lä` ga`dsa' jee' jwi` Jerusalén la`, ma`mi`tēēh' hnäh' dsa`, nuuh' kyah' hnäh', hnooh` hnäh' bääh' jnääh' he` ga`juu' dsa`ñuuh` he'.

29 He`ja` ga`jēēh` Pee' juu' kih' dsa` he' ko`jøøh' kyaah' jñah' apóstole, ga`jäyh':

—Jmeē` bii' he` mi`te` jne' kih' Dio ba', lä`koh' ga' he` mi`te` jne' kih' dsa` jmi`gyuu'.

30 Dio kyaa' dsa` ma`gyuh` jnän` ga`mi`jiyh' Jesús hi` ga`jngēēh` hnäh' na`taa` dsöh' hma`cru'. 31 Hi` he' na` ga`llaa' Dio Jøøh' jwoo' ra`lluu' kiyh', ga`jmääy' dsa`ta' hi` ga`hñaa'y' lääy' dsa`. Lä`ja` ga`näy' jwē' kih' dsa` Israel, mah' dsa`jēeyh` kyaah' Dio hi` lä`ja` dsa`che` dso'kye` kiyh'. 32 He`ja` jmeē' jnääh' dsoo' kih' juu' la`. Hi` lä`kye` Jmi`lle' Na`jngi' jmeē' dsoo' ka`läh', ja`ba' he` ga`kwēēh' Dio lä`jēē` hi` nuuh' kiyh'.

33 Lä` ma' ga`nuu' dsa`ta' he', ga`ya`jēē' dsēy' cha`miih`, hnøøy' ma' jngēēyh' apóstol he'. 34 Pero jee' kih' dsa`ta' he' ma' hää' jaa` fariseo hi` ma' chee` Gamaliel. Hi` he' ma' laa

'jaa- ta-jwoh' kyaa' ley hi-
lä-jëë- ba' dsa- ma' jmääy-
jøøh'. Ga-noo- ta-jwoh' he-
mah' ga-jmeey' mada- he-
ga-hwëë- apóstole ko-hwëë'.
35 Mah' ga-jäyh':

—Jëë- da' hnäh' dsa-ta',
dsa-noon- hi- chaa- Israel
la-. Leeh- hnäh' hee- na-
jmeeh' hnäh' kih' dsa- na-
36 Mi-dsooh- da' hoh' hnäh'
ha- lä- ga-la' jee' jnan' jää-
' . Ya-hëë' jaa- dsa-goo-
jne' hi- ma' chee- Teuda.
Ga-jmääy' hñiiy' jøøh'. Koo-
kye' hñä-laa' dsa- hi- ga-kuh'
kyaayh'. Pero ga-juu' dsa-
he', hi- lä-jëë- hi- ma'
nuuh' kiyh' ga-sa' ga-jñee'.
Jee' ja- ga-dsaa' juu' kiyh'.
37 Ma-ngëë- he- ja-, jii-
he- ga-sooh' censo, ya-hëë'
Juda dsa- galileo. Lä-ja-
jwëë' dsa- ga-jøøh- hi- he'
hi- ja-ba' lä-ja- ga-juuy' hi-
lä-jëë- dsa- kyaay' ga-sa'
ga-jñee' ka-läh'. 38 He-ja-
jwëëhn- hnäh' tøø- dsa-
na-, wa' lla-nääy' kiyh'.
Cher'mah' nuuh- he- kyey-
na-, la' hññ-dsë- kih' dsa-
ta-jmah', o cher'mah' hñii'
bih' jmeey- lä-na-, llaa- ba'
juu' na-. 39 Pero cher'mah'
la' kih' Dio juu' he- kway-
na-, sa' lä-këh' hnäh' jmii'
heeh' hnäh'. Leeh- hnäh', le-
ga-che- lla-dsëeh' hnäh' kih'
Dio —ga-jäh' Gamaliel siiyh-
dsa-ta' he'.

40 Ga-heeh- ba' dsa-ta' he'
juu' he- ga-hlëeh' Gamaliel
ja-. Ja-ga' ga-tëey- ka-läh'
apóstole he', ga-kway' kih' hi-

ga-jüuyh' kih' mah' mo-so-
hlëeh' gyih' kih' Jesús. Ja-ga'
ga-tøøy'. 41 Ma' ga-hwëë-
apóstole cha'në' dsa-ta' he',
ma' chaa- bih' llu'. Jëë- ba'
dsëy' kih' he- ga-kwa' Dio
jwë' he- ga-jëëy' wii' kwaat-
kih' Jesús. 42 Lä-jë- jmii' ba'
sa' ma' tuy- mi-tëëy- dsa-
hi- kway- juu' kih' Jesús hi-
jäyh' llaa' Cristo. Lä-ja- ma'
jmeey- hoo' na-hii' kih' gwah-
hi' cha'neh- kih' dsa- ka-läh'.

6

*Ga-hñäay' gyee' dsa- hi-
jmeey' be' kih' apóstole*

1 Jmii' ja- ga-lä-jwëë' ga' hi-
ga-heeh- kih' Jesús. Ma-ja-
ga-soo- juu' jee' ti-llooyh-
he- kuh- dsa- koo- jmii'
koo- jmii'. Ga-lä-hnee- hi-
ma' hlëeh' griego kyaah' hi-
ma' hlëeh' hebreo, kih' he-
sa' na-ka' kwee- wii' he-
ga-hyoh' dsa-më' hñii' hi-
hlëeh' griego lä-koh' te' he-
ga-hyoh' hi- ma' hlëeh' he-
breo. 2 He-ja- lä-jëë- gya-tuuy'
apóstole he' ga-jøøyh- lä-jëë-
hi- ma-heeh- juu' kih' Dio
mah' ga-taayh' juu', ga-jäyh':

—Sa- sooh- kyaay' jnääh' he-
ta- jnääh' kwa- jnääh' juu' kih'
Dio mah' ti'llooh' jnääh' he-
kuh- dsa-. 3 He-ja- jwëëhn-
hnäh' øøhn', lleë- hnäh' gyee'
dsa- hi- hii' juu' kih' jmeey-
he- llu' jmah', dsa- hi- ngëë'
hi- ma-hyoh- cha-miih- be'
kih' Jmii' lle' Na-jngii'. Hi-
he' ba' dsa-he' goo- ta' la-.
4 Jnääh' ga-nøø' ba' jnääh' ngii'

jnääh' kih' Dio hi' kwa' jnääh' juu' kiyh' ka-läh'.

⁵ Ga-jä' ba' kwee- juu' kih' ga-lä-jëë' dsa- he'. He-ja- ga-hñaa'y' Esteban hi- ma' dsoo' dsë' cha-miih- kih' Dio hi- ma' kyey- cha-miih- be' kih' Jmi-lle' Na-jngii'. Hi- ga-hñaa'y' Felipe kyaah' Prócoro, kyaah' Nicanor, kyaah' Timón, kyaah' Parmeno, kyaayh' Nicolás dsa- chaa- Antioquía. Nicolás he' sa- ma' laay' judiu pero ga-ngëey' hñiiy' mah' leey' koo- ba' kyaayh'. ⁶ Lä-jëë' hi- he', na-jääy- cha-në' apóstole. Hi- lä-chah' ja- ga-kye- apóstole goo- në' kiyh', ga-ngiiy' kih' Dio mah' häay'.

⁷ Lä-ja- ga-na' jwë' kiyh' he- kway' cha-ga-miih- juu' kih' Dio. Hi- ga-lä-jwëë' ga' dsa- hi- ga-heeh- jee' jwii- Jerusalén hi- jwëë' hi- ma' laa' jmi-dsa- ga-lä-dsoo' dsëy' juu' kih' Dio.

Ga-saayh' Esteban

⁸ Peer- jnaah' llu' dsë' Esteban hi- kyaah' be' kih' Dio ga-jmeey' cha-miih- he- juh-gaa- jee' jwii- ja-. ⁹ Koo- gwah- mäh- jee' dsa-ñee- judiu, jee' ja- ma' tääh' koo- naä' dsa- hi- chee- Libertados. Hi- ma' tääh' hi- ya-naä' jwii- Cirene kyaah' jwii- Alejandría hi- lä-kye- hi- chaa- hwa' Cilicia hi- Asia. Hi- he' na- ga-lä-hnee- kyaah' Esteban. ¹⁰ Pero sa- ga-liyh' kyaah' Esteban, kih' he- ma' hlëeyh- kyaah'

cha-miih- huu' dsë- llu' hi- ma' hlëeyh- lä-koo- kwa- Jmi-lle' Na-jngii'. ¹¹ Ma' sa- ga-lih' dsa- he', he-ja- ga-laay' dsa- hi- ga-jmee' juu' ta-juu':

—Ma-nuu' jnääh' ma-mi-kwah' Esteban Moisé hi- ma-mi-kwayh' Dio ka-läh'.

¹² Lä-jwë' ja-, ga-tooyh- je- dsë' hi- chaa- Jerusalén ja-, lä-kye- kih' dsa-gyuuh' kyaah' ta-jwoh' kyaä' ley. He-ja-, lä-chah' ja- ga-nääy' na'chaa'yh- Esteban mah' na-jääy- në'ta'. ¹³ Hi- ga-kwaay' dsa- hi- ga-jmee' juu' ta-juu' në'ta' ja-. Hi- he' na- ga-jäh':

—Dsa-ñuuh- la- sa- tuy- mi-kwayh' gwah- na-jngii' na- hi- mi-kwayh' ley ka-läh'. ¹⁴ Ma-nuu' jnääh' ma-jäh', Jesús dsa- Nazaret heey' jee' la- jnän', hi- mi-siiy' lä-jë- lä-nøø' jnän' he- ga-lla' Moisé.

¹⁵ Ma' ga-jëë' lä-jëë' dsa-ta' hi- ma' tääh' në'ta' ja-, jee' cheh' Esteban, ga-jëey' nëy', la' lä-koh' në' jaa- ángel.

7

Ga-kwa' Esteban ju'dsoo' kih'

¹ He-ja- ga-jäh' jmi-dsa- jøøh' he' siiyh-:

—¿Che' dsoo' juu' he- hñii- dsa- kyah'?

² Hi- ga-jäh' Esteban:

—Dsa-ñuuh- øøhn', dsa- ma-kaah' kyaan', nuu- dá' hnäh'. Dio hi- gya' gyuuh' ga-mi-jnäay- hñiiy' kih' tää' jnän' Abraham lä- ma'

ga⁺gyay⁻ hwa⁺ Mesopotamia,
 ja⁻ga⁺ dsooy⁺ ta⁺ Haran.
 3 He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Dio siih⁺
 Abraham: “Ya⁻hëë⁺ gooh⁺,
 wa⁺ jä⁺ ba⁺ hi⁻ chaa⁻ kyah⁺
 mah⁺ gwa⁻ ta⁺ hwa⁺ he⁻
 kwëëhn⁻ hne⁻.” 4 Ja⁻ga⁺
 ya⁻hëë⁺ Abraham hwa⁺
 jee⁺ ma⁺ tääh⁺ dsa⁻ caldeo,
 ngooy⁺ na⁺gyay⁻ hwa⁺ Haran.
 Ma⁻ngëë⁺ ma⁻juu⁻ jmi⁻
 Abraham, ja⁻ga⁺ ga⁺cheë⁺
 Dio Abraham ta⁺ hwa⁺ la⁻,
 jee⁺ tøøh⁺ jne⁺ na⁺. 5 Pero
 sa⁺ ga⁺kwa⁺ Dio he⁻ la⁺ juu⁺
 he⁻ ma⁺ hyoh⁺ Abraham, ni⁻
 jee⁺ ma⁺ jmeey⁺ hne⁺ kiyh⁺ sa⁻
 ga⁻hyoyh⁺. Hwa⁺ la⁻ ga⁻bääh⁻
 Dio hñii⁺ ma⁺ kwëëyh⁺ Abra-
 ham kyaah⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻
 kyaay⁺ hi⁻ ja⁻ga⁺ ga⁺lä⁻chaa⁻.
 Pero sa⁺ ga⁺ ma⁻chaa⁻ jooy⁺
 ma⁺ja⁻. 6 Ga⁺jäh⁺ Dio siih⁺
 Abraham: “Dsa⁻ kyaah⁺ hi⁻
 ja⁻ga⁺ lä⁻chaa⁻, dsa⁻näay⁺
 dsa⁻taayh⁺ jyoh⁺ hwa⁺ goo⁺
 dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ uu⁺. Jee⁺ ja⁻
 jmääh⁺ dsih⁺ ta⁺ lä⁻ tē⁻ dsē⁺
 hi⁻ jmeeh⁺ dsih⁺ lä⁻jiih⁺ tē⁺
 kye⁺ hña⁻loo⁺ ji⁻ñe⁻.” 7 Pero
 ma⁻ra⁻ he⁻ lla⁻ ba⁺ jnä⁺ ta⁺
 kih⁺ hi⁻ jmeeh⁺ dsa⁻ kyaah⁺.
 Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, hwëë⁻
 dsa⁻ kyaah⁺ hwa⁺ Egipto,
 ya⁻hnääh⁻ jnä⁺ jee⁺ la⁻.”
 8 Ja⁻ga⁺ ga⁺jmeey⁺ Dio hmooh⁺
 kyaah⁺ Abraham, ga⁺jmeey⁺
 mada⁻ he⁻ uu⁺ jmi⁻ngo⁺
 kiyh⁺. Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻,
 ga⁺lä⁻chaa⁻ Isaac jooy⁺ Abra-
 ham. Ma⁺ ga⁻hya⁻ Isaac jña⁺
 jmi⁻, ga⁻wih⁺ jmi⁻ngo⁺ kiyh⁺.
 Hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁺jmeey⁺ Isaac kih⁺
 jooy⁺ Jacob, hi⁻ ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻

ga⁺jmeey⁺ Jacob kih⁺ lä⁻jëë⁻
 gya⁺tuu⁺ jooy⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻
 jnän⁻.

9 Hi⁻ lä⁻jëë⁻ jooy⁺ Jacob
 he⁺ ga⁻lä⁻wii⁺ dsëy⁺ kyaah⁺
 José øøyh⁻. Ga⁻hnëëy⁺ José
 kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁺ ta⁺
 Egipto, mah⁺ dsa⁻jmeey⁺ ta⁺
 lä⁻jmi⁻ lä⁻je⁻. Pero Dio sa⁻
 ga⁻tu⁺ kiyh⁺, 10 ga⁻lääy⁺ José
 kih⁺ lä⁻jē⁻ nēē⁺ he⁻ wii⁺ he⁻
 ma⁺ jëëy⁻, hi⁻ ga⁻kwëëyh⁺
 cha⁻miih⁻ huu⁺dsē⁻ llu⁺ hi⁻
 ga⁺jmeey⁺ ga⁺jäy⁺ llu⁺ cha⁻nē⁺
 Faraón, rey kyaah⁺ dsa⁻ Egipto.
 He⁻ja⁻ ga⁺tih⁺ dsē⁺ rey he⁺,
 ga⁻tooyh⁻ goo⁻ José he⁻
 ga⁺jmeey⁺ hih⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁻
 dsa⁻ Egipto hi⁻ lä⁻kye⁻ ta⁺ he⁻
 cha⁻ cha⁻neh⁺ kih⁺ rey he⁺,
 ga⁺he⁺ gooy⁻.

11 Pero ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻,
 ga⁻jëë⁺ dsa⁻ hoo⁺ lä⁻kaa⁻
 hwa⁺ Egipto hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻
 ga⁻tē⁻ Canaán la⁻ ka⁻läh⁻.
 Cha⁻miih⁻ wii⁺ ga⁻jëëy⁺, kih⁺
 he⁻ sa⁺ ga⁺jnä⁺ he⁻ ma⁺ kuh⁺
 dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁻. 12 Lä⁻
 ma⁺ ga⁻nuu⁺ Jacob he⁻ ma⁺
 hñii⁺ dsa⁻ trigo hwa⁺ Egipto,
 ga⁺cheey⁺ jooy⁺ ta⁺ Egipto
 ja⁻. He⁻ja⁻ la⁺ to⁻nē⁻ he⁻
 na⁻nää⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁻
 jee⁺ ja⁻. 13 Lä⁻ ma⁺ ga⁻tē⁻ to⁺
 jiih⁺ he⁻ na⁻näay⁺ ta⁺ Egipto
 ja⁻, ja⁻ga⁺ ga⁺mi⁻jnä⁻ José
 hñii⁺ he⁻ laay⁺ øøyh⁻ dsa⁻
 he⁺. Lä⁻jwē⁻ ja⁻ ga⁻lä⁻kyuu⁻
 Faraón lä⁻jëë⁻ dsa⁻ kyaah⁺
 José. 14 Hi⁻ ga⁺cheë⁺ José
 juu⁺ he⁻ dsa⁻nää⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻
 chaa⁻ kiyh⁺ kyaah⁺ jmi⁻y⁻
 Jacob ta⁺ Egipto. Koo⁻ nää⁺
 dsa⁻ he⁺ tee⁺ to⁻lo⁻gyaa⁺ dsē⁻

gyii'hñaa'. 15 He-ja- ngoo' Jacob ta' Egipto. Jee' ja- ga'lloo' jmi' ga'juuy' hi- lä-ja- ga'juu' lä-jëe' jooy'. 16 Jee' lä-jëe' hi- he' na'haay' ta' hwa' Siquem, koo- jwi' hwa' jee' ga-la' Abraham kih' joo' Hemor lä- kye' mah' haay' hli' kyaay'.

17 'Lä- ma' ngoo' ga-dsëe' jmi' he- ga-bääh- Dio hñii' kyaah' Abraham, ga-lä-jwëe' jwërte dsa- kyaay' hwa' Egipto ja-. 18 Jmi' ja- ya-hëe' jñah' rey hwa' Egipto hi- sa- dsooh- dsë' kih' José. 19 Rey he' ma' kyuyh- ha- lä- ma' jmeey' kih' dsa- ma-gyuh- jnän, ga-jmeeyh- dsa- jnän- cha-miuh-. Lä-jiuh' ga-jmeey' hih- he- juu' lä-jëe' gyuh- ñuh- kyaay' mah' mo-so- lä-jwëe' gyih'. 20 Jmi' ja- ga-lä-chaä' Moisé. Cha-miuh- ga-tih- dsë' Dio gyuh- Moisé he'. Uu- sih- ba' ga-lih' cho'jmiuh- ga-hmäy' gyuh- he' cha'neh- kiyh'. 21 Ja-ga-ga-lleey- ka'hne- jee' ma' hii' goo- juuy'. Pero ma' ga-jëe' jo-mi' rey gyuh- he', ga-tëe- hi- ga-mi-kwaay- lä-koo- jooy' ba'. 22 Jee' ja- ga-lä-tëe- Moisé lä-jë- he- ma' kyuh- dsa- Egipto. Lä-jë- juu' kiyh' ma' la' kyaah' be' hi- lä-jë- ta' kiyh' ma' go-hii' llu'.

23 'Ma' ga-hya- Moisé to'loo' ji-ñe-, ja' dsëy' dsa-jëe- dsa- Israel dsa-gooy'. 24 Ma' ga-llooy' jee' tääh' dsa- Israel he', ga-jëe- dsa- Egipto ma' kway- kih'

jaa- dsa- Israel. Lä-cha' ja- ga-läy' øyuh- he' mah' ga-jnguyh' kih' dsa- Egipto. 25 "Na'ba-lä-ngëe' dsa-goon-, Dio läy' ta-la- ki- jnä' ba'", laa' Moisé. Pero sa- ga-tah' dsë' øyuh- he- ja-. 26 Ma' ga-jnä' jyoh' jmi', ga-jëe' Moisé uu' dsa-gooy' hi- ma' tääh' tee-. Ma' hnø' Moisé ma' laa' hñii-, he-ja- ga-jäyh': "¿He-la' jmeeh- hnäh' lä-na-? ¿Ja' øh' ba' hnäh' na-, mah' tääh' hnäh' teeh'?" 27 Dsa- hi- ma' kwa- kih' dsa-kyaayh' he' ga-hløoyh' kih' Moisé mah' ga-siyh': "Sa- cha- hi- ma-hñaa' hne- mah' jmäh' hñaa' dsa-ta', jmäh' hñaa' jwëe- he- llah' ta' kyaa' jnääh'. 28 ¿Che' hnooh- jngëeh' jnä' lä- ga-jngëeh- dsa- Egipto lloo'?" 29 Ma' ga-nuu' Moisé juu' ja- ga-kyuy-, na'gyay- ta- hwa' Madián, laay' jaa- dsa- cha- uu' ba'. Jee' ja- ga-lä-chaä- uu' jooy'.

30 'Ma-ngëe' to'loo' ji-ñe- gya' Moisé hwa' kii- ja-, ma' ga-lä-jnä' jaa- ángel ta- cha'ney' jee' ma' koo- koo- chaah' toq' né moh' Sinaí. 31 Peer- ga-lä-dsaa- dsë' Moisé ma' ga-jëe- he- ja- mah' ngooy' na-jëe- chuh-. Ja-ga-llooy- chuh-, ga-nuuy' ga-hlëeh' Dio kyaayh': 32 "Jnä' laan' Dio kyaa' dsa- ma-gyuh- kyaah'. Laan' Dio kyaa' Abraham, laan' Dio kyaa' Isaac, hi- Dio kyaa' Jacob." Peer- ga-jlää' Moisé kih' he- goyh-,

mo^oso^o ga^otuu^o dsëy^o ma^o
jëëy^o. ³³ He^oja^o ga^ojäh^o Dio
siyh^o: “Jñuuh^o loo^o he^o hä^o
tiih^o na^o. Jëeh^o, jee^o cheh^o na^o,
la^o na^o-jngii^o. ³⁴ Man^o kwee^o-
jëë^o wii^o dsa^o kyaan^o hi^o-
tääh^o hwa^o Egipto. Ma^o-nuun^o
ki^o-hooyh^o, he^oja^o ma^o-jñaan^o
mah^o lää^o jnih^o. Na^o na^o, ña^o-
kyaah^o jnä^o mah^o cheen^o hne^o-
ta^o Egipto”, ga^ojäh^o Dio.

³⁵ Hlëeh^o ga^o Esteban
kyaayh^o:

—Dsooh^o ba^o hoh^o hnäh^o
ha^o lä^o ga^ojäh^o dsa^o-goo^o jne^o
hi^o ga^ojmeey^o hñaa^o dsë^o kih^o
Moisé jää^o, hi^o ga^ojäh^o: “Sa^o
chaa^o hi^o ma^o-hñaa^o hne^o-
mah^o jmääh^o hñaa^o dsa^o-ta^o,
jmääh^o hñaa^o jwëë^o he^o-
llah^o ta^o kyaa^o jnääh^o.” He^o
ba^o Moisé hi^o sa^o ga^otaah^o-
dsa^o-goo^o jne^o ta^o, ga^ochee^o Dio
laay^o jaa^o dsa^o-ta^o hi^o laay^o
jaa^o hi^o lää^o dsa^o. Juu^o la^o-
ga^o-ngëë^o ángel kih^o Moisé, lä^o-
ma^o ga^o-lä^o jnäay^o jee^o ma^o koo^o-
chaah^o to^o ja^o. ³⁶ Moisé he^o
ga^o-hwëëy^o dsa^o ma^o-gyuh^o-
jnän^o hi^o ma^o tääh^o Egipto,
ga^ojmeey^o cha^o-miih^o he^o-
juh^o-gaa^o jee^o ja^o hi^o lä^oja^o-
ga^ojmeey^o jee^o jmi^o-ñeeh^o-
gyuu^o, hi^o lä^okaa^o hwa^o kii^o-
jee^o ga^o-ngëëy^o ka^o-läh^o, lä^o-jiih^o
ga^o-të^o to^oloo^o ji^o-ñe^o. ³⁷ Moisé
he^o ga^ojäh^o siyh^o dsa^o Israel:
“Dio jmee^o ya^o-hëë^o jee^o kyah^o
hnäh^o jaa^o hi^o ngëë^o juu^o
lä^o-koo^o jmee^o jnä^o. Kih^o hi^o-
he^o ba^o nuuh^o hnäh^o”, ga^ojäyh^o.
³⁸ Moisé hi^o ma^o hää^o jee^o kih^o
dsa^o ma^o-gyuh^o jnän^o hwa^o
kii^o ja^o, he^o ba^o hi^o ga^o-hlëeh^o

kyaah^o ángel moh^o Sinaí, hi^o-
he^o na^o ga^o-hyoh^o juu^o mah^o
ngëëy^o jnä^o he^o jmee^o chaa^o-
jne^o kih^o Dio.

³⁹ Pero dsa^o ma^o-gyuh^o-
jnän^o sa^o ga^o-hii^o ma^o nuuy^o
kih^o Moisé, ni^o lä^oja^o sa^o-
ga^o-taayh^o ta^o, ma^o hnøoy^o ma^o
dsa^o-näay^o ka^o-läh^o ta^o Egipto.
⁴⁰ He^oja^o ga^ojäh^o dsa^o he^o
siih^o Aarón: “Jmäa^o jaa^o dio
hi^o noo^o në^o jnä^o, jëeh^o sa^o-
ñe^o jne^o hee^o na^o ma^o-la^o kih^o
Moisé hi^o ga^o-hwëë^o jne^o hwa^o
Egipto.” ⁴¹ He^oja^o ga^ojmää^o
dsa^o jaa^o gyuu^o kya^o. Ma^o
ga^o-laa^o kya^o he^o, ga^o-jngëëyh^o
jah^o mah^o ga^o-llay^o cha^o-ne^o
kya^o hi^o ga^ojmääy^o dio. Peer^o-
ga^o-lä^o chaa^o llu^o lä^o-jëë^o dsa^o-
he^o kih^o ta^o he^o ga^ojmeey^o
kyaah^o gooy^o. ⁴² He^oja^o-
ga^o-lä^o-øø^o Dio kih^o dsa^o he^o,
ga^o-kway^o jwë^o mah^o jmeey^o
juuh^o kih^o nuu^o hi^o hëë^o-
gyuu^o. Lä^oja^o na^o-sii^o jee^o
lle^o juu^o he^o ga^o-hlëeh^o hi^o-
ga^o-ngëë^o juu^o kih^o Dio. Lä^o-la^o-
ga^o-jäh^o Dio:

Hnäh^o dsa^o Israel, ja^o he^o jnä^o
ga^o-kwëëh^o jah^o,

ni^o ja^o ki^o jnä^o he^o ga^o-jëeh^o-
hnäh^o jah^o ta^o-ko^o-jiih^o
ga^o-taah^o hnäh^o to^oloo^o
ji^o-ñe^o hwa^o kii^o ja^o.

⁴³ Lla^o he^o ma^o jmeeh^o hnäh^o
lä^oja^o kin^o,

ga^o-kyeh^o hnäh^o na^o-hyoo^o
kih^o Moloc lä^o-kaa^o jee^o
ya^o-nääh^o hnäh^o,

hi^o lä^oja^o ga^o-jmeeh^o hnäh^o kih^o
nuu^o kyaa^o dio Refán.

Ga⁻jmeeh' hnäh' juuh⁻ kih'¹
dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah⁻
hnäh' ba⁻.

He⁻ja⁻ hwëen' hnäh' jee' na⁻,
mah' cheen⁻ hnäh' ta⁻
oo⁻ ga' miuh⁻ kih' Ba-
bilonia, ga⁻jäh' Dio.

44 'Pero ma' cha⁻ ba'
gwah⁻ kih' dsa⁻ ma⁻gyuh⁻
jnän', jee' ma' täayh' hwa'
kii⁻ ja⁻. Gwah⁻ ja⁻ ma'
la' lä⁻koo⁻ ga⁻mi⁻jnää⁻ Dio
kih' Moisé gyuh⁻ moh'.
He⁻ja⁻ ba' ja⁻ ga⁻jmee' dsa⁻
ma⁻gyuh⁻ jnän' koo⁻ gwah⁻
kyaah' loo' jah' he⁻ ma'
chee⁻ tabernáculo. Neh⁻
ja⁻ ma' tääh' kuu' he⁻ ma'
na⁻sih⁻ hmooh' kih' Dio.

45 Lä⁻ ma⁻kye⁻ ba' dsa⁻
tabernáculo ja⁻, ma' ga⁻l00'
Josué ga⁻noo⁻ né' lla⁻ Moisé.
Jmii' ja⁻ ga⁻hwëe' Dio dsa⁻
hi⁻ chaah⁻ hi⁻ ma' tääh'
hwa' jee' t00hn' la⁻ mah'
ga⁻taah' dsa⁻ ma⁻gyuh⁻
jnän' kyaah' Josué. Hi⁻ lä⁻
ma⁻h00y⁻ ja⁻ ba' tabernáculo
ja⁻, lä⁻jiih' ga⁻gya⁻ David.

46 Dio ga⁻mi⁻jää⁻ David
cha⁻miuh⁻, he⁻ja⁻ ga⁻chuu'
David kyaayh' mah' kway'
jwë' le' koo⁻ hne' jee' gya⁻
Dio, he' ba' hi⁻ laa⁻ Dio
kyaa⁻ Jacob. 47 Pero Salomón
j0⁻niih⁻ bih' hi⁻ ga⁻jmee'
hne' ja⁻.

48 'Pero Dio J00h' jnän'
sa⁻ gyay' gwah⁻ he⁻ na⁻la⁻
kyaah' goo⁻ dsa⁻. Ja⁻ba'
lä⁻ja⁻ ga⁻jäh' hi⁻ ga⁻ngëe' juu'
kih' Dio:

49 Gyuh⁻ ba' la' h00n' jee'
jmeen⁻ hih⁻,

hwa' la⁻, la' jee' chihn⁻ tün⁻
ba⁻.

¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ he⁻ jmeeh' hnäh'
hne' kin⁻? ga⁻jäh'
Dsa⁻j00h' jnän'.

¿Che' laah' hnäh' hn00' jee'
teehn' dsen⁻?

50 ¿Ja' kyaah' goon⁻ ga⁻jmeen'
lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻? ga⁻jäh'
Dio.

51 'He⁻ ba' che⁻ chaah⁻
hnäh' —ga⁻jäh' Esteban—
. ¿He⁻la⁻ sa⁻ hii⁻ lä⁻ngëeh'
hnäh'? Lä⁻jë⁻ jiih⁻ kwah⁻
hnäh' jmi⁻ kyaah' Jmi⁻lle'
Na⁻jngii'. Jmeeh⁻ hnäh'
ja⁻ba' lä⁻koo⁻ ga⁻jmee' dsa⁻
ma⁻gyuh⁻ jnän'. 52 Dsa⁻
ma⁻gyuh⁻ jnän', lä⁻hii⁻në' ba'
ga⁻jmeeyh⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ngëe'
juu' kih' Dio. Hi⁻ ga⁻jngëeyh'
ko⁻llaa⁻ hi⁻ ga⁻hlëeh' he⁻ jä⁻
ga⁻jaa⁻ hi⁻ lluu'¹ go⁻te⁻. Hi⁻
ma' ja⁻ hi⁻ lluu'¹ he⁻, ga⁻jmeeh'
hnäh' hi⁻ ga⁻jngëeh⁻ hnäh'
ka⁻läh'. 53 Ma⁻nuuh⁻ ba'
hnäh' ha⁻ lä⁻ la⁻ ley kih' Dio,
he⁻ ga⁻ngëe' ángel kih' Moisé,
mah' sa⁻ ga⁻mi⁻teh' hnäh'.

Ga⁻jngëeyh' Esteban

54 Lä⁻ ma' ga⁻nuu' dsa⁻
he' he⁻ ga⁻hlëeh' Esteban
lä⁻ja⁻, ga⁻lä⁻lleey' ngaayh',
lä⁻jiih' ga⁻juuy' cha⁻jay', kih'
he⁻ ga⁻ya⁻jëe' dsëy' kyaayh'.

55 Pero Esteban ma' kye⁻
cha⁻miuh⁻ be' kih' Jmi⁻lle'
Na⁻jngii'. Ga⁻chooyh⁻ nëy' ta⁻
gyuh⁻, ga⁻jëey' ga⁻tah' jmëe'
jee' gya' Dio hi⁻ ga⁻jëey' Jesús
cheh' jwoo' ra⁻lluu'¹ kih' Dio.

56 He⁻ja⁻ ga⁻jäh':

—Jëe' da' hnäh', hii⁻ jnä'
jëen⁻ gyuh⁻ na⁻hñaa' lä⁻jëe⁻,

jëen⁺ Hi-ga⁻lëë⁺ngo⁺ cheyh⁺
jwoo⁺ ra⁻llu⁺ kih⁺ Dio.

⁵⁷ Ma⁻ga⁻nuu⁺ dsa⁻ he⁺ juu⁺
ja⁻, ga⁻jney⁺ to⁻gway⁺, ga⁻ta⁺
ga⁻hooyh⁺ ki⁻gaa⁻, koo⁻ mi⁺
ba⁺ ga⁻jmeey⁺ ga⁻saayh⁺
Esteban. ⁵⁸ Ga⁻sëëyh⁻ lä⁻
ga⁻të⁺ chuu⁺h⁺ jwii⁻ ja⁻. Hi⁻
lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻hni⁺ kiyh⁺
ga⁻lleey⁺ hmii⁺ he⁻ ma⁺
na⁻lääy⁻ mah⁺ ga⁻høø⁺ jaa⁻
chih⁻ hi⁻ ma⁺ chee⁻ Saulo.
Mah⁺ ga⁻løøy⁺ tey⁻ kuu⁺ kih⁺
Esteban. ⁵⁹ Ta⁻ko⁻jiih⁺ te⁻
dsa⁻ kuu⁺ kiyh⁺, ga⁻hlëeh⁺
Esteban kyaah⁺ Dio, ga⁻jäyh⁺:

—Jesús Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁻,
heeh⁻ jmi⁻lle⁺ kin⁻.

⁶⁰ Ga⁻juuyh⁺ jnëy⁺ mah⁺
ga⁻hlëëyh⁺ koo⁻ ki⁻gaa⁻:

—Dio kyaan⁻, ta⁻ jmee⁻
kwaat⁻ kih⁺ he⁻ hlih⁺ he⁻
jmeë⁻ dsa⁻ kin⁻.

Ma⁻la⁺ ma⁻hlëëyh⁺ lä⁻ja⁻,
ga⁻juuy⁺.

8

¹ Ga⁻hiih⁻ ba⁺ dsë⁺ Saulo he⁻
ga⁻juu⁺ Esteban.

Ja⁻ba⁺ jmi⁺ ja⁻, ga⁻lä⁻cha⁻
koo⁻ hni⁺ juuh⁻ kyaah⁺
lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻heeh⁻ juu⁺
kih⁺ Jesús jwii⁻ Jerusalén.
Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁺ ga⁻sa⁺
ga⁻jñee⁺, ga⁻nääy⁺ ta⁺ Judea
hi⁻ ta⁺ Samária ka⁻läh⁺,
Ma⁻la⁺ apóstole ba⁺ ga⁻jä⁻
Jerusalén ja⁻.

*Ga⁻jmeeh⁺ Saulo dsa⁻ hi⁻
ga⁻heeh⁻ juu⁺ kih⁺ Jesús*

² Ko⁻llaa⁺ dsa⁻ hi⁻ mi⁻te⁺
kyaah⁺ Dio, ga⁻jääy⁺ Esteban
mah⁺ na⁻haay⁺ hi⁻ ga⁻hooh⁺
jwërte dsa⁻ he⁺ kiyh⁺. ³ Ga⁻løø⁺
Saulo jmeeyh⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻

ma⁻heeh⁻ kih⁺ Jesús. Ma⁺
dsa⁻hey⁺ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻
hne⁺ kih⁺ dsa⁻. He⁻ wii⁺ ba⁺
ma⁺ dsa⁻hwëëy⁺ dsa⁻më⁺
dsa⁻ñuu⁺h⁻ ma⁺ dsa⁻jääy⁺
neh⁻ ñe⁺.

*Dsa⁻hi⁻ ma⁺ chaa⁻ Samária
ga⁻heeh⁻ ju⁺hmëë⁺ kih⁺ Jesús*

⁴ Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁺ ga⁻sa⁺
ga⁻jñee⁺ he⁺, ga⁻nää⁺ bih⁺
hlëëyh⁻ dsa⁻ ju⁺hmëë⁺ kih⁺
Jesús lä⁻kaa⁻ jee⁺ ga⁻nääy⁺.

⁵ Ngoo⁺ Felipe ta⁻ jwii⁻
Samária na⁻kway⁻ juu⁺ kih⁺
Jesucristo jee⁺ ja⁻. ⁶ Jwëë⁺
dsa⁻ ga⁻taah⁻ nuu⁻ lä⁻kaa⁻
tuh⁻dsë⁺ juu⁺ he⁻ ma⁺ kwa⁻
Felipe, lä⁻ ma⁺ ga⁻jëëy⁺
cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻
he⁻ ma⁺ jmeey⁺. ⁷ Lä⁻jëë⁻
jmi⁻lle⁺ hlih⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺
tuh⁻dsë⁺ dsa⁻ ga⁻hwëë⁻
hooyh⁻ ki⁻gaa⁻. Hi⁻ jwëë⁺
dsa⁻ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ ti⁺
ga⁻hlaa⁺ hi⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ jluuh⁺
ga⁻jä⁺ kih⁺. ⁸ Peer⁺ ga⁻lä⁻chaa⁻
llu⁺, dsa⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ jee⁺
jwii⁻ ja⁻.

⁹ Ja⁻ba⁺ jee⁺ jwii⁻ ja⁻, ma⁺
gya⁺ jaa⁻ dsa⁻ chee⁻ Simón
hi⁻ ma⁺ tëë⁻ ji⁻nah⁺. Ma⁺
mi⁻gaay⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jee⁺
ja⁻ hi⁻ ma⁺ jmääy⁺ hñiiy⁺ jøøh⁺.

¹⁰ Lä⁻jøøh⁺ lä⁻mäh⁺ ma⁺ ti⁻dsë⁺
lä⁻koh⁺ ma⁺ nuuy⁻ juu⁺ kih⁺
dsa⁻ he⁺, ma⁺ jäyh⁺:

—Dsa⁻ñuu⁺h⁻ la⁻ ba⁺ kye⁻
cha⁻miih⁻ be⁺ kih⁺ Dio.

¹¹ Ma⁺ jmeë⁻ dsa⁻ he⁺ kiyh⁺,
jëeh⁺ ma⁻lä⁻hi⁻ mi⁻gaay⁺
dsa⁻ kyaah⁺ ji⁻nah⁺ he⁻ ma⁺
jmeey⁺ ja⁻. ¹² Pero ma⁺
ga⁻kwa⁺ Felipe ju⁺hmëë⁺
lä⁻koo⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻

kih' hi' ha- lä- la' kih'
 Jesucristo, ko-llaa' dsa- he'
 ga-lä-dsoo' dsë' mah' ga-saa-
 jmi- dsa-më' dsa-nuuh-.
 13 Hi' lä-kye- hñii' Simón
 hi- ma' tēē- he', ga-lä-dsoo'
 dsëy' hi- ga-saay- jmi-
 mah' ga-løøy' jmeey- ko-jøh'
 kyaah' Felipe. Ma' dsaa-
 jwërte dsëy' ma' jëë- lä-jë-
 he- juh-gaa- he- ma' jmee-
 Felipe.

14 Hi- ga-nuuy' apóstole
 hi- ga-jä- Jerusalén he-
 ma-heeh- dsa- chaa-
 Samária juu' kih' Dio. Ma'
 ga-nuuy' ja-, ga-cheey' Pee'
 kyaah' Jwaa- ta' ja-. 15 Lä-
 ma' ga-lla-näay' jee' ja-,
 ga-ngiiy' kih' lä-jëē- dsa-
 hi- ma-heeh- juu' kih' Dio
 mah' hyoyh- Jmi-llë' Na-jngii'
 '. 16 Jëeh', ni- jaa- hi- he'
 sa' ga' ma-hyoyh- Jmi-llë'
 Na-jngii', koo- ma-na-saay-
 jmi- lä-hih- kih' Jesús ba'.
 17 He-ja- ga-kye- Pee' kyaah'
 Jwaa- goo- në' kih' øøh' jne'
 he'. Lä-chah' ja- ga-tëëy'
 Jmi-llë' Na-jngii'.

18 Ma' ga-jëē' Simón koo-
 ga-kye- ba' apóstole goo- në'
 kih' øøh' jne', he- ga-tëëy'
 Jmi-llë' Na-jngii' ', he-ja-
 ga-jiih' Simón hi- ma'tëē- he'
 kuu' kih' apóstol, 19 ga-jäyh'
 siiyh-:

—Hñii' kin- heh' be' na-
 mah' lä-jëē- dsa- hi- kyen-
 goon- në' kih', tēē' Jmi-llë'
 Na-jngii'.

20 He-ja- ga-jäh' Pee' siiyh-
 Simón:

—Wa' hee' hne- kyaah'
 kuu' kyah' na-, lä-llu' he-

ma-jmeeh' huudsä- lah' he-
 la' kwa- Dio. 21 Ni- miih- sa-
 ga-tëēh' taah' hñaa' kyaah'
 ta' la-. Jëeh', sa' hii' koo-
 ba' huudsä- kyah' kyaah'
 Dio. 22 Wa' lä-dsaa- hoh' kih'
 he- hliih' kyah' na- hi- ngii'
 kyah' kih' Dio ha- ga- che-
 che' ba' Dio huudsä- hliih'
 he- ma-jmeeh' na-. 23 Man-
 kyah'. Ma-ra- mi-dsiih' lliih'
 laah' hne-, na-hñuuh' ga'
 hne- kyaah' he- hliih' na- —
 ga-jäh' Pee'.

24 He-ja- ga-jäh' Simón hi-
 ma'tëē- he' siiyh- Pee' kyaah'
 Jwaa-:

—Ngii' hnäh' kih' Dio mah'
 mo-so- jä- he- hliih' he-
 ma-jäh' na- në' kin-.

25 Ma-ngëē' ma' jmee-
 apóstole he' ju'dsoo' hi- ma'
 kway- juu' kih' Dio, ga-näay'
 ta' Jerusalén. Lä-jë- jwii-
 mäh- he- na-hee- hwa'
 Samária, he- nøø' cha'jwë'
 jee' ga-näay' ja-, ga-hlëëyh'
 dsa- ju'hmëē' kih' Jesús.

*Ga-hlëēh' Felipe jaa-
 dsa-jøøh' hi- ma' chaa- Etiopía*

26 Jaa- ángel kyaa' Dio
 ga-hlëēh' kyaah' Felipe,
 ga-jäyh':

—Gwa- ta- kye', jwë' he-
 go-hii' Jerusalén he- dsoo-
 ta- Gaza, ja-ba' jwë' he-
 dsa-ngëē' ta- hwa' kii-.

27 He-ja- ya-hëē' Felipe
 ngoo'. Cha'jwë' jee' ngooy'
 ja-, ga-jëey' jaa- dsa-gyuh'
 hi- ma' chaa- Etiopía. Hi-
 he' laa' ta' juuh-, høøy' kuu'
 kih' në'ta' kih' reina Candace
 hi- chaa- Etiopía. Dsa- he'

hää' jwë' ngaah' he- ñeey'
 Jerusalén na'jmeey' juuh- kih'
 Dio. 28 Jee' gyay' neh- carret
 kiyh', ma' hëy- juu' he- ga'sii'
 Isaia hi- ga'ngëe' juu' kih'
 Dio llo'joo'. 29 He-ja- ga'jah'
 Jmi-lle' kih' Dio siiyh' Felipe:

—Gwa-, chuh- koo' carret
 kiyh'.

30 He-ja- ngoo' Felipe
 ko-chih' ta' koo' carret ja-.
 Ma' ga'nuuy' hë- dsa- he' juu'
 he- ga'sii' Isaia hi- ga'ngëe'
 juu' kih' Dio, he-ja- ga'ngiiy'
 juu' kih' dsa- he':

—¿Che' ngëeh' he- hëh-
 na-? —ga-jah' Felipe.

31 He-ja- ga'jah' dsa- he':

—¿Ha- lä- lä'ngëen'
 cher'mah' sa- chaa- jaa- hi-
 jii' juu' la-?

He-ja- ga'tëeyh' Felipe,
 ga'llaay' koo' kiyh' neh-
 carret ja-.

32 Ma' hë- dsa- he' jee'
 na-sii- lä-la-:

Na'jäa- dsih' lä'koh' dsa-jää-
 dsa- jaa- borrego jee'
 jngëeyh-,

lä'koo- jaa- borrego hi- sa-
 hooh- ma' jaa- dsih'
 jee' tay- jnu-,

ja-ba' lä-ja- sa' ga'näy' hooy'
 ni' miih-.

33 Lä- të- dsë' dsa- ga'jmeeh-
 dsih', sa- ga'nøø' ta'
 kiyh' lä'koo- lle' kih'.

Ga'jngëeh' dsih', sa-
 ga'lä'chaa' joo' siiyh'.

¿Ha- ta' ja- joo' siiyh' mah'
 hlëeh' dsa- kiyh'?

34 He-ja- ga'ngii' dsa- he'
 juu' kih' Felipe:

—Ta- jmee- hñaa- hoh',
 chih' jnä', ¿hi- kih' hlëeh-
 hi- ga'ngëe' juu' kih' Dio la-
 che' kiyh' hñiiy' o che' kih' hi-
 jñah'?

35 He-ja- ga'løø' Felipe
 mi-jnäa- he- hnøø' jah- juu'
 ja-, ga'hlëeyh' ju'hmëe' kih'
 Jesús. 36 Jee' ga'näay' cha'jwë'
 ja-, ga'tëey' jee' hla- jmi-,
 he-ja- ga'jah' dsa- he':

—Hee' jmi- hla- la-, ¿che'
 sa- le' saan- jmi- jee' la-?

37 Mah' ga'jah' Felipe:

—Cher'mah' jmeeh- dsoo'
 lä'kaa- tuh-hoh', le' ba'.

Hi- ga'jah' dsa- he':

—Jmee- ba' jnä' dsoo', Jesu-
 cristo laa' Joo' Dio.

38 Hi- ga'jmeey' dsa- he'
 mada- dsa-siih- carret ja-.

Ga'jñaa' neh- carret mah'
 ga'näay' lä'uuy' cha'jmi-.

Jee' ja- ga'chaa' Felipe
 jmi- dsa- he'. 39 Lä- ma'

ga'hwëey- cha'jmi- ja-, ni-
 sa- liih- gyih' ga'jøø' Jmi-lle'

kih' Dio kih' Felipe ta- jee'
 jyoh'. Mo-so- ga'lä-jnäa'

gyih' cha'në' dsa- he'. Ngaah'
 bih' kiyh' lä'kaa- tuh-dsëy'.

40 Ja- ga' ga'lä-jnäa' Felipe
 jee' jwi- Azoto. Hi- ngoo'

bih' kway- ju'hmëe' kih' Jesús
 lä'koo- lä'koo- jwi- lä'jiih'

ga'tëey' jwi- Cesarea.

9

Ga'heeh- Saulo juu' kih'
 Jesús

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

1 Lä'jiih' ma' ga'juu' Es-
 teban, sa- ga'tu' Saulo ma'
 jmeeyh- dsa-, jäh' ma'

jngëeyh' lä'jëë' hî- ma'heeh'-
kih' Jesús. He'ja- ñee' Saulo
kih' jmi-dsa- jøøh',² na'ngiiy'
je- kih' dsa-ta' mah' cha- jwë'
dsooy' gwah- kih' dsa- judiu
he- chih' jwii- Damasco.
Ma' dsa-hnääh' dsa-më'
dsa-ñuuh- hî- ma-tääh' jwë'
hmëë' kih' Jesús, mah' ma'
tëey- dsa-tääh' neh-ñe'
jwii- Jerusalén. ³ Miih- ga'
hnøø' llooy- Damasco ja-,
ni' sa' ga-lä'liih' gyih' ma'
ga'jyoo' koo- je- tø- jläë-
ñih' në' kiyh' jee' ngooy' ja-.
⁴ Hi- ga-tayh' hwa'. Jee' ja-
ga-nuuy' ga-hlëeh' jaa- dsa-
hî- ga-jäh':

—Saulo, Saulo, ¿he-la'
hñaa- hoh' kyaah' jnä'?

⁵ He'ja- ga-ngii' Saulo juu'
kih' hî- ga-hlëeh' he':

—¿Hii- hne- dsa-ñuuh-? —
ga-siiyh'.

He'ja- ga-jäh' hî- he':

—Jnä' he' Jesús hî- ga-llooh'
hñaa- hoh' kyaah'. He-
jmeeh' hñaa' ba' hne- na-,
he- hah- kin- jwë' he- taahn-
hne-.

⁶ Peer- goyh- hi- jlääy',
ga-jäyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, ¿hee-
na- hnooh- jmeen'?

He'ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Noo-, go-he' ta' jee' jwii-
na-. Jee' na- jmee' dsa- juu'
hee- na- ga-tëeh' jmeeh'.

⁷ Dsa- hî- ga-nää' kyaah'
Saulo he' ga-taayh' jëë-
dsayh'. Ga-nuu' bih'
ga-hlëeh' pero sa' ga-jëëy' ni-
jaa-. ⁸ Ma' ga-noo- Saulo jee'
ma' kyaay' ja-, hnøøy' ma'

jëëy', pero mo-so- ga-lä-jnä'
mi-nëy'. He'ja- dsa- ba'
na-hää- goo- Saulo na-jäy-
ta' Damasco. ⁹ Jee' ja- ga-jäy'
tuu' lä-jiih' ga-të' hne- jmi',
sa' cha- he- ga-kuh- ga-hiyh'
ni' miih-.

¹⁰ Damasco ja- ma' gya'
jaa- discípulo kyaa' Jesús,
hî- chee- Ananía. Dio
ga-mi-jnäa- kih' Ananía mah'
ga-siiyh':

—Ananía.

He'ja- ga-ngiiy' kiyh':

—Hii- jnä' la- Dsa-jøøh'
kyaan-.

¹¹ He'ja- ga-jäh' Dio siiyh':

—Go-hëë', gwa- ta' jwë'
he- chee- Ko-dsoo'. Gwa-
cha'neh- kih' Juda. Ja-
jwiiyh': “Ma-jan- hlëehn'
kyaah' Saulo, dsa-ñuuh-
hî- chaa- Tarso.” Hî-
he' gya' ngii' kih' jee' ja-.
¹² Ma-mi-jnäan' hne- kih'
Saulo he- goh' go'kyeh-
gooh- në' kiyh' mah' lä-jnä'
mi-nëy' —ga-jäh' Dio.

¹³ He'ja- ga-jäh' Ananía:

—Dsa-jøøh' kyaan-, joh'
jiih- sa' ma-nuun' cha- juu'
hñaa- dsë' dsa-ñuuh- he',
Joh' he- hliih' sa' ma-jmeey'
jwii- Jerusalén, ma-jmeeyh-
dsa- hî- na-jngëë' kyaah'.
¹⁴ Hi- na' na' ma-jay- jee'
la- kyaah' hih' kih' jmi-dsa-
kaah', tëey- lä-jëë- hî- hnaah-
hne-.

¹⁵ He'ja- ga-jäh' Dio siih-
Ananía:

—Gwa-, jëeh' hî- he'
na-lleeh' kyaan- mah'
dsa-kay- juu' kin- kih'
dsa- hî- sa- laa' judiu hî-

kih¹ dsa-ta' kaah' hi⁺ kih¹ lä⁺jëë⁺ judiu ka-läh'. ¹⁶ Jnä⁺ mi'jnään¹ kiyh¹, jmee⁺ bi¹ dsa-ngëëy' cha-mi^h- wii⁺ kwaat⁺ kin⁻ -ga-jäh' Dio si^h- Ananía.

¹⁷ Ja-ga' ngoo' Ananía jee' gya' Saulo. Ma' ga-llooy' ga-hey¹ cha'neh⁺, ga-kyey-gooy⁻ në⁺ kiyh¹. Mah¹ ga-jäyh' lä-la⁻:

-Saulo øøhn¹, Jesús hi⁻ ga-lä⁺jnää⁺ kyah¹ cha'jwë¹ jee' ya'ñeh¹, hi⁻ he⁺ na⁻ ma-chee¹ jnä⁺ ta⁻ la⁻ mah¹ lä-jnä⁺ mi'nëh⁺ hi⁻ mah¹ hñah⁻ cha-mi^h- be⁺ kih¹ Jmi-lle⁺ Na-jngii¹.

¹⁸ Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga-sa¹ ga-hla¹ he⁻ ma' na-jlë⁻ mi⁺ 'në⁺ Saulo, he⁻ la¹ lä⁻koo⁻ sa⁺h⁻ hmooh⁻. Hi⁻ lä⁻chah⁺ ja⁻ ga-lä⁺jnä⁺ mi⁺ 'nëy'. Hi⁻ ga⁻nooy⁻ ngooy¹ mah¹ ga-saay⁻ jmi⁺. ¹⁹ Ja-ga' ga⁻kuh⁻ ga⁻hiyh¹ mah¹ ga-tëëy¹ be⁺ ka-läh'. Ga-jä⁺ Saulo mi^h- jmi⁺ kyaah⁺ øøh¹ jne⁺ hi⁻ ma-heeh⁻ kih¹ Jesús hi⁻ ma-tääh⁺ Damasco ja⁻.

Ga⁻kwa⁺ Saulo juu¹ kih¹ Jesús jwi⁻ Damasco

²⁰ Neh⁻ gwah⁻ kih¹ dsa⁻ judiu he⁻ chih¹ jwi⁻ Damasco ja⁻, ga-løoy¹ kway⁺ juu¹ kih¹ Cristo, ga-jäyh', he⁺ ba' hi⁻ he⁺ laa¹ Joø⁺ Dio. ²¹ Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nuu⁺ ga-taayh⁻ jëë⁻ dsayh⁻, ma' jäyh⁺:

-¿Ja¹ hi⁻ na⁻ na⁻ ma' ngë⁻ jmee⁻ hñaa⁻ dsë¹ kih¹ dsa⁻ kyaa¹ Jesús jwi⁻ Jerusalén ma'ja⁻? ¿Ja¹ hi⁻ na⁻ na⁻ ja¹ hi⁻ hnøø¹ ma' saah¹ dsa⁻ kyaa¹

Jesús mah¹ ma' dsa-jäay⁻ cha'në⁺ jmi⁻ dsa⁻ kaah⁺?

²² Pero Saulo ma' hlëëy⁻ kyaah⁺ cha-ga⁻mi^h- be⁺ koo⁻ hä⁺ koo⁻ hä'. Ga⁻mi⁻jnääy⁻ na-hñaa¹ lä⁻jëë⁻ ja⁻ba⁺ dsoo⁺ Jesús he⁺ laa¹ Cristo, lä⁻jiih¹ ga⁻kah¹ ga⁻gwëh¹ huu⁺dsë⁻ kih¹ judiu hi⁻ ma' tääh⁺ Damasco ja⁻.

Ga⁻kyuu⁺ Saulo kih¹ dsa⁻ judiu

²³ Ma⁻hya⁻ cha⁻mi^h- jmi⁺ gya' Saulo jwi⁻ Damasco ja⁻, mah¹ ga-taah⁺ judiu juu¹ kwee⁻ he⁻ ma' jngiiy¹ kih¹ Saulo. ²⁴ Pero chah⁺ ba' ga-lä⁺ñë⁻ Saulo hee⁻ na⁻ ma' hnøø¹ dsa⁻ ma' jmee¹ kiyh¹. Lä⁻jmi⁺ lä⁻hwë¹ ga-taah⁺ dsa⁻ täay⁻ ho⁺haah⁺ kih¹ chuu^h jwi⁻ ja⁻, hnøøy¹ ma' jngiiy¹ kih¹ Saulo. ²⁵ Pero øøh¹ jne⁺ ga-taayh⁻ neh⁻ hma⁻ta⁻ mah¹ ga-jñaa¹ ta⁻la⁻ hwë¹, ta⁻dsöh⁺ na⁺hyah⁻ he⁻ na⁻jnë⁻ chuu^h jwi⁻. Lä⁻ja⁻ ba' ga-laä⁺ Saulo.

Ñee⁺ Saulo jee' jwi⁻ Jerusalén ga⁻mi⁻jëey⁻ apóstole

²⁶ Ma' ga-llooy¹ Saulo jwi⁻ Jerusalén, hnøøy¹ ma' jmeey¹ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ øøh¹ jne⁺ jee' ja⁻. Pero lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁺ ma' na-hñaa¹ dsih⁺, sa⁻ ga⁻jmeey⁺ dsoo⁺ he⁻ ma⁻heeyh⁻ kih¹ Jesús.

²⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jøø¹ Bernabé kih¹ Saulo na⁻jäay⁻ cha'në⁺ apóstole. Jee' ja⁻ ga⁻jmeeh¹ Bernabé juu¹ he⁻ ga⁻jëë¹ Saulo Jesús cha'jwë¹ hi⁻ ga⁻hlëëh⁺ kyaayh⁺ hi⁻ ga⁻jmeeyh¹ juu¹ he⁻ sa⁻ goh⁻

Saulo ga⁻kway⁷ juu¹ kih⁴ Jesús lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsëy⁴ jee⁷ jwii⁻ Damasco. ²⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jä⁷ Saulo mah⁴ ga⁻lööy⁴ jmeey⁴ ko⁻jöh⁷ kyaah⁷ ööh⁴ jne⁷ hi⁻ chaa⁻ Jerusalén. ²⁹ Ni⁻ miih⁻ sa⁺ goyh⁺ ma⁴ hlëëyh⁺ kih⁴ Jesús, ma⁴ ti⁻chooy⁺ juu¹ kyaah⁷ judiu hi⁻ ma⁴ hlëeh⁺ griego. Pero dsa⁻ he⁷ hnöy⁴ ma⁴ jngëëyh⁴ Saulo. ³⁰ Ma⁴ ga⁻lä⁻ñë⁻ ööh⁴ jne⁷, hii⁷ goo⁻ ma⁴ jngëeh⁴ dsih⁷, he⁻ja⁻ ga⁻jäy⁴ Saulo ga⁻näy⁴ kyaah⁷ ta⁺ Cesarea, ja⁻ jiih⁴ ga⁻cheey⁴ ta⁺ jwii⁻ Tarso.

³¹ Ja⁻ jiih⁴ mo⁺ so⁺ ga⁻hii⁷ goo⁻ kih⁴ lä⁻jëë⁻ ööh⁴ jne⁷ he⁷. Ma⁴ hii⁷ ti⁺ kiyh⁴ lä⁻kaa⁻ Judea, lä⁻kaa⁻ Galilea hi⁻ lä⁻kaa⁻ Samária ka⁻läh⁷. Kih⁴ he⁻ gayh⁺ Dsa⁻jööh⁴ jnän⁷ he⁻ja⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ ma⁴ hnaayh⁻ Dio hi⁻ ga⁻lä⁻jwëë⁷ ga⁷ ööh⁴ jne⁷ kyaah⁷ be⁷ kih⁴ Jmi⁻lle⁷ Na⁻jngëh⁴.

Ga⁻jä⁷ kih⁴ Enea

³² Ga⁻lloo⁴ koo⁻ jmi⁺ ngoo⁴ Pee⁷ na⁻jëëy⁻ ööh⁴ jne⁷ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ jwii⁻ lä⁻jiih⁴ ga⁻llooy⁴ na⁻jëëy⁻ hi⁻ ma⁴ tääh⁷ Lida. ³³ Jee⁷ ja⁻ ga⁻jëëy⁴ jaa⁻ dsa⁻ñuu^h hi⁻ chee⁻ Enea. Ma⁻hya⁻ jña⁻ji⁻ñë⁻ kyaay⁴ në⁷ jii⁷ dsaayh⁷, sa⁺ liih⁷ goo⁻ tiy⁷. ³⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁷ Pee⁷ siyh⁺:

—Enea, Jesucristo ma⁻mi⁻hlä⁷ hne⁻, noo⁻ chooh⁷ jii⁷ kyah⁴.

Hi⁺ lä⁻chah⁷ ja⁻ ga⁻noo⁻ Enea. ³⁵ Hi⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ chaa⁻ jee⁷ jwii⁻ Lida hi⁻ jee⁷ jwii⁻ Sarón ga⁻jëëy⁴ dsa⁻ hi⁻ ga⁻hlä⁷ he⁷, he⁻ja⁻ ga⁻ngëë⁴

dsa⁻ he⁷ hñii⁷ kih⁴ Dsa⁻jööh⁴ jnän⁷.

Ga⁻lä⁻jiih⁴ Dorca

³⁶ Jmi⁺ ja⁻ ma⁴ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁷ hi⁻ ma⁴ laa⁴ ööh⁴ jne⁷ jee⁷ jwii⁻ Jope. Dsa⁻më⁷ he⁷ ma⁴ chee⁻ Tabita, kyaah⁷ griego hnö⁴ jäh⁷ Dorca. Ta⁻ko⁻jiih⁴ ga⁻gya⁻ dsa⁻më⁷ he⁷ jmi⁻gyuu⁺, ga⁻jmeey⁷ he⁻llu⁴ jmah⁴ ba⁴ hi⁻ ga⁻jmeey⁷ be⁷ kih⁴ hi⁻ tä⁻ñëë⁷. ³⁷ Ga⁻lloo⁴ koo⁻ jmi⁺ ga⁻lä⁻dsaah⁷ Dorca hi⁻ ga⁻juuy⁴. He⁻ja⁻ ga⁻gyeëh⁻ dsih⁷ mah⁴ na⁻kyaay⁻ jee⁷ ga⁻të⁷ to⁴ jwëë⁴ hne⁴. ³⁸ Jäh⁺ ba⁴ kih⁴ jwii⁻ Lida ja⁻, ma⁴ jä⁷ jwii⁻ Jope. He⁻ja⁻ ma⁴ ga⁻nuu⁷ ööh⁴ jne⁷ hi⁻ ma⁴ tääh⁷ Jope gya⁴ Pee⁷ jwii⁻ Lida, ga⁻cheey⁴ uu⁴ dsa⁻ñuu^h na⁻jmeey⁷ juu¹ kiyh⁴ mah⁴ wa⁴ jäy⁻ na⁻koh⁷ ta⁺ Jope.

³⁹ Ma⁴ ga⁻nuu⁷ Pee⁷ juu¹ ja⁻, ngooy⁴ kyaah⁷ dsa⁻ he⁷. Hi⁻ ma⁴ ga⁻llooy⁴ cha⁻neh⁺ ja⁻, ga⁻jäa⁴ dsih⁷ jee⁷ kyaay⁴ hii⁷ Dorca. Jwëë⁷ dsa⁻më⁷ hñii⁷ ma⁴ tääh⁷ hooh⁻ kiyh⁴ jee⁷ ja⁻. Hi⁻ ma⁴ ga⁻lloo⁴ Pee⁷ ga⁻kuyh⁴ lä⁻ku⁴ lä⁻jii⁴ kiyh⁴ hooyh⁻, heeyh⁻ Pee⁷ lä⁻jë⁻ hmiih⁻ he⁻ ga⁻hme⁴ Dorca lä⁻ ma⁴ jiiyh⁺. ⁴⁰ Ja⁻ ga⁻ga⁻hwëë⁴ Pee⁷ lä⁻jëë⁻ dsa⁻më⁷ he⁷, hi⁻ ga⁻juuyh⁴ jnëy⁷ ga⁻lööy⁴ ngiiy⁻ kih⁴ Dio. Ja⁻ ga⁻ga⁻jiiyh⁴ nëy⁷ ta⁺ jee⁷ ma⁴ kye⁻ jmi⁻ngo⁴ kih⁴ Dorca mah⁴ ga⁻siyh⁺:

—Tabita, noo⁻.

Mah⁴ ga⁻nä⁴ Tabita mi⁻në⁷. Ma⁴ ga⁻jëëy⁴ Pee⁷, ga⁻gyay⁻. ⁴¹ He⁻ja⁻ ga⁻sooh⁴ Pee⁷ gooy⁻

mah' ga' chaayh'. Hi' ja' ga' ga'teeyh' lä' jëë' øøh' jne' hi' ga'teeyh' dsa-më' hñi' he' ka-läh', mah' ga'siyh':

—Hi' ma-lä' jiih' la'.

⁴² Ga-lä' jëë' dsa' chaa' jwii' Jope ga' nuu' juu' ja', he' ja' jwëë' dsa' ga' ngëë' hñii' kih' Dio. ⁴³ Cha' miih' jmi' ga' ja' Pee' jee' jwii' Jope ja', cha'neh' kih' dsa' hi' chee' Simón hi' ma' mi-llu' loo' jah'.

10

Ga'jmeë' Cornelio mada' he' ja' Pee'

¹ Jwii' Cesarea ma' gya' jaa' dsa-nñuh' hi' ma' chee' Cornelio. Ma' laay' dsa' jøøh' kyaa' hñä' laa' hløø' hi' chee' Italiana. ² Dsa-nñuh' he' ma' hnaayh' Dio kyaah' lä' jëë' hi' ma' chaa' kyaay'. Hi' ma' gayh' Dio, ma' ngiiy' kiyh' kih' Dio lä' jë' jmi', hi' ma' jmeey' cha' miih' be' kih' hi' tä' ñee'. ³ Jee' gyay' ngiiy' kiyh' kih' Dio, ko' hi' hñe' ta' ga' hloo', ga' hëë' mi' nëy' ga' jëëy' na' hñaa' na' dsa' jaa' ángel kyaa' Dio hi' ga' he' ta' jee' gyay', hi' ga' jäh':

—Cornelio.

⁴ Mah' ga' jëëy' koo' hweh', Peer' goyh' ga' ngiiy' juu' kih' ángel, ga' jäh':

—¿Hee' na' jwah' hne' Dsa' jøøh' kyaan'?

Hi' ga' jäh' ángel siyh':

—Ma' tih' ba' dsë' Dio lä' jë' he' ngiih' hi' lä' jë' he' kwëëh' hi' tä' ñee'. ⁵ Chee' dsa' ta' Jope. Wa' lla' chiiyh' Simón, ja' ba' hi' tëëyh' Pee',

mah' wa' jäh'. ⁶ Hi' he' gya' cha'neh' kih' jñah' hi' chee' Simón hi' mi-llu' loo' jah' cha' hoo' jmi-ñeeh'. Hi' he', jäh' hee' na' jmeeh'.

⁷ Ma' ngaah' ángel hi' ga' hlëeh' kyaayh', ga' tëeh' Cornelio uu' dsa' hi' ma' jmeë' ta' kiyh' kyaah' jaa' hløø' hi' jwah' kyaayh' hi' ma' mi' te' kih' Dio. ⁸ Ma' la' ma' jmeeh' Cornelio lä' jë' juu' kih' dsa' he', ja' ga' ga' cheey' ta' Jope.

⁹ Ma' ga' jnä' jyoh' jmi', ma' ngoo' ga' tē' llä' hyoo' hi' ngoo' ya' jäh' dsa' he' ta' Jope. Hor' ja' ga' wii' Pee' gyuu' jee' ga' tē' to' jwëë' hne', jee' na' ngiiy' kiyh' kih' Dio. ¹⁰ Ja' kyoyh' jee' ma' gyay', hnøøy' ma' kuyh'. Ta' ko' jiih' jøøy' jmeë' dsa' ma', ga' hëë' mi' nëy' koo' he' ga' mi' jnäa' Dio kiyh', jee' gyay' chuuy' kyaah'. ¹¹ Ga' jëëy' gyuu' jmi' gyuu' na' hñaa' lä' jëë' koo' he' la' lä' koh' ta' jmaah', na' hñuu' lä' jë' kye' kiih' he' ga' jyoo' lä' ga' tē' hwa'. ¹² Neh' ja' ma' tääh' lä' jëë' nëe' jah', ma' tääh' jah' hi' choo' goo' ti', ma' tääh' jah' hi' sëëh' hñii' hwa', hi' ma' tääh' ta' jah' hi' hëë' gyuu'. ¹³ Jee' ja' ja' koo' juu', he' jäh'.

—Noo' Pee', jngëeh' jah' na' mah' kuh' —ga' jäh'.

¹⁴ He' ja' ga' jäh' Pee':

—Jah' ha' Dsa' jøøh' kyaan'. Jëeh', ni' jaa' hi' laa' wa' hi' cha' hi' hi' ni' jaa' hi' sah' sa' ma' kuhn' jiih' koh'.

15 Koo- ka-läh' ja' juu' jee' ga-të' to' jiih~:

—Kih' hi- ga-jmää' Dio na-jngëë', ta- jwah' laay' wa' hi- cha- hi-.

16 Hnë- jiih~ ga-la' lä-ja-, ja-ga' ga-sooh' ta-jmaah' ja-, ngooh' ka-läh' ta-gyuuh'.

17 Ta'ko-jiih' ma' gya' Pee' jmee- cha-miih- huu'dsë- he- hnøø' jäh- he- ga-jëëy' ja-, ga-lla-nää' dsa- hi- ga-chee' Cornelio he', ngiiy- juu' ha- chih' hne' kih' Simón hi- mi-llu' loo' jah', lä-jiih' ga-lla-nääy' jee' ja-. 18 Ma' ga-lla-nää' dsa- he', ga-ngiiy' juu':

—¿Che' jee' la- gya' Simón, hi- tëëyh~ Pee'? —ga-jäyh'.

19 Gya' ga' Pee' gyuuh' jmeey- huu'dsë- ha- lä- la- he- ga-jëëy' ja-, mah' ga-jäh' Jmi-llë' kih' Dio siiyh~:

—Jëë- da' Pee', uu- dsa- ma-ya-nää' hnaah- hne-.

20 Jnäa- mah' go-jëë'. Ta- jmee- to' hoh', gwa- kyaayh'. Jnä' ba' ma-cheen- dsa- na-.

21 He-ja- ga-jnäa' Pee' ta- jee' ma' tääh' dsa- hi- ga-chee' Cornelio he' mah' ga-siiyh~:

—Hii- jnä' la- hi- hnaah- hnäh'. ¿He-la' ma-ya-nääh' hnäh'? —ga-jäh' Pee'.

22 He-ja- ga-jäh' dsa- he':

—Ma-ya-nøø' jnääh' mada- kih' Cornelio dsa-jøøh' kyaä' jnääh'. Laay' ja- juu' hløø' hi- lluu' hi- gah- Dio, hi- lä-jëë- judiu jwah' kyaayh'. Cornelio he' tëëyh~ hne-gooh' cha'neh- kiyh' mah'

nuuy' juu' he- kwah', lä-koo- mada- nuuyh- kih' ángel hi- na-jngëë'.

23 Ja-ga' ga-taah- Pee' dsa- he' cha'neh-. Jee' ja- ga-jä' dsa- he' hwë' ja-.

Ga-lloo' Pee' kih' Cornelio

Ma' ga-jnä' jyoh' jmi- ga-noo- Pee', ngooy' kyaah' dsa- he' hi- ga-nää' ko-llaa' øøh' jne' hi- cha- Jope kyaayh'. 24 Jyoh' jmi- ga- ga-lla-nääy' jwi- Cesarea. Ma' gya' Cornelio jøø- kyaah' lä-jëë- ga' hi- cha- kyaay', hi- kyaah' ome' hi- jwayh' kyaah'. 25 Ma' ga-lloo' Pee' ho'hne- kiyh', ya-hëë' Cornelio mah' ga-heeyh-. Lä-cha' ja- ga-juuh' Cornelio jne' cha'në' Pee', ga-jmääy' jøøh'. 26 Pero Pee' ga-chaah- Cornelio ga-siiyh~:

—Noo-, ta- jmee- lä-na-. Dsa- ba' hne-, dsa- ba' jnä' ka-läh'.

27 Lä- ma-llay' ja-ba' juu' ga-taayh- cha'neh- lä-jiih' ga-tëëy' jee' tääh' jwëë' dsa- hi- ga-kuh' jee' ja-. 28 Mah' ga-jäh' Pee' siiyh~:

—Ma-ñeh' ba' hnäh' kwee-, na-høø' jwërte la' kyaä' jnääh' dsa- judiu he- dsa'tooh' jnääh' ko-jøh' kyaah' hi- sa- laa' judiu hi- ni- he- dsa'tooh' jnääh' cha'neh- kiyh' sa- le'. Pero Dio ma-mi-jnää- kin- he- sa- sah' ni- ja- dsa- ni- sa- laay' wa' hi- cha- hi-. He-ja- mo-so- jmee' ga- jnä' kwaan- he- sah' dsa- hi- sa- laa' judiu. 29 He-ja- sa- ga-choon' juu' ni- miih-, lä-

ma' ga'lloo' juu' kin', chah' ba' ma'jan'. He'ja' ngiin' juu' kyah'. ¿He'la' ma'teeh' jnä'?

³⁰ He'ja' ga'jah' Cornelio:

—Na' ma'hya' kye' jmi' sa' ma' kuh' ma' huhn', ja'ba' hor' la' ko'hi' hne' ta' ga'hloo' gyan' ngiin' kin' kih' Dio cha'neh' la'. Koo' ma' ga'jēē' jaa' dsa' nūuh' kyeh' hmi' jih'gyeh' cha'nēn'.

³¹ Hi' he' na' ga'jah': “Cornelio, ma'nuu' ba' Dio lä'jē' he' ma'hlēeh' kyaayh', hi' kye' bih' kwaat' kih' lä'jē' he' ma'kwēeh' hi'tā'ñee'. ³² Chee' dsa' ta' Jope mah' wa' ja' Simón hi'tēeyh' Pee'. Hi' he' gya' cha'neh' kih' he' ba' Simón hi'mi'llu'loo'jah', cha'hoo' jmi'ñeeh'. Wa'ra' ja' hi' he', hlēeh' hne', ga'siiyh' jnä'.

³³ He'ja' chah' ba' ga'cheen' dsa' na'kya' hne'. Hi' llu' ba' ma'jmeeh' ma'ñeh'. Na' na' lä'jēē' jnääh' tøøh' jnääh' jee' la' cha'nē' Dio, mah' nūuh' jnääh' juu' he' ma'hñah' kih' Dio.

Ga'kwa' Pee' juu' cha'neh' kih' Cornelio

³⁴ He'ja' ga'løø' Pee' hlēeh' lä'la':

—Na' ga' ma'lā'ngēēn' kwee', ma'ra' ju'dsoo' koo' ba' laa' dsa' cha'nē' Dio.

³⁵ Ti' ba' dsē' Dio kih' ga'lä'jēē' hi' gayh' hi' kih' hi' jmeē' he' llu'. ³⁶ He' la' na' juu' he' ga'chee' Dio kih' dsa' Israel. Ju'hmeē' la' he' jmeē' hii' ti' kih' dsa' ta'la' kih' Jesucristo hi' laa'

Dsa'jøøh' kya' lä'jēē' dsa'. ³⁷ Neh' ba' hnäh' kwee' ha' lä' ga'la'lä'kaa' hwa' Judea, he' ga'løø' ta' Galilea, ma'ngēē' he' ga'hlēeh' Jwaa' kih' he'saa' dsa' jmi'. ³⁸ Ma'nūuh' ba' hnäh' ha' lä' ga'jmeē' Dio kyaah' Jesús dsa' chaa' Nazaret. Ga'kwēeyh' Jmi'llē' Na'jngii', hi' ga'kwēeyh' cha'mi' be'. Hi' lä'kaa' jee' ga'ngēey' ga'jmeey' he' llu' jmah' hi' ga'lääy' lä'jēē' hi' ma'jēē' wi' kaa' hi'sa'llu', jēeh' Dio cheh' kyaayh'.

³⁹ Jmeē' jnääh' ju'dsoo' kih' lä'jē' he' ga'jmeē' Jesús hwa' Judea hi' jee' jwii' Jerusalén. Hi' he' ga'jngiih' dsa' kih', na'taay' dsoh' hma'cru'. ⁴⁰ Pero Dio ga'mi'jiyh' ma' ga'hya' hne' jmi' hi' ga'mi'jnäay' mah' jēē' dsih' he' ma'lä'jiyh'.

⁴¹ Pero sa' ga'mi'jnäay' kih' lä'jēē' dsa'. Ma'la' kya' jnääh' hi' ga'lleeh' Dio jaa' ba' ga'mi'jnäay' mah' jmeē' jnääh' ju'dsoo' kiyh', jnääh' hi' ga'kuh' ga'hii' kyaayh' ma'ngēē' ma'lä'jiyh' jee' kih' hi' na'juu'. ⁴² Ja'ga' ga'cheey' jnääh' kwa' jnääh' juu' kih' lä'jēē' dsa'. Mah' jmeē' jnääh' dsoo', Jesús he' hi' na'hñaa' kih' Dio, laay' jwēē' kih' lä'jēē' dsa' hi' jiih' hi' lä'ja' kih' hi' na'juu'. ⁴³ Ga'lä'jēē' hi' ga'ngēē' juu' kih' Dio llo'joo' ga'jmeē' dsoo' kih' Jesús, ga'jäyh', ta'la' kih' bih' dsa'che' dso'kye' kih' lä'jēē' hi' heeh'

juu' kiyh'.

*Ga⁻hyoh' dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁻
judiu Jmi⁻lle' kih' Dio*

44 Hlëeh⁺ ga⁻ Pee' lä⁻ja⁻
ma' ga⁻juoo' Jmi⁻lle' Na⁻jngii⁻
' ne' kih' lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻
ma' tääh' nuu⁻ jee' ja⁻.

45 Lä⁻jëë⁻ øøh' jne' hi⁻ laa⁻
judiu hi⁻ ga⁻lla⁻nää' kyaah'
Pee' ga⁻taayh' jëë⁻ dsayh⁻ ma'
ga⁻jëëy' ga⁻hyoh' dsa⁻ hi⁻ sa⁻
laa⁻ judiu Jmi⁻lle' Na⁻jngii⁻.

46 Ga⁻nuuy' hlëeh⁺ dsa⁻ he'
jyoh' juu' hi⁻ ma' jmeey' jua⁻
kih' Dio. 47 He⁻ja⁻ ga⁻jäh'
Pee':

—¿Hi⁻ le' ha' kih' dsa⁻
la⁻ he⁻ saay⁻ jmii⁻, na' he⁻
ma⁻hyoyh⁻ Jmi⁻lle' Na⁻jngii⁻
ja⁻ba⁻lä⁻koø⁻ ma⁻hñah⁻ jne'?

48 He⁻ja⁻ ga⁻jmeey' Pee'
mada⁻ ga⁻saay⁻ jmii⁻ lä⁻hih⁻
kih' Jesús Dsa⁻jøøh' jnän'.
Ja⁻ga' ga⁻chuuy' dsa⁻ he'
kyaah' Pee' mah' jay' miih⁻
jmii⁻ kyaayh'.

11

*Ga⁻jmeeh' Pee' juu' kih'
øøh' jne' hi⁻ ma' tääh'
Jerusalén*

1 Ga⁻nuuy' apóstole, hi⁻
ga⁻nuuy' øøh' jne' hi⁻ ma' tääh'
Judea he⁻ ga⁻heeh⁻ lä⁻kye⁻
hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu juu' kih' Dio.

2 Ma' jah' Pee' ta⁻ Jerusalén,
ko⁻llaa⁻ øøh' jne' ga⁻løø'
ti⁻choo⁻ juu' kyaayh', kih'
he⁻ ma' laay' he⁻ jmee⁻ bii'
ua⁻ jmii⁻ngo⁻ kih' dsa⁻ñua⁻.

3 Ga⁻jäyh':

—¿He⁻la⁻ ñeeh' na⁻jëeh⁻ dsa⁻
hi⁻ sa⁻ ga⁻wih' jmii⁻ngo⁻ kih'
hi⁻ na⁻kuh' kyaayh' ko⁻jøh'?

4 He⁻ja⁻ ga⁻jmeeh' Pee' juu'
lä⁻ ma⁻hñah⁻ lä⁻ ga⁻la⁻ kiyh'
ta⁻jee' ñeey', ga⁻jäyh':

5 —Jnä' ma' gyan' jwii⁻
Jope ngii⁻ kin⁻ kih' Dio
ma' ga⁻hëë' mi⁻nen⁻ koø⁻
he⁻ ga⁻mi⁻jnää⁻ Dio kin⁻.
Ga⁻jëen⁻ koø⁻ he⁻ la'
lä⁻koh' ta⁻jmaah⁻ na⁻hñua⁻
lä⁻jë⁻ kye' sa⁻kiih⁻ ga⁻juoo'
gyua⁻ lä⁻ ga⁻të' jee' ma'
gyan'. 6 Ga⁻jëen⁻ kwee⁻, hi⁻
ga⁻mi⁻kyuun⁻ hi⁻ jah' ma'
tääh' neh⁻. Ga⁻jëen⁻ jah' hi⁻
choo' goo⁻ ti⁻, ga⁻jëen⁻ jah'
hää' kyaah' jah' hi⁻ sëeh⁻
hñii' hwa' hi⁻ ga⁻jëen⁻ ta'
'jah' hi⁻ hëë⁻ gyua⁻. 7 Jee'
ja⁻ ga⁻nuun⁻ koø⁻ lle' he⁻
ga⁻hlëeh⁻ gyua⁻, ga⁻jäh':
“Noo⁻ Pee', jngëeh⁻ jah' na⁻
mah' kuh⁻.” 8 He⁻ja⁻ ga⁻ngii⁻
kiyh': “Jah⁻ha' Dsa⁻jøøh'
kyaan⁻. Jëeh', ni⁻ jaa⁻ hi⁻
laa⁻ wa' hi⁻ cha⁻ hi⁻ hi⁻ ni⁻
jaa⁻ hi⁻ sah' sa⁻ ma⁻kuhn⁻
jih⁻koh'.” 9 Koø⁻ ka⁻läh'
ga⁻hlëeh⁻ gyua⁻ jee' ga⁻të' to'
jiih⁻: “Kih' hi⁻ ga⁻jmää⁻ Dio
na⁻jngëe', ta⁻ jwah' laay' wa'
hi⁻ cha⁻ hi⁻.” 10 Hnë⁻ jiih⁻
ga⁻la⁻ lä⁻ja⁻, ja⁻ga' ga⁻sooh'
ka⁻läh' ta⁻jmaah⁻ ja⁻, ngooh'
ta⁻ gyua⁻. 11 Lä⁻chah' ja⁻
ga⁻lla⁻nää' uu⁻ dsa⁻ñua⁻
hi⁻ ya⁻nää' Cesarea, hnaayh⁻
jnä' jee' ma' gyan'. 12 Hi⁻
Jmi⁻lle' kih' Dio ga⁻siih⁻ jnä'
jee' ja⁻: “Gwa⁻ ba⁻ hne⁻, ta⁻
jmeey⁻ to' hoh'”, ga⁻jäyh'. Hi⁻
jñee' øøh' jne' hi⁻ chaa⁻ jee'
ja⁻ ga⁻jmeey' ko⁻jøh' kyaah'
jnä' lä⁻ ga⁻të' cha⁻neh⁻ kih'
dsa⁻ñua⁻ hi⁻ ga⁻tëeh⁻ jnä'.

13 Dsa-ñuuh he', ga-jmeeyh' juu' he' ga-jëey' jaa- ángel hi- ga-noo- cha'nëy' cha'neh' kiyh'. Hi- ga-jmeeyh' juu' ha- lä- ga-jäh' ángel süyh': "Chee- dsa- ta- Jope mah' wa' jä- Simón, hi- tëeyh~ Pee'. 14 Hi- he' kwa' juu' ha- lä- jee' lääh' kyaah' lä-jëe- hi- chaa- kyah'", ga-jäh' ángel süyh'. 15 Lä- ma' ga-løon' hlëehn' dsa- he', ga-jyoo' Jmi-llë' Na-jngii' në' kih' lä-jaa- lä-jaa-, lä-koh' ga-jyoo' në' jnän' lä- ma' to-në'. 16 Ja-ga' ga-lä-dsooh~ dsën- lä-koo- ga-jäh' Jesús jää': "Ma-ra' ju'dsoo', Jwaa- ga-chaay' dsa- jmi- kyaah' jmi- ba', pero hnäh' saah' hnäh' jmi- kyaah' Jmi-llë' Na-jngii'." 17 Cher'mah' Dio ga-kwëeh' dsa- he', ja-ba' he- ga-kwëeyh' jne' lä- ma' ga-heeh' jne' Jesús Dsa-jøøh' jnän', chee- laa' jnä' mah' jwiin' Dio: "Ta- kwëeh' hi-na-?"

18 Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' kih' Pee' ga-taayh' ti' ba', ga-jmeey' juuh- kih' Dio, ga-jäyh':

—Na' ga' ma-na' jwë' kih' hi- sa' laa' judiu mah' dsa-jëeyh~ kyaah' Dio hi-jmee- chaa- dsa-.

Ga-lä-jwëe' øøh' jne' jee' jwi- Antioquia

19 Lä- ma' ga-jngiih' dsa- kih' Esteban, ga-løø' dsa- jmeeh- øøh' jne'. He-ja- ga-hwëey- jee' jwi- Jerusalén, ga-sa' ga-jñeey' ga-näy' ta- jee' jyoh'.

Ga-näy' ta- Fenicia, ta- Chipre, ta- Antioquia. Dsa- judiu he' ga-näy' kway- juu' kih' Dio lä-kaa- jee' tääh' ma-la- dsa-goo' bih'. 20 Pero jee' kih' hi- ga-hwëe- he', ma' tääh' ko-llaa' hi- chaa- Chipre hi- ma' tääh' hi- chaa- Cirene. Ma' ga-lla-näa' hi- he' jwi- Antioquia ga-kway' juhmëe' kih' Jesús lä-kye- kih' hi- sa' laa' judiu. 21 Peer- cha-miuh- be' ga-kwa' Dio kiyh', he-ja- jwëe' dsa- ga-ngëe' hñii' kih' Jesús jwi- Antioquia.

22 Ga-tëeh' øøh' jne' hi- ma' tääh' Jerusalén juu' ja-. He-ja- ga-cheey' Bernabé, ngooy' ta- jwi- Antioquia. 23 Ma' ga-lloo' Bernabé jee' ja-, ga-jëey' he- ga-mi-jää' Dio cha-miuh- dsa- he', he-ja- ga-tih' dsëy'. Hi- ga-kwëeyh' nuuh' mah' dsa-taayh' mi-teyh' lä-kaa- tuh-dsëy' kih' Dsa-jøøh' jnän'. 24 Bernabé he' ma' llu' dsëy' hi- ma' dsoo' dsëy' cha-miuh- ka-läh' hi- ma' kyey- cha-miuh- be' kih' Jmi-llë' Na-jngii'. Ma' ga-jëe' dsa- ha- lä- jmeey-, he-ja- jwëe' dsa- ga-heeh- juu' kih' Dsa-jøøh' jnän'.

25 Ma-ngëe' he- ja-, ya-hëe' Bernabé ngoo' ta- Tarso na-hnäyh- Saulo. Ma' ga-jnäyh- Saulo, ga-jääy' ta- Antioquia. 26 Jee' ja- ga-taayh' koo- ñe- jmi- kyaah' øøh' jne' he' mah' ga-mi-tëey- jwëe' dsa-. Jee' jwi- Antioquia ja-, jee' ja-

to⁻ne' ga⁻mi⁻cheey⁻ ooh¹
jne' cristiano, he⁻ hnøø¹ jäh⁻
Cristo mah¹.

²⁷ Jmii' ja⁻ ga⁻hwëë⁻
ko⁻llaa' hi⁻ ga⁻ngëë' juu' kih¹
Dio hi⁻ ma' tääh' Jerusalén,
na'näay' ta⁻ jee' jwii⁻ An-
tioquia. ²⁸ Jaa⁻ dsa⁻ he⁻
hi⁻ chee⁻ Agabo, ga⁻nooy⁻
ga⁻hlëëyh⁻ lä⁻koo⁻ jäh⁻
Jmi⁻lle' kih¹ Dio, ga⁻jäh⁻ jä⁻
koo⁻ hoo' lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻.
Hi⁻ ga⁻lä⁻te¹ ba⁻ lä⁻koo⁻
ga⁻jäh⁻ Agabo, lä⁻ ma' laa⁻
Claudio rey to⁻ne'. ²⁹ He⁻ja⁻
ga⁻taah⁻ ooh¹ jne' hi⁻ tääh'
Antioquia juu' kwee⁻ he⁻
cheey¹ miih⁻ kuu' kih¹ ooh¹
jne' hi⁻ tääh' ta⁻ Judea, ha-
koo⁻ te¹ tää⁻ kwa¹ lä⁻jaa⁻
lä⁻jaa⁻. ³⁰ Lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻
hi⁻ ga⁻tooyh⁻ goo⁻ Bernabé
kuu' ja⁻ kyaah¹ Saulo mah¹
na'ngëëy' kih¹ hi⁻ ma' laa⁻
dsa⁻gyuu^h kyaah¹ gwah⁻ hwa⁻
Judea ja⁻.

12

*Ga⁻jngëëyh¹ Jacobo hi⁻
ga⁻taayh⁻ Pee' neh⁻ñe'*

¹ Ja⁻ba⁻ jii⁻ ja⁻, ga⁻jmeey⁻
rey Herode mada⁻ he⁻
ga⁻jmeeyh⁻ ko⁻llaa' ooh¹ jne'.
² Ga⁻jngëëyh¹ Jacobo ooh¹
Jwaa⁻ kyaah¹ ñe¹tuuh⁻. ³ Ma'
ga⁻nuu⁻ rey he⁻ he⁻ ga⁻tih¹
dsë¹ dsa⁻ judiu he⁻ ga⁻juu¹
Jacobo, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻
mada⁻ wa' jaa⁻ Pee' ka⁻läh'.
He⁻ ja⁻ ga⁻lä¹ ma' të⁻ jmi^h
he⁻ kuh⁻ dsa⁻ he⁻ñi^h he⁻
sa⁻ kyaah¹ levadura. ⁴ Ma'
ga⁻jaa⁻ Pee', ga⁻taah⁻ dsih⁻
neh⁻ñe'. Ga⁻taayh⁻ ja⁻goo⁻

kye⁻ nää¹ hløø⁻ hi⁻ ma' jaa⁻
ma⁻ kye⁻ lä⁻koo⁻ nää¹ hi⁻
ga⁻hää¹ Pee'. Herode ma'
jmee⁻ huu^hdsë⁻ ma' mi⁻jnäay⁻
kih¹ dsa⁻ ga' ma⁻goh⁻ jmi^h
he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego
mah¹. ⁵ Ga⁻jä⁻ ba' Pee' neh⁻ñe'
' pero ta⁻ko⁻jii^h ma' hääy'
neh⁻ñe' ni⁻ jaa⁻ ooh¹ jne' sa⁻
ga⁻tu¹ he⁻ ma' chuuy⁻ kyaah¹
Dio kwaat⁻ kih¹ Pee'.

Dio ga⁻lleey⁻ Pee' neh⁻ñe'

⁶ La¹ kwaat⁻ ma' mi⁻jnäa⁻
Herode kih¹ dsa⁻ wa⁻ra⁻
ga⁻jnä¹. Pero ja⁻ba⁻ hwë¹ ja⁻,
ma' na⁻kyaa¹ Pee' na⁻hñuu⁻
kyaah¹ to¹ caden⁻ ja⁻ba⁻
jee¹ kih¹ uu¹ hløø⁻ hi⁻ ma'
na⁻hñuu⁻ kyaayh¹. Hi⁻ ma'
tääh' ga' jñah¹ hløø⁻ hi⁻ ma'
høø⁻ hoo' neh⁻ñe' ja⁻. ⁷ Ni⁻
sa⁻ ga⁻lä⁻liih⁻ ga' hløø⁻ he⁻,
ma' ga⁻lloo¹ jaa⁻ ángel kyaah¹
Dio, hi⁻ lä⁻ ga⁻dsa¹ neh⁻ñe'
ga⁻lä⁻jnä¹ je⁻. Lä⁻chah⁻ ja⁻
ga⁻chaay¹ Pee', ga⁻siiyh⁻.

—Noo⁻ na¹koh⁻.

Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻sa¹ ga⁻hla¹
caden⁻ he⁻ ma' na⁻hñuu⁻
gooy⁻. ⁸ Hi⁻ ga⁻jäh⁻ ángel:

—Kye^h hmii^h kyah¹, hee⁻
loo⁻ kyah¹.

Lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ Pee', mah¹
ga⁻siiyh⁻ ka⁻läh':

—Bää⁻ hmii^h kyah¹ mah¹
man⁻ ga⁻jäh⁻.

⁹ Hi⁻ ya⁻hëë¹ ángel, kaah⁻
lleey⁻ Pee'. Sa⁻ ñey⁻ che⁻dsoo⁻
he⁻ jmee⁻ ángel, he⁻ kë⁻ bih¹
laay⁻. ¹⁰ Ga⁻ngëëy⁻ jee' ma'
tääh' koo⁻ nää¹ hløø⁻, hi⁻
lä⁻ja⁻ jee' ga⁻të¹ to¹ nää¹ hløø⁻,
ja⁻ga⁻ ga⁻tëëy⁻ ho⁻haah¹ he⁻
lä¹ kyaah¹ ñe¹ jee' hwëë⁻ dsa⁻

ta⁻ cha'jwé'. Hñii' ba' haah'
ja⁻ ga⁻na'. Ga⁻hwëëy⁻, hi⁻
ga⁻kwayh' koo⁻ jwé', jee' ja⁻
ga⁻bii' ángel kih' Pee'. ¹¹ Ja⁻
ga⁻ ga⁻lä⁻liih⁻ Pee', ga⁻jmeey'
huu⁻dsé⁻:

—Dsoo' ba' ma⁻chee' Dio
ángel kyaá' hi⁻ ma⁻läá' jnä'
kih' Herode hi⁻ ma⁻läáy'
jnä' kih' lä⁻jé⁻ he⁻ ma' hnøø'
dsa⁻goon⁻ he⁻ ma' jmee' kin⁻.

¹² Ma' ga⁻lä⁻liiyh⁻ he⁻
ma⁻na⁻laay', lä⁻chah' ja⁻
ngaayh' ta⁻ kih' María choo'
Jwaa⁻, he' ba' hi⁻ tēëyh⁻
Marcos, jee' ma' tääh' jwëë'
hi⁻ ngii⁻ kih' Dio. ¹³ Ma'
ga⁻lloo' Pee' ho'haah' jee'
dsa⁻taah⁻ dsa⁻, ga⁻tēëy'.
Lä⁻koo⁻ ma' ga⁻nuu' jaa⁻
chih⁻mē' hi⁻ chee⁻ Rode
tēëy⁻, mah' ngooy' na⁻jēëy⁻.

¹⁴ Lä⁻chah' ja⁻ ga⁻lä⁻kyuuyh⁻
lle' kih' Pee' hi⁻ ma' tēë⁻.
Peer⁻ ga⁻nøh' dsëy'. Ni⁻ sa⁻
ga⁻näy' ho'haah' ja⁻, ngaayh'
ko⁻chih' na⁻jmeeyh' juu' kih'
hi⁻ ma' tääh' cha⁻neh⁻ ja⁻,
ga⁻jäyh':

—Hii' Pee' cheh' ho'haah'.

¹⁵ He⁻ja⁻ ga⁻jäh' hi⁻ ma'
tääh' jee' ja⁻, siyh⁻ chih⁻mē'
he':

—He⁻ ngaah' ba' hne⁻ na⁻.

Pero chih⁻mē' he' sa⁻ tääh'
sa⁻ jaay', ma' jäyh':

—Hi⁻ he' na⁻.

He⁻ja⁻ ga⁻jäh' dsa⁻ he':

—Ángel kyaá' Pee' ba' na⁻.

¹⁶ Lä⁻ ma⁻cheh' ja⁻ba' Pee'
ho'haah' ja⁻, tēëy⁻. Ja⁻ga'
ga⁻näy' ho'haah' ja⁻, ga⁻jēëy'
Pee'. Ga⁻taayh' jēë⁻ dsayh⁻.

¹⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jmeey' Pee' lii⁻
kyaah' gooy⁻, mah' sa⁻ tooyh'

miih'. Ga⁻jmeeyh' juu' ha⁻
lä⁻ ga⁻jmeey' Dio he⁻ ya⁻hēëy'
neh⁻ñe', hi⁻ ga⁻jäyh':

—Go⁻jmeeyh' juu' la⁻ kih' Ja⁻
cobo hi⁻ kih' lä⁻jēë⁻ øøh' jne'.

Ja⁻ga' ya⁻hēëy' ngooy' ta⁻
jee' jyoh'.

¹⁸ Ma' ga⁻jnä' jyoh' jmií,
Peer⁻ ga⁻tee' ga⁻jēë' hløø'
he' kyaah' dsa⁻kyaayh',
kih' he⁻ sa⁻ ga⁻jēëy' ha⁻
lä⁻ ya⁻hēë' Pee' jee' ja⁻.

¹⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jmeey' Herode
mada⁻ he⁻ na⁻hnääh⁻ Pee'
ka⁻läh'. Ma' sa⁻ ga⁻jnääh⁻,
ga⁻lla⁻kyaay⁻ hløø' he' jmií.
Lä⁻jiih' ga⁻jmeey' mada⁻ he⁻
ga⁻jngēëyh' hløø' he'. Ja⁻ga'
ya⁻hēëy' hwa' Judea, ngooy'
na⁻gyay⁻ ta⁻ Cesarea.

Ga⁻juu' Herode

²⁰ Pero ma' cha⁻ hñii⁻
kih' Herode kyaah' dsa⁻
chaa⁻ Tiro hi⁻ kyaah' hi⁻
chaa⁻ Sidón ka⁻läh'. Dsa⁻
hi⁻ ma' chaa⁻ jee' ja⁻ sa⁻
ma' hnøø' hñii⁻. Jēëh' ma'
ga⁻nääh' lay⁻ løø' ta⁻ jwii⁻
kih' Herode. He⁻ja⁻ na⁻nääh'
na⁻llay⁻ juu' kyaah' Herode.
Pero to⁻nē' da', ga⁻taayh'
juu' kwee⁻ kyaah' Blasto,
hi⁻ kye⁻ ta' juuh⁻ kyaah'
rey Herode, mah' hñii' bih'
llay' juu' kyaah' Herode.

²¹ He⁻ja⁻ ga⁻tøø' rey he'
jmií he⁻ ya⁻nääh' dsa⁻. Ma'
ga⁻lloo' jmií ja⁻, ga⁻lla⁻nääh'
dsa⁻ he' hi⁻ ga⁻kēh⁻ rey
hmiih⁻ he⁻ kēyh⁻ ma' llay'
ta' mah' na⁻gyay⁻ nē⁻ta'
kiyh', ga⁻kway' juu'. ²² Ma'
ga⁻nuu' dsa⁻ he' juu' kiyh'

jā, gātooyh¹ chā-miih¹
miih¹, gājāyh¹:

—Jā hē dsā-ñuuh¹ nā
hlēeh¹, Dio bā nā hlēeh¹.

²³ Lā̄chah¹ jā, jājā̄-ángel
kyāa¹ Dio, gājmeey¹ dsoo¹
kih¹ rey Herode, kih¹ hē
sā gājmeey¹ juuh¹ kih¹ Dio.
Hējā gākaay¹ jah¹ lā̄jiuh¹
gājuuy¹.

²⁴ Pero gānā̄¹ bā øøh¹
jnē kway¹ juu¹ kih¹ Dsā-jøøh¹
jnān¹ hī chā-gāmiih¹ ngoo¹
dsā-lā̄jwēē¹ hī heeh¹ juu¹
jā.

²⁵ Mā gāhñaā¹ tā hē
nā-hñaā¹ Bernabé kyāah¹
Saulo, gāhwēēy¹ Jerusalén,
gāllā-nā̄y¹ kā-lāh¹ Antio-
quía jā̄y¹ Jwaā¹ hī tēēyh¹
Marcos.

13

*Gāhñaāy¹ Bernabé
kyāah¹ Saulo mah¹ dsā-nā̄y¹
dsā-kway¹ jūhmēē¹*

¹ Jee¹ kih¹ øøh¹ jnē hī
mā tā̄ah¹ Antioquía jā,
mā tā̄ah¹ hī mā ngēē¹
juu¹ kih¹ Dio hī mā tā̄ah¹
tājwoh¹. Hī hē Bernabé,
hī Simón hī mā tēēyh¹ Lāh¹,
Lucio hī mā chaā¹ Cirene,
Manaén hī gākwāa¹ kwee¹
kyāah¹ Herode hī mā lā
¹ llēmoh¹ hwa¹ Galilea, hī
Saulo kā-lāh¹. ² Tākō-jiuh¹
mā tā̄ah¹ øøh¹ jnē hē sā
kuh¹-hiyh¹, hnaayh¹ Dio
lā̄kaā¹ tuh¹-dsēy¹, gāhlēeh¹
Jmī-llē¹ Nā-jngii¹¹ kyāayh¹,
gāsūyh¹:

—Hñaā¹ Bernabé kyāah¹
Saulo mah¹ jmeey¹ tā hē
kwēeh¹ jnih¹.

³ Māngēē¹ māngiiy¹ kih¹
Dio sā gākuh¹ gāhiyh¹,
jā-gā gākyey¹ gooy¹ nē kih¹
Bernabé kyāah¹ Saulo. Hī
mā-dsaa¹ hē jā, gāhiyh¹
juu¹ kyāah¹ dsā-kyāayh¹.

*Ngoo¹ Bernabé kyāah¹
Saulo tā Chipre*

⁴ Ngoo¹ Bernabé kyāah¹
Saulo tā hwa¹ Seleucia
lā̄hih¹ kih¹ Jmī-llē¹ Nā-jngii
¹. Mā gāllā-nā̄y¹ Seleu-
cia, gātaayh¹ neh¹ barco,
gānā̄y¹ tā hwa¹ hē chee¹
Chipre. ⁵ Mā gātēēy¹ jwii¹
Salamina, gātaayh¹ neh¹
gwah¹ kih¹ judiu hē tøø¹ jee¹
jwii¹ jā, mah¹ gākway¹ juu¹
kih¹ Dio. Hī mā jā̄y¹ Jwaā¹
hī mā kwā¹ bē kiyh¹.

⁶ Gāngēēy¹ lā̄ gādsā¹ hwa¹
Chipre hē hā̄ jee¹ jmī-ñeeh¹,
lā̄jiuh¹ gāllā-nā̄y¹ jee¹ jwii¹
Pafo. Jee¹ jā gājeey¹ jā̄
judiu hī tēē¹ jī-nah¹, hī
mā chee¹ Barjesús. Mā
jmā̄y¹ hñiiy¹ lā̄kōh¹ jā̄ hī
ngēē¹ juu¹ kih¹ Dio. ⁷ Dsā-
tēē¹ hē mā jwayh¹ kyāah¹
llēmoh¹ hī mā chee¹ Sergio
Paulo, hī kyuuh¹ chā-miih¹.
Hējā llēmoh¹ hē gājmeey¹
madā hē nākyāay¹ Bern-
abé kyāah¹ Saulo, kih¹ hē
gālā̄hyoh¹ dsēy¹ nuuy¹ juu¹
kih¹ Dio. ⁸ Pero dsā-tēē¹ hē,
hī tēēyh¹ Elima kyāah¹ juu¹
griego, hī hē nā, mā hā
kih¹ Bernabé kyāah¹ Saulo.
Jēeh¹, sā mā hnøøy¹ hē
mā heeh¹ llēmoh¹ hē juu¹
kih¹ Dio. ⁹ Hējā gāhlēeh¹
Saulo, hē bā hī chee¹ Paā.
Gāhlēēyh¹ kyāah¹ chā-miih¹

be' kih' Jmi'lle' Na'jngii' hi' ga'jääy' koo' hweh' ne' dsa' tää' he'. ¹⁰ Mah' ga'jäh':

—He' ba' che' ta'juuh' hne', Peer' hlääh' hne', joo' hi'sa'llu'. ¿He'la' hnooh' lla-dsääh' kih' lä'jää' he' llu'? ¿Lih' ba' llaa' he' hah' kih' jwää' llu' kih' Dsa'jööh' jnän'? ¹¹ Na' heeh' Dio hne' wii'. Já' tuu' mi'näh'. Mo'so' jääh' jmeé' hyoo' miih' jmi' — ga'jäh' Paa'.

Lä'chah' ja' ga'löö' mi'näy' mah' ga'jäh' tuu'. Lä'ku' lä'jii' kih' ma' hnaayh' jaa' hi' ma' jääy', kih' he' mo'so' ga'lä'jnä' mi'näy'. ¹² Ma' ga'jää' lle'moh' he' he' ga'la' lä'ja', ga'hääy' kih' Jesús. Peer' ga'lä'dsaa' dsäy' ma' ga'nuuy' juu' kih' Jesús.

Nee' Paa' kyaah' Bernabé Antioquia he' na'hää' hwa' Pisidia

¹³ Ja'ga' ya'hää' Paa' jwii' Pafoja' kyaayh' dsa'kyaayh', ga'nääy' ta' Perge, jwii' he' na'hää' Panfilia. Pero Jwaa' ga'bee' dsa'kyaayh' mah' ngaayh' ta' Jerusalén. ¹⁴ Ga'ngää' Paa' kyaah' Bernabé jwii' Perge, ga'lla'nääy' ta' jyoh' Antioquia he' nöö' hwa' Pisidia. Ma' ga'tää' jmi' he' teeh' dsa' dsä', ngoo' Paa' kyaah' Bernabé gwah' kih' dsa' judiu mah' ga'taayh' jee' ja'. ¹⁵ Ma'ngää' ma'hää' jaa' dsa' miih' he' na'sii' ne' ley kih' Moisé hi' ga'hääy' miih' he' ga'sii' hi' ga'ngää' juu' kih' Dio, ja'ga' ga'jäh'

dsa'kaah' hi' ma' hä' goo' gwah' ja':

—Cher'mah' cha' miih' he' jwah' hnäh' dsa' nääh' ööhn', hlääh' jnääh' miih' he' jmeé' llu' kyaah' jnääh' — ga'jäh'.

¹⁶ He'ja' ga'noo' Paa', ga'jmeey' lii' kyaah' gooy' mah' wa' dsa'taayh' tii'. Ga'jäh':

—Nää' da'hnäh' dsa' Israel hi' lä'jää' ga' hnäh' hi' gah' Dio. ¹⁷ Dio kyaah' jnääh' dsa' Israel, ga'leeh' dsa' ma'gyuh' kyaah' jnääh' mah' leey' dsa' kyaay' hi' ngoo' ba' mi'jääy' lä'jiih' ga'tää' koo' jwii' juuh' lä' ma'tääy' hwa' Egipto ma'ke' laay' dsa' jnah' kih' hwa' ja'. Ma'ngää' he' ja', kyaah' cha'miih' be' ga'hwää' Dio dsa' he' hwa' ja', mah' ga'lla'nääy' hwa' kih'. ¹⁸ Ta'ko'jiih' ga'taah' dsa' he' to'loo' jii'ne' jee' la' hwa' kii', ga'lä'be' dsä' Dio kyaayh' kih' lä'jää' he' hiih' he' ma' jmeey'. ¹⁹ Ma'ngää' he' ja', ga'hää' Dio gyii' nää' dsa' hi' ma'tääh' hwa' he' chee' Canaán. Hwa' kih' dsa' he' ga'jmeé' Dio hää' dsa' ma'gyuh' kyaah' jnääh'.

²⁰ 'Ma' ga'lla'nääy' hwa' Canaán ja', ga'hää' Dio hi' ga'ka' ne' kih' dsa' he', lä'jiih' ga'lloo' jmi' ga'hääy' Samuel hi' ga'ngää' juu' kih'. Lä'ja' ga'jmeé' Dio kyaayh' lä'jiih' ga'tää' kyä' hää'loo' na'dsää' to'lo'gyä' jii'ne'. ²¹ Jii' kih' Samuel, dsa' Israel ga'ngääy' jaa' hi' leä' rey kyaay'. He'ja'

ga⁻hñaa¹ Dio Saúl, hi⁻ ga⁻laa¹ rey to¹loo¹ ji⁻ñe⁻. Jmii⁻ Saúl he¹ ma¹ chee⁻ Cis, hi⁻ ma¹ laa¹ sa¹ju⁻ kih¹ Benjamín. 22 Ma⁻ngëe¹ he⁻ ja⁻, Dio ga⁻llee⁻ Saúl mah¹ ga⁻llaay¹ David hi⁻ ga⁻koo¹ né¹ kiyh¹. Ga⁻jmee¹ Dio ju¹dsoo¹ kih¹ David, ga⁻jäyh¹: “Ma⁻jëen⁻ David joo¹ Isaí. Kih¹ hi⁻ he¹ ba¹ ma⁻tih¹ dsën⁻, jëeh¹ hi⁻ he¹ jmee¹ lä⁻jë⁻ he⁻hnoon¹.” 23 Hi⁻ jee¹ kih¹ jaa⁻jee¹ lä⁻jëe⁻ sa¹ju⁻ kih¹ David he¹, ga⁻lä⁻chaa⁻ Jesús, hi⁻ ga⁻chee¹ Dio mah¹ lääy¹ dsa⁻Israel lä⁻koo⁻ ga⁻jäyh¹ jää¹. 24 Jää¹ ja⁻ga¹ jä⁻ Jesús, ma¹ kwa⁻ Jwaa¹ juu¹ kih¹ lä⁻jëe⁻ dsa⁻Israel. Ga⁻hlëeyh¹ dsa⁻mah¹ dsa⁻jeeyh¹ kyaah¹ Dio hi⁻ he⁻ saay⁻ jmi⁻. 25 Hi⁻ lä⁻koh¹ ma¹ jëe⁻ Jwaa⁻ ngoo¹ dsa⁻hñaa⁻ ta¹ kiyh¹, ga⁻jäyh¹: “¿Hi⁻ jnä⁻ laah¹ hnäh¹? Ja⁻ he¹ jnä⁻ hi⁻ nøø¹ juu¹ jä⁻ lä⁻koo⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ huu⁻dsë⁻. Hi⁻ jä⁻ këe⁻ kin⁻, sa⁻ tē⁻dsëen⁻ chiihn¹ mah¹ llen⁻ loo⁻ he⁻ hä¹ tiy¹”, ga⁻jäh¹ Jwaa⁻.

26 Ngoo¹ ba¹ Paa¹ hlëeh⁻, ma¹ jäyh¹:

—Hnäh¹ dsa⁻goon⁻ hi⁻ laa¹ sa¹ju⁻ kih¹ Abraham, kyaah¹ lä⁻jëe⁻ ga¹ hnäh¹ hi⁻ gah⁻ Dio, jnä⁻ jne¹ ba¹ ga⁻chee¹ Dio juu¹ la⁻ mah¹ lää¹ jne¹. 27 Pero dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ Jerusalén, kyaah¹ dsa⁻ta¹ kyaay¹ sa⁻ ga⁻lä⁻kyuuy⁻ Jesús. Ni⁻ kih¹ hi⁻ ga⁻ngëe¹ juu¹ kih¹ Dio llo¹joo¹ sa⁻ ga⁻lä⁻ngëey⁻, ma⁻ke⁻ ma¹ hë⁻ dsa⁻ he⁻ juu¹ ja⁻ lä⁻jë⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻

dsa⁻ dsë¹. Heh¹ lä⁻koh¹ ma¹ jäyh¹ he⁻ jmee⁻ bi¹ juu⁻ Jesús, ga⁻lä⁻te¹ lä⁻jë⁻ juu¹ he⁻ ma¹ hëy⁻ ja⁻. 28 Pero sa⁻ ga⁻jnøøyh¹ he⁻ kyaah¹ ma¹ bääyh⁻ Jesús mah¹ lä⁻jwë⁻ ja⁻ ma¹ jngüyh¹ kih¹, he⁻ja⁻ ga⁻ngüy¹ kih¹ Pilato mah¹ wa¹ jmeey¹ hih⁻ he⁻ juuy¹. 29 Ma¹ ga⁻lä⁻te¹ lä⁻jë⁻ go⁻te¹ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ kiyh¹ jää¹, ja⁻ga¹ ga⁻jñaa¹ dsih¹ dsoh¹ hma⁻cru⁻ mah¹ na¹haay¹. 30 Pero Dio ga⁻mi⁻jiiyh⁻ jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻juu⁻. 31 Hi⁻ cha⁻miih⁻ jiih⁻ ga⁻lä⁻jnäay⁻ jee¹ kih¹ hi⁻ na¹nää¹ kyaayh¹ Jerusalén, lä⁻ ma¹ täayh¹ Galilea. Hi⁻ he¹ na⁻ hi⁻ jmee¹ ju¹dsoo¹ kih¹ lä⁻jëe⁻ dsa⁻ jmi⁻ na¹.

32 Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ kwa⁻ jnääh¹ ju¹hmëe⁻ la⁻, ja⁻ba¹ juu¹ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñü¹ kyaah¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kya¹ jnääh¹. 33 He⁻ ga⁻mi⁻jiiyh⁻ Jesús, ga⁻mi⁻te¹ Dio juu¹ kih¹ jee¹ kya¹ jnääh¹, hi⁻ laa¹ sa¹ju⁻ kih¹ Abraham. Lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻te¹ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ salmo hwëh¹ to¹: “Hne⁻ laah¹ gyuu⁻ kyaan⁻, na¹ ma⁻laan¹ Täa⁻ kyaah¹”, ga⁻jäh¹ Dio. 34 Kyaah¹ he⁻ ga⁻mi⁻jiiyh⁻ Jesús jee¹ kih¹ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁻ mah¹ mo⁻so⁻ juu¹ gyih¹ jih¹koh¹, lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻te¹ juu¹ he⁻ ma⁻na⁻si⁻ lä⁻la⁻: “Mi⁻te¹ ba¹ jnä⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻jwün¹ David”, ga⁻jäh¹ Dio. 35 Hi⁻ ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ lle⁻ ka⁻läh¹ né¹ salmo: “Sa⁻ kwah¹ jwë¹ jyah⁻ jmi⁻ngo¹ kih¹ hi⁻ na⁻jngëe¹ kyaah¹”, ga⁻jäh¹ David.

36 Ga⁻mi⁻te¹ ba¹ David

lä'koh' ga'lä'hyoh' dsë' Dio
lä' ma' kyey' ne' kih' dsa'
kyaay'. Hi' ma' ga'juuy'
na'haa' dsih' koo' jee' na'haa'
' dsa' ma' gyuh' kyaay'. Hi'
ga'jngaah' ba' jmi'ngo' kiyh'.
37 Pero hih' hi' ga'lä'jih' he',
sa' ga'jngaah' jmi'ngo' kiyh'.

38 'He-ja- hnøø' lä'ngëeh'
hnäh' øøhn', ta'lä' kih' Jesús
hi' hlëehn' kih' la' dsa'che'
dso'kye' jnän'. 39 Lä'jëë' hi'
dsoo' dsë' kih' Jesús, hi' he'
ba' hwëë' lluu', lääy' kih'
lä'jë' he' ma' hlääh' cha'në'
ley kih' Moisé. Jëeh' sa'
hwëë' jne' lluu' cha'në' Dio
kyaah' he' høø' jne' ley ja'.

40 Lëeh' hnäh', mah' sa' jä' në'
kyah' hnäh' lä'koo' ga'jäh'
hi' ga'ngëë' juu' kih' Dio:

41 Jëë' da' hnäh', dsa' hi'
mi'kwah' juu' kin', wa'
lä'dsaa' hoh' hnäh',
wa' heeh' hnäh' go'te'.
Jëeh' jee' kyah' hnäh' jmeen'
koo' he' jmee' dsaa'
hoh' hnäh'.

Ni' lä'ja' sa' jmeeh' hnäh'
dsoo' ma'ke' hi' ga'
ga'jmeeh' juu' kyah'
hnäh', ga'jäh' Dio.

42 Lä' ma' ya'hëë' Paa'
kyaah' Bernabé neh' gwah'
kih' dsa' judiu, ga'chuu' dsa'
hi' sa' laa' judiu kyaayh':

—Ja' ya'nääh' hnäh'
ka'läh' jyoh' jmi' he' teeh'
dsa' dsë' mah' kwah' hnäh'
ka'läh' juu' na' kyaä' jnääh'.

43 Ma' ga'hwëëy' neh'
gwah' ja', jwëë' dsa' judiu
hi' lä'kye' hi' sa' laa'
judiu hi' ma' hnaah' Dio,

ga'jmeey' ko'joh' kyaah'
Paa' kyaah' Bernabé. He'ja'
ngoo' ba' Paa' hlëëyh' mah'
wa' llä'nääh' bih' ta' cha'në'
kyaah' he' mi'jääh' Dio.

44 Ma' ga'të' jmi' he'
teeh' dsa' dsë', miih' ga'
sa' ga'dsaa' lä'jëë' dsa'
chaa' jee' jwi' ja', na'nääh'
' na'nüüy' ha' lä' la' juu' kih'
Dio. 45 Pero ma' ga'jëë' dsa'
judiu, he' ga'kuh' jwëë' dsa',
he'ja' ga'lä'leey' jwërte,
ga'løøy' llä'dsëëy' kih' juu'
he' ma' kwa' Paa' hi' ma'
hlëëyh' wi' kiyh'.

46 Pero Paa' kyaah' Bernabé
sa' ga'lä'goyh' ga'hlëëyh'
dsa' he', ga'jäyh':

—Kyah' hnäh' to'në'
dsa'goon' jmee' bi' he'
nuuh' hnäh' juu' kih' Dio he'
ma'kwa' jnääh' la'. Pero he'
beh' hnäh' juu' la', mi'jnääh'
' hnäh' hñaa' sa' hnooh'
hnäh' ha' lä' jee' jmee' chaa'
hnäh' tääh'. Na' na' hwëë'
jnääh' jee' kyah' hnäh' mah'
dsa'kwa' jnääh' juu' kih' dsa'
hi' sa' laa' judiu ba'. 47 Jëeh'
Dio ga'jmeey' mada' lä'la'
kyaä' jnääh', ga'jäyh':

Ma'hñaan' hne', laah' wa'je'
kih' dsa' hi' sa' laa'
judiu,

mah' hne' ba' kah' juu' ha' lä'
lääh' dsa' lä'kaa' lä'juh'
jmi'gyuuh'.

48 Ma' ga'nuu' dsa' hi' sa'
laa' judiu juu' kih' Dsa'jøøh'
jnän', ga'jmeey' juuh' kih'
juu' ja' hi' ga'lä'chaa'y' llu'.
Ga'heeh' lä'jëë' hi' laa'
kwaat' tëeh' jee' ka' Dio.

49 Lã ga dsa hwa ja ga lloo juu kih Dsa jøøh jnãn.

50 Pero ko llaa judiu ga taayh juu dsa mē hī ma hnaah Dio, lã kye dsa mē hī kaah kih jee jwii ja. Hi lã ja ga taayh juu hī laa ta. Ga tooyh je dsē dsa kaah he mah lã lleey kyaah Paa kyaah Bernabé mah hēey kih ta jee uu ga kih hwa ja.

51 Kyaah ya hēē Paa ngaah kyaah Bernabé ga hlay hløø he ma na beh tiy he jmeey lii kih dsa he, he lã ma kyaayh ja ba dso kye kih. Hi ga hwēey jee ja, mah ga nāy ta jwii Iconio.

52 Lã jēē hī ga heeh juu kih Dio cha miih ma jēē dsēy, hi ma kyey cha miih be kih Jmi lle Na jngii.

14

Ngoo Paa kyaah Bernabé ta jwii Iconio

1 Lã ma gya Paa kyaah Bernabé jwii Iconio ja, ma dsa taayh ko jøh lã uuy neh gwah mäh kih dsa judiu. Ha koh sa llu juu he ga kway, he ja jwēē hī laa judiu hi lã kye hī sa laa judiu ga heeh.

2 Pero ko llaa judiu hī sa ga heeh, ga tooyh je dsē dsa hī sa laa judiu mah ga lã hneey kyaah øøh jne hī ga heeh kih Dio.

3 He ja ga jā Paa kyaah Bernabé cha miih jmi jee

ja. Ni miih sa ma goyh ma kway juu kih Dio hi ma kyey cha miih o jøh dsē kih Dsa jøøh jnãn. Hi ga jmeey cha miih he juh gaa. Lã ja ga jmeey Dio ju dsoo kih juu he ma kway. 4 Pero dsa hī ma chaa jee jwii ja, ga laa to nää. Ko llaa ga taah jwoo kih judiu, hi ko llaa ga taah jwoo kih apóstole.

5 Ga taah dsa judiu juu kwee kyaah dsa hī sa laa judiu, ko jøh kyaah dsa ta kyaay mah kway kih apóstole he hi tey kuu kih.

6 Pero ma ga lã ñe Paa kyaah Bernabé he hnøø dsa ma jmeey kih lã ja, lã chah ja ga hwēey ga nāy ta Lистра hi Derbe, jwii he hla hwa Licaonia. Hi na nää gyih jyoh jwii he hla lã kaa jee jah ja.

7 mah na kway ju hmēē kih Jesús lã kaa ja.

Ga te dsa kuu kih Paa jee jwii Lистра

8 Lистра ja ma gya jaa dsa jluuh hī jluuh ga lã chaa, jih koh sa ma ngēy. 9 Dsa he ma gya nuu lã jē he ma hlēeh Paa. Ma ga jēē Paa mī nēy ga lã liiyh kih dsa he, he ma dsoo dsēy hlāy. 10 He ja ga hlēeh Paa ki gaa ga siyh:

—Noo da, chih tih na ko dsoo.

Lã chah ja ko ba ga hliiy ta gyuh hī ga løøy ngēy. 11 Ma ga jēē

dsa- hi- ma' tääh' jee' ja- he-
ga-jmee' Paa' lä-ja-, ga-løøy'
hlëeyh' koo- ki-gaa- kyaah'
juu' kiyh', ma' jäh':

—Lä- laa' dsa-ñuuh- laa'
uu' dio hi- ma-jñaa' jee' jnän'
lä-.

12 Ga-mi-cheey- Bernabé
Júpiter hi- Paa' ga-mi-cheey-
Mercurio kih' he- ma' kwa-
Paa' juu'.¹³ Chuuh' jwii-
ja- ma' chih' gwah- kih'
dio Júpiter. Jee' ja- ga-lloo'
jmi-dsa- hi- ma' jmee- ta'
neh' gwah' ja-, ma' jääy' kya'
dso' hi- ma' kyey- he- na-lii'
kyaah' le'. Ma' hnøøy' ma'
jngëeyh' kya' he' mah' ko-jøh'
kyaah' dsa-gooy' ma' jmeey'
juuh- kih' apóstole he'.¹⁴ Lä-
ma' ga-nuu' Bernabé kyaah'
Paa' he- ja-, ga-giiy' hmiih-
kiyh', mah' ga-taayh' jee' kih'
dsa- he' ma' hlëeyh' ki-gaa-,
¹⁵ ma' jäh':

—Hnä' dsa-ñuuh- ¿he-la'
jmeeh- hnäh' lä-na-?
¿Ja' dsa- jmi-gyuu- ba'
jnääh' lä-koh' laah' hnäh'?
Ma-ya-nøø' jnääh' mah' kwa'
jnääh' ju'hmëë' kih' Jesús.
Tu' hnäh' he- na-, ta- jmee-
hnäh' he- sa- jmää' ta'. Jeeh'
hnäh' hñaa' kih' Dio jiih-
ba', hi- ga-jmee' gyuu' hwa',
hi- ga-jmee' jmi-ñeeh- hi-
ga-jmeey' lä-jë- he- ga- cha-
në' kih'.¹⁶ Jää' ma' tääh' dsa-
jmeë- lä- hyoh- dsë' hi- sa-
cha- he- ma' jmeë- Dio kiyh'
ni- miih-.¹⁷ Pero ja- he-
ga-hmääh- go-te-. Ma' ra-
he- ga-mi-jnääh- ha- lä-laay'
hñiiy' kyaah' lä-jë- he- llu'

he- jmeey-. Cheey- jma', hi-
jmeey- kwa- lä-jë- he- jngëë-
dsa- mah' lä-cha- cha-miih-
he- kih'hiih' jne' hi- lä-ja-
jmeey' jëë- dsë- jne'.

¹⁸ Ma-ke- ga-hlëeh' apóstole
he' lä-ja-, he-lii' ba' ga-liyh'
ga-jney' jwë' kih' dsa- he' he-
ma' jngëeyh' kya' mah' ma'
jmeey' juuh- kih' apóstole.

¹⁹ Ma-ngëë' he- ja-,
ga-lla-nää' judiu hi- chaa-
Antioquia, lä-kye- hi- chaa-
Iconio. Ga-taayh- juu'
dsa- hi- ma' chaa- Listra.
He-ja- ga-tey' kuu' kih' Paa'.
Ma-ngëë' he- ja-, ga-sëeyh-
Paa' lä- ga-të' chuuh' jwii-,
jëeh' ma' jmeey- huudse-
ma-juuy' ba'.²⁰ Lä-jëë' øøh'
jne' ga-taayh' lä-ku' lä-jii' kih'
Paa'. Ko-hwëë' ga- ja- ma'
ga-noo- Paa' jee' ma' kyaay'
ja- hi- koo- ka-läh' ga-hey' ta-
jee' jwii- ja-. Ma' ga-jnä' jyoh'
jmi-, ngooy' kyaah' Bernabé
ta' Derbe.

²¹ Ma' ga-lla-nääy' jwii-
Derbe, ga-kway' ju'hmëë'.
Hi- jwëë' dsa- ga-heeh- juu'
kih' Jesús. Ja-ga' ga-nääy'
ka-läh' ta' Listra, ta' Iconio,
hi- ta' Antioquia.²² Lä-koo-
lä-koo- jwii- ja-, ga-kway'
cha-ga-miih- be' kih' øøh'
jne'. Ga-hlëeh' gyih' mah' sa-
tay' juu' he- ma-dsoo' dsëy',
ma' jäh':

—Jmeë- bii' jëë' jne'
cha-miih- wii', ja-ga' heh'
jne' jee' jmeë- Dio hiih'.

²³ Lä-koo- lä-koo- jwii-
jee' ma' tääh' hi- ma-heeh-
juu' kih' Dio, ga-hñaa'y'

dsa-gyuuḥ' hī- ka' nē' kih'
dsa-kyaaḥ'. Ma-ngēē' he-
ja-, ga-taayh' ngiiy' kih' Dio
ta'ko-jiih' sa' kuh-hiyh'.
Lā-ja- ga-taayh- goo-
Dsa-jøøh' jnän' dsa-gyuuḥ'
hī- na-hñaa' kyaay'.

*Ga-llaah' Paa' ka-läh'
kyaah' Bernabé jee' jwii-
Antioquia he- na-hee' hwa'
Siria*

²⁴ Ma' ga-hwēy- jee' ja-,
ga-ngēē' bih' ko-dsoo' hwa'
Pisidia ga-näy' ta' Perge,
jwii- he- nøø' hwa' Panfilia.
²⁵ Ma-ngēē' ma-kway' juu'
kih' dsa- hī- ma' chaa- Perge,
ga-näy' ta' jwii- Atalia.

²⁶ Jee' ja- ga-taayh' neh-
barco, ga-näy' ka-läh' ta-
Antioquia, ja-ba' jwii- jee'
ga-taah- dsih' goo- Dio ma'
ga-mi-jäy' kyaah' ta' kiyh'
he- na' ga' ma-hñaa-. ²⁷ Ma'
ga-lla-näy' Antioquia ja-,
ga-tēy' lā-jēē- øøyh' hī-
ma' chaa- jee' ja-. Mah'
ga-jmeeyh' juu' ha- lä' la'
he- juh-gaa- he- ga-jmee'
Dio lä-kaa- jee' na-näy' hi-
ha- lä' ga-kwa' Dio jwē' he-
ga-lä-dsoo' dsē' hī- sa' laa'
judiu. ²⁸ Jee' ja- ga-jä' Paa'
kyaah' Bernabé cha-miih-
jmii' kyaah' øøh' jne'.

15

*Ga-taaḥ' apóstole juu'
kwee- ha- lä' sūyh' øøh' jne'
hī- sa' laa' judiu*

¹ Ko-llaa' dsa- hī- ma'
chaa- Judea ga-lla-näy' jwii-
Antioquia na-kway' juu' kih'

øøh' jne' hī- ma' tääh' jee' ja-,
ma' jäh'.

—Cher'mah' sa' ga-wih'
jmi-ngo' kyah' hnäh' lä-koø-
nøø' kih' Moisé, sa' lääh'
hnäh'.

² Peer- ga-ti- ga-choo'
Paa' juu' kyaah' dsa- he' hi-
lä-ja- ma' jmee- Bernabé
ka-läh'. Ha- koh' juu' sa'
ga-ti- ga-chooy'. He-ja- øøh'
jne' hī- ma' tääh' Antioquia,
ga-hñaa' Paa' kyaah' Bern-
abé kyaah' jñah' ga' øøh'
jne'. Ga-cheey' ta' Jerusalén
mah' mi-eey- juu' ja- kyaah'
apóstole hī- kyaah' lä-jēē-
dsa-gyuuḥ'.

³ Øøh' jne' hī- ma' tääh'
Antioquia ga-chee' dsih'
kyaah' juu' llu'. Jee' ga-näy'
ja-, ga-ngēēy' hwa' Fenicia
hi' ga-ngēēy' hwa' Samária.
Lä-jē- jwii- jee' ga-ngēēy' ja-,
ga-jmeeyh' juu' ha- lä' ga-la'
he- ga-jeeh- dsa- hī- sa'
laa' judiu kyaah' Dio. Peer-
ga-tih' dsē' lä-jēē- øøh' jne'
ma' ga-nuuy' juu' ja-.

⁴ Ma' ga-lloo' Paa' kyaah'
Bernabé ta' Jerusalén,
øøh' jne' hī- tääh' jee' ja-
ga-heeh- bih' llu'. Hi' lä-ja-
ga-jmee' apóstole kyaah'
lä-jēē- dsa-gyuuḥ' ka-läh'.
Hi' ga-jmeeh' Paa' kyaah'
Bernabé juu' lä-jē- he-
ga-jmee' Dio kyaayh' lä-kaa-
jee' na-näy'. ⁵ Pero ko-llaa'
fariseo hī- ma-heeh- juu'
kih' Dio ga-nooy- mah'
ga-jäh'.

—Jmee- bii' uuḥ- jmi-ngo'
kih' dsa-ñuuḥ- hī- sa' laa'

judiu hi⁻ jmeen' mada⁻ kiyh'¹
mah' høøy' lä⁻jē⁻ n^{uu}h⁻ kih'¹
Moisé.

⁶ He⁻ja⁻ ga⁻kūh'¹ apóstole
kyaah' dsa⁻gy^{uu}h'¹ mah'¹
mi⁻eey⁻ juu' ja⁻. ⁷ Ma⁻lä⁻hⁱⁱ
tä^äy^{h'} ti⁻chooy⁻ juu' jee'¹
lä⁻jē^üy⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻noo⁻ Pee'¹
mah' ga⁻jäyh^{h'}:

—N^{uu}⁻ da⁻ hnäh^{h'} dsa⁻n^{uu}h⁻
øøhn^{h'}. Neh' ba⁻ hnäh^{h'}, jä⁻
ga⁻lleeh⁻ Dio jnä⁻ jee' kyah'¹
hnäh^{h'} mah' kwan⁻ ju⁻hmē^{h'}
kih' hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu, mah'¹
lä⁻dsoo⁻ dsēy⁻ kih'¹ Jesús. ⁸ Dio
hi⁻ ky^{uu}h⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ tuh⁻dsē⁻
dsa⁻, ga⁻mi⁻jnä^äy⁻ dsa⁻ he⁻,
ma⁻ra⁻ he⁻ la^äy⁻ dsa⁻ kya^äy⁻
lä⁻llu⁻ he⁻ ga⁻kwē^üy⁻ Jmi⁻lle⁻
Na⁻jngⁱⁱ ', ja⁻ba⁻ lä⁻koh^{h'}
ga⁻hñah⁻ jne'. ⁹ Ja⁻ba⁻ lä⁻koh^{h'}
ga⁻jmeē⁻ Dio jnä⁻ jne', ja⁻ba⁻
lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ kyaah' dsa⁻
he⁻ ka⁻lä^{h'}. Jē^{h'}, kyaah' he⁻
ma⁻lä⁻dsoo⁻ dsēy⁻ kih'¹ Jesús,
lä⁻ja⁻ ba⁻ ma⁻jäy⁻ na⁻jngē^üy⁻
' . ¹⁰ He⁻la⁻ kah⁻ hnäh^{h'} dsē⁻
Dio, he⁻ jmeeh⁻ hnäh^{h'} bi⁻
kih' øøh⁻ jne' he⁻ høøy⁻ ley
he⁻ sa⁻ tä^äy⁻ høøy⁻, hi⁻ ni⁻ jne'
sa⁻ tä^ä jne' høøⁿ, hi⁻ ni⁻ dsa⁻
ma⁻gy^uh⁻ jnän⁻ sa⁻ ga⁻tä^äy⁻
ma⁻høøy'? ¹¹ Pero na⁻ ma⁻ñe'
jne', he⁻ la⁻ ma⁻lä^ä ba⁻ Jesús
jne', kwee⁻ ba⁻ kyaah' dsa⁻
he⁻ —ga⁻jäh⁻ Pee'.

¹² Ma⁻ ga⁻løø⁻ Bernabé
kyaah' Paa⁻ jmeeh⁻ juu',
lä⁻jē⁻ dsa⁻ he⁻ ga⁻taah⁻ ti⁻
nuuy⁻ ha⁻ lä⁻ cha⁻miih⁻
juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeē⁻
Dio kya^äy⁻ jee' na⁻nä^äy⁻ '
na⁻kway⁻ ju⁻hmē^{h'} kih' dsa⁻
hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu. ¹³ Hi⁻ ma⁻

ga⁻dsaa⁻ juu' kih' Paa⁻ kyaah'
Bernabé, ga⁻hlē^{h'} Jacobo,
ga⁻jäyh^{h'}:

—Dsa⁻n^{uu}h⁻ øøhn⁻, n^{uu}⁻
da⁻ hnäh^{h'}. ¹⁴ Ma⁻n^{uu} jne'
lä⁻koo⁻ ma⁻jmeeh⁻ Simón
juu' ha⁻ lä⁻ ga⁻jmeē⁻ Dio
to⁻nē⁻ jee' kih' dsa⁻ hi⁻ sa⁻
laa⁻ judiu, ga⁻tē^üy⁻ dsa⁻ he⁻,
ga⁻jmä^äy⁻ kya^äy⁻. ¹⁵ He⁻ la⁻
na⁻ jee^{h'} kwee⁻ kyaah' he⁻
ga⁻hlē^{h'} hi⁻ ga⁻ngē⁻ juu'
kih' Dio, jee' na⁻si⁻ lä⁻la⁻:

¹⁶ Ma⁻ngē⁻ he⁻ la⁻, ni⁻n⁻
na⁻choohn⁻ hne⁻ kih'
David he⁻ na⁻hla⁻.
Na⁻jmeehn⁻ ka⁻lä^{h'} lä⁻kaa⁻
jee' na⁻hee⁻, mah'
choohn⁻ ka⁻lä^{h'}
lä⁻hmē^{h'},

¹⁷ mah' lä⁻ja⁻ hi⁻ jñah⁻ nä⁻
dsa⁻ he⁻ wa⁻ hnä^äy^{h'}
Dio,

lä⁻jē⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu
hi⁻ ma⁻mi⁻jä^än⁻ la^äy⁻
kya^än⁻.

¹⁸ Lä⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Dio, hi⁻
ga⁻mi⁻jnä^ä juu' la⁻
llo⁻joo⁻ go⁻te'.

¹⁹ He⁻ja⁻ jwahn⁻, ta⁻ wa⁻
han⁻ kih' hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu
hi⁻ dsa⁻jee^{h'} kyaah' Dio.
²⁰ Ma⁻lee⁻ ba⁻ koo⁻ si⁻n⁻ kiyh'
mah' sa⁻ wa⁻ kuyh⁻ ma⁻ he⁻
jmeē⁻ mi⁻say^{h'} hñiiy⁻ he⁻ lla⁻
dsa⁻ cha⁻nē⁻ dio hi⁻ na⁻laa⁻
kaah⁻ dsa⁻, hi⁻ dsa⁻mē⁻
dsa⁻n^{uu}h⁻ sa⁻ wa⁻ ka^äy⁻
wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ ni⁻ sa⁻
wa⁻ kuyh⁻ jah⁻ hi⁻ dsa⁻ju^ü
kyaah' he⁻ wi⁻, ni⁻ sa⁻ wa⁻
kuyh⁻ jma⁻. ²¹ Jē^{h'} llo⁻joo⁻
ga⁻løø⁻ dsa⁻ judiu kwa⁻ n^{uu}h⁻
kih' Moisé neh⁻ gwah⁻ he⁻
tøø⁻ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ jwi⁻. Jee'

jā hēȳ hē gāsī̄ Moisé,
lā̄jē̄ jmī hē teeh̄ dsā dsē̄
—gājāh̄ Jacobo.

*Gācheeȳ' koō jē kih̄
lā̄jē̄̄ ̄̄h̄' jnē' hī̄ sā lāā
judiu*

22 Lā̄jē̄̄ ̄̄h̄' jnē' hē,
kyaah̄' apóstole hī̄ kyaah̄'
dsāgyuuh̄' gātaayh̄' juu'
kweē gāhñaāȳ' kōllaā' ̄̄h̄'
jnē' hī̄ mā' täǟh̄' jeē' jā
mah̄' dsānäǟȳ' jwī̄ Antio-
quía kyaah̄' Paa' hī̄ kyaah̄'
Bernabé. Gāhñaāȳ' Juda, hē
ba' hī̄ tēeyh̄ Barsabá, hī̄
gāhñaāȳ' Sila. Hī̄ hē mā
laā' tā jeē kih̄' dsākyaayh̄'.
23 Kyaah̄' hī̄ hē gācheeȳ' jē
hē nāsī̄ lā̄lā:

“Jnāah̄' apóstole, jnāah̄'
dsāgyuuh̄' kyaah̄' ̄̄h̄'
jnē', jmeē jnāah̄' juu' kyah̄'
hnāh̄' ̄̄hn̄' hī̄ sā laā' judiu
hī̄ chaā Antioquía, hī̄
chaā hwa' Siria hī̄ Cilicia
kālāh̄'. Wa' chaā hnāh̄'
llu'. 24 Mānū̄ jnāah̄' kih̄'
kōllaā' hī̄ gāhwē̄̄ jeē'
lā gānäǟȳ' tā nā. Sā ñē̄'
jnāah̄' hē gānäǟȳ' mīgaaȳ
hnāh̄' kyaah̄' juu' kiyh̄', heeȳ
hū̄dsē̄ kyah̄' hnāh̄' hī̄
jmeeȳ' hih̄' hē uuh̄' jmīngō'
kyah̄' hnāh̄' hī̄ hē hōoh̄'
hnāh̄' ley. 25 Hējā mātooh̄'
jnāah̄' juu' kweē, mājē̄̄'
jnāah̄' llu' ba' hē māhñaā'
jnāah̄' ̄̄h̄' jnē' hī̄ täǟh̄' jeē'
lā mah̄' dsānäǟȳ' dsājē̄̄ȳ'
hnāh̄' kōjōh̄' kyaah̄' Paa' hī̄
kyaah̄' Bernabé hī̄ hnā̄' jnē'
chāmiih̄'. 26 Dsāñū̄h̄ nā,
sā gājmeeȳ' hē chē chaā
juuȳ' jeē gānäǟȳ' kwaȳ' juu'

kih̄' Jesucristo. 27 Hējā
cheē' jnāah̄' Juda kyaah̄' Sila
mah̄' dsānäǟȳ' dsākwaȳ'
juu' hē nāsī̄ lā. 28 Llu'
ba' la' kih̄' Jmīlle' Nājngī̄'
hī̄ lā̄jā kyaah̄' jnāah̄' kālāh̄',
hē sā hnō̄̄ jnāah̄' hē hōoh̄'
'hnāh̄' hē sā täǟ hnāh̄' hōoh̄'
' Mālā hē lā ba' hnō̄̄'
nuuh̄' hnāh̄'. 29 Sā kuh̄' hnāh̄'
hē mālla' dsāchanē̄' dio
hī̄ nālaā' kaah̄' dsā, nī
sā lē kuh̄' hnāh̄' jmā, nī
sā lē kuh̄' hnāh̄' jah̄' hī̄
dsājuu' kyaah̄' hē wī̄'.
Hnāh̄' dsāmē̄ dsāñū̄h̄, tā
kaah̄' hnāh̄' wa' hī̄ chā hī̄.
Cher'mah̄' gālēh̄' hnāh̄' hōoh̄'
' hē jā, jmeeh̄' ba' hnāh̄'
llu'. Wa' dsāngē̄h̄' ba' hnāh̄'
llu'.”

30 Lā̄jē̄̄ hī̄ nāhñaā'
hē, gānäǟȳ' tā Antioquía.
Ma' gāllānäǟȳ' jeē' jā,
gājō̄ȳh̄ ̄̄h̄' jnē' mah̄'
gāngē̄ȳ' jē hē ma' kyeȳ
jā, tōlō nē̄' jeē' lā̄jē̄̄.
31 Peer̄' gānōh̄' dsē̄' ̄̄h̄'
jnē' hē ma' gāhēȳ' jē
jā, hējā gālā̄chaaȳ' llu'
jwē̄te. 32 Juda kyaah̄' Sila
hī̄ ma' ngē̄̄ juu' kih̄' Dio
ma' kwaȳ' chāgāmiih̄' juu'.
Heh̄' lā̄jā, gānōh̄' dsē̄' ̄̄h̄'
jnē' hī̄ gātē̄ȳh̄' chāmiih̄'
bē'. 33 Gālā̄hī̄' ga' miih̄'
jmī, jāgā gāhīh̄' ̄̄h̄' jnē'
juu' kyaayh̄' mah̄' dsānäǟȳ'
llu' tā Jerusalén jeē' täǟh̄' hī̄
gācheeȳ'. 34 Pero gājmeeȳ'
Sila hū̄dsē̄: “Gō' llu' ga'
hē jān̄' jeē' lā.” 35 Hī̄
gājā̄' ba' Paa' kyaah̄' Bernabé
Antioquía jā, ma' mītē̄ȳ'
dsā juu' kih̄' Dsājō̄h̄'

jnän. Hi⁻ ko⁻jöh^h kyaah^h jñah^h dsa⁻kyaayh^h ma^h kway⁻ ju^hhmë^h.

Ngoo^h Paa^h jee^h ga⁻të^h to^h jiih⁻ na^hkway⁻ juu^h

³⁶ Ga⁻lä⁻hi^h ga^h miih⁻ jmi^h, ma^h ga⁻jäh^h Paa^h süyh⁻ Bernabé:

—Man^h ka⁻lä^h ma⁻jëen^h lä⁻jëe⁻ øøh^h jne^h hi⁻ tääh^h lä⁻kaa⁻ jwi⁻ jee^h na^hkan^h juu^h kih^h Dio jää^h, ma^h jëen^h ha⁻ lä⁻tääh^h.

³⁷ Ma^h hnøø^h Bernabé ma^h jääy^h Jwaa^h hi⁻ tëeyh⁻ Marcos.

³⁸ Pero sa⁻ ga⁻tih^h dsë^h Paa^h he⁻ ma^h jääy^h ka⁻lä^h hi⁻ ga⁻këh^h jiih^h hwa^h Panfilia, jëeh^h mo⁻so⁻ ñee^h gyih^h na^hkway⁻ juu^h kih^h Dio kyaah^h Paa^h.

³⁹ Ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻hi^h kwee⁻ juu^h kih^h Paa^h kyaah^h Bernabé, lä⁻jiih^h ga⁻beey^h øøyh⁻, ga⁻näy^h ma^h kih⁻kih^h. He⁻ja⁻ Bernabé ga⁻jääy^h Marcos,

ga⁻taayh^h neh⁻ barco ga⁻näy^h ta⁻ Chipre. ⁴⁰ Hi⁻ Paa^h ga⁻jääy^h Sila. Lä⁻koo⁻ ma^h ga⁻hwëy⁻ jee^h ja⁻, ga⁻jäh^h øøh^h jne^h hi⁻ ma^h tääh^h Antioquia süyh⁻:

—Dio kyaah^h hnäh^h.

⁴¹ Ga⁻ngëy^h ta^h hwa^h Siria kyaah^h hwa^h Cilicia ma^h kway⁻ be^h kih^h øøh^h jne^h hi⁻ ma^h tääh^h lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ jwi⁻.

—Dio kyaah^h hnäh^h.

⁴¹ Ga⁻ngëy^h ta^h hwa^h Siria kyaah^h hwa^h Cilicia ma^h kway⁻ be^h kih^h øøh^h jne^h hi⁻ ma^h tääh^h lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ jwi⁻.

—Dio kyaah^h hnäh^h.

⁴¹ Ga⁻ngëy^h ta^h hwa^h Siria kyaah^h hwa^h Cilicia ma^h kway⁻ be^h kih^h øøh^h jne^h hi⁻ ma^h tääh^h lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ jwi⁻.

—Dio kyaah^h hnäh^h.

16

Ngoo^h Timotä kyaah^h Sila ko⁻jöh^h kyaah^h Paa^h

¹ Ma⁻ngëy^h he⁻ ja⁻, ga⁻näy^h ta^h Derbe, ja⁻ga⁻ ga⁻näy^h ta^h Lистра. Jee^h ja⁻ ma^h gya^h jaa⁻ øøh^h jne^h hi⁻ chee⁻ Timotä. Chooy^h ma^h laa^h

judiu hi⁻ ma^h laay^h øøh^h jne^h ka⁻lä^h. Pero jmi⁻ Timotä ma^h laa^h griego. ² Lä⁻jëe⁻ øøh^h jne^h hi⁻ ma^h tääh^h Lистра hi⁻ hi⁻ ma^h tääh^h Iconio ma^h hlëeyh⁻ llu^h kih^h Timotä. ³ Ga⁻lä⁻hnøø^h Paa^h jääy^h Timotä lä⁻kaa⁻ jee^h dsooy^h, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey^h mada⁻ ga⁻wih^h jmi⁻ngo^h kih^h Timotä mah^h sa⁻ choo^h judiu hi⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ juu^h kyaayh^h, jëeh^h ga⁻lä⁻jëe⁻ dsa⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ ma^h ñey⁻ laa^h griego jmi⁻ Timotä. ⁴ Ga⁻lä⁻kaa⁻ jwi⁻ jee^h ga⁻näy^h, ga⁻jmeeyh^h juu^h kih^h øøh^h jne^h ha⁻ lä⁻ la^h juu^h ee⁻ he⁻ ga⁻taah^h apóstole kyaah^h dsa⁻gyuuh^h hi⁻ ma^h tääh^h Jerusalén mah^h høøy^h ma^h la⁻ he⁻ na⁻ ba^h. ⁵ Ma^h ga⁻nuu^h øøh^h jne^h juu^h ja⁻, ga⁻tëeyh^h cha⁻miih⁻ be^h hi⁻ jwëë^h ga⁻ dsa⁻ ga⁻heeh⁻ juu^h kih^h Dio koo⁻ jmi^h koo⁻ jmi^h.

judiu hi⁻ ma^h laay^h øøh^h jne^h ka⁻lä^h. Pero jmi⁻ Timotä ma^h laa^h griego. ² Lä⁻jëe⁻ øøh^h jne^h hi⁻ ma^h tääh^h Lистра hi⁻ hi⁻ ma^h tääh^h Iconio ma^h hlëeyh⁻ llu^h kih^h Timotä. ³ Ga⁻lä⁻hnøø^h Paa^h jääy^h Timotä lä⁻kaa⁻ jee^h dsooy^h, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey^h mada⁻ ga⁻wih^h jmi⁻ngo^h kih^h Timotä mah^h sa⁻ choo^h judiu hi⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ juu^h kyaayh^h, jëeh^h ga⁻lä⁻jëe⁻ dsa⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ ma^h ñey⁻ laa^h griego jmi⁻ Timotä. ⁴ Ga⁻lä⁻kaa⁻ jwi⁻ jee^h ga⁻näy^h, ga⁻jmeeyh^h juu^h kih^h øøh^h jne^h ha⁻ lä⁻ la^h juu^h ee⁻ he⁻ ga⁻taah^h apóstole kyaah^h dsa⁻gyuuh^h hi⁻ ma^h tääh^h Jerusalén mah^h høøy^h ma^h la⁻ he⁻ na⁻ ba^h. ⁵ Ma^h ga⁻nuu^h øøh^h jne^h juu^h ja⁻, ga⁻tëeyh^h cha⁻miih⁻ be^h hi⁻ jwëë^h ga⁻ dsa⁻ ga⁻heeh⁻ juu^h kih^h Dio koo⁻ jmi^h koo⁻ jmi^h.

judiu hi⁻ ma^h laay^h øøh^h jne^h ka⁻lä^h. Pero jmi⁻ Timotä ma^h laa^h griego. ² Lä⁻jëe⁻ øøh^h jne^h hi⁻ ma^h tääh^h Lистра hi⁻ hi⁻ ma^h tääh^h Iconio ma^h hlëeyh⁻ llu^h kih^h Timotä. ³ Ga⁻lä⁻hnøø^h Paa^h jääy^h Timotä lä⁻kaa⁻ jee^h dsooy^h, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey^h mada⁻ ga⁻wih^h jmi⁻ngo^h kih^h Timotä mah^h sa⁻ choo^h judiu hi⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ juu^h kyaayh^h, jëeh^h ga⁻lä⁻jëe⁻ dsa⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ ma^h ñey⁻ laa^h griego jmi⁻ Timotä. ⁴ Ga⁻lä⁻kaa⁻ jwi⁻ jee^h ga⁻näy^h, ga⁻jmeeyh^h juu^h kih^h øøh^h jne^h ha⁻ lä⁻ la^h juu^h ee⁻ he⁻ ga⁻taah^h apóstole kyaah^h dsa⁻gyuuh^h hi⁻ ma^h tääh^h Jerusalén mah^h høøy^h ma^h la⁻ he⁻ na⁻ ba^h. ⁵ Ma^h ga⁻nuu^h øøh^h jne^h juu^h ja⁻, ga⁻tëeyh^h cha⁻miih⁻ be^h hi⁻ jwëë^h ga⁻ dsa⁻ ga⁻heeh⁻ juu^h kih^h Dio koo⁻ jmi^h koo⁻ jmi^h.

judiu hi⁻ ma^h laay^h øøh^h jne^h ka⁻lä^h. Pero jmi⁻ Timotä ma^h laa^h griego. ² Lä⁻jëe⁻ øøh^h jne^h hi⁻ ma^h tääh^h Lистра hi⁻ hi⁻ ma^h tääh^h Iconio ma^h hlëeyh⁻ llu^h kih^h Timotä. ³ Ga⁻lä⁻hnøø^h Paa^h jääy^h Timotä lä⁻kaa⁻ jee^h dsooy^h, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey^h mada⁻ ga⁻wih^h jmi⁻ngo^h kih^h Timotä mah^h sa⁻ choo^h judiu hi⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ juu^h kyaayh^h, jëeh^h ga⁻lä⁻jëe⁻ dsa⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ ma^h ñey⁻ laa^h griego jmi⁻ Timotä. ⁴ Ga⁻lä⁻kaa⁻ jwi⁻ jee^h ga⁻näy^h, ga⁻jmeeyh^h juu^h kih^h øøh^h jne^h ha⁻ lä⁻ la^h juu^h ee⁻ he⁻ ga⁻taah^h apóstole kyaah^h dsa⁻gyuuh^h hi⁻ ma^h tääh^h Jerusalén mah^h høøy^h ma^h la⁻ he⁻ na⁻ ba^h. ⁵ Ma^h ga⁻nuu^h øøh^h jne^h juu^h ja⁻, ga⁻tëeyh^h cha⁻miih⁻ be^h hi⁻ jwëë^h ga⁻ dsa⁻ ga⁻heeh⁻ juu^h kih^h Dio koo⁻ jmi^h koo⁻ jmi^h.

judiu hi⁻ ma^h laay^h øøh^h jne^h ka⁻lä^h. Pero jmi⁻ Timotä ma^h laa^h griego. ² Lä⁻jëe⁻ øøh^h jne^h hi⁻ ma^h tääh^h Lистра hi⁻ hi⁻ ma^h tääh^h Iconio ma^h hlëeyh⁻ llu^h kih^h Timotä. ³ Ga⁻lä⁻hnøø^h Paa^h jääy^h Timotä lä⁻kaa⁻ jee^h dsooy^h, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey^h mada⁻ ga⁻wih^h jmi⁻ngo^h kih^h Timotä mah^h sa⁻ choo^h judiu hi⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ juu^h kyaayh^h, jëeh^h ga⁻lä⁻jëe⁻ dsa⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ ma^h ñey⁻ laa^h griego jmi⁻ Timotä. ⁴ Ga⁻lä⁻kaa⁻ jwi⁻ jee^h ga⁻näy^h, ga⁻jmeeyh^h juu^h kih^h øøh^h jne^h ha⁻ lä⁻ la^h juu^h ee⁻ he⁻ ga⁻taah^h apóstole kyaah^h dsa⁻gyuuh^h hi⁻ ma^h tääh^h Jerusalén mah^h høøy^h ma^h la⁻ he⁻ na⁻ ba^h. ⁵ Ma^h ga⁻nuu^h øøh^h jne^h juu^h ja⁻, ga⁻tëeyh^h cha⁻miih⁻ be^h hi⁻ jwëë^h ga⁻ dsa⁻ ga⁻heeh⁻ juu^h kih^h Dio koo⁻ jmi^h koo⁻ jmi^h.

judiu hi⁻ ma^h laay^h øøh^h jne^h ka⁻lä^h. Pero jmi⁻ Timotä ma^h laa^h griego. ² Lä⁻jëe⁻ øøh^h jne^h hi⁻ ma^h tääh^h Lистра hi⁻ hi⁻ ma^h tääh^h Iconio ma^h hlëeyh⁻ llu^h kih^h Timotä. ³ Ga⁻lä⁻hnøø^h Paa^h jääy^h Timotä lä⁻kaa⁻ jee^h dsooy^h, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey^h mada⁻ ga⁻wih^h jmi⁻ngo^h kih^h Timotä mah^h sa⁻ choo^h judiu hi⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ juu^h kyaayh^h, jëeh^h ga⁻lä⁻jëe⁻ dsa⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ ma^h ñey⁻ laa^h griego jmi⁻ Timotä. ⁴ Ga⁻lä⁻kaa⁻ jwi⁻ jee^h ga⁻näy^h, ga⁻jmeeyh^h juu^h kih^h øøh^h jne^h ha⁻ lä⁻ la^h juu^h ee⁻ he⁻ ga⁻taah^h apóstole kyaah^h dsa⁻gyuuh^h hi⁻ ma^h tääh^h Jerusalén mah^h høøy^h ma^h la⁻ he⁻ na⁻ ba^h. ⁵ Ma^h ga⁻nuu^h øøh^h jne^h juu^h ja⁻, ga⁻tëeyh^h cha⁻miih⁻ be^h hi⁻ jwëë^h ga⁻ dsa⁻ ga⁻heeh⁻ juu^h kih^h Dio koo⁻ jmi^h koo⁻ jmi^h.

judiu hi⁻ ma^h laay^h øøh^h jne^h ka⁻lä^h. Pero jmi⁻ Timotä ma^h laa^h griego. ² Lä⁻jëe⁻ øøh^h jne^h hi⁻ ma^h tääh^h Lистра hi⁻ hi⁻ ma^h tääh^h Iconio ma^h hlëeyh⁻ llu^h kih^h Timotä. ³ Ga⁻lä⁻hnøø^h Paa^h jääy^h Timotä lä⁻kaa⁻ jee^h dsooy^h, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey^h mada⁻ ga⁻wih^h jmi⁻ngo^h kih^h Timotä mah^h sa⁻ choo^h judiu hi⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ juu^h kyaayh^h, jëeh^h ga⁻lä⁻jëe⁻ dsa⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ ma^h ñey⁻ laa^h griego jmi⁻ Timotä. ⁴ Ga⁻lä⁻kaa⁻ jwi⁻ jee^h ga⁻näy^h, ga⁻jmeeyh^h juu^h kih^h øøh^h jne^h ha⁻ lä⁻ la^h juu^h ee⁻ he⁻ ga⁻taah^h apóstole kyaah^h dsa⁻gyuuh^h hi⁻ ma^h tääh^h Jerusalén mah^h høøy^h ma^h la⁻ he⁻ na⁻ ba^h. ⁵ Ma^h ga⁻nuu^h øøh^h jne^h juu^h ja⁻, ga⁻tëeyh^h cha⁻miih⁻ be^h hi⁻ jwëë^h ga⁻ dsa⁻ ga⁻heeh⁻ juu^h kih^h Dio koo⁻ jmi^h koo⁻ jmi^h.

judiu hi⁻ ma^h laay^h øøh^h jne^h ka⁻lä^h. Pero jmi⁻ Timotä ma^h laa^h griego. ² Lä⁻jëe⁻ øøh^h jne^h hi⁻ ma^h tääh^h Lистра hi⁻ hi⁻ ma^h tääh^h Iconio ma^h hlëeyh⁻ llu^h kih^h Timotä. ³ Ga⁻lä⁻hnøø^h Paa^h jääy^h Timotä lä⁻kaa⁻ jee^h dsooy^h, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey^h mada⁻ ga⁻wih^h jmi⁻ngo^h kih^h Timotä mah^h sa⁻ choo^h judiu hi⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ juu^h kyaayh^h, jëeh^h ga⁻lä⁻jëe⁻ dsa⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ ma^h ñey⁻ laa^h griego jmi⁻ Timotä. ⁴ Ga⁻lä⁻kaa⁻ jwi⁻ jee^h ga⁻näy^h, ga⁻jmeeyh^h juu^h kih^h øøh^h jne^h ha⁻ lä⁻ la^h juu^h ee⁻ he⁻ ga⁻taah^h apóstole kyaah^h dsa⁻gyuuh^h hi⁻ ma^h tääh^h Jerusalén mah^h høøy^h ma^h la⁻ he⁻ na⁻ ba^h. ⁵ Ma^h ga⁻nuu^h øøh^h jne^h juu^h ja⁻, ga⁻tëeyh^h cha⁻miih⁻ be^h hi⁻ jwëë^h ga⁻ dsa⁻ ga⁻heeh⁻ juu^h kih^h Dio koo⁻ jmi^h koo⁻ jmi^h.

judiu hi⁻ ma^h laay^h øøh^h jne^h ka⁻lä^h. Pero jmi⁻ Timotä ma^h laa^h griego. ² Lä⁻jëe⁻ øøh^h jne^h hi⁻ ma^h tääh^h Lистра hi⁻ hi⁻ ma^h tääh^h Iconio ma^h hlëeyh⁻ llu^h kih^h Timotä. ³ Ga⁻lä⁻hnøø^h Paa^h jääy^h Timotä lä⁻kaa⁻ jee^h dsooy^h, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey^h mada⁻ ga⁻wih^h jmi⁻ngo^h kih^h Timotä mah^h sa⁻ choo^h judiu hi⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ juu^h kyaayh^h, jëeh^h ga⁻lä⁻jëe⁻ dsa⁻ chaa⁻ jee^h ja⁻ ma^h ñey⁻ laa^h griego jmi⁻ Timotä. ⁴ Ga⁻lä⁻kaa⁻ jwi⁻ jee^h ga⁻näy^h, ga⁻jmeeyh^h ju

chuu' kyaayh', ma' jäyh': "Ña' ta' hwa' Macedonia mah' kwah' be' kya' jnääh'." 10 Ma' ga'jée' Paa' he' ja', lä'chah' ja' ga'mi'llu' jnääh' løø' kya' jnääh', mah' ga'nøø' jnääh' kyaayh' ta' Macedonia. Ga'jme' jnääh' dsoo' he' tēh' Dio jnääh' mah' dsa'kwa' jnääh' ju'hmē' kih' Jesús jee' ja'.

Ngoo' Paa' kyaah' Sila jee' jwii' Filipo

11 Jee' jwii' Troa ja' ga'tooh' jnääh' neh' barco, ga'nøø' jnääh' ko'dsoo' ta' Samotracia, hwa' he' hä' jee' jmi'ñeeh'. Ma' ga'jnä' jyoh' jmi', ga'nøø' jnääh' ta' jwii' Neópolis.

12 Jee' ja' ga'hwii' jnääh' mah' ga'nøø' jnääh' ta' jwii' Filipo he' ga'lla' dsa' chaa' Roma hi' ma' la' jwii' to'nē' kih' hwa' Macedonia. Jee' jwii' ja' ga'tooh' jnääh' miih' jmi'. 13 Koo' jmi' he' tee' dsa' dsē' ga'hwēē' jnääh' jee' jwii' ja', ga'nøø' jnääh' ta' cha'hoo' jmi'. Jēh', ma'ñe' jnääh' he' dsa'nää' dsa' jee' ja', jee' dsa'ngiiy' kiyh' kih' Dio. He' ja' ga'tooh' jnääh' ga'hlēēh' jnääh' juu' kih' Dio dsa'mē' hi' ma' tääh' jee' ja'. 14 Jaa' dsa'mē' he' ma' chee' Lidia, hi' ma' chaa' jwii' juuh' he' chee' Tiatura. Ma' hñiiy' hmiih' gyuu' he' hmooh' hi' ma' hnaayh' Dio. He' ja' ga'chee' Dio dsēy' mah' wa' jmeey' he' juu' he' ma' hlēēh' Paa'. 15 Lä'koo' ma' ga'saay-

jmi' ko'joh' kyaah' lä'jēē' hi' chaa' kyaay', ga'chuu' kya' jnääh', ga'jäyh':

—Cher'mah' laah' hnäh' mite' ba' jnä' kih' Dio, jä' hnäh' kin' na'.

He' ja' ga'jme' dsa'mē' he' bii' he' ga'jä' jnääh' cha'neh' kiyh'.

Ga'taayh' Paa' kyaah' Sila neh'ñe'

16 Koo' hä' lä' ma' na'nøø' jnääh' ka'läh' jee' ma' ngii' dsa' kiyh' kih' Dio, jee' ja' ga'jee' jnääh' jaa' chih'mē' hi' ma' kye' jmi'le' hliih' hi' ma' lle' juu' kih' dsa'. Kyaah' chih'mē' he' ma' lih' dsa'juuy' cha'miih' kuu'. 17 Peer' kii' hooh' chih'mē' he' ma' lleey' kaah' kya' jnääh', ma' hlēēyh':

—Dsa'ñuu' hi' ga'nää' na', ga'nää' mada' kih' Dio Jøøh'. Hi' na' na' kwa' juu' kih' Dio he' jme' dsa'lää' dsa'.

18 Ma'lä'hii' cha'miih' jmi' jme' chih'mē' he' lä'ja', lä'jiih' ga'lä'dsēh' dsē' Paa'. He' ja' ga'jeeyh' hñiiy' ga'siiyh' jmi'le' hliih':

—Kyaah' be' kih' Jesucristo jmeen' hih' kyah', go'hēē' kih' chih'mē' na'.

Lä'chah' ja' ya'hēē' jmi'le' hliih' kih' chih'mē' he'.

19 Ma' ga'lä'liih' dsa'juu' chih'mē' he' mo'so' cha' he' kyaah' liyh' kuu', ga'lä'hneey' kyaah' Paa'. Ga'saayh' Paa' kyaah' Sila na'jäay' cha'ne' dsa'ta'.

20 Ga⁺taayh⁻ goo⁻ jwëë⁻, ga⁻siiyh⁺:

—Judiu ba⁺ laa⁺ dsa⁻n̄uuh⁻ la⁻, ha⁻ koh⁺ hnii⁻ sa⁺ ma⁺ jay⁻ llay⁻ jee⁺ jwii⁻ jnän⁻.

21 Mi⁻tëëy⁺ jne⁺ he⁻ tëëy⁺ jmeey⁺ he⁻ sa⁺ cha⁻ jwë⁺ jnän⁻ heehn⁺ ni⁻ he⁻ jmeen⁺ he⁻ tëëy⁺ jmeey⁺, jne⁺ hi⁻ laa⁺ dsa⁻ romano.

22 Hi⁻ lä⁺jëë⁻ dsa⁻jwii⁻ ga⁻kwa⁺ be⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻hni⁺ he⁺. He⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ dsa⁻ta⁺ mada⁻ ga⁻lleey⁺ hmiih⁻ kih⁺ Paa⁺ kyaah⁺ Sila mah⁺ ga⁻kwa⁺ dsa⁻ kiyh⁺ kyaah⁺ si⁺hma⁻.

23 Ma⁻ngëë⁻ ma⁻kwa⁻ dsa⁻ kiyh⁺ cha⁻miih⁻, ga⁻taah⁻ dsih⁺ neh⁻ñe⁺ !. Ja⁻ga⁻

ga⁻jmeey⁺ mada⁻ kih⁺ poo⁻ kyaay⁺ mah⁺ hääy⁺ llu⁺.

24 Ma⁻ngëë⁻ ma⁻hyoh⁻ poo⁻ jwë⁺ ha⁻ lä⁺ jmeey⁺, ga⁻taayh⁻ Paa⁺ kyaah⁺ Sila ga⁻të⁺ neh⁻ ga⁺ kih⁺ neh⁻ñe⁺ !. Jee⁺ ja⁻ ga⁻gwëy⁺ ti⁺ Paa⁺ kyaah⁺ Sila neh⁻ jwi⁺ hma⁻ he⁻ hë⁻ too⁻, he⁻ chee⁻ cepo.

25 Pero ma⁺ ga⁻të⁺ koo⁻ lla⁻n̄uu⁻ ma⁺ ngii⁻ Paa⁺ kyaah⁺ Sila kiyh⁺ kih⁺ Dio, hi⁻ ma⁺ häy⁻ su⁻ kih⁺ Dio, hi⁻ jñah⁺ ga⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ neh⁻ñe⁺ ! ja⁻ ma⁺ nuuy⁻.

26 Ni⁻ sa⁺ liih⁺ ga⁻ dsa⁻ he⁺ ma⁺ ga⁻jeh⁺ wi⁺ jwërte hwa⁺, lä⁺ji⁺h⁺ ga⁻sa⁺ ga⁻hluh⁺ ti⁺ na⁺hyah⁻ he⁻ la⁺ neh⁻ñe⁺ ! ja⁻. Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻na⁺ lä⁺jë⁻ ho⁺haah⁺ kih⁺, hi⁻ ga⁻saa⁻ ga⁻jaa⁺ caden⁻ he⁻

ma⁺ na⁻h̄nuu⁻ lä⁺jëë⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ neh⁻ñe⁺ ! ja⁻. 27 He⁻ja⁻ ga⁻ñe⁺ poo⁻ hi⁻ ma⁺ høø⁻ jee⁺ ja⁻. Ma⁺ ga⁻jëëy⁺ na⁻na⁻

hoo⁺ neh⁻ñe⁺ !, ga⁻lley⁻ ñe⁺ 'tuuh⁻ kiyh⁺ mah⁺ ma⁺ jngëëy⁺ hñiiy⁺, kih⁺ he⁻ laay⁺ ma⁺ kyuu⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ neh⁻ñe⁺ !. 28 He⁻ja⁻ ga⁻hlëeh⁺ Paa⁺ ki⁻gaa⁻ ga⁻jäyh⁺:

—Ta⁻ jmeeh⁺ hñaa⁺ !, tøø⁺ ba⁺ jnääh⁺ lä⁺jëë⁻ jnääh⁺ jee⁺ la⁻.

29 He⁻ja⁻ ga⁻ngii⁺ poo⁻ he⁺ wa⁺je⁻, mah⁺ ga⁻hey⁺ ko⁻chih⁺ cha⁺neh⁻. Jlääy⁻ ga⁻ lä⁺ja⁻, ga⁻jwääy⁺ hñiiy⁺ hu⁺ ti⁺ Paa⁺ kyaah⁺ Sila. 30 Hi⁻h⁺ poo⁻ he⁺ ga⁻hwëëy⁺ øø⁺ jne⁺ neh⁻ñe⁺ !, mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Dsa⁻n̄uuh⁻, he⁻ na⁻ jmeen⁺ mah⁺ lään⁻.

31 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ øø⁺ jne⁺ he⁺:

—Jmee⁺ dsoo⁺ hoh⁺ kih⁺ Je-sucristo mah⁺ lä⁺ja⁻ ba⁺ lääh⁺ kyaah⁺ lä⁺jëë⁻ hi⁻ chaa⁻ kyah⁺.

32 Ja⁻ga⁻ ga⁻hlëëy⁺ poo⁻ he⁺ juu⁺ kih⁺ Dio, kyaah⁺ lä⁺jëë⁻ hi⁻ chaa⁻ cha⁺neh⁻ kiyh⁺.

33 Lä⁻ hwë⁺ ja⁻ ga⁻jøø⁺ poo⁻ he⁺ kih⁺ Paa⁺ kyaah⁺ Sila na⁺gyiyh⁻ jee⁺ ga⁻la⁺ dsoo⁺ kiyh⁺.

Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻saa⁻ poo⁻ he⁺ jmi⁺ kyaah⁺ lä⁺jëë⁻ hi⁻ chaa⁻ kyaay⁺.

34 Ma⁻ngëë⁻ ma⁻saa⁻ jmi⁺, ga⁻tëëy⁻ øø⁺ jne⁺ he⁺ cha⁺neh⁻ kiyh⁺, ga⁻kwëëy⁺ he⁻ ga⁻kuyh⁻.

Peer⁻ ga⁻lä⁺ chaa⁻ llu⁺ kyaah⁺ lä⁺jëë⁻ hi⁻ chaa⁻ kyaay⁺, lä⁺llu⁺ he⁻ ga⁻heey⁺ juu⁺ kih⁺ Dio.

35 Ma⁺ ga⁻jnä⁺ jyoh⁺ jmi⁺ ja⁻, ga⁻chee⁺ dsa⁻ta⁺ jñah⁺ poo⁻ hi⁻ na⁺jmeey⁺ juu⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁺ høø⁻ neh⁻ñe⁺ mah⁺ lääy⁺

Paa⁺ kyaah⁺ Sila. 36 He⁻ja⁻

ga⁻jmeeh¹ poo⁻ juu¹ kih¹ Paa¹
kyaah¹ Sila, ga⁻jäyh¹:

—Ma⁻jmee¹ dsa⁻ta¹ mada⁻
he⁻ lään¹ hnäh¹. He⁻ja⁻
jwahn⁻, hwëë⁻ hnäh¹, go⁻nää¹
hnäh¹ kyaah¹ juu¹ llu¹ ba¹.

³⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Paa¹ siyh⁻
lä⁻la⁻:

—¿He⁻la¹ ja⁻ ga⁻kway¹ kyaah¹
jnääh¹ cha¹ne¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻,
ni⁻ sa¹ ga⁻ngiyy¹ juu¹ che¹ ää⁻
jnääh¹ dsoo⁻? He¹ ba¹ dsa⁻
romano jnääh¹ ka⁻läh¹ mah¹
ga⁻taayh⁻ jnääh¹ neh⁻ne¹.
Na¹ laay¹, läay¹ jnääh¹ jee¹
na⁻hmää¹. Ni⁻ miih⁻ sa¹ heeh¹
jnääh¹ lä⁻na⁻. Wa¹ ya⁻nää¹
hñii¹ dsa⁻ta¹ mah¹ hwëëy¹
jnääh¹.

³⁸ He⁻ja⁻ na¹jmeeh¹ poo⁻
he¹ juu¹ kih¹ dsa⁻ta¹. Peer⁻
ga⁻lä⁻goo⁻ dsë¹ dsa⁻ta¹ he¹
ma¹ ga⁻nuuy¹ laa¹ Paa¹ dsa⁻
romano kyaah¹ Sila. ³⁹ He⁻ja⁻
na¹nääy¹ na¹jëëy⁻, mah¹
ga⁻siyh⁻ Paa¹ kyaah¹ Sila:

—Jmee¹ hnäh¹ jøh⁻ hoh⁻.

Ma⁻la⁻ ma⁻hwëëy¹ neh⁻ne¹,
ga⁻siyh⁻:

—Go⁻nää¹ ba¹ hnäh¹ ta⁻ jee¹
jyoh¹.

⁴⁰ Ma¹ ya⁻hëë¹ Paa¹ neh⁻ne¹
kyaah¹ Sila, ga⁻nääy¹ ta⁻ kih¹
Lidia, jee¹ ga⁻jëey¹ miih⁻ øøh¹
jne¹. Ga⁻kwa¹ Paa¹ kyaah¹ Sila
be¹ kiyh¹, ja⁻ga⁻ ga⁻hwëëy⁻
jee¹ jwii⁻ ja⁻, ga⁻nääy¹ ta⁻ jee¹
jyoh¹.

17

*Ga⁻lä⁻hnee⁻ dsa⁻ kyaah¹
Paa¹ jee¹ jwii⁻ Tesalónica*

¹ Ga⁻ngëë¹ Paa¹ kyaah¹
Sila ta⁻ jee¹ jwii⁻ Anfípoli hi⁻

ga⁻ngëëy¹ jee¹ jwii⁻ Apolonia
lä⁻jiih¹ ga⁻lla⁻nääy¹ jwii⁻
Tesalónica, jee¹ ma¹ chih¹
koo⁻ gwah⁻ kih¹ dsa⁻ judiu.
² Hi⁻ lä⁻koo⁻ tëë¹ Paa¹ jmee⁻,
jmii¹ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹
ma¹ dsooy⁻ neh⁻ gwah⁻
dsa⁻hlëëyh⁻ dsa⁻. Ga⁻të¹
hnë⁻ jiih⁻ ma¹ dsooy⁻ gwah⁻
jmii¹ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë¹ ma¹
dsa⁻kway⁻ juu¹ na⁻hñaa¹
lä⁻jëë⁻. ³ Ma¹ mi⁻jnääy⁻ jëë⁻
go⁻te⁻ lä⁻koo⁻ na⁻sih⁻ juu¹
kih¹ Dio he⁻ jäh¹, jmee⁻ bii¹
jëë¹ Cristo wii¹ hi⁻ lä⁻jiiyh¹
ka⁻läh¹ jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻juu¹.
Hi⁻ ga⁻jäyh¹:

—Jesús hi⁻ hlëëhn¹ kih¹ la⁻,
hi⁻ he¹ he¹ Cristo.

⁴ Ko⁻llaa¹ judiu ga⁻lä⁻dsoo⁻
dsëy¹, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey¹
ko⁻jøh¹ kyaah¹ Paa¹ hi⁻
kyaah¹ Sila. Jwëë¹ griego hi⁻
ma¹ hnaah⁻ Dio ga⁻heeh⁻.
Hi⁻ lä⁻ja⁻ jwëë¹ dsa⁻më¹
hi⁻ hii¹ juu¹ kih¹ jee¹ jwii⁻
ja⁻ ga⁻heeyh⁻ kih¹ Jesús.
⁵ Pero ko⁻llaa¹ judiu hi⁻ sa⁻
ma¹ dsoo⁻ dsë¹ kih¹ Jesús,
ga⁻lä⁻lleey¹. He⁻ja⁻ na¹kyaay¹
ko⁻llaa¹ dsa⁻nñuh⁻ hi⁻ hñaa⁻
dsë¹ hi⁻ la¹ ga⁻nää¹ jee¹ jwii⁻
ja⁻. Kyaah¹ dsa⁻nñuh⁻ he¹
ga⁻liyh¹ ga⁻tooyh⁻ je⁻ dsë¹
dsa⁻ chaa⁻ jee¹ jwii⁻ ja⁻.
He⁻ja⁻ ga⁻nääy¹ cha¹neh⁻
kih¹ Jasón he⁻ hnøoy¹ ma¹
jääy¹ Paa¹ kyaah¹ Sila mah¹
ma¹ taayh⁻ goo⁻ dsa⁻jwii⁻.
⁶ Pero sa⁻ ga⁻jnääyh⁻, he⁻ja⁻
ga⁻saayh¹ Jasón kyaah¹ jñah¹
ga¹ øøh¹ jne¹, na¹jääy⁻ kih¹
dsa⁻ta¹, ta⁻hooyh⁻ ki⁻gaa⁻
ma¹ jäyh¹:

—Dsa na ga nää mi gaa dsa lä kaa jmi gyuu hi na ma ya nääy jee la jnan. 7 Jasón la na ma taayh dsa he cha neh kih. Lä jëë hi la na mi kwayh ley kih dsa ta jøøh jnan hi gya roma. Jäyh chaa jñah rey hi chee Jesús.

8 Ma ga nuu dsa ta kyaah dsa jwii juu ja, ga hee dsëy go te. 9 He ja ga jmee dsa ta mada ga mi hmaah Jasón dsoo kih kyaah lä jëë øøh jne hi ga saayh he. Ja ga ga lääy.

Ngoo Paa kyaah Sila ta jwii Berea

10 Øøh jne hi ma chaa jee ja, lä chah hwë ja, ga cheey Paa kyaah Sila ta jwii Berea. Ma ga lla nääy Berea na nääy neh gwah kih judiu. 11 Judiu hi ma chaa Berea ja, llu cha ga miuh huusdë kih lä koh ga hi chaa Tesalónica. Ga lä hnøø gyih nuuy ha lä la juu ja, hi lä jë jmi ma hey jee na si juu kih Dio mah ma jëëy che ma ra ju dsoo he ma jah Paa. 12 Jwëë dsa judiu he ga heeh juu kih Dio hi lä ja jwëë dsa më griega hi hii juu kih jee jwii ja hi jwëë dsa ñuuh ka läh. 13 Ma ga nuu judiu hi chaa Tesalónica he hää Paa ta Berea kway juu kih Dio, he ja na nääy jee ja ka läh na llay hni kih dsa. 14 Lä chah ja øøh jne

hi chaa jee ja ga cheey Paa ta cha hoo jmi ñeeh. Ga jä ba Sila kyaah Timotä jwii Berea. 15 He ba øøh jne hi ma kyaah Paa ga jmee be ga jøø kih lä ga të jwii Atena. Hi ma ga hwëë øøh jne jwii Atena ja, ga chee Paa juu wa jä Sila kyaah Timotä ta la, na koh lä jiih jee le.

Ga kwa Paa juu jee jwii Atena

16 Ta ko jiih ma gya Paa jøøy lloo Sila kyaah Timotä jwii Atena, ga lä meeh dsëy kih ga lä kaa ba tääh dio hi na laa kaa dsa. 17 He ja neh gwah ma mi jnäa Paa juu na hñaa lä jëë kih judiu hi ma chaa jee ja, hi kih jñah ga dsa hi hnaah Dio. Hi lä jë jmi ma dsa ngëë Paa lä kaa je hmooch ja, hlëëyh dsa hi dsa kuh jee ja ka läh. 18 Jee ja ga jëey dsa hi jah kyuu. Koo näa dsa he tëëyh epicúreo hi jñah ka läh tëëyh estoico. Dsa he na ga løø ti choo juu kyaah Paa. He ja ga jäyh siyh dsa kyaayh:

—Hee ba juu he kwa dsa na, heh he hlëëyh cha miuh ngëë.

Jñah ka läh ga jah:

—Lä koo he hlëëyh kih jñah dio hi sa kyuu jne.

Lä ja ga jäyh kih Paa kih he ma mi jnäa Paa ju hmëë kih Jesús hi juu he lä jiih dsa. 19 He ja

ga⁻jaäy¹ Paa' koo⁻ jee'
ma' dsa⁻ñeey¹, jee' chee⁻
Areópago. Jee' ja⁻ ga⁻ngiiy'
juu' kiyh¹:

—¿Che' le¹ nuu⁻ jnääh¹ miih⁻
ha⁻ lä⁻ la¹ ju'hmëë' he⁻ kyeh'
na⁻? ²⁰ Kyeh' juu' he⁻ sa⁻
ma⁻nuu⁻ jnääh¹ go⁻te⁻. Hnøø⁻
jnääh¹ lä⁻ñe' jnääh¹ he⁻ hnøø⁻
jäh⁻ juu' na⁻.

²¹ (Jëeh', jwëë' dsa⁻ chaa⁻
jee' jwii⁻ Atena hi⁻ dsa⁻ hi⁻
ya⁻nää¹ hwa¹ uu¹, ga⁻taayh¹
tää' jee' ja⁻. Sa⁻ cha⁻ he⁻
ga⁻ jyoh¹ he⁻ ma⁻ tih⁻ dsëy¹,
ma⁻la⁻ ju'hmëë' he⁻ ma⁻
nuuy¹ kyaah¹ he⁻ ma⁻ kway¹,
he⁻ ja⁻ ba⁻ ma⁻ tih⁻ dsëy¹.)

²² He⁻ja⁻ ga⁻noo⁻ Paa'
to⁻dsaah¹ jee' kih¹ hi⁻ ma⁻
tääh¹ Areópago ja⁻, mah¹
ga⁻jäyh¹:

—Kyuun⁻ hnäh¹ dsa⁻ chaa⁻
Atena. Peer⁻ mi⁻teh¹ hnäh¹
kyaah¹ lä⁻jëë⁻ dio kyaah¹
hnäh¹. ²³ Jëeh' lä⁻ ma⁻ ñeen⁻
na⁻ngën¹ lä⁻kaa⁻ jee' jwii⁻ la⁻,
ga⁻jëen¹ lä⁻kaa⁻ ba⁻ tääh¹ hi⁻
na⁻laa⁻ kaa⁻ hnäh¹. Jee' ja⁻
ga⁻jëen¹ koo⁻ na⁻hyoo⁻ jee'
na⁻sii⁻ lä⁻la⁻: “Hii⁻ la⁻ Dio hi⁻
sa⁻ kyuu⁻ jne⁻.” Jëe⁻ da⁻ hnäh¹,
he⁻ ba⁻ Dio hi⁻ hnaah⁻ hnäh¹,
ni⁻ sa⁻ kyuu⁻ hnäh¹, kih¹ hi⁻
he⁻ na⁻ hlëëhn¹ na⁻.

²⁴ ‘Dio hi⁻ ga⁻jmeë⁻ lä⁻kaa⁻
jmi⁻gyuu⁻, hi⁻ ga⁻jmeë⁻ lä⁻jë⁻
he⁻ ga⁻ cha⁻ në⁻ kih¹, hi⁻
he⁻ laa⁻ juu⁻ gyuu⁻ hwa¹,
he⁻ja⁻ sa⁻ jmeë⁻ bii¹ jmeë⁻
dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ koo⁻ gwah⁻
jee' gyay⁻. ²⁵ Sa⁻ cha⁻ he⁻
jmeë⁻ bii¹ kiyh¹ ni⁻ miih⁻, ni⁻
hi⁻ jmeë⁻ ta⁻he⁻ kiyh¹. Hñii⁻

bih¹ jmeey⁻ chaa⁻ lä⁻jëë⁻ jne⁻,
jmeey⁻ kii¹ jne⁻ lle⁻ hi⁻ kway⁻
lä⁻jë⁻ he⁻ jmeë⁻ bii¹ jnän⁻.

²⁶ ‘Kih¹ jaa⁻ dsa⁻ñuu⁻ ba⁻
ga⁻jmäy¹ lä⁻jëë⁻ nää¹ dsa⁻
jmi⁻gyuu⁻ mah¹ dsa⁻taayh¹
lä⁻kaa⁻ hwa¹. Hi⁻ ga⁻tøøy¹
hih⁻ ha⁻ koh¹ jmi⁻ dsa⁻taah¹
dsa⁻ hi⁻ ha⁻ hñii⁻ dsa⁻taayh¹.
²⁷ Ga⁻jmäy¹ jne⁻ mah¹ hnääh¹
jnih¹. Lä⁻ja⁻ koo⁻ sa⁻ su⁻ sa⁻
jne⁻ ba⁻ jne⁻ Dio. Jëeh', ma⁻ra⁻
ju⁻dsoo⁻ sa⁻ cheyh¹ uu¹ kih¹
lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jne⁻. ²⁸ Jëeh',
ta⁻la⁻ kiyh¹ ba⁻ chaa⁻ jne⁻ hi⁻
ga⁻nøø⁻ jne⁻ hi⁻ na⁻jiih¹ jne⁻.
He⁻ la⁻ jëeh¹ kwee⁻ lä⁻koh¹
ga⁻sii⁻ ko⁻llaa⁻ dsa⁻gooh¹
hnäh¹ hi⁻ ma⁻ kyuu⁻, hi⁻
ga⁻jäh¹: “Laa¹ jne⁻ sa⁻ju⁻ kih¹
Dio.”

²⁹ ‘Lä⁻llu¹ he⁻ laa⁻ jne⁻ sa⁻ju⁻
kih¹ Dio, he⁻ja⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻
kih¹ jmeen¹ hu⁻dsë⁻ laay¹
lä⁻koo⁻ dio hi⁻ jmäa⁻ dsa⁻
kyaah¹ ñe⁻ nøø⁻ o ñe⁻ tøø⁻
o kyaah¹ ku⁻. Jëeh' heeh⁻
he⁻ jmeë⁻ dsa⁻ ja⁻, la⁻ lä⁻koo⁻
gwa⁻ hu⁻dsë⁻ kih¹ dsa⁻ ba⁻.
³⁰ Jää¹, sa⁻ ga⁻jmeë⁻ Dio he⁻
kih¹ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻ jmeë⁻ dsa⁻.
Jëeh' dsa⁻, sa⁻ ma⁻ ñe⁻ hee⁻
ja⁻ ma⁻ jmeey⁻. Pero jmi⁻
na¹, Dio jmeë⁻ mada⁻ kih¹
lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh¹ lä⁻kaa⁻
jmi⁻gyuu⁻ wa⁻ lä⁻dsa⁻ dsëy¹
lä⁻jë⁻ he⁻ jmeey⁻. ³¹ Jëeh',
ga⁻tøø¹ Dio hih⁻ lloo⁻ koo⁻
jmi⁻ llay¹ ta⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻
kyaah¹ ju⁻dsoo⁻. Ma⁻na⁻lleeh¹
ba⁻ jaa⁻ dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ lla¹ ta⁻
hi⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ ga⁻jmeë⁻
Dio dsoo⁻ juu⁻ ja⁻, lä⁻llu¹ he⁻
ga⁻mi⁻jiiyh¹ Jesús jee' kih¹ hi⁻

na⁻juu' —ga⁻jäh' Paa'.

³² Ma' ga⁻nuu' dsa⁻ he' juu' he⁻ lä⁻jiih' dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu', ko⁻llaa' dsa⁻ he' ga⁻mi⁻kwayh' hi⁻ ko⁻llaa' ga⁻jäh' lä⁻la⁻:

—Jyoh' jiih⁻ ba' nuu' jnääh' ka⁻läh' juu' na⁻.

³³ He⁻ja⁻ ya⁻hëë' Paa' jee' kih' dsa⁻ he'. ³⁴ Ko⁻llaa' hi⁻ ga⁻lä⁻dsoo' dsë', ga⁻jmeey' ko⁻joh' kyaah' Paa'. Jee' ja⁻ ma' hää' Dionisio hi⁻ ma' dsoo' ta⁻ Areópago. Hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻heeh⁻ jaa⁻ dsa⁻më' hi⁻ ma' chee⁻ Dámari hi⁻ chaa⁻ ga⁻jñah' hi⁻ ga⁻heeh⁻.

18

Ngoo' Paa' ta⁻ jwii⁻ Corinto

¹ Ma⁻ngëë' he⁻ja⁻, ya⁻hëë' Paa' jwii⁻ Atena ngooy' ta⁻ jwii⁻ Corinto. ² Jee' ja⁻ ga⁻jey' jaa⁻ judiu chee⁻ Aquila hi⁻ ga⁻lä⁻chaa' jee' jwii⁻ Ponto, hi⁻ hmëë' ya⁻hëë' hwa' Italia kyaah' mëy' Priscila lä⁻hih' kih' Claudio rey to⁻në'. Hi⁻ rey he', sa⁻hnøoy' ma' dsa⁻taah' dsa⁻hi⁻ laa' judiu jee' jwii⁻ Roma he⁻ nøø' hwa' Italia. He⁻ja⁻ ñee' Paa' na⁻jëë⁻ dsa⁻gooy' he'. ³ Aquila he' ma' jmee⁻ ta' hme⁻ hmi⁻loo⁻, he⁻ja⁻ ma' la' ta' kiyh'. Ja⁻ba' lih⁻ Paa' ma' jmeey' ta⁻ja⁻ka⁻läh', he⁻ja⁻ ga⁻jäy' jmeey' ta⁻ja⁻ko⁻joh' kyaayh'. ⁴ Lä⁻jë⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë' ma' dsoo⁻ Paa' neh⁻ gwah⁻ mäh⁻ ma' dsa⁻hlëëyh' dsa⁻ judiu kyaah' hi⁻ sa⁻ laa' judiu, ma' kway⁻ juu' na⁻hña⁻ lä⁻jëë⁻

ha⁻lä⁻jee' ma' heeh⁻ dsa⁻ juu' kih' Dio.

⁵ Ma' ga⁻lloo' Sila kyaah' Timotä hi⁻ ma' tääh' Macedo⁻nia, ja⁻ga⁻ga⁻tu' Paa' ta⁻jmee⁻ hmi⁻loo⁻ mah' ga⁻kway' juu' kih' Dio ba'. Ga⁻hlëëyh' judiu dsa⁻gooy', ga⁻jmeey' ju⁻dsoo' kih' Jesús. Ga⁻jäyh' hi⁻ he' he' Cristo. ⁶ Pero dsa⁻ he' ga⁻løø' jiiyh⁻ juu' kyaah' Paa', hi⁻ ga⁻mi⁻kwayh' ka⁻läh'. He⁻ja⁻ ga⁻kyah' Paa' hmi⁻h⁻ kih', ga⁻jäyh':

—Dsoo' kyah' hñaah' ba' hnäh' na⁻, he⁻juuh' hnäh' lä⁻ma⁻na⁻bääh' ja⁻ba' hnäh' kyaah' dso'kye⁻. Sa⁻cha⁻dsoo' dsëen⁻ ni⁻ mi⁻h⁻. Na⁻ta⁻cha⁻në' na⁻kan' juu' la⁻kih' dsa⁻hi⁻ sa⁻ laa' judiu ba'.

⁷ Ya⁻hëëy' neh⁻ gwah⁻ ja⁻, ngooy' cha⁻neh⁻ kih' jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ chee⁻ Justo hi⁻ ma' gya' jäh⁻ jee' chih' gwah⁻. Hi⁻ he' ma' gah⁻ Dio. ⁸ Jaa⁻ dsa⁻hi⁻ hä⁻goo⁻ gwah⁻ hi⁻ chee⁻ Crispo, ga⁻heeh⁻ juu' kih' Jesús kyaah' lä⁻jëë⁻ hi⁻ chaa⁻ kyaay'. Hi⁻ jwëë' dsa⁻hi⁻ chaa⁻ ja⁻ba' Corinto ja⁻, ga⁻heeyh⁻ juu' kih' Dio ma' ga⁻nuuy' juu' he⁻ ma' kwa⁻ Paa'. Lä⁻jëë⁻ hi⁻ he' ga⁻saa⁻ jmi⁻. ⁹ Koo⁻ hwë' he⁻ ma' gya' Paa' jwii⁻ Corinto ja⁻, ga⁻hëë' mi⁻nëy' Dsa⁻jøøh' jnän' hi⁻ ga⁻jäh' siyh⁻:

—Ta⁻ wa' gah', hlëeh' ba' hne⁻ juu' kin⁻, ta⁻ tu' he⁻ kwah⁻ juu'. ¹⁰ Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ kaah' hne⁻ mah' jmeeyh⁻ hne⁻. Jëeh' jnä' chehn' kyaah' hne⁻. Hi⁻ ta⁻

iyoh' ko-taa-, tääh' jwëë'
dsa- jee' jwii- la- hi- na' ga'
heeh- juu' kin-.

11 He-ja- ga-jä' Paa' koo-
ji-ñe- na-dsë- jñee' sih- jee'
jwii- Corinto ja-, kway- juu'
kih' Dio.

12 Lä-koh' ma' laa' Galiön
lle'moh' kih' lä-kaa- hwa'
Acaya, lä-jëë- judiu hi- chaa-
Corinto ga-taayh' juu' kwee-
kyaah' dsa-kyaayh' ga-teey'
kyaah' Paa' he-ja- na-jäay-
në'ta', 13 ma' jäyh':

—Dsa-ñuuh- la- mi-tëëy-
dsa- ha- lä- jee' hnaayh- Dio
mah' la-dsëëy' kih' ley jnän'
kyaah' juu' ja-.

14 Ma-cheh' Paa' ma' hlëeh',
ma' ga-jäh' Galiön siyh- dsa-
judiu he':

—Cher'mah' dsoo' la' hlih'
he- jmeey-, o cher'mah'
na-bääyh' koo- dsoo' juuh-,
ja-ga' na- hoo' kwaat- llan'
ta' kyah' hnäh' dsa- judiu.

15 Pero juu' ta-jmah' ba' na-
hlëeh' hnäh'. Dsa- ba' na-
hääh- hnäh', kih' ley kyah'
hnäh' ba' na- hlëeh' hnäh'.
He-ja- jëë- ba' hnäh' ha- lä-
lä-ee- juu' na-. Sa- hnoon'
taahn- hñiin- kyaah' he- na-
—ga-jäyh'.

16 He-ja- ga-hwëëy' dsa-
he' në'ta' ja-. 17 He-ja-
ga-saah' dsa- he' Sóstene hi-
ma' hä- goo- gwah- kiyh'.
Ga-kway' kih' ta- ka'hne- kih'
në'ta' ja-. Pero lle'moh' he'
ni- miih- sa- ga-jmeey' he'
kiyh'.

18 Pero ga-gya- ga' Paa'
cha-miuh- jmii' Corinto ja-.
Ja-ga' ga-hiyh' juu' kih'

lä-jëë- øøh' jne', ngooy' ta-
hwa' Siria, kyaah' Aquila
kyaah' Priscila. Jää' ja-ga'
dsa-taayh- neh- barco jwii-
Cencrea, ga-tii' Paa' lle',
ga-jmeey' kwaah- go-te-.
Lä-ja- ga-lä-jnä' ga-jmeey'
koo- hmooh' kyaah' Dio.

19 Ma' ga-lla-näay' Éfeso,
ja- jiih' ga-jä' dsa-kyaayh'.
Ngoo' ba' Paa' ta- gwah-
na-hlëëyh' judiu. 20 He-ja-
ga-ngii' judiu he' ma' jä' ga'
Paa' miuh- jmii', pero sa-
ga-heeyh-. 21 Ga-hiyh' juu'
kih' lä-jëë- hi- he', ga-siiyh':

—Jmee- bii' naahn- jmii'
he- tē' Jerusalén. Pero koo-
ka-läh' jän- ya-jëën- hnäh',
cher'mah' lä-ja- hnøø' Dio.

Éfeso ja- ga-he' Paa' neh-
barco, ngaayh' ta- Jerusalén.

22 Ma' ga'llooy' Cesarea,
ngaah' bih' ta- Jerusalén
na-jmeey' Dio kih' øøh'
jne' hi- ma' tääh' jee' ja-.
Ja-ga' ngooy' ta- jwii- An-
tioquia ka-läh'. 23 Ga-gyay-
miuh- jmii' Antioquia, ja-ga'
ya-hëëy' ka-läh', ngooy'
lä-koo- lä-koo- jwii- he-
nøø' hwa' Galacia, hi- lä-ja-
jwii- he- nøø' hwa' Frigia,
na-kway- be' kih' lä-jëë- øøh'
jne' hi- ma' tääh' lä-kaa- jee'
ja-.

*Ga-kwa' Apolo juu' jee'
jwii- Éfeso*

24 Ta-ko-jiih' ja-, ga'lloo'
ta- jwii- Éfeso jaa- judiu hi-
chee- Apolo, hi- ga-lä-chaa-
jee' jwii- Alejandria. Peer-
liyh- kway- juu' kih' Dio

na-hñaa' lã-jëë- hi- ma' kyuyh~ ra-këh' ra-llu' jee' na-sii- juu' kih' Dio. 25 Ga-lã-tëë- bih' ha- lã- la' jwë' kih' Jesús hi- ma' hlëëyh- lã-kaa- tuh-dsëy'. Ma' mi-tëëy- dsa- na-hñaa' lã-jëë- ha- lã- la' juu' kih' Jesús. Pero he- saa- dsa- jmi-, ma-la- he- ma' jmee- Jwaa- ba' ma' kyuyh~. 26 Sa- goyh-, ga-løoy' hlëëyh- dsa- neh- gwah- kih' judiu he- chih' Éfeso ja-. Pero lã- ma' ga-nuu' Aquila kyaah' Priscila ha- lã- la' juu' he- ma' kwa- Apolo ja-, he-ja- ga-tëëy- ta- kiyh' mah' na-heeh' gyih' ha- lã- la' juu' kih' Dsa-jøøh' jnãn- jee' sa- ma' kyuyh~. 27 Ma-ngëë' he- ja-, ga-lã-hnøø' Apolo dsoo' ta- hwa' Acaya. Hi- lã-jëë- øøh' jne' hi- ma-tãäh' kyaayh' jee' ja-, ga-kway' be' kih' hi- ga-siiy' koo- je- kih' øøh' jne' hi- ma-tãäh' Corinto he- nøø' hwa' Acaya mah' wa- heeyh- Apolo lã-kaa- tuh-dsëy'. Hi- ma' ga-llooy' jee' ja-, ga-la- llu' cha-miih- kih' lã-jëë- øøh' jne' hi- ga-heeh- kih' Dio, kih' he- llu' dsë' Dio kyaayh'. 28 Lã-jiih' jee' le', ga-ti- ga-choo' Apolo juu' kyaah' judiu dsa-kyaayh'. Ga-mi-jnääy- na-hñaa' lã-jëë- lã-koo- jah' juu' kih' Dio mah' lã-ngëëy', Jesús he' hi- lãa' Cristo.

19

Ngoo' Paa' ta- jwii- Éfeso

1 Ta'ko-jiih' ma' gya' Apolo jwii- Corinto, ngoo' Paa' jwë' hwa' ba' lã-jiih' ga-llooy' jwii- Éfeso. Ma' ga-llooy' jee' ja- ga-jeey' ko-llaa' øøh' jne'. 2 He-ja- ga-ngii' Paa' juu' kiyh':

—¿Che' ga-tëeh' hnäh' Jmi-llë' Na-jngii' lã- ma' ga-heeh' hnäh' juu' kih' Dsa-jøøh' jnãn'?

He-ja- ga-jäh' dsa- he':

—Ni- sa- ñe' jnääh' hee- ja- Jmi-llë' Na-jngii'.

3 He-ja- ga-jäh' Paa':

—¿Hee- juu' ga-jmeeh' hnäh' dsoo' he- ga-saah- hnäh' jmi-?

Mah' ga-jäh' dsa- he':

—Ga-saa- jnääh' jmi- lã-hih' ga-jmee' Jwaa- ba'.

4 Mah' ga-jäh' Paa' siiyh':

—Jwaa- ga-choo' jmi- kih' dsa- hi- ga-lã-dsaa- dsë' he- ma' jmeey- he- hliih'. Ga-siiyh- dsa- he': “Wa' lã-dsoo' hoh' hnäh' kih' hi- ja- këë- ga-ki- jnä'.” Jwaa- he' ma' hlëëh- kih' Jesús hi- lãa' Cristo.

5 Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' ja-, ga-saay- jmi- lã-hih- kih' Jesús. 6 Lã- ma' ga-kye- Paa' goo- në' kiyh', ga-jyoo' Jmi-llë' Na-jngii' në' kih' dsa- he'. Lã-chah' ja- ga-hlëëyh' jyoh' juu' hi- ga-løoy' ngëëy- juu' he- ma' mi-jnää- Dio kiyh'. 7 Jee' lã-jëë- dsa-ñuuh- he' ma' tee' gya-tuu'.

8 Uu- sih- he- ga-gya- Paa' jee' ja-, ma' dsooy- gwah- kih' dsa- judiu he- chih' jee' ja-. Sa- goyh- ma' hlëëyh- dsa-

hi⁺ ga⁻mi⁻jnaäy⁻ na⁻hñaa⁺ lä⁻jëë⁻ ha⁻ lä⁻jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁺. ⁹ Pero ko⁻llaa⁺ dsa⁻ he⁺ ma⁺ hweh⁻ dsëy⁺, sa⁺ ga⁻jmeey⁺ dsoo⁺ dsëy⁺ kih⁺ Jesús. Wi⁺ ba⁺ ga⁻hlëëyh⁺ kih⁺ Jesús to⁻lo⁻ në⁻ dsa⁻kyaayh⁺. He⁻ja⁻ ya⁻hëë⁺ Paa⁺ jee⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺, ga⁻jäy⁺ øøh⁺ jne⁻ ga⁻näy⁺ jee⁺ chih⁺ sa⁻kwel⁻ kih⁺ hi⁻ chee⁻ Tiranno. Jee⁺ ja⁻ ga⁻hlëëh⁺ Paa⁺ øøh⁺ jne⁻ juu⁺ kih⁺ Jesús lä⁻jë⁻ jmi⁺. ¹⁰ Lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ lä⁻jiih⁺ ga⁻të⁻ to⁻ ji⁻në⁻. Lä⁻jwë⁻ ja⁻ lä⁻jëë⁻ judiu hi⁻ ma⁺ chaa⁻ hwa⁺ Asia, hi⁻ lä⁻kye⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu, ga⁻nuuy⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻. ¹¹ He⁻ ba⁺ che⁻ jah⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁺ Dio jee⁺ ja⁻ ta⁻lä⁻ kih⁺ Paa⁺. ¹² Ma⁺ dsa⁻nää⁺ dsa⁻ kyaah⁺ hmi⁺h⁻ kih⁺ jee⁺ ma⁺ cheh⁺ Paa⁺. Koo⁻ ma⁺ dsa⁻jnooh⁺ mi⁺h⁻ në⁻ kih⁺ Paa⁺ hmi⁺h⁻ sa⁻luu⁻ hi⁻ hmi⁺h⁻ hi⁺ cha⁻në⁻. Hmi⁺h⁻ ja⁻ ma⁺ dsa⁻suy⁻ dsa⁻dsaah⁺ kyaay⁺. Lä⁻ja⁻ ma⁺ dsa⁻jä⁺ kiyh⁺ hi⁻ lä⁻kye⁻ jmi⁻lle⁻ hli⁺h⁺ ma⁺ hwëë⁻.

¹³ Hi⁻ ma⁺ chaa⁻ ko⁻llaa⁺ judiu hi⁻ ma⁺ ga⁻nää⁻ ta⁻ kye⁻ ta⁻ ñii⁻ ma⁺ hwëëy⁻ jmi⁻lle⁻ hli⁺h⁺ kih⁺ dsa⁻. Pero koo⁻ hä⁺, ja⁺ huu⁺dsë⁻ kiyh⁺ ma⁺ hwëëy⁺ jmi⁻lle⁻ hli⁺h⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Jesús, ga⁻jäyh⁺:

—Kyaah⁺ hih⁻ kih⁺ Jesús hi⁻ hlëëh⁻ Paa⁺ kih⁺, jmeen⁻ hih⁻ hwëëh⁻ hnäh⁺.

¹⁴ He⁻ la⁻ ma⁺ jmeey⁻ lä⁻jëë⁻ gyeey⁺ joo⁺ dsa⁻ judiu hi⁻ ma⁺ chee⁻ Esceva, hi⁻ ma⁺ laa⁺ jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ kye⁻ në⁻.

¹⁵ Pero ga⁻jiih⁺ jmi⁻lle⁻ hli⁺h⁺ juu⁺ kyaah⁺ dsa⁻ he⁺, ga⁻jäyh⁺:

—Kyu⁻ ba⁺ jnä⁺ Jesús, hi⁻ ma⁻ ba⁺ jnä⁺ hii⁻ he⁺ Paa⁺, pero hnäh⁺, sa⁺ kyuu⁻n⁻ ni⁻ mi⁺h⁻.

¹⁶ Dsa⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ jmi⁻lle⁻ hli⁺h⁺ he⁺, ni⁻ juu⁺ ga⁺ sa⁻ ga⁻hi⁺y⁺, ga⁻sooyh⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁻ gyeey⁺ dsa⁻ he⁺. Peer⁻ ga⁻kway⁺ kih⁺, lä⁻jiih⁺ ga⁻jmääy⁻ dsoo⁺, ga⁻kyuu⁺ to⁻lo⁻kwayh⁺. ¹⁷ Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ judiu hi⁻ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu hi⁻ ma⁺ tääh⁺ Éfeso ga⁻lä⁻goyh⁻ jwërte ma⁺ ga⁻nuuy⁺ ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺. He⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ jmi⁺h⁻ kih⁺ Jesús.

¹⁸ Hi⁻ jwëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻heeh⁻ juu⁺ kih⁺ Dio ga⁻mi⁻jnaäy⁻ to⁻lo⁻ në⁻ øøyh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ hli⁺h⁺ he⁻ ma⁺ jmeey⁻. ¹⁹ Hi⁻ ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻ jwëë⁻ hi⁻ ma⁺ tēē⁻ ji⁻nah⁺ ma⁺ dsa⁻kay⁻ je⁻ hli⁺h⁺ ja⁻, mah⁺ ma⁺ dsa⁻jey⁻ cha⁻në⁻ jee⁺ lä⁻jëë⁻. Hi⁻ ma⁺ ga⁻jmeeh⁺ dsa⁻ kwaat⁻ joh⁺ kyeey⁺ jee⁺ lä⁻jë⁻ mo⁻je⁻ ja⁻, ya⁻hi⁺ kwaat⁻ to⁻lo⁻gya⁻ mil kuu⁺ tøø⁻. ²⁰ Lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻jwëë⁻ cha⁻ga⁻mi⁺h⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nuu⁺ juu⁺ kih⁺ Dio hi⁻ ga⁻jëey⁺ ha⁻ koh⁺ be⁺ sa⁻ cha⁻ kih⁺ Dio.

²¹ Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻jmeey⁺ Paa⁺ huu⁺dsë⁻ dsooy⁺ ka⁻läh⁺ ta⁻ hwa⁺ Macedonia hi⁻ ta⁻ hwa⁺ Acaya. Ja⁻ga⁻dsaayh⁺ ta⁻ Jerusalén. Hi⁻ ga⁻jäyh⁺:

—Ma⁻lä⁻hi⁺ mi⁺h⁻ jmi⁺ gyan⁺ Jerusalén, ma⁺ra⁻ he⁻ jmeey⁻ bii⁺ ñiin⁻ ta⁻ Roma.

22 Uu¹ hi⁻ ma' jmee⁻ ko⁻ jøh[✓]
kyaayh¹ ga⁻ cheey¹ ta⁻ hwa¹
Macedonia, ga⁻ cheey¹ Timotä
kyaah¹ Erasto. Pero ga⁻ jã¹ ga⁻
Paa¹ miih⁻ jmi¹ hwa¹ Asia ja⁻.

*Ga⁻lä⁻hnee⁻ dsa⁻ hi⁻ ma'
chaa⁻ jwii⁻ Éfeso kyaah¹ Paa¹*

23 Jmi¹ ja⁻ ga⁻ lä⁻ cha⁻ koo⁻
hni⁻ juuh⁻ jee¹ jwii⁻ Éfeso,
kwaat⁻ kih¹ ju¹ hmee[✓]. 24 Jee⁻
ja⁻ ma' gya¹ jaa⁻ dsa⁻ chee⁻
Demetrio hi⁻ ma' kwa⁻ ta⁻
he⁻ jmee⁻ dsa⁻ gwah⁻ pih¹
kyaah¹ ñe¹ tøø⁻ jmah¹ he⁻ la¹
heeh⁻ gwah⁻ kih¹ Diana he⁻
ma' chih¹ jee¹ jwii⁻ ja⁻. Kyaah¹
ta¹ ja⁻ ma' liyh¹ cha⁻ miih⁻
kuu¹ kyaah¹ dsa⁻ kyaayh¹.
25 He⁻ ja⁻ ga⁻ jøøyh⁻ lä⁻ jëe⁻
dsa⁻ hi⁻ ma' jmee⁻ ta⁻ kiyh¹ hi⁻
jñah[✓] ga⁻ dsa⁻ hi⁻ ma' jmee⁻
ja⁻ ba¹ ta¹ ja⁻, mah¹ ga⁻ siiyh[✓]:

—Dsa⁻ ñuu^h, ñeh¹ ba¹ hnäh[✓]
kwee⁻ lèh¹ jne¹ cha⁻ miih⁻
kuu¹ kyaah¹ ta¹ la⁻. 26 Pero na¹
ma⁻ jëe⁻ jne¹ hi⁻ ma⁻ ñuu¹ jne¹
ngë⁻ Paa¹ Éfeso la⁻ mi⁻ gaay⁻
jwëe⁻ dsa⁻. Hi⁻ ja⁻ ma⁻ la⁻ jee⁻
la⁻ jmeey⁻ lä⁻ na⁻. Lä⁻ ga⁻ dsa⁻
hwa¹ Asia ma⁻ mi⁻ gaay⁻
jwëe⁻ dsa⁻, jäh[✓]: “Ja⁻ Dio
he[✓], hi¹ dio hi⁻ jmää[~] dsa⁻
kyaah¹ goo⁻.” 27 He⁻ ja⁻ hii[✓]
goo⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ heey¹ ta⁻ jnän⁻
la⁻, hi⁻ mo⁻ so⁻ tooh⁻ dsa⁻ ta⁻
gwah⁻ kih¹ dio Diana jnän⁻
hi⁻ lä⁻ ja⁻ mo⁻ so⁻ jmeey¹ juuh⁻
kih¹ Diana, hi⁻ hnaah⁻ lä⁻ jëe⁻
dsa⁻ chaa⁻ hwa¹ Asia hi⁻
lä⁻ kaä⁻ jmi⁻ gyuu⁻ ka⁻ läh[✓].

28 Ma¹ ga⁻ nuu[✓] dsa⁻ he[✓]
juu¹ ja⁻, ga⁻ lä⁻ lleey[✓] jwërte

hi⁻ ga⁻ løøy¹ tooyh⁻ cha⁻ miih⁻
miih¹, ma¹ jäh[✓]:

—iHe⁻ ba¹ che⁻ jøøh¹ Diana
hi⁻ cheh¹ Éfeso la⁻!

29 He⁻ ja⁻ ga⁻ kah¹ ga⁻ gwëh¹
huu¹ dsë⁻ kih¹ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻
hi⁻ ma' chaa⁻ jee¹ jwii⁻ ja⁻.
Koo⁻ mii¹ ba¹ ga⁻ jmeey[✓]
ga⁻ saayh¹ Gayo kyaah¹
Aristarco na⁻ jääy⁻ jee⁻
dsa⁻ ñee⁻ dsa⁻ kyaayh¹. Lä⁻ uu[✓]
dsa⁻ ñuu^h he[✓] chaa⁻ Mace-
donia hi⁻ ma' jmeey⁻ ko⁻ jøh[✓]
kyaah¹ Paa¹. 30 Hnøø¹ Paa¹
ma' dsa⁻ hlëeh⁻ kyaah¹ dsa⁻
he[✓] pero sa⁻ ga⁻ kwa⁻ øøh¹
jne¹ jwë¹ ma' dsooy¹. 31 Hi⁻
lä⁻ ja⁻ ko⁻ llaa⁻ hi⁻ ma' laa¹
ta¹ hwa¹ Asia ja⁻, ma' jwayh[✓]
kyaah¹ Paa¹. He⁻ ja⁻ ga⁻ cheey¹
juu¹ kih¹, ga⁻ chuuy[✓] kyaah¹
Paa¹ mah¹ sa⁻ dsooy¹ jee⁻ tääh¹
dsa⁻ he[✓]. 32 Ga⁻ kah¹ ga⁻ gwëh¹
go⁻ te⁻ huu¹ dsë⁻ kih¹ lä⁻ jëe⁻
dsa⁻ hi⁻ ma' tääh¹ jee¹ ja⁻.
Kah[✓] ba¹ ma¹ hlëeh⁻ lä⁻ jaa⁻
lä⁻ jaa⁻. Hi⁻ jwëe⁻ ga⁻ hi⁻ sa⁻
ma⁻ ñe⁻ hee⁻ kih¹ ja⁻ he⁻
ma⁻ tääy¹ jee¹ ja⁻. 33 He⁻ ja⁻
dsa⁻ judiu ga⁻ hñaa¹ na⁻ koh[✓]
Alejandro jee¹ kih¹ lä⁻ jëe⁻
dsa⁻ he[✓] mah¹ na⁻ jääy⁻ ta⁻
cha⁻ në⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻ jmee⁻
Alejandro lii⁻ kyaah¹ gooy⁻,
hnøøy¹ ma¹ hlëeyh¹ jwoo¹ kih¹
judiu. 34 Pero ma¹ ga⁻ lä⁻ kyuu⁻
dsih¹ laay¹ judiu, koo⁻ hä⁻
ba¹ ga⁻ tooh¹ lä⁻ jëe⁻ miih⁻.
Miih⁻ ga⁻ sa⁻ ga⁻ tē¹ to¹ hor⁻
ga⁻ jmeey[✓] lä⁻ ja⁻, ma¹ jäh[✓]:

—iHe⁻ ba¹ che⁻ jøøh¹ Diana
hi⁻ cheh¹ Éfeso la⁻!

35 Lä⁻ jiih¹ jaa⁻ tē⁻ je⁻ kya¹
jee¹ jwii⁻ ja⁻, ga⁻ jmeey[✓] hi⁻

he- tu' dsa- he' tooh~ miih',
ga- jäh' :

—Nuu- da' hnäh' hi- chaa-
Éfeso la-. Ga- lä- jee- ba' dsa-
jmi- gyuu- ñe-, koo- jee' la-
ba' la' to- nē' jee' jmee- dsa-
juuh- kih' gwah' kih' Diana
he- chih' jee' la- jnän' hi-
lä- ja- ka- läh' heeh' kiyh' he-
ja' kih' Júpiter. ³⁶ Ni- jaa-
sa- le' jäh- sa- dsoo'. He- ja-
jwahn-, tu' hnäh', ta' jmee-
hnäh' na' koh' wa' la' cha-
la'. ³⁷ Hih' uu' dsa- ñuuh-
hi- ma- ya- jääh- hnäh' la-,
sa- ma- mi- kwayh' gwah-
jnän', ni- sa- ma- hlēeyh' hlih'
kih' dio jnän'. ³⁸ Cher' mah'
cha- hnii- kih' dsa- kyaah'
Demetrio kyaah' jñah' dsa-,
cha- ba' nē' ta' jee' le' mi- eey-
juu' na-. Jee' ja- ba' lle' kih'
hniiy' kih' dsa-. ³⁹ Cher' mah'
cha- ga' he- sa- hii- lä- ee-
kyah' hnäh', le' mi- ee' jne' lä-
ma' dsa- ñee- dsa- mada- kih'
dsa- ta'. ⁴⁰ Pero he- jmee-
jne' la-, hii' goo- dsa- bääh-
jne' he- tøoh- jne' cha- miih-
miih'. Hee- juu' dsa- kwan'
cher' mah' ga- tēeh' dsa- ta'
jne' kih' he- tøoh' jne' miih'
jee' la-.

⁴¹ Ko- ja- ba' te' ga- hlēeh'
tē- je' he', mah' ga- hiih' juu'
kih' dsa- jwii-.

20

Ngoo' Paa' ta' hwa' Mace-
donia hi' ta' hwa' Grecia

¹ Ma- ngēē' ma- dsaa' juu'
ja-, ga- tēeh' Paa' øøh' jne',
ga- kwēeyh' nuuh- mah'
ga- eey', ja- ga' ga- hiih'

juu', ngooy' ta' Macedonia.
² Ga- ngēēy' lä- jē- jwii- mah-
jee' ma' tääh' øøh' jne',
ga- hlēeh' gyih' mah' tēey'
cha- ga- miih- be'. Lä- ja-
ga- jmeey' lä- jiih' ga- llooy'
hwa' Grecia (ja- ba' jee' chee-
Acaya). ³ Jee' ja- ga- gyay-
uu- sih-. Ma' ga- tē' jmi' he-
dsa- hey' barco he- dsooy' ta-
hwa' Siria, ga- lä- ñey- ma- la'
juu' kih' judiu he- saah' dsih'.
He- ja- ga- mi- siiy' huudse-
kiyh'. Ga- jēeyh- ka- läh' ta-
Macedonia, ngooy' jwē' hwa'
ba'. ⁴ Hi- ko- llaa' øøh' jne'
ga- jmee' ko- jøh' kyaayh'
lä- ga- tē' hwa' Asia. Jaa-
hi- he', chee- Sópater hi-
chaa- Berea. Hi' jñah' chee-
Aristarco kyaah' Segundo
hi- chaa- Tesalónica. Hi-
jñah' chee- Gayo hi- chaa-
Derbe hi- Timotä. Jñah'
chee- Tíquico hi- Trófimo hi-
chaa- hwa' Asia. ⁵ Ga- lä- jee-
hi- he' ga- lä- jaa' na- jääy'
jnääh' lä- ga- tē' Troa. ⁶ Hi-
jnääh' , ma- la- ma- goh-
jmi' kih' he- ñiih- he- sa-
kyaah' levadura, ga- tooh'
jnääh' neh- barco jwii- Filipo.
Ga- hya- ga- hña' jmi', ja- ga-
ga- jee' jnääh' dsa- kyaahn' hi-
ma' tääh' jøø- Troa. Jee' ja-
ga- jä- jnääh' gyii' jmi'.

Ga- gwii- Eutico jee' gyay'
nuuy- juu' kih' Paa'

⁷ To- nē' jmi' kih' seman',
ga- tooh' jnääh' ko- jøh' kyaah'
øøh' jne' jee' ma' kih' jnääh'
ma- nuu' kih' Jesús. He- ja-
ga- løø' Paa' kwa- juu'. Juu' ja-

ga⁻kyoo¹ lä⁻jiih¹ ga⁻tē⁷ koo⁻lla⁻nuu¹, kih¹ he⁻ ga⁻jmeey⁷ hu¹dsē⁻ dsooy¹ ta⁻ jee⁷ jyoh⁷ wa⁷ ga⁻jnā¹ jyoh⁷ jmi¹. ⁸ Hi⁻ ma⁷ tøø⁷ cha⁻miih⁻ mi¹ 'sē¹ he⁻ na⁻h¹h¹ je⁻ cha⁻neh⁻ jee⁷ ga⁻tē⁷ hnē⁻ jwēē⁷ hne¹ jee⁷ ma⁷ tøø⁷ hnāäh¹ ja⁻. ⁹ Jaa⁻ chih⁻ hi⁻ chee⁻ Eutico ma⁷ gyay¹ hoo⁷ ventan jee⁷ ma⁷ tøø⁷ hnāäh¹. Jee⁷ gyay¹ ja⁻, ga⁻gwiiy⁻ ñiih¹ kih¹ he⁻ ga⁻kyoo¹ juu¹ he⁻ ma⁷ kwa⁻ Paa⁷. Jee⁷ na⁻gwiiy⁻ ja⁻, ga⁻tayh⁷ lä⁻ ga⁻tē⁷ hwa¹. Ma⁻na⁻juuy⁷ ma⁷ ga⁻chaah⁻ dsih⁷. ¹⁰ He⁻ja⁻ ga⁻jñaa¹ Paa⁷, ngooy¹ na⁻ee⁷ chih¹ he⁷. Mah¹ ga⁻jäyh⁷:

—Ta⁷ jwaah⁷ hnäh⁷, jiih⁻ ba⁻ chih⁻ la⁻.

¹¹ He⁻ja⁻ ga⁻wii¹ Paa⁷ ka⁻läh⁷ jee⁷ ma⁷ tøø⁷ hnāäh¹, ja⁻ga⁻ ga⁻tooh⁻ hnāäh¹ ga⁻kih⁷ ga⁻h¹h¹ hnāäh¹ ma⁻n¹uu⁻ kih¹ Jesús. Ma⁻ngēē⁷ he⁻ ja⁻, ngoo¹ bih¹ hlēēy⁻ lä⁻jiih¹ ga⁻jnā¹. Ja⁻ga⁻ ngooy¹ ta⁻ jee⁷ jyoh⁷. ¹² Peer⁻ ga⁻nøh¹ dsē¹ dsa⁻ he⁷ kih¹ he⁻ jiih⁻ ba⁻ chih⁻ kyaay¹, hi⁻ ga⁻tēēy⁻ ga⁻näy¹ kiyh¹.

Ya⁻hēē¹ Paa⁷ jee⁷ jwii⁻ Troa ngooy¹ lä⁻ ga⁻tē⁷ jee⁷ jwii⁻ Mileto

¹³ Ga⁻tooh⁻ hnāäh¹ neh⁻ barco, mah¹ lla⁻nøø¹ hnāäh¹ jää¹ lä⁻ ga⁻tē⁷ jwii⁻ Asón. Jee⁷ ja⁻, ga⁻jää¹ hnāäh¹ Paa⁷ lä⁻koo⁻ la¹ mada⁻ nuuh⁻ hnāäh¹, jēē⁷ jwē⁷ hwa¹ ba⁷ ngooy¹ ta⁻ ja⁻. ¹⁴ Ma⁷ ga⁻lloo¹ Paa⁷ jee⁷ tøø⁷ hnāäh¹ jwii⁻ Asón ja⁻, ga⁻tooh⁻ hnāäh¹ neh⁻ barco

kyaayh⁷, ga⁻lla⁻nøø¹ hnāäh¹ jwii⁻ Mitilene. ¹⁵ Jee⁷ ga⁻tē⁷ to¹ jmi¹, ga⁻ngēē⁷ hnāäh¹ jäh⁻ jwii⁻ he⁻ chee⁻ Quío. Jee⁷ ga⁻tē⁷ hnē⁻ jmi¹, ga⁻lla⁻nøø¹ hnāäh¹ jwii⁻ Samo jee⁷ hwēē⁻ barco. Jee⁷ ga⁻tē⁷ kye⁷ jmi¹, ja⁻ga⁻ ga⁻tēē⁷ hnāäh¹ jwii⁻ Mileto. ¹⁶ Sa⁻ ma⁷ hnøø¹ Paa⁷ ma⁷ jä¹ ki⁻wēē⁷ hwa¹ Asia, he⁻ja⁻ koo⁻ ga⁻ngēē⁷ bih¹ kih¹ jwii⁻ Éfeso. Ga⁻jmeey⁷ bii¹ he⁻ llaayh⁻ lä⁻ ga⁻tē⁷ Jerusalén mah¹ tēēy¹ jmi¹ Pentecosté cher⁷ mah¹ ga⁻la¹.

Ga⁻hlēēh⁷ Paa⁷ kyaah⁷ hi⁻ kye⁻ nē⁷ kih¹ gwah⁻ jwii⁻ Éfeso

¹⁷ Lä⁻ ma⁷ gya¹ Paa⁷ jwii⁻ Mileto, ga⁻cheey¹ juu¹ he⁻ ya⁻nää⁷ dsa⁻gyuu¹ hi⁻ kye⁻ nē⁷ kih¹ øø¹ jne⁷ jwii⁻ Éfeso. ¹⁸ Ma⁷ ga⁻lla⁻nää¹ hi⁻ he⁷ jee⁷ gya¹ Paa⁷, ga⁻jäh⁷ Paa⁷ siiyh⁻:

—Ma⁻ñeh⁷ ba⁷ hnäh⁷ ha⁻ lä⁻ ga⁻jmeen¹ jee⁷ kyah¹ hnäh⁷ lä⁻ ma⁷ to⁻nē⁷ jan¹ ta⁻ hwa¹ Asia la⁻ lä⁻jiih¹ na¹. ¹⁹ Ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻jmään⁻ hñiin⁻ jøø¹ lä⁻ ma⁷ ga⁻gyan¹ kyaah⁷ hnäh⁷ kwan⁻ juu¹ kih¹ Dio. Ja⁻ he⁻ koo⁻ jiih⁻ ga⁻tūn⁻ jmi¹ haa⁷ mi¹ nēn⁻ kyah¹ hnäh⁷. Joh⁷ jiih⁻ sa⁻ ga⁻jēēn¹ wii⁻ kih¹ lä⁻jē⁻ he⁻ ma⁷ hnøø¹ dsa⁻ judiu ma⁷ jmee¹ kin⁻. ²⁰ Sa⁻ cha⁻ ga⁻jmeen¹ kwaat⁻ che⁷ hii⁷ goo⁻ kin⁻ jee⁷ ga⁻jmeen¹ he⁻ llu¹ kyah¹ hnäh⁷. Ga⁻hlēēh⁻ hnäh⁷ jee⁷ jä¹ dsa⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ cha⁻neh⁻ kyah¹ hnäh⁷ ka⁻läh⁷. ²¹ Hnäh⁷ judiu hi⁻ hnäh⁷ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu, ga⁻jwēēh⁻ hnäh⁷ jēēh⁻ hnäh⁷ kih¹ Dio

hi¹ wa¹ lä⁻dsoo¹ hoh¹ hnäh¹
kih¹ Jesucristo Dsa⁻jøøh¹
jnän¹. ²² Hi¹ na¹ ma⁻hään¹
jwë¹ ngaahn¹ ta⁻ Jerusalén lä⁻
jøø¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ kin¹.
Ni¹ sa⁻ man¹ he⁻ dsa⁻ngëen¹
jee¹ ja⁻. ²³ Koo⁻ he⁻ la⁻ ba⁻
man¹. Lä⁻kaa⁻ jwii⁻ jee¹ nin¹
dsa⁻ngëen¹ wii¹, taah⁻ dsa⁻
jnä¹ neh⁻ñe¹, jäh¹ Jmi⁻lle¹
Na⁻jngii¹. ²⁴ Pero ni¹ miih⁻
sa⁻ jmeen¹ he¹ che¹ chaan⁻
o he⁻ juun¹. Jëë⁻ ba⁻ dsën⁻
ngoon¹ ta⁻ cha⁻në¹ kyaah¹ ta⁻
he⁻ na⁻hñaan¹, lä⁻jiih¹ mi⁻ten¹
ta⁻ he⁻ ga⁻tooh⁻ Jesús goon⁻
mah¹ kwan¹ ju⁻hmëë¹ he⁻
mi⁻jnää¹ ha⁻ lä⁻koo⁻ hnää¹
Dio jne¹.

²⁵ Man¹ kwee⁻ ni¹ jaa⁻
jee¹ lä⁻jëë⁻ hnäh¹ mo⁻so⁻
jëëh¹ hnäh¹ jnä¹, lä⁻jëë⁻
hnäh¹ hi⁻ ma⁻nuu¹ juu¹
he⁻ kwan¹ ha⁻ lä⁻jää⁻ Dio
dsa⁻ lä⁻hih¹ kih¹. ²⁶ He⁻ja⁻
jwëëhn¹ hnäh¹ jmi¹ na¹, ni¹
jaa⁻ dsa⁻ mo⁻so⁻ na⁻bäähn¹,
sa⁻ cha⁻ dsoo¹ dsëen¹ ni¹
miih⁻. ²⁷ Jëëh¹, ni¹ miih⁻
sa⁻ ga⁻lä⁻gohn¹, ga⁻mi⁻jnään¹
na⁻hña¹ lä⁻jëë⁻ juu¹ kih¹
Dio kyaah¹ hnäh¹. ²⁸ He⁻ja⁻
jwëëhn¹ hnäh¹, hää¹ hnäh¹
hñaah¹ hi⁻ hää¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻
kyaah¹ hnäh¹. Ma⁻na⁻hñaah¹
hnäh¹ kih¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹
mah¹ jëëh¹ hnäh¹ dsa⁻ kyaah¹
hnäh¹. He⁻ja⁻ hää¹ hnäh¹
kwee⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ laa¹ kyaa¹
Dsa⁻jøøh¹ jnän¹ hi⁻ ga⁻laa¹ jne¹
kyaah¹ jma⁻ kih¹. ²⁹ Jëëh¹,
man¹ kwee⁻ ha⁻ lä⁻ le⁻
wa⁻ra⁻ ngaahn¹. Ya⁻nää¹ jee¹
kyaah¹ hnäh¹ hi⁻ laa¹ lä⁻koo⁻

jah¹ hää¹. Ni¹ miih⁻ sa⁻
jä⁻ lä⁻ñih¹ dsëy¹ kih¹ dsa⁻
kyaa¹ Dio. ³⁰ Hi¹ ja⁻ba⁻ jee¹
kyaah¹ hnäh¹ hwëë⁻ hi⁻ jmee¹
ra⁻këh¹ ju⁻dsoo¹ mah¹ jääy¹
jøøh¹ jne¹ lä⁻ hyoh⁻ dsëy¹.
³¹ Go⁻taah¹ hnäh¹ leeh⁻ hnäh¹.
Mi⁻dsooh¹ da⁻ hoh¹ hnäh¹ ha⁻
lä⁻ ga⁻jmeen¹ ta⁻ko⁻jiih¹ hnë⁻
ji⁻ñe⁻ he⁻ ga⁻gyan¹ kyaah¹
hnäh¹. Lä⁻jmi¹ lä⁻hwë¹, sa⁻
ga⁻tun¹ ma⁻ kwëëhn¹ hnäh¹
nueh¹, lä⁻jiih¹ ga⁻tun¹ jmi⁻
he⁻ haa¹ mi⁻nën¹ kih¹ lä⁻jaa⁻
lä⁻jaa⁻ hnäh¹.

³² Na¹ na⁻ øøhn¹, taahn⁻
hnäh¹ goo⁻ Dio. Jä¹ hnäh¹
kyaah¹ juu¹ kiyh¹ he⁻ mi⁻jää¹
jne¹. Juu¹ na⁻ kye⁻ be¹ he⁻
jmee⁻ dsa⁻nøøn¹ ta⁻ cha⁻në¹
hnäähn⁻ Dio cha⁻ga⁻miih⁻
mah¹ hñah¹ jne¹ heen⁻ ko⁻jøh¹
kyaah¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻jngëë¹.
³³ Sa⁻ ga⁻lä⁻hee¹ dsën¹ ku⁻nøø⁻
kuu¹ tøø⁻ ni¹ hmiih⁻ he⁻ cha⁻
kih¹ dsa⁻. ³⁴ Ma⁻ñeh¹ ba⁻
hnäh¹, ga⁻jmee¹ ba⁻ jnä¹ ta⁻
ha⁻ jee¹ ga⁻jnä¹ he⁻ ga⁻jmee¹
bii¹ kin⁻ hi⁻ lä⁻kye⁻ kih¹
dsa⁻kyaahn¹. ³⁵ Ma⁻ra⁻
he⁻ ga⁻jmee¹ ba⁻ jnä¹ ta⁻
kyaah¹ goon⁻ mah¹ lä⁻tëeh⁻
hnäh¹ jmeeh¹ hnäh¹ lä⁻koh¹
jmee⁻ jnä¹ hi⁻ lä⁻ja⁻ jmeeh¹
hnäh¹ be¹ kih¹ hi⁻ tä⁻ñee¹.
Mi⁻dsooh¹ da⁻ hoh¹ hnäh¹ juu¹
kih¹ Jesús Dsa⁻jøøh¹ jnän¹, hi⁻
ga⁻jäh¹: “Llu¹ ga⁻ la¹ kih¹ hi⁻
kwa⁻ lä⁻koh¹ ga⁻ hi⁻ hyoh¹.”

³⁶ Ma⁻ngëë¹ ma⁻jäh¹
Paa¹ lä⁻ja⁻, ga⁻juuyh¹ jnëy¹
kyaah¹ lä⁻jëë⁻ øøh¹ jne¹ he¹,
ga⁻ngiiy¹ kiyh¹ kih¹ Dio.
³⁷ Lä⁻jëë⁻ øøhn¹ jne¹ he¹

ga⁻ki' ga⁻hooh' cha⁻miih⁻.
 Ga⁻eey' Paa' mah' ga⁻chuyh⁻
 kih'. ³⁸ Ga⁻lä⁻meeh⁻ dsē'
 jwēte dsa⁻gyuuh' he' kih' he'
 ga⁻jäh' Paa': "Mo⁻so⁻ jēēh' ga'
 jnä⁻ka⁻läh⁻." Ja⁻ga' ga⁻näay'
 na⁻jäay⁻ Paa' ta⁻ jee' ma' hii'
 barco.

21

Ngaah' Paa' ta⁻ Jerusalén

¹ Ja⁻jiih' ga⁻jä' øøh' jne'
 he'. Hi⁻ ga⁻tooh' ba' jnääh'
 neh⁻ barco. Ko⁻dsoo' ba'
 ngoo' barco ja⁻ ta⁻ Cos. Ma'
 ga⁻jnä' jyoh' jmi', ga⁻lla⁻nøø'
 jnääh' jwii⁻ Roda. Ma⁻ngēē'
 ja⁻ ga⁻nøø' jnääh' ta⁻ jwii⁻
 Pátara. ² Pátara ja⁻ ga⁻jēē'
 jnääh' koø⁻ barco he⁻ ngoo'
 ta⁻ Fenicia. Neh⁻ ja⁻ ga⁻tooh'
 jnääh' ga⁻nøø' jnääh' ta⁻
 ja⁻. ³ Jee' ga⁻nøø' jnääh' ja⁻,
 ga⁻jēē' jnääh' hwa' Chipre
 he⁻ hä' jee' jmi⁻ñeeh⁻. Hwa'
 ja⁻ ga⁻jä' jwoo' ra⁻kēh' ta⁻
 jee' ga⁻ngēē' jnääh' ta⁻ hwa'
 Siria. Ga⁻ngēē' ba' jnääh'
 lä⁻jiih' ga⁻tēē' jnääh' Tiro he⁻
 nøø' hwa' kih' Siria, jēēh'
 jee' ja⁻ hwēē⁻ dsa⁻løø' he⁻
 kye⁻ barco. ⁴ Ma' ga⁻tooh'
 jnääh' jee' jwii⁻ Tiro ga⁻jēē'
 jnääh' øøh' jne' hi⁻ ma' tääh'
 jee' ja⁻. Hi⁻ ga⁻jä' jnääh'
 kiyh' gyii' jmi'. Øøh' jne'
 he' ga⁻hlēēyh' Paa' lä⁻koh'
 ga⁻mi⁻jnää⁻ Jmi⁻lle' Na⁻jngii'
 kiyh' he⁻ sa⁻ ma' dsaayh' ta⁻
 Jerusalén. ⁵ Ma' ga⁻dsēē' jmi'
 ja⁻, lä⁻jēē⁻ øøh' jne' hi⁻ chaa⁻
 jee' ja⁻, hi⁻ mē' hi⁻ ñuuh⁻
 lä⁻kye⁻ chih⁻pih', ga⁻jmeey'
 ko⁻jøh' kyaah' jnääh' lä⁻

ga⁻tē' chuuh' jwii⁻, jee' la'
 cha⁻hoo' jmi⁻ñeeh⁻. Jee' ja⁻
 ga⁻juuh' jnääh' jnen' ga⁻ngii'
 jnääh' kih' Dio. ⁶ Ga⁻eē' jnääh'
 øøh' jne' he' lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻
 jnääh', ja⁻ga' ga⁻tooh' jnääh'
 neh⁻ barco, hi⁻ ga⁻näa⁻ ba'
 øøh' jne' he' cha⁻neh⁻ kih'.

⁷ Ga⁻hwii⁻ jnääh' Tiro,
 ga⁻nøø' jnääh' ta⁻ Tolemada.
 Ma' ga⁻lla⁻nøø' jnääh' Tole-
 maida ja⁻, na⁻jēē' jnääh' øøh'
 jne' hi⁻ chaa⁻ jee' ja⁻. Ga⁻jä'
 jnääh' koø⁻ jmi' kyaayh'.
⁸ Ma' ga⁻jnä' jyoh' jmi',
 ga⁻hwii⁻ jnääh' Tolemada,
 ga⁻nøø' jnääh' ta⁻ Cesarea.
 Ma' ga⁻tēē' jnääh' Cesarea
 ja⁻, ga⁻nøø' jnääh' kih' Felipe
 hi⁻ ma' kwa⁻ju⁻hmēē' hi⁻ ma'
 laay' jaa⁻ kih' jee' lä⁻jēē⁻ gyee'
 hi⁻ ma' kwa⁻ be' kih' apóstole
 jää'. Jee' ja⁻ ga⁻jä' jnääh'
 kih' Felipe he'. ⁹ Felipe he'
 ma' chaa⁻kyeē' jo⁻miiy' hi⁻
 ma' tääh' hñii', hi⁻ ma' ngēē⁻
 juu' kih' Dio. ¹⁰ Ma⁻hya⁻
 cha⁻miih⁻ jmi' tøøh' jnääh'
 jee' ja⁻, ma' ga⁻lloo' jaa⁻
 dsa⁻ chaa⁻ Judea hi⁻ cheē⁻
 Agabo hi⁻ ma' ngēē⁻ juu' kih'
 Dio. ¹¹ Ma' ga⁻llooy' jee' tøøh'
 jnääh', ga⁻lley⁻ loo⁻ he⁻ hä'
 tuh' Paa', mah' ga⁻hñuuy'
 goo⁻ tiy' hñiiy', ga⁻jäyh':

—Jäh' Jmi⁻lle' Na⁻jngii' !,
 ja⁻ba' lä⁻koh' na⁻hñuun'
 la⁻, ja⁻ba' lä⁻la⁻ hñuu' dsa⁻
 judiu juu' loo⁻ la⁻ jee' jwii⁻
 Jerusalén mah' ngēēy' goo⁻
 dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu.

¹² Ma' ga⁻nuu' jnääh'
 juu' kiyh', ga⁻chuu' jnääh'
 cha⁻miih⁻ kyaah' Paa'. Sa⁻

ma' kwa- jnaäh' jwë' ma' dsaayh' ta' Jerusalén, hi' ja-ba' lä-ja- ma' jäh' øøh' jne' hi- ma' chaa- jee' ja-
 13 He-ja- ga-jäyh':

—¿He-la' hoooh' hnäh' kin', he-la' jmeeh- hnäh' meeh- dsën? Heeh' ba' jnä' cher'mah' ga-hñuu' dsa- jnä'. Ma'ke' ga-jngëeh' dsa- jnä' ta' Jerusalén, lä-jë- ba' heehn' kwaat- kih' Jesús.

14 Ma' sa- ga-lëh' jnaäh' ma' hløøh' jnaäh' kih' Paa', ga-tu' jnaäh' go-te', ga-chiih' jnaäh':

—Wa' le' lä- hyoh- dsë' Dio ba'.

15 Ma' ga-të' jmi' he- hwih' jnaäh' jee' ja-, ga-jmee' jnaäh' løø' kyaä' jnaäh', ga-nøø' jnaäh' ta' Jerusalén kyaäh' Paa'. 16 Ko-llaa' øøh' jne' hi- chaa- Cesarea ga-jmeey' ko-jøh' kyaäh' jnaäh', ga-jäy' jnaäh' lä- ga-të' cha'neh- kih' dsa- chaa- Chipre hi- chee- Mnasón, hi- ga-heeh- kih' Jesús lä- ma' to-në'. Jee' ja- ga-jä' jnaäh'.

Ngoo' Paa' na'jëë- Jacobo

17 Ma' ga-lla-nøø' jnaäh' Jerusalén, lä-jëë- øøh' jne' hi- ma' tääh' jee' ja- ga-heeyh- jnaäh' lä-kaa- tuh-dsëy'.

18 Ma' ga-jnä' jyoh' jmi', ga-nøø' jnaäh' kyaäh' Paa' na'jëë' jnaäh' Jacobo. Hi- ma' tääh' dsa-gyuu' kyaä' gwah- kyaayh'. 19 Ma-la- ma-jmee' Paa' Dio kih' hi- he', ga-jmeeyh' juu' lä-hii' në' ha- lä- ga-jmee' Dio kyaäh' dsa- hi- sa- laa' judiu,

lä-kaa- jee' ñeey' na'kway- juu'. 20 Lä- ma' ga-nuuy' juu' ja-, ga-kway' cha-miuh- ti'hmaah' kih' Dio. He-ja- ga-jäyh' süyh- Paa':

—Ma-jëeh' jah' mil dsa- judiu sa- ma-heeh- juu' kih' Dio, hi- lä-jëë- hi- he' lä- ma-hnøø' bih' høøy' ley kih' Moisé. 21 Hi- ma-nuuy' hii' juu' kyah', hne- hlëeh' dsa- judiu hi- tääh' ta- jee' jyoh', jwih' hnih': “Ta- jmee- he' kih' ley kih' Moisé.” Hi- jwih' hnih': “Sa- le' uu' jmi-ngo' kih' gyuu- ñuu- jnän' ni- mo-so- le' jmee' jne' lä-koø- tëë' jne'.” 22 ¿Ha- lä- jmee' jne' na'? Kuh' jwëë' dsa- ma-la- ma-nuuy' he- ma-ñeh' ka-läh'. 23 Jmee' lä-koh' jäh- jnaäh' la-: Chaa- kyeë' øøh' jne' jee' la- hi- ga-tëë' mi-te' he- ga-bäayh- hñiiy' kyaäh' Dio. 24 Jää- hi- he', go-jmää' hñaah' na-jngëë' kyaayh' lä-koh' jäh' ley jnän'. Ja- mi-hmaah' jñii' he- dsa-tii' kwaah- lley' mah' hñaä- hmooh' kih' øøh' jne' he'. Ja-ga- na- lä-ñe- lä-jëë- dsa-, sa- la- dsoo' juu' he- ga-nuuy' kyah'. Wa-ra- ga-jmeeh' lä-ja-, lä-jnä' lä- ma-høøh- ba' hne- ley. 25 Pero kih' hi- sa- laa' judiu hi- ma-heeh- juu' kih' Dio, ga-sii' jnaäh' kiyh' jää', ga-jmee' jnaäh' juu' kiyh', ma-la- he- la- ba' hnøø' høøy'. Sa- le' kuyh- he- ma-lla' dsa- cha'në' dio hi- na-laa' kaah- dsa- hi- sa- le' kuyh' jma- ni- ngo' jah' hi-

dsa-juu' kyaah' he- wii', hi-
dsa-me' dsa-nuuh-, sa' le'
kaayh' wa' hi- cha- hi-.

26 Ga-heeh- ba' Paa' juu'
ja-, ga-jmeey' ko-joh' kyaah'
la-jee' kye' ooh' jne' he'. Ma'
ga-jna' jyoh' jmi', ga-jmaay'
hniy' na-jngeey' kyaayh'.
Ja-ga' ga-hey' jee' chih' gwah-
juuh- na-jmeey' juu' lih' dsée'
jmi' he- ma' haay- hniy'.
Jeeh', wa-ra- ga-dsée' jmi' ja-,
dsa-kay- he- teey- kwéeyh'
Dio la-ja- la-jaay-.

*Ga-saayh' Paa' jee' chih'
gwah' juuh-*

27 Ma' ngoo' ga-dsée' gyi'
jmi' he- ma' haay- hniy', ma'
ga-jee' judiu ha- Paa' ta- neh-
jee' chih' gwah-. Judiu he'
ma' chaa- hwa' Asia. Hi- he'
na- ga-taah- dsa- judiu hi-
chaa- Jerusalén juu' mah' wa'
la-hneey- kyaah' Paa'. Hi-
la-chah' ja- ga-saah' dsih',
28 ga-ta' ga-hooyh' ki-gaa-,
ma' jayh':

—Hnah' judiu dsa-goon-,
jmeey' be' jnan'. Hi- la- na-
dsa-nuuh- hi- ngē- la-kaa-
jmi-gyuh- kway- juu' he-
lla-dsē- jnan' hi- la-ja-
lla-dsē- kih' ley jnan' hi- kih'
gwah- jnan'. Hi- ja- ma-la-
he- ja-. La-kye- dsa- hi- sa-
laa' judiu ma-taayh- neh-
gwah- jnan', ma-mi-kwayh'
jee' na-jngi' jnan' la-.

29 (Jeeh', jaa' ba' ga-jēy'
Paa' ta- jee' jwi- ma' ngēy-
ko-joh' kyaah' Tróximo, hi-
chaa- Éfeso. He-ja- na-, dsa-
judiu he' ma' jmeey- hu-dsē-

he- ma' jaa- Paa' jaa- hi- sa-
laa' judiu jee' chih' gwah-.)

30 La-jee- dsa- hi- chaa-
jee' jwi- ja- ga-hee' dsēy'
go-te- ma' ga-nuuy' juu' he-
ma-mi-kwah' Paa' gwah-
kiyh'. He-ja- ga-lla-naa'
dsa- he' jee' ja- ko-chih'.
Ga-saayh' Paa' ga-sēy- la-
ga-tē- ka'hne- kih' gwah-,
hi- la-chah' ja- ga-jney'
ho-haah' kih' ho'hne- ja-.

31 Ma-tāh' gyih' jngeeyh'
Paa' ma' ga-jmeey' dsa- juu'
kih' hi- kye- ne' kih' hløø' ro-
mano, ga-jayh': “La- ga-dsa'
ba' Jerusalén cha- hni-.”

32 La-chah' ja-, ga-joh-
hi- ma' kye- ne' kih' hløø'
he' hløø' kya- kyaah' juu'
hløø', ga-naay' ko-chih' la-
ga-tē- jee' ma' tāh' dsa- he'.
Ma' ga-jee' dsa- he', ja' hi-
kye- ne' kyaah' hløø' kya-
chah' ba' ga-tay' ma' kway-
kih' Paa'. 33 Ma' ga-lloo' hi-
ma' kye- ne' kih' hløø' he',
ga-jmeey' mada- kih' hløø'
he- hnuuy' Paa' kyaah' to-
caden-. Mah' ga-ngiy' juu'
kih' judiu, ga-jayh':

—¿Hi- dsa- la-? ¿Hee- na-
ma-jmeey'?

34 Jyoh' ma' hlēh- bih'
la-ja- la-jaay-. Pero sa'
ga-la-ngē- hi- ma' kye- ne'
he' ha- la- la' juu' ja-, kih' he-
ma' tooyh- cha-mi- mi-
He-ja- ga-jmeey' dsa-joh'
he' mada- he- ga-tēy- Paa'
ta- jee' chih' hne' kih' hløø'.
35 Ma' ga-lloo' Paa' sa-joo' ta-
kih' hne' ja-, ha- dsa- jwēte.
Jmeey- gyih' bi- kway' kih'

Paa' jee' jā. He-jā ga' chaa' hløø' he' Paa' ta' gyuu' mah' sa' kwa' dsa' kiyh'. ³⁶ Lã-jëë- dsa- he' ya-nãã' tooh' miih' ma' ngiyy' he- ma' juu' Paa'.

Ga'hlëeh' Paa' cha'në' judiu dsa-gooy'

³⁷ Ma-tãäh' gyih' taayh' Paa' cha'neh', ma' ga'ngi' Paa' juu' kih' hi- ma' kye- në' kih' hløø' he':

—¿Che' le' hlëehn' koo- mi' juu' kyaah' hne-?

He-jā ga-jäh' hi- ma' kye- në' he':

—¿Che' leh' hlëeh' griego?

³⁸ ¿Che' jā he' hne- dsa- egipto hi- ga-jmee' hni- kyaah' hwa' la- ma-ko- hna- la-? ¿Che' jā he' hne- hi- ga-jøøh- kyeë' mil dsa- mah' ga-teeh' kyaah' lle'moh', ja-ga' ga-jãäh- hnih' ta' hwa' kii'?

³⁹ He-jā ga-jäh' Paa':

—Jnä' laan' ma'ra' judiu. Ga-lã' chaa' koo- jwii- juuh- he- chee- Tarso, he- na-hee- hwa' Cilicia. Ta' jmee- hña- hoh', kwa' da' jwë' hlëehn' kyaah' dsa- la-.

⁴⁰ He-jā ga-kwa' hi- ma' kye- në' he' jwë' hlëeyh'. Mah' ga-noo- Paa' në' sa'joo' ta- kih' hne' jā. Ga-jmeey' lii- kyaah' gooy- mah' dsa-taayh' ti'. Ma' ga-tu' dsa- he' he- tooyh' miih', ja-ga' ga-hlëeh' Paa' kyaah' juu' hebreo, ga-jäyh':

22

¹ —Dsa-niuh- øøhn', dsa- ma-kaah' kyaan', nuu- da'

hnäh', wa' kwa' da' jnä' juu' kin'.

² Ma' ga-nuu' dsa- he', he- hlëeh' Paa' juu' hebreo, ga-taayh' ti'sih' go-te'. Ngoo' bih' hlëeyh':

³ —Laa' jnä' judiu.

Ga-lã' chaa' jwii- Tarso he- nøø' hwa' Cilicia. Jerusalén la- ba' ga-kwaan'. Gamaliel ga-mi-tëë- jnä' llu' lä-koh' la' ley kih' dsa- ma-gyuh- jnan'. Ha- koh' sa- hee' dsen- hnaahn- Dio ja-ba' lä-koh' jmeeh- hnäh' na'.

⁴ Nee' lä-kaa- lä-juuh- jee' jwii- na'jmeen' hña- dsen- kih' dsa-më' dsa-niuh- hi- ma-heeh- ju'hmëë' la- mah' ma' jngëeh- jnih', he-jā ga-tëë- jnih' mah' ga-taah' jnih' neh' ñe'. ⁵ Ñe- ba' jmi-dsa- jøøh' kyaah' dsa-gyuu' ha- lä- ga-jmeen'. Hi- he' ga-kwa' je- he- ma' kye' kih' dsa-goo- jne' hi- chaa- Damasco. Nee' jee' ja- na-hnääh- hi- ma-heeh- ju'hmëë' kih' Jesús mah' ma' tëen' ta' Jerusalén la- mah' ma' heeh' dsih' wii'.

Ga-jmeeh' Paa' juu' ha- lä- ga-heeyh- kih' Dio

(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Pero jee' ngoon' cha'jwë' jā, ya-jäh' lloon' ta' Damasco ma-të' koo- llahyoo', ni' sa' liih' ga' jnä' ga-jyoo' gyuu' koo- je- he- beë' jwërte lä-ku' lä-ji' jee' ngoon' jā, ⁷ lä-jiih' ga-tahn' hwa'. Hi- lä-chah' ja- ga-nuun' ga-hlëeh': "Saulo, Saulo, ¿he-la' hña- hoh' kyaah'

jnäʔ?” 8 He-ja- ga-ngiin`
juu' kiyh': “¿Hi- hne-
dsa-nũh-?”, ga-jwi' jnih'.
Ja-ga' ga-jäyh': “Jnä' he'
Jesús dsa- cháa- Nazaret,
hi- jmeeh- hñaa- hoh' kih'.”

9 Lä-jëe- hi- ga-nää' kyaah'
jnä' ta' ja-, ga-jëey' wa-je-
ja-, he-ja- ga-jwaayh' jwërte
pero sa- ga-lä-ngëey' he-
juu' ma' hlëeh- kyaah' jnä'.

10 He-ja- ga-ngiin` juu' kih'
hi- ga-hlëeh' jnä': “¿Hee-
hnooh- jmeen` dsa-nũh-?”
He-ja- ga-jäh' dsa-nũh- he':
“Noo-, mah' gwa- ba' hne-
ta- Damasco. Jee' oo- jmee'
dsa- juu' lä-jë- he- ga-tëeh'
jmeeh'.” 11 Kyaah' wa-je- he-
ga-jëen' ja-, ga-hee' mi-nën'.
Dsa-kyaahn' he' ba' ga-jää'
jnä' na-häay- goon- lä-jiih'
ga-lloon' Damasco.

12 Jee' ja- ma' gya' jaa-
dsa-nũh- chee- Ananía hi-
ma' mi-te' ley jnän'. Hi-
lä-jëe- dsa- judiu hi- ma'
tääh' Damasco, ma' hlëeyh-
llu' kiyh'. 13 Ananía he', ñeey'
na-jëey- jnä'. Ma' ga-llooy'
chuh- kin- ga-siiyh- jnä':
“Øhn' Saulo, wa' lä-jnä'
ka-läh' mi-nëh'.” Lä-chah'
ja-, ga-lä-jnä' mi-nën- hi-
ga-jëe- jnih'.

14 He-ja- ga-siiyh- jnä': “Dio kyaa' dsa-
ma-gyuh- jnän` ma-lleeyh-
hne- mah' lä-kyuuh- lä-jë-
he- hyoh- dsëy' jmeeh' hi-
jëeh' hi- lluu' go-te- hi-
lä-ja- ka-läh' nuuh' he- jäyh'.
15 Jëeh', hne- jmeeh' ju-dsoo'
kiyh', kih' lä-jëe- dsa-
jmi-gyuu- hi- jmeeh' ju-dsoo'

kih' lä-jë- he- ma-jëeh' hi-
kih' he- ma-nũh-. 16 Na' na-
mo-to' jøø, noo- mah' saah-
jmii-, ngii' kyah' lä-hih- kih'
Jesús mah' jñii' lä-jë- dso'kye-
kyah'”, ga-jäh' Ananía.

*Ga-jmeeh' Paa' juu' ha- lä-
ga-la' he- ñeey' na'kway- juu'
kih' hi- sa-laa' judiu*

17 'Hi- ma' jahn' Jerusalén
la-, ñeen' jee' chih' gwah-
na-ngiin` kin-. Jee' ja- ga-hëe'
mi-nën- Dsa-jøøh' jnän'.

18 Ga-jëen- hi- ga-hlëeh' jnä',
ga-jäyh': “Go-hëe' na'koh'
Jerusalén la-. Jëeh', sa-heeh-
dsa-nuu' juu' kin- he- hlëeh'
hne-.”

19 He-ja- ga-jwi'
jnih': “Dsa-jøøh' kyaan-, ñe-
ba' dsa- hi- tääh' jee' la-,
he- ñeen' lä-koo- lä-koo-
gwah- na-hwëen- lä-jëe- hi-
ma-heeh- juu' kyah' hi-
ga-jmeen' mada- ga-kwa'
dsa- kiyh' hi- ga-taah- dsih'
neh- ñe'.

20 Hi- lä- ma'
ga-jngëeyh' Esteban, hi- ma'
jmeeh' ju-dsoo' kyah', ma'
cheh' jnä' jee' ja- ka-läh'.
Koo- ba' ga-hii' hu-dsë-
kyaa' jnääh' he- ga-juu'
Esteban hi- jnä' ga-høøn'
hmiih- kih' dsa- hi- ga-jngiih'
kiyh'.” 21 Pero Dsa-jøøh' jnän`
ga-siih- jnä': “Goh' jee' cheen-
hne- uu' jee' tääh' dsa- hi- sa-
laa' judiu ba'.”

*Ma-ra' he- ga-jä' ba' Paa'
goo-hløø'*

22 Ja- jiih' mo-so-
ga-lä-hnøoy' ma' nuuy' juu'
kih' Paa' mah' ga-løoy' tooyh-
miih', ma' jäyh':

—Wa' juu' dsa-ñuuḥ- na-, sa' hōō' kwaat~ chaā- gyih'.

23 Tāāḥ' gyih' lā-ja- tooyh~ miih', ga-ka' dsa- he' hmiih- kiyh' ga-jwāy' ta- gyuuḥ', ga-huuy' hlōō- jwē' nē' lle'.

24 He-ja- hi- kye- nē' kih' hlōō' ga-jmee' mada' kih' dsa- kyaay' mah' ga-tēey- Paa' ta- cha'neh- jee' ma' tāāḥ' lā-jēē- hlōō'. Hi- ga-jmee' mada' he- ma' kway' kiyh' mah' jmeeyh' juu' he-la' tooh~ dsa- miih' kyaayh'.
25 Ma- cheh' Paa' na-hñuu- jee' ma' kwa' hlōō' kiyh', he-ja- ga-ngiiy' juu' kih' juu' hlōō' hi- ma' cheh' jee' ja-:

—¿Che' cha- jwē' kyah' hnāḥ' kwah' kih' jaa- dsa- romano, cher'mah' sa- ma-kyeh- ju'dsoo' kiyh'?

26 Ma' ga-nuu' juu' hlōō' lā-ja-, ngaayh' na'jmeey' juu' kih' hi- kye- nē', ga-jāyh':

—¿Ha- lā- jmeeh' na'? Dsa-ñuuḥ- oo- laā' dsa- romano.

27 Ja-ga' ga-lloo' hi- kye- nē' he' chuh' kih' Paa' mah' ga-ngiiy' juu':

—¿Che' ju'dsoo' laah' hne- dsa- romano?

He-ja- ga-jāḥ' Paa':

—Ju'dsoo', hi- he' jnā'.

28 Hi- ga-jāḥ' hi- kye- nē' he':

—Ya-hii' hmooh' kin-, lā-llu' he- ga-laān' dsa- romano.

He-ja- ga-jāḥ' Paa':

—Pero jnā' laān' dsa- romanolā-jiih' ma' ga-lā-chaān'.

29 Chah' ba' ga-jmee' ta- koo' hlōō' hi- ma' kwa' kih' Paa'. Lā-kye- hi- kye- nē'

he' ma' ga-nuuy' laā' Paa' dsa- romano, ga-lā-goyh' kih' he- ga-jmeey' mada' he- ga-hñuu' Paa' kyaah' caden'.

Ga-jāy' Paa' cha'nē' dsa-kaah' kyaā' judiu

30 Ma' ga-jnā' jyoh' jmi', hnōō' hi- kye- nē' kih' hlōō' he' ma' lā-ñe- kwee- he- kih' ja- he- ma' hnii' judiu kih' Paa'. He-ja- ga-jmeey' mada' kih' hlōō' wa' cheeyh- Paa' jee' hāāy' neh-ñe- hi- ga-jmeey' mada' wa' ya-nāā' jmi-dsa- kaah' hi- lā-jēē- dsa-ta' judiu. Ma' ga-lla-nāā' lā-jēē- dsa-ta' he', ga-jmeey' mada' he- ngēē' Paa' cha'nē' lā-jēē- dsa-ta' he'.

23

1 He-ja- ga-jēē' Paa' koo- hwēh- dsa-ta' he' mah' ga-jāyh':

—Øøhn', ni- miih- sa- hnii' huudsē- kin-, jēēḥ' lā- ma-jmee' ba' jnā' lā-jiih' na' lā- hnōō' Dio.

2 Ananía hi- laā' jmi-dsa- jōōh' ga-jmeey' mada' kih' hi- ma' tāāḥ' jāḥ' kih' Paa' wa' jnooy' hooy'. 3 He-ja- ga-jāḥ' Paa':

—Kyah' hne- wa' jnoo' Dio, hne- hi- na-jngii' mo-nē'. Hne- hi- gya' ka- ju'dsoo' kin- lā-koo- hlēēḥ' ley, ¿he-la' lla-dsēēḥ' ley he- jmeeh- mada' jnoo' dsa- kin'?

4 Lā-jēē- hi- ma' tāāḥ' koo' kih' Paa' he' ga-jāyh':

—¿He-la' jiih' juu' wii' kyaah' jmi-dsa- jōōh' kyaā' Dio?

5 He-ja- ga-jāḥ' Paa':

—Sa⁺ ma⁺ man⁺ øøhn⁺ he⁻ laay⁺ jmi⁻ dsa⁻ jøøh⁺, jëeh⁺ na⁻ sii⁻ ba⁺ juu⁺ kih⁺ Dio he⁻ jah⁺: “Ta⁻ hlëeh⁺ hlih⁺ kih⁺ hi⁻ kye⁻ në⁺ kyah⁺ hnäh⁺.”

6 Ma⁺ ga⁻ lä⁻ liih⁻ Paa⁺ kih⁺ lä⁻ jëë⁻ dsa⁻ ta⁺ he⁺ tääh⁺ hi⁻ laa⁺ saduceo hi⁻ tääh⁺ hi⁻ laa⁺ fariseo, he⁻ ja⁻ ga⁻ hlëëyh⁺ koo⁻ ki⁻ gaa⁻, ga⁻ jäh⁺:

—Øøhn⁺, laan⁺ fariseo, he⁺ ba⁺ joo⁺ fariseo jnä⁺. Kah⁻ hnäh⁺ kwaat⁻ kin⁻ kih⁺ he⁻ kye⁻ o⁻ jøh⁺ dsë⁻ he⁻ lä⁻ jiih⁺ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu⁺.

7 Ma⁺ ga⁻ hlëëyh⁺ lä⁻ ja⁻, ga⁻ jnä⁺ hnii⁻ kih⁺ fariseo kyaah⁺ saduceo, lä⁻ jiih⁺ ga⁻ laay⁺ to⁺ nää⁺. 8 Jëeh⁺, hi⁻ laa⁺ saduceo sa⁺ heey⁺ he⁻ lä⁻ jiih⁺ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu⁺, ni⁻ he⁻ cha⁻ ángele, hi⁻ ni⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻ lle⁻ ka⁻ läh⁺. Pero dsa⁻ hi⁻ laa⁺ fariseo jmeey⁻ dsoo⁺ ba⁺ kih⁺ lä⁻ jë⁻ he⁻ ja⁻. 9 Ha⁻ koh⁺ miih⁺ sa⁺ ma⁺ tooh⁺ dsa⁻ he⁺. Ja⁻ ga⁻ ga⁻ noo⁻ ko⁻ llaa⁺ ta⁻ jwoh⁺ kyaa⁺ ley, hi⁻ ma⁺ laa⁺ fariseo, ga⁻ ti⁻ ga⁻ chooy⁺ juu⁺ ga⁻ jäh⁺:

—Ni⁻ miih⁻ dsoo⁺ sa⁻ na⁻ bääh⁻ dsa⁻ ñuu⁻ na⁻. Ta⁻ ha⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dio, ha⁻ ga⁻ che⁻ jmi⁻ lle⁻ o⁻ jaa⁻ ángel ga⁻ hlëeh⁺ kyaayh⁺.

10 Pero cha⁻ ga⁻ miih⁻ ga⁻ lä⁻ hnee⁻ dsa⁻ he⁺. Ga⁻ lä⁻ goh⁻ hi⁻ kye⁻ në⁺ kih⁺ hløø⁺, gi⁻ hnä⁺ dsa⁻ kih⁺ Paa⁺ ma⁺ laay⁺. He⁻ ja⁻ ga⁻ tëëyh⁺ hløø⁺ mah⁺ wa⁺ lleey⁻ Paa⁺ jee⁺ ja⁻ wa⁺ lla⁻ jääy⁻ ka⁻ läh⁺ jee⁺ tääh⁺ lä⁻ jëë⁻ hløø⁺.

Ga⁻ taah⁻ dsa⁻ juu⁺ kwee⁻ he⁻ ma⁺ jngëëyh⁺ Paa⁺

11 Jee⁺ ga⁻ tē⁺ to⁺ hwē⁺ ga⁻ lä⁻ jnää⁺ Dsa⁻ jøøh⁺ jnän⁻ cha⁻ në⁺ Paa⁺, ga⁻ jäh⁺:

—Kwa⁺ be⁺ Paa⁺. Lä⁻ koo⁻ ma⁻ jmeeh⁻ ju⁻ dsoo⁺ kin⁻ Jerusalén la⁻, ja⁻ ba⁺ lä⁻ na⁻ jmee⁻ bi⁻ go⁻ jmeeh⁻ ka⁻ läh⁺ jwi⁻ Roma.

12 Ma⁺ ga⁻ jnä⁺ jyoh⁺ jmi⁻ ko⁻ llaa⁺ judiu ga⁻ taayh⁻ juu⁺ kwee⁻, ga⁻ jäh⁺:

—Wa⁺ jä⁻ dso⁻ jwi⁻ në⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ cher⁻ mah⁺ kih⁺ hih⁺ jnääh⁺ jää⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻ jngëëh⁻ jnääh⁺ Paa⁺.

13 Laa⁻ ga⁻ to⁺ llaa⁺ dsa⁻ ñuu⁻ hi⁻ ga⁻ jmee⁻ hmooh⁺ lä⁻ ja⁻. 14 Dsa⁻ he⁺ na⁻ nääy⁺ na⁻ jëëy⁻ jmi⁻ dsa⁻ kaah⁺ kyaah⁺ dsa⁻ gyuu⁻, na⁻ chiyyh⁻:

—Jnääh⁺ ma⁻ heeh⁻ jnääh⁺, he⁻ jä⁻ dso⁻ jwi⁻ në⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ cher⁻ mah⁺ kih⁺ hih⁺ jnääh⁺ jää⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻ jngëëh⁻ jnääh⁺ Paa⁺. 15 Na⁺ na⁻ chuuy⁺ hnäh⁺ ko⁻ jøh⁺ kyaah⁺ lä⁻ jëë⁻ dsa⁻ ta⁺ jnän⁻ kih⁺ hi⁻ kye⁻ në⁺ kih⁺ hløø⁺ oo⁻ mah⁺ wa⁺ ya⁻ jääy⁻ Paa⁺ ta⁻ në⁻ ta⁻ la⁻. Chiyyh⁻: “Hnøø⁻ jnääh⁺ kye⁺ jnääh⁺ kwaat⁻ kiyh⁺ cha⁻ ga⁻ miih⁻.” Hi⁺ jnääh⁺ cha⁻ jwē⁺ ba⁺ jøø⁺ jnääh⁺ mah⁺ jngëëh⁻ jnääh⁺ wa⁻ ra⁻ ga⁻ ngëëy⁻ jee⁺ ja⁻, ga⁻ jäh⁺ dsa⁻ he⁺.

16 Pero chih⁻ kyaa⁺ dsa⁻ më⁻ øøh⁻ Paa⁺ ga⁻ nuu⁺ ha⁻ lä⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻ taah⁻ dsa⁻ he⁺. He⁻ ja⁻ ñeey⁻ jee⁺ ma⁺ tääh⁺ hløø⁺ na⁻ jmeeyh⁻ juu⁺ kih⁺

Paa'. 17 He-ja- ga-tëeh' Paa'
jaa- juu' hløø', mah' ga-siiyh':

—Jää- chih- la- kih' hi-
kye- në' kih' hløø'. Hnøøy'
llay' miih- juu' kyaayh'.

18 He-ja- ga-jøø' juu' hløø'
he' kih' chih- jee' ma' gya'
hi- kye- në' kih' hløø', mah'
ga-siiyh':

—Paa' hi- hää' neh-ñe'
ma-chee' chih- la- kyah'.
Cha- koo- juu' he- siiyh-
hne-.

19 He-ja- hi- kye- në' kih'
hløø' ga-hääy' goo- chih-
he' ga-jääy' kah' kih' mah'
ga-ngiiy' juu' kiyh', ga-jäyh':

—¿Hee- na- jwiih' jnä'?

20 He-ja- ga-jäh' chih- he':

—Dsa- judiu ma-taah' juu'
kwee- ngiiy' kyah' he- cheeh'
Paa' hø' jee' dsa-ñee' dsa-ta'
kyaay', jäyh' lla-kyaay'
cha-ga'miih- jmi'. 21 Pero
ta- jmee- dsøø'. Laa- ga'
to'laa' dsa- kyaay' hi- tääh'
na-hmääh' jøø' mah' jngëeyh'
Paa'. Ma-jäyh': "Wa' jä-
dso'jwii' në' kyaä' jnääh'
cher'mah' kih'hiih' jnääh' jää'
sa- ga- jngëeh' jnääh'
Paa'." Hi- na' ma-tääh' jøøy-
he- na- jwah' hne-.

22 He-ja- ga-hih' hi- kye-
në' kih' hløø' juu' kih' chih-
he', mah' ga-siiyh':

—Gwaah- ba' hne- kyah',
ta- lla- juu' kyaah' ni- jaa-
dsa- lä-jë- juu' he- ma-chiih'
jnä'.

Hi- kye- në' kih' hløø'
ga-cheey' Paa' cha-në' lle'moh'
Félix

23 He-ja- ga-tëeh' hi- kye-
në' he' uu' juu' hløø' mah'
ga-siiyh':

—Jmee' juu' kih' to' hñä-laa'
hløø' wa' mi-lluuy' hñiiy'
dsa-nääy' ta- Cesarea na'
ko-hi' ñu' ta-la- hwë'. Hi-
jmee' juu' kih' jñah' ka-läh'
to-lo-gyaa' dsë- gyeë' hi-
jää' kya'jiih' hi- jñah' ga'
to' hñä-laa' hløø' hi- ka'
hma- lle- ñe' chuuh-. 24 Hi-
mi-lluuy' kya'jiih' hi- jää' Paa'
mah' go-jääh- hnäh' cha-në'
lle'moh' Félix, mah' wa' llooy-
na'lluuy'.

25 Hi- kye- në' kih' hløø' he'
ga-chee' koo- je- he- na-sii-
lä-la-:

26 "Jnä' Claudio Lisias siin-
kyah' hne- Félix lle'moh'
lluuy'. Wa' chaah- ba' hne-
lluuy'. 27 Dsa-ñuuh- hi- ngoo'
na- ga-sooh' dsa- judiu
kiyh' koo' gwah', miih- ga'
sa- ga-jngiih' dsa- kiyh'.
Ma' ga-lä-man- laay' dsa-
romano, he-ja- ñeen' kyaah'
hløø' kyaan- na-läa- jnih'.
28 Ma' hnoon' lä-man- he-
kih' he- ma' hnëe- dsih',
he-ja- ga-jää- jnih' cha-në'
dsa-kaah' kyaä' dsa- judiu.

29 Ja-ga' ga-lä-jnä' he-
ti-chooy' juu' kih' ley kih'
bih' ja-. Sa- cha- he- kih'
he- juuy', ni- he- dsa-hey'
neh-ñe'. 30 Pero jnä' ga-tëeh'n'
juu', jwëë' judiu ma-taah'
juu' kwee- he- ma' jngiih'
kiyh'. He-ja- lä-chah' ja-
ma-chee- jnih' ta- kyah'
hne-. Hi- ma-jwiih' lä-jëe-
hi- hñii' mah' dsa-kway-

ju'dsoo' cha'nēh' hne- he-
kih' ja- he- hñiy~ kih' Paa'.
Wa' dsa- ngēeh' ba' hne- llu'",
ga-jāh' hī- kye- nē' kih' hløø'
he'.

³¹ He- ja- ga-jøø' hløø' kih'
Paa' lä-hih- he- ga-jmee'
hī- kye- nē' he', ga-jäy' lä-
hwē' ja- ta' Antípatri. ³² Ma'
ga-jnä' ja-, ga-kēh' hløø' hī-
na'nää' jwē' tii' he', ga-näy'
ta- nē'ta' kiyh'. Hī- dsēē~ jah'
he' ba' ga-nää' kyaah' Paa'.
³³ Ma' ga-lla-nää' hløø' he'
Cesarea, ga-kwēy' lle'moh'
he' je- he- ma' kyey- ja- hī-
ga-ngēy' Paa' goo- lle'moh'.
³⁴ Ma-ngēē' ma-hē' lle'moh'
je- ja-, ga-ngiyy' juu' kih' Paa'
ha- chaay-. Ma' ga-lä-ñe-
lle'moh' laa' Paa' dsa- chaa-
Cilicia, ³⁵ he- ja- ga-jäyh':

—Wa' ya-nää' da' hī- hñi~,
ja-ga-llan' ta' kyah'.

Hī- ga-jmeey' mada- kih'
hløø', he- häy' Paa' neh-
hne' jua- kih' Herode.

24

*Ga-kwa' Paa' ju'dsoo' kih'
cha'nē' Félix*

¹ Ma-hya- hña' jmi' gya'
Paa' Cesarea, ja-ga' ga-lloo'
jmi-dsa- jøøh' hī- chee-
Ananía, kyaah' ko-llaa'
dsa-gyua- hī- kyaah' ja- hī-
chēh' nē' hī- chee- Tértulo.
Ga-lla-näy' hñiy~ kih' Paa'
cha'nē' lle'moh'. ² Hī- ma'
ga-lloo' Paa' cha'nē' Félix,
ga-løø' Tértulo hñi- kiyh'.

—Ti'hmaah' hne- lle'moh'
Félix —jäyh'—. Peer- chaa-
jnääh' llu' he- hii' tii' kyaa'
jnääh' hī- cha- cha-mi-
h-

hñi' dsē- llu' kyah' he- ja-
dsa-la' cha-mi- ta' llu' hwa'
kya- jnääh'. ³ He- ba' che-
lluuh' hne- Félix. He- ja- sa-
hwa- jnääh' kwa- jnääh'
ti'hmaah' kyah' wa' ha- cha-
ha- jee' tøøh' jnääh'. ⁴ Sa-
hnoon' heen- cha-mi- jmi'
kyah', he- ja- chuun' kyaah'
hne-, ta' jmee- hña- hoh'
nuuh' mi- juu' he- kye'
jnääh' la-.

⁵ 'Dsa-ñua- na- hee-
hñi' dsē- kih' dsa- lä-kaa-
jee' ngēy', llay- hñi- kih'
dsa- judiu hī- tääh' lä-kaa-
jmi-gyua-. Hī- na- na- hī-
kye- nē' kih' dsa- hī- chee-
nazareno hī- kwa- jyoh'
juu'. ⁶ Hnøøy' ma' mi-kwayh'
gwah- kya- jnääh', he- ja-
ga-chaah' jnääh'. He- ma'
hnøø- jnääh' ma' la- jnääh'
ta' kiyh' lä-ko- jäh' ley kya-
jnääh'. ⁷ Pero ga-lloo' hī-
kye- nē' kih' hløø' hī- chee-
Lisias jee' tøøh' jnääh'. He-
wi' ba' ga-lleey- dsa-ñua-
na- goo- jnääh'. ⁸ Ga-jäyh'
wa' la-nää' lä-jē- hī- hñi-
kiyh' cha'nē' lle'moh'. Wa-ra-
ga-lla-kyaah- hñi' jmi',
lä-ñeh' la' dsoo' lä-jē- he- jäh-
jnääh' la-.

⁹ Lä-jē- judiu ga-hi' ko-
ba' juu' kiyh', ga-jäyh':

—Ja-ba' lä-na- jäh- jnääh'
ka-läh'.

¹⁰ He- ja- ga-jmee' lle'moh'
li- kih' Paa' mah' kway'
ju'dsoo' kiyh'. Ja-ga' ga-jäh'
Paa':

—Man- ma-hya- cha-mi-
ji-ñe- laah' hne- lle'moh'
Cesarea la-, he- ja- jē- ba'

dsën⁺ kwan⁺ juu⁺ kin⁺ lä⁺ koh⁺
te⁺ la⁺ ba⁺. ¹¹ Le⁺ koo⁺h⁺ kwaat⁺,
na⁺ ma⁺hya⁺ gya⁺ to⁺ jmi⁺
ñeen⁺ ta⁺ jee⁺ chih⁺ gwah⁺
juuh⁺ jee⁺ jwi⁺ Jerusalén
na⁺ kwan⁺ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio.
¹² Sa⁺ ma⁺ teen⁺ kyaah⁺ ni⁺
jaa⁺ dsa⁺, ni⁺ ja⁺ he⁺ jnä⁺
ga⁺ jmeen⁺ he⁺ ga⁺ tooh⁺ dsa⁺
mi⁺h⁺ jee⁺ chih⁺ gwah⁺ juuh⁺
ja⁺, lä⁺ koo⁺ ma⁺ jëy⁺ jnä⁺.
Ni⁺ sa⁺ ga⁺ llan⁺ hni⁺ kih⁺ dsa⁺
jee⁺ tøø⁺ gwah⁺ mäh⁺, ni⁺ jee⁺
jwi⁺ ja⁺ sa⁺ ga⁺ llaan⁺ dsa⁺
hni⁺. ¹³ He⁺ ja⁺ sa⁺ cha⁺ he⁺
kyaah⁺ jmee⁺ dsa⁺ na⁺ dsoo⁺
lä⁺ jë⁺ he⁺ bäay⁺ jnä⁺ na⁺.
¹⁴ He⁺ la⁺ ba⁺ jmeen⁺ dsoo⁺,
he⁺ ba⁺ Dio hi⁺ ga⁺ hnaah⁺
dsa⁺ ma⁺ gyuh⁺ jnän⁺, he⁺ ba⁺
hi⁺ he⁺ hi⁺ hnaahn⁺ lä⁺ koh⁺
la⁺ juu⁺ hmëe⁺. Dsa⁺ na⁺ jäyh⁺
la⁺ ra⁺ këh⁺ ba⁺ jwë⁺ he⁺ hään⁺.
Pero hee⁺ ba⁺ jnä⁺ lä⁺ jë⁺ ley
he⁺ ga⁺ sii⁺ Moisé hi⁺ lä⁺ jë⁺ he⁺
ga⁺ sii⁺ ga⁺ jñah⁺ hi⁺ ga⁺ ngëe⁺
juu⁺ kih⁺ Dio. ¹⁵ Hi⁺ kyen⁺
o⁺ jøh⁺ dsë⁺ kih⁺ Dio, ja⁺ ba⁺
lä⁺ koo⁺ kye⁺ hi⁺ na⁺, he⁺
lä⁺ jiih⁺ lä⁺ jëe⁺ hi⁺ na⁺ juu⁺,
lä⁺ jiih⁺ hi⁺ lluu⁺ hi⁺ lä⁺ kye⁺
hi⁺ hlëeh⁺. ¹⁶ Kih⁺ he⁺ ja⁺
ba⁺ na⁺, kwan⁺ be⁺ jmeen⁺
he⁺ llu⁺ jmah⁺ mah⁺ sa⁺ hni⁺
hu⁺ dsë⁺ kin⁺ cha⁺ nē⁺ Dio, hi⁺
ni⁺ cha⁺ nē⁺ dsa⁺ ka⁺ läh⁺.

¹⁷ Ga⁺ lä⁺ hëen⁺ mi⁺h⁺ ji⁺ ñe⁺
ñeen⁺ jyoh⁺ hwa⁺, ja⁺ ga⁺
ga⁺ llaahn⁺ Jerusalén ma⁺
kiin⁺ kuu⁺ he⁺ la⁺ kwaat⁺
kih⁺ hi⁺ tä⁺ ñee⁺ hi⁺ tääh⁺
jee⁺ ja⁺, hi⁺ ma⁺ kiin⁺ he⁺
ga⁺ tēen⁺ kwëehn⁺ Dio. ¹⁸ He⁺
ja⁺ na⁺ ma⁺ jmeen⁺ lä⁺
ma⁺ ga⁺ lla⁺ nää⁺ mi⁺h⁺ judiu

hi⁺ ya⁺ nää⁺ ta⁺ hwa⁺ Asia.
Ga⁺ jëy⁺ jnä⁺ jee⁺ chih⁺ gwah⁺
Jerusalén, ma⁺ na⁺ jngëe⁺ ba⁺
jnä⁺ lä⁺ hih⁺ kih⁺ ley. Pero
sa⁺ ma⁺ tääh⁺ jwëe⁺ dsa⁺, ni⁺
mi⁺h⁺ sa⁺ ma⁺ tääh⁺. ¹⁹ Wa⁺
ya⁺ nää⁺ hi⁺ he⁺ ba⁺ jee⁺ la⁺
mah⁺ kway⁺ ju⁺ dsoo⁺ kiyh⁺
cher⁺ mah⁺ he⁺ cha⁺ kiyh⁺
kyaah⁺ jnä⁺. ²⁰ O wa⁺ jah⁺
hi⁺ tääh⁺ na⁺ che⁺ ga⁺ lä⁺ jnä⁺
he⁺ ga⁺ hlääh⁺ n⁺ kyaay⁺ lä⁺
ma⁺ ga⁺ kay⁺ ju⁺ dsoo⁺ kin⁺
jee⁺ jwi⁺ Jerusalén. ²¹ Koo⁺
he⁺ la⁺ ba⁺ sa⁺ ga⁺ tih⁺ dsëy⁺
ma⁺ ga⁺ hlëehn⁺ lä⁺ koo⁺ ma⁺
hään⁺ jee⁺ kiyh⁺, ga⁺ jwi⁺ jnih⁺
lä⁺ la⁺ ki⁺ gaa⁺: “Llah⁺ hnäh⁺
ta⁺ kin⁺, kih⁺ he⁺ jmeen⁺
dsoo⁺ he⁺ lä⁺ jiih⁺ ka⁺ läh⁺ hi⁺
ma⁺ na⁺ juu⁺”, ga⁺ jäh⁺ Paa⁺.

²² Ma⁺ ñe⁺ ba⁺ Félix ha⁺
lä⁺ la⁺ juu⁺ hmëe⁺ kih⁺ Jesús.
He⁺ ja⁺ ma⁺ ga⁺ nuuy⁺ ga⁺ jäh⁺
Paa⁺ lä⁺ ja⁺, ga⁺ hiiy⁺ lä⁺ ja⁺ ba⁺
nē⁺ juu⁺ ja⁺. Ga⁺ siiy⁺ hi⁺ ma⁺
tääh⁺ he⁺:

—Wa⁺ jä⁺ da⁺ hi⁺ kye⁺ nē⁺
kih⁺ hløø⁺ hi⁺ chee⁺ Lisias,
ja⁺ ga⁺ jëen⁺ ha⁺ lä⁺ jä⁺ juu⁺
kyah⁺ hnäh⁺ na⁺.

²³ Ja⁺ ga⁺ ga⁺ jmee⁺ lle⁺ moh⁺
Félix mada⁺ kih⁺ hløø⁺ kyaay⁺
mah⁺ häy⁺ Paa⁺ hi⁺ ga⁺ kwa⁺
bih⁺ jwë⁺ he⁺ na⁺ nää⁺ ome⁺
kyaay⁺ na⁺ jëy⁺ hi⁺ na⁺ kay⁺
he⁺ ma⁺ jmee⁺ bii⁺ kiyh⁺.

²⁴ Ga⁺ lä⁺ hi⁺ ga⁺ mi⁺h⁺ jmi⁺
ma⁺ jah⁺ lle⁺ moh⁺ Félix nē⁺ ta⁺
kiyh⁺ ka⁺ läh⁺ kyaah⁺ Drusila
mëy⁺, hi⁺ laa⁺ dsa⁺ judiu.
He⁺ ja⁺ ga⁺ jmee⁺ Félix mada⁺
he⁺ ga⁺ tēy⁺ Paa⁺ mah⁺ nuuy⁺
ha⁺ lä⁺ la⁺ juu⁺ he⁺ jmee⁺ dsoo⁺

dsē¹ dsa⁻ kih¹ Jesucristo.
²⁵ He⁻ ja⁻ ga⁻ hlēēh¹ Paa¹ ha⁻
 lä⁻ jä¹ dsa⁻ lluu¹ cha⁻ nē¹ Dio,
 hi⁻ ha⁻ lä⁻ hää¹ dsa⁻ hñii¹,
 hi⁻ ga⁻ hlēēyh¹ he⁻ ka¹ Dio
 ju¹ dsoo¹ kih¹ dsa⁻.

Peer⁺ ga⁻ jwaah¹ Félix ma⁻
 ga⁻ nuuy¹ juu¹ ja⁻, he⁻ ja⁻
 ga⁻ jäh¹:

—Ma⁻ le¹ gwaah¹ da¹, la⁻ ba⁻
 tēēhn⁻ hne⁻ ka⁻ läh¹ lä⁻ ma⁻
 jāän¹.

²⁶ Kuu¹ ba¹ ja⁻ ma⁻ jøø⁻
 Félix ma⁻ jiih¹ Paa¹, ja⁻ ga⁻
 ma⁻ lääy¹. He⁻ ja⁻ ma⁻ tēēyh⁻
 Paa¹ ko⁻ lla⁻ jiih⁻ ma⁻ llay⁻ juu¹
 kyaayh¹.

²⁷ Ga⁻hya⁻ to¹ ji⁻ ñe⁻ jmeey⁻
 lä⁻ ja⁻ lä⁻ jiih¹ ya⁻ hēē¹ Félix
 lle¹ moh¹. Nē¹ kiyh¹ ga⁻ he⁻
 Porcio Festo. Ma⁻ hnøø¹ Félix
 ma⁻ jā¹ llu¹ kyaah¹ dsa⁻ judiu,
 he⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻ kway¹ jwē¹ ma⁻
 lää¹ Paa¹.

25

*Ga⁻hlēēh¹ Paa¹ cha⁻nē¹
 Festo*

¹ Ma⁻ ga⁻ lloo¹ Festo jwii⁻
 Cesarea, ga⁻ lä⁻ hēēy⁻ hnē⁻
 jmi⁻ jee¹ ja⁻, ja⁻ ga⁻ ngooy¹ ta⁻
 Jerusalén. ² Lä⁻ jēē⁻ jmi⁻ dsa⁻
 kaah¹ kyaah¹ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ kye⁻
 nē¹ kih¹ judiu, ga⁻ lla⁻ nääy¹
 hñiiy⁻ kih¹ Paa¹ ka⁻ läh¹ kih¹
 lle¹ moh¹ Festo, lä⁻ bii¹ lä⁻ jāā¹
 ma⁻ chuuy¹ kyaah¹:

³ —Ta⁻ jmee⁻ hñaa⁻ hoh⁻,
 jmee¹ mada⁻ he⁻ jāh¹ Paa¹
 ta⁻ Jerusalén —ga⁻ jäh¹ siiyh⁻
 Festo.

Jēēh¹ ga⁻ jmeey¹ hññ¹ dsē⁻
 he⁻ ma⁻ jngēēyh¹ Paa¹ cha⁻ jwē¹
 ba¹. ⁴ He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh¹ Festo:

—Jee¹ oo⁻ ba¹ hää¹ Paa¹
 na⁻ jñēēy¹ jwii⁻ Cesarea.
 Ja⁻ ba¹ jee¹ naahn⁻ चाह¹.
⁵ Lä⁻ jēē⁻ hnäh¹ hi⁻ jāā¹,
 ma⁻ nøøn¹ ko⁻ jøh¹ mah¹
 jee¹ oo⁻ ba¹ hñiih¹ hnäh¹
 kiyh¹ cher¹ mah¹ cha⁻ koō⁻
 dsoo¹ juuh⁻ he⁻ na⁻ bääh¹
 dsa⁻ ñññ⁻ he⁻.

⁶ Ga⁻gya⁻ ga⁻ Festo jwii⁻
 Jerusalén koō⁻ jña¹ o¹ gya¹
 jmi¹, ja⁻ ga⁻ ngaayh¹ ta⁻
 Cesarea. He⁻ ga⁻ jnä¹ jyoh¹
 jmi¹, ja⁻ ga⁻ ga⁻ gyay⁻ nē¹ ta⁻
 kiyh¹. Mah¹ ga⁻ jmeey¹ mada⁻
 he⁻ na⁻ kyaay¹ Paa¹. ⁷ Ma⁻
 ga⁻ he¹ Paa¹ nē¹ ta⁻ kih¹ lle¹ moh¹,
 lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ ta⁻ judiu hi⁻
 ya⁻ nää¹ Jerusalén ga⁻ kuyh¹
 lä⁻ ku¹ lä⁻ jii¹ kih¹ Paa¹. Jā⁻
 he⁻ koō⁻ nēē¹ dsoo¹ juuh⁻ ma⁻
 bääh¹ dsih¹ pero ni⁻ miih⁻ sa⁻
 ga⁻ jmää¹ juu¹ kih¹ dsa⁻ he⁻.

⁸ He⁻ ja⁻ ga⁻ løø¹ Paa¹ kwa⁻
 ju¹ dsoo¹ kih¹, ga⁻ jäh¹:

—Ni⁻ koō⁻ he⁻ hñiih¹ sa⁻
 cha⁻ he⁻ ma⁻ jmeen¹, sa⁻
 ma⁻ hlēēhn⁻ wii¹ kih¹ ley kyaā¹
 jnääh¹ dsa⁻ judiu. Ni⁻ sa⁻
 ma⁻ mi⁻ kwahn⁻ kih¹ gwah⁻
 juuh¹ hi⁻ ni⁻ sa⁻ ma⁻ hläähn⁻
 kyaah¹ rey to⁻ nē¹ hi⁻ gya¹
 Roma.

⁹ Pero lle¹ moh¹ he⁻, hnøøy¹
 ma⁻ jāy¹ llu¹ kyaah¹ dsa⁻ judiu,
 he⁻ ja⁻ ga⁻ ngiiy¹ juu¹ kih¹ Paa¹:

—¿Che¹ hnooh⁻ gwaah¹ ta⁻
 Jerusalén mah¹ mi⁻ een¹ juu¹
 na⁻ jee¹ oo⁻?

¹⁰ He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh¹ Paa¹:

—He⁻ ma⁻ chehn¹ jee¹ la⁻,
 lä⁻ koō⁻ he⁻ chehn¹ nē¹ ta⁻ kih¹
 rey to⁻ nē¹ ba¹ jā⁻. Jee¹ la⁻ ba¹
 ga⁻ tēē¹ lä⁻ ee⁻ juu¹ kin⁻. Ñeh¹

ba' hne- kwee-, ni+ miih- sa-
 cha- he- ma-hläähñ- kyaah'
 dsa- judiu. ¹¹ Lle' kih' juun'
 cher'mah' ga+jmeen' koo-
 dsoo' juuh-. Sa' gohn' juun'.
 Pero cher'mah' sa- la' ju'dsoo'
 he- bääh- dsa- jnä' la-, ni-
 jaa- dsa-ta' sa- cha- jwé'
 ngëé' jnä' goo- dsa- judiu
 na-. Hñii' rey to-né' hnoon'
 mi-eeý' juu' kin-.

¹² He-ja- ga-lla' Festo juu'
 kyaah' dsa-kyaayh' ha- lä-
 jmeey'. Ja-ga' ga-jäh' Festo
 siyh' Paa':

—Hñaah' ba' hne- ma-ngiih'
 he- mi-ee' hñii' rey to-né'
 juu' kyah'. He-ja- cha'né' hi-
 he' ba' gooh' na'.

*Ga-hläéh' Paa' cha'né' rey
 Agripa*

¹³ Ga-hya- ga' miih- jmií',
 ga-lloo' rey Agripa jwii-
 Cesarea ja- kyaayh' Ber-
 nice, ga-lla-näay' na-jëéy-
 Festo. ¹⁴ Ma-hya- cha-miih-
 jmií' täayh' jee' ja-, ja-ga'
 ga-jmeeh' Festo juu' kih' rey
 Agripa ha- lä- la' juu' kih'
 Paa', ga-jäyh':

—Jee' la- háä' jaa-
 dsa-ñuuh- neh-ñe' hi-
 ga-taah- Félix lä- ma' laay'
 ta'. ¹⁵ Lä- ma' ñeen' Jerusalén
 lä-jëé' jmi-dsa- kaah' hi-
 lä-jëé' dsa-gyuuñ' kyaä' judiu
 ga-ngiiy' kin- he- ma' jmeen'
 mada- he- juu' Paa'.

¹⁶ He-ja- ga-jwii' jnih', sa-
 lle' ley kyaä' jnääh' dsa- ro-
 mano he- jmeé' jnääh' mada-
 he- juu' dsa- cher'mah' sa-
 cheh' hi- na-bääh' dsoo'
 cha'né' hi- hñii' kiyh'. Lä-ja-

ba' cha- jwé' lääy' hñiiy' kih'
 he- hñii' dsa- kiyh'. ¹⁷ Hi- ma'
 ya-näa' dsa- he' jee' la-, chah'
 ba' ngaahn' ta- né'ta' kin-
 ma' ga-jnä' jyoh' jmií'. Hi-
 ga-jmeen' mada- na'kyaay'
 Paa'. ¹⁸ He-ja- ga-løø' dsa-
 he' hñii' kiyh'. Pero ni- koo-
 dsoo' juuh- sa- ga-lä-jnä'
 kiyh' lä-koo- huudsé- he-
 ma' jmeen'. ¹⁹ Ga-lä-høøh'
 dsa- he' kih' Paa' kih' he-
 sa- ma' hnaayh- Dio lä-
 tée' jmeey'. Hi- ga-hñiiy'
 kiyh' kwaat- kih' Jesús, hi-
 ma-na-juu', hi- jmeé' Paa'
 dsoo' chaa- bih'. ²⁰ He-ja- sa-
 man- he- ma' jmeen' kyaah'
 juu' la-. He-ja- ga-ngiin' juu'
 kih' Paa' cher'mah' hnøøy'
 ma' dsaayh' ta- Jerusalén
 mah' ma' lä-ee- juu' kiyh'
 jee' oo-. ²¹ Pero Paa' ga-ngiiy'
 he- dsooy' cha'né' rey to-né'
 hi- chee- Augusto mah' hi-
 he' mi-ee' juu' kiyh'. He-ja-
 ga-jmeen' mada- wa' háä'
 bih' kiyh' neh-ñe' ta'ko-juih'
 lloo- jmií' chee- jnih' cha'né'
 rey he'.

²² He-ja- ga-jäh' rey Agripa
 siyh' lle'moh' Festo:

—Hnoo' jnä' ka-läh' nuun'
 juu' kih' dsa-ñuuh- na-.

He-ja- ga-jäh' Festo:

—Hø' ba' nuuh' ha- lä- jäyh'.

²³ Ma' ga-jnä' jyoh' jmií'
 ga-he' rey Agripa né'ta'
 kyaah' Bernice. Ha- koh'
 juuh- sa- ga-jmeé' dsa- kiyh'.
 Ga-taayh' ko-jøh' kyaah' hi-
 kye- né' kih' hløø' hi' kyaayh'
 dsa- kaah' kyaah' jee' jwii-
 ja-. He-ja- ga-jmeé' lle'moh'

Festo mada' na'kyaay' Paa'.
 24 Ma' ja' Paa', ga'jah' Festo:

—Hne' rey Agripa, kyaah' la'jee' hi' taah' kyaah' jne' jee' la', hii' dsa'nhuh' he' cheh' la'. La'jee' judiu ya'naa' cha'nen' baayh' dsa'nhuh' la' dsoo'. Ga'ngiiy' kin' ma' la'ee' juu' la' ta' Jerusalen hi' ja'ba' la'ja' ga'jmeey' ma' ya'naay' Cesarea la'. Peer' ga'tooyh' miih' kyaah' jna', ga'lahnøoy' he' ma' juu' Paa'. 25 Pero jna' laan' sa' cha' dsoo' juuh' aay' ni' miih' mah' juuy'. Hnii' Paa' ga'ngii' kiyh' dsooy' cha'ne' rey to'ne' mah' la'ee' juu' kiyh' jee' ja', he'ja' ga'lla' dsen' chee' jnih' ta' Roma. 26 Pero sa' cha' he' sin' kih' rey he' ni' miih', he'ja' ma'kwa' jnih' cha'neh' hne' rey Agripa hi' cha'ne' jee' la'jee' hnah' hi' taah' la'. Wa' jeen' ha' la' ja' juu' la', ja'ga' cha' he' sin' kih' rey to'ne' he'. 27 Sa' jna' llu' laan' cheen' ja' hi' ha' neh' ne' ta' Roma cher'mah' sa' cha' hee' na' sin' kih' rey to'ne' ha' la' la' dsoo' he' baah' dsih'.

26

Ga'kwa' Paa' ju'dsoo' kiyh' cha'ne' rey Agripa

1 He'ja' ga'jah' rey Agripa siiyh' Paa':

—Cha' jwe' kyah' he' kwah' ju'dsoo' he' kyaah' le' laah' hnaah'.

He'ja' ga'hii' Paa' goo' ga'løoy' hleeyh' la'la' la'jwe' jee' ma' laay' hñiiy':

2 —Cha'an' llu' kyaah' hne' rey Agripa, lluu' hne' kwah' jwe' kwan' ju'dsoo' he' kyaah' laan' hñiin' kih' la'je' he' baah' dsa' judiu jna'. 3 Llu' la' kin' kih' he' kyuu' hne' la'je' he' tee' jme' jnaah' dsa' judiu, kyuu' la'je' juu' he' ti'choo' jnaah'. He'ja' chuun' kyaah' hne' mah' wa' jøh' hoh' nuuh' juu' la'.

La'la' ma'jme' Paa' ja'

4 'La'jee' judiu kyuu' jna' ha' la' ma'jan' la'jih' ma' mahn'. Ne' bih' ha' la' ma' gyan' jwii' kin' hi' la'ja' jwii' Jerusalen ka'lah'. 5 La'ja' ñey' kwee' la' jna' fariseo. Jnaah' fariseo mi'te' ba' jnaah' la' nøoy' kya' jnaah' la'koh' ga' jee' la'jee' judiu. Le' ba' mi'jnaay' la' dsoo' cher'mah' hnøoy'. 6 Na' chehn' ne'ta' la', llah' hnah' ta' kin', kih' he' kyen' o'jøh' dsen' he' hñah' jne' he' ga'baah' Dio hñii' kyaah' dsa' ma'gyuh' jnan'. 7 La'jih' na' jøø' la'jee' gya'to' naa' dsa' judiu la'te' juu' ja'. La'jmii' la'hw' hnaayh' Dio jøoy' dsen' juu' ja'. Hne' rey Agripa, kih' he' kyen' o'jøh' dsen' kih' juu' ja', he'ja' ba' na' hñii' dsa' kin'. 8 ¿Ha' la'jee' hnah', che' jweeh' he' la'heeh' hnah' he' mi'jih' Dio hi' ma'na'juu'?

Lä-la- ga-jmee' Paa' jää' kih' dsa-kyaa' Jesús

⁹ 'Ma-ra- ju'dsoo' ma' jmeen- kwaat~, he- ma' lle- kih' jmeen- hñaa- dsen- cha-miih- kih' Jesús dsa- chaa- Nazaret. ¹⁰ Lä-ja- ga-jmeen' Jerusalén. Jwëë' dsa- kyaa' Jesús ga-taahn- neh-ñe' lä-hih- kih' jmi-dsa- kaa'h'. Hi- lä- ma' ga-jngëëyh' dsa- he', lä-kye- jnä' ga-hiih- dsen-. ¹¹ Cha-miih- jiih- ñeen' lä-koo- lä-koo- gwah- mäh-, ga-saahn- dsa-, ga-heeh- jnih' wii' mah' wa' hlëëyh' hliih' kih' Jesús. Ma' ya-jëë' dsen- jwërte kyaah' dsa- he', he-ja- ñeen' lä-kaa- jwii- kih' dsa- jñah' mah' na'jmeeh' jnih'.

Lä-la- ga-la' ma' ga-heeh- Paa' kih' Dio

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹² 'Lä- ma' jmeen- ja-ba', ngoon' ta- Damasco lä-hih- kih' jmi-dsa- kaa'h' hi- ga-chee' jnä'. ¹³ Hne- rey, jee' la- jwëëhn- hne- ha- lä- ga-la' kin- jee' ngoon' cha'jwë' ja-. Ma-të' koo- lla'hyoo- ga-jëen' koo- je- ja' gyuu'h', bee' ga' lä-koo- jmëe' kih' hyoo-, he- ga-lä-jnä' lä-ku' lä-jii' jee' ga-nøø' jnääh' ja-. ¹⁴ Lä-jëë- jnääh' ga-saa' jnääh' hwa'. Jee' ja- ga-nuun' ga-hlëëh' jaa- dsa- kyaah' juu' hebreo: "Saulo, Saulo", ga-jäyh'. "He- jmeeh' hñaa'h' ba' hne- na-, he- hah- kin- jwë' he- taahn- hne-." ¹⁵ He-ja- ga-jwii' jnih': "¿Hii- hne- dsa-ñuu'h-?" He-ja-

ga-jäh' hi- he': "Jnä' he' Jesús hi- jmeeh- hñaa- hoh' kih'. ¹⁶ Noo-, chih' tiih'. Ma-mi-jnään' hñiin- kyah' mah' hñaan- hne- jmeeh' ta' kin- hi- jmeeh' dsoo' lä-jë- he- ma-jëeh- kin- hi- lä-jë- he- na' ga' mi-jnään' kyah'. ¹⁷ Lään' hne- kih' lä-jë- he- jmee' dsa-gooh' kyah' hi- lään' hne- kih' dsa- jñah'. Jëeh' kih' dsa- jñah' ba' cheen- hne- na'. ¹⁸ Mah' näh' mi'ney', lä-ja- dsa-jëeh- hi- tääh' jee' na-hoo- ta' jee' jnä' wa'je-. Hi- dsa-jëeh- hi- tääh' lä-hih- kih' Tana' mah' jmeey' lä-hnøø' Dio. Hi- lä-jëë- hi- lä-dsoo' dsë' kin- dsa-che- dso'kye- kiyh' hi- hyoyh- heey- ko-jøh' kyaah' lä-jëë- hi- ma-na-jngëë'", ga-jäh' Jesús siih- jnä'.

¹⁹ 'He-ja- jwëëhn- hne- rey Agripa, ga-heeh- ba' jnä' jmeen- lä-jë- he- ga-nuun' lä-koo- ma' ga-lä-jnä' kin- he- ja' gyuu'h'. ²⁰ To-në' ga-jmeen' juu' kih' dsa- hi- chaa- Damasco. Ja-ga' na- ga-kwan' juu' jee' jwii- Jerusalén hi- lä-kaa- hwa' Judea. Hi- lä-ja- ga-kwan' juu' kih' hi- sa- laa' judiu ka-läh', ga-jwii' jnih' wa' lä-dsaa- dsëy' kih' lä-jë- he- jmeey' mah' wa' dsa-jëëyh- kyaah' Dio. Hi- lä-ja- ga-jwii' jnih' hnøø' jmeey' lä-koo- lle- kih' jaa- hi- ma-jëeh- kyaah' Dio. ²¹ Kwaat- kih' juu' la- ga-saah' judiu jnä' jee' chih' gwah- Jerusalén hnøøy' ma' jngëëyh' jnä'.

22 'Pero kyaah' be' kih' Dio ma-kwëeh' ba' dsën' lä' jiih' na', kwan' juu' kih' Dio kih' lä' jøh' lä' mäh'. Sa' ga'lla' dsëen' he' ga' hlëeh' hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio llo'joo' hi' lä' jë' he' ga' hlëeh' Moisé. Lä' koo' te' he' ga'jäyh' le', ko'ja' ba' jiih' ga'jwahn'. 23 Hi' he' ga'jäh', ma'ra' he' dsa'ngëe' ba' Cristo wi' hi' leey' to'në' hi' lä' jiih' jee' kih' hi' ma'na'juu', mah' kway' juu' kih' dsa', he' mi'jnää' ju'dsoo' kih' dsa' judiu hi' kih' hi' sa' laa' judiu hi' tääh' jee' na' hoo'.

Ma' hnøø' Paa' ma' heeh' rey Agripa juu' kih' Jesús

24 Hlëeh' ga' Paa' lä'ja', ha' lä' jee' ma' lääy' hñiiy', ma' ga'hlëeh' Festo ki'gaa', ga'jäyh':

—He' ngaah' ba' hne' na' Paa'. Kyaah' he' ma' mi'tëeh' hñaa' cha'miuh', he'ja' ngoo' ga'längaah'.

25 Pero Paa' ga'jäh':

—Sa' ngaah' jnä' Festo kyaan'. Ju'dsoo' na' hlëehn' hi' la' juu' kyaah' hi' ba'.

26 Ñe' ba' rey Agripa juu' la', he'ja' hlëehn' lä'kaa' tuh'dsën' cha'nëy'. Laan' ma'nuu' ba' rey juu' la', jëeh' lä'jë' he' la' sa' ga'la' jee' na'hmää' he' sa' lä'ñe' dsa'. 27 Hne' rey Agripa, ¿ché' jmeeh' dsoo' lä'jë' he' ga'hlëeh' hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio? Jnä' laan' jmeeh' ba' hne' dsoo'.

28 He'ja' ga'jäh' Agripa siiyh' Paa':

—¿Che' laah' kyah', kyaah' ma'la' miuh' juu' he' ma'hlëeh' na' leeh' jnä' mah' leen' dsa' kyaa' Jesús?

29 He'ja' ga'jäh' Paa':

—Kwee' ba' la' kin' che' ma'lee' kyah' o cher'mah' hnøoh' nuuh' cha'ga'miuh'. Hi' ja' ma'la' hne', lä'kye' hi' tääh' nuu' lä' hlëehn' la', Dio hnøø' wa'leey' dsa' kyaa' Cristo ja'ba' lä'koo' laa' jnä' pero ja' lä'koh' na'hñuuh' kyaah' caden'.

30 Ma' ga'nuu' rey he' juu' ja', ga'nooy' jee' ma' tääyh' kyaah' lle'moh' kyaah' Bernice hi' lä'jëe' ga' hi' ma' tääh' kyaayh'.

31 Ma' ga'hwëey' në'ta' ja', ga'näay' kah' hlëeyh' kyaah' dsa'kyaayh', ma'jäyh':

—Ni' koo' sa' cha' he' ma'jmeeh' dsa'ñuuh' na' mah' juuy' o he' dsooy' neh' ñe'.

32 He'ja' ga'jäh' rey Agripa siiyh' Festo:

—Le' ma'lää' ba' dsa'ñuuh' na' jee' la' wa'ra' jäh' kih' sa' ga'ngiiy' dsooy' cha'në' rey to'në'.

27

Ga'cheey' Paa' ta' Roma

1 Ga'lla' dsëy' cheey' jnääh' ' ta' hwa' Italia kyaah' barco, he'ja' ga'taayh' Paa' kyaah' jñah' ga' hi' ma' tääh' neh' ñe' ' goo' juu' hløø' hi' chee' Julio. Hi' he' ma' na'hää' koo' nää' hløø' kyaa' rey to'në'. 2 Ga'tooh' jnääh' koo'

barco he- ja' ta' Adramitio, ja-ba' he- dsa-ngëe' lä-koq- lä-koq- jwii- ta' hwa' Asia. Hi- Aristarco hi- chaa- Tesalónica he- nøø' hwa' Macedonia ga-jmee' ko-joh' kyaah' jnääh'.

3 Jyoh' jmi' ga-lla-nøø' jnääh' Sidón. Julio he' ga-lä-jwayh' kyaah' Paa', ga-kway' jwë' na-jëe' ome' kyaay' mah' na-ngi' lä-jë- he- ma' jmee' bii' kiyh'.

4 Ga-hwëe- jnääh' Sidón ja-, ga-nøø' ba' jnääh'. Pero ma' gwa' lle' ta' jee' ga-nøø' jnääh' ja-, he-ja- ga-jluu' jnääh' jäh- koo' hwa' Chipre he- hä' jee' jmi-ñeeh-, mah' sa' hläh' lle' kih' barco. 5 Ga-ngëe' jnääh' jäh- hwa' Cilicia kyaah' Panfilia, ga-lla-nøø' jnääh' jwii- Mira he- nøø' hwa' Licia jee' ga-jä' barco. 6 Mira ja- ga-jëe' juu' hløø' jyoh' barco he- ja' ta' Alejandría, ja-ba' he- ngoo' ta' hwa' Italia. He-ja- ga-tooh' jnääh' ga-nøø' jnääh' ta' ja-. 7 Cha-miih- jmi' ga-tooh' jnääh' në' jmi-, ta' hwa' lä-ja- ba' ngoo' barco. Ga-këe' jwërte ta', ja-ga- ga-lla-nøø' jnääh' jäh- jee' jwii- Gnido. Sa' ga-kwa' jwë' ma' dsoo' ko-chih' barco ko-dsoo' ta' Italia, kih' he- tä' lle'. He-ja- ga-nøø' jnääh' jäh- koo' jee' jwii- Salmón he- nøø' Creta, hwa' he- hä' jee' jmi-ñeeh-. 8 He-wii' lä-ja- ga-nøø' jnääh' lä- hä' hwa' ja-, lä-jiih' ga-lla-nøø' jnääh' koq- jee' chee- Ho'haah' Llu'. Jäh- ja-ba' hla- jwii- Lasea.

9 Ga-lä-hëe' jnääh' cha-miih- jmi' në' jmi-, hi' ma-hii' goo- mo'so' le' ngë' jnääh' në' jmi-. Jëeh' ma-goh- jmi' he- sa- kuh-hiyh- hi- cha-ga'miih- ma-hii' goo- kiyh' në' jmi- ja-. He-ja- ga-kwëeh' Paa' nuuh- hi- ma' tääh' neh- barco ja-. 10 Ga-jäyh':

—Jëe' da' hnäh', jnä' man- hii' goo- jwërte jwë' he- ga-nøøn' la-. Goo- hee' barco hi- lä-kye- løø', hi- lä-jiih' jnän' hii' goo- juu' jne' cher'mah' ha- lä- ga-la'.

11 Pero juu' hløø' he' sa' ga-jmeey' kyeë' juu' kih' Paa'. He- ma' hlëeh- juu' barco kyaah' hi- ma' koooh- barco ba' ga-jmeey' he' kih'. 12 Jee' ga-hii' barco ja- sa' ma' llu' ma' jä' jnääh' jii- gyuu', he-ja- lä-jëe- dsa- he' ga-jäh' llu' ga' cher'mah' jmeen' be' dsa'jää' jne' jwii- Fenice he- nøø' hwa' Creta jee' hii- barco, ta'ko-jiih' ngëe' jii- gyuu'. He- tøøh' jne' jee' ja-, jnä' cha'hoo' jmi-ñeeh- ta' ñii' hi- ta' kye' jee' dsaä- hyoo-.

Ja' koq- lle' tä' në' jmi-ñeeh'

13 Lä' ma' ga-jëe' gwa' lle' hwa' ta' kye', ga-jmeey' huu'dsë- ma' le' dsa-nää' gyih' ta' cha'né. He-ja- ga-hwii- jnääh' jee' ja-, ga-nøø' jnääh' jäh- lä- hä' hwa' Creta. 14 Ni- sa' ga-lä-hii' ga' ma' ga-hwii- jnääh' jee' ja-, ma' ja' koq- lle' tä' ta' jee' ga-nøø' jnääh'. 15 Ta' jee' jyoh' ba' ma' hläh' lle', sa' ga-tää' barco ma' dsoo' ta-

cha'ně, he-ja- ga-kwa' dsa-
 jwě' ngoo' barco lä' ngoo'
 lle' ba'. ¹⁶ Ja-ga' ga-ngěě'
 jnääh' ta' koo' koo- hwa'
 pih' he- hä' jee' jmi-ñeeh'
 he- chee- Clauda. Lä'jwě'
 ja- ba' ga-kyee' miih- lle'.
 Pero he-lii' ba' ga-těeh' jnääh'
 ' na'moo' he- ma' kye' jnääh'
 he- ma' hii' ta' ka'luu' barco,
 mah' ga-tøøh' jnääh' neh-
 barco ja-. ¹⁷ Ma' ga-he'
 na'moo' ja- neh- barco,
 ga-ka' dsa- hñi' ga-hñuy'
 lä'ku' lä'jii' tuh- barco mah'
 sa' llaä'. Hi' ma' hii' goo-
 lla-ñu' barco nē' mi'sii' jee' sa-
 juuh- jmi- jee' chee- Sirte,
 he-ja- ga-jooy' hmih- kih'
 barco mah' ngoo' lä' ngoo'
 lle' ba'. ¹⁸ Ma' ga-jnä' jyoh'
 jmi' cha-ga'miih- tä' lle' ma'
 hii', he-ja- ga-løø' dsa- jwä-
 løø' kih' cha'jmi-. ¹⁹ Hi' jee'
 ga-tě' hnē- jmi', he- wi' ba'
 ga-jwä' jnääh' cha'jmi- lä'jē-
 he- jmäy- ta' kih' barco ja-.
²⁰ Cha-miih- jmi' ga-gya-
 jni', mo-so' ga-lä-jnä' hyoo-
 ni' nuu' mo-so' ga-lä-jnää'.
 Hi' lle' lä' ma-hii' ja-ba'.
 Mo-so' ma' cha- o-jøh' dsē-
 kyaa' jnääh' he- ma' lää'
 jnääh'.

²¹ Cha-miih- jmi' ma-lä-hii'
 mo-so' kih-hih- jnääh'.
 He-ja- ga-noo- Paa' to' dsaah'
 jee' kih' dsa-kyayh' he',
 ga-jäyh' lä-la-:

—Wa'ra- jäh' kih' ga-jmeeh'
 hnäh' he' juu' kin', sa' ma'
 hwěe' jne' ta' Creta, ni'
 sa' ma' jěe' jne' wi' he-
 dsa-ngěe' jne' la-. ²² Na'

jwahn' kwa' hnäh' be'. Jěeh'
 ni' jaa- jne' sa' juu' jne'.
 Ma-la' barco la- ba' hee'.
²³ Nu- ga-jěen' jaa- ángel
 hi- ga-chee' Dio kyaan-, he'
 ba' hi- jmeen- ta'he' kih'.
²⁴ Ga-jäyh': "Ta' wa' gah'
 Paa'. Jmee' bii' llooh- kih'
 rey to-ně'. He-ja- ma-kwa'
 Dio jwě' he- lää' hne- kyaah'
 lä-jěe' hi- tääh' neh- barco
 la-", siyh- jnä'. ²⁵ Kih'
 he-ja- na-, jwěehn- hnäh'
 dsa-ñuuh-, kwa' hnäh' be'.
 Jěeh' jmeen- dsoo' dsen-
 kih' Dio, ma-ra' he- le' ba'
 lä-koo- ma-jäh' ángel siih-
 jnä'. ²⁶ Pero ma-ra' he- jä'
 ba' barco kyaah' he- wi' koo-
 jee' lä-kaa- hwa' he- hä' jee'
 jmi-ñeeh- —ga-jäh' Paa'.

²⁷ Ma' ga-dsěe' to' seman-
 ja-, ga-ngěe' jnääh' nē'
 jmi-ñeeh' he- chee- Adriático
 hi' ngoo' ba' barco lä' hii'
 lle'. Koo- lla-nuu' hwě' ja-
 ga-lä-liih' dsa- hi- ma' kooh-
 barco he- ngoo' ya-jäh' jee'
 la' hwa'. ²⁸ He-ja- ga-lla' dsa-
 he' hih- ha- koo- jiih' juuh-
 jmi- jee' ja-. Ma' ga-jěe'
 jee' ja-, juuh- gyii'gya' jñii'
 metro. Miih- ga' ta' cha'ně'
 ga-jěe'ka-läh'. Jee' ja- juuh-
 gyii'gyii' metro ba'. ²⁹ Goyh-
 lla-ñu' barco ja- kyaah' kuu'.
 He-ja- ga-jooy' kye' mi'ñe'
 hii- he- hii' ta' ka'luu' barco,
 he- jmee' hii' ti' barco.
 Peer- ma' hnøoy' wa'ra- jäh'
 kih' na' ga-juh- ba' ma-jnä'.
³⁰ Dsa- hi- ma' kooh- barco
 ja-, hnøoy' ma' jñaay' neh-
 barco, he-ja- ga-løøy' jooy-

na'moo', ga'jmeey' lä'koh' he' jyooy' ñe' hlääh' he' hii' ta' cha'ne' barco. ³¹ He'ja' ga'jmeeh' Paa' juu' kih' juu' hløø' hi' kih' hløø' ka-läh', ga'jäyh':

—Cher'mah' sa' ga'jä' dsa' na' neh' barco la', sa' lääh' hnäh'.

³² He'ja' ga'hnä' hløø' he' hñi' he' kyaah' ma' jyooy' na'moo' ja'. Ga'kway' jwë' ga'toh' cha'jmii'.

³³ Ma' ngoo' ga'jnä', ga'jmeey' Paa'mada' wa' kuh' dsa', ga'jäyh':

—Na' ma'të' gya'kye' jmi' tøøh' jne' neh' barco la', jøø' jne' ha' lä' le', na'juu' jne' hoo', sa' cha' ma'kihn' ni' miih'. ³⁴ He'ja' na' chuun' kyaah' hnäh' kuh'hij' hnäh' miih' mah' tēh' hnäh' be'. Lä'jēē' jne' lla'nøø' ba' jne' llu', ni' koo' jñu' lle' jne' sa' hee'.

³⁵ Ma'ngēē' ma'jäyh' lä'ja', ga'kay' koo' he'ñi' ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio to'lo' ne' jee' lä'jēē' dsa'kyaayh' hi' ga'llaay' he'ñi' ja', mah' ga'løøy' kuyh'. ³⁶ Ja'ga' ga'nøh' dsë' lä'jēē' dsa' he', ga'taayh' ga'kuyh' ka-läh'. ³⁷ Jee' lä'jēē' jnääh' hi' ma' tääh' neh' barco ja' ma' tee' to' hña'laa' dsë' to'lo'gyaa' dsë' gyee' jñee' dsa'. ³⁸ Ma'la' ma'kuyh' lä'ji' ga'kēēy', ja'ga' ga'jwäy' lä'jēē' trigo kiyh' cha'jmii' mah' ma' jwää' ga' miih' barco.

Ga'hee' go'te' barco

³⁹ Ma' ga'jnä' ni' jaa' sa' chaa' hi' ma' kyuu' heh' hwa' ja'. Ga'jēēy' koo' gooh' jmi'ñeeh' he' hä' jee' hwa'. He'ja' ga'jmeey' hu' dsë' ma' tooyh' barco ta' ja', cher'mah' ga'la'. ⁴⁰ Ga'hñäy' hñi' he' ma' na'kyaa' ñe' hlääh' he' kyaah' hii' ti' barco, ga'kway' jwë' ga'toh' cha'jmii'. Ja'ga' ga'chihy' he' kyaah' jiiyh' barco hi' ga'chooyh' hñi' kih' barco he' na'kyaa' hma' dsë' he' chih' ta' cha'ne'. Ja'ga' ngoo' barco ko'chih' ta' jee' jnä' ne' dsoo'. ⁴¹ Ga'lä'hñøø' ga' ma' lloo' barco, ga'lla'lle' jee' mi'sii' neh' jmi'. Jee' ja' ga'hoo' ta' mi'le' barco, mah' ga'jä' koo' hweh'. Jee' na'hoo' ja' ga'jnøh' jmi' ta' ka'luu'. Kyaah' be' kih' jmi' ja' ga'hee' go'te'.

⁴² He'ja' hñøø' hløø' he' ma' jngiiyh' kih' lä'jēē' hi' ää' dsoo' hi' ma' jääy' he' mah' sa' kyuu' ne' jmi'. ⁴³ Pero sa' ga'kwa' jwë' juuy' ma' juu' dsa' he' kih' he' hñøøy' lääy' Paa'. He'ja' ga'jmeey' mada' to'ne' kih' hi' lih' gi' jmi' wa' jwääy' hñiiy' cha'jmii' lä'ji' tēyh' hwa' kii'. ⁴⁴ Ja'ga' ga'siiyh' hi' sa' lih' gi' jmi':

—Kye' hnäh' jwi' hma', hi' lä'ja' he' ga' na' he' jmää' kyah' hnäh' kih' barco na', mah' tēh' hnäh' hwa' kii' — ga'jäyh'.

Lä'ja' ba' ga'tēh' lä'jēē' jnääh' hwa' kii'.

28

Lä-la- ga-la' ma hää' Paa' hwa' Malta

¹ Ma' ga-tëeh' jnääh' nē' hwa' ja-, ja-ga' ga-lä-ñē' jnääh', hwa' he- hä' jee' jmi-ñeeh' ja-, chee- Malta.
² Dsa- hi- ma' tääh' jee' ja- ga-jmeey' llu' dsēy' kyaah' jnääh'. Ma' hii' jma' hi- gyuu' ka-läh' he-ja- ga-jeeh' dsa- he' je-, ga-tëeyh' jnääh' mah' llooh' jnääh' je-.
³ He-ja- ga-løø' Paa' juuh- si'hma- kii- he- ga-tooyh- cha'je-. Jee' ja- ya-hëe' ja- miih- hi- kyuu' kih' je-. Lä'chah' ja- ga-kyaay' goo- Paa'.
⁴ Ma' ga-jëe' dsa- chaa- jee' ja-, lle- miih- goo- Paa', ga-jäyh' siyh- dsa-kyaayh':

—Dsoo' ba' dsa-ñuuh- na- ää- hlii'. Ma-ke- ma-laay' kih' jmi-ñeeh-, ma-ra- he- ma-nøø' ba' ta' kiyh'.

⁵ Na- ma-hii' ga-kyah' Paa' goo- mah' ga-tah' miih- he' cha'je-. Ni- miih- sa- cha- he- ga-la' kiyh'.
⁶ Lä-jëe- dsa- hi- ma' tääh' jee' ja- ma' jøøy' gyoo- goo- Paa' hi- ma' jmeey' huudse- juuy' na' ga-juh-. Ma' ga-lä- hii' jëey- sa- cha- he- ga-la' ni- miih-, ga-lä-sii' huudse- kih' dsa- he'. Ma' jäyh': "Go- Dio ba' na-."

⁷ Jäh- ba' jee' täayh' ja-, kye- koo- jwi' hwa' kih' Publio hi- ma' laa' ta' kih' hwa' he- hä' jee' jmi-ñeeh' ja-. Hi- he' ga-heeh- jnääh' llu' ta'ko-jiih' ga-tooh' jnääh' hnē- jmi' jee' ja-.
⁸ Jee' ja-

ma' kyaä' jmi- Publio, ma' dsaah' llii' hi- ma' dsaayh' ta'kyaa-. He-ja- ga-he' Paa' na-jëey- hi- dsaah' he'. Hi- ga-ngii' Paa' kih' Dio he- hlää' dsa- he'. Ma-ngëe' ma-ngiiy' kih' Dio, ga-kyey- gooy- nē' kih' hi- dsaah' he' mah' ga-mi-hlääy'.
⁹ Ma-ngëe' ma-jä' kih' jmi- Publio he', ya-nää' jñah' dsa-dsaah' hi- chaa- hwa' ja-. Lä-jëe- hi- he' ga-jä' kih'.
¹⁰ Ha- koh' llu' sa- ga-jmeey' kyaä' jnääh' ta'ko-jiih' ga-tooh' jnääh' kyaah' dsa- he'. Hi- ma' ga-të' jmi' ga-tooh' jnääh' neh- barco, ga-kwëeyh' jnääh' cha-miuh- he- jmee- bii' cha'jwë'.

Ga-lloo' Paa' jwi- Roma

¹¹ Uu- sih- ga-tooh' jnääh' kih' dsa- he'. Jee' ja- ma' hii' koo- barco he- ga-jä' ta'ko-jiih' dsa-ngëe' jii- gyuu'. He-ja- ga-tooh' jnääh' neh- barco he- ja' ta- Alejandría. Dsoh' barco ja-, ma' chaa' uu' dio hi- na-laa- kaah- dsa-. Ja- he' chee- Cástor, hi- jñah' he' chee- Pólux.
¹² Ga-lla-nøø' jnääh' jwi- Siracusa jee' hii- barco. Jee' ja- ga-tooh' jnääh' hnē- jmi'.
¹³ Ga-hwëe- jnääh' jee' ja-, ngoo' barco lä- hä' hwa' ja-, lä-jiih' ga-tëe' jnääh' jwi- Regio. Jyoh' ka-läh' jmi' ma' hii' lle' he- gwa' ta' kye'. Jee' ga-të' to' jmi', ja' ga' ga-lla-nøø' jnääh' jwi- Puteoli.
¹⁴ Jee' ja- ga-jee' jnääh' øøh' jne'

hi- ga-tëe- jnääh' ta- kih'. Ga-jä' jnääh' kyaayh' koo-
seman. Ja-ga' ga-nøø' jnääh'
ta- Roma. 15 Ma' ga-nuu' øøh'
jne' hi- ma' tääh' Roma he-
ga-nøø' jnääh' ta- ja-, ya-näay'
ga-mi-jeey' jnääh' jwii- Foro
Apio hi- ko-llaa' ya-jøø' jiih'
Tres Taberna. Lä-koo- ma'
ga-jëe' Paa' øøh' jne' he',
ga-kway' tihmaah' kih' Dio,
ga-nøøh' dsëy' jwërte. 16 Ma'
ga-lla-nøø' jnääh' Roma ja-,
ga-ngëe' juu' hløø' dsa- hi-
ma' jääy' he' goo- hløø' kyaay'
rey to-në'. Pero ga-kway'
jwë' kih' Paa' he- ga-gyay- ta-
jee' jyoh' ba' kyaah' jaa- hløø'
hi- ma' häay'.

*Ga-kwa' Paa' juu' kih' Jesús
jwii- Roma*

17 Ma-hya- hnë- jmiü' gya'
Paa' jee' ja-, ga-cheey' juu'
wa' ya-nää' lä-jëe' dsa-kaah'
kyaay' judiu hi- chaa- Roma
ja-. Ma' ga-ngëe- lä-jëe' hi-
he', ga-jäh' Paa' siyh':

—Øøhn', sa- cha- he-
ga-jmee' jnä' ni- miih- kih'
judiu dsa-goon~, ni- sa-
ma-jmeen' ta- koo' he- tëe'
jmeë' dsa- ma-gyuh- jnän'.
Sa- cha- he- kih' ga-saayh'
jnä' Jerusalén mah' ga-ngëey'
jnä' kih' dsa- romano. 18 Hi-
ga-ka' dsa-ta' he' ju'dsoo'
kin'. Pero ni- miih- sa-
ga-jnøøyh' he- kih' ma'
jngëeyh' jnä', he-ja- hnøøy'
ma' läay' jnä'. 19 Pero sa-
ga-tih' dsë' judiu hi- ma'
läa' ta' jee' ja-. Kih' he-ja-
ba' ga-la' bii' ga-ngiin' he-
mi-ee' rey to-në' juu' kin'.

Ja' he- ma-jan~ mah' hnün-
kih' dsa-goon~. 20 He-ja- ba'
na- ma-tëehn' hnäh' mah'
lä-kyuun- hnäh' hi- mah'
jwëehn' hnäh' ha- lä- la' juu'
kin'. Kih' o-jøh- dsë- he-
ma-cha- jnän' dsa- Israel
he-ja- ba' na- chehn' na'llen'
caden- la-.

21 He-ja- ga-jäh' dsa-kaah'
he':

—Ni- koo- je- kih' hi-
chaa- judea sa- ma-heeh'
jnääh' he- jmeeh- juu' ha- lä-
dsa-ngëeh' hne-. Hi- ni- jaa-
øøh' jne' hi- chaa- jee' oo-
sa- ma-ja- hi- hnii- kyah' ni-
he- hlëeyh- wiü' kyah'. 22 Pero
hnøø- jnääh' jawah' ha- lä- la'
juu' kyah', jëeh' lä-kaa- ba'
ma-nuu' jnääh' hlëeh- dsa-
wiü' kih' hi- ma-taah' jwë'
hmëe' na-.

23 He-ja- ga-taah' dsa- he'
juu' kwee- koo- jmiü' he-
ya-näay' ya-llay- juu' ka-läh'
kyaah' Paa'. Ma' ga-lloo'
jmiü' ja-, ya-nää' jwëe' dsa-
jee' ma' gya' Paa'. Tiuh-
go-te- ga-løø' Paa' hlëeh',
lä-jiih' ga-nuu-, ga-hlëeyh'
ha- lä- jää' Dio dsa- lä-hih-
kih'. Ga-hnooyh- ha- lä-
jee' heeh- dsa- kih' Jesús.
Ga-hlëeyh' kih' Jesús lä-koh'
jäh' ley kih' Moisé hi- lä-koh'
ga-jäh' hi- ga-ngëe' juu' kih'
Dio. 24 Ko-llaa' ga-heeh- he-
ga-jäh' Paa' hi- ko-llaa' sa-
ga-lä-hee'. 25 Sa- ga-hii' koo-
juu' kiyh' jee' lä-jëey'. He-ja-
ga-hlëeh' Paa' dsa- he' ja-ga'
hwëey' jee' ja-, ga-siyh':

—Llu' go-te- ga-hlëeh'
Jmi-llë' Na-jngii' lä- ma'

ga^ˆmi^ˆjnäy^ˆ juu^ˆ la^ˆ kih^ˆ
 Isaía hi^ˆ ga^ˆngëë^ˆ juu^ˆ kih^ˆ
 Dio kih^ˆ dsa^ˆ ma^ˆgyuh^ˆ jnän^ˆ.

Ga^ˆjäyh^ˆ:

26 Gwa^ˆ jee^ˆ jwii^ˆ oo^ˆ,
 go^ˆchiih^ˆ dsa^ˆ oo^ˆ:

Ma^ˆke^ˆ nuuh^ˆ hnäh^ˆ, sa^ˆ
 lä^ˆngëëh^ˆ hnäh^ˆ,
 ma^ˆke^ˆ jëeh^ˆ hnäh^ˆ sa^ˆ lä^ˆjnä^ˆ
 kyah^ˆ hnäh^ˆ.

27 Jëeh^ˆ ma^ˆna^ˆjlë^ˆ huu^ˆdsë^ˆ
 kih^ˆ dsa^ˆ oo^ˆ, ma^ˆna^ˆjnë^ˆ
 to^ˆgway^ˆ, ma^ˆna^ˆløø^ˆ
 mi^ˆnëy^ˆ,

mah^ˆ sa^ˆ lä^ˆjnä^ˆ kiyh^ˆ, ni^ˆ sa^ˆ
 lä^ˆnuu^ˆh^ˆ kiyh^ˆ ni^ˆ sa^ˆ
 lä^ˆngëëy^ˆ.

Lä^ˆja^ˆ mo^ˆso^ˆ dsa^ˆjeeyh^ˆ
 kyaah^ˆ jnä^ˆ, mah^ˆ lää^ˆ
 jnih^ˆ.

28 Hnoon^ˆ lä^ˆñeh^ˆ hnäh^ˆ, na^ˆ
 ta^ˆ cha^ˆnë^ˆ lloo^ˆ juu^ˆ kih^ˆ Dio
 kih^ˆ hi^ˆ sa^ˆ lää^ˆ judiu. Hi^ˆ he^ˆ
 ba^ˆ heeh^ˆ juu^ˆ la^ˆ mah^ˆ lääy^ˆ.

29 Ma^ˆ ga^ˆdsaa^ˆ juu^ˆ he^ˆ
 ma^ˆ hlëeh^ˆ Paa^ˆ, ga^ˆhwëë^ˆ ba^ˆ
 judiu jee^ˆ ma^ˆ tääyh^ˆ ja^ˆ. Peer^ˆ
 cha^ˆmiih^ˆ juu^ˆ ti^ˆchooy^ˆ jee^ˆ
 ga^ˆnäy^ˆ kiyh^ˆ. 30 Hne^ˆ hlääh^ˆ
 ba^ˆ ga^ˆgya^ˆ Paa^ˆ to^ˆ ji^ˆñe^ˆ
 na^ˆhñaa^ˆ. Jee^ˆ ja^ˆ ma^ˆ heeyh^ˆ
 lä^ˆjëë^ˆ hi^ˆ ma^ˆ dsa^ˆnää^ˆ
 dsa^ˆjëëy^ˆ. 31 Ma^ˆ cha^ˆ ba^ˆ
 jwë^ˆ kiyh^ˆ, he^ˆ ma^ˆ kway^ˆ juu^ˆ
 ha^ˆ lä^ˆ jää^ˆ Dio dsa^ˆ lä^ˆhih^ˆ
 kih^ˆ hi^ˆ ma^ˆ hlëëyh^ˆ dsa^ˆ kih^ˆ
 Jesucristo Dsa^ˆjøøh^ˆ jnän^ˆ.
 Ni^ˆ koo^ˆ sa^ˆ cha^ˆ he^ˆ ma^ˆ
 jmee^ˆ jwiih^ˆ kiyh^ˆ.

Romanos Juu' la- ga-sii' Paa' kih' øøh' jne' hi- chaa- Roma

1 Jnä' Paa' jmeen⁺ ta' kih' Jesucristo, na-hñaan' laan' apóstol, lä-ja- ma-na-lleehn' kwan' ju'hmëe' kih' Dio. 2 Ga-bääh- Dio hñii' kyaah' dsa- kyaay' hi- ga-ngëe' juu' kiyh' llo'joo' he- kway' ju'hmëe' la-. Jee' ma-na-sii- juu' ja-, la' na-jngii' go-te. 3 Jee' na-sii- ja- jah' ha- lä- ja- jooy', he' ba' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. Ga-laay' sa'ju- kih' David ma' ga-laay' dsa- jmi-gyuu'. 4 Hi' kyaah' be' kih' Jmi-llë' Na-jngii' ga-lä-jnä' laay' Joo' Dio, kih' he- ga-lä-jiiyh' jee' kih' hi- na-juu'. 5 Hi' ta-la- kyaah' Jesucristo ga-jmee' Dio llu' dsë' kyaah' jnääh', ga-hñaay' jnääh' laa' jnääh' apóstol mah' kwa' jnääh' juu' kiyh' lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuu', mah' wa' lä-dsoo' dsë' dsa- kih' Jesús hi- wa' mi-teh' dsa- juu' kiyh', lä-ja- jmee' dsa- juuh- kiyh'. 6 Hi' jee' kih' lä-jëe' dsa- he' ma-laah' hnäh' kwaat~, ma-na-teeh' hnäh' mah' leeh' hnäh' kyaa' Jesucristo. 7 Sün- kyah' hnäh' hi- tääh' jwi- Roma. Pero hnää' Dio hnäh' hi- na-teeh' hnäh' mah' leeh' hnäh' hi- na-jngëe'.

Ngin' kih' Dio hi- laa' Tää' jnän' hi- ngiin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' wa' kway' he-

llu' kyah' hnäh' hi- wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'.

8 To-në' kwan- ti'hmaah' kih' Dio kwaat~ kyah' hnäh' lä-jëe- hnäh'. Kwan- ti'hmaah' kiyh' ta-la- kih' Jesucristo, kih' he- ma-nuu' dsa- lä-kaa- jmi-gyuu' he- ma-heeh- hnäh' kih' Jesucristo. 9 Jmeen- ta' kih' Dio, lä-kaa- tuh-dsën- kwan- ju'hmëe' kih' jooy', he-ja- Dio jmee- dsoo' kin- he- lä- ma-dsooh- ja-ba' dsën- hnäh' lä-jë- jiih- ma' chuun' kyaayh'. 10 Chuun' kyaah' Dio mah' wa' jëen' che' kway' jwë' kin- na' na-jëen- hnäh'. 11 Peer- hnoon' na-jëen- hnäh' na'kan- miih- he- llu' he- kwa- Jmi-llë' kih' Dio mah' lä-cha- cha-ga'miih- be' kyah' hnäh'. 12 Lä-ja- lä-cha- be' jnän- kwee- lä-llu' he- ma-dsoo' hoh' hnäh' ja-ba' lä-koh' jnä'.

13 Hnoon' lä-ngëeh' hnäh' øøhn', joh' jiih- sa- ga-jmeen' huudsë- na-jëen- hnäh' pero lä-jiih' na' sa- hii- kwa' ja' kin- nän'. He- hnoon' lä-jnä' ta' kin- jee' kyah' hnäh' lä-koog- ga-la' jee' kih' jee' lä-jëe- dsa- hi- sa- laa' judiu. 14 Kih' griego hi- kih' hi- tääh' jee' jyoh' uu' ga', hi- kih' hi- kyuuh- hi- kih' hi- sa' kyuuh- ka-läh' na-laan- hmooh' na'kwan' juu' kih' dsa- he'. 15 Lä-ja- ma-ra- he- hee' ba' dsën- nän' na'kwan' ju'hmëe' kyah' hnäh' hi- chaa- Roma ka-läh'.

16 Sa- cha- la' o-hih- kin- kyaah' ju'hmëe' la-. Juu'

la- kye- be' kih' Dio mah'
 lää' lä'jēē' hi- dsoo' dsē', la'
 kih' judiu to-nē', hi' ja-ba'
 lä-ja- la' kih' hi- sa- laa'
 judiu ka-läh'. 17 Kyaah'
 juu' la- dsa-lä-jnä' ha- lä-
 jmee' Dio hwēē- dsa- lluu'
 cha'nēy'. La' kyaah' he-
 ma-dsoo' dsē- jne' hi- hnøø'
 lä- ma-dsoo' ja-ba' dsē- jne',
 lä-koø- na-sii': "Hi- lluu' he',
 kyaah' he- ma-dsoo' dsēy',
 jmee' chaay'."

Dsēē- dsoo' dsa- jmi-gyuu'

18 Ñe' ba' jne' lä' ga-tē' jee'
 gya' Dio gwa' he- ya-jēē'
 dsēy' kih' lä-jē' he- sa- hä' ta'
 hi- lä-jē' dso'kye- he- jmee-
 dsa-. Jēē' he- hliih' ja- ha-
 kih' ju'dsoo'. 19 Jnä'hä' cha-
 he- kyaah' lä-kyuu' dsa-
 kih' Dio, jēē' ma-mi-jnä-
 bih' jāā'. 20 Ma'ke- sa-tēē' jne'
 jēēn' Dio pero lä- ma' ga-nøø'
 jmi-gyuu', ma-ra- he- lii' ba'
 ha- lä- laay'. Kyaah' lä-jē-
 he- ga-jmeey', he-ja- jnä'hä'
 ba' chaa- Dio hi- lä-ja- cha-
 tää' ba' be' kiyh'. He-ja- sa-
 le' jäh' dsa-: "Sa' man' che'
 chaa- Dio". 21 Ma' ñe- bih'
 chaa- Dio, pero sa- ga-jmääy'
 jøøh' lä- hnøø' kiyh', ni' sa-
 ga-kway' ti'hmaah' kiyh'.
 He- ga-jmee' dsa- lä-ja-
 ga-hee' go-te- huu'dsē- kih'
 dsa-, ga-lä-hweh- dsēy',
 he-ja- ga-jlē' go-te- huu'dsē-
 kiyh'. 22 He- jäh' bih' cha-
 cha-miih- huu'dsē- llu' kiyh'
 pero cha-ga'miih- taa- bih'.
 23 Lla- he- ma' jmeey' juuh-
 kih' Dio hi- sa- llaa- jmi' kih',

ga-jmeey' juuh- kih' heeh-
 kih' dsa- hi- dsa-juu', kih' ta'
 jah', kih' jah' kye' goo- ti' hi-
 kih' jah' hi- sēēh- hñii' hwa'.

24 He-ja- ga-kwa' Dio
 jwē' ngēēy' hñiiy' jmeey'
 he- ga' jyoh' he- hee' dsēy'
 lä-juuh' ga-heey' hñiiy' kaayh-
 dsa-kyaa'yh'. 25 Ga-be'
 dsa- ju'dsoo' kih' Dio mah'
 ga-taayh' kyaah' juu' ta-juu'.
 Ga-jmeey' juuh- kih' lä-jē-
 he- ga-jmee' Dio, lla- he- ma'
 jmeey' juuh- kih' hi- ga-jmee'
 lä-jē- he- cha-. Hi- he' he'
 Dio hi- na-jää' lä-jē- joh' jmi'
 cha-. Wa' la' lä-ja-.

26 He-ja- ga-kwa' Dio jwē'
 ngēēy' hñiiy' jmeey' lä-jē-
 he- lla- dsēy' he- la' o-hih'.
 Lla- he- ma' jmee' dsa-mē'
 lä-lle' kih', ga-kaayh' dsa-mē'
 dsa-kyaa'yh'. 27 Hi- ja-ba'
 lä-ja- ga-jmee' dsa-ñuuh-
 ka-läh'. Sa- ga-jmeey'
 lä-lle' kih' kyaah' dsa-mē',
 ga-jmeey' ga-ngēē' jwēē'
 he- ga' jyoh' he- hee' dsēy',
 kaayh' he' ba' dsa-ñuuh-
 dsa-kyaa'yh'. He-ja- ba' ja'
 nē' kiyh' dso'jwi' lä- hnøø'
 kiyh' kyaah' jwē' hliih' he-
 täayh' ja-.

28 Sa- ga-jmää' kiyh'
 ma-lä-kyuuy' Dio, he-ja-
 ga-kwa' Dio jwē', he- ga-hee'
 go-te' huu'dsē- kiyh' mah'
 wa' jmeey' ga-juh- lä-jē- he-
 sa- jmää' ta'. 29 Ma-ngēē'
 jwēē' jmeey' he- hliih', hi-
 mē' hi- ñuuh- hi- kaah' wa'
 hi- cha- hi-, jmeey' hñaa-
 dsēy', hee' dsēy' liyh' lä-jē-
 he- ga' cha-, sa- lluu'y' go-te',

wii' dsëy', jngëeyh' dsa-, hneey-, mi-gaay' dsa-, hñaa- dsëy'. ³⁰ Koo- he- sa- tih- dsëy' ba' lä-jë-, hlëeyh' wii' kih' dsa-, sa- hnäay' Dio, sa- jii- kiyh' he- jmeey- kih' jñah', jmäay- hñiyy' jøøh', taayh' ngëe', hnooyh- ga' jyoh' he- hliih', chaayh- kyaah' cho'jmiyy-. ³¹ Sa- hii- lä-ngëey', sa- mi-tey' juu' kiyh', sa- hnäay' dsa-, sa- hnøoy' jëeyh' juu', sa- lä-nih' dsëy'. ³² Hi- ma-ke- ma-ñe- bih' he- lla' Dio ta' kih' hi- jmee- lä-ja-, lle' kih' juuy', pero dsa- he', sa- lee' kiyh' he- jmeey- lä-ja-, hnøoy' mah' jmee' jñah' ka-läh'.

2

Kyaah' ju'dsoo' lla' Dio ta'

¹ He-ja- sa- cha- le' jawah': "Sa- dsëen- dsoo'", hne- hi- ka- kwaat- kih' dsa-kyaah', wa' laah' he- laah' hne-. Kih' he- kah- kwaat- kih' dsa-kyaah', he- bääh' hñaaah' ba' hne- ja-. Jëeh', ja-ba' he- jawah' sa- llu', ja-ba' he- ja- jmeeh- hñaaah' ka-läh'. ² Ñe' ba' jne', Dio ngiih' kwaat- kih' hi- jmee- lä-ja- hi- lä-koo- la' ju'dsoo' kiyh' llay' ta'. ³ Hne- hi- ka- kwaat- kih' dsa-kyaah' mah' jmeeh- ba' hne- ka-läh' he- jawah' sa- llu', ¿che' laah', sa- ka' Dio ju'dsoo' kyah'? ⁴ Ta- koo' ba' jmeeh- lä-koo- te' he- llu' dsë' Dio kyaah' jne'. Ha- koh' sa- jøh- dsëy' hi- cha-miuh- be' dsëy' kyaah' jne'. ¿Che' sa- jëeh' he- tëeh- Dio hne-

mah' wa-lä-dsaa- miuh-hoh', he-ja- ba' ja- he- llu' dsëy'?

⁵ Peer- chaah- hne-, sa- hii- lä-dsaa- miuh-hoh'. He- hnooh' he- ja- cha-ga-miuh- he- wii' në' kyah' ba' ja-, wa-ra- ga'lloo' jmiuh' ya-jëe' ' dsë' Dio, llay' ta' kyaah' ju'dsoo'. ⁶ Ma'ja- mi-hmaah' Dio jñee' ' lä-ja- lä-ja- lä-koo- te' he- ma-jmeey'. ⁷ Kih' lä-jëe- hi- sa- tu- jmee- he- llu', kway' jwë' dsa-taah' tää' kyaayh', lä-llu' he- hnooyh- ya-jwii', hi- hnooyh- ha- lä- jee' jmää' Dio jøøyh', hi- hnooyh- ha- lä- jwë' jee' sa- juuy'. ⁸ Pero ja- ya-jëe' ' dsë' Dio wa-ra- ga-lä-lleey' kyaah' dsa- hi- chaah-, kih' hi- sa- jmee- he' kih' ju'dsoo', mah' jmee- gyih' he' kih' he- hliih' ba'. ⁹ Kih' lä-jëe- hi- jmee- he- hliih', ja- na-ku' na-ngii' he- wii' në' kiyh', to-në' ja- kih' hi- laa' judiu hi- ja-ba' lä-ja- ja- kih' hi- sa- laa' judiu ka-läh'. ¹⁰ Pero lä-jëe- hi- jmee- he- llu', tëey' ya-jwii' hi- jmää' Dio jøøyh' hi- hii' ti' kiyh'. To-në' kih' hi- laa' judiu, ja-ga- tëe' hi- sa- laa' judiu. ¹¹ Jëeh', Dio kwee- ba' hnäay' lä-jëe- dsa-. ¹² Lä-jëe- hi- jmee- dso'kye-, ma-ke- sa- na'jnäay' kyaah' ley kih' Moisé, ja-ba' lä-ja- juuy' go-te-, pero ja- kih' he- sa- ga-mi-tey' ley ja-. Hi- lä-jëe- hi- na'jnää' kyaah' ley, cher'mah' ma-jmeey' dso'kye-, ja-ba' ley ja- ka' kwaat- kiyh'. ¹³ Ja- kih' he- ma-nuuy' ley ja-, he-ja- lluy'

dsa- cha'nē' Dio. Lā-jēē-
 hī- mi-te' ley, hī- he' ba'
 hwēē- lluu'. 14 Dsa- hī-
 sa- laa' judiu, sa- cha-
 ley kiyh', pero cher'mah'
 mi-tey' ley kih' Moisé, kō-ja-
 ga-lā-chaā- bih', he' ba' hñiiy'
 laay' lā-koo- ley, ma-ke' sa-
 kyuuhy- ley. 15 Kyaah' he-
 jmee- dsa- he' lā-ja-, la-
 lā-koo- he- na-sii- ley neh-
 tuh-dsēy'. He-ja- huu'dsē-
 kih' hñii' bih' jmee- dsoo',
 cher'mah' jmeey- he- llu' hi-
 cher'mah' jmeey- he- hñih'
 hnñ- kiyh'. 16 Jmii' he- lla'
 Dio ta' kyaah' jooy' Jesucristo,
 lā-jnā' lā-jē- huu'dsē- he-
 jmee- jne' jee' na-hmäā'.
 Lā-ja- la' ju'hmēē' kih' Dio
 he- kwan-.

*Dsa- judiu kyaah' ley kih'
 Moisé*

17 Na' cha- koo- he-
 jwēēhn- hne- hī- laa' dsa-
 judiu, hne- hī- kye- o-joh-
 dsē- kih' ley kih' Moisé hi-
 jmāāh- hñaa' jōoh' kih'
 he- jawah' Dio kyaah' hne-.
 18 Ma-ñeh' ba' hne- ha- lā-
 hnōō' Dio, hī- ma-mi-tēēh'
 ba' hne- ley, he-ja- ma-ñeh'
 ba' hne-, hee- ja- he- nāā-
 he- llu'. 19 Hi- leh' jāāh'
 dsa-tuu', laah'. Hi- leh'
 chooh' je- kih' hī- ga-nāā'
 jee' na-hoo-, laah'. 20 Hi-
 leh' mi-tēēh' jñah' hī- sa-
 kyuuhy- hī- laah' ta-jwoh'
 kyaā' chih-pih', laah', kih'
 he- ma-cha- ley he- la'
 ju'dsoo' jmah' he- jmee-
 kyuuhy- cha-miih-. 21 Hne-
 hī- mi-tēē- jñah', ¿he-la' sa-

mi-tēēh' da' hne- hñaa' h'
 jāā'? Hne- jawah', sa- llu'
 he- hēē- dsa-, mah' hēēh-
 ba' hne-. 22 Hi- jawah' sa-
 llu' kyaah' jne' jñah' dsa-mē',
 mah' kyaah' ba' hne- jñah'.
 Hne- hī- na-hōōh' kih' hī- sa-
 laa' Dio, mah' hñih- ba' hne-
 kuu' he- cha- neh- gwah-
 kiyh'. 23 Peer- taah' hne-, kih'
 he- cha- ley kyah'. ¿Ché' sa-
 jēēh' ma-jmāāh' ta' koo' Dio,
 kih' he- sa- ma-mi-teh' ley
 na-? 24 Lā-la- na-sii- juu' kih'
 Dio: "Dsa- hī- sa- laa' judiu
 mi-kwah' jmii- kih' Dio, dsoo'
 kyah' hnāh' dsa- judiu."

25 Dsoo' ba' kyeē' miih-
 he- ga-wih' jmi-ngo' kyah',
 cher'mah' mi-teh' ley. Pero
 cher'mah' sa- mi-teh' ley,
 laah' lā-koo- jāā- wa' hī-
 cha- hī- dsa- hī- sa- ga-wih'
 jmi-ngo' kih'. 26 Hi- lā-ja-,
 jāā- dsa- hī- sa- ga-wih'
 jmi-ngo' kih', cher'mah'
 mi-tey' lā-jē- mada- lā-koo-
 jāā' ley kih' Moisé, laay'
 lā-koo- jāā- hī- ga-wih'
 jmi-ngo' kih'. 27 He-ja-, jāā-
 dsa- hī- sa- ga-wih' jmi-ngo'
 kih', cher'mah' mi-tey' ley,
 hī- he' kā' ju'dsoo' kyah',
 kih' he- sa- ma-mi-teh' ley
 ma-ke- ga-wih' jmi-ngo'
 kyah' hī- na-jnāāh' nē' ley kih'
 Moisé.

28 Sa- jmāā' kih' dsa- judiu
 he- koo- laay' judiu. Hi-
 ni- sa- jmāā' kih' dsa-, he-
 koo- ga-wih' jmi-ngo' kiyh'.
 29 Sa- la' lā-ja-. Hi- ma-ra-
 hī- dsoo' laa' judiu, hnaayh-
 Dio lā-kaa- tuh-dsēy'. Hi-

ma⁻ra⁻ hi⁻ dsoo^ʹ ga⁻wih^ʹ
 jmi⁻ngo^ʹ kih^ʹ, ja⁻ ta⁻ ga⁻wih^ʹ
 ja⁻, Jmi⁻lle^ʹ Na⁻jngii^ʹ ba⁻
 ga⁻mi⁻si^ʹ tuh⁻dsëy^ʹ. He⁻ ja⁻
 sa⁻ ja^ʹ lä⁻koo⁻ la^ʹ mada⁻ kih^ʹ
 ley. Kih^ʹ hi⁻ he^ʹ ba⁻ hlëeh^ʹ
 Dio llu^ʹ ma⁻ke⁻ dsa⁻ sa⁻ jmee⁻
 lä⁻ja⁻.

3

1 ¿Che^ʹ cha⁻ he⁻ jmää^ʹ
 ga⁻ miih⁻ kih^ʹ dsa⁻ hi⁻
 laa^ʹ judiu, o che^ʹ jmää^ʹ ga⁻
 kiyh^ʹ, he⁻ ga⁻wih^ʹ jmi⁻ngo^ʹ
 kiyh^ʹ? 2 Cha⁻miih⁻ ga⁻
 cha⁻ he⁻ jmää^ʹ ta⁻ kiyh^ʹ.
 To⁻në^ʹ he⁻ kyee^ʹ kih^ʹ jee⁻
 lä⁻jë⁻, he⁻ ma⁻na⁻hä^ʹ gooy⁻
 juu^ʹ kih^ʹ Dio. 3 Ha⁻ ga⁻
 cher^ʹmah^ʹ ko⁻llaa^ʹ dsa⁻ he^ʹ,
 sa⁻ ma⁻dsoo^ʹ dsëy^ʹ. ¿Che^ʹ kih^ʹ
 he⁻ja⁻, jmee^ʹ mo⁻so⁻ mi⁻te^ʹ
 Dio juu^ʹ kih^ʹ? 4 Ni⁻ miih⁻
 sa⁻ la^ʹ lä⁻ja⁻. Juu^ʹ kih^ʹ Dio
 ba⁻ la^ʹ dsoo^ʹ, ma⁻ke⁻ lä⁻jëë⁻
 dsa⁻ ta⁻juu^ʹ. Lä⁻koo⁻ jäh^ʹ jee⁻
 na⁻si⁻:

Kyaah^ʹ ju⁻dsoo^ʹ kyah^ʹ lä⁻jnä⁻
 he⁻ laah^ʹ llu^ʹ.

Hi⁻ hne⁻ ba⁻ leh⁻ wa⁻ra⁻
 ga⁻kay^ʹ ju⁻dsoo^ʹ kyah^ʹ.

5 Cher^ʹmah^ʹ kyaah^ʹ he⁻
 jmee⁻ jne^ʹ he⁻ hliih^ʹ, jiih^ʹ juu^ʹ,
 llu^ʹ ba⁻ Dio, la^ʹ lä⁻koo⁻ he⁻
 kwan⁻ be^ʹ kiyh^ʹ kyaah^ʹ he⁻
 hliih^ʹ he⁻ jmeen⁻. He⁻ja⁻
 ¿che^ʹ le^ʹ jäh^ʹ, jmee⁻ Dio hñaa⁻
 dsë^ʹ wa⁻ra⁻ ga⁻ cheey^ʹ he⁻ wi⁻
 në^ʹ jnän? (Hlëëhn⁻ lä⁻koh^ʹ
 hlëëh⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ ba⁻.)

6 Ni⁻ miih⁻ sa⁻ le^ʹ jäh^ʹ jne^ʹ
 lä⁻ja⁻. Cher^ʹmah^ʹ lä⁻ja⁻ la^ʹ,
 ha⁻ lä⁻ le^ʹ lla^ʹ Dio ta⁻ kih^ʹ dsa⁻
 jmi⁻gyuu⁻.

7 Ha⁻ ga⁻ cher^ʹmah^ʹ
 ga⁻mi⁻jnään^ʹ la^ʹ dsoo^ʹ
 cha⁻ga⁻miih⁻ juu^ʹ kih^ʹ
 Dio kyaah^ʹ he⁻ ta⁻juu^ʹ
 mah^ʹ lä⁻lii⁻ laay^ʹ jøøh^ʹ
 cha⁻ga⁻miih⁻, ¿che^ʹ le^ʹ jwahn⁻
 he⁻la^ʹ kay^ʹ ju⁻dsoo^ʹ kin⁻
 lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ jmee⁻
 dso⁻kye⁻? 8 ¿He⁻la^ʹ sa⁻ jmee⁻
 jne^ʹ cha⁻ga⁻miih⁻ he⁻ hliih^ʹ
 mah^ʹ jä⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ he⁻
 llu^ʹ? Lä⁻ja⁻ mi⁻kwah^ʹ dsa⁻
 jne^ʹ, jäh^ʹ ko⁻llaa^ʹ dsa⁻, jne^ʹ
 ba⁻ na⁻ kwa⁻ jne^ʹ juu^ʹ lä⁻na⁻.
 Hi⁻ hlëëh⁻ lä⁻na⁻ sooh⁻ kiyh^ʹ
 dsooy^ʹ kyaah^ʹ dso⁻jwii^ʹ.

*Ga⁻lä⁻jëë⁻ jne^ʹ na⁻bäahn⁻
 cha⁻në^ʹ Dio*

9 Ha⁻ lä⁻ja⁻. ¿Che^ʹ llu^ʹ ga⁻
 jnääh^ʹ judiu lä⁻koh^ʹ ga⁻ hi⁻ sa⁻
 laa^ʹ judiu? Ni⁻ miih⁻ sa⁻ la^ʹ
 lä⁻ja⁻. Jnä^ʹ ma⁻jwahn^ʹ lä⁻jëë⁻
 ba⁻ jne^ʹ jøø⁻ he⁻ hliih^ʹ jnän⁻
 lä⁻kye⁻ hi⁻ laa^ʹ judiu kyaah^ʹ
 hi⁻ sa⁻ laa^ʹ judiu. 10 Lä⁻koo⁻
 jäh^ʹ jee⁻ na⁻si⁻ juu^ʹ kih^ʹ Dio:
 Sa⁻ chaa⁻ hi⁻ llu^ʹ chaa⁻, ni⁻
 wa⁻ra⁻ jaa⁻ ga⁻.

11 Sa⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ ngëë⁻,
 sa⁻ chaa⁻ hi⁻ hnaah⁻
 Dio.

12 Lä⁻jëë⁻ ba⁻ ma⁻kah⁻ jwë⁻,
 lä⁻jëë⁻ ba⁻ mo⁻so⁻ jmää^ʹ
 ni⁻ miih⁻.

Sa⁻ chaa⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻ llu^ʹ,
 ni⁻ wa⁻ra⁻ jaa⁻ ga⁻
 chaa⁻.

13 Tu^ʹ tu⁻luuy⁻ la^ʹ lä⁻koo⁻
 to⁻høø⁻ na⁻na⁻,
 peer⁻ mi⁻gaay⁻ dsa⁻ kyaah^ʹ
 juu^ʹ kiyh^ʹ,

venen kih^ʹ miih⁻ haa⁻ neh⁻
 to⁻hooy⁻.

14 Juu^ʹ he⁻ hwëë⁻ hooy⁻,
 hwëë⁻ dso⁻jwii^ʹ jmah^ʹ,

kyaah' juu' hlih' he-
 sa' tøhn' ta'.
 15 Peer' hñuy', na' ba' koh'
 jngëyh' dsa'.
 16 Wa' he' cha' he' ba'
 dsa' hee' jee' ga' nääy'.
 17 Sa' kyuyh' ha' lä' jwë' jee'
 dsa' taayh' ti'.
 18 Ni' miih' sa' gayh' Dio.

19 Ma' ñe' jne' lä' jë' he-
 hlëeh' ley, la' kih' hi' na' jnää'
 kyaah' ley mah' mo' so'
 cha' ga' he' mo' jäh' jne'.
 Ga' lä' jëë' ba' dsa' jmi' gyuu'
 jä' na' bääh' cha' ne' Dio.
 20 He' ja' ni' jaa' dsa' sa'
 hwëë' lluu' cha' ne' Dio kyaah'
 he' mi' tey' ley. Kyaah' ley
 ga' lä' kyuyh' jne' ha' lä' la'
 dso' kye'.

*Kyaah' he' ma' dsoo' dsë'
 jne' kih' Dio lää' jne'*

21 Pero na' ma' lä' jnä' ha-
 lä' jmää' Dio lluu' dsa', pero
 ja' kyaah' ley. Ja' ba' lä' ja'
 jäh' ley hi' ja' ba' lä' ja' ga' jäh'
 lä' jëë' hi' ga' ngëë' juu' kih'
 Dio llo' joo'. 22 Dio jmää' lluu'
 ga' lä' jëë' ba' dsa' cher' mah'
 ga' jmeey' dsoo' dsëy' kih'
 Jesucristo. Kwee' ba' laa'
 lä' jëë' dsa' kih' Dio, 23 jëeh'
 lä' jëë' ba' dsa' ma' jmeey'
 dso' kye', ni' ko' hi' pih' sa'
 na' jnääy' ya' jwii' kih' Dio.
 24 Pero Dio jmää' lluu' dsa',
 he' la' jmääy' ba', kih' he-
 llu' dsëy'. Ta' la' kih' Cristo
 Jesús ga' lääy' jne'. 25 Ga' ngëë'
 Dio Jesús mah' tyy' jma-
 kiyh' mah' lä' ja' dsa' che'
 dso' kye' jnä' hi' ma' dsoo'
 dsë' kih' Jesús. Lä' jwë' ja-
 ga' mi' jnää' Dio he' ga' jmeey'

bih' llu' he' sa' ga' jmeey'
 kwaat' dso' kye' kih' dsa' hi-
 ma' tääh' jää'. Sa' ga' kay'
 kwaat' kih' hi' he', kih' he-
 jøh' dsëy'. 26 Lä' ja' ma' llä'
 dsë' Dio jmeey' mah' mi' jnääy'
 jmi' na', ma' ra' he' llu'
 ba' he' jmeey'. Heh' lä' ja'
 dsa' lä' jnää' lluu' ba' Dio, hi'
 he' ba' hñiiy' jmääy' lluu'
 dsa' hi' ma' dsoo' dsë' kih'
 Jesús.

27 ¿Che' le' jmään' hñaan'
 kaah', kih' he' lluu' jne'? Ni'
 miih' sa' le'. ¿Hee' juu' ja-
 he' dsa' jne' jwë' jnä'?' ¿Che'
 dsa' jne' jwë' jnä' kyaah'
 juu' he' jäh', hnøø' jmeey' jne'
 ta' llu'? Jah' ha'. Juu' he-
 jäh', hnøø' dsoo' dsë' jne'
 mah' hwëë' jne' lluu', he-
 ja' ba' dsa' jne' jwë' jnä' he-
 jmään' hñaan' kaah'. 28 He' ja-
 dsa' lä' ngëë' jne', heh' he-
 hwëë' dsa' lluu' kyaah' he-
 dsoo' dsëy' kih' Jesús, ja'
 kyaah' he' høoy' ley.

29 ¿Hih' Dio, che' laay'
 ma' la' kyaä' dsa' judiu ba'?
 ¿Che' sa' laay' kyaä' dsa'
 hi' sa' laa' judiu ka' läh'?
 Ma' ra' ju' dsoo', laa' bih' Dio
 kyaä' dsa' hi' sa' laa' judiu.
 30 Jaa' ba' Dio laa'. Kyaah' he-
 ma' dsoo' dsë' dsa' jmääy'
 lluu' hi' ga' wih' jmi' ngo'
 kih', hi' jmääy' lluu' hi' sa-
 ga' wëh' jmi' ngo' kih' ka' läh',
 kyaah' he' dsoo' dsëy'.
 31 ¿Che' jmeey' jne' sa' kyeey' ley
 kyaah' he' ma' dsoo' dsë' jne'
 kih' Jesús? Ni' miih' sa' la'
 lä' ja'. Cha' ga' miih' jmeen'
 kyeey' ba'.

4

*Lä-la- ba' la' he- ga'jmee'
Abraham llo'joo'*

¹ ¿Hee- le' jah' jne' kih' Abra- ham dsa- ma-gyuh- jnän, ha- lä- ga- jäy' kyaah' juu' la-? ² Cher'mah' Abraham ga- laa' lluu' kyaah' lä- jē- he- llu' he- ga- jmeey', le' ba' ma' jmääy' hñiiy' jøøh' cha'nē Dio, pero sa- la' lä- ja-. ³ Nu- da' hnäh' ha- lä- jah' jee' na-sii- juu' kih' Dio: "Ga- jmee' Abraham dsoo' dsē' kih' Dio, he- ja- ga- jmee' Dio kwaat- laay' jaa- hi- lluu'."

⁴ Pero jaa- hi- jmee- ta', sa- la' kwaat- he- la' hyoyh- jñeey'. Kih' he- ää- dsa- kiyh', he- ja- ba' ja- tēeyh- jñeey'. ⁵ Hi- jaa- hi- sa- ma- jmee' ta' lluu', cher'mah' ga- jmeey' dsoo' dsēy' kih' hi- jmää- lluu' dsa- hi- ää- dsoo', Dio jmee' kwaat- lluyy', kih' he- ma- dsoo' dsēy'. ⁶ Ja- ba' lä- ja- ga- hlēeh' David ha- lä- koo- lluu' la' kih' dsa-, cher'mah' Dio jah' laay' lluu' ma- ke- sa- cha- ta' lluu' he- ma- jmeey'.

⁷ Ga- jäyh':

Llu' la' kih' dsa- hi- ma- che- dso'kye- kih', hi- sa- la- kwaat- he- hñih' he- ma- jmeey'.

⁸ Llu' la' kih' dsa- ñuuh- cher'mah' sa- jmee- Dio kwaat- dso'kye- kiyh'.

⁹ He- llu' la- ¿che' ma- la- he- kih' hi- ga- wih' jmi- ngo' kih' ba' o che' sa- la' kih' hi- sa- ga- wēh' kih' ka- läh'? Nu- da' ha- lä- la', na' he-

ma- jah' jne', ga- jmee' Dio kwaat- lluu' Abraham kih' he- ga- lä- dsoo' dsēy'. ¹⁰ ¿Ha- lä- ma' laa' Abraham lä- ma' ga- jmee' Dio kwaat- lluyy'? ¿Che' ma- na- wih' jmi- ngo' kiyh' o sa- ma- na- wih'? Sa- ma' na- wih' jmi- ngo' kiyh' jii- ja-. ¹¹ Ga- heeh- ba' Abraham he- ga- wih' jmi- ngo' kiyh', mada- kih' Dio. He- ja- la' lä- koo- he- taay' ñe' mah' lii- lluyy' kyaah' he- ma- dsoo' dsēy' kih' Dio. Pero ma- dsoo' ba' dsēy' jää' ja- ga- uuh- jmi- ngo' kiyh'. Hi- lä- ja- ga- laay' jmi- lä- jē- dsa- hi- ma- dsoo' dsē' kih' Dio ma- ke- sa- na- wih' jmi- ngo' kiyh'. Lä- ja- jmee' Dio kwaat- lluyy' ka- läh' lä- jē- dsa- he', kyaah' he- ma- dsoo' dsēy'. ¹² Hi- laay' jmi- hi- ga- wih' jmi- ngo' kih' ka- läh', pero ja- ma- la- kih' he- ga- wih' kih' ja-, kih' he- ma- dsoo' dsēy' lä- koo- ga- jmee' dsoo' dsē' tää- jnän Abraham, jää' ja- ga- uuh- jmi- ngo' kiyh'.

*Dsa- lä- te' he- ga- bääh- Dio
hñii', kyaah' he- ma- dsoo' dsē-
jne'*

¹³ Ja- ta- la- kih' he- ma' høø- Abraham ley kih' Moisé, la' kwaat- hyoyh- kyaah' joo' sñiyh' lä- ga- dsa' jmi- gyuu-. Dio ga- bääh- hñii' kwēeyh' Abraham, kih' he- ga- laay' lluu', lä- lluu' he- ga- lä- dsoo' dsēy' ba'. ¹⁴ Wa- ra- jah' kih' hi- høø- ley hyoyh- heey' ja- ba- he- hyoh-

dsa⁻ kya^a Abraham, mo⁻ so⁻ jmaa⁴ ta⁴ he⁻ ma⁻ dsoo⁴ dsē⁴ dsa⁻ hi⁻ jā⁴ ta⁴ koo⁴ he⁻ ga⁻ bā^ah Dio hñii⁴ kya^ah Abraham, cher⁴ mah⁴ lä⁻ ja⁻ la⁴. ¹⁵ Kih⁴ he⁻ cha⁻ ley, he⁻ ja⁻ gwa⁴ ya⁻ jēē⁴ dsē⁴ Dio kya^ah jne⁴ hi⁻ sa⁻ mi⁻ te⁴ ley. Pero jee⁴ sa⁻ cha⁻ ley, sa⁻ cha⁻ hi⁻ dsa⁻ hlā^ah kih⁴.

¹⁶ He⁻ ga⁻ bā^ah Dio hñii⁴ kya^ah Abraham, la⁴ kya^ah he⁻ ma⁻ dsoo⁴ dsē⁴ mah⁴ hyoyh⁻ he⁻ la⁴ hyoyh⁻ ba⁴. Lä⁻ jwē⁴ ja⁻ jā⁴ koo⁻ hweh⁻ hmooh⁴ he⁻ ga⁻ jmee⁴ Dio kya^ah, lä⁻ ma⁴ ga⁻ jäh⁴ jmeey⁴ llu⁴ kih⁴ lä⁻ jēē⁴ sa⁻ ju⁻ kiyh⁴. Hi⁻ ja⁻ ma⁻ la⁻ kih⁴ hi⁻ høø⁴ ley ga⁻ jäh⁴ lä⁻ ja⁻. La⁴ kih⁴ lä⁻ jēē⁴ hi⁻ ma⁻ dsoo⁴ dsē⁴ ba⁴ ja⁻, lä⁻ koo⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo⁴ dsē⁴ hñii⁴ Abraham hi⁻ la⁴ tä⁴ kih⁴ lä⁻ jēē⁴ jne⁴. ¹⁷ Lä⁻ la⁻ na⁻ sii⁻ kiyh⁴: “Ga⁻ laan⁻ hne⁻ mah⁴ le⁴h tä⁴ kya^a jwē⁴ dsa⁻”, ga⁻ jäh⁴ Dio. He⁻ ja⁻ la⁴ tä⁴ jnän⁴ cha⁴ né⁴ Dio. Jēē⁴, ga⁻ jmeey⁴ dsoo⁴ dsē⁴ kih⁴ Dio hi⁻ mi⁻ jiih⁴ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu⁴, he⁴ ba⁴ Dio hi⁻ hlēē⁴ kih⁴ he⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻ cha⁻, lä⁻ koo⁻ he⁻ ma⁻ cha⁻ ba⁴.

¹⁸ He⁻ mo⁻ so⁻ kye⁻ dsa⁻ o⁻ jøh⁴ dsē⁻ le⁴, pero Abraham ga⁻ ka⁴ ba⁴ o⁻ jøh⁴ dsē⁻, ga⁻ lä⁻ dsoo⁴ dsē⁴ he⁻ ga⁻ jäh⁴ Dio, he⁻ ja⁻ ga⁻ la⁴ tä⁴ kih⁴ jwē⁴ dsa⁻ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jäh⁴ Dio siih⁴: “Lä⁻ la⁻ lä⁻ jwē⁴ dsa⁻ kya^ah.” ¹⁹ Lä⁻ koo⁻ ma⁴ ga⁻ lä⁻ dsoo⁴ dsē⁴, sa⁻ ga⁻ hwa⁴äy⁴. Sa⁻ ga⁻ kay⁴

ni⁴ miih⁻ hu⁴ dsē⁻ kih⁴ he⁻ ma⁻ gyuyh⁻. Mo⁻ so⁻ cha⁴äy⁻ cha⁻ miih⁻ jmi⁴ lä⁻ koo⁻ ma⁻ la⁴y⁴. Jii⁻ ja⁻, miih⁻ ga⁻ sa⁻ ma⁴ hää⁴y⁴ hña⁻ loo⁴ jii⁻ ñe⁻. Hi⁻ sa⁻ ga⁻ kay⁴ cha⁻ miih⁻ hu⁴ dsē⁻ kih⁴ Sara dsa⁻ mē⁴ kya⁴y⁴, hi⁻ sa⁻ ma⁴ le⁴ ma⁴ kaa⁴ gyuyh⁻. ²⁰ Ni⁻ sa⁻ ga⁻ jeh⁴ dsē⁴, sa⁻ ja⁴ hu⁴ dsē⁻ kiyh⁴ ma⁴ jäh⁴ sa⁻ le⁴. Ma⁻ ra⁻ he⁻ jmee⁴ ba⁴ Dio he⁻ jäh⁴ jmeey⁴, ma⁴ la⁴y⁴. Cha⁻ ga⁻ miih⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo⁴ dsē⁴ hi⁴ ga⁻ kway⁴ ti⁴ hmaah⁴ kih⁴ Dio. ²¹ Ma⁻ ra⁻ he⁻ ga⁻ jmee⁴ bih⁴ dsoo⁴ dsē⁴ he⁻ lä⁻ kēh⁴ Dio jmi⁴ jmee⁴ he⁻ ga⁻ bā^ayh⁻ hñii⁴. ²² He⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo⁴ dsē⁴ Abraham lä⁻ ja⁻, ga⁻ jmee⁴ Dio kwa⁴at⁻ la⁴y⁴ llu⁴.

²³ Sa⁻ hlēē⁴ ma⁻ la⁻ kih⁴ Abraham jee⁴ na⁻ sii⁻ juu⁴ kih⁴ Dio, he⁻ jäh⁴: “Ga⁻ la⁴y⁴ kwa⁴at⁻”. ²⁴ Lä⁻ kye⁻ jne⁴ la⁴ jne⁴ kwa⁴at⁻, kih⁴ he⁻ ma⁻ dsoo⁴ dsē⁻ jne⁴ kih⁴ Dio, hi⁻ ga⁻ mi⁻ jiih⁴ Jesús Dsa⁻ jøøh⁴ jnän⁴ jee⁴ kih⁴ hi⁻ na⁻ juu⁴. ²⁵ Dio ga⁻ ngēē⁴ Jesús mah⁴ ga⁻ juuy⁴ kih⁴ lä⁻ jē⁴ he⁻ na⁻ bā^ah jne⁴ hi⁴ ga⁻ mi⁻ jiiyh⁴ ka⁻ läh⁴ mah⁴ le⁴ jne⁴ llu⁴ cha⁴ né⁴ Dio.

5

Na⁴ ma⁻ hii⁴ tii⁴ jnän⁴ kya^ah Dio

¹ He⁻ ma⁻ la⁴ jne⁴ llu⁴ kya^ah he⁻ ma⁻ dsoo⁴ dsē⁻ jne⁴, he⁻ ja⁻ hii⁴ tii⁴ jnän⁴ kya^ah Dio ta⁻ la⁻ kih⁴ Jesu⁻ cristo Dsa⁻ jøøh⁴ jnän⁴. ² Hi⁻ lä⁻ ja⁻ ta⁻ la⁻ kiyh⁴, ma⁻ cha⁻ ba⁴ jwē⁴ jnän⁴ dsa⁻ toohn⁴

cha'ně Dio. He⁻ la' ma⁻hñah[~]
ba' jne' he⁻ la⁻, kih¹ he⁻
ma⁻dsoo' dsē⁻ jne'. Peer⁺
jēē⁻ dsē⁻ jne' he⁻ cha⁻ o⁻jōh⁺
dsē⁻ jnān[^] he⁻ tēē¹ jne' ya⁺ jwī⁺
kih¹ Dio. ³ Hi⁺ ja⁺ ma⁻la⁻
kih¹ he⁻ja⁻. Lā⁻kye⁻ he⁻ jēē⁺
jne' wī⁺ jmee⁺ jēē⁻ dsē⁻ jne'.
Jēēh⁺, ñe⁺ ba' jne', he⁻ jēē⁺ jne'
wī⁺ ja⁻, jmee⁺ kwēēh¹ dsē⁻
jne' cha⁻ga⁻miih⁻. ⁴ Hi⁺ he⁻
kwēēh[~] dsē⁻ jne', jmee⁺ be⁺
dsē⁻ jne'. Hi⁺ kih¹ he⁻ be⁺
dsē⁻ jne' he⁻ja⁻ cha⁻ga⁻miih⁻
o⁻jōh⁺ dsē⁻ cha⁻ jnān[^]. ⁵ Heh⁺
o⁻jōh⁺ dsē⁻ he⁻ ma⁻cha⁻
jnān[^], ja⁺ he⁻ mi⁻gaan¹ hñaan¹
ja⁻. Jēēh⁺, Dio hnāā¹ jne'
cha⁻miih⁻ ta⁻la⁻ kih¹ Jmi⁻lle⁺
Na⁻jngī¹ he⁻ ga⁻tooyh⁻ neh⁻
tuh⁻dsē⁻ jne'.

⁶ Lā⁻koo⁻ ma⁺ laa⁺ jne'
jāā¹, sa⁺ ma⁺ cha⁻ be⁺ jnān[^].
Pero ma⁺ ga⁻tē⁺ hor[~], Cristo
ga⁻juu¹ jnā¹ jne' hi⁻ āā⁻ dsoo⁻.
⁷ Ju⁻dsoo⁺, he⁻li¹ ba⁺ jnāā⁻ jaa⁻
hi⁻ juu¹ lla⁺ jaa⁻ hi⁻ lluu¹.
Pero cher⁺mah¹ chaa⁻ jaa⁻
hi⁻ llu¹ dsē¹, go⁺ jnāā⁻ jaa⁻
hi⁻ tuu⁻ dsē¹ juu¹ lla⁻ hi⁻
he⁺. ⁸ Pero Dio ga⁻mi⁻jnāā⁻
ha⁻ lā⁻koo⁻ jiih¹ hnāāy¹ jne',
jēēh⁺, ma⁻ke⁻ cha⁻miih⁻ ma⁺
hlēēh¹ jne', ga⁻kwaay¹ Cristo
ga⁻juu¹ kwaat[~] jnān[^]. ⁹ Na¹
he⁻ ma⁻lluu¹ jne' kyaah¹ jma⁻
kih¹ Cristo, ha⁻ ga⁻ sa⁻ lāāy¹
jne' kih¹ he⁻ wī⁺ he⁻ na¹ ga⁻
chee¹ Dio. ¹⁰ Lā⁻koh⁺ sa⁻ ma⁺
jwah⁺ jne' kyaah¹ Dio, ga⁻jiih¹
juu¹ jnān[^] kyaayh¹, lā⁻llu¹ he⁻
ga⁻juu¹ jooy⁺. Hi⁺ na¹ he⁻
ma⁻jiih¹ juu¹ jnān[^] kyaayh¹,
ha⁻ ga⁻ sa⁻ lāāy¹ jne' lā⁻llu¹

he⁻ na¹ jiih⁺ jooy⁺. ¹¹ Hi⁺ ja⁻
ma⁻la⁻ koo⁻ lāāy¹ jne', jmeey¹
jēē⁻ dsē⁻ jne' tāā⁺ ta⁻la⁻ kih¹
Jesucristo Dsa⁻jōōh¹ jnān[^] hi⁻
ga⁻jēeh⁻ juu¹ jnān[^] kyaah¹ Dio.

Adán kyaah' Cristo

¹² Ja⁻ba⁺ lā⁻koo⁻ ga⁻he¹
dso⁻kye⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ kyaah¹
jaa⁻ dsa⁻ ba⁺ hi⁺ kyaah¹
dso⁻kye⁻ ja⁻ ga⁻juuy¹, lā⁻ja⁻
ga⁻lā⁻jēē⁻ ba⁺ dsa⁻ dsa⁻juu⁺,
kih¹ ga⁻lā⁻jēē⁻ ba⁺ ga⁻jmeey⁺
dso⁻kye⁻. ¹³ Sa⁺ ga⁺ ma⁻cha⁻
ley kih¹ Moisé, ma⁺ cha⁻ ba⁺
dso⁻kye⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. Pero
sa⁺ la¹ kwaat[~] dso⁻kye⁻ ja⁻,
jāā¹ sa⁺ ga⁺ ma⁻cha⁻ ley.
¹⁴ Pero ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻juu¹
ba⁺ dsa⁻, ga⁻lōō¹ jmi⁺ kih¹
Adán, lā⁻ ga⁻tē⁺ kih¹ Moisé.
Ga⁻lā⁻jēē⁻ ba⁺ dsa⁻ dsa⁻juu⁺,
ma⁻ke⁻ na⁻si¹ ba⁺ la¹ dso⁻kye⁻
he⁻ ga⁻jmeey⁺ kyaah¹ he⁻
ga⁻jmeey⁺ Adán. Adán he⁻
ma⁺ laa⁺ lā⁻koo⁻ laa⁺ jaa⁻ hi⁻
ga⁻hi⁺ juu¹ kih¹ ja¹ jmi⁻gyuu⁺
la⁻.

¹⁵ Pero kah⁺ ba⁺ la¹ he⁻
la¹ kwa⁻ Dio jnān[^] lā⁻koh⁺
ga⁻ he⁻ hliih¹ he⁻ ga⁻jmeey⁺
Adán. Kyaah¹ dso⁻kye⁻ he⁻
ga⁻jmeey⁺ Adán, ga⁻hee¹ jwēē⁺
dsa⁻. Pero cha⁻ga⁻miih⁻
ga⁻lā⁻cha⁻ he⁻ llu¹ kih¹ jwēē⁺
dsa⁻ kyaah¹ he⁻ llu¹ dsē¹ Dio
he⁻ la¹ kway⁻ ba⁺ ta⁻la⁻ kih¹
he⁻ llu¹ dsē¹ jaa⁻ dsa⁻. Hi⁻
he⁺ he⁺ Jesucristo. ¹⁶ Hi⁺ sa⁻
jēeh¹ kwee⁻ he⁻ hliih¹ he⁻
ga⁻jmeey⁺ Adán kyaah¹ he⁻
la¹ kwa⁻ Dio. Jēēh⁺, jā⁺ jwiz⁻
kwaat[~] kih¹ koo⁻ ba⁺ dso⁻kye⁻
he⁻ ga⁻jmeey⁺ dsa⁻ he⁺, hi⁻
kih¹ he⁻ja⁻, ga⁻toh⁺ dso⁻jwī⁺

nē jnān. Pero kwaat~ kih' he- jmee- dsa- cha-miih- dso'kye-, he- ja- ba' ja- ja' he- la' kwa- Dio mah' lä' ja- lee' lluu' dsa-. ¹⁷ Kyaah' dso'kye- he- ga- jmee' jaa- dsa- ñuuh-, ga- lih' ga- hee' lä- jëe- dsa-. Pero lä- jëe- dsa- hi- heeh- he- la' kwa- Dio mah' leey' lluu', ha- ga- sa- le' dsa- taayh' llu', kih' he- na- jiiyh- cha- nē Dio ta- la- kih' jaa- dsa- hi- chee- Jesucristo.

¹⁸ Kyaah' dso'kye- he- ga- jmee' jaa- dsa-, ja- dso'jwii' nē kih' lä- jëe-. Ja- ba' lä- ja-, ta- la- kih' jaa- dsa- hi- ga- jmee' llu', ja' he- lee' lluu' lä- jëe- dsa- mah' na- jiiyh- cha- nē Dio. ¹⁹ Kih' he- ga- lä- chaah' jaa- dsa- ñuuh-, jwëe' dsa- ga- lëe' hlëeh'. Ja- ba' lä- ja- ka- läh' kih' he- ga- lä- nuuh' jaa- dsa-, jwëe' dsa- lee' lluu'.

²⁰ Ga- nøø' ley kih' Moisé mah' lä- cha- cha- ga- miih- dso'kye-. Hi- ma' ga- lä- cha- cha- miih- dso'kye-, cha- ga- miih- ga- lä- llu' dsë' Dio kyaah' jne'. ²¹ Hi- ja- ba' lä- koo- ga- lih' dso'kye- ga- jngiih' jnān, ja- ba' lä- ja- ga- lih' Dio ga- jmää' jne' lluu' ta- la- kih' he- llu' dsëy', mah' jmee' chaa- jne' ga- lä- jë- joh' jmi' cha- ta- la- kih' Jesucristo Dsa- jøøh' jnān.

6

Ma' ga- saa- jne' jmi-, lä- koo- he- ga- juu' jne' kyaah' Cristo

¹ ¿Ha- lä- jäh' jne' ja-, che' wa' jmee' ba' jne' he- hlih' mah' lä- llu' dsë' Dio cha- ga- miih- kyaah' jne'? ² Ni- miih- sa- la' lä- ja-. Ma- na- juu' jne' kih' he- hlih', ha- lä- ja- dsa- tooh' ga' jne' jmeen' he- hlih'. ³ ¿Che' sa- ñeh' hnäh' he- ma- laa' jne' koo- kyaah' Cristo, he- ja- ba' ja- heh' ga- saa- jne' jmi- kwaat~ kiyh'? He- ja- la' kwaat~ he- ga- juu' jne' ko- jøh' kyaayh'. ⁴ Lä- ma' ga- saa- jne' jmi-, lä- koo- he- ga- juu' jne' hi- ga- haa' jne' ko- jøh' kyaah' Cristo. Hi- lä- ma' ga- lä- jiih' Cristo jee' kih' hi- na- juu' kyaah' be' kih' Dio, ja- ba' lä- ja- ga- lä- chaa- jne' lä- hmëe' mah' dsa- toohn' kyaayh'.

⁵ Cher' mah' la' kwaat~ kyaah' jnih' ko- jøh' lä- koo- ma' ga- juuy', ja- ba' lä- ja- lä- jiih' jne' kyaayh' lä- koo- ga- lä- jiih' hñiiy'. ⁶ Ma- ñe' ba' jne' lä- koo- ma' laa' jne' jaa- la' lä- koo- he- ga- taa' jne' kyaayh' dsøh' hma- cru' mah' ga- lääy' jne' kih' jmi- ngo' he- ma' jøø- jnān' jwë' hlih'. Heh' lä- ja- mo- so- cha- he- kih' jmee' ga' jne' he- hlih'. ⁷ Jëeh' jaa- hi- ma- na- juu', ma- na- laay' kih' dso'kye-. ⁸ Hi- cher' mah' ga- juu' jne' kyaah' Cristo, lä- ja- ma- dsøo' dsë- jne' ma- chaa- jne' ka- läh' kyaayh'. ⁹ Jëeh' ma- ñe' jne' he- ga- lä- jiih' Cristo jee' kih' hi- na- juu', he- ja- mo- so- cha- he- kih' juuy' ka- läh'. Hee- ga' na-

he⁻ jmee¹ juuy⁷. ¹⁰ Jëeh⁷, lä⁻ ma⁻ ga⁻juuy¹, ga⁻juuy¹ kih¹ dso⁻kye⁻ koo⁻ hä⁻ ja⁻ba⁻. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ jmee¹ dso⁻kye⁻ hih⁻ kiyh¹. Heh¹ he⁻ na⁻jiiyh⁻, na⁻jiiyh⁻ kih¹ Dio ba⁻. ¹¹ Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ hnäh⁷, jmee¹ hnäh⁷ kwaat⁻ he⁻ ma⁻na⁻juuh¹ hnäh⁷ kih¹ dso⁻kye⁻, hi⁻ na⁻jiih⁻ hnäh⁷ kih¹ Dio ta⁻la⁻ kih¹ Cristo Jesús Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻.

¹² Mo⁻to⁻ kwa⁻ hnäh⁷ jwë¹ lla⁻dsëë⁻ he⁻ hliih¹ në⁻ jmi⁻ngo¹ kyah¹ hnäh⁷. Mo⁻to⁻ jmeeh⁻ hnäh⁷ he⁻ he⁻ ga⁻ ngii⁻ jmi⁻ngo¹ kyah¹ hnäh⁷. ¹³ Ta⁻ kwa⁻ jwë¹ jmee¹ goo⁻ tiih¹ hnäh⁷ he⁻ hliih¹. Ngëë⁻ hnäh⁷ hñaa¹ kih¹ Dio, lä⁻koo⁻ he⁻ ma⁻lä⁻jiih⁻ hnäh⁷ jee⁻ kih¹ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁻. Hi⁻ ngëë⁻ hnäh⁷ na⁻hñaa⁻ jmi⁻ngo¹ kyah¹ hnäh⁷ kih¹ Dio mah¹ jmee¹ he⁻ llu¹ jmah¹ ba⁻. ¹⁴ Lä⁻jwë¹ ja⁻ mo⁻so⁻ lla⁻dsëë⁻ he⁻ hliih¹ kyah¹ hnäh⁷, jëeh⁷ mo⁻so⁻ na⁻jnää⁻ hnäh⁷ kih¹ ley, na⁻ he⁻ ma⁻tääh⁻ hnäh⁷ kyaah¹ he⁻ llu¹ he⁻ la⁻ kwa⁻ Dio.

Jne¹ hi⁻ mi⁻te¹ kih¹ he⁻ llu¹

¹⁵ Ha⁻ lä⁻ja⁻, na¹ he⁻ ma⁻tøøh¹ jne¹ kyaah¹ he⁻ la⁻ kwa⁻ Dio hi⁻ mo⁻so⁻ na⁻jnää⁻ jne¹ kih¹ ley, ¿che¹ jmee¹ ga⁻ jne¹ he⁻ hliih¹? Ni⁻ miih⁻ sa⁻ la⁻ lä⁻ja⁻. ¹⁶ ¿Che¹ sa⁻ ñeh¹ hnäh⁷ ha⁻ lä⁻la⁻? Cher¹mah¹ ga⁻hnëëh⁻ hnäh⁷ hñaa¹ jmeeh¹ ta⁻ kih¹ dsa⁻, he⁻ ma⁻na⁻hñuu¹ hnäh⁷ mi⁻teh⁻ hnäh⁷ kiyh¹ ba⁻ ja⁻. Lä⁻ja⁻ cher¹mah¹ jmeeh⁻ ga⁻ hnäh⁷ he⁻ hliih¹,

lä⁻ ma⁻tääh⁻ ja⁻ba⁻ hnäh⁷ kyaah¹ he⁻ hliih¹ he⁻ jmee¹ juu¹ hnäh⁷. Pero cher¹mah¹ tääh⁻ hnäh⁷ nuuh¹ hnäh⁷ kih¹ Dio, leeh⁷ hnäh⁷ lluu⁻. ¹⁷ Ti⁻hmaah¹ Dio, ma⁻ke⁻ ma⁻ na⁻hñuu¹ hnäh⁷ kyaah¹ dso⁻kye⁻, pero na¹ ma⁻heeh⁻ hnäh⁷ lä⁻kaa⁻ tuh⁻hoh¹ hnäh⁷ lä⁻jë⁻ ju⁻dsoo⁻ he⁻ ma⁻nuuh⁻ hnäh⁷. ¹⁸ Ma⁻na⁻laah⁻ hnäh⁷ kih¹ dso⁻kye⁻, hi⁻ na⁻ ma⁻ngëëh⁻ hnäh⁷ hñaa¹ jmeeh¹ hnäh⁷ he⁻ llu¹ jmah¹ ba⁻. ¹⁹ Ma⁻hlëëhn⁻ hnäh⁷ juu¹ kih¹ hi⁻ na⁻hnëë⁻ jmee⁻ ta⁻ hi⁻ kih¹ dsa⁻juuy¹ mah¹ lä⁻ngëë⁻ hnäh⁷ kwee⁻. Jää¹ ga⁻ngëëh⁻ hnäh⁷ hñaa¹ kih¹ dso⁻kye⁻, ga⁻jmeeh¹ hnäh⁷ he⁻ kih¹ he⁻ hliih¹ cha⁻ga⁻miih⁻. Pero na¹ ta⁻ cha⁻në⁻ ngëë⁻ hnäh⁷ hñaa¹ kih¹ Dio mah¹ leeh⁷ hnäh⁷ hi⁻ jmee⁻ he⁻ llu¹ jmah¹ ba⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ leeh⁷ hnäh⁷ na⁻jngëë⁻ cha⁻ga⁻miih⁻.

²⁰ Lä⁻koo⁻ ma⁻ na⁻hñuu¹ hnäh⁷ kyaah¹ dso⁻kye⁻, sa⁻ ma⁻ laah¹ hnäh⁷ kwaat⁻ kyaah¹ he⁻ llu¹. ²¹ ¿Hee⁻ na⁻ ga⁻lëh⁻ hnäh⁷ kyaah¹ he⁻ hliih¹ he⁻ ga⁻jmeeh¹ hnäh⁷? Hi⁻ na⁻ kwa⁻ o⁻hih⁻ kyah¹ hnäh⁷. He⁻ jngiih⁻ jnän⁻ ba⁻ ja⁻. ²² Pero na¹ he⁻ mo⁻so⁻ na⁻hñuu¹ hnäh⁷ kyaah¹ dso⁻kye⁻ ja⁻, ma⁻laah¹ hnäh⁷ hi⁻ jmee⁻ ta⁻he¹ kih¹ Dio ba⁻. He⁻ la⁻ ba⁻ ja⁻ ya⁻jøø⁻ kyah¹ hnäh⁷, he⁻ jmee⁻ na⁻jngëëh⁻ hnäh⁷ lä⁻jiih⁻ mo⁻so⁻ juu¹ hnäh⁷. ²³ Hi⁻ jmee⁻ dso⁻kye⁻, juu¹ bih¹. He⁻ ja⁻ na⁻ la⁻ lä⁻koo⁻ jñeey¹. Pero he⁻ la⁻ kwa⁻ Dio, he⁻ ja⁻ jmee⁻ chaa⁻ jne⁻

tää' ta-la' kih' Cristo Jesús
Dsa-jøøh' jnän`.

7

*Ley kih' Moisé mo'so'
jmeē' hih' jnän`*

¹ Øøhn', hlēēhn' hnäh'
hī- kyūh~ ley, ¿che' sa-
ngēēh' hnäh' ha- lä- la'
ley? Ley ja- jmeē' hih-
kih' dsa', ta'ko-jiih' chaay-.
² Lä-koō- la' kih' jaa- dsa-mē'
hī- na-jēē' goo-. Cha'nē'
ley, ma-na-laay' kyaa' jaa-
dsa-ñūh- ba' ta'ko-jiih'
chaa- dsa-ñūh- kyaay'.
Pero cher'mah' ga'juu'
dsa-ñūh- he', mo'so' jmeē'
hih' ley ja- kiyh'. ³ Lä-ja-,
cher'mah' ga'kaa' dsa-mē'
he' jñah' dsa-ñūh- ta'ko-jiih'
chaa- dsa-ñūh- kyaay', he-
jmeey' dso'kye- ba' ja-. Pero
cher'mah' ga'juu' dsa-ñūh-
kyaay', mo'so' jmeē' hih' ley
ja- kiyh'. Ja-ga' na-, le' ba'
kaay' jñah', sa' cha- hliih' la'.

⁴ Ja-ba' lä-ja- hnäh' øøhn',
ma-na-juu' hnäh' cha'nē' ley
kih' Moisé, kih' he- ga'juu'
jmi-ngo' kih' Cristo. Lä-ja-
cha- jwē' leeh' hnäh' kyaa'
jñah'. Hī- he' he' Cristo hī-
ga-lä-jiih' jee' kih' hī- na-juu'
mah' jmeē' jne' he- llu' jmah'
cha'nē' Dio. ⁵ Ta'ko-jiih' ma'
ga-nøø' jne' lä-koō- ma' ngii-
jmi-ngo' jnän`, lä-jē' he- hliih'
he- ma' heē' dsē- jne', ga-tēē'
be' kyaah' ley, mah' ga-jøø'
jnän` jmeen' he- hliih' he-
ma' jngiih' jnän`. ⁶ Pero na'
ma-na-laay' jne', lä-llu' he-
ma-na-juu' jne' cha'nē' ley

he- ma' jmeē' hih' jnän`. Hī-
na' tøøh' jne' kyaah' mada-
hmēē' lä-koō- hih' jmeē'
Jmi-lle' kih' Dio. Mo'so-
jmeē' ga' hih' jnän` lä-koō-
na-sii- nē' ley ma-gyuh-.

Sa-tää' jne' mi'te' jne' ley

⁷ ¿Ha- lä- jäh' jne' ja-?
¿Che' jmeē' hliih' ley ja-?
Ni' miih- sa' la' lä-ja-. Jnä'
sa' ga-lä-kyūh~ hee- ja-
dso'kye- wa'ra- jäh' kih'
sa' cha- ley. Hī- ni' sa'
ma-lä-kyūh~ hee- ja- he-
heē' dsē' dsa- lä-jē' he- ga'
cha- wa'ra- jäh' kih' sa' lle'
nē' ley nūh' la-: "Ta' wa'
heē' hoh' leh' he- ga' cha-."
⁸ Pero dso'kye- ga-tēē' be'
cha-ga'miih- ma' ga-nuun'
ha- lä- hlēēh' nūh' ja-.
He-ja- ga-lä-jē' go-te' ba' ma'
heē' dsēn'. Pero wa'ra- jäh'
kih' sa' cha- ley, na-hmäā'
ba' dso'kye- ja-. ⁹ Sa' ga'
ma-nuun' ley ma' chaa- ba'
jnä' llu' laan-. Pero ma'
ga-nuun' nūh' ja-, ga-lä-jnä'
dso'kye- hi' ga-lä-ngēēn' ma'
na-bäāhn' he- ma' juun'
ba'. ¹⁰ Ja-ga' ga-lä-ngēēn',
heh' nūh' he- la' kwaat-
jmeē' chaa- jne', ga-mi'jnää'
he- ma' na-bäāhn' he- ma'
juun'. ¹¹ Jēēh', dso'kye-
ga-tēē' be' kyaah' nūh' ja-,
ga-mi-gaay- jnä' hi' ja-ba'
he- ja- ga-bäāh- jnä' he- ma'
juun'.

¹² Ma'ra- he- na-jngii' ba'
ley, hī- lä-jē' nūh' he- lle'
nē' ley na-jngii', llu' ba' la',
sa' cha- la' ni' miih-. ¹³ ¿Che'
ja-ba' he- llu' ja-, ga-bäāh-

jnä' juun'? Ni' miih' sa' la' lä'ja'. Dso'kye' ba' ja' he' ga'hee' jnä'. Kyaah' he' llu' ja', ga'mi'jnää' ha' lä' la' dso'kye' he' kyaah' ma-na-bäähn' juun'. He'ja' kyaah' nuuh' ja' ga'lä'jnä' ha' koo' hlih' sa' la' dso'kye' he' kyé' jne'.

Sa' tää' jne' han' kih' he' hlih' he' ngü' jmi'ngo' jnän'

14 Ma'ñe' ba' jne', jmi'lle' ba' la' ley, pero jnä' jmi'ngo' ba' laan', ma-na-hneé' ba' jnä' he' jmeen' ta'he' kih' dso'kye'. 15 Sa' ngëen' hee-na' la' kin', sa' jmeen' lä'koo' hnoon' jmeen'. He' sa' tih' dsen', he' ja' ba' jmeen'. 16 Hi' cher'mah' ga'jmeen' he' sa' hnoon' jmeen', lä'jwë' ja' jmeen' dsoo', llu' ba' ley ja'. 17 He' ja' jmee' lii', ja' hñiin' he' jmeen' lä'ja', dso'kye' he' kyaahn' ba' ja', he' jmee' lä'ja'. 18 Man' kwee', sa' jnøø' ni' miih' he' llu' ki' jnä'. He' ma'jwahn' lä'na' he' hlëehn' kih' jmi'ngo' kin' ba' ja'. Ma'ke' hnoo' ba' jnä' jmeen' he' llu', pero sa' tään' jmeen'. 19 Jëh', sa' jmeen' he' llu' lä'koo' hnoon' jmeen'. He' hlih' he' sa' hnoon' jmeen', he' ja' ba' jmeen'. 20 Hi' cher'mah' jmeen' he' sa' hnoon' jmeen', ja' he' hñiin' he' jmeen' lä'ja'. Dso'kye' he' kyaahn' ba' ja' he' jmee' lä'ja'.

21 Lä'jë' jiih' he' hnoon' jmeen' he' llu', he' hlih'

jmah' ba' jøø' kin'. Ko-na' la' ba' kin'. 22 Neh' tuh' dsen', tih' ba' dsen' ley kih' Dio. 23 Pero man', cha' ga' jyoh' he' ha' kih' he' tih' dsen', He' ja' lä' dsëe' kin' mah' jmeen' he' kih' dso'kye' he' kyaahn'.

24 Peer' jwi' jnä' kih' Dio. ¿Hi' lää' jnä' kih' jmi'ngo' he' jmee' juun'? 25 Ti'hmaah' kwan' kih' Dio, ma'ra' he' lääy' ba' jnä' ta'la' kih' Jesu-cristo Dsa-jøøh' jnän'. Lä'la' ba' la'. Neh' tuh' dsen' hnoon' jmeen' he' kih' ley kih' Dio pero jmi'ngo' kin', jmee' ga' he' kih' dso'kye' ba'.

8

Jmi'lle' Na'jngü' kwa' be' mah' leh' jne'

1 Na' na', mo'so' na-bääh' dsa-nää' cha'je' hi' tääh' kyaah' Cristo Jesús, hi' sa' ga'nää' lä' ngü' jmi'ngo' kih', ga'nää' bih' lä'koo' jah' Jmi'lle' Na'jngü'. 2 Na' he' ma'kyaahn' Cristo Jesús, Jmi'lle' Na'jngü' he' jmee' chaä' jne', ga'lää' jne' he' ma' na-bääh' jne' kyaah' dso'kye' he' ma' jngü' jnän'. 3 Sa' ga'jmää' ley kih' Moisé' ma'lää' jne', kih' he' sa' cha' be' kih' jmi'ngo' jnän'. He'ja' ga'chee' Dio joo', ga'kay' jmi'ngo' lä'koo' jmi'ngo' he' kyé' jne' hi' ää' dsoo'. Ga'juuy' kih' he' na-bääh' jne' kyaah' dso'kye'. Lä'jwë' ja' ga'chee' Dio dso'kye' ja' kyaah' dso'jwi' he' ma' kyé' jne' nē' jmi'ngo' jnän'. 4 Mah'

lä⁻ja⁻ lä⁻tää⁺ jne' jmeen' he⁻
llu⁺ jmah⁺ lä⁻ hnø⁺ kih⁺ ley,
cher'mah⁺ sa⁻ jmee⁻ ga' jne'
he⁺ lä⁻koo⁻ ngii⁺ jmi⁻ngo⁺
jnän[.] Hnø⁺ jmee⁻ jne' he'
lä⁻koo⁻ jäh⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺
ba⁺.

5 Dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁺ lä⁻koo⁻
ngii⁺ jmi⁻ngo⁺ kih⁺, kyey⁻
hũũ⁺dsē⁻ kih⁺ jmi⁻ngo⁺.
Pero hi⁻ ga⁻nää⁺ lä⁻koo⁻
jøø⁻ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺,
kyey⁻ hũũ⁺dsē⁻ kih⁺ Dio ba⁺.
6 Cher'mah⁺ jmee⁻ jne' he'
kih⁺ he⁻ ngii⁺ jmi⁻ngo⁺ jnän[,]
he⁻ ja⁻ jmee⁺ juu⁺ jne'. Pero
cher'mah⁺ jmee⁻ jne' he' kih⁺
Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺
jmee⁺ chaa⁻ jne' hi⁻ jmee⁺
hii⁺ ti⁺ jnän[.] 7 Lä⁻koo⁻ la⁺
kih⁺ jmi⁻ngo⁺ jnän[.] sa⁻ jwah⁺
kyaah⁺ Dio. Sa⁻ jmee⁻ he'
lä⁻koo⁻ jäh⁺ ley kih⁺ Dio hi⁻
ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ tää⁺ høoy⁺ wa⁻ra⁻
jäh⁺ kih⁺ jmeey⁺ he'. 8 Hi⁻
ga⁻nää⁺ lä⁻koo⁻ ngii⁺ jmi⁻ngo⁺
kih⁺, sa⁻ tääy⁻ jmeey⁺ he⁻ tih⁻
dsē⁺ Dio.

9 Pero hnäh⁺, mo⁻so⁻ tääh⁺
hnäh⁺ lä⁻ hnø⁺ jmi⁻ngo⁺.
Cher'mah⁺ ju'dsoo⁺ kyeh⁺
hnäh⁺ Jmi⁻lle⁺ kih⁺ Dio, tääh⁺
hnäh⁺ lä⁻ hnø⁺ Jmi⁻lle⁺
Na⁻jngii⁺ ba⁺. Hi⁻ cher'mah⁺
chaa⁻ hi⁻ sa⁻ kye⁻ Jmi⁻lle⁺
kih⁺ Cristo, sa⁻ laay⁺ kyaa⁺
Cristo. 10 Pero cher'mah⁺
kyaah⁺ hnäh⁺ Cristo, lä⁻koo⁻
he⁻ ga⁻juu⁺ jmi⁻ngo⁺ kyah⁺
hnäh⁺ kwaan⁺ kih⁺ dso'kye⁻,
hi⁻ jmi⁻lle⁺ kyah⁺ hnäh⁺
na⁺jiih⁺ lä⁻llu⁺ he⁻ ma⁻laah⁺
hnäh⁺ lluu⁺. 11 Cher'mah⁺
kyeh⁺ hnäh⁺ Jmi⁻lle⁺ kih⁺ hi⁻

ga⁻chaa⁻ Jesús jee⁺ kih⁺
hi⁻ ma⁻na⁻juu⁺, he⁺ ba⁺ hi⁻
ga⁻mi⁻jiih⁺ Cristo, mi⁻jiih⁺
jmi⁻ngo⁺ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻
dsa⁻juu⁺, ta⁻la⁻kyaah⁺ be⁺ kih⁺
Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ he⁻ kyeh⁺
hnäh⁺.

12 He⁻ja⁻ jwëehn[~] hnäh⁺
øøhn⁺, koo⁻ ba⁺ la⁺ he⁻ ää⁻
jmi⁺ jmeen⁺ pero ja⁻ he⁻
dsa⁻toohn⁺ lä⁻koo⁻ hnø⁺
jmi⁻ngo⁺ jnän[.] 13 Cher'mah⁺
tääh⁺ hnäh⁺ lä⁻ hnø⁺ jmi⁻ngo⁺
kyah⁺ hnäh⁺, juuh⁺ hnäh⁺.
Pero cher'mah⁺ kyaah⁺
be⁺ kih⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺
ga⁻lä⁻øøh⁺ hnäh⁺ kih⁺ he⁻
ngii⁺ tuh⁻hoh⁺ hnäh⁺, chaa⁻
ba⁺ hnäh⁺ tää⁺. 14 Lä⁻jëē⁻
hi⁻ jøø⁻ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺
kih⁺, hi⁻ he⁻ ba⁺ laa⁺ ma⁻ra⁻
joo⁺ Dio. 15 Sa⁻ ga⁻hñah⁺ jne'
koo⁻ jmi⁻lle⁺ he⁻ hnëē[~] jne'
mah⁺ dsa⁻tooh⁺ jne' gah⁺ jne'
lä⁻koo⁻ ma⁻ tøøh⁺ jne' jää⁺.
Ga⁻hñah⁺ jne' Jmi⁻lle⁺ kih⁺ Dio
hi⁻ ga⁻jmää⁺ jne' ma⁻ra⁻ jooy⁺.
He⁻ja⁻ chiih⁺ jnih⁺: "Abba",
he⁻ hnø⁺ jäh⁺ Tää⁺ kyaan⁺.
16 Ja⁻ba⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺
jmeē⁻ ju'dsoo⁺ siyh⁺ jmi⁻lle⁺
jnän[,] ma⁻ra⁻ he⁻ laa⁺ jne' joo⁺
Dio. 17 Hi⁻ he⁻ ma⁻laa⁺ jne'
jooy⁺, ma⁻laa⁺ jne' kwaan⁺
hñah⁺ jne' he⁻ kwëeh⁺ Dio joo⁺.
Lä⁻ja⁻ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ Cristo
hñah⁺ jne' heen⁻ he⁻ ga⁻bääh⁺
Dio hñii⁺, cher'mah⁺ heeh⁺
jne' jëēn⁺ wi⁺ ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺.
Ja⁻ga⁺ na⁻, le⁺ dsa⁻toohn⁺
ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺ ya⁻jwi⁺kiyh⁺.

*Lloo[~] koo⁻ jmi⁺ tēēh⁺ jne'
ya⁻jwi⁺kih⁺ Dio*

18 Jnä' laan⁺, he⁻ lli'wii⁺ he⁻ jëé' jne' na⁺, ni⁻ miih⁻ sa⁺ jëeh⁻ lä⁻koö⁻ le' jnän⁻ ya⁻jwii⁺ kih⁺ Dio he⁻ na⁺ ga⁻lä⁻jnä'. 19 Ga⁻lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻jmeé' Dio cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, hnøø⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ na⁺ ga⁻jüh⁻ ba⁺ ma⁻të⁻ jmii⁺ mi⁻jnää⁻ Dio lä⁻jëé⁻ hi⁻ laa⁺ jooy'. 20 Jëéh⁺, lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻jmeé' Dio cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ mo⁻so⁻ jnä' lä⁻koö⁻ ma⁺ jnä' lä⁻ ma⁺ ga⁻jmeé' Dio. Pero ja⁻ he⁻ hyoh⁻ dsë⁺ ja⁻, he⁻ ga⁻jä⁻ ta⁻ hwa⁺. Lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻hnøø⁺ hñii⁺ hi⁻ ga⁻jmeé' ba⁺. Pero ma⁻ra⁻ he⁻ cha⁻ ba⁺ o⁻jøh⁻ dsë⁺ kih⁺. 21 Jëéh⁺, ma⁻ra⁻ he⁻ lää⁺ ba⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻jmeé' Dio, sa⁻ kway⁺ jwë⁺ heé⁺ ta⁻la⁺ heé⁺ lä⁻ja⁻ ba⁺. Ma⁻ja⁻ le' cha⁻miih⁻ llu⁺ kiyh⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁺ lääy⁺ ko⁻jøh⁻ kyaah⁺ lä⁻jëé⁻ hi⁻ laa⁺ jooy' Dio. 22 Ma⁻ñe⁺ ba⁺ jne', lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻jmeé' Dio ki⁻hooch⁻ lä⁻jiih⁺ na⁺ kih⁺ lli'wii⁺ he⁻ jëéy⁻, ku⁺jii⁺ kih⁺ lä⁻koö⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁺ jee⁺ dsa⁻lä⁻chaa⁻ gyuu⁻ kyaay'. 23 Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻ ki⁻hooch⁻, ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ jne' ka⁻läh⁺. Jëéh⁺, ma⁻hñah⁻ jne' Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ he⁻ la⁺ to⁻në⁻ kih⁺ jee⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ na⁺ ga⁺ hñah⁺ jne'. He⁻ja⁻ ku⁺jii⁺ tuh⁻dsë⁻ jne', jøøn⁺ kih⁺ Dio he⁻ mi⁻jnääy⁻ jne' he⁻ laan⁺ ma⁻ra⁻ jooy'. Ja⁻ga⁻ na⁻ lää⁺ jmi⁻ngo⁺ he⁻ kye⁺ jne' la⁻. 24 Ga⁻lääy⁺ jne', he⁻ja⁻ ma⁻cha⁻ ba⁺ o⁻jøh⁻ dsë⁺ jnän⁻ he⁻ lää⁺ ba⁺ jmi⁻ngo⁺ jnän⁻. Pero wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ ga⁻tëé⁻ jne' he⁻ la⁻, mo⁻so⁻ cha⁻ he⁻

kih⁺ he⁻ jøø⁺ ga⁺ jne'. Jëéh⁺, he⁻ ma⁻tëé⁻ jne', ¿he⁻la⁻ jøø⁺ ga⁺ jne' tëën'? 25 Pero jne', tøøh⁺ ba⁺ jne' jøøn⁺ he⁻ sa⁻ ga⁺ ma⁻tëé⁻ jne', he⁻ja⁻ hnøø⁺ jmeen⁺ jøh⁻ dsë⁻ jne'.

26 Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻, Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ kway⁻ be⁺ lä⁻ ma⁺ sa⁺ cha⁻ be⁺ jnän⁻. Jëéh⁺, sa⁻ kyuuh⁻ jne' ha⁻ lä⁻ chuun⁺ kyaah⁺ Dio, pero Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ cheh⁺ në⁻ jnän⁻, ki⁻hooch⁻ ngiiy⁻ jnän⁻ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ sa⁻ këh⁺ jne' jmii⁺ hlëéh⁺. 27 Dio hi⁻ jëé⁻ kwee⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺ neh⁺ tuh⁻dsë⁻ jne', hi⁻ he⁺ ñe⁻ hee⁻ na⁻ he⁻ ngii⁻ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺, jëéh⁺ lä⁻ hyoh⁻ dsë⁺ Dio ba⁺ ngiiy⁻ jnän⁻ hi⁻ laa⁺ kyaay⁺.

28 Jne' hi⁻ hnää⁺ Dio, ñe⁺ jne', he⁻ llu⁺ jnän⁻ ba⁺ ja⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ dsa⁻ngëé⁻ jne', jne' hi⁻ na⁻teeh⁺ kyaä⁺ Dio lä⁻koö⁻ huü⁻dsë⁻ kiyh⁺ he⁻ ma⁻na⁻la⁻ jää⁺. 29 Jää⁺ ma⁻kyuu⁻ Dio lä⁻jëé⁻ dsa⁻ kyaä⁺ hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jmäy⁺ kwaat⁻ lä⁻ ma⁺ to⁻në⁻, mah⁺ leey⁺ lä⁻koö⁻ laa⁺ jooy'. Lä⁻jwë⁻ ja⁻, lee⁺ Cristo to⁻në⁻ jee⁺ kih⁺ jwëé⁻ dsa⁻ kyaay'. 30 Hi⁻ lä⁻jëé⁻ hi⁻ ga⁻jmäy⁺ kwaat⁻ lä⁻ ma⁺ to⁻në⁻, ga⁻tëéyh⁺ hi⁻ he⁺. Hi⁻ lä⁻jëé⁻ hi⁻ ga⁻tëéyh⁺, ga⁻jmäy⁺ lluu⁺. Hi⁻ hi⁻ ga⁻jmäy⁺ lluu⁺ he⁺, ga⁻jmäy⁺ kaah⁺.

31 ¿Hee⁻ ga⁺ na⁻ jäh⁺ jne' na⁺? Cher⁺mah⁺ Dio kyaah⁺ jne', ¿hi⁻ na⁻ hi⁻ lla⁻dsëé⁻ jne'? 32 Sa⁻ ga⁻kooy⁺ dsëy⁺, ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻ngëé⁻ bih⁺ jooy⁺ ga⁻juu⁺ kwaat⁻ jnän⁻. Ha⁻

ga' sa⁺ kwëëyh⁺ jne' lä⁻jë⁻ he⁻
 jmee⁻ bii⁺ jnän⁻. ³³ ¿Ha⁻ ta⁻
 jä⁻ hi⁻ hnëë⁺ hi⁻ ma⁻ na⁻ lleeh'
 kyaa⁺ Dio? Hñii⁺ ba⁺ Dio
 jmääy⁻ lluu⁺. ³⁴ ¿Ha⁻ ta⁻ jä⁻
 hi⁻ taah⁺ jne' cha⁺je⁻? Cristo
 ga⁺juu⁺ jnän⁻ hi⁺ jä⁺ ma⁻ la⁻
 koo⁻ ga⁺juuy⁺ ja⁻, ga⁻ lä⁻ jiiyh⁻
 ka⁻ läh⁺. Hi⁺ jä⁺ ma⁻ la⁻ koo⁻
 ga⁻ lä⁻ jiiyh⁻, na⁺ gyay⁺ jwoo⁺
 ra⁻ lluu⁺ kih⁺ Dio ngiiy⁺ jnän⁻.
³⁵ ¿Ha⁻ ta⁻ jä⁻ he⁻ ha⁺ jnän⁻
 he⁻ hnää⁺ Cristo jne'? ¿Che'
 kyaah⁺ he⁻ jëë⁺ jne' wi⁺, che'
 kyaah⁺ he⁻ la⁺ jwëëh⁻ jnän⁻,
 he⁻ kwa⁻ dsa⁻ jnän⁻, he⁻ sa⁻
 cha⁻ he⁻ kih⁻ hi⁻ hn⁻, he⁻ sa⁻
 cha⁻ hmiih⁻ he⁻ kyehn⁺, he⁻
 hii⁺ goo⁻ jnän⁻, o he⁻ juu⁺ jne'?

³⁶ Lä⁻ koo⁻ na⁻ sii⁻ juu⁺ kih⁺
 Dio:
 Kih⁺ he⁻ tøøh⁺ jnääh⁺ kyaah⁺
 hne⁻, he⁻ ja⁻ lä⁻ jë⁻ jmi⁺
 ba⁺ hii⁺ goo⁻ juu⁺ jnääh⁺
 Jmee⁻ dsa⁻ kwaat⁻, laa⁺
 jnääh⁺ lä⁻ koo⁻ jah⁺ hi⁻
 jngëëyh⁻.

³⁷ Kih⁺ jee⁺ lä⁻ jë⁻ he⁻ ja⁻,
 ma⁻ ra⁻ he⁻ leh⁺ ba⁺ jne' kyaah⁺
 be⁺ kih⁺ Cristo hi⁻ hnää⁺ jne'.
³⁸ He⁻ ja⁻ jmeen⁻ dsoo⁻, ni⁻
 he⁻ juu⁺ jne', ni⁻ he⁻ cha⁻
 jmi⁻ gyuu⁺ la⁻, ni⁻ ángele, ni⁻
 hi⁻ laa⁺ ta⁺ juuh⁻, ni⁻ hi⁻
 na⁻ høø⁻ ga⁺ be⁺, ni⁻ he⁻ cha⁻
 na⁺, ni⁻ he⁻ na⁺ ga⁺ lä⁻ jnä⁺
 ta⁺ cha⁺ né', ³⁹ ni⁻ he⁻ cha⁻
 gyuu⁺, ni⁻ he⁻ cha⁻ neh⁻
 hwa⁺, ni⁻ he⁻ ga⁺ jyoh⁺ he⁻
 ma⁻ na⁻ la⁻ kih⁺ Dio, sa⁺ tää⁻
 jñuu⁺ lä⁻ koo⁻ te⁺ he⁻ hnää⁺
 Dio jne', he⁻ ga⁺ mi⁻ jnääy⁻
 jnän⁻ ta⁻ la⁻ kih⁺ Cristo Jesús
 Dsa⁻ jøøh⁺ jnän⁻.

9

*Ga⁺ jä⁻ ta⁺ koo⁺ dsa⁻ Israel
 hi⁻ ma⁻ laa⁺ kwaat⁻*

¹ Jnä⁺ hi⁻ laa⁺ kyaah⁺ Cristo,
 ju⁻ dsoo⁻ na⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁺,
 sa⁺ ta⁻ juun⁺. Hi⁻ Jmi⁻ lle⁻
 Na⁻ jngii⁺ jmee⁻ ju⁻ dsoo⁻
 ko⁻ jøøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, ² he⁻
 meeh⁻ dsën⁻ cha⁻ miih⁻.
 Lä⁻ jë⁻ jmi⁺ ba⁺ jii⁻ tuh⁻ dsën⁻.
³ Hnoon⁺ jä⁻ dso⁺ jwi⁺ né⁺ kin⁻,
 hnoon⁺ jän⁻ ta⁻ koo⁺ kih⁺ Cristo
 ha⁻ ga⁻ che⁻ lä⁻ ja⁻ le⁺ llu⁺
 kih⁺ øøhn⁺ hi⁻ te⁻ ju⁻ kin⁻
 kyaah⁺, ⁴ hi⁻ laa⁺ dsa⁻ Israel.
 Dio ga⁺ jmääy⁺ lä⁻ koo⁻ jooy⁺,
 hi⁺ ga⁻ mi⁻ jnääy⁻ jmëë⁺ je⁻
 kiyh⁺ hi⁺ ga⁺ jmee⁺ Dio hmoo⁺
 kyaayh⁺, ga⁻ tooyh⁻ gooy⁻
 ley kih⁺ Moisé, hi⁺ ga⁺ jmeey⁺
 mada⁻ he⁻ jmee⁻ dsa⁻ he⁺
 juuh⁻ kiyh⁺, hi⁺ ga⁺ bääyh⁻
 hñiiy⁺ ha⁻ lä⁻ jmeey⁺ kyaayh⁺.
⁵ Dsa⁻ Israel he⁺ laay⁺ sa⁺ ju⁻
 kih⁺ dsa⁻ ma⁻ kaah⁺ kyaa⁺
 jnääh⁺ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ llo⁺ joo⁺.
 Hi⁺ jee⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ ya⁻ hëë⁺
 Cristo laay⁺ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁺.
 Hi⁻ he⁺ laa⁺ Dio, hi⁻ jøøh⁺ ga⁺
 kih⁺ jee⁺ lä⁻ jëë⁻. Lä⁻ ja⁻ wa⁻
 hán⁺ kiyh⁺ ga⁻ lä⁻ jë⁻ joh⁺ jmi⁺
 cha⁻. Wa⁻ la⁻ lä⁻ ja⁻.

*Dio sa⁻ dsëë⁻ dsoo⁺ he⁻
 ga⁺ jä⁻ dsa⁻ he⁺ ta⁻ koo⁺*

⁶ Ja⁻ he⁻ sa⁺ ga⁺ mi⁻ te⁺ Dio
 juu⁺ kih⁺ kyaah⁺ dsa⁻ Israel,
 he⁻ ga⁺ jây⁺ ta⁻ koo⁺. Jëëh⁺ ja⁻
 lä⁻ jëë⁻ sa⁺ ju⁻ kiyh⁺ laa⁺ ma⁻ ra⁻
 dsa⁻ Israel. ⁷ Ni⁻ ja⁻ lä⁻ jëë⁻
 sa⁺ ju⁻ kih⁺ Abraham, laa⁺
 ma⁻ ra⁻ jooy⁺. Lä⁻ la⁻ ba⁺ jäh⁺
 Dio siiyh⁻: "Ma⁻ la⁻ sa⁺ ju⁻ kih⁺
 Isaac ba⁺ lee⁺ dsa⁻ kyaah⁺."

8 Lā-la- ba' hnøø' jāh' juu' la-. Jā' kih' he- ga-lā' chaa' dsa- jee' kih' hī- na-hñaa' chaa-, he-ja- laay' joo' Dio. Ma-la- dsa- hī- dsa-lā' chaa- lā' koo- ga-bāäh- Dio hñii' kyaah', hī- he' ba' jmääy' kwaat' laa' ma-ra' sa'ju- kiyh'. 9 He- la- ba' ja- he- ga-bāäh- Dio hñii', ga-jäyh': "Jā- ba' jii- la- jān- jyoh' jī-ñe-, hi- lā' chaa- joo' Sara."

10 Jā- ma-la- he- ja- ga-la'. Jaa- ba' jmii- lā-uu' joo' Rebeca, hī- ga-lā' chaa'. Hī- he' he' dsa- ma-gyuh- jnän' Isaac. 11 Sa- ga' ma-lā' chaa' gyuu- suu' he', hi- ni- sa- ga' ma-jmee' gyuu- suu' he' ni- he- hliih' ni- he- llu'. Ma'ja- ba' ga-lleeh- Dio jaa- hī- ga-laa' kyaay', lā-ja- ba' ga-jā' koo- hweh-, Dio le' lleeh' hii- na- hī- hnääy'. Sa- la' kwaat' hee- na- he- jmee- dsa-, Dio ba' he' hī- tēeh- dsa-. 12 Lā-la- ga-jāh' Dio siih- Rebeca: "Hī- mäh' ba' jmee' hih' kih' hī- jøøh'." 13 Juu' na- jeeh' kwee- lā' koo- na-sii- jee' la-: "Jacob ba' ga-lā' hnaan', pero Esau ga-jmään- ta- koo'."

14 ¿Ha- lā- jāh' jne' ja-? ¿Che' jmee- Dio hliih' he- jmeey- lā-na-? Ni- miih- sa- la' lā-ja-. 15 Jēeh', lā-la- ga-jāh' Dio siih- Moisé: "Lā-ñih' dsen- kih' hī- lla- dsen- hī- lā-jøh- dsen- kyaah' hī- lla- dsen- ka-läh'." 16 Sa- la' kwaat' lā- hnøø' dsa-, ni- kih' he- jmee- dsa- lā-bii'. Ni- miih- sa- la' lā-ja-. Lā-ñih' dsē' Dio kih' dsa- hī- lla-

dsēy' ba'. 17 Lā-la- na-sii- juu' kih' Dio lā' koo- ma' ga-hlēeyh' kyaah' Faraón: "Ma-llaan- hne- jøøh' mah' jēē' dsa- ha- koh' sa- cha- be' kin- he- mi'jnään' nē' kyah', mah' lā-ja- lā-kyuu' dsa- jnā' lā'kaa- jmi-gyuu'", ga-jāh' Dio. 18 Jee' ja- dsa-lā-jnā', lā-ñih' dsē' Dio kih' hī- lla- dsēy' hi- lā-ja- kih' hī- lla- dsēy' jmeey' lā-chaayh- cha-ga'miih-.

19 Cher'mah' hne- jwiih' jnā': "¿He-la' ja- bāäh- Dio jne' dsoo? Jēeh', sa- chaa- ni- jaa- hī- lih- ha' kih' Dio kih' he- lla- dsēy' jmeey'." 20 Pero jnā' jeehn' kyah' lā-la-: "Hne- dsa-ñuuh-, ¿hee- laah' hne- mah' tíchooh' juu' kyaah' Dio?" Sa- le' hlēeh' mi'hya- siiyh- tē'hya-: "¿He-la' ma-jmääh' jnā' lā-na-?" 21 Cha- jwē' kih' tē'hya- jmee' lā- lla- dsēy'. Kyaah' ja-ba' tu'jii' ja-, jmeey' mi'hya- he- la' na'hñaa' hī- jmeey' mi'hya- wa' la' cha- la'.

22 Hi- ha- lā- jāh' jne' kih' he- la-. Dio hnøøy' mi-jnäay' lā' koo- ya-jēē' dsēy', hī- hnøøy' nuu' dsa- ha- lā- la' be' kiyh', pero sa- jmeey- lā' chah' ja-, kwēeh- ba' dsēy' cha-miih- kyaah' hī- lle' kih' dsa- nää' kyaah' dso'jwii'. 23 Hi- lā-ja- ka-läh' hnøøy' jēē' dsa- ha- koh' na'hñaa' sa- la' ya-jwii' kiyh', he- mi-jnäay' kih' hī- lā-ñih' dsēy', he' ba' hī- ga-mi'lluuy' lā- ma' to-nē' mah' tēeyh' ya-jwii' kiyh'. 24 Lā-ja-,

lä⁺kye⁻ jne⁺ ma⁻tëeyh⁺ na⁺.
Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁺ hi⁻ laa⁺ judiu,
ja⁻ba⁻lä⁺ja⁻ ma⁻tëeyh⁺ hi⁻ sa⁻
laa⁺ judiu. ²⁵ Lä⁻ko^o- ga⁻jäh⁺
Osea:

Kih⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ kyaan⁺,
mi⁻chee⁻ jnih⁺ “Dsa⁻
kyaan⁻”.

Dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁺ hnaan⁺, na⁺
ma⁻hnaa⁺ jnih⁺.

²⁶ Ja⁻ba⁻ jee⁺ ga⁻jäyh⁺ ja⁻
“Sa⁺ laah⁺ hnäh⁺ dsa⁻
kyaan⁻”.

ja⁻ba⁻ jee⁺ ja⁻, lloo⁻ ko^o- jmi⁺
jäyh⁺ “Laah⁺ hnäh⁺ jo^o
Dio jiih⁻”.

²⁷ Ja⁻ba⁻ lä⁺ja⁻ ga⁻hlëeh⁺ Isaia⁺
kih⁺ dsa⁻ Israel: “Ma⁻ke⁻
jwëë⁻ jwërte sa⁻ju⁻ kih⁺ Israel
lä⁻ko^o- mi⁻si⁺ he⁻ cha⁻
cha⁻hoo⁺ jmi⁻ñeeh⁻, pero
miih⁻ go⁻te⁻ ba⁺ hi⁻ lää⁺.
²⁸ Jëeh⁺, ma⁻ra⁺ he⁻ jmee⁺ ba⁺
Dio lä⁻ko^o- ga⁻jäyh⁺ le⁺ kih⁺
hi⁻ na⁻bääh⁻ dsoo⁺ lä⁻kaa⁻
jmi⁻gyuu⁺. Cha⁺ ba⁻ llay⁺ ta⁺
kyaah⁺ ju⁻dsoo⁺ jmah⁺.” ²⁹ He⁻
la⁻ na⁻ ga⁻jäh⁺ Isaia⁺ jää⁺:

Wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ Dio, hi⁻
cha⁻ ga⁻lä⁺jë⁻ be⁺ kih⁺,
ga⁻heey⁺ lä⁺jëë⁻ jne⁺
dsa⁻ Israel,

ma⁺ le⁺ jnän⁻ lä⁻ko^o- ga⁻la⁺
kih⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jwii⁻
Sodoma kyaah⁺ jwii⁻
Gomorra.

³⁰ Juu⁺ la⁻ ma⁻jä⁺ lä⁻la⁻.
Dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu hi⁻ sa⁻
ma⁺ jmee⁻ he⁺ ma⁺ hnaayh⁻
Dio, ga⁻hwëëy⁻ lluu⁺ lä⁻llu⁺
he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁺ dsëy⁺. ³¹ Pero
dsa⁻ judiu hi⁻ ma⁺ høø⁻ ley
ha⁻ lä⁺ jee⁺ ma⁺ hwëëy⁻ lluu⁺,
sa⁻ ga⁻liyh⁺ ma⁺ jäy⁺ lluu⁺.
³² ¿He⁻la⁺ sa⁻ ga⁻liyh⁺? Kih⁺

he⁻ ma⁺ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻
jee⁺ ma⁺ hwëëy⁻ lluu⁺ kyaah⁺
he⁻ mi⁻tey⁺ ley. Lla⁻ he⁻
ma⁺ jmeey⁺ dsoo⁺ dsëy⁺ kih⁺
Dio, ga⁻tëyh⁺ kyaah⁺ ku⁺
he⁻ jmee⁻ dsa⁻tëh⁺ dsa⁻.
³³ Lä⁻ko^o- na⁻si⁺ juu⁺ kih⁺
Dio:

Jee⁺ jwii⁻ Siön la⁻ kyen⁻ ku⁺
he⁻ jmee⁻ dsa⁻tëh⁺
dsa⁻, kyen⁻ hloo⁻ he⁻
jmee⁻ täh⁺ dsa⁻.

Pero hi⁻ jmee⁻ dsoo⁺ dsë⁺
kiyh⁺, jiih⁺ koh⁺ sa⁻ jäy⁺
kyaah⁺ o⁻hih⁺.

10

*Ga⁻jä⁺ ta⁻ ko^o dsa⁻ Israel,
kih⁺ he⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁺ dsëy⁺*

¹ Øøhn⁺, ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo⁺,
lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsën⁻ hnoon⁺ wa⁺
lää⁺ dsa⁻ Israel, lä⁻ja⁻ ngiin⁺
kiyh⁺ kih⁺ Dio. ² Jnä⁺ jmeen⁻
ju⁻dsoo⁺ kiyh⁺, ma⁻ra⁺ he⁻
kwa⁺ bih⁺ be⁺ hnaayh⁻ Dio
pero sa⁻ ngëëy⁺ ha⁻ lä⁺ hnøø⁻
Dio. ³ Sa⁻ ngëëy⁺ ha⁻ lä⁺ jmää⁻
Dio lluu⁺ dsa⁻. Hnooyh⁻ ha⁻
lä⁺ jee⁺ hwëëy⁻ lluu⁺ kyaah⁺
lä⁺jë⁻ he⁻ jmeey⁻ hñii⁺ bih⁺,
he⁻ja⁻ sa⁻ jmeey⁻ he⁺ ha⁻ lä⁻
jmää⁻ Dio lluu⁺ dsa⁻. ⁴ Kyaah⁺
Cristo ga⁻lä⁻te⁺ ley kih⁺ Moisé
mah⁺ hwëë⁻ lluu⁺ dsa⁻ hi⁻
ma⁻dsoo⁺ dsë⁺ kiyh⁺.

⁵ Moisé ga⁻jmeeh⁺ juu⁺
ha⁻ lä⁺ jee⁺ hwëë⁻ lluu⁺ dsa⁻
kyaah⁺ ley. Ga⁻jäyh⁺ lä⁻la⁻:
“Cher⁺mah⁺ hi⁻ ga⁻mi⁻te⁺
kih⁺ ley ja⁻, ja⁻ba⁻ ley ja⁻
jmeey⁺ chaay⁻.” ⁶ Pero he⁻
hwëë⁻ dsa⁻ lluu⁺ kyaah⁺ he⁻
ma⁻dsoo⁺ dsëy⁺, lä⁻la⁻ ba⁻
ga⁻jäh⁺ Moisé: “Ta⁻ jmee⁻

hũũdsē lā-la-: ¿Hij- na-
wii' gyũũh'?" (He- la- hnøø'
jäh': hnøøy' he- dsa-kyaa'y'
Cristo.) ⁷ "Ni- ta- jmee-
hũũdsē lā-la-: ¿Hij- na-
jñaa' ta- neh- hwa'?" (He-
la- hnøø' jäh': lä-koh' lä-
ma-na-juu' ba' Cristo mah'
dsa-chaayh` jee' kih' hi-
na-juu'.) ⁸ ¿Hee- ga' ga-jäh'
Moisé? "Jäh- go-te' ba' cha-
juu' la- kyah', ma-hä' ba'
hooh' hi- ma-hä' ba' neh-
tuh-hoh' ka-läh'", ga-jäyh'.
He- la- ba' ja- juu' he- kwa-
jnääh', he- hnøø' jmeen'
dsoo' dsē jne'. ⁹ He-ja-,
cher'mah' hñaa' jwah':
"Jesús laa' Dsa-jøøh' kyaan-",
hi- cher'mah' jmeeh- dsoo'
hoh', Dio ga-chaayh- jee'
kih' hi- na-juu', ma-laah'
ba' hne-. ¹⁰ Jëeh', kyaah'
he- ma-dsoo' dsē jne',
hwëë- jne' lluu'. Hi- kyaah'
he- jäh' jne', Jesús he' laa'
Dsa-jøøh' kyaan-, lä-jwë'
ja- ma-na-laa' ba' jne' ja-.
¹¹ Jee' na-sii- juu' kih' Dio,
jäh' lā-la-: "Ga-lä-jëë- hi-
ma-dsoo' dsē' kiyh', jih'koh'
sa- jäy' kyaah' o-hih'."
¹² Kwee- ba' laa' dsa- judiu
kyaah' hi- sa- laa' judiu.
Jëeh', jaa- ba' Dio kyaa'
jee' lä-jëë-. Ja- kyaah' hih-
mi-jäay' lä-jëë- hi- tääh'
ngii- kiyh'. ¹³ Lä-la- na-sii-
ka-läh': "Lä-jëë- hi- chuü'
kyaah' Dsa-jøøh' jnän', hi- he'
ba' lää'."

¹⁴ ¿Ha- lä- ngii' dsa- kih' Dio
cher'mah' sa- ma-dsoo' dsëy'
kiyh'? ¿Hi- ha- lä- lä-dsoo'

dsëy' kiyh', cher'mah' sa-
ma-nuuy' juu' kiyh'? ¿Ha-
lä- nuu' dsa- cher'mah' sa-
chaa- hi- kwa' juu'? ¹⁵ ¿Ha-
lä- kway' juu' cher'mah'
sa- chaa- hi- ma-cheey'?
Lä-koo- jäh' jee' na-sii-:
"Peer- na'hñaa' la' wa-ra- ja'
jaa- hi- ngëë- ju'hmëë' he-
jmeë- hii' ti' kih' dsa'."

¹⁶ Pero ja- lä-jëë- israelita
ma-heeh- ju'hmëë' la-. Nuũ-
da' lä-koo- ga-jäh' Isaía:
"Hne- Dsa-jøøh' kyaan-, ni-
jaa- dsa- sa- ma-heeh- juu'
he- ma-kwa' jnääh' la-",
ga-siiyh- Dio. ¹⁷ He-ja-,
wa-ra- ga-nuũ jne' ju'hmëë',
jmeë- dsa-lä-dsoo' dsē jne'.
Hi- juu' he- nuũ jne' ja-, la'
juu' kih' Dio ba' ja-.

¹⁸ He-ja- ngiin' ka-läh' juu':
¿Che' sa- ma-nuuy' israelita
juu' la- jää'? ¿Ha- lä- sa-
ma-nuuy'? Lä-koo- jäh' juu'
kih' Dio:

Lä-kaa- jmi-gyũũ- ma-lloo'
juu' kiyh',

lä-ku' lä-jiu' hwa' ma-nuuy'
dsa- juu' la-.

¹⁹ Jwahn- ka-läh': ¿Che' sa-
ga-lä-ngëë' dsa- Israel? Nuũ-
da' hnäh'. To-në' Moisé
ga-ngëë' juu' kih' dsa- he'
lä-koo- ga-jäh' Dio siiyh':

Jmeen' lä-lleeh' hnäh' kyaah'
dsa- hi- sa- laa'
kwaat',

llan`hnii- kyah' hnäh' kyaah'
dsa- hi- sa- ngëë' ni-
miih-.

²⁰ Hi- lä-ja- ka-läh' Isaía
ga-tuu- dsëy' ga-jũũy' kih'
dsa- he', kyaah' juu' he-
ga-ngëë' Dio kiyh':

Dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻ hnaah⁻ jnä⁻
 ga⁻ jnä⁻ äyh⁻ jnä⁻,
 ga⁻ mi⁻ jnään⁻ hñiin⁻ kih⁻ hi⁻
 sa⁻ ma⁻ chu⁻u⁻ kyaah⁻
 jnä⁻, ga⁻ jäh⁻ Dio.

²¹ Pero kih⁻ dsa⁻ Israel,
 ga⁻ jäh⁻ ka⁻ läh⁻: “Lä⁻ jē⁻ jmii⁻
 ga⁻ hñin⁻ goon⁻ nē⁻ kyah⁻ hnäh⁻.
 Peer⁻ chaah⁻ hnäh⁻, sa⁻ hii⁻
 lä⁻ nñuh⁻ hnäh⁻ kin⁻.”

11

*Ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻ laa⁻ ba⁻
 ko⁻ llaa⁻ dsa⁻ Israel*

¹ ¿Ha⁻ lä⁻ jwahn⁻ ja⁻, che⁻
 ga⁻ be⁻ Dio lä⁻ jē⁻ dsa⁻ kya⁻?
 Ni⁻ miih⁻ sa⁻ la⁻ lä⁻ ja⁻. He⁻
 ba⁻ israelita jnä⁻. He⁻ ba⁻
 sa⁻ ju⁻ kih⁻ Abraham jnä⁻, hi⁻
 laan⁻ sa⁻ ju⁻ kih⁻ Benjamín.

² Sa⁻ ga⁻ be⁻ Dio lä⁻ jē⁻ dsa⁻
 hi⁻ ga⁻ lleeyh⁻ jää⁻. Che⁻ sa⁻
 ñeh⁻ hnäh⁻ ha⁻ lä⁻ na⁻ sii⁻
 kih⁻ Elía, he⁻ ga⁻ hnēy⁻ dsa⁻
 Israel dsa⁻ gooy⁻, lä⁻ koo⁻
 ma⁻ ga⁻ chu⁻u⁻ kyaah⁻ Dio:

³ “Dio Dsa⁻ jøøh⁻ kyaan⁻,
 dsa⁻ he⁻ ma⁻ jngēeh⁻ lä⁻ jē⁻
 dsa⁻ hi⁻ ma⁻ ngēē⁻ juu⁻
 kyah⁻ hi⁻ ma⁻ heey⁻ lä⁻ jē⁻
 na⁻ hyoo⁻ kyah⁻. Hñii⁻ ba⁻ jnä⁻
 ma⁻ jän⁻, hi⁻ hnøøy⁻ jngēeyh⁻
 jnä⁻ ka⁻ läh⁻”, ga⁻ jäh⁻ Elía.

⁴ Nñu⁻ da⁻, ha⁻ lä⁻ ga⁻ jäh⁻
 Dio siiyh⁻: “Na⁻ hääñ⁻ ga⁻
 gyii⁻ mil dsa⁻ ññuh⁻ hi⁻ laa⁻
 kyaan⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻ juuh⁻ jnē⁻
 cha⁻ nē⁻ Baal.” ⁵ Ja⁻ ba⁻ lä⁻ ja⁻
 na⁻, ma⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻ dsa⁻
 Israel hi⁻ ma⁻ na⁻ lleeh⁻, kih⁻
 he⁻ llu⁻ dsē⁻ Dio kyaayh⁻.

⁶ Cher⁻ mah⁻ ma⁻ na⁻ lleeyh⁻,
 kih⁻ he⁻ llu⁻ dsē⁻ Dio, ja⁻
 kih⁻ he⁻ ga⁻ jmeey⁻ ta⁻ llu⁻

ja⁻. Hi⁻ wa⁻ ra⁻ jäh⁻ kih⁻
 ma⁻ na⁻ lleeyh⁻ kih⁻ he⁻
 ma⁻ jmeey⁻ ta⁻ llu⁻, mo⁻ so⁻
 la⁻ kwaat⁻ he⁻ llu⁻ dsē⁻ Dio
 kyaayh⁻.

⁷ ¿Ha⁻ ba⁻ lä⁻ ga⁻ la⁻ ja⁻?
 Sa⁻ ga⁻ jnøøh⁻ dsa⁻ Israel
 he⁻ ma⁻ hnooyh⁻. Lä⁻ jē⁻
 hi⁻ na⁻ lleeh⁻ kya⁻ Dio, hi⁻
 he⁻ ba⁻ ga⁻ jnøøh⁻. Pero kih⁻
 hi⁻ jñah⁻ he⁻ ga⁻ jmee⁻ Dio
 hwēh⁻ dsēy⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻.

⁸ Lä⁻ koo⁻ na⁻ sii⁻: “Dio
 ga⁻ kah⁻ ga⁻ gwēh⁻ hñu⁻ dsē⁻
 kih⁻ dsa⁻ he⁻, hi⁻ ga⁻ jmeey⁻
 sa⁻ jnä⁻ mi⁻ nēy⁻ hi⁻ ga⁻ jmeey⁻
 ga⁻ lä⁻ gwēy⁻. Hi⁻ lä⁻ ja⁻
 ga⁻ jäh⁻ lä⁻ jiih⁻ na⁻.” ⁹ Hi⁻
 ga⁻ hlēeh⁻ David kih⁻ dsa⁻ he⁻
 ka⁻ läh⁻:

Lä⁻ jē⁻ he⁻ llu⁻ he⁻ ma⁻ hñah⁻
 hnäh⁻ wa⁻ dsa⁻ jiih⁻
 lä⁻ koo⁻ sa⁻ lä⁻ hi⁻
 lä⁻ koo⁻ sa⁻ hma⁻
 ka⁻ läh⁻.

Mah⁻ he⁻ ja⁻ jmee⁻ tēh⁻ hnäh⁻,
 hi⁻ ja⁻ ba⁻ he⁻ ja⁻ la⁻
 jñeeh⁻ hnäh⁻.

¹⁰ Wa⁻ tuu⁻ mi⁻ nēh⁻ hnäh⁻ mah⁻
 sa⁻ le⁻ jēeh⁻ hnäh⁻,

wa⁻ jluu⁻ ka⁻ luuh⁻ hnäh⁻
 lä⁻ ma⁻ na⁻ jluu⁻ na⁻
 kyaah⁻ løø⁻ he⁻ kye⁻
 hnäh⁻ na⁻, ga⁻ jäh⁻
 David.

¹¹ He⁻ ja⁻ jwahn⁻: Lä⁻ ma⁻
 ga⁻ tēh⁻ dsa⁻ Israel, ¿che⁻ lä⁻
 ga⁻ tayh⁻ ja⁻ ba⁻? Ni⁻ miih⁻
 sa⁻ la⁻ lä⁻ ja⁻. Ta⁻ la⁻ kih⁻ he⁻
 ga⁻ tēyh⁻ ja⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻ na⁻
 jwē⁻ lä⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁻
 israelita mah⁻ lä⁻ ja⁻ lä⁻ he⁻
 dsē⁻ dsa⁻ Israel hnaayh⁻ Dio
 ka⁻ läh⁻ lä⁻ hmēē⁻. ¹² Kih⁻
 he⁻ ga⁻ tah⁻ dsa⁻ Israel dsoo⁻,

he-ja- ga-la' llu' kih' lä-jëë-
dsa- jmi-gyuu'. Hi' kih'
he- ga-jäy' ta' koo', he-ja-
jnaah' la' kih' hi- sa' laa'
judiu. Ha- ga' sa' le' llu'
cha-ga'miuh- kih' lä-jëë-
dsa- wa'ra- ga-jeeyh- ka-läh'
kyaah' Dio.

13 Pero cha- he- jwëehn-
hnäh' dsa- hi- sa' laa' judiu.
Jëeh' na-hñaan' laan' apóstol
mah' hlëehn' dsa- hi- sa-
laa' judiu, he-ja- jmeen-
kyee' ta' he- jmeen- la-
14 Hnoon' wa'ra- jäh' kih'
dsa- hi- te-ju- kin' kyaah',
lä'lliyh- kyaah' hnäh', ha-
ga- che- lä-ja-, lä-hee' dsëy'
hnaayh- Dio ka-läh', mah'
lää' ko-llaa'. 15 Kih' he-
ga-jä' ta' koo' dsa- judiu,
he-ja- ga-jiih' juu' kih'
dsa- jmi-gyuu' kyaah' Dio.
¿Ha- lä- le' kih' dsa- judiu,
wa'ra- ga-jeeyh- kyaah' Dio
ka-läh'? Le' kiyh' lä-koo-
he- ma-lä-jiiyh- he- ma'
na-juuy'. 16 Cher'mah' la'
kwaat-, la' kih' Dio he'ñiuh-
he- hwëe- to-në', lä-ja- la'
kiyh' ka-läh' lä-jë- tu'ka' he-
dsa-chaä'. Hi' cher'mah' la'
kih' Dio jmoo' hma-, lä-ja- la'
kiyh' sa'goh' ka-läh'.

17 Dsa- judiu he' laa'
lä-koo- sa'goh' hma- olivo
llu'. Lä-koo- dsa-hla' goh'
hma-, lä-ja- ga-la' kih'
ko-llaa' dsa- judiu he'. Hi-
hne- dsa- hi- sa' laa' judiu,
laah' lä-koo- sa'goh' hma-
olivo nuu'. Hi- ma-heh-
hne- hoo' dsa- judiu he',
lä-koh' he- ma-na-chuh-

dsöh' hma- olivo llu'. Hi-
kyaah' he- ja-, ma-tëeh' be'
ma-laah' koo- ba' kyaah'
hma- olivo ja-. 18 Ta- jmää-
hñaah' joo'h' kyaah' gooh'
hma- ja-. Jëeh' sa' cha- he-
kih' he- jmääh' hñaah' joo'h'.
¿Che' sa- ñeh', ja- he' hne- ääh'
jmoo' hma- ja-? Jmoo' hma-
ja-ba' ääh- hne-.

19 Ha- ga- che- ga-chiuh'
jnä': "Ga-hla' gooh' hma-
olivo ja-, he-ja- ga-kwa' jwë'
kin' he- ga-hen' hoo' dsa-
judiu he'." 20 Dsoo' ba' lä-ja-
ga-la'. Pero Dio ga-hwëe'
dsa- he' hoo'y' jee' ma' tääyh',
kih' he- sa' ga-jmeey' dsoo'
dsëy'. Hi' hne-, llu' la' kyah',
kih' he- ma-dsoo' hoh'.
He-ja- ta- jmää- hñaah' joo'h',
hnoo' wa' gah' ba'. 21 Jëeh',
cher'mah' sa' ga-lä-joh- dsë'
Dio kyaah' sa'goh' hma- llu'
ja-, ni' lä-ja- sa' lä-joh- dsëy'
kyaah' hne-.

22 Kye- da' hnäh' kwaat-,
cha-miuh- llu' dsë' Dio hi-
lä-ja- hääy' ka-läh'. Kyaah'
dsa- hi- ga-hwëey' he',
ga-lä-hääy'. Pero kyaah'
hne- llu' dsëy', cher'mah' sa-
jmeeh- ta' koo' he- llu' dsëy'
kyaah' hne-. Pero cher'mah'
ga-jmeeh' ta' koo', le' kyah'
lä-koo- ga-la' kih' dsa- he'.
23 Cher'mah' dsa- he' ga-jeeh-
ka-läh' jmeey' dsoo' dsëy'
kih' Dio, dsa-heey' ka-läh'
hoo'y' jee' ma' tääyh'. Dio
cha-cha-miuh- be' kih'. Le'
chaayh- ka-läh' lä-hmëe'.
24 Hne- dsa- hi- sa' laa' judiu,
hi- ma' laa' kyaah' hma- olivo

nuu-, ga⁻laah¹ hne- kya⁻ll¹
hma- olivo llu¹, ma⁻ke⁻ sa⁻
lle⁻ ma⁻ le⁻ la⁻ja⁻. Ha- ga⁻
sa⁻ le⁻ chuuh¹ ka⁻lah¹ sa⁻goh¹
hma- olivo llu¹ kyaah¹ ma⁻ra⁻
chaah¹ kih¹.

²⁵ Øøhn¹, hnoon¹ lä⁻ngëeh¹
hnäh¹ juu¹ he⁻ ma⁻ na⁻hmää¹
jä⁻ mah¹ sa⁻ jmääh¹ hnäh¹
hñaah¹ kaah¹. Dsoo¹ ba⁻
ga⁻lä⁻chaah¹ dsa- Israel pero
jä⁻ lä⁻jëë⁻. Kih¹ he⁻ ja⁻, ga⁻jäy¹
ta⁻ koo¹ lä⁻jiih¹ dsëë¹ lä⁻jëë⁻
hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu heeyh⁻ juu¹
kih¹ Dio. ²⁶ Ma⁻ja⁻ ga⁻lä⁻
lä⁻jëë⁻ dsa- Israel, lä⁻koo⁻
na⁻si⁻ juu¹ kih¹ Dio:

Jwii⁻ Siön ya⁻hëë¹ ja⁻ hi⁻
lä⁻ä⁻ dsa⁻,

chey¹ dso⁻kye⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻
sa⁻ju⁻ kih¹ Jacob.

²⁷ He⁻ la⁻ ja⁻ hmooh¹ he⁻
ga⁻jmeen¹ kyaah¹ dsa⁻
judiu,

wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ chen⁻
dso⁻kye⁻ kiyh¹, ga⁻jäh¹
Dio.

²⁸ Dsa⁻ judiu he⁻ na⁻høøyh¹
kih¹ ju⁻hmëë¹, he⁻ja⁻ ga⁻la⁻
llu¹ kyah¹ hnäh¹. Pero
ta⁻la⁻ kih¹ he⁻ ma⁻na⁻lleeh¹
dsa⁻ judiu he⁻, he⁻ja⁻ lä⁻
ma⁻hnää¹ ba⁻ Dio, kih¹ he⁻
ga⁻lä⁻hnääy¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻
kya⁻ll¹ jnääh¹. ²⁹ Wa⁻ra⁻
ga⁻tëeh¹ Dio dsa⁻, sa⁻ mi⁻siy¹
juu¹ kiyh¹. Hi⁻ lä⁻ja⁻
wa⁻ra⁻ ga⁻kwëëyh¹ dsa⁻
he⁻ la⁻ kwëëyh¹, sa⁻ kooy¹
ka⁻lah¹. ³⁰ Jää¹ ba⁻ sa⁻ ma⁻
nuuh¹ hnäh¹ kih¹ Dio, pero
ma⁻lä⁻ñih¹ dsëy¹ hnäh¹ kih¹
he⁻ ga⁻lä⁻chaah¹ dsa⁻ judiu
kyaayh¹. ³¹ Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ na⁻,

sa⁻ nuuh¹ dsa⁻ judiu he⁻ kih¹
Dio. Pero ma⁻ra⁻ he⁻ lä⁻ñih¹
ba⁻ dsë¹ Dio kyaayh¹, lä⁻koo⁻
ga⁻lä⁻ñih¹ dsëy¹ kyah¹ hnäh¹.
³² Ga⁻kwä¹ ba⁻ Dio jwë¹ he⁻
ga⁻lä⁻chaah¹ ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻
mah¹ lä⁻ja⁻ lä⁻ñih¹ dsëy¹ kih¹
lä⁻hii¹ në¹ ba⁻.

³³ He⁻ ba⁻ che⁻ kyuu⁻
Dio. Peer⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻
huu⁻dsë⁻ kiyh¹. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻
lloo⁻ lä⁻ngëë⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ hih⁻
he⁻ jmee⁻ Dio, hi⁻ ni⁻ sa⁻
dsëë⁻ jne⁻ lä⁻ngëë⁻ jne⁻ ha⁻ lä⁻
la⁻ jwë⁻ kiyh¹. ³⁴ ¿Ha⁻ chaa⁻
hi⁻ ngëë⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ huu⁻dsë⁻
kih¹ Dio? ¿Ha⁻ chaa⁻ hi⁻ lih⁻
kwëëyh¹ nuuh⁻? ³⁵ ¿Ha⁻ chaa⁻
hi⁻ ga⁻kwëëh¹ Dio miih⁻ he⁻
cha⁻ kiyh¹, mah¹ jmeey¹ bii¹
jiih¹ Dio ka⁻lah¹? ³⁶ Jëeh¹,
lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻, gwa¹ kih¹ Dio
ba⁻ ja⁻, hñii¹ bih¹ ga⁻jmeey¹,
kiyh¹ ba⁻ la⁻ ga⁻lä⁻jë⁻. Lä⁻ja⁻,
wa⁻ jmeen¹ juuh⁻ kih¹ Dio jnän⁻
lä⁻jë⁻ joh¹ jmi⁻ cha⁻. Wa⁻ la⁻
lä⁻ja⁻.

12

*Hnøø¹ ngëë⁻ jne⁻ hñaan¹ kih¹
Dio*

¹ Øøhn¹, lä⁻llu¹ he⁻
ga⁻lä⁻ñih¹ dsë¹ Dio jne⁻, he⁻ja⁻
na⁻ chuun¹ kyaah¹ hnäh¹
ngëë⁻ hnäh¹ hñaah¹ kih¹ Dio
lla⁻ he⁻ jngëeh¹ hnäh¹ jah¹
në¹ na⁻hyoo¹. Jëeh¹ he⁻ ngëë⁻
jne⁻ hñaan¹ kiyh¹, he⁻ na⁻ ba⁻
la⁻ na⁻jngii¹ kih¹ Dio hi⁻ tih⁻
dsëy¹ ka⁻lah¹. Koo⁻ he⁻ na⁻
ba⁻ lle⁻ kih¹ jmeeh¹ hnäh¹ hi⁻
jmeë⁻ jmi⁻ kiyh¹. ² Ta⁻ jmeë⁻
hnäh¹ lä⁻koo⁻ jmeë⁻ dsa⁻
jmi⁻gyuu⁻. Hnøø¹ lä⁻sëëh¹
hnäh¹, wa⁻ lä⁻hmëë¹ huu⁻dsë⁻

kyah¹ hnäh⁷ mah¹ lä⁻kyuuh[~]
 hnäh⁷ lä⁻jë⁻ he⁻ tih[~] dsë¹ Dio.
 Jëeh⁷, sa⁻ jmää¹ kiyh¹ he⁻ la¹
 wa¹ la¹ cha⁻ la¹. He⁻ llu¹ jmah¹
 ba¹ tih[~] dsëy¹.

3 Na⁻hñaan¹ ta¹ la⁻ kih¹
 he⁻ llu¹ dsë¹ Dio kyaah¹ jnä⁷,
 he⁻ ja⁻ jwëëhn[~] hnäh⁷, ta⁻
 ngëë⁷ hnäh⁷ jwë¹ lä⁻koo⁻
 laah¹ hnäh⁷. Jmee¹ hnäh⁷
 huü⁷ dsë⁻ lä⁻koo⁻ lle⁷ kyah¹
 hnäh⁷ ba¹ kyaah¹ lä⁻koo⁻ te¹
 he⁻ ma⁻hñah[~] hnäh⁷ kih¹ Dio,
 4 Lä⁻koo⁻ la¹ kih¹ jmi⁻ngo¹
 jnän⁷, cha⁻ cha⁻miih⁻ he⁻
 na⁻ku⁻ na⁻chah⁷ kyaah¹,
 pero sa⁻ la¹ koo⁻ ba¹ ta¹ kiyh¹.

5 Ja⁻ba¹ lä⁻koo⁻ la¹ jmi⁻ngo¹
 jnän⁷, lä⁻ja⁻ jwëë⁷ jne¹ kih¹
 Cristo, hi⁻ koo⁻ ba¹ ma⁻laa¹
 jne¹ jee¹ lä⁻jëë⁻ jne¹ kyaayh¹.
 He⁻ ja⁻ la¹ lä⁻koo⁻ he⁻ na⁻ku⁻
 na⁻chah⁷ lä⁻jëë⁻ jne¹ ko⁻joh¹.

6 Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jne¹, ga⁻hñah¹
 jne¹ ma⁻ koo⁻ nëë¹ ta¹ he⁻
 jmeen¹, kih¹ he⁻ llu¹ dsë¹
 Dio kyaah¹ jne¹. He⁻ ja⁻,

cher¹ mah¹ hi⁻ ga⁻hyoh¹ ta¹
 he⁻ ngëëy[~] juu¹ kih¹ Dio,
 wa¹ ngëëy¹ lä⁻koh⁷ te¹ he⁻
 ma⁻lä⁻dsoo⁷ dsëy¹ ba¹. 7 Hi⁻

cher¹ mah¹ hi⁻ ga⁻hyoh¹ ta¹
 he⁻ jmeey¹ ta¹ he⁻ kih¹ dsa⁻,
 wa¹ jmee¹ bih¹. Hi⁻ cher¹ mah¹
 hi⁻ ga⁻hyoh¹ ta¹ he⁻ mi⁻tëëy⁻
 dsa⁻, wa¹ mi⁻tëëy⁻ ba¹. 8 Hi⁻
 cher¹ mah¹ hi⁻ ga⁻hyoh¹ ta¹
 he⁻ hlëëyh¹ dsa⁻, wa¹ hlëëh¹
 bih¹. Hi⁻ hi⁻ ga⁻hyoh¹ ta¹
 he⁻ kway¹ he⁻ cha⁻ kiyh¹
 kwëëyh¹ dsa⁻ kyaayh¹, wa¹
 kwa¹ bih¹ ja⁻ kyaah¹ hih⁻. Hi⁻
 hi⁻ ga⁻hyoh¹ ta¹ he⁻ kay¹ në⁷
 kih¹ dsa⁻ kyaayh¹, wa¹ jmee¹

bih¹ kwee⁻. Hi⁻ hi⁻ ga⁻hyoh¹
 ta¹ he⁻ lä⁻ñih⁷ dsëy¹ kih¹ dsa⁻,
 wa¹ jmeey¹ lä⁻kaa⁻ tuh⁻ dsëy¹.

9 Jmee¹ hnaah⁻ dsa⁻ kyaah¹
 pero ja⁻ koo⁻ jmeeh⁻ ba¹.
 Jmee¹ hnäh⁷ ta¹ koo⁻ he⁻ hliih¹,
 go⁻taah¹ hnäh⁷ koo⁻ hweh⁻
 kyaah¹ he⁻ llu¹ jmah¹ ba¹.
 10 Wa¹ hnaah⁻ hnäh⁷ øøh¹
 hnäh⁷ lä⁻koo⁻ lle⁷ kih¹. Jmee¹
 kyeë⁷ ga¹ øøh¹ hnäh⁷ lä⁻koh⁷
 ga¹ hñaaah¹ hnäh⁷.

11 Kwa¹ hnäh⁷ be⁷, ta⁻ jmee⁻
 hnäh⁷ jwëh¹ hnäh⁷. Jmee¹
 hnäh⁷ ta¹ he⁻ kih¹ Dsa⁻ jøøh¹
 jnän⁷ lä⁻kaa⁻ tuh⁻ hoh⁷ hnäh⁷.

12 Wa¹ jëë⁻ hoh⁷ hnäh⁷ kih¹
 he⁻ ma⁻cha⁻ o⁻joh⁻ dsë⁻
 kyah¹ hnäh⁷. Wa¹ joh⁻ hoh⁷
 hnäh⁷ he⁻ jëëh⁷ hnäh⁷ wi⁷, ta⁻
 tu⁷ hnäh⁷ he⁻ chuuh⁻ hnäh⁷
 kyaah¹ Dio.

13 Kwa¹ be⁷ kih¹ hi⁻ laa¹
 kyaah¹ Dio cher¹ mah¹ cha⁻ he⁻
 jmee⁻ bii¹ kiyh¹. Heeh⁷ hnäh⁷
 llu¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ tëë⁻ cha⁻neh⁻
 kyah¹ hnäh⁷.

14 Chiih¹ Dio, wa¹ mi⁻jää¹
 lä⁻jëë⁻ hi⁻ jmeeh⁻ hnäh⁷. Ngii⁷
 llu¹ kiyh¹, ta⁻ jwä⁷ dso⁷ jwi⁷ në⁷
 kiyh¹.

15 Wa¹ jëë⁻ hoh⁷ hnäh⁷
 kyaah¹ hi⁻ jëë⁻ dsë¹, hoo⁷
 hnäh⁷ kyaah¹ hi⁻ hoo⁷.

16 Wa¹ hii⁷ koo⁻ ba¹ huü⁷ dsë⁻
 kyah¹ hnäh⁷. Ta⁻ jmää⁻ hnäh⁷
 hñaaah¹ kaa⁷, heeh⁷ hnäh⁷
 hi⁻ tä⁻ñee⁻. Ta⁻ jmee⁻ hnäh⁷
 kyuu[~] cha⁻miih⁻.

17 Ta⁻ jiih⁷ hnäh⁷ hliih¹ kih¹
 ni⁻ jaa⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻ hliih¹
 kyah¹ hnäh⁷. Kwa¹ hnäh⁷ be⁷
 ha⁻ lä⁻jee¹ jmeeh¹ hnäh⁷ he⁻
 llu¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ ba¹. 18 Lä⁻jiih⁷

jee'le' kwa' hnäh' be' go-taah' hnäh' llu' kyaah' lä-jëe' dsa'.
 19 ØØhn' hi- hnaan', ta-teeh' hnäh' jwii- kih' dsa'. Hñii' ba' Dio ga-tëë' heeyh' wii', lä-koo- ma-na-sii': "Jnä' ba' teehn' jwii- kiyh', jnä' ba' mi'hmaahn' kiyh'", ga-jäh' Dio. 20 Lä-ja- na-sii- ka-läh': "Cher'mah' kyoh' hi- na-høøh' kyah' hnäh', kwëeyh' he- kuyh'. Hi- cher'mah' lä-kii- dsëy', kwëeyh' he- hiiyh'. Kyaah' he- jmeeh- hnäh' lä-ja-, ja- o-hih' kih' hi- na-høøh' kyah' hnäh'." 21 Ta- kwa- jwë' lla-dsëe' he- hliih' kyah' hnäh'. Jmee' hnäh' he- llu' jmah' ba', lä-jwë' ja- lla-dsëe' hnäh' kih' he- hliih'.

13

Hnøø' mi'te' jne' kih' dsa-ta'

1 Lä-jëe' jne', jmee' bii' mi'te' jne' kih' dsa-ta'. Jëeh' ni- jaa- dsa-ta' sa- tääh' ta-la' tääh'. Kih' Dio ba' ja' he- na-hñaa' lä-jëe' dsa-ta'.
 2 Cher'mah' hi- chaah- kyaah' dsa-ta', he- chaayh- kyaah' mada' he- ga-jmee' Dio ba' ja-. Hi- hi- jmee' lä-ja-, hnooyh- ha- lä- jwë' jee' dsooy' kyaah' dso'jwii' ba' ja-. 3 Sa- tääh' dsa-ta' mah' jøøyh' hi- jmee' he- llu'. Hi- jmee' he- hliih' ba' hii' goo- kiyh' kyaah' dsa-ta'. Cher'mah' sa- hnooh- hii' goo- kyah' kyaah' dsa-ta', jmee' he- llu' jmah' ba' mah' hlëeyh' llu' kyah'. 4 Dsa-ta' hi- tääh' na-hñaa' kih' Dio,

na-hñaa' jmeey' he- llu' kyah'. Pero cher'mah' jmeeh- he- hliih', he-ja- ba' hii' goo- kyah'. Jëeh' sa- tääh' dsa-ta' he- koo- laay' dsa-ta' ta-jmah'. Na-hñaa' kih' Dio mah' llay' ta' lä- hnøø' kih' hi- jmee' he- hliih' ba'. 5 Jmee' bii' mi'te' jne' mada' kih' dsa-ta' mah' sa- jmeeyh' jne'. Hi- lä-ja- jmee' bii' mi'ten' mah' sa- cha- he- kih' hñii' huüdsë- jnän'.

6 Hi- lle' kih' mi'hmaah' dsa- ku'sih-. Jëeh' dsa-ta' na-hñaa' jmeey' lä-koo- hnøø' Dio ba', koo- he- na- ba' la' ta' kiyh'. 7 Hnøø' mi'hmaah' hnäh' lä-jë- he- ääh- hnäh'. Cher'mah' koo' dsa- ku'sih-, lle' kih' mi'hmaah' hnäh'. Cher'mah' he- ga- ga-tëeh' hnäh' mi'hmaah', ja- mi'hmaah' hnäh'. Ja- jiih' hnäh' juu' llu' kyaah' lä-jëe' hi- laa' ta' hi- wa- gah' hnäh' miih- kyaayh'.

8 Ja- mi'hmaah' hnäh' he- ääh- hnäh' kih' dsa-. He- ää- jne' kih' dsa- dsa-llaa- ba'. Pero he- hnää' jne' dsa-kyaaahn', jih'koh' sa- ää- jmi' llaa-. Jëeh', he- hnää' jne' dsa-kyaaahn', he- ma-mi-te' jne' lä-koo- jäh' ley ba' ja-. 9 Lä-la- jäh' ley: "Ta- kaa- wa' hi- cha- hi-, ta- jngëeh' dsa-, ta- hii' kih' dsa-, ta- bääh' dsa- kyaah' juu' ta-juu', ta- wa' hee' hoh' he- ga' cha-", hi- cha- ga' jyoh' nuuh- he- lle' ne' ley. Pero ma-mi-teh' ba' hne- lä-jë- nuuh' la-, cher'mah' jmeeh- lä-koo- jäh' jee' la-: "Wa-

hnaah⁺ dsa⁻kyaah⁺, lä⁻koo⁻ hnaah⁻ hñaah⁺." ¹⁰ He⁻ hnää⁻ jne⁺ dsa⁻kyaahn⁺, sa⁺ cha⁻ jwë⁺ jmeen⁺ he⁻ hlih⁺ kiyh⁺. Lä⁻jwë⁺ ja⁻, dsa⁻lä⁻te⁻lä⁻koo⁻ lle⁻ nē⁺ ley.

¹¹ Kye⁺ da⁺ hnäh⁺ kwaat⁻ ha⁻ lä⁻ ngoo⁺ la⁺ jmi⁻gyuu⁻. Hnøø⁺ na⁻nē⁺ jne⁺, jëeh⁺ ma⁻ngoo⁺ ya⁻jäh⁺ he⁻ lää⁺ jne⁺. Miih⁻ ga⁺ hnøø⁺ na⁺, lä⁻koh⁺ ma⁺ ga⁻heeh⁻ jnih⁺. ¹² Ma⁻ngoo⁺ hwë⁺ ba⁺ la⁻, ngoo⁺ ya⁻jäh⁺ jmi⁺. Mo⁻so⁺ wa⁺ jmee⁺ ga⁺ jne⁺ he⁻ hlih⁺ lä⁻koo⁻ tēē⁺ dsa⁻ jmee⁺ ta⁻la⁻ hwë⁺. Wa⁺ mi⁻llu⁺ jne⁺ hñaan⁺ lä⁻hnøø⁺ kih⁺ hi⁻ tääh⁺ jee⁺ wa⁺ je⁻. ¹³ Wa⁺ jmeen⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁺, lä⁻koo⁻ tēē⁺ dsa⁻ jmee⁺ jmi⁺. Sa⁺ wa⁺ kih⁺ hihn⁺ ga⁺ ngëē⁺ jwëē⁺, ni⁻ he⁻ jmeen⁺ cha⁺ hih⁻, hi⁻ mē⁺ hi⁻ ñuu⁺ sa⁺ wa⁺ jmeen⁺ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁺, ni⁻ he⁻ ga⁺ jyoh⁺ he⁻ la⁺ o⁻hih⁺, ni⁻ he⁻ hnee⁻ jne⁺, ni⁻ he⁻ wii⁺ dsë⁻ jne⁺. ¹⁴ Wa⁺ dsa⁻toohn⁺ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁺ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻. Sa⁺ wa⁺ jmeen⁺ he⁺ kih⁺ he⁻ ngii⁺ jmi⁻ngo⁺ jnän⁻.

14

Ta⁻ wa⁺ jmeen⁺ jeh⁺ dsë⁺ øøh⁺ jne⁺

¹ Heeh⁻ hnäh⁺ hi⁻ sa⁺ bee⁺ kyaah⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁺ dsëy⁺. Ta⁻ hlëeh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ juu⁺ wii⁺, cher⁺ mah⁺ sa⁻ ga⁺ ma⁻kyuu⁺h⁻ lä⁻koh⁺ hnäh⁺. ² Ko⁻llaa⁺ laa⁺ le⁺ ba⁺ kuyh⁻ lä⁻jë⁺ he⁻ cha⁻. Hi⁻ ko⁻llaa⁺ hi⁻ sa⁺ cha⁻ be⁺ kih⁺, kuyh⁻ ma⁻la⁻ mi⁺ he⁻ jngëē⁻ dsa⁻ ba⁺. ³ Hi⁻ laa⁺ le⁺ ba⁺ kuyh⁻

lä⁻jë⁺, sa⁺ wa⁺ mi⁻kwayh⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁺ kuh⁻. Hi⁻ hi⁻ sa⁺ kuh⁻, sa⁺ wa⁺ kyey⁺ kwaat⁻ kih⁺ hi⁻ kuh⁻, jëeh⁺ ma⁻heeh⁻ ba⁺ Dio kih⁺. ⁴ ¿Hee⁻ laah⁺ hne⁻, he⁻ kyeh⁺ kwaat⁻ kih⁺ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ jñah⁺? Hñii⁺ ba⁺ dsa⁻juu⁺ ñe⁻ che⁺ jmeey⁻ he⁻ llu⁺ o che⁺ jmeey⁻ he⁻ hlih⁺. Pero ma⁻ra⁺ he⁻ go⁻hëē⁺ bih⁺ llu⁺, jëeh⁺ Dio cha⁻ cha⁻miih⁻ be⁺ kih⁺, sa⁺ kway⁻ jwë⁺ täyh⁻.

⁵ Ko⁻llaa⁺ jmee⁺ kyee⁺ ga⁺ koo⁻ jmi⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ jyoh⁺ jmi⁺. Hi⁻ chaa⁻ jñah⁺ ka⁻läh⁺, laay⁺, kwee⁻ ba⁺ la⁺ lä⁻jë⁻ jmi⁺. Pero lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ hnäh⁺, koo⁻ hä⁺ ba⁺ jmee⁺ hnäh⁺ huu⁺ dsë⁻ ha⁻ lä⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺. ⁶ Hi⁻ høø⁺ koo⁻ jmi⁺, kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻ jmeey⁻. Hi⁻ sa⁺ jmee⁺ he⁺ kih⁺ koo⁻ jmi⁺, kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻ jmeey⁻ ka⁻läh⁺. Hi⁻ hi⁻ kuh⁻ lä⁻jë⁻ nēē⁺, he⁻ jmeey⁻ kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻, jëeh⁺ kway⁻ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio. Hi⁻ hi⁻ sa⁺ kuh⁻ lä⁻jë⁻ nēē⁺, lä⁻ja⁻ he⁻ jmeey⁻ kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻, hi⁻ kway⁻ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio ka⁻läh⁺. ⁷ Jëeh⁺, ni⁻ jaa⁻ sa⁺ chaa⁻ ta⁻la⁻ chaa⁻ hñii⁺, hi⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁺ juu⁺ ta⁻la⁻ juu⁺. ⁸ Cher⁺ mah⁺ chaa⁻ jne⁺, kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻ chaa⁻ jne⁺. Hi⁻ cher⁺ mah⁺ ga⁺ juu⁺ jne⁺, kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻ juu⁺ jne⁺. Lä⁻ja⁻ cher⁺ mah⁺ chaa⁻ jne⁺ o cher⁺ mah⁺ ga⁺ juu⁺ jne⁺, laa⁺ jne⁺ kyaa⁺ Dio ba⁺. ⁹ Kih⁺ he⁻ ja⁻, ga⁺ juu⁺ Cristo hi⁻ ga⁻lä⁻jiijh⁺ ka⁻läh⁺ mah⁺ leey⁺ juu⁺ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁺ hi⁻ leey⁺ juu⁺ hi⁻ chaa⁻ ka⁻läh⁺.

¹⁰ Pero hne⁻, ¿he⁻la⁺ kyeh⁺

kwaat~ kih¹ øøh¹? Hi⁻ hne⁻
ka-läh¹, ¿he⁻la¹ mi-kwah⁻
øøh¹? Lä⁻jëë⁻ ba¹ jne⁻
dsa⁻nøøn¹ cha⁻në¹ Cristo mah¹
kay¹ ju⁻dsoo¹ jnän¹. ¹¹ Jëeh¹,
lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻:

Jmeen⁻ dsoo¹, ga⁻jäh¹ Dio,
lä⁻jëë⁻ dsa⁻ juuh¹ jne⁻
cha⁻nën⁻,

lä⁻jëë⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ hä¹ kih¹
Dio.

¹² Kyaah¹ juu¹ la⁻ dsa⁻ lä⁻ngëë⁻
jne⁻, lä⁻jëë⁻ ba¹ jne⁻ ngëën⁻
kwaat⁻ jnän¹ cha⁻në¹ Dio.

¹³ He⁻ja⁻ mo⁻so⁻ wa¹ kyen⁻
kwaat⁻ kih¹ dsa⁻kyaahn¹.
Llu¹ ga¹ wa¹ jmeen¹ lä⁻la⁻ ba¹.
Sa⁻ wa¹ jmeen¹ tēh¹ øøh¹ jne⁻
ni⁻ he⁻ jmee¹ jne¹ jeh¹ dsëy¹.

¹⁴ Kih¹ he⁻ kyaahn¹ Jesús
Dsa⁻jøøh¹ jnän¹, he⁻ja⁻ man⁻
kwee⁻ ni⁻ koo⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻
soh¹ ta⁻la¹ soh¹ hñii¹. Pero
cher¹ mah¹ cha⁻ he⁻ laa⁻ dsa⁻
soh¹, kih¹ hi⁻ he⁻ lä⁻ ma⁻ngoo⁻
ja⁻ ba¹ soh¹. ¹⁵ Cher¹ mah¹

ga⁻jmeeh¹ jeh¹ dsë¹ øøh¹, kih¹
he⁻ ma⁻kuh¹ koo⁻ nëë¹ ma¹
he⁻ sa⁻ kuyh⁻, he⁻ mo⁻so⁻
hnaah⁻ ba¹ hñih¹ ja⁻. Ta⁻ hee⁻
dsë¹ øøh¹ kyaah¹ he⁻ kuh⁻,
jëeh¹ Cristo ga⁻juu¹ kiyh¹.

¹⁶ Lä⁻ja⁻ ta⁻ kwa⁻ jwë¹ hlëeh¹
dsa⁻ wi¹ kih¹ koo⁻ he⁻ jmää¹
jnän¹. ¹⁷ He⁻ ga⁻nøø¹ jne⁻
kyaah¹ juu¹ kih¹ Dio, sa⁻ la⁻ kih¹
he⁻ kih⁻hih⁻ jne⁻. Pero he⁻
jmeë⁻ jne¹ he⁻ llu¹, he⁻ hi¹ ti¹
jnän¹ kyaah¹ øøh¹ jne⁻, hi⁻ he⁻
jëë⁻ dsë⁻ jne¹ lä⁻koo⁻ kwa⁻
Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹, he⁻ ja⁻
ba¹ kyee¹ jnän¹. ¹⁸ Cher¹ mah¹
jmeë¹ ba¹ jne⁻ he⁻ na⁻ jee⁻
hñääh⁻ jne⁻ Cristo, he⁻ na⁻ ba¹

tih⁻ dsë¹ Dio hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹
tih⁻ dsë¹ dsa⁻.

¹⁹ He⁻ja⁻ wa¹ kwan¹ be¹
wa¹ hnøøhn¹ ha⁻ lä⁻ jee¹ hi¹
ti¹ jnän¹ hi⁻ wa¹ hnøøhn¹ ha⁻
lä⁻ jee¹ tēë¹ jne⁻ cha⁻ga⁻miih⁻
be¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ øøh¹ jne⁻.

²⁰ Ta⁻ hee⁻ ta⁻ kih¹ Dio kyaah¹
he⁻ kuh⁻huh¹. Ju⁻dsoo¹,

ga⁻lä⁻jë⁻ ba¹ he⁻ kih⁻hih⁻
jne⁻ na⁻jngii¹. Pero la¹ hñih¹
cher¹ mah¹ ga⁻jeh¹ dsë¹ øøh¹
kyaah¹ he⁻ kuh⁻huh¹. ²¹ Kih¹

he⁻ja⁻, llu¹ ga¹ cher¹ mah¹
sa⁻ kuh¹ ngo¹, he⁻ sa⁻ huh¹

jmi¹ mi¹ jēh¹ ma⁻ää⁻, ni⁻ sa⁻
jmeeh¹ ni⁻ koo⁻ ni⁻ he⁻ ga¹

gyoh¹, he⁻ kyaah¹ jmeeh¹ tēh¹
øøh¹ jne⁻. ²² Hi⁻ hne⁻, che⁻

jmeeh⁻ dsoo¹ llu¹ ba⁻ he⁻ kuh⁻
lä⁻jë⁻, wa¹ la¹ kyah¹ hñaa¹

ba¹ kyaah¹ Dio. La¹ llu¹ kih¹
hi⁻ sa⁻ hñii⁻ huu⁻dsë⁻ kih¹

wa⁻ra⁻ ga⁻kuyh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻
laay¹ llu¹. ²³ Pero cher¹ mah¹

hi⁻ jmeë⁻ to¹ dsë¹ kih¹ he⁻
kuh⁻hiyh⁻, ma⁻na⁻bääyh⁻

dsoo¹ ba¹ ja⁻, kih¹ he⁻ sa⁻
ma⁻kuyh⁻ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsëy¹.

Hi⁻ lä⁻ja⁻ kih¹ lä⁻jë⁻ he⁻ jmeë⁻
jne⁻, cher¹ mah¹ sa⁻ la¹ kyaah¹

koo⁻ ba¹ huu⁻dsë⁻, ma⁻la¹
dso⁻kye⁻ ba¹ ja⁻.

15

¹ Jne¹ hi⁻ beë¹ kyaah¹ he⁻
ma⁻dsoo¹ dsën⁻, wa¹ jmeen¹

jøh⁻ dsë⁻ jne¹ kyaah¹ hi⁻
sa⁻ cha⁻ be¹ kih¹. Sa⁻ wa¹

jmeen¹ lä⁻koo⁻ hnøø⁻ jne⁻
hñaan¹. ² Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻

jne⁻ wa¹ jmeen¹ he⁻ tih⁻ dsë¹
dsa⁻kyaahn¹ ba¹ mah¹ wa¹ la¹

llu¹ kiyh¹ hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻cha⁻
cha⁻ga⁻miih⁻ be¹ kiyh¹ cha⁻në¹

Dio. ³ Jëeh' sa' ga'hnooh-
Cristo ma' jmee' lä' tih' dsëy'
hñiiy'. Lä'la- ba' na-sii- kiyh':
"He- hlih' he- ma' hlëeh-
dsa- kyah', ja' në' kin'."
⁴ Lä'jē' juu' he- ma-na-sii-
jäā', he- llu' jnän' ba' ja-
he- na-sii- mah' mitēē' jne'
hñaan'. Lä'ja-, kyaah' juu'
kih' Dio, tēē' jne' be' hi' jmee'
kwëeh' dsē- jne', hi- he- na-
jmee' lä'cha- o-jøh' dsē-
jnän' kyaah' Dio. ⁵ Dio ba'
he' hi- jmee- kwëeh' dsē'
dsa- hi' kway' be' ka-läh'.
He-ja- ngiin' kiyh' mah' wa'
jmeey' koo- nëē' ba' huu'dsē-
kih' lä'jēē- hnäh' lä' hnøø'
Cristo Jesús. ⁶ Mah' lä'ja-
lä'jēē- hnäh', kyaah' koo-
nëē' ba' huu'dsē-, jmeeh'
hnäh' juuh- kih' Dio, hi- laa'
Jmii- Jesucristo Dsa-jøøh'
jnän'.

⁷ Heh' lä'ja-, lle' kih'
heeh' hnäh' lä'jaa- lä'jaa-
øøh' jne' lä'koo- ga'heeh-
Cristo jne' mah' lä'jnä' laa'
jøøh' Dio. ⁸ Lä'la- jwahn'.
Cristo ja' mah' ga'hnooyh-
he- llu' kih' dsa- judiu.
Lä'jwē' ja- ga'lä'te' juu'
lä'koo- ga'bääh- Dio hñii'
kyaah' dsa- ma-kaah' jnän'.
Ga-mi'jnääy- he- ga-mi'te'
Dio juu' kih'. ⁹ Hi' lä'ja- jay'
kih' dsa- hi- sa' laa' judiu
mah' jmee' dsa- he' juuh- kih'
Dio, kih' he- ga'lä'ñih' dsëy'
kiyh'. Lä'koo- na-sii-:

He-ja- hlëehn' llu' hi- hän'
kyah' jee' kih' dsa- hi-
sa- laa' judiu.

¹⁰ Jyoh' ka-läh' jee' na-sii-,
hlëeh' lä'la-:
Wa' jēē- hoh' hnäh' hi- sa-
laa' judiu kyaah' judiu
hi- laa' kyaah' Dio.

¹¹ Hi' na-sii- ka-läh' lä'la-:
Hä' hnäh' kih' Dio lä'jēē-
hnäh' hi- sa' laa' judiu,
lä'jē- jee' jwii- ha- jee' tääh'
hnäh', jmee' hnäh'
juuh- kiyh'.

¹² Hi- ja-ba' lä'na- jäh' Isaia
ka-läh':
Hñaa' jaa- dsa- jee' chaah'
jmoo' kih' Isai,
ya-hëē' jaa- hi- jmee' hih-
kih' dsa- hi- sa' laa'
judiu.
Dsa- hi- sa' laa' judiu, kay'
o-jøh' dsē- kiyh'.

¹³ Dio ba' jmee- he- cha-
o-jøh' dsē- jnän'. He-ja-
ngiin' kiyh' mah' wa' jmeey'
jēē- hoh' hnäh' cha-miih- hi-
wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'
kih' he- ma-dsoo' hoh' hnäh'
kiyh', mah' lä'ja- wa' lä'cha-
cha-miih- o-jøh' dsē- kyah'
hnäh' ta-la' kyaah' be' kih'
Jmi-lle' Na-jngii'.

*Na'hñaa' Paa' kwa'
ju'hmëē' kih' hi- sa' laa' judiu*

¹⁴ Man- kwee- kyah'
hnäh' øøhn', llu' hoh' hnäh'
jwërte, hi- cha- cha-miih-
huu'dsē- llu' kyah' hnäh', hi-
kyuuh- hnäh' kwëeh' nuuh-
dsa-kyaaah' hnäh'. ¹⁵ Hnäh'
øøhn', koo- jee' koo- llah'
ma-tuu- dsën- ma-siin' kyah'
hnäh' lä'koo- te' lla- dsën-
mah' mi-dsoohn- hoh' hnäh'
he- ma-mi-tëēh' hnäh' jäā'.
Ta' la- na-hñaan' jmeen' kih'
Dio, kih' he- llu' dsëy' kyaah'

jnä', 16 mah' jmeen' ta' kih' Cristo jee' tääh' dsa- hi- sa- laa' judiu, kwan' ju'hmëe' kih' Dio. Hi- lä-ja- ngëen' dsa- he' kih' Dio. Hi- tih' ba' dsëy' kih' hi- he', jëeh' Jmi-lle' Na-jngii' ga-jmääy' ma-na'lluuy'.

17 Kih' he- kyaahn' Cristo Jesús, he-ja- chaan- llu' kyaah' ta' he- jmeen' kih' Dio. 18 He-ja- sa- tuu- dsen' hlëehn' he- ga' jyoh'. Ma-la' he- ga'jmee' Cristo kyaah' jnä', he- ja- ba' mi-jnään'. Kyaah' be' kiyh', ga-kwan' juu' kih' dsa- hi- sa- laa' judiu hi- cha- ga' jyoh' he- ga'jmeen', heh' he- ga'heeh- dsa- kih' Dio. 19 Kyaah' be' kih' Jmi-lle' kih' Dio ga'jmeen' ja- koo- nee' he- juh-gaa-. Lä-ja- ga-løø' kwan' juu' kih' Cristo jwi- Jerusalén hi- ngoon' lä-ku' lä-ji- hwa' ja-, lä-ji- ga-tëen' hwa' Ilirico. Lä-kaa- jee' ja- ga-kwan' ju'hmëe' kih' Cristo. 20 Lä-jwë' ja-, ga-kwan' be' ngoon' na'kwan' ju'hmëe' ta' jee' sa- ga' ma-lloo' juu' kih' Cristo, mah' sa- mi-kwaan' ta', ja-ba' jee' ma-løø' jñah'. 21 Ga-la' ba' lä-koo- na-sii- he- jah' lä-la-: Hi- sa- ga' ma-nuu' hii' juu' kiyh', jëey' ba'.

Hih' dsa- hi- sa- ga' ma-nuu', lä-ngëe' bih'.

Ga'jmeeh' Paa' juu' he- dsa-kay' kuu', kih' øøh' jne' hi- lla-kyaa'

22 Kih' he-ja- ba' sa- hii- kwa' jä' na'jëen' hnäh'. Sa- ma' jään' go-te-. 23 Pero na', mo-so- cha- jee' niin' hi- ma-hya- ji-ñe- hee' dsen' niin' na'jëen' hnäh'. 24 He-ja- wa-ra- ga-të' jee' niin' ta- España, jmeen' huudsë- dsa-ngëen' ta- na-. Hnoon' na'jëen' hnäh' mah' dsa'toohn' miih- jmi- hi- lä-jøh- dsë- jne'. Hi- wa-ra- ga-të' jee' ya-hëen', hnoon' jmeeh' hnäh' be' kin' he- kyaah' niin' ta- cha-në'. 25 Pero to-në' niin' ta- Jerusalén na'kwan' be' kih' øøh' jne' hi- tääh' jee' ja-. 26 Øøh' jne' hi- tääh' Macedonia kyaah' hi- tääh' Acaya ga-juuh' ga-lääh' miih- kuu' he- ngëen' kih' øøh' jne' hi- tä-ñee' hi- tääh' Jerusalén. 27 Lä-ja- lla- dsëy' jmeey' hi- lä-ja- ga-tëy' jmeey' kih' judiu he'. Jëeh' lä-jëe- dsa- hi- sa- laa' judiu ga-hyoyh' he- la' kwa' Dio ta-la' kih' dsa- judiu. He-ja- lle' kih' hi- sa- laa' judiu, jmee' be' kih' dsa- judiu kyaah' miih- he- cha- kiyh' ka-läh'. 28 Ma-la- ma-dsaa' lä-jë- he- jmeen' la- hi- tilloohn' kuu' he- ga-juuh' ga-lääh' ja- kwëehn' hi- tä-ñee', ja- ga' dsa-ngëen' ta' na' kyah' hnäh' wa-ra- ga-të' jee' niin' ta- España. 29 Ma- ba' jnä', cha-mi- mi-jää' Dio hnäh' kyaah' ju'hmëe' kih' Cristo wa-ra- ga-lloon' ta' jee' tääh' hnäh'.

30 Chuun' kyaah' hnäh' øøhn', ta-la' kih' Jesucristo

Dsa-jøøh' jnän` hi+ ta-la- kih'
 he- hnää' Jmi-llē' jne'. Ta'
 jmee- hnäh' hñaa- hoh', kwa'
 hnäh' be' kin-, ja- ngiih' hnäh'
 kin- kih' Dio, ³¹ mah' sa-
 cha- he- dsa-ngēen' jee' kih'
 hi- chaah- hi- tääh' Judea.
 Hi- ngii' hnäh' kin- ka-läh'
 kih' Dio mah' ya-hii' 'llu'
 jee' ti'lloohn- kuu' la- kih'
 øøh' jne' hi- tääh' Jerusalén.
 Hnoon' wa' heeh- bih' llu'.
³² Lä-ja- ngii' hnäh' kin- mah'
 jēē- dsen- wa-ra- ga-tē' jee'
 lloon- jee' tääh' hnäh', hi-
 teeh' jne' ko-jøh' dsē- jne' jee'
 na-, cher'mah' lä-ja- hnøø'
 Dio. ³³ Dio, hi- jmee- hii'
 tiif' jnän`, wa' kyaah' lä-jēē-
 hnäh'. Wa' la' lä-ja-.

16

*Jee' ga-dsaa' ga-hih' Paa'
 juu'*

¹ Jmeen- juu' kyah' hnäh'
 øøhn', dsa-mē' øøh' jne'
 Febe jmee- bih' kwee- ta'
 he- hä' gooy- gwah- jwii-
 Cencrea. ² Heeh- hnäh' lä-
 hnøø' Dsa-jøøh' jnän`, lä-
 ää- jmiif' jmeen' kih' hi-
 ma-na-jngēē'. Jmee' hnäh'
 be' kiyh' cher'mah' he-
 lla-kyaay', jēeh' ma-jmeey'
 be' kih' jwēē' øøh' jne' hi-
 lä-ja- ga-jmeey' be' kin-
 ka-läh'.

³ Jmee' Dio kih' Priscila
 kyaah' Aquila, hi- jmee-
 ta' kih' Cristo Jesús ko-jøh'
 kyaah' jnä'. ⁴ Ma'ke-
 ga-hii' goo- kiyh' ma' juuy',
 ga-nooy- nē' kin-. Hi- ja-
 ma-la- jnä' kwan- ti'hmaah'

kiyh', lä-ja- ka-läh' lä-jē-
 gwah- jee' tääh' dsa- hi- sa-
 laa' judiu kwa- ti'hmaah'
 kiyh'. ⁵ Lä-ja- ka-läh', jmee'
 hnäh' Dio kih' lä-jēē- øøh'
 jne' hi- dsa-nēē- cha'neh-
 kiyh'. Hi- jmee' hnäh' Dio
 kih' Epeneto hi- hnaan-, hi-
 he' to-nē' ga-heeh- juu' kih'
 Cristo hwa' Acaya. ⁶ Jmee'
 hnäh' Dio kih' María hi-
 ga-jmee' cha-miih- ta' jee'
 kyah' hnäh'. ⁷ Jmee' hnäh'
 Dio kih' Adrónico kyaah'
 Junia. Lä-uu' dsa-goon- he'
 te-ju- kin- kyaah', na-näay'
 neh-nē' ko-jøh' kyaah' jnä'.
 Lä-jēē- apóstole ga-lä-hnäay'
 cha-miih- lä-uu' dsa- he',
 hi- ga-heeh- jää' kih' Cristo
 lä-koh' jnä'.

⁸ Jmee' hnäh' Dio kih'
 Amplias hi- hnaan-, hi-
 hnaah- Dsa-jøøh' jnän`
 ko-jøh' kyaah' jne'. ⁹ Jmee'
 hnäh' Dio kih' Urbano hi-
 jmee- ta' kih' Cristo ko-jøh'
 kyaah' jnä', hi- jmee' hnäh'
 Dio kih' Estaqui ome- kyaan-
 hi- hnaan-. ¹⁰ Jmee' hnäh' Dio
 kih' Apele hi- ma-ya-hēē-
 llu' jee' jmeey- ta' kih'
 Cristo. Jmee' hnäh' Dio kih'
 lä-jēē- hi- tääh' cha'neh-
 kih' Aristóbulo. ¹¹ Jmee'
 hnäh' Dio kih' Herodiön
 dsa- hi- te-ju- kin- kyaah'.
 Jmee' hnäh' Dio kih' hi-
 tääh' cha'neh- kih' Narciso
 hi- jmee- ko-jøh' kyaah'
 Dsa-jøøh' jnän`. ¹² Jmee'
 hnäh' Dio kih' Trifena hi-
 kih' Trifosa hi- jmee- ta' kih'
 Dsa-jøøh' jnän`. Jmee' hnäh'

Dio kih¹ Pérsida h_i- hnaan⁻ h_i- ga⁻jmee⁻ cha⁻miih⁻ ta⁻ kih¹ Dsa⁻j_oøh¹ jnän⁻. ¹³ Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ Rufo h_i- na⁻lleeh⁻ kyaa⁻ ' Dsa⁻j_oøh¹ jnän⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ kih¹ chooy⁻ ka⁻läh⁻. H_i- he⁻ ga⁻jmää⁻ jnä⁻ lä⁻koo⁻ joo⁻. ¹⁴ Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ Asíncrito, kih¹ Flegonte, kih¹ Herma, kih¹ Patroba, kih¹ Herme, hi⁻ kih¹ lä⁻jēē⁻ øøh¹ jne⁻ h_i- tääh⁻ kyaayh⁻. ¹⁵ Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ Filólogo, kih¹ Julia, kih¹ Nereo hi⁻ kih¹ dsa⁻mē⁻ øøyh⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ kih¹ Olimpa kyaah⁻ lä⁻jēē⁻ h_i- na⁻jngēē⁻ h_i- tääh⁻ kyaayh⁻.

¹⁶ Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih¹ dsa⁻kyaah⁻ hnäh⁻, hi⁻ ja⁻ chuh⁻ hnäh⁻ kiyh¹ lä⁻ hnøø⁻ Dio. Lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ gwah⁻ kih¹ Cristo jmee⁻ Dio kyah¹ hnäh⁻.

¹⁷ Pero chuun⁻ kyaah⁻ hnäh⁻ øøhn¹, leeh⁻ hnäh⁻ kyaah⁻ h_i- hnøø⁻ jmee⁻ to⁻ nää¹, hi⁻ jmeey⁻ dsa⁻tēh⁻ hnäh⁻ kih¹ he⁻ kway⁻ jyoh⁻ juu⁻ he⁻ sa⁻ la¹ lä⁻koo⁻ juu⁻ he⁻ ma⁻mi⁻tēēh⁻ hnäh⁻. Ta⁻ jmee⁻ hnäh⁻ k_o-j_oh⁻ kyaayh⁻. ¹⁸ Jēēh⁻ dsa⁻ h_i- jmee⁻ lä⁻ja⁻, sa⁻ jmeey⁻ he⁻ kih¹ Jesucristo Dsa⁻j_oøh¹ jnän⁻, hnooyh⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ ngih⁻ tuh⁻dsēy⁻ ba⁻. Hlēēyh⁻ kyaah⁻ juu⁻ na⁻hñaa¹ ha⁻ lä⁻ jee⁻ tih¹ dsē⁻ dsa⁻ mah¹ mi⁻gaay⁻ h_i- jlää⁻. ¹⁹ Lä⁻kaa⁻ ba⁻ ma⁻ñē⁻ dsa⁻, nuuh⁻ ba⁻ hnäh⁻, he⁻ja⁻ chaan⁻ llu⁻ kyaah⁻ hnäh⁻. Hnoon¹ kyuu⁻ hnäh⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ he⁻ llu⁻ jmah¹ ba⁻, mah¹ sa⁻ lih⁻ he⁻

hlih¹ kyah¹ hnäh⁻. ²⁰ Dio, h_i- jmee⁻ hii⁻ ti⁻ jnän⁻, chah⁻ ba⁻ jwääy¹ Tana⁻ ta⁻ hwa⁻ huuh⁻ tiih⁻ hnäh⁻. Wa⁻ kwa⁻ Jesucristo Dsa⁻j_oøh¹ jnän⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ llu⁻ kyah¹ hnäh⁻.

²¹ Timotä, h_i- jmee⁻ ta⁻ kyaah⁻ jnä⁻, jmee⁻ Dio kyah¹ hnäh⁻. Hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ Lucio, kyaah⁻ Jasón, kyaah⁻ Sosipater, he⁻ ba⁻ dsa⁻ h_i- te⁻ju⁻ kin⁻ kyaah⁻.

²² Jnä⁻ Tercio ma⁻siin¹ lä⁻jē⁻ juu⁻ he⁻ hlēēh⁻ Paa⁻. Jnä⁻ jmeen⁻ Dio kyah¹ hnäh⁻.

²³ Hi⁻ Gayo jmee⁻ Dio kyah¹ hnäh⁻. Kiyh¹ gyan⁻ na⁻, hi⁻ kway⁻ cha⁻neh⁻ kiyh¹ jee⁻ dsa⁻ñee⁻ lä⁻jēē⁻ øøh¹ jne⁻. Erasto h_i- koo⁻ ku⁻sih⁻ jee⁻ jwii⁻ la⁻, kyaah⁻ øøh¹ jne⁻ Cuarto jmee⁻ Dio kyah¹ hnäh⁻.

²⁴ Wa⁻ mi⁻jää¹ Jesucristo Dsa⁻j_oøh¹ jnän⁻ lä⁻jēē⁻ hnäh⁻. Wa⁻ la¹ lä⁻ja⁻.

²⁵ Dio le⁻ jmeey⁻ jäh⁻ hnäh⁻ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁻ ju⁻hmēē⁻ kih¹ Jesucristo he⁻ kwan⁻ la⁻. Lä⁻jē⁻ juu⁻ la⁻ ma⁻ na⁻hmää⁻ jāā⁻, lä⁻jiih⁻ ma⁻ ga⁻nøø⁻ jmi⁻gyuu⁻. ²⁶ Pero na⁻ ma⁻lä⁻ jnä⁻ juu⁻ la⁻ ta⁻ la⁻ kyaah⁻ he⁻ ga⁻si⁻ lä⁻jēē⁻ h_i- ga⁻ngēē⁻ juu⁻ kih¹ Dio llo⁻joo⁻, lä⁻koo⁻ la⁻ mada⁻ kih¹ Dio h_i- chaā⁻ lä⁻jē⁻ joh⁻ jmi⁻ cha⁻. Ga⁻mi⁻ jnääy⁻ juu⁻ la⁻ mah⁻ lä⁻dsoo⁻ dsē⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻nuuyh⁻ kiyh¹.

²⁷ Jaa⁻ Dio ba⁻ h_i- kyuu⁻ cha⁻miih⁻. Wa⁻ la¹ juuh⁻ kiyh¹ lä⁻jē⁻ joh⁻ jmi⁻ cha⁻, ta⁻ la⁻ kih¹ Jesucristo. Wa⁻ la¹ lä⁻ja⁻.

1 Corintios

He⁻ la⁻ to⁻ nē⁻ je⁻ he⁻ ga⁻ si⁻ Paa⁻ kih⁻ øøh⁻ jne⁻ hi⁻ chaa⁻ Corinto

1 Jnā⁻ Paa⁻ na⁻ hñaan⁻ laan⁻ apóstol kyaā⁻ Jesucristo lä⁻ hyoh⁻ dsē⁻ Dio. Kō⁻ jøh⁻ kyaāh⁻ Sóstene øøh⁻ jne⁻,
2 siin⁻ kyah⁻ hnäh⁻ hi⁻ laa⁻ gwah⁻ kih⁻ Dio jee⁻ jwii⁻ Corinto. Laah⁻ hnäh⁻ kyaā⁻ Dio ta⁻ la⁻ kih⁻ Cristo Jesús, ma⁻ na⁻ lleeh⁻ hnäh⁻ mah⁻ leeh⁻ hnäh⁻ na⁻ jngēē⁻. Hi⁻ juu⁻ la⁻ la⁻ kih⁻ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ tääh⁻ ta⁻ la⁻ ta⁻ jnø⁻ ka⁻ läh⁻, lä⁻ jēē⁻ hi⁻ chuu⁻ kih⁻ Dio ta⁻ la⁻ kih⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻. Jēeh⁻, jaa⁻ ba⁻ laa⁻ Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻ kyaayh⁻.
3 Ngii⁻ kih⁻ Dio hi⁻ laa⁻ Täa⁻ jnän⁻ hi⁻ ngiin⁻ kih⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻, wa⁻ kway⁻ he⁻ llu⁻ kyah⁻ hnäh⁻, hi⁻ wa⁻ jmeey⁻ hi⁻ tii⁻ kyah⁻ hnäh⁻.

Lä⁻ jē⁻ he⁻ llu⁻ he⁻ ga⁻ hñah⁻ jne⁻ kih⁻ Cristo

4 Lä⁻ jē⁻ jiih⁻ kwan⁻ ti⁻ hmaah⁻ kih⁻ Dio jnän⁻ kwaat⁻ kyah⁻ hnäh⁻, jēeh⁻ cha⁻ miih⁻ he⁻ llu⁻ ga⁻ kwēēh⁻ Dio hnäh⁻ he⁻ la⁻ ga⁻ kway⁻ ba⁻ ta⁻ la⁻ kih⁻ Cristo Jesús.
5 Kih⁻ he⁻ laah⁻ hnäh⁻ koo⁻ kyaāh⁻ Cristo he⁻ ja⁻ cha⁻ cha⁻ miih⁻ he⁻ ga⁻ hñah⁻ hnäh⁻ kih⁻ Dio. Ma⁻ tēē⁻ hnäh⁻ juu⁻ kiyh⁻ hi⁻ lä⁻ ja⁻ ma⁻ tēē⁻ hnäh⁻ cha⁻ miih⁻ huu⁻ dsē⁻

llu⁻. 6 Kih⁻ he⁻ ma⁻ jä⁻ koo⁻ hweh⁻ juu⁻ kih⁻ Cristo kyaāh⁻ hnäh⁻, 7 he⁻ ja⁻, mo⁻ so⁻ cha⁻ ga⁻ he⁻ ga⁻ hnøø⁻ hñah⁻ hnäh⁻ kih⁻ Dio jēeh⁻ ma⁻ hñah⁻ ba⁻ hnäh⁻ hi⁻ ma⁻ cha⁻ o⁻ jøh⁻ dsē⁻ kyah⁻ hnäh⁻ he⁻ tēēh⁻ hnäh⁻ ya⁻ jwii⁻ kiyh⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ lä⁻ jnää⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻. 8 Hi⁻ hñii⁻ bih⁻ jmeey⁻ go⁻ taah⁻ hnäh⁻ koo⁻ hweh⁻ lä⁻ jiih⁻ llaa⁻ mah⁻ mo⁻ so⁻ cha⁻ ga⁻ he⁻ na⁻ bääh⁻ hnäh⁻ ni⁻ miih⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ jäh⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻. 9 Ma⁻ ra⁻ he⁻ mi⁻ te⁻ ba⁻ Dio juu⁻ kih⁻. Hi⁻ he⁻ ba⁻ hi⁻ ga⁻ tēēh⁻ hnäh⁻ mah⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ kō⁻ jøh⁻ kyaāh⁻ Jooy⁻ Jesucristo, Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻.

Ga⁻ laa⁻ ma⁻ kih⁻ kih⁻ øøyh⁻ jee⁻ jwii⁻ Corinto

10 He⁻ ja⁻ chuu⁻ kyaāh⁻ hnäh⁻ øøhn⁻, kyaāh⁻ hih⁻ kih⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻. Jmee⁻ bii⁻ hi⁻ koo⁻ ba⁻ juu⁻ kyah⁻ hnäh⁻ lä⁻ jēē⁻ hnäh⁻ mah⁻ sa⁻ leeh⁻ hnäh⁻ to⁻ nää⁻. Koo⁻ nēē⁻ ba⁻ go⁻ taah⁻ hnäh⁻. Wa⁻ la⁻ koo⁻ ba⁻ huu⁻ dsē⁻ kih⁻ jee⁻ lä⁻ jēē⁻ hnäh⁻. 11 Øøhn⁻, ga⁻ nuun⁻ ha⁻ lä⁻ tääh⁻ hnäh⁻, ga⁻ jmeeh⁻ dsa⁻ kyaā⁻ Cloé juu⁻ he⁻ cha⁻ hñii⁻ jee⁻ kyah⁻ hnäh⁻. 12 Lä⁻ la⁻ ba⁻ ngoo⁻ juu⁻ la⁻. Kō⁻ llaa⁻ hnäh⁻ jwah⁻ hnäh⁻: “Jnä⁻ jmeen⁻ kō⁻ jøh⁻ kyaāh⁻ Paa⁻.” Hi⁻ jñah⁻ jäh⁻: “Jnä⁻ kyaahn⁻ Apolo.” Hi⁻ jñah⁻ jäh⁻: “Jnä⁻ kyaahn⁻ Pee⁻.” Hi⁻ jñah⁻ jäh⁻: “Jnä⁻ laan⁻ kyaāh⁻ Cristo.” 13 Ha⁻ ba⁻ lä⁻ la⁻ juu⁻ ja⁻. ¿Che⁻ laa⁻ uu⁻ uu⁻

Cristo? ¿Che' jnä' ga'taan' dsöh' hma-cru' kwaat' kyah' hnäh'? ¿Che' ga'saa' hnäh' jmii' lä'hih' kin'?
 14 Kwan' ti'hmaah' kih' Dio sa' ga'chaan' dsa' jmii' jee' kyah' hnäh'. Ma-la' Crispo kyaah' Gayo ba' ga'chaan' jmii'.
 15 He-ja- ni' jaa- dsa- sa-le' jah' he-na-saah' hnäh' jmii' kyaah' hih' kin'.
 16 Hi' ga'chaan' jmii' hi' chaa- kih' Estéfana ka-läh'. Pero sa' man' che' chaa- ga' jñah' hi' ga' ga'chaan' jmii'.
 17 Jëeh', sa' ga'chee' Cristo jnä' mah' chaan' dsa' jmii'. Ga'cheey' jnä' mah' kwan' ju'hmëe' kiyh' ba'. Hi' sa' hlëehn' kyaah' juu' kaah', ha- ga-che- sa' hä' ta' he- ga'taa' Cristo dsöh' hma-cru'.

Kyaah' Cristo ga'lä'jnä' he-kyuuh' Dio cha-miih'

18 Jëeh', kih' hi' dsa-kah' jwë', ngaah' ba' la' juu' he- ga'taay' dsöh' hma-cru'. Pero jnä' jne' hi' dsa-lää', juu' la- la' be' kih' Dio ba'.
 19 Lä'koö- na-sii' juu' kih' Dio:

Heen' go-te- huu'dsë- kih' hi- kyuuh' cha-miih'.
 Jñuuh' lä'jë- he- ma-mi-tëë- dsa- hi- ngëe' cha-miih-, ga'jah' Dio.

20 ¿Na' hi- kyuuh' cha-miih'? ¿Na' hi- ma-mi-tëë- cha-miih'?
 ¿Na' hi- lih' ti-choo' juu' jmi-gyuu' la'? ¿Che' sa' ga'jmeë' Dio ga'jä' ta' hwa' lä'jë- he- kyuuh' dsa- jmi-gyuu'?
 21 Cha-miih- huu'dsë- llu' cha- kih' Dio,

he-ja- sa' ga'kway' jwë' ma-lä-kyuu- dsih' kyaah' he- kyuuh' dsa- cha-miih'.
 Ga'tih' dsëy' lääy' dsa- hi- jmeë- dsoo' dsë' kiyh' ba', ta-la' kih' he- kwa' dsa- juu' kiyh' ma-ke- jah' dsa-, ngaah' juu' na'.
 22 Dsa- judiu hnøø' jëey' koö- he- juh-gaa-. Hi' dsa- griego hnooyh- ha- lä- jee' lä-kyuuyh' cha-ga'miih- ba'.
 23 Pero jne', ga-nøø' ba' jne' kwa' jne' juu' he- ga'taa' Cristo dsöh' hma-cru'. Hi' juu' la- la' o-hih- kih' dsa- judiu, hi' kih' dsa- griego la' juu' ngaah' ba'.
 24 Pero kih' hi' ga-tëeh' Dio, dsa- judiu lä-kye- griego, juu' kih' Cristo mi-jnää- ha- lä-koö- be' sa- cha- kih' Dio, hi' ha- lä-koö- sa' kyuyh'.
 25 Ma-ke- jah' dsa-, ngaah' la' juu' kih' Dio, pero kyeë' cha-ga'miih- he- kyuuh' Dio lä'koh' ga' he- kyuuh' dsa-. Hi' ma-ke- jäyh' sa' beë' juu' kih' Dio, pero cha-ga'miih- beë' ba' lä'koh' ga' juu' kih' dsa'.

26 Jëe- da' hnäh' øøhn', ha- lä' ma' tääh' hnäh' lä' ma' ga-tëeh' Dio hnäh'.
 Sa' jwëë' hnäh' hi- ma' kyuuh' cha-miih- lä-koö- te' he- ma-mi-tëë- dsa- jmi-gyuu'.
 Sa' jwëë' hnäh' hi- ma' jmeë- hih-, hi' ni- sa' jwëë' hnäh' hi- ma' hii' juu' kih'.
 27 Ga-lleeh- Dio hi- sa' kyuuh' ni- miih- jmi-gyuu' la- mah' lley- o-hih- kih' hi- kyuuh' cha-miih-, hi' ga-lleeyh- hi- sa' beë' jmi-gyuu' la-

mah¹ lley⁻ o⁻hih⁻ kih¹ hi⁻ bee⁷.²⁸ Lä⁻kye⁻ hi⁻ sa⁻ lä⁻jëen⁻, lä⁻kye⁻ hi⁻ sa⁻ tääh⁻ ta⁻ jmi⁻gyuuh⁻ la⁻, ga⁻lleeh⁻ Dio, hi⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ ni⁻ miih⁻ ga⁻lleeyh⁻ mah¹ jmääy¹ ta⁻ koo⁷ lä⁻jëe⁻ hi⁻ laa¹ kaah¹.²⁹ Lä⁻ja⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ le⁷ jmää¹ hñii⁷ jøøh¹ cha⁻ne⁻ Dio.³⁰ Ta⁻la⁻ kih¹ Dio ba⁻ ja⁻, he⁻ tääh⁻ hnäh⁷ kyaah¹ Cristo Jesús. Hi⁻ kyaah¹ Cristo ga⁻jmeey⁷ kyuuuh⁻ jne⁻ cha⁻miih⁻, he⁻ja⁻ lluu¹ jne⁻, na⁻jngëe¹ jne⁻, hi⁻ na⁻laa¹ jne⁻ ta⁻la⁻ kih¹ Cristo.³¹ He⁻ja⁻ lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Hi⁻ hnøø¹ jmää¹ hñii⁷ jøøh¹, wa⁷ jmääy¹ hñiiy⁷ jøøh¹ kih¹ he⁻ laay¹ kyaa¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän.”

2

¹ Lä⁻ ma⁻ ñeen⁻ na⁻jëen⁻ hnäh⁷ ga⁻kwan¹ juu¹ kih¹ Dio, pero sa⁻ ga⁻hlëehn⁻ hnäh⁷ kyaah¹ juu¹ kaah¹ ni⁻ sa⁻ ga⁻jmeen¹ kyuuuh⁻ cha⁻miih⁻.² Ga⁻lla⁻ dsën⁻ he⁻ sa⁻ hlëehn⁻ kih¹ wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ juu¹, ma⁻la⁻ juu¹ kih¹ Jesucristo ba⁻ ga⁻kwan¹, ha⁻ lä⁻ ga⁻taay⁻ dsøø⁷ hma⁻cru⁻.³ Sa⁻ ma⁻ cha⁻ be⁷ kin⁻ lä⁻ ma⁻ gyan⁻ jee⁷ tääh⁻ hnäh⁻. Ga⁻lä⁻gohn⁻ lä⁻jiih¹ ga⁻jlään¹.⁴ Lä⁻ ma⁻ ga⁻kwan¹ juu¹ sa⁻ ga⁻hlëehn⁻ hnäh⁷ lä⁻koo⁻ hlëeh⁻ jaa⁻ hi⁻ kyuuuh⁻ cha⁻miih⁻ mah¹ ma⁻ jmeen⁻ lä⁻ngëeh⁻ hnäh⁻. Ga⁻lä⁻jnä⁻ jëe⁻ go⁻te⁻ he⁻ ga⁻hlëehn⁻ kyaah¹ be⁷ he⁻ ga⁻kwa⁻ Jmi⁻lle⁻ kih¹ Dio.⁵ Lä⁻jwë⁻ ja⁻, ja⁻ kyaah¹

he⁻ kyuuuh⁻ dsa⁻ cha⁻miih⁻ ga⁻jmeeh⁻ hnäh⁻ dsøø⁻ hoh⁻ hnäh⁻. Kyaah¹ be⁷ kih¹ Dio ba⁻ ja⁻, he⁻ ga⁻lä⁻dsøø⁻ hoh⁻ hnäh⁻.

Lä⁻la⁻ ba⁻ la⁻ huu⁻dsë⁻ llu⁻ kih¹ Dio

⁶ Dsøø⁻ ba⁻ hlëeh⁻ jne⁻ kyaah¹ huu⁻dsë⁻ llu⁻ jee⁻ kih¹ dsa⁻ ma⁻kaah¹ kyaah¹ juu¹ kih¹ Dio. Pero ja⁻ kyaah¹ huu⁻dsë⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuuh⁻ la⁻, ni⁻ kih¹ hi⁻ jmee⁻ hih⁻ hi⁻ tääh⁻ na⁻ hi⁻ lle⁻ kih¹ hee¹ go⁻te⁻.⁷ Hlëeh⁻ jne⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ huu⁻dsë⁻ kih¹ Dio he⁻ ma⁻ na⁻hmää⁻ jää¹. Ma⁻ñe⁻ ba⁻ Dio, jää¹ ja⁻ga⁻ nøø¹ jmi⁻gyuuh⁻ ha⁻ lä⁻ jwë⁻ tëey⁻ jne⁻ ya⁻jwii⁻ kiyh¹.⁸ Ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ta⁻ hi⁻ chaa⁻ jmi⁻gyuuh⁻ la⁻, sa⁻ ga⁻lä⁻ ñe⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ huu⁻dsë⁻ kih¹ Dio. Wa⁻ra⁻ jäh⁻ kih¹ ga⁻lä⁻ñey⁻, sa⁻ ma⁻ tääy⁻ dsøø⁻ hma⁻cru⁻ Dsa⁻ta⁻ hi⁻ jøøh¹ ga⁻ kih¹ jee⁻ lä⁻jëe⁻.⁹ Pero lä⁻la⁻ ba⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio: He⁻ sa⁻ ma⁻jëe⁻ dsa⁻, he⁻ sa⁻ ma⁻nuuy⁻, he⁻ sa⁻ ma⁻jmee⁻ dsa⁻ huu⁻dsë⁻ kih¹, he⁻ ja⁻ ba⁻ ma⁻mi⁻llu⁻ Dio kih¹ lä⁻jëe⁻ hi⁻ hnää¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän.

¹⁰ Jnä⁻ jne⁻ ba⁻ ga⁻mi⁻jnää⁻ Dio ha⁻ lä⁻ la⁻ huu⁻dsë⁻ kiyh¹ ta⁻la⁻ kyaah¹ Jmi⁻lle⁻ kiyh¹. Jëeh⁻ Jmi⁻lle⁻ kyuuuh⁻ ba⁻ ga⁻lä⁻jë⁻. Lä⁻kye⁻ huu⁻dsë⁻ kih¹ Dio he⁻ sa⁻ lä⁻këh⁻ jne⁻ jmi⁻ lä⁻kyuuuh⁻ jne⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ kyuuuh⁻.

¹¹ Sa⁻ chaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ñe⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ kih¹ jñah⁻ dsa⁻. Ma⁻la⁻ jmi⁻lle⁻ kiyh¹ ba⁻ ñe⁻. Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ la⁻ kih¹ Dio

ka-läh'. Sa⁺ chaa⁻ hi⁻ ñe⁻ ha⁻ lä⁺ laay'. Ma⁻ la⁺ Jmi⁻ lle⁺ kiyh' hñiyy' ba' ñe⁻. ¹² Jne' hi⁻ ma⁻ heeh⁻ juu' kih' Dio, sa⁺ ga⁻ hñah' jne' jmi⁻ lle⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻ gyuu[~] la⁻. Ga⁻ hñah' jne' Jmi⁻ lle⁺ he⁻ ga⁻ chee⁺ Dio mah' lä⁺ ñe' jne' ha⁻ lä⁺ koo⁻ te⁺ he⁻ ga⁻ kwëeh' Dio jne'. ¹³ Kih' he⁻ na⁻ ba' hlëeh' jne'. Pero ja⁻ kyaah' juu' he⁻ ma⁻ mi⁻ tēē⁺ jne' kih' dsa⁻ hi⁻ kyuu[~] cha⁻ miih⁻. He⁻ ma⁻ mi⁻ tēē⁺ jne' kih' Jmi⁻ lle⁺ kih' Dio ba', he⁻ ja⁻ ba' hlëehn'. He⁻ ja⁻ kwa⁻ jnääh' juu' he⁻ gwa⁺ kiyh' mah' ngëen' kih' jñah' hi⁻ ma⁻ kye⁻ Jmi⁻ lle⁺ lä⁻ na⁻.

¹⁴ Jaa⁻ dsa⁻ ta⁻ jmah' hi⁻ sa⁺ ga⁻ ma⁻ heeh⁻ kih' Dio, sa⁺ heeyh⁻ he⁻ gwa⁺ kih' Jmi⁻ lle⁺ kih' Dio. Juu' ngaah' ba' la' he⁻ ja⁻ kiyh', hi⁻ ni⁻ sa⁺ lä⁺ këyh' jmi⁻ lä⁻ ngëey', jëeh' kyaah' be' kih' Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii' ba' lä⁻ ngëe' jne'. ¹⁵ Pero ta⁻ jyoh' ko⁻ taa⁻, hi⁻ ma⁻ hyoh[~] Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii', lä⁺ këyh' jmi⁻ kay' kwaat[~] kih' lä⁺ jē⁻. Pero kiyh' sa⁺ chaa⁻ hi⁻ ka⁻ kwaat[~]. ¹⁶ Lä⁺ koo⁻ na⁻ sii⁻ juu' kih' Dio: “¿Hi⁻ ba' kyuu[~] he⁻ huu⁺ dsē⁻ he⁻ jmee⁻ Dio? ¿Hi⁻ ba' lih⁻ kwëeyh' nuuh⁻?” Pero jnän', ma⁻ cha⁻ huu⁺ dsē⁻ lä⁺ koo⁻ la⁺ huu⁺ dsē⁻ kih' Cristo.

3

Ko⁻ jøh' ba' wa' jmeen' ta⁻ la⁻ lä⁺ jēē⁻ jne'

¹ Lä⁺ ja⁻ øøhn', sa⁺ ga⁻ la⁺ ma' hlëehn' hnäh' lä⁺ koh' dsa⁻ ma⁻ kaah' hi⁻ ga⁻ nää'

lä⁺ hnøø' Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii' '. Ga⁻ hlëehn' hnäh' lä⁺ koo⁻ lle⁻ kih' dsa⁻ hi⁻ ga⁻ nää' lä⁺ koh' ngii⁻ jmi⁻ ngo⁺ kih'. Ga⁻ hlëehn' hnäh' lä⁺ koo⁻ jaa⁻ chih⁻ pih' hi⁻ na⁺ ga⁻ ma⁻ løø' jwē⁺ kih' Cristo. ² Ga⁻ heehn' hnäh' lä⁺ koo⁻ wa⁻ juh⁺, kih' he⁻ sa⁺ ga⁻ ma⁻ lä⁻ ngëe' hnäh' lä⁺ koo⁻ ngëe' dsa⁻ ma⁻ kaah'. Hi⁻ lä⁺ ma⁻ tääh' hnäh' ja⁻ lä⁺ jiih' na⁺. ³ Hi⁻ lä⁺ ma⁻ ngoo⁻ ja⁻ ba' ga⁻ nää' hnäh' lä⁺ koo⁻ ngii⁻ jmi⁻ ngo⁺ kyah' hnäh'. Chaa⁻ ko⁻ llaa' hnäh' hi⁻ llih⁺, hi⁻ cha⁻ hñi⁻ jee' kyah' hnäh', hi⁻ ti⁻ chooh⁻ hnäh' juu'. ¿Che' sa⁺ ñeh' hnäh', jmi⁻ ngo⁺ kyah' hnäh' ba' na⁻ he⁻ jøø⁺ he⁻ ga⁻ nääh' hnäh' lä⁺ koo⁻ dsa⁻ wa' hi⁻ cha⁻ hi⁻? ⁴ Lä⁺ ma' ga⁻ jäh' hnäh': “Jnä' jmeen⁺ ko⁻ jøh' kyaah' Paa’”, mah' hi⁻ jñah' ga⁻ jäh': “Jnä' jmeen⁺ ko⁻ jøh' kyaah' Apolo”, ¿che' sa⁺ ñeh' hnäh', he⁻ ga⁻ nää' hnäh' lä⁺ koo⁻ ngii⁻ jmi⁻ ngo⁺ kyah' hnäh' ba' ja⁻?

⁵ ¿Hee⁻ ba' laa⁺ jnä' ja⁻? ¿Hee⁻ ba' laa⁺ Apolo? Sa⁺ cha⁻ he⁻ laa⁺ jnääh' ni⁻ miih⁻. He⁻ jmee⁻ jnääh' ta⁻ he⁺ kih' Dio ba' ja⁻. Hi⁻ ta⁻ la⁺ kyaa⁺ jnääh' ga⁻ heeh' hnäh' kih' Dio. Lä⁺ jaa⁻ lä⁺ jaa⁻ jnääh' ga⁻ jmee⁺ jnääh' ta⁻ he⁻ ga⁻ hñah' jnääh' kiyh'. ⁶ Jnä' ga⁻ jngëen' mi⁻ ju⁻, Apolo ga⁻ huu⁺ jmi⁻, pero Dio ba' hi⁻ ga⁻ mi⁻ kwaa⁻ ta⁻ he⁻ ga⁻ jmee⁺ jnääh'. ⁷ Sa⁺ cha⁻ he⁻ laa⁺ ni⁻ miih⁻ hi⁻ jngëe⁻ hi⁻ hi⁻ huu[~] jmi⁻ he⁻ na⁻ jnääh'.

Dio ba' hi- jøøh', hi- he' ba' hi- jmee- dsa-kwaa- ta' kih'. ⁸ Kwee- ba' laa' hi- jngëe- kyaah' hi- huu- jmi- . Hi- Dio ba' mi-hmaah' kih' lä-jaa- lä-jaa- lä-koo- te' ta' he- jmeey'. ⁹ Jmee- jnääh' ko-jøh' ta' kih' Dio. Hi- hnäh' laah' hnäh' lä-koo- hwa' jee' jmee- jnääh' ta' kih' Dio, hi- laah' hnäh' lä-koo- hne- juuh- kiyh'.

¹⁰ Kyaah' ta' he- hä goon- he- la' ga-hyohn' kih' Dio, ga-jmeen' lä-koo- jmee- të-hyah' hi- ma-tëe- llu', ga-jmeen' ma-ti' na-hyah- kih' hne' ja-. Hi- jñah' ba' hi- choo' na-hyah-. Pero lä-jaa- lä-jaa- jmee' bi' jëy' kwee- ha- lä- chooyh' na-hyah- ja-. ¹¹ Sa- chaa- ni- jaa- hi- na-ngë' jwë' jmee' jyoh' ma-ti' na-hyah-, lä-koh' he- ma-na-la-. Jesucristo ba' laa' ma-ti' na-hyah- ja-. ¹² Wa-ra- ga-choo' dsa- na-hyah- ja-, ko-llaa' kooh' ku'nøø', kuu' tøø', kuu' he- hmooh', jwi' hma-, wa'ñii-, moo- kii-. ¹³ Hi- lä-jnä- ha- lä- ma-jmee' lä-jaa- lä-jaa-. Jëeh' lloo- koo- jmi- lä-jnä- kyaah' wa'je-, ha- lä- la' ta' he- ma-jmeey'. Wa'je- ja- mi-jnäa- che' llu' ta' kiyh'. ¹⁴ Cher'mah' ga-jä' koo- hwëh- ta' he- ga-chooy' në- ma-ti' na-hyah- ja-, hyoyh- jñeey'. ¹⁵ Hi- cher'mah' ga-koo' ta' he- ga-jmeey' ja-, ma-hee- ba' ta' ja-. Pero lääy' ba', le' kiyh' lä-koo- he- ga-laay' he- ma-kaay'.

¹⁶ ¿Che' sa- ñeh' hnäh' laah' hnäh' gwah- kih' Dio hi- ja-ba' Jmi-llë' kih' Dio hää' neh- tuh-hoh' hnäh'? ¹⁷ Cher'mah' chaa- hi- ga-hee' gwah- kih' Dio, lä-ja- hee' Dio hi- he' ka-läh'. Jëeh' na-jngii' gwah- kih' Dio hi- he' ba' hnäh', laah' hnäh' gwah- kiyh'.

¹⁸ Ta- mi-gaa' hnäh' hñaaah'. Cher'mah' laah' hnäh' kyuuuh- hnäh' cha-miuh- lä-koo- kyuuuh- dsa- jmi-gyuu-, jmäa- hnäh' hñaaah' lä-koo- jaa- hi- too- ba' mah' lä-ja- ba' lä-kyuuuh- hnäh' cha-ga-miuh-. ¹⁹ Jëeh', lä-jë- he- kyuuuh- dsa- jmi-gyuu-, kih' Dio sa- jmää' he- ja- ni- miuh-. Lä-la- na-sii- juu' kih' Dio: "Dio ba' lla-dsëe' kih' hi- kyuuuh- cha-miuh-, ja-ba' kyaah' he- kyuuuh- ja- jmee' täyh'." ²⁰ Hi- lä-ja- na-sii- ka-läh': "Ñe- ba' Dio sa- jmää' ni- miuh- lä-jë- huudse- kih' hi- laa' kyuuuh- cha-miuh'." ²¹ Heh' lä-ja-, ni- jaa- sa- wa- jmää' hñii' jøøh' kih' he- jmeey' ko-jøh' kyaah' jaa- dsa-kyaa'yh'. Jëeh' koo- ba' laay' jee' lä-jëe-. ²² Lä-ja- Paa', kyaah' Apolo, kyaah' Pee', kyaah' kih' jmi-gyuu- la-, lä-ja- he- chaa- jne', he- juu' jne', hi- kih' lä-jë- he- cha- na' kyaah' he- na' ga-jä-, ga-lä-jë- ba' la' jnän'. ²³ Lä-ja- ka-läh' laa' jne' kyaa' Cristo, hi- Cristo laa' kyaa' Dio.

4

Lä-la- la' ta' kih' apóstol

1 Lã-ja-, wa' jmee' dsa-
kwaat- laa' jnaäh' hi- jmee'
ta'he' kih' Cristo ba', na-hñaä'
jnaäh' mah' mi'jnaä' jnaäh'
juu' kih' Dio he- ma'
na-hmää' jää'. 2 Hi- kih'
hi- hä' goo- koo- ta', jmee-
bii' mi-tey' kyaah' ta' he-
hä' gooy-. 3 Sa- cha- he-
jmee' cher'mah' hnäh' o
cher'mah' jñah' ka' kwaat-
ha- lä' ngoon' kyaah' ta' kin-.
Ni- jnä', sa- kyen' kwaat-
ki- hñiin-. 4 Ma-ke- sa- hñii-
hñüdsë- llu' kin-, pero ja-
kyaah' he- na- hnø' jäh-
ma-jän' llu'. Dio ba' hi- ngih'
kwaat- kin-. 5 Lã-ja-, ta- ka-
hnäh' kwaat- kih' ni- jaa-,
ta'ko-jiih' sa- ga' ma-jah-
Dsa-jøøh' jnän'. Hi- he' ba'
mi-jnää' lä-jë- he- hñih' he-
ma-jmee' jne' jee' na-hmää',
hi- mi-jnääy- ha- lä' la' neh-
tuh-dsë- jne'. Ma'ja- ba'
hlëeh' Dio llu' kih' lä-jaa-
lä-jaa- hi- hwëë' llu'.

6 He- llu' kyah' hnäh'
ba' na- øøhn', he-ja-
ma-jwëëhn' hnäh' ha- lä-
la' kin- kyaah' Apolo he- sa-
hnoon' jmää' dsa- jnaäh'
kaah'. Mah' lä-ja- lä-ngëeh'
hnäh' lä-koo- hnø' jäh- juu'
la-: "Ta- wa' ngëen' jwë'
kih' lä-koo- te' he- na-sii-."
Lã-ja- ta- jmää- hnäh' jøøh'
ni- jaa- mah' jñah' jmääh-
hnäh' ta- koo'. 7 ¿Hi- ba'
na- hi- ga-jmää' hne- jøøh'?
¿Hee- ba' cha- kyah' he- sa-
ga-kwa' Dio? Hi- cher'mah'
ma-hñah- ba' hne- kih' Dio,
¿he-la' jmääh' hñaah' jøøh'?

Lã-koo- he- sa- cha- he-
ma-hñah- ba' jmeeh-.

8 Ma-cha- ba' lä-jë- he- ma'
hnooh- hnäh', ma-cha- ba'
kuu' kyah' hnäh'. Ma-gaa'
hoh' jnaäh'. Jmääh- hnäh'
hñaah' lä-koh' dsa-ta'. Llu'
wa-ra- jäh' kih' ma-ra-
ju'dsoo' ma-laah' hnäh'
dsa-ta' mah' jmee' jnaäh'
hih' ko-jøh' kyaah' hnäh'.
9 Go- laan-, ga-llaa' Dio jnaäh'
hi- laa' apóstole ta- hwa'
go-te-, lä-koo- he- ga-jmeey'
hih' juu' jnaäh'. Lã-jë- he-
ga-ngëë' jnaäh' ga-jmee'
ga-lä-dsaa- dsë' dsa- kyaä'
jnaäh', lä-kye- ángele, hi-
lä-jëë- dsa- jmi-gyüü-ka-läh'.
10 He- hnää- jnaäh' Cristo,
he-ja- laa' jnaäh' lä-koo- dsa-
too- ba', pero kyah' hnäh'
cha- cha-miih- hñüdsë- llu'
ta-la- kih' Cristo. Sa- cha- be'
kyaä' jnaäh', pero kyah' hnäh'
cha- cha-miih-. Hnää' dsa-
hnäh' pero jnaäh' sa- taayh-
ta'. 11 Lã-jiih' na', kyaah'
jnaäh', na- kii- dsë- jnaäh', sa-
cha- hñih- he- kyeh' jnaäh',
kwa- dsa- jwërte kyaä' jnaäh',
sa- cha- jee' dsa'tooh' jnaäh'.
12 Lã-jiih' ga-hwaa' jnaäh'
ga-jmee' jnaäh' ta' mah' cha-
he- jmee- bii' kyaä' jnaäh'.
Pero dso'jwi' ba' kwëeh- dsa-
jnaäh', hi- jnaäh' ngii' jnaäh'
he- llu' kih' hi- jwä- dso'jwi'.
Jëë' jnaäh' wi', pero kwëeh-
ba' dsë- jnaäh'. 13 Hlëeh-
dsa- wi' kyaä' jnaäh', hi-
ngii' jnaäh' llu' kiyh' kih' Dio.
Lã-jiih' na', sa- hii- lä-jmää'
jnaäh' go-te- jmi-gyüü- la-

laa' jnaah' la'koo' wa'hløø' he' be' dsa'.

¹⁴ Sa' ma'siin' he' la' mah' jah' hnah' kyaah' o'hih'. He' juuhn' miih' kyah' hnah' ba' la', kih' he' laah' hnah' la'koo' gyuu' kyaan' hi' hnaan'. ¹⁵ Ma'ke' chaa' gyaa' mil dsa' hi' hleeh' hnah' juu' kih' Cristo, pero jaa' ba' hi' ga'hleeh' hnah' la' ma' to'ne' he'ja' laan' la'koo' taa' kyaah' hnah'. Jeeh' jna' ba' ga'jmeen' ga'la'chaa' hnah' kyaah' ju'hmee' kih' Cristo Jesús. ¹⁶ He'ja', chuun' kyaah' hnah', jmee' hnah' la'koo' jmee' jna'. ¹⁷ He'ja' ba' na', ma'cheen' Timotä dsa'jee' hnah'. Peer' hnaa' jnih'. Laay' la'koo' gyuu' kyaan', mi'tey' kih' Dsa'jøøh' jnan'. Hi' na' jmee' la'dsooh' hoh' hnah' la'koo' mi'ten' kih' Cristo. Jeeh' jmee' ba' jna' la'koo' ma'hleeh'n' dsa' la'kaa' gwah', wa' ha' cha' ha' jee' täayh'.

¹⁸ Ko'llaa' hnah' ma'jmääh' hnah' hñaa'h' kaah'. Laah' hnah', jih'koh' sa' lloon' na'jään' hnah'. ¹⁹ Pero chah' ba' nün' na'jään' hnah' cher'mah' la'ja' hnøø' Dio. Ma'ja' jään' che' cha' be' kih' hi' jmää' hñii' kaah', o che' ko'ja' hleeh' bih'. ²⁰ Jeeh', he' tøøh' jne' kyaah' Dio, tøøh' jne' kyaah' be' kiyh', sa' la' kyaah' juu' he' koo' hleeh' jne'. ²¹ ¿Ha' ba' la'hnooh' hnah'? ¿Che' na'jään' hnah' kyen' koo' si'hma', o che' jmeen' hnaan' hnah' kih' he'

hwaan'?

5

Jaa' dsa'ñuu'h' ga'kaa' me' jñah'

¹ Hii' juu' cha' koo' he' hñih' jwërte jee' kyah' hnah' he' sa' jmee' dsa' hi' sa' ma'heeh' kih' Dio. Jäyh', chaa' jaa' jee' kyah' hnah' hi' kyaah' cho'hmay' (he' hnøø' jäh': me' jmiiy'). ² Ha' ba' la'ja' he' jmääh' hnah' hñaa'h' kaah'. Llu' ga' wa'ra' jah' kih' ki'hooh' hnah' mah' leeh' hnah' hi' jmee' dso'kye' la'na', jee' kyah' hnah'. ³ Ma'ke' sa' gyan' kyaah' hnah', pero ma'ra' he' hää' ba' jna' jee' kyah' hnah' kyaah' jmi'lle' kin'. Ma' ba' jna', ha' la' jmeen' kih' hi' ga'jmee' dso'kye' na', la'koo' he' gyan' ko'jøh' kyaah' hnah' ba' ma'la'. ⁴ Ja' go'taa'h' hnah' ko'jøh' kwaan' kih' Jesucristo Dsa'jøøh' jnan', hi' jmee' hnah' kwaan' he' hä' jmi'lle' kin' ko'jøh' kyaah' hnah'. Ma'ja' kyaah' be' kih' Jesucristo Dsa'jøøh' jnan', ⁵ ngëe' hnah' dsa' na' ja'goo' Tana' mah' wa' juu' jmi'ngo' kiyh'. Mah' la'ja' lää' jmi'lle' kiyh' wa'ra' ga'te' jee' jah' Dsa'jøøh' jnan'.

⁶ Sa' llu' he' jmääh' hnah' hñaa'h' kaah'. ¿Che' sa' ñeh' hnah', miih' ba' levadura lee' kaah' dsa' la'kaa' koo' naä' tu'ka'? ⁷ Jñuu'h' hnah' levadura ma'gyuh' na' mah' leeh' hnah' koo'

nää¹ tu'ka' hmëë' ba' he-
sa¹ kyaah' levadura, lällu'
he- ma-na-jngëeh' hnäh'
na'. Jëeh', he-llu' jnän' he-
ga-jngëeh' dsa- Cristo hi- laa'
borrego mäh' jnän'.⁸ La'
lä-koq- he- tøøh' jne' jmii'
he- kyehn' borrego mäh'
jee' sa- le' kihn' levadura.
He-ja- wa' jnuuhn' kih' he-
hliih'. Mo¹so¹ wa' jmee' ga'
jne' he- ngii' jmi-ngo' jnän'.
He- na- la' lä-koq' levadura
ma-gyuh-. Wa' kyen' koo-
nëe' ba' huudse- lä- hnøø'
kih' ju'dsoo'. He- na- la'
lä-koq- he- kihn' he'niih' he-
sa¹ kyaah' levadura.

⁹ Lä- ma' ga'siin' kyah'
hnäh' jää', ga'jwëehn' hnäh',
mo¹to¹ jmee- hnäh' ko-jøh'
kyaah' hi- ga-nää' kyaah'
wa' hi- cha- hi-.¹⁰ Sa-
jwahn- kih' dsa- hi- sa-
ma-heeh- juu' kih' Dio, hi-
kaah- wa' hi- cha- hi-, hi-
hnøø' lih- cha-miih- kuu',
hiiy- kih' dsa-, jmääy- jøøh'
dio hi- na-laa- kaah- dsa-.
Cher'mah' tøøh' ba' jne'
jmi-gyuu- la-, ma-ra- he-
tøøh' ba' jne' jee' kih' dsa- hi-
jmee- lä-na-.¹¹ Lä-la- ba'
ga'siin' kyah' hnäh'. Mo¹to¹
jmee- hnäh' ko-jøh' kyaah'
ni- jaa- hi- jäh' laay' øøh'
jne' cher'mah' kaayh- wa' hi-
cha- hi-, hi- cher'mah' hnøøy'
liyh- cha-miih- kuu', jmääy-
jøøh' hi- na-laa- kaah- dsa-,
hlëeyh- wii' kih' dsa-, laay'
lla'hiih-, hiiy- kih' dsa-. Ni¹ ta-
kuh- hnäh' ko-jøh' kyaayh'.
¹² Sa- ga-tëen' llan' ta' kih' hi-
sa- ma-heeh- juu' kih' Dio.

Pero kih' hi- jmee- ko-jøh'
kyaah' jne', ¿he-la' sa-lla' jne'
ta' kih'?'¹³ He-ja- lleë- hnäh'
hi- hlëeh' he'jee' kyah' hnäh'.
Pero Dio ba'lla' ta' kih' hi- sa-
ma-heeh- juu' kih'.

6

*Ma' hnaah- øøyh- dsa-ta'
chanë' hi- sa- ma-heeh- juu'
kih' Dio*

¹ Cher'mah' chaa- jaa-
hi- cha- hnii- kih' kyaah'
øøh-, ¿ché sa- lä-hiiyh' dsooy'
nëta' chanë' jaa- hi- sa-
ma-heeh- juu' kih' Dio, la-
he- ma' dsooy' chanë' hi-
laa' kyaah' Dio? ² ¿Ché sa-
ñeh' hnäh' lloo- koq- jmii' hi-
na-jngëe' ba' llay' ta' kih' dsa-
jmi-gyuu-? He-ja- cher'mah'
hñah- hnäh' jwë' llah' hnäh'
ta' kih' dsa- jmi-gyuu-, he-la'
sa- le' llah' hnäh' ta' kih' koq-
mi' juu' he- sa- la' juuh-?
³ ¿Ché sa- ñeh' hnäh' la'
jne' ta' kih' ángele ka-läh'?
¿Ha- lä-ja- sa- le' lla' jne'
ta' kih' hi- chaa- jmi-gyuu-
la-? ⁴ He-ja- ga' ma-cha-
koq- hnii- jee' kyah' hnäh'
jmi-gyuu- la-, ¿he-la' go-tøøh'
hnäh' goo- hi- sa- ma-heeh-
juu' kih' Dio? ⁵ Hlëehn'
lä-na- mah' jä- o-hih- kyah'
hnäh'. ¿Ha- lä- la' kyah'
hnäh'? ¿Ché sa- chaa- ni- jaa-
øøh' hnäh' hi- cha- huudse-
llu' kih' mah' mi-ey- juu'
kyah' hnäh'? ⁶ Lla- he- ma'
jmeeh' hnäh' lä-ja-, te-jëeh'
hnäh' kyaah' øøh' hnäh' mah'
ga-nääh' hnäh' chanë' hi- sa-

ma⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio mah¹
llay¹ ta¹ kyah¹ hnäh¹.

⁷ Kih¹ he⁻ te⁻jëeh¹ hnäh¹,
ma⁻hlääh⁻ hnäh¹ kyaah¹
dsa⁻kyaah¹ hnäh¹. ¿He⁻la¹ sa⁻
kwëeh⁻ hoh¹ hnäh¹ cher¹ mah¹
lla⁻dsëey¹ hnäh¹? ¿He⁻la¹ sa⁻
kwëeh⁻ hoh¹ hnäh¹ cher¹ mah¹
jmeeyh⁻ hnäh¹? ⁸ Lla⁻he⁻ ma¹
kwëeh¹ hoh¹ hnäh¹, lla⁻dsëeh¹
hnäh¹ kih¹ dsa⁺, mah¹ jmeeh¹
hi⁻ laa¹ ja⁻ ba¹ øøhn¹.

⁹ ¿Che¹ sa⁻ ñeh¹ hnäh¹, lä⁻jëe⁻
hi⁻ hñaa⁻ dsë¹, sa⁻ heyh¹
ya⁻ jwii¹ kih¹ Dio? Ta⁺ mi⁻ gaa¹
hnäh¹ hñaa¹. Hi⁻ sa⁻ na⁻ jee⁻
goo⁻ kaayh⁻ wa¹ hi⁻ cha⁻ hi⁻,
kyaah¹ hi⁻ jmää⁻ jøøh¹ dio hi⁻
na⁻ laa⁻ kaah⁻ dsa⁻, kyaah¹
hi⁻ na⁻ jee⁻ goo⁻ kaayh⁻
hi⁻ laa¹ kyaah¹ jñah¹, kyaah¹
dsa⁻ ñuu⁻ hi⁻ jmee⁻ lä⁻ jmee⁻
dsa⁻ më¹, kyaah¹ dsa⁻ ñuu⁻
hi⁻ kaah⁻ he¹ ba¹ dsa⁻ ñuu⁻
dsa⁻ kyaayh¹, hi⁻ he¹ sa⁻ heh¹
ya⁻ jwii¹ kih¹ Dio. ¹⁰ Lä⁻ja⁻
hi⁻ hii⁻ kih¹ dsa⁺, hi⁻ hee¹
dsë¹ kuu¹, lla⁻hiih¹, hi⁻ jwä⁻
dso¹ jwii¹ kih¹ dsa⁻ kyaah¹, hi⁻
ga⁻ naa⁻ mi⁻ gaa⁺ dsa⁺, sa⁻
heyh¹ ya⁻ jwii¹ kih¹ Dio. ¹¹ He⁻
ja⁻ ma¹ laa¹ ko⁻ llaa¹ hnäh¹.
Pero na¹ ma⁻ na⁻ che¹ dso¹ kye⁻
kyah¹ hnäh¹, ma⁻ na⁻ jngëeh¹
hnäh¹, hi⁻ lluu¹ hnäh¹ ta⁻ la⁻
kih¹ Jesucristo Dsa⁻ jøøh¹
jnän¹, hi⁻ ta⁻ la⁻ kih¹ Jmi⁻ lle¹
kih¹ Dio jnän¹.

*Hnøø¹ dsa¹ tooh¹ jne¹ jmeen¹
lä⁻ hnøø¹ Dio*

¹² Ga⁻ lä⁻ jë⁻ ba¹ na⁻ ngën¹
jwë¹ jmeen¹, pero ja⁻ lä⁻ jë⁻
jmää¹ ta¹. Ga⁻ lä⁻ jë⁻ ba¹
na⁻ ngën¹ jwë¹ jmeen¹, pero

sa⁺ jmeen¹ mah¹ sa⁻ lla⁻ dsëe⁻
kin⁺ ni⁺ miih⁻. ¹³ Lä⁻ jë⁻
ma¹, la¹ kih¹ tuh⁻ jne¹, lä⁻ ja⁻
tuh⁻ jne¹, la¹ kih¹ ma¹. Pero
kwee⁻ ba¹ hee¹ Dio lä⁻ to¹.
Sa⁻ ga⁻ jmää¹ Dio jne¹ mah¹
kaah¹ jne¹ wa¹ hi⁻ cha⁻ hi⁻.
Ga⁻ jmeey¹ jmi⁻ ngo¹ he⁻ kye¹
jne¹ mah¹ jmee¹ ta¹ he¹ kiyh¹.
Hi⁻ lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh¹, he⁻ llu¹
jnän¹ ba¹ chaa⁻ Dio. ¹⁴ Hi⁻
lloo⁻ koo⁻ jmi¹, Dio hi⁻
ga⁻ mi⁻ jiih¹ Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹,
he¹ ba¹ hi⁻ he¹ mi⁻ jiih¹ jne¹
ka⁻ läh¹ kyaah¹ be¹ kiyh¹.

¹⁵ ¿Che¹ sa⁻ ñeh¹ hnäh¹
jmi⁻ ngo¹ he⁻ kye¹ jne¹ la⁻
ma⁻ la¹ koo⁻ ba¹ kyaah¹ Cristo?
¿Che¹ jñuu¹ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ laa¹
koo⁻ kyaah¹ Cristo mah¹
kwëehn¹ jaa⁻ dsa⁻ më¹ hi⁻
hnëe⁻ hñii¹ kyaah¹ wa¹ hi⁻
cha⁻ hi⁻? Ni⁺ miih⁻ sa⁻
sooh⁻ lä⁻ ja⁻. ¹⁶ ¿O che¹ sa⁻
ñeh¹ hnäh¹ jaa⁻ hi⁻ kyaah¹
dsa⁻ më¹ hi⁻ ngë⁻ kyaah¹ wa¹
hi⁻ cha⁻ hi⁻, ma⁻ laay¹ koo⁻
jmi⁻ ngo¹ kyaayh¹? Jëeh¹,
lä⁻ koo⁻ na⁻ sii⁻ juu¹ kih¹ Dio:
“Lä⁻ uu¹ lee¹ jaa⁻ ba¹”. ¹⁷ Pero
hi⁻ jmee⁻ ko⁻ jøøh¹ kyaah¹
Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹, kye⁻ koo⁻
ba¹ jmi⁻ lle¹ kyaayh¹.

¹⁸ Hää¹ hnäh¹ hñaa¹
cha⁻ miih⁻, ta⁺ kaah⁻ wa¹ hi⁻
cha⁻ hi⁻. Jëeh¹ wa¹ he⁻ cha⁻
he⁻ ga¹ jyoh¹ dso¹ kye⁻ he⁻
jmee⁻ dsa⁻, sa⁻ hnoo⁻ dsoo¹
kih¹ jmi⁻ ngo¹ kiyh¹. Pero
hi⁻ kaah⁻ wa¹ hi⁻ cha⁻ hi⁻,
he⁻ jmeeyh⁻ hñii¹ ba¹ ja⁻.
¹⁹ ¿O che¹ sa⁻ ñeh¹ hnäh¹, heh¹
jmi⁻ ngo¹ jnän¹ la¹ gwah⁻ kih¹
Jmi⁻ lle¹ Na⁻ jngii¹? Hi⁻ he¹

hää' neh⁻ tuh⁻dsē⁻ jne' hī⁻
ga⁻kwēēh⁻ Dio jne'. Hi⁻ sa⁻
laa' jne' dsa⁻jūū' jmi⁻ngo'
jnān', Dio ba' he' hī⁻ laa'
dsa⁻jūū'. ²⁰ Jēēh', hmooh'
kyaah' ga⁻laa' Dio jne'. He⁻ ja⁻
kyaah' jmi⁻ngo' jnān' wa'
jmeen' jūūh⁻ kih' Dio, hi⁻
lä⁻ja⁻ kyaah' jmi⁻lle' jnān',
jēēh' lä⁻tō' he⁻ la⁻ la' kiyh'.

7

Hweh⁻ la' he⁻ jee⁻ dsa⁻ goo⁻

¹ Na' jēēhn' kyah' hnāh'
juu' he⁻ ga⁻siih' hnāh'
kin'. Llu' la' kih' dsa⁻
cher'mah' sa⁻ ga⁻jēey' gooy'.
² Pero kih' he⁻ kaah⁻ dsa⁻
wa' hī⁻ cha⁻ hī⁻, he⁻ ja⁻
jwahn', lä⁻jaa⁻ dsa⁻ñūūh⁻
wa' kyaay' jaa⁻ dsa⁻mē',
hi⁻ lä⁻jaa⁻ dsa⁻mē', wa'
kyaay' jaa⁻ dsa⁻ñūūh⁻. ³ Hīh'
dsa⁻ñūūh⁻, hnøø' mi⁻tey'
kyaah' dsa⁻mē' kyaay'. Ja⁻ba'
lä⁻ja⁻ dsa⁻mē' hnøø' mi⁻tey'
kyaah' dsa⁻ñūūh⁻ kyaay'
ka⁻läh'. ⁴ Jēēh' dsa⁻mē'
sa⁻ laay' jūū' jmi⁻ngo' kiyh',
dsa⁻ñūūh⁻ ba' laa⁻ jūū'.
Lä⁻ja⁻ ka⁻läh' dsa⁻ñūūh⁻,
sa⁻ laay' jūū' jmi⁻ngo' kiyh',
mēy' ba' laa⁻ jūū'. ⁵ Lä⁻uuy'
ba', dsa⁻mē' dsa⁻ñūūh⁻,
sa⁻ le' jāyh⁻ he⁻ sa⁻ hnoon'
ni⁻ miih⁻. Pero cher'mah'
lä⁻uuy' ga⁻taayh' juu' kwee⁻
lä⁻øøy' miih⁻ jmi⁻ ta⁻ko⁻jūih'
dsa⁻taayh' ngūy' kiyh' kih'
Dio, llu' ba'. Hi⁻ ga⁻ ma⁻ngēē'
he⁻ ja⁻, wa' mi⁻tey' ka⁻läh'
lä⁻uuy' mah' lä⁻ja⁻ sa⁻ kaah'
Tana', wa'ra⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻be'
dsēy'.

⁶ He⁻ jwahn⁻ lä⁻na⁻, he⁻
kwan⁻ jwē' ba', ja⁻ he⁻ jmeen⁻
mada'. ⁷ Hnoo' ga⁻ jnā' wa'ra⁻
jāh' kih' lä⁻jēē⁻ ba' dsa⁻
kwēēh' dsē' lä⁻koo⁻ jnā'. Pero
lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jne' ga⁻hñah'
jne' lä⁻koo⁻ te' he⁻ ga⁻kwa'
Dio. Jaa⁻ jmee⁻ koo⁻, hi⁻ jñah'
jmee⁻ jyoh'.

⁸ Kih' hī⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻jēē'
goo⁻ hi⁻ lä⁻kye⁻ kih' dsa⁻
hñi', jwahn', llu' la' kiyh'
cher'mah' ga⁻jāy' hñiyy'
lä⁻koo⁻ jnā'. ⁹ Pero cher'mah'
sa⁻ ga⁻kwēēh' dsēy' jāy' hñiyy'
lä⁻jūih' jmi⁻ chaay⁻, wa' jēey'
gooy'. Jēēh' llu' ga⁻ he⁻ jēey'
gooy⁻ lä⁻koh' ga⁻ he⁻ tu⁻ja⁻
tuh⁻dsēy' kih' wa' hī⁻ cha⁻
hī⁻.

¹⁰ Pero kih' hī⁻ ma⁻na⁻jēē'
goo⁻, jmeen⁻ mada', (ja⁻
he' hñi⁻ jwahn', Dio
ba' hī⁻ jāh'), dsa⁻mē' ta⁻
wa' bēē' dsa⁻ñūūh⁻ kyaā'.
¹¹ Cher'mah' ga⁻bēey' øøyh',
sa⁻ wa' jēey' gooy⁻ kyaah'
jñah', o wa' dsa⁻jēeyh⁻ kyaah'
dsa⁻ñūūh⁻ kyaay' ba'. Hi⁻ kih'
dsa⁻ñūūh⁻ jwahn', sa⁻ wa'
bēey' dsa⁻mē' kyaay'.

¹² Pero kih' jee' lä⁻jēē⁻ ga⁻
jñah', jnā' jwahn⁻ (ja⁻ he' Dio).
Cher'mah' chaa⁻ jaa⁻ øøh'
jne' hī⁻ kyaah' dsa⁻mē' hī⁻
sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih' Dio, hi⁻
cher'mah' heeh⁻ ba' dsa⁻mē'
gya⁻ kyaah' øøh' jne' he', sa⁻
wa' bēey'. ¹³ Hi⁻ cher'mah'
chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻mē' øøh'
jne' hī⁻ kyaah' dsa⁻ñūūh⁻
hī⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih' Dio,
hi⁻ cher'mah' heeh⁻ ba'
dsa⁻ñūūh⁻ gya⁻ kyaah' øøh'

jne' he', sa' wa' beey'. ¹⁴Jëeh', dsa-ñuuh- hi- sa' ma-heeh- kih' Dio, ma-na-jngëey' ta-la' kih' mëy'. Hi- ja-ba' lä-ja-dsa-më' hi- sa' ma-heeh- kih' Dio, ma-na-jngëey' ta-la' kih' dsa-ñuuh- kyaay'. Wa-ra- jäh' kih' sa' la' lä-ja-, chih- kyaay' jä' lä' ma-sah' ja-ba'. Pero ta'ko-jiih' tääyh' ko-joh' ma-na-jngëe' bih'. ¹⁵Pero cher'mah' hi- sa' ma-heeh- kih' Dio ga-beey' dsa-kyaayh', wa' beey' kih'. Cher'mah' ga-la' lä-ja-, sa' la' he- wi' kih' dsa-më' dsa-ñuuh- øøh' jne' he- dsa-taayh' ko-joh'. He- hii' ti' jnän' ba' ga-tëeh' Dio jne'. ¹⁶Jëeh' hne- dsa-më' øøhn', sa' ñeh' hne- che' lä-leh' lääh' dsa-ñuuh- kyaah'. Lä-ja- hne- dsa-ñuuh-, sa' ñeh' che' lä-leh' lääh' dsa-më' kyaah'.

Wa' heeh' ba' jne' dsa'toohn' lä-koö- ma-tøohn' la-

¹⁷Lä-jaa- lä-jaa- jne', wa' dsa'toohn' kyaah' he- ga-hñah' jne' kih' Dsa-jøøh' jnän', lä-koö- ma' ga-tëeh' Dio jne'. ¹⁸Cher'mah' ma-ngëe' ma-tuy' jmi-ngo' kyah' lä' ma' ga-tëeh' Dio hne-, jä' ba' hne- lä-na-. Pero cher'mah' sa' ga-tuy' jmi-ngo' kyah' lä' ma' ga-tëeh' Dio hne-, sa' jmee- bii' uu' jmi-ngo' kyah'. ¹⁹Sa' cha- he- hnøø' jäh- ni' miih- he- ga-wih' jmi-ngo' jnän', o he- sa' ga-wih'. Kih' jee' lä-jë-, hnøø' nuuh' jne' mada' kih' Dio ba'. ²⁰Lä-jaa- lä-jaa- wa'

jäy' ba' kih' lä' ma-tääyh' ja-, lä-koö- ma' ga-heeyh- kih' Dio. ²¹Cher'mah' ma-na-hnëeh' jmeeh- ta' kih' dsa-, lä-koö- ma' ga-tëeyh' hne-, ta' jmee- cha-miih- hu' dsë-. Pero cher'mah' cha- jwë' kyah' lääh' hñaa' h', kwa' be' lääh' hñaa'. ²²Jëeh' jaa- hi- ma' na-hnëe' jmee- ta' kih' dsa- lä-koö- ma' ga-tëeh' Dio, ma-na-laa' bih' kih' Dio. Pero jaa- hi- sa' na-hnëe' jmee- ta' kih' dsa- lä-koö- ma' ga-tëeh' Dio, na' ma-na-hnëey' jmeey' ta' he' kih' Cristo ba'. ²³Hmooh' kyaah' ga-laa' Dio jne', he' ja- ta- hnëe' hnäh' hñaa' mah' jmeeh' ta' kih' dsa- lä-jmi' lä-je-. ²⁴Lä-jaa- lä-jaa- hnäh' øøhn', wa' tääh' hnäh' kih' lä-koö- ma-tääh' hnäh' na-, lä-koö- ma' ga-heeh' hnäh' kih' Dio.

Nuuh- kih' dsa-më' dsa-ñuuh- hi- sa' na-jee' goo-

²⁵Kih' dsa-ñuuh- hi- sa' ma-kaah' dsa-më' hi- kih' dsa-më' hi- sa' ma-kaah' dsa-ñuuh-, juu' he- kwan' la- sa' la' mada' kih' Dio. Pero sa' la' kyaah' juu' ta' jmah'. Jëeh' ma-lä-ñih' dsë' Dio kin' he-ja- hlëehn' ju'dsoo' jmah' ba'. ²⁶Lä-koö- la' jmi' he- tøøhn' na', kih' he-ja- laan-, go' llu' ga' he- go'taah' hnäh' lä-koö- ma-tääh' hnäh' na-. ²⁷Cher'mah' chaa- dsa-më' kyaah', ta' jmee- hu' dsë- beeh' hnih'. Hi' cher'mah' sa' chaa- dsa-më' kyaah', ta' jmee- bii' jeeh' gooh-. ²⁸Cher'mah' ga-kyaah-

dsa-mě', sa-la hlih'. Lă-ja-
chih-mě' kwaā-, cher'mah'
ga-kaay' dsa-nūh-, sa-
jmeey' hlih'. Pero kih' hī-
dsa-jee' goo-, jā-cha-miīh-
hūdsē- nē' kiyh'. Hi' hnoon'
wa'ra-jāh' kih' ni' miīh- he-
ja- sa- jēeh' hnāh'.

29 Ma-ngoo' ya-jāh' jmiī',
he-ja- na-jwahn' oōhn': Na'
ta-cha-nē', hih' hī- kyaah'
dsa-mě', lă-koo- he- sa-
kyaah' bih' wa-jmeey'. 30 Hih'
hī- ti-meeh- dsē', wa- gaa'
dsēy'. Hih' hī- jēē- dsē', wa-
jmeey' lă-koo- he- sa- jēē-
dsēy'. Hih' ga-nāā-la-løø', wa-
jmeey' lă-koo- he- sa- cha-
kiyh' ba'. 31 Hih' hī- koooh-
jmeē- he- cha- jmi-gyūū- la-
wa- jmeey' lă-koo- he- sa-
jmeē- biī' kiyh' ba'. Jēeh' lă-jē-
he- jēē' jne' jmi-gyūū- la-, he-
dsa-ngēē' ba- ja-.

32 Hnoon' wa'ra-jāh' kih'
sa-cha- ba- he- kih' kah'
hnāh' hūdsē-. Dsa-nūh-
hī- sa-ga- ma-jee' goo-, hī-
he- hnaah- Dio, hnooyh-
ha- lă- jee' tih' dsē' Dio ba'.
33 Pero hī- kyaah' dsa-mě',
kye- gyih' hūdsē- kih' he-
cha- jmi-gyūū- la-, hnooyh-
ha- lă- jee' tih' dsē' mēy'
ba'. 34 Lă-ja- ka-lāh', kah'
ba- la' kih' dsa-mě' hī-
kyaah' dsa-nūh-, hi' kih'
chih-mě' kwaā- hī- tāāh'
hñiī'. Chih-mě' kwaā- he',
hnaah- gyih' Dio, ngēēy-
hñiīy' kyaah' jmi-llē' kiyh'
kih' Dio. Pero hī- na-jēē-
goo-, kye- gyih' hūdsē-
kih' he- cha- jmi-gyūū- la-,

hnooyh- ha- lă- jee' tih' dsē'
dsa-nūh- kyaay' ba'. 35 He-
la- ma-jwahn' mah' jmāā' ta'
kyah' hnāh'. Jā- he- hnoon'
han- kyah' hnāh'. Hnoon'
go'taah' hnāh' lă-koo- lle-
kyah' hnāh' mah' hnaah'
hnāh' Dsa-jōōh' jnān- lă-kaa-
tuh-hoh' hnāh'.

36 Cher'mah' jaa- dsa-
chaa- chih-mě' kyaā' hī-
ma-tē' jī-nē- jee'y' gooy-, hī-
cher'mah' jmeey- hūdsē-
sa- sooh- jāy' hñiīy', hī- laay',
jmeē- biī' jee'y' gooy-, wa-
jee'y' gooy-. Jēeh' lă-ja- lla-
dsēy', sa- la' hlih'. 37 Pero
cher'mah' chaa- jñah' hī-
ma-jmeē' koo- ba' hūdsē-,
hī- sa- la' kyaah' he- wii',
jmeey' lă-koo- hyoh- dsēy'
ba', cher'mah' ma-jmeey'
koo- ba' hūdsē- sa- kwaay'
chih-mě' kyaay' jee' goo-,
he- jmeey' llu' ba- ja-.

38 Heh' lă-ja-, cher'mah' hī-
ga-kwaa' chih-mě' kyaā' jee'
goo-, jmeey' llu' ba- ja-. Pero
cher'mah' sa- ga-kwaay' jee'
goo-, llu' ga- he- jmeey' lă-ja-.

39 Dsa-mě' hī- na-jēē-
goo-, laay' kyaā' jaa-
dsa-nūh- lă-hih- kih' ley,
ta'ko-jiih' chaa- dsa-nūh-
kyaay'. Pero cher'mah'
ga-juu' dsa-nūh-, ma-cha-
jwē' kiyh' jee'y' gooy- ka-lāh'
kyaah' hī- tih' dsēy', lă-
ra- laā' jaa- dsa-nūh- hī-
ma-heeh- juu' kih' Dio.

40 Hi' jnā' laān-, llu' ga- la'
kiyh' cher'mah' ga-jāy' hñiīy'.
Pero sa- la' kyaah' hūdsē-
ta-jmah' he- ma-jwahn'

lä⁻na⁻, jëeh[✓] kyaah[✓] ba[✓] jnä[✓]
Jmi⁻lle[✓] kih[✓] Dio.

8

*Ma[✓] he⁻ kwëeh[~] dsa⁻ dio hi⁻
na⁻laa⁻ kaah[~] dsa⁻*

¹ Na[✓] ngëen[✓] juu[✓] kyah[✓]
hnäh[✓] kih[✓] ma[✓] he⁻ kwëeh[~]
dsa⁻ dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah[~]
dsa⁻. Lä[✓]jëë[✓] ba[✓] jne[✓] kyuu^h
jne[✓] ma⁻ miih⁻. Hi⁻ ta⁻la⁻ kih[✓]
he⁻ kyuu^h jne[✓], he⁻ja⁻ gwa[✓]
jmään[✓] hñaan[✓] kaah[✓]. Pero he⁻
hnää[✓] jne[✓] dsa⁻kyaa^h, he⁻
na⁻ kwa[✓] be[✓] he⁻ dsa⁻toohn[✓]
cha⁻ga⁻miih⁻ llu[✓] kyaah[✓] Dio.
² Hi⁻ laa⁻ kyuu^h cha⁻miih⁻,
sa⁻ ga⁻ ma⁻kyuu^h lä⁻koo⁻
te[✓] lle[✓] lä⁻kyuu^h. ³ Pero jaa⁻
hi⁻ hnää[✓] Dio, kyuu[✓] ba[✓] Dio
hi⁻ he[✓].

⁴ Kih[✓] ma[✓] he⁻ lla⁻ dsa⁻
cha⁻në[✓] dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah[~]
dsa⁻, ma⁻ñe[✓] ba[✓] jne[✓] sa⁻ cha⁻
he⁻ laa⁻ dio he[✓] ni⁻ miih⁻
jmi⁻gyuu[✓] la⁻. Jaa⁻ ba[✓] Dio
chaa⁻. Sa⁻ chaa⁻ ga⁻ jñah[✓] Dio.
⁵ Ma⁻ke[✓] gyuu^h hwa[✓] la⁻ jäh[✓]
dsa⁻ chaa⁻ ja⁻ hi⁻ jaa⁻ dio,
(jëeh[✓] ma⁻ra⁻ he⁻ chaa⁻ jwëë[✓]
dio, hi⁻ lä⁻ja⁻ chaa⁻ jwëë[✓]
dsa⁻kaah[✓] ka⁻lä^h). ⁶ Pero jnä[✓]
jne[✓], jaa⁻ Dio ba[✓] chaa⁻ hi⁻ laa⁻
Tää[✓] jñän[✓]. Ga⁻lä⁻jë[✓] ba[✓] he⁻
cha⁻, hñiiy[✓] ba[✓] ga⁻jmeey[✓], hi⁻
ga⁻jmääy[✓] jne[✓] mah[✓] jmää[✓] jne[✓]
kiyh[✓]. Hi⁻ jaa⁻ ba[✓] Dsa⁻jööh[✓]
jñän[✓] chaa⁻. Hi⁻ he[✓] he[✓] Jesu-
cristo. Ta⁻la⁻ kiyh[✓] ba[✓] cha⁻
ga⁻lä⁻jë[✓], lä⁻ja⁻ ta⁻la⁻ kiyh[✓] ba[✓]
chaa⁻ jne[✓] ka⁻lä^h.

⁷ Pero ja⁻ lä⁻jëë[✓] kyuu^h ha⁻
lä⁻ la[✓] juu[✓] la⁻. Ko⁻llaa⁻ hi⁻
ma[✓] tëë[✓] jmee⁻ he[✓] kih[✓] dio
hi⁻ na⁻laa⁻, gwa[✓] huu[✓]dsë⁻

kiyh[✓] kyaah[✓] dio he[✓], wa⁻ra⁻
ga⁻kuyh⁻ ma[✓] he⁻ lla⁻ dsa⁻
cha⁻në[✓] hi⁻ he[✓]. Kih[✓] he⁻ sa⁻
la[✓] koo⁻ ba[✓] huu[✓]dsë⁻ kiyh[✓],
he⁻ja⁻ laay[✓] mi⁻sayh[✓] hñiiy[✓].
⁸ Dsoo[✓] ba[✓], ja⁻ kyaah[✓] he⁻
kih⁻hih⁻ jne[✓] na⁻, jmee⁻ he⁻
hnää[✓] Dio jne[✓]. Ja⁻ kyaah[✓] he⁻
kih⁻hih⁻ jne[✓] na⁻, jmee⁻ lee[✓]
jne[✓] lluu[✓] cha⁻ga⁻miih⁻, ni⁻
sa⁻ jän[✓] hliih[✓] cher[✓]mah[✓] sa⁻
ga⁻kihn[✓] lä⁻jë[✓] nëë[✓] he⁻ cha⁻.

⁹ Ma⁻ke⁻ na⁻ngë[✓] jne[✓] jwë[✓]
kih[✓]hihn[✓] wa[✓] he⁻ cha⁻ he⁻,
hnøø[✓] lee[✓] jne[✓] mah[✓] sa⁻
tä^h hi⁻ sa⁻ la[✓] koo⁻ ba[✓]
huu[✓]dsë⁻ kih[✓], kwaat⁻ jñän[✓].
¹⁰ Cher[✓]mah[✓] chaa⁻ jaa⁻
hi⁻ sa⁻ la[✓] koo⁻ huu[✓]dsë⁻
kih[✓], ga⁻jëëy[✓] hnäh[✓], hi⁻
ma⁻kyuu^h miih⁻, tääh[✓]
hnäh[✓] në[✓] mes[~] koo[✓] jee[✓]
tääh[✓] heeh⁻ kih[✓] dio hi⁻
na⁻laa⁻ he[✓], goo⁻ la[✓] kiyh[✓],
jä⁻ lä⁻hee[✓] dsëy[✓] kuyh⁻ he⁻
ma⁻lla⁻ dsa⁻ cha⁻në[✓] heeh⁻
ja⁻. ¹¹ He⁻ja⁻, dsoo[✓] kyah[✓]
hnäh[✓] hi⁻ ma⁻kyuu^h miih⁻,
tä^h øø^h hi⁻ sa⁻ cha⁻ be[✓] kih[✓],
hi⁻ kih[✓] hi⁻ he[✓] ba[✓], ga⁻juu[✓]
Cristo. ¹² Lä⁻ja⁻, cher[✓]mah[✓]
ga⁻jmeeh[✓] hnäh[✓] hñaa⁻ hoh[✓]
kih[✓] øø^h jne[✓], hi⁻ jmeeh⁻
hnäh[✓] sa⁻ kyeë[✓] huu[✓]dsë⁻ kih[✓]
hi⁻ sa⁻ cha⁻ be[✓] kih[✓], he⁻
ma⁻hlää^h hnäh[✓] kih[✓] Cristo
ba[✓] ja⁻. ¹³ He⁻ja⁻ cher[✓]mah[✓]
ma[✓] he⁻ kih[✓] jne[✓], jmeen[✓] tä^h
jaa⁻ øø^h mo⁻so⁻ kih[✓] ga⁻ jne[✓]
ka⁻lä^h ngo[✓] jih[✓]koh[✓] mah[✓] sa⁻
jmeen[✓] tē^h øø^h jne[✓].

9

Na⁻ngë[✓] jwë[✓] apóstole hyoh⁻

miih- he- jmee- bii' kiyh'

¹ ¿Che' sa- laan' apóstollaaḥ' hnäh'? ¿Che' sa- na-ngen' jwé' jmeen' lä-koo- jmee- jñah' apóstole? Jëeh', ma-ra' he-ga-jëen' Jesús Dsa-jøøḥ' jnän'. Hi- kih' he- ga-heeh' hnäh' juu' kiyh', he- ja- jmee- lii- ta' he- jmeen- kih' Dsa-jøøḥ' jnän'. ² Cher'mah' kih' jñah', sa- laan' apóstol, pero kyah' hnäh' ma-ra' ju'dsoo' laan'. Jëeh', lä-llu' he- kyaah' hnäh' Dsa-jøøḥ' jnän', he- ja- jmee- lii- ma-ra' he- laan' apóstol.

³ Juu' la- jmää' lään' hñiin- kih' hi- sa- taah- jnä' ta'. ⁴ ¿Che' sa- na-ngé' jnääh' jwé' he- hñah- jnääh' he- kih'hih' jnääh'? ⁵ ¿Che' sa- na-ngé' jnääh' jwé' jää' jnääh' dsa-mé' hi- laa' øøḥ- jné' lä-koo- jmee- jñah' apóstole, ja-ba' lä-koo- jmee- øøḥ- Dsa-jøøḥ' jnän' kyaah' Pee' ka-läh'? ⁶ ¿Che' ma-la' jnä' ba' kyaah' Bernabé jmee- bii' jmee- jnääh' ta' mah' jnääh' jnääh' he- kih'hih' jnääh'? ⁷ ¿Ha- chaa- hløø' hi- tääh' jmee- ta' kwaat- kih' hñii'? ¿Ha- chaa- hi- jmee- ta' koo- hwa' mah' sa- kuyh- he- jngëëy'? ¿Ha- chaa- hi- hää- koo- nää' jah' mah' sa- hiih- juh- kih'? ⁸ ¿Che' laah' hnäh' hlëehm' he- la- lä-koh' hlëeh' wa' hi- cha- hi-? ¿Che' sa- na-sii- lä-ja- né' ley? ⁹ Jëeh', né' ley kih' Moisé na-sii-: "Ta- kii- hoo' kya' jee' jmeey- ta'." He- ga-jäh' Dio lä-ja-, ja- ma-la' kih' kya' ja- ma' kyey- huu'dsë-". ¹⁰ He-

kyey- huu'dsë- jnä' jne' ba' ja-, he-ja- ba' ja- na-sii- lä-ja-. Jëeh', hi- mi-llu' hwa', lä-kye- hi- mi-llu' mi 'ju-, ma-ra' he- cha- o-jøḥ- dsë- kiyh' liyh- kih' ta' he- jmeey- ja-. ¹¹ Mi'ju- he- la' kih' Dio ga-jñee' jnääh' neh- tuh-hoh' hnäh', he-ja- ¿che' jmee- hii- cher'mah' ga-ngii' jnääh' miih- he- cha- kyah' hnäh'? ¹² Cher'mah' jñah' ba' cha- jwé' kih' hyoyh- he- cha- kyah' hnäh', cha-ga'miih- na-ngé' jnääh' jwé' hñah- jnääh' he- ja-".

Hi- ma-ke- cha- jwé' jmee' jnääh' lä-ja-, sa- ga-chuu' jnääh' ni- miih- kyaah' hnäh'. Ga-kwëeh' ba' dsë- jnääh' mah' sa- jmee' dsa- jyoh' huu'dsë- jee' kwa- jnääh' ju'hmëe' kih' Cristo. ¹³ ¿Che' sa- ñeh' hnäh', lä-jëe- hi- jmee- ta' he- neh- gwah', kyaah' ja-ba' he- dsa-ka- dsa- neh- gwah- ja- jnä- he- kuyh-? Hi- lä-ja-, hi- jmee- ta' né' na'hyoo', kuyh- kih' he- dsa-ka- dsa- né' na'hyoo' ja-. ¹⁴ Lä-ja- ka-läh', ga-jmee' Dsa-jøøḥ' jnän' mada-, hi- na-hñaa' kwa- ju'hmëe', ta' kih' ju'hmëe' ja-ba' wa' kuyh-".

¹⁵ Pero jnä', ni- koo- hä' sa- ma-ngiin' he- ja- kyah' hnäh', ni- sa- siin- lä-la- mah' kwëeh' jnä' miih- he- cha- kyah' hnäh'. Llu' ga' he- juun' kyohn- lä-koh' ga' he- jñuuh' dsa- kin- he- chaan- llu' he- sa- koon' jñeen' he- kwan- juu'. ¹⁶ Pero sa- cha-

he- kih' he- jmään' hñiin' jøøh' he- kwan' ju'hmëe' kih' Cristo. Jëeh', ma-na-hä' goon', he-ja- jmee' bii' kin' kwan' juu' na-. Jwii' jnä' cher'mah' sa' ga'mi'ten' he- kwan' ju'hmëe' kiyh'.
 17 Cher'mah' hyoh- dsën' kwan' juu' kih' Dio, hyoh' ba' jnä' jñeen'. Hi- ma'ke' sa' hyoh- dsën' jmeen' ta' la-, ma-ra- he- mi'ten' ba' ta' he- hä' goon'.¹⁸ ¿Hee- ba' jñeen' ja'-? He- chaan- llu' he- sa' koon' jñeen' he- kwan' ju'hmëe' kih' Cristo. He- ja- ba' ja- jñeen'. Kih' he-ja-, sa' ngiin' ni' miih- he- cha- kyah' hnäh' lä'koo- na-ngën' jwë' jmeen'.

19 Ni- jaa- sa' chaa- hi- jmee' hih' kin', he- jmeen- lä'ja-. Pero ma-ra- he- jmee- ba' jnä' ta' he' kih' lä'jëe' mah' lä'ja- leeh' ga' jnä' jwëe' dsa- kih' Cristo.²⁰ He-ja- jee' kih' judiu, jmään' hñiin' lä'koo- jaa- judiu, mah' leehn' dsa- judiu. Hi- jee' kih' hi- mi-te' ley (ma'ke' sa' jmee' ley hih' kin') jmeen- lä'koo- hi- mi-te' ley ba', mah' lä'ja- leehn' dsa- hi- mi-te' ley ja-.
 21 Hi' kih' hi- sa' kyuhh~ ley, lä'koo- he- sa' kyuhh~ ley ba' jmeen', mah' lä'ja- leehn' dsa- hi- sa' kyuhh~ ley. (Pero ja' kih' he- sa' kyaahn' ley kih' Dio, mi-te' ba' jnä' ley kih' Cristo.)²² Hi- jee' kih' hi- sa' bee' hu'dsë- kih', ga-jmään- hñiin' lä'koo- he- sa' bee' hu'dsë- kin'. Hi- jee' kih' jee' lä'jëe', kwee-

ba' ga-jmeen' kyaayh', mah' lä'ja- jnøøhn' ha- lä' jee' lään' ko'llaa' dsa-.²³ Kwaat- kih' ju'hmëe' ba' jmeen' he- la-, mah' ko-jøh' ba' lä'cha- he- llu' kin' kyaah' hi- nuu- ju'hmëe' he- kwan' la-.

24 Ñeh' ba' hnäh', jee' hlii- jwëe' dsa-, jaa- ba' hi- lih'. Hi- he' lle' kih' hyoh- jñee'. Lä'ja- hnøø' kwah' hnäh' be' jee' hnaah' hnäh' Dio mah' lä'ja- hnäh' hnäh' koo- he- la' kwa' Dio.²⁵ Lä'jëe' hi- hnøø' lih' jee' kooy', mi-lluuy' hñiiy' kih' lä'jëe' he- jmee- jwiih' kiyh' mah' liyh' koo- coron he- dsa-hee'. Pero jne' mi-lluun' jne' hñaan' mah' leh' jne' koo- coron he- sa' hee' jih'koh'.²⁶ Lä'ja- jnä' ka-läh', ngoo' ba' jnä' kwan- be' ha- jee' lihn' koo- coron. He-ja- sa' jmeen' wa' la' cha- la', lä'koo- jaa- hi- te' jah- jwë' në' lle'.²⁷ Heehn' hñiin' wii' ba', ni' miih- sa' kwan- jwë' kih' jmi'ngo' jmee' hih' kin'. Lä-na- ba' jmeen', mah' sa' jän' ta' koo' ma-la- ma-kwan' ju'hmëe' kih' jñah'.

10

Sa' wa' jmeen' ko-jøh' kyaah' hi- jmää- jøøh' dio hi- na-laa' kaah' dsa-

1 Hnoon' wa' lä-dsooh' hoh' hnäh' øøhn', lä'koo- ga-la' kih' dsa- ma-gyuh- jnän'. Ga-lä'jëe' ba' ga-nää' lä' ngoo' jni'. Hi- ga-ngëe' jee' jmi-ñeeh'.² Lä-llu' he- ga-ngëe' dsa- he' ko-jøh' kyaah' Moisé jee' ma' hi' jni'

hi⁺ ta⁺ jee⁺ jmi⁻ñeeh⁻, he⁻ja⁻
 la⁺ lä⁻koh⁺ he⁻ ga⁻taayh⁻
 ko⁻joh⁺ ga⁻saa⁻ dsa⁻ he⁺ jmi⁻
 kyaah⁺ Moisé mah⁺ leey⁺ koo⁻
 kyaayh⁺. ³ Ga⁻lä⁻jëë⁻ ba⁺
 ga⁻kuh⁻ he⁻ñi⁻ih⁻ he⁻ ga⁻chee⁺
 Dio. ⁴ Ga⁻lä⁻jëë⁻ ba⁺ ga⁻h⁺ih⁺
 jmi⁻ he⁻ ga⁻chee⁺ Dio. Sa⁻
 ma⁺ la⁺ wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻
 jmi⁻gwa⁻ he⁻ ga⁻jmee⁺ Dio
 ga⁻hya⁻ dsoh⁺ mi⁺kuu⁺. Hi⁻
 mi⁺kuu⁺ ja⁻, sa⁻ ma⁺ la⁺ wa⁺
 he⁻ cha⁻ he⁻ mi⁺kuu⁺, ma⁺ laa⁺
 h⁺ñi⁻ Cristo hi⁻ ma⁺ jmee⁻
 ko⁻joh⁺ kyaayh⁺. ⁵ Pero mi⁻h⁻
 go⁻te⁺ ba⁺ dsa⁻ he⁺ ga⁻jmee⁺
 he⁻ ti⁻h⁻ dsë⁺ Dio. He⁻ja⁻ jwëë⁺
 ga⁻ ga⁻juu⁺ hwa⁺ ki⁺ ja⁻.

⁶ He⁻ ga⁻la⁺ lä⁻ja⁻ kih⁺
 dsa⁻ he⁺, he⁻ ja⁻ kwëëh⁻
 jne⁺ nuuh⁻ mah⁺ sa⁻ wa⁺ hee⁺
 dsë⁻ jne⁺ jmeen⁺ he⁻ h⁺ñi⁻h⁻
 lä⁻koh⁺ ga⁻jmee⁺ dsa⁻ he⁺.
⁷ Ni⁻ ta⁻ wa⁺ jmää⁻n⁺ jööh⁺
 dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah⁻ dsa⁻,
 lä⁻koh⁺ ga⁻jmee⁺ dsa⁻ he⁺.
 Lä⁻koo⁻ jah⁺ jee⁺ na⁻si⁻ juu⁺
 kih⁺ Dio: “Ga⁻taah⁻ lä⁻jëë⁻
 dsa⁻ ga⁻kuh⁻ ga⁻h⁺ih⁺, ja⁻ga⁻
 ga⁻taayh⁻ ga⁻jmeey⁺ wa⁺ la⁺
 cha⁻ la⁺.” ⁸ Ni⁻ ta⁻ wa⁺ kaah⁺
 jne⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻, lä⁻koo⁻
 ga⁻jmee⁺ dsa⁻ he⁺. Jëëh⁺
 kyaah⁺ koo⁻ jmi⁻ ba⁺ ga⁻juu⁺
 gyii⁺ hnë⁻ mil dsa⁻ he⁺. ⁹ Ni⁻
 sa⁻ wa⁺ koo⁺ jne⁺ kyaah⁺ he⁻
 joh⁻ dsë⁺ Dsa⁻jööh⁺ jnän⁻,
 lä⁻koo⁻ ga⁻jmee⁺ ko⁻lla⁻
 dsa⁻ he⁺ mah⁺ ga⁻jngi⁺ih⁺
 mi⁻h⁻ kiyh⁺. ¹⁰ Sa⁻ wa⁺ cha⁻
 wa⁺ hää⁻ jne⁺ Dio, lä⁻koo⁻
 ga⁻cha⁻ ga⁻hää⁻ dsa⁻ he⁺,
 mah⁺ ga⁻jngi⁺ih⁺ ángel kiyh⁺.

¹¹ He⁻ ga⁻la⁺ lä⁻ja⁻ kih⁺ dsa⁻

he⁺, he⁻ ja⁻ kwëëh⁻ jne⁺ nuuh⁻,
 hi⁻ ma⁻na⁻si⁻ jnän⁻ mah⁺
 lä⁻leeh⁻ jne⁺ hi⁻ chaa⁻ na⁺
 jee⁺ ga⁻dsaa⁺ jmi⁻ he⁻ tööh⁻
 la⁻. ¹² Lä⁻ja⁻, kih⁺ hi⁻ jmee⁻
 hu⁺dsë⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ kih⁺ jeh⁺
 dsëy⁺, hnöø⁺ liiyh⁻ mah⁺ sa⁻
 täyh⁺. ¹³ Wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻
 wi⁺ he⁻ jëë⁺ jne⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻
 ma⁻jëë⁻ jñah⁺. Pero Dio llu⁺
 dsëy⁺. Sa⁻ kway⁺ jwë⁺ ngëë⁺
 jne⁺ koo⁻ he⁻ hwëh⁻ ga⁻ he⁻
 mo⁻so⁻ tää⁻ jne⁺. Wa⁺ra⁻ ga⁻të⁺
 jee⁺ jëë⁺ jne⁺ he⁻ wi⁺ ja⁻, kwa⁺
 ba⁺ Dio be⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺ lää⁻ jne⁺
 hi⁻ lä⁻ja⁻ kwëëh⁻ dsë⁻ jne⁺.

¹⁴ He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁺
 ööh⁺ hi⁻ hnaan⁺. Hää⁻
 hnäh⁺ hñaa⁺ cha⁻mi⁻h⁻,
 Mo⁻to⁻ jmee⁻ hnäh⁺ juuh⁻ kih⁺
 dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah⁻ dsa⁻.
¹⁵ Hlëëhn⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ dsa⁻
 hi⁻ kyuu⁻. Kye⁻ da⁺ hnäh⁺
 kwaan⁻ ha⁻ lä⁻ ngoo⁺ juu⁺ he⁻
 hlëëhn⁺ hnäh⁺. ¹⁶ Lä⁻ ma⁺ h⁺ih⁺
 jne⁺ kyaah⁺ wa⁺ kyaah⁺ he⁻
 na⁻jööh⁺, kwa⁻ jne⁺ ti⁻hmaah⁺
 kih⁺ Dio, la⁺ kwaan⁻ h⁺ih⁺ jne⁺
 jma⁻ kih⁺ Cristo ba⁺ ja⁻, hi⁻
 lä⁻ja⁻ ma⁻laa⁻ jne⁺ koo⁻ ba⁺
 kyaayh⁺. Hi⁻ lä⁻ ma⁺ kih⁻ jne⁺
 he⁻ñi⁻ih⁻ he⁻ ti⁻llooh⁻ jne⁺, he⁻
 jmee⁻ jne⁺ kwaan⁻ jmi⁻ngo⁺
 kih⁺ Cristo ba⁺ ja⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻
 ma⁻laa⁻ jne⁺ koo⁻ ba⁺ kyaayh⁺
 ka⁻läh⁺. ¹⁷ Ma⁻ke⁻ jwëë⁺ jne⁺,
 koo⁻ ba⁺ laa⁻ jne⁺ jee⁺ lä⁻jëë⁻
 jne⁺. Jëëh⁺, koo⁻ ba⁺ la⁺ he⁻ñi⁻ih⁻
 he⁻ kih⁻ jne⁺.

¹⁸ Jëë⁻ da⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻
 ga⁻la⁺ kih⁺ dsa⁻ Israel hi⁻
 ga⁻kuh⁻ jah⁺ hi⁻ ma⁺ dsa⁻jää⁻
 dsa⁻ né⁻ na⁻hyoo⁺, ga⁻laay⁺
 koo⁻ ba⁺ kyaah⁺ Dio juu⁺

na'hyoo' ja-. 19 He- jwahn-
lä-na-, ja- he- jwahn- kyee'
jwërte dio hi- na-laa' kaah-
dsa-, ni- ngo' he- lla- dsa-
cha-në' dio he', sa- cha-
he- la' ni- miih-. 20 Lä-la-
ba' jwëëhn- hnäh', lä-koo-
jmee- hi- sa- ma-heeh-
kih' Dio, wa-ra- ga-llay'
miih- he- cha- kiyh' cha-në'
dio hi- na-laa- he', he-
kwëëyh- hi-sa-llu' ba' ja-,
ja- he- kwëëyh- Dio jnän'
ja-. Sa- hnoon' jmeeh' hnäh'
ko-joh' kyaah' hi-sa-llu'.
21 Cher'mah' ga-hih' hnäh'
he- kwa- Dio, mo-so- le' huh'
hnäh' he- kwa- hi-sa-llu'.
Cher'mah' ga-taah' hnäh'
ga-ku' ga-hih' hnäh' he- lla-
Dio në' na'mes-, mo-so- le'
kuh'huh' hnäh' në' mes- kih'
hi-sa-llu' ka-läh'. 22 ¿Che' ja-
he- hnøøh' jne' ha- lä- jee'
lä-llih- Dio he- jmee- jne'
lä-ja-? ¿Che' cha- ga-be' jnän',
lä-koh' ga' kiyh'?

*Wa' hnøøhn' he- llu' kih'
øøh' jne'*

23 Ga-lä-jë- ba' na-ngën'
jwë' jmeen', pero ja- lä-jë-
jmää' ta'. Ga-lä-jë- ba'
na-ngën' jwë' jmeen', pero
ja- lä-jë- kwa- be' jnän' jee'
hnääh- Dio. 24 Sa- wa'
hnøøhn' he- llu' jnän' hñaan'
, wa' hnøøhn' he- llu' kih'
jñah' ba'. 25 Kuh' ba' hnäh'
ga-lä-jë- ngo' he- hnäh- dsa-
jee' jngëëyh- jah'. Ta- ngü'
hnäh' ni- miih- juu' mah'
sa- jmeeh' hnäh' cha-miih-
hüüdsë-. 26 Jëeh', kih' ba' Dio
la' jmi-gyüü- la-, hi- lä-ja-
lä-jë- he- ga-cha-në' kih', kih'

bih' la' lä-jë-. 27 Cher'mah'
jaa- hi- sa- ma-heeh- kih'
Dio ga-tëëyh' hnäh' mah'
go'kuh' hnäh' kiyh', hi- gwa'
hoh' hnäh' go-nääh' hnäh', ja-
go-kuh' ba' hnäh' ga-lä-jë-
he- llay-. Ta- ngü' hnäh' ni-
miih- juu' mah' sa- jmeeh'
hnäh' cha-miih- hüüdsë-.
28 Pero cher'mah' chaa- hi-
ga-jäh': "Ngo' he- ma-lla'
dsa-në' na'hyoo' ba' na-", ta-
kuh- hnäh' ga- ja-, mah' la'
llu' kih' hi- ma-mi-jnä- juu'
ja-. Lä-ja- sa- jmeey' jyoh'
hüüdsë- he- jmee' jwüih-
kiyh'. Jëeh', kih' ba' Dio la'
jmi-gyüü- la- hi- lä-ja- lä-jë-
he- ga-cha-në' kih', kih' bih'
la' lä-jë-. 29 Ja- he- hlëëhn'
kih' hüüdsë- kyah' hnäh'.
He- hlëëhn' kih' hüüdsë-
kih' jñah' ba' na-, mah' sa-
jmeey' jyoh' hüüdsë- he-
jmee' jwüih- kiyh'. ¿He-la' ha-
dsa- kin- he- na-ngën' jwë'
jmeen' cher'mah' ko-ja- la'
hüüdsë- kiyh'? 30 Cher'mah'
kwan- ti'hmaah' kih' Dio kih'
he- kuhn-, ¿he-la' hlëëh' dsa-
wüü' kin- kih' he- kuhn- he-
ja-? 31 Hi- kwee- ba' la' kih'
lä-jë-, cher'mah' kuh-huh'
hnäh', o he- ga-jmeeh- hnäh',
jmeey' hnäh' lä-jë- lä-koo- lle-
kih' ba' mah' lä-ja- wa' la'
jüü- kih' Dio jnän'. 32 Ta-
jmeey- hnäh' jeh' dsë' dsa-
judiu, ni- hi- sa- lla' judiu,
ni- hi- lla' kya' Dio ka-läh'.
33 Jmeey' hnäh' lä-koh' jmeey-
jnäh' ba'. Jëeh' jmeen- bi-
hnoohn- ha- lä- jee' tih'
dsë' dsa- kyaah' lä-jë- he-

jmeen̄. Sā hnoohn̄ hē llū
kī hñiin̄, hnoohn̄ hē llū
kih̄ gā lã̄ jë̄ bā mah̄ lã̄ȳ.

11

Juu' kih' dsa- hi- jlẽ- ka'lle'

¹ Jmee' hnãh' lã̄ koō jmee'
jnã', jëeh' jnã' jmeen̄ lã̄ koō
gā jmee' Cristo.

² Chaan̄ llū chā miih̄
lã̄ koō tãah' hnãh' øøhn̄,
jëeh', gā lã̄ jë̄ jiih̄ bā
dsā lã̄ dsooh̄ hoh' jnã',
hī chooh' bā hnãh' koō
hweh̄ juu' hē mā hlëeh̄
hnãh'. ³ Hnoon' lã̄ ngëeh'
hnãh', Cristo lã̄ tō nẽ'
kih̄ lã̄ jë̄ dsā ñũũh̄, hī
lã̄ jā lã̄ dsā ñũũh̄ kih̄
dsā mẽ', lã̄ jā lã̄ Dio kih̄
Cristo kā lãh'. ⁴ La' ō hih̄
kih̄ dsā ñũũh̄ cher'mah'
jlëȳ ka'ley' wa'rā gā tẽ'
jee' ngiiy' kiyh' kih̄ Dio o
wa'rā gā ngëey' juu' kih̄ Dio
cha'nẽ dsā. ⁵ Lã̄ jā kā lãh'
la' ō hih̄ kih̄ dsā mẽ'
cher'mah' sā nā jlẽ- ka'ley'
wa'rā gā tẽ' jee' ngiiy' kiyh'
kih̄ Dio o wa'rā gā ngëey'
juu' kih̄ Dio cha'nẽ dsā.
Heh' lã̄ jā, la' lã̄ koō
hē nā tī kwah̄ lley'.
⁶ Cher'mah' jaā dsā mẽ' sā
jlẽ lle', llū gā wa' tiy' lley'
gō tẽ'. Pero cher'mah' lã̄y'
la' ō hih̄ kih̄ hē tiy' lley'
o hē jmeey' kwah̄, hē jā
wa' jlëy' ba'. ⁷ Sā sooh̄
kih̄ dsā ñũũh̄ jlëy' lley',
jëeh' lã̄y' heeh' kih̄ Dio,
mah' mi-jnãäȳ hā lã̄ koō
jøøh' lã̄ Dio. Pero dsā mẽ'
mi-jnãäȳ hā lã̄ koō jøøh'

lã̄ dsā ñũũh̄. ⁸ Dsā ñũũh̄
sā yā hë̄ kih̄ dsā mẽ',
dsā mẽ' ba' yā hë̄ kih̄
dsā ñũũh̄. ⁹ Lã̄ jā kā lãh',
sā gā jmãäy' Dio dsā ñũũh̄
mah' le' llū kih̄ dsā mẽ',
gā jmãäy' dsā mẽ' mah' le'
llū kih̄ dsā ñũũh̄ ba'. ¹⁰ Kih̄
hē jā, hī kwaat̄ kih̄ ángele
kā lãh', jmee' bii' jlẽ dsā mẽ'
lle' mah' jmee' lii' chā hī
kyē nẽ' kiyh'.

¹¹ Pero hē tøøh' jne' kyaah'
Dsā jøøh' jnãn', jā mā lã̄
dsā ñũũh̄ lã̄ kwaat̄,
jā ba' lã̄ jā lã̄ kwaat̄
dsā mẽ' kā lãh'. ¹² Jëeh',
lã̄ koh' yā hë̄ dsā mẽ'
kih̄ dsā ñũũh̄, jā ba' lã̄ jā
kih̄ dsā mẽ' dsā lã̄ chā
dsā ñũũh̄. Lã̄ uu' ba' hwë̄
kih̄ Dio. ¹³ Kyē da' hnãh'
kwaat̄ hñãah' hnãh', ¿che'
sā lã̄h' hnãh' sā jnã' llū
wa'rā gā ngii' jaā dsā mẽ'
kih̄, kih̄ Dio ma' sā nā jlẽ-
lley'? ¹⁴ Lã̄ koō jmee' jne'
hē tøøhn̄ jmi-gyũũ lã̄
lã̄ koō la' kih̄ dsā ñũũh̄,
mi-jnãäȳ hē la' ō hih̄ kih̄
hē kwaȳ jwë' kwā jñũ-
lley'. ¹⁵ Pero kih̄ dsā mẽ',
kah' ba' la'. Jnã' llū kiyh'
hē kwaȳ jwë' dsā kwā
jñũ lley'. Jëeh', dsā mẽ',
gā hyoyh' jñũ lley' kyoō
mah' jlẽ lley' lā hē ma' jlëy'
kyaah' hmiih̄. ¹⁶ Cher'mah'
chā hī hnøø' tí'choo' juu'
kih̄ juu' hē hlëeh̄ lā, hnøø'
lã̄ ñeȳ hā lã̄ la' kyaa' jnãäh'
. Jëeh' koō nẽe' ba' hē tẽ̄
jnãäh' jmee' jnãäh' hī lã̄ jā
lã̄ kaā gwah̄ kih̄ Dio.

Mi-kwayh' ma-nuu kih' Dsa-jøøh' jnän'

17 Pero ta⁺ jyoh⁺ ko⁻taa⁻, sa⁻ chaan⁻ llu⁺ lä⁻ko⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺. Jëeh⁺, jee⁺ dsa⁻ñeeh⁻ hnäh⁺, cha⁻ga⁻miih⁻ he⁻ hlih⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ lla⁻ he⁻ ma⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ he⁻ llu⁺.
18 To⁻në⁺ he⁻ ja⁻, ma⁻nuun⁺ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ sa⁺ hi⁺ ko⁻ ba⁺ juu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ jee⁺ dsa⁻ñeeh⁻ hnäh⁺. Hi⁻ jee⁺ llah⁺ laan⁺ dsoo⁺ ba⁺. 19 Jëeh⁺, go⁻ laan⁺ jmää⁺ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ tääh⁺ hnäh⁺ lä⁻ja⁻ mah⁺ lä⁻lee⁻ hi⁻ na⁻ hi⁻ hnaah⁺ Dio hi⁻ lä⁻lee⁻ hi⁻ na⁻ hi⁻ sa⁻ hnaah⁺ Dio. 20 Cher⁺ mah⁺ lä⁻ja⁻ tääh⁺ hnäh⁺, jee⁺ dsa⁻ñeeh⁻ hnäh⁺, ja⁻ ma⁻nuu⁻ kih⁺ Dsa-jøøh⁺ jnän⁺ ja⁻ kuh⁻ hnäh⁺. 21 Jëeh⁺, wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ hor⁻ kuh⁺ hnäh⁺, lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ hnäh⁺ dsa⁻lä⁻jää⁻ kuh⁻huh⁺ hnäh⁺ he⁻ go⁻kye⁻ hnäh⁺. Hñaah⁺ ba⁺ hnäh⁺ kuh⁻huh⁺ lä⁻jiih⁺ dsa⁻lä⁻hee⁻ hnäh⁺ mah⁺ ko⁻llaa⁺ jäy⁻ kyaah⁺ kyoo⁺. 22 ¿Che⁺ sa⁻ cha⁻ cha⁻neh⁺ kyah⁺ hnäh⁺ jee⁺ go⁻taah⁺ hnäh⁺ kuh⁺huh⁺ hnäh⁺? ¿He⁻la⁺ mi⁻kwayh⁺ hnäh⁺ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ Dio, mah⁺ lleh⁻ hnäh⁺ o⁻hih⁻ kih⁺ hi⁻ sa⁻ kye⁻ ni⁻ miih⁻ he⁻ kuh⁺huh⁺? ¿Hee⁻ ba⁺ na⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁺? ¿Che⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺ jmeeh⁻ ba⁺ hnäh⁺ llu⁺? Ni⁻ miih⁻ sa⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁺ lä⁻ja⁻.

23 Jëeh⁺, kih⁺ Dsa-jøøh⁺ jnän⁺ ga⁻hyohn⁺ juu⁺ la⁻, ja⁻ba⁻ he⁻ ma⁻hlēëhn⁻ hnäh⁺ jää⁺. Hwë⁺ he⁻ ga⁻ngëëy⁺ Dsa-jøøh⁺ jnän⁺ ja⁻, ga⁻kay⁺ he⁻ñiuh⁻.

24 Mah⁺ ga⁻kway⁺ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio. Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻llaa⁺ he⁻ñiuh⁻ ja⁻ mah⁺ ga⁻jäyh⁺: “Hee⁻ la⁻, kuh⁺ hnäh⁺. He⁻ la⁻ na⁻ jmi⁻ngo⁺ kin⁺. Ta⁻la⁻ kyah⁺ hnäh⁺ kwaan⁻ hñiin⁺ juun⁺. Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻la⁻ mah⁺ lä⁻dsooh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kin⁺.”
25 Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ kyaah⁺ wa⁻kyaah⁺, ma⁻ngëë⁺ ma⁻kuyh⁻ ma⁻nuu⁻. Ga⁻jäyh⁺: “Wa⁻kyaah⁺ la⁻ la⁺ hmooh⁺ hmëë⁺ he⁻ jmeen⁻ kyaah⁺ jma⁻ kin⁺. Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻la⁻, ga⁻lä⁻jë⁻ jiih⁺ ma⁺ huh⁺ hnäh⁺, mah⁺ lä⁻dsooh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kin⁺.” 26 Lä⁻ja⁻, lä⁻jë⁻ jiih⁺ ma⁺ kuh⁻ hnäh⁺ he⁻ñiuh⁻ la⁻, hi⁻ ma⁺ huh⁺ hnäh⁺ he⁻ haa⁺ neh⁺ wa⁻kyaah⁺ la⁻, he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻juu⁺ Dsa-jøøh⁺ jnän⁺ ba⁺ na⁻, lä⁻ ma⁻ngoo⁺ ja⁻ba⁻ lä⁻jiih⁺ jäyh⁺ ka⁻läh⁺.

27 He⁻ja⁻, cher⁺ mah⁺ hi⁻ ga⁻kuh⁻ he⁻ñiuh⁻, hi⁻ ga⁻hiyh⁺ he⁻ haa⁺ neh⁺ wa⁻kyaah⁺ kih⁺ Dsa-jøøh⁺ jnän⁺, hi⁻ lä⁻ ma⁻ngoo⁺ bih⁺ jmeey⁺ he⁻ hlih⁺, ma⁻na⁻bääy⁻ dsoo⁺, kih⁺ he⁻ mi⁻kwayh⁺ jmi⁻ngo⁺ kyaah⁺ jma⁻ kih⁺ Dsa-jøøh⁺ jnän⁺. 28 Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ hnäh⁺ hnøø⁺ kah⁺ da⁺ hnäh⁺ kwaat⁻ che⁺ sa⁻ hñii⁻ hu⁺dsë⁻ kyah⁺ hnäh⁺, jää⁺ ja⁻ga⁻ kuh⁺ hnäh⁺ he⁻ñiuh⁻ hi⁻ huh⁺ hnäh⁺ he⁻ haa⁺ neh⁺ wa⁻kyaah⁺. 29 Jëeh⁺, cher⁺ mah⁺ jmee⁺ gyih⁺ he⁻ hlih⁺ mah⁺ kuyh⁻ he⁻ñiuh⁻ hi⁻ hiyh⁺ he⁻ haa⁺ neh⁺ wa⁻kyaah⁺ ja⁻, he⁻ ngiiy⁻ he⁻ jä⁻ he⁻ hlih⁺ në⁺ kiyh⁺ ba⁺ ja⁻. Jëeh⁺ sa⁻ tooyh⁻ ta⁺ jmi⁻ngo⁺ kih⁺

Dsa-jøøh' jnän'. ³⁰ Kih' he-ja-, chaa-jwëë' jee' kyah' hnäh' hi- dsaah', jwëë' hi-mo'so- cha-be' kih', lä-juh' chaa-ko-llaa' hi-ga-juu'. ³¹ Pero cher'mah' ga-kye' jne' kwaat~ he-hni~ huudsë-jnän', jää' ja-ga' kih'hijn', mo'so- cha-he- kih' lla' Dio ta' jnän'. ³² Hi- cher'mah' ga-llay' ta' jnän', Dio ba' he- hi- heeh' jne' wi', mah' sa- dsa'nøøn' cha'je- ko-jøh' kyaah' hi- sa- ma-heeh-juu' kiyh'. ³³ He-ja- øøhn', wa-ra- ga-taah' hnäh' kuh', ja- jääh' hnäh' dsa-kyaa' hnäh'. ³⁴ Hi- cher'mah' chaa-jaa- hi- kyoh', wa-lla- kuyh-cha'neh' kiyh', mah' sa- ja- he- wi' në' kiyh', wa-ra-ga-jmeey' wa- la' cha- la' jee- dsa-ñeeh' hnäh'. Cher'mah' cha- ga' jyoh' juu', he- ja- mi'een' wa-ra- ga-lloon' na'jëen' hnäh'.

12

Lä-jë- he- ga-hñah' jne' kih' Jmi-llë' kih' Dio

¹ Hnoon' lä-ngëeh' hnäh' miih- øøhn', ha- lä- la' he- ma-hñah~ jne' kih' Jmi-llë' kih' Dio. ² Ñeh' ba' hnäh' ha- lä- ma' jmeeh- hnäh', jää' sa- ga' ma-heeh' hnäh' kih' Dio. Ma' ga-nää' hnäh' ta- la- ta- jnø-, ga-ka~ hnäh' jwë' jee' ma'hnaah- hnäh' dio kaa' hi- na-laa- kaa~ dsa-. ³ He-ja- hnoon' lä-ngëeh' hnäh' ni- jaa- hi- hlëeh' lä- gwa' kih' Jmi-llë' kih' Dio sa- jwäy' dso'jwi' në' kih' Jesús. Lä-ja- ka-läh' sa- jäh- jøøh'

Jesús, cher'mah' sa- kyaayh' Jmi-llë' Na-jngii'.

⁴ Kah' ba' la' he- ma-hñah~ jne' lä-jaa- lä-jaa- jne' kih' Dio, pero jaa- ba' Jmi-llë' Na-jngii' hi- kwa- lä-jë- he- ja-. ⁵ Kah' ba' la' ta' he- jmee- jne' lä-jaa- lä-jaa- jne' jee' hnääh~ jne' Dio, pero jaa- ba' hi- laa' Dsa-jøøh' jnän'. ⁶ Kah' ba' la' be' he- ma-tëë' jne' lä-jaa- lä-jaa- jne', pero jaa- ba' Dio hi- jmee- lä-jë- kih' ga-lä-jëë- jne'.

⁷ Lä-jaa- lä-jaa- jne' ma-hñah~ jne' he- ga-kwa' Jmi-llë' Na-jngii' mah' lä-ja- jä- llu' kih' lä-jëë-. ⁸ Jaa- ga-hyoh' miih- huudsë- llu' he- ga-kwa' Jmi-llë'. Jñah' ga-hyoh' he- jmee- kyuyh~ cha-ga'miih-, he- ga-kwa- ja-ba' Jmi-llë' Na-jngii'. ⁹ Jñah' ka-läh' ga-hyoh' kih' ja-ba' Jmi-llë' ha- lä- jee- lä-dsoo' dsëy' cha-ga'miih-. Hi- jñah' ga-hyoh' ha- lä- jee' mi-hlääy' hi- dsaah' kyaah' be' kih' ja-ba' Jmi-llë' Na-jngii'. ¹⁰ Jñah' ga-hyoh' ha- lä- jmeey' he- juh-gaa-. Jñah' ga-hyoh' juu' he- ngëey' kih' dsa-. Jñah' ga-hyoh' mah' kay' kwaat~ che' la' kih' Jmi-llë' Na-jngii' he- hlëeh- dsa- o che' la' kih' jmi-llë' hlih'. Jñah' ga-hyoh' hlëeyh' jyoh' juu'. Jñah' ka-läh', ga-hyoh' be' mah' jiiy' juu' he- hlëeh' dsa-kyayh'. ¹¹ Pero jaa- ba' Jmi-llë' hi- jmee- lä-jë- he- ja-. Hi- lä-ko- hyoh- dsëy' ba- ti-llooyh~ kih' lä-jaa- lä-jaa-.

Jee' lä'jēē' hi' laa' kyaa' Dio laay' lä'koo' jaa' ba'

12 Koo' ba' la' jmi'ngo' jnän', hi' cha' cha'miih' nēē' he' na'ku' na'chah'. Ma'ke' cha'miih' nēē' he' na'ku' na'chah', ma'ra' he' la'ba'koo' jmi'ngo' jee' lä'jēē'. Ja'ba' lä'ja' Cristo ka'läh' kyaah' jne'. 13 Jēēh', kyaah' jaa' ba' Jmi'lle' ga'lēē' jne' koo' ba' kyaayh', lä'llu' he' ma'na'saa' jne' jmi' kyaah' Jmi'lle' Na'jngü' kih' Dio. Lä'ja' kih' hi' laa' judiu o hi' sa' laa' judiu, hi' lä'ja' ka'läh' kih' hi' na'hneē' jmee' ta' kih' dsa' o cher'mah' sa' na'hneēy'. Ga'lä'jēē' ba' jne' ma'heeh' jne' kih' jaa' ba' Jmi'lle'.

14 Heh' jmi'ngo' jnän', sa' la' koo' ba' jee' lä'jēē', cha'miih' jee' na'ku' na'chah'. 15 Cher'mah' ma'tiin' ga'jäh': "Sa' laan' ma'gooh', he'ja' sa' na'jnään' kih' jmi'ngo' kyah'", pero ma'ke' ma'jäh' lä'ja', ma'ra' he' na'jnää' ba' kih' jmi'ngo' jnän'. 16 Hi' cher'mah' lo'gwan' ga'jäh': "Sa' laan' mi'nēh', he'ja' sa' na'jnään' kih' jmi'ngo' kyah'", pero ma'ke' ma'jäh' lä'ja', ma'ra' he' na'jnää' ba' kih' jmi'ngo' jnän'. 17 Cher'mah' lä'kaa' jmi'ngo' jnän', la' koo' mi' mi'nē' juuh', ¿hee' kyaah' ja' nuu' jne'? Hi' cher'mah' lä'kaa' jmi'ngo' jnän', la' koo' to'gwa' juuh', ¿hee' kyaah' ja' he' taah' jne'

jme'h'? 18 Pero Dio ga'jmeē' na'ku' na'chah' jmi'ngo' jnän', lä'koo' lä' dsēy'. 19 Cher'mah' koo' nēē' ba' la' lä'kaa' jmi'ngo' jnän', mo'so' la' lä'koo' jmi'ngo' he' kye' jne'. 20 Pero ja' lä'ja' la' jmi'ngo' jnän'. Na'ku' na'chah' cha'miih' nēē', hi' jee' lä'jēē' koo' ba' la'. 21 Sa' le' jäh' mi'nēn' siih' ma'goon': "Sa' jmeē' bii' hne' kin'." Ni' sa' le' jäh' ka'llen' siih' ma'tiin': "Sa' jmeē' bii' hne' kin'." 22 Pero sa' la' lä'ja'. He' cha' kih' jmi'ngo' jnän', he' jmeē' jne' kwaat' sa' beē' ni' miih', he' ja' jmää' jnän' cha'ga'miih'. 23 Hi' he' cha' kih' jmi'ngo' jnän' he' jmeē' jne' kwaat' sa' jnä' llu', he' ja' hōō' jne' cha'ga'miih'. Hi' he' sa' sooh' jēē' dsa', jlē' jne' llu'. 24 Pero he' jnä' llu' nē' jnän', sa' jmeē' bii' jlē' jne'. Ga'jmeē' Dio jmi'ngo' jnän' mah' hōōn' cha'ga'miih' lä'jēē' he' sa' beē'. 25 Heh' lä'ja', jmi'ngo' jnän' sa' jmeē' ma' kih'kih'. Lä'jēē' nēē' ba' hnäy' dsa'kyaayh'. 26 Cher'mah' jii' kih' koo' nēē', lä'ja' ga'lä'jēē' ba' jii' kih'. Hi' cher'mah' ga'la' llu' kih' koo' nēē', lä'ja' la' llu' kih' ga'lä'jēē' ba'.

27 Lä'ja' jne' ka'läh', laa' jne' lä'koo' jmi'ngo' kih' Cristo. Lä'jaa' lä'jaa' jne' na'ku' na'chah' jne' kyaayh'. 28 Jee' kih' hi' laa' gwah', Dio ga'hñaa'to' nē' hi' laa' apóstole, ja' ga' ga'hñay' hi' ngēē' juu' kiyh', hi'

ga⁻hñaay¹ ta⁻jwoh¹, kyaah¹
 hi⁻ jmee⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻,
 kyaah¹ hi⁻ mi⁻hlää⁻ dsa⁻,
 kyaah¹ hi⁻ jmee⁻ be⁻ kih¹
 dsa⁻, kyaah¹ hi⁻ kye⁻ në⁻ kih¹
 dsa⁻kyaah¹, hi⁻ kyaah¹ hi⁻
 lih⁻ hlëeh¹ jyoh¹ juu¹. ²⁹ ¿Che¹
 lä⁻jëe⁻ laa¹ apóstole? ¿Che¹
 ga⁻lä⁻jëe⁻ laa¹ hi⁻ ngëe⁻ juu¹
 kih¹ Dio? ¿Che¹ ga⁻lä⁻jëe⁻ laa¹
 ta⁻jwoh¹? ¿Che¹ ga⁻lä⁻jëe⁻
 jmee⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻? ³⁰ ¿Che¹
 ga⁻lä⁻jëe⁻ ma⁻hyoh⁻ be⁻ mah¹
 mi⁻hlää⁻ dsa⁻dsaah¹? ¿Che¹
 ga⁻lä⁻jëe⁻ lih⁻ hlëeh¹ jyoh¹
 juu¹? ¿Che¹ ga⁻lä⁻jëe⁻ lih⁻ jii¹
 juu¹ he⁻ hlëeh⁻ dsa⁻kyaayh¹?
³¹ Wa¹ hee¹ hoh¹ hnäh¹ kih¹ ta⁻
 he⁻ la⁻kwa⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹
 he⁻ llu¹ ga⁻miih⁻.

Pero ta⁻ jyoh¹ ko⁻taa⁻,
 hlëehn¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ jee⁻
 jnääh⁻ hnäh¹ he⁻ jmää⁻
 cha⁻ga⁻miih⁻ kyah¹ hnäh¹.

13

*He⁻hnää⁻ jne⁻ dsa⁻kyaahn¹,
 he⁻ja⁻ ba⁻kyee¹*

¹ Cher¹mah¹ ga⁻hlëehn⁻
 kyaah¹ wa¹ he⁻ cha⁻ he⁻ juu¹
 he⁻ hlëeh⁻ dsa⁻, hi⁻ kyaah¹
 juu¹ he⁻ hlëeh⁻ ángele ka⁻läh¹,
 hi⁻ cher¹mah¹ sa⁻ hnaan⁻
 dsa⁻kyaahn¹, laan¹ lä⁻koo⁻
 ñe¹ he⁻ koo⁻ hii¹ ta⁻jmah¹.
 Laan¹ lä⁻koo⁻ jwi⁻ñe¹ kih¹
 tē⁻. ² Cher¹mah¹ ga⁻hyohn¹
 cha⁻miih⁻ juu¹ kih¹ Dio he⁻
 ngëen¹ kih¹ dsa⁻, hi⁻ cher¹mah¹
 ga⁻lä⁻ngëen⁻ lä⁻jē⁻ juu¹ he⁻
 na⁻hmää⁻, cher¹mah¹ kyuu⁻
 ba¹ jnä⁻ lä⁻jē⁻, hi⁻ cher¹mah¹
 ga⁻jmeen¹ dsoo⁻ dsen⁻
 cha⁻miih⁻ lä⁻jiih¹ mi⁻sin⁻

høø¹ moh¹, pero cher¹mah¹
 sa⁻ hnaan⁻ dsa⁻kyaahn¹,
 ni⁻ miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻
 laan¹. ³ Cher¹mah¹ ga⁻ti⁻
 ga⁻lloohn¹ ga⁻lä⁻jē⁻ he⁻ cha⁻
 kin⁻ mah¹ ääh¹ dsa⁻ tä⁻ñee⁻,
 hi⁻ cher¹mah¹ ga⁻kwaan⁻
 hñiin⁻ kaan⁻, pero cher¹mah¹
 sa⁻ hnaan⁻ dsa⁻kyaahn¹, ni⁻
 miih⁻ sa⁻ jmää⁻ kin⁻ lä⁻jē⁻ he⁻
 ja⁻.

⁴ He⁻ hnää⁻ jne⁻ dsa⁻, he⁻
 jøh⁻ dsen⁻ ba¹ ja⁻, hi⁻ llu¹
 dsē⁻ jne⁻ ka⁻läh¹. He⁻ hnää⁻
 jne⁻ dsa⁻, ja⁻ he⁻ wi⁻ dsē⁻
 jne⁻ kyaah¹ dsa⁻. He⁻ hnää⁻
 jne⁻ dsa⁻, ja⁻ he⁻ jmää⁻ jne⁻
 hñaan¹ kaah¹, ni⁻ he⁻ jmeen⁻
 kyeē⁻ jne⁻ cha⁻ga⁻miih⁻. ⁵ He⁻
 hnää⁻ jne⁻ dsa⁻, ja⁻ he⁻ jmeen⁻
 he⁻ sa⁻ lle⁻ kih¹ jmeen⁻, ja⁻
 he⁻ hnøøhn¹ ma⁻la⁻ he⁻ llu¹
 jnän⁻ hñaan¹, ja⁻ he⁻ lä⁻lleē⁻
 jne⁻ na⁻koh¹, ja⁻ he⁻ tøøh⁻ jne⁻
 dsen⁻ kyaah¹ dsa⁻. ⁶ Ja⁻ he⁻
 tih⁻ dsē⁻ jne⁻ he⁻ hliih¹, he⁻
 tih¹ dsē⁻ jne⁻ ju⁻dsoo⁻ jmah¹
 ba¹. ⁷ He⁻ hnää⁻ jne⁻ Dio,
 he⁻ lä⁻ be⁻ dsē⁻ jne⁻ kih¹ lä⁻jē⁻,
 hi⁻ lä⁻ ma⁻dsoo⁻ ja⁻ ba⁻ dsē⁻
 jne⁻ kiyh¹, hi⁻ ngoo¹ ba¹ he⁻
 kye¹ jne⁻ o⁻jøh⁻ dsē⁻, hi⁻ he⁻
 kwëeh¹ dsē⁻ jne⁻ ka⁻läh¹.

⁸ He⁻ hnää⁻ jne⁻ dsa⁻kyaahn¹
 sa⁻ llaa⁻ jih⁻koh¹. Pero lloo⁻
 koo⁻ jmi⁻ mo⁻so⁻ jmee⁻
 bii¹ mi⁻jnää⁻ Dio juu¹ kih¹,
 lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹ mo⁻so⁻ jmee⁻
 bii¹ hyoh⁻ dsa⁻ hlëeh¹ jyoh¹
 juu¹, hi⁻ mo⁻so⁻ jmee⁻ bii¹
 hyoyh⁻ he⁻ jmeey¹ kyuu⁻
 cha⁻ga⁻miih⁻. ⁹ Pero jmi⁻
 he⁻ tøøhn¹ la⁻, sa⁻ ga⁻
 ma⁻lä⁻kyuu⁻ jne⁻ na⁻hñaa⁻
 lä⁻jē⁻ juu¹ na⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻

ka-läh' lä-jëë' hi- ngëë' juu' kih' dsa', sa' hlëëyh' na-hña' lä-jëë'. ¹⁰ Pero wa'ra- ga'loo' jmi' jmee' Dio ma-na-hña' go-te' lä-jë', ma'ja- mo-so' jmee' bi' he- ga-lä'kyuuh' jne' miih- jmi-gyuh' la-, llaa' go-te' ba' ja'.

¹¹ Lä'koo' ma' laan' chih-, ga-hlëëhn' lä'koo' jaa' chih-, ga'jmeen' hñsë- lä'koo' jaa' chih-, hi- ga'kan' kwaat' lä'koo' jaa' chih-. Pero ma' ga-lä'jøhn', mo-so' ga'jmeen' lä-jë' he- ma' jmeen' lä'koo' ma' mahn'.

¹² Jmi' na', sa' ma-lä-ngëë' jne' na-hña' lä-jëë-, la' jnän' lä'koo' he- jëë' jne' kyaah' hu- he- sa' jëë- ba'. Pero wa'ra- ga'loo' jmi' ja-, ja-ga' tëë' jne' jëen' jëë- go-te'. Na' kyuhñ- miih- ba'. Pero wa'ra- ga'loo' jmi' ja-, ja-ga' lä'kyuuhñ- lä-jë', ja-ba' lä'koo' kyuu' Dio jnä'.

¹³ Hnë- nëë' ba' he- sa' llaa': he- ma-dsoo' dsë- jne', he- cha- o-jøh' dsë- jnän', hi- he- hnää' jne' dsa-kyaañ'. Kih' jee' lä-jë' he- la-, kyeë' ga' he- hnää' jne' dsa-kyaañ'.

14

Ha- lä' la' kih' hi- hlëëh' jyoh' juu'

¹ He-ja- go-nää' ba' hnäh' ta' cha'në' he- hnaah' hnäh' øøh' hnäh'. Hi- lä-ja- wa' heë' hoh' hnäh' kih' ta' he- la' kwa' Jmi-llë' Na-jngii'. Hi- kih' jee' lä-jë' ta' na-, wa' heë' hoh' hnäh' kih' he- ngëëh' hnäh' juu' kih' Dio.

² Jëëh', jaa- hi- hlëëh' jyoh' juu', ja- he- hlëëyh' kyaah' dsa- ja-, he- hlëëyh' kyaah' Dio ba' ja-. Hi- ma-ke' hlëëyh' juu' kaah' he- kwa' Jmi-llë' Na-jngii', ni- jaa- sa- ngëë' juu' kiyh'. ³ Pero jaa- hi- ngëë' juu' lä'koo' ga-hyoyh' kih' Dio, hi- he' ba' hlëëh' juu' he- jmeey' dsa-nää' dsa- ta' cha'në', kway- be' kih' dsa-, hi- jmeey' dsa-nøh' dsë' dsa-.

⁴ Jaa- hi- hlëëh' juu' he- sa' ngëë' jne', he- kway- be' kih' hñiiy' ba' ja-. Pero jaa- hi- ngëë' juu' lä'koo' ga-hyoyh' kih' Dio, kway- be' kih' lä-jëë- hi- laa' kyaa' Dio.

⁵ Hnoon' wa'ra- jäh' kih' lä-jëë- ba' hnäh' hlëëh' hnäh' jyoh' juu'. Pero cha-ga'miih- hnoon' wa'ra- jäh' kih' ga-hñah' hnäh' ta' he- ngëëh' hnäh' juu' kih' Dio. Jëëh', llu' ga' he- ja-, lä-koh' ga' he- hlëëh' hnäh' jyoh' juu'. Hi- ma-ra' he- jmää' ba' he- hlëëh' hnäh' jyoh' juu' wa'ra- jäh' kih' cha- hi- jii' juu' ja- mah' kwa' be' kih' hi- laa' kyaa' Dio. ⁶ Jëë' da' hnäh' øøhn'. Cher'mah' ngoon' na-hlëëhn' hnäh' kyaah' jyoh' juu' he- ma-hyohn' kih' Dio, sa' jmää' he- ja- kyah' hnäh'. Llu' ga' he- hlëëhn' hnäh' he- ga-mi-jnäa- Dio kin' ba', hi- hlëëhn' hnäh' he- ma-kyuuh' jne', hi- hlëëhn' juu' lä'koo' ga-hyohn' kih' Dio, hi- kyaah' nuuh' he- ma-mi-tëë' jne'.

⁷ Lä-ja- la' kih' lä-jë' he- sa' na' jiih'. Wa'ra- ga-hii'

luu' hma-ta-, wa-ra- ga-hii'
tu-, cher'mah' sa- ga-hii'
kwee-, sa- chaa- hi- ñe- hee-
su- ja- hii'. ⁸ Hi- cher'mah'
sa- ga-hii' kwee- luu' hoo',
ni- jaa- hløø' sa- mi-lluu'
hñii' mah' dsa-näy' jee'
hnii'. ⁹ Lä-ja- la' kyah' hnäh'
ka-läh'. Cher'mah' sa- jëe-
juu' he- hlëeh' hnäh', ¿ha-
lä-ja- lä-ngëe' dsa- juu' he-
hlëeh' hnäh'? Koo- taah-
mih' ba' ja- he- hlëeh' hnäh'.
¹⁰ Joh' juu' sa- hlëeh- dsa-
lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuu', hi-
lä-koo- lä-koo- jwii- ngëe'
bih' juu' kiyh'. ¹¹ He-ja-
cher'mah' sa- ngëen' juu' he-
hlëeh- dsa-, laan' lä-koo-
jaa- hi- chaa- uu' ba' kiyh'.
Hi- lä-ja- laa' hi- he' ki-
jnä' ka-läh'. ¹² Lä-ja- jmee'
hnäh' ka-läh'. Na' he-
ma-hee' hoh' hnäh' kih' ta'
he- la' kwa- Jmi-llë' Na-jngii'
, he-ja- cha-gamiih- wa'
tih- hoh' hnäh' he- la' kwa-
Jmi-llë' Na-jngii' he- jmee-
dsa-kwaa- lä-hii' nē' hi- laa'
kyaa' Dio.

¹³ Kih' he-ja-, jaa- hi-
ma-hyoh- hlëeh' jyoh' juu',
wa- ngiiy' kiyh' kih' Dio mah'
kway' be' ha- lä- jee' jiiy'
juu' ja- kyaah' dsa-kyaayh'.
¹⁴ Jëeh', cher'mah' ga-ngiin'
kin- kyaah' juu' he- sa-
ngëen', he- ngiin' kyaah'
jmi-llë' kin- ba' ja-. Pero juu'
ja-, sa- ngëen' he- hnøø' jäh'.
¹⁵ He-ja-, ¿ha- lä- jmeen'?
Ngi' ba' jnä' kyaah' jmi-llë'
kin-, hi- lä-ja- ka-läh' kyaah'
juu' he- ngëen' ba'. Hi- hän-

kyaah' jmi-llë' kin-, hi- lä-ja-
ka-läh' hän' kyaah' juu' he-
ngëen'. ¹⁶ Jëeh', cher'mah'
ga-häh' kyaah' jmi-llë' jmah'
jee' kwah- ti'hmaah' kih' Dio,
ha- lä-ja- jäh- hi- tääh' nuu':
"Wa' la' lä-ja-", cher'mah'
sa- ma-lä-ngëey' hee- ja-
he- ma-hlëeh'. ¹⁷ Ma-ke-
jnaah' ma-kwah' ti'hmaah',
pero kih' hi- tääh' nuu-,
sa- tēey' be' kyaah' juu'
ja-. ¹⁸ Kwan- ti'hmaah' kih'
Dio kih' he- ma-hyohn-
hlëehn' cha-gamiih- jyoh'
juu' lä-koh' ga' hnäh'. ¹⁹ Pero
ga' ma-chehn' jee' dsa-ñee-
øøh' jne', llu' ga' laan- he-
hlëehn' hña' mi' juu' he-
lä-ngëe' dsa- wa-ra- ga-të'
jee' hlëeh' jnih', lä-koh' ga'
he- hlëehn' gya' mil mi' juu'
he- sa- kyuu- dsa-.

²⁰ Øøhn', ta- jmee- hnäh'
huu'dsë- lä-koo- jaa- chih-
hi- sa- ngëe'. Llu' ba'
cher'mah' laah' hnäh' lä-koo-
jaa- chih- hi- sa- jmee- he-
hñih'. Pero hnøø' jmeeh'
hnäh' huu'dsë- lä-koo- jaa-
dsa- ma-jøøh' ba'. ²¹ Lä-la-
na-sii- nē' ley:

Kyaah' jyoh' juu' hlëehn' dsa-
la-

Kyaah' juu' he- hlëeh- dsa-
chaa- uu' ba' hlëeh'
jnih'.

Pero ni- lä-ja-, sa- nuuy' kin-,
ga-jäh' Dio.

²² Lä-ja-, hi- ma-hyoh-
hlëeh' jyoh' juu', la' koo-
he- juh-gaa- kih' hi- sa- ga'
ma-heeh- kih' Dio. Sa- la' kih'
hi- ma-heeh- kih' Dio. Pero
ta- jyoh' ko-taa-, jaa- hi-

ngëë~ juu' he- ga-hyoyh' kih' Dio, hlëëyh~ hi- ma-heeh- kih' Dio ba'. Sa- la' kih' hi- sa- ma-heeh- kih' Dio. ²³ He-ja- sa- llu' cher'mah' lä-jëë- hnäh' hlëeh' hnäh' jyoh' juu' he- sa- ngëë' jne' jee' dsa-ñee- hnäh'. Jëeh', cher'mah' ga-lloo' jaa- hi- hmëë' o jaa- hi- sa- ga- ma-dsoo' dsë' kih' Dio, ma'ja- jäyh-, he- ngaah' ba' hnäh' na-. ²⁴ Pero cher'mah' lä-jëë- hnäh' ngëeh' hnäh' juu' he- ga-hñah' hnäh' kih' Dio hi- cher'mah' ga-lloo' jaa- hi- hmëë' o jaa- hi- sa- ga- ma-heeh- kih' Dio jee' tääh' hnäh', kyaah' juu' he- ngëeh' hnäh' ja- jmee' lä-ngëëy' he- ma-hlääyh-, hi- lä-liiyh- lä-jë- he- jmeey-. ²⁵ Hi- lä-jnä' lä-jë- he- na-hmää' neh- tuh-dsëy'. Ja-ga' na- juuyh' jney' mah' hnaayh- Dio, jäyh-: "Ma-ra- ju'dsoo', cheh' ba' Dio jee' kyah' hnäh'."

Hnøø' dsa'toohn' lä-koo- lle' kih' lä- ma' dsa-ñee- jne'

²⁶ Øøhn', he- koo- juu' lle' jne' kih' jee' lä-jë- he- ma-jwëëhn' hnäh'. Jee' dsa-ñeeh- hnäh', chaa- hi- hä-, chaa- hi- mi-tëë-, chaa- hi- hlëeh- ga' jyoh' juu', chaa- hi- ma-mi-jnää- Dio miih- kih', chaa- hi- lih- jii' juu' he- sa- ngëë' jne'. He-ja- jmee' hnäh' lä-jë- he- na- mah' lä-cha- cha-ga'miih- be' kyah' hnäh'. ²⁷ Wa-ra- ga-hlëeh' hnäh' jyoh' juu', wa- hlëeh' uu' uu- ba', pero

ma- jaa- ba'. Hi- ma-ra- he- hnää' jaa- hi- lih- jii' juu' ja-. ²⁸ Cher'mah' sa- chaa- hi- lih- jii' juu' ja-, sa- wa- hlëëyh' hi- tääh' neh- gwah-. Wa- hlëëyh' jee' nuuy- hñiyy' ba', hi- wa- hlëëyh' kyaah' Dio. ²⁹ Lä-ja- ka-läh' kih' hi- ngëë- juu' he- ga-hyoyh' kih' Dio. Wa- hlëeh' uu' uu- ba', mah' jee' lä-jëë- wa' kyey' kwaat- ha- lä- dsoo- juu' ja-. ³⁰ Cher'mah' ga-mi-jnää- Dio miih- kih' jaa- hi- gya- nuu-, wa' jøøy' lä-jiih' llaa- hlëeh' hi- ma-løø' to-në- he'. ³¹ Jëeh', lä-jëë- ba' hnäh' cha- jwë' kyah' hnäh' ngëeh' hnäh' juu' he- ma-hñah- hnäh' kih' Dio. Pero ma- jaa- ba' hnäh' ngëeh' hnäh' juu' ja-, mah' lä-ja- lä-tëë- lä-jëë-, hi- hyoyh- cha-ga'miih- be'. ³² Jmi-lle' kih' hi- ngëë- juu' nuuh' bih', sa- hlëëyh' ta-ko-jiih' hlëeh- jñah' øøyh'. ³³ Jëeh' Dio, sa- laay' Dio hi- koo- jmee- tääh' miih'. He- jmeey- hii' ti' jnän' ba'.

Lä-koo- jmee- lä-jë- gwah- jee' dsa-ñee- lä-jëë- hi- laa' kyaa' Dio, ³⁴ lä-jëë- dsa-më- sa- wa- tooyh' miih' jee' tääyh' neh- gwah-. Jëeh', sa- cha- jwë' kiyh' hlëëyh'. Hnøø' nuuyh' kih' dsa-ñuuh- ba', lä-koo- jäh' në' ley. ³⁵ Cher'mah' he- hnøøy' lä-tëëy-, wa' ngiyy' juu' kih' dsa-ñuuh- kyaay' wa-ra- ga-lla-näay' cha'neh- kiyh'. Jëeh', sa- sooh- kih' dsa-më- hlëëyh' neh- gwah-.

³⁶ Ja- ma-la- jee' kyah'

hnäh' ga-lä' cha' juu' kih' Dio. Ni' sa' la' ma-la' kyah' hnäh' ka-läh'. ³⁷ Cher'mah' chaa' hi' jmee' haa'dsē' laay' jaa' hi' ngēē' juu', o cha' ga' jyoh' he' ga'hyoyh' kih' Jmi'lle' Na-jngii', hi' he' tah' dsēy' la' mada' kih' Dio lä'jē' he' ma-siin' la'. ³⁸ Kih' hi' sa' jmee' he' kih' juu' la', ta' jmee' hnäh' he' kih'.

³⁹ Lä'ja' hnäh' øøhn', wa' hee' hoh' hnäh' kih' ta' he' ngēēh' hnäh' juu' kih' Dio. Hi' ta' ha' hnäh' kih' hi' lih' hlēēh' jyoh' juu'. ⁴⁰ Pero ta' jmee' hnäh' wa' la' cha' la' jee' dsa-ñeeh' hnäh', jmee' hnäh' lä'koo' lle' kih' ba'.

15

Ga-lä'jiih' Cristo ma' ga'hya' hnē' jmi' na' juuy'

¹ Na' na' mi-dsoohn' hoh' hnäh' øøhn', ha' lä' la' ju'hmēē' he' ga'hlēēhn' hnäh', ja-ba' he' ga'heeh' hnäh' ja'. Hi' lä' ma-tāäh' ja-ba' hnäh' kyaah' juu' ja' lä'jiih' na'. ² Kyaah' ja-ba' juu' la' ma-na-laah' hnäh' cher'mah' ga'nää' ba' hnäh' koo' hwēh' kyaah' juu' he' ma-hlēēhn' hnäh'. Pero cher'mah' sa' la' lä'ja', sa' jmää' he' ma-dsoo' hoh' hnäh'.

³ To-nē' ga'hlēēhn' hnäh' ja-ba' juu' he' ga'heehn' hñiin' he' ga'juu' Cristo kih' dso'kye' jnän' lä'koo' na-sii' juu' kih' Dio. ⁴ Ja'ga' na' ga'haa' dsih' mah' ga-lä'jiih' ka-läh' ma' ga'hya' hnē'

jmi', lä'koo' ma-na-sii' kih' jää'. ⁵ Ga'mi'jnäay' hñiiy' kih' Pee'. Hi' kēē' ga', ga'mi'jnäay' hñiiy' kih' lä'jēē' gya'tuu'. ⁶ Ma-ngēē' he' ja', ga'mi'jnäay' hñiiy' kih' laa' ga' hña' hña-laa' øøh' jne' kyaah' koo' hä' ba'. Hi' jwēē' øøh' jne' he', chaa' gyih' lä'jiih' na', ko-llaa' ba' ma-na-juu'. ⁷ Ma-ngēē' he' ja', ga'mi'jnäay' hñiiy' kih' Jacobo, ja'ga' ga'mi'jnäay' hñiiy' jee' ma' tāäh' lä'jēē' apóstole.

⁸ Jee' ga-dsaa' ja', ga'mi'jnäay' hñiiy' ki' jnä'. Jnä' hi' ga-la' kih' lä'koo' jaa' hi' sa' ga-lä' chaa' lä'koo' lle' kih'. ⁹ Jēēh', mäh' ga' jnä' lä'koh' ga' jee' lä'jēē' apóstole he'. Ni' sa' lle' kih' tēēh' dsa' jnä' apóstol. Jēēh', ga'jmeehn' cha-miih' hi' laa' kyaah' Dio. ¹⁰ Pero, kih' he' llu' dsē' Dio, he'ja' ba' ja' laan' he' jwahn' laan'. Hi' ga'jmää' ba' he' llu' dsēy' kyaah' jnä' jēēh' ga'jmeen' cha-ga'miih' ta' lä'koh' ga' jee' lä'jēē' apóstole he'. Pero ja' hñiin' hi' ga'jmee' ta' ja'. He' llu' dsē' Dio kyaah' jnä' ba' ja', he'ja' ya-hii' llu' ta' he' ga'jmeen'. ¹¹ Lä'ja' ba' la' juu' he' kwa' jnääh', kwee' ba' jmee' cher'mah' jnä', o cher'mah' jñah' kwa' juu' la', hi' juu' la' ba' ja', he' ga'heeh' hnäh'.

Lä'jiih' lä'jēē' dsa' hi' ma-na-juu'

¹² Ga'nuuh' ba' hnäh' he' ga'kwa' dsa' juu' he'

ga⁻lä⁻jiih⁻ Cristo. ¿He⁻la⁻ ja⁻ ko⁻llaa⁻ hnäh⁻ jwah⁻ hnäh⁻ he⁻ sa⁻ lä⁻jiih⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁻? ¹³ Jëeh⁻, cher⁻mah⁻ sa⁻ lä⁻jiih⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁻, ni⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻jiih⁻ Cristo cher⁻mah⁻ lä⁻ja⁻ la⁻. ¹⁴ Hi⁻ cher⁻mah⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻jiih⁻ Cristo, sa⁻ jmää⁻ ta⁻ he⁻ kwa⁻ jnääh⁻ juu⁻ kiyh⁻. Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻, he⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻, sa⁻ jmää⁻ ta⁻ ni⁻ miih⁻. ¹⁵ Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻. Ga⁻jmeë⁻ jnääh⁻ juu⁻ ta⁻juu⁻ kih⁻ Dio, jëeh⁻ ma⁻jmeë⁻ jnääh⁻ ju⁻dsoo⁻ he⁻ ga⁻mi⁻jiih⁻ Cristo. Pero sa⁻ ga⁻lä⁻jiih⁻ Cristo cher⁻mah⁻ la⁻ ju⁻dsoo⁻ he⁻ sa⁻ lä⁻jiih⁻ dsa⁻. ¹⁶ Jëeh⁻, cher⁻mah⁻ sa⁻ lä⁻jiih⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁻, ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻jiih⁻ Cristo. ¹⁷ Wa⁻ra⁻ jäh⁻ kih⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻jiih⁻ Cristo, sa⁻ jmää⁻ ta⁻ he⁻ ma⁻dsoo⁻ hoh⁻ hnäh⁻, Lä⁻ ma⁻tääh⁻ ja⁻ba⁻ hnäh⁻ kyaah⁻ dso⁻kye⁻ kyah⁻ hnäh⁻. ¹⁸ Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻, ma⁻na⁻hee⁻ go⁻te⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻juu⁻ hi⁻ laa⁻ kyaa⁻ Cristo. ¹⁹ Wa⁻ra⁻ jäh⁻ kih⁻ la⁻ kih⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ ba⁻, he⁻ ma⁻cha⁻ o⁻jøh⁻ dsë⁻ jnän⁻ kyaah⁻ Cristo, peer⁻ jwii⁻ jne⁻ jee⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻.

²⁰ Pero ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ he⁻ ga⁻lä⁻jiih⁻ Cristo jee⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻juu⁻. Laay⁻ to⁻në⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ lä⁻jiih⁻ jee⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻juu⁻. ²¹ Kih⁻ jaa⁻ ba⁻ dsa⁻ ja⁻ he⁻ dsa⁻juu⁻ dsa⁻. Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻, kih⁻ jaa⁻ ba⁻ dsa⁻ ja⁻ he⁻ lä⁻jiih⁻ hi⁻ na⁻juu⁻. ²² Jëeh⁻, ja⁻ba⁻ lä⁻ko⁻h⁻ dsa⁻juu⁻ dsa⁻ kih⁻

he⁻ laay⁻ sa⁻ju⁻ kih⁻ Adán, ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻jiih⁻ hi⁻ laa⁻ kyaa⁻ Cristo. ²³ Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jiih⁻, ga⁻ ma⁻të⁻ hor⁻ kiyh⁻. To⁻në⁻ ga⁻lä⁻jiih⁻ Cristo hi⁻ kye⁻ në⁻ jnän⁻. Ja⁻ga⁻ lä⁻jiih⁻ ka⁻läh⁻ hi⁻ laa⁻ kyaay⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ jäh⁻. ²⁴ Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ laa⁻ go⁻te⁻, la⁻dsëë⁻ Cristo kih⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ tääh⁻ jmeë⁻ hih⁻, hi⁻ kih⁻ hi⁻ laa⁻ ta⁻ hi⁻ kih⁻ hi⁻ bee⁻. Ma⁻ja⁻ ga⁻tooyh⁻ goo⁻ Dio hi⁻ laa⁻ Täa⁻ jnän⁻ mah⁻ hñii⁻ bih⁻ jmeey⁻ hih⁻. ²⁵ Jëeh⁻, jmeë⁻ bi⁻lla⁻ dsëë⁻ Cristo kih⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻høøh⁻ kiyh⁻ lä⁻jiih⁻ jäh⁻ ta⁻ hwa⁻ huu⁻ tiy⁻. ²⁶ Kih⁻ jee⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻høøh⁻ kiyh⁻ he⁻, heey⁻ go⁻te⁻ hi⁻ jngiih⁻ kih⁻ dsa⁻. ²⁷ Jëeh⁻, kih⁻ Dio ma⁻jä⁻ ta⁻ hwa⁻ huu⁻ ti⁻ Cristo lä⁻jë⁻ go⁻te⁻ he⁻ cha⁻. Lä⁻ko⁻o⁻ ma⁻ ga⁻jäh⁻: “Ma⁻jä⁻ ta⁻ hwa⁻ huu⁻ tiy⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻”, ñe⁻ ba⁻ jne⁻ sa⁻ hlëeh⁻ lä⁻kye⁻ kih⁻ hñii⁻ Dio hi⁻ ga⁻tooh⁻ gooy⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻. ²⁸ He⁻ja⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jä⁻ ta⁻ hwa⁻ huu⁻ tiy⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻, ja⁻ga⁻ na⁻ Jooy⁻ ngëëy⁻ hñiiy⁻ cha⁻ne⁻ hi⁻ ga⁻tooh⁻ gooy⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ mah⁻ lä⁻ja⁻ jä⁻ jøøh⁻ Dio jee⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁻.

²⁹ Ta⁻ jyoh⁻ ko⁻taa⁻, ¿hee⁻ ga⁻lih⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻saä⁻ jmi⁻lla⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁻? Cher⁻mah⁻ sa⁻ lä⁻jiih⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁻, ¿he⁻la⁻ ja⁻ ga⁻saay⁻ jmi⁻lla⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁻? ³⁰ Lä⁻ja⁻ jnääh⁻ ka⁻läh⁻, ¿he⁻la⁻ ja⁻ heeh⁻ jnääh⁻ he⁻ hii⁻ goo⁻ kyaä⁻ jnääh⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ jmi⁻,

cher'mah¹ sa⁻ lä⁺jiih¹ dsa⁻?
 31 Ju'dsoo⁷ jwahn⁻ øøhn¹,
 lä⁺jē⁻ jmi¹ ba¹ hii¹ goo⁻ juun⁷.
 Hi⁻ lä⁺ja⁻ la¹ ju'dsoo⁷ he⁻
 chaan⁻ llu¹ jwēte kwaat[~]
 kyah¹ hnäh⁷ jee¹ hnääh⁺ jne¹
 Jesucristo Dsa⁻jøøh¹ jnän¹.
 32 Wa'ra⁻ jäh⁷ kih¹ laan¹ dsa⁻
 wa¹ hi⁻ cha⁻ hi⁻, ¿hee⁻ jmää¹
 kin⁺ ja⁻, he⁻ ga⁻teen¹ kyaah¹
 dsa⁻ hi⁻ laa¹ lä⁺koo⁻ jah⁷ hää¹
 'hi⁻ tääh¹ jwi⁻ Éfeso? Wa'ra⁻
 jäh⁷ kih¹ sa⁻ lä⁺jiih¹ dsa⁻ hi⁻
 ma⁻na⁻juu¹, wa¹ jmee¹ ba¹ jne¹
 lä⁺jē⁻ he⁻ tih[~] dsē⁻ jne¹, wa¹
 kih¹hihn¹ llu¹. Jēeh⁷, hø¹ ba¹
 juu¹ jne¹.

33 Pero ta⁻ mi⁻gaa¹ hnäh⁷
 hñaa¹ kih¹ hi⁻ hlēeh⁺ lä⁺ja⁻.
 Jēeh⁷ cher'mah¹ ga⁻jmeē¹ jne¹
 ko⁻jøh¹ kyaah¹ hi⁻ hñaa⁻ dsē⁻,
 dsa⁻hee⁷ lä⁺jē⁻ he⁻ llu¹ he⁻
 tēē¹ jne¹ jmeen⁻. 34 Jmee¹
 hnäh⁷ huu¹dsē⁻, mo⁻to⁺ jmee⁻
 ga⁻ hnäh⁷ he⁻ hliih¹. Jēeh⁷,
 ko⁻llaa¹ hnäh⁷ sa⁻ jmeeh⁻
 hnäh⁷ he¹ kih¹ Dio. He⁻ja⁻
 jwahn⁻ lä⁺na⁻ mah¹ jä⁺ o⁻hih⁺
 kyah¹ hnäh⁷.

Ha⁻ lä⁺ la¹ he⁻ lä⁺jiih¹ dsa⁻

35 Pero jäh⁺ ko⁻llaa¹ dsa⁻:
 “¿Ha⁻ lä⁺ la¹ he⁻ lä⁺jiih¹ dsa⁻?
 ¿Ha⁻ ba¹ lä⁺jnää⁷ wa'ra⁻
 ga⁻lä⁺jiih¹?” 36 Peer⁺ taah⁻
 hne⁻. Sa⁻hya⁺ mi⁻ju⁻ he⁻
 jngēeh⁻ cher'mah¹ ga⁻jä⁺ lä⁺
 ma⁻la¹ ja⁻ba¹ mi¹. 37 He⁻
 jngēeh⁻ ja⁻, sa⁻ la¹ chaah¹
 he⁻ ja⁻ga⁻hya⁺. La¹ mi⁻ju⁻
 ta⁻jmah¹ ba¹, cher'mah¹ la¹
 mi⁻ju⁻ trigo, o he⁻ ga⁻ jyoh⁷
 mi⁻ju⁻. 38 Dio kwa⁻ chaah¹
 lä⁺koo⁻ lla⁻ dsēy¹. Lä⁺koo⁻

nēē¹ mi⁻ju⁻hya⁻ kyaah¹ chaah¹
 lä⁺koo⁻ lle⁻ kih¹. 39 Hi⁻ lä⁺ja⁻
 la¹ kih¹ ngo¹, sa⁻ la¹ koo⁻ nēē¹
 ba¹ jee¹ lä⁺jē⁻. Kah⁷ ba¹ la¹
 jmi⁻ngo¹ kih¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺,
 hi⁻ kah⁷ ba¹ la¹ ngo¹ kih¹ jah⁷.
 Kah⁷ ba¹ la¹ ka⁻läh⁷ ngo¹ kih¹
 jah⁷ hi⁻ tääh¹ cha⁻jmi⁻, hi⁻
 lä⁺ja⁻ ka⁻läh⁷ kih¹ jah⁷ hi⁻
 hēē⁻. 40 Hi⁻ lä⁺ja⁻ la¹ ka⁻läh⁷
 kih¹ hi⁻ chaa⁻ gyuu¹ kyaah¹
 hi⁻ chaa⁻ hwa¹ la⁻. Kah⁷ ba¹
 jnäā¹ hi⁻ chaa⁻ gyuu¹ hi⁻ kah⁷
 ba¹ laa¹ hi⁻ chaa⁻ hwa¹ la⁻.
 41 Kah⁷ ba¹ la¹ jmēē¹ hyoo⁻, hi⁻
 kah⁷ ba¹ la¹ kih¹ sih⁻, hi⁻ lä⁺ja⁻
 kih¹ cha⁻nuu¹ ka⁻läh⁷. Kah⁷ ba¹
 la¹ jmēē¹ kih¹ jaa⁻ jaa⁻.

42 Ja⁻ba¹ lä⁺ja⁻ la¹ he⁻
 lä⁺jiih¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu¹.
 Hoo[~] dsa⁻ jmi⁻ngo¹ he⁻
 dsa⁻hee⁷, pero wa'ra⁻ ga⁻lloo¹
 jmi¹ lä⁺jiih¹ ka⁻läh⁷, mo⁻so⁻
 heey⁷ jih¹koh⁷. 43 Hoo[~] dsa⁻
 he⁻ mo⁻so⁻ tih[~] dsēy¹, pero
 wa'ra⁻ ga⁻lä⁺jiih¹, lä⁺jnā⁷
 na¹hñaa¹. Hoo[~] dsa⁻ he⁻
 ma⁻hwaa⁷ go⁻te[~], pero
 wa'ra⁻ ga⁻tē⁷ jee¹ lä⁺jiih¹,
 ma⁻kyaah¹ cha⁻miih⁻ be⁷.
 44 He⁻ hoo[~] dsa⁻, la¹ kih¹
 hwa¹ la⁻. Pero he⁻ lä⁺jiih¹, la¹
 kyaah¹ jmi⁻lle⁷. Cha⁻ jmi⁻ngo¹
 he⁻ la¹ kih¹ hwa¹, hi⁻ lä⁺ja⁻
 cha⁻ he⁻ la¹ kyaah¹ jmi⁻lle⁷.
 45 Lä⁺ja⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio:
 “Dsa⁻ñuu¹ Adán hi⁻ to⁻nē⁻
 he⁷, ma¹ na⁻laa⁻ kih¹ hwa¹
 la⁻ ba¹ hi⁻ ma⁻jiih¹.” Pero
 Adán hi⁻ ja¹ jee¹ ga⁻dsa¹
 he⁷, laa¹ kyaah¹ jmi⁻lle⁷ mah¹
 jmeey¹ chaa⁻ dsa⁻. 46 Hi⁻
 laa¹ kyaah¹ jmi⁻lle⁷ sa⁻ laay¹
 to⁻nē⁻. Hi⁻ ma¹ na⁻laa⁻ kih¹

hwa¹ la⁻ ba¹ ma¹ laay¹ to⁻nē¹,
 ja⁻ga¹ ja¹ hi⁻ laa¹ jmi⁻lle¹.
 47 Dsa⁻nūh⁻ hi⁻ ma¹ laa¹
 ' to⁻nē¹, ma¹ na¹jnää¹ kih¹
 hwa¹ la⁻. Pero jee¹ ga¹tē¹ uu¹
 dsa⁻nūh⁻ he¹, laa¹ Dsa⁻jōōh¹
 jnän¹ hi⁻ na¹jnää¹ kih¹ gyūh¹.
 48 Ga⁻lä⁻jēē⁻ hi⁻ na¹jnää¹ kih¹
 hwa¹ la⁻, laay¹ kwee⁻ kyaah¹
 hi⁻ ga⁻laa¹ kyaah¹ gwaah¹.
 Lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹ lä⁻jēē⁻ hi⁻
 na¹jnää¹ gyūh¹, leey¹ lä⁻koo⁻
 laa¹ hi⁻ gya¹ gyūh¹. 49 Jnäa¹
 jne¹ kwee⁻ lä⁻koo⁻ ma¹ jnäa¹
 hi⁻ ga⁻laa¹ kyaah¹ gwaah¹.
 Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻, lä⁻koo⁻ jnäa¹ hi⁻
 gya¹ gyūh¹, lä⁻ja⁻ lä⁻jnää¹ jne¹
 ka⁻läh¹. 50 Lä⁻ja⁻ jwēēhn¹
 hnäh¹ øōhn¹, hi⁻ laa¹ kyaah¹
 jmi⁻ngo¹, sa⁻ tēēy¹ ya¹ jwii¹
 kih¹ Dio. Jēēh¹ jmi⁻ngo¹ he⁻
 dsa⁻heē¹, sa⁻ hiih¹ kyaah¹
 jyoh¹ jmi⁻ngo¹ he⁻ na¹ ga¹ tēē¹
 jne¹ he⁻ sa⁻ dsa⁻heē¹ jih¹ koh¹.

51 Na¹ jwēēhn¹ hnäh¹ koo⁻
 juu¹ he⁻ ma¹ na⁻hmää¹. Ja⁻
 lä⁻jēē⁻ jne¹ juun¹, pero lä⁻jēē⁻
 jne¹ lä⁻sēē¹ jne¹. 52 Ni⁻ sa⁻
 leeh¹ ga¹ jne¹, kyaah¹ koo⁻
 hmih¹ ba¹ jne¹ lä⁻sēē¹ jne¹,
 wa⁻ra⁻ ga⁻hii¹ jee¹ ga⁻dsaa¹
 luu¹ hoo¹. Jēēh¹, hii¹ luu¹
 hoo¹ mah¹ lä⁻jiih¹ lä⁻jēē⁻ hi⁻
 ma⁻na⁻juu¹. Ja⁻ jiih¹ mo⁻so⁻
 juuy¹ jih¹ koh¹. Lä⁻jēē⁻ ba¹ jne¹
 lä⁻sēē¹ jne¹ ma¹ ja⁻. 53 Jmi⁻ngo¹
 jnän¹ he⁻ dsa⁻heē¹, jmee⁻ bii¹
 lä⁻sii¹ mah¹ mo⁻so⁻ heē¹. Hi⁻
 jmee⁻ bii¹ lä⁻sii¹ mah¹ mo⁻so⁻
 juu¹ jih¹ koh¹. 54 Wa⁻ra⁻ ga⁻lii¹
 jmi⁻ngo¹ he⁻ dsa⁻heē¹, ja⁻
 jiih¹ mo⁻so⁻ heē¹, hi⁻ wa⁻ra⁻
 ga⁻lii¹ jmi⁻ngo¹ he⁻ dsa⁻juu¹,
 lä⁻ja⁻ mo⁻so⁻ juu¹ ga¹. Ja⁻ga¹

na⁻ lä⁻te¹ juu¹ he⁻ na⁻sii⁻
 lä⁻la⁻: “Ma⁻dsaa¹ go⁻te⁻ ba¹
 he⁻ ma¹ jmee⁻ dsa⁻juu¹ dsa⁻.
 55 Na⁻ hma⁻kuu¹ he⁻ ma¹
 lle⁻ na¹kuu¹ he⁻ ma¹ jngiih⁻
 kih¹ dsa⁻. Na⁻ to⁻høø⁻,
 he⁻ ma¹ la⁻dsēē⁻ kih¹ dsa⁻.”
 56 Hma⁻kuu¹ he⁻ jngiih⁻
 kih¹ dsa⁻, la¹ dso⁻kye⁻. Hi⁻
 dso⁻kye⁻ ja⁻, ka⁻ be¹ kih¹ ley
 mah¹ jmeeh⁻ jne¹. 57 Wa⁻
 kwan¹ ti⁻hmaah¹ kih¹ Dio hi⁻
 jmee⁻ lēh¹ jne¹ ta⁻la⁻ kih¹
 Jesucristo Dsa⁻jōōh¹ jnän¹.

58 He⁻ja⁻ jwēēhn¹ hnäh¹
 øōhn¹ hi⁻ hnaan⁻ cha⁻miih⁻,
 go⁻taah¹ hnäh¹ koo⁻ hweh⁻.
 Ta⁻ jeh⁻ hoh¹ hnäh¹ ni⁻ miih⁻.
 Jmee⁻ ba¹ hnäh¹ cha⁻gamiih⁻
 ta¹ kih¹ Dsa⁻jōōh¹ jnän¹ koo⁻
 hä¹ koo⁻ hä¹. Jēēh¹, ñe¹ ba¹ jne¹
 sa⁻ na⁻heē⁻ ta¹ he⁻ jmee⁻ jne¹
 kih¹.

16

*Wa⁻ chooh¹ jne¹ kuu¹ mah¹
 kwēēhn¹ hi⁻ tä⁻ñee¹*

1 Kwaat¹ kih¹ he⁻ chooh¹
 hnäh¹ kuu¹ kih¹ hi⁻ laa¹
 kyaa¹ Dio, jmee⁻ hnäh¹ ja⁻ba¹
 lä⁻koo⁻ ga⁻jmeen¹ mada⁻
 kih¹ ga⁻lä⁻jē⁻ gwah⁻ he⁻ tøø⁻
 hwa¹ Galacia. 2 To⁻nē¹ jmi⁻
 kih¹ seman⁻, lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻
 hnäh¹ høø¹ hnäh¹ kah¹ miih⁻
 kuu¹, he⁻ lle⁻ kih¹ kwēēh¹
 hnäh¹ Dio ha⁻ koh¹ te¹ he⁻
 lēh¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ seman⁻
 mah¹ ma⁻na⁻jää¹ kuu¹ wa⁻ra⁻
 ga⁻lloon¹. 3 Hi⁻ wa⁻ra⁻
 ga⁻lloon¹ jee¹ tääh¹ hnäh¹, siin¹
 koo⁻ je⁻ he⁻ lla⁻llen¹ jmi⁻ kih¹
 hi⁻ ma⁻hñaah¹ hnäh¹ mah¹
 dsa⁻kay⁻ kuu¹ he⁻ ma⁻chooh¹
 hnäh¹ kih¹ øōh¹ jne¹ hi⁻ tääh¹

Jerusalén. ⁴ Cher'mah' ga'la' nin', dsa'nøø' jnääh' ko'joh' kyaayh'.

Dsoo' Paa' ta' Macedonia

⁵ Nin' jää' ta' Macedonia, ja'ga' nin' jee' tääh' hnäh', jëh' ta' Macedonia ba' dsa-ngëen' jää'. ⁶ Hi' jëe' cher'mah' ga'jän' kyaah' hnäh' miih' jmi', o cher'mah' ga'la' jän' kyaah' hnäh' ta'ko'jiih' ngëe' jii' gyuu'. Ja'ga' kwëeh' jnä' miih' he' jmee' bii' kin' cha'jwë' ha' ta' jee' nin'. ⁷ Jëeh' sa' hnoon', koo' dsa-ngëe' ba' jnä' ta' jee' tääh' hnäh'. Cher'mah' ga'kwa' Dio jwë', hnoon' jän' miih' jmi' kyaah' hnäh'. ⁸ Pero jän' jee' jwii' Éfeso la', lä'jiih' gooh' jmi' Pentecosté. ⁹ Jëeh' jee' la' ma'cha' jwë' kin' he' kwan'juu', hi' ta' kin' go'hi'llu' ma'ke' cha' jwëe' hi' na'høøh' kin'.

¹⁰ Cher'mah' ga'lloo' Timotä, jmee' hnäh' lä' tih' dsëy', jëh' jmee' bih' ta' kih' Dio ja'ba' lä'koo' jmee' jnä'. ¹¹ Lä'jëe' ba' wa' hnäay' mah' jäh' jëe' dsëy' ta' la' kin'. Jëeh' gyan' jää' jnih' kyaah' jñah' ga' øøh' jne'.

¹² Jee' la' jwëehn' hnäh' ha' lä' la' kih' Apolo. Cha'miih' jiuh' ga'chuun' kyaayh' mah' ma' dsooy' ma' dsa-jëey' hnäh' kyaah' jñah' ga' øøh' jne'. Pero sa' ga'lla' dsëy' ma' dsooy' lä'chah' ja'. Dsooy' ba' lä'koo' ma' jääy'.

Ga'hih' Paa' juu' kyaah' øøyh'

¹³ Wa' na'neh' hnäh', hnøø' lä' ma'dsoo' ja'ba' hoh' hnäh'. Wa' cha' cha'miih' be' kyah' hnäh'. Hi' ta' jeh' hoh' hnäh' ni' miih'. ¹⁴ Lä'jëe' he' jmeeh' hnäh', jmee' hnäh' lä'lle' kih' he' hnaah' hnäh' dsa'kyaah' hnäh'.

¹⁵ Øøhn', ma'neh' ba' hnäh' kih' Estéfana kyaah' lä'jëe' hi' cha' kyaay'. Laay' to'ne' hi' ga'heeh' ju'hmeë' hwa' Acaya. Lä'jëe' hi' he' tääh' jmee' ta'he' kih' lä'jëe' hi' laa' kya' Dio. ¹⁶ Chuun' kyaah' hnäh', wa' nuuh' hnäh' kih' dsa' hi' jmee' lä'koo' hi' he'. Lä'ja' ka'läh' kih' hi' kwa' be' kih' øøh' jne' hi' kyaah' ga' jñah' øøh' jne' hi' jmee' ta' kih' Dio. ¹⁷ Peer' jëe' dsen' he' ma'ja' Estéfana, kyaah' Fortunato, kyaah' Acaico. Hi' he' na' ga'kwa' be' kya' jnääh' kih' he' sa' ga'la' ma'ya'nää' hnäh'. ¹⁸ Ga'jmeey' jëe' dsen' cha'miih' ja'ba' lä'koo' ga'jmeey' kyah' hnäh'. Kih' dsa' hi' jmee' lä'ja', hnøø' kwa' jne' ti'hmaah' kiyh'.

¹⁹ Lä'jëe' gwah' he' tøø' hwa' Asia, jmee' Dio kyah' hnäh'. Aquila kyaah' Priscila kyaah' øøh' jne' hi' dsa'nee' cha'neh' kiyh', jmeey' cha'miih' Dio kyah' hnäh' lä' hnøø' Dsa'jøøh' jnan'. ²⁰ Ga'lä'jëe' øøh' jne' jmee' Dio kyah' hnäh'. Ja' chuuh' hnäh' kih' dsa'kyaah' hnäh' lä' hnøø' Dio.

²¹ Jnä' Paa' kyaah' goon' hñiin', ma'siin' miih' jee'

ma⁻dsaa¹ he⁻ la⁻, he⁻ jmeen⁺
Dio kyah¹ hnäh^ʻ.

²² Dso¹jwii^ʻ ba^ʻ kyaah^ʻ hi⁻
sa⁺ hnää¹ Jesucristo Dsa⁻jøøh¹
jnän[`]. Chah^ʻ ba^ʻ jäh^ʻ Dsa⁻jøøh¹
jnän[`].

²³ Wa^ʻ mi⁻jää¹ Jesucristo
Dsa⁻jøøh¹ jnän[`] lä⁻jëë⁺ hnäh^ʻ.
²⁴ Lä⁻jëë⁺ hnäh^ʻ hnaan⁺ ta⁻la⁺
kih¹ Cristo Jesús. Wa^ʻ la¹ lä⁻ja⁻.

2 Corintios

He⁻ la⁻ jee' ga⁻ tē' to¹ je⁻ he⁻ ga⁻ sii' Paa' kih' ooh' jne' hi⁻ chaa⁻ Corinto

1 Jnä' Paa' laan' apóstol kyaa' Jesucristo lä' hyoh⁻ dsē' Dio. Kyaah' Timotä ooh' jne' sin' kyah' hnäh' hi⁻ tääh' gwah⁻ kih' Dio jwii⁻ Corinto lä' kye⁻ kih' lä' jēē⁻ hi⁻ laa' kyaa' Dio hi⁻ tääh' lä' kaa⁻ hwa' Acaya. 2 Ngii⁻ kih' Dio hi⁻ laa' Täa' jnän' hi⁻ ngii⁻ kih' Dsa⁻ jōoh' jnän' Jesucristo, wa' kway' he⁻ llu' kyah' hnäh', hi⁻ wa' jmeey' hi' ti' kyah' hnäh'.

Kwa⁻ ba' Dio be' jnän' lä⁻ ma' jēē' jne' he⁻ wii'

3 He⁻ ba' che⁻ lluu' Dio, Jmii⁻ Jesucristo Dsa⁻ jōoh' jnän', hi⁻ laa' Täa' jnän' hi⁻ lä' nih' dsē' jne', hi⁻ laay' Dio jnän' hi⁻ jmee⁻ dsa⁻ nōh' dsē⁻ jne'. 4 Ma' chaa⁻ jne' lli' wii', hi⁻ he' jnuuh⁻ he⁻ ti⁻ meeh⁻ dsē⁻ jne'. Mah' lä' ja⁻ ka⁻ läh' jne', kwan' be' kih' jñah' hi⁻ ti⁻ meeh⁻ dsē⁻ lä' koo⁻ ma⁻ jmee' Dio he⁻ ma⁻ nōh' dsē⁻ jne'. 5 Jēēh', tōoh' jne' jēēn' cha⁻ miih⁻ lli' wii' lä' koo⁻ ga⁻ jēē' Cristo. Hi⁻ ja⁻ ba' lä' ja⁻, ta⁻ la⁻ kih' Cristo, tōoh' jne' jēē⁻ dsē⁻ jne' cha⁻ miih⁻. 6 He⁻ ja⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ jēē' jnääh' lli' wii', la' llu' kyah' hnäh' mah' ja⁻ lääh' hnäh'. Hi⁻ ma' jēē⁻ dsē⁻

jnääh', he⁻ ja⁻ jmee⁻ dsa⁻ nōh' hoh' hnäh' hi⁻ kwēēh⁻ hoh' hnäh' ma' jēēh' hnäh' he⁻ wii', ja⁻ ba' lä' koo⁻ wii' he⁻ ma⁻ jēē' jnääh'. 7 Heh' o⁻ jōh⁻ dsē⁻ he⁻ cha⁻ kyaa' jnääh' ta⁻ la⁻ kyah' hnäh', sa⁻ llaa⁻. Jēēh', ñe' jnääh' lä' koo⁻ jēē' jnääh' wii', ja⁻ ba' lä' ja⁻ jēēh' hnäh' wii'. Hi⁻ ja⁻ ba' lä' koo⁻ dsa⁻ nōh' dsē⁻ jnääh', ja⁻ ba' lä' ja⁻ dsa⁻ nōh' hoh' hnäh' ka⁻ läh'.

8 Ooh⁻ hnōō⁻ jnääh' lä' ñeh' hnäh' ha⁻ koh' wii' sa⁻ ga⁻ ngēē' jnääh' hwa' Asia. Ma' jmee⁻ jnääh' huu⁻ dsē⁻ sa⁻ ma' lä' täā⁻ jnääh'. Lä' jiih' sa⁻ ga⁻ lä' cha⁻ o⁻ jōh⁻ dsē⁻ he⁻ ma' läā⁻ jnääh'. 9 Ma' jmee⁻ jnääh' huu⁻ dsē⁻ he⁻ ma⁻ na⁻ juu' ba' jnääh' ja⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻ jmaa' kyaa' jnääh' mah' sa⁻ kye' jnääh' o⁻ jōh⁻ dsē⁻ kyaa' hñaa' jnääh'. Mah' lä' ja⁻ lä' cha⁻ o⁻ jōh⁻ dsē⁻ kyaa' jnääh' kih' Dio hi⁻ mi⁻ jiih' hi⁻ ma⁻ na⁻ juu'. 10 Hi⁻ he' ga⁻ läā' jnääh', hi⁻ he' läā' jnääh', hi⁻ kye' jnääh' o⁻ jōh⁻ dsē⁻ kiyh', lä⁻ ma⁻ ngoo' ja⁻ ba' läāy⁻ jnääh' ma' hii' goo⁻ juu' jnääh'. 11 Lä' ja⁻ jmeey' cher⁻ mah' kwah⁻ hnäh' be' ngii' hnäh' kyaah' jnääh' kiyh'. Jēēh' cher⁻ mah' jwēē' ngii⁻ kih' Dio ta⁻ la⁻ kyaa' jnääh', lä' ja⁻ ka⁻ läh' jwēē' kwa' ti⁻ hmaah' kih' Dio ma⁻ ngēē' ma⁻ jmeey' he⁻ llu' kyaa' jnääh'.

Ga⁻ mi⁻ sii' Paa' huu⁻ dsē⁻ he⁻ ma' dsooy' ta⁻ jwii⁻ Corinto

12 He⁻ la⁻ ba' ja⁻ he⁻ tih⁻ dsē⁻ jnääh¹, he⁻ sa⁺ hñi⁻ hñi⁻ dsē⁻ kyaa⁺ jnääh¹ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jmee⁺ jnääh¹ ta⁺ jee⁺ jyoh⁺. Kye⁺ jnääh¹ koo⁻ neē⁺ ba⁺ hñi⁻ dsē⁻ he⁻ gwa⁺ kih⁺ Dio. Sa⁺ ga⁻ jmee⁺ jnääh¹ lä⁻ koo⁻ jmee⁻ hi⁻ kyuh⁻ cha⁻ miih⁻. Ga⁻ jmee⁺ jnääh¹ lä⁻ koo⁻ lle⁺ kih⁺ ba⁺, kih⁺ he⁻ llu⁺ dsē⁺ Dio kyaah⁺ jnääh¹. Lä⁻ ja⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻ llu⁺ ga⁻ jmee⁺ jnääh¹ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺. 13 He⁻ ma⁻ si⁺ jnääh¹ kyah⁺ hnäh⁺, la⁺ kyaah⁺ koo⁻ neē⁺ ba⁺ hñi⁻ dsē⁻. Ha⁻ koo⁻ jiih⁺ lä⁻ ngēeh⁺ ba⁺ hnäh⁺ jee⁺ hēh⁺ hnäh⁺ he⁻ ma⁻ si⁺ jnääh¹ la⁻, ko⁻ ja⁻ ba⁺ la⁺ hñi⁻ dsē⁻ kyaa⁺ jnääh¹. Hi⁻ hnoon⁺ täh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ llu⁺, 14 lä⁻ koh⁺ ma⁻ lä⁻ ngēeh⁺ hnäh⁺ miih⁻ ha⁻ lä⁻ le⁺ jnän⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁺ jee⁺ jäh⁺ Jesús Dsa⁻ jōoh⁺ jnän⁻. Jēeh⁺ ja⁻ ba⁺ lä⁻ koo⁻ lä⁻ cha⁻ jnääh¹ llu⁺ kwaat⁻ kyah⁺ hnäh⁺, ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ lä⁻ cha⁻ hnäh⁺ llu⁺ kwaat⁻ kyaa⁺ jnääh¹ jmi⁺ ja⁻.

15 Ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo⁺ lä⁻ ja⁻ le⁺ jnän⁻. Ma⁺ jmeen⁻ hñi⁻ dsē⁻ ma⁺ nñn⁻ to⁻ nē⁺ ta⁺ jee⁺ tääh⁺ hnäh⁺. Hi⁻ lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁺ ta⁺ la⁻ he⁻ ma⁺ jäh⁺ ma⁺ na⁻ jēen⁻ hnäh⁺ mah⁺ tē⁺ to⁺ jiih⁻ lä⁻ cha⁻ hnäh⁺ llu⁺. 16 Jee⁺ tääh⁺ hnäh⁺ na⁻ ma⁺ nñn⁻ ta⁺ Macedonia. Hi⁻ Macedonia ja⁻, ma⁺ jäh⁺ ka⁻ läh⁺ ta⁺ jee⁺ tääh⁺ hnäh⁺. Hi⁻ kyaah⁺ be⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ma⁺ nñn⁻ ta⁺ Judea. 17 Lä⁻ koo⁻ ma⁺ ga⁻ jmeen⁺ hñi⁻ dsē⁻ lä⁻ ja⁻, ja⁻ he⁻ koon⁻. O⁺ che⁺ laah⁺ hnäh⁺ ga⁻ jmeen⁺ hñi⁻ dsē⁻

lä⁻ koo⁻ jaa⁻ hi⁻ ta⁻ juu⁺ hi⁻ jäh⁺ "jaah⁻" mah⁺ ja⁻ ga⁻ jäyh⁺ "jah⁺ ha⁺"? 18 Mi⁻ te⁺ ba⁺ Dio juu⁺ kih⁺. Ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ jnääh¹ ka⁻ läh⁺. Sa⁺ jäh⁺ jnääh¹ "jaah⁻" mah⁺ ja⁻ ga⁻ jäh⁻ jnääh¹ "jah⁺ ha⁺". 19 Hi⁻ lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁺ juu⁺ kih⁺ Jesucristo Jo⁺ Dio he⁻ ga⁻ kwa⁺ jnääh¹ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺, kyaah⁺ Silvano hi⁻ kyaah⁺ Timotä, sa⁺ ma⁺ la⁺ "jaah⁻, jah⁺ ha⁺", koo⁻ "jaah⁻" ba⁺ ma⁺ la⁺, jēeh⁺ sa⁺ ta⁻ juuy⁺. 20 Jēeh⁺ ga⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ ga⁻ bääh⁻ Dio hñi⁻ jmeey⁺ ta⁻ la⁻ kih⁺ joo⁺, koo⁻ "jaah⁻" ba⁺ la⁺. Ma⁻ ra⁻ he⁻ mi⁻ tey⁺ ba⁺ juu⁺ kiyh⁺. He⁻ ja⁻ ba⁺ ja⁻, ta⁻ la⁻ kih⁺ Cristo jäh⁻ jne⁺ "Wa⁺ la⁺ lä⁻ ja⁻" mah⁺ jmeen⁻ juuh⁻ kih⁺ Dio jnän⁻. 21 Dio ba⁺ hi⁻ jmee⁻ he⁻ tōoh⁺ jne⁺ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁺ Cristo hi⁻ ga⁻ lleeyh⁻ jne⁺ mah⁺ lee⁺ jne⁺ kyaay⁺. 22 Ga⁻ tooyh⁻ Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii⁻ kih⁺ neh⁻ tuh⁻ dsē⁻ jne⁺, lä⁻ koo⁻ he⁻ ga⁻ jmäy⁺ jne⁺ lee⁻. He⁻ ja⁻ ñe⁺ jne⁺ hñah⁻ ga⁻ jne⁺ ta⁺ cha⁻ nē⁺.

23 Ñe⁺ ba⁺ Dio he⁻ sa⁺ ga⁻ ma⁻ ñeen⁻ jwii⁻ Corinto jee⁺ tääh⁺ hnäh⁺ na⁻ kih⁺ he⁻ ga⁻ lä⁻ ñih⁺ dsē⁻ kyah⁺ hnäh⁺. 24 Ja⁻ he⁻ hnōō⁻ jnääh¹ jmee⁺ jnääh¹ mada⁻ kyah⁺ hnäh⁺ jee⁺ hnäähn⁻ Dio. He⁻ hnōō⁻ jnääh¹ jmee⁺ jnääh¹ be⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ba⁺ ja⁻, mah⁺ jēē⁺ hoh⁺ hnäh⁺. Jēeh⁺, kih⁺ he⁻ ma⁻ heeh⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dio, he⁻ ja⁻ ma⁻ tääh⁺ hnäh⁺ koo⁻ hweh⁻.

2

¹ He-ja- ga'lla' dsen' he-
sa' neen' na'jeen' hnah'
cher'mah' koo- ka-lah'
jmeen' ti-meeh' hoh'
hnah'. ² Jeeh', cher'mah'
ga'jmeen' ti-meeh' hoh'
hnah', hi- mo' jmee' jee-
dsen' cher'mah' ga'jmeen'
la'ja-? Ma'la' hnah' ba'
hi- jmee' jee- dsen'. ³ Kih'
he-ja- ba' ma'siin' kyah'
hnah' mah' wa'ra- ga'lloon'
na'jeen' hnah', sa' jmeeh'
hnah' ti-meeh' dsen', hnah'
hi- ma' jmee' jee- dsen'.
Cha- ba' o-joh- dsen' kin'
kyaah' hnah', he- taah' hnah'
jee- hoh' hnah' la'koo- jna'.
⁴ La'koo- ma' ga'siin' kyah'
hnah', sa' ma' chaan- llu',
ma' ti-meeh' dsen' jwerite,
la'jiih' ja' hoohn'. Pero ja- he-
ga'siin' mah' jmeen' ti-meeh-
hoh' hnah'. Ga'siin' mah'
la'neh' hnah' he- hnaan-
hnah' cha-miuh- ba' ja-.

*Hnø' joh- dsen' jne' kih' hi-
ga'jmeey' he- hlih' mah' jayh'
ka-lah'*

⁵ Hi- ga'jmeey' ti-meeh-
dsen', ja' ma'la' kin'
ga'jmeey' la'ja-. Ga'jmeey'
kih' la'jee- hnah' he-
ti-meeh' hoh' hnah' miuh-
jweehn' hnah' la'la-, mah'
sa' jmeen' juuh- kih' juu' la-.
⁶ Ma-lee- ko-na- kih' dsa-
he', la'koo- te' he- ma-heeh'
hnah' wih'. ⁷ He-ja- na', llu'
ga' he- jmeeh' hnah' joh-
hoh' hnah' kiyh', mah' jee-
dsen', le' ga- che- ga'hee'
dsen' kih' he- ti-meeh' dsen'
cha-miuh-. ⁸ He-ja- chuun'

kyaah' hnah', mi-jnaa' hnah'
kiyh' he- hnaah' hnih'.
⁹ La'ja- ka-lah' ga'siin' kyah'
hnah' jaa', mah' jeen' che-
nuuh' hnah' kih' la'je- mada-
kin'. ¹⁰ Cher'mah' joh- hoh'
hnah' kih' dsa-kyaah' hnah',
jna' ka-lah' jmeen' joh- dsen-
kiyh'. Heh' he- jmeen' joh-
dsen' ja- (cher'mah' cha- he-
kih' jmeen' joh- dsen-) he-
jmeen' la'ja-, he- llu' kyah'
hnah' ba' ja-, cha'ne' Cristo.
¹¹ Heh' la'ja- sa' kwan' jwe'
kih' Tana' leeyh' jne'. Jeeh',
kyuuh- ba' jne' ha- la' la'
may' kiyh'.

*Ga'la'meeh' dsen' Paa' la-
ma'gyay' jweh'-Troa*

¹² Ma' ga'lloon' jee' jweh-
Troa, ma' kwan' ju'hmee'
kih' Cristo. Jee' ja- Dsa-joh'
jnan' ga'na' jwe' kin' mah'
ma' jmeen' ta' kiyh'. ¹³ Pero
sa' ga'hih' ti' neh' tuh-dsen'
kih' he- sa' ga'jnaahn' ohn'
Tito. He-ja- ga'hihn' juu'
kih' dsa- he' mah' ngoon' ta-
Macedonia ba'.

*Ta'la' kih' Cristo leh' ba'
jne'*

¹⁴ Ti'hmaah' Dio hi- kwa-
jwe' leh' jne' taah' kyaah' be'
kih' Cristo Jesús. La'kaa- jee'
dsa-nø' jne', nuu' dsa- juu'
kih' Dio. La'koo- he- kye'
jne' lle' mi-jweh- he- jwa- uu'
ba' la'. ¹⁵ Ta'la' kih' Cristo
laa' jne' la'koo- lle' mi-jweh-
he- soo- jee' gya' Dio. He-
na- la' jme' he- taah' dsa-
hi- dsa-laa' hi- la'kye- hi-
dsa-hee' ka-lah'. ¹⁶ Kih' hi-
dsa-hee', hi- la'koo- jaa-

hii'. Hi- kih' hi- dsa-lää',
 hii- mi-jwii- he- kwa- jne'
 juu' he- jmee- chaa- dsa-
 ¿Hii- ba' tää- jmee' ta' la-?
 17 Sa- jmee- jnaäh' lä-koõ-
 jmee- jwëë' hi- ga-naä' kwa-
 juu' kih' Dio ha- lä- jee'
 liyh- kuu'. Kyaah' koõ- nëe'
 ba' huu'dsë- ga-nøø' jnaäh'
 lä-koõ- ga-chee' Dio jnaäh'.
 Lä-ja- jmee' jnaäh' cha'nëy',
 lä-llu' he- tøøh' jnaäh' kyaah'
 Cristo.

3

*Ga-hlëeh' Paa' kih' hmooh'
 hmëë'*

1 Pero ta- jmee- hnäh'
 huu'dsë- he- hlëeh' jnaäh' llu'
 kyaah' hñaa' jnaäh'. Hi- sa-
 jmee- bi' kye' jnaäh' koõ-
 je- he- ngëë- juu' hee- ta'
 laa' jnaäh' lä-koõ- jmee-
 ko-llaa'. Ni- sa- ngii' jnaäh'
 kwah' hnäh' koõ- je- he-
 hlëeh' llu' kyaah' jnaäh' mah'
 heeh' jnaäh' dsa- ha- jee'
 tëë' jnaäh'. 2 Hñaa' ba'
 hnäh' laah' hnäh' lä-koõ- je-
 he- hlëeh' llu' kyaah' jnaäh'
 '. Lä-koõ- he- na-sii- neh-
 tuh-dsë- jnaäh'. He- ja- ba'
 jëë' dsa- hi- kay' kwaat- ha-
 lä- la' ta' he- ga-jmee' jnaäh'
 jee' kyah' hnäh'. 3 Jnä'hä'
 laah' hnäh' lä-koõ- je- he-
 ga-sii' Cristo ta-la- kyaah'
 jnaäh'. Ja- he- na-sii- kyaah'
 hee-. He- na-sii- kyaah'
 Jmi-lle' kih' Dio jiih- ba' ja-
 Ni- sa- na-sii- në- mi'kuu', he-
 na-sii- neh- tuh-dsë' dsa- ba-
 4 Ta-la' kih' Cristo jmee-
 jnaäh' kwaat-, ma-ra' he-
 ga-jmää' kyah' hnäh' ta' he-

ga-jmee' jnaäh'. He- ja- la-
 o-jøh- dsë- he- cha- kyaah'
 jnaäh' cha'në' Dio. 5 Ja-
 kyaah' be' kyaah' jnaäh' he-
 ma-ya-nøø' jnaäh' jmee-
 jnaäh' ta' la-, mah' sa- jmee-
 jnaäh' huu'dsë- he- la' ta'
 kyaah' hñaa' jnaäh'. Sa- la'
 lä-ja-. Ta' he- leh' jnaäh'
 jmeen-, la' kyaah' be' kih'
 Dio ba' ja-. 6 Hi- he' ba'
 ga-hñaa' jnaäh' hi- ga-jmeey'
 he- tē'dsëë' jnaäh' mah' kwa-
 jnaäh' juu' ha- lä- la' hmooh'
 hmëë'. Ja- koõ- na-sii-
 ta-jmah', kyaah' Jmi-lle' ba'
 la' hmooh' hmëë'. Jëeh',
 në- ley kih' Moisé na-sii-,
 ma-na-bääh' jne' he- juu' ba'
 jne' ja-. Pero Jmi-lle' kih' Dio
 jmee- chaa- jne'.

7 Ley he- ma' na-sii- në- jwi'
 kuu', he- taah- jne' dso'jwii',
 he- ja- ja' kyaah' je- tø-jlëë-
 ñih'. He- ja- dsa- Israel sa-
 ga-täay- ma' jëëy' mo-në'
 Moisé kih' he- beë' je- ja-
 Pero ga-dsaa' ba' he- beë' ja-
 8 Ha- ga' sa' llu' cha-ga'miih-
 hmooh' hmëë' he- la' jnan-
 ta-la' kih' Jmi-lle' kih' Dio.
 9 Jëeh', cher'mah' ja' kyaah'
 je- tø-jlëë- ñih' juu' he- taah-
 jne' dso'jwii', ha- ga' koõ-
 sa' jnaah' juu' he- jmää- jne'
 lluu'. 10 Heh' he- tø-jlëë-
 ñih' kih' hmooh' ma-gyuh-
 ja-, ni- miih- sa- jëeh' kwee-
 lä-koõ- jnaah' la' hmooh'
 hmëë'. 11 Jëeh', cher'mah'
 ma' la' tø-jlëë- ñih' hmooh'
 he- ma-ngëë' ja-, ha- ga' sa-
 jnaah' cha-ga'miih- hmooh'

he- sa- ngëé' jìh'koh'.

12 Peer- jnaah' la' he- o-jòh- dsë- he- ma-cha- jnän` kyaah' hmooh' hmëé', he-ja- hlëéh' jnääh' lä-kaa- tuh-dsë- jnääh' kih' he- na-. 13 Sa- jmee- jnääh' lä-koö- ga-jmee' Moisé he- ma-jlëy- mo-nëy' kyaah' koö- jwí' hmíih- mah' sa- ma' jëé' dsa- Israel je- tø-jlëë- ñih' ja- ta'ko-jìih' ma' dsa-uu+. 14 Lä-ja- ka-läh', huu'dsë- kih' dsa- he' ma' na-jlë-. Lä-ja- la' lä-jìih' na', wa-ra- ga-hëy' jee' na-sii- hmooh' ma-gyuh- ja-. La' kiyh' lä-koö- na-jlë- jwí' hmíih- huu'dsë- kiyh', sa- kwa- jwë' lä-ngëéy'. Pero kyaah' Cristo dsa-jñuh' he- na-jlë- huu'dsë- kiyh'. 15 Lä-jìih' jmi- na', wa-ra- ga-hëy' he- ga-sii' Moisé, lä- ma-na-jlë- ja-ba' huu'dsë- kiyh'. 16 Pero wa-ra- ga-heeh- dsa- kih' Dsa-jøøh' jnän`, dsa-jñuh' he- na-jlë- huu'dsë- kiyh'. 17 Jëéh', Dsa-jøøh' jnän` laa' Jmi-llë' Na-jngii'. Hi- cher'mah' Jmi-llë' kih' Dsa-jøøh' jnän` kyaah' jne', ma-na-na' huu'dsë- jnän` hi- ma-laa' ba' jne' cha-në' Dio. 18 He-ja- lä-jëé' jne' ga-nøøn' na-jñih- mo-në' jne', laa' jne' lä-koö- hu- he- jëé- jee' kih' dsa- mah' tëëy' jëëy' ha- koh' jøøh' sa- laa' Dsa-jøøh' jnän`. Lä-ja- Dsa-jøøh' jnän` hi- laa' jmi-llë' ngoo' mi-sëëy' jne' lä-jìih' lee' jne' lä-koö- laay' hñiiy'.

4

1 Kih' he- ga-lä-ñih' dsë' Dio jnääh', he-ja- ga-hñah' jnääh' jmee- jnääh' ta' la-. He-ja- sa- dsa-jeh' dsë- jnääh'. 2 Ma-jmee' jnääh' ta' koo' lä-jëé' he- la' o-hih' hi- lä-jëé' he- jmee' dsa- jee' na-hmäá'. Sa- hnøø- jnääh' may- hñih' ja-, ni- sa- mi-sii' jnääh' juu' kih' Dio. Ñe- ba' Dio he- hlëéh' jnääh' ju'dsoo' jmah' hi- lä-ja- lä-jëé' ba' ñe- kwee- ha- lä- jmee- jnääh'. 3 Dsoo' ba' na-hmäá' ba' la' ju'hmëé' he- kwa- jnääh', pero ma-la- kih' hi- ma-kah- jwë' ba'. 4 Tana' hi- laa' dio kih' jmi-gyuu- la-, ga-jlëy' huu'dsë- kih' dsa- hi- sa- ma-heeh- kih' Dio. Mah' lä-ja- sa- jëëy' wa-je- kih' ju'hmëé' he- mi-jnäá- ha- koh' sa- jøøh' laa' Cristo hi- laa' koö- heeh' kyaah' Dio. 5 Sa- hlëéh' jnääh' juu' kyaá' hñaa' jnääh', hlëéh' jnääh' kih' Jesucristo ba'. Jäh- jnääh' laay' Dsa-jøøh' jnän` mah' jmee' jnääh' ta'he' kyah' hñah' kwaat- kih' Jesús. 6 Hih' Dio hi- ga-jäh': "Wa- lä-jnä' wa-je- jee' na-hoo-", hi- he' ga-mi-jnäá- wa-je- neh- tuh-dsë- jne'. Lä-ja- ga-na' huu'dsë- jnän` mah' lä-kyuuh- jne' ha- koh' jøøh' sa- laa' Dio, lä-koö- ga-mi-jnäá- Cristo jnän`.

Chaa- jne' kyaah' he- ma-dsoo' dsë- jne' kih' Dio

7 Peer- jnaah' la' ta' he- jmee- jnääh' la-, ma-ke- laa'

jnääh' lä'koo' mi'hya' he' na'la' kyaah' gwaah' mah' lä'ja' lä'jnä' kih' dsa', ta' he' jmee' jnääh' la' kyaah' be' he' gwa' kih' Dio, ja' he' gwa' kyaä' jnääh'. ⁸ Na'ku' na'ngii' he' wii' dsa'ngëe' jnääh', pero sa' jeh' dsë' jnääh'. Chaa' jnääh' cha'miuh' huu'dsë', pero ma'ra' he' cha' ba' o'joh' dsë' kyaä' jnääh'. ⁹ Hee' dsa' kyaä' jnääh' pero Dio sa' bee' jnääh'. Jmeeh' dsa' jnääh', pero sa' dsa'juu' jnääh'. ¹⁰ Lä'kaa' jee' ga'nøø' jnääh' hii' goo' juu' jnääh' kwaat' kih' Jesús. Lä'jwë' ja' dsa'lä'jnä' he' cheh' Jesús kyaä' jnääh', he'ja' ba' chaa' jnääh'. ¹¹ Jëeh', jnääh' hi' jiih', koo' ba' he' hii' goo' juu' jnääh' kwaat' kih' Jesús. Lä'ja' ba' dsa'lä'jnä' he' cheh' Jesús ne' kyaä' jnääh' hi' sa' bee'. ¹² Heh' lä'ja', lä'jë' jmi' ba' he' chaa' juu' jnääh' mah' hnäh', ma'jnääh' hnäh' ha' lä' jee' lä'chaa' hnäh' tää'.

¹³ Lä'koo' na'sii' juu' kih' Dio: "Ga'lä'dsoo' dsën', kih' he'ja' ba' ga'hleeh'n." Ja'ba' lä'ja' la' huu'dsë' he' kye' jnääh' la'. Ga'lä'dsoo' dsë' jnääh' he'ja' ba' hleeh' jnääh'. ¹⁴ Jëeh' ne' ba' jnääh', he' ba' Dio hi' ga'mi'jiih' Jesús Dsa'joh' jnän', he' ba' hi' he' mi'jiih' jnääh' ka'läh' kyaah' Jesús hi' lä'ja' ko'joh' lä'jëe' jne' tēy' ya'jwii' kiyh'. ¹⁵ Lä'jë' he' dsa'ngëe' jnääh', he' llu' kyah' hnäh' ba'

ja'. Mah' mi'jää' Dio hnäh' cha'ga'miuh', hi' lä'ja' jwëe' ga'kwa' ti'hmaah' kih' Dio hi' jmääy' joh'ka'läh'.

¹⁶ He'ja' sa' jeh' dsë' jnääh'. Ma'ke' ngoo' dsa'gyuh' hi' dsa'hee' jmi'ngo' kyaä' jnääh', pero ta' neh' jee' hä' jmi'le' kyaä' jnääh' dsa'lä'hmëe' koo' jmi' koo' jmi'. ¹⁷ Sa' juuh' la' he' wii' he' jëe' jne' jmi'gyuu' la', he' dsa'ngëe' ba' ja'. He'ja' jmää' jnän' hi' hnaah' Dio mah' tēe' jne' ya'jwii' he' jnä' na'hnaah' he' sa' hee' jih'koh'. ¹⁸ He'ja' sa' jmee' jnääh' he' kih' he' jnä' hwa' la'. Jmee' jnääh' he' kih' he' sa' jnä' ba'. Jëeh', lä'jë' he' jnä', he' dsa'ngëe' ba' ja'. Pero he' sa' jnä', lä' ma'la' ja'ba' lä'jë' joh' jmi' cha'.

5

¹ Jmi'ngo' he' kye' jne', la' lä'koo' hne' jnän' ta'ko'jiih' tøohn' jmi'gyuu' la'. Jmi'ngo' la' la' lä'koo' hne' he' na'la' kyaah' loo' jah'. He'ja' ne' jne', wa'ra' ga'hee' jmi'ngo' jnän', lä'cha' jyoh' he' hmëe' gyuu' jmi'gyuu' he' hñah' jne' kih' Dio he' sa' la' lä'koo' hne' he' jmee' dsa'. He'ja' sa' hee' jih'koh'. ² Peer' ku'jii' jnän' ta'ko'jiih' laa' jne' jmi'ngo', hnøø' jne' wa'ra' jäh' kih' na' ga'juh' ba' tēe' jne' jmi'ngo' he' sa' hee' he' cha' gyuu' jmi'gyuu'. ³ Lä'ja', lä'cha' ba' jmi'ngo' jnän' mah' sa' jä' jmi'le' jnän' ta'jmah'. ⁴ Ta'ko'jiih' chaa'

jne' kyaah' jmi-ngo' la-, Peer' ku'jii' jnan' hi' ki'hooh' jne'. Ja' ko-ja' hnøø- jne' ben' jmi-ngo' la-, he- hnøø- jne' tēē' jne' jmi-ngo' hmēē' ba'. Mah' jā' jmi-ngo' hmēē' he- cha- tāā', lla- jmi-ngo' he- dsa-heē'. ⁵ Dio ba' he' hi- ga-jmāā' jne' mah' tēē' jne' he- hmēē' ja-. Hi- ga-kwēēyh' jne' Jmi-lle' Na-jngii' he- jmeeh- juu' jnan' he- hñah- jne' cha-ga'miih- ta' chanē'.

⁶ Kih' he-ja-, ngoo' ba' cha- o-jøh- dsē- jnan'. Hi- ñe' jne', ta'ko-jiih' tøøh' jne' kyaah' jmi-ngo' la-, lä-koø- he- tøøh' jne' uuy' kih' Dio ba' la'. ⁷ (Jēeh', kyaah' he- dsoo' dsē- jne' he- tøøhn' jwē' kiyh', ja' kyaah' he- jēē' jne'.) ⁸ He-ja- ma-cha- ba' o-jøh- dsē- jnan'. Hi- hnøø- ga' jne' lä-øøn' kih' jmi-ngo' la- mah' dsa'toohn' ko-jøh' kyaah' Dio. ⁹ He-ja- wa' kwan' be' jmeen' lä- tih- dsē' Dio, cher'mah' tøøhn' kyaah' jmi-ngo' la- o ma-ke- sa- tøøhn' kyaah' ka-läh'. ¹⁰ Jēeh', ga-lä-jēē- ba' jne' dsa'nøøn' nē'ta' kih' Cristo mah' lä-jaa- lä-jaa- jne' tēēh' jne' jñeen' ha- koø- te' ta' he- ma' jmeē- jne' ta'ko-jiih' ma' chaa- jne', che' he- llu', o che' he- hliih'.

Kih' he- ga'juu' Cristo ga-jiih' juu' jnan' kyaah' Dio

¹¹ Gah- ba' jnääh' Dio, he-ja- hlēēh' jnääh' dsa- lä-jiih' lä-ngēēy'. Ñe- ba' Dio ha- lä- la' huu' dsē- kyaā' jnääh'. Lä-ja- hnoon' wa'ra- jäh' kih' lä-ngēēh'

hnäh' ka-läh'. ¹² Ja- he- hnøø- jnääh' hlēēh' jnääh' llu' kyaā' hñaa' jnääh' cha'ne' hnäh'. He- kwa- jnääh' jwē' mah' lä-chaā- hnäh' llu' kyaah' ta' he- jmeē- jnääh'. Lä-jwē' ja-, cha- he- kyaah' jiih' hnäh' juu' kyaah' dsa- hi- koø- jēē- ha- lä- tääh' haa' dsa- lla- he- ma' kay' kwaan- hee- na- hnøø' tuh-dsē' dsa-, ¹³ Cher'mah' ngaah' jnääh', kih' Dio ba' ja- he- jmeē- jnääh' lä-ja-. Hi- cher'mah' lluu' jnääh', he- llu' kyah' hnäh' ba' ja-. ¹⁴ Lä-koø- hnää' Cristo jne', lä-ja- jøø- jnan' jmeen' lä-lle' kih'. Jēeh' ma-ñe' ba' jne' he- ga-juu' jaa- kih' lä-jēē-, he-ja- la' kwaan- ga-lä-jēē- jne' ga-juun'. ¹⁵ Cristo ga-juu' kih' lä-jēē- mah' lä-jēē- hi- chaa-, mo'so- jmeey' lä- hnøøy' hñiiy'. Jmeey' lä- hnøø' Cristo ba', hi- ga-juu' hi- ga-lä-jiih' kih' ga-lä-jēē-.

¹⁶ He-ja- jnääh', na' ta' cha'ne' mo'so- kye' jnääh' kwaan- kih' dsa- lä-koø- tēē' jmeē- dsa- jmi-gyuu-. Ma-ke- jää' sa- ga'jmeē' jnääh' he' kih' Cristo, pero na' mo'so- jmeē- jnääh' lä-ja-. ¹⁷ Heh' lä-ja-, cher'mah' jaa- hi- ma-laa' koø- kyaah' Cristo, ma-laay' jaa- hi- hmēē' ba'. Lä-jē- he- ma' jmeey' jää', ma-ngēē' ba' ja-. na' ma-laay' hmēē' go-te-. ¹⁸ Lä-jē- he- la-, gwa' kih' Dio hi- ga-jēeh- juu' jnan' ta-la- kih' Cristo mah' sa- cha- ga' he- na-bääh' jne' kyaayh'.

Hi⁻ ga⁻tooyh⁻ goo⁻ jnääh¹ mah¹ hlëëh¹ jnääh¹ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ jëeyh⁻ juu¹ kiyh¹ kyaah¹ Dio. ¹⁹ Ta⁻la⁻ kih¹ Cristo, mo⁻so⁻ jmee⁻ Dio kwaat⁻ kih¹ dso⁻kye⁻ jnän⁻ heh¹ lä⁻ja⁻ jëeyh⁻ juu¹ jnän⁻ kyaayh¹. Hi⁻ ga⁻tooyh⁻ goo⁻ jnääh¹ kwa⁻ jnääh¹ juu¹ ha⁻ lä⁻ jee⁻ jëeh⁻ dsa⁻ juu¹ kih¹ kyaah¹ Dio. ²⁰ He⁻ja⁻ na⁻hñaa⁻ jnääh¹ he⁻ kwa⁻ jnääh¹ juu¹ lä⁻hih⁻ kih¹ Cristo. La⁻ lä⁻koo⁻ he⁻ chuuy⁻ Dio kyaah¹ hnäh¹ ta⁻la⁻ kyaa⁻ jnääh¹. He⁻ja⁻ chuun⁻ kyaah¹ hnäh¹ ta⁻la⁻ kih¹ Cristo, jëeh⁻ hnäh¹ juu¹ kyah¹ hnäh¹ kyaah¹ Dio. ²¹ Cristo hi⁻ sa⁻ cha⁻ dso⁻kye⁻ kih¹, Dio ga⁻jmee⁻ cha⁻ dso⁻kye⁻ kiyh¹ he⁻ llu¹ jnän⁻, mah¹ ta⁻la⁻ kiyh¹, lee⁻ jne⁻ lluu¹ cha⁻ne⁻ Dio.

6

¹ He⁻ja⁻ jnääh¹ hi⁻ kwa⁻ be⁻ kyaah¹ ta⁻ kih¹ Dio, hlëëhn⁻ hnäh¹, ta⁻ jmee⁻ hnäh¹ ta⁻ koo⁻ he⁻ llu¹ dsë⁻ Dio kyaah¹ hnäh¹. ² Jëeh⁻, lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio: Hor⁻ he⁻ jøh⁻ dsën⁻, ga⁻nuun⁻ kyah¹.

Jmi⁻ he⁻ ma⁻ lää⁻ dsa⁻, ga⁻jmeen⁻ be⁻ kyah¹, ga⁻jäh⁻ Dio.

He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh¹, na⁻ba⁻ ja⁻ hor⁻ he⁻ jøh⁻ dsë⁻ Dio. Na⁻ ba⁻ ma⁻ cha⁻ jmi⁻, lääh⁻ hnäh¹.

³ Ga⁻nøø⁻ jnääh¹ lä⁻koo⁻ lle⁻ kih¹ ba⁻ mah¹ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ kih¹ mi⁻kwayh¹ kih¹ ta⁻ he⁻ jmee⁻ jnääh¹. ⁴ Wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ dsa⁻ngëë⁻ jnääh¹, hnøø⁻ jnääh¹ mi⁻jnääh¹

jnääh¹ kih¹ dsa⁻, laa⁻ jnääh¹ hi⁻ jmee⁻ ta⁻he⁻ kih¹ Dio. Kwëëh⁻ ba⁻ dsë⁻ jnääh¹, hi⁻ ja⁻ koo⁻ nëë⁻ he⁻ wi⁻ he⁻ dsa⁻ngëë⁻ jnääh¹, lla⁻kyaa⁻ jnääh¹, gwa⁻ he⁻ jmee⁻ jwiih⁻ kyaa⁻ jnääh¹. ⁵ Jmi⁻baa⁻ dsa⁻ jnääh¹, taah⁻ dsa⁻ jnääh¹ neh⁻ñe⁻, tooyh⁻ mi⁻h⁻ kyaah¹ jnääh¹. Peer⁻ hweh⁻ ta⁻ kyaa⁻ jnääh¹, cha⁻ ma⁻ sa⁻ gwii⁻ jnääh¹, ni⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ kih⁻hih⁻ jnääh¹. ⁶ Ga⁻nøø⁻ jnääh¹ koo⁻ nëë⁻ ba⁻, cha⁻ ba⁻ hu⁻dsë⁻ kyaa⁻ jnääh¹, jøh⁻ dsë⁻ jnääh¹, llu¹ dsë⁻ jnääh¹, ga⁻nøø⁻ jnääh¹ kyaah¹ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻, hi⁻ kyaah¹ ju⁻dsoo⁻ hnää⁻ jnääh¹ dsa⁻. ⁷ Hlëëh⁻ jnääh¹ ju⁻dsoo⁻ jmah¹ ba⁻. Kyaah¹ be⁻ kih¹ Dio ga⁻nøø⁻ jnääh¹. Jmee⁻ jnääh¹ he⁻ llu¹ jmah¹, lä⁻jwë⁻ ja⁻ hää⁻ jnääh¹ hñaa⁻ jnääh¹ hi⁻ lëh⁻ jnääh¹ kih¹ he⁻ hliih⁻. ⁸ Cha⁻ ma⁻ hnää⁻ dsa⁻ jnääh¹, cha⁻ ma⁻ na⁻hääy⁻ jnääh¹. Cha⁻ ma⁻ mi⁻kwayh¹ jnääh¹, cha⁻ ma⁻ hlëëyh⁻ llu¹ kyaa⁻ jnääh¹. Laa⁻ jnääh¹ kiyh¹ lä⁻koo⁻ dsa⁻ hi⁻ ta⁻juu⁻, ma⁻ke⁻ hlëëh⁻ jnääh¹ ju⁻dsoo⁻. ⁹ Jmeey⁻ sa⁻ kyuyy⁻ jnääh¹, ma⁻ke⁻ kyuyy⁻ ba⁻. Hi⁻ ma⁻ngoo⁻ ga⁻juu⁻ ba⁻ jnääh¹ kiyh¹, pero chaa⁻ ba⁻ jnääh¹. Kwa⁻ dsa⁻ kyaa⁻ jnääh¹ pero sa⁻ jngëëyh⁻ jnääh¹. ¹⁰ Ma⁻ke⁻ ti⁻meeh⁻ dsë⁻ jnääh¹, ma⁻ra⁻ he⁻ jëë⁻ ba⁻ dsë⁻ jnääh¹. Laa⁻ jnääh¹ tä⁻ñee⁻, pero cha⁻mi⁻h⁻ he⁻ llu¹ ma⁻hyoh⁻ jwëë⁻ dsa⁻ kwaat⁻ kyaa⁻ jnääh¹. Lä⁻koo⁻ he⁻ sa⁻ cha⁻ ni⁻ mi⁻h⁻ kyaa⁻ jnääh¹ ba⁻ la⁻, pero ga⁻lä⁻jë⁻

ba' cha- kyaa' jnaäh'.

¹¹ Sa' gah' jnaäh' ma- hleeh' jnaäh' hnäh' dsa- Corinto juu' la-. Lä-kaa- tuh-dsë' jnaäh' ga-mi-jnaä' jnaäh' hñaä' jnaäh' kyah' hnäh'.
¹² Ja' kyaah' hih' ga-lä-hnää' jnaäh' hnäh'. Pero hnäh', sa' ga-mi-jnaäh' hnäh' hñaah' hnäh' kyaa' jnaäh'.
¹³ Lä-koo- jmee' jnaäh', ja-ba' lä-ja- jmee' hnäh'. (Hleehn' hnäh' lä-koo- gyuu- kyaan'.) Wa' hnaah' jnaäh' lä-kaa- tuh-hoh' hnäh'.

Laa' jne' lä-koo- gwah' kih' Dio

¹⁴ Ta' jmee- hnäh' ko-joh' kyaah' hi- sa' ma-heeh- kih' Dio. Jëeh', sa' jeeh' kwee- he- hlih' kyaah' he- llu'. ¿Ha- lä-ja- jmee' ko-joh' jee' na-hoo- kyaah' jee' jnä' wa'je'?
¹⁵ Hi- sa' sooh' kih' hi-sa-llu' he- jmeey' ko-joh' kyaah' Cristo. Lä-ja- ka-läh' kih' hi- ma-heeh- kih' Dio kyaah' hi- sa' ma-heeh-.
¹⁶ Dio hi- na-laa' kaaah' dsa-, ni' miih- sa' sooh' jmeey' ko-joh' kyaah' gwah' kih' Dio. Jëeh', jne' ba' laan' gwah' kih' Dio jih'. Juu' he- jwahn' la-, la' lä-koo- ga-jäh' hñii' Dio:
 Jän' jee' kiyh' mah' ngën' ko-joh' kyaayh'.
 Jnä' leen' Dio kyaay' mah' lä-jëey' leey' dsa- kyaan'.

¹⁷ He-ja- ga-jäh' Dsa-joh' jnän':
 Hwëë- hnäh' jee' kih' hi- sa- ma-heeh- kin',

wa' lä-oh' hnäh' kiyh', ga-jäh' Dsa-joh' jnän'.

Ta' koooh' hnäh' he- sa' lle' kih' koooh' hnäh',
 lä-ja- ba' heehn' hnäh'.

¹⁸ Mah' jnä' leen' Täa' kyaah' hnäh'.

Hih' hnäh', leeh' hnäh' gyuu- më' gyuu- ñuuh- kyaan',

jäh' Dio hi- cha- ga-lä-jë- be' kih'.

7

¹ Na' ma-nuun' ha- koh' na'hñaah' sa' la' he- ga-jäh' Dio jmee' jnän'. He-ja- jwëehn' hnäh' ohn' hi- hnaan', hnøø' ben' lä-jë- he- mi-sah' jne' hi- lä-ja- kih' he- mi-soh' jmi-llë' jnän'. Hi- kih' he- gah' jne' Dio, hnøø' mi-lluu' jne' hñaan' koø- hä' koø- hä' lä-jiih' jän' na-jngëen' go-te'.

Ma' hnøø' Paa' ma' jmee' dsa- Corinto he' kiyh'

² Jmee' hnäh' miih- he' kyaä' jnaäh'. Jëeh', kih' ni' jaa- hnäh' sa' ma-jmee' jnaäh' he- hlih'. Sa' ma-hee' jnaäh' huudsë- kih' ni' jaa-, ni' sa' ma-mi-gaa' jnaäh' ni' jaa-.
³ Sa' jwahn' lä-ja- mah' bäähn' hnäh' dsöø'. Ga-jwëehn' hnäh' jää', hnaan' hnäh'. Jëeh' ma-lla- dsë- jnaäh', jmee- jnaäh' ko-joh' kyaah' hnäh' ma-ke' chaa- juu' jnaäh'.
⁴ Cha- cha-miuh- o-joh' dsë- kin' kyaah' hnäh'. Chaan- llu' kwaat' kyah' hnäh'. He-ja- gwa' dsa-nøh' dsën'

cha-miih- hi- jëë- dsën- ma'
jëën- cha-miih- he- wii'.

5 Lä- ma' ga-tëë' jnääh'
' Macedonia, sa- ga-teeh'
jnääh' dsë- jnääh' ni- miih-.
Ga-lä-jë- nëë' he- wii' ga-jëë'
jnääh'. Ga-tee' dsa- kyaah'
jnääh'. Hi- ja- ma-la-
he- ja-, ga-lä-gah' jnääh'
cha-miih-. 6 Pero Dio hi-
jmee- dsa-nøh' dsë' lä-jëë-
hi- chaa- huu- dsë-, ga-jmeey'
ga-nøh' dsë- jnääh' lä- ma'
ja' Tito. 7 Ja- ma-la- kih' he-
ja' Tito, kih' he- ga-jmeeh'
hnäh' ga-nøh' dsëy' ka-läh',
he- ja- ba' ja- ga-nøh' dsë-
jnääh'. Ga-jmeeyh' juu' he-
hnooh- hnäh' jëëh' jnä', hi-
ti-meeh- hoh' hnäh', lle- hoh'
jnä'. He-ja- cha-ga-miih-
jëë- dsën-.

8 Ma-ke- ga-jmeen' meeh-
hoh' hnäh' kyaah' je- he-
ga-siin' kyah' hnäh', pero
sa- koon- dsën-. Dsoo'
ba' ga-jii' miih- kin- kih'
he- ga-lä-meeh- hoh' hnäh'
ko-hwëë'. 9 Pero na-
jëë- dsën-. Ja- kih' he-
ga-lä-meeh- hoh' hnäh'. Kih'
he- ga-lä-sii' huu- dsë- kyah'
hnäh', ma' ga-jii' kyah' hnäh',
he-ja- ba' jmee- jëë- dsën-.
Lä- ma' ga-lä-meeh- hoh'
hnäh', ga-jmeeh' hnäh' lä-
hnøø' Dio. Lä-ja-, ni- koo-
he- hlih' sa- ja' në' kyah'
hnäh' kwaat- kyaah' jnääh'
' . 10 Jëëh', cher'mah' gwa'
ti-meeh- dsë- jne' lä- hnøø'
Dio, he- ja- jmee- dsa-lä-sii'
huu- dsë- jnan' mah' lää'
jne'. Heh' he- ma-na-laä'

jne' sa- jmee- ti-meeh- dsë-
jne'. Pero he- ti-meeh- dsë-
jne' lä-koo- tëë' jmee- dsa-
jmi-gyuu', kyaah' he- ja- juu'
ba' jne' ja-. 11 Jëë' da' hnäh'
ha- lä- ga-la' kyah' hnäh' lä-
ma' ga-lä-meeh- hoh' hnäh'
lä- hnøø' Dio. Ga-jmää' ba'
ta' he- ja- kyah' hnäh', ja'
hoh' hnäh' ga-nooh- hnäh'
në' kin-, ja' ya-jëë' hoh' hnäh',
ja' gah' hnäh', hnooh- hnäh'
ma' jëëh' jnä', ga-mi-eeh'
hnäh' juu' lä-koo- mada-
ga-jmeen' kyah' hnäh'. Lä-ja-
ga-mi-jnääh' hnäh' hñaah' he-
ma-mi-teh- ba' hnäh' kih'
juu' ja-. 12 He-ja- lä- ma'
ga-siin' kyah' hnäh' je- ja-,
ja- ma-la- kih' hi- hña- dsë'
he' ga-jmeen' huu- dsë-, ni-
ja- kih' hi- ga-jmeeyh-. He-
hnoon' lä-jnä' kyah' hnäh'
cha-në' Dio he- kyeh' hnäh'
huu- dsë- kyaah' jnääh' ba' ja- .
13 Peer- ga-nøh' dsë- jnääh'
he- ga-lä-jnä' he- kyeh' hnäh'
huu- dsë- kyaah' jnääh'.

Hi- cha-ga-miih- jëë- dsë-
jnääh' , kih' he- ma-jëë'
jnääh' chaa- Tito llu'. Jëëh',
ga-lä-jëë- ba' hnäh' ga-heeh'
hnäh' llu' hi- ga-jmeeh' hnäh'
jëë- dsëy'. 14 Ga-jmeehn'
juu' kih' Tito he- chaan-
llu' kyaah' hnäh'. Hi- sa-
ga-jän' hlih'. Jëëh' lä-jë-
he- ga-jwëëhn' hnäh' la-
ju'dsoo'. Lä-ja- ka-läh'
ma' ga-jëë' Tito ha- lä-
tääh' hnäh', sa- na-hee-
juu' lä-koo- ga-jwii' jnih'
he- chaa- jnääh' llu' kyaah'
hnäh'. 15 Hi- cha-ga-miih-

hnää¹ Tito hnäh² lä³ koo⁴ ma⁵ dsooh⁶ dsëy⁷ he⁸ nuuh⁹ ba¹⁰ hnäh¹¹ kiyh¹². Hi¹³ ga¹⁴ heeh¹⁵ ba¹⁶ hnäh¹⁷ llu¹⁸ lä¹⁹ koo²⁰ jaa²¹ dsa²² ma²³ jøøh²⁴. ¹⁶ Peer²⁵ jëë²⁶ dsën²⁷ kyaah²⁸ hnäh²⁹. Ga³⁰ lä³¹ jë³² ba³³ mi³⁴ teh³⁵ hnäh³⁶.

8

Ga³⁷ chooh³⁸ dsa³⁹ kuu⁴⁰ kih⁴¹ øøh⁴² jne⁴³ hi⁴⁴ cha⁴⁵ Jerusalén

¹ Jee⁴⁶ la⁴⁷ jmeeh⁴⁸ jnääh⁴⁹ juu⁵⁰ kyah⁵¹ hnäh⁵² ha⁵³ lä⁵⁴ ga⁵⁵ jmee⁵⁶ øøh⁵⁷ jne⁵⁸ hi⁵⁹ tääh⁶⁰ lä⁶¹ kaa⁶² gwah⁶³ he⁶⁴ tøø⁶⁵ hwa⁶⁶ Macedonia kih⁶⁷ he⁶⁸ llu⁶⁹ dsë⁷⁰ Dio kyaayh⁷¹. ² Ma⁷² ke⁷³ tääyh⁷⁴ jëëy⁷⁵ wi⁷⁶, pero chaay⁷⁷ llu⁷⁸. Ma⁷⁹ ke⁸⁰ tääyh⁸¹ tä⁸² ñeey⁸³ pero cha⁸⁴ miih⁸⁵ kuu⁸⁶ ga⁸⁷ kway⁸⁸. Ga⁸⁹ jmäay⁹⁰ hñiiy⁹¹ lä⁹² koo⁹³ dsa⁹⁴ cha⁹⁵ kuu⁹⁶. ³ Jmeen⁹⁷ dsoo⁹⁸ kiyh⁹⁹, ga¹⁰⁰ kway¹⁰¹ kuu¹⁰² lä¹⁰³ koo¹⁰⁴ lla¹⁰⁵ dsëy¹⁰⁶, lä¹⁰⁷ koh¹⁰⁸ jiih¹⁰⁹ tääy¹¹⁰. Hi¹¹¹ ga¹¹² kway¹¹³ la¹¹⁴ ga¹¹⁵.

⁴ Cha¹¹⁶ miih¹¹⁷ ga¹¹⁸ chuü¹¹⁹ dsa¹²⁰ he¹²¹ kyaah¹²² jnääh¹²³ mah¹²⁴ kwa¹²⁵ jnääh¹²⁶ jwë¹²⁷ jmeey¹²⁸ lä¹²⁹ koo¹³⁰ jmee¹³¹ lä¹³² jëë¹³³ hi¹³⁴ chooh¹³⁵ kuu¹³⁶ mah¹³⁷ jmeey¹³⁸ be¹³⁹ kih¹⁴⁰ hi¹⁴¹ laa¹⁴² kya¹⁴³ Dio. ⁵ Cha¹⁴⁴ ga¹⁴⁵ miih¹⁴⁶ ga¹⁴⁷ jmeey¹⁴⁸ lä¹⁴⁹ koh¹⁵⁰ ga¹⁵¹ he¹⁵² ma¹⁵³ la¹⁵⁴ hu¹⁵⁵ dsë¹⁵⁶ kya¹⁵⁷ jnääh¹⁵⁸. To¹⁵⁹ nê¹⁶⁰ ga¹⁶¹ ngëëy¹⁶² hñiiy¹⁶³ mah¹⁶⁴ jmeey¹⁶⁵ lä¹⁶⁶ hnøø¹⁶⁷ Dio. Hi¹⁶⁸ lä¹⁶⁹ ja¹⁷⁰ ga¹⁷¹ jmeey¹⁷² kya¹⁷³ jnääh¹⁷⁴ ka¹⁷⁵ läh¹⁷⁶. ⁶ He¹⁷⁷ ja¹⁷⁸ ga¹⁷⁹ chuü¹⁸⁰ jnääh¹⁸¹ kyaah¹⁸² Tito mah¹⁸³ mi¹⁸⁴ hñaa¹⁸⁵ ta¹⁸⁶ kiyh¹⁸⁷ he¹⁸⁸ jah¹⁸⁹ lääyh¹⁹⁰ kuu¹⁹¹ lä¹⁹² koo¹⁹³ ga¹⁹⁴ løøy¹⁹⁵ jmeey¹⁹⁶ jää¹⁹⁷ jee¹⁹⁸ kyah¹⁹⁹ hnäh²⁰⁰ hi²⁰¹ kwa²⁰² kuu²⁰³ lä²⁰⁴ kaa²⁰⁵ tuh²⁰⁶ dsë²⁰⁷. ⁷ Ma²⁰⁸ hwëëh²⁰⁹ hnäh²¹⁰ llu²¹¹ kyaah²¹² lä²¹³ jë²¹⁴ he²¹⁵

jmeeh²¹⁶ hnäh²¹⁷. Ma²¹⁸ lä²¹⁹ dsoo²²⁰ hoh²²¹ hnäh²²², ma²²³ hlëëh²²⁴ hnäh²²⁵ dsa²²⁶, ma²²⁷ kyuu²²⁸ hnäh²²⁹ llu²³⁰, ma²³¹ jmeeh²³² hnäh²³³ ta²³⁴ lä²³⁵ kaa²³⁶ tuh²³⁷ hoh²³⁸ hnäh²³⁹, hi²⁴⁰ ma²⁴¹ lä²⁴² hnaah²⁴³ jnääh²⁴⁴. Lä²⁴⁵ ja²⁴⁶ ka²⁴⁷ läh²⁴⁸, hnøø²⁴⁹ hwëë²⁵⁰ hnäh²⁵¹ kwee²⁵² kyaah²⁵³ ta²⁵⁴ llu²⁵⁵ jee²⁵⁶ jah²⁵⁷ lääh²⁵⁸ hnäh²⁵⁹ kuu²⁶⁰.

⁸ Ja²⁶¹ he²⁶² jmeen²⁶³ mada²⁶⁴ kyah²⁶⁵ hnäh²⁶⁶ he²⁶⁷ jwëëhn²⁶⁸ hnäh²⁶⁹ lä²⁷⁰ na²⁷¹. He²⁷² hnoon²⁷³ jëën²⁷⁴ che²⁷⁵ ma²⁷⁶ ra²⁷⁷ ju²⁷⁸ dsoo²⁷⁹ hnaah²⁸⁰ hnäh²⁸¹ øøh²⁸² jne²⁸³. He²⁸⁴ ja²⁸⁵ ba²⁸⁶ na²⁸⁷ ma²⁸⁸ jwëëhn²⁸⁹ hnäh²⁹⁰ lä²⁹¹ koo²⁹² ga²⁹³ jmee²⁹⁴ hi²⁹⁵ tääh²⁹⁶ Macedonia. ⁹ Jëëh²⁹⁷, ma²⁹⁸ ñeh²⁹⁹ ba³⁰⁰ hnäh³⁰¹ lä³⁰² koo³⁰³ llu³⁰⁴ dsë³⁰⁵ Jesucristo Dsa³⁰⁶ jøøh³⁰⁷ jnän³⁰⁸. Ma³⁰⁹ ke³¹⁰ hä³¹¹ gooy³¹² lä³¹³ jë³¹⁴ he³¹⁵ cha³¹⁶, ga³¹⁷ jmäay³¹⁸ hñiiy³¹⁹ hi³²⁰ tä³²¹ ñeë³²², kih³²³ he³²⁴ hnäay³²⁵ jne³²⁶. Lä³²⁷ jwë³²⁸ ja³²⁹ lä³³⁰ cha³³¹ jnän³³² cha³³³ miih³³⁴, kih³³⁵ he³³⁶ ga³³⁷ jmäay³³⁸ hñiiy³³⁹ tä³⁴⁰ ñeë³⁴¹.

¹⁰ He³⁴² llu³⁴³ kyah³⁴⁴ hnäh³⁴⁵ he³⁴⁶ kwan³⁴⁷ nuuh³⁴⁸ la³⁴⁹. Hnäh³⁵⁰ to³⁵¹ nê³⁵² ga³⁵³ lä³⁵⁴ hyoh³⁵⁵ hoh³⁵⁶ hnäh³⁵⁷ chooh³⁵⁸ hnäh³⁵⁹ kuu³⁶⁰ ma³⁶¹ hya³⁶² koo³⁶³ jì³⁶⁴ ñe³⁶⁵. Hi³⁶⁶ ja³⁶⁷ ma³⁶⁸ la³⁶⁹ he³⁷⁰ ja³⁷¹, ga³⁷² løøh³⁷³ hnäh³⁷⁴ chooh³⁷⁵ hnäh³⁷⁶ kuu³⁷⁷, jää³⁷⁸ ga³⁷⁹ lä³⁸⁰ koh³⁸¹ jñah³⁸² øøh³⁸³ jne³⁸⁴. ¹¹ He³⁸⁵ ja³⁸⁶ na³⁸⁷ mi³⁸⁸ hñaa³⁸⁹ hnäh³⁹⁰ ta³⁹¹ he³⁹² ma³⁹³ løøh³⁹⁴ hnäh³⁹⁵. Ja³⁹⁶ ba³⁹⁷ lä³⁹⁸ koo³⁹⁹ ga⁴⁰⁰ lä⁴⁰¹ hyoh⁴⁰² hoh⁴⁰³ hnäh⁴⁰⁴ jmeeh⁴⁰⁵ hnäh⁴⁰⁶, lä⁴⁰⁷ ja⁴⁰⁸ ka⁴⁰⁹ läh⁴¹⁰, lä⁴¹¹ kaa⁴¹² tuh⁴¹³ hoh⁴¹⁴ hnäh⁴¹⁵ mi⁴¹⁶ hñaa⁴¹⁷ hnäh⁴¹⁸ ta⁴¹⁹ na⁴²⁰. Ja⁴²¹ chooh⁴²² hnäh⁴²³ kuu⁴²⁴ lä⁴²⁵ koo⁴²⁶ te⁴²⁷ tääh⁴²⁸ ba⁴²⁹ hnäh⁴³⁰. ¹² Cher⁴³¹ mah⁴³² cha⁴³³ hi⁴³⁴ lla⁴³⁵ dsë⁴³⁶ kwa⁴³⁷, heeh⁴³⁸ ba⁴³⁹ Dio ha⁴⁴⁰ koo⁴⁴¹ te⁴⁴² cha⁴⁴³. Jëëh⁴⁴⁴ sa⁴⁴⁵ ngii⁴⁴⁶ Dio he⁴⁴⁷ sa⁴⁴⁸ cha⁴⁴⁹ jnän⁴⁵⁰.

13 Sa⁺ jwahn⁻ lä⁻la⁻ mah⁺ jñah⁺ ba⁺ lä⁻cha⁻ kih⁺, ta⁺ko⁻jiih⁺ sa⁺ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺. 14 Hnøø⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻koø⁻ lle⁻ kih⁺. Jmii⁺ na⁺ he⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ kyah⁺ hnäh⁺, he⁻ ja⁻ lee⁻ kih⁺ hi⁻lla⁻kyaa⁺. Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ ma⁺ cha⁻ cha⁻miih⁻ kih⁺ jñah⁺, lee⁻ kyah⁺ hnäh⁺ ma⁺ jmee⁻ bii⁺. Lä⁻ja⁻ ba⁺ jä⁺ llu⁺ kih⁺ lä⁻jëe⁻. 15 Lä⁻koø⁻ na⁻sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: “Sa⁺ ga⁻chaa⁺ ga⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻juu⁺ cha⁻miih⁻. Ni⁻ sa⁺ ga⁻lä⁻hnøø⁺ ga⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻juu⁺ ko⁻hi⁻pih⁺.”

Tito kyaah⁺ dsa⁻kyaa⁺

16 Peer⁻ tihmaah⁺ Dio hi⁻ ga⁻jmee⁻ ga⁻ka⁺ Tito huü⁺dsë⁻ kyah⁺ hnäh⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻koø⁻ kye⁺ jnä⁺ huü⁺dsë⁻. 17 Ga⁻heeh⁻ bih⁺ lä⁻koø⁻ ga⁻hlëeh⁻ jnih⁺. Jëeh⁺, hñii⁺ bih⁺ ma⁺ lle⁻ dsëy⁺ kway⁺ be⁺ kyah⁺ hnäh⁺. He⁻ja⁻ jee⁺ tëey⁻ hñii⁺ bih⁺ dsooy⁺ dsa⁻jëey⁻ hnäh⁺.

18 Ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ Tito, chee⁺ jnääh⁺ jaa⁻ øøh⁺ jne⁺ hi⁻ hii⁺ juu⁺ kih⁺ lä⁻kaa⁻ gwah⁻ jee⁺ jmeey⁻ ta⁺ kwaat⁻ kih⁺ ju⁺hmëe⁺. 19 Ja⁻ ma⁺ la⁻ he⁻ ja⁻, øøh⁺ jne⁺ ga⁻hñaay⁺ mah⁺ jmeey⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnääh⁺ jee⁺ dsa⁻ka⁺ jnääh⁺ kuu⁺ he⁻ juh⁻lääh⁻ øøh⁺ jne⁺. Kyaah⁺ he⁻ja⁻, jmee⁻ jnääh⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio hi⁻ lä⁻jwë⁻ ja⁻ lä⁻jnä⁻ he⁻ hnøø⁻ jnääh⁺ kwa⁺ jnääh⁺ be⁺ kih⁺ øøhn⁺. 20 Lä⁻ja⁻ jmee⁻ jnääh⁺, mah⁺ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ hlëeh⁻ wi⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ he⁻ juh⁻lääh⁻ jnääh⁺ cha⁻miih⁻ kuu⁺. 21 Jëeh⁺ ñe⁻ ba⁺ Dio he⁻

jmee⁻ jnääh⁺ bii⁺ jmee⁻ jnääh⁺ ta⁺ lä⁻koø⁻ lle⁻ kih⁺, hi⁻ lä⁻ja⁻ hnoon⁺ ka⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ kwaat⁻ ka⁻läh⁺.

22 Hi⁻ chee⁺ ga⁺ jnääh⁺ jñah⁺ øøh⁺ jne⁺ ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺. Hi⁻ he⁺, ja⁻ koø⁻ hä⁻ ma⁻jëe⁻ jnääh⁺ jmeey⁻ he⁻ llu⁺ jmah⁺. Hi⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ jmeey⁺, na⁺ he⁻ ma⁻jëey⁻ he⁻ mi⁻te⁻ hnäh⁺. 23 Ta⁻ ka⁻ hnäh⁺ huü⁺dsë⁻. Tito laa⁺ dsa⁻kyaa⁺ jnääh⁺ jee⁺ jmee⁻ jnääh⁺ ta⁺ ko⁻jøh⁺ mah⁺ le⁺ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Hi⁻ jñah⁺ øøh⁺ jne⁺ hi⁻ jääy⁻ na⁻, hä⁻ gooy⁻ lä⁻kaa⁻ gwah⁻. Hi⁻ kwaat⁻ kih⁺ hi⁻ he⁺, lä⁻kaa⁻ jee⁺ dsa⁻näay⁺ jmee⁻ øøh⁺ jne⁺ juuh⁻ kih⁺ Cristo. 24 Ja⁻ mi⁻jnää⁻ hnäh⁺ kiyh⁺ ha⁻ lä⁻koø⁻ jiih⁺ hnaah⁻ hnäh⁺ dsa⁻. Lä⁻ja⁻ mi⁻jnää⁻ hnäh⁺ cha⁻ne⁻ lä⁻jëe⁻ øøh⁺ jne⁺ he⁻ kih⁺ ja⁻ he⁻ chaa⁻ jnääh⁺ llu⁺ kyaah⁺ hnäh⁺.

9

Hnøø⁺ kwa⁺ jne⁺ kuu⁺ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsë⁻ jne⁺

1 Kih⁺ he⁻ choøh⁺ jne⁺ miih⁻ kuu⁺ kih⁺ øøh⁺ jne⁺ hi⁻lla⁻kyaa⁺, sa⁺ jmee⁻ bii⁺ siin⁻ kyah⁺ hnäh⁺ laan⁻. 2 Jëeh⁺, ma⁺ ba⁺ jnä⁺ kyah⁺ hnäh⁺ hi⁻tää⁺ hwa⁺ Acaya, lle⁻ hoh⁺ hnäh⁺ he⁻ juh⁻lääh⁻ hnäh⁺ kuu⁺. Hi⁻ ga⁻hlëehn⁻ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ jee⁺ kih⁺ øøh⁺ jne⁺ hi⁻tää⁺ hwa⁺ Macedonia. Na⁺ ma⁻koø⁻ ñe⁻ ga⁻jwi⁺ jnih⁺ he⁻ ma⁻lla⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kwah⁺ hnäh⁺ kuu⁺. He⁻ja⁻ jwëe⁻ øøh⁺ jne⁺ he⁺, ga⁻nøh⁺ dsëy⁺ kih⁺ he⁻ llu⁺ hoh⁺ hnäh⁺.

³ Pero ma'ra' he' cheen' ooh' jne', mah' sa' jan' hlih' kih' la'je' he' llu' he' ga'hlëehn' kyah' hnäh'. Hnoon' wa'ra' jah' kih' ma'na'lluuh' hnäh' jmeeh' hnäh' lä'koo' ga'jwii' jnih'. ⁴ Heh' lä'ja', wa'ra' ga'lloon' jee' tääh' hnäh', ko'joh' kyaah' jñah' ooh' jne' hi' cha' hwa' Macedonia, hnoon' ma'na'lluuh' hnäh' mah' sa' ja' jnääh' o'hih' wa'ra' ga'lla'nøø' jnääh' , lä'llu' he' ma'jah' jnääh' mi'teh' ba' hnäh', hi' cha'ga'miih' jah' hnäh' o'hih', cher'mah' sa' ga'mi'teh' hnäh'. ⁵ Kih' he'ja' ba' ga'la' bii' kin' chuun' kyaah' ooh' jne' he', mah' dsa'näay' dsa'jëy' hnäh' to'në', mah' kway' be' kyah' hnäh' ha' lä' jee' juh'lääh' hnäh' kuu' he' ga'bääh' hnäh' hñaa' kwah' hnäh'. Lä'jwë' ja' ma'na'lluuh' hnäh' kwah' hnäh' kuu' lä'kaa' tuh'hoh' hnäh', ja' kyaah' he' wi'.

⁶ Nuuh' da' hnäh' ha' lä' la' kih' hi' jngëe' mi'ju': Hi' jngëe' miih', miih' ba' chooyh'. Hi' jngëe' cha'miih', lä'ja' cha'miih' chooyh'. ⁷ Lä'jaa' lä'jaa' wa' kway' lä'koo' te' lä' dsëy'. Pero ja' kyaah' he' meeh' dsëy', ni' ja' kyaah' he' wi'. Jëeh', Dio hnäh' hi' kwa' lä'kaa' tuh'dsë'. ⁸ Dio hi' cha' be' kih', jmeey' lä'cha' cha'miih' he' llu' kyah' hnäh'. Lä'ja' ni' miih' sa' cha' he' jmeë' bii' kyah'

hnäh' jih'koh'. Lä'jiih' cha' ga'kyah' hnäh', jmeeh' hnäh' ja' he' koo' nëe' he' llu' kih' hi' la'kyaa'. ⁹ Lä'la' na'sii' juu' kih' Dio:

Hi' llu' dsë' ga'ti' ga'llooyh' he' cha' kiyh', ga'kwëeyh' dsa' hi' tä'ñee'.

Ta' llu' kiyh' lä'jnä' ga'lä'jë' joh' jmi' cha'.

¹⁰ Dio ba' he' hi' kwa' mi'ju' kih' hi' jngëe', lä'ja' ka'läh' kway' he' kih'hij' jne'. Hi' he' kwa' lä'jë' he' jmeë' bii' kyah' hnäh' hi' jmeey' lä'cha' cha'ga'miih'. Mah' lä'ja' lä'cha' he' kyaah' jmeeh' hnäh' cha'miih' he' llu' jmah' ba'. ¹¹ Lä'llu' he' lä'cha' lä'jë' nëe' he' jmeë' bii' kyah' hnäh', lä'ja' lä'cha' cha'miih' he' kwëeh' hnäh' hi' la'kyaa'. Hi' wa'ra' ga'ngëe' jnääh' kuu' ja' kih' ooh' jne' he', kway' cha'miih' ti'hmaah' kih' Dio. ¹² Jëeh', wa'ra' ga'ngëe' jnääh' kuu' he' juh'lääh' hnäh' kih' ooh' jne' he', he' ja' kwa' be' kiyh'. Hi' ja' ma'la' he' ja', kway' cha'miih' ti'hmaah' kih' Dio ka'läh'. ¹³ Wa'ra' ga'ngëe' jnääh' kuu' ja', jmeë' dsa' he' juuh' kih' Dio, jëeh' ma'mi'jnääh' hnäh' he' mi'te' hnäh' kyaah' ju'hmeë' kih' Cristo. Hi' lä'kaa' tuh'hoh' hnäh' ga'kwëeh' hnih' kuu', hi' lä'ja' jmeeh' hnäh' kih' lä'jëe' hi' jmeë' bii' kih'. ¹⁴ Hi' wa'ra' ga'ngiiy' kyah' hnäh' kih' Dio, ja' la'lle'

dsëy¹ hnäh² jëeh³ ma-lä-jnä⁴
he⁻ ma-mi-jää⁵ Dio hnäh⁶
cha-mi⁷.¹⁵ Ti⁸hmaah⁹
kwan¹⁰ kih¹¹ Dio, ha⁻ koh¹² sa⁻
llu¹³ he⁻ ga⁻kwëëy¹⁴ jne¹⁵. Hi¹⁶
lä⁻këh¹⁷ jmi¹⁸ lä⁻ngëë¹⁹.

10

*Ga⁻jmeë¹ Paa² dsoo³ he⁻
laay⁴ apóstol*

¹ Jnä² Paa³ chuun⁴ kyaah⁵
hnäh⁶, hlëëhn⁷ hnäh⁸ ja⁻ba⁹
lä⁻ko⁻ jmeë¹⁰ hñii¹¹ Cristo hi⁻
hwaa¹² hi⁻ jøh⁻ dsë¹³. Jëeh¹⁴,
jä¹⁵ dsa⁻ kin⁻, sa⁻ tuu⁻ dsën⁻
hlëëhn¹⁶ lä⁻ ma¹⁷ hään¹⁸ jee¹⁹ kih²⁰
dsa⁻. Mah²¹ wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻øøn²²
jee²³ kiyh²⁴, ja⁻ga⁻ tuu⁻ dsën⁻
hlëëhn²⁵.² He⁻ja⁻ chuun²⁶
kyaah²⁷ hnäh²⁸, go⁻taah²⁹ hnäh³⁰
lä⁻ko⁻ lle³¹ kih³², mah³³ wa⁻ra⁻
ga⁻lloon³⁴ jee³⁵ tääh³⁶ hnäh³⁷, sa⁻
cha⁻ he⁻ kih³⁸ hlëëhn³⁹ hi⁻
jä⁴⁰, ga⁻nøø⁴¹ jnääh⁴² lä⁻ko⁻
wa⁴³ hi⁻ cha⁻ hi⁻. Jëeh⁴⁴,
tuu⁻ ba⁴⁵ dsën⁻ ti⁻choon⁴⁶ juu⁴⁷
kyaayh⁴⁸ cher⁴⁹ mah⁵⁰ lä⁻ja⁻
hnøøy⁵¹.³ Dsa⁻ jmi⁻gyuu⁵² ba⁵³
laa⁵⁴ jnääh⁵⁵, pero sa⁻ tee⁵⁶ jnääh⁵⁷
lä⁻ko⁻ tee⁵⁸ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁵⁹.
⁴ Sa⁻ tee⁶⁰ jnääh⁶¹ kyaah⁶² wa⁶³
he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ kooh⁶⁴ dsa⁻
jmi⁻gyuu⁶⁵. Tee⁶⁶ jnääh⁶⁷ kyaah⁶⁸
be⁶⁹ kih⁷⁰ Dio he⁻ lih⁷¹ hee⁷² lä⁻jë⁷³
he⁻ sa⁻ lä⁻këh⁷⁴ jnääh⁷⁵ jmi⁷⁶
kyaah⁷⁷.⁵ Lä⁻ja⁻ leh⁷⁸ jnääh⁷⁹
kyaah⁸⁰ hi⁻ jmeë⁸¹ kyuu⁸²
cha⁻mi⁸³. Hi⁸⁴ leh⁸⁵ jnääh⁸⁶
kyaah⁸⁷ hi⁻ jmää⁸⁸ hñii⁸⁹ kaah⁹⁰.
Jëeh⁹¹ juu⁹² he⁻ hlëëy⁹³ ja⁻, jne⁹⁴
jwë⁹⁵ kih⁹⁶ dsa⁻ mah⁹⁷ sa⁻ heeyh⁹⁸
kih⁹⁹ Dio. He⁻ja⁻ hnøøh¹⁰⁰
jnääh¹⁰¹ ha⁻ lä⁻ jee¹⁰² dsa⁻ jëeh¹⁰³
dsa⁻ hi⁻ jmeë¹⁰⁴ hu¹⁰⁵dsë¹⁰⁶ hliih¹⁰⁷

mah¹⁰⁸ lä⁻nuuyh¹⁰⁹ kih¹¹⁰ Cristo.
⁶ Ma⁻lla¹¹¹ dsë¹¹² jnääh¹¹³ heeh¹¹⁴
jnääh¹¹⁵ wi¹¹⁶ lä⁻jëë¹¹⁷ hi⁻ chaah¹¹⁸,
ma⁻lä¹¹⁹ ma⁻mi⁻jnääh¹²⁰ hnäh¹²¹
hñaa¹²² hnäh¹²³ he⁻ nuuh¹²⁴ hnäh¹²⁵
kih¹²⁶ Cristo.

⁷ Koo⁻ kah⁻ hnäh¹²⁷ kwaat⁻
ha⁻ lä⁻ tääh¹²⁸ haa¹²⁹ dsa⁻.
Cher¹³⁰ mah¹³¹ jaa⁻ jmeë¹³²
hu¹³³dsë¹³⁴ laay¹³⁵ kya¹³⁶ Cristo,
wa¹³⁷ jmeey¹³⁸ hu¹³⁹dsë¹⁴⁰ laa¹⁴¹
jnääh¹⁴² ka⁻lä⁻h¹⁴³ kya¹⁴⁴ Cristo,
ja⁻ba¹⁴⁵ lä⁻ko⁻ laay¹⁴⁶ hñiiy¹⁴⁷.
⁸ Ga⁻hñaa¹⁴⁸ Dio jnä¹⁴⁹ mah¹⁵⁰
kwan¹⁵¹ be¹⁵² kyah¹⁵³ hnäh¹⁵⁴ ha⁻
lä⁻ jee¹⁵⁵ go⁻taah¹⁵⁶ hnäh¹⁵⁷ ko⁻
hweh¹⁵⁸. Sa⁻ ga⁻hñaa¹⁵⁹ jnä¹⁶⁰
mah¹⁶¹ heen¹⁶² hnäh¹⁶³. Hi¹⁶⁴ ma⁻ke¹⁶⁵
jmeen¹⁶⁶ juuh¹⁶⁷ kih¹⁶⁸ ta¹⁶⁹ he⁻ hä¹⁷⁰
goon¹⁷¹ sa⁻ la⁻ o⁻hih¹⁷² kin⁻ he⁻
jmeen¹⁷³ lä⁻ja⁻.⁹ Sa⁻ hnoon¹⁷⁴
he⁻ jmeeh¹⁷⁵ hnäh¹⁷⁶ hu¹⁷⁷dsë¹⁷⁸
he⁻ juuhn¹⁷⁹ kyah¹⁸⁰ hnäh¹⁸¹ kyaah¹⁸²
juu¹⁸³ he⁻ siin¹⁸⁴ ko⁻lla¹⁸⁵ jiih¹⁸⁶.
¹⁰ Jëeh¹⁸⁷, lä⁻la⁻ hlëëh¹⁸⁸ ko⁻lla¹⁸⁹
kin⁻. Hweh¹⁹⁰ juu¹⁹¹ he⁻ siin¹⁹² kih¹⁹³
dsa⁻. Pero ma¹⁹⁴ chehn¹⁹⁵ cha¹⁹⁶ ne¹⁹⁷
dsa⁻, hwaa¹⁹⁸ ba¹⁹⁹ jnä²⁰⁰, jäy²⁰¹. Sa⁻
tooyh²⁰² ta²⁰³ juu²⁰⁴ kin⁻.¹¹ Hi²⁰⁵
hlëëh²⁰⁶ lä⁻ja⁻ kya²⁰⁷ jnääh²⁰⁸,
hnøø²⁰⁹ lä⁻ngëëy²¹⁰ lä⁻ko⁻ la²¹¹
hu²¹²dsë²¹³ kya²¹⁴ jnääh²¹⁵. Jëeh²¹⁶,
ja⁻ba²¹⁷ lä⁻ko⁻ hlëëh²¹⁸ jnääh²¹⁹
kyaah²²⁰ juu²²¹ he⁻ si²²² jnääh²²³
ma²²⁴ tøøh²²⁵ jnääh²²⁶ hu²²⁷, ja⁻ba²²⁸
lä⁻ja⁻ hlëëh²²⁹ jnääh²³⁰ ka⁻lä⁻h²³¹ ga²³²
ma⁻tøøh²³³ jnääh²³⁴ kyaayh²³⁵.
¹² Sa⁻ tuu⁻ dsë²³⁶ jnääh²³⁷
jmeë²³⁸ jnääh²³⁹ lä⁻ko⁻ jmeë²⁴⁰
hi⁻ hlëëh²⁴¹ llu²⁴² kih²⁴³ hñii²⁴⁴. Sa⁻
hnøø²⁴⁵ jnääh²⁴⁶ jëeh²⁴⁷ kya²⁴⁸
jnääh²⁴⁹ kyaah²⁵⁰ dsa⁻ he²⁵¹ hi⁻
llaay²⁵² hñiiy²⁵³ hih²⁵⁴ lä⁻ko⁻ la²⁵⁵
hu²⁵⁶dsë²⁵⁷ kih²⁵⁸ hñii²⁵⁹ bih²⁶⁰. Hi²⁶¹
hnøøy²⁶² jëeh²⁶³ kwee²⁶⁴ kiyh²⁶⁵

kyaah' dsa-kyaayh'. He-ba' che-taay'. ¹³ Pero lä-koō-hä' hih-ba' hlëeh' jnääh' kyaä' hñaa' jnääh', lä-koō-la' huu'dsë-kih' Dio hi-ga-hñaa' jnääh'. He-ja-ga-lla-nøø' jnääh' lä-ga-të' jee' tääh' hnäh'. ¹⁴ Jiih' jee' ga-tøø' Dio hih-ba' ga-nøø' jnääh'. Sa-ga-nøø' jnääh' jee' tääh' hnäh' wa-ra-jäh' kih' sa-ga-chee' Dio jnääh'. Jëeh' jnääh' to-në' na'kwa' jnääh' ju'hmëe' kih' Cristo jee' tääh' hnäh'. ¹⁵ Sa-jmää' jnääh' hñaa' jnääh' kaah' kyaah' ta' kih' jñah'. Hnøø' jnääh' wa-lä-dsoo' hoh' hnäh' cha-ga-miuh-kih' Dio ba'. Lä-jwë' ja-kwaa' ga-ta' kyaä' jnääh' jee' kyah' hnäh' jee' ga-tooh- Dio goo-jnääh'. ¹⁶ Ja-ga-na-dsa-kwa' jnääh' ju'hmëe' ta-jee' uu' ga'. Pero sa-dsa-tooh' jnääh' jee' ma-løø' jñah', mah' sa-jmää' jnääh' hñaa' jnääh' kaah' kih' ta' he-ma-jmee' jñah'.

¹⁷ Hi-hnøø' jmää' hñii' jøøh', wa' jmääy' hñiiy' jøøh' kih' he-laay' kyaä' Dsa-jøøh' jñän'. ¹⁸ Jëeh', hi-hlëeh' llu' kih' hñii', ja-kyaah' he-ja-ya-hëey' llu'. Hi-hlëeh' Dio llu' kih', hi-he' ba' ya-hëe' llu'.

11

Paa' kyaah' hi-jmää' hñii' kaah'

¹ Hnoon' kwëeh' hoh' hnäh' kyaah' jnä' cher'mah' ga-hlëehn' lä-koō-jaa' hi-sa-cha-huu'dsë-kih'. Kwëeh' hoh' hnäh', ta-jmee' hnäh'

hñaa' hoh'. ² Peer' kyen' huu'dsë-kyah' hnäh'. He-gwa' kih' Dio ba' ja-, he-la' lä-ja-kin'. Jëeh', ma-kwaan' hnäh' kih' jaa-dsa-hñah'. Hi-he' he' Cristo. Hi-hnoon' mi'jnään' hnäh' kiyh' lä-koō-jaa' chih-më' hi-na-jngëe' go-te'. ³ Pero gohn' wa-ra-ga-la' kyah' hnäh' lä-koō-ga-la' kih' Eva. Kyaah' may' ga-mi-goo' miuh-kiyh'. Lä-ja' hii' goo' mi-gaay' hnäh' ka-läh'. Heey' huu'dsë-kyah' hnäh' mah' mo'so' hnaah' hnäh' Cristo lä-kaa-tuh-hoh' hnäh'. ⁴ Jëeh', cher'mah' ga-lla-nää' wa' hi-cha-hi, hi-kwa' jyoh' juu' he-sa' jeeh' kwee-kyaah' juu' kih' Jesús he-kwa-jnääh', lä-cha' ja-heeh' hnäh'. Hi-heeh' hnäh' jyoh' jmi-llë' he-sa' la' Jmi-llë' Na-jngii' he-ma-heeh' hnäh' jää'. Hi-heeh' hnäh' jyoh' ju'hmëe', he-sa' jeeh' kwee-kyaah' ju'hmëe' he-ma-heeh' hnäh'. ⁵ Go-laan', sa-kyee' ga-apóstole hi-jmää' hñii' kaah' lä-koh' ga-jnä'. ⁶ Ma-ke' sa-hlëehn' kyaah' juu' na'hñaa', pero cha-ba' huu'dsë-llu' kin'. Joh' jiih' sa-ga-mi'jnään' he-ja-kyah' hnäh'.

⁷ Pero ga-jmään' hñiin' jaa' hi-hwaa' mah' leeh' hnäh' kaah'. Jëeh', sa-ga-koon' jñeen' ma' ga-kwan' ju'hmëe' kih' Dio jee' kyah' hnäh'. ¿Che' jwa' ga-jmeen' hliih' he-ga-jmeen' lä-ja-? ⁸ Ga-kan' kuu' kih' øøh'

jne' hi- tääh' ta' jee' jyoh', ga'koon' jneen' mah' jmeen' ta' jee' kyah' hnäh'. ⁹ Lä'koo- ma' gyan' jee' kyah' hnäh', sa' ga'lla'kyaan' hnäh' ni- miih- jmii' ma' ga'jmees' bii' kin'. Øøh' jne' hi- ya'nää' ta' Macedonia ba' ga'kwa' be' kin' lä' ma' ga'lla'kyaan'. Sa' ga'kwan' jwë' ma' kah' hnäh' huu'dsë- kin'. Hi' ngoo' ba' jmeen' lä'ja-. ¹⁰ Kyuu' ba' jnä' ju'dsoo' kih' Cristo. He'ja- man', ni' jaa- sa' ha' kin' he- chaan- llu' he- sa' koon' jneen' lä'kaa- jee' jwii- he- na'hee- hwa' Acaya. ¹¹ ¿He-la' jmeen' lä'ja-, laah' hnäh'? O, ¿che' laah' hnäh' he- sa' hnaan' hnäh'? Ñe- ba' Dio he- hnaan' hnäh'.

¹² Hi' ngoo' ba' jnä' jmeen' lä'ja-, mah' sa' kwan' jwë' kih' hi- hlëeh' llu' kih' hñii', hi- jäh' jmees' ja-ba' lä'koo- jmees' jnääh'. ¹³ Dsa- he' jäyh' laay' apóstole. Pero ta'juu' bih'. Mi-gaay' dsa-, jmääy' hñiiy' lä'koo- apóstole kyaa' Cristo. ¹⁴ Ja' he- jmees' dsaa- dsë- jne' juu' la-. Jëeh', lä'kye- Tana' jmää- hñii' lä'koo- jaa- ángel hi- kye- jmëe'. ¹⁵ Hi' lä'ja- la' kih' hi- jmees' ta' kiyh' ka-läh'. Jëeh', ja' juu' he- cha- na' na', he- jmääy' hñiiy' hi- lluu'. Pero wa'ra- ga'të' jee' llaa- jmii' liyh' jneey' lä'koo- te' ta' he- jmees'.

Ga'jmää' Paa' hñii' lä'koo- jaa- hi- sa' cha- huu'dsë- kih'

¹⁶ Koo- ka-läh' jwëehn' hnäh': Ni' jaa- hnäh' ta-

jmees' hnäh' huu'dsë- he- ngaahn'. Pero cher'mah' lä'ja- laah' hnäh', kwa' hnäh' jwë' kin' hlëehn' hnäh' lä'koo- jaa- hi- sa' cha- huu'dsë- kih' mah' lä'ja- jmää- miih- hñiin' jøøh' lä'koo- jmees' hi- he'. ¹⁷ He- jmää- hñiin' jøøh', sa' hlëehn' lä'koo- hnøø' Dio, he- hlëehn' lä'koo- jaa- hi- ngaah' ba'. ¹⁸ Peer- jwëe' hi- jmää- hñii' kaah' lä'koo- tëe' jmees' dsa- jmi-gyuu', hi' ja-ba' lä'ja- jmees' jnä' ka-läh'. ¹⁹ Ma'ke- cha- huu'dsë- kyah' hnäh', pero kwëeh' hoh' hnäh' cha-miih- kyaah' hi- ngaah' he'. ²⁰ Hi' lä'ja- kwëeh' hoh' hnäh' ma' jmees' hih' kyah' hnäh', ma' jñuuyh- he- cha- kyah' hnäh', kaayh- hnäh' lä- tē- dsëy', jmääy' hñiiy' kaah' jee' kyah' hnäh', lä'jiih' jnooy- mo-nëh' hnäh'. ²¹ Na-hiihn' miih- he- jwëehn' hnäh' he- sa' bee' jnääh' jmees' jnääh' lä'koo- jmees' dsa- he'.

Pero lä'koo- tuu- dsë' dsa- he' jmääy' hñiiy' kaah', jnä' ka-läh' tuu- dsën' jmeen' lä'ja-, ma'ke- hlëehn' lä'koo- jaa- hi- sa' cha- huu'dsë- kih'. ²² Hi- he' jäh' laay' dsa- hebreo, ja-ba' lä'ja- laa' jnä'. Jäyh' laay' dsa- Israel, ja-ba' lä'ja- jnä' ka-läh'. Jäyh' laay' sa'ju- kih' Abraham, ja-ba' he- ja- laa' jnä'. ²³ Jäyh' jmees' ta' he' kih' Cristo. Pero cha-ga'miih- jmees' jnä'. Ngoo' ba' jnä' hlëehn' lä'koo- jaa- hi- ngaah'. Cha-ga'miih- ta' he-

ma-jmee' jnä', cha-ga'miih-
 jiih~ ma-ñeen' neh-ñe' lä-koh'
 ga-dsa- he'. Cha-ga'miih-
 ga-jmi' ga-baa' dsa-jnä'.
 Joh' jiih~ sa- ga-laan' he-
 ma-jngëeh' dsa-jnä'. 24 Ja-
 koo- hä' ga-jmi' dsa-judiu
 kin' ma-gyü' gya' ñu' si'hni'.
 Lä-jiih' ga-të' hña' jiih~
 ga-jmeey' lä-ja- kin'. 25 Hnë-
 jiih~ ga-jmiy' kin' kyaah'
 si'hma-. Koo- hä' ga-te' dsa-
 kuu' kin'. Hnë- jiih~ ga-laan'
 jee' ga-hmeh' barco neh-
 jmi-. Koo- hä' ga-jän' koo-
 jmi' koo- hwë' jee' to'dsaah'
 jmi-ñeeh'. 26 Sa- na-he'
 jiih~ ngoon' hi' jahn' jee' uu'.
 Ga-hii' goo- kin' jee' haan'
 cha-jmi- juuh-, lä-ja- kyaah'
 dsa-hii' hi' kyaah' dsa-goon'
 hi' kyaah' hi- chaa- ta- jee'
 jyoh' ka-läh'. Ga-hii' goo-
 kin' jee' jwii- juuh- hi' ta- jee'
 sa- chaa- dsa-. Ga-hii' goo-
 kin' cha-jmi-ñeeh' hi' lä-ja-
 kyaah' hi- jäh' laa' ooh' jne'.
 27 Cha-miih- ta' ga-jmeen',
 ga-jëen' cha-miih- wii'.
 Cha- hwë' sa- ma' gwiiin'.
 Ga-lä-kyohn', ga-lä-kii-
 dsen'. Ja- he- koo- hä' sa-
 ga-lä-cha- he- ma' kuhn'.
 Ga-ngëen' gyuu' hi' sa-
 ga-lä-cha- hmiih- ma' këhn'.
 28 Ja- ma-la- he- ja-. Lä-jë-
 jmi' ba' kyen' huudse- kih'
 lä-jë' gwah'. Peer- wii'
 dsa-ngëen'. 29 Kyaah' lä-jëe-
 hi- sa- cha- be' kih', jnä'
 ka-läh' jii- kin'. Hi' gwa-
 ya-jëe' dsen', wa-ra- ga-jmee'
 dsa-täh' jaa- ooh' jne'.

30 Wa-ra- jäh' kih' jmee- bii'

hlëehn' llu' kih' hñiin-, ma-ja-
 hlëehn' kih' he- mi-jnäa- he-
 sa- cha- be' kin'. 31 Dio Jmi-
 Jesús, Dsa-jööh' jnän', hi-
 na-jää- ga-lä-jë- joh' jmi-
 cha-, hi- he' ñe- he- sa-
 hlëehn' juu' ta-juu'. 32 Koo-
 hä' lä- ma' gyan' jee' jwii-
 Damasco, lle'moh' kyaa'
 rey Areta ga-jmee' mada-
 ga-höø' dsa-lä-kaa- ho'haah'
 kih' chuuh' jwii- he- hnöøy'
 ma' saayh' jnä'. 33 Pero neh-
 koo- hma-ta- ga-jñaa' dsa-
 jnä' ta- ho'haah' pih' he-
 ma- na-hë- dsöh' na'hyah-.
 Lä-ja- ba' ga-laan' he- ma'
 saah' dsa-jnä'.

12

*Ga-jëe' Paa' koo- jee' la'
 na'hñaa'*

1 Sa- jmää' ta' he- jmään-
 hñiin' jööh'. Pero ma-ra- he-
 hlëehn' kih' koo- he- ga-hëe'
 mi- 'nën- he- ga-mi-jnäa-
 Dsa-jööh' jnän'. 2 Kyuun-
 jaa- ooh' jne' hi- ga-tëe-
 Dio lä- ga-të' hnë- jwëe' kih'
 gyuuh' jmi-gyuu- ma-hya-
 gya-kye' ji-ñe-. Sa- man-
 ha- lä- ga-jää' dsih', che' lä-
 ma-na-hñaa' o che' kyaah'
 ma-la- jmi-llë' kiyh'. Hñii'
 ba' Dio ñe- ha- lä- ga-la'.
 3 Kyuu- ba' jnä' dsa- he'.
 Sa- man- ha- lä- ngooy',
 che' lä- ma-na-hñaa' o che'
 kyaah' ma-la- jmi-llë' kiyh'.
 Hñii' ba' Dio ñe-. 4 Ga-jää'
 dsih' koo- jee' jnä' na'hñaah'.
 Jee' ja- ga-nuuy' ga-hlëeh'
 juu' he- sa- le' hlëeh' jne'
 hi' sa- chaa- ni- jaa- hi-

na-ngē' jwē' hlēeh'. ⁵ Kih' dsa- lä-ja-, le' ba' jmää- jnih' jøøh', pero sa' jmään- hñiin- jøøh'. Kih' he- mi-jnä- he- sa- cha- be' kin-, ma-la- kih' he- na- ba' jmään- hñiin- jøøh'. ⁶ Cher'mah' hnoon' jmään- hñiin- jøøh', ja- he- ngaahn' ja-, jēeh' hlēehn' ju'dsoo' ba'. Pero sa' jmeen- lä-ja- mah' ni- jaa- sa' jmee' huudsē-, jøøh' ga'jnä- lä-koo- jēy- jmeen- o lä-koo- nuuy- hlēehn'.

⁷ He-ja- ja' nē' jmi-ngo' kin- he- jmee- jwih'. La' lä-koo- toq' he- ja' mada- kih' Tana' mah' heeh' jnä' wii'. He- ja- jmää' kin- mah' sa' jmään- hñiin- jøøh', lä-llu' he- ga-jēen' koo- he- la' na'hñah' he- sa- ma-jēen' jih'koh'. ⁸ Hnē- jiih- ga-chuun' kyaah' Dio mah' jnuuy' he- jmee- jwih' kin-. ⁹ Pero lä-la- ba' ga-jēeh- Dio juu' kin-: "Ma-lee- ba' kyah' he- llu' dsen- kyaah' hne-. Jēeh' cha-gamiih- lä-jnä' be' kin- kyaah' dsa- hi- sa- cha- be' kih'", ga-jäyh'. He-ja- lä-kaa- tuh-dsen- jmään- hñiin- jøøh' kih' he- sa- cha- be' kin- mah' ja' nē' kin- be' kih' Cristo. ¹⁰ Kih' he-ja-, chaan- llu' lä- ma' sa- cha- be' kin-, ma' hlēeyh- wii' kin-, ma-lla-kyaan', ma' jmeeh- dsa- jnä', ma' jēen- wii' kwaat- kih' Cristo. Jēeh' lä- ma' sa- been', ma'ja- cha- be' kin-.

Ma' kye- Paa' huudsē- kih' lä-jēē- øøh' jne'

¹¹ Dsēeh- hnäh' dsoo' he- ga-jmeen' lä-koo- jaa- hi- sa- cha- huudsē- kih', jee' ga-jmään- hñiin- jøøh'. Hnäh' ba' ga-tēeh' hnäh' ma' hlēeh' hnäh' llu' kin-. Jēeh' hi- jäh' laa' apóstole kaah' sa- kyeē' ga' hi- he' lä-koh' ga' jnä', ma-ke- sa- cha- laan' ni' miih-. ¹² Kih' he- jøh- dsen- ba' ga-jmeen' lä-jē- he- la-. Ga-jmeen' cha-miih- lii-, ga-jmeen' he- juh-gaa-, ga-jmeen' he- dsaa- dsē' dsa- jee' kyah' hnäh'. Lä-ja- ga-mi-jnäan- ma-ra- he- laan' apóstol. ¹³ Koo- ba' he- ga-jmeen' ta- jee' jyoh' jee' tääh' øøh' jne', he- ja- sa- ga-jmeen' kyah' hnäh'. Ga-ngiin' kiyh' he- ma' jmee- bii' kin-. ¿Che' kih' he-ja-, laah' hnäh' sa- taahn- hnäh' ta? Jmee' hnäh' jøh- hoh' kih' he- sa- ga-ngiin' kyah' hnäh' ka-läh'.

¹⁴ Jee' la- tē- hnē- jiih- he- ma-na'lluun- na-jēen- hnäh'. Ni- lä-ja- sa- ngiin' kyah' hnäh' he- jmee- bii' kin-. Sa- na-hnøøhn- he- cha- kyah' hnäh'. Hnoon' heeh' hnäh' jnä' ba'. Jēeh', ja- he' chih- hi- ga-tēē' juh-lääh' he- hnøø' kih' cho'jmii-. Cho'jmii- chih- ba' hi- ga-tēē' juh-lääh' he- hnøø' kih' chih- kyaah'. Lä-ja- la' kin- kyaah' hnäh' ka-läh'. ¹⁵ Lä-kaa- tuh-dsen- millan' lä-jē- he- cha- kin- lä-jiih' kwaan- hñiin- juun' kwaat- kyah' hnäh'. Ma-ke- cha-gamiih- hnaan- hnäh' koo- hä' koo- hä'. Pero hnäh',

miih- go- te- ba' hnaah- jnä'.

16 Lä-ja- ga-la', sa- ga-llan' lleh' hnäh' kih' he- ma' jmee- bii' kin'. Pero ko-llaa' dsa- jäh', kyaah' may- ba', ga-jmeen' ga-tah' hnäh' neh- sa-lä'. ¿Che' jwa- ga-jmeen' lä-ja- mah' ga-mi-gaan' hnäh'? 17 Sa- ga-mi-gaan' hnäh' lä- ma' ga-cheen- øøh' jne' jee' tääh' hnäh'. 18 Ga-chuun' kyaah' Tito mah' dsooy' jee' tääh' hnäh' hi- ga-cheen- ga- jaa- øøh' jne' kyaayh'. Hi- ni- miih- sa- ga-mi-gaa- Tito hnäh'. Jëeh', koo- nëe' ba' hudsë- kye' jnääh'. Ja- ba' lä- koo- jmee- jnä', jmee- Tito ka-läh'.

19 Ta- wa' laah' hnäh' he- hnøø- jnääh' hwëë- jnääh' llu' cha-nëh' hnäh'. Ni- miih- sa- la' lä-ja-. Ne- ba' Dio he- hlëeh' jnääh' lä- koo- lle' kih' hi- laa' kyaa' Cristo. Øøhn' hi- hnaan- cha- miih-, lä-jë- juu' he- sii- jnääh' la-, he- llu' kyah' hnäh' mah' kwa- be' kyah' hnäh' go-nääh' hnäh' ta- cha-në'. 20 Gohn- miih- wa-ra- ga-lloon' jee' tääh' hnäh', jëen- hnäh' jmeeh- hnäh' he- sa- tih- dsën'. Hi- lä-ja- hnäh' ka-läh' jëeh' hnäh' jmeen' he- sa- tih- hoh' hnäh'. Lä-ja- le' cher'mah' ga-jëen- hnäh' ti-hnee- hnäh', wii' hoh' hnäh', hää' hnäh', jmeeh- hnäh' jñah' nää', hlëeh' hnäh' wii' kih' dsa-, koo' hnäh' juu' jwii', jmää- hnäh' hñaa' kaah', jmeeh- hnäh' wa' la' cha- la'. 21 Kyen' miih-

hudsë- wa-ra- ga-lloon' ka-läh' jee' tääh' hnäh', ha- ga- che- ga-jmee' Dio ga-jän' o-hih- kwaat- kyah' hnäh'. Lä-jiih' jä- hoohn', cher'mah' jwëë' hnäh' tääh' hnäh' jmeeh- hnäh' dso'kye- hi- sa- ma-beh' hnäh' lä-jë- he- mi-soh' tuh-hoh' hnäh', hi- lä- ma-kaah- ba' hnäh' wa' hi- cha- hi-, hi- jmeeh- hnäh' he- la' o-hih- he- ma' jmeeh- hnäh' jää'.

13

Ga-hih' Paa' juu' kih' øøh' jne' hi- tääh' Corinto

1 Jee' la- te' hnë- jiih- he- nin- na-jëen- hnäh'. Lä-la- na-sii- juu' kih' Dio: "Wa- he- cha- he- hnii- he- cha- kih' dsa-, lä-ee- ba' kyaah' ju'dsoo' he- jmee' uu' uu- dsa-." 2 Ga-jwëehn' hnäh' jää', hi- na' he- ma-gyan' wii' kyah' hnäh', jwëehn- hnäh' ka-läh'. Hi- wa-ra- ga-lloon' jee' tääh' hnäh', jee' ja- te- hnë- jiih- he- jwëehn- hnäh'. Ma-ja- mo-so- jmeen- jøh- dsën- kih' hi- tääh' jmee- wa' la' cha- la', hi- lä-ja- kih' hi- tääh' jmee- ga' lä-jiih' na'. 3 He- hnooh- hnäh' jëeh' hnäh' che' dsoo' ba' hlëehn' lä- koo- mada- kih' Cristo. Jëeh', hi- he' mi-jnää- be' kih' jee' kyah' hnäh'. Sa- laay' lä- koo- jaa- hi- sa- cha- be' kih'. 4 Ma-ke- dsoo' ga-tää- dsih' dsöh' hma- cru- lä- koo- jaa- hi- sa- cha- be' kih', pero chaä- bih' kyaah' be' kih' Dio. Ja- ba' lä-ja- jnääh' hi- laa'

koo⁻ kyaah' Cristo, ga⁻nøø' jnaäh' lä⁻koo⁻ he⁻ sa⁻ cha⁻ be' kyaä' jnaäh'. Pero kyaah' be' kih' Dio chaä⁻ jnaäh' ta⁻la⁻ kih' Cristo mah' kwa' jnaäh' be' kyah' hnäh'.

⁵ Kye⁻ da' hnäh' kwaat⁻ kyah' hñaah' hnäh', che' lä⁻ ma⁻dsoo' ja⁻ba' hoh' hnäh' kih' Cristo. Jëe⁻ da' kyah' hnäh' hñaah'. ¿Che' sa⁻ ñeh' hnäh', Jesucristo hää' jee' kyah' hnäh'? Pero cher'mah' sa⁻ la⁻ lä⁻ja⁻, he⁻ sa⁻ laah' hnäh' kwaat⁻ ba' ja⁻. ⁶ Hnoon' lä⁻ ñeh' hnäh' he⁻ laä' jnaäh' kwaat⁻. ⁷ Ngii' jnaäh' kih' Dio mah' jmeeh' hnäh' he⁻ llu' jmah' ba'. Sa⁻ jwahn⁻ lä⁻la⁻ mah' jä' jnaäh' llu'. He⁻ hnøø⁻ jnaäh' go⁻taah' hnäh' lä⁻koo⁻ lle' kih', ma⁻ke⁻ ga⁻jä' jnaäh' lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ laä' kwaat⁻. ⁸ Jëeh', ni⁻ miih⁻ sa⁻ le' lla⁻dsëe' jnaäh' kih' ju⁻dsoo'. Jmee⁻ jnaäh' lä⁻ hnøø' ju⁻dsoo' ba'. ⁹ He⁻ja⁻ jëe⁻ dsë⁻ jnaäh' lä⁻ ma' sa⁻ cha⁻ be' kyaä' jnaäh', mah' lä⁻ja⁻ hnäh' lä⁻cha⁻ be' kyah' hnäh'. Ga⁻nøø' jnaäh' ngii' jnaäh' kyah' hnäh' mah' hwëe⁻ hnäh' llu' go⁻te. ¹⁰ Kih' he⁻ja⁻ ba' na⁻, siin⁻ lä⁻la⁻ kyah' hnäh' ma⁻ke⁻ gyan' hu⁻, mah' wa⁻ra⁻ ga⁻lloon' jee' tääh' hnäh', sa⁻ cha⁻ he⁻ kih' jmeen' hään' kyaah' hnäh', kyaah' be' he⁻ ga⁻hyohn' kih' Dsa⁻jøøh' jnän. He⁻ hnøøy' kwan' be' kih' dsa⁻ ba', ja⁻ he⁻ heeh' jnih' wi'.

¹¹ Kyaah' jee' ga⁻dsaa'

juu' he⁻ siin⁻ kyah' hnäh', jwëehn⁻ näh' øøhn', wa' jëe⁻ hoh' hnäh'. Hnøøh' hnäh' ha⁻ lä⁻ jee' go⁻taah' hnäh' llu' cha⁻ga⁻miih⁻, wa' nøh' hoh' hnäh', wa' la' koo⁻ nëe' ba' hu⁻dsë⁻ kyah' hnäh', wa' hii' ti' kyah' hnäh'. Hi⁻ Dio hi⁻ hnää' jne', hi⁻ jmee⁻ hii' ti' jnän, jäy' jee' jnän. ¹² Jmee' hnäh' Dio kih' dsa⁻kyaah' hnäh' hi⁻ ja⁻ chuh⁻ hnäh' kiyh' lä⁻ hnøø' Dio. ¹³ Lä⁻jëe⁻ hi⁻ laä' kyaä' Dio jmee⁻ Dio kyah' hnäh'.

¹⁴ Wa' mi⁻jää' Jesucristo Dsa⁻jøøh' jnän' lä⁻jëe⁻ hnäh'. Wa' hnää' Dio ga⁻lä⁻jëe⁻ hnäh'. Hi⁻ Jmi⁻lle' Na⁻jngii' wa' laä' ko⁻jøh' kyaah' hnäh'. Wa' la' lä⁻ja⁻.

Gálatas Juu' la- ga- si' Paa' kih' ooh' jne' hi- tääh' hwa' Galacia

1 Jnä' Paa' laan' apóstol. Pero ja- he- ga-chee' dsa- jnä', ni ja- kyaah' be' kih' dsa- na-hñaan'. Jesucristo ba' ga-chee' jnä' kyaah' Dio hi- laa' Täa' jnan' hi- ga-mi-juh' Jesucristo jee' kih' hi- na-juu'. 2 Siin- juu' la- kyah' hnäh' oohn' jee' dsa- ñeeh' hnäh' lä-kaa- hwa' Galacia. Hi- lä-jëe' ooh' jne' hi- tääh' kyaah' jnä', koo- nee' ba' la' hñdsë- kyaä' jnääh' he- siin- la-. 3 Ngün' kih' Dio hi- laa' Täa' jnan' hi- ngün' kih' Jesucristo Dsa-jöoh' jnan', wa' kway' he- llu' kyah' hnäh', wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'. 4 Jëeh' Jesús ga-kwaä' hñii' ga-juuy' kwaat- kih' dso'kye- jnan' mah' lääy' jne' kih' jmi-gyuu' hñih' la-, lä-koo- hyoh- dsë' Dio jmee' jnan', he' ba' hi- laa' Täa' jnan'. 5 Lä-ja- wa' la' juuh- kiyh' ga-lä-jë- joh' jmi' cha-. Wa' la' lä-ja-.

Koo- ba' ju'hmëe' cha- he- kyaah' lää' jne'

6 Peer- dsaa- dsën- kih' he- ga-nuun' chah' ga-juh- ga-lä-ooh' hnäh' kih' Dio hi- ga-tëeh' hnäh' ta-la- kih' he- llu' dsë' Cristo, mah' ma-taah' hnäh' kyaah' jyoh' ju'hmëe' he- laah' hnäh' llu'

ga'. 7 Pero sa- cha- ga' jyoh' jwë' he- kye- ju'hmëe'. He- hnøø' ko-llaa' dsa- kah'gwëh' hñdsë- kyah' hnäh' ba' ja-, hi- hnøoy' mi-siyy' ju'hmëe' kih' Cristo. 8 He-ja- jwahn-, wa' tøh' dso'jwii' ne' kyaä' jnääh' cher'mah' ga'jmeë' jnääh' lä-na-, o cher'mah' jaa- ángel ja' gyuu' kwa' jyoh' juu' lä-koh' ga' he- ga-mi-tëe' jnääh' hnäh', ja-ba' lä-ja- wa' tøh' dso'jwii' ne' kiyh'. 9 Koo- ka-läh' jwahn-, ja-ba' he- ma-ngëe' ma-jahn' jää'. Cher'mah' chaa- hi- ga-jñah' hi- kwa- juu' kyah' hnäh' he- sa-la' kwee- kyaah' he- ga-heeh' hnäh', wa' tøh' dso'jwii' ne' kiyh'.

10 ¿Ha- lä- laah' hnäh'? ¿Che' he- hnoon' he- jän' llu' kyaah' dsa- he- ma-hlëehñ- lä-na-, o che' he- hnoon' he- jän' llu' kyaah' Dio? ¿Che' laah' hnäh' he- hnoohn- ha- lä- jee' tih' dsë' dsa- ki- jnä'? Jëe' da', wa-ra- jäh' kih' ngoo' ba' jnä' jmeen- lä-jë- he- hnøø' dsa-, mo-so' laan' jaa- hi- jmee- ta' kih' Cristo.

Dio ba' ga-lleeh- Paa' mah' lee' apóstol kyaay'

11 Oohn', hnoon' lä-ñeh' hnäh' he- la-. Ja- he- gwa' kih' dsa-, ju'hmëe' he- kwan- la-. 12 Sa- ga-hyohn' kih' dsa- juu' la- hi- ni- sa- ga-mi-tëe- dsa- jnä'. Jesucristo ga-mi-jnäa- kin- juu' la-, he-ja- ba' ja- he- kyuuhn-.

13 Ma-nuuh- ba' hnäh' lä-koo- ma' ngën- jää', he-

ga⁻jmeen¹ lä⁻koh[✓] tēē¹ jmee⁻
judiu dsa⁻goon⁻. Ha⁻koh[✓] sa⁻
ga⁻lä⁻hñaa⁻ dsen⁻ kyaah[✓] hi⁻
ga⁻heeh⁻ kih¹ Joo[✓] Dio. Ma⁻
hnoon¹ ma⁻ mi⁻llaan¹ go⁻te⁻
lä⁻jēē¹ hi⁻ he⁻. ¹⁴ Ga⁻jmeē¹ ga⁻
jnā[✓] cha⁻ga⁻miih⁻ lä⁻koh[✓] ga⁻
jee¹ lä⁻jēē¹ judiu hi⁻ laa¹ koo⁻
ji⁻ñe⁻ kyaah[✓] jnā[✓]. Ga⁻jmeen¹
bii¹ ga⁻høøn¹ lä⁻jēē¹ nuuh⁻ kih¹
dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaa¹ jnääh¹.
¹⁵ Pero sa⁻ ga⁻ ma⁻lä⁻chaan⁻
ga⁻lleeh⁻ Dio jnā[✓] mah¹ ja⁻
leen[✓] kyaa¹ bih¹. Ga⁻tēēyh¹
jnā[✓] kih¹ he⁻ llu¹ dsēy¹ kyaa[✓]
jnā[✓]. Hi⁻ lä⁻koh[✓] ma⁻ ga⁻tih¹
dsēy¹, ¹⁶ ja⁻ga⁻ ga⁻mi⁻jnääy⁻
jooy[✓] kin⁻ mah¹ kwan⁻ juu¹
kiyh¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹
judiu. Pero sa⁻ ga⁻hnaahn⁻
ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ mah¹ ma⁻ siiyh⁻
jnā[✓] ha⁻ lä⁻ la¹ juu¹ he⁻ ma⁻
kwan⁻. ¹⁷ Ni⁻ sa⁻ ngaahn¹ ta⁻
Jerusalén na⁻jēēn⁻ hi⁻ laa¹
apóstole jää¹ ga⁻ lä⁻koo⁻ jnā[✓].
Lä⁻chah[✓] ja⁻ ngoon¹ ta⁻ hwa¹
Arabia ba⁻, (koo⁻ hwa¹ kii¹ jee⁻
sa⁻ kwa⁻ ni⁻ miih⁻). Ma⁻ngēē[✓]
he⁻ ja⁻, ngoon¹ ka⁻läh[✓] ta⁻
Damasco.

¹⁸ Ma⁻hya⁻ hnē⁻ ji⁻ñe⁻,
ja⁻ga⁻ ngaahn¹ ta⁻ Jerusalén
na⁻jēēn⁻ Pee¹ hi⁻ ga⁻jän¹
kyaa[✓] gya⁻hñaa⁻ jmi¹ jee⁻
ja⁻. ¹⁹ Ni⁻ sa⁻ ga⁻jēen¹ ga⁻
jñah[✓] apóstole, ma⁻ la⁻ Jacobo
dsa⁻ñuuh⁻ øøh⁻ Dsa⁻jøøh¹
jnän⁻ ba⁻ ga⁻jēen¹. ²⁰ Jmeen⁻
dsoo⁻, Dio ba⁻ ñe⁻ sa⁻ cha⁻
ta⁻ juun⁻ he⁻ siin⁻ kyah¹ hnäh[✓]
la⁻.

²¹ Ma⁻ngēē[✓] he⁻ ja⁻, ñeen⁻
ta⁻ hwa¹ Siria kyaah[✓] Cilicia.
²² Øøh¹ jne¹ hi⁻ tääh[✓] lä⁻kaa⁻

hwa¹ Judea, hi⁻ dsa⁻ñee⁻
kwaat⁻ kih¹ Cristo sa⁻ ma⁻
kyuuy[✓] jnä[✓]. ²³ Koo⁻ ma⁻
nuuy⁻ laa⁻ dsa⁻ juu¹ ki⁻ jnä[✓]:
“Dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻
hñaa⁻ dsē¹ kyaa¹ jnääh¹ he⁻,
na¹ ngēy⁻ kway⁻ juu¹ he⁻
ma⁻dsoo⁻ dsē⁻ jne¹ la⁻, ja⁻ba⁻
juu¹ he⁻ ma⁻ hnøøy¹ ma⁻ heey¹
jää¹.”

²⁴ He⁻ ja⁻ ga⁻ jmeey[✓] juuh⁻ kih¹
Dio lä⁻ ma⁻ ga⁻ nuuy[✓] kin⁻.

2

*Lä⁻jēē⁻ apóstole ga⁻heeh⁻
bih¹ Paa[✓]*

¹ Ma⁻hya⁻ gya⁻kye[✓] ji⁻ñe⁻,
ja⁻ga⁻ ngaahn¹ ka⁻läh[✓] ta⁻
Jerusalén ko⁻jøh[✓] kyaah[✓]
Bernabé hi⁻ ma⁻ jään⁻ Tito
ka⁻läh[✓]. ² Ga⁻mi⁻jnää⁻

Dio kin⁻ he⁻ jmee⁻ bii¹
naahn⁻, he⁻ ja⁻ ba⁻ ngaahn¹
na⁻jmeehn⁻ juu¹ ha⁻ lä⁻ la¹
ju⁻hmēē[✓] he⁻ ga⁻kwan¹ ta⁻
jee¹ tääh[✓] hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu.

To⁻nē⁻ ga⁻llan¹ juu¹ kyaah[✓]
ma⁻ la⁻ hi⁻ kye⁻ nē⁻ ba⁻, le⁻
ga⁻ che⁻ sa⁻ jmää¹ he⁻ jmeen⁻
la⁻ hi⁻ lä⁻kye⁻ he⁻ ga⁻jmeen¹
jää¹. ³ Pero sa⁻ cha⁻ ga⁻jäyh[✓]
ni⁻ miih⁻. Hi⁻ Tito hi⁻ ma⁻
chēh¹ kyaah[✓] jnä[✓], sa⁻ ma⁻
laay¹ judiu, dsa⁻ griego ba⁻
he⁻. Ni⁻ lä⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻jäyh[✓]

jmeē⁻ bii¹ uuh⁻ jmi⁻ngo¹ kiyh¹
lä⁻koo⁻ tēē¹ jmee⁻ dsa⁻ judiu.
⁴ Sa⁻ ga⁻ti⁻ ga⁻choo¹ jnääh¹ juu¹
he⁻ uuh⁻ jmi⁻ngo¹ kih¹ dsa⁻
wa⁻ra⁻ jäh[✓] kih¹ sa⁻ ga⁻taah⁻
ko⁻lla¹ dsa⁻ jee⁻ ma⁻ tøøh¹
jnääh¹, hi⁻ jäh[✓] laay¹ øøh¹ jne⁻.

Hi⁻ he⁻, koo⁻ ma⁻ kooy⁻ juu¹
he⁻ ma⁻ kwan⁻ he⁻ ma⁻ laa¹

jne' kih' dso'kye- ta-la' kih'
Cristo Jesús. Sa' ga-lá-hnøøy'
he- ma' jáh' jnääh' mo'so-
na-hñuuh' jnääh' kyaah'
ley. Jëeh', ma' hnøøy' lä-
ma-na-hñuuh' ja-ba' jne'
kyaah' nuuh' kih' Moisé.
5 Pero ni- miih- sa' ga-kwa'
jnääh' jwë' ma' jmeey' lä-
lla- dsëy'. Hnøø- jnääh' wa'
jä' ju'hmëë' kih' Jesús kyah'
hnäh' lä- ma-la' ja-ba', mah'
sa' dsa-hii' ju'dsoo'.

6 Hi- na'jnää' kye- në' kih'
øøh' jne', ni- miih- sa' cha-
jäyh' he- ma-hlääh'n- kyaah'
juu' he- kwan'. Jnä' jwahn-
na'jnääy' kyey- në', jëeh' sa-
ga-tëen' jëen- kiyh'. Kih' koo-
ba' laa' jne' cha'në' Dio. 7 Pero
dsa- he' sa' ga-hay' kin'.
Ga-heeh- bih' he- há' goon-
ta' he- kwan- ju'hmëë' kih'
hi- sa' laa' judiu, ja-ba' lä-
há' goo- Pee' kway- ju'hmëë'
kih' hi- laa' judiu. 8 He' ba'
Dio hi- kwa- be' kih' Pee'
he- laay' apóstol mah' kway'
juu' kih' judiu, he' ba' hi- he-
na-, kwa- be' kin- ka-läh' he-
laan' apóstol mah' kwan' juu'
kih' hi- sa' laa' judiu.

9 He-ja- lä-jëë- hi- laa'
kwaat- kye- në' kih' gwah',
ga-sooyh' goo- jnääh' kyaah'
Bernabé. Ma' jëëy- laan'
ta' ta-la' kih' he- llu' dsë'
Dio kyaah' jnä', he-ja- ba'
ga-jmääy' jnääh' kwaat- laa'
jnääh' ma-ra- øøyh-. Hi- kye-
në' he' chee- Jacobo, Pee',
kyaah' Jwaa'. Ga-jäyh': "Llu'
go-nääh' hnäh' kih' hi- sa-
laa' judiu mah' lä-ja- jnääh'

' dsa'nøø' jnääh' kih' hi- laa'
judiu." 10 Hi- ga-jäyh': "Hnøø'
dsooh- hoh' hnäh' jmeeh'
be' kih' hi- tä-ñee'." Ko-ja-
ba' jiih' ga-jäh' dsa- he'. Hi-
ma-ra- he- jmee- ba' jnä' be'
kih' hi- tä-ñee'.

Ga-juuh' Paa' kih' Pee'

11 Ma' ga-lloo' Pee' Antio-
quía ga-juuhn' kiyh' to-lo-
në' dsa-, jëeh' lä-ja- hnøø'
kiyh' kyaah' he- hliih' he-
ga-jmeey' ja-. 12 Jää' sa' ga-
ma-lla-nää' ko-llaa' dsa- hi-
ga-chee' Jacobo, ma' kuh-
Pee' ko-jøh' kyaah' hi- sa' laa'
judiu. Pero ma' ga-lla-nää'
dsa- judiu he', ga-tëe- Pee'
hñii', ya-hëëy' jee' kih' hi-
sa' laa' judiu, kih' he- goyh-
kyaah' hi- ga-lla-nää' he' hi-
jäh' jmee' bih' uuuh' jmi-ngo'
jnän'. 13 Hi- lä-ja- ga-jmee'
jñah' judiu ga-tëey- hñiiy', hi-
lä-jiih' Bernabé ga-tëe- hñiiy'
ma' ga-jëey' ga-jmee' Pee' to-
dsë'. 14 Lä-koo- ma' ga-jëen-
dsa- he' mo'so' jmeey-
lä-koo- lle' kih' ju'dsoo' he-
la' ju'hmëë', he-ja- ga-jwain'
Pee' cha'në' jee' lä-jëë- dsa-:
"Hne- laah' judiu, ma-tuh'
ma' jmeeh- lä-koh' ma' tëë'
jne' jmeen' mah' ma-løøh'
jmeeh- ko-jøh' kyaah' hi- sa-
laa' judiu. Pero na', ma-teeh'
hñaaah' mah' jmeeh- ka-läh'
lä-koh' jáh' nuuh' ma-gyuh-
ja-. ¿Ché sa' ñeh' he- jmeeh-
wii' kih' hi- sa' laa' judiu
mi-tey' nuuh' ma-gyuh- ja-
kih' he- ma-teeh' hñaaah'?"

15 He⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻ jne' laa⁻
 ' jne' judiu, sa⁻ laa⁻ jne' wa'
 hi⁻ cha⁻ hi⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻
 hñih⁻ lä⁻koo⁻ laa⁻ jñah⁻ dsa⁻.
 16 Pero na⁻ ma⁻ñe⁻ ba' jne', sa⁻
 jä⁻ dsa⁻ llu⁻ cha⁻në⁻ Dio kyaah⁻
 he⁻ mi⁻tey⁻ ley, he⁻ la⁻ ga⁻juu⁻ ba'
 Hnøø⁻
 dsoo⁻ dsë⁻ jne' kih⁻ Jesucristo
 ba'. He⁻ ja⁻ lä⁻kye⁻ jne' dsa⁻
 judiu ga⁻ jmee⁻ jne' dsoo⁻ mah⁻
 jmää⁻ jne' kih⁻ Dio kyaah⁻ he⁻
 ma⁻dsoo⁻ dsë⁻ jne'. Pero
 ja⁻ kih⁻ he⁻ ma⁻mi⁻te⁻ jne'
 ley. Jëeh⁻ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻
 ya⁻hëëy⁻ lluu⁻ kih⁻ he⁻ høøy⁻
 nuuh⁻ ja⁻.

17 He⁻ hnøøh⁻ jne' ha⁻ lä⁻
 jee⁻ hwëë⁻ jne' lluu⁻ ta⁻la⁻
 kih⁻ Cristo, lä⁻ja⁻ ma⁻lä⁻jnä⁻
 lä⁻kye⁻ jne' judiu laa⁻ jne'
 dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ dso⁻kye⁻.
 ¿Che⁻ jwa⁻ jäh⁻ Cristo dsëë⁻
 dsoo⁻ he⁻ tøøh⁻ jne' kyaah⁻
 dso⁻kye⁻? Ni⁻ miih⁻ sa⁻
 la⁻ lä⁻ja⁻. 18 Hi⁻ cher⁻mah⁻
 ga⁻løøn⁻ høøn⁻ ka⁻lä⁻h⁻ ley
 he⁻ ma⁻ben⁻, he⁻ ma⁻bäähn⁻
 hñiin⁻ dsoo⁻ ba' ja⁻. 19 Jëeh⁻,
 lä⁻ ma⁻ ga⁻lä⁻ngëen⁻ he⁻ ää⁻
 jmi⁻ juun⁻ lä⁻lle⁻ ley, ga⁻tän⁻
 he⁻ ma⁻ kyen⁻ o⁻jöh⁻ dsë⁻
 kih⁻ ley. La⁻ lä⁻koh⁻ he⁻
 na⁻juun⁻ kih⁻ ley mah⁻ jmeen⁻
 ta⁻he⁻ kih⁻ Dio ba'. 20 La⁻
 kwaat⁻ lä⁻koh⁻ he⁻ ga⁻juun⁻
 ko⁻jöh⁻ kyaah⁻ Cristo dsoh⁻
 hma⁻cru⁻. Mo⁻so⁻ chaan⁻
 lä⁻ hnoon⁻ hñiin⁻. Cristo hi⁻
 jmee⁻ ko⁻jöh⁻ kyaah⁻ jnä⁻,
 he⁻ ja⁻ ba' jmee⁻ chaan⁻. Hi⁻
 lä⁻ ma⁻dsoo⁻ ja⁻ ba' dsen⁻ kih⁻
 Joo⁻ Dio, hi⁻ hnää⁻ jnä⁻ hi⁻
 ga⁻ngëëy⁻ hñiyy⁻ ga⁻juuy⁻ ki⁻
 jnä⁻. He⁻ ja⁻ ba' na⁻ chaan⁻

na⁻. 21 Sa⁻ jmeen⁻ ta⁻ koo⁻
 he⁻ llu⁻ dsë⁻ Dio kyaah⁻ jne'.
 Jëeh⁻, cher⁻mah⁻ ga⁻jä⁻ dsa⁻
 llu⁻ cha⁻në⁻ Dio kyaah⁻ he⁻
 mi⁻tey⁻ ley, he⁻ la⁻ ga⁻juu⁻ ba'
 Cristo.

3

*Kih⁻ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsë⁻ jne'
 he⁻ ja⁻ ba' lä⁻ jne'*

1 ;He⁻ ba' che⁻ taah⁻
 hnäh⁻ dsa⁻ chaa⁻ Galacia!
 ¿Hi⁻ ga⁻mi⁻gaa⁻ hnäh⁻?
 Ga⁻hlëëhn⁻ hnäh⁻ na⁻hñaa⁻
 ' lä⁻jëë⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻juu⁻
 Jesucristo dsoh⁻ hma⁻cru⁻.
 2 Koo⁻ ga⁻ juu⁻ ngiin⁻ kyah⁻
 hnäh⁻. ¿Ha⁻ lä⁻ ga⁻tëeh⁻
 hnäh⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻? ¿Che⁻
 kih⁻ he⁻ ga⁻mi⁻teh⁻ hnäh⁻ ley
 kih⁻ Moisé, o che⁻ kih⁻ he⁻
 ma⁻dsoo⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kih⁻
 juu⁻ he⁻ ma⁻nuuh⁻ hnäh⁻,
 he⁻ ja⁻ ga⁻tëeh⁻ hnäh⁻ Jmi⁻lle⁻
 Na⁻jngii⁻? 3 Peer⁻ taah⁻ hnäh⁻.
 Ga⁻løøh⁻ ba' hnäh⁻ llu⁻, kyaah⁻
 be⁻ kih⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻.
 Hi⁻ na⁻ na⁻, hnooh⁻ hnäh⁻
 go⁻nääh⁻ ' hnäh⁻ ta⁻ cha⁻në⁻
 kyaah⁻ be⁻ kyah⁻ hñaa⁻ hnäh⁻.
 4 ¿Che⁻ sa⁻ ga⁻jmää⁻ kyah⁻
 hnäh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻ngëeh⁻
 hnäh⁻? Go⁻ laan⁻ ga⁻jmää⁻
 ba'. 5 Ga⁻kwëeh⁻ Dio hnäh⁻
 Jmi⁻lle⁻ kiyh⁻ hi⁻ ngoo⁻
 ba' jmeey⁻ cha⁻miih⁻ he⁻
 juh⁻gaa⁻ jee⁻ kyah⁻ hnäh⁻.
 ¿He⁻ la⁻ jmeey⁻ lä⁻ja⁻, che⁻ kih⁻
 he⁻ ga⁻mi⁻teh⁻ hnäh⁻ ley o
 che⁻ kih⁻ he⁻ ma⁻dsoo⁻ hoh⁻
 hnäh⁻ juu⁻ he⁻ ma⁻nuuh⁻
 hnäh⁻?

6 Lä⁻la⁻ ga⁻la⁻ kih⁻ Abra⁻
 ham. Ga⁻jmeey⁻ dsoo⁻ dsëy⁻
 kih⁻ Dio he⁻ ja⁻ ga⁻jmeey⁻ Dio

kwaat~ laay¹ jaa~ hi~ lluu¹.
 7 Heh¹ lá'ja~, hnøø¹ lá'ngëeh¹
 hnäh¹, lá'jëë~ hi~ jmee~ dsoo'
 dsë¹ kih¹ Dio laay¹ lá'koo~
 joø¹ Abraham. 8 Jáä¹ ba'
 ga'jäh¹ juu¹ kih¹ Dio ha~ lá'
 jmeey¹ ta' cha'në', he~ jmeey¹
 kwaat~ lluu¹ hi~ sa~ laa¹
 judiu cher'mah¹ ga'jmeey¹
 dsoo' dsëy¹. Jëeh¹, llo'joo¹ ba'
 ga'jmeey¹ Dio juu¹ kih¹ Abra-
 ham ha~ lá' la' ju'hmëë' kiyh¹,
 lá' ma' ga'siyyh¹: "Ta~ la' kyah¹
 hne~ ba' mi~jää~ ga' lá'jëë~
 dsa~ jmi~gyuu¹." 9 He'ja~
 ga~ lá'jëë~ dsa~ hi~ jmee¹ dsoo'
 dsë¹ kih¹ Dio ma~na~jääy¹
 ko~joh¹ kyaah¹ Abraham, hi~
 ga~ lá' dsoo' dsë¹ jáä¹.

10 Pero lá'jëë~ hi~ ga'nää'
 høø¹ ley kih¹ Moisé, ma~cha~
 dso'jwii¹ në' kiyh¹. Lá'koo~
 na~sii~: "Dso'jwii¹ ba' kyaah¹
 lá'jëë~ hi~ sa~ tää¹ høø¹ lá'hi'
 në' he~ na~sii~ ley ja~." 11 Jëë~
 go~te~ ba' la', sa~ cha~ ni~
 jaa~ hi~ lluu¹ cha'në' Dio
 kyaah¹ he~ høøy¹ ley. Lá'la~
 ba' na~sii~ juu¹ kih¹ Dio:
 "Pero dsa~ hi~ lluu¹, kyaah¹
 he~ ma~dsoo' dsëy¹, jmee~
 chaay~." 12 Ley kih¹ Moisé
 sa~ hlëeh¹ kih¹ he~ jmeen'
 dsoo' dsë~ jne'. Lá'la~ ba'
 jäh¹ ley ja~: "Cher'mah¹ hi~
 ga'mi~te¹ kih¹, lá' ma~jiiyh¹
 ja~ ba' kyaah¹ ley ja~."

13 Pero Cristo, kyaah¹ jma~
 kih¹, ga~ lá'äy¹ jne' kih¹ dso'jwii¹
 he~ gwa¹ ta~la¹ kih¹ ley.
 Ga~heeyh~ ja¹ dso'jwii¹ në'
 kiyh¹ he~ la¹ kwaat~ jnän'.
 Jëeh¹, lá'la~ na~sii~ ley ja~:
 "Dso'jwii¹ ba' kyaah¹ lá'jëë~

hi~ na~hëë' dsoh¹ hma~." 14 Lá'ja~, ta~la¹ kih¹ Cristo
 Jesús mi~jää¹ Dio lá'jëë~
 hi~ sa~ laa¹ judiu ja~ba'
 lá'koh¹ ga~mi~jääy¹ Abraham.
 Hi~ lá'ja~, ta~la¹ kih¹ he~
 ma~dsoo' dsë~ jne', hñah¹
 jne' Jmi~lle¹ kih¹ Dio he~
 ga~bääyh~ hñiiy¹ kwëeyh¹ jne'.

*He~ la~ hmooh' he~
 ga'jmeey¹ Dio kyaah¹ Abraham*

15 Jëë~ da' hnäh¹ øøhn¹
 ha~ lá' jmee~ jne' hi~ laa¹
 dsa~ jmi~gyuu¹. Cher'mah¹
 ga'jmeey¹ jne' koo~ hmooh',
 sa~ le' heen¹ hmooh' ni~ sa~
 le' jmeen¹ na~dsë~ ga', koo~
 hä' ba' ma~jmeen¹ hmooh'.
 16 Hi~ ga'jmeey¹ Dio koo~
 hmooh¹ kyaah¹ Abraham,
 ga~bääyh~ hñiiy¹ ha~ lá'
 jmeey¹ kih¹ Abraham hi~ kih¹
 sa'ju~ kiyh¹. Pero sa~ ga'jäh¹
 Dio: "La¹ kih¹ lá'jëë~ sa'ju~
 kyah¹." He~ ma~jmeey¹ Dio
 hmooh¹ kyaah¹ jwëë' dsa~
 wa'ra~ jäh¹ kih¹ lá'ja~ la'
 juu¹. Lá'la~ ba' ga'jäyh¹: "La'
 kih¹ ma~la¹ jaa~ dsa~ kyaah¹
 ba'." He~ja~ ga~hlëeyh¹ kih¹
 jaa~ dsa~ ba', hi~ he' he'
 Cristo. 17 Lá'la~ jwahn¹.

Lá' ma' to~në' ga'jmeey¹
 Dio koo~ hmooh¹ kyaah¹
 Abraham. Ma~hya~ kye'
 hñaa~loo' na~dsë~ gyii'gya'
 jii~ñe~, ja~ ga'ja' ley kih¹ Moisé.
 Pero ley ja~, sa~ ga~heey¹
 hmooh¹ he~ ga'jmeey¹ Dio
 jáä¹. Sa~ ga'jmää' ta' he~
 ga~bääh~ Dio hñii' kyaah¹
 Abraham, wa'ra~ jäh¹ kih¹
 lá'ja~ la'. 18 Jëeh¹, cher'mah¹
 ga~hyoh¹ dsa~ heey¹ ta~la¹ kih¹

he- mi-tey¹ ley ja-, mo-so²
la¹ kwaat[~] he- ga-hyoyh¹
ta-la¹ kih¹ he- ga-bääh- Dio
hñii¹ kyaayh¹. Pero ga-hyoh¹
Abraham hee- la¹ ga-hyoyh¹
ba¹, lä-llu¹ he- ga-bääh- Dio
hñii¹ kyaayh¹.

19 ¿Hee- kih¹ jmää¹ ley kih¹
Moisé ja-? La¹ miih- he-
na-dsë- ba¹ ja-, kih¹ he- cha-
dso'kye- kih¹ dsa- jmi-gyuu¹.
Hi¹ ga-jä¹ lä-ja- ba¹ ley ja-
lä-jiih¹ ja¹ hi- laa¹ sa'ju- kih¹
Abraham lä-koh¹ la¹ hmooh¹
he- ga-bääh- Dio hñii¹. Heh¹
lä- ma¹ ga-nøø¹ ley ja-, ma¹
chaa- jaä- dsa- hi- ga-ngëe¹
ley ja- kih¹ dsa-kyaayh¹ hi-
ma¹ tääh¹ ángele ka-läh¹ hi-
ga-kwa¹ be¹ mah¹ ngëey¹ juu¹
ja-. 20 Pero cher'mah¹ jaä-
dsa- lla¹ dsë¹ jmee¹ koo-
hmooh¹ lä-koo- la¹ huüdsë-
kih¹ hñiiy¹, sa¹ jmee¹ bi¹
jñah¹ hi- kwa¹ be¹ cher'mah¹
lä-ja- la¹ huüdsë- kiyh¹. Hi-
jaa- ba¹ Dio chaa-, hñii¹
bih¹ ga-hlëeyh¹ kyaah¹ Abra-
ham lä-koo- ma¹ ga-jmeey¹
hmooh¹ kyaayh¹.

21 ¿Che¹ ha¹ ley kih¹ Moisé
kyaah¹ he- ga-bääh- Dio hñii¹
jmee¹? Ni¹ miih- sa¹ la¹ lä-ja-
Wa'ra- jäh¹ kih¹ cha- ley he-
kwa¹ Dio he- jmee¹ chaa-
dsa-, lä-ja- ba¹ lluu¹ dsa-
kyaah¹ ley ja-, wa'ra- jäh¹
kih¹ lä-ja- la¹. 22 Pero né¹ ley
ja- na-sii- lä-la-. Ga-lä-jëe-
ba¹ dsa- na-hñuu¹ kyaah¹
dso'kye-. Mah¹ lä-ja-, kih¹
he- ma-dsoo¹ dsë- jne¹ kih¹
Jesucristo, hñah¹ jne¹ he-
ga-bääh- Dio hñii¹ kway¹.

23 Jää¹ sa¹ ma¹ cha- juu¹
he- hnøø¹ jmeen¹ dsoo¹ dsë-
jne¹, ma¹ tøø¹ jne¹ lä-hih¹
kih¹ ley. Lä-ja- ma¹ tøø¹
jne¹ lä-jiih¹ ga-lä-jnä¹ juu¹ he-
hnøø¹ jmeen¹ dsoo¹ dsë- jne¹.
24 Ley ja- ma¹ hää¹ jne¹ jää¹ hi-
ma¹ jøø¹ jnan¹ mah¹ tëeh¹ jne¹
kih¹ Cristo. Heh¹ lä-ja- hwëe-
jne¹ lluu¹ kyaah¹ he- ma-dsoo¹
dsë- jne¹ kiyh¹. 25 Na¹ he-
ma-dsoo¹ dsë- jne¹, mo-so²
tøø¹ jne¹ kyaah¹ ley he- ma¹
hää¹ jne¹.

26 Ga-lä-jëe- ba¹ jne¹ laa¹
jne¹ joo¹ Dio ta-la¹ kih¹ he-
ma-dsoo¹ dsë- jne¹ kih¹ Cristo
Jesús. 27 Jëeh¹ lä-jëe- hi-
ma-na-saa¹ jmi¹ kyaah¹
Jmi-llë¹ Na-jngii¹, ma-laay¹
koo- kyaah¹ Cristo, la¹ lä-koo-
he- ma-kyeyh¹ hmi¹ hmëe¹.
28 He-ja- koo- ba¹ laa¹ lä-jëe-
jne¹ cha-në¹ Dio. Jee¹ oo¹ sa¹
chaa- hi- laa¹ judiu, ni¹ hi-
laa¹ griego, sa¹ chaa- hi-
na-hnëe¹ jmee¹ ta¹ kih¹ dsa-
ni¹ hi- sa¹ na-hnëe¹, sa¹ chaa-
dsa-më¹ dsa-nuu¹. Jaa- ba¹
laa¹ jne¹ kyaah¹ Cristo Jesús.
29 Cher'mah¹ laa¹ jne¹ kya¹
Cristo, ja-ba¹ lä-ja- laa¹ jne¹
sa'ju- kih¹ Abraham. Hi¹ cha-
ba¹ hee¹ jne¹ he- ga-bääh- Dio
hñii¹ kway¹.

4

1 Lä-la- na- jwahn¹: Jaa-
chih- hi- lle¹ kih¹ hyoh¹ he-
ga-tëey¹ hyoyh¹ kih¹ jmiy¹,
ma-ke¹ la¹ kwaat[~] hyoh¹
bih¹ heey¹, kwee- ba¹ laay¹
kyaah¹ hi- na-hnëe¹ jmee¹ ta¹
kih¹ jmiy¹ ta-ko-jiih¹ mäyh¹.

² He-ja- ba' chaa- ta-jwoh' kyaa' chih- hi- chaa- hi- hääy- lä-jiih' lloo- jmií' he- jah- jmiíy- hyoyh- heey'.
³ Ja-ba' lä-ja- ma' laa' jne' jää', ta'ko-jiih' sa' ga' ma-heeh' jne' kih' Cristo. Jiíh' ja- ma' na-hnëé' jne' ma' jmee- jne' lä-koö- tēē' dsa- jmee- jmi-gyuu- la-.
⁴ Pero ma' ga-dsēē' jmií', ga-chee' Dio joo' hi- ga-lä-chaa- kih' jaa-dsa-mē', hi- ga-lä-chaay- na'jnääy' kih' ley.
⁵ Jay' mah' lääy' jne' hi- na-hñuuh' lä-hih- kih' ley, mah' lee' jne' ma-ra- joo' Dio ba'.
⁶ Kih' he- laa' jne' jooy', he-ja- ga-chee' Dio jmi-llē' kih' gyuu- kyaay' neh- tuh-dsē- jne'. Hi- ja-ba' jmi-llē' ja- hi- siih- Dio lä-la-: "Abba", he- hnøø' jah- tää' kyaan'.
⁷ He-ja- mo-so- laa' jne' dsa- hi- na-hnëé', laa' jne' ma-ra- jooy' ba'. Hi- kih' he- laa' jne' jooy', hñah- ba' jne' heen- he- kwa' Dio ta-la- kih' Cristo.

Peer- lle' dsē' Paa' kih' dsa- chaa- Galacia

⁸ Jää' sa' ga' ma-heeh' hnäh' kih' Dio, ma' laah' hnäh' lä-koö- dsa- hi- na-hnëé', ga-jmee' hnäh' he- kih' lä-jēē- dio hi- na-laa- kaah- dsa-.
⁹ Pero na' ma-kyuuh- hnäh' miíh- kih' Dio. Llu' ga' he- jwahn- lä-la-, ma-kyuu- Dio hnäh'.
 ¿Hee- ba' la' ma-jeeh- hnäh' ta- ka'luu' mah' jmeeh- hnäh' lä-koö- tēē' dsa- jmee- jmi-gyuu- la-, jmeeh- hnäh' he' kih' juu' he- sa- kyēē'

ni' miíh-? ¿Che' hnooh- hnäh' jah' na-hnëéh' hnäh' ka-läh' lä-koh' ma' tääh' hnäh' jää'?
¹⁰ Høøh- hnäh' jmií', jmeeh- hnäh' lä-koö- tēē' dsa- jmee- kih' lä-jaa- sih-, hi- lä-ja- ka-läh' he- jmee- dsa- lä-koö- ji-ñe- hi- he- ga' jyoh' jmií' he- tēē' dsa- jmee-.
¹¹ He-ja- jmeen- cha-miíh- huúdsē- kyah' hnäh', le' ga- che- sa- ga-jmää' ta' he- ga-jmeen- jee' kyah' hnäh'.

¹² Chuun' kyaah' hnäh' øøhn', wa' la' huúdsē- kyah' hnäh' lä-koö- la' huúdsē- kin-. Ni' miíh- he- hliih' sa- cha- he- ga-jmeeh' hnäh' kin- lä- ma' gyan' kyaah' hnäh'.
¹³ Neh' ba' hnäh', kih' he- ga-lä-dsaah- ba' jnä', he-ja- ba' ga-kwan' ju'hmēē' kyah' hnäh' lä- ma' to-nē'.
¹⁴ Ma-ke- ga-jēeh- hnäh' wii' kih' he- ma' dsaahn', pero sa- ga-mi-kwah' hnäh' jnä'. Ma-ra- he- ga-jmääh- ba' jnä' he' lä-koö- jaa- ángel kyaa' Dio, hi- ga-heeh- ba' jnä' lä-koö- hñii' Cristo Jesús.
¹⁵ ¿Hee- ga-la' kyah' hnäh'? ¿He-la' mo-so- jēē- hoh' hnäh'? Jnä' jmeen- ju'dsoo' kyah' hnäh', llu' jwërte hoh' hnäh' kyaah' jnä', lä-jiih' hnooh- hnäh' ma' lleh' hnäh' mi-nēh' mah' ma' kwēēh' jnä' wa-ra- jah' kih' ma' le' ba'.
¹⁶ ¿Che' na-hääh' hnäh' jnä' kih' he- ma-hlëēhn- hnäh' ma-ra- ju'dsoo'?

¹⁷ Chaa- ko-llaa' dsa- hnooyh- ha- lä- jwē' jee' lä-jwah' hnäh' kyaayh'. Pero

sa⁺ llu⁺ huu⁺ dsē⁻ kiyh⁺. Hnøøy⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ ta⁺ koo⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ mah⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ ta⁺ he⁺ kiyh⁺. 18 Llu⁺ ba⁺ he⁻ hnää⁺ dsa⁻ hnäh⁺ cha⁻ miih⁻ pero kyaah⁺ koo⁻ nēē⁺ ba⁺ huu⁺ dsē⁻ hi⁺ ga⁻ lä⁻ jē⁻ jmi⁺ ba⁺. Ja⁻ ma⁻ la⁻ ta⁺ ko⁻ jiih⁺ gyan⁺ kyaah⁺ hnäh⁺. 19 Peer⁻ hnaan⁻ hnäh⁺ gyuu⁻ kyaan⁻. jHe⁻ ba⁺ che⁻ jii⁻ kin⁻ kwaan⁻ kyah⁺ hnäh⁺! Lä⁻ koo⁻ la⁺ kih⁺ jaa⁻ dsa⁻ mē⁻ wa⁻ ra⁻ ngoo⁺ ga⁻ lä⁻ chaa⁻ gyuu⁻ kyaay⁺, lä⁻ ja⁻ la⁺ kin⁻ he⁻ hnoon⁺ go⁻ nääh⁺ hnäh⁺ ta⁺ cha⁻ nē⁻ lä⁻ jiih⁺ leeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ laa⁺ hñii⁺ Cristo. 20 Hnoon⁺ wa⁻ ra⁻ jäh⁺ kih⁺ na⁺ ga⁻ jah⁻ tøøh⁺ jne⁺ ko⁻ jøh⁺. Ma⁻ ja⁻ le⁻ hlēēhn⁺ hnäh⁺ lä⁻ hnøø⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Jēēh⁺ na⁺ sa⁻ man⁻ go⁻ te⁻ he⁻ huu⁺ dsē⁻ kan⁻ kyah⁺ hnäh⁺.

Juu⁺ na⁻ hmää⁺ kih⁺ Agar kyaah⁺ Sara

21 Hnäh⁺ hi⁻ hnøø⁺ høø⁺ ley kih⁺ Moisé, ngi⁻ n⁻ juu⁺ kyah⁺ hnäh⁺. jChe⁺ sa⁻ ma⁻ nuuh⁻ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ jäh⁺ ley ja⁻? 22 Nē⁻ ley ja⁻ na⁻ sii⁻ lä⁻ la⁻: Uu⁺ ba⁺ joo⁺ Abraham ma⁺ chaa⁻. Jaa⁻ joo⁺ ga⁻ lä⁻ chaa⁻ kyaah⁺ dsa⁻ mē⁻ hi⁻ ma⁺ na⁻ hnēē⁻ hi⁺ jaa⁻ joo⁺ ga⁻ lä⁻ chaa⁻ kyaah⁺ ma⁻ ra⁻ mēy⁻. 23 Joo⁺ hi⁻ ga⁻ lä⁻ chaa⁻ kyaah⁺ hi⁻ na⁻ hnēē⁻ he⁻, ga⁻ lä⁻ chaa⁻ lä⁻ koh⁺ dsa⁻ lä⁻ chaa⁻ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻ dsa⁻. Pero joo⁺ hi⁻ ga⁻ lä⁻ chaa⁻ kyaah⁺ ma⁻ ra⁻ mēy⁻, ga⁻ lä⁻ chaa⁻ kih⁺ lä⁻ ja⁻ ba⁺ ga⁻ bääh⁻ Dio hñii⁺ kyaah⁺

chooy⁺. (Hi⁻ na⁻ hnēē⁻ he⁻ ma⁺ chee⁻ Agar, hi⁻ hi⁻ ma⁻ laa⁺ ma⁻ ra⁻ mēy⁻ ma⁺ chee⁻ Sara.) 24 Kyaah⁺ juu⁺ kih⁺ lä⁻ uu⁻ dsa⁻ mē⁻ he⁻, le⁻ hwēē⁻ ga⁺ jne⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻ juu⁺. Wa⁺ kye⁻ da⁺ jne⁻ kwaan⁻ lä⁻ uu⁻ dsa⁻ mē⁻ he⁻ laay⁺ lä⁻ koh⁺ to⁺ hmooh⁺ he⁻ ga⁻ jmeē⁻ Dio. Koo⁻ hmooh⁺ ga⁻ jmeē⁻ Dio ta⁺ moh⁺ Sinaí lä⁻ ma⁺ ga⁻ nøø⁺ ley kih⁺ Moisé. Lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ na⁻ jnääh⁺ kih⁺ hmooh⁺ ja⁻, hi⁻ he⁻ laa⁺ hi⁻ na⁻ hnēē⁻ ba⁺. Hi⁻ hmooh⁺ ja⁻ laa⁺ kwaan⁻ Agar. 25 Hi⁻ Agar he⁻ laa⁺ kwaan⁻ moh⁺ Sinaí he⁻ nøø⁺ hwa⁺ Arabia hi⁻ laay⁺ lä⁻ koh⁺ jwii⁻ Jerusalén he⁻ hla⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻. Na⁻ hñii⁺ jwii⁻ ja⁻ lä⁻ kye⁻ dsa⁻ kyaay⁺ kih⁺ he⁻ tääyh⁺ jmeey⁻ ta⁺ he⁺ kih⁺ ley ja⁻. 26 Pero jwii⁻ Jerusalén he⁻ nøø⁺ gyuu⁺, sa⁻ na⁻ hñii⁺, he⁻ ja⁻ la⁺ kwaan⁻ lä⁻ koo⁻ Sara maa⁺ jnän⁻. 27 Jee⁺ na⁻ sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio (jäh⁺ lä⁻ la⁻ kih⁺ lä⁻ uu⁻ dsa⁻ mē⁻ he⁻):

Wa⁺ chaa⁻ hne⁻ llu⁺, hne⁻ hi⁻ sa⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ gyuu⁻ kyaa⁺.

Wa⁺ jēē⁻ hoh⁺ jwē⁻ te, jmeē⁻ cha⁻ miih⁻ mi⁺h⁺, hne⁻ sa⁻ ma⁻ jēēh⁻ wii⁻ lä⁻ koh⁺ ga⁺ jñah⁺ dsa⁻ mē⁻ hi⁻ dsa⁻ lä⁻ chaa⁻ joo⁺.

Jēēh⁺, lä⁻ jwēē⁻ ga⁺ joo⁺ hne⁻ hi⁻ ga⁺ jäh⁺ hñii⁺, lä⁻ koh⁺ ga⁺ hi⁻ chaa⁻ dsa⁻ ñuu⁻ kyaa⁺.

28 Lä⁻ ja⁻ øøhn⁺, laa⁺ jne⁻ ja⁻ ba⁺ lä⁻ koh⁺ Isaac, jēēh⁺ laa⁺ jne⁻ joo⁺ Dio lä⁻ llu⁺ he⁻ ga⁻ bääyh⁻ hñii⁺ kyaah⁺

Abraham. ²⁹ Pero lä⁻la⁻ ba⁻ ga⁻ngēē⁻ lä⁻uu⁻ joo⁻ dsa⁻mē⁻ he⁻. Joo⁻ hi⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻ lä⁻koh⁻ dsa⁻lä⁻chaa⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻ dsa⁻, ga⁻jmeeyh⁻ Isaac hi⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻ kyaah⁻ be⁻ kih⁻ Jmi⁻lle⁻ kih⁻ Dio. Hi⁻ lä⁻ja⁻ la⁻ lä⁻jiih⁻ na⁻, jmeeh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻laa⁻ kyaah⁻ Jmi⁻lle⁻ kih⁻ Dio. ³⁰ Nuu⁻ da⁻ ha⁻ lä⁻ jāh⁻ juu⁻ kih⁻ Dio: “Bee⁻ go⁻te⁻ dsa⁻mē⁻ hi⁻ na⁻hnēē⁻ na⁻ kyaah⁻ joo⁻. Joo⁻ dsa⁻mē⁻ hi⁻ na⁻hnēē⁻ na⁻ sa⁻ cha⁻ lle⁻ kih⁻ hyoyh⁻ ni⁻ miih⁻ lä⁻koh⁻ te⁻ hyoh⁻ joo⁻ mē⁻ Abraham.” ³¹ Lä⁻ja⁻ øøhn⁻, sa⁻ laa⁻ jne⁻ joo⁻ hi⁻ na⁻hnēē⁻ he⁻, laa⁻ jne⁻ lä⁻koo⁻ joo⁻ mē⁻ Abraham ba⁻.

5

Sa⁻ wa⁻ jmee⁻ jne⁻ ta⁻ koo⁻ he⁻ ma⁻ na⁻ laa⁻ jne⁻

¹ Ga⁻lää⁻ Cristo jne⁻ mah⁻ dsa⁻toohn⁻ na⁻laa⁻ jne⁻. He⁻ja⁻ jā⁻ hnäh⁻ koo⁻ hweh⁻ lä⁻koh⁻ ma⁻tääh⁻ hnäh⁻ na⁻ ba⁻. Ta⁻ kwaa⁻ hnäh⁻ hñaa⁻ leeh⁻ hnäh⁻ ka⁻läh⁻ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ na⁻hnēē⁻ jmee⁻ ta⁻.

² Nuu⁻ da⁻ hnäh⁻, jnä⁻ Paa⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁻. Cher⁻mah⁻ ga⁻wih⁻ jmi⁻ngo⁻ kyah⁻ hnäh⁻ sa⁻ jmää⁻ ni⁻ miih⁻ kyah⁻ hnäh⁻ he⁻ ga⁻juu⁻ Cristo.

³ Jwahn⁻ ka⁻läh⁻ lä⁻hmēē⁻. Ga⁻lä⁻jēē⁻ dsa⁻ñuu⁻, cher⁻mah⁻ ga⁻wih⁻ jmi⁻ngo⁻ kiyh⁻, jmee⁻ bii⁻ mi⁻tey⁻ lä⁻hi⁻ nē⁻ he⁻ lle⁻ nē⁻ ley⁻ kih⁻ Moisé.

⁴ Hnäh⁻ hi⁻ hnooh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ hwēēh⁻ hnäh⁻ lluu⁻ kyaah⁻ he⁻ mi⁻teh⁻ hnäh⁻ ley, he⁻

ma⁻jmeeh⁻ hnäh⁻ ta⁻ koo⁻ kih⁻ Cristo ba⁻ ja⁻. Ma⁻hwēēh⁻ hnäh⁻ jee⁻ mi⁻jää⁻ Dio hnäh⁻. ⁵ Pero jnääh⁻, jmee⁻ jnääh⁻ dsoo⁻ dsē⁻ jnääh⁻ kih⁻ Cristo kyaah⁻ be⁻ kih⁻ Jmi⁻lle⁻, he⁻ja⁻ cha⁻ o⁻joh⁻ dsē⁻ kyaah⁻ jnääh⁻ hwēē⁻ jnääh⁻ lluu⁻. ⁶ He⁻ ma⁻laa⁻ jne⁻ koo⁻ kyaah⁻ Cristo Jesús, sa⁻ cha⁻ he⁻ jmee⁻ che⁻ ga⁻wih⁻ jmi⁻ngo⁻ jnän⁻ o⁻ sa⁻ ga⁻wih⁻. Koo⁻ ba⁻ he⁻ kyeē⁻ jee⁻ lä⁻jē⁻: he⁻ dsoo⁻ dsē⁻ jne⁻ kih⁻ Dio, he⁻ mi⁻jnääh⁻ he⁻ hnää⁻ jne⁻ dsa⁻kyaahn⁻.

⁷ Ma⁻ga⁻nääh⁻ ba⁻ hnäh⁻ lluu⁻ jää⁻. ¿Hi⁻ na⁻ ga⁻ha⁻ kyah⁻ hnäh⁻, he⁻ja⁻ mo⁻so⁻ høøh⁻ hnäh⁻ ju⁻dsoo⁻? ⁸ Juu⁻ he⁻ ga⁻taayh⁻ hnäh⁻ na⁻, sa⁻ ja⁻ kih⁻ Dio hi⁻ ga⁻tēēh⁻ hnäh⁻.

⁹ (Hi⁻ juu⁻ na⁻ la⁻ lä⁻koh⁻ levadura.) Jēēh⁻ “miih⁻ ba⁻ levadura lee⁻ kaah⁻ dsa⁻ lä⁻kaa⁻ koo⁻ nää⁻ tuka⁻.” ¹⁰ Kye⁻ba⁻ jnä⁻ o⁻joh⁻ dsē⁻ kih⁻ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻, go⁻ sa⁻ jmeeh⁻ ga⁻ hnäh⁻ jyoh⁻ huu⁻dsē⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻ he⁻ jmee⁻ jnä⁻. Pero dsa⁻ hi⁻ kah⁻gwēh⁻ huu⁻dsē⁻ kyah⁻ hnäh⁻, hi⁻ he⁻ mi⁻hmaah⁻ kih⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ jmeey⁻, sa⁻ cha⁻ he⁻ jmee⁻ wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ laay⁻.

¹¹ Øøhn⁻, ko⁻llaa⁻ dsa⁻ jāh⁻ kin⁻ he⁻ kwa⁻ ga⁻ jnä⁻ juu⁻ he⁻ jmee⁻ bii⁻ uu⁻ jmi⁻ngo⁻ kih⁻ dsa⁻ñuu⁻. Pero ta⁻juuy⁻ ba⁻. Jēēh⁻, wa⁻ra⁻ jāh⁻ kih⁻ ga⁻tun⁻ kwan⁻ juu⁻ he⁻ ga⁻juu⁻ Jesús dsoh⁻ hma⁻cru⁻, mo⁻so⁻ cha⁻ he⁻ kih⁻ tøh⁻ wih⁻ kih⁻ dsa⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ mo⁻so⁻

jmeeh⁺ gyih⁺ jnä⁺. ¹² He-ja⁻ na⁻ jwahn⁺, lä-jëë⁻ hi⁻ kah-gwëh⁻ huu⁻dsë⁻ kyah⁺ hnäh⁺, llu⁺ ga⁺ hnäy⁺ go⁻te⁻ he⁻ kyey⁻ jay⁺ jmi⁻gyuu⁻ la⁻.

¹³ Ga⁻tëeh⁺ Dio jne⁺ øøhn⁻, mah⁺ dsa⁺toohn⁺ na⁻laa⁺ jne⁺. Pero ja⁻ kih⁺ he-ja⁻ na⁻, cha⁻ jwë⁺ jnän⁻ jmeen⁺ wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ lä⁻ hyoh⁻ dsë⁻ jne⁺. Wa⁺ jmeen⁺ be⁺ kih⁺ dsa⁻kyaahn⁺ ba⁺, kih⁺ he⁻ hnää⁻ jne⁺ øøh⁺ jne⁺. ¹⁴ Jee⁺ kih⁺ lä-jë⁻ nuuh⁻ he⁻ ga⁻kwa⁺ Moisé ya⁻hi⁺ koo⁻ nuuh⁻ la⁻: “Wa⁺ hnaah⁺ hnäh⁺ dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺ lä⁻koh⁺ hnaah⁺ hñaah⁺.” ¹⁵ Pero cher⁺ mah⁺ kuh⁻hih⁺ hnäh⁺ kih⁺ dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ he⁻ hlëéh⁺ hnäh⁺, leeh⁻ wa⁺ ra⁻ ga⁻heeh⁻ hnäh⁺ lä-jëë⁻ dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺.

Sa⁺ jawah⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngü⁺ kyaah⁺ he⁻ ngü⁺ jmi⁻ngo⁺ jnän⁻

¹⁶ He-ja⁻ na⁻ jwahn⁺. Go⁻taah⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ jøø⁻ Jmi⁻lle⁺ kih⁺ Dio kyah⁺ hnäh⁺, lä⁻ja⁻ mo⁻so⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ he⁻ ngü⁺ jmi⁻ngo⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ¹⁷ Hnøø⁺ jmi⁻ngo⁺ jnän⁻ lä-jë⁻ he⁻ sa⁻ sooh⁻ kih⁺ Jmi⁻lle⁺ hi⁻ lä-jë⁻ he⁻ hnøø⁺ Jmi⁻lle⁺, sa⁻ jeeh⁺ kyaah⁺ he⁻ ngü⁺ jmi⁻ngo⁺ jnän⁻. Lä⁻to⁻ ba⁺ lla⁻dsëë⁻ he-ja⁻ sa⁻ kwa⁺ jwë⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ ngü⁺ jmi⁻ngo⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ¹⁸ Pero cher⁺ mah⁺ ga⁻nääh⁺ ba⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ jøø⁻ Jmi⁻lle⁺ kyah⁺ hnäh⁺, mo⁻so⁻ na⁻hnëéh⁺ ga⁺ hnäh⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ ta⁺he⁺ kih⁺ ley.

¹⁹ Jnä⁺hä⁺ ba⁺ la⁺ lä-jë⁻ he⁻ hlih⁺ he⁻ hwëë⁻ tuh⁻dsë⁺

dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻. Dsa⁻më⁺ dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ kaah⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ kyaa⁺, hi⁻ kaah⁻ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ mi⁻sah⁺ hñii⁺ kyaah⁺ he⁻ hlih⁺, hi⁻ jmee⁺ lä-jë⁻ he⁻ la⁺ o⁻hih⁺. ²⁰ Jmääy⁻ jøøh⁺ dio hi⁻ na⁻laa⁺ kaah⁻ dsa⁻, jmeey⁻ ji⁻nah⁺, na⁻høøyh⁺, hneey⁻, lliyh⁻, lleey⁺, teey⁻, hi⁻ jmee⁺ to⁺ nää⁺, hi⁻ hnaah⁻ ma⁻la⁺ hi⁻ tih⁻ dsëy⁺, ²¹ hi⁻ wi⁺ dsë⁺, hi⁻ jngü⁺, lla⁻heeyh⁻, jmeey⁻ he⁻ lla⁺ dsëy⁺ jee⁺ të⁻ jmi⁺, hi⁻ jmee⁺ gyih⁺ jyoh⁺ he⁻ hlih⁺. Ma⁻ñeh⁺ ba⁺ hnäh⁺, sa⁻ heyh⁺ ya⁻jwi⁺ kih⁺ Dio lä-jëë⁻ hi⁻ jmee⁺ lä-ja⁻, ja⁻ba⁺ lä⁻koh⁺ ga⁻jwëëhn⁺ hnäh⁺ jää⁺.

²² Pero kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngü⁺ ba⁺ hwëë⁻ lä-jë⁻ he⁻ la⁻: he⁻ hnää⁻ dsa⁻ øøh⁻, he⁻ jëë⁻ dsë⁺ dsa⁻, he⁻ hi⁺ ti⁺ dsëy⁺, cha⁻ o⁻jøh⁺ dsë⁻ kiyh⁺, he⁻ tih⁻ dsëy⁺ dsa⁻kyaayh⁺, llu⁺ dsëy⁺, mi⁻tey⁺ juu⁺ kiyh⁺, ²³ hwaay⁺, hääy⁻ hñiiy⁺. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ ha⁻ ley⁺ kih⁺ lä-jë⁻ he⁻ la⁻. ²⁴ Lä-jëë⁻ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ Cristo Jesús ma⁻bey⁺ lä-jë⁻ he⁻ ngü⁺ dsëy⁺, lä⁻koo⁻ he⁻ ma⁻na⁻juuy⁺ ba⁺ la⁺ kih⁺ he⁻ hlih⁺ he⁻ ma⁺heë⁺ dsëy⁺. ²⁵ Na⁺ he⁻ jiih⁻ jne⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Jmi⁻lle⁺ kih⁺ Dio, he-ja⁻ jmee⁺ bi⁺ jnän⁻ dsa⁻nøø⁺ jne⁺ ta⁺ cha⁻në⁺ lä⁻koo⁻ jäh⁺ Jmi⁻lle⁺. ²⁶ Ta⁺ wa⁺ jmään⁺ hñaan⁺ kaah⁺, sa⁻ wa⁺ llaan⁺ dsa⁻ hñii⁻, sa⁻ wa⁺ jmeen⁺ wi⁺ dsë⁻ jne⁺ kyaah⁺ dsa⁻kyaahn⁺.

Hnøø' jmee' jne' be' kih' øøh' jne'

¹ Øøhn', wa'ra- ga'tah' jaa- øøh' jne' kyaah' he- hlih', hnøø' go'chaah' hnih', hnäh' hi- tääh' lä'koo- jøø' Jmi- lle' kih'. Jmee' hnäh' hwaah' kyaayh' hi- leeh' hnäh', le' ga- che- nē' ja- ga'nääh' hnäh' ka-läh'. ² Ja- kwah- hnäh' be' kih' dsa- kyaah' hnäh' ma' he- chaay-, lä' jwē' ja- mi-teh' hnäh' nūah' kih' Cristo. ³ Cher'mah' jaa- øøh' jne' laay': "Peer' jøøh' jnä'", mah' sa' cha- he- laay' ni- miih-, he- mi-gaay- hñii' bih' ja-. ⁴ Lä'jaa- lä'jaa- jne' hnøø' kyeñ' kwaat- ha- lä' ga-nøø' jne'. Cher'mah' lii' jne' jmee- jne' llu', ja- ga' sooh- jnän' chaq- jne' llu'. Pero ta' wa' jēē' jne' kih' øøh' jne', wa' jēēñ' jnän' hñaan' ba'. ⁵ Jēēh', lä'jaa- lä'jaa- jne', jmeen' lä'koh' te' tēē- jne' jmeen'.

⁶ Jaa- dsa- hi- ma-mi-tēē- juu' kih' Dio hnøø' jmeey' be' kih' hi- ga-kwa' juu', kway' miih- he- cha- kiyh'.

⁷ Ta' mi-gaa' hnäh' hñaaah'. Sa' le' mi-kwah' jne' Dio. Jēēh', ja-ba' he- jñee- jne', la' kwaat- choohn' ka-läh'.

⁸ Dsa- hi- jmee- lä'jē- he- ngii' jmi-ngo' kih', hi- he' heē' ba', he- ja- ba' liyh'. Pero dsa- hi- jmee- lä' hnøø' Jmi- lle' kih' Dio, he- la- ba' liyh': he- chaay- tää' kyaah' be' kih' Jmi- lle' kih' Dio. ⁹ Sa- wa' hwaan' he- jmee' jne' he- llu'. Jēēh', lloo- koo- jmi' leh-

jne' cha-ga'miih- cher'mah' sa' ga-hwaa' jne'. ¹⁰ Wa' jmee' jne' he- llu' jmah' kih' lä'jēē- dsa-, na' lä' cha- jmi'. Hi- cha-ga'miih- wa' jmeen' kih' øøh' jne' hi- ma-dsoo' dsē' kih' Dio.

Ga'hih' Paa' juu' kih' dsa- chaq- Galacia

¹¹ Jēē- da' hnäh' ha- koh' sa' kaah' hwēh' he- ma-siin' miih- kyah' hnäh' kyaah' goon- hñiin'. ¹² Lä'jēē- dsa- hi- hnooh- ha- lä' jee' jay' llu' cha'nē' dsa- kyaayh', hi- he' na- jäh' jmee- bii' uuh- jmi-ngo' kyah' hnäh'. Sa- tih- dsēy' juu' he- ga-juu' Cristo dsöh' hma-cru', jēēh' sa' hnøøy' jēēy' wi' kwaat- kih' he- ja-, he-ja- ba' ja- jmeey- lä'ja- kyah' hnäh'. ¹³ Dsa- he', ma-ke' ga-wih' jmi-ngo' kiyh', ni- lä'ja- sa' høøy- ley. He- hnøøy' uuh- jmi-ngo' kyah' hnäh' mah' jmääy' hñii' kaah', kih' he- ma-laah' hnäh' dsa- kyaay'. ¹⁴ Pero jnä', ni- miih- sa' jmään- hñiin- jøøh'. Kih' he- ga-juu' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' dsöh' hma-cru-, he- ja- ba' na- jmee- chaan- llu'. Ta-la' kih' he- ga-juu' Jesús, he-ja- lä'jē- he- cha- hwa' la- ma-na-juu' ba' ja- kin', hi- lä'ja- mo-so' cha- ga' he- heē' dsēñ- kih' jmi-gyuu- la-. ¹⁵ Sa' kyeē' ni- miih- cher'mah' ga-wih' jmi-ngo' jnän' o cher'mah' sa' ga-wih'. He- ma-laä' jne' jaa- hi- hmēē' hi- ga-jmää' Dio, he- ja- ba' kyeē' jnän'. ¹⁶ Lä'jēē-

h̄ī h̄øø⁺ juu¹ la⁻, wa¹ hii¹ tií¹
 kiyh¹ hi⁺ wa¹ lä⁻ñih¹ dsē¹ Dio
 kyaayh¹. Hi⁺ lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹
 kih¹ dsa⁻ Israel, h̄ī⁻ laa¹ kyaā¹
 Dio.

¹⁷ Na¹ ta⁺ cha¹nē¹, sa⁺ wa¹
 jmee¹ dsa⁻ jwih¹ kin⁺. Ha⁻
 koh¹ gwih¹ sa⁺ kyen¹ he⁻
 ga⁻kwa¹ dsa⁻ kin⁺ he⁻ la¹ lii⁻
 jmeen⁺ kō⁻jōh¹ kyaah¹ Jesús
 Dsa⁻jōōh¹ jnän⁻.

¹⁸ Øøhn¹, wa¹ mi⁻jää¹ Jesu-
 cristo Dsa⁻jōōh¹ jnän⁻ hnäh¹.
 Wa¹ la¹ lä⁻ja⁻.

Efesios Juu' la' ga' si' Paa' kih' øøh' jne' hi' chaa' Éfeso

1 Jnã' Paa' na-hñaan' laan' apóstol kyaah' Jesucristo, lä' hyoh' dsë' Dio. Siin' kyah' hnäh' hi' na-jngëe' hi' tääh' jwii' Éfeso, hi' mi-teh' ba' hnäh' kih' he' ma-laah' hnäh' koo' kyaah' Cristo Jesús. 2 Ngiiin' kih' Dio hi' laa' Täa' jnän' hi' ngiiin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' kway' he' llu' kyah' hnäh' hi' wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'.

Cha-miih' ga-mi-jää' Dio jne'

3 He' ba' che' lluu' Dio, Jmii' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. Ga-mi-jääy' jne' kyaah' lä-jë' he' kwa' Jmi-lle' Na-jngii' he' cha-gyuuh', lä-llu' he' ma-laah' jne' koo' kyaah' Cristo. 4 Jää' ja-ga' nøø' jmi-gyuuh', ga-lleeyh' jne' mah' lee' jne' koo' kyaah' Cristo. He' lä-ja' ma-na-jngëe' jne', sa' cha' na-hee' jne' ni' miih'. Hi' kih' he' hnääh' jne' cha-miih', 5 he-ja' ga-jmäy' jne' kwaan' lä' ma' to-në', lee' jne' jooy' ta-la' kih' Jesucristo. Lä-ja' ga-lä-hnøøy' hi' ga-tih' dsëy' ka-läh'. 6 Mah' lä-ja' kwa' jne' ti'hmaah' kiyh', kih' he' llu' dsëy' cha-miih'. Jëeh',

ja' kyaah' hih' ga-mi-jääy' jne', he' la' ga-hñah' ba' jne' ja', ta-la' kih' Jooy' hi' hnääh' cha-miih'. 7 Hi' ta-la' kih' jooy', ga-laa' Dio jne' kyaah' he' ga-tuu' jma' kiyh'. Mah' lä-ja' ga'chey' dso'kye' jnän' ta-la' kih' he' llu' dsëy' cha-miih' kyaah' jne'. 8 He-ja' ga-jmeey' ga-lä-kyuuh' jne' cha-miih' hi' ga-kway' cha-miih' huu'dsë' llu' jnän' ka-läh'. 9 Dio ga-mi-jnäa' jnän' lä-koo' ga-lä-hyoh' dsëy' jmeey' he' ma' na-hmäa'. Hi' ma-na-la' ba' huu'dsë' kiyh' jää', lä-koo' lla' dsëy' jmeey'. 10 Lä-la' la' huu'dsë' kiyh'. Wa'ra' ga-dsëe' jmi', Dio ba' tooh' goo' Cristo lä-jë' go-te' he' cha' gyuuh' hwa', mah' lä-ja' hñii' bih' jmeey' hih'.

11 Hi' lä-ja' ka-läh' hñah' jne' heen', lä-llu' he' ma-laah' jne' koo' kyaah' Cristo. Jëeh' lä' ma' to-në', Dio ga-lleeh' jne' mah' lee' jne' dsa' kyaay', ja-ba' lä-koo' ma-na-la' huu'dsë' kiyh'. Hi' ma'ra' he' dsa-la' ba' lä-jë' lä-hyoh' dsëy' hñiiy'. 12 Lä-ja' kwa' dsa' ti'hmaah' kiyh', hi' jmeey' juuh' kiyh' lä-llu' he' ma-laah' jnääh' koo' kyaayh', jnääh' hi' laa' to-në' hi' kye' o-jøh' dsë' kih' Cristo. 13 Hi' lä-ja' hnäh' ka-läh', lä' ma' ga-nuuh' hnäh' ju'dsoo', ja-ba' ju'hmeë' he' lää' jne', ja-ba' lä-ja' ga-heeh' hnäh' kiyh'. Ma'ja' ga-laah' hnäh' lee' kyaah' Jmi-lle' Na-jngii' he' ga-bääh' Dio hñii'

kwëeh' jne'. 14 He- ja- na- ga-hñah' jne' to-në' mah' lii- la' hweh- hmooh' he- tēē' jne' heen-, wa'ra- ga'loo' jmi- lää' go-te- lä-jēē- hi- laa' kyaa' Dio. He-ja- kwa' jne' ti'hmaah' kih' Dio, hi- he' ba' jøøh'.

Ga'ngii' Paa' kih' Dio mah' kway' be' kih' øøh' jne'

15 He-ja- lä- ma' ga-nuun' he- ga-heeh' hnäh' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- hnaah' hnäh' lä-jēē- hi- laa' kyaay', 16 sa- ma-tun' kwan- ti'hmaah' kih' Dio kwaat- kyah' hnäh' jee' ngiin' kiyh'. 17 Ngii'n' kih' Dio, Jmi- Dsa-jøøh' jnän' Jesucristo, he' ba' hñii' Täa- hi- jøøh', jwi- jnih' wa' kwëeyh' hnäh' cha-ga'miih- huu' dsē- llu' hi- wa' mi-jnäay- kyah' hnäh' ha- lä- jee' lä-kyuuh- hnih' cha-ga'miih-. 18 Hi- ngiin' kih' Dio, wa' nä- huu' dsē- kyah' hnäh' mah' lä-ngëeh' hnäh' ha- lä- la' he- jøø' jne' kiyh' ha- jee' ga-tëeh' Dio jne'. Hnoon' lä-ngëeh' hnäh' ha- koh' na'hñaa' sa- la' hee- hi- laa' kyaay'. 19 Hi- hnoon' lä-ngëeh' hnäh' ha- koh' sa- cha- be' kih' Dio he- jøø- jnän' hi- ma-dsoo' dsē' kiyh'. Jëeh', be' ja-, la' ja-ba' be' kiyh' 20 he- ga-mi-jiih' Cristo mah' ga'llaay' jwoo' ra-lluu' kiyh' jee' gyay'. 21 Laay' jøøh' ga' lä-koh' ga' jñah' hi- tääh' gyuuh' hi- jøøh' ga' kih' jee' lä-jēē- hi- hä' goo- miih- ta' jee' oo-, wa' hi- cha- hi- hi- laa' ta'. Hi- kih' jee' lä-jēē-

sa- chaa- hi- kye- jmi- lä-koh' jmi- kih' Cristo. Ja- ma-la- jmi- na' laay' jøøyh', lä- ma-laay' ja-ba' jøøyh' lä-kye- jmi-gyuu- he- na' ga' lä-jnä'. 22 Ga-lä-jē- ba' he- cha- ga'lla' Dio huu' tiiy'. Hi- ga'llaay' Cristo mah' kay' në' kih' jee' lä-jēē- hi- na-jnäa' gwah- kiyh' hi- lä-ja- kay' në' kih' jee' lä-jē- he- ga' cha-. 23 Jee' lä-jēē- dsa- kyaay', laay' lä-koo- jmi-ngo' kiyh'. Kyaah' gwah- ma-na-hñaa' hñiiy' hi- kyaah' hñiiy' ka-läh' ma-na-hñaa' lä-jē- he- ga' cha-.

2

Kih' he- llu' dsē' Dio he-ja- ba' ga-läay' jne'

1 Jää' ba' ma' na-juuh' hnäh' kwaat- kih' dso'kye- he- ma' jmeeh- hnäh', 2 hi- ma' tääh' hnäh' lä-koo- dsa- jmi-gyuu- ta-jmah'. Ma' jmeeh- hnäh' he' kih' jmi-llē' hñih' hi- jmää- hñii' jøøh' jee' lle'. Hi- he' na- kwa- be' kih' hi- chaa- kyaah' Dio. 3 Hi- ja-ba' lä-ja- ga'jmeē' jnääh' jää', ma' jmeē' jnääh' lä-jē- he- ngii' jmi-ngo' kyaa' jnääh', hi- ma' tøøh' jnääh' lä- hyoh- dsē- jnääh' hñaa' jnääh' hi- ma' tøøh' jnääh' lä-koo- ma' la' huu' dsē- kyaa' jnääh'. Hi- lä-koo- ya-nøø' jnääh' jmi-gyuu- la-, ma' jøø- dso'jwi' kyaa' jnääh', ja-ba' lä-koo- la' kih' lä-jēē- dsa- jmi-gyuu-. 4 Peer- ga-lä-hnäa' Dio jne' cha-miih-, hi- lä-ja- ga-lä-ñih' dsēy' jne'

ka-läh'. ⁵ Hi ma-ke ma-tøøh' jne' na-juu' jne' kyaah' dso'kye-, pero Dio ga-jmee' chaa- jne' ko-jøh' kyaah' Cristo. Kih' he- llu' dsë' Dio, he-ja- ba' ma-na-laa' jne'. ⁶ Hi ga-mi-jiih' Dio jne' ko-jøh' kyaah' Cristo Jesús hi ga-llaay' jne' ko-jøh' kyaayh' gyuu'. ⁷ Lä-ja- ga-jmee' Dio mah' mi-jnääh' jmi-gyuu- he- na' ga- lä-jnä', ha- koh' sa- llu' dsëy' kyaah' jne', jëeh' cha-miih- ma-kwëeyh' jne' ko-jøh' kyaah' Cristo Jesús. ⁸ La' ga-hñah' ba' jne' kih' Dio he- ma-na-laa' jne' ta-la- kih' he- ma-dsoo' dsë- jne' kih' Jesús. Hi- ja- he- gwa' jnan' hñaan' he- ma-dsoo' dsë- jne'. He- la' ga-kwa' ba' Dio ja-. ⁹ Hi- he- ma-na-laa' jne', ja- kih' he- ma-jmee' jne' he- llu'. Heh' lä-ja- ni- jaa- sa- le' jmää' hñii' jøøh'. ¹⁰ Lä-llu' he- ma-laa' jne' koo- kyaah' Cristo Jesús, Dio ga-jmääh' jne' lä-koo- jaa- hi- hmëe' mah' jmee' jne' lä-jë- ta' he- ma-na-jää' jnan'.

¹¹ Mi-dsooh- hoh' hnäh' ha- lä- ma-la' kyah' hnäh' jää', sa- laah' hnäh' dsa- judiu. He-ja- dsa- judiu ga-mi-cheey- hnäh': "Dsa- hi- sa- ga-wëh'." Hi- judiu ga-mi-cheey- hñiiy': "Dsa- hi- ga-wih' jmi-ngo' kih'." He- ja- jmeey- në' jmi-ngo' kih' dsa-nñuuh- (mah' laay' lii- he- jmeey- he' kih' Dio). ¹² Jää', sa- ma-laah' hnäh' kyaah' Cristo, sa- ma-laah' hnäh' dsa-goo' Israel, ni- sa-

ma' la' kyah' hnäh' hmooh' he- ga-bääh- Dio hñii' kyaah' dsa-he', sa- ma' chaa- hnäh' kyaah' o-jøh- dsë- jmi-gyuu- la-, hi- ma' na-hëë' ba' hnäh' kih' Dio. ¹³ Pero na' he- kyaah' hnäh' Cristo Jesús, mo-so- tääh' hnäh' uu' kih' Dio lä-koo- ma' tääh' hnäh' jää'. Lä-koo- he- tääh' hnäh' jäh- ba', lä-llu' he- ga-tuu- jma- Cristo dsoh' hma-cru-.

¹⁴ Hñii' ba' Cristo ga-jmee' hii' ti' jnan' kyaah' dsa-kyaahn'. Ga-jmääh' koo- ba' jee' lä-to' nää' dsa-. Ga-jmeey' ta- koo' he- ma' na-hääyh' dsa-kyaayh' he- la' lä-koo- na-hyah- he- ma' jmee- jwiih' kiyh'. ¹⁵ Lä- ma' ga-juu' jmi-ngo' kih' Cristo, ga-mi-llaay- ley kih' Moisé hi- lä-jë- nuuh- he- ma' jmee- bii' ma-høø' dsa-gooy'. Lä-ja- ga-jmääh' jaa- dsa- hmëe' kyaah' lä-to' nää' dsa- hi- ma' tääh' jää'. Ga-laay' koo- nää' dsa- kyaayh' hñiiy'. Lä-ja- ba' ga-jmeey', ga-hii' ti' kih' dsa-. ¹⁶ Ga-jiih' juu' he- la' jnan' kyaah' Dio, hi- lä-ja- ga-jmääh' koo- nää' ba' hi- ma' laa' to' nää'. Ma' ga-juuy' dsoh' hma-cru-, ga-dsaa' he- ma' cha- hñii-. ¹⁷ Ja' Cristo kway- ju'hmëe' kyah' hnäh' hi- tääh' uu', jäyh' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh' hi- lä-ja- ka-läh' kyaah' jnääh' hi- tääh' jäh-. ¹⁸ Kyaah' Cristo, lä-to' nää' jne' ma-cha- jwë' jnan' he- ya-jäh- jne' jee' gya' Tääh' jnan' ta-la- kih' ja-ba' Jmi-llë' Na-jngii'.

19 He-ja- mo-so- laah-
 hnäh- lä-koō- dsa- hi- chaa-
 𐌸𐌹, ni- mo-so- laah- hnäh-
 lä-koō- dsa- hi- tääh- hwa-
 kih- jñah-. Ma-laah- hnäh-
 dsa-goo- hi- na-jngëe- kyaah-
 Dio, hi- ma-laah- hnäh- koō-
 kyaah- øøh- jne- hi- ma-tääh-
 kyaah- Dio. 20 Laah- hnäh-
 lä-koō- mi-kuu- he- ngoo-
 soo- në- ma-tii- na-hyah- he-
 ga-chih- apóstole kyaah- hi-
 ma-ngëe- juu- kih- Dio. Hi-
 hñii- Jesucristo laa- lä-koō-
 to-në- mi-kuu- he- kye- kiih-
 tii- na-hyah- ja-. 21 Kyaah-
 Cristo na-ku- na-chah- jne-
 laa- jne- lä-koō- hne- he-
 ngoo- ga-hñaa- lä-juuh- tē- koō-
 gwah- na-jngii- ta-la- kih-
 Dsa-jøøh- jñan-. 22 Hi- hnäh-
 ka-läh-, na-ku- na-chah-
 hnäh- kyaayh-, lä-ja- laah-
 hnäh- lä-koō- hne- jee- gya-
 Dio ta-la- kih- Jmi-llē- kiyh-.

3

*Paa- ba- na-hñaa- kway-
 ju'hmëe- kih- hi- sa- laa- judiu*

1 Kih- he-ja-, jnä- Paa-hään-
 neh-ñe- kwaat- kih- Cristo
 Jesús lä-llu- he- ga-kwan- juu-
 kiyh- kyah- hnäh- hi- sa- laa-
 judiu. 2 Ma-ñeh- ba- hnäh-
 laan-, ha- lä- la- ta- he- hä-
 goon-. He-llu- dsē- Dio kyaah-
 jñā-, he-ja- ga-hñaa- jñā-
 mah- kwan- juu- kiyh- kyah-
 hnäh-. 3 Ga-mi-jnäay- kin-
 juu- kiyh-, he- ma- na-hmäa-
 jāā-, ja-ba- lä-koō- juu- he-
 ma-siin- miih- kyah- hnäh-.
 4 Wa-ra- ga-heh- hnäh- juu-
 la-, lä-ngëeh- hnäh- kwee-

lä-koh- ga-lä-ngëen- kih-
 Cristo he- ma- na-hmäa-
 jāā-. 5 Sa- ga-mi-jnäa- Dio
 juu- la- kih- hi- ma- tääh-
 llo-joo-, pero na- ga-mi-jnäay-
 kyaah- Jmi-llē- kiyh- mah-
 lä-ngëe- lä-jëe- apóstole
 kyaay- kyaah- lä-jëe- hi-
 ngëe- juu- kiyh-. 6 He- la- na-
 juu- he- ma- na-hmäa-: Ta-la-
 kih- ju'hmëe- kih- Cristo, hi-
 sa- laa- judiu lee- koō- nää-
 ba- kyaah- hi- laa- judiu.
 Ko-jøh- ba- hyoyh- he- kwa-
 Dio, hi- ko-jøh- ba- tēey- he-
 ga-bääh- Dio hñii- kwa- ta-la-
 kih- Cristo.

7 Kih- he- llu- dsē- Dio,
 he- la- ga-hyoh- ba- jñā- be-
 kiyh- he- na-hñaan- jmeen-
 ta- kwan- juu- la-. 8 Ma-ke-
 mäh- ga- jñā- kih- jee- lä-jëe-
 dsa- hi- laa- kyaah- Dio, he-
 la- ga-kwa- ba- Dio ta- la-
 he- kwan- ju'hmëe- kih- hi-
 sa- laa- judiu, jwi- jnih-,
 cha-miih- mi-jää- Dio jne-
 ta-la- kih- Cristo. Ni- sa-
 lä-kēh- jne- jmi- lä-ngëe- jne-
 ha-koh- mi-jää- jne-. 9 Jëe-
 go-te- jwi- lä-jëe- dsa-,
 ha- lä- la- he- mi-jää- Dio
 jne-, jëeh- lä-juuh- ma- ga-nøø-
 jmi-gyuh- sa- ma-kyuh- dsa-
 ha- lä- la- hu- dsē- kih- Dio,
 hi- ga-jmee- ga-lä-jē- he-
 cha-. 10 Lä-koō- jmee- Dio
 jmi- na-, he- kyah-jäy- jne-
 hi- laa- gwah- kiyh-, lä-jwē-
 ja- mi-jnäay- kih- lä-jëe- hi-
 hä- goo- ta- gyuh- jmi-gyuh-
 ha-koh- hu- dsē- llu- sa-
 cha- kiyh-. 11 Jmeey- ja-ba-
 lä-koh- ga-lla- dsēy- jmeey- lä-

ma' to-né' ta-la' kih' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän'. ¹² He-ma-laa' jne' koo- kyaah' Jesús, hi' he- ma-dsoo' dsé- jne' kiyh', he-ja- ma' cha-jwé' jnän' he- ya-jäh' jne' kih' Dio, jëéh' ma-cha- ba' o-jøh- dsé- jnän' kyaayh'. ¹³ He-ja-jwëéh' hnäh', ta' jeh' hoh' hnäh' kih' he- jëen' wih' lä-llu' he- kwan- juu' kiyh'. He- llu' kyah' hnäh' ba' na-.

¹⁴ He-ja- juuhn' jnen- cha'né' Täa' kyaa' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', mah' chuun' kyaayh'. ¹⁵ Kih' hi- he' na-, na'jnää' lä-jëë- hi- tääh' gyuuh' lä-kye- hi- tääh' hwa' la-. ¹⁶ Jih'koh' sa' lla- he-cha- ya-jwih' kih' Dio he- kwëëyh' jne', he-ja- ngiin' kiyh' kyah' hnäh', wa' kway' be' kih' jmi-llé' kyah' hnäh' kyaah' Jmi-llé' Na-jngii' kiyh'. ¹⁷ Hi- ngiin' kih' Dio kyah' hnäh', wa' hää' tää' Cristo neh- tuh-hoh' hnäh' kyaah' he- dsoo' hoh' hnäh'. Hi- lä-kaa- tuh-hoh' hnäh' kye- hnäh' ya-jøø- he- hnäy' hnäh'. ¹⁸ Mah' lä-ngëéh' hnäh' kyaah' lä-jëë- øøh' jne' ha- lä- cha-miih- hnää' Cristo jne'. Ma-ra- ju'dsoo' jwahn-, ja- kyaah' hih- hnäy' jne'. ¹⁹ Sa- lä-këh' jne' jmi- lä-ngëë' jne' ha- koh' sa- hnäy' jne' pero ngiin' kih' Dio kyah' hnäh' mah' lä-ngëéh' hnäh' cha-ga'miih-, mah' lä-ja- wa' cha- kyah' hnäh' lä-jë- go-te- he- kwa- Dio.

²⁰ Ti'hmaah' Dio hi- lih- jmee' lä-jë- go-te'. Hi-

cha-ga'miih- jmeey' lä-koh' ga' he- ngii' jne' kiyh'. Ni' sa- lloo- huu'dsë- jnän' ha- koh' be' sa- kway' jnän'. ²¹ Lä-ja- wa' la' juuh- kiyh' ga-lä-jë- joh' jmi- cha-, ta-la' kih' gwah- hi- ta-la' kih' Cristo Jesús. Wa' la' lä-ja-.

4

Jmi-llé' Na-jngii' jmee- he- laa' jne' koo- ba' jee' lä-jëë-

¹ Jnä' hään' neh-ñe' kwaat- kih' Dsa-jøøh' jnän', he-ja- chuun' kyaah' hnäh', go-taah' hnäh' kwee- lä-koo- lle' kih' jmeeh' hnäh', na' he- ma-tëéh- Dio hnäh' mah' leeh' hnäh' kyaay'. ² Tä- jmää- hnäh' hñaah' kaah', jmee' hnäh' hwaah' ba'. Jmee' hnäh' jøh- hoh' hi- hnøø' kwëéh' hoh' hnäh' kyaah' dsa-kyaah' hnäh' lä-llu' he- hnaah- hnih'. ³ Kwa' hnäh' be' wa' la' koo- nëë' ba' huu'dsë- kyah' hnäh' lä-jëë- hnäh', kyaah' be' kih' Jmi-llé' Na-jngii', hi- ta-la' kih' he- ma-hii' ti' kyah' hnäh'. ⁴ Koo- ba' laa' jne' lä-jëë- jne' kih' Dio, koo- ba' Jmi-llé' Na-jngii', hi- ja-ba' lä-ja- ga-tëéh' Dio jne' mah' lä-cha- koo- ba' o-jøh- dsé- jnän'. ⁵ Jaa- ba' Dsa-jøøh' jnän', koo- ba' he- dsoo' dsé- jne', koo- ba' he- saa- jne' jmi-, ⁶ jaa- ba' Dio chaa-, hi- laa' Täa' kyaa' lä-jëë-. Hi- he' na- kye- në' kih' jee' lä-jëë-, hi- he' hi- kyah'jä- lä-jëë- dsa-, hi- hääy' jee' kih' lä-jëë-.

7 Lää́jaa- lä́jaa- jne' ma-hñah~ jne' he- la' ga-kwa' Cristo, lä́ hyoh- dsëy' hñiiy'.
 8 He-ja- cha- jee' na-sii- juu' kih' Dio he- jah' lä-la-:
 Lä́ ma' ga-sayh' ta' gyuuu',
 ga-tëey- lä-jëe- hi-
 ga-lëeyh- jee' hñii-,
 mah' dsa- kyaay' ga-kwëeyh'
 he- cha- kiyh'.

9 Heh' he- ga-sah' Cristo ta' gyuuu', he- ja- hnøø' jah',
 jää́ ga' ga-jñaa'y' ta' hwa' ga-
 miih- kih' hwa' la-. 10 Hi-
 ga-jñaa' he', he' ba' hi- he'
 ga-sah' ta' gyuuu' lä́ ga-tëy'
 jee' ga-dsaa' go-te' mah' leey'
 jøøh' kih' lä-jëe- ba'. 11 Hi-
 he' ga-kwa' ta' kih' dsa-
 kyaay'. Ga-hñaa'y' ko-llaa'
 dsa- mah' leey' apóstole, hi-
 ko-llaa' ga-hñaa'y' ngëe' juu'
 kiyh', hi- ko-llaa' ga-hñaa'y'
 mah' dsa-nääy' jee' jyoh'
 dsa-kay- ju'hmëe'. Hi-
 ko-llaa' ga-hñaa'y' hi- hää'
 dsa- kyaay' hi- leey' ta-jwoh'.
 12 Ga-tooyh- gooy- ta' ja-
 mah' mi-tëey- dsa- kyaay'
 Dio ha- lä́ jmeey' ta-he'
 kih' dsa-kyaayh'. Lä́jwë'
 ja- ga-nää' bih' ta' cha'në'
 lä-jëe- hi- laa' kyaay' Cristo,
 13 lä́jiih' lloo~ jmi' le' koo-
 ba' huudsë- kih' jee' lä-jëe-
 jne' hi- ma-dsoo' dsë' kiyh'.
 Ma'ja- ga- lä́kyuu- jne' ha-
 lä́ laa' Joø' Dio. Ja-ga' na-
 lee' jne' lä́koo- jaa- dsa-
 ma-jøøh' lä́koh' laa' hñii'
 Cristo.

14 Lä́ja- mo-so- lee' jne'
 lä́koo- jaa- chih- hi- sa-
 kwa- ta' mi-gaay- kyaah' wa-

he- cha- he- juu' he- nuuy-.
 Goo- la' jnän' dsa-nää' dsa-
 hi- lih- mi-gaa' jne' taayh-
 jne' jwë' hñiih', kih' he-
 kyuuuh- cha-miih- may'.
 15 Lla- he- ja-, hnøø' dsa'tooh'
 jne' kyaah' ju'dsoo' jmah' ba'
 hi- hnää' jne' øøh' jne'. Lä́ja-
 ba' dsa'nøø' jne' ta' cha'në'
 kyaah' lä́jëe- he- jmee- jne'
 lä́jiih' lee' jne' lä́koo- laa'
 hñii' Cristo, hi- kye- në'
 jnän'. 16 Lä́jëe- jne' na-ku-
 na-cha' jne' kyaah' Cristo
 kih' he- laa' jne' koo- ba'
 kyaayh'. Hi- ngoo' ba' lä́ja-
 kwa- jne' be' kih' lä́jaa-
 lä́jaa- øøh' jne' lä́koh' la'
 ta' he- ma-hñah~ jne' jmeen'.
 Lä́ja-, ga-lä́jëe- jne' tée'
 jne' be' mah' dsa'nøø' jne' ta'
 cha'në' kyaah' he- hnää' jne'
 øøhn'.

*Ta-la- kih' Cristo ma-laa'
 jne' lä́koo- jaa- hi- hmëe' ba'*

17 He-ja- jwëehn- hnäh'
 juu' la- hi- kih' he- kyaahn'
 Cristo, jmee- bii' jwahn'.
 Mo-to' jmee- hnäh' lä́koo-
 tääh' lä́jëe- hi- sa' ma-heeh-
 kih' Dio. Sa' jmää' ni-
 miih- lä́koo- la' huudsë-
 kiyh'. 18 Lä́koh' he- na-jlë-
 huudsë- kiyh', uu' go-te-
 ba' täayh' kih' Dio. Hweh-
 dsëy' he-ja- sa' ngëey' ni-
 koo- ni' jyoh'. 19 Sa' liiyh'
 he- jmeey- he-ja- ga-ngëey'
 hñiiy' jmeey' lä́jëe- he- ngii-
 jmi-ngo' kiyh', lä́jiih' hee'
 dsëy' jmeey' he- ga' jyoh' he-
 hñiih' cha-ga'miih-. 20 Pero
 sa' ga-lä́tëeh- hnäh' lä́na-
 kih' Cristo. 21 Ja' ma-nuuu-

ba' hnäh' ha- lä- juu' he- ga'kway'? Ma-lä-tëeh- ba' hnäh' lä-koö- la' ju'dsoo' kih' Jesús. ²² Hnøø' tuh' hnäh' jwë' hlih' jee' ma' tääh' hnäh' jää'. He- hee' jne' ba' jwë' ja-, mi-gaa' jne' kyaah' lä-jë- he- hee' dsë- jne'. ²³ Hi- hnøø' lä-sii' huu'dsë- kyah' hnäh', wa' la' koö- ba' huu'dsë- he- hmëe' go-te. ²⁴ Hnøø' lä-sëeh' hnäh' go-te, wa' laah' hnäh' lä-koö- jaa- hi- hmëe' ba' lä-koö- laa' hñii' Dio. Lä-ja- hnøø' lluu' hnäh' hi- na-jngëeh' hnäh' lä- hnøø' kih' ju'dsoo'.

²⁵ He-ja- jwahn-, sa- wa' ta-juuh' hnäh', hlëeh' hnäh' øøh' hnäh' kyaah' ju'dsoo' ba'. Jëeh' ma-laa' jne' jaa- ba' jee' lä-jëe' jne'.

²⁶ Wa'ra- ga-lä-llee' hnäh', ta- kwa- hnäh' jwë' le' juuh-. Mi-llaa' hnäh' juu' na-, na' sa- ga' ma-dsaa' jmi'. ²⁷ Lä-ja- ta- kwa- hnäh' jwë' kaah' hi-sa-llu' hnäh'.

²⁸ Hi- hi- kih' dsa-, mo-so- wa' jmee' gyih'. Hnøø' jmeey' ta' lä-lle' kiyh' mah' lä-cha-kiyh' he- kyaah' jmeey' be' kih' hi-lla-kyaa'.

²⁹ Ta- wa' hwëe- hooch' hnäh' juu' he- toh- wii'. Lä' hnäh' juu' he- kwa- be' kih' dsa- ba', mah' ja- tøh- lluu' kih' lä-jëe- hi- nuu-. ³⁰ Ta- jmee- hnäh' meeh- dsë' Jmi-llë' Na-jngii' kih' Dio. Jëeh' hi- he' na- ga'jmeey' lee- hnäh' mah' lä-ja- lääh' hnäh' wa'ra- ga-lloo' jmi'.

³¹ Che' lä-jë- he- hä- tuh-hoh' hnäh', he- lee' hnäh', he- ya-jëe' hoh' hnäh', he- tooh' hnäh' miih', he- hlëeh' hnäh' wii' kih' dsa-, he- hñaa- hoh' hnäh' kyaah' dsa-. ³² Jmee' hnäh' lluu' hoh' hnäh', wa' lä-ñih' hoh' hnäh', kii' hnäh' hoh' kyaah' dsa-kyaa' hnäh', ja-ba' lä-koö- ga-koö' Dio dsë' kyaah' jne' ta-la- kih' Cristo.

5

Lä-jëe- hi- tääh' jee' jnä' wa-je-, mo-so- cha- he- kih' dsa-taayh' jee' na-hoo-

¹ Ja- jmeeh- hnäh' ja-ba' lä-koö- jmee- hñii' Dio, lä-llu' he- laah' hnäh' jooy' hi- hnäay' cha-miih-. ² Go-taah' hnäh' hnaah- hnäh' dsa-, ja-ba' lä-koö- hnää' Cristo jne', hi- ga-ngëe' hñii' ga-juu' kwaat- jnän'. He- ga-kwaay' hñiiy' ja-, la' lä-koö- he- ga-kwëeyh' Dio jmi- mi-jwii- he- ga-tih' dsëy'.

³ Dsa-më' dsa-ñuuh-, ta- kaah- hnäh' wa' hi- cha- hi-. Ni- ta- jmee- hnäh' he- ga' jyoh' he- hee' hoh' hnäh', ni- sa- wa' hnooh- hnäh' leh- hnäh' lä-jë- he- ga-cha-. Jëeh' hi- na-jngëe' kyaa' Dio sa- lle- kih' jmee' lä-ja-. ⁴ Ni- ta- hlëeh' hnäh' juu' hlih', ni- ta- hlëeh' hnäh' wa' la- cha- la', ni- ta- jmee- hnäh' lëe- he- sa- jmää' ta'. Jëeh', lä-jë- he- na- sa- sooh- jnän'. Hnøø' kwa' jne' tihmaah' kih' Dio ba'. ⁵ Ma-ñeh' ba' hnäh' sa- heh' ni- jaa- dsa- jee' gya' Cristo kyaah' Dio hi- kaah-

wa' hi- cha- hi-, hi- jmee-
 he- ga' jyoh' he- hee' dsëy',
 ni- hi- hnøø' lih- lä-jë- he-
 ga' cha-, jëeh' lä-koo- he- ja-
 ba' laa' dio kyaay' he- jmeey-
 lä-ja-. ⁶ Ta- kwa- hnäh' jwë'
 mi-gaa- dsa- hnäh' kyaah'
 lä-jë- juu' he- sa- jmää' ta'.
 Kih' he- hlih' na- gwa' ya-jëë
 ' dsë' Dio kyaah' hi- chaah-.
⁷ He- ja- ta- jmee- hnäh'
 ko-joh' kyaah' hi- jmee-
 lä-ja-.

⁸ Jää' ma' tääh' hnäh' jee'
 na-hoo-, pero na' ma-tääh'
 hnäh' jee' jnä' wa-je- kih'
 Dsa-jøøh' jnän'. He- ja-
 hnøø' go'taah' hnäh' lä-lle'
 kih' hi- na'jnää' kih' wa-je-.
⁹ Jëeh', he- tøøh' jne' lä-
 jøø- Jmi-lle' Na-jngii', he-
 ja- na- jmee- llu' dsë- jne',
 jmee- he- dsa'toohn' kwee-
 hi- jmee- hlëeh' jne' ju'dsoo'
 jmah'. ¹⁰ Hnøø' jmeeh'
 hnäh' lä-jë- he- tih- dsë'
 Dsa-jøøh' jnän'. ¹¹ Ta- jmee-
 hnäh' lä- jmee- hi- tääh' jee'
 na-hoo-. Ni- miih- sa- jmää'
 lä-jë- he- jmeey- ja-. Hnøø'
 mi'jnääh' hnäh' kiyh', kih'
 he- tääyh' jwë' hlih'. ¹² Jëeh'
 la' o-hih- lä-jë- he- jmee-
 dsa- jee' na-hmää', lä-jiih'
 gwa' lä-heeh' jne' hlëehn'
 lä-koh' jmeey-. ¹³ Lä-jë- he-
 dsa-lä-jnä' kyaah' wa-je-, jee'
 ja- dsa-jñih'. Jëeh' wa-je-
 mi-jnää- lä-jë-. ¹⁴ He- ja-
 ga-jäh' lä-la-:
 Hne- hi- na-gwii-, ñe' hñaaah'.
 Chaah' hñaaah' jee' kih' hi-
 na-juu',
 Cristo choo' wa-je- kyah'.

¹⁵ Leeh- hnäh', ha- lä-
 jmeeh- hnäh'. Ta- wa' taah-
 hnäh'. Hnøø' go'taah' hnäh'
 kyaah' cha-miih- huudse-
 llu' ba'. ¹⁶ Kye- da' hnäh'
 kwaat-, na' lä-cha- jmih'.
 Jëeh', lä-jë- jmih' ba' cha- he-
 hlih'. ¹⁷ Ta- wa' taah- hnäh',
 hnøø' lä-ngëeh' hnäh' ha- lä-
 hnøø' Dsa-jøøh' jnän'. ¹⁸ Ta-
 mi-hee' hnäh' hñaaah' kyaah'
 jmih' mi-jëh' ma-ää-. He- jää-
 jne' jmeen' wa' he- cha- he-
 ba' ja-. Wa' na-kah' tuh-hoh'
 hnäh' kyaah' Jmi-lle' Na-jngii
 ' ba'. ¹⁹ Ja- hlëeh' hnäh'
 dsa-kyaah' hnäh' kyaah'
 salmo, kyaah' su' kih' Dio,
 kyaah' lä-jë- su' he- kwa-
 jmi-lle'. Ja- häh- hnäh' kih'
 Dsa-jøøh' jnän' hi- ja- kwah-
 hnäh' ti'hmaaah' kiyh' lä-kaa-
 tuh-hoh' hnäh'. ²⁰ Lä-jë-
 jiih-, kih' lä-jë- ba', ja- kwah-
 hnäh' ti'hmaaah' kih' Dio hi-
 laa' Tää' jnän', ta-la- kih'
 Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'.

*Jmee- bi' jmee' jne' he' kih'
 dsa-*

²¹ Ja- jmeeh- hnäh' he' kih'
 dsa-kyaah' hnäh' lä-llu' he-
 gah- hnäh' Dio.

²² Hnäh' dsa-më' hi- chaa-
 dsa-ñuuh- kyaä', ja- jmeeh-
 hnäh' he' kih' dsa-ñuuh-
 kyaah' hnäh', lä-koo- jmeeh-
 hnäh' kih' Dsa-jøøh' jnän'.
²³ Jëeh', dsa-ñuuh- ba' kye-
 ne' kih' dsa-më' kyaä', ja- ba'
 lä-koo- kye- Cristo ne' kih'
 dsa- kyaay' hi- ga-lääy',
 hi- laa' kwaat- gwah- kiyh'.
²⁴ He- ja-, ja- ba' lä-koo-
 ga-tëë' gwah- jmeey' he' kih'

Cristo, ja-ba' lä-ja- ka-läh', ga-tëë' jmeë' dsa-më' he' kih' dsa-nūuh- kyaā'.

25 Hnäh' dsa-nūuh- hi- chaa- dsa-më' kyaā', ja- jmeeh- hnäh' hnaah- hnäh' dsa-më' kyaah' hnäh', ja-ba' lä-koo- hnää' Cristo gwah- kih', lä-jiih' ga-ngëëy' hñiiy' ga-juuy' kwaat- kih' gwah-.

26 Lä-jwë' ja- ga-jä' na-jngii' gwah', ga-giyih' he- ma' soh' kyaah' jmi- hi- kyaah' juu' kih' Dio. 27 Mah' wa-ra- ga-lloo' jmi- ja-, kih' hñii' bih' mi-jnäy' gwah' he- la' na'hñaa', he- sa' soh', ni- sa' jnä' ma-gyuh-, ni- he- ga' jyoh' he- la' lä-ja-. Na-jngii' go-te' ba' gwah' ja-, mo-so- cha- ga-dso'kye- kih'.

28 Ja-ba' lä-ja- dsa-nūuh- hi- chaa- dsa-më' kyaā', jmeë' bii' lä-hnäy' mëy', ja-ba' lä-koo- hnäy' hñiiy'. He- hnäy' mëy', he- hnäy' hñii' bih' ja-. 29 Sa- chaa- ni- jaa- hi- sa- hnää' hñii', lä-jëë' ba' hää- hñii'. Hi- ja-ba' lä-ja- høø' Cristo gwah' kih'. 30 Jëeh' na-ku- na-cha' jne' kyaayh', laa' jne' lä-koo- jmi-ngo' kiyh', lä-llu' he- ma-laa' jne' koo- ba' kyaayh'. 31 Kih' he-ja- ba' bee- dsa-nūuh- cho'jmiy- mah' dsa-gyay- kyaah' mëy', leey' jaa- ba' jee' lä-uyy'. 32 Jūuh- la' juu' he- na-hmää' la-. Pero ja- he- hlëehn' kih' dsa- jmi-gyuu-, he- hlëehn' kih' Cristo kyaah' gwah- kiyh' ba'. 33 He-ja- jwahn-, jmeë' bii' kih' lä-jaa- lä-jaa-

dsa-nūuh- lä-hnäy' dsa-më' kyaay' hi- lä-ja- dsa-më' hi- chaa- dsa-nūuh- kyaā', hñøø' jmeey' he' kih' dsa-nūuh- kyaay'.

6

1 Hnäh' hi- laa' chih-, wa- nūuh' hnäh' kih' maa' kyaah' tää' kyaah'. Lä-ja- ba' sooh- kyah' hnäh', hi- laa' kyaā' Dsa-jøøh' jnän.

2 He- la- to-në' mada- he- ja' ko-jøh' kyaah' he- la' kwa- Dio kih' hi- mi-te': "Wa- nūuh' kih' maa' kyaah' tää' kyaah', 3 mah' chaa- hne- llu' hi- lä- ma-ngoo' ja-ba' chaa- jmi-gyuu- la-."

4 Hnäh' hi- chaa- joo', ta- ta- haah- hnäh' gyuu- kyaah' ga-ngëë' jwëë', ha- ga- che- ga-ya-jëë' dsëy'. Jee' dsa-kwaay-, hñøø' kwëeh' hnäh' nūuh- lä-llë' kih' mah' lä-tëëy- jmeey' lä- hñøø' Dsa-jøøh' jnän.

5 Hih' hnäh' hi- jmeë' ta' kih' dsa-, ja- jmeë- hnäh' he' kih' dsa-jūu' ta'. Ta- jmeë- hnäh' chaa- hnäh' kyaayh', ni- ta- mi-gaa' hñih', hñøø' gah- hñih' ba'. Jmeë' hnäh' kwaat- lä-koo- he- jmeeh- hnäh' ta' kih' Cristo.

6 Lä-kaa- tuh-hoh' hnäh' jmeë' hnäh' he' kih' dsa-jūu' ta' lä-koo- hñøø' Dio. Hi- ja- ma-la- ta-ko-jiih' täayh' jëëy-, lä-koo- jmeë' hi- hñøø' jä- llu' kyaah' dsa-. Jmeë' da' hnäh' hūu'dsë-, la' lä-koo- he- jmeeh- hnäh' ta' kih' Cristo ba'. 7 Kyaah' koo- nëë' ba' hūu'dsë- jmeë' hnäh' ta'

kiyh', lä⁻ko^o- he⁻ jmeeh⁻
hnäh' ta' kih' Dsa⁻j^oøh' jnän',
ja⁻ kih' dsa⁻ jmi⁻gy^{uu}.⁸ Jëh'
ñeh' ba' hnäh', mi'hmaah' ba'
Dio kih' lä⁻jë⁻ dsa⁻ ha⁻ koh'
te' ta' llu' he⁻ ma⁻jmeey'. Sa⁻
cha⁻ he⁻ jmee' che' jmeey'
ta' kih' dsa⁻ o che' la' ta' kih'
hñiyy'.

⁹ Ja⁻ba' lä⁻ja⁻ jmee' hnäh'
kyaah' hi⁻ jmee' ta' kyah'
hnäh'. Ta⁻ ta⁻ ta⁻ haah' hnih'.
Ñeh' ba' hnäh', he' ba' hi⁻
gya' gy^{uu}h' laa' j^{uu} hi⁻ jmee'
ta' kyah' hnäh' hi⁻ laay' j^{uu}
hnäh' ka⁻läh'. Jëh', ko^o- ba'
laa' dsa⁻ cha⁻nëy'.

*Cha⁻ ba' he⁻ kyaah' teen'
kyaah' hi⁻sa⁻llu'*

¹⁰ Ta⁻ jyoh' ko⁻taa⁻,
jwëehn' hnäh' øøhn', kwa'
hnäh' be' kih' he⁻ ma⁻laah'
hnäh' ko^o- kyaah' Cristo.
Jëh' cha⁻miih⁻ be' cha⁻
kiyh'.¹¹ Jmääh' hnäh' ta'
lä⁻jë⁻ he⁻ kwa⁻ Dio he⁻ kyaah'
lääh' hnäh' hñaaah'. Lä⁻ja⁻
ba' tääh' hnäh' teeh' kyaah'
lä⁻jë⁻ may' kih' hi⁻sa⁻llu'.
¹² Sa⁻ la' juu' tee' jne' kyaah'
dsa⁻ jmi⁻gy^{uu}, la' juu' kyaah'
lä⁻jë⁻ jmi⁻lle' hñi' hi⁻ kye⁻
na⁻ku' na⁻ngii' ta' jmi⁻gy^{uu}
hñi' la⁻. Chaa⁻ hi⁻ mah',
lä⁻ ga⁻të' hi⁻ j^oøh'. Lä⁻kye⁻
jmi⁻lle' hñi' hi⁻ ga⁻nää'
gy^{uu}h' tee' jne' kyaah' ka⁻läh'.

¹³ He⁻ja⁻ jmee' bii' jmääh'
hnäh' ta' lä⁻jë⁻ he⁻ kwa⁻
Dio, mah' teeh' hnäh' kyaah'
hi⁻ he'. Lä⁻jë⁻ he⁻ kwëeh'
Dio hnäh' la' lä⁻ko^o- he⁻
chooh⁻ hløø' hi⁻ tääh' jee'
hñi⁻ mah' lääh' hnäh' hñaaah'

wa⁻ra⁻ ga⁻lloo' jmi⁻ hñi' ja⁻.
Hi⁻ ma⁻la⁻ ma⁻teeh' hnäh',
ma⁻lëh⁻ hnäh' kih' lä⁻jë⁻.
¹⁴ He⁻ja⁻ go⁻taah' hnäh' ko^o-
hweh⁻ kyaah' ju'dsoo'. He⁻
ja⁻ na⁻ la' lä⁻ko^o- loo⁻ he⁻
na⁻hñ^{uu} tuh⁻ hløø'. Hi⁻
lä⁻ja⁻ hnøø' jmeeh' hnäh'
he⁻ llu' jmah' mah' lä⁻ja⁻
lääh' hnäh' hñaaah', lä⁻ jmee'
hløø' hi⁻ tääh' jee' hñi⁻
na⁻lää⁻ bih' ñe'.¹⁵ Hi⁻
hnøø' ma⁻na⁻lluuh' hnäh' tääh'
kwah' hnäh' ju'hmëe' he⁻
jmee' hi⁻ ti' jnän'. He⁻ ja⁻
na⁻ la' lä⁻ko^o- he⁻ hä' mi⁻ ti'
jne'.¹⁶ Hi⁻ jee' lä⁻jë⁻, hnøø'
dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio
mah' leh⁻ hnäh' kih' hi⁻sa⁻llu'
wa⁻ra⁻ ga⁻jmeey' jwiih' kyah'
hnäh'. He⁻ja⁻ na⁻ la' lä⁻ko^o-
he⁻ jmee' hløø' hi⁻ hñi⁻ ñe'
he⁻ lääy⁻ hñiyy' kih' lä⁻jë⁻
flech he⁻ na⁻hih⁻ je⁻ he⁻ te⁻
dsa⁻ jee' cha⁻ hñi⁻.¹⁷ Hi⁻
dsooh⁻ hoh' hnäh' ma⁻lää'
ba' Dio hnäh'. Lä⁻ja⁻ laah'
hnäh' lä⁻ko^o- laa' hløø' hi⁻
hä' mi'kyaah' lle'. Hi⁻ chooh'
hnäh' ñe' tuuh' j^{uu}h⁻ kih'
Jmi⁻lle' Na⁻jngii'. He⁻ja⁻ na⁻
la' juu' kih' Dio.¹⁸ Lä⁻jë⁻ jiih⁻
hnøø' chuuh' hnäh' kyaah'
Dio, ngii' hnäh' kiyh' lä⁻
hnøø' Jmi⁻lle' Na⁻jngii'. Wa⁻
na⁻nëh' hnäh', ta' tu' hnäh'
he⁻ ngiih' hnäh' kih' lä⁻jë⁻
hi⁻ laa' kyaah' Dio.

¹⁹ Hi⁻ ngii' hnäh' kin⁻ mah'
kway' juu' he⁻ hlëehn' hi⁻
ni' sa⁻ jä⁻ lä⁻gohn⁻ wa⁻ra⁻
ga⁻të' jee' kwan' ju'hmëe'
kih' Jesús he⁻ ma' na⁻hmää'.
²⁰ Ga⁻chee' Dio jnä' mah'
kwan' juu' kiyh'. He⁻ja⁻ ba'

na- hään' neh' ñe'. He-ja-
ngih' hnäh' kin' mah' ja- tuu-
dsen' hlëehn' lä' koo- lle' kih'.

²¹ Tíquico laa' jaa- øøh'
jne' hi- hnaan- cha-miih-.
Lä- ma-jmeey- ja-ba' ta' kih'
Dsa-jøøh' jnän'. Hi- he' jmee'
juu' kyah' hnäh' ha- lä' la'
kin' hi' ha- lä' ngën' kyaah'
ta' kin'. ²² Kih' he-ja- ba'
na-, chee- jnih' ta' na' kyah'
hnäh' mah' lä' ñeh' hnäh' ha-
lä' dsa-ngëe' jnaah' hi' lä' ja-
kway' be' kyah' hnäh'.

²³ Ngih' kih' Dio hi- laa'
Tää' jnän' hi' ngih' kih' Je-
sucristo Dsa-jøøh' jnän', wa'
jmeey' hii' ti' dsë' lä' jëe' øøh'
jne' hi- tääh' jee' na-, wa'
jmeey' hnäay' øøyh' hi' wa'
jmeey' dsöö' dsëy' kih' Dio.
²⁴ Wa' mi-jää' Dio lä' jëe' hi-
sa' hwaa- he- hnäay' Jesu-
cristo Dsa-jøøh' jnän'. Wa' la'
lä' ja-.

Filipenses

Juu' la- ga- si' Paa' kih' øøh' jne' hi- chaa- Filipo

1 Jnä' Paa' kyaah' Timotä jmeé' jnääh' ta' kih' Jesucristo, siin' kyah' hnäh' hi- na-jngëé' hi- tääh' jwi- Filipo, kih' he- ma-laah' hnäh' koo- kyaah' Jesús. Hi- siin' he- la- lä-kye- kih' hi- kye- në hi- kyaah' lä-jëé- hi- na-hñaä' kwa- be' jee' na-.

2 Ngüin' kih' Dio hi- laa' Täa' jnä'n' hi- ngüin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnä'n', wa' kway' lä-jëé' he- llu' kyah' hnäh', hi- wa' jmeey' hi' ti' kyah' hnäh'.

Ga-kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio

3 Kwan' ti'hmaah' kih' Dio kyaan', koo- hä' koo- hä' lä- ma' dsooh- dsen- hnäh',

4 Lä-jëé' jiih- lä- ma' hlëëhn' kyaah' Dio, chaa- ba' jnä' llu' jee' ngüin' kih' lä-jëé- hnäh',

5 jëéh' lä- ma' ga-løøh' hnäh' kwah- hnäh' be' kin- jee' kwan' ju'hmëé' lä-jiih' na' sa- ma-hwaah' hnäh'. 6 Ma' ba' jnä' lä-koo- jmeé' Dio kyah' hnäh'. Hñii' bih' ga-løøy' jääy- hnäh' hi- lä-ja- ngoo' ba' jääy- hnäh' lä-jiih' hñaä- ta' he- jmeey' kih' lä-jaa- lä-jaa- hnäh' wa'ra- ga-të' jee' jäh' Jesucristo. 7 Sooh- he- kan' o-jøøh- dsë- lä-ja- kyah' hnäh', jëéh', hnaan- hnäh' cha-miih-. Ma-ke-

hään' neh-ñe' o chehn' në'ta' mah' noon- në' kih' ju'hmëé', ma-ra- he- mi-jää- ba' Dio jne' koo-jøøh'. 8 Në- ba' Dio he- hnaan- hnäh' cha-miih-, ja-ba' lä-koo- hnää' Jesucristo hnäh'.

9 Lä-la- ngüin' kih' Dio kyah' hnäh'. Hnoon' hnaah- hnäh' øøh' hnäh' cha-ga-miih-, hi- hnoon' lä-cha- ga- huüdsë- llu' kyah' hnäh' hi- hnoon' lä-ngëéh' hnäh' cha-ga-miih-. 10 Ma'ja- ba' lä-ñeh' hnäh' hee- na- he- llu' ga' kyah' hnäh' kih' jee' lä-jëé-. Lä-jwë' ja- leeh' hnäh' na-jngëé', mo-so- cha- ga- he- na-bääh- hnäh' ni- miih- wa'ra- ga-të' jee' jäh' Cristo. 11 He- lä-ja-, lä-cha- na-ku- na-ngüi' ta' llu' he- jmeeh' hnäh', ta-la- kih' Jesucristo mah' wa' la' juuh- kih' Dio hi- lä-ja- hä' dsa- cha-miih- kiyh'.

Ga-jmeeh' Paa' juu' ha- lä- la' kih' hñiiy'

12 Hnoon' lä-ñeh' hnäh' øøhn', kwaan- kih' lä-jëé- wi' he- ga-ngëën', ga-jnee' cha-ga-miih- ju'hmëé'. 13 Lä-ja- lä-jëé- hløø' hi- tääh' në'ta' la-, ma-ñe- bih' hään' neh-ñe' kwaan- kih' Cristo. Hi- ga-lä-jëé- ba' hi- tääh' jee' la- ma-nuu- bih'. 14 Jwëé' øøh' jne' ga-tëëyh' be' ta-la- kih' Dsa-jøøh' jnä'n', lä-llu' he- ga-nuuy' he- hään' neh-ñe'. He-ja- tuu- dsëy' cha-ga-miih- hlëëyh- dsa- juu' kih' Dio, mo-so- goyh- na'.

15 Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻, wi⁻ dsë⁻ ko⁻lla⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ nää⁻ kwa⁻ juu⁻ kih⁻ Cristo, hi⁻ hnøøy⁻ llay⁻ hnii⁻. Pero hi⁻ jñah⁻ hi⁻ kwa⁻ juu⁻, koo⁻ nëë⁻ ba⁻ la⁻ hu⁻dsë⁻ kiyh⁻. 16 Hi⁻ koo⁻ nää⁻ dsa⁻ he⁻, kwa⁻ juu⁻ kih⁻ Cristo, pero ta⁻ juu⁻ bih⁻. He⁻ hnooyh⁻ hnii⁻ ba⁻ ja⁻. Hi⁻ hnooh⁻ gyih⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ lä⁻ wi⁻ kin⁻ he⁻ hään⁻ neh⁻ ñe⁻ la⁻, hu⁻dsë⁻ kih⁻ bih⁻ ja⁻. 17 Pero hi⁻ jñah⁻ he⁻, kwa⁻ juu⁻ kih⁻ Cristo kih⁻ he⁻ hnääy⁻ dsa⁻. Ma⁻ ñe⁻ bih⁻ hään⁻ neh⁻ ñe⁻ mah⁻ noon⁻ në⁻ kih⁻ ju⁻hmëë⁻. 18 Pero sa⁻ cha⁻ he⁻ jmee⁻, cher⁻mah⁻ llu⁻ hu⁻dsë⁻ kiyh⁻ o cher⁻mah⁻ sa⁻ llu⁻. He⁻ kwa⁻ dsa⁻ juu⁻ kih⁻ Cristo, he⁻ ja⁻ ba⁻ jmee⁻ chaan⁻ llu⁻.

Hi⁻ lä⁻ ma⁻ngoo⁻ ja⁻ba⁻ chaan⁻ llu⁻, 19 jëeh⁻ ma⁻ ba⁻ jnä⁻ lä⁻jë⁻ ba⁻ ya⁻hi⁻ llu⁻. Lä⁻ ba⁻ jnä⁻ kyaah⁻ he⁻ ngih⁻ hnäh⁻ kin⁻ kih⁻ Dio hi⁻ kyaah⁻ be⁻ kih⁻ Jmi⁻lle⁻ kih⁻ Jesucristo. 20 Ma⁻cha⁻ ba⁻ o⁻joh⁻ dsë⁻ kin⁻ hi⁻ sa⁻ jän⁻ kyaah⁻ o⁻hih⁻. Ma⁻ra⁻ he⁻ jmee⁻ dsa⁻ juu⁻ kih⁻ Cristo ta⁻la⁻ kih⁻ jnä⁻. Sa⁻ cha⁻ he⁻ jmee⁻ cher⁻mah⁻ cha⁻ ga⁻ jnä⁻ o ma⁻na⁻ juun⁻. 21 Cher⁻mah⁻ cha⁻ ga⁻ jnä⁻, Cristo ba⁻ kyaah⁻ jnä⁻. Hi⁻ cher⁻mah⁻ ga⁻ juun⁻, ma⁻lih⁻ ba⁻ jnä⁻ ja⁻. 22 Cher⁻mah⁻ ngoo⁻ ga⁻ chaan⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, lä⁻cha⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ ta⁻ llu⁻ he⁻ jmeen⁻. Sa⁻ man⁻ he⁻ koo⁻ jee⁻ lä⁻to⁻ he⁻ llu⁻ ga⁻. 23 Koo⁻ jee⁻ ba⁻ hään⁻ kih⁻ he⁻ ja⁻. Hnoo⁻ ga⁻ jnä⁻ he⁻ juun⁻ ba⁻

mah⁻ na⁻gyan⁻ kyaah⁻ Cristo. Cha⁻ga⁻miih⁻ llu⁻ he⁻ ja⁻ kin⁻. 24 Pero lä⁻jmää⁻ ga⁻ kyah⁻ hnäh⁻, cher⁻mah⁻ cha⁻ ga⁻ jnä⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻. 25 Lä⁻la⁻ gwa⁻ hu⁻dsë⁻ kin⁻, man⁻ he⁻ cha⁻ ga⁻ jnä⁻ miih⁻ jmi⁻, he⁻ gyan⁻ kyaah⁻ hnäh⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Lä⁻ja⁻ go⁻nää⁻ hnäh⁻ ta⁻ cha⁻ne⁻ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ dsoo⁻ hoh⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ hi⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ jëë⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kyaah⁻ he⁻ ma⁻dsoo⁻ hoh⁻ hnäh⁻. 26 He⁻ja⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lloon⁻ ka⁻läh⁻ jee⁻ tääh⁻ hnäh⁻, lä⁻chaah⁻ hnäh⁻ llu⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ ta⁻la⁻ kih⁻ Cristo, wa⁻ra⁻ ga⁻jëeh⁻ jnä⁻.

27 Kih⁻ jee⁻ lä⁻jë⁻, jmee⁻ bi⁻ go⁻taah⁻ hnäh⁻ kwee⁻ lä⁻ hnøø⁻ kih⁻ ju⁻hmëë⁻ kih⁻ Cristo. Cher⁻mah⁻ ngoon⁻ na⁻jëen⁻ hnäh⁻, o cher⁻mah⁻ sa⁻ ngoon⁻, pero ma⁻ra⁻ he⁻ hnoon⁻ tēehn⁻ juu⁻ kyah⁻ hnäh⁻ che⁻ lä⁻ ma⁻tāäh⁻ ba⁻ hnäh⁻ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁻ koo⁻ nëë⁻ ba⁻ hu⁻dsë⁻, hi⁻ hnoon⁻ nuun⁻ ka⁻läh⁻ che⁻ lä⁻ ma⁻kwah⁻ ba⁻ hnäh⁻ be⁻ ko⁻joh⁻ jee⁻ jñeeh⁻ hnäh⁻ ju⁻hmëë⁻ he⁻ jmee⁻ jne⁻ dsoo⁻. 28 Ta⁻ wa⁻ gah⁻ hnäh⁻ ni⁻ miih⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻høøh⁻ kyah⁻ hnäh⁻. Lä⁻jwë⁻ ja⁻ lä⁻jnä⁻ he⁻ lloo⁻ koo⁻ jmi⁻ heey⁻. Pero kyah⁻ hnäh⁻ lä⁻jnä⁻, ma⁻ra⁻ he⁻ lä⁻ ba⁻ hnäh⁻. Dio ba⁻ he⁻ hi⁻ jmee⁻ lä⁻ja⁻. 29 Jëeh⁻ ta⁻la⁻ kih⁻ Cristo, he⁻ ga⁻na⁻ jwë⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ dsoo⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kiyh⁻. Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻, ma⁻ra⁻ he⁻ jëeh⁻ hnäh⁻ he⁻ wi⁻ kwaat⁻ kiyh⁻ ka⁻läh⁻.

30 He-ja- jëeh' hnäh' wi',
ja-ba' lä-koō- wi' ga-jëen' lä-
ma' gyan' kyaah' hnäh'. Hi-
na' nuuh- hnäh' he- ngoo' ba'
jëen- wi'.

2

*Cristo ga-jmää' hñii' mäh'
go-te'*

1 Cher'mah' ju'dsoo'
ma-hñah- hnäh' miih-
be' kih' Cristo lä-llu' he-
ma-laah' hnäh' koō- kyaayh',
hi- cher'mah' jëe- hoh' hnäh'
kih' he- hnäay' hnäh', hi-
cher'mah' tih- hoh' hnäh' he-
kyeh' hnäh' jmi- lle' Na- jngii',
hi- cher'mah' ga-lä-ñih' hoh'
hnäh' hi- jøh- hoh' hnäh'
kyaah' øøh' jne', 2 cher'mah'
lä-ja- la' kyah' hnäh' øøhn',
ja- jmeeh- hnäh' jëe- dsen'
go-te'. Hnoon' jmeeh' hnäh'
koō- nëe' ba' huudsē- jee'
lä-jëe- hnäh', hi- lä-hii' në' ba'
wa' hnaah- hnäh' dsa-kyaaah'
hnäh', hi- wa' la' koō- ba'
huudsē- kyah' hnäh' jee'
hnaah- hnäh' Dio. 3 Ta- jmee-
hnäh' lä- tih- hoh' hnäh'
hñaaah', ni- ta- jmää- hnäh'
hñaaah' kaah'. Lla- he- ja-
jmää- hnäh' hñaaah' lä-koō-
jaa- hi- mäh' ba'. Jmee' hnäh'
kwaat- kyeē' ga' øøh' hnäh'
lä-koh' ga' hñaaah' hnäh'.
4 Lä-ja- hnøøh' hnäh' he-
llu' kih' dsa-kyaaah' hnäh', ja-
ma-la- kyah' hñaaah' hnäh'.

5 Wa' la' huudsē- kyah'
hnäh', ja-ba' lä-koō- la'
huudsē- kih' Cristo Jesús.
6 Kwee- go-te- ba' laay'
kyaah' Dio, pero sa-
ga-jmeey' bii' ma' leey' kwee-

kyaayh'. 7 Ga-jmääy' hñiiy'
mäh', jay' lä-koō- jaa- moz'
ba'. Ga-lä-chaay' lä-koō- wa'
hi- cha- hi- dsa- jmi-gyuu'.
8 Lä- ma' ga-ngëy' laay' dsa-
ga-jmääy' hñiiy' mäh' go-te-
lä-jiih' ga-heeyh- juuy',
ma-ke' la' o-hih- he- ga-juuy'
dsøh' hma-cru'. 9 He-ja-
ga-chaah- Dio ta- gyuuh',
ga-llaay' jøøyh' go-te'. Hi-
ga-kwëeyh' koō- jmi- he- llu'
ga' lä-koh' ga' kih' jee' lä-jëe'.
10 Mah' ga-lä-jëe- ba' dsa-
juuh' jne' wa-ra- ga-nuuy'
jmi- kih' Jesús. Lä-ja- jmee'
hi- tääh' gyuuh' kyaah' hi-
tääh' hwa', lä-kye- hi- tääh'
neh- hwa' ka-läh'. 11 Hi-
ga-lä-jëe- ba' jäh-: "Jesucristo
ba' laa' Dsa-jøøh' jnän", lä-ja-
jmeey' juuh- kih' Dio hi- laa'
Tää' jnän'.

*Laa' jne' lä-koō- wa-je- he-
choo- kih' dsa'*

12 Øøhn' hi- hnaan-
chaan- llu' kyaah' hnäh',
jëeh' ga-jmeeh' ba' hnäh' he'
kin- lä- ma' tøøhn' ko-jøh'
jee' na-. Hi- na' he- gyan'
lä- ga-tē' la-, he-ja- na-
jwëehn- hnäh', jmee' hnäh'
he' cha-ga-miuh- lä-koh' lle'
kyah' hnäh' kih' he- ma-laah'
hnäh'. Hi- lä-ja- hnøø' wa'
gah- hnih'. 13 Dio ba' jmee' jä-
tuh- hoh' hnäh' jmeeh' hnäh'
lä- hnøøy' hñiiy' hi- kway' be'
kyah' hnäh' mah' kwëeh' hoh'
hnäh' jmeeh' he- jäyh'.

14 Ta- ti-choo- hnäh' juu'.
Ja- mi-teh- hnäh' to-kē'
ba' kih' lä-jëe- he- jmeeh-
hnäh'. 15 Mah' leeh' hnäh'

na-jngëe' hi mo'so cha-
ga' he na-bääh` hnäh' ni
miih-. Leeh' hnäh' joo' Dio
hi mo'so cha-dso'kye-kih'
jee' kih' dsa- hi na-hee' dsë'.
Jee' kih' hi hñaa- dsë' he',
leeh' hnäh' lä-koõ- cha'nuu'
hi chaa' gyuu' hi choo-
wa'je- lä-kaa- jmi-gyuu',
16 lä-llu' he kwah- hnäh' juu'
he- jmee' chaa- dsa-. Hi
lä-ja- lä-chaan- llu' wa'ra-
ga-të' jee' jäh' Cristo. Jëeh'
ma'ja- lä-jnä' he- jmää' ba'
ta' kin', ja- koõ- ga-jmeen'
ta' ta'jmah'. 17 Hi cher'mah'
ga-jngiuh' dsa- kin', sa- cha-
he- jmee'. Jëeh' ma-ngëe'
ba' ma-dsoo' hoh' hnäh' kih'
Dio hi ga-ngëeh' hnäh' hñaa'
mah' jmeeh' hnäh' ta'he'
kiyh'. Hi cher'mah' ga-juun'
jee' kwan' be' kyah' hnäh',
ja-ga' ma-hñaa- he- kwëeh'n'
Dio. Heh' lä-ja- chaa- ba'
jnä' llu', hi jëë- ba' dsën-
kwaat' kyah' hnäh'. 18 Hi
lä-ja- hnoon' jmeeh' hnäh'
ka-läh', wa' chaah- hnäh' llu',
wa' jëë- hoh' hnäh' ko-jøh'
kyaah' jnä'.

Timotä kyaah' Epafrodito

19 Wa' jëen' ha- lä- jäh- Jesús
Dsa-jøøh' jnä', na' ga' hnoon'
cheen- Timotä dsa-jëëy'
hnäh', mah' lä-chaan- llu'
ka-läh' lä-hmëë' wa'ra-
ga-tëeh'n' juu' kyah' hnäh'.
20 Sa- chaa- ga' jñah' hi- kye-
koõ- ba' huu' dsë- lä-koõ- jnä'.
Jaa- hi- he' ba' lle' dsë' hnäh'
cha-miuh-. 21 Lä-jëë- ga' jñah'
hnooyh- ma-la' he- hnøøy'
hñii' bih', sa- hnooyh- he-

hnøø' Cristo Jesús. 22 Ma-ñeh'
ba' hnäh' ma-ya-hëë- Timotä
llu' kyaah' ta' kih'. Lä-koõ-
jaa- hi- kwa- be' kih' jmiuh-,
lä-ja- jmeey- kyaah' jnä' jee'
kwa' jnääh' juu' kih' Jesús.
23 He-ja- to-chaah' wa'ra-
ga-lä-man- ha- lä- jäh' juu'
kin', ja-ga' cheen- Timotä
kyah' hnäh', laan-. 24 Kyen'
o-jøh- dsë- kih' Dsa-jøøh'
jnän', chaah' ba' nün' ka-läh'
jee' tääh' hnäh'.

25 Hi- jmee- bii' cheen-
øøh' jne' Epafrodito kyah'
hnäh' ka-läh'. He' ba' hi-
na- ga-cheeh- hnäh' mah'
jmeey' be' kin'. He-ja-
ga-jmee' jnääh' ta' ko-jøh'
kyaayh'. Peer- ga-kwa' jnääh'
be' lä-jiih' jee' le'. 26 Pero
hnøø' gyih' dsa-jëëy- hnäh',
jëeh' jmeey- cha-miuh-
huu' dsë- kyah' hnäh', kih'
he- ma-nuuh- hnäh' dsaayh'.
27 Ma-ra' ju' dsoo' ba' dsaayh',
miuh- ga' sa- ga-juuy'. Pero
ga-lä-ñih' dsë' Dio kiyh'.
Hi- ja- ma-la' kih' hi- he'
ga-lä-ñih' dsëy'. Ga-lä-ñih'
dsëy' ki- jnä' ka-läh' jee'
ma-hlaay'. Meeh- dsën-
cha-ga-miuh- wa'ra- jäh'
kih' ga-juuy'. 28 He-ja-
jmeey- bii' kin' chee' jnih'
ka-läh' dsa-jëëy- hnäh'.
Hi- wa'ra- ga-jëeh- hnih',
lä-chaah- hnäh' llu'. Hi-
jnä' ka-läh' mo'so- lä-meeh-
dsën-. 29 Heeh' hnäh' lä-kaa-
tuh-hoh' hnäh' lä- hnøø'
Dsa-jøøh' jnä'. Hi- wa'
lä-hnaah- hnäh' lä-jëë- hi-
jmeey- ta' lä-koõ- jmeey- øøh'

jne' he'. ³⁰ Miih- ga' sa-
ga'juuy' jee' jmeey' ta' kih'
Cristo. Ga' hii' goo- kiyh' he-
ga'jmeey' be' kin' la- hnäh'
kih' he- sa- ga-la' he- ma'
jmeeh' hnäh' hñaa' hnäh'.

3

*Ga'jmeey' Paa' ta' koo'
lä'koo- ma' laay' jää'*

¹ He-ja- øøhn', wa'
jöö- hoh' hnäh' ta-la-
kih' Dsa-jøøh' jnän'. Sa-
dsa-lä-dsēh' dsēn' he- sün-
ka-läh', ja-ba' he- ma-sün-
jää', jēeh' he- llu' kyah'
hnäh' ba' ja-. ² Leeh' hnäh'
kyaah' hi- jmee- he- hlih',
hi- jmee- lä'koo- dsii- hää',
jäyh', jmee- bii' uuh' jmi-ngo'
kih' dsa-ñuuh-. ³ Jne' ba'
he' hi- ma-laa' kwaat' hi-
ga-wih' jmi-ngo' kih', jne' ba'
he' hi- jmee- ta'he' kih' Dio
kyaah' koo- nēē' ba' huudse-
Jne' ba' he' hi- chaa- llu'
kih' he- ma-laa' jne' koo-
kyaah' Cristo Jesús. ¿He-la'
kye' ga' jne' o-jøh' dsē- jnän'
hñaan' hi- laa' jmi-ngo'?
⁴ Le' ba' kan' o-jøh' dsē-
kih' hñiin' wa-ra- jäh' kih'
hnoon'. Hi' cher'mah' chaa-
hi- kye- o-jøh' dsē- kih' ta'
he- ma'jmeey', jnä' ba' cha-
kin' cha-ga'miih- lä'koh'
ga' kih' hi- he'. ⁵ Jēeh', ma'
ga-hyan- jñaa' jmi-, ga-wih'
jmi-ngo' kin'. Hi' laan' sa'ju-
kih' Israel, hi' laan' ja-ba'
sa'ju- kih' Benjamín jooy'.
Hi' laan' ma-ra- dsa- hebreo,
jēeh' hebreo ba' ma-laa' maa'
kyaan- täa' kyaan-. Hi' ma'

laan' jaa- fariseo hi- ma'
høø- ley kih' Moisé. ⁶ He-ja-
ga'kwaan- hñiin' he- ma'
jmeehn' dsa- kyaa' Dio. Ma'
mi'ten' ley mah' ma' jän' llu'
kyaah' Dio, ni' miih- sa- ma'
na-bäähn' dsoo' ma' laan-.

⁷ Pero lä-jē- he- ma' kye-
o-jøh' dsē- kih' ja-, ga'jmeen'
kwaat' mo-so- jmää' he- ja-
kin', mah' ngoon' kyaah'
Cristo ba'. ⁸ Hi' ja- ma-la-
he- ja-, ga-lä-jē- ba' he-
cha-, ga'jmeen' kwaat' sa-
jmää' ni' miih-. Pero he-
kyuun' Cristo Jesús Dsa-jøøh'
jnän', he- ja- ba' kyeē'
cha-ga'miih- kin'. He-ja-
ga'jmeen' ta' koo' lä-jē-
go-te- ba', kih' he- hnaa-
jnih'. Ga'jmeen' kwaat-
lä' lä'koo- hløø- jmah' ba',
mah' ngoon' kyaah' Cristo.
⁹ Hnoon' jän' go-te- ko-jøh'
kyaayh'. Mo-so- hnoohn-
ha- lä- jee' jän' llu' kyaah'
he- høøn- ley ma-gyuh-.
He- jmeen- dsoo' dsēn-
kih' Cristo, he-ja- ba' jän'
llu'. He- ja- ja' ta-la' kih'
Dio, lä'llu' he- jmee' jne'
dsoo' dsē- jne' kiyh'. ¹⁰ Hi-
hnoon' lä'kyuun- Cristo
cha-ga'miih-, hnoon' ngēn-
kyaah' lä-jē- be' kiyh', ja-ba'
be' he- kyaah' ga-lä-jiyh' ja-.
Hi' hnoon' jēēn- wi' lä'koo-
ga-jēē' Cristo, lä-jiih' le'
kin' lä'koo- ga-la' kiyh' he-
ga'juuy' kwaat' kih' dso'kye-
jnän', ¹¹ mah' lä-ja- tēēn'
jmeen' ma-ra- he- llu' jmah'
lä'koo- jaa- hi- ma-lä-jiih'
jee' kih' hi- ma-na-juu'.

Ga⁺kwa⁺ Paa⁺ be⁺ lä⁺jiih⁺ jee⁺ le⁺

12 Ja⁺ he⁻ jwahn⁻ he⁻ ma⁻la⁻ ga⁻jah⁻, ni⁻ he⁻ ma⁻laan⁺ lluu⁺ go⁻te⁻. Pero ngoo⁺ ba⁺ jnä⁺ ta⁻ cha⁻né⁺ kwan⁻ be⁺, ha⁻ ga⁻ che⁻ lloo⁻ koo⁻ jmi⁺ leen⁺ lä⁻koo⁻ hyoh⁻ dsé⁺ Cristo Jesús hi⁻ ga⁻tëeh⁺ jnä⁺. 13 Øøhn⁺, sa⁻ ga⁻ ma⁻tëen⁺ he⁻ ja⁻. Pero he⁻ jmeen⁻ lä⁻la⁻. mo⁻so⁻ mi⁻dsoohn⁻ dsën⁻ lä⁻jé⁻ he⁻ ma⁻ngëé⁺, mah⁺ kwan⁻ be⁺ lä⁺jiih⁺ tëen⁺ he⁻ cha⁻ ta⁻ cha⁻né⁺ ga⁺. 14 Ngoo⁺ ba⁺ jnä⁺ ta⁻ cha⁻né⁺ kwan⁻ be⁺ lä⁺jiih⁺ tëen⁺ he⁻ lle⁻ kih⁺ hyohn⁻ he⁻ cha⁻ gyuu⁺. Kih⁺ he⁻ja⁻ ba⁺ ga⁻tëeh⁺ Dio jnä⁺ ta⁻la⁻ kih⁺ Cristo Jesús.

15 Lä⁻jëé⁻ jne⁺ hi⁻ ma⁻tääh⁺ koo⁻ hweh⁻, hnøø⁺ dsa⁻toohn⁺ kyaah⁺ koo⁻ ba⁺ huü⁺dsé⁻, ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻ huü⁺dsé⁻ he⁻ jmeen⁻. Hi⁻ cher⁺ mah⁺ chaa⁻ ko⁻llaa⁺ hnäh⁺ hi⁻ sa⁻ la⁺ lä⁻ja⁻ huü⁺dsé⁻ kih⁺, Dio ba⁺ jmee⁺ lä⁻ngëéy⁺ ha⁻ lä⁻la⁻. 16 Pero hnøø⁺ dsa⁻tooh⁺ jne⁺ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻mi⁻tëé⁺ jne⁺.

17 Øøhn⁺, jmee⁺ hnäh⁺ ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻ jmee⁻ jnä⁺. Hi⁻ kye⁻ hnäh⁺ né⁺ jmee⁺ hnäh⁺ ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻ jmee⁻ dsa⁻kyaah⁺ jnääh⁺. 18 Ja⁻ koo⁻ hä⁻ ma⁻jwëëhn⁺ hnäh⁺, jwëë⁺ dsa⁻ ga⁻nää⁺ jwë⁺ hliih⁺. Hi⁻ koo⁻ ka⁻läh⁺ jwëëhn⁻ hnäh⁺, lä⁻ma⁻ga⁻nää⁺ ba⁺ dsa⁻ jmee⁻ ta⁻ koo⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻juu⁺ Cristo dsöh⁺ hma⁻cru⁻. He⁻ja⁻ meeh⁻ dsën⁻, lä⁻jiih⁺ tuu⁻

jmi⁻ mi⁻nën⁻ kih⁺ he⁻ jmeey⁻ lä⁻ja⁻. 19 Kyaah⁺ dso⁻jwi⁺ ba⁺ dsa⁻nääy⁺. He⁻ kuh⁻ hih⁻ bih⁺ laa⁺ dio kyaay⁺. Ti⁺h⁻ dsëy⁺ lä⁻jé⁻ he⁻ la⁺ o⁻hih⁻. Kyey⁻ huü⁺dsé⁻ kih⁺ ma⁻la⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ ba⁺. 20 Pero jnä⁻ jne⁺, gyuu⁺ ba⁺ na⁻jnääh⁺ jne⁺ jee⁺ ya⁻hëé⁺ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ hi⁻ jøøn⁺ lää⁺ jne⁺. 21 Cha⁻ be⁺ kiyh⁺ he⁻ kyaah⁺ le⁺ jmeey⁺ hih⁻ kih⁺ ga⁻lä⁻jé⁻ he⁻ cha⁻. Hi⁻ kyaah⁺ ja⁻ba⁺ be⁺ ja⁻ mi⁻siy⁺ jmi⁻ngo⁻ he⁻ kyé⁺ jne⁺ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ mah⁺ lee⁺ jne⁺ jøøh⁺ lä⁻koo⁻ laay⁺ hñiiy⁺.

4

Wa⁺ chaa⁻ jne⁺ llu⁺ ga⁻lä⁻jé⁻ jmi⁺ ta⁻la⁻ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻

1 Peer⁻ hnaan⁻ hnäh⁺ øøhn⁺, hnoon⁺ na⁻jëen⁻ hnäh⁺ hi⁻ jmee⁻ jëé⁻ dsën⁻. Jëeh⁺ he⁻ ga⁻heeh⁻ hnäh⁺ kih⁺ Jesús, he⁻ ja⁻ ba⁺ la⁺ lä⁻koo⁻ jñeen⁺. He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁺, øøhn⁺ hi⁻ hnaan⁻, ja⁻ go⁻taah⁺ hnäh⁺ koo⁻ hweh⁻ lä⁻llu⁺ he⁻ ma⁻laah⁺ hnäh⁺ koo⁻ kyaah⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻.

2 Chuun⁺ cha⁻miih⁻ kyaah⁺ Evodia hi⁻ kyaah⁺ Síntique ka⁻läh⁺, wa⁺ hii⁺ koo⁻ ba⁺ dsëy⁺ lä⁻ hnøø⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻. 3 Hi⁻ ngiin⁺ kyah⁺ hne⁻ hi⁻ jmee⁻ ta⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, mah⁺ kwah⁺ be⁺ kih⁺ lä⁻uu⁺ øøh⁺ jne⁺ he⁺. Jëeh⁺, cha⁻ cha⁻miih⁻ ta⁺ he⁻ ga⁻ jmee⁻ dsa⁻më⁺ he⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺ jee⁺ ga⁻kwa⁺ jnääh⁺ ju⁻hmëé⁺. Hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻ jmee⁻ ka⁻läh⁺ Clemente kyaah⁺

lä'jēē' ga' jñah' hī' kwa' be' kin'. Lä'jēē' hī' he' na'sii' jmi' kih' nē' je' jee' na'sii' jmi' kih' lä'jēē' hī' na'jnää' kih' Dio.

4 Wa' chaah' hnäh' llu' ga'lä'jē' jmi' ta'la' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Jwahn' ka-läh': Wa' chaah' hnäh' llu'. 5 Mi-jnää' hnäh' kih' lä'jēē' dsa' he' llu' hoh' hnäh', jēeh' ngoo' ga'lloo' jmi' jāh' Jesús. 6 Ni' miih' ta' kwēeh' hnäh' hñaa' huu'dsē'. Hnøø' ngii' hnäh' kyah' hnäh' kih' Dio ba'. Hlēeh' hnäh' Dio ha' lä' hnooh' hnäh', chu' hnäh' kyaah' cher'mah' ha' lä' la' kyah' hnäh' hi' kwa' hnäh' ti'hmaah' kiyh'. 7 Hi' Dio jmee' hii' ti' kyah' hnäh' hi' ni' sa' lä'ngēeh' hnäh' ha' koh' jiih' jmeey'. Kyaah' lä'ja', mo'so' jeh' hoh' hnäh' hi' jā' koo' hweh' huu'dsē' kyah' hnäh', ta'la' kih' he' ma'laah' hnäh' koo' kyaah' Cristo Jesús.

8 Ta' jyoh' ko'taa' jwēehn' hnäh' øøhn', kye' hnäh' huu'dsē' kih' he' la' ba': kih' he' la' dsoo', kih' lä'jē' he' jmää', lä'jē' he' llu', lä'jē' he' na'jngii', lä'jē' he' tih' dsē' jne', lä'jē' he' hii' juu' kih'. Kye' hnäh' huu'dsē' kih' lä'jē' he' la' he' ga'tēē' jne' jmeen' juuh' kih'. 9 Ja' høøh' hnäh' he' ma'heehn' hnäh', he' ma'mi'tēeh' hnäh' kin', he' ma'nūh' hnäh' kin', hi' he' ma'jēeh' hnäh' jmeen'. Hñii' Dio hī' jmee' hii' ti' jnän', hī' he' na' kyaah'

hnäh'.

Ga'tih' dsē' Paa' kih' he' ga'hyoyh' kuu'

10 Peer' jēē' dsen' ta'la' kih' Dsa-jøøh' jnän', na' he' ma'kwah' hnäh' be' kin' ka-läh' lä'hmēē'. Ma' ba' jnä' he' ma'lle' hoh' jnä', pero he' sa' ga'kwa' jā' ba'kyah' hnäh' he' ma'jmeeh' hnäh' be' kin'. 11 Ja' kih' he' lla'kyaan' he' ma'jwēehn' hnäh' lä'na'. Ma'lä'tēēn' kwan' be' kih' hñiin'. Cha' ba' jnä' llu' kih' wa' he' cha' he' he' dsa'ngēēn'. 12 Ma'kyuuh' ba' jnä' hee' ja' he' tä'ñeen' hi' lä'koo' ma' cha' cha'miih' kin'. Ma'lä'tēēn' kwan' be' kih' hñiin' he' chaan' llu' kih' wa' he' cha' he' he' dsa'ngēēn', lä' ma'kyohn' hi' lä'koo' ma' na'kēn'. Kwee' ba' jmee' lä' ma' dsa'cha' kin', o lä'koo' ma' sa' cha' go'te'. 13 Kih' ga'lä'jē' ba' lihn' lla'dsēēn' kyaah' be' kih' Cristo hī' ngē' kyaah' jnä'.

14 Pero ma'ra' he' ga'jmeeh' ba' hnäh' llu', ga'kwah' hnäh' he' hnoon' lä' ma' ga'jēēn' wii'. 15 Neh' ba' hnäh' ha' lä' ga'la' lä' ma' to'nē', lä' ma' ya'hēēn' hwa' Macedonia ma' na'kwan' ju'hmēē'. Ni' koo' gwah' sa' ga'jmeey' be' kin', ma'la' hnäh' ba' ga'jmeeh' hnäh' ko'jøh' kyaah' jnä', cha' he' ga'kwah' hnäh' hi' cha' he' ga'hñah' hnäh' ka-läh'. 16 Ja' koo' hä' ga'cheeh' hnäh' lä'jē' he' ma' jmee' bii' kin' lä' ma' gyan' jwi' Tesalónica. 17 Hi' ja' he'

koo- jøøñ' he- hyohn- kyah'
 hnäh'. He- hnoohn- ha-
 lä- jee' lä-jnä' cha-ga'miih-
 ta' llu' kyah' hnäh' cha'ne'
 Dio. ¹⁸ Ma-ngëë' ma-hyohn-
 ha- koh' te' he- lle' kih'
 hyohn-, lä-jiih' ma-ngëë'
 ga', na' he- ma-tëëhn' kuu'
 he- ma-cheëh- hnäh' kyaah'
 Epafrodito. He- na- hii-
 mi-jwii- kih' Dio, he- na-
 ba' heeyh-, hi- he- na- ba'
 tih- dsëy'. ¹⁹ Dio kyaan- kwa'
 ka-läh' he- jmee- bii' kyah'
 hnäh', jëëh' cha- ba' lä-jë-
 gyuuh' he- sa-lla- jih'koh' he-
 hñah- jne' kih' Cristo Jesús.
²⁰ Lä-jë- joh' jmi' cha- wa'
 la' juuh- kih' Dio hi- laa' Täa'
 jnän. Wa' la' lä-ja-.

²¹ Jmee' Dio kih' lä-jëë-
 hi- na-jngëë' hi- laa' koo-
 kyaah' Cristo Jesús. Hi- lä-jëë-
 øøh' jne' hi- tääh' kyaah'
 jnä' la-, jmeey- Dio kyah'
 hnäh'. ²² Hi- ga-lä-jëë- ba'
 dsa- hi- na-jngëë' jmee- Dio
 kyah' hnäh' ka-läh'. Hi-
 cha-ga'miih- lle' dsëy' hnäh'
 lä-jëë- hi- tääh' cha'neh- kih'
 César.

²³ Wa' mi-jää' Jesucristo
 Dsa-jøøh' jnän' lä-jëë- hnäh'.
 Wa' la' lä-ja-.

Colosenses Juu' la- ga- sii' Paa' kih' ooh' jne' hi- chaa- Colosas

1 Jnä' Paa' laan' apóstol
kyaa' Jesucristo lä' hyoh-
dsé' Dio. Kyaah' Timotä ooh'
jne' siin' kyah' hnäh', 2 hi-
tääh' jwii- Colosas. Laah'
hnäh' na-jngëe' hi' mi-teh'
ba' hnäh', kih' he- ma-laah'
hnäh' koo- kyaah' Cristo.
He-ja- ngiin' kih' Dio hi-
laa' Täa' jnän' hi' ngiin' kih'
Jesucristo Dsa-jöoh' jnän',
wa' kway' lä-jë- he- llu' kyah'
hnäh' hi' wa' jmeey' hii' tii'
kyah' hnäh'.

*Ga-kwa' Paa' ti'hmaah'
kih' Dio*

3 Lä-jë- jiih' ma' ngii'
jnääh' kyah' hnäh', kwa-
jnääh' ti'hmaah' kih' Dio,
jmi- Dsa-jöoh' jnän' Je-
sucristo. 4 Jëeh' ma-tëeh'
jnääh' juu' he- ma-dsoo'
hoh' hnäh' kih' Cristo Jesús
hi' hnaah' hnäh' lä-jëe' hi-
na-jngëe'. 5 Jmeeh' hnäh'
lä-ja-, jëeh' ma-cha- ba'
o-jöh' dsé- kyah' hnäh'
he- hñah' hnäh' heeh' he-
høø' Dio gyuu' jmi-gyuu'.
Ga-nuuh- ba' hnäh' ha- lä-
la' he- o-jöh' dsé- la- lä-
ma' ga-heeh' hnäh' ju'dsoo',
ja-ba' ju'hmeë' kih' Cristo.
6 Ga'lloo' juu' na- lä- ga-të'
jee' tääh' hnäh', ja-ba'
lä-koo- ngoo' lä-kaa- lä-juh'
jmi-gyuu'. Hi' lä-kaa- jee'

dsa-kway' juu' na-, le' llu'
kih' dsa' hi- lä-ja- ngoo' ba'
ta' cha'né', ja-ba' lä-koo-
ga-la' kyah' hnäh' lä- ma'
to-né' ga-nuuh- hnäh' hi-
ga-lä-ngëeh' hnäh' ha- koh'
sa' llu' dsé' Dio kyaah' jne'.
7 Ga-lä-tëeh' ba' hnäh' juu'
na-, lä- ma' ga-hlëeh' Epafra
hnäh', ooh' jne' hi- hnääh'
jnääh', hi- jmeë- ta' ko-jöh'
kyaah' jnääh' hi' mi-te' bih'
lä-jë- ta' kih' Cristo, jee' kyah'
hnäh' ka-läh'. 8 Hi- he'
ga-jmeeh' juu' kyaa' jnääh'
he- tääh' hnäh' hnaah' hnäh'
ooh' kyaah' be' kih' jmi-llé'
Na-jngii'.

*Ga-ngii' Paa' kih' Dio mah'
kway' be' kih' ooh' jne'*

9 He-ja- lä- ma' ga-tëeh'
jnääh' juu' kyah' hnäh' sa-
ma-tu' jnääh' ngii' jnääh'
kih' Dio mah' wa' kwëeyh'
hnäh' huudsé- llu' he- jä-
gyuu', lä-jwë' ja- lä-nëh'
hnäh' kwee- ha- lä- hnøøy'
hñiiy'. 10 Lä-ja- ngii' jnääh'
kyah' hnäh' mah' go-taah'
hnäh' lä-koo- lle' kih' hi-
laa' kyaa' Dsa-jöoh' jnän', hi'
jmeeh' hnäh' tää' ba' lä-jë-
he- tih- dsëy'. Ma-ja- ga'
jmeeh' hnäh' lä-jë- he- llu'
jmah' hi' lä-kyuu' hnäh'
Dio cha-ga'miuh- koo- hä'
koo- hä'. 11 Hi' wa' tëeh'
hnäh' be' kih' Dsa-jöoh' jnän'
hi- cha- ga-lä-jë- be' kih'
mah' kwëeh' hoh' hnäh'
kih' lä-jë- he- dsa-ngëeh'
hnäh' hi' lä-jöh- hoh' hnäh'
cha-ga'miuh- kyaah' dsa-
12 Hi' wa' jëe- hoh' hnäh'

kwa' hnäh' ti'hmaah' kih'
 Dio hi- laa' Täa' jnän' hi-
 ga-mi-lluü' jne' mah' hñah'
 jne' heen' jee' oo' ya'jwii' jee'
 jnä' wa'je- ko-jøh' kyaah'
 jee' lä-jëë' hi- na-jngëë'.
 13 Jëeh', ga-läay' jne' he- ma'
 tøøhn' jee' na-hoo- jee' ma'
 jmee- hi-sa-lluü' hih- jnän' hi-
 ga-taayh- jne' goo- Jooy' hi-
 hnäay' cha-miuh- mah' hi-
 he' ba' jää' jne' lä-hih' kiyh'.
 14 Ga-läayh- jne' ta-la- kih'
 Jooy' hi- ga-tuu- jma- kih'.
 Kyaah' he- ja- ga-kooy' dsëy'
 kih' dso'kye- jnän'.

*Jaä- Cristo ba' laa' jøøh'
 kih' jee' lä-jëë'*

15 Cristo laa' koo- heeh-
 kyaah' Dio hi- sa- tää' jne'
 jëen'. Jää' ba' ma-chaay-
 he-ja- laay' to-në' kih' he-
 ja-ga' ga-nøø'. 16 Ta-la- kih'
 Cristo ga-jmee' Dio ga-lä-jë-
 go-te- he- cha-. Ga-jmeey'
 lä-jë- he- cha- gyuh' hwa',
 lä-jë- he- jnä' kyaah' he-
 sa- jnä'. Ga-jmäay' lä-jë-
 nëe' dsa-ta' hi- mäh', hi-
 kaah'. Ko-jøh' kyaah' Jooy',
 ga-jmeey' ga-lä-jë- ba' he-
 cha- hi- ga-lä-jë- ba' la' kih'
 Jooy' ka-läh'. 17 Ma-gya'
 bih' jää', ja-ga' ga-la' lä-jë-
 he- cha- hi- kyaah' be' kiyh'
 ngoo' ba' na'jnä' ga-lä-jë- he-
 ga-jmeey'. 18 Hi- he' na- kye-
 në' kih' gwah'. Hñii' bih' laay'
 to-në' jee' kih' jee' lä-jëë',
 hi- hñii' bih' hi- ga-lä-jiih'
 to-në' jee' kih' hi- na-juu,
 mah' lä-ja- leey' jøøh' kih'
 jee' lä-jëë'. 19 Jëeh', ga-tih' ba'

dsë' Dio he- laa' Cristo kwee-
 lä-koo- laay' hñiiy'. 20 Hi-
 ga-tih' ba' dsëy' he- ga-jëeyh-
 juu' he- ma' cha- gyuh' hwa'.
 Ga-mi-laay- go-te- he- ma'
 ää- jne' kiyh', ta-la- kih' Cristo
 hi- ga-tuu- jma- kih' dsoh'
 hma-cru- mah' lä-ja- hii' ti'
 jnän' kyaah' Dio.

21 Jää' ma' laah' hnäh'
 lä-koo- dsa- chaa- uu', sa-
 ma' jwah' hnäh' kyaah' Dio.
 Jëeh', hu-dsë- hñiih' jmah' ba'
 ma' kye' hnäh', hi- he- hñiih'
 jmah' ba' ma' jmeeh- hnäh'.
 Pero na' ma-jëeh- bih' juu'
 kyah' hnäh', 22 ta-la- kyaah'
 jmi-ngo' kih' Jesús. Ga-juuy'
 mah' mi-jnäay- hnäh'
 na-jngëeh' hnäh' cha'nëy,
 mo-so' cha- dso'kye- kyah'
 hnäh' hi- mo-so' cha- ga- he-
 na-bääh- hnäh' ni- miuh'.
 23 Pero hnøø' lä- ma-dsoo'
 na- ba' hoh' hnäh' kih' Jesús
 hi- ta- wa' gaa' hoh' hnäh'
 o-jøh- dsë- he- kye' hnäh'
 kih' ju'hmëe' he- ma-nuuh-
 hnäh', ja-ba' ju'hmëe' kih'
 Jesús he- kwa- dsa- lä-kaa-
 lä-juh' jmi-gyuh'. Hi- lä-ja-
 jnä' ka-läh' na-hñaan' kwan'
 ju'hmëe' na-.

*Ga-kwa' Paa' juu' he- ma'
 na-hmää' jää'*

24 Chaa- ba' jnä' llu' kih'
 he- jëen- wi' kyah' hnäh'.
 Hi- ngoo' ba' jnä' jëen- wi'
 kyaah' jmi-ngo' kin- mah'
 lä-ja- hñaa- ha- koh' wi' he-
 jëe- Cristo kih' hi- laa' kyaay',
 jne' hi- laa' gwah- kiyh'. 25 Hi-
 ga-hñaa' Dio jnä' mah' kwan'
 be' kih' gwah'. Ga-jmeey'

mada⁻ he⁻ mi⁻jnään¹ na⁻hñaa¹
 'lä⁻jëë⁻ juu¹ kiyh¹ jee¹ kyah¹
 hnäh¹. ²⁶ Ma¹ na⁻hmää¹
 ba¹ juu¹ ja⁻ llo¹joo¹. Pero
 na¹ ma⁻mi⁻jnäay⁻ juu¹ ja⁻
 kih¹ hi⁻ na⁻jngëë¹ kyaay¹.
²⁷ Kih¹ hi⁻ he¹ ba¹ ga⁻tih¹ dsë¹
 Dio mi⁻jnää⁺ juu¹ he⁻ ma¹
 na⁻hmää¹. Peer⁻ jnaah¹ la¹
 juu¹ ja⁻ kih¹ lä⁻jëë⁺ dsa⁻ hi⁻
 sa¹ laa¹ judiu, he⁻ jäh¹ lä⁻la⁻:
 Cristo jmee⁻ ko⁻jøh¹ kyaah¹
 jne¹. He⁻ja⁻ na⁻kye¹ jne¹
 o⁻jøh⁺ dsë⁻ dsa¹tooh¹ jne¹
 ya⁻jwii¹ kiyh¹.

²⁸ He⁻ja⁻ na⁻ kwa⁻ jnääh¹
 ' juu¹ la⁻ kih¹ lä⁻jëë⁺ dsa⁻.
 Hlëëh¹ jnääh¹ hi⁻ mi⁻tëë¹ jnääh¹
 ' dsa⁻, kyaah¹ cha⁻miih⁻
 huu¹dsë⁻ llu¹, mah¹ ngëë¹
 jnih¹ kih¹ Dio lä⁻jaa⁻ lä⁻jaay⁻,
 lluy¹ go⁻te⁻, laay¹ koo⁻ ba¹
 kyaah¹ Cristo Jesús. ²⁹ He⁻ja⁻
 kwan⁺ be¹ jmeen⁺ ta¹ la⁻,
 kyaah¹ be¹ he⁻ kwa⁻ Cristo.
 Ha⁻ koh¹ be¹ sa⁻ cha⁻ kih¹ hi⁻
 kyah¹jä⁻ jnä¹.

2

¹ Hnoon¹ lä⁻ñeh¹ hnäh¹ he⁻
 jmeen⁻ ta¹ la⁻, lä⁻jiih¹ jee¹
 le¹, he⁻ llu¹ kyah¹ hnäh¹, hi⁻
 kih¹ lä⁻jëë⁺ hi⁻ tääh¹ Laodicea
 ka⁻läh¹ hi⁻ lä⁻ja⁻ kih¹ lä⁻jëë⁺
 hi⁻ sa¹ ga¹ ma⁻jëë⁺ jnä¹.
² Lä⁻ja⁻ jmeen⁻ mah¹ wa¹ cha⁻
 cha⁻ga⁻miih⁻ be¹ kih¹ lä⁻jëë⁺,
 hi⁻ hnoon¹ wa¹ hnäay¹ øøyh⁻
 mah¹ wa¹ le¹ koo⁻ ba¹ huu¹dsë⁻
 kih¹ jee¹ lä⁻jëë⁺. Hi⁻ hnoon¹
 wa¹ lä⁻ngëëy¹ na⁻hñaa¹ lä⁻jëë⁻
 mah¹ kwa¹ jwë¹ lä⁻kyuu¹yh⁻
 he⁻ ma¹ na⁻hmää¹ kih¹ Dio,
 hi⁻ he¹ he¹ Cristo. ³ Jaa⁻ hñii¹
 bih¹ cha⁻ huu¹dsë⁻ llu¹ kiyh¹.

Jaa⁻ hñii¹ bih¹ ngëëy¹ ga⁻lä⁻jë⁻
 go⁻te¹. He⁻ ja⁻ ba¹ kyeë¹ jnän¹
 cha⁻ga⁻miih⁻ pero na⁻hmää¹
 ba¹ he⁻ ja⁻ ta¹ko⁻jiih¹ sa¹ ga¹
 ma⁻heeh¹ jnih¹. ⁴ Ma⁻jwëëhn¹
 hnäh¹ lä⁻ja⁻ mah¹ ni⁻ jaa⁻
 sa¹ mi⁻gaa⁺ hnäh¹ kyaah¹
 juu¹ na⁻hñaa¹ ha⁻ lä⁺ jee¹
 leeyh⁺ hnäh¹. ⁵ Ma¹ ke⁺ sa⁻
 gyan¹ kyaah¹ hnäh¹ ko⁻jøh¹,
 ma¹ ra⁺ he⁻ lle¹ ba¹ dsën⁻
 hnäh¹. Peer⁻ chaan⁻ llu¹ kih¹
 he⁻ ma⁻nuun¹ tääh¹ hnäh¹
 kwee⁻ kyaah¹ koo⁻ nëë¹ ba¹
 huu¹dsë⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ ngoo¹ ba¹
 dsoo¹ hoh¹ hnäh¹ kih¹ Cristo.

*Juu¹ kih¹ Cristo ba¹ jmää¹
 jnän¹*

⁶ Heh¹ lä⁻ja⁻, ja⁻ba¹ lä⁻koo⁻
 ga⁻heeh¹ hnäh¹ kih¹ Jesucristo
 Dsa⁻jøøh¹ jnän¹, ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻
 go⁻nää¹ hnäh¹ kyaayh¹ ta⁻
 cha¹në¹. ⁷ Hnøø¹ jäh¹ hnäh¹
 koo⁻ hweh⁻ kyaayh¹. Lä⁻jwë¹
 ja⁻, leeh¹ hnäh¹ lä⁻koh¹ chaah¹
 hma⁻ he⁻ ma⁻choøh⁻ jmoo¹.
 Lä⁻ja⁻ lä⁻cha⁻ be¹ kyah¹
 hnäh¹ go⁻nääh¹ ' hnäh¹ ta⁻
 cha¹në¹ lä⁻koh¹ ga⁻mi⁻tëë⁻
 dsa⁻ hnäh¹. Hi⁻ hnøø¹ kwah¹
 hnäh¹ cha⁻miih⁻ ti⁻hmaah¹
 kih¹ Dio.

⁸ Leeh⁻ hnäh¹ mah¹ ni⁻ jaa⁻
 sa¹ mi⁻gaa⁺ hnäh¹ kyaah¹ juu¹
 kaah¹ lä⁻koo⁻ gwa¹ huu¹dsë⁻
 kih¹ dsa¹. Sa⁻ jmää¹ ta¹ juu¹ he⁻
 ma⁻tëë¹ dsa⁻ hlëëh⁻ kih¹ he⁻
 cha⁻ jmi⁻gyuu¹ la⁻. Sa⁻ gwa¹
 kih¹ Cristo juu¹ ja⁻.

⁹ Jëëh¹, ja⁻ba¹ lä⁻koo⁻ laa¹
 hñii¹ Dio, ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ laa¹
 Cristo hi⁻ ga⁻lëë¹ ngo¹. ¹⁰ Hi⁻
 lä⁻jë⁺ go⁻te¹ he⁻ cha⁻ kih¹
 Dio, la¹ kyah¹ hnäh¹ ka⁻läh¹
 kih¹ he⁻ ma⁻laah¹ hnäh¹ koo⁻

kyaah' Cristo hi- kye- ne' kih' jee' la- jee- hi- laa' ta' juuh- hi- chaa- gyuu'. 11 Hi- kih' he- ma- laah' hnah' koo- kyaayh', he- ja- la' la- koo- he- ga- wih' jmi-ngo' kyah' hnah'. Pero sa- la' la- koo- tee' dsa- jmee'. Cristo ba' ga- jnuuh' he- hlih' he- ma' ha' tuh- hoh' hnah', he- ja- ma- laah' hnah' kwaat- la- koo- he- ga- wih' jmi-ngo' kyah' hnah' la- hnøoy' hñiiy'. 12 Hi- la- ma' ga- saah- hnah' jmi-, la- koo- he- ga- haah' hnah' kyaayh' hi- ga- la- jih' hnah' ka- lah' kyaayh', la- llu' he- ma- dsoo' hoh' hnah' cha- ba' be' kih' Dio he- kyaah' ga- mi- jiiyh' Cristo jee' kih' hi- na- juu'. 13 Hi- la- koo- ma- taah' hnah' na- juuh' hnah' kwaat- kih' dso' kye- hi- sa- ma' na- wih' jmi-ngo' kyah' hnah', Dio ga- mi- jiih' hnah' ko- joh' kyaah' Cristo. Ga- kooy' dsøy' kih' la- jee- dso' kye- jnan'. 14 Ga- mi- llaay- go- te- la- jee- he- ma' hñii- jnan', he- ga- hlaah- jne' kih' ley. Joh' dsoo' sa- ma' baah- jne'. Pero Dio ga- jmee' ta- koo' he- ja-, la- koo- he- ga- hooy' dsoh' hma- cru- ba'. 15 Hi- ga- jmaa' Dio ta- koo' la- jee- hi- laa' ta' juuh- hi- chaa- gyuu', ga- mi- kwayh' kih' hi- he' cha- ne' la- jee-. Ga- liyh' ga- lla- dsøey' kyaah' he- ga- juu' Cristo dsoh' hma- cru'.

Mo- so- jmaa' jnan' nuuh- ma- gyuh-

16 Kih' he- ja- ba' na-, ni- jaa- sa- wa' kye- kwaat- ha- la- kuh- huh' hnah' ni- kih' he- sa- jmeeh- hnah' jmi- he- tee' jmeey' o sa- jmeeh- hnah' juuh- kih' la- ma' heeh' sih- o kih' jmi- he- tee- dsa- dsøe'. 17 La- jee- he- ma- gyuh- ja-, koo- ga- mi- jnaa- miih- ha- la- la' kih' ju- dsoo' he- ja- ga- ja'. Pero Cristo ba' he- hi- laa' ma- ra- ju- dsoo' ja-. 18 Hi- leh- ba' hnah' jñeeh' cher- mah' mi- teh- hnah' kih' Cristo. He- ja- ta- kwa- hnah' jwe' kih' ni- jaa- hi- jnuuh' he- ja- kyah' hnah'. Dsa- he-, jmaa- hñii- hwa- pero he- jmee- bih' ja- hi- jmeey' juuh- kih' angele ka- lah'. Hi- jayh' cha- he- ma- jee- he- gwa' gyuu'. Hi- jmaa- hñiiy' jøoyh' kyaah' hu- dsøe- kih' dsa- ta- jmah' ba'. 19 Hi- he-, sa- laa' koo- kyaah' Cristo hi- kye- ne' jnan'. Pero la- jaa- la- jaa- jne' na- ku- na- chah' jne' kyaah' Cristo, laa' jne' la- koo- jaa- dsa- ba'. La- jwe' ja-, tee' jne' be' he- kwa- Dio mah' dsa- nøø' jne' ta- cha- ne'.

20 He- ma- laah' hnah' koo- kyaah' Cristo, he- ja- la' la- koo- he- ga- juuh' hnah' ko- joh' kyaayh' mah' mo- so- na- jnaa' hnah' kih' nuuh- ma- gyuh- he- cha- jmi- gyuu- la-. He- ja- mo- so- cha- he- kih' he- jmeeh' hnah' he' kih' nuuh- ja-, 21 la- koo- jah' dsa-: "Ta- koo- he- na-, ta- kuh- he- na-, ta- sooh' he- na-." 22 He- lla- ba' la- jee- he- ja- jee'

koo'jmeē- jne'. Hi- lä-jē-
nuuh' ja-, he- ga'lla' dsa-
jmi-gyuu' ba' ja- lä'koo-
la' huud'se- kiyh'. ²³ Heh'
nuuh' ja-, dsoo' ba' mi-jnäā-
lä'koo- he- kye- huud'se- llu'.
Jēeh' kyaah' he- ja-, jmeē-
dsa- lä'koo- he- hnaayh-
Dio, hi- jmäāy- hñii' hwaā'
hi- heeyh- hñiiy' wi' ka-läh'.
Pero ni- miuh- sa- jmää' jnän'
nuuh' ja- mah' läā' jne' kih'
he- heē' dsē' jmi-ngo' jnän'.

3

¹ Lä-llu' he- ma-lä-jiih'
hnäh' kyaah' Cristo, he- ja-
kye- hnäh' huud'se- kih' he-
cha- jee' oo' ya-jwi', jee' gya'
Cristo jwoo' ra-lluu' kih' Dio.
² Wa' lle' hoh' hnäh' he- cha-
gyuu' ba', mo'to- hnooh- ga'
hnäh' he- cha- jmi-gyuu' la-
³ Jēeh', ma-na-juu' ba' hnäh'
kih' jmi-gyuu' la- hi- chaa-
ba' hnäh' ko-jøh' kyaah'
Cristo jee' gya' Dio ma'ke-
na-hmäā' he- ja- jnän' jmi-
na'. ⁴ Pero wa'ra- ga-lä-jnäā'
Cristo hi- jmeē- chaa- jne',
ma'ja- lä-jnäā' jne' tø-jlēē-
ñih' ko-jøh' kyaayh'.

*Wa' ben' lä-jē- he- hñih'
mah' dsa'nøñ' kyaah' he- llu'
ba'*

⁵ He-ja- tu' hnäh' lä-jē-
he- hñih' he- jmeē- hnäh'
jmi-gyuu' la-. Hnäh' dsa-mē'
dsa-ñuuh- ta' kaah' wa' hi-
cha- hi-, ta- mi-sah' hnäh'
hñaaah', ta- jmeē- hnäh' he-
ngii- jmi-ngo' kyah' hnäh'
ni- he- ga' jyoh' he- heē-
hoh' hnäh'. Ta- hnooh-
hnäh' leh- hnäh' lä-jē- he-

ga' cha-. Jēeh' lä'koo- he-
ja- ba' laa' dio kyaah' hnäh'
cher'mah' jmeē- hnäh'
lä-ja-. ⁶ Kih' he- hñih' na-
gwa' ya-jēē' dsē' Dio kyaah'
hi- chaaah-. ⁷ Lä-jē- he- na-
ga-jmeēh' hnäh' lä'koh' ma'
tääh' hnäh' jāā'. ⁸ Pero na'
mo'to- jmeē- hnäh' lä-jē- he-
la-: he- ya-jēē' hoh' hnäh',
he- lleē' hnäh', he- hñaa-
hoh' hnäh' kyaah' dsa-, he-
hlēēh' hnäh' wi' kih' dsa-, he-
hlēēh' hnäh' juu' hñih'. ⁹ Ta-
juu' kih' dsa-kyaah' hnäh',
jēeh' ma-jñuuh' hnäh' kih'
lä-jē- he- ma' jmeē- hnäh'
jāā'. ¹⁰ Hi- ga-løøh' hnäh'
jmeēh' he- llu' ba'. He-ja-
la' lä'koo- he- ma-kyeh'
hnäh' hmih- hmēē'. Hi-
ngoo' dsa-lä-hmēē' hnäh'
koo- jmi' koo- jmi' kih' he-
mi-tēē' hnäh' cha-ga'miuh-
mah' leeh' hnäh' lä'koo- laa'
hi- ga-jmäā' jne'. ¹¹ Hih' hi-
laa' koo- kyaah' Cristo sa-
cha- he- jmeē' cher'mah'
laay' judiu, o sa- laay' judiu,
cher'mah' ga-wih' jmi-ngo'
kiyh' o sa- ga-wih', cher'mah'
laay' jaa- hi- sa- kyuuh- o
jaa- hi- chaa- uu', cher'mah'
na-hñēēy' jmeey' ta' kih' dsa-
o cher'mah' sa- na-hñēēy'.
Koo- ba' he- kyeē' kih' jee'
lä-jē-. Cristo ba' he' hi- jøøh'
kih' jee' lä-jēē-, hi- he' ba' hi-
chēh' kyaah' jne'.

¹² He-ja- go-taah' hnäh'
lä'koo- lle' kih' hi- na-lleeh'
kyaah' Dio. Jēeh' ma-na-jngēē'
jne' hi- hnäy' jne' cha-miuh-
He-ja- wa-lä-ñih' hoh' hnäh'

kih' dsa-kyaah' hnäh', wa' llu' hoh' hnäh' kyaayh', ta' jmää' hnäh' hñaah' kaah', jmee' hnäh' hwaah' kyaah' dsa-kyaah', hi' jmee' hnäh' jøh' hoh' hnäh' kyaayh'.

¹³ Kwëeh' hoh' hnäh' kih' dsa-kyaah' hnäh'. Cher'mah' chaä' jaä' hi' ga-hlääh' kyah' hnäh', kii' hnäh' hoh' kiyh'. Hi' jmee' hnäh' jøh' hoh' hnäh' kih' dsa-kyaah', ja' ba' lä'koo' ga'jmeey' Jesús jøh' dsé' kyaah' jne'. ¹⁴ Koo' ba' he' kyeé' kih' jee' lä'jé'. He' hnaah' hnäh' øøh' hnäh'. Jëeh' he' hnaä' jne' øøhn' lä'tää' jne' jmeen' lä'jé' he' lle' kih'.

¹⁵ Kwa' hnäh' jwé' jmee' Dio hii' ti' jee' kih' lä'jéé' hnäh'. Jëeh' ga'tëeyh' hnäh' mah' go'taah' hnäh' hii' ti' kyah' hnäh' lä'llu' he' laah' hnäh' koo' ba' jee' lä'jéé' hnäh'. Hi' hnøø' kwah' hnäh' ti'hmaah' kih' Dio. ¹⁶ Wa' jä' juu' kih' Cristo na'hñaä' lä'jéé' kyaah' hnäh'. Hi' kyaah' cha-miuh' huüdsé' llu', mi'tëé' hnäh' dsa-kyaah' hi' hlëéh' hnih' ka-läh'. Hi' kwa' hnäh' ti'hmaah' kih' Dsa-jøøh' jnän' jee' häh' hnäh' kiyh' kyaah' salmo, kyaah' himno, kyaah' su' he' kwa' jmi'lle'. ¹⁷ Hi' ga-lä'jé' ba' he' jmeeh' hnäh', cher'mah' la' kyaah' juu', cher'mah' jmeeh' hnäh' ta', ja' jmeeh' hnäh' lä'hih' kih' Jesús Dsa-jøøh' jnän' hi' kwa' hnäh' ti'hmaah' kih' Dio, ta'la' kiyh'.

Hnøø' dsa'tooh' jne' kwee' kyaah' øøh' jne'

¹⁸ Hnäh' dsa-mé' hi' chaä' dsa-ñuuh' kyaä', jmeeh' hnäh' he' kiyh', lä'koo' hnøø' Dsa-jøøh' jnän'.

¹⁹ Hnäh' dsa-ñuuh' hi' chaä' dsa-mé' kyaä', wa' lä'hnaah' hnäh' dsa-mé' kyaah' hnäh', ta' jmeeyh'.

²⁰ Hnäh' hi' laä' chih-, hnøø' nuuh' hnäh' mada' kih' maa' tää' kyaah' hnäh', jëeh' lä'ja' ba' tih' dsé' Dsa-jøøh' jnän'.

²¹ Hnäh' hi' laä' cho'jmii' chih-, ta' jmeeh' hnäh' chih' kyaah' ga'ngëé' jwëé' mah' sa' lä'meeh' dsëy'.

²² Hnäh' hi' tääh' jmee' ta' kih' dsa-, nuu' hnäh' lä'jé' mada' he' jmeey' kyah' hnäh'. Hi' ja' ma'la' ta'ko'jiuh' tääyh' jëéy, lä'koo' jmee' hi' hnøø' jä' llu' kyaah' dsa-. Hnøø' kyeh' hnäh' koo' nëé' ba' huüdsé' hi' hnøø' gah' hnäh' Dio.

²³ Ga-lä'jé' ba' he' jmeeh' hnäh', jmee' hnäh' lä'kaa' tuh'hoh' hnäh'. Lä'koo' he' jmeeh' hnäh' ta' kih' Dsa-jøøh' jnän', ja' ma'la' kih' dsa' ta'jmah'. ²⁴ Ma'ñeh' ba' hnäh' he' hñaah' hnäh' heeh' hnäh' kih' Cristo Dsa-jøøh' jnän'. Jëeh' hi' he' mi'hmaah' kyah' hnäh' lä'llu' he' jmeeh' hnäh' ta'he' kiyh'. ²⁵ Hi' kih' hi' jmee' ga' he' hliuh', hyoyh' ka-läh' lä'koo' te' he' hliuh' he' jmeey' ja'. Jëeh' sa' jëé' Dio hee' laä' dsa-.

4

¹ Cher'mah' tääh' hi' jmee'

ta' kyah' hnäh', jmee' hnäh' kiyh' lä'koo' lle' kih', ta' jmeeyh'. Jëeh', ma'ñeh' ba' hnäh', ja-ba' lä'ja' chaa' dsa-jmäh' hnäh' hi' gya' gyuah' jmi-gyuh'.

2 Ta' hwaä' hnäh' ngii' hnäh' kih' Dio. Ngii' hnäh' kiyh' tää' hi' kwa' hnäh' ti'hmaah' kiyh'. 3 Ngii' hnäh' kyaa' jnääh' mah' nä' Dsa-jøøh' jnän' jwë' kwa' jnääh' juu' kiyh'. Mah' mi'jnää' jnääh' juu' kih' Cristo he' ma' na'hmää' jää'. Jëeh' kwaat' kih' juu' na' hääñ' neh'ñe' la'. 4 Ngii' hnäh' kih' Dio mah' kwan' juu' na' hñaa' lä'jëë' lä'koo' lle' kih'.

5 Hnøø' cha' hññ'dsë' llu' kyah' hnäh' lä' ma' tääh' hnäh' kyaah' hi' sa' ma'heeh' juu' kih' Jesús. Hlëëh' hñih' na' lä'cha' jmii'. 6 Jee' llah' hnäh' juu' kyaayh', hlëëh' hñih' kyaah' juu' llu' jmah' ba' hi' kyaah' juu' he' toh' llu' kiyh'. Hi' hnøø' kyuuñ' hnäh' ha' lä' jëeh' hnäh' juu' kih' lä'jaa' lä'jaa'.

Ga'hih' Paa' juu' kih' dsa' kyaay'

7 Øøh' jne' Tíquico hi' hnää' jne', dsøø' dsa-jmee' juu' kyah' hnäh' ha' lä' la' kin'. Ma'ra' he' mi-te' bih' kyaah' ta' kiyh' he' jmeey' ta' kih' Dsa-jøøh' jnän' kō-jøh' kyaah' jnä'. 8 He'ja' chee' jñih' jee' tääh' hnäh' mah' nuuh' hnäh' ha' lä' tøøh' jnääh' jee' la', he' lä'ja' jëë' hoh' hnäh'. 9 Dsooy' kyaah' Onésimo, øøhn' hi' hnää' jne',

hi' mi-te' kyaah' ta' kiyh'. Hi' laay' dsa-gooh' hnäh'. Lä'uu' hi' he' ngëë' juu' kyah' hnäh' lä'jë' ha' lä' la' jee' la'.

10 Aristarco hi' hää' neh'ñe' 'kō-jøh' kyaah' jnä' jee' la', jmeey' Dio kyah' hnäh' hi' lä'ja' ka-läh' Marco hi' laa' jaa' ba' ma'hyaa' ta-gyuuñ' kyaay' kyaah' Bernabé. Ma'jwëëhn' hnäh' jää' ha' lä' jmeeh' hnäh' wa'ra' ga'lloo' Marco. He'ja' cher'mah' ga'llooy' jee' na', ja' heeh' hñih' llu'. 11 Hi' lä'ja' Jesús hi' chee' Justo, jmee' Dio kyah' hnäh'. Lä'jëë' hi' he' laa' judiu. Sa' chaa' ga'jñah' judiu jee' kih' lä'jëë' hi' kwa' be' kin' jwë' jee' chaa' jne' kih' Dio. Ta'la' kih' hi' he', jmee' jëë' dsën'.

12 Epafra hi' laa' dsa-gooh' hnäh' jmee' Dio kyah' hnäh'. Hi' jmeey' ta'he' kih' Cristo ka-läh'. Lä'jë' jiih' kway' be' ngiiy' kyah' hnäh' mah' wa' cha' be' kyah' hnäh' tää' hi' mah' ma'naluuñ' hnäh' jmeeh' hnäh' lä'jë' he' tih' dsë' Dio. 13 Jmeen' ju'dsoo' kiyh', he' lle' dsëy' hnäh' cha'miih' hi' lä'kye' kih' øøh' jne' hi' tääh' Laodicea, kyaah' hi' tääh' Hierápoli. 14 Të'më' hi' chee' Luca hi' hnää' jne', jmeey' Dio kyah' hnäh' hi' lä'ja' jmee' Dema ka-läh'.

15 Hi' jmee' hnäh' Dio kih' øøh' jne' hi' tääh' Laodicea hi' kih' Ninfa ka-läh', kyaah' lä'jëë' øøh' jne' hi' dsa'ñee' cha'neh' kiyh'. 16 Ma'ngëë'

ma⁻heh⁻ hnäh' juu' he⁻
 ma⁻siin' kyah' hnäh' la⁻, ta⁻
 jmee⁻ hnäh' hñaa⁻ hoh', ja⁻
 cheeh⁻ ka⁻läh' juu' la⁻ kih'
 øøh' jne' hi⁻ tääh' Laodicea
 mah' hëy' ka⁻läh' jee' oo⁻. Hi⁻
 lä⁻ja⁻ hëh' hnäh' he⁻ ma⁻siin'
 kiyh' wa⁻ra⁻ ga⁻cheeyh⁻ ta⁻
 kyah' hnäh'. ¹⁷ Hi⁻ chiih' Ar-
 quipo wa' kway' be' mi⁻tey'
 ta' he⁻ ma⁻na⁻hñaa'y jmeey'
 kih' Dsa⁻jøøh' jnän`.

¹⁸ Jnä' Paa' ma⁻siin' miih⁻
 jee' ga⁻dsaa' juu' la⁻ kyaah'
 goon⁻. Dsooh⁻ hoh' hnäh' jnä'
 hään' neh⁻ñe'. Wa' mi⁻jää'
 Dio lä⁻jëë⁻ hnäh'. Wa' la'
 lä⁻ja⁻.

1 Tesalonicenses

He-la-to-né-je-

he-ga-sii' Paa' kih'

ooh' jne' hi- chaa-

Tesalónica

1 Jnã' Paa' kyaah' Silvano kyaah' Timotã siin' kih' gwah' jwii' Tesalónica, hnãh' hi- tääh' kyaah' Täã' jnãn' hi- kyaah' Jesucristo Dsa-jøøh' jnãn'. Ngiiin' kiyh' wa' kway' he- llu' kyah' hnãh' hi- wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnãh'.

Ga-kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio

2 Dsooh' ba' dsë- jnãäh' kyah' hnãh' lä-jë- jiih' wa'ra- ga-ngii' jnãäh' kih' Dio, he- ja- kwa- jnãäh' ti'hmaah' kiyh'.

3 Sa- dsa-gaa' dsë- jnãäh' kwa- jnãäh' ti'hmaah' kih' Dio hi- laa' Täã' jnãn'. Ja- koo- nëe' ta' llu' ma-jmeeh' hnãh' kih' he- ma-dsoo' hoh' hnãh' kiyh', hi- mi- teh' ba' hnãh' ta' kyah' hnãh' kih' he- hnaah- hnih' cha-miih-. Hi- kwëeh- ba' hoh' hnãh' kih' he- kyeh' hnãh' o-jøh- dsë- kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnãn'.

4 Jëeh', laah' hnãh' øøhn' hi- hnãä' Dio cha-miih- hi- ñe' ba' jnãäh' he- ga-lleeh- Dio hnãh'. 5 Lä- ma- ga-ngëe' jnãäh' ju'hmëe' kyah' hnãh', ja- kyaah' ma-la- juu' ta'jmah'. Ja' kyaah' cha-miih- be' kih' Jmi-llë' Na-jngii' ba' ja-. Sa- cha- ma'kye' jnãäh' jyoh' huu'dsë-. Juu' na- la' ma-ra- ju'dsoo'

jmah' ba'. Hi- ma-ñeh' ba' hnãh' ha- lä- ga-jmee' jnãäh' jee' tääh' hnãh', kih' he- hnãä- jnãäh' hnãh'.

6 He-ja- ga-jmeeh' hnãh' ja-ba' lä-koo- jmee- jnãäh' hi- lä-koo- ga-jmee' Dsa-jøøh' jnãn'. Jëeh', ma- ga-heeh' hnãh' juu' kiyh', chaa- ba' hnãh' llu' ga-jmee' Jmi-llë' Na-jngii' , ma-ke- ga-jëeh' hnãh' cha-miih- he- wii'. 7 Heh' he- jmeeh- hnãh' lä-ja- , ga-nuu' øøh' jne' hi- tääh' hwa' Macedonia hi' hwa' Acaya. He-ja- ja' dsëy' ga-jmeey' ja-ba' lä-koo- jmeeh- hnãh'.

8 Kwaat- kyah' hnãh' ga-lloo' juu' kih' Dsa-jøøh' jnãn' lä-kaa- hwa' Macedonia hi' Acaya. Hi- ga-lä-cha- juu' he- ma-dsoo' hoh' hnãh' kih' Dio lä-kaa- jee' jyoh' jwii-. He-ja- mo-so- jmee' ga' bii' jmeeh' jnãäh' juu' kiyh' ha- lä- ga-jmeeh' hnãh'. 9 Lä-jëe- ba' dsa- hlëeh' ha- lä- ga-heeh' hnãh' jnãäh' lä- ma' ga-lla-nøø' jnãäh' jee' tääh' hnãh', hi- ha- lä- ga-beeh' hnãh' dio hi- na-laa- kaa- dsa- hi- ha- lä- jmeeh- hnãh' ta'he' kih' hi- laa' ma-ra- Dio jiih'. 10 Hi- hlëeyh' he- lle' hoh' hnãh' he- jäh' jooy' ka-läh' gyuu' jmi-gyuu-. Jëeh' Dio ga-mi-jiih' Jesús jee' kih' hi- na-juu' mah' jooy' he' lää' jne' kih' lli' wii' he- na' ga' jä'.

2

Ha- lä- ga-jmee' Paa' jwii- Tesalónica

¹ Øøhn¹, ma-ñeh¹ ba' hnäh¹, sa¹ na-hee¹ ta¹ he¹ ga¹jmee¹ jnääh¹ lä¹ ma¹ na¹nøø¹ jnääh¹ jee¹ tääh¹ hnäh¹. ² Hi¹ ma-ñeh¹ ba¹ hnäh¹ ha¹ lä¹ ga¹lä¹hääh¹ dsa¹ jnääh¹, ga¹kwa¹ dsa¹ kya¹¹ jnääh¹ jwii¹ Filipo. Pero Dio kya¹¹h¹ jnääh¹ he¹ja¹ ga¹tuu¹ dsë¹ jnääh¹ ga¹kwa¹ jnääh¹ ju¹hmëë¹ kiyh¹ jee¹ jwii¹ kyah¹ hnäh¹ ma¹ke¹ ga¹tee¹ ga¹jëë¹ dsa¹ kya¹¹ jnääh¹. ³ Sa¹ na-hee¹ juu¹ he¹ ga¹kwa¹ jnääh¹, ni¹ ja¹ kya¹¹h¹ hu¹dsë¹ hlih¹. Hi¹ ni¹ sa¹ ga¹mi¹gaan¹ hnäh¹. ⁴ Ga¹jëë¹ ba¹ Dio jmää¹ jnääh¹ jmee¹ jnääh¹ ta¹ kiyh¹, he¹ja¹ hlëeh¹ jnääh¹ lä¹koo¹ lle¹ kya¹¹ jnääh¹ hi¹ na¹hña¹¹ kwa¹ ju¹hmëë¹ kiyh¹. Hi¹ ja¹ he¹ hnøøh¹ jnääh¹ ha¹ lä¹ jee¹ tih¹ dsë¹ dsa¹ kya¹¹ jnääh¹ kya¹¹h¹ juu¹ he¹ kwa¹ jnääh¹. He¹ hnøøh¹ jnääh¹ ha¹ lä¹ jee¹ tih¹ dsë¹ Dio hi¹ kyuu¹h¹ ha¹ lä¹ la¹ hu¹dsë¹ jnän¹. ⁵ Ñeh¹ ba¹ hnäh¹ sa¹ ga¹hlëeh¹ jnääh¹ kya¹¹h¹ juu¹ na¹hñaah¹ lä¹jwë¹ jee¹ ga¹lëëhn¹ hnäh¹ ni¹ sa¹ ga¹hnøøh¹ jnääh¹ ha¹ lä¹ jee¹ ma¹ leh¹ jnääh¹ kuu¹. Dio ba¹ ñe¹ ha¹ lä¹ la¹. ⁶ Sa¹ hnøøh¹ jnääh¹ jmää¹ dsa¹ jnääh¹ kaah¹. Sa¹ hnøø¹ jnääh¹ jmeeh¹ hnäh¹ lä¹ja¹ ni¹ he¹ jmee¹ jñah¹. Kih¹ he¹ la¹¹ jnääh¹ apóstole kya¹¹¹ Cristo, cha¹ ba¹ jwë¹ kya¹¹¹ jnääh¹ he¹ ma¹ jmee¹ jnääh¹ mada¹ kyah¹ hnäh¹ wa¹ra¹ jäh¹ kih¹ lä¹ja¹ hnøø¹ jnääh¹. ⁷ Pero ga¹jmeë¹ jnääh¹ jøh¹ dsë¹ jnääh¹ ba¹, lä¹koo¹ jøh¹ dsë¹ ja¹¹ dsa¹më¹ jee¹ mi¹kwa¹¹

gyuu¹ kya¹¹¹. ⁸ Ga¹lä¹hnää¹ jnääh¹ hnäh¹ cha¹miih¹. He¹ja¹ sa¹ ga¹jmää¹ kya¹¹¹ jnääh¹koo¹ ma¹dsa¹ka¹ jnääh¹ ju¹hmëë¹ kih¹ Dio ta¹jmah¹. Ga¹lla¹ dsë¹ jnääh¹ ga¹jmeë¹ jnääh¹ be¹ kyah¹ hnäh¹ lä¹jiih¹ ma¹ ngëë¹ jnääh¹ hña¹¹ jnääh¹ juu¹ jnääh¹ kwa¹¹ kyah¹ hnäh¹ kih¹ he¹ hnää¹ jnääh¹ hnäh¹ cha¹miih¹. ⁹ Øøhn¹, ¿Che¹ sa¹ dsooh¹ hoh¹ hnäh¹ ha¹ lä¹ ga¹jmeë¹ jnääh¹ ta¹, mah¹ ga¹lä¹cha¹ he¹ ga¹kih¹ jnääh¹? Lä¹jmi¹¹ lä¹hwë¹ ga¹jmeë¹ jnääh¹ ta¹, jëeh¹ sa¹ hnøø¹ jnääh¹ ma¹lla¹kya¹¹¹ hnäh¹ jmi¹¹ ta¹koo¹jiih¹ ga¹kwa¹ jnääh¹ juu¹ kih¹ Dio.

¹⁰ Ma¹ñeh¹ ba¹ hnäh¹ hi¹ ñe¹ ba¹ Dio ha¹ lä¹ ga¹jmeë¹ jnääh¹ jee¹ tääh¹ hnäh¹ hi¹ ma¹heeh¹ kih¹ Jesús. Ma¹la¹¹ jnääh¹ hi¹ na¹jngëë¹. Ga¹jmeë¹ jnääh¹ he¹llu¹ jmah¹ ba¹. Sa¹ cha¹ he¹ na¹bääh¹ jnääh¹ ni¹ miih¹. ¹¹ Ma¹ñeh¹ ba¹ hnäh¹ ha¹ lä¹ ga¹jmeë¹ jnääh¹ kyah¹ hnäh¹ lä¹jaa¹ lä¹jaa¹ hnäh¹. Ga¹kwa¹ jnääh¹ be¹ kyah¹ hnäh¹, ga¹cha¹¹h¹ jnääh¹ hnäh¹ lä¹koo¹ jmee¹ ja¹¹ dsa¹ kya¹¹h¹ gyuu¹ kya¹¹¹. ¹² Hi¹ ga¹hlëeh¹ jnääh¹ hnäh¹ mah¹ jmeeh¹ hnäh¹ lä¹hnøø¹ Dio hi¹ ga¹tëeh¹ hnäh¹ mah¹ lä¹jnääh¹ hnäh¹ ya¹jwii¹ jee¹ jmeey¹ hih¹.

¹³ He¹ja¹ sa¹ hwa¹¹ jnääh¹ kwa¹ jnääh¹ ti¹hmaah¹ kih¹ Dio. Jëeh¹, ga¹heeh¹ hnäh¹ juu¹ kiyh¹ he¹ ga¹kwa¹ jnääh¹. Ga¹lä¹ngëëh¹ hnäh¹ sa¹ la¹ juu¹ kih¹ wa¹ hi¹ cha¹ hi¹

dsa-. La¹ ma⁻ra⁻ juu¹ kih¹ Dio ba', ja⁻ba⁻ juu¹ he⁻ jøø⁻ kyah¹ hnäh¹, hi⁻ ma⁻heeh⁻ kih¹ Jesús. ¹⁴ Øøhn¹ hi⁻ tääh¹ Tesalónica na⁻, kwee⁻ ba⁻ ga⁻la¹ kyah¹ hnäh¹ kyaah¹ lä⁻jē⁻ gwah⁻ kih¹ Dio he⁻ tøø⁻ hwa¹ Judea. He¹ ba⁻ dsa⁻gooh¹ hnäh¹ ga⁻jmeeh⁻ hnäh¹, ja⁻ba⁻ lä⁻koh¹ ga⁻la¹ kih¹ øøh¹ jne¹ hi⁻ tääh¹ Judea. Judiu dsa⁻gooy¹ ga⁻jmeeh⁻ dsih¹ kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁻ dsëy¹ kih¹ Cristo Jesús. ¹⁵ Ja⁻ba⁻ dsa⁻gooy¹ he⁻ ga⁻jngiih¹ kih¹ Jesús Dsa⁻jøøh¹ jnän¹ lä⁻koh¹ ga⁻jngëeyh¹ hi⁻ ma⁻ ngëe⁻ juu¹ kih¹ Dio jää¹. Hi⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻hña⁻ dsëy¹ kyaa¹ jnääh¹ ka⁻läh¹. Jmeey⁻ he⁻ sa⁻ tih⁻ dsë¹ Dio hi⁻lla⁻dsëy¹ kih¹ lä⁻jëe⁻ dsa⁻. ¹⁶ Ngoo¹ ba⁻ hay⁻ kyaa¹ jnääh¹ he⁻ hlëeh¹ jnääh¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ lä⁻ judiu mah¹ lääy¹. Lä⁻jwë⁻ ja⁻, mo⁻so⁻ kyaah¹ hih⁻ dso⁻kye⁻ kiyh¹, he⁻ja⁻ jä⁻ dso⁻jwii⁻ në⁻ kiyh¹ cha⁻miih⁻ ngëe¹.

Hnøø¹ Paa¹ dsa⁻jëe⁻ øøh¹ jne¹ hi⁻ cha⁻ Tesalónica

¹⁷ Hnäh¹ øøhn¹, ma⁻lä⁻hi⁻ miih⁻ jmi⁻ he⁻ sa⁻ jëen¹ hnäh¹. Pero sa⁻ ma⁻gaa⁻ dsë⁻ jnääh¹. Ma⁻ra⁻ he⁻ lle⁻ dsë⁻ jnääh¹ dsa⁻jëe⁻ jnääh¹ hnäh¹. ¹⁸ He⁻ja⁻ hnøø⁻ jnääh¹ ma⁻ dsa⁻jëe⁻ jnääh¹ hnäh¹. Jnä¹ Paa¹ jmeen⁻ dsoo⁻, ja⁻ he⁻ koo⁻ hä⁻ ga⁻jmeen⁻ huu⁻dsë⁻ ma⁻ dsa⁻nøø⁻ jnääh¹. Pero sa⁻ ga⁻la¹, jmee⁻ Tana¹ jwiih¹ kyaa¹ jnääh¹. ¹⁹ Hnäh¹ ba⁻ hi⁻ kye⁻ jnääh¹ o⁻joh⁻ dsë⁻

kih¹, hnäh¹ ba⁻ hi⁻ jmee⁻ cha⁻ jnääh¹ llu¹. Hnäh¹ ba⁻ hi⁻ jmee⁻ lii⁻ jmää¹ ta⁻ he⁻ ma⁻jmee⁻ jnääh¹. He⁻ja⁻ hnøø⁻ jnääh¹ jëe⁻ jnääh¹ hnäh¹ tääh¹ hnäh¹ cha⁻ne⁻ Jesucristo wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ jäyh¹ ka⁻läh¹. ²⁰ He⁻ ba⁻ che⁻ llu¹ kyaa¹ jnääh¹ kwaan⁻ kyah¹ hnäh¹ he⁻ja⁻ cha⁻ ba⁻ jnääh¹ llu¹!

3

¹ Sa⁻ lä⁻be⁻ dsë⁻ jnääh¹, he⁻ja⁻ jmee⁻ jnääh¹ huu⁻dsë⁻ jää¹ jnääh¹ jwii⁻ Atena la⁻, ² mah¹ chee⁻ jnääh¹ Timotä øøh¹ jne¹ dsa⁻jëe⁻ hnäh¹. Øøh¹ jne¹ he⁻, jmee⁻ ta⁻ kih¹ Dio ko⁻joh¹ kyaah¹ jnääh¹, kway⁻ ju⁻hmëe⁻ kih¹ Cristo. Hi⁻ he⁻ kwa⁻ be⁻ kyah¹ hnäh¹ mah¹ go⁻taah¹ hnäh¹ koo⁻ hwëh⁻ jwë⁻ kih¹ Dio he⁻ tääh¹ hnäh¹ na⁻. ³ Mah¹ lä⁻ja⁻, ni⁻ jaa⁻ hnäh¹ sa⁻ jeh¹ hoh¹ hnäh¹ kih¹ he⁻ jëeh¹ hnäh¹ he⁻ wii⁻. Ma⁻ñeh⁻ ba⁻ hnäh¹ lä⁻na⁻ lle⁻ kih¹ le⁻ jnän¹. ⁴ Jëeh¹, lä⁻ ma⁻ tøøh¹ jnääh¹ kyaah¹ hnäh¹, ga⁻jäh¹ jnääh¹ dsa⁻ngëe⁻ jne¹ cha⁻miih⁻ he⁻ wii⁻ hi⁻ na⁻ ma⁻jëeh⁻ ba⁻ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ la¹ he⁻ ja⁻. ⁵ He⁻ja⁻ mo⁻so⁻ ga⁻lä⁻be⁻ dsën⁻. Cha¹ ba⁻ ga⁻cheen⁻ Timotä mah¹ dsa⁻jëe⁻ che⁻ lä⁻ ma⁻dsoo⁻ ja⁻ba⁻ hoh¹ hnäh¹. Jmeen⁻ huu⁻dsë⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jmee⁻ hi⁻sa⁻llu¹ jwiih¹ kyah¹ hnäh¹ hi⁻ hee⁻ ta⁻ kyaa¹ jnääh¹. ⁶ Pero lä⁻ ma⁻ jah¹ Timotä jee⁻ tøøh¹ jnääh¹ la⁻, ga⁻jmeeyh¹ juu¹, lä⁻ ma⁻dsoo⁻

ja-ba' hoh' hnäh' hi' hnaah' hnäh' dsa-kyaa'. Hi' jäyh', dsooh' hoh' hnäh' kyaa' jnääh' cha-miih-, hi' hnooh' hnäh' jëeh' jnääh' ka-läh', ja-ba' lä-koo- hnøø- jnääh' jëe' jnääh' hnäh'. ⁷ Øøhn', ma-ke' dsa-ngëe' jnääh' na-ku' na-ngii' he- wii' jee' la-, pero cha-miih- ga-nøh' dsë- jnääh' ma' ga-nuu' jnääh' jmeeh- ba' hnäh' dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio. ⁸ Na' ba' ra' si' chaa- jnääh' llu', kih' he- ga-nuu' jnääh' tääh' ba' hnäh' koo- hweh- jwë' kih' Dsa-jøøh' jnän'. ⁹ Joh' ti'hmaah' sa' kwa- jnääh' kih' Dio kwaat- kyah' hnäh'. Jëeh', cha-miih- jëe- dsë- jnääh' cha'në' Dio ta-la' kyah' hnäh'. ¹⁰ Tøøh' ba' jnääh' ngii' jnääh' kih' Dio lä-jmi' lä-hwë' mah' lä-cha- jwë' dsa-jëe' jnääh' hnäh' ka-läh'. Mah' kwa' jnääh' be' tëeh' hnäh' he- ga' hnøø' kyah' hnäh' jee' tääh' hnäh' jwë' kih' Dio.

¹¹ Ngii' jnääh' kih' Tääh' jnän' hi' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' mah' kway' jwë' dsa-jëe' jnääh' hnäh' ka-läh'. ¹² Hi' ngiin' kih' Dio wa' lä-hnaah- hnäh' cha-ga-miih- dsa-kyaa' hnäh' hi' wa' lä-hnaah- lä-na- lä-jëe- dsa- ja-ba' lä-koo- hnää- jnääh' hnäh'. ¹³ Hi' ngiin' kih' Dio mah' go'taa' hnäh' koo- hweh- hi- na-jngëeh' hnäh' go-te- mah' mo-so- cha- ga- he- na-bääh' hnäh' ni' miih- cha'në' Tääh' jnän' wa-ra- ga-të' jee' jäh'

Jesús Dsa-jøøh' jnän' kyaa' lä-jëe- hi- llu' kyaa'.

4

Wa' jmeen' lä- tih- dsë' Dio

¹ Øøhn', hlëeh' hnäh' lä- hnøø' Jesús Dsa-jøøh' jnän'. Ta' jmeeh- hnäh' hñaah- hoh', go-nää' ba' hnäh' lä-koo- ga-lä-tëeh- hnäh' kyaa' jnääh'. Jëeh', lä-ja- lle' kyah' hnäh' hi' lä-ja- tih' dsë' Dio ka-läh'. Hi' jmeeh- bii' jmeeh' hnäh' he- llu' cha-ga-miih- koo- hä' koo- hä'. ² Ma-ñeh' ba' hnäh' ha-lä-la' la-nuu' he- ga-hñah' hnäh' kyaa' jnääh' mada- kih' Jesús Dsa-jøøh' jnän'. ³ He- tøøh' jne' na-jngëeh', he-ja- ba' hnøø' Dio. Hnäh' dsa-më' dsa-ñuu- ta' kaah' hnäh' wa' hi- cha- hi-. ⁴ Go-taa' hnäh' llu' kyaa' dsa-më' kyaa' hnäh'. Hnøø' na-jngëeh' hnäh' kyaa' lä-koo- lle' kih'. ⁵ Ta' jmeeh- hnäh' he- ngii' jmi-ngo' kyah' hnäh' lä- jmeeh- dsa- hi- sa' laa' judiu hi- sa- ma-heeh- kih' Dio. ⁶ Ni- jaa- hnäh' ta- mi-kwah- kih' øøh' hnäh', ni- ta- mi-gaa' hnäh' ni- jaa-. Ma-jmeeh' ba' jnääh' juu' kyah' hnäh', Dsa-jøøh' jnän' tëeh' jwi- kih' lä-jëe' hi- jmeeh' ta' hlih' ja-. ⁷ Jëeh', sa' ga-tëeh' Dio jne' mah' jmeen' wa' la' cha- la'. Ga-tëeyh' jne' mah' dsa'toohn' na-jngëeh' ba'. ⁸ Hi- sa' jmeeh' he' juu' la-, ja' kih' dsa- ja- he- jmeey- chaayh-. He- jmeey- chaayh- kyaa' Dio ba' ja-,

he' ba' Dio hi- ga-kwëeh' jne'
Jmi-llé' Na-jngih'.

⁹He-hnää' jne' dsa-kyaaahn',
sa' jmee' bii' sii' jnääh' kyah'
hnäh'. Jëeh', Dio ma-mi-tëë-
hnäh' he- hnaah- hnäh'
dsa-kyaaah'. ¹⁰Ma- ba' jnä',
hnaah- ba' hnäh' lä-jëë' øøh'
jne' hi- tääh' lä-kaa- hwa'
Macedonia. Pero chuun'
kyaaah' hnäh' øøhn', mah' wa'
hnaah- hnih' cha-gamiih-.

¹¹Kwa' hnäh' be' hii' ti'
kyah' hnäh', ta' wa' hnee-
hnäh'. Ta' jëë' hnäh' he-
jmee' jñah'. Ta' wa' jwëh'
hnäh', ja- jmeeh- ba' hnäh' ta'
lä-koø- mada' he- ma-jmee'
jnääh' kyah' hnäh'. ¹²Lä-jwë'
ja-, hi- sa' ma-heeh- juu' kih'
Dio hlëëyh' llu' kyah' hnäh'
hi- lä-ja- lä-cha- ba' lä-jë- he-
jmee' bii' kyah' hnäh'.

*Ha- lä- le' wa'ra- ga-të' jee'
jäyh' Dsa-jøøh' jnän'*

¹³Øøhn', hnøø- jnääh' '
lä-ngëeh' hnäh' ha- lä- le' kih'
øøh' jne' hi- ma-na-juu'. Sa'
hnøø- jnääh' lä-meeh- hoh'
hnäh' lä-koø- la' kih' hi- sa-
cha- o-jøh- dsë- kih'. ¹⁴Dsoo'
ba' dsë- jne' he- ga-juu' Jesús
hi- ga-lä-jiiyh' ka-läh'. Hi-
jmee- jne' dsoo', ja-ba' lä-ja-
mi-jiih' Dio ko-jøh' kyaah'
Jesús ga-lä-jëë- hi- na-juu'
hi- ga-heeh- kiyh'.

¹⁵He-ja- jwëëhn- hnäh'
lä-koø- ga-jäh' Dsa-jøøh'
jnän'. Jne' hi- chaa- wa'ra-
ga-të' jmi' jäyh', sa' lä-jää'
jne' kih' øøh' jne' hi- na-juu'.
¹⁶Ki-gaa- lä-nuuh' jmee'
Dsa-jøøh' jnän' mada' wa'ra-

ga-të' jee' jñaa'y' gyuuh', hi-
lä-nuuh' hlëëh' ángel hi-
jøøh' ga' kih' jee' lä-jëë', hi-
lä-nuuh' hii' luu' hoo' kih' Dio.
Ma-ja- lä-jiih' to-në- lä-jëë-
hi- na-juu' hi- ga-heeh-
kih' Jesús. ¹⁷Hi- lä-jëë- jne'
hi- chaa- jmi' ja-, chaa'yh-
jne' jee' jni' ko-jøh' kyaah'
hi- na-juu' mah' jee' jne'
Jesús jwë' né' llé'. Ja-ga-
na' dsa'tooh' jne' kyaah'
Dsa-jøøh' jnän' lä-jë- joh' jmi'
cha-. ¹⁸He-ja- jmee' hnäh'
jëë- dsë' dsa-kyaaah' hnäh'
kyaaah' juu' la-.

5

¹Øøhn' sa' jmee' bii' sii'
jnääh' kyah' hnäh' hee- ji-ñe-
o hee- jmi' lä-te' juu' la-.
²Ma-ñeh' ba' hnäh' kwee-,
wa'ra- ga'lloo' jmi' jäyh' Jesús,
jäyh' jmi' he- sa' liih- dsa-,
lä-koø- jmee' dsa-hii- ta-la-
hwë'. ³Lä-koø- wa'ra- ga-jäh'
dsa-: "Ma-tøøh' ba' jne'
llu', mo-so' hii' goo- jnän",
lä-chah' ja-, ni- sa' liih' gyih',
jä- he- wi' né' kiyh', lä-koø-
jmee' kih' dsa-më' jee'
dsa-lä-cha- gyuu- kyaay'.
Ni- jaa- sa' lää' kih' he- ja-.
⁴Pero hnäh' øøhn', mo-so'
tääh' hnäh' jmeeh- hnäh' wa'
la' cha- la'. He-ja- wa'ra-
ga-të' jee' jäyh', sa' jøøh-
hnäh' lä-koø- dsa-jøøh- dsa-
wa'ra- ga'lloo' jaa- dsa-hii-
kiyh'. ⁵Lä-jëë- ba' hnäh'
ma-na'jnää' hnäh' jee' jnä'
wa'je- hi- lä-ja- kih' jmi'
' ka-läh'. Mo-so' na'jnää'
hnäh' kih' hwë', ni- kih' jee'

na-hoō. ⁶ He-jā jwëehn̄
 hnäh̄, sā wa' jmeen' lä-koō
 jaā hī sā liih̄ he- jmeē.
 Hnøø' na-në' jne' hī wa' hää'
 jne' hñaan'. ⁷ Hī gwiī, hwë'
 ba' gwiiȳ. Hī heē, ko-jā
 lla'heeh̄ bih'. ⁸ Pero jne'
 hī ma-na'jnää' kih' jmī,
 wa' leeh̄ jne'. Wa' lä-dsoo'
 dsë- jne' kih' Dio, wa' hnää-
 jne' øøh' jne'. Lä-jwë̄ jā
 hää' jne' hñaan' lä-koō jmeē
 hløø' hī na-läǟ ñe'. Hī
 wa' kyeñ' o-jøh̄ dsë- he-
 lää' jne'. Lä-jwë̄ jā hää'
 jne' hñaan' lä-koō jmeē
 hløø' hī hä' mi'kyaah' lle'.
⁹ Jëeh̄, ga-jmää' Dio jne' mah'
 lääy' jne' ta-lā kih' Jesucristo
 Dsa-jøøh' jnän', sā ga-jmääy'
 jne' mah' jëen' he- lli'wiī
 he- na' ga' jǟ. ¹⁰ Hī he'
 ga-juu' jnä' jne' mah' chaa-
 jne' ko-jøh̄ kyaayh̄, kwee-
 ba' la' che' chaā jne' o na-juu'
 jne' wa-ra- ga-të' jmī jäyh̄.
¹¹ Kih' he-jā, jā kwah-
 hnäh̄ be' kih' dsa-kyaah'
 mah' dsa-nääy' ta' cha'në',
 ja-ba' lä-koh̄ tääh' hnäh̄
 jmeeh- hnäh̄.

¹² Chuū' jnääh' kyaah'
 hnäh̄ øøhn', jā jmeeh- hnäh̄
 he' kih' hī kwa' be' kyah'
 hnäh̄ hī lä-jā kih' hī jāā-
 hnäh̄ kwaat̄ kih' Dsa-jøøh'
 jnän' hī kih' hī hlëeh̄ hnäh̄
 ka-läh̄. ¹³ Wa' hnaah̄ hnih̄
 cha-miih̄ ta-lā kih' ta' he-
 jmeeȳ. Hī wa' hii' tii' kyah'
 hnäh̄ kyaah' dsa-kyaah'
 hnäh̄.

¹⁴ Hī chuun' kyaah' hnäh̄
 øøhn', hlëeh̄ hnäh̄ hī sā

hnøø' jmee' ta'. Kwa' hnäh̄
 be' kih' hī sā lä-kaā dsë',
 hī lä-jā kih' hī sā bee'
 huādsë- kih'. Jmee' hnäh̄
 jøh- hoh' kyaah' lä-jëē.
¹⁵ Leeh̄ hnäh̄, nī jaā hnäh̄
 ta' jiih̄ hliih' kih' hī jmeē
 he- hliih'. Lä-jë̄ jiih̄ jmee'
 hnäh̄ he- llu' jmah' ba' kih'
 øøh' hnäh̄ hī kih' lä-jëē dsa-
 jmi-gyuū.

¹⁶ Wa' jëē hoh' hnäh̄ lä-jë̄
 jmī ba'. ¹⁷ Ngiī hnäh̄ tää' kih'
 Dio. ¹⁸ Kwa' hnäh̄ ti'hmaah'
 kih' Dio kih' lä-jë̄. He- la-
 na- hnøø' Dio jmeeh' hnäh̄
 lä-llu' he- ma-laah' hnäh̄
 koō kyaah' Cristo Jesús.

¹⁹ Tā ha- hnäh̄ kih'
 Jmi-lle' Na-jngiī. ²⁰ Tā jmee-
 hnäh̄ tā koo' juu' he- kwa'
 hī ngëē juu' kih' Dio. ²¹ Kye'
 da' hnäh̄ kwaat̄ kih' lä-jë̄
 he- hlëeyh̄. Mah' go-taah'
 hnäh̄ koō hweh' kyaah'
 ma-lā he- llu' jmah' ba'.
²² Be' hnäh̄ tā koo' lä-jë̄ nëe'
 he- hliih'.

²³ Dio ba' he' hī jmee-
 hii' tii' tuh-dsë- jne'. He-jā-
 ngiin' kiyh' mah' wa' jmeeȳ
 na-jngëē hnäh̄ go-tē. Wa'
 hääy' hnäh̄. Wa' høøy'
 jmi-lle' kyah' hnäh̄, wa'
 høøy' lä-jë̄ huādsë- kyah'
 hnäh̄, wa' høøy' jmi-ngo'
 kyah' hnäh̄ mah' mo-so' cha-
 ga' he- na-bääh̄ hnäh̄ nī
 miih̄ wa-ra- ga-të' jee' jāh̄
 Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'.
²⁴ Ma-rā he- mi-te' ba' hī
 ga-tëeh̄ hnäh̄. He- ga-jāyh̄
 jmeey', ma-rā he- jmee' bih'.

25 Øøhn¹, ngii' hnäh' kih¹ Dio
mah¹ kway¹ be' kyaa¹ jnääh¹.

26 Jmee' hnäh' Dio kih¹
lä'jēē⁻ øøh¹ hnäh', ja⁻ chah⁻
hnäh' kiyh¹ lä⁻ hnøø¹ Dio.

27 Kyaah' mada⁻ kih¹
Dsa⁻jøøh¹ jnäñ, jwēēhn~
hnäh', ja⁻ hēh⁻ hnäh' he⁻
ma⁻sinn¹ la⁻ cha'nē' jee' lä'jēē⁻
øøh¹ jne'.

28 Wa' mi-jää¹ Jesucristo
Dsa⁻jøøh¹ jnäñ lä'jēē⁻ hnäh'.
Wa' la' lä'ja⁻.

2 Tesalonicenses

He⁻ la⁻ jee⁻ ga⁻ tē⁻ to⁻ je⁻ he⁻ ga⁻ sii⁻ Paa⁻ kih⁻ ooh⁻ jne⁻ hi⁻ chaa⁻ Tesalónica

1 Jnā⁻ Paa⁻ kyaah⁻ Silvano kyaah⁻ Timotā⁻ siin⁻ kih⁻ gwah⁻ jwii⁻ Tesalónica, hnāh⁻ hi⁻ tää⁻ kyaah⁻ Jesucristo Dsa⁻ jōoh⁻ jnān⁻ kyaah⁻ Dio hi⁻ laa⁻ Tää⁻ jnān⁻. 2 Ngii⁻ kih⁻ Dio hi⁻ laa⁻ Tää⁻ jnān⁻ hi⁻ ngii⁻ kih⁻ Jesucristo Dsa⁻ jōoh⁻ jnān⁻, wa⁻ kway⁻ he⁻ llu⁻ kyah⁻ hnāh⁻, hi⁻ wa⁻ jmeey⁻ hi⁻ ti⁻ kyah⁻ hnāh⁻.

Dio lla⁻ ta⁻ kih⁻ hi⁻ jmeeh⁻ ooh⁻ jne⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ jāh⁻ Dsa⁻ jōoh⁻ jnān⁻

3 Ooh⁻ n⁻, hnōō⁻ kwa⁻ jnāäh⁻ ti⁻ hmaah⁻ kih⁻ Dio lä⁻ jē⁻ jmi⁻ kwaat⁻ kyah⁻ hnāh⁻, lä⁻ lle⁻ kih⁻, lä⁻ llu⁻ he⁻ ngoo⁻ ba⁻ dsoo⁻ hoh⁻ hnāh⁻ kiyh⁻, hi⁻ ngoo⁻ ba⁻ hnaah⁻ hnāh⁻ dsa⁻ kyaah⁻. 4 Tih⁻ ba⁻ dsē⁻ jnāäh⁻ lä⁻ koo⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻ hleeh⁻ jnāäh⁻ llu⁻ kyah⁻ hnāh⁻ lä⁻ koo⁻ lä⁻ koo⁻ gwah⁻ kih⁻ Dio. Jmeeh⁻ jnāäh⁻ juu⁻ ha⁻ lä⁻ jōh⁻ hoh⁻ hnāh⁻ kyaah⁻ lä⁻ jē⁻ wii⁻ he⁻ dsa⁻ ngēē⁻ hnāh⁻. Hi⁻ ha⁻ lä⁻ dsoo⁻ hoh⁻ hnāh⁻ kih⁻ Dio hi⁻ kwēēh⁻ ba⁻ hoh⁻ hnāh⁻ ma⁻ chaa⁻ hnāh⁻ lli⁻ wii⁻. 5 Heh⁻ lä⁻ jā⁻, mi⁻ jnāäh⁻ ma⁻ ra⁻ he⁻ lla⁻ Dio ta⁻ lä⁻ koo⁻ lle⁻ kih⁻, he⁻ ja⁻ na⁻ na⁻ ngē⁻ hnāh⁻ jwē⁻

go⁻ taah⁻ hnāh⁻ ya⁻ jwii⁻ kiyh⁻, kih⁻ he⁻ jēēh⁻ hnāh⁻ wii⁻ na⁻.

6 Jēēh⁻, Dio jmee⁻ lä⁻ koo⁻ lle⁻ kih⁻, he⁻ mi⁻ hmaayh⁻ kih⁻ hi⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻ na⁻. 7 Hi⁻ hnāh⁻ hi⁻ dsa⁻ ngēē⁻ wii⁻ na⁻, hñah⁻ ba⁻ hnāh⁻ jee⁻ teeh⁻ hnāh⁻ hoh⁻ ko⁻ jōh⁻ kyaah⁻ jnāäh⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ lä⁻ jnā⁻ Jesús jñaa⁻ gyuu⁻ kyaah⁻ ángele kyaay⁻ hi⁻ cha⁻ be⁻ kih⁻. 8 Jāyh⁻ jee⁻ wa⁻ je⁻ jih⁻ gyeh⁻, ma⁻ ja⁻ heeyh⁻ wii⁻ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻ heeh⁻ kih⁻ Dio, hi⁻ lä⁻ kye⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻ lä⁻ hnōō⁻ ju⁻ hmēē⁻ kih⁻ Jesucristo Dsa⁻ jōoh⁻ jnān⁻. 9 Hi⁻ he⁻ na⁻, jēē⁻ wii⁻ he⁻ sa⁻ llaa⁻ jih⁻ koh⁻ jih⁻ lih⁻, uu⁻ go⁻ te⁻ ba⁻ dsa⁻ taayh⁻ kih⁻ Dsa⁻ jōoh⁻ jnān⁻, jee⁻ mo⁻ so⁻ tēēy⁻ jēēy⁻ jee⁻ jnā⁻ na⁻ hñaa⁻ kyaah⁻ be⁻ kiyh⁻, 10 wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jmi⁻ jāh⁻ Jesús. Ma⁻ ja⁻ dsa⁻ taah⁻ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ laa⁻ kyaay⁻, jmeey⁻ juu⁻ kiyh⁻. Peer⁻ jēē⁻ dsah⁻ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ ma⁻ heeh⁻. Hi⁻ lä⁻ kye⁻ hnāh⁻ jēēh⁻ hnih⁻, jēēh⁻ ma⁻ lä⁻ dsoo⁻ ba⁻ hoh⁻ hnāh⁻ juu⁻ he⁻ ma⁻ kwa⁻ jnāäh⁻.

11 He⁻ ja⁻ ngii⁻ jnāäh⁻ kyah⁻ hnāh⁻ lä⁻ jē⁻ jmi⁻ mah⁻ jmää⁻ Dio hnāh⁻ llu⁻ lä⁻ lle⁻ kyah⁻ hnāh⁻ hi⁻ na⁻ teeh⁻ kyaay⁻. Hi⁻ ngii⁻ jnāäh⁻ kiyh⁻ mah⁻ kway⁻ be⁻ kyah⁻ hnāh⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻ lä⁻ jē⁻ ta⁻ llu⁻ he⁻ hyoh⁻ hoh⁻ hnāh⁻ jmeeh⁻, lä⁻ llu⁻ he⁻ ma⁻ dsoo⁻ hoh⁻ hnāh⁻. 12 Ma⁻ ja⁻ jmee⁻ dsa⁻ juu⁻ kih⁻ Jesucristo kwaat⁻ kyah⁻ hnāh⁻ hi⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁻ ja⁻ le⁻ kyah⁻ hnāh⁻ ko⁻ jōh⁻ kyaayh⁻, kih⁻ he⁻ llu⁻ dsē⁻ Dio jnān⁻, hi⁻

kih' he- llu' dsë' Jesucristo
Dsa-jøøh' jnän'.

2

*Ha- lä- le' wa'ra- ga-të' jee'
jäh' Dsa-jøøh' jnän'*

1 Na' hlëeh' ga' jnääh' miih-
kih' ha- lä- le' wa'ra- ga-të'
jee' jäh' Jesucristo Dsa-jøøh'
jnän' hi- ha- lä- jee' jnih'
mah' jmeen' kō-jøh' kyaayh'.
Øøhn', chuun' kyaah' hnäh',
2 ta- hee- hnäh' ga-jah-
huu'dsë- kyah' hnäh'. Ta-
jeh' hoh' hnäh' cher'mah'
ga-nuu- hnäh' jäh' dsa-
ma-jah' Jesús. Ma-ke- he-
ga' jäyh' ma-hlëeh' Jmi-llë'
kih' Dio, ma-ke- he- ga'
jäyh' ma-ya-ka- dsa- juu'
kya- jnääh' o ma-tëeyh'
juu' kya- jnääh', ta' jmee-
hnäh' he' go-te-. 3 Ta- kwa-
hnäh' jwë' he- ga' mi-gaa-
dsa- hnäh'. Sa- jäh' Jesús
jä- sa- ga' ma-lloo' jmi-
jme- dsa- na-høøh' kih' Dio
lä-ka- jmi-gy- hi- lä- jnä-
dsa- hlëeh' hi- ma-na-hee-
go-te-. 4 Hi- he' lä-hnøø'
lla-dsëy' kih' Dio hi- kih'
lä-jë- he- jme- dsa- juu-
kih'. Jmäy' hñiy' jøøh' kih'
jee' lä-jë-, lä-ji- gyay- neh-
gwah- kih' Dio, jmäy' hñiy'
lä-ko- Dio.

5 ¿Che' sa- dsooh- hoh'
hnäh' he- ga-jwëhn' hnäh'
he- la-, lä- ma' gyan' kyaah'
hnäh' jee' na-? 6 Ma-ñeh' ba'
hnäh' hee- na- he- sa- kwa'
jwë' lä- jnä- dsa- hlëeh' he'
jä- sa- ga' ma-të' jmi- kiyh'.
7 Sa- cha- hi- ñe- kwee-,

ha- lä- ma-løø' jme- ta' hi-
hlëeh' he', pero ma-ra- he-
jme- bih' ta' to-kë'. Koo-
jøøy- lloo- jmi- jñuuh' he-
jme- jwih' kiyh'. 8 Ja- ga-
na- lä-cha- jwë' ngëy' jnä-hä'.
Pero wa'ra- ga-të' jee' jäh'
Jesús, kyaah' le' he- hä' hooy'
ba' jngëeyh' dsa- hlëeh' he'.
Mi-llaay- go-te- kyaah' jme-
kiyh' wa'ra- jayh'. 9 Kyaah'
cha-mi- be' kih' Tana',
jme- dsa- hlëeh' he' ta'.
Jmeey' hi- goo- jmi-gy- hi-
jmeey' he- jah-gaa-. Pero
kyaah' juu' ta-juu' jmah' ba'
jmeey' lä-jë- he- ja-. 10 Ja- he-
koo- nëe' he- hñih' jmeey'.
Kyaah' he- ja-, mi-gay- dsa-
hi- ma-tääh' hee' go-te-,
kih' he- sa- ga-lä-hnøøy'
ma- nuuy' ju'dsoo' mah' ma'
läy'. 11 He-ja- kwa' Dio jwë'
lä-gaa- dsa- he- cha-ga-mi-
kyaah' juu' ja- mah' jme-
gyih' he' kih' juu' ta-juu' ba'.
12 Heh' lä-ja-, jä- dso'jw- në'
kih' lä-jë- hi- sa- heeh- kih'
ju'dsoo', kih' he- hnøø' gyih'
he- hñih'.

*Ga-lleeh- Dio jne' mah' lä-ä'
jne'*

13 Dsa-jøøh' jnän' hnäy'
hnäh' øøhn', he-ja- jme-
bi- kwa' jnääh' tä- ti'hmaah'
kih' Dio kwaat- kyah' hnäh'.
Jëeh' Dio ga-lleeh- hnäh' lä-
ma- to-në' mah' lääh' hnäh',
lä-llu' he- ga-mi-lluuy' hnäh'
ta-la- kih' Jmi-llë' Na-jngii'
hi- lä-llu' he- ma-dsoo'
hoh' hnäh' kih' ju'dsoo'.
14 Ga-tëeh' Dio hnäh' kyaah'
ju'hme- he- ga-kwa' jnääh'

mah¹ tēēh¹ hnäh¹ ya¹ jwii¹ kih¹ Jesucristo Dsa¹ jōōh¹ jnän¹.
 15 Lā¹ ja¹ oōhn¹, go¹ taah¹ hnäh¹ koo¹ hweh¹. Ta¹ wa¹ gaa¹ hoh¹ hnäh¹ lä¹ jē¹ he¹ ga¹ lä¹ tēēh¹ hnäh¹ kyaah¹ juu¹ he¹ ga¹ hlēēhn¹ hi¹ kyaah¹ lä¹ jē¹ he¹ ga¹ sii¹ jnääh¹ kyah¹ hnäh¹.

16 Ngii¹ jnääh¹ kih¹ Jesús Dsa¹ jōōh¹ jnän¹ hi¹ ngiin¹ kih¹ Dio hi¹ laa¹ Täa¹ jnän¹ hi¹ hnää¹ jne¹, hi¹ ga¹ jmee¹ jēē¹ dsē¹ jne¹ he¹ sa¹ llaa¹ jih¹ koh¹, hi¹ ga¹ jmee¹ cha¹ o¹ jōh¹ dsē¹ jnän¹ ta¹ la¹ kih¹ he¹ llu¹ dsēy¹. 17 Ngii¹ kiyh¹ mah¹ wa¹ jmeey¹ jēē¹ hoh¹ hnäh¹ hi¹ wa¹ kway¹ be¹ kyah¹ hnäh¹ mah¹ ya¹ hii¹ llu¹ lä¹ jē¹ he¹ hlēēh¹ hnäh¹ hi¹ lä¹ jē¹ he¹ jmeeh¹ hnäh¹.

3

Ga¹ jāh¹ Paa¹ siih¹ oōh¹ jne¹ ngii¹ hnäh¹ kyaa¹ jnääh¹

1 Oōhn¹ ta¹ jyoh¹ ko¹ taā¹, ngii¹ hnäh¹ kyaa¹ jnääh¹ mah¹ lloo¹ चाह¹ juu¹ kih¹ Dsa¹ jōōh¹ jnän¹ lä¹ kaa¹ jmi¹ gyuu¹ hi¹ lä¹ ja¹ wa¹ tōoyh¹ ta¹ juu¹ ja¹ lä¹ koo¹ ga¹ jmeeh¹ hnäh¹.
 2 Ngii¹ hnäh¹ kyaa¹ jnääh¹ mah¹ sa¹ cha¹ he¹ dsa¹ ngēē¹ jnääh¹ jee¹ kih¹ dsa¹ hñaa¹ dsē¹. Jēēh¹ ja¹ lä¹ jēē¹ dsa¹ lä¹ dsoo¹ dsē¹ juu¹ la¹. 3 Pero mi¹ te¹ ba¹ Dsa¹ jōōh¹ jnän¹ juu¹ kih¹, ma¹ ra¹ he¹ hää¹ bih¹ hnäh¹ mah¹ sa¹ cha¹ he¹ dsa¹ ngēēh¹ hnäh¹. 4 Kye¹ jnääh¹ o¹ jōh¹ dsē¹ kih¹ Dsa¹ jōōh¹ jnän¹, he¹ jmeeh¹ ba¹ hnäh¹ lä¹ jē¹ he¹ ma¹ jāh¹ jnääh¹ hi¹ ngoo¹

ba¹ jmeeh¹ hnäh¹ lä¹ ja¹.
 5 Dsa¹ jōōh¹ jnän¹, hi¹ he¹ ba¹ jāā¹ hnäh¹ mah¹ lä¹ hnaah¹ hnäh¹ oōh¹ hnäh¹ lä¹ koo¹ hnää¹ Dio jne¹ hi¹ lä¹ ja¹ jāāy¹ hnäh¹ mah¹ kwēēh¹ hoh¹ hnäh¹ lä¹ ga¹ kwēēh¹ dsē¹ Cristo.

Jmee¹ bi¹ jmee¹ jne¹ ta¹

6 Jmee¹ jnääh¹ mada¹ kyah¹ hnäh¹ lä¹ hih¹ kih¹ Dsa¹ jōōh¹ jnän¹. Ta¹ jmee¹ hnäh¹ ko¹ jōh¹ kyaah¹ ni¹ jaa¹ oōh¹ jne¹ hi¹ jmee¹ wa¹ la¹ cha¹ la¹, hi¹ sa¹ jmee¹ he¹ lä¹ jē¹ juu¹ he¹ ma¹ kwa¹ jnääh¹. 7 Ma¹ ñeh¹ ba¹ hnäh¹ he¹ lle¹ kyah¹ hnäh¹ jmeeh¹ hnäh¹ lä¹ koo¹ jmee¹ jnääh¹. Sa¹ ga¹ jmee¹ jnääh¹ wa¹ la¹ cha¹ la¹ jee¹ kyah¹ hnäh¹. 8 Sa¹ ga¹ kih¹ jnääh¹ la¹ ga¹ kih¹ jnääh¹ kih¹ ni¹ jaa¹ dsa¹. Sa¹ ga¹ tee¹h¹ jnääh¹ dsē¹ jnääh¹ ma¹ ga¹ jmee¹ jnääh¹ ta¹ lä¹ jmi¹ lä¹ hwē¹. Jēēh¹ ni¹ jaa¹ hnäh¹ sa¹ ma¹ hnøø¹ jnääh¹ ma¹ lla¹ kyaa¹ jnääh¹ jmi¹. 9 Ja¹ he¹ sa¹ na¹ ngē¹ jnääh¹ jwē¹ he¹ ma¹ ngii¹ jnääh¹ kyah¹ hnäh¹. Pero lla¹ he¹ ja¹, ga¹ jmee¹ jnääh¹ ta¹ mah¹ jmeeh¹ hnäh¹ ja¹ ba¹ lä¹ koo¹ ga¹ jmee¹ jnääh¹. 10 Lä¹ ma¹ ga¹ tooh¹ jnääh¹ kyaah¹ hnäh¹ ga¹ jmee¹ jnääh¹ mada¹: Cher¹ mah¹ hi¹ sa¹ hnøø¹ jmee¹ ta¹, lä¹ ja¹ sa¹ wa¹ kuyh¹.

11 Jēēh¹ ma¹ nuu¹ jnääh¹, ko¹ llaa¹ dsa¹ kyaah¹ hnäh¹ jmee¹ wa¹ la¹ cha¹ la¹. Ni¹ miih¹ ta¹ sa¹ jmeey¹. Koo¹ dsa¹ jēēy¹ he¹ jmee¹ dsa¹ ba¹. 12 Kih¹ hi¹ he¹ na¹ hlēēh¹ jnääh¹ hi¹ jmee¹ jnääh¹

mada^ˋ, lä^ˋhih^ˋ kih^ˋ Jesucristo
Dsa^ˋjøøh^ˋ jnän^ˋ. Ta^ˋ wa^ˋ
tääyh^ˋ ta^ˋ la^ˋ ta^ˋ jnø^ˋ, wa^ˋ
jmeey^ˋ ta^ˋ mah^ˋ lä^ˋcha^ˋ he^ˋ
kuyh^ˋ.

13 Hi^ˋ hnäh^ˋ øøhn^ˋ, jmee^ˋ
ba^ˋ hnäh^ˋ he^ˋ llu^ˋ, ta^ˋ tu^ˋ
hnäh^ˋ. 14 Cher^ˋmah^ˋ chaa^ˋ
ko^ˋllaa^ˋ hi^ˋ sa^ˋ nuuh^ˋ kih^ˋ
juu^ˋ he^ˋ na^ˋsii^ˋ la^ˋ, kye^ˋ da^ˋ
hnäh^ˋ kwaat^ˋ kih^ˋ hi^ˋ jmee^ˋ
lä^ˋja^ˋ hi^ˋ mo^ˋto^ˋ jmee^ˋ hnäh^ˋ
ko^ˋjøh^ˋ kyaayh^ˋ mah^ˋ wa^ˋ jä^ˋ
o^ˋhih^ˋ kiyh^ˋ. 15 Pero ta^ˋ jmee^ˋ
hnäh^ˋ na^ˋhääh^ˋ hnih^ˋ, hlëëyh^ˋ
lä^ˋlle^ˋ kih^ˋ ta^ˋla^ˋ kih^ˋ he^ˋ laa^ˋ
øøh^ˋ ba^ˋ.

16 He^ˋ ba^ˋ Dio hi^ˋ jmee^ˋ hii^ˋ
tii^ˋ jnän^ˋ, wa^ˋ jmeey^ˋ hii^ˋ tii^ˋ
kyah^ˋ hnäh^ˋ lä^ˋjë^ˋ jmi^ˋ wa^ˋ he^ˋ
cha^ˋ he^ˋ he^ˋ chaa^ˋ hnäh^ˋ. Dio
kyaah^ˋ hnäh^ˋ.

17 Jnä^ˋ Paa^ˋ ma^ˋsii^ˋ miih^ˋ
jee^ˋ ga^ˋdsaa^ˋ juu^ˋ la^ˋ kyaah^ˋ
goon^ˋ. Lä^ˋja^ˋ jmeen^ˋ kyaah^ˋ
lä^ˋjë^ˋ je^ˋ he^ˋ sii^ˋ mah^ˋ la^ˋ
dsoo^ˋ jnä^ˋ he^ˋ hi^ˋ chee^ˋ je^ˋ
ja^ˋ. 18 Wa^ˋ mi^ˋjää^ˋ Jesucristo
Dsa^ˋjøøh^ˋ jnän^ˋ lä^ˋjëë^ˋ hnäh^ˋ.
Wa^ˋ la^ˋ lä^ˋja^ˋ.

1 Timoteo

He⁻ la⁻ to⁻ nē⁻ je⁻

he⁻ ga⁻ sii' Paa' kih'

Timotä

1 Jnä' Paa' laan' apóstol
kyaa' Jesucristo lä⁻ hih⁻ kih'
Dio hi⁻ lää⁻ jne' hi⁻ lä⁻ hih⁻
kih' Jesucristo Dsa⁻ jøøh' jnän'
hi⁻ kyen' o⁻ jøøh⁻ dsē⁻ kih'.
2 Siin⁻ kyah' Timotä, hne⁻
hi⁻ laa' lä⁻ koo⁻ gyuu⁻ kyaan⁻
lä⁻ llu' he⁻ jään⁻ hne⁻ jwē⁻
kih' Dio. Ngün' kih' Dio hi⁻
laa' Täa' jnän' hi⁻ kih' Cristo
Jesús Dsa⁻ jøøh' jnän' wa'
kway' lä⁻ jē⁻ he⁻ llu' kyah',
wa' lä⁻ ñih' dsēy' hne⁻, hi⁻ wa'
jmeey' hii' ti' kyah'.

*Ga⁻ jmeey' Paa' mada⁻ kih'
Timotä mah' hlēy⁻h' dsa⁻ hi⁻
kwa⁻ juu' ta⁻ juu'*

3 Jää' sa⁻ ga⁻ ma⁻ ngoon⁻ ta⁻
hwa' Macedonia, ga⁻ jwēēhn'
hne⁻ he⁻ jäh' jwii⁻ Éfeso na⁻
mah' hah' kih' ko⁻ llaa' hi⁻
mi⁻ gaa⁻ dsa⁻ kyaah' juu'
ta⁻ juu'. 4 Ni⁻ ta⁻ kwa⁻ jwē'
jmeey' he' kih' lä⁻ jē⁻ juu'
ma⁻ gyuh⁻ kiyh', ni⁻ he⁻
jmeey' juu' ha⁻ lä⁻ ma' laa'
ma⁻ hyaa' ta⁻ gyuu⁻ jnän'. Sa⁻
cha⁻ jee' llaa⁻ juu' ja⁻. Koo⁻
llay⁻ hñii⁻ ba' ja⁻. Sa⁻ dsoo'
ta⁻ cha⁻ nē⁻ juu' kih' Dio kyaah'
juu' ja⁻. He⁻ dsoo' dsē⁻ jne'
kih' Dio, he⁻ ja⁻ ba' jmää' kih'
dsa⁻. He⁻ ja⁻ jwahn⁻ ka⁻ läh',
ja⁻ jäh⁻ Éfeso na⁻ mah' jmeeh'
he⁻ ga⁻ jwēēhn' hne⁻ jää'.

5 He⁻ hnoon' lä⁻ hnää'
dsa⁻ øøh⁻ kyaah' koo⁻
nēē' ba' huū⁻ dsē⁻, he⁻ ja⁻
ba' ma⁻ jmeen' mada⁻
lä⁻ na⁻. Peer⁻ cher⁻ mah' hñii⁻
huū⁻ dsē⁻ kiyh' hi⁻ cher⁻ mah'
koo⁻ jäh' bih' he⁻ ma⁻ dsoo'
dsēy' kih' Dio, sa⁻ jmää' kiyh'
he⁻ jäh' hnäy' øøyh'. 6 Kih'
he⁻ ga⁻ jmeey' ko⁻ llaa' dsa⁻ ta⁻
koo' he⁻ hnäy' øøyh⁻, he⁻ ja⁻
ga⁻ näy' kyaah' juu' he⁻ sa⁻
jmää' ta'. 7 Hnøøy' jmäy'
hñiiy' jaa⁻ hi⁻ kyuu⁻ ley kih'
Dio, pero ni⁻ he⁻ hlēy⁻h' sa⁻
ngēy', ma⁻ ke⁻ kway⁻ juu'
lä⁻ kaa⁻ tuh⁻ dsēy'.

8 Pero ma⁻ ñe' ba' jne', llu'
ba' ley kih' Dio wa⁻ ra⁻ jäh' kih'
ngēy' jne' hee⁻ kih' jmää' ley
ja⁻. 9 Ñe' ba' jne' sa⁻ ga⁻ kwa'
Dio ley kih' hi⁻ jmeey' he⁻ llu'.
La' kih' hi⁻ ma⁻ hlää⁻h⁻, kih'
hi⁻ chaah⁻, kih' hi⁻ na⁻ hee⁻
dsē', kih' hi⁻ jmeey' dso⁻ kye⁻,
kih' hi⁻ sa⁻ kyaah' Dio, kih'
hi⁻ sa⁻ cha⁻ nuuh⁻ kih', kih'
hi⁻ jngēeh⁻ cho⁻ jmi⁻, kih'
hi⁻ jngēeh⁻ dsa⁻ kyaah', kih'
hi⁻ he' ba' hnøø' ley ja⁻.
10 Kih' dsa⁻ mē' dsa⁻ ñuu⁻
hi⁻ kaa⁻h⁻ wa' hi⁻ cha⁻ hi⁻,
kih' dsa⁻ mē' o⁻ dsa⁻ ñuu⁻ hi⁻
kaa⁻h⁻ ja⁻ ba' dsa⁻ kyaah', kih'
hi⁻ hēē⁻ dsa⁻ mah' hnēy⁻,
kih' hi⁻ ta⁻ juu', kih' hi⁻ jmeey'
ju⁻ dsoo' kih' juu' ta⁻ juu', hi⁻
la' kih' hi⁻ hnøø' lla⁻ dsēē⁻ kih'
ju⁻ dsoo' he⁻ kwa⁻ jnääh' la⁻,
11 lä⁻ koo⁻ lle' ju⁻ hmēy' he⁻
na⁻ hñaan' kwan⁻. He⁻ ba'
che⁻ na⁻ hñaa⁻h' la' ju⁻ hmēy'
kih' Dio hi⁻ laa' Täa' jnän'.

Cha⁻ mi⁻h⁻ ga⁻ lä⁻ ñih' dsē'

Dio kih' Paa'

12 Kwan⁺ ti'hmaah⁺ kih⁺ Cristo Jesús Dsa-jøøh⁺ jnän⁺ hi⁻ kwa⁺ be⁺ kin⁻. Jëeh⁺, ga⁻jmäy⁺ jnä⁺ kwaat⁻ he⁻ mi'ten⁻ kiyh⁺, he⁻ja⁻ ga⁻hñaay⁺ jnä⁺ mah⁺ jmeen⁻ ta⁺ kiyh⁺. 13 Jää⁺ sa⁻ ga⁻ ma⁻ tēy⁺ jnä⁺ ga⁻ mi⁻ kwah⁻ jnih⁺. Ga⁻ ngēn⁺ jmeen⁻ hña⁻ dsēn⁻ kih⁺ dsa⁻ kyaay⁺, ma⁺ hää⁺ jwē⁺te. Pero ga⁻ lä⁻ ñih⁺ dsē⁺ Dio jnä⁺, jëeh⁺ sa⁻ ma⁺ man⁻ hee⁻ ja⁻ ma⁺ jmeen⁻, hi⁺ sa⁻ ma⁺ heen⁺ kih⁺ ju⁺ dsoo⁺. 14 Ha⁻ koh⁺ sa⁻ llu⁺ dsē⁺ Dsa-jøøh⁺ jnän⁺ kyaah⁺ jnä⁺. Ga⁻ jmeey⁺ ga⁻ lä⁻ dsoo⁺ dsēn⁻ kiyh⁺ hi⁻ ga⁻ jmeey⁺ he⁻ ga⁻ lä⁻ hnaan⁻ dsa⁻ ta⁻ lä⁻ kih⁺ Cristo Jesús.

15 Juu⁺ he⁻ jwahn⁻ la⁻, la⁺ dsoo⁺ hi⁺ hnøø⁺ heeh⁻ ga⁻ lä⁻ jëē⁻ dsa⁻. Ja⁺ Cristo Jesús jmi⁻ gyuu⁻ la⁻ mah⁺ lääy⁺ dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻ hlih⁺. Hi⁻ jnä⁺ laan⁺ to⁻ nē⁺ kih⁺ jee⁺ lä⁻ jëē⁻ hi⁻ jmee⁻ lä⁻ ja⁻. 16 Kih⁺ he⁻ ja⁻ ba⁺ na⁻, ga⁻ lä⁻ ñih⁺ dsē⁺ Dio jnä⁺, mah⁺ mi⁻ jnä⁺ Cristo Jesús ta⁻ lä⁻ ki⁻ jnä⁺ ha⁻ lä⁻ koo⁻ jøh⁻ dsēy⁺. Jëeh⁺, cha⁻ ga⁻ miih⁻ he⁻ hlih⁺ ga⁻ jmeen⁻ lä⁻ koh⁺ ga⁻ he⁻ jmee⁻ jñah⁺. Lä⁻ jwē⁺ ja⁻, ka⁻ kwaat⁻ hi⁻ na⁺ ga⁻ heeh⁻ kih⁺ Jesús, ha⁻ koh⁺ sa⁻ lä⁻ jøh⁻ dsē⁺ Jesús kyaay⁺, mah⁺ jmeey⁺ chaay⁻ lä⁻ jē⁻ joh⁺ jmi⁺ cha⁻. 17 Lä⁻ ja⁻ wa⁺ la⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio hi⁺ wa⁺ laay⁺ jøøy⁺. Sa⁻ chaa⁻ ga⁻ jñah⁺ Dsa⁻ ta⁻ hi⁻ jøøh⁺ ga⁻, hi⁻ sa⁻ juu⁺ jih⁺ koh⁺, hi⁻ ni⁻ sa⁻ tēē⁺ jne⁺ jëē⁻ jnih⁺, jaa⁻ hñii⁺ bih⁺ laay⁺ Dio hi⁻ kyuu⁺. Wa⁺

la⁺ lä⁻ ja⁻.

18 Timotä, gyuu⁻ kyaan⁻, kwëehn⁻ hne⁻ nuuh⁻ la⁻, ja⁻ ba⁺ lä⁻ koo⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻ mi⁻ jnä⁻ Dio kih⁺ hi⁻ ga⁻ hlëeh⁺ kyah⁺ jää⁺. Ja⁻ mi⁻ dsooh⁻ hoh⁺ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jäh⁺ hi⁻ he⁺ mah⁺ tēēh⁺ be⁺ jmeeh⁺ ta⁻ lä⁻ jiih⁺ jee⁺ le⁺. 19 Hnøø⁺ lä⁻ ma⁻ dsoo⁺ ja⁻ ba⁺ hoh⁺, hi⁺ lä⁻ ma⁻ jmeeh⁻ ja⁻ ba⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ mah⁺ sa⁻ hñii⁺ huud⁻ dsē⁻ kyah⁺. Ko⁻ llaa⁻ dsa⁻ sa⁻ ga⁻ jmeey⁺ he⁻ lä⁻ koo⁻ ya⁻ nääy⁺ kyaah⁺ huud⁻ dsē⁻ kiyh⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻ heey⁺ hñiiy⁺, mo⁻ so⁻ ga⁻ nääy⁺ ta⁻ cha⁻ nē⁺. 20 Uu⁺ hi⁻ ga⁻ jmee⁺ lä⁻ ja⁻ chee⁻ Himeneo kyaah⁺ Leja⁺. Hi⁻ he⁺ ga⁻ ngēen⁻ kih⁺ Tana⁺ mah⁺ lä⁻ ja⁻ mi⁻ tēy⁺ sa⁻ mi⁻ kwayh⁺ Dio.

2

Ha⁻ lä⁻ chu⁺ jne⁺ kyaah⁺ Dio kih⁺ lä⁻ jëē⁻ dsa⁻

1 Chuun⁺ kyaah⁺ hne⁻ to⁻ nē⁺, wa⁺ ngii⁺ jne⁺ kih⁺ Dio mah⁺ wa⁺ le⁺ llu⁺ kih⁺ lä⁻ jëē⁻. Wa⁺ hlëeh⁺ jne⁺ Dio lä⁻ jē⁻ he⁻ lla⁻ dsē⁻ jne⁺ hi⁻ wa⁺ chiihn⁺ Dio lä⁻ jē⁻ he⁻ chaa⁻ jne⁺, hi⁻ wa⁺ kwan⁺ ti'hmaah⁺ kiyh⁺. 2 Lä⁻ ja⁻ hnøø⁺ ngii⁺ jne⁺ kih⁺ lä⁻ jëē⁻ hi⁻ kye⁻ ta⁻ hi⁻ lä⁻ kye⁻ dsa⁻ ta⁻ mäh⁺ mah⁺ kway⁺ jwē⁺ dsa⁻ toohn⁺ llu⁺ hi⁺ ti⁺ jnän⁺. Hi⁻ lä⁻ ja⁻ cha⁻ jwē⁺ hnäahn⁺ Dio, hi⁻ jmeen⁻ lä⁻ koo⁻ lle⁻ kih⁺. 3 He⁻ la⁻ ba⁺ ja⁻ he⁻ llu⁺ he⁻ tih⁻ dsē⁺ Dio hi⁻ lä⁻ jne⁺. 4 Dio hnøø⁺ he⁻ lä⁻ jëē⁻ dsa⁻ hi⁻ hnøøy⁺ lä⁻ ngēē⁻ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺ ju⁺ dsoo⁺. 5 Jëeh⁺,

jaā ba' Dio laā hi' lä'jā
 jaā ba' dsā-ñuūh̄ chaā
 hi' mi-eē juu' kih' dsā
 kyaah' Dio. Dsā-ñuūh̄ he'
 cheē Jesucristo. ⁶ Gā-ngëëy'
 hñiiy' he' gā-juuy', mah'
 lääy' lä'jëē dsā. He' la'
 gā-mi'jnäǟ Dio ma' gā'loo'
 jmi' jā. ⁷ He'jā gā-hñaay'
 jnä' laan' apóstol mah' kwan'
 juu' kiyh'. Ñe' ba' Cristo,
 hlëehn' ju'dsoo', sa' ta'juun'.
 Na'hñaan' mi'tëen' dsā hi'
 sa' laā judiu, hee' ja' he'
 dsoo' dsë' jne' hi' hee' ja'
 ju'dsoo'.

⁸ He'jā hnoon' lä'jëē
 dsā-ñuūh̄ hi' chaā lä'kaā
 jmi-gyuū chuuy' kyaah' Dio.
 Hi' wa'ra' gā-hlëeyh' kyaah'
 Dio chooy' gooy' ta' gyuūh',
 hnøø' na'jngëëy', sa' lleey',
 hi' sa' hneey'.

⁹ Lä'jā jwahn' ka-läh' kih'
 dsā-më', wa' kyeyh' hmiih-
 kyaah' koō nëe' ba' huūdsë-
 lä'koō lle' kih' hi' hnaah-
 Dio. Hi' wa'ra' gā-jñaay'
 lley' sa' llu' jmeey' jih'gyeh'
 na'beh' kyaah' ñe' nøø' o
 kuu' he' hmooh', ni' he-
 këyh' hmiih' hmooh'. ¹⁰ Lla'
 he' jā, wa' jmääy' hñiiy'
 na'hñaah' kyaah' lä'jë̄ ta' llu',
 lä'koō lle' kih' dsā-më' hi'
 hnaah' Dio.

¹¹ Hi' sa' sooh' kih' dsā-më'
 he' tooyh' miih' jee' kwa'
 dsā juu', hnøø' nuuyh' kih'
 juu' he' nuuy'. ¹² Sa'
 kwan' jwë' kih' dsā-më' he'
 mi-tëëy' dsā-ñuūh̄, ni' sa'
 le' kay' në' kih' dsā-ñuūh̄.
 Hnøø' dsā-taayh' to-kë' ba'.

¹³ Jëeh', Dio gā-jmää' Adán
 to-në'. Këē ga' gā-jmääy'
 Eva. ¹⁴ Hi' ja' kih' Adán
 gā-mi-goō hi'-sa'llu'. Kih'
 dsā-më' ba' gā-mi-gooy'.
 Kih' he'jā ba' gā-lä'cha'
 dso'kye' kiyh'. ¹⁵ He'jā
 gā-jäh' Dio kih' dsā-më',
 jëey' wii' jee' lä'chaā-
 gyuū kyaay', pero lää' bih'
 cher'mah' ngoo' ba' dsoo'
 dsëy' kih' Dio hi' lä'jā hnøø'
 hnääy' dsā, hnøø' na'jngëëy'
 'hi' hnøø' dsā-taayh' lä'koō-
 lle' kih'.

3

*Ha-lä' hnøø' jmee' hi' kye-
 në' kih' øøh' jne'*

¹ Jwahn' dsoo', cher'mah'
 chaā hi' hnøø' ka' në' kih'
 øøh', ta' llu' ba' ja' hnooyh'.
² Pero hi' hä' goo' ta' ja',
 jmee' bi' laay' jaā hi' sa'
 na'bääh' ni' miih' dsoo', jaā-
 dsā-ñuūh̄ hi' kyaah' jaā-
 ba' dsā-më', jaā hi' ngë-
 koō nëe' ba', jaā hi' häǟ
 hñiiy', jaā hi' hä' ta' kih',
 jaā hi' kwa' jee' ja' dsā hi'
 go-nää', jaā hi' lih' mi-tëē
 dsā. ³ Sa' le' ka' në', jaā-
 dsā-lla'hiih'. Hnää' jaā hi'
 sa' hnee', jaā hi' jøh' dsë'
 hi' sa' ti-choo' juu', jaā hi'
 sa' hee' dsë' kuu', ⁴ jaā hi'
 lih' lla' ta' cha'neh' kih', jaā
 hi' lih' kwëeh' nuuyh' juo'
 mah' sa' jiiyh' juu' kyaayh'.
⁵ Cher'mah' chaā jaā hi'
 sa' lih' lla' ta' cha'neh' kih',
 ¿ha' ba' lä'jā, kay' në' kih'
 gwah' kih' Dio? ⁶ Jaā øøh'
 jne' hi' hmëe', sa' le' kay'

nē, wa'ra- ja' huu'dsē- kiyh'
jmāāy' hñiiy' jøøyh', hi' jā'
dso'jwii' nē' kiyh' lā'koh'
ga-la' kih' hī-sa'llu'. 7 Hi' jee'
kih' hī- sa- ma-heeh-, hnøø'
hii' juu' kiyh' he- jmeey- he-
llu' jmah' ba', mah' sa- hlēeh'
dsa- hliih' kih' hi' lā'ja- sa-
mi-goo- hī-sa'llu' kiyh'.

*Ha- lā- hnøø' jmee' dsa-
na-lleeh' kyaa' Dio hī- kwa-
juu' kiyh'*

8 Hi' lā'ja- ka-lāh' kih'
lā'jēē- hī- jmee- be' kih'
hī- kye- nē, hnāā' jaa- hī-
hā' ta' kih', hī- mi-te' juu'
kih', hī- sa- hih-, hi' hī- sa-
heē' dsē' kuu'. 9 Hi' hnāā'
jaa- hī- na-jngii' huu'dsē-
kih', hī- chooh- koo- hweh-
juu' he- ma-dsoo' dsē- jne',
he- ma-lā-jnā' jnān' na'.
10 He-ja-, jāā' ga' hnøø'
kye' jne' kwaat- che' jmāāy'
jmeey' ta' ja-. Ja-ga' na',
le' jmeey' be' kih' hī- kye-
nē, cher'mah' sa- cha- he-
na-bāāyh'.

11 Ja-ba-lā'ja- kih' dsa-mē',
hnøø' jaa- hī- hā' ta' kih', hī-
sa- kooch- juu' jwii', hī- ngē-
koo- nēē' ba', hi' jaa- hī-
mi-te' juu' kih'.

12 Hī- jmee' be' kih' hī-
kye- nē, wa' laay' dsa-ñuuh-
kyaa' jaa- ba' dsa-mē', hi-
wa' liyh- llay' ta' cha'neh-
kiyh', hi- wa' kwēēyh' nuuh-
jooy'. 13 Lā'jēē- hī- ya-heē'
llu' kyaah' ta' ja-, dsa-hā'
ta' kiyh' jee' kih' dsa-kyaa'yh'
hi- cha-ga'miih- lā'cha- be'
kiyh' hlēēyh' dsa- ha- lā- la'

he- ma-dsoo' dsē- jne' kih'
Cristo Jesús.

*Jnaah' la' juu' he-
ma-lā-jnā' jnān'*

14 Hnoon' niin' na'jēēn-
hne- chah' la-, pero ma-ra-
he- sii' ba' jnā' kyah', 15 le'
ga- che- sa- ngoon' chah'.
Lā'ja- lā'ñeh' ha- lā' kah'
nē' kih' dsa- hī- ma-heeh-
hī- laa' gwah' kih' Dio jiih-
hī- tāāh' nē' kih' ju'dsoo', hi-
chooyh- koo- hweh- juu' ja-,
laay' lā'koh' ma-tii' na'hyah-.
16 Ma-ra- ju'dsoo', sa- lā'keh'
jne' jmi' lā'ngēēn' ha- lā' la'
jwē' kih' Dio. Pero kyaah' he-
na-sii- jee' la- lā'ngēē' ba' jne'
miih-:

*Ga-mi-jnāā- Dio hñii'
jmi-gyuu- la-, laay'
lā'koo- jaa- dsa-*

*Hī- he' ya-heē' lluu' ta-la' kih'
Jmi-llē' Na-jngii'.*

Lā'jēē- ángele ga'jēēy'.

*Hi- ga-kwa' dsa- juu' kiyh'
kih' dsa- hī- sa- laa'
judiu.*

*Ga-lā-dsoo' dsē' dsa- kiyh',
jmi-gyuu- la-,
hi- ga-heeh- Dio ka-lāh'
gyuu' ya-jwii'.*

4

*Lloo- koo- jmi' jmee' dsa-
ta- koo' ju'dsoo'*

1 Na-hñaa' lā'jēē-
ga-mi-jnāā- Jmi-llē' Na-jngii'
, ha- lā' le' wa-ra- ga-tē'
jee' llāā' jmi'. Ko-llāā' dsa-
lā'øø' kih' he- ma-dsoo' dsē-
jne', nuuy' juu' ta-juu' he-
kwa' jmi-llē' hliih'. 2 He-
ba- che- ta-juu' hī- kwa'

juu' lä'ja'! Mo'so' liiyh' he-
jmeey', jlë' go-te' huu'dsë-
kiyh'. ³ Mo'so' kway' jwë'
jee' goo- dsa-, ni' sa- kway'
jwë' kuh'hih' dsa- lä'jë' he-
cha-. Pero Dio ga'lla' lä'jë'
he- cha- mah' kuh'hih' hi-
kwa' ti'hmaah' kiyh', hi- laa'
kyaay' hi- kyuu~ ha- lä' la'
ju'dsoo'. ⁴ Jëeh', llu' ba' lä'jë-
he- ga'lla' Dio he- kih'-hihn-.
Sa' cha- he- kih' jahn' sa-
llu', hnøø' kwan' ti'hmaah'
kih' bih'. ⁵ Kyaah' juu' kih'
Dio hi' kyaah' he- ngii' dsa-
kiyh', jmee' na' jngii' lä'jë-
he- kuh'hih' dsa-.

*Ha- lä' hnøø' jmee' hi- hä'
goo- ta' kih' Cristo*

⁶ Cher'mah' mi-tëëh' øøh'
juu' la-, ya-hëëh' ba' hne-
llu' kyaah' ta' kih' Jesucristo,
hne- hi- tëtë- be' kyaah' juu'
he- ma-dsoo' dsë- jne', ja-ba'
ju'dsoo' he- ma-heeh' na-.
⁷ Mo'to' taah' hñaa'h' kyaah'
juu' ma-gyuh-, kyaah' juu'
he- sa' jmää' ta'. Jmee' bih'
hnääh' Dio ba'. ⁸ Llu' ba'
miih- he- koo'hlij' jne'. Pero
cha-ga'miuh- llu' he- hnääh'
jne' Dio. Jëeh' he- ja- la'
ya'jøø- jnän' jmi-gyuu- la-
hi' lä'ja- ka-läh' jmi-gyuu-
he- na' ga' lä'jnä'. ⁹ Juu'
la-, la' dsoo' hi' jmee' bih'
heeh' lä'jëë' dsa-. ¹⁰ He-ja-
ba' kwa- jne' be' lä'jiuh' jee'
le', kih' he- kye' jne' o'jøh-
dsë- kih' Dio jiuh-, hi- lää-
lä'jëë' dsa-. Pero lä'jëë' hi-
ma-heeh- kiyh', hi- he' ba'
lää'.

¹¹ Ja- mi-tëëh' dsa- juu'
la-, hi' jwih' hnih' jmee-
bii' mi-tey'. ¹² Ni' jaa-, ta-
wa' mi-kwah' hne- kih' he-
mah'. Jlä' jwë' kiyh'. Jmee-
ba' hne- kwee- mah' ka' nē'
hi- ma-heeh- juu' kih' Dio
lä'koo- jmeeh- hñaa'h': ha-
lä' hlëëh', ha- lä' jmeeh-, ha-
lä' hnaah' dsa-kyaah', ha-
lä' ma-dsoo' hoh' kih' Dio hi-
ha- lä' ngëh- kyaah' koo- nēë'
ba' huu'dsë-. ¹³ Ta'ko-jiuh' sa-
ga' ma'lloon', ja- hëh- ba'
hne- juu' kih' Dio, ja- hlëëh'
dsa- kyaah' juu' na-, hi' ja-
mi-tëëh' dsa- ka-läh'. ¹⁴ Ta-
ya'tu' ta' he- ga'hñah' kih' Dio
lä' ma' ga'kye- dsa-gyuu-
goo- nē' kyah'. Ga'ngëëy'
juu' he- ga'mi'jnää- Dio
kiyh', ga-hlëëyh' kih' ta' he-
ma-hñah' kih' Dio.

¹⁵ He-ja- ta' hwaä' jee'
jmeeh- ta' ja-. Jmee' ba' hne-
he' mah' lii' ga'llooh' ba' hne-
ta' cha'nē'. ¹⁶ Hää' hñaa'h' hi-
leeh' wa'ra- ga'mi'siuh' juu'
na-. Ja- mi'teh' ba' hne-
Cher'mah' ga'llooh' ba' hne-
jmeeh- lä-na-, lääh- hñaa'h'
hi' lääh- lä'jëë' hi- nuu- juu'
he- kwah-.

5

*Ha- lä' dsa'toohn' kyaah'
hi- ma-heeh' juu' kih' Dio*

¹ Ta- hlëëh' dsa-nñuh-
ma-gyuh- wa' la' cha- la',
hlëëyh' kyaah' juu' llu' ba'
lä'koh' jaa- tää' kyaah'. Hi-
lä'ja- kih' hi- kwaa-, hlëëyh'
lä'koh' dsa-nñuh- øøh' ba'.
² Lä-ja- kih' hi- laa' dsa-
ma-hyaa', hlëëyh' lä'koh'

maa` kyaah'. Hi` kih' hi`
 laa' dsa`mē' kwaa-, hlēy' h'
 lä`koh' dsa`mē' øøh' ba'.
 Wa' na`jngii' go`te` huu`dsē`
 kyah' kyaay'.

3 Cher'mah' dsoo' chaa`
 dsa`mē' hi` hñii', kwa' be`
 kiyh'. 4 Pero cher'mah' chaa`
 dsa` hñii' hi` chaa` joo',
 chaa` gyuu` llooy', hi` he' ba'
 ga`tēē' jmee' be' kiyh' to`nē',
 lä`koo` lle' kih' hi` hnaah`
 Dio, lä`llu' he` ga`mi`kwaa`
 cho`jmiy'. He` ja` ba' llu'
 hi` tih` dsē' Dio. 5 Cher'mah`
 chaa` jaa` ma`ra` hi` dsoo`
 hñii', hi` ma`jä` hñii' go`te`
 hi` he' ba' kye` o`jøh` dsē`
 kih' Dio, hlēy' h' kyaah`
 Dio, hi` ngiiy' kiyh' lä`jmi`
 lä`hwē'. 6 Pero dsa`mē' hñii`
 hi` jmee` lä` ngii` jmi`ngo`
 kih', na`juuy' jee' ka` Dio
 ma`ke` jiiy' jmi`gyuu` la`.
 7 Kwa' ba' hne` juu' la`, mah`
 ni` jaa` sa` wa' jä` na`bääh`
 dsoo'. 8 Cher'mah' chaa`
 hi` sa` jmee` he' kih' hi`
 chaa` kyaay', he` ma`bey`
 he` ma`dsoo' dsēy' ba' ja`.
 Hi` jmeey` hñii' cha`ga`miih`
 cher'mah' sa` hääy` hi` tääh`
 cha`neh` kiyh'. Hlēēh' gyih`
 lä`koh' ga' hi` sa` ma`heeh`
 go`te`.

9 Cher'mah' chaa` dsa`mē`
 hñii', hi` hää' la` ga` to`lo`gya`
 dsē` gya' jii`ñē, hi` he' ba`
 cha` jwē' lla`lleē' je` mah`
 hyoyh` he` jmee` bii' kiyh',
 cher'mah' ma' laay' mē' jaa`
 ba' dsa`ñuuh`. 10 Jmee`
 bii' jaa` dsa`mē' hi` hii`
 juu' jmee` he` llu' jmah',
 hi` ga`mi`kwaa` joo', hi`

ga`kwa' jee' ga`jä` dsa-, hi`
 ga`jmää' hñii' hwaa' mah`
 ga`jmeey' ta`he' kih' hi` laa`
 kyaa' Dio, hi` ga`jmeey' be`
 kih' hi` jēē` wii', hi` ma' tēē`
 jmee` he` llu' jmah'.

11 Pero dsa` hñii' hi`
 kwaa-, sa` cha` jwē' kiyh`
 lla`lleey' je-, wa`ra` ja' dsēy`
 kaay' jñah' dsa`ñuuh` hi` sa`
 lä`täay` mi`tey' ta' kih' Cristo.
 12 Jee' ja` ma`na`bääy'h',
 kih' he` ma`hläy'h` kyaah`
 hmooh' he` ga`jmeey' to`nē'.
 13 Hi` ja` ma`la` he` ja`
 jmeey', lä`jwēy'h' hi` lä`tēēy`
 ngēy' lä`joh' hne' chih'. Hi`
 kooyh' juu' jwii', hi` taayh`
 hñiiy' jee' sa` ga`tēēy' jēey',
 hi` llay' juu' he` sa` ga`tēēy`
 hlēy'h'. 14 Dsa`mē' hñii`
 hi` kwaa-, hnoo' ga' jnä`
 he` kaay' dsa`ñuuh-, mah`
 lä`chaa` jooy' hi` jmeey`
 ta`he' cha`neh` kiyh'. Hi`
 hnøø' liiyh` kih' lä`jē` he`
 jmeey'. Lä`ja` jlē' jwē' kih' hi`
 na`høøh' hi` hlēēh` wii' kiyh'.
 15 Chaa` ko`llaa' dsa`mē`
 hñii' ma`tay' juu' kih' Dio
 mah' jmeey` lä` jøø` Tana`
 kiyh'.

16 Cher'mah' cha`neh` kih`
 øøh' jne' hi` mē' hi` ñuuh`
 chaa` jaa` dsa`mē' hñii', wa`
 hnøø' bih' lä`jē` he` jmee`
 bii' kiyh' mah' sa` jmee' hii`
 kih' gwah`. Ja`ga` na` lä`täā`
 gwah` kwa' be' kih' dsa` hñii`
 hi` sa` chaa` kyaa' go`te`.

17 Dsa`gyuuh' hi` tääh`
 ta`jäā` gwah`, lle' kih' hyoyh`
 to' jaa'. Pero jmee` bii' hyoh`
 to`nē' hi` kwa` juu' kih' Dio,

hi⁺ lä⁻ja⁻ hi⁻ mi⁻tëë⁻ dsa⁻.
 18 Lä⁻ja⁻ na⁻sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio:
 “Sa⁺ llu⁺ na⁻hñuu⁺ hoo⁺ kya⁺
 jee⁺ pe⁻ljeeyh[~] kyah⁺ kih⁺ mi⁻
 'trigo.” Hi⁻ lä⁻ja⁻ na⁻sii⁻
 ka⁻läh⁺: “Hi⁻ jmee⁻ ta⁺, lle⁻ kih⁺
 tëëyh⁺ jñeey⁺.”

19 Ta⁻ jmee⁻ he⁺ juu⁺ kih⁺
 hi⁻ bääh⁻ dsoo⁺ dsa⁻gyuu⁺
 kya⁺ gwah⁻ cher⁺mah⁺ sa⁻
 chaa⁻ uu⁺ uu⁻ hi⁻ jmee⁻
 ju⁺dsoo⁺. 20 Cher⁺mah⁺ ngoo⁺
 bih⁺ jmeey⁻ he⁻ hliih⁺, hlëëyh⁺
 to⁻lo⁺ nē⁺ jee⁺ lä⁻jëë⁻, mah⁺
 lä⁻ja⁻ hi⁺ goo⁻ kih⁺ lä⁻jëë⁻.
 21 Jmeen⁻ mada⁻ kyah⁺, ñe⁻
 ba⁺ Dio, ñe⁻ ba⁺ Jesucristo
 Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ hi⁻ ñe⁻ ángele
 hi⁻ na⁻lleeh⁺ kyaay⁺. Jwëëhn[~]
 hne⁻ høø⁺ lä⁻jë⁻ juu⁺ la⁻.
 Jmee⁺ kwee⁻ lä⁻hi⁺ nē⁺, ta⁻
 wa⁺ hnaah⁺ ma⁻la⁺ uu⁺ uu⁻
 ba⁺. 22 Ta⁻ hñaa⁺ tä⁻be⁺ hi⁻
 ka⁺ nē⁺ kih⁺ øøh⁺ jne⁺ mah⁺
 kyeh⁺ gooh⁻ nē⁺ kiyh⁺ mah⁺
 sa⁻ dsa⁻bääh⁻ dso⁺kye⁻ kiyh⁺.
 Hää⁻ hñaa⁺, wa⁺ na⁻jngëeh⁺
 kih⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ hliih⁺.

23 Na⁺ ta⁻ cha⁻nē⁻ mo⁻to⁻
 huh⁺ jmi⁻dsē⁻ jmah⁺, hi⁺
 miih⁻ jmih⁺ mi⁻jēh⁺ ma⁻ää⁻
 kih⁺ he⁻ dsaah⁺ tuh⁻ hi⁻
 kih⁺ he⁻ dsa⁻lä⁻dsaah⁺
 ko⁻lla⁻jiih[~].

24 He⁻ hliih⁺ he⁻ jmee⁻
 ko⁻lla⁺ dsa⁻lä⁻jnä⁺ jmi⁻gyuu⁺
 la⁻ jää⁺ ja⁻ga⁺ lla⁺ Dio ta⁺.
 Pero he⁻ hliih⁺ he⁻ jmee⁻
 jñah⁺, lä⁻jnä⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁺
 jee⁺ lla⁺ Dio ta⁺. 25 Hi⁻ lä⁻ja⁻,
 dsa⁻lä⁻jnä⁺ ta⁺ llu⁺. Pero
 cher⁺mah⁺ cha⁻ ta⁺ llu⁺ he⁻ sa⁻
 na⁻jnä⁺, ma⁻ra⁻ he⁻ lä⁻jnä⁺ ba⁺
 këë⁻.

6

1 Hi⁺ hi⁻ jmee⁻ ta⁺ kih⁺ dsa⁺,
 hnøø⁺ cha⁻ nñuu⁺ kiyh⁺ kyaah⁺
 dsa⁻ jmu⁺ mah⁺ sa⁻ hlëeh⁺ dsa⁻
 wi⁺ kih⁺ Dio, hi⁻ ni⁻ sa⁻ hlëëyh⁺
 wi⁺ kih⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻mi⁻tëë⁻
 jne⁺. 2 Hi⁻ cher⁺mah⁺ chaa⁻
 øøh⁺ jne⁺ hi⁻ laa⁺ jmu⁺ ta⁺, sa⁻
 cha⁻ jwë⁺ jnän⁻ jmeen⁺ wa⁺ la⁺
 cha⁻ la⁺ kih⁺ he⁻ laay⁺ øøh⁺
 jne⁺. Lä⁻llu⁺ he⁻ hnää⁻ jnih⁺,
 hnøø⁺ jmeen⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺
 kyaayh⁺ ta⁻ la⁺ kih⁺ he⁻ laay⁺
 øøh⁺ jne⁺ hi⁻ jä⁻ llu⁺ kyaah⁺ ta⁺
 kiyh⁺. He⁻ ja⁻ mi⁻tëë⁻ dsa⁻
 juu⁺ la⁻, hi⁻ hlëëyh⁺ ka⁻läh⁺.

Hi⁺ goo⁻ jnän⁻ kyaah⁺ kuu⁺

3 Cher⁺mah⁺ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻
 mi⁻tëë⁻ dsa⁻ jyoh⁺ juu⁺ he⁻ sa⁻
 jeeh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ ju⁺dsoo⁺
 kih⁺ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁺
 jnän⁻, hi⁻ sa⁻ jeeh⁺ kwee⁻
 kyaah⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻heeh⁺ jne⁺,
 4 he⁻ jmääy[~] hñiyy⁺ jøøh⁺ ba⁺
 ja⁻, hee⁻ na⁻ kyuu⁺h[~], he⁻
 sa⁻ tøy[~] ti⁻chooy⁺ juu⁺ ja⁻,
 koø⁻ llay⁻ hñii⁻ ba⁺. Jee⁺ ja⁻
 hwëë⁻ hi⁻ wi⁺ dsē⁺, hi⁻ hnoo⁻
 hñii⁻, hi⁻ hlëeh⁻ wi⁺ kih⁺ dsa⁺,
 hi⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ o⁻jøh⁺ dsē⁺
 kih⁺. 5 Hi⁻ lä⁻ja⁻ hwëë⁻ hi⁻
 chaa⁺ hi⁻ na⁻hee⁻ go⁻te⁻
 hu⁺dsē⁻ kih⁺, hi⁻ mo⁻so⁻
 cha⁻ ju⁺dsoo⁺ kih⁺. Hi⁻ he⁺
 laa⁺, lä⁻chay⁻ cha⁻miih⁻
 kuu⁺, kih⁺ he⁻ hnaayh⁻ Dio.
 Ta⁻ jmee⁻ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺
 dsa⁻ he⁺. 6 Jnaah⁺ la⁺ jnän⁻
 he⁻ hnää⁻ jne⁺ Dio, pero
 hnøø⁺ heeh⁺ ba⁺ jne⁺ ha⁻ koh⁺
 te⁺ he⁻ cha⁻ jnän⁻. 7 Ni⁻
 miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ kye⁺ jne⁺
 ma⁺ ya⁻nøø⁺ jne⁺ jmi⁻gyuu⁺
 la⁻. Hi⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻

kii' jne' wa'ra- ga-nøø' jne'
 ka-läh'. ⁸ Cher'mah' cha-
 he- kih-hih- jne' hi- cha- ba-
 hmiih- kyeh' jne', kyaah' he-
 ja- ba', wa' chaa- jne' llu'.
⁹ Hi- hnøø' lä- cha- cha-miih-
 kuu', gwa' dsëy' jmeey' he-
 hlih' kyaah' he- jøø- kiyh'.
 Dsa-lä-ngaayh' kyaah' lä-jë-
 he- hee' dsëy', koo- hnoo-
 dsoo' ba' ja-. Kyaah' he- ja-
 dsooy' ta' hwa' mah' heey'
 go-te'. ¹⁰ Kih' he- hee' dsë'
 dsa- kuu', he-ja- ba' hya-
 lä-jë- nëe' he- hlih'. Kih'
 he- hnøøy' liyh- cha-ga-miih-
 kuu', lä-ja- ko-llaä' dsa-
 ma-be' he- ma-dsoo' dsëy'
 kih' Dio, he-ja- ma-ja-
 cha-miih- wi' nē' kiyh'.

*Wa' kwan' be' kyaah' juu'
 he- ma-heeh' jne'*

¹¹ Pero hne- dsa-nuuh-
 kyaa' Dio, ni- miih- ta- jmee-
 lä-koo- jmee- dsa- he'. Jmee'
 he- llu' jmah' ba', hnääh'
 Dio, wa' lä-dsoo' hoh' kiyh',
 wa' hnaah' dsa-, wa' jøh-
 hoh' kyaah' dsa-, hi- jmää'
 hñaa'h' hwaah' ba'. ¹² Jwërte
 kwa' be' hnääh' Dio, lä-llu'
 he- ma-dsoo' hoh'. Jëeh'
 ga-lleeh- Dio hne- mah'
 jmeey' lä-chaah- tää'. He-ja-
 kwa' ba' hne- be' kyaah' juu'
 ja-. Jëeh' ga-mi-jnääh' ba'
 hne- juu' he- ma-dsoo' hoh'
 jee' kih' jwëë' dsa-. ¹³ Jmeen-
 mada' kyah', mi-te' lä-jë- he-
 ma-jwëëhn' hne-. Ñe- ba'
 Dio hi- jmee- chaa- ga-lä-jëë-
 hi- ñe- ba' Jesucristo hi-
 ga-mi-jnää- juu' kih' cha-nē'
 Poncio Pilato, ga-jäyh' ha-

lä- la' ju'dsoo'. ¹⁴ Jmee'
 ba' hne- lä-jë- mada' he-
 ma-jmeen' kyah' mah' sa-
 hlääh- hne- hi- sa- na-bääh'
 ni- koo- wa'ra- ga-të' jee' jäh'
 Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'.
¹⁵ Dio hi- lluu' mi-jnääy-
 Jesús wa'ra- ga-lloo' jmii'.
 Jaa- Dio ba' hi- lla' ta'. Hi-
 he' he' Rey hi- kye- nē' kih'
 jee' lä-jëë- Rey, hi- jaa- hñii'
 bih' laay' jøøh' kih' jee' lä-jëë-
 Dsa-kaah'. ¹⁶ Jaa- hñii' bih'
 sa' juuy' jih'koh', hñii' bih'
 gyay' jee' jnä' wa'je-, ni- jaa-
 sa- tē'dsëë' jee' gyay'. Ni- jaa-
 dsa- jmi-gyuu' sa- ma-jëëy',
 ni- sa- tēëy' jëëy'. Wa' la' juuh-
 kiyh' hi- cha- cha-miih- be'
 kih' lä-jë- joh' jmii' cha-. Wa'
 la' lä-ja-.

¹⁷ Hlëëh' hi- cha-
 cha-miih- kuu' jmi-gyuu'
 la-, ta- wa' jmääy' hñiiy'
 kaayh'. Ta- wa' kyey' o-jøh'
 dsë- kyaah' kuu' kiyh'. Lla-
 ba' kuu' na-. Hnøø' kay'
 o-jøh- dsë- kih' Dio ba',
 hi- kwa- cha-miih- lä-jë-
 he- hnøø' jnän' mah' kyen'
 ya'jøø'. ¹⁸ Chiuh' hi- cha-
 kuu', wa' jmeey' he- llu' ba'.
 Lla' he- ma' lä-chay- kuu',
 wa' jmeey' cha-miih- be'
 kih' hi- lla-kyaa', sa- wa'
 chaayh-. ¹⁹ Lä-ja- ba' lä-cha-
 cha-miih- kiyh' he- mo-so-
 llä- nē' jmi-gyuu' he- na' ga-
 jä-. Hi- lä-ja- tēëy' chaay-
 tää'.

²⁰ Timotä, ja- mi-teh'
 lä-jë- mada' nuuh' kih'
 Dio. Ta- taah' hñaa'h' jee'
 cha- juu' he- sa- jmää' ta'

hi⁺ lä⁺jē⁺ juu⁺ he⁻ kwa⁺ hi⁻
 jāh^ʔ ma⁻mi⁻tēē⁻ cha⁻miih⁻.
 21 Heh⁺ lä⁺ja⁻ ma⁻ka^h
 ko⁻lla^a jwē⁺, ma⁻jmeey^ʔ ta⁻
 koo^ʔ juu⁺ kih⁺ Dio he⁻ jmee^ʔ
 jne^ʔ dsoo^ʔ.

Wa^ʔ mi⁻jää⁺ Dio hne⁻. Wa^ʔ
 la⁺ lä⁺ja⁻.

2 Timoteo

He-la-jee' ga-të' to' je-he-ga-sii' Paa' kih' Timotä

1 Jnä' Paa' laan' apóstol kyaä' Jesucristo lä' hyoh-dsë' Dio. Ga' cheey' jnä' mah' kwan' juu' kiyh' lä' koo-ga-bäayh- hñiiy' jmeey' chaa- jne' ta-la' kih' Cristo Jesús. 2 Jee' la- siin' kyah' Timotä lä' koh' jaa- gyuu- hi- hnaan'. Ngñin' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngñin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' kway' he- llu' kyah', wa' lä- ñih' dsëy' hne-, wa' jmeey' hii' tii' kyah'.

*Paa' ga-hlëeh' Timotä mah'
mi-tey' ta-he- hä' gooy-*

3 Kwan' ti'hmaah' kih' Dio, Jmee- ba' jnä' ta-he' kiyh' ja-ba' lä' koh' ga-jmee' dsa-ma-kaah' kyaan'. He-ja-sa' hñii' huu' dsë- kin'. Hi- dsooh- ba' dsën- hne- lä' jmi' lä' hwë' lä' ma' hlëehn' kyaah' Dio kyaan'. 4 Dsooh- dsën- he- ga-lä' meeh- hoh'. He-ja- hnoon' nñn' na-jëen- hne-, ja-ga' na' chaan- llu'. 5 Ma' ba' jnä', ja' koo- jwah' ba' hne- he- ma-dsoo' hoh' kih' Dio. Lä' ma' to-në' ga-lä' dsoo' dsë' ma-hyaa' kyaah' Loida kyaah' maa' kyaah' Eunice, hi' jmeen- dsoo', ja-ba' lä-ja- ma-dsoo' hoh' hne- ka-läh'.

6 He-ja- jwëehn- hne-, kwa' ba' hne- be' kyaah'

ta' he- ga-kwëeh' Dio hne- lä' ma' ga-kyen' goon- në' kyah'. 7 Jëeh', sa- ga-kwa' Dio Jmi-lle' kih' mah' jmeen' gah' jne'. Ga-kway' mah' kwa' be' jnän', mah' lä-hnäa- jne' dsa-kyaahn', hi' mah' hään' hñaan'. 8 He-ja- jwëehn- hne-, ta' jmee- na-heeh'. Kwa' ba' hne- juu' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Ni- ta- jmee- na-heeh' ki' jnä' he- hään' neh- ñe' kwaat- kih' Jesús. Heeh- ba' hne- jëeh' wi' kwaat- kih' ju'hmëe' lä' koh' jëen- la-. Dio ba' kwa' be' kyah'. 9 Hi- he' ga-läa' jne' hi' ga-tëeyh' jne' mah' lee' jne' na-jngëe'. Ja' ta-la' kih' he- ma-jmeen' he- llu' ga-tëeyh' jne'. Jää' ba' ma-lla' dsë' Dio jmeey' lä-ja-, he-ja- ba' ga-tëeyh' jne'. Hi' lä' ma' ga-heeh' jne' kih' Cristo, ga-hñah' jne' he- la' kwa' Dio he- ma-na-la- juu' jää' ja-ga-nøø' jmi-gyuu'. 10 Hi' na' ma-mi-jnäa- Dio lä-jë' he- ja-, lä-llu' he- ja' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- ga-läa' jne'. Ma-ke- ga-juuy', sa' ga-lih' he- ja- kyaayh'. Ma-ra' he- ga-lä' jiih' bih'. Hi' kyaah' ju'hmëe' kiyh' ga-mi-jnäay- ha- lä- lä' chaa- dsa-täa', lä-ja- mo-so' juuy' jih' koh'.

11 Hi' jnä' na-hñaan' kwan' juu' la-, laan' apóstol, hi' laan' ta-jwoh' kyaä' hi- sa' laa' judiu. 12 Kih' he-ja- ba' na-, jëen- wi'. Pero sa' gwa' na-hiihn', kyuu' ba' jnä' hi- kih' ma-dsoo' dsën-. He-ja-

jmeen⁻ dsoo^ʔ, hi⁻ he^ʔ cha⁻ be^ʔ
kih^ʔ høøy^ʔ lä⁻ jē⁻ he⁻ ga⁻ toohn^ʔ
gooy⁻ lä⁻ jiih^ʔ lloo⁻ jmi^ʔ.

13 Wa^ʔ jä^ʔ koo⁻ hweh⁻ kyah^ʔ
lä⁻ jē⁻ ju⁻ dsoo^ʔ he⁻ ma⁻ jwēēh^ʔ
hne⁻. Wa^ʔ dsoo^ʔ hoh^ʔ tää^ʔ,
wa^ʔ hnaah⁻ dsa⁻. He⁻ na⁻ ba^ʔ
cha⁻ jnän^ʔ, kih^ʔ he⁻ ma⁻ laa^ʔ
jne^ʔ koo⁻ kyaah^ʔ Cristo Jesús.

14 Kyaah^ʔ be^ʔ kih^ʔ Jmi⁻ lle^ʔ
Na⁻ jngii^ʔ he⁻ kyaah^ʔ jne^ʔ, høø^ʔ
juu^ʔ llu^ʔ he⁻ ma⁻ hñah⁻.

15 Ma⁻ ñeh^ʔ ba^ʔ hne⁻, lä⁻ jēē⁻
hi⁻ chaa⁻ hwa^ʔ Asia ma⁻ bee^ʔ
jnä^ʔ. Lä⁻ ja⁻ ga⁻ jmee^ʔ Figelo
kyaah^ʔ Hermógene. 16 Wa^ʔ
lä⁻ ñih^ʔ dsē^ʔ Dio lä⁻ jēē⁻ hi⁻
chaa⁻ kyaa^ʔ Onesíforo. Joh^ʔ
jiih^ʔ sa⁻ ga⁻ jmeey^ʔ be^ʔ kin^ʔ,
sa⁻ ga⁻ lä⁻ hiiyh^ʔ kih^ʔ he⁻ hään^ʔ
neh⁻ ñe^ʔ. 17 Lä⁻ chah^ʔ ma^ʔ
ga⁻ lloo^ʔ Onesíforo jwii⁻ Roma,
ga⁻ hnaayh⁻ jnä^ʔ lä⁻ bii^ʔ lä⁻ jaa^ʔ,
lä⁻ jiih^ʔ ga⁻ jnääyh⁻ jnä^ʔ. 18 Wa^ʔ
lä⁻ ñih^ʔ dsē^ʔ Dsa⁻ jøøh^ʔ jnän^ʔ
kiyh^ʔ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee^ʔ llaa⁻
jmi^ʔ. Hne⁻ ñeh^ʔ kwee⁻ he⁻
ga⁻ jmeey^ʔ cha⁻ miih⁻ be^ʔ jnän^ʔ
lä⁻ ma⁻ tøøhn^ʔ jwii⁻ Éfeso.

2

*Hnøø^ʔ ma⁻ na⁻ lluu⁻ jne^ʔ
mah^ʔ lä⁻ ja⁻ lee^ʔ jne^ʔ lä⁻ koo⁻ jaa⁻
hløø^ʔ kyaa^ʔ Jesucristo*

1 Jwēēhn⁻ hne⁻ gyuu⁻
kyaan⁻, kwa^ʔ ba^ʔ hne⁻ be^ʔ
kyaah^ʔ he⁻ la^ʔ hñah^ʔ jne^ʔ ta⁻ la⁻
kih^ʔ Cristo Jesús. 2 Ga⁻ lä⁻ tēēh⁻
juu^ʔ he⁻ ga⁻ kwan^ʔ to⁻ lo⁻ nē^ʔ
jwēē^ʔ dsa⁻. He⁻ ja⁻ jwēēhn⁻
hne⁻, tøøh^ʔ goo⁻ jñah^ʔ hi⁻
laah^ʔ jmää^ʔ mi⁻ tēē⁻ dsa⁻ juu^ʔ
ja⁻.

3 Kwēēh⁻ hoh^ʔ ma^ʔ jēēh^ʔ wii^ʔ.
Mah^ʔ lä⁻ ja⁻ lee^ʔ lä⁻ koh^ʔ jaa⁻
hløø^ʔ lluu^ʔ kyaa^ʔ Jesucristo.

4 Ni⁻ jaa⁻ hløø^ʔ sa⁻ jääy^ʔ jmeey^ʔ
jyoh^ʔ ta^ʔ, ga⁻ tēēy^ʔ jmeey^ʔ lä⁻ jē⁻
mada⁻ kih^ʔ juu^ʔ bih^ʔ mah^ʔ tih^ʔ
dsē^ʔ juuy^ʔ hi⁻ ga⁻ kwēēyh^ʔ ta^ʔ
ja⁻. 5 Hi⁻ lä⁻ ja⁻ hi⁻ koo⁻, ni⁻
koo⁻ sa⁻ liyh⁻ cher^ʔ mah^ʔ sa⁻
ga⁻ kooy^ʔ lä⁻ lle⁻ kiyh^ʔ. 6 Jaa⁻
hi⁻ jmee⁻ ta^ʔ hwa^ʔ kih^ʔ, lle⁻
kih^ʔ tēēy^ʔ to⁻ nē⁻ kih^ʔ jee^ʔ
lä⁻ jēē⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ sooh^ʔ ta^ʔ
ja⁻. 7 Jmee^ʔ da^ʔ hu⁻ dsē⁻ hee⁻
hnøø^ʔ jäh⁻ he⁻ ma⁻ jwēēhn^ʔ
hne⁻. Dsa⁻ jøøh^ʔ jnän^ʔ ba^ʔ
kwa^ʔ be^ʔ kyah^ʔ mah^ʔ lä⁻ ngēēh^ʔ
lä⁻ jē⁻ he⁻ ja⁻.

8 Wa^ʔ dsooh⁻ hoh^ʔ kih^ʔ
Jesucristo, hi⁻ laa^ʔ sa⁻ ju⁻
kih^ʔ David hi⁻ ga⁻ lä⁻ jiih^ʔ jee^ʔ
kih^ʔ hi⁻ na⁻ juu^ʔ, lä⁻ koo⁻ la^ʔ
ju⁻ hmēē⁻ he⁻ kwan⁻. 9 Kih^ʔ
he⁻ ja⁻ ba^ʔ na⁻, jēēn⁻ wii^ʔ, he⁻
na⁻ hñuuhn^ʔ kyaah^ʔ caden⁻
lä⁻ koh^ʔ jaa⁻ hi⁻ ää⁻ dsoo^ʔ.
Pero ni⁻ miih^ʔ sa⁻ le^ʔ jmeey^ʔ
lä⁻ ja⁻ kih^ʔ juu^ʔ kih^ʔ Dio.
10 He⁻ ja⁻ kwēēh⁻ ba^ʔ dsēn⁻
jēēn⁻ wii^ʔ mah^ʔ wa^ʔ la^ʔ llu^ʔ kih^ʔ
lä⁻ jēē⁻ hi⁻ na⁻ lleēh^ʔ kyaa^ʔ Dio.
Mah^ʔ lä⁻ ja⁻ lloo⁻ koo⁻ jmi^ʔ
lääy^ʔ ta^ʔ la⁻ kih^ʔ Cristo Jesús
mah^ʔ dsa⁻ nääy^ʔ ya⁻ jwii^ʔ jee^ʔ
sa⁻ hee^ʔ jih^ʔ koh^ʔ.

11 Juu^ʔ la⁻ la⁻ ju⁻ dsoo^ʔ:
Cher^ʔ mah^ʔ ga⁻ juu^ʔ jne^ʔ kyaah^ʔ
Jesús, lä⁻ ja⁻ jmeey^ʔ
chaa⁻ jne^ʔ ko⁻ jøh^ʔ
kyaayh^ʔ.

12 Cher^ʔ mah^ʔ ga⁻ lä⁻ be^ʔ dsē⁻
jne^ʔ jēēn⁻ wii^ʔ, lä⁻ ja⁻
cha⁻ jwē^ʔ jnän^ʔ jmeen^ʔ
hih⁻ ko⁻ jøh^ʔ kyaayh^ʔ.

Cher'mah' ga'jah' jne' sa' kyuu' jnih', ja'ba' la'ja' jäh' sa' kyuuy' jne'.

13 Cher'mah' sa' ga'mi'ten' juu' jnän', pero ma'ra' he' mi'te' bih' juu' kiyh',
jөөh' sa' le' hiji' juu' kiyh'.

Jaa' hi' ma'ya'höö' llu' kyaah' ta' kih' Dio

14 Mi'dsooh' dsë' ooh' jne' kyaah' juu' la'. Ja' jwiiyh', ñe' ba' Dsa-jöoh' jnän', sa' llu' he' ti'choo' jne' juu' he' sa' jmää' ta'. Koo' hee' dsë' dsa' hi' nuu' ba' ja'.

15 Kwa' be' mah' ya'höö' llu' cha'ne' Dio mah' sa' jah' o'hih' kyaah' ta' he' mi'töö' dsa' ju'dsoo' lä'koo' lle' kih'.

16 Ta' kwaa' hñah' kyaah' juu' he' sa' jmää' ta'. Kyaah' juu' ja' dsa'nää' dsa' cha'ga'mi'h' kyaah' he' hñih'.

17 Juu' ja' kuh-gii' kih' dsa' lä'koh' kuh-gii' ne' dsoo' jee' ja'. Lä'ja' ga'la' kih' Himeneo kyaah' Fileto.

18 Hi' he' ga'kah' jwë' kih' ju'dsoo', jäh' ma'ngöö' ba' he' dsa'lä'jiih' dsa'. Kyaah' juu' ja', ga'heey' dsë' ko'llaa' dsa' hi' ma'dsoo' dsë'.

19 Pero juu' kih' Dio jä' koo' hweh', lä'koh' ma'tii' na'hyah' he' na'sii' ne' kih': "Kyuu' ba' Dsa-jöoh' jnän' lä'jöö' hi' laa' kyaay'." Hi': "Lä'jöö' hi' ngii' ta'la' kih' Cristo, wa' lä'öoy' kih' lä'jöö' he' hñih'."

20 Jöö' da'. Koo' hne' juuh' jee' cha' cha'mi'h' nee' goo'

tii' dsa', cha' he' la' kyaah' ñe' hmooh', hi' cha' he' la' kyaah' hma', hi' cha' he' la' kyaah' gwaah'. Lä'jöö' he' hmooh' jmääyh' ta' lä' ma' tē' jmi'. Hi' he' sa' hmooh', he' ja' ba' jmääyh' ta' koo' kyoo' ba'. 21 Hi' ja'ba' lä'ja' la' kih' dsa' kyaa' Dio ka'läh'. Cher'mah' ko'llaa' hi' ma'lä'öo' kih' he' hñih', hi' he' laa' lä'koo' ñe' he' hmooh', he' na'ngii' he' jmää' kih' Dsa-jöoh' jnän'. Lä'ja' ma'nalluu' bih' jmeey' lä'jöö' ta' llu'.

22 Be' go'te' lä'jöö' he' hee' dsë' chih' kwaa'. Hi' gwa' ba' hne' ta' cha'ne' ko'jöh' kyaah' lä'jöö' hi' ngii' kih' Dsa-jöoh' jnän' kyaah' koo' nee' ba' hu'dsë'. Ja' jmeeh' he' llu' jmah' ba', hi' hnöö' lä' ma'dsoo' ja'ba' hoh' kih' Dio, wa' hnaah' dsa'kyaah' hi' wa' hii' tii' kyah'.

23 Jmee' ta' koo' juu' he' ti'choo' dsa', juu' he' sa' jmää' ta'. Ma'ñeh' ba' hne', koo' la' hñii' ba' juu' ja'.

24 Jaa' hi' jmee' ta' he' kih' Dsa-jöoh' jnän', sa' hnöö' hneey' kyaah' dsa'. Hnöö' llu' dsëy' kyaah' lä'jöö' ba'. Hnöö' liyh' mi'töö' dsa', hnöö' jöh' dsëy' kyaah' dsa'.

25 Hi' hnöö' jmääy' hñiiy' hwa' wa'ra' ga'te' jee' hlööyh' hi' chaah', ha' ga' che' ga'kwa' Dio jwë' dsa'jeeh' hi' he' kyaayh' mah' lä'kyuyh' ju'dsoo'.

26 Lä'ja' ba'lä' hi' tääh' goo' hi' sa'llu', hi' jmee' lä' hyoh' dsëy'.

3

Ha- lä- tääh' dsa- wa'ra- ga-të' jee' llaq- jmi'

¹ Hnø¹ lä-ñeh' he- la- ka-läh', jä- he- wii' wa'ra- ga-të' jee' llaq- jmi'. ² Ma'ja- dsa-taah' dsa- lä- hyoh- dsë¹ hñii', lä-hee' dsëy¹ kuu', jmäy¹ hñiiy' kaah', lä-taayh¹, mi-kwayh¹ Dio, lä-chaayh- kih¹ cho'jmiy-, sa- jiiy¹ ni- koo- juu' llu¹, lä-hlëy¹ go-te'. ³ Ni- sa- lä-jøh- dsëy¹, ni- sa- lä-hnøøy¹ jëy¹ juu' kyaah' dsa-, kooyh¹ juu' jwii', sa- lä-täy- häy¹ hñiiy', lä-hñaa- dsëy¹ ga-ngëe' jwëe', jmeey¹ na-høøy¹ kih¹ he- llu¹. ⁴ Jmi' ja-, lä-tuu- dsëy¹ hnëy¹ dsa-kyaayh', ngaayh' kyaah' lä-jë- he- jmeey¹, jmäy¹ hñiiy' lluu¹, hnooyh' ga' he- tih' dsëy¹ lä-koh' ga' he- hnaayh' Dio. ⁵ Jmeey¹ lä-koo- hi- hnaah- Dio, pero kyaah' lä-jë- he- jmeey¹ ja-, lä-jnä' sa- kyey- ni- miuh- be' kih¹ Dio. He-ja- ta- jmee- ko-jøh' kyaayh'.

⁶ Dsa- he' dsa-taayh' cha'neh' kih¹ dsa-më' hi- sa- cha- be' kih¹, mi-gaay- dsa-më' hi- tëe' jmee- he- hñiih', lä-koo- jøø- he- hee' dsë¹ jmi-ngo¹ kiyh¹. ⁷ Täayh' mi-tëy- hñiiy', pero jih'koh' sa- lä-këy¹ jmi' lä-ngëe' ha- lä- la¹ ju'dsoo'. ⁸ Hi- ja-ba' lä-koo- ga-jmee' Jane kyaah' Jambre, hi- ga-ha' kih¹ Moisé, lä-ja- jmee- dsa-ñuuh- he', hay- kih¹ ju'dsoo'. Ma-na-hee' go-te- huudse- kih¹, mo-so- laay'

kwaat~ kyaah' hi- ma-dsoo' dsë¹. ⁹ Pero sa- dsa-näy' ta- cha'në' kyaah' juu' kiyh¹. Jëeh', lä-jnä' kih¹ lä-jëe', he- laay¹ dsa- too-, lä-koh' ga-la' kih¹ dsa- hi- ga-ha' kih¹ Moisé.

Jee' ga-dsaq' juu' la- kwa- ga'Paa'nuuh' kih' Timotä

¹⁰ Pero ma-kyuuh~ ba' hne- juu' he- ma-nuuh- kin', ha- lä- jmeen', ha- lä- la' huudse- kin', he- ma-dsoo' dsën', he- jøh- dsën', he- hnaan' dsa-, hi- he- kwëeh- dsën'. ¹¹ Ma-ñeh' ba'hne- ha- lä- ga-jmeeh- dsa- jnä', hi- ha- lä- ga-jëen' wii' jee' jwii- Antioquia, Iconio, Listra. Ga-jëen' wii' jwërte. Pero Dsa-jøøh' jnä' ga-läa' jnä' kih¹ lä-jë- he- ja-. ¹² Hi- lä-jëe' hi- hnøø¹ dsa-taah' lä-kaa- tuh-dsë¹ kyaah' Cristo Jesús, ma-ra' he- jëe' bih¹ wii'. ¹³ Pero dsa- hñaa- dsë¹ he', kyaah' hi- ta-juu' jmee- gyih¹ cha-ga'miih- he- hñiih' koo- hä- koo- hä', mi-gaay- dsa- hi- mi-goo- dsa- kiyh¹.

¹⁴ Pero gwa' ba' hne- ta- cha'në' kyaah' he- ma-mi-tëeh', ma-ñeh' ba' hne- ha- lä- la' he- ma-heeh'. Jëeh', kyuuh~ ba' hne- hii- na- hi- ga-mi-tëe- hne-. ¹⁵ Lä-jiih' ma' mäh' ma-kyuuh~ ba' hne- juu' kih¹ Dio lä-koo- na-sii-. Juu' ja- ga-mi-tëe- hne- lä-jwë' jee' lääh', lä-llu¹ he- ma-dsoo' hoh' kih¹ Cristo Jesús. ¹⁶ Dio ba' ga-kwa' huudse- llu¹ kih¹

hi- ga-sii' lä-jë- juu' ja- he-
 jmaa' mi-tëë' jne' dsa-, he-
 mi-jnäa' he- dsa-hlääh' jne',
 jmaa' he- hlëëh' jne' dsa-, hi-
 he- mi-tëë' jnih' jmeey' he-
 llu' jmah' ba'. 17 Lä-ja- ba'
 hwëë' llu' hi- hnaah' Dio,
 ja-ga' na- ma-na'lluuy' go-te-
 jmeey' lä-jë- nëe' he- llu'.

4

1 Chuun' kyaah' hne-. Ñe-
 ba' Dio hi- lä-ja- Jesucristo
 Dsa-jøøh' jnän' hi- jäh' lla'
 ta' kih' hi- jiih' hi- kih' hi-
 na-juu', wa-ra- ga-lä-jnäay'
 jmeey' hih' kih' dsa'. 2 He-ja-
 kwa' ba' hne- juu' ja-. Kwa'
 ba' hne- jä- ma-ke- sa- la' hor-
 kih'. Hlëëh' hi- dsa-hlääh',
 juuh' kiyh' kyaah' juu' ja-
 kwëëyh' nuuh'. Hi- hnøø' jøh-
 hoh' kyaayh' jee' mi-tëëh'
 hnih'. 3 Lloo- koo- jmi'
 mo-so- lä-hnøø' dsa- nuu'
 ju'dsoo' he- ma-mi-tëë'
 jne'. He-ja- hnaayh' jwëë'
 ta-jwoh' hi- kwa' juu' lä-koo-
 tih- dsë' dsa- nuu'. 4 Dsa- he-
 na-, be' ju'dsoo' mah' jmeey'
 gyih' he' kih' juu' wa- he- cha-
 he-. 5 Pero hne- hää' hñaah'
 ', kwëëh' hoh' kih' lä-jë- he-
 wii' he- jä- në' kyah', kwa'
 ju'hmëë' la- kih' dsa- hi- sa-
 ma-nuu', mi-te' lä-jë- ta' he-
 ga-tëëh' jmeeh'.

6 Ma-ngoo' ya-jäh- he-
 naahn-, jëëh' ma-lloo'
 jmi' he- jngëëh' dsa- jnä'.
 7 Ma-kwan' cha-miih- be'
 kyaah' ta' la-. Ma-lih- ba'
 jnä' kyaah' ta' he- hä' goon'.
 Lä- ma-dsoo' ja-ba' dsën- kih'
 Dio. 8 He-ja- ma-na-la' juu'

hyohn' koo- coron ma'ja-,
 ja-ga' na- ya-hëën' lluu'.
 Dsa-jøøh' jnän', dsa-ta' lluu'
 ', kway' he- ga-tëën' hyohn'.
 Hi- ja- ma-la- jnä' hyohn',
 ja-ba' lä-ja- hyoh- lä-jëë- hi-
 lle- dsë' he- jäh' Jesucristo.

*Ga-jäh' Paa' ha- lä- jmeey'
 Timotä*

9 Jmeey' bii' ya-jëë' jnä'
 चाह'. 10 Ma-bee' Dema jnä',
 mah' hnooh- gyih' he- cha-
 jmi-gyuu' la-. Ma-ngooy-
 jwii- Tesalónica. Crescente
 ma-ngoo- ta' hwa' Galacia,
 Tito ma-ngoo- ta' hwa' Dal-
 macia. 11 Jaa- Luca ga' gya'
 kyaah' jnä'. Ja- jäh- Marco
 ta- la- wa-ra- ga-të' jee' ñeeh'.
 Hi- na- jmaa' kin- kyaah' ta'
 la-. 12 Ma-cheen- Tíquico ta-
 jwii- Éfeso. 13 Wa-ra- ga-të'
 jee' ñeeh', ja- kah- ko-lla-
 hmih-lloo' kin- he- ga-kyen'
 kih' Carpo jee' jwii- Troa. Hi-
 dsooh- hoh' kah' lä-jë- mo'je-
 na-gyee- kin-, hi- he- jmeey'
 ga' bii' kin- loo' jah' jee' siin'.

14 Leja- të-ñe' he', ga-jmeey'
 cha-miih- hliih' kin-. Dio
 mi-hmaah' ha- koh' te' he-
 ga-jmeey' kin-. 15 Hää' hñaah'
 ' kyaayh'. Peer- hnøøy'
 lla-dsëy' kih' juu' he- kwa-
 jne'.

16 To-në' lä- ma' ga-lloon'
 në-ta' jee' ma-lään' hñiin- ni-
 jaa- sa- ga-jmeey' be' kin-,
 lä-jëë- ba' ga-bee' jnä'. Sa-
 wa' jmeey' Dio kwaat- kih' he-
 ja-. 17 Pero Dio cheh' kyaah'
 jnä', ga-kway' be' kin-, lä-jiih'
 ga-hña- ga-kwan' juu' kiyh'
 mah' wa- nuu' lä-jëë- dsa-

hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu. Hi⁻ lä⁻ja⁻
 ga⁻kway⁷ be⁷ kin⁻ ga⁻lääy¹
 jnä⁷ he⁻ ma⁷ kuh⁻ hyah⁻ jnä⁷.
 18 Hi⁻ lä⁻ja⁻ lää¹ Dio jnä⁷ kih¹
 lä⁻jē⁻ he⁻ hlih¹, tēēy⁻ jnä⁷
 ya⁻jwii¹ kiyh¹. Lä⁻ja⁻ wa⁷ la¹
 juuh⁻ kiyh¹ ga⁻lä⁻jē⁻ joh⁷ jmii⁷
 cha⁻. Wa⁷ la¹ lä⁻ja⁻.

19 Jmee⁷ Dio kih¹ Prisca
 hi⁻ kih¹ Aquila. Hi⁻ jmee⁷
 Dio kih¹ hi⁻ chaa⁻ cha⁻neh⁻
 kih¹ Onesiforo. 20 Erasto
 ga⁻jä⁷ jwii⁻ Corinto, Tróximo
 ga⁻llaan⁻ jwii⁻ Mileto kih¹
 he⁻ dsaayh⁷. 21 Ja⁻ jmeeh⁻
 bii¹ ñeeh⁻ to⁻ chah⁷ la⁻, na¹ sa⁻
 ga⁻ma⁻ja⁻ jii⁻ gyuu⁷. Eubulo
 jmee⁻ Dio kyah¹, hi⁻ lä⁻ja⁻
 jmee⁻ Pudente, kyaah⁷ Lino,
 kyaah⁷ Claudia, hi⁻ lä⁻jēē⁻
 øøh¹ jne⁷ hi⁻ tääh⁷ jee⁷ la⁻
 ka⁻läh⁷.

22 Wa⁷ hää⁷ Jesucristo
 Dsa⁻jøøh¹ jnä⁻ tuh⁻hoh⁷, wa⁷
 mi⁻jää¹ Dio hne⁻. Wa⁷ la¹
 lä⁻ja⁻.

Tito Juu' la' ga' si' Paa' kih' Tito

1 Jnã' Paa' jmeen' ta' kih' Dio, hi' laan' apóstol kyaá' Jesucristo he' ja' jmeen' juu' kih' hi' na' lleeh' kyaá' Dio, mah' lá' dsoo' dsëy' kiyh' hi' lá' jwë' ja' lá' ngëëy' ha' lá' la' ju' dsoo' he' tóoh' jné'. 2 He' ja' kyé' jné' o' jòh' dsë' he' chaá' jné' táá' lá' jé' joh' jmi' cha', lá' koo' ga' báäh' Dio hñii' ja' ga' llay' jmi' gyuu'. Hi' sa' ta' juuy'. 3 Lá' ma' ga' lloo' jmi', ga' mi' jnäy' juu' kiyh' he' na' hñaan' kwan' lá' koo' mada' ga' jmeé' Dio hi' láá' jné'. 4 Siin' kyah' Tito, hne' laah' lá' koh' gyuu' kyaan' ta' la' kih' he' ma' dsoo' hoh' kih' Dio ko' jòh' kyaah' jnä'. Ngñn' kih' Dio hi' laa' Táá' jnän' hi' ngñn' kih' Jesucristo Dsa' jòoh' jnän', hi' ga' láá' jné', wa' kway' he' llu' kyah', wa' lá' ñih' dsëy' hne', hi' wa' jmeey' hi' ti' kyah'.

Ha' lá' hnøø' kih' hi' kye' nē' kih' øøh' jne'

5 Ga' llaan' hne' Creta (hwa' he' há' jee' jmi' ñeeh') mah' mi' hñaa' ta' he' ga' hnøø' le'. Hi' lá' kaa' jwii' jee' gooh', ja' hñaa' dsa' gyuu' kyaá' lá' koo' lá' koo' gwah', lá' koh' mada' ga' jmeen' kyah'. 6 Hnää' jaa' hi' sa' na' báäh' ni' miih' dsoo', jaa' dsa' ñuu' hi' kyaah' jaa' ba'

dsa' mē', hi' hnøø' ma' dsoo' dsë' chih' kyaay', hi' jaa' hi' sa' hii' juu' kih' chih' kyaá' he' jmeey' wa' he' cha' he' hi' ni' sa' chaayh'. 7 Jmee' bii' kih' dsa' gyuu' he' sa' na' báayh' go' te' lá' llu' he' há' gooy' ta' kih' Dio. Hnää' jaa' hi' sa' jmää' hñii' jòoh', jaa' hi' sa' lá' lleé' chah', jaa' hi' sa' hih', jaa' hi' sa' hnee', jaa' hi' sa' heé' dsë' kuu'. 8 Hnää' jaa' hi' kwa' jee' ja' dsa' hi' go' nää', jaa' hi' hnooh' ma' la' he' llu' ba', jaa' hi' ngé' koo' nēé', jaa' hi' jmeé' he' llu' jmah', jaa' hi' na' jngëé', jaa' hi' lih' háá' hñii'. 9 Hnää' jaa' hi' chooh' koo' hweh' ju' dsoo' he' ma' mi' tēé' jné', mah' lá' ja' hlëëy' jñah' dsa' kyaah' ja' ba' juu' la'. Hi' lá' ja' ba' liyh' lla' dsëëy' kih' hi' hlëéh' wii' kih' ju' dsoo'.

Ta' jwòh' hi' kwa' juu' ta' juu'

10 Peer' chaá' jwëé' hi' chaah', hlëëy' juu' he' sa' jmää' ta', mi' gaay' dsa'. Hi' jee' kih' lá' jéé' hi' he', jwëé' hi' jáh', jmeé' bii' uu' jmi' ngo' kih' dsa' ñuu'. 11 Jmee' bii' jné' jwé' kiyh' mah' mo' so' hlëéh' gyih' juu' he' sa' jmää' ta'. Kyaah' juu' kiyh' ga' nääy' lá' joh' hne' chih' heey' dsë' lá' jah' hi' táäh' cha' neh', mi' tēéy' dsa' he' sa' lle' kih', lá' jwé' jee' liyh' kuu'.

12 He' ba' dsa' hi' ngëë' juu' kih' dsa' gooy' jáyh'

lä'la': "Jne' hi- tøøhn' hwa' Creta la-, peer- ta-juu' jne'. Ma-ra' jah' hlëeh' laa' jne', jwëh' jne', jlaa' jne'", ga-jäyh'.¹³ Ma-ra' ju'dsoo' na- lä-ja-laa' dsa- he'. He-ja- jwëehn- hne-, hweh- juuh' kiyh' mah' dsa-taayh' na-jngëey' kyaah' ju'dsoo' ba'.¹⁴ Ta-wa' jmeey' he' juu' ma-gyuh- kih' dsa-judiu, ni- sa- wa' jmeey' he- nuuh' he- kwa- dsa- hi- ma-be' ju'dsoo'.

¹⁵ Lä-jë- ba' he- cha-, llu' ba' la' kih' hi- lluu'. Pero kih' hi- na-hee- dsë' kyaah' hi- sa- ma-dsoo' dsë' kih' Dio, ni- koo- sa- llu' kiyh'. Ma-na-hee- go-te- lley, hi- lä-kye- huudse- kiyh' na-hee-.¹⁶ Jäyh' kyuy- Dio, pero kyaah' he- jmeey- ja-, sa- dsoo' juu' kiyh'. Peer- sa- lä-jëe' jne' lä-koo- jmee- dsa- he', peer- chaayh-, mo-so- jmäay' jmeey' ni- koo- ta' llu'.

2

Ha- lä- hnøø' jmee' dsa- lä-jiih' jah' Jesús

¹ Pero hne-, hlëeh' ba' hne- lä-koh' la' ju'dsoo' he- ma-mi-tëe' jne'.² Lä-jëe- dsa-gyuuuh' hnøø' ngëy' koo- nëe' ba', hnää' jaa- hi- hä- ta' kih', jaa- hi- hää- hñii', jaa- hi- ma-kyuuuh- he- ma-dsoo' dsë- jne', jaa- hi- hnää' dsa-, jaa- hi- kwëeh- dsë' ma' cha- he- wi'.³ Ja-ba' lä-ja- lä-jëe- dsa- ma-hyaa, hnøø' cha- nuuh- kiyh'. Sa- wa' kooyh- juu' jwi, sa- wa' hijh' jmi' mi-jeh' ma-äa-, hi-

hnøø' mi-tëey- dsa- he- llu' jmah' ba'.⁴ Hnøø' mi-tëey- dsa-më' kwaa- ha- lä- jmeey' mah' lä-hnäy' dsa-nuuh- kyaay' hi- lä-ja- lä-hnäy' gyuu- kyaay'.⁵ Hnøø' häay' hñiiy', hnøø' ngëy' koo- nëe' ba', hnøø' høøy' cha'neh- kiyh', hnøø' llu' dsëy', hnøø' hwaay' kyaah' dsa-nuuh- kyaay', mah' ni- jaa- sa- wa' mi-kwah' juu' kih' Dio.

⁶ Ja-ba' lä-ja- hnøø' hlëeh' dsa-nuuh- kwaa- mah' häay' hñiiy'.⁷ Hne- to-në', jmee' he- llu' jmah' ba' mah' lä-tëe- dsa- jmee- lä-koo- jmeeh-. Ja- jmeeh- hne- ka-läh' ja-ba' lä-koo- mi-tëeh' dsa-, ta- wa' ta-juuh' kih' dsa-.⁸ Hlëeh' dsa- juu' na-jngii' he- sa- toh- wi' mah' lä-jëe- hi- na-høøh' jä- o-hih- kih', lä-ja- mo-so- cha- he- kih' hlëeyh' wi' kyah' hnäh'.

⁹ Chiih' hi- jmee' ta' kih' dsa-, wa' jmeey' lä- tih- dsë' juuy' ba', sa- wa' jiiyh' juu' kyaayh'.¹⁰ Chiiyh' sa- llu' hëey' dsa-juu' ta'. Wa- mi-jnäy- he- laay' jaa- hi- mi-te' kih' lä-jë- ba'. Lä-ja- jëe' dsa-, jnaah' llu' juu' kih' Dio hi- lää- jne'.

¹¹ Jëeh', na' ma-lä-jnä' kih' lä-jëe- dsa- ha- lä-koo- llu' dsë' Dio kyaayh' mah' lä-ja- läay'.¹² Ju'hmeë' he- mi-tëe- jne', sa- kwa- jwë' jmeen' he- hlih', ni- he- jmeen' he- hee' dsë' jmi-ngo' jnan'. Lä-ja- mi-tëe- jne' ngën' koo- nëe' ba', jmeen' he- llu' jmah', hi-

he- hnään⁺ Dio ta'ko⁻jiih¹
 tøøh' jne' jmi-gyuu⁺ la⁻. ¹³ Hi⁺
 ga⁻nøø¹ ba' jne' jøøn¹ lä⁻jiih¹
 lä⁻jnä⁺ Jesucristo hi⁻ laa¹ Dio
 Jøøh¹ jnän¹ hi⁻ lää[~] jne'. Peer⁻
 jnaah¹ le' jmi⁺ ja⁻, he⁻ ja⁻
 jmee⁺ chaa⁻ jne' llu¹ ta'ko⁻jiih¹
 tøøhn¹ jøøn¹ he⁻ lä⁻te¹ juu¹ ja⁻.
¹⁴ Hi⁻ he⁺ na⁻ ga⁻ngëe⁺ hñii⁺
 ta⁻la⁺ jnä⁻ jne' mah¹ lääy¹ jne'
 kih¹ lä⁻jë⁺ he⁻ hliih¹ hi⁺ lä⁻ja⁻
 jmääy¹ jne' na⁻jngëe⁺ go⁻te[~],
 mah¹ lee⁺ jne' koo⁻ nää¹ dsa⁻
 kyaay¹ hi⁻ hee⁺ dsë¹ jmee¹ he⁻
 llu¹ jmah¹ ba'.

¹⁵ Mi⁻tëe⁺ dsa⁻ juu¹ la⁻,
 hlëeh¹ dsa⁻, juuh¹ kiyh¹
 lä⁻koo⁻ mada⁻ nuuh⁻, mah¹
 ni⁺ jaa⁻ sa⁺ wa¹ mi⁻kwah¹
 hne⁻.

3

¹ Mi⁻dsooh⁻ dsëy¹, wa¹
 jmeey⁺ he¹ hi⁺ wa¹ nuuyh¹
 mada⁻ he⁻ jmee⁺ lä⁻jëe⁺
 dsa⁻ta¹, hi⁺ wa¹ lla⁻ dsëy¹
 jmeey¹ he⁻ llu¹ jmah¹ ba'. ² Sa⁻
 wa¹ hlëeyh¹ wi⁺ kih¹ dsa⁻, sa⁻
 wa¹ llay⁻ hñii⁻. Wa¹ llu¹ dsëy¹
 kyaah¹ dsa⁻, wa¹ jmääy¹ hñiiy⁺
 hwaä¹ kyaah¹ lä⁻jëe⁺ ba'.

³ Jëeh¹, lä⁻kye⁻ jne' ma¹ taa⁻
 jne' jää¹, ma¹ chaah⁻ jne',
 sa⁺ nuuh¹ jne', ma¹ na⁻ hëe⁺
 jne' kih¹ Dio, ma¹ laa¹ jne'
 kyaä¹ lä⁻jë⁺ he⁻ ma¹ hee⁺
 dsë⁻ jne', ma¹ tih[~] dsë⁻ jne'
 na⁻ku¹ na⁻ngii¹ he⁻ hliih¹,
 ma¹ hñaa⁻ dsë⁻ jne', ma¹
 wi⁺ dsë⁻ jne', ma¹ na⁻høøh¹
 dsa⁻ jnän¹ hi⁺ ma¹ na⁻hääh¹
 jne' dsa⁻. ⁴ Lä⁻koo⁻ ma¹
 tøøh¹ jne' lä⁻ja⁻, Dio jnän¹,
 hi⁻ lää[~] jne', ga⁻mi⁺ jnääy⁻
 ha⁻ lä⁻ llu¹ dsëy¹ kyaah¹ jne',

hi⁺ ha⁻ lä⁻koo⁻ hnäay¹ jne'.
⁵ He⁻ja⁻ ga⁻lääy¹ jne' pero
 ja⁺ ta⁻la⁻ kih¹ he⁻ ma⁻jmee⁺
 jne' he⁻ llu¹. Ga⁻lääy¹ jne'
 kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻nih⁺ dsëy¹ jne'
 ba', hi⁺ ga⁻jmeey⁺ ga⁻lä⁻chaa⁻
 jne'. He⁻ja⁻ la⁺ lä⁻koh⁺ he⁻
 ga⁻gyeyh⁻ jne'. Ga⁻laa¹ jne'
 hmëe⁺ ta⁻la⁻ kih¹ jmi⁻lle⁺
 Na⁻jngii¹. ⁶ Ja⁻ kyaah¹ hih⁻
 ga⁻chee¹ Dio jmi⁻lle⁺ kiyh¹ nē⁻
 jnän¹ ta⁻la⁻ kih¹ Jesucristo hi⁻
 lää[~] jne'. ⁷ Kih¹ he⁻ llu¹ dsëy¹
 ga⁻jmääy¹ jne' lluu¹, lä⁻ja⁻
 hñah⁺ jne' heen⁻ he⁻ tøøh¹
 jne' jøøn[~] jee⁺ mo⁻so⁺ juu¹ jne'
 jih¹ koh⁺.

⁸ Juu¹ he⁻ ma⁻jwahn¹ la⁻,
 la¹ ju⁻dsoo⁺. Hnoon¹ jmeeh¹
 bii¹ kwah¹ juu¹ la⁻. Hlëeh¹
 hi⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁺ dsë¹ kih¹ Dio
 mah¹ wa¹ ngëey¹ hñiiy⁺ jmeey¹
 he⁻ llu¹ jmah¹ ba'. He⁻ la⁻
 ba' llu¹ hi⁺ jmää¹ kih¹ lä⁻jëe⁺.
⁹ Ta⁻ kwaa⁻ hñaa¹ kyaah¹
 juu¹ he⁻ sa⁺ jmää¹ ta¹ hi⁺ ni⁻
 kyaah¹ juu¹ ha⁻ lä⁻ ma¹ laa¹
 ma⁻hyaa⁺ ta⁻gyuu¹ jnän¹. Ta⁻
 taah⁻ hñaa¹ jee⁺ tääh¹ dsa⁻ hi⁻
 ti⁻choo⁺ juu¹ hi⁺ hi⁻ te⁻jëe⁺
 kwaan⁺ kih¹ ley¹ kih¹ Moisé.
 Jëeh¹ juu¹ ja⁻ sa⁺ jmää¹ ni⁻
 miih⁻, ni⁺ sa⁺ kye⁻ ya¹ jøø⁺.

¹⁰ Cher¹ mah¹ jee⁺ kyah¹
 hnäh⁺, chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ hnøø¹
 jmee¹ to¹ nää¹, hlëeyh¹ koo⁻
 hä¹ to¹ hä¹. Hi⁻ cher¹ mah¹
 sa⁺ ga⁻jmeey⁺ he¹ juu¹ kyah¹,
 lleey⁺ go⁻te[~] ba'. ¹¹ Ma⁻nēh¹
 ba' hne⁻, hi⁻ jmee⁺ lä⁻ja⁻,
 he⁻ ma⁻kayh[~] jwë¹ ba¹ ja⁻.
 Ja⁻ba¹ dso⁻kye⁻ he⁻ jmeey⁻
 ja⁻, bääyh⁻ dsoo⁺.

Ga^hih¹ Paa¹ juu¹ kih¹ Tito

¹² Wa^ra⁻ ga⁻ tē^ʼ jee^ʼ cheen⁻
 Artema o Tíquico ta^ʼ kyah¹,
 ja⁻ go^ʼjēēh^ʼ jnä^ʼ chah^ʼ ta⁻
 jwii⁻ Nicópoli. Jee^ʼ ja⁻ jmeen⁻
 huu^ʼdsē⁻ dsa⁻ngēēn^ʼ jii⁻
 gyuu^ʼ. ¹³ Wa^ra⁻ ga⁻lloo¹ Zena
 hi⁻ cheh¹ nē^ʼ, kyaah^ʼ Apolo
 ta^ʼ na^ʼ, ja⁻ jmeeh⁻ be^ʼ kiyh¹
 lä^ʼjiih¹ jee^ʼ le^ʼ. Ja⁻ kwēēyh^ʼ
 lä^ʼjē⁻ he⁻ jmee⁻ bii¹ cha^ʼjwē¹
 jee^ʼ dsa⁻nääy¹. ¹⁴ Wa^ʼ lä⁻tēē⁻
 lä^ʼjēē⁻ øø^h¹ jne^ʼ jmeey¹ ta⁻
 llu¹ jmah¹ ba^ʼ mah¹ lä⁻cha⁻
 he⁻ kyaah^ʼ jmeey¹ be^ʼ lä⁻ma^ʼ
 chaa⁻ hi⁻ lla⁻kyaa¹. Mah¹
 sa⁻ dsa⁻taayh^ʼ lä⁻koø⁻ hi⁻ sa⁻
 ma⁻jmeey^ʼ ta^ʼ.

¹⁵ Lä^ʼjēē⁻ hi⁻ tääh^ʼ kyaah^ʼ
 jnä^ʼ jee^ʼ la⁻ jmeey⁻ Dio
 kyah¹. Hi⁻ jmeey^ʼ Dio kih¹
 lä^ʼjēē⁻ hi⁻ hnää¹ jne^ʼ, lä⁻llu¹
 he⁻ ma⁻dsoo^ʼ dsēy¹ ko⁻jøh^ʼ
 kyaah^ʼ jne^ʼ. Wa^ʼ mi⁻jää¹ Dio
 lä^ʼjēē⁻ hnäh^ʼ. Wa^ʼ la¹ lä⁻ja⁻.

Filemón Juu' la- ga-sii' Paa' kih' Filemón

1 Jnä' Paa' hään' neh-ñe' kwaat~ kih' Jesucristo. Siin~ juu' la- ko-jøh' kyaah' øøh' jne' Timotä. Siin~ kyah' Filemón, hnaan~ hne- kih' he- jmee- jne' koo- ba' ta'. 2 Ja-ba' lä-ja- siin~ kih' dsa-më' øøh' jne' Apia kyaah' Arquipo ka-läh', he' ba' hi- jmee- ta' he- jmee- jne'. Hi- lä-ja- kih' lä-jëë- øøh' jne' hi- dsa-ñee- cha'neh- kyah'. 3 Ngii'n' kih' Dio hi- laa' Tää' jnä'n' hi- ngii'n' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnä'n', wa' kway' he- llu' kih' lä-jëë- hnäh' hi- wa' jmeey' hii' tii' kyah'.

Ga-kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio

4 Lä-jë- jiih~ wa-ra- ga-ngii'n' kin~ kih' Dio kyaan~, dsooh~ ba' dsën~ hne-. Kwan~ ti'hmaah' kiyh' ta-la- kyah', 5 kih' he- ga-nuun' kyah' ha- lä- hnaah~ Jesús Dsa-jøøh' jnä'n' hi- ga-nuun' ha- lä- ma-dsoo' hoh' kiyh', hi- he- hnaah~ lä-jëë- hi- laa' kyaa' Dio. 6 Hi- ngii'n' kih' Dio mah' jwih' jñah' ha- lä- la' he- ma-dsoo' hoh' hi- ngii'n' kiyh' mah' lä-ngëeh' ha- lä- ma-mi-jää' Dio jne' ta-la- kih' Cristo Jesús. 7 Peer- chaa- jnääh' llu' he- ma-nuu' jnääh' ha- lä- hnaah~ dsa-, he-ja- ma-nøh' dsë- jnääh'. Jëeh' ta-la- kyah' hne- øøhn',

ma-tëë' be' lä-jëë- hi- laa' kyaa' Dio.

Paa' ga-chee' Onésimo ka-läh' kih' Filemón

8 Ta-la- kih' Cristo cha- jwë' kin~ jmeen' hih~ kyah' mah' jmeeh' lä-llë' kih'. 9 Pero llu' ga-laan~ hlëëhn' hne- kyaah' juu' llu' ba', kih' he- hnaan~ hne-. Jnä' Paa', ma-gyuh- ba' jnä' hi- lä- ma-hää' ba' jnä' neh-ñe' kwaat~ kih' Jesucristo, he-ja- chuun' kyaah' hne-. 10 Ta- jmee- hñaa- hoh', ja- kwah- be' kih' Onésimo, jëeh' laay' lä-koh' jaa- gyuu- kyaan~ kih' he- ga-heeyh- juu' kih' Dio jee' hään' neh-ñe' la-.

11 Jää' sa- ga- ma-heeyh- kih' Dio sa- ga-jmääy' ma' jmeey' ta' kyah', pero na' jmääy' kin~ hi- jmääy' kyah' ka-läh'. 12 Na' cheeh' jnih' ka-läh' kyah'. Heeyh' lä-koh' he- heeh' jnä' ba'. 13 Hnoon' jäy' kyaah' jnä' ta-ko-jiih' hään' neh-ñe' kwaat~ kih' ju'hmëe' mah' jmeey' be' kin~ llah' hne-. 14 Pero sa- hnoon' jmeen' bii' cher'mah' sa- lla- hoh', mah' sa- wa' la' lä-koo- he- wii' he- ngii'n' kyah'. Wa' la' lä-koo- hnooh- hñaa'h'. 15 Go- laan~, ga-lä-øøy' kyah' ko-hwëë', mah' lä-ja- heeh' hnih' ka-läh', he- jäy' kyaah' hne- go-te-. 16 Na', mo-so- laay' wa' hi- cha- hi-, hi- jmee- ta' kih' dsa-. Na' ga' laay' ma-ra- øøh' jne' hi- hnaan~ cha-miih-. Ha- ga' sa- lä-hnaah- hnih', lä-llu' he- ma-laay' dsa-kyaa'h'

jne' hi⁺ ma⁻laay⁺ kyaa⁺ Dio
ka⁻lä^h.

¹⁷ Lä⁻ja⁻, cher'mah⁺
laa⁺ jnä⁺ ome⁻ kyaah⁺,
heeh⁻ Onésimo lä⁻koh^h
he⁻ ma⁻heeh⁻ jnä⁺ ba⁺.

¹⁸ Cher'mah⁺ cha⁻ he⁻
ma⁻jmeey⁺ kyah⁺ o cher'mah⁺
ääy⁻ miih⁻ kyah⁺, jmee⁺
kwaat⁻ lä⁻ko^o jnä⁺ ba⁺ ään⁻
kyah⁺. ¹⁹ Jnä⁺ Paa⁺ siin⁻ kyah⁺
kyaah⁺ goon⁻, jnä⁺ jwahn⁻
mi'hmaahn⁻ kyah⁺, kih⁺ he⁻
sa⁺ hnoon⁺ jwë^hhn⁻ hne⁻ he⁻
ääh⁻ kin⁻ lä⁻llu⁺ he⁻ ga⁺laah^h.

²⁰ Lä⁻ja⁻ øøhn⁺, jmee⁺ jëë⁻
dsën⁻, jmee⁺ nøh⁺ dsën⁻, lä⁻
hnøø⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻.

²¹ Jmeen⁻ dsoo^h, nuuh⁺ ba⁺
hne⁻ he⁻ ma⁻siin⁺ la⁻. Man⁻
jmeeh⁺ ga⁺ hne⁻ cha⁻ga⁺miih⁻
lä⁻koh^h ga⁺ he⁻ ma⁻jwahn⁺
la⁻. ²² Hi⁻ ja⁻ ba⁺ lä⁻ja⁻, mi'llu⁻
ha⁻ jee⁺ jän⁻. Cha⁻ ba⁺ o⁻jøh⁻
dsë⁻ kin⁻, nuu⁻ ba⁺ Dio lä⁻jë⁻
he⁻ ngiih⁺ hnäh^h, kwa⁺ bih⁺
jwë⁺ niin⁻ na⁺jëën⁻ hnäh^h.

²³ Epafra jmee⁻ Dio kyah⁺.
Hi⁻ la⁻ na⁻, hää⁺ neh⁻ñe⁺
kyaah⁺ jnä⁺ jee⁺ la⁻ kwaat⁻
kih⁺ Cristo Jesús. ²⁴ Hi⁻
lä⁻ja⁻ jmee⁻ Dio kyah⁺ Marco,
Aristarco, Dema, kyaah⁺
Luca. Lä⁻jëë⁻ hi⁻ he⁺ jmee⁻ ta⁺
kih⁺ Dio ko⁻jøh^h kyaah⁺ jnä⁺.

²⁵ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻
wa⁺ mi⁻jøøy⁺ jmi⁻lle⁺ kyah⁺
hnäh^h. Wa⁺ la⁺ lä⁻ja⁻.

Hebreos He-la-je-he- ga-lloo' kih' dsa- hebreo

*Jøøh' ga' Joo' Dio lä'koh'
ga' lä'jēē' ángel*

¹ Joh' jiih' sa' ga' hlēēh' Dio kyaah' dsa' ma'gyuh' jnän' llo'joo'. Ga'cheey' hi' ga'ngēē' juu' kiyh', kih' dsa' ma'gyuh' jnän'. Ko'llaa' hi' ga'ngēē' juu' he' ga'hyoh' juu' kiyh' jee' ma' key' hi' jñah' ko'llaa' ga'hēē' mi'ne' he' ga'mi'jnää' Dio kiyh'. Ja' koo' nēē' ga'jmeē' Dio ha' lä' jee' ga'hlēēyh' kyaah' hi' ma'ngēē' juu' kiyh'. ² Pero jee' ma'dsaa' jmi' la', ga'hlēēh' Dio jne' ta'la' kyaah' Joo' ba', hi' ga'tooyh' goo' ga'lä'jē' he' cha', hi' he' ba' hi' kyaayh' ga'jmeey' gyuh' hwa' ka'läh'. ³ Hi' he' mi'jnää' na'hñaa' lä'jēē' ha' lä'koo' jøøh' laa' Dio, kih' he' laay' koo' heeh' kyaah' Dio. Hi' kyaah' juu' kiyh' he' beē', høøy' ga'lä'jē' go'te' he' cha'. Hi' ma'ngēē' ma'chey' dso'kye' jnän', ja' ga' ga'gyay' jwoo' ra'lluu' kih' Dio Jøøh' hi' gya' gyuh'.

⁴ Jaa' hi' he' ba' ya'hēē' jøøh' ga' lä'koh' ga' lä'jēē' ángele. Jēēh', ga'hyoyh' koo' jmi' he' kyeē' ga'lä'koh' ga' he' ga'hyoh' ángele. ⁵ Jēēh' ni' jaa' ángel jih'koh' sa' ga'jäh' Dio syyh': Hne' laah' gyuh' kyaan'.

Na' ma'laan' Täa' kyaah'.
Ja'ba' lä'ja', sa' ga'syyh' ni'
jaa' ángel lä'la':

Jnä' leen' Täa' kyaah'.

Hne' leeh' gyuh' kyaan'.

⁶ Koo' ka'läh', lä' ma'
ga'cheey' jmi'gyuh' la', Joo'
hi' laa' to'nē', ga'jäh':

Lä'jēē' hnäh' ángele kyaa'
Dio, jmeē' hnäh' juuh'
kiyh'.

⁷ Pero lä'la' ba' ga'hlēēyh'
kih' lä'jēē' ángele:

Dio cheē' ángele kyaa', laa'
lä'koo' lle'.

Ángele hi' jmeē' ta'he' kiyh',
laa' lä'koo' je' he'
hēē'.

⁸ Pero lä'la' ba' ga'syyh'
Joo':

Hne' Dio, jmeeh' hih'
ga'lä'jē' joh' jmi' cha'.
Kyaah' ju'dsoo' jmah' ba'
jmeeh' hih'.

⁹ He' llu' jmah' ba' hnooh',
hne' sa' hnooh' go'te'
he' hñih'.

He'ja' hñii' Dio, hi' laa'
Dio kyaah', hi' he'
ga'hñaa' hne'.

Lä'ja' ga'jmeey' jēē' hoh'
cha'ga'miuh' lä'koh'
ga'lä'jēē' dsa'kyaah'.

¹⁰ Hi' ga'jäh' ka'läh' lä'la':
Hne' Dsa'jøøh', lä' ma'to'nē'
ga'llah' jmi'gyuh' la',

Hñaa' ba' hne' ga'jmeeh'
gyuh' jmi'gyuh'.

¹¹ Lä'jē' he' ja' la' ba', pero
hne' lä' ma'chaa'
na' ba'.

Dsa'gyuh' ba' gyuh' hwa',
lä'koo' dsa'gyuh'
sa'hmiuh'.

12 Lā⁻koō⁻ bāā[~] dsa⁻
 sa⁻hmiih⁻, lā⁻ja⁻ bāāh⁻
 ga⁻lā⁻jē⁻ he⁻ ja⁻, hi⁻
 dsa⁻lā⁻sii⁻ka⁻lāh⁻,
 Pero hne⁻, lā⁻ma⁻laah⁻ na⁻
 ba⁻, jih⁻koh⁻ sa⁻gyuh⁻.

13 Juu⁻ lā⁻la⁻, jih⁻koh⁻ sa⁻
 ga⁻jāh⁻ Dio siih⁻ jāa⁻ ángel.
 Joo⁻ bih⁻ ga⁻hlēēyh⁻ lā⁻la⁻, lā⁻
 ma⁻ ga⁻jāyh⁻:

Na⁻ hne⁻ jwoo⁻ ra⁻lluū⁻ kin⁻
 la⁻,
 lā⁻jiih⁻ lloo⁻ jmi⁻ llaan⁻
 huu⁻ tiih⁻ lā⁻jēē⁻ hi⁻
 na⁻hōōh⁻ kyah⁻.

14 ¿Ja⁻ jee⁻ lā⁻jēē⁻ ángele,
 koō⁻ ga⁻nāā⁻ mada⁻ ba⁻, laay⁻
 jmi⁻lle⁻ hi⁻ ga⁻cheē⁻ Dio mah⁻
 jmeey⁻ ta⁻he⁻ kih⁻ lā⁻jēē⁻ hi⁻
 laa⁻ kwaat⁻ lāā⁻?

2

*Ta⁻ wa⁻ gaa⁻ dsē⁻ jne⁻ juu⁻
 he⁻ lāā⁻ jne⁻*

1 He⁻ja⁻ jmeē⁻ bii⁻ jmeen⁻
 cha⁻ga⁻miih⁻ he⁻ kih⁻ juu⁻
 he⁻ ma⁻nūūn⁻ mah⁻ sa⁻ wa⁻
 lā⁻ōō⁻ jne⁻ kih⁻ jwē⁻ llu⁻
 he⁻ ma⁻tōōhn⁻. 2 Jēēh⁻, ley
 he⁻ ga⁻ngēē⁻ ángele kih⁻
 Moisé, ma⁻ la⁻ koō⁻ hmooh⁻
 hweh⁻. He⁻ja⁻ lā⁻jēē⁻ hi⁻ ma⁻
 dsa⁻hlāāh⁻ kih⁻ hmooh⁻ ja⁻,
 hi⁻ lā⁻jēē⁻ hi⁻ ma⁻ chaah⁻,
 ga⁻jēēy⁻ wii⁻ lā⁻koō⁻ lle⁻
 kiyh⁻. 3 ¿Ha⁻ lā⁻ja⁻ tēēh⁻ jne⁻,
 cher⁻mah⁻ sa⁻ ga⁻jmeē⁻ jne⁻
 he⁻ kih⁻ juu⁻ he⁻ lāā⁻ jne⁻ he⁻
 kyeē⁻ ga⁻ lā⁻koō⁻ ley ja⁻?
 He⁻ ba⁻ hñii⁻ Dsa⁻jōōh⁻ jnān⁻
 ga⁻kwa⁻ juu⁻ la⁻ to⁻nē⁻ ha⁻ lā⁻
 jee⁻ lāā⁻ jne⁻. Ma⁻ngēē⁻ he⁻
 ja⁻, lā⁻jēē⁻ hi⁻ ma⁻nūū⁻ kiyh⁻,
 ma⁻jmeey⁻ dsoo⁻ kih⁻ juu⁻
 la⁻ jee⁻ jnān⁻. 4 Hi⁻ ga⁻jmeē⁻

Dio dsoo⁻ juu⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻
 jee⁻ ga⁻nāāy⁻ kway⁻ juu⁻, jēēh⁻
 Dio hi⁻ kyaayh⁻ ga⁻jmeē⁻
 cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻, hi⁻
 ga⁻jmeey⁻ na⁻ku⁻ na⁻ngii⁻ '
 he⁻ jmeē⁻ jēē⁻ dsah⁻ dsa⁻.
 Hi⁻ ga⁻kwēēyh⁻ jmeey⁻ na⁻ku⁻
 na⁻ngii⁻ ' ta⁻ kyaah⁻ be⁻ kih⁻
 Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻ ', lā⁻koō⁻
 hyoh⁻ dsēy⁻.

*Jesucristo ga⁻laa⁻ kwee⁻
 kyaah⁻ jne⁻*

5 Sa⁻ ga⁻kwa⁻ Dio jwē⁻
 kih⁻ ángele jmeē⁻ hih⁻ kih⁻
 jmi⁻gyuu⁻ he⁻ na⁻ ga⁻ jā⁻, he⁻
 ma⁻lōō⁻ jne⁻ hlēēhn⁻ miih⁻
 kih⁻. 6 Cha⁻ jee⁻ na⁻sii⁻ kih⁻
 hi⁻ ga⁻hlēēh⁻ lā⁻la⁻:

¿Hee⁻ laa⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻
 mah⁻ lā⁻ ma⁻dsooh⁻ ba⁻
 hoh⁻ kiyh⁻?

¿Hee⁻ laa⁻ dsa⁻ hi⁻ laa⁻
 jmi⁻ngo⁻ mah⁻ lā⁻
 ma⁻jmääh⁻ ba⁻ hnih⁻
 he⁻?

7 Miih⁻ jmi⁻ ba⁻ ga⁻jmääh⁻
 hnih⁻ mäh⁻ ga⁻ miih⁻
 lā⁻koh⁻ ga⁻ jee⁻ lā⁻jēē⁻
 ángele.

Ja⁻ga⁻ ga⁻llaayh⁻ hōōy⁻ hi⁻
 ga⁻jmääh⁻ hnih⁻ jōōh⁻
 mah⁻ lā⁻ja⁻ lā⁻gah⁻
 dsih⁻.

Hi⁻ ga⁻tōōh⁻ gooy⁻ ga⁻lā⁻jē⁻
 ba⁻ he⁻ cha⁻.

8 Ga⁻lā⁻jē⁻ he⁻ cha⁻ ga⁻llah⁻
 ta⁻ hwa⁻ huu⁻ tiiy⁻ mah⁻
 jmeey⁻ hih⁻ kih⁻, lā⁻ja⁻
 na⁻sii⁻ juu⁻ kih⁻ Dio.

Kyaah⁻ he⁻ ga⁻tooh⁻ Dio
 gooy⁻ ga⁻lā⁻jē⁻ he⁻ cha⁻,
 he⁻ja⁻ ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻jā⁻ he⁻
 sa⁻ le⁻ jmeey⁻ hih⁻ kih⁻. Pero
 na⁻ ga⁻juh⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻jnā⁻

he- jmeey- hih-. ⁹ Pero ñe' ba' jne' kih' hi- ga-jä' mäh' ga' miih- lä'koh' ga' jee' lä-jëë- ángele. Ga-llaä' Dio høøy', hi- ga-jmääy' jøøh' mah' lä-gah- dsih' lä-llu' he-ga-juuy'. Hi- kih' he- llu' dsë' Dio, he-ja- ba' ja-, ga-ngëey' Jesús he-ga-juuy' he-llu' kih' ga-lä-jëë- ba'.

¹⁰ Ga-lä-jë- ba' he- cha-na-la- kih' Dio hi- la' kiyh' ka-läh'. Hi- ga-lä-hnøøy' tëey- jwëë' jooy' ya-jwii' kiyh'. He-ja- sooh- ba' kih' Dio, he- ga-mi-lluuy' go-te- Jesús hi- lää- jne', ta-la- kih' he- ga-jëey' wii'. ¹¹ Jne' hi- na-jngëe', hi- lä-ja- Jesús hi- jmää- jne' na-jngëe', lä-jëë- jne' laa' kyaä' Tää'. Kih' he-ja-, sa-la' o-hih- kih' Jesús tëeyh- jne' øøyh'. ¹² He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh- Dio:

Hlëehn' kyah' cha'në' lä-jëë- øøhn'.
Jee' dsa-ñee- lä-jëë- øøhn',
jee' ja- hän' kyah'.

¹³ Hi- ja-ba' lä-ja- ga-jäyh':
Kye' ba' jnä' o-jøh- dsë-kiyh'.
Hi- koo- ka-läh' ga-jäyh':
Hii- jnä' la- kyaah' jooy' hi-
ga-kwëeyh- jnä'.

¹⁴ Kih' he- kye- jmi-ngo' lä-jëë- jooy' he', lä-ja- ka-läh' hñiiy' ma' kyey- jmi-ngo' hi- ga-juuy'. He- lä-ja-, ga-liyh' ga-lla-dsëey' kih' hi-sa-llu' hi- jngiih- kih' dsa-. ¹⁵ Mah' lä-ja- lääy' hi- tääh' goh- juu' lä-jiih' jmi- chaa-. ¹⁶ Dsoo' ba' sa- jay' mah' kway' be' kih' ángele. Jay' mah' kway' be' kih' lä-jëë- hi- laa' sa-ju-

kih' Abraham ba'. ¹⁷ Kih' he-ja- ba' ja-, he- ga-la' bii' kiyh' ga-lëey' jmi-ngo', ja-ba' lä-koo- laa' jne'. Lä-ja- ga-laay' jaa- jmi-dsa- jøøh' hi- jøh- dsë', hi- mi-te' kih' Dio mah' lä-ja- chey' dso'kye- kih' lä-jëë- dsa-. ¹⁸ Kih' he- ga-jëey' wii' lä-koo- ma' ga-ka' dsa- dsëy', he-ja- ba' ja- kyuyh- kway' be' kih' hi- gwa' huudse- hliih' kih'.

3

Jesús ba' laa' jøøh' lä'koh' ga' Moisé

¹ Lä-jëë- hnäh' øøhn' hi- na-jngëe', lä-jëë- hi- na-jnää' gyuuh' ya-jwii' kih' Dio, jmee' da' hnäh' miih- huudse- ha- lä-koo- laa' Cristo Jesús. Hi- he' to-në' ga-kwa' juu' he- ma-heeh' jne' la- hi- laay' jmi-dsa- jøøh' jnän' ka-läh'. ² Hi- he' ga-mi-teh' kih' hi- ga-hñaa'y', ja-ba' lä-koo- ga-mi-te' Moisé lä- ma' kyey- në' kih' dsa- hi- laa' kyaä' Dio. ³ Pero lle- jmeen' juuh- kih' Jesús lä'koh' ga' kih' Moisé, ja-ba' lä-koo- la' kih' jaa- hi- jmee- koo- hne'. Kyeë' ga' hi- ga-jmee' hne' lä'koh' ga' hñii' hne'. ⁴ Jëeh' ga-lä-jë- hne', chaa- ba' hi- ga-jmee'. Pero Dio ba' hi- ga-jmee' ga-lä-jë- go-te' he- cha-. ⁵ Lä-ja- Moisé, koo- ga-jmeey' ta-he' kih' Dio ba'. Dsoo' ba', ga-mi-teyh' lä- ma' kyey- në' kih' dsa- kyaä' Dio. Ga-jäyh' ha- lä- la' juu' he- lä-cha- këë-, ma-ngëë' ma-juuy'. ⁶ Pero Cristo ba'

laa' jøøh' lä'koh' ga' Moisé,
kih' he' laay' Joo' Dio hi' kye'
ne' kih' dsa' kyaay'. Hi' laa'
jne' dsa' kyaa' Dio, cher'mah'
tøøh' jne' koo' hweh' kyaah'
o-jøh' dsë' jøøn' kih' Dio
lä' jiih' llaa' jmi' gyuu'.

Ha' lä' teeh' dsa' dsë'
kyaah' Dio

7 Wa' nuu' jne' lä'koo' jäh'
Jmi' lle' Na' jngii' kih' Dio:
Cher'mah' na' nuuh' hnäh'
juu' kiyh',

8 ta' jmee' hnäh' hweh-
tuh-hoh' hnäh',
lä'koo' ga'jmeë' dsa' hi' sa'
ga'hii' ma' nuu' lä' ma'
ga'kay' dsën' jee' oo'
hwa' kii'.

9 Jee' ja' dsa' ma'gyuh-
kyaah' hnäh' ga'kooy'
kyaah' jnä', ma' jëëy'
he' ga' na' ma' jmeen'
kyaayh'.

Ma'ke' ga'jëëy' lä'jë'
he' juh-gaa' he'
ga'jmeen' kiyh' to'loo'
ji' ñe'.

10 Kih' he' ja', ga'lä'lleen'
kyaah' dsa' he',
mah' ga'jwii' jnih':
"Huu' dsë' kyah' hnäh' hä' tää'
ta' jee' jyoh'.

Sa' hnooh' hnäh' lä'kyuuh'
hnäh' hee' ja' he' llu'."

11 He' ja' ga'tään' hñiin' ma'
ga'ya'jëë' dsën' kyaah'
dsa' he':

"Sa' heh' dsa' he' jee' teehn'
dsën'", ga'jäh' Dio.

12 Leeh' hnäh' øøhn', ni'
jaa' hnäh' ta' wa' hñaa' hoh'
hnäh' he' sa' heeh' hnäh'
kih' Dio jiih' mah' sa' wa'

lä'øø' hnäh' kiyh'. 13 Lla'
he' ja', kwa' hnäh' be' kih'
dsa'kyaah' hnäh' koo' jmi'
koo' jmi', na' lä'cha' jmi'.
Mah' sa' leh' he' hliih' hnäh'
he' mi'goo' kyah' hnäh'.

14 Jëeh' ma'laa' jne' koo-
kyaah' Cristo cher'mah' lä'
ma'kyen' ja'ba' o-jøh' dsë-
kiyh' lä'jiih' llaa' jmi'gyuu',
ja'ba' lä'koo' ga'jmeë' jne'
lä' ma' to'ne'. 15 Lä'la' hnøø'
jnän', lä'koo' jäh' juu' la':
Cher'mah' na' nuuh' hnäh'
juu' kiyh',

ta' jmee' hnäh' hweh-
tuh-hoh' hnäh',
lä'koo' ga'jmeë' dsa' hi' sa'
ga'hii' ma' nuu'.

16 ¿Hii' na' hi' ga'jmeë'
hweh' dsë', ma'ngëë'
ma'nuuy' juu' kih' Dio? ¿Ja'
he' dsa' hi' ga'hwëë' Moisé
hwa' Egipto? 17 ¿Hii' na-
hi' ga'ya'jëë' dsë' Dio kyaah'
to'loo' ji' ñe'? ¿Ja' he' dsa' hi-
ga'jmeë' dso'kye' hi' ga'saa'
na'juu' jee' la' hwa' kii' ja'?

18 ¿Hii' ba' kyaah' na' he-
ga'bääh' Dio hñii', he' sa'
heyh' jee' teeh' Dio dsë'? ¿Ja'
he' dsa' hi' sa' ga'jmeë' he'
juu' kiyh'? 19 He' ga'la' lä'ja',
jmeë' dsa'lä'ngëë' jne', sa'
ga'la' ma' dsa'taayh' jee' ma'
teeyh' dsëy', kih' he' sa' ma'
heey' juu' kih' Dio.

4

1 He' ja' ta'ko'jiih' cha-
jwë' jnän' heh' jne' jee' teeyh-
dsëy' lä'koo' ga'bäayh'
hñiiy', hnøø' leeh' hnäh', le'
ga'che' ko'llaa' hnäh' sa'
ga'heh' hnäh' jee' ja'. 2 Jëeh',

jnä` jne' ka-läh' ma-kway'
 ba' ju'hmëë' lä'koo- juu' he-
 ga-hyoh' dsa- he'. Pero sa-
 ga-jmää' ta' ni- miih- kiyh' lä-
 ma' ga-nuuy' juu' ja-. Koo-
 ga-nuuy' ba', sa' ga-lä'heey'.
 3 Wa' dsa'toohn' jee' teeh'
 jne' dsen- hi- ma-dsoo' dsë',
 lä'koo- ga-jäyh':

He-ja- ga-tään' hñiin- ma'
 ga-ya-jëë' dsen' kyaah'
 dsa- he':

“Sa- heyh' jee' teeh' dsen-”,
 ga-jäh' Dio.

Hi- ma-la- ma-jmee' Dio
 jmi-gyuu+, ma-na-hñaa' ba'
 ta' kiyh'. 4 Jëeh' jee' llah',
 na-sii- juu' kiyh', hlëeh- kih'
 gyii' jmi#:

Hi- ga-teeh- Dio dsë' ma'
 ga-la' ta' kiyh' jee'
 ga-të' gyii' jmi#.

5 Hi- koo- ka-läh' na-sii-:

Sa- heyh' jee' teehn' dsen-.

6 He- lä-ja-, ñe' jne' hnøø'
 ga-dsa-taah' ko-llaä' jee' ja-.
 Hi- lä-jëë- hi- ga-nuu' lä- ma'
 to-në', sa' ga-taayh', kih' he-
 sa' ga-jmeey' he' juu' kih' Dio.

7 Ma-ngëë' cha-miih- ji-ñe-
 koo- ka-läh' ga-tøø' Dio hih-
 koo- jmi# mah' jmee' dsa- he'
 kiyh'. Ga-ngëë' David juu'
 kih' dsa-, lä'koo- ga-jäh' Dio:

Cher'mah' na' nuuh' hnäh'
 juu' kiyh',

ta- jmee- hnäh' hweh-
 tuh-hoh' hnäh'.

8 Ni- sa- ga-taah' dsa- hwa'
 kih' lä'koo- ma' gya' Josué.
 Jëeh', wa-ra- jäh' kih' ga-kwa'
 Josué jee' ma' teeh- dsa-
 dsë', sa' ma' hlëeh' ga' Dio
 lä-hmëë' kih' jyoh' jmi#.

9 He-ja- jne' hi- laä' jwii- kih'
 Dio, ma-cha- ba' jnän' jee'
 teeh' jne' dsen-. 10 Jëeh', hi-
 ma-he- teeh- dsë' kyaah' Dio,
 lä-ja- teeyh- dsëy' kih' ta' he-
 ma-jmeey', lä'koo- teeh- Dio
 dsë' kih' ta' he- ga-jmeey'.
 11 Wa' jmeen' bii' dsa'toohn'
 jee' teeh' jne' dsen-, mah'
 ni- jaa- sa- wa' täh- lä'koo-
 ga-tah' hi- sa' ga-jmee' he'
 juu' kih' Dio jää'.

12 Jëeh', juu' kih' Dio
 na-jiih- hi- cha- be' kih'. He-
 dsoo- ñiih' ga' lä'koh' ga'
 ñe' tuuh- he- na-jnii' lä-to'
 jwoo'. Dsa-he' lä- ga-të' neh-
 tuh-dsë- jne' jee' hä' jmi-lle',
 jñih- huudse- he- kye' jne' hi-
 jñih- he- hee' dsë- jne'. 13 Ni-
 koo- he- na-la- kih' Dio sa- le'
 dsa-hmää' cha'ney'. Ga-lä-jë-
 ba' na-jnä' kih' hi- tēē- jne'
 dsa'ngëen' kwaat- jnän'.

*Jesús laä' jaa- jmi-dsa- hi-
 jøøh' ga'*

14 Jesús, Joo' Dio, laay' jnän'
 jaa- jmi-dsa- hi- jøøh' ga' hi-
 gya' ya' jwii'. He-ja- jmee- bii'
 jnän' dsa'toohn' koo- hweh-
 jwë' he- ma-tøøhn'. 15 Jëeh',
 jmi-dsa- jøøh' hi- cheh' në'
 jnän' kyuu- bih' jmeey' jøh-
 dsëy' ma' sa- cha- be' jnän'.
 Jëeh', ja-ba' lä'koo- ka- dsë-
 jne', ja-ba' lä-ja- ga-ka' dsëy'
 kyaah' na-ku' na-ngii' he-
 cha- jmi-gyuu- la-. Pero ni-
 lä-ja- sa- ga-jmeey' ni- koo-
 he- hliih'. 16 He-ja- kyaah'
 o-jøh- dsë- he- ma-cha-
 jnän' kyaah' jmi-dsa- he', sa-
 wa' gah' jne' ya'nøøn' kih' Dio
 hi- llu' dsë' mah' lä-ja- lä-ñih'

dsëy¹ jne', hi⁻ kway¹ be' jnän⁻
wa'ra⁻ ga⁻të' jee' lla⁻kyaa¹
jne'.

5

¹ Lã⁻jëë⁻ jmi⁻dsa⁻kaah¹ ma'
laa¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ ba'. Ma'
na⁻hñaay¹ ga⁻kay¹ në' kih'
dsa⁺ mah¹ ga⁻jmeey¹ ta⁻he'
kih¹ Dio lla⁻ dsa⁻ he'. Hi⁻
ma' heeyh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ma'
kwëeh⁻ dsa⁻ Dio hi⁻ ma' jëëy⁻
jah¹ në' na⁻hyoo¹ kwaat⁻ kih'
dso'kye⁻ kih¹ dsa⁺. ² Kyuu⁻
bih¹ jmeey¹ jøh⁻ dsëy¹ kyaah¹
hi⁻ sa⁻ kyuu⁻ hi⁻ kyaah¹ hi⁻
ga⁻nää¹ na⁻hëë¹, jëeh¹ ñe⁻
bih¹, ja⁻ he⁻ koo⁻ nëë¹ he⁻
jmeë⁻ jwiih⁻ kih¹ hñiiy¹. ³ Kih'
he⁻ sa⁻ ma' cha⁻ be' kiyh¹, ma'
la¹ bii¹ jëëy¹ jah¹ kwaat⁻ kih'
dso'kye⁻ kiyh¹ hi⁻ lä⁻ja⁻ kih'
dso'kye⁻ kih¹ dsa⁺.

⁴ Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ma' le' ma'
hña¹ hñii¹ kih¹ ta' llu¹ ja⁻.
Ma⁻la⁻ hi⁻ ma' na⁻teeh¹ kyaa¹
' Dio ba' hi⁻ ma' jmeë⁻ ta'
ja⁻, lä⁻koo⁻ ma' na⁻teeh¹
Aarón. ⁵ Lã⁻ja⁻ ka⁻läh¹
Cristo, sa⁻ ga⁻hñaay¹ hñiiy¹
jmi⁻dsa⁻ jøøh¹. Dio ba' he'
hi⁻ ga⁻kwëëyh¹ ta' llu¹, lä⁻ ma'
ga⁻jäyh¹:

Hne⁻ laah¹ gyuu⁻ kyaan¹.

Na¹ ma⁻laan¹ Täa¹ kyaah¹.

⁶ Lã⁻ja⁻ ka⁻läh¹ na⁻sii⁻ jee'
jyoh¹:

Hne⁻ laah¹ jmi⁻dsa⁻ ga⁻lä⁻jë⁻
joh¹ jmi⁻cha⁻,

lä⁻koo⁻ laa¹ Melquisedec.

⁷ Lã⁻koo⁻ ma' gya¹ Cristo
jmi⁻gyuu⁻ la⁻, ga⁻ngiiy¹
kiyh¹ kih¹ Dio kyaah¹ be',
lä⁻jiih¹ ga⁻tuu⁻ jmi⁻mi⁻nëy¹,

ga⁻chuyy¹ kyaah¹ hi⁻ na⁻këh¹
jmi⁻ma¹ lääy¹ kih¹ he⁻ ma'
juuy¹. Hi⁻ ga⁻nuu¹ ba' Täa¹
kiyh¹, jëeh¹ ga⁻heeh⁻ bih¹
le' kiyh¹ lä⁻koo⁻ hyoh⁻ dsë'
Täa¹. ⁸ Ma⁻ke⁻ laay¹ Joo¹ Dio,
kyaah¹ he⁻ wii⁻ he⁻ ga⁻ngëëy¹
ja⁻, ga⁻lä⁻kyuu⁻yh⁻ he⁻ jmeey¹
nuuyh¹ kih¹ Dio. ⁹ He⁻ lä⁻ja⁻,
ga⁻laay¹ lluu¹ ga', ga⁻jäy¹ laay¹
juu¹ hi⁻ lää⁻ go⁻te⁻ lä⁻jëë⁻
dsa⁻ hi⁻ nuuh¹ kiyh¹. ¹⁰ Hi⁻
na⁻hñaay¹ kih¹ Dio he⁻ laay¹
jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ lä⁻koo⁻ ga⁻laa¹
Melquisedec.

*Goo⁻ la¹ kih¹ hi⁻ ma⁻heeh⁻
mah¹ beey¹ Dio*

¹¹ Cha⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ he⁻
hnoon¹ jwëëhn⁻ hnäh¹ kih¹
juu¹ la⁻, pero jwëëh⁻ kin⁻
jmeen⁻ lä⁻ngëeh⁻ hnäh¹, jëeh¹
ta' hwa¹ go⁻te⁻ dsa⁻lä⁻ngëë⁻
hnäh¹. ¹² Ngoo¹ ga⁻lä⁻hii⁻
cha⁻miih⁻ jmi⁻he⁻ tääh¹
hnäh¹ mi⁻tëëh⁻ hnäh¹. Ma⁻të'
jee¹ leeh¹ hnäh¹ ta⁻jwöh¹.
Pero hnøø¹ ga⁻lä⁻tëëh⁻ hnäh¹
kwee⁻ ha⁻ lä⁻ la¹ juu¹ kih¹ Dio
he⁻ ga⁻mi⁻tëë⁻ jne' to⁻në'. Lã⁻
ma⁻laah¹ ba' hnäh¹ lä⁻koo⁻
jaa⁻ gyuu⁻ hi⁻ hih⁻ wa⁻juh¹,
hi⁻ sa⁻ ma⁻lih⁻ kuh⁻ ma'
he⁻ kuh⁻ dsa⁻ ma⁻kaah¹.
¹³ Lã⁻jëë⁻ hi⁻ sa⁻ hii⁻ lä⁻ngëë⁻,
sa⁻ liyh⁻ kay¹ kwaat⁻ hee⁻ ja⁻
he⁻ llu¹, jëeh¹ laay¹ lä⁻koo⁻
jaa⁻ gyuu⁻ hi⁻ hih⁻ wa⁻juh¹.
¹⁴ Pero juu¹ he⁻ la¹ lä⁻koo⁻
ma¹, la¹ kih¹ dsa⁻ ma⁻kaah¹
ba' ja⁻. La¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻
ma⁻kyuu⁻ ka⁻ kwaat⁻ hee⁻
na⁻ he⁻ llu¹ hi⁻ hee⁻ na⁻
he⁻ hliih¹. Jëeh¹, lä⁻ja⁻
ma⁻lä⁻tëëy⁻ jmeey¹.

6

1 He-ja- ga-nøø¹ ba' jne' ta'
cha'nē' lä-jiih¹ tēē¹ jne' lee'
jne' dsa- hi- kyuu^h~. Mo¹so¹
hlēēh' ga' jne' he- ma-mi-tēē
' jne' to-nē' kih' Cristo. Sa-
løøⁿ ka-läh' hlēēhn' juu' he-
ga-nuun' to-nē':

He- hnøø¹ ben' jwē' hlih'
mah' dsa-jeeh~ jne'
kih' Dio,

he- heeh' jne' kih' Dio,

2 he- saa¹ jne' jmi¹~,

he- kye' jne' goon- nē' kih'
øøh¹ jne',

he- lä-jiih¹ dsa- hi- na-juu',
hi¹ kih' he- mo¹so¹ lää¹ dsa-
wa'ra- ga-tē' jee' lla'
Dio ta'.

3 He- la- ba' jmeen', ga-nøø¹
ba' jne' ta' cha'nē' cher'mah'
ga-kwa' Dio jwē'.

4 Pero jne' hi- ga-na'
huu¹dsē- kih', hi¹ ga-jēē' jne'
ha- lä- la' he- la' kwa- Dio, hi-
ga-hñah' jne' Jmi-llē' Na-jngii'
' , 5 hi¹ ga-jēē' jne' llu¹ ba' juu'
kih' Dio hi¹ ga-lä-ngēē' jne'
miih- kih' he- juh-gaa- he-
na' ga' jä- . 6 Pero cher'mah'
ga-tah' jne', mo¹so¹ le'
dsa-jeeh~ jne' ka-läh'. Jēēh'
he- jmee' jne' lä-ja-, he- tää'
jne' Joø' Dio dsoh' hma-cru-
ka-läh' ba' ja-, mah' lle'
jne' o-hih- kiyh' cha'nē'
lä-jēē- . 7 Lä-koo- la' kih'
hwa' he- hih~ jmi-jma' he-
hla- kō-lla-jiih~. Cher'mah'
ga-kwa' cha-miih- mi¹ he-
kuh- dsa- hi- jmee' ta' jee'
ja-, mi-jøø¹ Dio cha-ga'miih-
hwa' ja- . 8 Pero hwa' he-
dsa-hya- too' kyaah' nuu-

hlih', sa- jmää¹ ni¹ miih-. Jä-
dso'jwii' nē' kih' hwa' ja-. Hi¹
kyaah' jee' llaa¹, koo¹ go-te- .

*O-jøh¹ dsē- he- kye' jne'
kwa- be' jnan'*

9 Øøhn' hi- hnaan¹, ma¹ke-
ma-hlēēhn¹ hnäh' lä-na¹,
ma-ra- he- jmee' jnääh' dsoo',
hwēē¹ hnäh' llu¹, lä-llē' kih'
hi- ma-na-laa'. 10 Jēēh',
Dio jmee' he- llu¹ jmah'
ba', jih'koh' sa- gaa' dsēy'
ta' he- ma-jmeeh' hnäh'.
Ma-mi-jnääh' ' ba' hnäh'
kiyh', he- hnaah- hnih' lä-
ma' ga-jmeeh' hnäh' be'
kih' hi- na-jngēē' kyaay'
hi¹ lä- ma-jmeeh- ja-ba'
hnäh' lä-jiih¹ na'. 11 He-
hnøø- jnääh' go'nääh' hnäh'
jmeeh' hnäh' lä-ja-, lä-jiih¹
jee' llaa- jmi-gyuu¹ mah' tēē'
hnäh' o-jøh- dsē- he- kye'
hnäh'. 12 Sa- hnøø- jnääh'
' jmeeh' hnäh' jwēh' hnäh'.
Wa' lä-dsoo' hoh' hnäh' kih'
Dio ba' hi- wa' kwēēh' hoh'
hnäh' lä-koo- jmee- lä-jēē-
hi- hyoh' he- ga-bääh- Dio
hñii' kway'.

13 Lä-koo- ma' ga-bääh-
Dio hñii' mi-jääy' Abraham,
ga-tääy- hñiiy', jēēh' sa-
chaa- jñah' hi- jøøh' ga'
lä-koh' hñiiy' hi- ma' tääy'.
14 Ga-jäyh': "Jwahn- dsoo',
mi-jään- hne- cha-miih-.
Jmeen- lä-jwēē' jwēte sa'ju-
kyah'." 15 Lä-ja- ga-kwēēh'
dsē' Abraham ma' jøøy-
lä-jiih¹ ga-tēēy' he- ga-bääh-
Dio hñii' kyaayh'. 16 Dsoo'
ba', tää- dsa- kih' jñah' hi-
jøøh' ga' lä-koh' hñiiy'. Lä-ja-

jā hweh juu' kiyh'. Mo so cha he kih' he ti chooy juu'. 17 He ja lä koo ma ga bääh Dio hñii' mi jääy dsa kyaay, ga tääy hñiiy mah jā koo hweh juu ja. Lä ja ga mi jnäy kih' hi mi jääy he, he sa le lä sii' ni miih juu' kiyh'. 18 Cha to juu'. Ga bääyh hñiiy hi ga tääy hñiiy. Ni miih sa le lä sii' juu' na, jëeh sa le juu' Dio. Kih' he ja, kwa be jnan jwërte, jne' hi chooh koo hweh juu' he cha o jöh dsë jnan kyaayh, lä koo ga bääh Dio hñii'. 19 He o jöh dsë he kye jne' la, jmee sa jeh dsë jne', lä koo jmee ñe' hlääh he jwä dsa cha jmi he kyaah hii ti' barco. Ma ra he lää ba' jne', jëeh, ta ka'luu' sa hmiih he hii neh gwah ba' cha he jöj jne'. 20 Jesús ga he' to nê jee ja mah ga näy jwë jnan, laay jmi dsa jöh kih' ga lä jë joh jmi cha, lä koo Melquisedec.

7

Jesús laa' jaa' jmi dsa' lä koo Melquisedec

1 Melquisedec he', ma' laa' dsa ta' jöh' kih' jwë Salem hi' ma' laay jmi dsa kya' Dio hi' gya' gyuh'. Hi' he' ngoo' ga mi jee Abraham hi' jah' ma' ga liyh' ga teey' kyaah' jñah' dsa ta'. Jee ja ga mi jääy'. 2 Hi' lä chah' ja ga ngëe' Abraham gya' kih' lä koo hña loo' he' ga liyh'

jee' hñii'. Jmi Melquisedec, hnöj' jah' "dsa ta' jöh' hi' lä kwee ta". Hi' jah' dsa kiyh' ka lah' "dsa ta' jöh' kya' jwë Salem", he hnöj' jah' "dsa ta' jöh' hi' jmee hii' ti' kih' dsa". 3 Hi' he' sa' cha' cho' jmi, ni sa' cha' hi' ñe' ha ta' ya hëy', sa' cha juu' cha he' ga lä chaay' he' ga juuy'. He' lä ja, laay' kwee lä koo laa' Joo' Dio ba'. Laay' jmi dsa ga lä jë joh' jmi cha'.

4 Jmee' da' hu' dsë ha koo sa jöh' Melquisedec he'. Lä kye Abraham dsa ma gyuh' jnan ga kwëyh' gya' kih' lä koo hña loo' he' ga liyh' jee' hñii'. 5 Lä jë jmi dsa hi' ma' laa' sa ju kih' Leví, ga jmeey' lä koo lle' ley, ga kooy' ma' gya' kih' lä koo hña loo' he' ma' kwa dsa, ma ke' he' ba' öy' hi' laa' sa ju kih' Abraham. 6 Pero Melquisedec he', hi' sa' ma' laa' sa ju kih' Leví, ga kooy' kih' Abraham gya' kih' lä koo hña loo' mah' ga mi jääy' Abraham hi' ga jmee' Dio hmooh' kyaah'. 7 Ni' jaa' sa' le' ti choo' ni' miih juu' kih' he' la'. Jöh' ga' hi' mi jöh', lä koh' ga' hi' ma na jää'. 8 Ta ko taa', jmi dsa hi' ma' laa' sa ju kih' Leví hi' ma' koo' gya' kih' lä koo hña loo', ga juuy' ba'. Pero ta' jyoh' ko taa', Melquisedec, hi' ga koo' gya' kih' lä koo

hña-loo', cha-juu' chaa'-bih'.
 9 Lã-jëë' jmi-dsa- hi- ma'
 laa' sa'ju- kih' Leví ga'kooy'
 gya' kih' lä-koö- hña-loo'.
 Ja-ba' lä-ja-, le' jahn', lä-kye-
 jmi-dsa- he' ga-kwëëyh'
 Melquisedec, gya' kih'
 lä-koö- hña-loo'. 10 Jëeh',
 lä-koö- ma' ga-mi-jëë'
 Melquisedec Abraham, la'
 lä-koö- he- ga-kwa' Leví
 gya' kih' lä-koö- hña-loo',
 heh' he- ga-kwa' Abraham
 ta-gyuh' kyaay' ja-, ma'ke-
 sa' ga' ma'-chaay-.

11 Dsa- Israel ga-hyoyh' ley
 ja-, ta-la- kih' jmi-dsa- levita
 hi- ma' laa' sa'ju- kih' Aarón.
 Hi- wa'ra- jah' kih' ga-lih'
 jmi-dsa- he' ga-jmäy' lluu'
 hi- ma' høø- ley ja-, sa- cha-
 ma' jmee- bii' ma' ya-hëë'
 jñah' jmi-dsa- lä-koö-
 Melquisedec. Ma-lee- ba'
 kyaah' jmi-dsa- hi- ma' laa'
 sa'ju- kih' Aarón wa'ra- jah'
 kih' ga-liyh'. 12 Pero na' he-
 ga-lã-jnäa' jñah' jmi-dsa-
 hi- sa' laa' sa'ju- kih' Aarón,
 he-ja- ga-la' bii' ga-lã-jnä'
 jyoh' ley. 13 He- jwahn-
 ga-lã-jnäa' jñah' jmi-dsa-,
 he- hlëehn' kih' Jesús hi-
 na'jnää' kih' jñah' nää' dsa-
 Israel. Pero jee' kih' dsa-
 he', sa' ga' ma'-ya-hëë- ni-
 jaa- jmi-dsa- hi- jmee- ta'
 jee' la' na'hyoo'. 14 Jëeh', ñe'
 ba' jne', Jesús Dsa-jøøh' jnän'
 laa' sa'ju- kih' Judá ba'. Hi-
 ni- miih- sa- cha- he- ga-jäh'
 Moisé kih' Judá, lä-koö- ma'
 ga-hlëëyh' kih' jmi-dsa-.

15 Na-hña- lä-jëë- na'jnä'

he- ga-hña- jñah' jmi-dsa-,
 jëeh' laay' jaa- jmi-dsa-
 lä-koö- Melquisedec.
 16 Na-hñaay' laay' jmi-dsa-,
 pero ja- kih' he- laay' sa'ju-
 kih' Leví lä-koö' ma' jmee-
 hih' ley ja-. Laay' jmi-dsa-
 ta-la- kih' he- cha- be' kiyh'
 tää', jëeh' sa' juuy' jih'koh'
 jih'lih'. 17 Lä-la- na-sii- kiyh':
 Hne- laah' jmi-dsa- ga-lã-jë-
 joh' jmi- cha-.
 Hne- laah' jmi-dsa- lä-koö-
 Melquisedec.

18 He-ja- ma-jä' ta- koö'
 ley ma-gyuh-, kih' he- sa-
 cha- be' kih', hi- sa- jmää'
 ta- ka-läh'. 19 Jëeh', ni- koö-
 sa- ga-jä' llu' kyaah' ley kih'
 Moisé. Lla- he-ja-, ma-cha-
 koö- o-jøø- dsë- he- llu' ga',
 lä-jwë' jee' le' ya-nøø' jne' kih'
 Dio.

20 He- llu' ja-, sa- ja'
 ta-jmah'. Ja' kyaah' he-
 ga-tää- Dio hñii' ba'. 21 Sa-
 ga-tää- Dio hñii' lä- ma'
 ga-hña- jmi-dsa- kih' ley
 ja-. Pero kyaah' he- ga-täy-
 hñiiy', ga-laa' Jesús jaa-
 jmi-dsa-. Ga-siiyh' lä-la-:
 Ga-tää- Dio hñii', hi- ni-
 miih- sa- mi-siiy'
 huudsë- kiyh':

“Hne- laah' jaa- jmi-dsa-
 ga-lã-jë- joh' jmi- cha-,
 lä-koö- Melquisedec.”

22 Lä-llu' he- ga-hñaay' Jesús
 kyaah' juu' ja-, he-ja- ñe' jne',
 llu' ga' hmooh' kiyh' lä-koö'
 ga' ley ma-gyuh- ja-.

23 Ga-lã-cha- jwëë'
 jmi-dsa- kih' ley ma-gyuh-
 ja-. Jëeh', sa- ga-la' ma'

dsa-nää¹ gyih¹ ta⁻ cha'né¹ kyaah¹ ta¹ kiyh¹, kih¹ he⁻ ma¹ dsa⁻juuy¹. ²⁴ Pero lä⁻ ma⁻chaa⁻ na⁻ ba¹ Jesús, hi⁻ lä⁻ ma⁻laay¹ ja⁻ba¹ jmi⁻dsa⁻ lä⁻jé⁻ joh¹ jmi¹ cha⁻. Ni⁻ jaa⁻ sa¹ ka¹ né¹ kiyh¹. ²⁵ He⁻ja⁻ le¹ ba¹ läay¹ go⁻te⁻ lä⁻jéé⁻ hi⁻ go⁻nää¹ kih¹ Dio ta⁻lä⁻ kiyh¹. Jééh¹ gyay¹ tää¹, ngiyy⁻ kih¹ dsa⁻ kyaay¹.

²⁶ Jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ he⁻ ba¹ hi⁻ jmee⁻ bii¹ jnän¹, hi⁻ na⁻jngéé¹, hi⁻ sa⁻ ää⁻ ni⁻ miih⁻, hi⁻ sa⁻ sah¹, hi⁻ sa⁻ jmee⁻ he⁻ hliih¹ lä⁻ jmee⁻ dsa⁻, gyay¹ laay¹ jøøh¹ ga¹ lä⁻koh¹ jñah¹ hi⁻ tääh¹ gyuu¹h¹ jmi⁻gyuu¹. ²⁷ Kiyh¹, sa⁻ cha⁻ he⁻ jmee⁻ bii¹ koo⁻ jmi¹ koo⁻ jmi¹, jmeey¹ lä⁻koo⁻ ga¹ jmee⁻ jmi⁻dsa⁻ he¹. To⁻né¹ ma¹ jngéeyh¹ jah¹ kih¹ dso¹kye⁻ kiyh¹ hñiiy¹, ja⁻ga¹ ma¹ jngéeyh¹ jah¹ kih¹ dso¹kye⁻ kih¹ dsa⁻. Pero Jesús, koo⁻ hä¹ ja⁻ba¹ ga⁻ngéey¹ hñiiy¹ juuy¹. ²⁸ Ley ja⁻ ga⁻hñaa¹ jmi⁻dsa⁻ kaah¹ hi⁻ laa¹ dsa⁻ñuu¹ hi⁻ sa⁻ cha⁻ be¹ kih¹. Pero kée⁻ ga¹ kih¹ ley, kyaah¹ he⁻ ga⁻tää⁻ Dio hñii¹ ga⁻hñaa¹ Jooy¹ laa¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ hi⁻ ya⁻hée¹ lluu¹ go⁻te⁻ ga⁻lä⁻jé⁻ joh¹ jmi¹ cha⁻.

8

Ga⁻jmeey¹ Jesús koo⁻ hmooh¹ he⁻ llu¹ ga¹

¹ He⁻ la⁻ ba¹ he⁻ kyeé¹ ga¹ kih¹ lä⁻jé⁻ juu¹ he⁻ tøøhn¹ hléehn¹ la⁻. Ma⁻chaa⁻ ba¹ jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ jnän¹ hi⁻ ga⁻gya⁻ jwoo¹ ra⁻lluu¹

jee¹ gya¹ hi⁻ jøøh¹ gyuu¹h¹ jmi⁻gyuu¹. ² Na⁻hñaa¹ jmeey⁻ ta⁻he¹ jee¹ chih¹ gwah⁻ he⁻ ga⁻jmeey¹ Dio, ja⁻ gwah⁻ he⁻ ga⁻jmeey¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu¹.

³ Lä⁻jéé⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah¹ na⁻hñaa¹ ngéey⁻ cha⁻né¹ Dio lä⁻jé⁻ he⁻ kwééh⁻ dsa⁻ Dio hi⁻ jéy⁻ lä⁻jé⁻ he⁻ kwééh⁻ dsa⁻ Dio. Lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹, ga⁻jmeey¹ bii¹ kih¹ Jesús ga⁻kwéeyh¹ Dio lä⁻lle¹ kiyh¹, lä⁻llu¹ he⁻ laay¹ jmi⁻dsa⁻. ⁴ Wa⁻ra⁻ jah¹ kih¹ gya¹ gyih¹ hwa¹ la⁻, ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ laay¹ jmi⁻dsa⁻. Jééh¹, lä⁻ ma⁻tää¹ ja⁻ba¹ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ ngéé⁻ he⁻ kwa⁻ dsa⁻ lä⁻hih¹ kih¹ ley. ⁵ Gwah⁻ jee⁻ jmee⁻ ta⁻he¹ jmi⁻dsa⁻ he¹, la¹ lä⁻koo⁻ gwah⁻ he⁻ chih¹ gyuu¹h¹ jmi⁻gyuu¹. He⁻ja⁻ ba¹ na⁻, ga⁻hlééh¹ Dio kyaah¹ Moisé¹ lä⁻koo⁻ ma¹ ga⁻løøy¹ jmeey¹ gwah⁻ kyaah¹ loo¹ jah¹ ja⁻, ga⁻jäyh¹: “Jéé⁻ da⁻ kwee⁻, mah¹ jmeeh¹ ja⁻ba¹ lä⁻koo⁻ la¹ gwah⁻ he⁻ ga⁻heehn⁻ hne⁻ gyuu¹h¹ lle¹ moh¹ ja⁻.” ⁶ Pero llu¹ ga¹ ta⁻ he⁻ ga⁻hyoh¹ Jesús, ja⁻ba¹ lä⁻koo⁻ llu¹ hmooh¹ he⁻ ga⁻jmeey¹ ja⁻. Jééh¹, llu¹ cha⁻ga⁻miih⁻ he⁻ ga⁻bää¹ Dio hñii¹ kwéeyh¹ jne¹ kyaah¹ hmooh¹ ja⁻, lä⁻koh¹ ga¹ hmooh¹ ma⁻gyuh⁻.

⁷ Wa⁻ra⁻ jah¹ kih¹ ga⁻jmää¹ to⁻né¹ hmooh¹ ja⁻, sa⁻ ma¹ jmee⁻ bii¹ jee¹ ga⁻té⁻ to¹ hmooh¹. ⁸ Pero ga⁻jéé⁻ Dio he⁻ ma¹ cha⁻ dso¹kye⁻ kih¹ dsa⁻ he¹, he⁻ja⁻ ga⁻jäyh¹:

Lloo¹ jmi¹, ga⁻jäh¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän¹,

jmeen` koo` hmooh' hmëë'
kyaah' dsa` Israel,
hi` lä`ja` ka`läh' kyaah' dsa`
Judá.

⁹ Pero sa` la' lä`koo` hmooh'
he` ga`jmeen' kyaah'
dsa` ma`gyuh` kyaay',
lä`koo` ma' ñeen' na`hwëë`
jnih' hwa' Egipto.

Jëeh', sa` ga`mi`tey' kyaah'
hmooh' he` ga`jmeen'
kyaayh',

he`ja` ga`jñuuhn` kiyh',
ga`jäh' Dio.

¹⁰ He`ja`, lä`la` ba' la' hmooh'
he` jmeen' kyaayh',

wa`ra` ga`dsëë' jmi' ja`,
ga`jäh' Dsa`jòøh' jnän`:

Toohn` lley` lä`jë` ley kin`.

Siin` neh` tuh`dsëy' juu' kin`.

Ma`ja` leen' Dio kyaay',

hi` lä`jëë` hi` he` lee` dsa`
kyaan`.

¹¹ Ma`ja`, mo`so` kwa' dsa`
juu' kih' dsa`goo'.

Ni`jaa` mo`so` sih' øøh`:

“Wa`lä`kyuuh` Dsa`jòøh'
jnän`.”

Jëeh', lä`jòh' lä`mäh' ba'
lä`kyuu` jnä`.

¹² Jëeh', koon` dsën` kih'
ga`lä`jë` he` hlih' he`
ma`jmeey'.

Jih`koh' jih`lih', mo`so`
lä`dsooh` dsën` lä`jë`
dsòkye` kiyh', ga`jäh'
Dio.

¹³ He` ga`hlëeh' Dio kih'
hmooh' hmëë' ja`, ga`jmeey'
ma`gyuh` ba' hmooh' to`në'
ja`. Hi` lä`jë` he` ngoo'
dsa`gyuh`, lloo` jmi' ääh'
go`te`.

9

Gwah` he` chih' hwa' la`
jee' ma' jmee' jmi`dsa` ta`he'
kih' Dio

¹ Hmooh' he` ma' la' to`në'
ja`, ma' jmee' hih' ha` lä`
ga`hnaah` dsa` Dio, hi` ha`
lä` ga`jmeey' dsa` koo` gwah`
kyaah' loo' jah'. ² Gwah` ja`,

ma' la' to' jee`. Jee' to`në'
ja`, ma' chee` Jee' Na`jngii'.

Jee' ja` ma' chih' candelero,
kyaah' koo` mes` jee' ma' hla`

he`ñiih' he` na`jòø`. Hi` ma'
hi' koo` sa`hmiih` ho`haah'.

³ Ta` ka`luu' llah' jee' ma' hi'
jee' ga`të' to' sa`hmiih` chee`

Jee' Na`jngii' Go`te`. ⁴ Jee' ja`
ma' chih' koo` na`hyoo' he`

ma' la' kyaah' ku`nøø' jee' ma'
koo` wa`chu`.

Hi` ma' chih' koo` goo' he` na`løø` kyaah'
ku`nøø`. Goo' ja` ma' chee`

goo' kih' hmooh'. Neh` goo'
ja` ma' hä' koo` mi`hya` jee'

ma' tääh' miih` maná. Hi`
ma' hä' sihma` kih' Aarón

he` ga`hyo' sa`jih' koo` hä',
hi` ma' tääh' jwi' ku' jma'

jee' na`sih` hmooh' ka`läh'.
⁵ Në' kih' wa`goo' ja`, ma'

na`laa` uu' querubine hi`
ma' tääh' høø' jee' na`jngii'

go`te`. Ma' na`niih` sa`kyooy'
ma' dsa`jlë' hoo' wa`goo' ja`.

Pero na' ga`juh` sa` le' kwan`
cha`ga`miih` juu' kih' lä`jë`
he` ja`.

⁶ Ma`la` ba' ma' chih'
lä`jë` he` ja`, ma' dsa`taah`
jmi`dsa` ko`lla`jiih` to`në'

llah' kih' gwah` ja`, mah'
ma' jmeey' ta`he' kih' Dio.

⁷ Pero jee' ga`të' to' llah' ja`,
ma`la` jmi`dsa` jòøh' ba'

ma' dsa-he' jee' ja-, koo- hä' ba' lä-koo- ji-ñe-. Hi' sa' ma' dsa-hey' ta'jmah'. Ma' jmee- bii' kiyh' ma' dsa-hey' kyaah' jma- kih' jah' mah' dsa-che' dso'kye- kiyh', hi' lä'ja- ka-läh' kih' dsa- kyaay' hi- sa' liih' ma' dsa-hlääh' kyaah' dso'kye-. ⁸ Kih' he- ma' dsa-he' jmi-dsa- koo- hä' ba' lä-koo- ji-ñe- Jee' Na-jngii' Go-te-, he-ja- Jmi-llé' Na-jngii' ga-jmee' lä-ngeën' he- sa' ma' cha-jwé' jnän' ma' dsa'toohn' jee' ja-, ta'ko-jiih' chih' llah' to-né' ja-. ⁹ Lä'jé' he- ma' jmeey' neh' gwah' ja-, jmää' jnän' hi- tääh' na'. He- ja- jmee- dsa-lä-ngeë' jne' he- ma' kwëeh' dsa-he' Dio kyaah' he- ma' jëy- né' na'hyoo', sa' le' ma' gyiyh' tuh-dsë' dsa- hi- ma' kwa' he- ja-. ¹⁰ Jëeh', lä'jé' juu' ja-, koo- hlëeh' kih' he- kih-hih- jne', hi' ha- lä' gyih' jne' he- koo- jmee- jne'. He- koo- jmee- hih' kih' jmi-ngo' jnän' ba' ja-, ta'ko-jiih' sa' ga' ma-lloo' jmi- mi-sii' Dio lä'jé'.

Ga-jmee' Cristo koo- hmooh' hmëë' kyaah' jma- kiyh'

¹¹ Pero na' he- ma-ja- Cristo, laay' jmi-dsa- jøøh' jnän' hi- kwa- lä'jé' he- llu' he- na' ga' jä-. Hi' ga-llooy' neh' gwah' he- juuh' ga' he- llu' go-te-. Sa' la' gwah' kih' jmi-gyuu' la- ni' ja' he' dsa- hi- ga-jmee' gwah' ja-. ¹² Hi' lä' ma' ga-llooy' jee' ja-, sa' ma' kyey' jma- kih' chivo

dso', ni' kih' kya' mäh'. Ma' kyey- jma- kih' hñiiy' ba' hi' koo- hä' ja-ba' ga-hey' Jee' Na-jngii' Go-te-. Lä'ja- ga-liyh' ga-lääy' jne' lä'jé- joh' jmi' cha-. ¹³ Lä'hih' kih' hmooh' to-né' ja-, kyaah' jma- kih' kya' dso' hi' kyaah' jma- kih' chivo dso' hi' kyaah' tu'jwa- kih' kya' më' mäh' ma' huuy- né' kih' dsa-. Lä'jé' he- ja-, koo- ma' dsa-jñii' jmi-ngo' kih' dsa- hi- ma' dsa-hlääh' cha'né' ley ja-. ¹⁴ Ha- ga' sa' kyee' jma- kih' Cristo. Ga-ngëëy' hñiiy' ga-juuy' kyaah' bë' kih' Jmi-llé' he- cha- tää'. Cristo hi- sa' ää- ni' miih-, ga-kwaay' hñiiy' kih' Dio mah' jñii' neh' tuh-dsë- jne' kih' he- hliih' he- jngiih' jnän'. Lä'ja- ma-na'lluu' jne' mah' jmeen' ta'he' kih' Dio jiih'.

¹⁵ Kih' he-ja-, Cristo he' hi- ga-jmee' koo- hmooh' hmëë'. Ga-juuy' mah' ga-chey' lä'jé- he- ma' hlääh- jne' cha'né' hmooh' to-né' ja-. Heh' lä'ja-, lä'jéë' hi- na-teeh', hyoyh' heey' he- ga-bääh- Dio hñii' kwa' he- sa' hee' jih'koh'.

¹⁶ Cher'mah' ga-jmee' dsa- koo- hmooh' he- jäh', hi- na- tée' he- cha- kiyh', sa' jmää' hmooh' ja-, ta'ko-jiih' sa' ma-juu- hi- ga-jmee' hmooh' ja-. ¹⁷ Ma-ngëë' ma-juu- dsa- hi- ga-jmee' hmooh' ja-, ja-ga' løø' jmee' ta' hmooh' ja-. Sa' jmää' ta', ta'ko-jiih' chaay-. ¹⁸ Ja-ba' lä'ja- ga-la' kih' hmooh'

to⁻nē^ˈ ja⁻, ga⁻lōø^ˈ jmee⁻ ta^ˈ kyaah^ˈ he⁻ ga⁻tuu⁻ jma⁻.
 19 Jēeh^ˈ, ma⁻ngēē^ˈ ma⁻jmeeh^ˈ Moisé juu^ˈ kih^ˈ dsa⁻ he^ˈ lä⁻hi^ˈ nē^ˈ lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ ley, ja⁻ga⁻ ga⁻kay^ˈ jma⁻ kih^ˈ kya^ˈ mäh^ˈ, jma⁻ kih^ˈ chivo dso^ˈ, mah^ˈ ga⁻kaayh⁻ kyaah^ˈ jmii⁻. Ga⁻kay^ˈ miih⁻ jñu⁻ kih^ˈ borrego he⁻ ma⁻na⁻hee⁻ hee⁻ gyuu^ˈ kyaah^ˈ sa^ˈgoh^ˈ hisopo. Ga⁻mi⁻gyayh^ˈ he⁻ ja⁻ mah^ˈ ga⁻huuy^ˈ nē^ˈ jee^ˈ na⁻sii⁻ juu^ˈ ja⁻, hi⁻ lä⁻kye⁻ nē^ˈ kih^ˈ dsa⁻. 20 Ga⁻jäyh^ˈ: “Kyaah^ˈ jma⁻ la⁻lōø^ˈ jmee⁻ ta^ˈ lä⁻koo⁻ hmoo^ˈ he⁻ ga⁻jmeē^ˈ Dio kyaah^ˈ hnäh^ˈ.” 21 Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ jee^ˈ ja⁻. Lä⁻kye⁻ kih^ˈ gwah^ˈ ga⁻jñeey^ˈ jma⁻ ja⁻, hi⁻ lä⁻kye⁻ kih^ˈ kyah^ˈwii^ˈ he⁻ ma⁻ jmääh⁻ jmi⁻dsa⁻ ta^ˈ jee^ˈ ja⁻. 22 Lä⁻koh^ˈ he⁻ ma⁻ dsa⁻ jñii^ˈ lä⁻jē^ˈ ba⁻ kyaah^ˈ jma⁻, lä⁻koo⁻ lle^ˈ ley ja⁻. Wa⁻ra⁻ jäh^ˈ kih^ˈ sa⁻ ga⁻tuu⁻ jma⁻, sa⁻ ma⁻ dsa⁻che⁻ dso^ˈkye⁻ kih^ˈ dsa⁻.

Kyaah^ˈ jma⁻ kih^ˈ Cristo dsa⁻che⁻ dso^ˈkye⁻ jnän^ˈ

23 Ga⁻la⁻ bii^ˈ he⁻ ga⁻jngii^ˈ gwah^ˈ kih^ˈ dsa⁻ he⁻ la⁻ lä⁻koo⁻ gwah^ˈ he⁻ ga⁻jēē^ˈ Moisé gyuu^ˈ jmi⁻gyuu^ˈ. Pero hnøø^ˈ kwēēh^ˈ dsa⁻ Dio he⁻ llu^ˈ ga⁻, mah^ˈ jñii^ˈ gwah^ˈ he⁻ chih^ˈ gyuu^ˈ jmi⁻gyuu^ˈ. 24 He⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻he^ˈ Cristo gwah^ˈ he⁻ ga⁻jmeē^ˈ dsa⁻, he⁻ la⁻ lä⁻koo⁻ he⁻ chih^ˈ gyuu^ˈ. Ga⁻hey^ˈ ma⁻ra⁻ gwah^ˈ he⁻ chih^ˈ gyuu^ˈ jmi⁻gyuu^ˈ ba^ˈ, mah^ˈ nooy⁻ nē^ˈ jnän^ˈ cha^ˈnē^ˈ Dio. 25 Pero sa⁻ ñeey^ˈ ko⁻lla⁻jiih⁻ na^ˈkay⁻ jma⁻ kiyh^ˈ, lä⁻koo⁻

ma^ˈ jmeē⁻ jmi⁻dsa⁻ jøø^ˈ he^ˈ, ma^ˈ dsooy⁻ lä⁻jē^ˈ ji⁻ñē⁻, ma^ˈ dsa⁻kay⁻ jma⁻ kih^ˈ jñah^ˈ jee^ˈ ma^ˈ jäh^ˈ dsa⁻ kih^ˈ Jee^ˈ Na⁻jngii^ˈ 'Go⁻te⁻. 26 Joh^ˈ jiih⁻ sa⁻ ma⁻ jmeē⁻ bii^ˈ ma⁻ jēē^ˈ Cristo wii^ˈ lä⁻jiih^ˈ ma⁻ ga⁻nøø^ˈ jmi⁻gyuu^ˈ wa⁻ra⁻ jäh^ˈ kih^ˈ lä⁻ja⁻ la⁻. Pero na^ˈ jee^ˈ ngoo^ˈ ga⁻dsaa^ˈ jmi⁻ he⁻ tøø^ˈ jne^ˈ la⁻, ga⁻ngēēy^ˈ hñiiy^ˈ ga⁻juuy^ˈ koo⁻ hä^ˈ ja⁻ba⁻ mah^ˈ mi⁻llaay⁻ go⁻te⁻ lä⁻jē^ˈ dso^ˈkye⁻. 27 Lä⁻koo⁻ lle^ˈ kih^ˈ dsa⁻ jmi⁻gyuu^ˈ la⁻, koo⁻ hä^ˈ ba⁻ dsa⁻juuy^ˈ. Ma⁻ngēē^ˈ he⁻ ja⁻, ja⁻ga⁻ lla^ˈ Dio ta^ˈ kiyh^ˈ. 28 Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ la⁻ kih^ˈ Cristo. Koo⁻ hä^ˈ ja⁻ba⁻ ga⁻kwaa^ˈ Dio ga⁻juuy^ˈ mah^ˈ ga⁻chey^ˈ lä⁻jē^ˈ dso^ˈkye⁻ kih^ˈ jwēē^ˈ. Ja⁻ga⁻ lä⁻jnäay^ˈ ka⁻läh^ˈ jee^ˈ tē⁻ to^ˈ jiih⁻, pero ja⁻ kih^ˈ dso^ˈkye⁻ ja⁻ jäh^ˈ. Jäh^ˈ läay^ˈ lä⁻jēē^ˈ hi⁻ tääh^ˈ jäh^ˈ ya⁻teey⁻.

10

1 Jēeh^ˈ ley kih^ˈ Moisé koo⁻ ga⁻mi⁻jnäā⁻ miih⁻ kih^ˈ he⁻ llu^ˈ he⁻ ja⁻ga⁻ ja⁻. Sa⁻ ma⁻ la⁻ koo⁻ heh⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ he⁻ cha⁻ gyuu^ˈ. Kih^ˈ he⁻ ja⁻, jiih^ˈ koh^ˈ sa⁻ ga⁻jmää^ˈ ma⁻ hwēē⁻ dsa⁻ he⁻ lluu^ˈ kyaah^ˈ he⁻ ma⁻ jēēy⁻ jah^ˈ, he⁻ ma⁻ jmeey⁻ lä⁻jē^ˈ ji⁻ñē⁻ he⁻ ma⁻ hnaayh⁻ Dio. 2 Wa⁻ra⁻ jäh^ˈ kih^ˈ ga⁻hwēēy⁻ lluu^ˈ, ga⁻tuy^ˈ kih^ˈ, he⁻ ma⁻ kwēēyh⁻ Dio. Jēeh^ˈ, wa⁻ra⁻ jäh^ˈ kih^ˈ ga⁻jmää^ˈ he⁻ ja⁻ ga⁻jäh^ˈ na⁻jngēēy^ˈ, mo⁻so⁻ ma⁻ jmeē^ˈ gyih^ˈ huusdē⁻ he⁻ cha⁻ dso^ˈkye⁻ kiyh^ˈ. 3 Pero he⁻ jēē⁻ dsa⁻ jah^ˈ lä⁻jē^ˈ ji⁻ñē⁻, koo⁻ jmeē⁻ mi⁻dsooh⁻ dsēy⁻

he-cha-dso'kye-kiyh' ba' ja-.⁴ Jëeh', jma-kih' kya' dso', hi' jma-kih' chivo dso', sa' jmää' mah' che' dso'kye-kih' dsa'.

⁵ He-ja- ma' ja' Cristo jmi-gyuu' la-, ga-jäyh' süyh' Dio:

Sa' ga-tih' hoh' he-kaa- jah' ni' he- ga' jyoh' he- kwëeh' dsa- hne-.

Ga'jmeeh' ga-laan' jmi-ngo' ba'.

⁶ Sa' ga-tih' hoh' he-kaa- jah' ni' he- ga' jyoh' he- kwëeh' dsa- hne- kwaat' kih' dso'kye-.

⁷ He-ja- ga-jwahn': "Hi- jnä' la-, ma-jan' mah' jmeen' lä' hnooh- hñaah', hne- Dio kyaan'.

Jmee' ba' jnä' lä'koo- ma-na-sii- kin'."

⁸ To-né' jee' na-sii- kih' juu' la-, jäh' lä-la': "He-kaa- jah', hi' he- ga' jyoh' he- kwëeh' dsa- hne- kwaat' kih' dso'kye-, sa' ga-hiih' ma' heeh' ni' sa' ga-tih' hoh'." Ma' kwa' dsa- he- ja-, lä'hih' kih' ley ba' ja-.

⁹ Ja-ga' ga-jäyh': "Hi- jnä' la- Dio kyaan', ma-jan' mah' jmeen' lä' hnooh- hñaah'." Juu' ja-, jmee' ta' koo' ley ma-gyuh- he- la' to-né', mah' jä' jee' ga-të' to' hmooh'.¹⁰ Ga-heeh- Jesús ga'jmeey' lä' hyoh- dsé' Dio, he-ja- ba' ja-, ga-laa' jne' na-jngëe', lä-llu' he- ga-ngëey' hñiiy' ga'juuy' kyaah' koo- hä' ja-ba'.

¹¹ Lä-ja-, lä-jë- jmi' ba' ma' cheh' jmi-dsa- he' jmeey-

ta'he'. Ko-lla-jiih' ba' jëey- jah' né' na'hyoo'. Koo- ba' he- ja- jmah', la' ta' kiyh', he- sa' jmää' jih'koh' che' dso'kye-kih' dsa'.

¹² Pero Cristo ga-kwaay' hñiiy' ga'juuy' kih' dso'kye- jnän' koo- hä' ja-ba', ja-ga' ga-gyay- jwoo' ra-lluuy' kih' Dio.

¹³ Jee' ja- jøøy- lä-jiih' llaa' Dio ta' hwa' huu' tüy' lä-jëe- hi- na-høøh' kiyh'.

¹⁴ Jëeh' kyaah' koo- hä' ba' ga-kwaay' hñiiy' ga'juuy', lä-ja- ga-jmääy' lluy' lä-jë- joh' jmi' cha-, lä-jëe- hi-

na-jngëe' kyaay'.¹⁵ Jmi-llé' Na-jngii' jmeey' ju'dsoo' kih' juu' ja-.

Jëeh', ma-ngëe' ma-jäyh' lä-la':

¹⁶ Lä-la- ba' la' hmooh' he- jmeen' kyaayh', wa-ra- ga-dsëe' jmi' ja-, ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän'.

Toohn' lley' lä-jë- ley kin'. Sün' neh- tuh-dsëy' ka-läh'.

¹⁷ Ja-ga' ga-jäyh' ka-läh': Jih'koh' jih'lih', mo'so- lä-dsooh- dsën' lä-jë- dso'kye- kiyh'.

¹⁸ He- ma-na-che' dso'kye- jnän', mo'so- jmee- bii' he- ga' kwëeh'n' Dio kwaat' kih' dso'kye-.

Jmee' bii' hnääh'n' Dio

¹⁹ Lä-ja- hnäh' øøhn', ta-la- kih' he- ga-tuy- jma- kih' Jesucristo, ma-na-na' jwé' jnän' dsa'toohn' Jee' Na-jngii'

²⁰ Go-te'. Wa' dsa'toohn' jwé' hmëe' he- jmee- chaa- jne', he- ga-näy' jnän' lä' ma' ga-hey' ta' ka'luu' hmiih-

he- ma' hii' jee' ga-të' to'

llah'. Hmiih- ja- la¹ kwaat~
 jmi-ngo¹ kiyh¹. ²¹ Chaa- jaa-
 jmi-dsa- jøøh¹ hi- cheh¹ nē'
 jnän, jne' hi- laa¹ kyaa¹ Dio.
²² He-ja- lä-kaa- tuh-dsē-
 jne' wa' hnääh¹ Dio. Jëeh',
 ma-ñe' ba' jne' he- ma-heeh'
 jne' kih¹ Dio. Ma-na-jngii
 ' neh¹ tuh-dsē- jne' he-ja-
 mo¹so¹ cha- ga' he- mo-
 hñi~ jnän, hi- ma-na-jngii
 ' jmi-ngo¹ jnän' kyaah¹ jmi-
 jëe'. ²³ Wa' chooh¹ jne' koo-
 hwēh- he- o-jøh¹ dsē- he-
 kye' jne'. Ni¹ miih- sa¹ wa'
 jeh¹ dsē- jne', jëeh', mi-te'
 ba' Dio lä-koo- ga-bääh¹
 hñiiy'. ²⁴ Wa' hnøøhn¹ ha-
 lä- jmeen' mah¹ jä- dsē' øøh¹
 jne' lä-hnääh¹ cha-ga¹miih-
 dsa-kyaayh¹ hi- lä-ja- jmeey'
 cha-ga¹miih- he- llu¹. ²⁵ Sa-
 wa' tun¹ he- dsañee¹ jne',
 lä-koo- tēe' ko-llaa'. Wa'
 hlëeh¹ dsa-kyaahn'. Hi-
 cha-ga¹miih- wa' kwan' be'
 kih¹ øøh¹ jne', na¹ he- jëe' jne'
 ma-ngo¹ ya-jäh¹ jmi¹.

²⁶ Jëeh', cher'mah¹ ga¹jmee'
 ga' jne' dso'kye- he- ñe'
 jne' sa¹ sooh~ jmeen- hi-
 ma-ngëe' ba' ma-kyuuh~ jne'
 ju'dsoo', hee- ga' ja- mo-
 kwëeh¹ jne' Dio kwaat~ kih¹
 dso'kye-. ²⁷ Kih¹ hi- he',
 jä- ga' koo- he- jmee' goo-
 jwërte jnän, he- lla¹ Dio ta'
 kyaah¹ je- he- jëey¹ go-te~
 lä-jëe' hi- na-høøh¹ kiyh¹.
²⁸ Kih¹ hi- sa¹ ga-tooh- ta'
 ley kih¹ Moisé, cher'mah¹ ma'
 chaa- uu¹ uu- hi- ma' hñi~
 kih¹ hi- he', sa¹ ga-lä-ñih'
 dsëy¹ ga-jngëeyh¹. ²⁹ Ha- koh

wii' sa¹ hnøø¹ kih¹ dsa- hi-
 mi-kwah¹ Joo' Dio hi¹ kih¹
 hi- sa¹ tooh- ta' jma- kiyh¹
 he- kyaah¹ ga-la¹ hmooh'
 he- ga-jmääh¹ jne' na-jngëe'.
 Hi- lä-ja- hnøø¹ kih¹ hi- sa¹
 tooh- ta' kih¹ Jmi-llē' hi-
 hnääh¹ jne'. ³⁰ Jëeh', kyuu-
 ba' jne' hi- ga-jäh¹ lä-la-:
 "Jnä' ba' teehn¹ jwi~, jnä'
 ba' mi'hmaahn¹ kiyh¹." Koo-
 ka-läh¹ na-sii-: "Dsa-jøøh¹
 jnän' ngiiyh¹ kwaat~ kih¹ dsa-
 kyaay¹." ³¹ He- ba' che- goo-
 la¹ jnän' wa-ra- ga-jaa' jne'
 kih¹ Dio jiih¹.

³² Mi-dsooh- da' hoh' hnäh'
 ha- lä- ga-la¹ jää', lä-koo-
 ma' ga-na' huudse- kyah¹
 hnäh'. Ga-lä-be' ba' hoh'
 hnäh' ma-ke- cha-miih-
 ngëe' he- wii' ja¹ nē' kyah¹
 hnäh'. ³³ Ga-ta' ga-haah-
 dsa- hnäh' hi- ga-jmeeyh-
 hnäh' to-lo¹ nē' dsa-. Hi- ja-
 ma-la¹ he- ja-. Ga-jmeeh'
 hnäh' ko-jøh¹ kyaah¹ hi- ma'
 jëe' wii' ka-läh'. ³⁴ Ga-lä-ñih'
 hoh' hnäh' kih¹ hi- ma' tääh'
 neh-ñe'. Hi- ga-lä-chaah-
 hnäh' llu¹ lä- ma' ga-jñuuh¹
 dsa-, he- ma' cha- kyah¹
 hnäh'. Jëeh', ma-ñeh' ba'
 hnäh', cha- kyah¹ hnäh'
 gyuuh¹ jmi-gyuu¹ he- llu¹ ga'
 he- sa¹ hee' jih'koh'.

³⁵ Ta- wa' gaa' hoh' hnäh'
 kih¹ o-jøh¹ dsē- he- ma-cha-
 kyah¹ hnäh'. Jëeh', kyaah¹ he-
 ja-, hñah¹ hnäh' cha-miih-
 jñeeh¹ hnäh'. ³⁶ Hnøø¹ kwëeh-
 hoh' hnäh' jmeeh¹ hnäh' lä-
 hyoh- dsē' Dio, mah¹ hñah-
 hnäh' he- ga-bääh¹ hñiiy'.

37 Lā⁻koo⁻ jāh^ʹ jee^ʹ na⁻ sii⁻ juu^ʹ
kih^ʹ Dio:
Miih⁻ ga^ʹ jmee^ʹ.
Hi⁻ nøø^ʹ juu^ʹ jāh^ʹ, ma⁻ ra⁻
he⁻ jāh^ʹ bih^ʹ, mo⁻ so⁻
lā⁻ hēēy^ʹ.

38 Pero dsa⁻ hi⁻ lluu^ʹ, kyaah^ʹ
he⁻ ma⁻ dsoo^ʹ dsēy^ʹ,
j mee⁻ chaay⁻.

Hi⁻ cher^ʹ mah^ʹ ga^ʹ jeeyh⁻ ta⁻
ka^ʹ luuy^ʹ, sa⁻ chaan⁻ llu^ʹ
kyaayh^ʹ, ga^ʹ jāh^ʹ Dio.

39 Pero jne^ʹ, sa⁻ laa^ʹ jne^ʹ
lā⁻ koo⁻ hi⁻ dsa⁻ jeeh⁻ ta⁻
ka^ʹ luu^ʹ hi⁻ dsa⁻ hēē^ʹ go⁻ te⁻.
Jēeh^ʹ, ma⁻ dsoo^ʹ ba^ʹ dsē⁻ jne^ʹ
kih^ʹ Jesús, he⁻ ja⁻ lāā^ʹ ba^ʹ jne^ʹ.

11

*Hee⁻ ja⁻ he⁻ j mee⁻ j ne^ʹ dsoo^ʹ
dsē⁻ j ne^ʹ*

¹ He⁻ ma⁻ dsoo^ʹ dsē⁻ j ne^ʹ
hnøø^ʹ jāh^ʹ: sa⁻ na⁻ hēē⁻, ñe^ʹ
ba^ʹ jne^ʹ he⁻ tēē^ʹ jne^ʹ he⁻ jøøn^ʹ
hñah⁻ jne^ʹ kih^ʹ Dio. Hi⁻ hnøø^ʹ
jāh^ʹ ka⁻ lāh^ʹ: j mee⁻ ba^ʹ jne^ʹ
dsoo^ʹ, cha⁻ ba^ʹ he⁻ ja⁻ ma⁻ ke⁻
sa⁻ tēē^ʹ jne^ʹ jēēn^ʹ. ² Dsa⁻ ma⁻
chaā⁻ llo^ʹ joo^ʹ, kyaah^ʹ he⁻
ga⁻ lā⁻ dsoo^ʹ dsēy^ʹ, ga⁻ hlēēh^ʹ
dsa⁻ llu^ʹ kih^ʹ.

³ Heh^ʹ he⁻ ma⁻ dsoo^ʹ dsē⁻
jne^ʹ, he⁻ ja⁻ ba^ʹ ga⁻ lā⁻ ngēē⁻
jne^ʹ, ga⁻ la^ʹ lā⁻ jē⁻ he⁻ cha⁻
gyuuh^ʹ hwa^ʹ kyaah^ʹ koo⁻
ga⁻ hlēēh^ʹ Dio. He⁻ lā⁻ ja⁻,
ga⁻ j mee⁻ Dio lā⁻ jē⁻ he⁻ j nā^ʹ,
ja⁻ ba^ʹ kyaah^ʹ he⁻ sa⁻ tēē^ʹ jne^ʹ
jēēn^ʹ. ⁴ Kih^ʹ he⁻ ga⁻ lā⁻ dsoo^ʹ
dsē^ʹ Abel, ga⁻ kwēēy^ʹ Dio
he⁻ llu^ʹ cha⁻ ga⁻ miih⁻ lā⁻ kōh^ʹ
ga^ʹ he⁻ ga⁻ kwa^ʹ Caín. Kih^ʹ
he⁻ ja⁻, ga⁻ hi^ʹ juu^ʹ kih^ʹ,
ya⁻ hēēy^ʹ lluu^ʹ. Ga⁻ hēēh⁻

ba^ʹ Dio he⁻ ga⁻ kway^ʹ. Hi⁻
ma⁻ ke⁻ ma⁻ na⁻ juu^ʹ Abel, lā⁻
ma⁻ ngoo^ʹ ja⁻ ba^ʹ cha⁻ juu^ʹ
kiyh^ʹ lā⁻ llu^ʹ he⁻ ma⁻ dsoo^ʹ
dsēy^ʹ.

⁵ Kih^ʹ he⁻ ga⁻ lā⁻ dsoo^ʹ
dsē^ʹ Enoc, ga⁻ tēē⁻ Dio lā⁻
ma⁻ jiiyh⁻ ja⁻ mah^ʹ sa⁻
ma^ʹ juuy^ʹ. Ma^ʹ ga⁻ hnaah⁻
dsih^ʹ, mo⁻ so⁻ ga⁻ j nāāy^ʹ.
Jēeh^ʹ, ga⁻ tēē⁻ ba^ʹ Dio lā⁻
ma⁻ jiiyh⁻ ja⁻. Hi⁻ jāā^ʹ sa⁻
ga^ʹ ma⁻ ngaayh⁻, ga⁻ hi^ʹ juu^ʹ
kiyh^ʹ he⁻ ga⁻ j mee⁻ he⁻ tih⁻
dsē^ʹ Dio. ⁶ Pero cher^ʹ mah^ʹ
sa⁻ ga⁻ j mee⁻ jne^ʹ dsoo^ʹ dsēn⁻
kih^ʹ Dio, ni⁻ miih⁻ sa⁻ lā⁻ kēh⁻
jne^ʹ j mi^ʹ j mee⁻ he⁻ tih⁻
dsēy^ʹ. Jēeh^ʹ, lā⁻ jēē⁻ hi⁻
ya⁻ nāā^ʹ kih^ʹ Dio, hnøø^ʹ dsoo^ʹ
dsēy^ʹ he⁻ chaā⁻ ba^ʹ Dio hi⁻
j mee⁻ bii^ʹ dsoo^ʹ dsē⁻ j ne^ʹ he⁻
mi⁻ hmaayh⁻ kih^ʹ lā⁻ jēē⁻ hi⁻
hnaayh⁻.

⁷ Ga⁻ lā⁻ dsoo^ʹ ba^ʹ dsē^ʹ Noé
lā⁻ koo⁻ ma^ʹ ga⁻ jāh^ʹ Dio siiyh^ʹ,
jā⁻ lā⁻ jē⁻ he⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻ jēēy^ʹ.
Kih^ʹ he⁻ gayh⁻ Dio, ga⁻ j mee⁻
koo⁻ barco jee^ʹ ga⁻ laā⁻ lā⁻ jēē⁻
hi⁻ chaā⁻ kyaay^ʹ. Hi⁻ kih^ʹ he⁻
ga⁻ lā⁻ dsoo^ʹ dsēy^ʹ, ga⁻ j mee⁻
ga⁻ jā⁻ dso^ʹ j mi^ʹ nē^ʹ kih^ʹ dsa⁻
j mi⁻ gyuu⁻. Hi⁻ ga⁻ j mää⁻ Dio
kwaat⁻ ya⁻ hēēy^ʹ lluu^ʹ kih^ʹ he⁻
ga⁻ lā⁻ dsoo^ʹ dsēy^ʹ.

⁸ Kih^ʹ he⁻ ga⁻ lā⁻ dsoo^ʹ dsē^ʹ
Abraham, lā⁻ koo⁻ ma^ʹ ga⁻ tēē⁻
Dio kih^ʹ, ga⁻ hēēy⁻ ba^ʹ
dsooy^ʹ ta⁻ jee^ʹ la^ʹ kwaat⁻
hyoyh⁻ he⁻ la^ʹ hēēy⁻. Hi⁻ ni⁻
sa⁻ ñey⁻ ha⁻ ta⁻ ma^ʹ dsooy^ʹ,
ma^ʹ ya⁻ hēēy^ʹ jee^ʹ ma^ʹ gyay^ʹ
ja⁻. ⁹ Kih^ʹ he⁻ ma⁻ dsoo^ʹ dsē^ʹ
Abraham, ga⁻ hēēh⁻ bih^ʹ he⁻

ga⁻gyay⁻ hwa¹ jee¹ ga⁻bāāh⁻
Dio hñii¹, laay¹ lä⁻koo⁻ jaa⁻
dsa⁻ chaa⁻ uu¹ hi⁻ ga⁻gya⁻
hwa¹ kih¹ dsa⁻. Sa⁻hmiih⁻
ba¹ ga⁻hiy¹ jee¹ ga⁻gyay⁻.
Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ ga⁻gya⁻ Isaac
kyaah¹ Jacob ka⁻läh¹, hi⁻
ga⁻tēē¹ hee⁻ ko⁻joh¹ kyaah¹
Abraham lä⁻koo⁻ ga⁻bāāh⁻
Dio hñii¹. ¹⁰ Ga⁻kwēēh¹
ba¹ dsē¹ Abraham, kih¹ he⁻
ma¹ jōy¹ tēēy¹ koo⁻ jwii⁻
he⁻ chih¹ koo⁻ hweh⁻ he⁻
ga⁻jmeē¹ Dio lä⁻ hyoh⁻ dsē¹.

¹¹ Kih¹ he⁻ ma¹ dsoo¹
dsē¹ Sara, ga⁻hyoyh¹ be⁻
he⁻ ga⁻kaay¹ gyuu⁻, ma⁻ke⁻
sa⁻ ma¹ le¹ ma¹ kaay¹. Hi⁻
ga⁻lä⁻chaa⁻ ba¹ gyuu⁻ kyaay¹
ma⁻ke⁻ ma⁻gyuyh⁻. Jēēh¹
ga⁻jmeey¹ dsoo¹ he⁻ mi⁻te⁻
Dio juu¹ he⁻ ga⁻bāāyh⁻
hñiiy¹. ¹² He⁻ lä⁻ja⁻, kih¹
jaa⁻ ba¹ dsa⁻ñuu⁻ he¹,
ma⁻ke⁻ ma⁻ya⁻jäh⁻llaa⁻ jmi¹
kiyh¹, kēē⁻ ga¹ ga⁻lä⁻jwēē⁻
jwēte⁻ dsa⁻ kyaay¹, lä⁻koo⁻
jwēē⁻ nuu¹ hi⁻ hēē⁻ gyuu⁻
hi⁻ lä⁻koo⁻ mi¹ sii¹ he⁻ cha⁻
cha⁻hoo¹ jmi¹ñeeh⁻, he⁻ sa⁻
täā⁻ jne¹ hen¹.

¹³ Lä⁻jēē⁻ dsa⁻ he¹, lä⁻
ma⁻dsoo¹ ja⁻ba¹ dsēy¹ lä⁻jiih¹
ga⁻juuy¹. Sa⁻ ga⁻hyoyh¹ he⁻
ga⁻tōō¹ Dio hih⁻ ma¹ kwēēyh¹
. Pero ga⁻jmeē¹ bih¹ dsoo¹,
ma⁻ra⁻ he⁻ tēēy¹ ba¹. La¹
lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁻jēēy¹ uu¹ jee¹
ma¹ täāyh¹ ja⁻, hi⁻ la¹ lä⁻koo⁻
he⁻ ga⁻jmeey¹ Dio kih¹ ba¹.
Ga⁻jmäāy¹ hñiiy¹ lä⁻koo⁻
dsa⁻ chaa⁻ uu¹, hi⁻ täāh¹
ko⁻hwēē¹ ba¹ jmi¹gyuu⁻ lä⁻.
¹⁴ Lä⁻jēē⁻ hi⁻ hlēēh⁻ lä⁻ja⁻,
dsa⁻lä⁻ngēē⁻ jne¹ kiyh¹, he⁻

hnooyh⁻ hōōy¹ jee¹ dsa⁻taayh⁻
täā¹. ¹⁵ Wa⁻ra⁻ jäh¹ kih¹ ma¹
hlēēh⁻ dsa⁻ he¹ kih¹ hwa¹ jee¹
ga⁻hwēēy⁻ ja⁻, ma¹ jā¹ ba¹
kiyh¹ ma¹ dsa⁻nāāy⁻ ka⁻läh¹
jee¹ ga⁻hwēēy⁻ ja⁻. ¹⁶ Pero
dsa⁻ he¹, ma¹ hee¹ dsēy¹ koo⁻
hwa¹ he⁻ llu¹ cha⁻ga⁻miih⁻
he⁻ hla⁻ gyuu⁻h¹. Kih¹ he⁻ja⁻,
sa⁻ la¹ o⁻hih⁻ kih¹ Dio he⁻
jäyh¹, laay¹ Dio kyaā¹ dsa⁻
he¹. Jēēh¹, ma⁻na⁻la⁻ ba¹ koo⁻
jwii⁻ he⁻ ga⁻jmeey¹ kih¹ dsa⁻
he¹.

¹⁷ Kih¹ he⁻ ma¹ dsoo¹
dsē¹ Abraham, lä⁻koo⁻ ma¹
ga⁻jmeē¹ Dio mada⁻kiyh¹ he⁻
ma¹ jngēēyh¹ Isaac, ga⁻heēh⁻
bih¹ kwaay¹ gyuu⁻ koo⁻ mēē¹
kyaay¹, ma⁻ke⁻ ga⁻bāāh⁻ Dio
hñii¹ he⁻ jmeey¹ llu¹ kih¹
Abraham ta⁻la⁻ kih¹ gyuu⁻
he¹. ¹⁸ Jēēh¹ ma⁻ngēē⁻ ba¹
ma⁻jäh¹ Dio siiyh¹: “Ta⁻la⁻
kih¹ Isaac ba¹ hwēē¹ hi⁻ lee¹
dsa⁻ kyaah¹.” ¹⁹ Ma¹ jmeē⁻
Abraham hu⁻dsē⁻ he⁻ cha⁻
ba¹ be¹ kih¹ Dio, he⁻ mi⁻jiiyh⁻
dsa⁻ jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻juu¹.
Kih¹ Abraham, la¹ lä⁻koo⁻ he⁻
ga⁻juu¹ jōōy¹ mah¹ ga⁻lä⁻jiiyh⁻
ka⁻läh¹.

²⁰ Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo¹
dsē¹ Isaac, ga⁻mi⁻jāāy¹ Jacob
kyaah¹ Esaú, ga⁻jāyh¹ siiyh⁻
ha⁻ lä⁻ jmeē¹ Dio kiyh¹ ta⁻
cha⁻ne¹.

²¹ Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo¹ dsē¹
Jacob, lä⁻koo⁻ ma¹ ngoo¹
ga⁻juuy¹, ga⁻mi⁻jāāy¹ ma⁻
jaa⁻ ma⁻ jaa⁻ jōō¹ José, hi⁻
ga⁻jmeey¹ juuh⁻ kih¹ Dio
na⁻huuy⁻ hma⁻hu⁻kiyh¹.

²² Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo¹
dsē¹ José, lä⁻koo⁻ ma¹ ngoo¹

ga⁻juuy¹, ga⁻hlëeyh⁷ kih¹
he⁻ hwëë⁻ dsa⁻ Israel
hwa¹ Egipto, hi⁻ ga⁻jmeey⁷
mada⁻ ha⁻ ta⁻ dsa⁻hoo⁻ dsa⁻
jmi⁻ngo¹ kiyh¹.

23 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷
dsë¹ cho⁻jmi⁻ Moisé, he⁻ja⁻
lä⁻koo⁻ ma¹ ga⁻lä⁻chaay⁷,
ga⁻hmäy⁷ lä⁻jiih¹ ga⁻të⁷ uu⁻
sih⁻, kih¹ he⁻ ga⁻jëey¹ laa¹
na⁻hñaah¹ gyuu⁻ ñuu⁻ he⁷.
Sa⁻ ga⁻lä⁻goyh⁻ kyaah¹ mada⁻
he⁻ ga⁻jmeey⁷ rey he⁻ ma¹ juu⁷
lä⁻jëë⁻ gyuu⁻ ñuu⁻.

24 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷
dsë¹ Moisé, he⁻ja⁻ lä⁻koo⁻
ma¹ ga⁻lä⁻jöoyh¹, ga⁻jmeey⁷
sa⁻ kyeë⁷ he⁻ ma¹ tëeyh⁷
joö⁷ jo⁻mi⁻ Faraón.

25 Ga⁻lä⁻hnøoy¹ ga¹ he⁻
ga⁻jëey¹ wi⁷ ko⁻joh⁷ kyaah¹
dsa⁻ kyaa¹ Dio, lä⁻koh⁷ ga¹
he⁻ ma¹ lä⁻chaay⁻ llu¹ mi⁻h⁻
jmi⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ ma¹ jmeey⁷
dso⁻kye⁻.

26 Ga⁻jmeey⁷
huu⁻dsë⁻ llu¹ ga¹ he⁻ jëey¹ wi⁷
kwaat⁻ kih¹ Cristo lä⁻koh⁷
ga¹ he⁻ chaay⁻ llu¹ kyaah¹
lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ Egipto. Jëeh⁷
ma¹ jöoy⁻ heey⁻ he⁻ nøö⁷ juu¹
hyoyh⁻.

27 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷
dsëy¹, ya⁻hëey¹ hwa¹ Egipto.
Sa⁻ ga⁻lä⁻goyh⁻ ma⁻ke⁻
ga⁻ya⁻jëë⁻ dsë¹ rey kyaayh¹.
Ga⁻kwëeh¹ ba¹ dsë¹ Moisé,
jëeh⁷ la¹ kiyh¹ lä⁻koo⁻ he⁻
ma⁻jëë⁻ bih¹ Dio hi⁻ sa⁻
tëë¹ jne¹ jëën¹.

28 Kih¹
he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷ dsë¹ Moisé,
ga⁻jmeey⁷ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻
borrego mäh¹ hi⁻ ga⁻jmeey⁷
mada⁻ he⁻ chuh¹ dsa⁻ jma⁻
ho⁻haah¹ kih¹, mah¹ ni⁻ jaa⁻

gyuu⁻ ñuu⁻ hi⁻ laa¹ to⁻në⁻
kyaa¹ dsa⁻ Israel sa⁻ juu⁷,
wa⁻ra⁻ ja¹ ángel jngiih¹ kih¹
gyuu⁻ ñuu⁻ hi⁻ laa¹ to⁻në⁻
kyaa¹ dsa⁻ Egipto.

29 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷ dsë¹
dsa⁻ kyaa¹ Dio, ga⁻ngëey⁷
jmi⁻ñeeh⁻ gyuu⁻ lä⁻koo⁻
he⁻ ga⁻näay⁷ hwa¹ kii⁻ ba¹.
Chah⁷ ba¹ ga⁻lä⁻hnøö¹ dsa⁻
Egipto ma¹ ngëë¹ lä⁻ja⁻, pero
ga⁻hmäyh¹ cha⁻jmi⁻ ja⁻.

30 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷ dsë¹
dsa⁻ Israel, ga⁻hla¹ na⁻hyah⁻
kih¹ jee⁷ jwi⁻ Jericó, koo⁻
ga⁻jëey¹ lä⁻ku¹ lä⁻jii¹ kih¹
na⁻hyah⁻ ja⁻ gyii¹ jmi⁻ ba¹.

31 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷ dsë¹
Rahab, dsa⁻më⁻ hi⁻ ma⁻hnëë⁻
hñii⁷ kyaah¹ wa¹ hi⁻ cha⁻ hi⁻,
he⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻juuy¹ lä⁻ ma¹
ga⁻juu¹ dsa⁻gooy¹ hi⁻ chaah⁻.
Jëeh⁷, ga⁻heeyh⁻ ba¹ llu¹ hi⁻
ga⁻taah⁻ koo¹ juu¹ ha⁻ lä⁻ la¹
jee⁷ jwi⁻ ja⁻.

32 ¿Hee⁻ ga¹ jwahn⁻? Hnøö¹
kwa¹ jä¹ kin⁻ mah¹ hlëehn¹
kih¹ Gedeón kih¹ Barac, kih¹
Sansón, kih¹ Jefté, kih¹ David,
kih¹ Samuel, hi⁻ kih¹ ga¹
jñah⁷ dsa⁻ hi⁻ ma¹ ngëë⁻ juu¹
kih¹ Dio llo⁷joo¹.

33 Kih¹ he⁻
ga⁻lä⁻dsoo⁷ dsë¹ hi⁻ he⁷, ja⁻
koo⁻ hä¹ ga⁻liyh¹ ga⁻tëey¹
kyaah¹ rey, ga⁻llay⁷ kwee⁻
ta¹ kih¹ dsa⁻, ga⁻hyoyh¹ he⁻
ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁷ kyaayh¹,
ga⁻laay⁷ he⁻ ma¹ kuh⁻ hyah⁻.

34 Ga⁻laay⁷ he⁻ ma¹ kaay⁷,
ga⁻laay⁷ he⁻ ma¹ juuy⁷
kyaah¹ ñe¹ tuuh⁻, ma⁻ke⁻
sa⁻ cha⁻ be⁷ kiyh¹ ga⁻tëey⁷
be⁷, ga⁻lä⁻beey⁷ jwërte⁷ jee⁷
cha⁻ hñii⁻, ga⁻hëey¹ go⁻te⁻

kih¹ hløø¹ hi⁻ ya⁻nää¹ **uu**¹.
 35 Ma¹ chaa⁻ dsa⁻mē¹ hi⁻
 ga⁻juu¹ dsa⁻dsaah¹ kyaa¹
 mah¹ ga⁻lä¹jiiyh¹ ka⁻lä¹. Hi⁻
 jñah¹ ko⁻llaa¹, ga⁻heeh⁻ bih¹
 he⁻ ga⁻heeh¹ dsih¹ wi¹. Sa⁻
 ga⁻lä⁻hnøøy¹ ma¹ lääy¹ jëeh¹,
 ma⁻kyey⁻ o⁻jøh¹ dsē⁻ he⁻
 lä¹jiiyh¹ jee¹ llu¹ ga¹. 36 Ko⁻llaa¹
 ga⁻mi⁻kwah¹ dsih¹, ga⁻jmi¹
 ga⁻baa¹ dsih¹. Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻
 he⁻ ja⁻. Ga⁻hñuu¹ dsih¹
 kyaah¹ caden⁻ mah¹ ga⁻taah⁻
 dsih¹ neh⁻ñe¹. 37 Ko⁻llaa¹
 ga⁻juu¹ kyaah¹ ku¹, jñah¹
 ga⁻jmäy¹ to¹ hnoo¹, hi⁻ jñah¹
 ga⁻juu¹ kyaah¹ ñe¹ tuuh⁻. Hi⁻
 ko⁻llaa¹ ma¹ ga⁻nää¹ ta⁻ la⁻
 ta⁻ jnø¹, ma¹ na⁻lääy⁻ loo¹
 borrego kyaah¹ loo¹ chivo
 ka⁻lä¹, ma¹ tä⁻ñeey¹. Sa⁻
 ma¹ chaay⁻ llu¹, ma¹ ta⁻ ma¹
 haah⁻ dsih¹. 38 Jee¹ kih¹ dsa⁻
 jmi⁻gyuu¹ sa⁻ sooh⁻ he⁻ tääh¹
 hi⁻ lluu¹ he¹. He⁻ja⁻ ga⁻nääy¹
 lä⁻koø⁻ he⁻ na⁻hëey¹ lä⁻kaa⁻
 hwa¹ kii¹, lä⁻kaa⁻ neh¹ nuu¹,
 ma¹ na⁻hmääh¹ neh¹ too⁻
 ku¹, hi⁻ lä⁻kaa⁻ jee¹ hē⁻ too⁻
 moh¹.

39 Lä⁻jëē⁻ dsa⁻ he¹, sa⁻
 ga⁻hyoyh¹ he⁻ ga⁻bääh⁻
 Dio hñii¹ kyaayh¹, ma⁻ke⁻
 ga⁻hi¹ juu¹ kiyh¹ lä⁻llu¹ he⁻
 ga⁻lä⁻dsoo¹ dsëy¹. 40 Jëeh¹,
 ma⁻lla¹ dsē¹ Dio he⁻ hñah¹ jne¹
 ko⁻jøh¹ he⁻ llu¹ cha⁻ga⁻miih⁻
 kyaah¹ dsa⁻ he¹ hi⁻ lä⁻ja⁻
 hwëē⁻ jne¹ llu¹ ko⁻jøh¹
 kyaayh¹.

12

Wa¹ jmeen¹ hñuu¹ dsē⁻ ha⁻ lä⁻
 ga⁻kwëeh¹ dsē¹ Jesús

1 Jwëē¹ jwërte dsa⁻ hi⁻
 ga⁻lä⁻dsoo¹ dsē¹ jää¹. Hi⁻ he¹
 laa¹ lä⁻koø⁻ jni¹ he⁻ hii¹ lä⁻ku¹
 lä⁻jii¹ jnän¹, hi⁻ jmee⁻ dsoo¹
 ha⁻ lä⁻ ga⁻la¹ kiyh¹. Lä⁻ja⁻
 hnøø¹ jmeen¹ ta⁻ koo¹ lä⁻jē⁻
 he⁻ jmee⁻ jwiih¹ jnän¹ kyaah¹
 dso¹kye⁻ he⁻ jmee⁻ dsa⁻täh⁻
 jne¹. Hi⁻ hnøø¹ kwëeh¹ dsē⁻
 jne¹ dsa⁻nøøn¹ ta⁻ cha⁻nē¹ jwē¹
 he⁻ tøøhn¹ la⁻. 2 Wa¹ jmeen¹
 miih⁻ hñuu¹ dsē⁻ kih¹ Jesús hi⁻
 ga⁻nä¹ jwē¹ ha⁻ lä⁻ jee¹ lää¹
 jne¹ hi⁻ lloo⁻ koø⁻ jmi¹ he⁻
 lääy¹ jne¹ go⁻te⁻. Kih¹ he⁻
 ñey⁻ jëē¹ ba¹ dsëy¹ ta⁻ cha⁻nē¹,
 he⁻ja⁻ ga⁻heeh⁻ bih¹ ga⁻jëy¹
 wi¹ dsoh¹ hma⁻cru⁻. Sa⁻
 ga⁻jmeey¹ he¹ he⁻ la¹ o⁻hih¹.
 Ja⁻ga⁻ga⁻gyay⁻ jwoo¹ ra⁻lluu¹
 kih¹ Dio.

3 Jmee¹ da¹ hnäh¹ hñuu¹ dsē⁻
 kiyh¹, ha⁻ koh¹ wi¹ sa⁻
 ga⁻jëy¹ kih¹ dsa⁻ hñaa⁻ dsē¹
 hi⁻ ga⁻lä⁻hnee⁻ kyaayh¹.
 Lä⁻ja⁻ ta⁻ hwaä¹ hnäh¹ ni⁻ sa⁻
 wa¹ jeh¹ hoh¹ hnäh¹. 4 Jëeh¹,
 jee¹ kwah⁻ hnäh¹ be¹ mah¹ sa⁻
 tä⁻hnäh¹ kyaah¹ dso¹kye⁻,
 sa⁻ ga¹ ma⁻tüh¹ hnäh¹ jma⁻
 kyah¹ hnäh¹. 5 Che¹ ma⁻gaa¹
 hoh¹ hnäh¹ nñuu⁻ kih¹ Dio, he⁻
 hlëeyh⁻ hnäh¹ lä⁻koø⁻ jooy¹,
 heh¹ he⁻ ga⁻jäyh¹:

Gyuu⁻ kyaan¹, ta⁻ jwah¹ sa⁻
 llu¹ wa⁻ra⁻ ga⁻heeyh¹
 hne⁻ wi¹.

Ta⁻ jeh¹ hoh¹ wa⁻ra⁻ ga⁻juyh¹
 kyah¹.

6 Jëeh¹, Dsa⁻jøøh¹ jnän¹,
 heeyh⁻ wi¹ hi⁻ hnäy¹
 ba¹.

Kway⁻ kih¹ lä⁻jëē⁻ hi⁻ tëeyh⁻
 jooy¹.

7 Wa' kwëeh' hoh' hnäh' he' heeyh' hnäh' wii'. He' jmaäy' hnäh' lä'koo' joo'y' ba' ja'. ¿Che' jwa' chaa' jaa' chih' hi' sa' heeh' Täa' kyaay' wii'? 8 Ga'lä'jëe' ba' jne' heeh' Dio wii'. Pero cher'mah' sa' ga'heeh' Dio hnäh' wii', sa' laah' hnäh' joo'y'. Laah' hnäh' lä'koh' hi' sa' chaa' juu' ba'. 9 Ta' jyoh' ko'taa', täa' jnan' hi' chaa' hwa' la' ga'heeyh' jne' wii' lä' ma' mäh' jne' mah' ga'lä'hnää' jnih'. ¿He'la' sa' jmeen' cha'ga'miih' he' kih' Täa' hi' laa' juu' jmi'lle' jnan', mah' lä'ja' chaa' jne' täa' ba'? 10 Täa' jnan' hi' chaa' hwa' la', ga'heeyh' jne' wii' miih' jmi'gyuu' la', lä'koo' la' huu'dsë' kiyh'. Pero ta' jyoh' ko'taa', hi' gya' gyuu'h' heeyh' jne' wii' kih' he' llu' jnan' ba' mah' hwëe' jne' na'jngëe' lä'koo' laay' hñiiy'. 11 Dsoo' ba', sa' tih' dsë' jne' to'chah' wa'ra' ga'heeyh' jne' wii'. Koo' dsa'lä'meeh' dsën' ba' ja'. Pero ma'ngëe' ma'heeyh' jne' wii', lä'tëe' jne' jmeen' he' llu' jmah' hi' jmee' hi' ti' jnan' ka'läh'.

Goo'la'wa'ra'sa'ga'jmee' jne'he'he'jah'Dio

12 He'ja' kwa' hnäh' be', hnäh' hi' sa' cha' be' kih'. 13 Kwa' hnäh' be' go'nää' hnäh' ko'dsoo' mah' tëe' be' hi' sa' bee' hi' lä'ja' mo'so' kayh' jwë'.

14 Hnøoh' hnäh' ha' lä' jee' hii' ti' kyah' hnäh'

kyaah' lä'jëe' dsa', hi' ha' lä'jee' leeh' hnäh' na'jngëe' cha'ga'miih'. Jëeh', hi' sa' na'jngëe', sa' dsa'taayh' ya'jwii' kih' Dio. 15 Leeh' hnäh' ha' ga'che' ga'jnuuh' hnäh' kih' he' la' kwa' Dio jnan'. Goo'wa'ra' ga'lä'wii' hoh' hnäh' kyaah' dsa'. Hi' kyaah' he' hñiih' ja' hee' jwëe' dsa'. 16 Ni' jaa' hnäh' dsa'më' dsa'ñuuh', ta' kaah' hnäh' wa' hi' cha' hi'. Ta' jmee' hnäh' ta' koo' he' la' kwa' Dio, lä'koo' ga'jmee' Esaú. Ma'na'la' juu' hyoyh' heey', kih' he' laay' gyuu' to'në'. Pero ga'hñiiy' he' ja', koo' ga'tëey' koo' wii' ma' ba'. 17 Ma'ñeh' ba' hnäh' ha' lä'ga'la'kiyh' ta' cha'në'. Ma' chuuy' kyaah' jmiiy' mah' ma' mi'jäay', mah' ma' kwëeyh' he' ma'na'la' heey'. Pero sa' ga'hyoyh'. Ma'ke' ga'hooyh' cha'miih', mo'so' ga'lä'sii' juu' kih' jmiiy'.

18 Jëe' da' hnäh', sa' ga'lla'nääh' hnäh' moh' Sinai' he' sa' ma' le' dsa'nää' dsa' chu' kih', lä'koo' ga'la' kih' dsa' Israel llo'joo'. Peer' ga'hya' je' gyuu'h' moh' ja', ga'la' na'hoo' läh', ga'hii' goo', ja' koo' lle' tä'. 19 Jee' ja' ga'lä'nuu'h' hii' luu' hoo', ga'lä'nuu'h' hlëeh' Dio. Lä' ma' ga'nuu' hi' ma' tääh' jee' ja', ga'chuuy' cha'miih' mah' mo'so' hlëeh' gyih' kyaayh'. 20 Jëeh', sa' ga'lä'be' dsëy' ma' nuuy' mada' he' ma' jmeey': "Cher'mah' chaa' hi' ga'hee' në' moh'

la⁻, ma⁻ke⁻ ja⁻ jah[˘], jmee⁻
 bii[˘] juuy[˘] kyaah[˘] ku[˘] o juuy[˘]
 kyaah[˘] ñe[˘] chuuh⁻.” ²¹ Kih[˘] he⁻
 la[˘] goo⁻ ngëe[˘] he⁻ ga⁻jëe[˘] dsa⁻
 he[˘], he⁻ ja⁻ lä⁻ ga⁻të[˘] Moisé
 ga⁻jäh[˘]: “Peer⁻ gohn⁻, lä⁻jiih[˘]
 jlään⁻.”

²² La[˘] lä⁻koo⁻ he⁻
 ma⁻lla⁻nääh[˘] hnäh[˘] moh[˘]
 Sión ba[˘] ja⁻, jee[˘] jwii⁻ kih[˘]
 Dio jiih⁻, jwii⁻ Jerusalén
 he⁻ hla⁻ gyuuh[˘] jmi⁻gyuuh⁻,
 jee[˘] tääh[˘] cha⁻miih⁻ mil
 ángele hi⁻ jmee⁻ jmi[˘] kih[˘]
 Dio. ²³ Hi⁻ ma⁻kuh[˘] hnäh[˘]
 ko⁻joh[˘] kyaah[˘] hi⁻ ga⁻heeh⁻
 kih[˘] Dio to⁻në[˘] hi⁻ na⁻sii⁻
 jmi⁻ kih[˘] gyuuh[˘] jmi⁻gyuuh⁻.
 Ma⁻lla⁻nääh[˘] hnäh[˘] kih[˘] Dio
 hi⁻ la[˘] ta[˘] kih[˘] lä⁻jëe[˘] dsa⁻,
 ja⁻ba[˘] jee[˘] tääh[˘] lä⁻jëe[˘] hi⁻
 lluu[˘], hi⁻ laa[˘] jmi⁻lle[˘] hi⁻
 ga⁻jmää[˘] Dio lluu[˘] go⁻te⁻.
²⁴ Ma⁻lla⁻nääh[˘] hnäh[˘] kih[˘]
 Jesús hi⁻ ga⁻jmee[˘] koo⁻
 hmooh[˘] hmëe[˘] hi⁻ lä⁻ja⁻
 ma⁻lla⁻nääh[˘] hnäh[˘] kih[˘] jma⁻
 he⁻ ga⁻tuu⁻ kwaat⁻ jnän⁻.
 Jma⁻ ja⁻ ngii⁻ lluu[˘] jnän⁻. Sa⁻
 hni⁻ kih[˘] dsa⁻ lä⁻koo⁻ jmee⁻
 jma⁻ he⁻ ga⁻tuu⁻ kih[˘] Abel.

²⁵ He⁻ ja⁻ leeh⁻ hnäh[˘]
 wa⁻ra⁻ ga⁻jmeeh[˘] hnäh[˘]
 chaah⁻ hnäh[˘] kih[˘] hi⁻ hlëeh⁻
 hnäh[˘]. Jëeh[˘], hi⁻ sa⁻ ga⁻hi[˘]
 ma[˘] nuu[˘], lä⁻koo⁻ ma[˘]
 ga⁻hlëeh[˘] Dio kyaayh[˘] gyuuh[˘]
 moh[˘] he⁻ chih[˘] hwa[˘] la⁻,
 sa⁻ ga⁻laa[˘] hi⁻ he[˘]. ¿Ha⁻ ba[˘]
 lä⁻ lää[˘] jne[˘] ja⁻, cher[˘]mah[˘]
 sa⁻ ga⁻jmeen[˘] he[˘] kih[˘] hi⁻
 hlëeh⁻ jne[˘] lä⁻ ga⁻të[˘] gyuuh[˘]
 jmi⁻gyuuh⁻? ²⁶ Lä⁻koo⁻ ma[˘]
 ga⁻hlëeyh[˘] kyaah[˘] dsa⁻ he[˘],
 lä⁻kye⁻ hwa[˘] ga⁻jeh[˘]. Pero

koo⁻ ka⁻läh[˘] ga⁻jäyh[˘]: “Koo⁻
 ga⁻ koo⁻ hä[˘] jmeen[˘] jeh[˘] hwa[˘]
 la⁻, lä⁻kye⁻ gyuuh[˘] jmi⁻gyuuh⁻
 ka⁻läh[˘].” ²⁷ Kyaah[˘] he⁻
 ga⁻jäyh[˘]: “Koo⁻ ga⁻ koo⁻ hä[˘]”,
 dsa⁻lä⁻ngëe[˘] jne[˘], ääh[˘] go⁻te⁻
 lä⁻jë[˘] he⁻ le[˘] sa⁻jeh[˘]. He⁻ ja⁻
 hnøø[˘] jäh[˘], lä⁻jë[˘] he⁻ na⁻la⁻
 he⁻ ga⁻jmee[˘] Dio. Ja⁻ga⁻ na⁻,
 jäh[˘] koo⁻ hweh⁻ lä⁻jë[˘] he⁻ sa⁻
 le[˘] sa⁻jeh[˘]. ²⁸ He⁻ ja⁻ wa⁻kwan⁻
 ti⁻hmaah[˘] kih[˘] Dio, kih[˘] he⁻
 ma⁻na⁻jnää[˘] jne[˘] ya⁻jwii⁻ kiyh[˘]
 jee[˘] sa⁻ le[˘] sa⁻jeh[˘] ni⁻ miih⁻.
 Wa⁻ jmeen[˘] ta⁻he[˘] kiyh[˘], wa⁻
 gah⁻ jnih[˘], wa⁻nuuh[˘] jne[˘] kiyh[˘],
 lä⁻ja⁻ ba[˘] ti⁻ dsëy[˘]. ²⁹ Jëeh[˘]
 Dio jnän⁻ laa[˘] je⁻ he⁻ mi⁻llaa⁻
 lä⁻jë[˘] go⁻te⁻.

13

*Ha⁻ lä⁻ hnøø[˘] jmeen[˘] mah[˘]
 ti⁻ dsë[˘] Dio*

¹ Ta⁻ tu⁻ hnäh[˘] he⁻ hnaah⁻
 hnäh[˘] dsa⁻kyaah[˘] hnäh[˘]
 lä⁻koo⁻ lle⁻ jnän⁻, lä⁻lluu[˘] he⁻
 laa[˘] jne[˘] øøhn⁻. ² Ta⁻ wa⁻ gaa⁻
 hoh[˘] hnäh[˘] kwah[˘] jee[˘] jäh[˘] hi⁻
 go⁻nää[˘] kyah[˘] hnäh[˘]. Jëeh[˘],
 ko⁻llaa[˘] ga⁻kwa[˘] bih[˘] jee[˘]
 ga⁻jäh[˘] dsa⁻, ni⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻ñey⁻
 koh[˘] koh[˘], ángele ba[˘] he[˘] hi⁻
 ga⁻jäh[˘] kiyh[˘].

³ Mi⁻dsooh⁻ hoh[˘] hnäh[˘] kih[˘]
 dsa⁻ hi⁻ tääh[˘] neh⁻ñe⁻, jmee⁻
 hnäh[˘] kwaat⁻ lä⁻koo⁻ he⁻
 tääh[˘] hnäh[˘] ko⁻joh[˘] kyaayh[˘].
 Lä⁻ja⁻ ka⁻läh[˘] kih[˘] hi⁻ jëe⁻
 wii⁻, jmee⁻ hnäh[˘] kwaat⁻
 lä⁻koo⁻ he⁻ jëeh[˘] hnäh[˘] wii⁻
 ko⁻joh[˘] kyaayh[˘].

⁴ Llu[˘]ba[˘] he⁻ jee⁻ dsa⁻ goo⁻.
 Pero hnøø[˘] gó⁻taah[˘] hnäh[˘]
 lä⁻lle⁻ kih[˘]. Jëeh[˘], Dio lla[˘] ta⁻

kih' hi- sa- na- jee- goo- mah'
kaayh- wa' hi- cha- hi- hi-
lä- ja- kih' hi- na- jee- goo-
mah' kaayh- hi- laa' kyaa'
jñah'.

5 Ta- wa' hee' hoh' hnäh'
kuu'. Wa' chaah- hnäh'
llu' kyaah' he- cha- kyah'
hnäh' ba'. Jëeh' ga- jah' Dio:
"Jih'koh' jih'lih' sa- been-
hne-, ni- sa- jmään- hne-
ta- koo'." 6 Kih' he- ja-, jahn'
lä- kaq- tuh- dsë- jne':

Dsa- jøøh' kyaan- ba' kwa- be'
kin-, ni- miih- mo- so-
gohn-.

¿Hee- na- le' jmee' dsa- kin-?

7 Mi- dsooh- hoh' hnäh'
ha- lä- ga- jmee' hi- ma' jøø-
kyah' hnäh', hi- ga- hlëeh'
hnäh' juu' kih' Dio. Jëe'
da' hnäh' ha- lä- ga- hwëëy-
kyaah' ta' kiyh'. Wa' lä- dsoo'
hoh' hnäh', ja- ba' lä- koo-
ga- lä- dsoo' dsë' hi- he'.

8 Jesucristo, lä- ma- laay'
ja- ba' lloo', na', lä- ja-
ga- lä- jë- joh' jmi- cha-. 9 Ta-
kwa- jwë' mi- gaq- dsa- hnäh'
kyaah' he- ga' jyoh' nuuh-
he- sa- la' kwee- kyaah' he-
ma- mi- tëë' jne'. Llu' ga' he-
tëë' jne' be' kyaah' he- la'
kwa- Dio ba', ja- kyaah' he-
kih- hih- jne'. Jëeh', jih'koh'
sa- ga- ka' ya- jøø- hi- ma'
hlëeh' kih' he- kuh- hih- dsa-.

10 Chaa- ba' jaa- hi-
ga- juu' jnän, pero jmi- dsa-
hi- tääh' jmee- ta- he' neh-
gwah- lä- hih- kih' hmooh'
ma- gyuh- ja-, sa- na- ngëy
' jwë' jmeey' ko- jøh' kyaah'
hi- ga- juu' jnän. 11 Jmi- dsa-

kaah' he', ma' dsa- taayh' jee'
jah' dsa- kih' Jee' Na- jngii
' Go- te- kyaah' jma- kih'
jah' hi- ma' kwëeh- dsa-
Dio kwaat- kih' dso'kye-.
Ja- ga' ma' dsa- jey- hnoo'
kih' jah' he', uu' ga' kih' jee'
jwii- ja-. 12 Ja- ba' lä- ja-,
ga- juu' Jesús chuuh' jwii- ja-,
mah' jmäay' dsa- na- jngëe'
kyaah' jma- kiyh'. 13 Lä- ja-
wa' jmeen' ko- jøh' kyaah'
Jesús, ma- ke- dsa-, sa- tooyh-
ta' jnän. Wa' hlëeh' bih'
lä- koo- hnøøy' hlëëyh', ja- ba'
lä- koo- ga- hlëëyh' kih' Jesús.
14 Jëeh', jee' jwii- he- tøøhn'
la-, dsa- ngëë' ba'. Pero jne',
hnøøh' jne' koo- jwii- he- na'
ga' lä- jnä'.

15 He- ja- sa- wa' tun' hän'
kih' Dio ta- la- kih' Jesús. Wa'
jmeen' juuh- kiyh'. He- ja- ba'
le' kih' kwëeh' hnih'. 16 Ta-
wa' gaa' hoh' hnäh' jmeeh'
he- llu' jmah' ba', hi- kwëeh'
' hi- la- kyaq' miih- he- cha-
kyah' hnäh'. He- ja- ba' tih-
dsë' Dio jmeen'.

17 Wa' nuuh- hnäh' kih' hi-
jäa- hnäh' hi- wa' hwaah'
hnäh' kyaayh'. Jëeh', hi- he'
na- dsë- lley' hnäh', he- ñey-
lloo- koo- jmi- ngëëy' kwaat-
kih' ta' he- jmeey-. Lla- he-
ma' jmeeh- hnäh' ti- meeh-
dsëy', jmee' hnäh' jëë- dsëy'
ba'. Jëeh', cher' mah' sa-
ga- jmeeh' hnäh' lä- lle' kih',
sa- cha- ya- jøø- kah' hnäh'.

18 Ngii' hnäh' kyaq' jnääh'
kih' Dio. Kih' he- lii' jnääh',
sa- hni- huud- dsë- kyaq' jnääh'
' Lä- ja- hnøø- jnääh' dsa- nøø'

jnääh' kwee' kyaah' lä'jē' he'
 jmee' jnääh'. 19 Peer' chuun'
 kyaah' hnäh' he' ngiih' hnäh'
 kin' kih' Dio mah' kway' jwē'
 llaahn' to'chah' la' jee' tääh'
 hnäh'.

Ga'hiyh' juu' kyaah' øøyh'

20 Dio ba' he' hi' jmee'
 hii' tii' tuh' dsē' jne'. Hi'
 he' ga' mi' jiih' Jesucristo
 Dsa' jøøh' jnän' hi' hää'
 kwee' lä'jēē' hi' laa' kyaah'
 Dio. Jēeh' kyaah' jma' kiyh'
 he' ga' tuu' ja', ga' jmeey'
 koo' hmooh' hmēē' he' sa'
 heē' jih' koh'. 21 Ngiih' kiyh'
 he' jmääy' hnäh' lluu' mah'
 jmeeh' hnäh' lä'jē' ta' llu'
 lä' hyoh' dsēy' hi' jääy'
 hnäh' lä' tih' dsēy' ta' la' kih'
 Jesucristo. Wa' la' juuh' kiyh'
 ga' lä'jē' joh' jmi' cha'. Wa'
 la' lä' ja'.

22 Øøhn', chuun' kyaah'
 hnäh', jmee' hnäh' jøh'
 hoh' hnäh' kyaah' juu'
 he' ma' hlēēhn' hnäh' la'.
 Sa' cha' cha' miih' juu'
 he' ma' sin' kyah' hnäh'.

23 Hnoon' lä' ñeh' hnäh',
 ma' laa' ba' Timotä øøh'
 jne' he' ma' hääy' neh' ñe'.
 Cher' mah' jäyh' to'chah' la',
 niin' kyaayh' na' jēēn' hnäh'.

24 Jmee' hnäh' Dio kih'
 lä'jēē' hi' jää' hnäh' kyaah'
 lä'jēē' ga' hi' na' jngēē'.
 Lä'jēē' hi' tääh' hwa' Italia
 la', jmeey' Dio kyah' hnäh'
 ka' läh'.

25 Wa' mi' jää' Dio lä'jēē'
 hnäh'. Wa' la' lä' ja'.

Santiago

Juu' la- ga' sii' Satia' kih' judiu dsa- gooy'

¹ Jnä' Satia~, jmeen+ ta' he' kih' Dio kyaah' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. Jee' la- ma-siin' kyah' hnäh' lä-jëë- gya-to' nää' dsa- judiu hi- na-saa- na-jñee' lä-kaa- jmi-gyuu+. Jmeen+ Dio kyah' hnäh'.

Huu' dsë- llu' he- kwa+ Dio

² Øøhn', hnøø' wa' chaah- hnäh' llu' wa'ra- ga-ngëeh' hnäh' wa' he- cha- he- he- wi'. ³ Ma-ñeh' ba' hnäh' lä- ma' jëeh' hnäh' he- wi', jee' ja- dsa-lä-jnä' che' lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnäh' hi- lä-jwë' ja-, lä-tëeh- hnäh' kwëeh' hoh' hnäh'. ⁴ Pero hnøø' kwëeh' hoh' hnäh' cha-ga'miuh- lä-jiih' hwëë- hnäh' llu', lä-koø- jaa- hi- ma-ää- huu'dsë- kih'. Ja- jiih' mo-so- cha- ga' he- mo- jmee- bii' kyah' hnäh'.

⁵ Cher'mah' chaa- kō-llaa' jee' kyah' hnäh' hi- sa- ga' ma-ngëë' llu', wa' ngiiy' kih' Dio, hi- he' ba' jmee' lä-ngëëy'. Jëeh' ma-ra- he- kwa- ba' Dio cha-miuh- huu'dsë- llu' kih' lä-jëë- hi- ngii+, hi- sa- dsa-lä-lleey' kyaah' ni- jaa- hi- ngii+. ⁶ Wa'ra- ga-ngiih' hnäh' kiyh', hnøø' jmeeh' hnäh' dsoo' hoh' hnäh', ta- wa' jeh- hoh' hnäh' ni- miuh-. Jëeh', jaa- hi- jmee- to' dsë', laay' lä-koø- la' kih' jmi-ñeeh-

wa'ra- ga-hluh' kyaah' lle', be- ta- la- ta- jnø+. ⁷ Jaa- dsa- hi- jmee- lä-ja-, he-la- mo-jøø' gyih' he- hyoyh- kih' Dsa-jøøh' jnän'. ⁸ Dsa- hi- jmee- to' dsë', sa- jmäy' ngëy' koø- nëe'.

⁹ Jaa- øøh' jne' hi- tä-ñee', wa' jëë- ba' dsëy'. Jëeh', kih' Dio ma-laay' lä-koø- jaa- hi- jøøh'. ¹⁰ Pero dsa- hi- cha- kuu', hnøø' jëë- dsëy', cher'mah' Dio ga-jmeey' ga-jäy' ta- hwa'. Jëeh', dsa- he' ääh' lä-koø- dsa-ääh' wa'le' he- cha- nē- nuu-, ¹¹ Wa'ra- ga-hya- hyoo- llii' jwërte, hëh' llii' chaah' le' ja-, he-ja- dsa-lä-kij- chaah' hi- dsa-tøh- mi' le', mo-so- jnä' na'hñaa'. Ja-ba' lä-ja- la' kih' hi- cha- kuu', koø- dsa-uu- bih' jee' jmeey- ta' kiyh'.

Llu' la' kih' hi- kwëeh- dsë' ma' jëëy- he- wi'

¹² Llu' la' kih' hi- ga-lä-be' dsë' wa'ra- ja' he- hliih' ka' dsëy'. Jëeh' cher'mah' ya-hëëy' lluu', lä-koø- jñeey' hyoyh- jee' chaay- tää'. He- ja- la' lä-koø- coron he- ga-bääh- Dio hñii' kwëëyh' dsa- hi- hnaayh-.

¹³ Cher'mah' gwa' dsë' dsa- jmee' he- hliih', ni- miuh- sa- sooh- he- jäyh- Dio ka' dsëy'. Jëeh' sa- gwa' dsë' Dio jmee' he- hliih', hi- ni- sa- kay- dsë' dsa- mah' jëëy' che' jmee' dsa- he- hliih'. ¹⁴ Kih' he- heë' dsë' lä-jaa- lä-jaa- he- hliih', he-ja- gwa' dsëy' jmeey' he- hliih', mi-goo- kiyh', hi- jøø- kiyh'

juwē' hliih'. ¹⁵ Hi' ma-ngēē' ma-hāāy' juwē' he- heē' dsēy', ma-na'jnāāy' kyaah' dso'kye-. Ma-la' ma-heey' hñiiy' kyaah' dso'kye-, ja-jiih' juuy' go-te-.

¹⁶ Øøhn' hi- hnaan', ta' mi-gaa' hnäh' hñaaah'. ¹⁷ Lä-jē' he- llu' he- ga-hñah' jne' la-, lä-jē' he- jnaah' la', he- la- na- ja' gyuu' jmi-gyuu', he- la' ga-kwa' ba' Dio. Hi- he' na- ga-jmäā' lä-jēē' hi- choo' je- gyuu' jmi-gyuu'. Pero Dio sa' dsa-lä-sēēy' lä-koō- la' kih' hi- hēē' gyuu' he- dsa-lä-sii' heeh' kih'. ¹⁸ Lä-hyoh- dsēy', ga-jmeey' ga-lä-chaā' jne' lä-hmēē' ta-la' kih' ju'dsoo' he- ga-kwēēy' jne' mah' lee' jne' ma-ra- hi- kyaay' jee' kih' lä-jēē' hi- ga-jmäāy'.

¹⁹ He-ja- jwahn' øøhn' hi- hnaan'. Hnøø' nuuh' da' hnäh' jāā' ha- lä- la' juu' kih' dsa-. Ta' jiih' hnäh' चाह'. Ta' mi-lee' hnäh' hñaaah' na'koh'. ²⁰ Heh' dsa-lä-lee' jne', jne' juwē' jnän' he- jmeen' he- llu'. ²¹ He-ja- jwahn', mo-to- jmee- ga' hnäh' he- hliih', mo-to- bāāh' ga' hnäh' hñaaah' dso'kye- he- cha- cha-miuh- na'. Jmäā' hnäh' hñaaah' hwaah', heeh' hnäh' juu' he- ma-na-jnāā' tuh-hoh' hnäh'. Jēēh' juu' na- läā' hnäh'.

Hnøø' jmeen' ta' he' kih' juu' he- ma-nuu' jne'

²² Ja- jmeeh- hnäh' he' kih' juu' na-, ja- koō- nuuh- ba' hnäh'. He- mi-gaa' hnäh' hñaaah' ba' ja-, cher'mah'

sa- ga-jmeeh' hnäh' he'. ²³ Cher'mah' sa- ga-jmee' dsa- he' wa-ra- ga-nuuy' juu' na-, hi- he' laa' lä-koō- jaa- hi- jēē- hñii' kyaah' hu-.

²⁴ Jēēh', ma-la- ma-jēēy' hñiiy' mah' go-hēēy' hi- lä-cha' ja- dsa-gaa' dsēy' ha- lä- laay'. ²⁵ Pero cher'mah' jaa- dsa- ga-nuuy' kwee- lä-koō- jäh' ley he- llu' go-te- he- kyaah' dsa-läā' jne', hi- cher'mah' dsa- he' ngoo' bih' jmeey' he' kih' juu' na-, kih' hi- he' mi-jøø' ba' Dio lä-jē- he- jmeey'. Jēēh', ja- koō- nuu- bih' mah' dsa-gaa' dsēy' ka-läh', ma-ra- he- jmee' bih' he' kih' juu' na-.

²⁶ Cher'mah' jaa- dsa- laay', hnaayh- Dio mah' hlēēh' bih' wa' la' cha- la', he- mi-gaay' hñii' bih' ja-, sa' jmää' go-te- he- jäh' hnaayh- Dio. ²⁷ Pero cha'nē' Dio hi- laa' Täā' jnän', jaa- dsa- hi- ma-ra- he- dsoo' hnaayh- Dio, hnøø' kway' be' kih' chih- hñii' hi- jēē- wii' hi- lä-ja- kih' dsa-mē' hñii' ka-läh', hi- hnøø' hāāy' hñiiy' mah' sa- wa' lä-sayh' kyaah' he- hliih' he- cha- jmi-gyuu' la-.

2

Sa- wa' jēē' jne' he- laa' dsa-

¹ Øøhn', he- ma-dsoo' hoh' hnäh' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- lluy' go-te-, jmee- bii' jmeeh' hnäh' kwee- lä-hii' nē' kyaah' dsa-. ² Cher'mah' ga-lloo' jaa-

dsa- jee' dsa-ñeeh- hnäh',
 hī- he' na- kyeh' hmiih- llu'
 hi- hä' aniy- hmooh' gooy-
 ka-läh'. Hi- wa'ra- ga-lloo'
 jaa- hī- tä-ñee' hī- sih'hi-
 hmiih- kih'. ³ Hi- cher'mah'
 jmääh' hnäh' jøøh' hī- jnaah'
 hmiih- kih' he', mah' jwiih'
 hnih': "Na' jee' llu' la-",
 mah' hī- tä-ñee' he', jwiih':
 "Jmää' lä- ma-cheh' na- o
 jee' la- ya-na' huu' tiin' la-."
⁴ Jee' ja- dsa-lä-jnääh' hnäh'
 he- sa- jmeeh- hnäh' kwee-
 lä-hii' né' kyaah' dsa-. He-
 jmeeh- hnäh' lä-ja-, jmääh-
 hnäh' hñaah' jwëe' hī- kye-
 huu' dsë- hliih' jmah' ba'.

⁵ Nuu- da' hnäh' øøhn' hī-
 hnaan': ¿Che' sa- ga-lleeh-
 Dio hī- tä-ñee' jmi-gyuu- la-
 mah' lä-dsoo' dsëy' kiyh'? Hī-
 he' laa' lä-koh' hī- cha- kuu'
 kih', hi- hyoyh- heey' ya-jwii'
 kih' Dio lä-koø- ga-bääh- Dio
 hñii' kih' lä-jëe' hī- hnaayh-.
⁶ Pero mi-kwah' hnäh' kih'
 hī- tä-ñee', mah' hnaah-
 hnäh' hī- cha- kuu'. ¿Ja'
 dsa- cha- kuu' na- hī- tääh'
 jmeeh- hnäh'? ¿Ja' hī- he'
 na-, dsa-jää' hnäh' né'ta'?
⁷ ¿Ja' dsa- cha- kuu' na-, hī-
 mi-kwah' jmi- kih' Cristo
 he- la' na'hñaah' jnän', hī-
 ja-ba' kyaah' jmi- kih' Cristo
 ga-mi-cheey- hnäh'?

⁸ He- jmeeh- hnäh' llu'
 ba' ja-, cher'mah' ju'dsoo'
 ga-mi-teh' hnäh' ley juuh-,
 lä-koø- na-sih- juu' kih' Dio:
 "Wa' hnaah- dsa-kyaah',
 ja-ba' lä-koø- hnaah-
 hñaah'." ⁹ Pero cher'mah' sa-
 ga-jmeeh' hnäh' kwee- lä-hii'

né' kyaah' dsa-, he- jmeeh-
 hnäh' dso'kye- ba' ja-. Ja-ba'
 ley ja-, hñii' kyah' hnäh' he-
 na-bääh' hnäh' dsoo'. ¹⁰ Jaa-
 dsa- hī- høø- lä-jëe' he- lle'
 ley kih' Moisé, cher'mah'
 ga-hlääyh- kyaah' koø- mi-
 'juu' ba', ma-na-bääyh' lä-jëe'.
¹¹ He' ba' hī- ga-jäh': "Hne-
 hī- na-jee- goo-, ta- kaah-
 hī- laa' kyaa' jñah'", he'
 ba' hī- he' ga-jäh' ka-läh':
 "Ta- jngëeh- dsa-." He-ja-
 cher'mah' sa- kaah- hī- laa'
 kyaa' jñah', pero jngëeh- dsa-
 ma-ra- he- ma-na-bääh' ba'
 hne- cha'në' ley.

¹² He-ja- hnøø' hlëeh'
 hnäh' hī- hnøø' jmeeh' hnäh'
 lä-koø- lle' kyah' hnäh' ba',
 jëeh' lloo- koø- jmi-, ley ja-
 ngiih' kwaat- jnän', ja-ba'
 ley he- kyaah' dsa-lää' jne'.
¹³ Kih' hī- sa- lä-ñih' dsë'
 dsa-kyaah', ja-ba' lä-ja-
 sa- lä-ñih' dsë' Dio kyaayh'
 ka-läh' wa'ra- ga-të' jee' llay'
 ta'. Pero cher'mah' ga-lä-ñih'
 dsë- jne' kih' dsa-kyaah' jne',
 hwëe' jne' llu' wa'ra- ga-të'
 jee' ngiiyh' kwaat- jnän'.

*Ta' llu' jnän' kyaah' he-
 ma-dsoo' dsë- jne'*

¹⁴ Øøhn', hee- jmää' kih'
 jaa- hī- jäh' ma-dsoo' ba'
 dsëy' ' kih' Dio mah' ni-
 koø- he- llu' sa- jmeey'.
 ¿Che' lääy' kyaah' he- koø-
 jäh': "Ma-dsoo' ba' dsën-"
¹⁵ Cher'mah' chaa- jaa- øøh'
 jne', dsa-më' dsa-ñuuh-
 hī- sa- cha- hmiih- he-
 këyh- hi- sa- cha- he-
 kuh'hiiyh' koø- jmi- koø- jmi-',

16 hi⁻ cher'mah¹ jaa⁻ hnäh¹ ga⁻chiih¹ hnih¹: "Jwërte kwa⁻ be¹, gwaah⁻ ba¹ hne⁻ llu¹, ja⁻ mi⁻llaah¹ hñaah¹, ja⁻ kuh⁻ ba¹ hne⁻ llu¹." Pero ¿hee⁻ jmää¹ he⁻ ga⁻jäh¹ lä⁻na⁻, cher'mah¹ sa⁻ ga⁻kwëeh¹ hnih¹ he⁻ jmee⁻ bii¹ kiyh¹? 17 Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ la¹ kih¹ hi⁻ jäh¹ ma⁻dsoo¹ dsëy¹ kih¹ Dio. Cher'mah¹ sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻ he⁻ llu¹ ma⁻jmeey¹, sa⁻ jmää¹ he⁻ jäh¹: "Ma⁻dsoo¹ ba¹ dsën⁻." Juu¹ ta⁻jmah¹ ba¹ ja⁻.

18 Pero cher'mah¹ jaa⁻ ga⁻jäh¹: "Hne⁻ jmeeh⁻ ta⁻llu¹, jnä¹ ma⁻dsoo¹ dsën⁻", lä⁻la⁻ jwii¹ jnih¹ ka⁻läh¹: "Mi⁻jnäa¹ kin⁻ he⁻ ma⁻dsoo¹ hoh¹, hne⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻jmeey¹ ni⁻ miih⁻ ta⁻llu¹, mah¹ jnä¹ mi⁻jnäan¹ kyah¹ he⁻ ma⁻dsoo¹ dsën⁻ kyaah¹ ta⁻llu¹ he⁻ jmeen⁻." 19 Hne⁻ jmeeh⁻ dsoo¹, jaa⁻ ba¹ Dio chaa⁻. Jmeeh⁻ ba¹ hne⁻ llu¹. Hi⁻ lä⁻ja⁻ jäh¹ hi⁻ sa⁻llu¹ ka⁻läh¹, mah¹ jlää⁻ bih¹ kih¹ he⁻ goyh⁻. 20 Peer⁻ taah⁻ hne⁻. ¿He⁻la¹ sa⁻ hii⁻ lä⁻ngëeh¹ miih⁻? Sa⁻ jmää¹ he⁻ jäh¹ jne¹ ma⁻dsoo¹ ba¹ dsën⁻ kih¹ Dio mah¹ sa⁻ na⁻jnä¹ ta⁻ jnän⁻. 21 ¿Ja¹ ga⁻jmeey¹ Dio kwaat⁻ lluu¹ Abraham dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁻ ta⁻la⁻ kih¹ ta⁻llu¹ he⁻ ga⁻jmeey¹, he⁻ ga⁻ngëey¹ Isaac jooy¹ kih¹ Dio mah¹ ma⁻ juuy¹ né¹ na⁻hyoo¹? 22 ¿Che¹ sa⁻ ngëeh¹ ha⁻ lä⁻la¹? Ga⁻lä⁻dsoo¹ dsë¹ Abraham kih¹ Dio, he⁻ja⁻ ba¹ ga⁻jmeey¹ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh¹ Dio. Hi⁻ kyaah¹ he⁻ ga⁻jmeey¹ Abraham ja⁻, ga⁻lä⁻jnä¹

ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo¹ ba¹ dsëy¹ kih¹ Dio. 23 Lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻te¹ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ juu¹ kih¹ Dio he⁻ jäh¹ lä⁻la⁻: "Ga⁻lä⁻dsoo¹ dsë¹ Abraham kih¹ Dio, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey¹ Dio kwaat⁻ lluu¹." Hi⁻ ga⁻lä⁻cheey⁻ ome⁻ kyaah¹ Dio. 24 Lä⁻ja⁻ dsa⁻lä⁻ngëe¹ jne¹, jmee⁻ Dio kwaat⁻ lluu¹ dsa⁻, kyaah¹ he⁻ jmeey⁻ ta⁻llu¹, ja⁻ ma⁻la⁻ kyaah¹ he⁻ ma⁻dsoo¹ dsëy¹.

25 Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ ga⁻la¹ kih¹ Rahab, jaa⁻ dsa⁻më¹ hi⁻ ma¹ hnëe⁻ hñii¹ kyaah¹ wa¹ hi⁻ cha⁻ hi⁻. Ga⁻jmeey¹ Dio kwaat⁻ lluu¹ kih¹ he⁻ ga⁻kway¹ jee¹ ga⁻jäh¹ hi⁻ ga⁻lla⁻nää¹ koo¹ juu¹ hi⁻ ga⁻cheey¹ ta⁻ jyoh¹ jwë¹ lä⁻llu¹ jee¹ ga⁻laay¹. 26 Jmi⁻ngo¹ he⁻ mo⁻so⁻ kyaah¹ jmi⁻lle¹, na⁻juu¹ ba¹ ja⁻. Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ la¹ jnän⁻. Sa⁻ jmää¹ he⁻ ma⁻dsoo¹ dsë⁻ jne¹ kih¹ Dio, cher'mah¹ sa⁻ na⁻jnä¹ ta⁻llu¹ he⁻ jmee⁻ jne¹.

3

Hnøø¹ leeh⁻ jne¹ ha⁻ lä⁻ hlëeh¹ jne¹

1 Sa⁻ wa¹ chaa⁻ jwëe¹ ta⁻jwoh¹ jee¹ tääh¹ hnäh¹ øøhn¹. Ma⁻ñeh¹ ba¹ hnäh¹, hwëh⁻ ga¹ miih⁻ ngiih¹ Dio kwaat⁻ jnän⁻ hi⁻ laa⁻ ta⁻jwoh¹. 2 Lä⁻jëe⁻ ba¹ jne¹, joh¹ jiih⁻ sa⁻ dsa⁻hlääh⁻ jne¹. Pero jaa⁻ hi⁻ sa⁻ dsa⁻hlääh⁻ kyaah¹ juu¹ he⁻ hlëeyh⁻, hi⁻ he¹ laa¹ jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ lluu¹ go⁻te⁻. Liyh⁻ hääy¹ hñiiy¹ kih¹ lä⁻jë⁻ ba¹,

sa⁺ kway⁻ jwë¹ jøø¹ he⁻ hlih¹ kih¹.

³ Wa⁻ra⁻ ga⁻tøøh¹ jne¹ fren[~] hoo¹ kya¹jüh¹, hwaä¹ bih¹ kyaah¹ jne¹. Ma⁻ke⁻ jøøyh¹, kyaah¹ koo⁻ he⁻ pih¹ ba⁺ tää⁻ jää¹ jne¹ ha⁻ ta⁻ jee¹ hnøø⁻ jne¹. ⁴Lä⁻ja⁻ la¹ ka⁻läh¹ kyaah¹ barco. Ma⁻ke⁻ he⁻ ga¹ juuh⁻ ngëe¹ barco hi⁺ ma⁻ke⁻ sëeh[~] lle¹ tä¹ kih¹, pero kyaah¹ koo⁻ jwi¹ hma⁻ pih¹ ba⁺ kooh[~] dsa⁻, le¹ dsa⁻nääy¹ ha⁻ ta⁻ jee¹ hnøøy¹. ⁵Hi⁻ lä⁻ja⁻ la¹ ka⁻läh¹ kyaah¹ lä⁻siih¹ jne¹. Koo⁻ he⁻ pih¹ ba⁺, pero ha⁻ koh¹ dsoo¹ sa⁺ hnoo⁻. Kyaah¹ koo⁻ je⁻ pih¹ ba⁺ lee⁻ sooh¹ lä⁻jiih¹ koo⁻ koo⁻ moh¹ juuh⁻. ⁶Hi⁻ lä⁻siih¹ jne¹ la¹ lä⁻koo⁻ je⁻. Joh¹ nëe¹ he⁻ hlih¹ sa⁻ gwa¹ kih¹. He⁻ na⁻ hee[~] lä⁻kaa⁻ jmi⁻ngo¹ jnän¹ lä⁻jë⁻ jmi¹ ba¹. Lä⁻siih¹ jne¹ na⁻, tēe⁻ be¹ kih¹ cha¹je⁻.

⁷Lih⁺ ba⁺ dsa⁻ mi⁻hwaä¹ lä⁻jëe⁻ nëe¹ jah¹ laä¹ hi⁻ chaa⁻ hwa¹ la⁻, liyh⁺ mi⁻hwaay¹ ta¹, miih⁻, hi⁺ jah¹ hi⁻ chaa⁻ jmi⁻ñeeh¹ ka⁻läh¹. ⁸Pero sa⁻ chaa⁻ ni⁺ jaa⁻ hi⁻ lih⁺ ha¹ kih¹ lä⁻siih¹ jne¹. Sa⁺ cha⁻ he⁻ lla⁻dsëe⁻ kih¹ he⁻ hlih¹ na⁻. Lä⁻koo⁻ he⁻ na⁻ kah¹ venen he⁻ jngiih¹ kih¹ dsa⁻ ba¹ la¹ lä⁻siih¹ jne¹.

⁹Kyaah¹ lä⁻siih¹ jne¹ hlëeh¹ jne¹ llu¹ kih¹ Dio hi⁻ laä¹ Tää¹ jnän¹, hi⁺ ja⁻ba⁺ kyaah¹ lä⁻siih¹ jne¹, jwä¹ jne¹ dso¹jwi¹ kih¹ dsa⁺, hi⁻ laä¹ lä⁻koo⁻ heeh¹ kih¹ Dio. ¹⁰Koo⁻ ba⁺ hoo¹ jne¹ jee¹ hwëe⁻ juu¹ llu¹ hi⁺ jee¹ hwëe⁻ juu¹ hlih¹. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ sooh[~] lä⁻na⁻, øøhn¹.

¹¹Ha⁻ lä⁻ja⁻, koo⁻ jmi⁻too⁻ hya⁺ jmi⁻ øø¹ hi⁺ ja⁻ba⁺ he⁻ ja⁻ hya⁺ jmi⁻ llih¹ ka⁻läh¹. ¹²Øøhn¹, ha⁻ lä⁻ja⁻ koo⁻ chaah¹ higo hi¹ mi¹ olivo o wi¹ jeh¹ hi¹ mi¹ higo. Ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻ la¹ kih¹ jee¹ hya⁻ jmi⁻, sa⁺ hwëe⁻ jmi⁻ ñii¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ jmi⁻ øø¹.

Kih¹ Dio ba⁺ ja⁻, he⁻ gwa¹ huu¹dsë⁻llu¹

¹³Cher¹mah¹ chaa⁻ jaa⁻ hnäh¹ hi⁻ cha⁻ huu¹dsë⁻llu¹ kih¹, hi⁻ kyuu^h cha⁻miih⁻, hi⁻ he¹ hnøø¹ mi⁻jnää⁻ he⁻ kyuu^hy^h ja⁻, kyaah¹ ta¹ llu¹ he⁻ jmeey⁻. Hi⁺ hnøø¹ jmääy¹ hñii¹ jaa⁻ hi⁻ hwaä¹, lä⁻lle¹ kih¹ jaa⁻ hi⁻ kyuu^h. ¹⁴Pero cher¹mah¹ wi¹ hoh¹ hnäh¹ hi⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ lä⁻ tih[~] hoh¹ hnäh¹ hñaa¹, sa⁻ cha⁻ he⁻ kih¹ he⁻ jmää⁻ hnäh¹ hñaa¹ kaa^h. He⁻ ta¹ juu¹ ba⁺ hnäh¹ ja⁻. ¹⁵Ja⁻ he⁻ ja¹ gyuu^h huu¹dsë⁻na⁻. Huu¹dsë⁻ cha⁻ hwa¹ la⁻ ba⁺ na⁻, he⁻ gwa¹ kyaah¹ jmi⁻ngo¹ kyah¹ hnäh¹ ba⁺ na⁻. La¹ kih¹ hi⁻sa⁻llu¹ ba⁺ huu¹dsë⁻na⁻. ¹⁶Jëeh¹, he⁻ wi¹ hoh¹ hnäh¹ kyaah¹ dsa⁻kyaah¹ hnäh¹ hi⁺ hnooh⁻ hnäh¹ he⁻ tih[~] hoh¹ hnäh¹ hñaa¹, he⁻ ja¹ jmee⁻, he⁻ tääh¹ hnäh¹ wa¹ la¹ cha⁻ la⁻, jmeeh⁻ hnäh¹ lä⁻jë⁻ nëe¹ he⁻ hlih¹.

¹⁷Pero huu¹dsë⁻ he⁻ ja¹ gyuu^h, he⁻ ja⁻ ba⁺ na⁻jngii¹. He⁻ ja⁻ ba⁺ jmee⁻ hi¹ ti¹ kih¹ dsa⁺, jmee⁻ hwaä¹ dsa⁻, nuuh¹ dsa⁻, dsa⁻lä⁻ñih¹ dsëy¹ cha⁻miih⁻ hi⁺ jmeey⁻ he⁻ llu¹ jmah¹ba¹. Kyaah¹ huu¹dsë⁻llu¹ ja⁻, jmee⁻ dsa⁻ kwee⁻ lä⁻hi¹ nē¹ kyaah¹ dsa⁻ hi⁺ ja⁻ koo⁻

ta⁻juuy'. 18 Dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää'
koo⁻ nēē' ba', jmeey⁻ hi⁻ ti⁻
kih' dsa⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻jwēē'
dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻ llu⁻ jmah'
ba'.

4

*Sa⁻ wa⁻ hnøøh' jne⁻ he⁻ cha⁻
jmi⁻ gyuu⁻ la⁻*

1 ¿Ha⁻ ta⁻ gwa⁻ he⁻ te⁻ jēēh'
hnäh'? Kih' he⁻ heē' hoh'
hnäh' he⁻ ga⁻ cha⁻, he⁻ ja⁻ ba'
na⁻ jmee⁻ jwi⁻h' kyah' hnäh'.

2 Cha⁻ he⁻ hnooh⁻ hnäh' pero
sa⁻ tēēh' hnäh'. Jngēēh⁻ hnäh'
dsa⁻ hi⁻ jmeeh⁻ hnäh' bi⁻ leh⁻
hnäh' he⁻ cha⁻ kiyh' pero sa⁻
tēēh' hnäh'. Ti⁻ chooh⁻ hnäh'
juu', hi⁻ ti⁻ hnee⁻ hnäh'. Sa⁻
ma⁻ hñah⁻ hnäh' he⁻ hnooh⁻
hnäh', jēēh' sa⁻ ma⁻ ngi⁻h'
hnäh' kih' Dio. 3 Hi⁻ wa⁻ ra⁻
ga⁻ ngi⁻h' hnäh' kih' Dio, sa⁻
hñah⁻ hnäh'. Jēēh' sa⁻ ngi⁻h'
hnäh' kyaah' huu⁻ dsē⁻ llu',
koo⁻ hnooh⁻ hnäh' lä⁻ ti⁻h⁻
hoh' hnäh' hñah' ba'.

4 Hnäh' dsa⁻ mē⁻ dsa⁻ ñuu⁻h⁻,
¿he⁻ la⁻ ma⁻ lä⁻ øø' hnäh' kih'
Dio? ¿Ché⁻ sa⁻ ñeh' hnäh'
mo⁻ so⁻ jwah' hnäh' kyaayh',
cher⁻ mah' hnooh' ga⁻ hnäh'
he⁻ cha⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻?
Jēēh', hi⁻ hnooh⁻ ga⁻ he⁻
cha⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻, mo⁻ so⁻
jwayh' kyaah' Dio. 5 ¿Ché⁻
laah' hnäh', koo⁻ ta⁻ jäh' ba'
juu' kih' Dio he⁻ lle⁻ lä⁻ la⁻:
“Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngi⁻h' kih' Dio
he⁻ kyaah' jne', hnäy⁻ jne'
cha⁻ mi⁻h⁻, sa⁻ hnøøy⁻ kye'
jne' jyoh' jwē'”? 6 Pero
cha⁻ mi⁻h⁻ jmee⁻ Dio llu⁻ dsē'
kyaah' jne'. He⁻ ja⁻ jäh' juu'
kiyh' lä⁻ la⁻: “Dio jne⁻ jwē' kih'

hi⁻ jmää⁻ hñi⁻ jøøh', pero llu'
ba⁻ dsēy' kyaah' hi⁻ hwaa'.”

7 Wa⁻ nuuh' hnäh' kih'
Dio. Ta⁻ kwa⁻ jwē' kih'
hi⁻ sa⁻ llu⁻ kaayh' hnäh', lä⁻ ja⁻
ba' lä⁻ øøy' kyah' hnäh'.
8 Ya⁻ nää' hnäh' kih' Dio hi⁻
Dio mi⁻ jäh⁻ kyah' hnäh'.
Hnäh' hi⁻ jmee⁻ dso⁻ kye⁻,
hnøø' na⁻ jngēē' hnäh'. Hi⁻
hnäh' hi⁻ jmee⁻ to⁻ dsē', wa⁻ la'
koo⁻ ba⁻ huu⁻ dsē⁻ kyah' hnäh'.
9 Ki⁻ hoo⁻ hnäh' lä⁻ jii⁻h' chaah'
hoh' hnäh'. Lla⁻ he⁻ ngi⁻h'
hnäh', hnøø' hoo⁻ hnäh' ba'.
Lla⁻ he⁻ cha⁻ hnäh' llu', wa⁻
ti⁻ meeh⁻ hoh' hnäh'. 10 Wa⁻
hwaah' hnäh' kih' Dsa⁻ jøøh'
jnän', mah' jmääy' hnäh'
kaah'.

*Sa⁻ wa⁻ kyen' kwaat⁻ kih'
øøh' jne'*

11 Øøhn', ta⁻ cha⁻ hää⁻
hnäh' dsa⁻ kyaah' hnäh'. Hi⁻
cha⁻ hää⁻ øøh', o kay' kwaat⁻
kiyh', hi⁻ he⁻ cha⁻ hää⁻ ley, hi⁻
kay⁻ kwaat⁻ kih' ley. He⁻ ja⁻
cher⁻ mah' kah⁻ hnäh' kwaat⁻
kih' ley, he⁻ jmääh⁻ hñah'
jwēē⁻ ba' ja⁻, lla⁻ he⁻ ma'
høøh' hnäh' ley. 12 Jaa⁻ ba'
hi⁻ ga⁻ lla⁻ ley, jaa⁻ ba' hi⁻
na⁻ ngē' jwē' lääy' dsa⁻ hi⁻
na⁻ ngēy' jwē' heey' dsa⁻.
Pero hnäh', hee⁻ laah' hnäh'
mah' kah' hnäh' kwaat⁻ kih'
jñah'.

*Sa⁻ chaq⁻ hi⁻ ñe⁻ ha⁻ lä⁻
chaq⁻ jne' hø'*

13 Nuuh⁻ da' hnäh' hi⁻ jäh':
“Na⁻ o hø' dsa⁻ nøø' jnääh'
dsa⁻ jmee' jnääh' ta⁻ jee' jyoh'
jwi⁻. Jee' oo⁻ jä' jnääh'
koo⁻ ñe⁻, jmee' jnääh' mi⁻h⁻

ta' hñi⁺ mah⁺ leh⁺ jnääh⁺ ' cha⁻miih⁻ kuu[~], jwah[~] hnäh[~].
 14 Pero sa⁻ ñeh[~] hnäh[~] hee⁻ na⁻ le[~] kyah⁺ hnäh[~] hø[~], che⁻ chaa⁻ juuh[~] hnäh[~]. ¿Che⁻ sa⁻ kye[~] hnäh[~] kwaat[~] he⁻ laah⁺ hnäh[~] lä⁻koo⁻ jmi⁺ hmoo[~] he⁻ gwa[~] ko⁻hwëë[~] mah⁺ dsa⁻ääh⁺ ka⁻läh[~]? 15 Lla⁻ he⁻ ma⁻jwah[~] hnäh[~] lä⁻ja⁻, jwah⁺ hnäh[~] lä⁻la⁻ ba': "Cher⁺ mah⁺ jäh[~] Dio chaa⁻ ga[~] jne[~], jmee[~] ba[~] jne[~] hee⁻ ga[~] hnøø[~] le[~]." 16 Pero kyaah[~] he⁻ hlëeh[~] hnäh[~], he⁻ jmääh[~] hnäh[~] hñaaah⁺ kaah[~] ba[~] na⁻. Lä⁻jë⁻ juu[~] taah⁺ lä⁻na⁻, la⁺ hlih⁺. 17 Hi⁻ lih⁻ jmee[~] he⁻ llu⁺, mah⁺ sa⁻ jmeey⁻, he⁻ jmeey⁻ dso[~]kye⁻ ba[~] ja⁻.

5

Dsa⁻ cha⁻ kuu[~] hi⁻ hñaa⁻ dsë⁻ jëëy⁺ wii[~] ba[~]

1 Nuuh⁻ da[~] hnäh[~] dsa⁻ cha⁻ kuu[~]. Ki[~]hoo[~] hnäh[~] jwërte. Na⁺ ga[~] jä⁻ cha⁻miih⁻ wii[~] ne[~] kyah⁺ hnäh[~]. 2 Ngoo⁺ ga⁻hee⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ hmoo[~] he⁻ cha⁻ kyah⁺ hnäh[~]. Ma⁻jwë⁺ jah[~] sa[~]hmiih⁻ kyah⁺ hnäh[~]. 3 Lä⁻jë⁻ kuu[~] kyah⁺ hnäh[~] ma⁻hya⁻ tu[~]juuh[~]. Lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻ hñi⁺ kyah⁺ hnäh[~] lä⁻jiih[~] mi⁻llaa⁻ hnäh[~], lä⁻koo⁻ he⁻ kaah[~] hnäh[~] kyaah[~] je⁻ ba[~]. Peer⁻ ma⁻lla⁻ mah⁺ kuu[~] kyah⁺ hnäh[~] jee[~] ma⁻dsaa⁺ jmi⁺ la⁻. 4 Jñee⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻ ta[~] jee[~] nuu⁻ kyah⁺ hnäh[~] ki[~]hoo[~] jwërte, hñiy[~] kyah⁺ hnäh[~] kih⁺ Dio. He⁻ ga⁻juu[~] hnäh[~] kiyh⁺, he⁻ sa⁻ ga⁻mi⁻hmaah[~] hnäh[~] jñeey[~]. Peer⁻ ki[~]hoo[~] dsa⁻ hi⁻

ga⁻chooh⁺ ta[~] kyah⁺ hnäh[~] he⁻ja⁻ ma⁻nuu[~] Dio hi⁻ laa⁺ jmu[~] lä⁻jëë⁻ hi⁻ tääh[~] gyuu[~]h[~]. 5 Peer⁻ jnaah[~] dsa⁻ngëëh[~] hnäh[~] hwa⁺ la⁻, ma⁻lëh⁻ hnäh[~] ga⁻lä⁻jë⁻ ba[~] he⁻ ma⁻hee[~] hoh[~] hnäh[~]. Ma⁻gyaah[~] hnäh[~] lä⁻koo⁻ jah[~] hi⁻ ngoo⁺ ga⁻lloo[~] jmi⁺ jngëëh[~] dsa⁻. 6 Kih⁺ hi⁻ sa⁻ ää⁻ ni⁻ miih⁻ ma⁻bääh[~] hnäh[~] dsoo[~] hi⁻ ma⁻jngëëh⁻ hñih[~]. Sa⁻ ga⁻hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻jee[~] ma⁻ lääy[~] hñiiy[~].

Hnøø[~] jøh⁻ dsë⁻ jne[~] lä⁻jiih[~] jäh[~] Dsa⁻jøøh[~] jnän[~]

7 He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh[~] øøhn⁺, wa[~] jøh⁻ hoh[~] hnäh[~] lä⁻jiih[~] lloo[~] jmi⁺ jäh[~] Dsa⁻jøøh[~] jnän[~]. Jëë[~] da[~] hnäh[~] lä⁻koo⁻ la[~] kih⁺ hi⁻ jmee⁻ ta[~], jøøy[~] jma[~] he⁻ lä⁻gyuh[~] jee[~] nuu⁻ kiyh⁺, ja⁻ga[~] chooyh⁺ ta[~] he⁻ kyey⁻ o⁻jøh⁻ dsë⁻ kih⁺. 8 Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ hnøø[~] jmeeh[~] hnäh[~]. Wa[~] jøh⁻ hoh[~] hnäh[~], go⁻taah[~] hnäh[~] koo⁻ hweh⁻, ta[~] hwaä[~] hnäh[~], jëëh[~] ngoo⁺ ya⁻jäh⁻ jmi⁺ jäh[~] Dsa⁻jøøh[~] jnän[~]. 9 Ta⁻ hnoo⁻ hnäh[~] juu[~] kih⁺ dsa⁻kyaah[~] hnäh[~] mah[~] sa⁻ ka⁺ Dio ju[~]dsoo[~] kyah⁺ hnäh[~]. Hii[~] Jwëë[~] ma⁻chëh[~] chuh[~] ho[~]haah[~].

10 Øøhn⁺, mi⁻dsooh⁻ da[~] hoh[~] hnäh[~] ha⁻ lä⁻koo⁻ wii[~] ga⁻jëë[~] lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻ngëë[~] juu[~] kih⁺ Dio, lä⁻ ma⁻ ga⁻hlëëyh[~] dsa⁻ mada[~] kih⁺ Dio. Hi⁻ ma⁻ cha⁻ ba⁻ o⁻jøh⁻ dsë⁻ kih⁺ dsa⁻ he[~]. Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ jmee[~] hnäh[~] ka⁻läh[~]. 11 Ha⁻ koh[~] llu⁺ sa⁻ la[~] kih⁺ dsa⁻ hi⁻ kwëëh⁻ dsë⁻. Ma⁻nuuh⁻

ba' hnäh', ha- lä- ga-kwëeh'¹
 dsë' Job lä-koō- ma' ga-jëëy'¹
 wi' hi- ma-ñeh' ba' hnäh'¹
 ha- lä- ga-jmee' Dio kyaayh'¹
 ma-ngëë' ma-jëëy- wi'.
 Peer- cha-miih- dsa-lä-ñih'¹
 dsë' Dio jnä' jne' hi- kooy'¹
 dsëy' ka-läh'.

¹² Øøhn', jee' lä-jë- he-
 hnoon' jwëëhn- hnäh', ta-
 tää' hnäh' gyuh', ni- ta- tää'
 hnäh' hwa', ni- he- ga-jyoh',
 ta- tää' hnäh'. Cher'mah'¹
 jawah' hnäh' "Jaah-", koō-
 "Jaah-" ba' jawah' hnäh'.
 Hi- cher'mah' jawah' hnäh'
 "Jah-ha'", koō- "Jah-ha'" ba'
 jawah' hnäh' mah' sa- ka' Dio
 ju'dsoo' kyah' hnäh'.

*Ha- lä- hnøø' jmeen' ma'
 chaa- hi- dsaah'*

¹³ Cher'mah' chaa- jaa-
 hi- jëë- wi' jee' kyah' hnäh',
 wa' ngiyy' kiyh' kih' Dio.
 Cher'mah' chaa- jaa- hi-
 jëë- dsë', wa' häy' kih' Dio.
¹⁴ Hi- cher'mah' chaa- jaa-
 hi- dsaah' jee' kyah' hnäh',
 hnøø' tëëyh' dsa-gyuh' kyaa
 ' gwah- mah' taayh- aceit
 lä-koō- hih- he- ga-jmee'
 Dsa-jøøh' jnä- hi- ngiyy'¹
 kih' Dio mah' mi-hlääy'
 hi- dsaah' he'. ¹⁵ Hnøø'¹
 dsøø' dsëy' jee' ngiyy- kih' hi-
 dsaah', lä-ja- jä' ba' kiyh'. Dio
 ba' chaa- yh-. Hi- cher'mah'¹
 ma-jmeey' he- hlih', koō- ba'
 Dio dsë' kiyh'. ¹⁶ Mi-jnää' kih'¹
 dsa-kyaa- h' hnäh', cher'mah'¹
 he- ma-hlääh- kyaa- h' hnih'.
 Hi- ngi' hnäh' kih' dsa-kyaa- h'
 hnäh' kih' Dio mah' jä' kyah'¹
 hnäh'. He- ngi- jaa- hi- lluu'

kyee', hi- kye- cha-miih- be'.
¹⁷ Elia ma' laa' jaa- dsa- lä-
 jne'. Hi- he' ga-ngi' kih' Dio
 lä-kaa- tuh-dsë', mah' sa-
 wa' jä- jma'. Hi- hnë- ji-ñe-
 na-dsë- jñee' sih-, sa- ja' ni-
 miih- jma'. ¹⁸ Ma-ngëë' he-
 ja-, koō- ka-läh' ga-ngiyy'¹
 kih' Dio he- jä' jma', hi' ja'
 jma', hi- koō- ka-läh' ga-løø'
 ga-kwa' mi'hma-.

¹⁹ Øøhn', cher'mah' chaa-
 jaa- hnäh' hi- ma-lä-øø' kih'
 ju'dsoo', hi- lä-ja- chaa- jñah'
 hi- jmee' ya-näay' ka-läh',
²⁰ hnøø' lä-ngëeh' hnäh' he-
 la-. Cher'mah' ga-lëh' hnäh'
 chaa- h' jaa- hi- ma-lä-øø',
 ma-lääh' hnäh' jaa- hi-
 ma' hi' goo- juu', hi- lä-ja-
 ma-che' cha-miih- dso'kye-.

1 Pedro

He-la-to-nē-je-

he-ga-sii' Pee'

Ga-chee' Pee' koo-je-kih'
dsa-gooy' hi-ma-tāäh' uu'

1 Jnä' Pee' laan' apóstol
kyaa' Jesucristo, siin' kyah'
hnäh' hi-ga-hwēē- jwii-
kih'. Hnäh' hi-tāäh' hwa'
Ponto, Galacia, Capadocia,
Asia hi-Bitinia. 2 Dio hi-laa'
Tää' jnän' ga-lleeyh- hnäh'
lä-koh' huu'dsē- ma-na-la-
kiyh' jāā', hi-kyaa' Jmi-llē'
kiyh' ga-mi-lluuy' hnäh'
mah' jmeeh' hnäh' he-
kih' Jesucristo, hi-lä-ja-
ma-na-jngēēh' hnäh' kyaa'
jma-kiyh'. Wa' mi-jāā'
Dio hnäh' cha-ga'miuh- hi-
lä-ja-wa' jmeey' hii' ti' kyah'
hnäh'.

Ma-na-laa' jne' kwaat- tēē'
jne' ya' jwii'

3 He- ba' che- lluu' Dio
Jmii- Jesucristo Dsa-jōōh'
jnän'. Ha-koh' sa-ga-lä-ñih'
dsēy' jne', he-ja- na-
ga-jmeey' ga-lä-chaā- jne'
lä-hmēē' ta-la- kih' he-
ga-lä-jiuh' Jesucristo jee' kih'
hi- na-juu'. He-ja- kye'
jne' o-jōh' dsē- he-tēē' jne'
jee' tāäh' hi- na-jiuh'. 4 Hi-
lä-ja- hñah' jne' heen- he-
hōō- Dio gyuuuh', he- sa- hee'
jih'koh', he- sa- lä-soh' hi-
ni- sa- lä-sii'. 5 Kih' he-
ma-dsoo' dsē- jne' kih' Dio,
he-ja- hääy- jne' kyaa'
be' kiyh' lä-jiuh' lääy' jne'

go-te- lä-koo- ma-na-la- juu'
mi-jnäy' jnän' wa-ra- ga-tē'
jee' llaa' jmi-gyuu'.

6 He-ja- jēē- dsē- jne',
ma-ke- ko-hwēē' ba' jēē'
jne' na-ku' na-ngii' he- wii'
cher'mah' lä-ja- jmee' bii'
he- dsa-ngēē' jne'. 7 Mah'
lä-jnä', che' lä- ma-dsoo'
ja-ba' dsē- jne' kih' Dio.
He- dsoo' dsē- jne', kyeē'
cha-ga'miuh- lä-koh' ga-
ku'nōō'. Jēēh' ku'nōō' ja-
koo- dsa-llaa' ba'. Hi- hnōō'
koo' kyaa' je-, ja-ga-lä-jnä'
ma-ra- he- llu' ba'. Ja-ba'
lä-ja- jne', kyaa' he- jēē' jne'
he- wii', lä-jnä' he- ma-dsoo'
dsē- jne' kih' Dio mah' lä-ja-
hlēēy' llu' hi- jmeey' juuh-
jnän' hi- jmäy' jne' kwaat-
lä-koo- hi- kaah' wa-ra-
ga-tē' jee' lä-jnä' Jesucristo.
8 Hnaah- ba' hnäh' Jesucristo
ma-ke- sa- ma-jēēh' hnih'.
Hi- ma-ra- he- dsoo' ba'
hoh' hnäh' kiyh', ma-ke-
sa- jēēh' hnäh'. He-ja- ba'
jēē- hoh' hnäh' cha-miuh-
lä-jiuh' mo-so- lä-kēh' hnäh'
jmiuh' hlēēh' hnäh' lä-koh' te-
he- jēē- hoh' hnäh'. 9 Jēēh',
ma-na-laah' hnäh' na'. He-
na- ba' hnooh' hnäh' he-ja-
ma-lä-dsoo' hoh' hnäh'.

10 Lä-jēē- hi- ga-ngēē' juu'
kih' Dio llo'joo', ga-hlēēh'
kih' ha-lä- mi-jāā' Dio jne'.
Ga-kway' be' ma' hnōōy' '
ma' lä-ngēēy' ha-lä- jwē'
jee' lää' ' Dio jne' lä-koo-
ma-jwahn' la-. 11 Hi- Jmi-llē'
kih' Cristo ga-jmee' juu' kih'
dsa- he', ha-lä- jēē' Cristo

wii' hi' ha-lä' leey' jøøh' ma-ngëe' ma-jëe' wii'. Hi ga-kwa' dsa- he' be' ma' hnøø' lä-ngëe' hij- dsa- ma' lee' Cristo hi- hee- jmi' ma' le' lä-ja-. ¹² Pero Dio ga-mi-jnäa- kih' dsa- he', ja- kih' jmi' ja- heh' juu' he- ga-kway' ja-, la' jnä' jne' ba' ja-. Juu' ja- ma-nuu' jne' na'. Jëeh', kyaah' be' kih' Jmi-llé' Na-jngii' he- ja' gyuuh', ga-kwa' dsa- ju'hmëe' la-. Hi' lä-kye- angele ka-läh' ma' hnøø' ma' lä-ngëe' ha-lä' la' juu' la-.

Dio hnøø' lee' jne' na-jngëe'

¹³ Kih' he-ja- na-, jwëeh- hnäh', wa' jñiih' hu' dsë- kyah' hnäh' mah' hää- hnäh' hñaa'. Lä-kaa- tuh-hoh' hnäh' jøø' hnäh' heeh' he- la' kwa' Dio wa-ra- ga-të' jee' lä-jnäa' Jesucristo. ¹⁴ Wa' laa' jne' lä-koo- jaa- gyuu- hi- nuuh' kih' jmi-. Mo-so- wa' jmee' ga' jne' lä-koo- ma' jmee- jne' jää' he- sa- ma-kyuuh- jne' juu' kih' Dio. ¹⁵ Ja-ba' lä-koh' na-jngëe' Dio hi- ga-llëeh- jne', ja-ba' lä-ja- hnøø' dsa-toohn' na-jngëe' jne' kyaah' lä-jë- he- jmeen-. ¹⁶ Lä-la- na-sii- juu' kih' Dio: "Wa' laah' hnäh' na-jngëe' lä-koo- na-jngëe' jnä'."

¹⁷ Jawah' hnäh' Täa' kih' Dio hi- ngiih' kwaat- kih' lä-hii' në' ha-lä' tääh' haa' dsa-. He-ja- hnøø' gah- hñih' ta'ko- jiih' chaah- hnäh' jmi-gyuu- la-. ¹⁸ Jëeh', ma-ñeh' ba' hnäh' joh' sa- ga-këe' he- ga-lää' Dio jne'

kih' lä-jë- he- hñih' he- ga-lä-tëe- jne' kih' dsa- ma-gyuu- jnä-. Sa- ga-lä-hmaah' kyaah' he- dsa-hee', lä- la' kuu' tøø- ku'nøø-. ¹⁹ Ga-lä-hmaah' kyaah' jma- kih' Cristo he- hmooh' jwërte, laay' lä-koo- jaa- borrego mäh' hi- lluu' go-te- hi- kwëeh- dsa- Dio. ²⁰ Jää' ja-ga' nøø' jmi-gyuu- la-, ma-na-la- juu' chee' Dio joo'. Hi' na' jee' ngoo' ga-dsaa' jmi-gyuu-, ma-mi-jnäa- bih' jnä- ta-la- kih' he- hnäy' jne'. ²¹ Ta-la- kih' Cristo ma-lä-dsoo' dsë- jne' kih' Dio hi- ga-mi-jiih- jee' kih' hi- na-juu' hi- ga-jmäy' jøøh'. He-ja- kih' Dio ba' he- ma-lä-dsoo' dsë- jne' hi- kih' hñii' bih' he- ma-cha- o-joh- dsë- jnä-.

²² Na' ma-na-jngëe' jne' kyaah' be' kih' Jmi-llé' Na-jngii', lä-llu' he- ga-jmee' jne' he' kih' juu' dsoo' mah' lä-ja- lä-hnäa- jne' øøh' jne', pero ja- kyaah' juu' ta-jmah'. He-ja- wa' lä-hnäa- jne' øøhn' lä-kaa- tuh-dsë- jne' hi' kyaah' lä-jë- be' jnä-. ²³ Jëeh', he- ga-lä-chaa- jne' ka-läh' lä-hmëe', sa- la' kyaah' jmi-ngo' he- dsa-hee'. Chaa- jne' kyaah' juu' kih' Dio he- na-jiih- ba'. He-ja- sa- hee' jih'koh' jih'lih'. ²⁴ Jëeh' (lä-la- na-sii- juu' kih' Dio):

Lä-jëe- dsa- laa' lä-koo- wa-nuu-.

Lä-jë- he- jnä' na'hñaa' kih' dsa-, la' lä-koo- wa-le' kih' wa-nuu- ba'.

Dsa-lä-kij- wa'nuu-, hi-
wa'le¹ kih¹ dsa-tøh⁺.
25 Pero juu¹ kih¹ Dio, lä-
ma-cha- ja-ba', sa-
llaa⁺ jih¹ koh⁺.
He-la- ja- juu¹ he- ga-nuuh-
hnäh⁺ lä-koo- ma' ga'kwa⁺
dsa- ju'hmë⁺ kih¹ Cristo.

2

¹ He-ja- be¹ hnäh⁺ lä-jë⁺ he-
hlih¹, ta⁺ jmee- hnäh⁺ juu¹
ta-juu¹, ta⁺ wa' ta-juuh¹ hnäh⁺
he- jmääh⁺ hnäh⁺ hñaa¹
lä-koo- jaa- hi- mi-te¹ mah⁺
sa⁺ mi-teyh¹, ta⁺ wa' wi⁺ hoh⁺
hnäh⁺, ta⁺ koo⁺ hnäh⁺ juu¹
jwi⁺. ² Lä- jmee- jaa- gyuu-
sëh⁺ hi- tuh⁺ ko-lla-jiih⁺,
lä-ja- wa' lä-hee⁺ hoh⁺ hnäh⁺
wa'juh⁺ he- la¹ koo- nëe¹ ba'
he- gwa⁺ gyuu⁺. He-la- na-
la¹ juu¹ he- sa⁺ jwëeh⁺ he-
jmee⁺ dsa'nø¹ jne' ta⁺ cha'në⁺
lä-jwë⁺ jee' lää⁺ jne'. ³ Jëeh⁺,
ma-kyuu⁺ ba' hnäh⁺ ha-
koh⁺ sa⁺ llu¹ dsë¹ Dsa-jøøh⁺
jnän⁺.

*Cristo laa¹ lä-koo- mi'kuu⁺
he-na'jiih⁺*

⁴ He-ja- ya'nääh¹ hnäh⁺
chuh⁺ kih¹ Cristo hi- laa¹
lä-koh⁺ kuu⁺ he- na'jiih⁺ he-
sa⁺ ga'tih¹ dsë¹ dsa- jää¹, pero
kih¹ Dio, laay¹ lä-koh⁺ mi
'kuu⁺ he- na'lliuh⁺ hi⁺ hmooh⁺
jwërte ka-läh⁺. ⁵ Hi- ja-ba'
lä-ja- laah¹ hnäh⁺ lä-koh⁺
kuu⁺ he- na'jiih⁺, he- kyaah⁺
jmee⁺ Dio hne¹ kiyh¹ hi⁺ leeh⁺
hnäh⁺ lä-koo- jmi-dsa- hi-
na-jngëe¹ go-te⁺ mah¹ kwëeh⁺
' hnäh⁺ Dio lä-jë⁺ he- ngiyy⁺.
Lä-ja- ba' tih⁺ dsë¹ Dio jmeeh⁺

hnäh⁺ ta-la⁺ kih¹ Jesucristo.
⁶ Kih¹ he-ja- ba' hlëeh⁺ lä-la-
jee' na-sii⁺ juu¹ kih¹ Dio:
Jnä⁺ Dio llaan⁺ jwi⁺ Sion jaa-
hi- laa¹ lä-koo- kuu⁺
he- kye- dsa- to-në⁺
kih¹ koo- hne¹ juuh⁺.
La¹ koo- mi'kuu⁺ na'lliuh⁺ he-
hmooh⁺ jwërte.

Hi- dsoo⁺ dsë¹ kiyh¹, jih¹ koh⁺
sa⁺ jäy¹ kyaah⁺ o-hih⁺.

⁷ Kuu⁺ ja- hmooh⁺ jwërte kyah¹
hnäh⁺ hi- ma-dsoo⁺ dsë¹. Pero
kih¹ hi- sa⁺ dsoo⁺ dsë¹ kih¹ Dio,
na-sii⁺ lä-la-:

Ja-ba' kuu⁺ he- sa⁺ ga'tih¹ dsë¹
të-hyah⁺,

he- ja- ba' ga-jä⁺ lä-koo- mi
'kuu⁺ he- kye- dsa-
to-në⁺ kih¹ koo- hne¹
juuh⁺.

⁸ Hi- lä-la- na-sii⁺ ka-läh⁺:
La¹ koo- mi'kuu⁺ he- dsa-tëh¹
dsa- hi- lä-koo- hloo-
he- jmee⁺ dsa-täh⁺
dsa-

Dsa- he⁺ dsa-tëh¹, kih¹ he-
sa⁺ hii⁺ heeyh⁺ juu¹ kih¹ Dio,
ko-ja- lle⁺ kih¹ bih¹ ja-.

⁹ Pero jne' ma-laa¹ jne'
koo- nää¹ dsa- hi- na-lleeh⁺
ba', hi⁺ ma-laa¹ jne' lä-koo-
jmi-dsa- kyaa¹ dsa-ta' jøøh¹,
ma-laa¹ jne' koo- nää¹ dsa-
hi- na-jngëe¹. Hi- ja-ba'
lä-ja- ma-laa¹ jne' koo- jwi⁺
kih¹ Dio mah¹ kwa' jne' juu¹
ha-lä⁺ la¹ he- juh-gaa- he-
jmeey⁺. Jëeh⁺, ga-hwëey¹ jne'
jee' na-hoo- mah¹ dsa'tooh⁺
jne' kyaayh⁺ jee' jnä⁺ wa'je-
jih¹gyeh¹. ¹⁰ Jää¹ sa⁺ cha- ma'
laa¹ jne' kih¹ Dio, pero na'
ma-laa¹ jne' dsa- kyaay¹. Sa-
chaa⁺ hi- ga-lä-nih⁺ dsë¹ jne'

jää¹, pero na¹ ma⁻lä⁻ñih[✓] dsē¹
Dio jne¹.

Jmee⁻ biⁱ mi⁻te⁻ jne⁻ kih¹ Dio

¹¹ Peer⁻ hnaan⁻ hnäh[✓] hi⁻
øøhn¹. Jwii⁻ hnäh[✓] hi⁻
ga⁻hwēē⁻ jwii⁻ kih¹ mah¹
ga⁻nääh¹ hnäh[✓] jee¹ jyoh[✓]
jwii⁻. Lä⁻koh[✓] he⁻ mo⁻so⁻
na⁻jnää[✓] hnäh[✓] kih¹ jmi⁻gyuu⁻
ba¹ la¹. He⁻ja⁻ chuun⁻ kyaah[✓]
hnäh[✓], mo⁻to⁻ jmee⁻ hnäh[✓]
he⁻ ngii⁻ jmi⁻ngo⁻ kyah¹ hnäh[✓]
he⁻ jmee⁻ dsa⁻ heē⁻ tuh⁻hoh[✓]
hnäh[✓]. ¹² Go⁻taah[✓] hnäh[✓]
lä⁻koo⁻ lle⁻ kyah¹ hnäh[✓], jee¹
kih¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻
kih¹ Dio mah¹ lä⁻ja⁻ jmeey¹
juuh⁻ kih¹ Dio wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻
jee¹ jāyh[✓]. Jēeh[✓] ma⁻ja⁻ jēē¹
dsa⁻ he[✓], he⁻ llu¹ ba¹ ta¹ kyah¹
hnäh[✓] ma⁻ke⁻ na¹ hlēēyh⁻ wii[✓]
kyah¹ hnäh[✓], jāyh[✓] he⁻ hlih¹
ba¹ na⁻ jmeeh⁻ hnäh[✓].

¹³ Kwaat⁻ kih¹ Dsa⁻jøøh¹
jnän¹, wa¹ nuuh[✓] hnäh[✓] kih¹
lä⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ laa¹ ta¹
jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Lä⁻ja⁻ wa¹
nuuh[✓] hnäh[✓] kih¹ dsa⁻ta¹
jøøh¹ hi⁻ jmee⁻ hih⁻ kih¹
lä⁻jēē⁻. ¹⁴ Hi⁻ lä⁻ja⁻ wa¹ nuuh[✓]
hnäh[✓] kih¹ lä⁻jēē⁻ lle⁻ moh[✓] hi⁻
na⁻hñaa[✓] kyaay¹ hi⁻ lla⁻ ta¹
kih¹ hi⁻ jmee⁻ he⁻ hlih¹ hi⁻
hlēēyh⁻ llu¹ kih¹ hi⁻ jmee⁻ he⁻
llu¹ jmah¹ ba¹. ¹⁵ Jēeh[✓], Dio
hnøø¹ jmeeh¹ hnäh[✓] he⁻ llu¹
jmah¹ ba¹ mah¹ sa⁻ cha⁻ he⁻
kih¹ hlēēh¹ wii[✓] hi⁻ sa⁻ ngēē[✓]
hi⁻ sa⁻ cha⁻ huud⁻dsē⁻ llu¹ kih¹.
¹⁶ Go⁻taah[✓] hnäh[✓] lä⁻koo⁻ jaa⁻
hi⁻ na⁻laa¹ ba¹, jēeh[✓] mo⁻so⁻
cha⁻ he⁻ hñii⁻ kyah¹ hnäh[✓].
Pero ta⁻ jmee⁻ hnäh[✓] huud⁻dsē⁻
cha⁻ jwē¹ jmeeh¹ hnäh[✓] wa¹ la¹

cha⁻ la¹, kih¹ he⁻ ma⁻ na⁻ laah⁻
hnäh[✓]. Jmee[✓] hnäh[✓] lä⁻koo⁻
jmee⁻ hi⁻ tääh[✓] tää[✓] jmee⁻
ta⁻he¹ kih¹ Dio ba¹. ¹⁷ Wa¹
jiih[✓] jne¹ juu¹ llu¹ kih¹ lä⁻jēē⁻
dsa⁻. Wa¹ hnää[✓] jne¹ øøh¹
jne¹, wa¹ gah⁻ jne¹ Dio, hi⁻ wa¹
mi⁻te⁻ jne¹ kih¹ dsa⁻ta¹ jøøh¹
hi⁻ cha⁻ hwa¹ la⁻.

¹⁸ Hnäh[✓] hi⁻ jmee⁻ ta¹ kih¹
dsa⁻, wa¹ nuuh[✓] hnäh[✓] kih¹
juu¹ ta¹ hi⁻ wa¹ gah¹ hnih[✓]. Ja⁻
ma⁻la⁻ kih¹ hi⁻ jmee⁻ llu¹ hi⁻
jøh⁻ dsē¹, lä⁻ja⁻ jmeeh¹ hnäh[✓]
kih¹ juu¹ ta¹ hi⁻ sa⁻ jøh⁻ dsē¹
kyaah[✓] dsa⁻. ¹⁹ Jaa⁻ dsa⁻ hi⁻
jēē⁻ wii[✓], ma⁻ke⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻
kih¹ jmeeh⁻ dsih[✓], cher⁻mah¹
heeh⁻ bih¹ he⁻ jēēy⁻ wii[✓],
lä⁻ja⁻ ba¹ tih⁻ dsē¹ Dio. Jēeh[✓],
ga⁻jmeey[✓] lä⁻koo⁻ lle⁻ kih¹
mah¹ sa⁻ cha⁻ he⁻ kih¹ he⁻
hñii¹ huud⁻dsē⁻ kiyh¹. ²⁰ Ha⁻
jmää¹ he⁻ be[✓] hoh[✓] hnäh[✓] he⁻
jēeh[✓] hnäh[✓] wii[✓] cher⁻mah¹
jmeeh⁻ ga¹ hnäh[✓] he⁻ hlih¹.
Pero cher⁻mah¹ ga⁻lä⁻be[✓] hoh[✓]
hnäh[✓] he⁻ jēeh¹ hnäh[✓] wii[✓]
kih¹ he⁻ jmeeh⁻ hnäh[✓] he⁻
llu¹, he⁻ na⁻ ba¹ tih⁻ dsē¹ Dio.
²¹ Kih¹ he⁻ja⁻ ba¹ ga⁻lleeh⁻
Dio jne¹. Jēeh[✓], Cristo ga⁻jēēy⁻
wii[✓] kwaat⁻ jnän¹. Hñiiy[✓]
ga⁻jmeey[✓] to⁻nē¹ mah¹ jmee¹
jne¹ lä⁻ja⁻. ²² Cristo, sa⁻
ga⁻jmeey[✓] ni⁻ miih⁻ dso⁻kye⁻,
ni⁻ sa⁻ ga⁻mi⁻gaay⁻ ni⁻ jaa⁻
dsa⁻. ²³ Ma¹ ga⁻hlēēh⁻ dsa⁻
hlih¹ kiyh¹, sa⁻ ga⁻jiiyh¹ juu¹
kyaah[✓] dso⁻jwii[✓]. Hi⁻ ma¹
ga⁻heeh¹ dsih[✓] wii[✓], sa⁻ ga⁻ta¹
ga⁻haayh⁻ dsa⁻. Ga⁻tooyh⁻
goo⁻ Dio ba¹ hi⁻ lla⁻ ta¹ kyaah[✓]
juu¹ dsoo¹. ²⁴ Cristo ga⁻koo⁻

lä-jë⁺ dso'kye⁻ jnän[`] në['] kiyh[!]
lä-koo⁻ ma' ga'taay['] dsoh[']
hma⁻cru[˙]. Lä-ja⁻ ma-na-juu[']
jne' kih[!] dso'kye⁻ mah[!] jmee[']
jne' he⁻ llu[!] jmah[!] ba'. Ga-jä[!]
jnän[`], lä-llu[!] he⁻ ga-la[!] dsoo[']
kiyh[!]. ²⁵ Ma' laa[!] jne' lä-koo⁻
jaa⁻ borrego hi⁻ ga'kah['] jwë[!],
pero na[!] ma-jëeh[~] jne' kih[!]
Cristo hi⁻ hää[~] jne' hi⁻ jøø⁻
jnän[`].

3

Nuu^h kih' hi- na-jëe' goo-

¹ Hi⁻ ja⁻ba['] lä-ja⁻ hnäh[']
dsa⁻më['] hi⁻ chaa⁻ dsa-nuu^h
kyaä[!], wa' nuu^h hnäh['] kiyh[!].
Hi⁻ cher'mah[!] dsa-nuu^h
kyaah[!] sa⁻ ma-heeyh⁻ kih[!]
Dio, sa⁻ jwëeh⁻ kiyh[!] heeyh⁻
juu[!] kih[!] Dio. Sa⁻ hnøø[!]
cha⁻miih⁻ juu[!], wa'ra⁻
ga-jëey[!] he⁻ hwaah['] hnäh[']
kyaayh[']. ² Lee⁻ koo⁻ jëey[~]
ba' he⁻ jmeeh⁻ hnäh['] llu[!]
hi⁻ gah⁻ hnih['] ka-läh[']. ³ Ta⁻
jmää[`] hnäh['] hñaa[!] kyaah[']
he⁻ na-lii['] cha⁻miih⁻ lleh['],
tääh['] cha⁻miih⁻ caden[~] luuh['],
kyeh['] hnäh['] hmiih⁻ hmooh[']
mah[!] jëe[!] dsa⁻ kyah[!] hnäh['].
⁴ Wa' laah['] hnäh['] na'hñaa[!]
ta⁻ neh⁻ tuh⁻hoh['] hnäh['] ba',
kyaah['] he⁻ hwaah['] hnäh[']
hi⁻ tääh['] hnäh['] to⁻kë[']. Heh[']
na'hñaa[!] lä-ja⁻, sa⁻ lä⁻sii[!]
jih[']koh['] hi⁻ kyee['] cha⁻miih⁻
kih[!] Dio. ⁵ Lä-ja⁻ ma' laa[!]
na'hñaa[!] dsa⁻më['] hi⁻
na-jngëe[!] hi⁻ ma' chaa⁻
llo[']joo[!]. Ma' kyey['] o-jøh⁻ dsë⁻
kih[!] Dio hi⁻ ma' nuuyh['] kih[!]
dsa-nuu^h kyaay[!]. ⁶ Lä-ja⁻
ma' laa[!] Sara, ma' nuuyh['] kih[!]

Abraham, ga⁻jmääy[!] jøøh[!].
Hi⁻ lä-ja⁻ hnäh['] dsa⁻më['],
lee['] hnäh['] lä-koo⁻ ma' laa[!]
Sara cher'mah[!] jmeeh⁻ hnäh[']
he⁻ llu[!] hi⁻ ni⁻ sa⁻ gah['] hnäh[']
ni⁻ miih⁻.

⁷ Hi⁻ ja⁻ba['] lä-ja⁻ hnäh[']
dsa-nuu^h hi⁻ chaa⁻ dsa⁻më[']
kyaä[!], go⁻taah['] hnäh['] llu[!]
kyaayh['] lä⁻ hnøø[!] kih[!]
dsa⁻më[']. Jëeh['], sa⁻ cha⁻ be[']
kiyh[!] lä⁻koh['] hnäh[']. Pero Dio
ba' jmee⁻ he⁻ chaa⁻ dsa⁻më[']
dsa-nuu^h, he⁻ ja⁻ kwee⁻
ba' na[']jnää['] hnäh['] cha[']nëy['].
Lä-ja⁻ hnäh['] dsa-nuu^h,
go⁻taah['] hnäh['] llu[!] kyaayh['],
mah[!] nuu[!] Dio jee['] ngiih[']
hnäh['] kyah[!].

*Hnøø[!] heeh' jne' he- jëen'
wii[']*

⁸ Koo⁻ ka-läh['] jwëeh⁻
hnäh['], wa' la[!] koo⁻ nëe[!] ba'
huu[']dsë⁻ kyah[!] hnäh['] jee[']
lä-jëe⁻ hnäh['], wa' jøh⁻ hoh[']
hnäh['], wa' hnaah⁻ hnäh[']
dsa⁻kyaah['] hnäh['] lä-koo⁻
jaa⁻ øøh[!] hnäh[']. Wa' lä⁻niih[']
hoh['] hnäh['] hi⁻ jmee['] hwaah[']
hnäh[']. ⁹ Ta⁻ jiih['] hliih[!] kih[!]
hi⁻ jmee⁻ he⁻ hliih[!], ni⁻ ta⁻
hlëeh['] wii['] kih[!] hi⁻ hlëeh⁻ wii[']
kyah[!] hnäh['], ngii['] hnäh['] he⁻
llu[!] kiyh[!] ba'. Kih[!] he-ja⁻
ba' ga⁻tëeh[!] Dio jne' mah[!]
mi-jäay[!] jne'. ¹⁰ Jëeh['] lä⁻la⁻
na⁻sii[!] juu[!] kih[!] Dio:
Hi⁻ hnøø[!] lä⁻chaa⁻ llu[!]
jmi⁻gyuu⁻ la⁻,
hi⁻ hnøøy[!] dsa⁻ngëey['] llu[!]
ta[']ko⁻jiih['] chaay⁻,
wa' høøy['] hooy['] mah[!] sa⁻
hwëe⁻ juu[!] hliih[!],
hi⁻ ta⁻ wa' hlëeyh['] juu[!] ta⁻juu[!].

11 Wa' lä`øøy' kih' he- hlih' mah' wa' jmeey' he- llu' jmah' ba'.

Wa' hnøøyh- ha- lä- jee' hi' ti' dsëy',

lä`ja- wa' jmeey' lä`jē- jmi'.

12 Hää~ ba' Dio lä`jēē- hi- jmee- he- llu',

hi- nuu- bih' kih' lä`jē- he- ngi'.

Pero ya- jēē' dsëy' kyaah' hi- jmee- dso'kye-.

13 Hi- na- hi- jmee' he- hlih' kyah' hnäh' cher' mah' jmeeh- hnäh' he- llu' jmah' ba'?

14 Pero llu' la' kyah' hnäh' ma- ke- jēēh' hnäh' he- wi', kwaat~ kih' he- llu' he- jmeeh- hnäh'. Ta- jøøh' hnäh' hñaah' kih' ni- jaa-, ni- ta- wa' gah' hnäh'.

15 Wa' gah- hnäh' Dio ba'. Hnäh' hnäh' Dio lä`kaa- tuh- hoh' hnäh'. Hnøø' wa' na' llu' juu' kyah' hnäh' tää' mah' cha- he- jwih' lä`jaa- lä`jaa- dsa- hi- ngi- juu' ha- lä- la' o- jøh- dsē-

he- cha- kyah' hnäh'. Lä`ja- wa' hwaah' hnäh' kyaayh', hi- jiih' hnäh' juu' llu' kiyh'.

16 Hää' hnäh' hñaah' mah' sa- hni' hu' dsē- kyah' hnäh', hi- lä`ja- jä' o- hi- hi- hlēēh- wi' kyah' hnäh' kih' he- ga- nääh' hnäh' jmeeh- hnäh' he- llu' lä- hnøø' Cristo.

17 Hi- cher' mah' hnøø' Dio jēē' jne' he- wi' lä- ma' jmee- jne' he- llu', llu' ga- lä`ja-, lä`koh' ga' he- jēē' jne' he- wi' lä- ma' jmee- jne' dso'kye-.

18 Lä`ja- ga- la' kih' Cristo ka- läh'. Koo- hä' ja- ba' ga- juuy' kih' dso'kye- jnän'.

Hi- lluu' he' ga- juuy' kwaat~ jnän' hi- jmee- dso'kye- mah' lä`ja- tēēy- jne' kih' Dio. La'

juu' dsoo' ga- juu' jmi- ngo' kiyh' pero ga- lä`jiiyh' laay' jmi- lle'. 19 Lä`ja- ñeey' laay' jmi- lle', na' kway- juu' kih' jmi- lle' hi- tääh' na- jneē',

20 hi- sa- ga- jmee' he' kih' Dio llo' joo'. Ma' jøh- dsē' Dio kyaayh', sa- ga- cheey' chah' he- wi' nē' kiyh' ta' ko- jiih' ma' jmee- Noé barco. Mi' h-

go- te- ba' ga- laa' kyaah' barco ma' ja' jmi-. He- li' ba' ga- tē' jñaä' dsa- jee' lä`jēē'.

21 He- ga- la' lä`ja- kyaah' jmi- ja-, la' lä`koo- he- ga- saa- jne' jmi- he- kyaah' ma- laa' jne' na'. Pero he- saa- jne' jmi-, sa- dsa- jneē' jne' kyaah' he- ja-.

He- na- koo- jiih' juu' ba' he- mo- so- hni' hu' dsē- jnän' kih' Dio ta- la' kih' he- ga- lä`jiih' Jesu-

cristo. 22 Hi- ngaayh' gyuah', na' gyay- jwoo' ra- lluu' kih' Dio. Hi- lä`jēē- ángele hi- lä`kye- lä`jēē- hi- cha- be' kih' gyuah' nuuh' kiyh'.

4

Wa' jmeen' lä`jē- ta' he- ma- hñah- jne' kih' Dio

1 Lä- ma' kye- Cristo jmi- ngo' lä`koh' kye' jne', ga- jēēy' wi' kwaat~ jnän'. He- ja- wa' la' koo- nēē' ba' hu' dsē- jnän' kyaayh'.

Wa' heeh' jne' jēē' jne' he- wi'. Jēēh' jaa- hi- ma- jēē- wi' mo- so- cha- he- kih' jmee' gyih' dso'kye-.

2 He- ja- ta' ko- jiih' chaay-,

mo⁻so⁻ jmee¹ gyih¹ he⁻
ngii⁺ jmi⁻ngo¹ kiyh¹. Hnøø¹
jmeey¹ lä⁻ tih⁻ dsē¹ Dio ba¹.
3 Ma⁻lee⁻ ba¹ lä⁻koo⁻ te¹ he⁻
ma⁻jmeeh¹ hnäh¹ jāā¹, lä⁻ ma¹
jmeeh⁻ hnäh¹ lä⁻jē⁻ he⁻ la¹
o⁻hih⁺ hi⁻ he⁻ ga¹ jyoh¹ he⁻
ngii⁺ jmi⁻ngo¹ kyah¹ hnäh¹.
Ga⁻lä⁻heeh¹ hnäh¹, ja⁻ kyaah¹
hih⁺ ga⁻kuh¹ hnäh¹ lä⁻ ma¹
cha⁻ jmi¹ hi⁻ ga⁻jmeeh¹ hnäh¹
juuh⁻ kih¹ dio hi⁻ na⁻laa⁻
kaah⁻ dsa⁻ he⁻ sa⁻ lä⁻jēē¹ Dio
go⁻te⁻. Ma¹ jmeeh⁻ hnäh¹
lä⁻koh¹ jmee⁻ lä⁻jēē¹ hi⁻ sa⁻
ma⁻heeh⁻ kih¹ Dio. 4 He⁻ja⁻
dsaa⁻ dsē¹ dsa⁻ he¹ na¹, he⁻
mo⁻so⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ ko⁻jøh¹
kyaayh¹ jee¹ ga⁻näy¹ jmeey⁻
na⁻ku¹ na⁻ngii¹ he⁻ hlih¹
ja⁻. He⁻ja⁻ na⁻ hlēeyh⁺ wii¹
kyah¹ hnäh¹. 5 Pero dsa⁻ he¹
ngēey¹ kwaat⁻ kiyh¹ cha¹nē¹
hi⁻ gya¹ ma⁻na⁻lluū⁻ llay¹ ta¹
kih¹ lä⁻jēē¹ hi⁻ na⁻jiih⁺, hi⁻
lä⁻ja⁻ kih¹ hi⁻ na⁻juū¹. 6 Kih¹
he⁻ja⁻, ga⁻kwa¹ dsa⁻ ju¹hmēē¹
kih¹ hi⁻ ma⁻na⁻juū¹. Jēēh¹,
ma⁻ke⁻ ga⁻juuy¹ lä⁻koo⁻ lle¹
kih¹ dsa⁻juū¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺,
pero na⁻jiih⁺ jmi⁻lle¹ kiyh¹ jee¹
ka⁻ Dio.

7 Ngoo¹ ya⁻jäh⁻ llaa⁻
jmi⁻gyuu⁺. He⁻ja⁻ mi⁻leeh⁻
hnäh¹ hi⁻ chuū¹ hnäh¹
ko⁻lla⁻jiih⁻ kyaah¹ Dio.
8 He⁻kyee¹ ga¹ kih¹ jee¹
lä⁻jē⁻, wa¹ hnaah⁻ hnäh¹
øøh¹ hnäh¹. Jēēh¹, kyaah¹
he⁻ hnää⁻ jne¹ øøh¹ jne¹,
dsa⁻jne¹ jwē¹ kih¹ cha⁻miih⁻
dso⁻kye⁻. 9 Lä⁻kaa⁻ tuh⁻hoh¹
hnäh¹, heeh¹ øøh¹ jne¹ hi⁻
dsa⁻nää¹ cha¹neh⁻ kyah¹

hnäh¹. 10 Na⁻sii¹ ba¹ ta¹
he⁻ la¹ kwa⁻ Dio jmeen¹
mah¹ jmee¹ jne¹ ta¹he¹ kih¹
dsa⁻kyaahn¹. Hi⁻ lä⁻jaa⁻
lä⁻jaa⁻ jne¹ hnøø¹ mi⁻ten¹
kyaah¹ ta¹ he⁻ ma⁻hñah⁻ jne¹
mah¹ jmää¹ jnän¹ he⁻ llu¹ dsē¹
Dio kyaah¹ jne¹. Ja⁻ koo⁻
nēē¹ he⁻ llu¹ he⁻ kwēeyh⁻
dsa⁻ kyaay¹. 11 Cher¹mah¹
hi⁻ hlēēh⁻ dsa⁻, wa¹ hlēēyh¹
lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ ngēē⁻ juu¹
kih¹ Dio ba¹. Cher¹mah¹ hi⁻
kwa⁻ be¹ kih¹ dsa⁻, wa¹ kway¹
kyaah¹ be¹ kih¹ Dio. Lä⁻ja⁻
lä⁻jē⁻ he⁻ jmee⁻ jne¹, hnøø¹
jmeen¹ kyaah¹ be¹ kih¹ Dio
mah¹ jmee¹ dsa⁻ juuh⁻ kiyh¹
ta¹la⁻ kih¹ Jesucristo. Lä⁻ja⁻
jmään¹ jøøh¹ Dio jnän¹ hi⁻ cha⁻
be¹ kih¹ ga⁻lä⁻jē⁻ joh¹ jmi¹
cha⁻. Wa¹ la¹ lä⁻ja⁻.

*Jēē jne¹ wii¹ kih¹ he⁻ laa¹ jne¹
kyaah¹ Cristo*

12 Øøhn¹ hi⁻ hnaan⁻, wa¹ra⁻
ga⁻ngēēh¹ hnäh¹ cha⁻miih⁻
he⁻ wii¹, ta⁻ jmee⁻ dsaa⁻ hoh¹
hnäh¹. Ta⁻ wa¹ laah¹ hnäh¹:
“Sa⁻ cha⁻ he⁻ kih¹ jēēn⁻ koo⁻
na⁻ jiih¹ he⁻ wii¹.” Jēēh¹
he⁻ na⁻, mi⁻jnäā⁻ che¹ lä⁻
ma⁻dsoo¹ ja⁻ba¹ hoh¹ hnäh¹.
13 Wa¹ chaah⁻ hnäh¹ llu¹ ba¹,
jēēh¹ lä⁻kye⁻ hnäh¹ ma⁻jēēh⁻
hnäh¹ he⁻ wii¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹
Cristo. Mah¹ lä⁻ja⁻ lä⁻chaah⁻
hnäh¹ llu¹ jwē¹te wa¹ra⁻
ga⁻tē¹ jee¹ lä⁻jnäy¹ ha⁻ koh¹
jøøh¹ laay¹. 14 Llu¹ la¹ kyah¹
hnäh¹ cher¹mah¹ hlēēh⁻ dsa⁻
wii¹ kyah¹ hnäh¹ kwaat⁻
kih¹ Cristo. Jēēh¹ jmi⁻lle¹
kih¹ Dio he⁻ jnaah¹ jwē¹te,
chēh¹ täā¹ kyaah¹ hnäh¹.

Dsoo' ba' mi-kwah' dsa-
 Jmi-llē' kih' Dio pero hnäh'
 jmeeh- hnäh' juuh- kiyh'.
 15 Pero jyoh' juu' ba' ja-
 cher'mah' jēeh' hnäh' he- wii'
 kih' he- ma-jngēeh- hnäh'
 dsa-, o cher'mah' ma-hiih'
 hnäh' kih' dsa-, cher'mah'
 ma-jmeeh' hnäh' he- hliih',
 cher'mah' ma-taah' hnäh'
 jee' sa- ga-tēeh' hnäh'. 16 Pero
 cher'mah' jēeh' hnäh' he-
 wii' kih' he- laah' hnäh' dsa-
 kyaā' Cristo sa- la' o-hih'.
 Kwa' hnäh' ti'hmaah' kih' Dio
 ba' kih' he- jēeh' hnäh' he-
 wii'.

17 Ma-dsēē' jmi' he- ngiih'
 Dio kwaat~ kih' dsa- kyaay'.
 Cher'mah' ma-løø' ngiiyh~
 kwaat~ jnän, ha- ga'koh' sa-
 jmeey' kih' hi- sa- ma-heeh-
 ju'hmēē' kiyh'. 18 Cher'mah'
 he-lii' ba' dsa-lää' hi- lluu',
 ha- ba' lä- le' kih' hi- sa-
 ma-heeh- juu' kih' Dio hi-
 tääh' jmeē' wa' la' cha- la-
 19 He-ja- ma' jēē' jne' he-
 wii' lä- hnøø' Dio, ma-nøø'
 jne' jmeen' he- llu' jmah' ba'
 hi' wa' tøøhn' goo- Dio lä-jē-
 he- chaa- jne'. Jēeh' hi- he'
 ga-jmäā' jne' hi- mi-te' bih'
 juu' kiyh'.

5

Nuuh' kih' dsa- hi- kye- nē'

1 Na' hlēēhn' lä-jēē- hnäh'
 dsa-gyuuuh' kyaā' gwah-
 lä-kaa- jee' tääh' hnäh'. Jēē-
 da', koo- ba' la' ta' kin' kyaah'
 ta' he- jmeeh- hnäh'. Hi-
 jmeen- juu' dsoo' kih' he- wii'
 he- ga-ngēē' Cristo, hi- lä-ja-
 tēēhn' ya-jwi' kiyh' he- na'

ga' lä-jnä'. He-ja- chuun'
 kyaah' hnäh'. 2 Häā- hnäh'
 lä-jēē- dsa- kyaā' Dio hi- nøø'
 goo- hnäh'. Jmee' hnäh' ta'
 lä-koh' lla- hoh' hnäh' ba', ja-
 kyaah' he- wii', ni- ja- kih'
 he- heē' hoh' hnäh' kuu', hi-
 jmeē' hnäh' lä-kaa- tuh-hoh'
 hnäh'. 3 Ta' wa' hnooh- hnäh'
 he- jmee' dsa- hi- hääh-
 hnäh' ta'he' kyah' hnäh'.
 Jmee' da' hnäh' ta'he' kih'
 dsa- jää', mah' lä-kyuuyh-
 jmeey' ja-ba' lä-koo- jmeeh-
 hnäh'. 4 Mah' lä-ja-, wa'ra-
 jah' hi- laa' to-nē' kih' jee'
 lä-jēē- jne' hi- hä' goo- ta'
 la-, hñah' jne' koo- coron
 he- jnaah' jwēerte he- sa- heē'
 jih'koh'.

5 Ja-ba' lä-ja- hnäh' chih-
 kwaa-, wa' nuuh' hnäh'
 kih' dsa-gyuuuh'. Hi- jmeē'
 hnäh' hwaah' hnäh' kyaah'
 dsa-kyaah' hnäh'. Jēeh':

Dio jne' jwē' kih' hi- jmää-
 hñii' kaa',
 pero llu' dsēy' kyaah' hi-
 jmää- hñii' hwaā'.

6 He-ja- jwēēhn- hnäh', jmää-
 hnäh' hñaa' hwaah' kyaah'
 Dio hi- cha- cha-miih- be'
 kih' mah' jmääy' hnäh' kaa'
 wa'ra- ga-dsēē' jmi' ja-
 7 Tøøh' hnäh' goo- Dio lä-jē-
 huūdsē- he- chaa- hnäh',
 jēeh' hñii' bih' häāy- hnäh'.

8 Leeh- hnäh', mi-jnøø'
 hnäh' mi-nēh'. Jēeh' hi-sa-llu'
 hñaa- dsēy' kyaah' jne'. Täā'
 sa- jāy' ngēy-, hnaayh- hi-
 saayh'. Laay' lä-koh' jaa-
 hyah- häā' jee' hnooyh- he-
 kuyh'. 9 He-ja- go-taah'

hnäh' koo- hweh- kyaah' he-
 ma-dsoo' hoh' hnäh', lä-ja-
 ta- kwa- hnäh' jwë' kaayh'
 hnäh'. Ma-ñeh' ba' hnäh',
 ja-ba' lä-na- dsa-ngëë'
 lä-jëë- øøh' jne' hi- tääh'
 lä-kaa- jmi-gyuu'.

¹⁰ He' ba' Dio hi- kwa- lä-jë-
 he- llu' jnän' ga-tëëyh' jne'
 ta-la- kih' Jesucristo mah'
 tëëh' jne' ya-jwii' kiyh' he- sa-
 llaa- jih'koh'. Hi- ma-ngëë'
 ma-jëë' jne' he- wii' miih-
 jmii', Dio jmää' jne' lluu'
 go-te~, jmeey' jä' jne' koo-
 hweh-, hi- jmeey' lä-cha- be'
 jnän', mah' mo-so- cha- ga'
 he- le' jnän'. ¹¹ Lä-ja- wa'
 jmään' Dio jnän' jøøh' hi- cha-
 be' kih' lä-jë- joh' jmii' cha-
 Wa' la' lä-ja-.

*Ga-jmee' Pee' Dio kih' dsa-
 jee' ga-dsaa' juu' la-*

¹² Ma-siin' miih- juu' la-
 kyaah' Silvano hi- laa' jaa-
 øøh' jne' hi- mi-te' juu' kih'.
 Ma-kwan' miih- nuuh- la-
 kyah' hnäh' hi- jmeen- dsoo',
 he- la- ja-, he- la' kwa- Dio.
 He-ja- go-taah' hnäh' koo-
 hweh- kyaah' he- ja-.

¹³ Øøh' jne' hi- tääh'
 jwii- Babilonia hi- na-lleeh'
 ko-jøh' kyaah' hnäh', jmeey-
 Dio kyah' hnäh', lä-ja- Marco
 gyuu- kyaan- ka-läh'. ¹⁴ Jmee'
 hnäh' Dio kih' dsa-kyaah'
 hnäh' hi- ja- chuh- hnäh'
 kiyh' lä-llu' he- hnaah- hnäh'.

Wa' hii' ti' kih' lä-jëë- hnäh'
 hi- laa' koo- ba' kyaah' Cristo.
 Wa' la' lä-ja-.

2 Pedro

He-la-jee-ga-të' to' je-he-ga-sii' Pee'

Ga-sii' Pee' kih' dsa-gooy'

¹ Jnä' Simón Pee' jmeen- ta' kih' Jesucristo laan- apóstol kyaay', siin- kyah' hnäh' hi- ma-dsoo' dsë' ko-jøh' kyaah' jnä'. Peer- jnaah' la' jnän' he- ma-dsoo' dsë- jne' ta-la- kih' he- llu' Jesucristo hi- lää- jne'. Hi- he' he' Dio jnän'. ² Ta-la- kih' he- kyuu- hnäh' Dio hi- kyuu- hnäh' Jesucristo Dsa-jøh' jnän', wa- mi-jää' Dio hnäh' cha-miuh- hi- wa' jmeey' hi' ti' kyah' hnäh'.

Ha- lä- jmee' jne' hi- ma-dsoo' dsë' kih' Dio

³ Kyaah' be' kih' Dio ba' cha- lä-jë- he- jmee- chaa- jne' mah' jmee' jne' lä- hnøoy' hñiiy'. Ga-hñah' jne' he- la-, kyaah' he- ma-kyuu- jnih'. Hi- he' ga-tëeh' jne' ta-la- kih' he- laay' jøh' hi- liyh- jmeey' he- juh-gaa-. ⁴ Hi- lä-ja- ga-hñah' jne' he- juh-gaa- he- ga-jäyh' jmeey' jnän'. Peer- jnaah' la' jnän' he- ma-kyuu- jne' juu' kiyh'. Jëeh' ta-la- kih' juu' na- ma-tøh' jne' jee' lee' jne' lä-ko- laa' hñii' Dio hi- lääy- jne' kih' he- hñii' he- cha- jmi-gyuu- la- he- ngii- jmi-ngo' jnän'.

⁵ He-ja- lä-llu' he- ma-dsoo' hoh' hnäh', kwa-

hnäh' be' jmee' hnäh' lä-ko- lle- kih' ba'. Hi- ja- ma-la- he- jmeeh- hnäh' lä-llë- kih', hnøø' lä-kyuu- hnäh' cha-ga-miuh-. ⁶ Hi- ja- ma-la- he- kyuu- hnäh', hnøø' hääh' hnäh' hñaaah'. Hi- ja- ma-la- he- hääh' hnäh' hñaaah', hnøø' jøh- hoh' hnäh'. Hi- ja- ma-la- he- jøh- hoh' hnäh', hnøø' hnaah' hnäh' Dio. ⁷ Hi- ja- ma-la- he- hnaah' hnäh' Dio, hnøø' jmeeh' hnäh' he- llu' kih' dsa-kyaa- hnäh'. Hi- ja- ma-la- he- ja-, hnøø' hnaah' dsa-kyaa- ba'. ⁸ Cher-mah' jmeeh- hnäh' lä-jë- he- ja-, hi- ngoo' ba' jmeeh- hnäh' cha-ga-miuh- lä-ja-, ma-ja- ba' lä-jnä' ta' kyah' hnäh'. Hi- ja- ko- jwah' hnäh': "Kyuu- ba' jnääh' Jesucristo Dsa-jøh' jnän'." ⁹ Pero hi- sa- jmee- lä-ja-, sa- jnä' kiyh', laay' lä-ko- jaa- hi- tuu'. Ma-gaa' dsëy' ha- lä- ga-che- lä-jë- he- hñii' he- ga-jmeey' jää'.

¹⁰ Lä-ja- øhñ', mi-jnääh' hnäh' he- na-llëh' hnäh' hi- mi-jnääh' hnäh' he- laah' hnäh' hi- ga-tëeh' Dio. Cher-mah' jmeeh- hnäh' lä-jë- he- ja-, sa- täh- hnäh' jih-koh', ¹¹ hi- ni- ko- sa- cha- he- ha' kyah' hnäh', na-na' ba' jwë' kyah' hnäh' go-taah' hnäh' tää' ya-jwii' kih' Jesucristo, Dsa-jøh' jnän' hi- lää- jne'.

¹² He-ja- ngoo' ba' jnä' mi-dsoohn- hoh' hnäh' kih' juu' la- ma-ke- ma-kyuu-

hnäh' hi' tääh' hnäh' koo-
 hweh' kyaah' ju'dsoo' la-
 13 Pero llu' ga' laan' he-
 kwan' nuuh' la' kyah' hnäh'
 ta'ko-jiih' chaan-. 14 Jëeh',
 ma' ba' jnä', चाह' ba'
 ya'hëen' jmi-gyuu' la-, lä'ja-
 ga'mi-jnää- Jesucristo kin'.
 15 He-ja- kwan' be' lä'jiih'
 jee' le', hlëehn' hnäh' juu' la-
 mah' lä'dsooh' hoh' hnäh' ga'
 ma-juun-.

*Ga-jëe' Pee' ha- koh' sa-
 juuh- be' he- ga'mi-jnää-
 Cristo*

16 Lä- ma' ga'kwa'
 jnääh' juu' kyah' hnäh' sa-
 ga-hlëehn' juu' ta'jmah' he-
 gwa' kyaah' may-. Ga-jmee'
 jnääh' dsoo' ha- lä- lä'jnä'
 be' kih' Jesucristo Dsa-jøøh'
 jnän' wa'ra- ga'të' jee' jäh'.
 Jëeh' kyaah' minë' jnääh'
 ga-jëe' jnääh' koo- hä', ha-
 lä- tø-jlëe- ga'jmäay' hñiiy'.
 17 Ga-jëe' jnääh' ga'jmäa' Dio
 jøøyh' hi- ga-jmeey' juuh-
 kiyh'. Jee' ja- ga'nuuh' jnääh'
 ha- lä- na'hñaa' ga-hlëeh'
 Dio kiyh', ga'jäyh': "Hi- la-
 na- gyuu- kyaan- hi- hnaan',
 peer- chaan- llu' kyaayh'."
 18 He' ba' jnääh' ga'nuuh' jnääh'
 he- ga-hlëeh' gyuu' ba' ja-
 lä- ma' tøøh' jnääh' ko-jøh'
 kyaah' Jesús gyuu' moh' he-
 na-jngii' ja-.

19 He-ja- cha-ga'miuh-
 heeh' jnääh' juu' kih' hi- ma'
 ngëe- juu' kih' Dio llo'joo'.
 Hi- cher'mah' jmeeh- hnäh'
 he' kih' juu' ja-, jmeeh- ba'
 hnäh' llu'. Juu' ja- la- lä'koo-
 wa'je- he- kwa- jmëe' jee'

na-hoo-, he- na-hih- lä'jiih'
 jnä', lä'jiih' hñaa' nuuh' høø'
 chooy' wa'je- lä- ga'të' neh-
 tuh-hoh' hnäh'. 20 Kih' jee'
 lä-jë- he- jwahn- la- hnoon'
 täh- hoh' hnäh' kih' he- la-
 Ni- jaa- sa- lä-këh' jmi' kih'
 hñii' he- jiiy' juu' he- ga'sii'
 lä-jëe- hi- ma' ngëe- juu'
 kih' Dio. 21 Jëeh' ni- jaa- hi-
 ma' ngëe- juu' kih' Dio, sa-
 ga-hlëeh' lä'koo- la' huuh'dsë-
 kih' hñiiy'. Ga-hlëeyh' lä'koo-
 la' huuh'dsë- kih' Dio ba', ta-la-
 kih' Jmi-lle' Na-jngii' hi- ma'
 jøø- kiyh'.

2

*Dsa- hi- kwa- juu' ta-juu'
 (Judas 4-13)*

1 Ma' chaa- ba' dsa- llo'joo'
 hi- ma' jäh' ngëey- juu' kih'
 Dio jee' kih' dsa- ma-gyuh-
 jnän' pero juu' kih' dsa- he'
 ma' la' juu' ta-juu' ba'. Hi-
 ja-ba' lä'ja- hwëe- ta-jwoh'
 hi- kwa' juu' ta-juu' jee' kyah'
 hnäh' na'. Jwë' na-hmäa'
 ba' mi-gaay- hnäh', hi- heey'
 hnäh' kyaah' he- mi-siiy'
 juu' kih' Dio, lä'jiih' jmäay'
 ta' koo' Dsa-jøøh' jnän' hi-
 ga-läay'. He- jmeey' lä'ja-,
 ngiiy' jä- na' ba' koh' dso'jwii'
 në' kiyh'. 2 Jwëe' dsa- jmee'
 ko-jøh' kyaayh' kyaah' jwë'
 hñiih' kiyh'. Hi- kwaat- kih'
 dsa- he', mi-kwah' dsa- kih'
 ju'dsoo'. 3 Kih' he- hee' dsëy'
 kuu', saayh' hnäh' kyaah' juu'
 he- gwa' tuh-dsëy' hñiiy'.
 Ko-ja- ma-na-hee- ba' dsa-
 he' llo'joo'. Mo-so- cha- jee'
 mo-läay'.

4 Lã'ja- lã'jēē- ángele hī- ga'jmeē' he- hliih', sa- ga-lã'jōh- dsē' Dio kyaayh', ga-jwääy' cha'je-, ga-hñuuyh- jee' na-hoo- jee' sa- jnä' sa- nuuh'. Jee' ja-tääyh' lã'jiih' dsēē' jmii' he- llay' ta' kiyh'. 5 Hi- lã'ja- kih' dsa- jmi-gyuu- hī- ma' chaa- llo'joo', sa- ga-kooy' dsēy' kiyh', ga-jngēēyh' hī- hñaa- dsē' he' kyaah' jmii-. Jii- ja- ga-laa' ma-la' Noé ba' kyaah' gyee' hī- ma' chaa- kiyh'. Hī- he' ga'kwa' juu' ha- lã- dsa-taah' dsa- kyaah' he- llu' jmah'. 6 Hi- lã'ja- ga-hee' Dio jwii- Sodoma kyaah' Gomorra, ga-jēēy' lã'jiih' ga-lii' tu'jwa-. Lã'ja- ga-la' mah' lã-ñe- dsa- hī- chaa- na' ha- lã- le' kih' hī- sa- gah' Dio. 7 Jaa- Lot ba' ga-lääy', hī- ma' laa' jaa- dsa- lluu'. Peer- ma' meeh- dsēy' ma' jēēy- ha- lã- ma' tääh' dsa- hlēēh' he' jmeey- lã-jē- he- la' o-hih'. 8 Hih' dsa-ñuuh- lluu' he', lã-koō- ma' gyay' koō- jmii', koō- jmii' kyaah' dsa- hlēēh' he', ma' jii- lã- ga-tē' neh- tuh-dsēy', lã- ma' nuuy- hī- ma' jēēy- he- ma' jmeē- dsa- he' wa' la' cha- la'. 9 He-ja- ma-ñe- ba' jne', Dio lih- lãä- lã-jēē- hī- hnaayh- ma' jēēy- wii', hī- hī- hñaa- dsē' he', lã- ma-tääh' ja-ba', lã-jiih' lloo- jmii' lla' Dio ta' kiyh' mah' heeyh' wii'.

10 Hi- cha-ga'miih- wii' chee' Dio kih' hī- ga-nää' lã- hnøø' jmi-ngo' kih', hī- ga-nää' hnooh- he- ga'

jyoh' he- hee' dsēy', sa- hnøøy' jmeey' lã-koō- la' mada- kih' Dio, ni' miih- sa- goyh', jmääy' hñiiy' jōøh', hī- sa- goyh- hlēēyh' wii' kih' hī- kaah' hī- tääh' gyuuh'. 11 Lã-jēē- ángele hī- tääh' gyuuh', bee' ga- lã-koō' ga' jmi-llē' hlēēh' he', pero ni- lã'ja- sa- tuu- dsēy' jwäy' dso'jwii' nē' kih' hī- hlēēh' he' cha-nē' Dio.

12 Pero dsa- hñaa- dsē' he', hlēēyh' wii' kih' lã-jē- he- sa- ngēēy', jmeey- lã-koō- jah' nuu- hī- ma-na-jää' jngēēh' dsa-. Lã'ja- le' kih' dsa- he', lã-koō- jah' ba' heey' go-te-. 13 Jee' ja- hyoyh- jñeey' lã-koō- te' ta' hliih' he- ma' jmeey-. Chaay- llu' jwēte laay', jmeey- lã-jē- he- tih- dsēy' hñiiy'. Peer- hlēēh' dsa- he', dsa-taayh' lã-kye- jee' jmeeh- hnäh' jmii', kuyh' ko-jōh' kyaah' hnäh', hnooh' gyih' ma-la- he- hee' dsēy'.

14 Sa- le' jēēy' jaa- dsa-mē', ma-ra- he- hee' ba' dsēy'. Sa- dsa-lã-dsēh- dsēy' jmeey- he- hliih'. Mi-gaay- dsa-kyaah' hnäh' hī- sa- cha- be' kih'. Peer- hñuuy' ha- lã- jee' liyh- lã-jē- he- hee' dsēy', jēēh' ma-hääy' kyaah' dso'jwii'. 15 Ma-jmeey' ta- koo' kih' jwē' llu', ma-kayh- jwē'. Ga-nääy' jmeey' lã-koō- ga'jmeē' Balaam, joo' Beor hī- ga-hnooh- ha- lã- ma-lã-chay' kuu' kyaah' he- hliih' he- ma' jmeey-. 16 Pero burra hī- ma' dsēē- Balaam he' ga-hlēēh' lã-koō-

jaā dsā. Gājũȳh¹ kiyh¹, kih¹ hē ma' jmeeȳ hũũdsē̄ hliih¹ jā, mah¹ sā ma' dsooy¹ tā chānē̄ kyaah¹ hũũdsē̄ ngaah¹ kiyh¹.

17 Lā̄jēē̄ dsā hñaā dsē̄ hē, laā¹ lā̄koō jmītoō̄ hē sā haa' jmī, hī laay¹ lā̄koō jnī hē gōkyē llē wa' hā chā hā. Mānāheeȳ gōtē. Māla¹ juu¹ dsānāȳ jee' nāhoō lāh̄ lā̄jē̄ joh̄ jmī chā. 18 Hlēeyh̄ juu¹ kaah¹ jmah¹ hē sā tōohn̄ ta', hī kyaah¹ lā̄jē̄ hē ngī jmīngō¹ jā, mīgaaȳ øøh¹ jne' hī hmēē̄ mālaā¹ kih¹ hē hliih¹. 19 Hī hē jāh̄ lā̄lā: "Mānālaā¹ ba' jne'. Hējā chā jwē̄ jnān̄ jmeen̄ lā̄jē̄ hē llā dsē̄ jne'." Pero nī sā ñeȳ hē sā nālaaȳ. Nāhnēeȳ jmeeȳ hē hliih¹ jmah¹ ba'. Jēeh̄, cher'mah¹ gātah̄ dsākyaah¹ wa' hē chā hē hē jøø̄ kiyh¹, mālaaȳ¹ kyaa¹ hē jā. 20 Cher'mah¹ gālaā¹ jaā dsā kih¹ hē hliih¹ hē chā jmīgyũũ¹ lā, tālā¹ kih¹ hē gālā̄kyũȳ¹ Dsājøøh¹ jnān̄ hī lā̄ jne', hī cher'mah¹ gājēeyh̄ kālāh̄ tā kāluuȳ, hī gālih¹ hē hliih¹ jā kiyh¹, chāgāmīh̄ lā̄hlēeyh¹, lā̄koō ma' laaȳ¹ jāā¹. 21 Llu¹ ga' la¹ kih¹ dsā hē wa'rā jāh̄ kih¹ sā gālā̄kyũȳh̄ gōtē jwē̄ llu¹. Jwiiȳ, kih¹ hē gālā̄kyũȳh̄ ba' mah¹ gājmeeȳ tā koo' madā hē nājngī¹ hē gāhyoyh¹ kih¹ Dio. 22 Hē lā̄jā, jēeh¹ kweē lā̄koō dsoō juu¹ hē hlēeh̄

dsā: "Sādsī¹ hī ñũ̄, koō kālāh̄ kuyh̄ tāñũ̄ kiyh¹", hī "chāñē¹ hī mānājngēē̄¹, koō kālāh̄ looyh̄ jmī jii¹."

3

Lloō koō jmī jāh̄ Jesús kālāh̄

1 Peer̄ hnaan̄¹ hnāh̄ øøhn¹, jee' lā mātē̄ to¹ mōjē hē siin̄ kyah¹ hnāh̄. Lā̄tō nā hlēeh̄ koō ba' juu¹, hlēeh̄n̄ hnāh̄ mah¹ kah¹ hnāh̄ koō nēē̄¹ ba' hũũdsē̄. 2 Hnoon¹ lā̄dsooh̄ hoh̄ hnāh̄ kih¹ lā̄jē̄ hē gāsī¹ hī nājngēē̄¹ hī ma' ngēē̄ juu¹ kih¹ Dio llōjoo¹. Hī hnoon¹ lā̄dsooh̄ hoh̄ hnāh̄ madā kih¹ Dsājøøh¹ jnān̄ hī lā̄ jne'. Jēeh̄ jnāah̄¹ hī laā¹ apóstole, kwā jnāah̄¹ juu¹ kiyh¹ jee' kyah¹ hnāh̄.

3 Wa' lā̄dsoō hoh̄ hnāh̄ tōnē̄ hē jwahn̄ lā. Wa'rā gātē̄ jee' llaā¹ jmī, yānāā̄ dsā hī mīkwah¹ kih¹ lā̄jē̄ ba', hī joh̄ hē hliih¹ sā jmeey¹ lā̄koō ngī jmīngō¹ kiyh¹. 4 Jāyh̄¹ lā̄lā: "¿Hēla' sā mājah̄ Cristo lā̄koō gābāȳh̄ hñīȳ ma' jāyh̄? Lā̄jiih¹ jmī gājuu¹ dsā māgyuh̄ jnān̄, lā̄māngoō¹ jāba' hii' tī jmīgyũũ¹ lā̄jiih¹ na¹. Sā chā hē mānāsī¹ lā̄jiih¹ ma' gānøø¹ jmīgyũũ¹", jāh̄ dsā hē. 5 Sā hnøøy¹ nuuy¹ hā lā̄ gānøø¹ jmīgyũũ¹. Jēeh̄, kyaah¹ koō gāhlēeh̄¹ ba' Dio, gāla¹ gyũũh¹ hwa¹ lā̄ ma' tōnē̄. Hwa¹ yāhī¹ neh̄¹ jmī, hī jmī jā gānøø¹ lā̄ku¹ lā̄jii¹ kih¹. 6 Jāba' kyaah¹ jmī

jā, gā hēē¹ Dio jmī gyuū hē mā nøø̄ jā̄¹, lǟ koō mā chāā Noé. ⁷ Hī kyaah̄ hē gā hlēeh̄ Dio, mā nā lā juū koō kyaah̄ jē gyuū hwā hē jnǟ nā. Koō jøø̄ȳ bā hā lǟ lloō jmī jmeeȳ jwiz̄ mah̄ mī llaaȳ lǟ jēē̄ hī hñaā dsē̄, jā gā hēeȳ lǟ jē̄ gō tē.

⁸ Pero hnäh̄ hī hnaan̄, tā wā gaā hoh̄ hnäh̄ hē lā. Koō jmī jnǟ jnē, kih̄ Dio lā koō mil̄ jī̄ ñē. Hī koō mil̄ jī̄ ñē, lā kih̄ Dio lǟ koō koō jmī bā. ⁹ Jā hē dsā lǟ hēē¹ Dio mī teȳ hē gā bääyh̄ hñiyȳ jmeeȳ, lǟ koō laā kō llaā dsā. Hē jøh̄ dsē̄¹ kyaah̄ jnē bā jā, sā hnøø̄ȳ hēē nī jā, hē hnøø̄ȳ lǟ dsaā dsē̄ lǟ jēē̄ bā mah̄ yā näǟȳ kā läh̄ kih̄ Dio.

¹⁰ Wā rā gā dsēē̄¹ jmī kih̄ Dsā jøøh̄ jnän̄, koō jmī hē sā jøø̄ dsā bā jāyh̄, lǟ koō jmeē jā dsā hī. Jmī jā, hī goō ääh̄ gō tē gyuū jmī gyuū, koō kyaah̄ jē. Lǟ jā koō hwā lā kyaah̄ lǟ jē̄ hē chā nē̄ kih̄.

¹¹ Kih̄ hē mā ñē jnē hē hēē lǟ jē̄ gō tē hē chā gyuū hwā, hē jā jmeē bī dsā toohn̄ nā jngēē̄¹ jnē jeē hnääh̄ Dio. ¹² Hnøø̄¹ dsā toohn̄ kyaah̄ ō jøh̄ dsē̄ lǟ jiih̄ lloō jmī jā. Wā kwan̄ bē hñaā tā jnän̄ mah̄ wā lǟ tē gā juh̄. Jmī jā hēē gyuū jmī gyuū, koō kyaah̄ jē. Hī lǟ jē̄ gō tē hē gā chā joō¹ kyaah̄ jē.

¹³ Pero jnē tøøhn̄ jøøn̄ koō gyuū hwā hē hmēē̄ hē gā bääh̄ Dio hñī kwā. Jeē jā lǟ chā hē llū jmah̄ bā.

¹⁴ Hē jā jwahn̄ øøhn̄ hī hnaan̄, tā kō jiih̄ tøøh̄ jnē jøøn̄ hē lǟ tē hē jā, wā kwan̄ bē mah̄ jeē jnē tøøhn̄ nā jngēē̄¹ hī nī mīh̄ sā chā hē nā bääh̄ jnē hī hiī tī jnän̄ wā rā gā tē̄ jeē jāyh̄. ¹⁵ Hnøø̄¹ täh̄ dsē̄ jnē kih̄ juū lā. Cher̄ mah̄ sā jāyh̄ chāh̄, hē hnøø̄ȳ lǟ äȳ lǟ jēē̄ bā jā. Kih̄ hē jā bā nā, hē jøh̄ dsē̄¹ Dio kyaah̄ jnē. Jā bā lǟ jā gā sī øøh̄ jnē Paā hī hnäǟ jnē lǟ koō lā hū dsē̄ hē gā hyoyh̄ kih̄ Dio. ¹⁶ Lǟ jē̄ mō jē kiyh̄ hē gā sīȳ, hlēēyh̄ jā bā lǟ koō hlēeh̄ jnǟ kih̄ hē lā. Hī jeē llah̄ nā sī jwēēh̄ hē sā lǟ ngēē̄ jnē. Hē jā kō llaā dsā hī sā ngēē̄ hī sā lā koō bā hū dsē̄ kih̄, mī sīȳ juū hē gā sī Paā. Hī lǟ jā mī sīȳ kā läh̄ tā jeē jyoh̄ jeē nā sī juū kih̄ Dio, lǟ jwē̄ jā hēeȳ hñiyȳ gō tē.

¹⁷ Hnäh̄ øøhn̄ hī hnaan̄, mā ngēē̄ mā nuuh̄ bā hnäh̄ juū lā, hē jā hǟ hnäh̄ hñaā kih̄ hī tā juū hē mah̄ sā kah̄ hnäh̄ jyoh̄ jwē̄ hī lǟ jā sā täh̄ hnäh̄, nā hē mā tääh̄ hnäh̄ koō hwēh̄. ¹⁸ Wā lǟ kyuū hnäh̄ chā gā mīh̄ Jesu-cristo Dsā jøøh̄ jnän̄ hī lǟ jnē. Lǟ jā gō näǟ bā hnäh̄ tā chā nē̄ kyaah̄ hē llū hē

la' kwa⁺ Jesús. Lä⁺ja⁻ wa'
 jmeen' j^{uuh}- kiyh⁺ jmⁱⁱ' na' hi⁺
 lä⁺ja⁻ ka⁻läh' lä⁺jē⁺ joh' jmⁱⁱ'
 cha⁻. Wa' la' lä⁺ja⁻.

1 Juan

He⁻ la⁻ to⁻ nē⁻ je⁻ he⁻ ga⁻ sii⁻ Jwaa⁻

Juu' he⁻ jmee⁻ chaa⁻ jne'

¹ Jee' la⁻ sii⁻ jnaäh¹ kyah¹ hnäh¹ juu' kih¹ hi⁻ chaa⁻ jää¹ ga' kih¹ jmi⁻gyuu¹. Ga⁻nuu¹ jnaäh¹ juu' he⁻ ga⁻kway¹, kyaah¹ mi⁻nē⁻ jnaäh¹ ga⁻jëe¹ jnaäh¹ kiyh¹. Ga⁻jëe¹ jnaäh¹ hi⁻ ga⁻chu¹ ga⁻bëe¹ jnaäh¹. Hi⁻ he⁻ he⁻ laa¹ juu' hi⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻ he⁻ ja⁻ kwa⁻ jnaäh¹ juu' kiyh¹. ² Hi⁻ na⁻jiih¹ he⁻ ga⁻lä⁻ jnaäy¹ lä⁻ ma⁻ jay¹ jmi⁻gyuu¹ la⁻. ga⁻jëe¹ jnaäh¹, hi⁻ jmee⁻ jnaäh¹ ju'dsoo¹ kiyh¹. He⁻ ja⁻ hläëh¹ jnaäh¹ hnäh¹ kih¹ hi⁻ na⁻jiih¹ tää¹. Hi⁻ he⁻ ma⁻ chaa⁻ kyaah¹ Tää¹ jää¹, hi⁻ he⁻ ba⁻ hi⁻ he⁻ ga⁻lä⁻ jnaäy¹ jee⁻ kyaa¹ jnaäh¹. ³ Lä⁻jē⁻ he⁻ ma⁻jëe¹ jnaäh¹ hi⁻ he⁻ ma⁻nuu¹ jnaäh¹, juu' ja⁻ ba⁻ kwa⁻ jnaäh¹ mah¹ lä⁻ ja⁻ kyah¹ hnäh¹ lä⁻ cha⁻ koo⁻ ba⁻ huu¹ dsē⁻ kyaah¹ jnaäh¹, lä⁻ koh¹ hii⁻ koo⁻ ba⁻ huu¹ dsē⁻ kyaa¹ jnaäh¹ kyaah¹ Dio hi⁻ kyaah¹ jooy¹ Jesucristo. ⁴ Lä⁻jē⁻ he⁻ la⁻ sii⁻ jnaäh¹ kyah¹ hnäh¹ mah¹ jëe⁻ hoh¹ hnäh¹ go⁻ te⁻.

Dio laa¹ wa⁻ je⁻

⁵ He⁻ la⁻ na⁻ juu' he⁻ ma⁻nuu¹ jnaäh¹ kiyh¹, ja⁻ ba⁻ juu' la⁻ kwa⁻ jnaäh¹ kyah¹ hnäh¹ ka⁻ läh¹. Dio he⁻ hi⁻ laa¹ wa⁻ je⁻, ni⁻ miih⁻ he⁻ hlih¹ sa⁻ cha⁻ kiyh¹. ⁶ Cher⁻ mah¹

jäh¹ jne¹, hii⁻ koo⁻ ba⁻ huu¹ dsē⁻ jnän¹ kyaah¹ jnih¹ mah¹ jmee⁻ ga⁻ jne¹ he⁻ hlih¹, he⁻ ta⁻ juu¹ ba⁻ jne¹ ja⁻, jëeh¹ sa⁻ mi⁻ te⁻ jne¹ lä⁻ koo⁻ lle⁻ ju'dsoo¹. ⁷ Pero cher⁻ mah¹ mi⁻ te⁻ jne¹ lä⁻ koo⁻ lle⁻ kih¹ hi⁻ hää¹ jee⁻ wa⁻ je⁻, ja⁻ ba⁻ lä⁻ koo⁻ hää¹ hñii¹ Dio jee⁻ wa⁻ je⁻, he⁻ ja⁻ ba⁻ dsoo¹ hii⁻ koo⁻ ba⁻ huu¹ dsē⁻ jnän¹ kyaah¹ øøh¹ jne¹. Hi⁻ kyaah¹ jma⁻ kih¹ Jesucristo Joo¹ Dio gyih⁻ lä⁻ jē⁻ dso⁻ kye⁻ jnän¹.

⁸ Cher⁻ mah¹ jäh¹ jne¹ sa⁻ cha⁻ dso⁻ kye⁻ jnän¹, he⁻ mi⁻ gaa¹ jne¹ hñaa¹ ba⁻ jne¹ ja⁻, sa⁻ cha⁻ ju'dsoo¹ cha⁻ jnän¹. ⁹ Pero cher⁻ mah¹ ga⁻ mi⁻ jnaä¹ jne¹ dso⁻ kye⁻ jnän¹, lluu¹ ba⁻ Dio, hi⁻ lä⁻ ma⁻ koo¹ ja⁻ ba⁻ dsē⁻ kih¹ dso⁻ kye⁻ jnän¹, hi⁻ chey¹ go⁻ te⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ hlih¹ he⁻ dsa⁻ hlääh¹ jne¹. ¹⁰ Cher⁻ mah¹ ga⁻ jäh¹ jne¹ sa⁻ cha⁻ dso⁻ kye⁻ jnän¹, he⁻ jmaä¹ jne¹ Dio he⁻ ta⁻ juuy¹ ba⁻. Sa⁻ hä¹ juu' kiyh¹ neh⁻ tuh⁻ dsē⁻ jne¹ cher⁻ mah¹ lä⁻ ja⁻ la¹.

2

Jesús cheh¹ nē⁻ jnän¹ ngñ⁻ jnän¹ kih¹ Dio

¹ Hnäh¹ gyuu¹ pih¹ kyaan¹, ma⁻ sñn¹ lä⁻ jē⁻ he⁻ la⁻ mah¹ mo⁻ so⁻ jmeeh¹ ga⁻ hnäh¹ dso⁻ kye⁻. Pero cher⁻ mah¹ chaa⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻ dso⁻ kye⁻, chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ cheh¹ nē⁻ jnän¹ ngñ⁻ kih¹ Tää¹, hi⁻ he⁻ he⁻ Jesucristo, hi⁻ lluu¹ go⁻ te⁻. ² Hi⁻ he⁻ ga⁻ ngëe¹ hñii¹ mah¹ ga⁻ juuy¹, ga⁻ mi⁻ hmaayh¹ dso⁻ kye⁻ jnän¹. Pero

jā mā-lā dso'kyē jnān̄
gā mī hmaayh̄, lǟ jā kā-lāh̄
gā mī hmaayh̄ dso'kyē kih̄
gā lǟ jēē̄ dsā hī tāāh̄
jmī-gyuū lā.

3 Cher'mah̄ gā hōø' jnē
nuuh̄ kih̄ Dio, mā-ñē jnē
hē mā-kyuū ba' jnih̄ jā.
4 Pero hī jāh̄: "Kyuū ba' jnā̄
Dio", mah̄ sā hōøȳ nuuh̄
kiyh̄, hē tā juuȳ ba' jā. Sā
lā dsoo' juu' kiyh̄. 5 Pero hī
hōø' juu' kih̄ Dio, hī hē ba'
hnāā' Dio lǟ koō te' lle' kih̄.
Hē lǟ jā, ñē jnē hē laa' jnē
koō kyaayh̄. 6 Hī jāh̄ laa'
koō kyaah̄ Dio, hī hē ää-
jmiī jmeey' lǟ koō gā jmee'
Jesús ba'.

*Nuuh̄ hmēē̄ hē gā kwā
Jesús*

7 Jā hē hmēē̄ nuuh̄
lā hē siin̄ kyah̄ hnāh̄
øøhn̄. Nuuh̄ mā-gyuh̄
hē mā-kyuū hnāh̄ lǟ
mā tō-nē̄ ba' lā. Nuuh̄
mā-gyuh̄ lā, lā juu' hē
gā nuuh̄ hnāh̄ lǟ mā tō-nē̄.
8 Pero mā rā hē hmēē̄
ba' nuuh̄ lā hē siin̄ kyah̄
hnāh̄. Jēēh̄, mā rā hē
gā lǟ hnāā' ba' Cristo jnē hī
lǟ jā mā-lǟ hnaah̄ hnāh̄
øøh̄ hnāh̄. Jēēh̄, dsā ngēē̄
ba' hē nā-hōø- jā, hī ngoo'
dsā lǟ jnā̄ hñiī wā jē hē
jmeē̄ hnāā' dsā.

9 Hī jāh̄ häā' jee' jnā̄
wā jē mah̄ nā-häāȳh̄ øøyh̄,
lǟ mā häā' bih̄ jee' nā-hōø-
10 Hī hnāā' øøh̄, hī hē
häā' täā' jee' jnā̄ wā jē. Sā
chā hē jmeē' tēyh̄. 11 Pero
hī nā-hōøh̄ kih̄ øøh̄, lǟ

mā-häā' bih̄ jee' nā-hōø-
Jēēh̄ hē hñiī jmah̄ ba'
jmeeȳ. Hī nī sā ñeȳ hā
tā dsooȳ, jēēh̄ sā jnā̄ mī
'nēȳ hē ngēȳ jee' nā-hōø-.

12 Gyuū pih̄, siin̄ kyah̄
hnāh̄, jēēh̄ mā-nā che'
dso'kyē kyah̄ hnāh̄ tā lā
kih̄ Jesús. 13 Hnāh̄ dsā
mā-kaah̄, siin̄ kyah̄ hnāh̄,
jēēh̄ mā-lǟ kyuūh̄ ba' hnāh̄
hī mā-chaā- jāā' ga' kih̄
jmī-gyuū. Hī siin̄ kyah̄
hnāh̄ chih̄ kwaā-, jēēh̄
mā-lēh̄ hnāh̄ kih̄ hī hlēēh̄.
Siin̄ kyah̄ hnāh̄ gyuū-
pih̄, jēēh̄ mā-lǟ kyuūh̄ ba'
hnāh̄ Täā'. 14 Siin̄ kyah̄
hnāh̄ dsā mā-kaah̄, jēēh̄
mā-lǟ kyuūh̄ ba' hnāh̄
hī mā-chaā- jāā' ga' kih̄
jmī-gyuū. Siin̄ kā-lāh̄ kyah̄
hnāh̄ chih̄ kwaā-, jēēh̄ chā-
be' kyah̄ hnāh̄, hī mā-jā̄
koō hweh̄ juu' kih̄ Dio neh̄
tuh̄ hoh̄ hnāh̄, hī mā-lēh̄
hnāh̄ kih̄ hī hlēēh̄.

15 Tā wa' heē' hoh̄ hnāh̄
hē chā jmī-gyuū lā, nī
hē ga' jyoh̄ hē chā nē̄
kih̄. Hī heē' dsē' hē chā
jmī-gyuū lā, sā hnāāy' Täā'.
16 Jēēh̄, lǟ jē̄ hē hñiī hē
chā jmī-gyuū lā, sā gwa-
kih̄ Dio. Kih̄ jmī-gyuū lā
ba' jā hē heē' dsē' jmī-ngo',
hī hē heē' dsēy' lǟ jē̄ hē
jēēȳ, hī hē jmāāȳ hñiiȳ
jøøh̄. 17 Dsā-llaā- ba' hē
chā jmī-gyuū lā kyaah̄ hē
heē' dsē' dsā. Pero hī jmeē̄
lǟ hnøø' Dio, lǟ mā-chaaȳ-
jā ba'.

Ju'dsoo' hī juu' tā juu'

18 Gyuu⁻ kyaan⁻, ngoo¹ ga⁻dsaa¹ jmi¹ he⁻ tøøhn¹ la⁻. Ma⁻nna^h ba¹ hnäh¹ kih¹ jaa⁻ hi⁻ jä⁻ hi⁻ na⁻høø^h kih¹ Cristo. Hi⁻ lä⁻ja⁻ la¹, jwëë⁻ dsa⁻ kyaay¹ ma⁻chaa⁻ na¹. Kih¹ he⁻ja⁻ ba¹ na⁻, ñe⁻ jnääh¹ ngoo¹ ga⁻dsaa¹ jmi¹ he⁻ tøøhn¹ la⁻. 19 Hi⁻ he⁻ ga⁻hwëë⁻ jee⁻ kyaa¹ jnääh¹, pero sa⁻ ma⁻ laay¹ kyaa¹ jnääh¹. Wa⁻ra⁻ jä^h kih¹ ma⁻ laay¹ kyaa¹ jnääh¹, ma⁻ jäy¹ koo⁻ hweh⁻ kyaah¹ jnääh¹. He⁻ ga⁻hwëëy⁻ jee⁻ kyaa¹ jnääh¹ ga⁻lä⁻ jnä⁻, ja⁻ lä⁻ jëëy⁻ laay¹ kyaa¹ jnääh¹.

20 Pero ma⁻hñah⁻ ba¹ hnäh¹ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹ he⁻ ga⁻kwëeh¹ Cristo hnäh¹. He⁻ja⁻ ma⁻kyuuh⁻ ba¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ la¹ ju⁻dsoo¹. 21 Ja⁻ kih¹ he⁻ sa⁻ kyuuh⁻ hnäh¹ ju⁻dsoo¹ he⁻ siin⁻ juu¹ la⁻ kyah¹ hnäh¹. Siin⁻ he⁻ la⁻ kih¹ he⁻ ma⁻kyuuh⁻ ba¹ hnäh¹. Jëeh¹ ma⁻ñeh⁻ ba¹ hnäh¹ ni⁻ koo⁻ juu¹ ta⁻juu¹ sa⁻ go⁻hi¹ jee⁻ kih¹ ju⁻dsoo¹.

22 ¿Hi⁻ na⁻ hi⁻ ta⁻juu¹? Hi⁻ jä^h kih¹ Jesús sa⁻ laay¹ Cristo, hi⁻ he⁻ ba¹ hi⁻ ta⁻juu¹. Hi⁻ na⁻høø^h kih¹ Cristo, jäy^h sa⁻ chaa⁻ Dio hi⁻ ni⁻ sa⁻ chaa⁻ jooy¹ ka⁻lä^h. 23 Lä⁻jëë⁻ hi⁻ jä^h sa⁻ laa¹ Jesús Jooy¹ Dio, hi⁻ he⁻ sa⁻ laa¹ kyaa¹ Täa⁻. Pero hi⁻ mi⁻jnäa⁻ hñii⁻ he⁻ laay¹ kyaa¹ Jooy¹ Dio, laay¹ kyaa¹ Täa⁻ ka⁻lä^h.

24 Wa⁻ jä^h koo⁻ hweh⁻ kyaah¹ hnäh¹ he⁻ ga⁻nna^h hnäh¹ lä⁻ ma⁻ to⁻ne⁻. Jëeh¹, cher¹ mah¹ ga⁻jä^h koo⁻ hweh⁻ kyaah¹ hnäh¹ he⁻ ga⁻nna^h

hnäh¹ lä⁻ ma⁻ to⁻ne⁻, lä⁻ja⁻ tääh¹ hnäh¹ täa¹ kyaah¹ jooy¹ hi⁻ kyaah¹ Täa⁻ ka⁻lä^h. 25 He⁻ la⁻ ja⁻, he⁻ ga⁻bääh⁻ Jesu⁻cristo hñii⁻ kyaah¹ jne⁻: he⁻ ga⁻jmeey⁻ chaa⁻ jne⁻ täa¹.

26 Siin⁻ he⁻ la⁻ kyah¹ hnäh¹ mah¹ lä⁻ ñeh⁻ hnäh¹ kih¹ hi⁻ hnøø¹ mi⁻gaa⁻ hnäh¹.

27 Pero Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹ he⁻ ma⁻hñah⁻ hnäh¹ kih¹ Cristo, ma⁻jä^h ja⁻ba¹ kyaah¹ hnäh¹. Mo⁻so⁻ jmee⁻ bii¹ hi⁻ mi⁻tëë⁻ hnäh¹. Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹ ba¹ mi⁻tëë⁻ hnäh¹ ga⁻lä⁻ jë⁻. Hi⁻ hlëey^h ju⁻dsoo¹ jmah¹ ba¹, ja⁻ juu¹ ta⁻juu¹. Ja⁻go⁻taah¹ hnäh¹ koo⁻ hweh⁻ kyaah¹ Cristo, ja⁻ba¹ lä⁻koo⁻ ma⁻mi⁻tëë⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹ hnäh¹.

28 Gyuu⁻ kyaan⁻, na¹ na⁻ go⁻taah¹ hnäh¹ koo⁻ hweh⁻ kyaah¹ Cristo. Lä⁻ja⁻ lä⁻cha⁻ o⁻jø^h dsë⁻ jnän⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ lä⁻jnäay¹, hi⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ jän¹ kyaah¹ o⁻hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ jäy^h. 29 Ma⁻ñeh⁻ ba¹ hnäh¹, lluu¹ ba¹ Jesús. Lä⁻ja⁻ hnøø¹ lä⁻ngëeh¹ hnäh¹ ka⁻lä^h, lä⁻jëë⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻ llu¹ laay¹ kyaa¹ Dio.

3

Hi⁻ laa¹ jooy¹ Dio

1 Jëë⁻ da¹ hnäh¹ ha⁻ koh¹ sa⁻ hnää¹ Täa⁻ jne⁻, lä⁻jiih¹ ma⁻mi⁻cheey⁻ jne⁻ jooy¹. He⁻ja⁻, dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ sa⁻ kyuuy⁻ jne⁻, jëeh¹ sa⁻ ga⁻lä⁻kyuuy⁻ hñii⁻ Dio. 2 Øøhn¹ hi⁻ hnaan⁻, na¹ ma⁻laa¹ jne⁻ jooy¹ Dio. Sa⁻ ga⁻ ma⁻ñe⁻ jne⁻ ha⁻ lä⁻ leë⁻ jne⁻. Pero ñe⁻ ba¹ jne⁻, wa⁻ra⁻

ga⁻tē⁻ jee⁻ lä⁻jnaä⁻ Jesucristo,
lee⁻ jne⁻ lä⁻koo⁻ laay⁻ hñiiy⁻,
jëeh⁻ ma⁻ja⁻ jëē⁻ jnih⁻ na⁻hñaa⁻
lä⁻jëē⁻ lä⁻koo⁻ laay⁻ hñiiy⁻.
3 Hi⁻ ga⁻lä⁻jëē⁻ hi⁻ cha⁻ o⁻jøh⁻
dsē⁻ kih⁻ he⁻ leey⁻ kwee⁻
kyaayh⁻, hi⁻ he⁻ na⁻, ngoo⁻
mi⁻lluuy⁻ hñiiy⁻ cha⁻ga⁻miih⁻
lä⁻jiih⁻ leey⁻ na⁻jngëey⁻ lä⁻
lä⁻koo⁻ na⁻jngëē⁻ hñii⁻ Jesús.

4 Lä⁻jëē⁻ hi⁻ jmee⁻ dso⁻kye⁻,
hläy⁻h⁻ cha⁻nē⁻ ley⁻ kih⁻ Dio.
Jëeh⁻ hi⁻ jmee⁻ dso⁻kye⁻
na⁻, sa⁻ mi⁻tey⁻ kih⁻ ley.

5 Ma⁻ñeh⁻ ba⁻ hnäh⁻, ja⁻
Jesús mah⁻ jñuuy⁻ dso⁻kye⁻
jnän⁻. Hi⁻ he⁻ ni⁻ miih⁻
dso⁻kye⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻cha⁻ kiyh⁻.

6 Lä⁻jëē⁻ hi⁻ tääh⁻ kyaayh⁻,
sa⁻ jmeey⁻ dso⁻kye⁻. Pero
lä⁻jëē⁻ hi⁻ jmee⁻ dso⁻kye⁻,
sa⁻ ga⁻ ma⁻jëey⁻ ni⁻ sa⁻ ga⁻
ma⁻lä⁻kyuuy⁻.

7 Gyuu⁻
kyaan⁻, ta⁻ kwa⁻ hnäh⁻ jwē⁻
kih⁻ ni⁻ jaa⁻ mah⁻ mi⁻gaay⁻
hnäh⁻. Hi⁻ jmee⁻ ma⁻la⁻ he⁻
llu⁻ jmah⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ llu⁻
lä⁻koo⁻ llu⁻ hñii⁻ Cristo.

8 Pero hi⁻ ga⁻nää⁻ jmee⁻
dso⁻kye⁻, laa⁻ kyaä⁻ hi⁻ sa⁻llu⁻,
jëeh⁻ hi⁻ sa⁻llu⁻ ga⁻løø⁻ jmee⁻
he⁻ hliih⁻ lä⁻ ma⁻ to⁻nē⁻,
He⁻ ja⁻ ja⁻ Joø⁻ Dio mah⁻ heey⁻
ta⁻ kih⁻ hi⁻ sa⁻llu⁻.

9 Lä⁻jëē⁻ hi⁻ laa⁻ kyaä⁻ Dio
sa⁻ jmeey⁻ dso⁻kye⁻, jëeh⁻ lä⁻
ma⁻laay⁻ ja⁻ba⁻ sa⁻ju⁻ kih⁻
Dio. Sa⁻ le⁻ jmeey⁻ dso⁻kye⁻,
kih⁻ he⁻ laay⁻ kyaä⁻ Dio. 10 Jee⁻
la⁻ dsa⁻lä⁻jnä⁻ hii⁻ laa⁻ joø⁻
Dio hi⁻ hii⁻ laa⁻ joø⁻ hi⁻ sa⁻llu⁻.
Ga⁻lä⁻jëē⁻ hi⁻ sa⁻ jmee⁻ he⁻
llu⁻, hi⁻ sa⁻ hnäy⁻ øøyh⁻, sa⁻
laay⁻ kyaä⁻ Dio.

Wa⁻ hnää⁻ jne⁻ lä⁻jaa⁻
lä⁻jaa⁻ dsa⁻kyaaahn⁻

11 Juu⁻ la⁻, he⁻ ga⁻nuu⁻
hnäh⁻ lä⁻ ma⁻ to⁻nē⁻: Wa⁻
hnää⁻ jne⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻
dsa⁻kyaaahn⁻. 12 Ta⁻ jmee⁻
hnäh⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jmeey⁻ Caïn
hi⁻ ma⁻ laa⁻ kyaä⁻ hi⁻ sa⁻llu⁻
mah⁻ ga⁻jngëeyh⁻ øøyh⁻.
¿Hee⁻ kih⁻ ja⁻ he⁻ ga⁻jngëeyh⁻
øøyh⁻? Ga⁻jngëeyh⁻, kih⁻
lä⁻jē⁻ he⁻ ma⁻ jmeey⁻ ma⁻ la⁻
ta⁻ hliih⁻ ba⁻, hi⁻ ta⁻ kih⁻ øøyh⁻
ma⁻ la⁻ ta⁻ llu⁻ jmah⁻.

13 Hnäh⁻ øøhn⁻, ta⁻ jmee⁻
hnäh⁻ dsaa⁻ hoh⁻ cher⁻ mah⁻
na⁻ høøh⁻ dsa⁻ kyah⁻ hnäh⁻.

14 Kih⁻ he⁻ hnää⁻ jne⁻ øøh⁻ jne⁻,
he⁻ ja⁻ ma⁻ñe⁻ jne⁻ ma⁻tëeh⁻
jne⁻ jee⁻ chaä⁻ jne⁻ tää⁻ lla⁻
he⁻ ma⁻ juu⁻ jne⁻. Pero hi⁻ sa⁻
hnää⁻ øøh⁻, lä⁻ ma⁻ na⁻ juuy⁻
ja⁻ ba⁻.

15 Lä⁻jëē⁻ hi⁻ na⁻ hääh⁻
øøh⁻, laay⁻ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻
jngëeh⁻ dsa⁻. Ma⁻ñeh⁻ ba⁻
hnäh⁻, ni⁻ jaa⁻ hi⁻ jngëeh⁻
dsa⁻, sa⁻ na⁻jnaäy⁻ kih⁻ Dio.

16 Ma⁻ñe⁻ ba⁻ jne⁻ hee⁻ ja⁻
he⁻ hnää⁻ jne⁻ øøhn⁻. Jëeh⁻,
Jesucristo ga⁻ngëē⁻ hñii⁻
ga⁻juu⁻ jnä⁻ jne⁻. Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻
jne⁻ ka⁻läh⁻, ää⁻ jmi⁻ kwaä⁻
jne⁻ hñaan⁻ mah⁻ juu⁻ jne⁻ kih⁻
øøhn⁻.

17 Hi⁻ ma⁻cha⁻ kih⁻
jmi⁻gyuu⁻ la⁻, mah⁻ sa⁻ kway⁻
ni⁻ miih⁻ lä⁻ ma⁻ lla⁻kyaa⁻
øøyh⁻, ha⁻ lä⁻ja⁻ jäyh⁻ hnää⁻
bih⁻ Dio mah⁻ sa⁻ hnäy⁻
øøyh⁻.

18 Gyuu⁻ kyaan⁻,
sa⁻ jmää⁻ jnän⁻ he⁻ hnää⁻
jne⁻ dsa⁻kyaaahn⁻ kyaah⁻
juu⁻ ta⁻ jmah⁻. Hnøø⁻ kwan⁻
lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsē⁻ jne⁻ he⁻
jmeey⁻ bii⁻ kiyh⁻, ja⁻ koo⁻

jmeen' ba'.

¹⁹ Heh' lä'ja- ñe' jne' he-
tøhn' kyaah' ju'dsoo' hi-
mo'so- hnä~ ga' huu'dsë-
jnän' cha'ne' Dio. ²⁰ Pero
cher'mah' hnä~ ga' huu'dsë-
jnän', ha- ga' sa- ñe- Dio hi-
jëë~ jne'. Ga-lä'jë- go-te' ba'
ñey-. ²¹ Øøhn' hi- hnaan',
cher'mah' ma-na-jngii'
huu'dsë- jnän', ma-cha- ba'
o-jøh- dsë- jnän' kyaah' Dio.
²² Hi- wa' he- cha- he- he-
ngiin' kih' Dio, hñah- ba' jne',
jëeh' høø- ba' jne' nuuh- kiyh'
hi- jmee- ba' jne' lä'jë- he-
tih- dsëy'. ²³ He- la- ja- nuuh-
kiyh': He- jmeen' dsoo' dsë-
jne' kih' jooy' Jesucristo, hi-
he- hnää' jne' dsa-kyaahn'
lä-koo- mada- he- ga-jmeey'
jnän'. ²⁴ Hi- høø- lä'jë- mada-
kiyh', chaa- bih' kyaah' Dio,
hi- Dio kyaayh' ka-läh'. Ta-la-
kih' jmi-llé' he- ga-kwëëyh'
jne', he-ja- ba' na- ñe' jne' Dio
kyaah' jne'.

4

*Beë' ga' Jmi-llé' kih'
Dio lä'koh' ga' jmi-llé' kih'
hi-sa'llu'*

¹ Øøhn' hi- hnaan', ta-
wa' heeh' hnäh' kih' lä'jëë-
hi- jäh' kye- Jmi-llé' kih'
Dio. Kye- da' hnäh' kwaat-
kih' dsa- he' che' laay' kyaä'
Dio o sa- laay'. Jëeh' jwëë'
hi- ta-juu' ga-naä' lä-kaa-
jmi-gyuu' jmääy- hñiiy'
lä'koh' hi- ngëë- juu' kih' Dio.
² Lä-la- ba' lä'kyuuh- hnih',
hi- na- hi- kye- Jmi-llé'
kih' Dio. Lä'jëë- hi- jäh' ja-

Jesucristo, laä' jmi-ngo', hi-
he' ba' kye- Jmi-llé' kih' Dio.
³ Hi- lä'jëë- hi- kye- jmi-llé'
hi- jäh' sa- ga-laä' Jesucristo
jmi-ngo', hi- he' sa- laä' kyaä'
Dio. Jmi-llé' hi- na-høøh'
kih' Cristo ba' he'. Ma-nuuh-
ba' hnäh', jä- jmi-llé' kih' hi-
na-høøh' he' hi- ma-chaay-
ba' jmi-gyuu' jmi' na'.

⁴ Gyuu- kyaan', ma-laah'
hnäh' kyaä' Dio, hi- ma-lëh-
hnäh' kih' hi- ta-juu' he'.
Jëeh' beë' ga' Jmi-llé' kih'
Dio hi- jää- hnäh', lä'koh'
ga' hi- jää- dsa- jmi-gyuu'.
⁵ Dsa- he' laä' kyaä' jmi-gyuu-
la- ba', he-ja- hlëëyh- juu'
he- cha- jmi-gyuu- la-, hi-
dsa- jmi-gyuu- ba' nuu- kiyh'.
⁶ Pero jne' laä' jne' kyaä' Dio.
Hi- kyuu- Dio, hi- he' nuu-
jnän'. Pero hi- sa- kyuu-
Dio, sa- jmeey- he' jnän'.
Lä'ja- ba' jmee- li- hee- na-
jmi-llé' he- la' kih' ju'dsoo',
hi- hee- na- jmi-llé' he- la'
juu' ta-juu'.

He- ba' che- hnää' Dio jne'

⁷ Øøhn' hi- hnaan', wa'
hnää' jne' dsa-kyaahn'. Jëeh',
he- hnää' jne' øøhn' gwa-
kih' Dio ba' ja-. Ga-lä'jëë-
hi- hnää' dsa-kyaah', hi-
he' ba' laä' kyaä' Dio, hi-
he' ba' kyuu- Dio. ⁸ Hi- sa-
hnää' dsa-kyaah', sa- ga'
ma-kyuuy- Dio. Jëeh', Dio
hnää' bih' dsa-. ⁹ Kyaah'
lä-la- ga-mi-jnää- Dio
ha- koh' sa- hnääy' jne'.
Ga-cheey' jooy' jmi-gyuu-
la- hi- laä' gyuu- koo- mée'
kyaay'. Mah' jmeey' chaa-

jne' ta-la' kih' joo' ba'. ¹⁰ Ha-gwa- he- hnää' jne' Dio. Sa- ja' jnan' he- hnää' jne' Dio. Dio ba' he' hi- ga-lä' hnää' jne' to-në' he-ja- ga-cheey' joo' mah' ga-juuy' lla' jne' lä' jwë' jee' ga-lä' hmaah' dso' kye- jnan'.

¹¹ Øøhn' hi- hnaan', cher'mah' Dio ma-lä' hnää' jne' cha-miuh', ja' ba' lä' ja- ää- jmi' lä' hnää' jne' dsa-kyaa'h'. ¹² Jih'koh' ni- jaa- sa- ma-jëë- Dio. Pero cher'mah' hnää' jne' dsa-kyaa'h', Dio ba' kyaah' jne'. Hi- he- jmeen' lä' ja- ma-na-hñaa' he- hnää' jne' Dio. ¹³ Kih' he- ga-kwëeh' Dio jne' jmi-llë' kiyh', he-ja- ñë' jne' chaa- jne' kyaah' Dio, hi- Dio kyaah' jne'. ¹⁴ Ma-jëë' jnääh' hi- jmee' jnääh' ju'dsoo', Tääh' he' hi- ga-chee' joo' mah' lääy' dsa- jmi-gyuu'. ¹⁵ Ga-lä-jëë' hi- jah', Jesús he' laa' joo' Dio, chaay- kyaah' Dio, hi- Dio kyaayh' ka-läh'.

¹⁶ Ma-lä-kyuuh' jnääh' hi- ma-jmee' jnääh' dsoo' he- hnää' Dio jne'. Jëeh', Dio hnää' bih' dsa-. Hi- hi- tääh' koo- hweh- he- hnääy' dsa-kyaa'yh', chaay- kyaah' Dio, hi- Dio kyaayh' ka-läh'. ¹⁷ He-ja-, cher'mah' hnää' jne' dsa-kyaa'h', ma-na-hñaa' ba' he- hnää' jne' Dio mah' lä' ja- ma-cha- ba' o-jøh- dsë- jnan' wa-ra- ga-të' jee' lla' Dio ta'. Jëeh' lä' koo- laa' hñi' Dio, ja' ba' lä' ja- laa' jne' jmi-gyuu- la-. ¹⁸ Hi- hnää' dsa-kyaa'h',

sa- cha- mo- goyh'. Hi- dsoo' hnää' dsa-kyaa'h', jmeey' ta' koo' ba' he- goyh'. Pero hi- goh-, jëey' wii' ba' laay', he-ja- goyh-. Lä' ja- cher'mah' hi- goh-, he- sa- na-hñaa' he- hnääy' Dio ba' ja-.

¹⁹ Hnää' jne' Dio, jëeh' hñi' bih' ga-lä' hnääy' jne' to-në'. ²⁰ Cher'mah' hi- jah': "Jnä' hnaan' Dio", mah' na-hääyh' øøyh', hi- ta-juu' ba' he'. Jëeh', hi- jëë- øøh' mah' sa- hnääy', ¿ha- lä' ja- hnääy' Dio hi- sa- ma-jëëy' jih'koh'? ²¹ Ga-hñah' jne' nuuh' la- kiyh': Cher'mah' hi- hnää' Dio, wa' hnääy' øøyh' ka-läh'.

5

Wa' lla-dsëë' jne' kih' he- hliih'

¹ Ga-lä-jëë' hi- ma-dsoo' dsë', Jesús he' laa' Cristo, hi- he' ba' laa' kyaa' Dio. Cher'mah' hnää' jne' jaa- dsa- hi- chaa- chih- kyaa', lä' ja- ka-läh' hnää' jne' chih- kyaay'. ² Cher'mah' hnää' jne' Dio hi- jmee' jne' lä' jë- mada- kiyh', ñë' jne' hnää' ba' jne' ka-läh' lä' jëë' joo'. ³ Lä-la- ba' la' he- hnää' jne' Dio, hnøø' høøn' lä' jë- mada- he- jmeey-. Hi- lä' jë- mada- kiyh' sa' jwëeh' go-te-. ⁴ Jëeh', lä' jëë' hi- laa' kyaa' Dio lla-dsëë' kih' he- hliih' he- cha- jmi-gyuu' la-. Kyaah' he- ma-dsoo' dsë- jne' kih' Dio, he-ja- ba' ma-lla-dsëë' jne' kih' he- hliih' he- cha- jmi-gyuu' la-. ⁵ Hi- ma-dsoo'

dsë', Jesús he' laa' Joo' Dio, hi' he' ba' hi' la-dsëë' kih' he' hlih' he' cha' jmi-gyuu' la'.

Cha' ba' he' jmee' ju'dsoo' kih' Joo' Dio

6 Kyaah' jmi- hi' kyaah' jma- ja' Jesucristo jmi-gyuu' la'. Ja' ma-la' koo- ga-saay- jmi-, ga-tuuy' jma- kiyh' dsoh' hma-cru'. Hi' ja-ba' Jmi-lle' kih' Dio jmee' ju'dsoo' he' jay', jëeh' Jmi-lle' kih' Dio la' ju'dsoo' jmah' ba'.

7 Uu- laa' hi' jmee' ju'dsoo' gyuu' jmi-gyuu'. Täa' he' jaa-, hi' laa' juu' he' jee' ga-të' uu', hi' Jmi-lle' Na-jngii' ka-läh'. Koo- ba' juu' hii' kih' jee' lä-jëë' uu- hi' he'.

8 Hi' cha- hnë- nëe' he' jmee' ju'dsoo' hwa' la'. Jmi-lle' kih' Dio he', jmi- ja-, hi' jma- ka-läh'. Lä-jë- hnë- nëe' he' ja-, hii' koo- ba' juu' kiyh'.

9 Heeh' ba' jne' ju'dsoo' he- kwa- dsa-, ha- ga' sa' kyee' ju'dsoo' he- ga' jmee' Dio kih' joo'.

10 Hi' jmee' dsoo' dsë' kih' Joo' Dio, kyey- ju'dsoo' la- neh' tuh-dsëy'. Hi' sa' jmee' dsoo' dsë' kih', jmäy- Dio jaa- hi- ta-juu', jëeh' sa' ma-heeyh- ju'dsoo' he- ga' jmee' Dio kih' Joo'.

11 He- la- ja- ju'dsoo' he- ga-kway': Ta-la' kih' Joo' hi- na'jiih', ga' jmeey' chaa- jne' tää'. 12 Hi- ma-heeh- kih' Joo', lä- ma-chaay- ja-ba'. Pero hi- sa' ma-heeh- kih' Joo', sa' na'jnäy' kih' Dio.

Nuu' kih' Jwaa' jee' ga-dsaa' juu' kiyh'

13 Siin- lä-jë- he- la- kyah' hnäh' hi- ma-heeh- kih' Joo' Dio, mah' lä-neh' hnäh' he- ma-chaah- ba' hnäh' tää', hi' mah' jmeeh- hnäh' dsoo' kih' Joo' Dio.

14 He- la- ja- o-jöh- dsë- he- ma-cha- jnän' kyaayh'. Cher'mah' ga-ngiin' he- hnøø' jne' kiyh' lä- hyoh-dsëy', nuuy' ba'.

15 Hi' cher'mah' ñe' jne' nuuy' ba' jnän', lä-ja- ñe' jne' ka-läh' wa'ra- ga-ngiin' wa' he- cha- he- he- la- kyaa' jne' kiyh', ma-hñah- ba' jne' ja- lä-jë- he- ma-ngiin' ja-.

16 Cher'mah' jaa- hnäh' ga-jëeh' jaa- øøh' jne' hi- jmee' dsokye- he- sa' jngiih- kiyh', ja- ngiih' kih' Dio, hi' Dio jmee' ba' jöh- dsë' kih'. He- la- ja-, hlëeh' kih' hi- jmee' dsokye- he- sa' jngiih-. Jëeh', cha- ba' dsokye- he- jngiih- kih' dsa-. Hi' kih' hi- ma-jmee' dsokye- ja-, sa' cha- jwahn- ngii' kih'. 17 Lä-jë- he- hlih' he- jmee- jne', la' dsokye-. Pero cha- ba' dsokye- he- sa' jngiih- jnän'.

18 Ma-ñe' jne' ga-lä-jëë- hi- laa' kyaa' Dio mo-so' jmeey' dsokye-, jëeh' Joo' Dio ba' hää- jne'. Sa' kway- jwë' kih' hi-sa'llu' mah' kaayh' jne'. 19 Ma-ñe' ba' jne' he- ma-laa' jne' kyaa' Dio, hi' hi-sa'llu' ba' jmee' hih- lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuu'. 20 Hi' ma-ñe' ba' jne', ja' ba' Joo' Dio.

Ga^ˆjmeey^ˆ ga^ˆlä^ˆngëë^ˆ jne^ˆ
mah^ˆ lä^ˆkyuu^ˆ jnih^ˆ. Hi^ˆ
he^ˆ he^ˆ laa^ˆ juu^ˆ dsoo^ˆ. Hi^ˆ
ma^ˆtøøh^ˆ ba^ˆ jne^ˆ ko^ˆjøh^ˆ
kyaah^ˆ hi^ˆ laa^ˆ juu^ˆ dsoo^ˆ. Hi^ˆ
he^ˆ he^ˆ Jesucristo Joo^ˆ Dio.
Hi^ˆ he^ˆ he^ˆ hi^ˆ dsoo^ˆ laa^ˆ Dio,
hi^ˆ jmee^ˆ chaa^ˆ jne^ˆ tää^ˆ.

²¹ Gyuu^ˆ kyaan^ˆ, hää^ˆ hnäh^ˆ
hñaa^ˆ kih^ˆ dio hi^ˆ na^ˆ laa^ˆ
kaah^ˆ dsa^ˆ. Wa^ˆ la^ˆ lä^ˆ ja^ˆ.

2 Juan

He⁻ la⁻ jee' ga⁻ tē' to⁻ je⁻ he⁻ ga⁻ sii' Jwaa⁻

*Hee⁻ ja⁻ ju'dsoo' hi⁻ hee⁻ ja⁻
he⁻ hnää' jne' dsa⁻ kyaahn'*

1 Jnä' dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻
kyaah' hnäh' sijn⁻ juu' la⁻ kih'
dsa⁻ mē' hi⁻ na⁻ lleeh' kyaa'
Dio kyaah' kih' lä⁻ jēē' jooj'
hi⁻ hnaan⁻ lä⁻ kaa⁻ tuh⁻ dsen⁻.
Ja⁻ ma⁻ la⁻ jnä' hnaan⁻
hnäh', lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh', lä⁻ jēē'
hi⁻ ma⁻ lä⁻ kyuh⁻ ju'dsoo'
hnäy' hnäh'. 2 Hnaan⁻ hnäh'
kih' he⁻ tøh' jne' kyaah'
ju'dsoo' hi⁻ lä⁻ ma⁻ tøhn'
ja⁻ ba' kyaah' ju'dsoo' la⁻
lä⁻ jē' joh' jmi' cha⁻. 3 Ngijn'
kih' Dio hi⁻ laa' Täa' jnän'
hi⁻ ngijn' kih' Jesucristo
jooj', wa' kway' he⁻ llu'
kyah' hnäh', wa' lä⁻ ñih' dsēy'
hnäh', hi⁻ wa' jmeey' hi⁻ ti'
tuh⁻ hoh' hnäh', lä⁻ koo⁻ la'
ju'dsoo' kiyh' hi⁻ lä⁻ koo⁻ jiih'
hnäy' hnäh'.

4 Peer⁻ chaan⁻ cha⁻ miih⁻
llu' kih' he⁻ ma⁻ jēen' ko⁻ llaa'
gyuh⁻ kyaah' hi⁻ ga⁻ nää'
lä⁻ koo⁻ hnøø' ju'dsoo' hi⁻
lä⁻ koo⁻ nuuh⁻ he⁻ ma⁻ hñah⁻
jne' kih' Täa'. 5 Sa⁻ la' nuuh⁻
hmēē' he⁻ sijn⁻ kyah' la⁻.
Ja⁻ ba' nuuh⁻ he⁻ ga⁻ hñah' jne'
lä⁻ ma⁻ to⁻ nē' ba' la⁻. He⁻ ja⁻
hne⁻ dsa⁻ mē', chuun' kyaah'
hne⁻ na', wa' lä⁻ hnää' jne'
dsa⁻ kyaahn'. 6 He⁻ la⁻ ba' ja⁻,
he⁻ hnää' jne' dsa⁻ kyaahn',
he⁻ jmeen' lä⁻ koo⁻ jäh' nuuh⁻

kih' Dio ba'. He⁻ la⁻ ja⁻ nuuh⁻
he⁻ ga⁻ nuuh⁻ hnäh' lä⁻ ma⁻
to⁻ nē': he⁻ go⁻ taah' hnäh'
hnaah⁻ hnäh' dsa⁻ kyaah'
hnäh'.

Dsa⁻ hi⁻ ta⁻ juu'

7 Jēēh', ga⁻ nää' jwēē' hi⁻
ta⁻ juu' lä⁻ kaa⁻ jmi⁻ gyuh⁻, hi⁻
sa⁻ jmee⁻ dsoo' ja' Jesucristo
jmi⁻ gyuh⁻ la⁻, laa' jmi⁻ ngo'.
Hi⁻ jmee⁻ lä⁻ ja⁻, hi⁻ he' he'
hi⁻ ta⁻ juu', hi⁻ na⁻ høøyh' kih'
Cristo. 8 Lēeh⁻ hnäh' mah'
sa⁻ heē' ta' kyah' hnäh' he⁻
ma⁻ na⁻ llu'. Lä⁻ ja⁻ ba' leh⁻
hnäh' na⁻ tee' jñee' hnäh'. 9 Wa'
hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ dsa⁻ kah⁻
jwē' cher⁻ mah' ga⁻ tøy' nuuh⁻
kih' Cristo, sa⁻ laay' kyaa'
Dio. Pero hi⁻ høø' koo⁻
hweh⁻ nuuh⁻ kih' Cristo, hi⁻
he' ba' laa' kyaah' Dio hi⁻
laay' kyaah' jooj' ka⁻ läh'.
10 Cher⁻ mah' jaa⁻ hi⁻ ga⁻ lloo'
kyah' hnäh' hi⁻ sa⁻ kye⁻
nuuh⁻ kih' Cristo lä⁻ koo⁻
hlēehn' la⁻, ta⁻ heeh' hnäh'
cha⁻ neh⁻ kyah' hnäh', ni⁻
ta⁻ jmee⁻ hnäh' Dio kiyh'.
11 Jēēh', hi⁻ jmee⁻ Dio kiyh',
he⁻ jmeey⁻ ko⁻ jøh' kyaah' ta'
hliih' he⁻ jmee⁻ dsa⁻ he'.

12 Cha⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻ juu'
he⁻ hnoon' jwēēhn⁻ hnäh',
pero mo⁻ so⁻ ma⁻ sii' ga⁻ jnä',
kih' he⁻ hnoon' nijn⁻ na⁻ jēēn⁻
hnäh' mah' llan' juu' ko⁻ jøh'
hi⁻ lä⁻ ja⁻ jēē⁻ dsē⁻ jne' go⁻ te⁻.

13 Joo' dsa⁻ mē' øøh' hnäh'
hi⁻ na⁻ lleeh' kyaa' Dio,
jmeey⁻ Dio kyah' hnäh'. Wa'
la' lä⁻ ja⁻.

3 Juan

He⁻ la⁻ jee' ga⁻tē' hnē⁻ je⁻ he⁻ ga⁻siī' Jwaa⁻

Ga⁻hiī' juu' kih' Gayo he⁻ ga⁻ngēy' llu'

¹ Jnā' dsa⁻gyuuh' kyaah' hnäh', siin⁻ juu' la⁻ kih' ome⁻ kyaan⁻, Gayo, hi⁻ hnaan⁻ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsen⁻.

² Øøhn⁻ hi⁻ hnaan⁻, ngiin⁻ kih' Dio mah' wa' dsa⁻ngēeh' llu⁻ kih' ga⁻lä⁻jē⁻ ba'. Lä⁻koh' lluyh⁻ hne⁻ kih' Dio, ja⁻ba' lä⁻ja⁻ wa' chaah⁻ hne⁻ llu⁻.

³ Ga⁻jēē' dsen⁻ cha⁻miih⁻ ma' ya⁻nää' ko⁻llaa' øøh⁻ jne'. Ga⁻jmeeyh⁻ juu' lä⁻ ma⁻hääh' ba' hne⁻ koq⁻ hwēh⁻ kyaah' ju'dsoo'. ⁴ Sa⁻ cha⁻ ga' jyoh' he⁻ jmee⁻ jēē⁻ dsen⁻ lä⁻koh' ga' he⁻ la⁻, he⁻ nuun⁻ tääh' ba' gyuu⁻ kyaan⁻ lä⁻koq⁻ la' ju'dsoo'.

⁵ Øøhn⁻ hi⁻ hnaan⁻, jmeeh⁻ ba' hne⁻ llu' lä⁻koq⁻ hä' ma' jmeeh⁻ be' kih' øøh⁻ jne'. Hi⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ llu' jmeeh⁻ kih' hi⁻ go⁻nää' ta⁻ jee' jyoh'. ⁶ Hi⁻ he' ga⁻kwa' juu' neh⁻ gwah⁻ ha⁻ lä⁻koh' hnaah⁻ hnih'. Ja⁻ jmeeh⁻ llu' hoh' kwēyeh' he⁻ jmee⁻ bii' kih' cha'jwē' jee' ga⁻näy⁻, jēeh' lä⁻ja⁻ lle⁻ kih' hi⁻ jmee⁻ ta⁻he⁻ kih' Dio. ⁷ Hi⁻ he' na⁻nää' llu' dsē' kwaat⁻ kih' Jesús. Sa⁻ ga⁻heeyh⁻ ni⁻ miih⁻ he⁻ ma' kwa⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ga' ma⁻heeh⁻ juu' kih' Dio. ⁸ Ää⁻ jmiī' jmeen' be' kih'

hih⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää' kwa⁻ ju'dsoo'. Jēeh', he⁻ jmee' jne' lä⁻ja⁻, jmee' jne' ko⁻jøh' kyaayh' ba' ja⁻.

Ga⁻jmee' Diótrefe he⁻ hliih'

⁹ Ga⁻siin⁻ kih' gwah⁻, pero Diótrefe sa⁻ hnøøy⁻ jmee⁻ jnääh' mada⁻ kiyh⁻, jēeh' hñii' bih' hnøøy⁻ jmeey⁻ hih⁻.

¹⁰ He⁻ja⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tē' jee' niin⁻ jee' ja⁻, mi⁻liihn⁻ dsēy⁻ he⁻ ngēy⁻ kooyh⁻ juu' jwi⁻ mah' jmeey⁻ juu' ta⁻juu' kyaa⁻ jnääh'. Hi⁻ sa⁻ lēē' kih' he⁻ jmeey⁻ lä⁻ja⁻. Lä⁻kye⁻ øøh⁻ jne' hi⁻ dsa⁻nää' jee' ja⁻ sa⁻ heeyh⁻. Hi⁻ lä⁻ja⁻ hay⁻ kih' hi⁻ hnøø⁻ heeh⁻ øøh⁻ jne', lä⁻jiih' lleey⁻ neh⁻ gwah⁻ go⁻te⁻.

Ga⁻hiī' juu' kih' Demetrio he⁻ ga⁻jmeey' he⁻ llu'

¹¹ Øøhn⁻ hi⁻ hnaan⁻, ta⁻ jmee⁻ lä⁻koq⁻ jmee⁻ hi⁻ ga⁻nää' jwē' hliih'. Jmee' he⁻ llu' jmah' ba'. Jēeh' hi⁻ jmee⁻ he⁻ llu', laa⁻ kyaa⁻ Dio. Pero hi⁻ jmee⁻ he⁻ hliih', sa⁻ ga' ma⁻heeyh⁻ kih' Dio.

¹² Ga⁻lä⁻jēē⁻ ba' hlēeh⁻ llu' kih' Demetrio. Lä⁻kye⁻ ju'dsoo' hlēeh⁻ llu' kih'. Ja⁻ba' lä⁻ja⁻ jnääh' jmee⁻ jnääh' ju'dsoo' kih' ka⁻läh'. Hi⁻ ñeh' hnäh' hlēeh⁻ jnääh' ju'dsoo' jmah' ba'.

¹³ Cha⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ he⁻ hnoon⁻ jwēēhn⁻ hne⁻, pero mo⁻so⁻ ma⁻siin⁻ ga' jnä'. ¹⁴ To⁻chah' la⁻ hnoon⁻ na⁻jēēn⁻ hne⁻ mah' llan' juu' ko⁻jøh'.

¹⁵ Wa' hií' tií' tuh̄hoh'.
 Ome' jnän` jmee' Dio kyah'.
 Jmee' Dio kih' lä'jää' lä'jää'
 ome' jnän` hī' tääh' jee' na'.

Judas

He-la-na-je-he-ga-sii' Juda

¹ Jnā' Juda jmeen' ta' kih' Jesucristo hi' laan' øøh' Jacobo, siin' kyah' hnäh' hi' na-teeh' kyaa' Dio hi' laa' Täa' jnän', hnäh' hi' na-jngëe', hi' lä'ja- häa' ba' Jesucristo hnäh'. ² Wa' lä'ñih' dsë' Dio hnäh' cha-gamiih', hi' wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh', hi' lä'ja- wa' hnäay' hnäh' cha-gamiih'.

Dio lla' ta' kih' hi' hñaa- dsë' (2 Pedro 2:1-17)

³ Hnäh' øøhn' hi' hnaan', ma' hnoon' ma' siin' kyah' hnäh' ha- lä' ga-läa' Dio jne'. Pero na' ba' laan', jmee' bii' kin' siin' jyoh' juu' kyah' hnäh'. He-ja- chuun' kyaah' hnäh', ni' ko-hi'pih' ta' kwa- hnäh' jwë' mi-sii' dsa- juu' he- ma-dsoo' dsë- jne' la-. Jëeh', koo- hä' ba' ma' ga-kwa' Dio juu' la- kih' lä'jëe' hi' na-jngëe'.

⁴ Ko-llaa' hi' ma-taah' jee' kyah' hnäh' jmäay' hñiiy' lä'koo- jaa- øøh' jne'. Pero ko-ja- ma-na-hee' ba' hi' hñaa- dsë' he' ja' jmi-gyuu'. Lä'koo- he- tih' dsëy' juu' he- llu' dsë' Dio kyaah' jne', he-ja- jäyh' na-na' jwë' jnän' jmeen' lä'jëe' he- lla' dsë- jne'. Ni' sa' tooyh' ta' kih' Jesucristo Dsa' jøøh' jnän' hi-

laa' jaa- ba', hi' jmee' hih' kih' lä'jëe'.

⁵ Ma-ke' ma-ñeh' ba' hnäh' he- la-, hnoon' midsoohn' hoh' hnäh' lä'koo- ga-jmee' Dio llo'joo', lä' ma' ga-hwëey' dsa- kyaay' hi' ma-tääh' hwa' Egipto. Ma-ngëe' he- ja-, ga-jngëeh' Dio lä'jëe' hi' sa' ga-lä-dsoo' dsë' kiyh'. ⁶ Hi' lä'ja- ko-llaa' ángele ga-bey' høøy', kih' he- sa' ga-tih' dsëy' ta' he- ma' hä' gooy'. He-ja- ga-jmee' Dio täayh' na-jnëey' jee' na-hoo- jee' sa' hwëey' jih'koh', lä'jih' lloo- jmi' lla' Dio ta' kiyh'.

⁷ Hi' lä'ja- ga-heeh' Dio wii' hi' ma' tääh' jwii- Sodoma, hi' ma' tääh' jwii- Gomorra hi' hi' ma' tääh' jyoh' jwii- he- ma' tääh' lä'kaa- jah' ja-, kih' he- ga-kaayh' wa' hi' cha- hi-, hi' ga-kaayh' he- ba' dsa-ñuuh- dsa-kyaayh'. Lä'ja- ga-la' kih' dsa- he' mah' lä'ngëe' jne' ha- lä'koo- wii' sa' jëe' dsa- wa-ra- ga-të' jee' lla' Dio ta', kaa' kyaah' je- he- sa' jiih'koh'.

⁸ Ja-ba' lä'ja- jmee' dsa- hi' ma-taah' jee' kyah' hnäh', laay' lä'koo- dsa- hi' sa' cha- huu' dsë- kih', ma-mi-sayh' hñiiy', sa' hnøoy' jmee' Dio hih' kiyh', hi' hlëeyh' wii' kih' jmi-llë' hi' cha- be' kih'.

⁹ Pero ángel jøøh' hi' chee- Migye' sa' ga-tuu- dsëy' ma' jwäay' dso'jwii' kih' hi' sa-llu', ma' ga-ti- ga-choo' hi' sa-llu' juu' kyaayh'. Ma' teey- kwaat' kih' hi' kih' ma' jä' hñii' Moisé. He-ja- ga-siiyh'

lä⁻lä⁻ ba': "Dsa-jøøh' jnän` wa' jua^h kyah'." 10 Pero dsa⁻ hñaa⁻ dsë' he', hlëëyh⁻ wii' kih' lä-jë⁻ he⁻ sa⁻ ngëëy'. Hi⁻ dsa-gaay' kyaah' he⁻ sa⁻ jwëëh⁻ lä-ngëë' jne'. Jëëh', ma-ñe' ba' jne' lä⁻koo⁻ lle' jnän` hi⁻ lä⁻kye⁻ jah' ma-ñe⁻ bih' ka-läh'. Pero dsa⁻ he', heëy⁻ hñiiy' kyaah' lä-jë⁻ he⁻ heë' dsëy'. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ jmeey⁻ hua⁻dsë⁻.

11 Peer⁻ jwii⁻ dsa⁻ he', he⁻ jmeey⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jmeë' Caín. Hi⁻ hnøøy' liyh⁻ cha⁻miih⁻ kuu', he⁻ja⁻ dsa⁻kayh⁻ jwë⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻kah⁻ Balaam. Hi⁻ le' kiyh' lä⁻koo⁻ ga⁻la' kih' Coré hi⁻ ga⁻juu' kih' he⁻ ga⁻jmeey⁻ chaayh⁻ kyaah' Dio. 12 La' o⁻hih⁻ kyah' hnäh' lä⁻koo⁻ jmeë⁻ dsa⁻ he', ma' dsa⁻taayh⁻ jee' kyah' hnäh' lä⁻ ma' jmeeh⁻ hnäh' jmi⁻ kuh⁻huh' hnäh' kyaah' dsa⁻kyaah' hnäh'. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ lä⁻hiiyh' dsa⁻taayh⁻ kuh⁻hiiyh⁻ jee' kyah' hnäh', hnooyh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ga' tih⁻ dsëy' hñiiy' ba'. Laay' lä⁻koo⁻ jni⁻ he⁻ sa⁻ kyaah' jma', he⁻ go⁻kye⁻ lle' ta⁻ la⁻ ta⁻ jnø⁻. Laay' lä⁻koo⁻ hma⁻ he⁻ sa⁻ hii⁻ mi⁻ jii⁻ kih', he⁻ ma⁻cheeh⁻ lä⁻kye⁻ jmoo' kih'. Lä⁻koo⁻ he⁻ na⁻juu' to' jiih⁻ ba' laay'. 13 Lä⁻koo⁻ jmi⁻ñeeh⁻ jee' cha⁻hluh⁻ soo⁻ tu⁻joo⁻ kih', lä⁻ja⁻ laa' hi⁻ he' kyaah' lä⁻jë⁻ he⁻ hliih' he⁻ jmeey⁻ ja⁻. Laay' lä⁻koo⁻ nua⁻ hi⁻ ma⁻kah⁻ jwë⁻ kih'. Ma⁻na⁻laay⁻ kwaat⁻ dsa⁻näy' tää' jee' na⁻hoo⁻

läh⁻.

14 Enoc, hi⁻ ma' laa' jee' ga⁻të' gyee' sa⁻ju⁻ kih' Adán, ga⁻hlëëyh⁻ kih' dsa⁻ he', ga⁻ngëëy' juu' ha⁻ lä⁻ le' ta⁻ cha⁻né, ga⁻jäyh': "Hi⁻ Dsa-jøøh' jnän` ma⁻ja⁻ kyaah' cha⁻miih⁻ mil hi⁻ na⁻jngëë' kyaay', 15 mah' jmeey' jwiz⁻ kih' lä⁻jëë⁻ dsa⁻. Ma⁻ja⁻ llay' ta' kih' lä⁻jëë⁻ hi⁻ hñaa⁻ dsë' he' kwaat⁻ kih' dso⁻kye⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻ jee' tääyh' jwë⁻ hliih' ja⁻, hi⁻ kwaat⁻ kih' lä⁻jë⁻ wii' he⁻ ga⁻hlëëyh⁻ kih' Dio", ga⁻jäh' Enoc. 16 Dsa⁻ he' koo⁻ ti⁻chooy⁻ juu', sa⁻tih⁻ dsëy' ni⁻ koo⁻ ni⁻ he⁻ ga⁻jyoh⁻ he⁻ llu', ga⁻näy' hnooyh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ heë' dsëy' ba'. Hi⁻ hlëëyh⁻ juu' kaah' jmah' hi⁻ hlëëyh⁻ juu' jmä'øø' ha⁻ lä⁻ jee' liyh⁻ kuu'.

Hnøø' mi'te' jne' lä⁻koo⁻ lle' kih'

17 Hnäh' øøhn' hi⁻ hnaan⁻, mi⁻dsooh⁻ hoh' hnäh' lä⁻jë⁻ juu' he⁻ ma⁻nua⁻ jää' he⁻ ga⁻kwa' apóstole kyaa' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän`, 18 ga⁻jäyh' siiyh⁻ hnäh': "Wa⁻ra⁻ ga⁻të' jee' laa⁻ jmi⁻, ya⁻nää' dsa⁻ hi⁻ mi⁻kwa⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ llu', hi⁻ ga⁻nää' lä⁻koo⁻ ngii⁻ he⁻ hliih' he⁻ hä⁻ tuh⁻dsëy'." 19 Hi⁻ he', koo⁻ llaay⁻ dsa⁻ hnii⁻ mah' jmeey' to' nää', hnooh⁻ gyih' he⁻ ngii⁻ jmi⁻ngo' kiyh', sa⁻ kyey⁻ Jmi⁻lle' Na⁻jngii'.

20 Øøhn' hi⁻ hnaan⁻, go⁻nää' ba' hnäh' ta⁻ cha⁻né kyaah' he⁻ ma⁻dsoo' hoh' hnäh'. He⁻ na⁻ ba' he⁻ na⁻jngii' go⁻te⁻. Hi⁻ lä⁻ja⁻

ngii' hnäh' kyah' kyaah'
 be' kih' Jmi-le' Na-jngii'.
 21 Go-taah' hnäh' koo- hweh-
 kyaah' he- hnää' Dio hnäh'.
 Kwëeh' hoh' hnäh' lä-jiih'
 tée' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'
 kyah' hnäh' mah' lä-ja- jmee'
 cha- hnäh' kyaayh' lä-jë-
 joh' jmi' cha-, jëeh' lä-nih'
 dsëy' kyah' hnäh'.

22 Hlëeh' hnäh' hi- jmee-
 to' dsë', mah' lä-ngëëy' hee-
 ja- he- llu'. 23 Chaah' hnäh'
 hi- ma-hii' goo- kih' dsoo'
 cha-je- hi- wa' lä-nih' hoh'
 hnäh' kih' jñah'. Pero leeh-
 hnäh' wa-ra- ga-jmeeh' hnäh'
 ko-jøh' kyaayh'. Jëeh',
 lä-koo- he- sah' ba' laay'
 kyaah' he- hlih' he- jmeey'
 ja-.

24 Jaa- Dio ba' hi- cha- be'
 kih'. Hñii' bih' liyh' hääy'
 hnäh' mah' sa- täh' hnäh'.
 Heh' lä-ja- ngëëy' hnäh'
 ya-jwii' kiyh', na-jngëeh'
 hnäh' hi- cha-miih- jëë- hoh'
 hnäh'. 25 Jaa- hñiiy' ba' cha-
 cha-miih- huu-dsë- llu' kiyh',
 hi- lääy- jne'. He-ja- wa'
 jmeen' juuh- kih' Dio hi- gya'
 jøøh'. Jaa- hñii' bih' jmeey-
 hih' hi- cha- cha-miih- be'
 kiyh'. Lä-ja- laay' na' hi-
 lä-ja- laay' ga-lä-jë- joh' jmi'
 cha-. Wa' la' lä-ja-.

Apocalipsis

Juu' he-

ga-mi-jnäá- ángel

kih' Jwaa-

1 Jee' la- na-sií- he- ga-mi-jnäá- Jesucristo, ja-ba' he- ga-hyoyh' kih' Dio mah' mi-jnäáy- kih' dsa- kyaay' lä-jé- he- nøø' juu' le' chah'. Ga-cheey' ángel kyaay' mah' ngéey' juu' la- ki- jnä', Jwaa- hi- jmee- ta-he' kiyh'. 2 Jnä' ga-jmeen' dsoo' juu' kih' Dio, hi- ga-jmeen' dsoo' kih' lä-jé- juu' he- ga-kwa' Jesucristo, ja-ba' lä-koø- ga-jéen'.

3 La' llu' kih' hi- he- hi- kih' hi- nuu- lä-jé- he- na' ga' le' lä-koø- jah' juu' la-. Hi' la' llu' kih' hi- jmee- he' lä-koø- na-sií- juu' la-, jéeh' ma-ngoo' ya-jäh- le' he- ja-.

Ga-sií' Jwaa- kih' lä-jé- gyii' gwah-

4 Jnä' Jwaa- siin- kih' lä-jé- gyii' gwah- he- tøø' hwa' Asia. Ngiin' kih' Dio wa' kway' lä-jé- he- llu' kyah' hnäh' hi- wa' jmeey' hii' tií' kyah' hnäh'. Hi- he' he' laa' na', hi- he' he' ma' laa' jää', hi- he' he' hi- na' ga' jah'. Hi- lä-ja- ngiin' kih' lä-jé- gyee' jmi-lle' hi- tääh' cha-né' Dio. 5 Hi- lä-ja- ngiin' kih' Jesucristo hi- mi-te' juu' kih'. Hi- he' to-né' ga-lä-jiih' jee' kih' hi- ma-na' juu' hi- jøøh' ga' kih' jee' lä-jé- rey hi- chaa- hwa' la-.

Hi- he' hnää' jne', hi- ga' chey' dso'kye- jnan' kyaah' jma- kiyh'. 6 Hi- ga-jmäáy' jne' lä-koø- rey, hi- lä-koø- jmi-dsa- mah' jmeen' ta-he' kih' Dio hi- laa' Jmiiy-. Wa' jmeen' jmah- kiyh' hi- wa' laay' dsa-ta' lä-jé- joh' jmií' cha-. Wa' la' lä-ja-.

7 Miih- ga' jmee-, jäh' jee' jnií-. Ga-lä-jé- ba' jéey' wa-ra- ga-té' jee' jäh', lä-kye- hi- ga-jmäáyh- dsoo'. Lä-jé- née' dsa- hi- chaa- hwa' la- ki'hooh' wa-ra- ga-jéey' jah' Jesús. Wa' la' lä-ja-.

8 "Jnä' he' laan' lä-koø- hwéh' A kyaah' hwéh' Zeta, jnä' he' ma-laan' jää' ja-ga' nøø' jmi-gyuu-, hi- lä-jiih' hee' jmi-gyuu- lä- ma-laan' ja-ba'", ga-jäh' Dsa-jøøh' jnan'. Hi- he' laa' na', hi- he' ma' laa' jää', hi- ja-ba' hi- he' jah' ka-läh', hi- cha- cha-miih- be' kih'.

Ga-héé' mi-né' Jwaa' jmee' kih' Dsa-jøøh' jnan'

9 Jnä' Jwaa- øøh' hnäh', jéen- wii' ko-jøøh' kyaah' hnäh', jee' hnääh' jne' Dio ko-jøøh', hi- kwéeh- ba' dsé- jne' kyaah' be' he- kwa- Jesucristo. Ma' gyan' hwa' he- chee- Patmo, he- hä' jee' jmi-ñeeh-. Jee' ja- ga-chee' dsa- jnä' kih' he- sa- ga-lä-hnøøy' juu' kih' Dio, hi- lä-ja- sa- ga-lä-hnøøy' he- ma' kwan- juu' kih' Jesucristo. 10 Ma' ga-té' jmií' he- tääh' dsa- kwa- tíhmaah' kih' Dsa-jøøh' jnan',

ma' kyen' cha-miih- Jmi-lle' Na-jngih', ma' ga-nuun' ta-ka-luun' koo- ki-gaa- he-nuuh' la-koo- luu' hoo', ¹¹ he-ga-jah':

—Jna' he' laan' la-koo- hweh' A kyaah' hweh' Zeta. Jna' he' ma-laan' jaa' ja-ga-noo' jmi-gyuu', la-jiuh' hee' jmi-gyuu' la-ma-laan' ja-ba'. Si' ne' mo'je- la-koo- te' he-jeeh' la-, chee' kih' la-je-gyii' gwah' he- tøj' hwa' Asia. Chee' kih' jwii- Éfeso, kih' Esmirna, kih' Pérgamo, kih' Tiatira, kih' Sardis, kih' Filadelfia hi- kih' Laodicea.

¹² Ga-jeehn' hñiin' mah- jeen' hij- he' ma' hlee'h- kyaah' jna'. La-koo- ma-ga-jeehn' hñiin' ga-jeen' gyii' candelero he- na-la' kyaah' ku'noo'. ¹³ To'dsaah' jee' kih' candelero ja-, ga-jeen- jaa- hi- laa' la-koh' ma' laa' Hi-ga-lee'ngo', ma' kyeyh' koo- hmih- kyoo- he- te- la-ga-te' hwa', hi- ma' na-hñuu' mo-dsëy' kyaah' hmih- he-ma' na-la' kyaah' ku'noo'.

¹⁴ Peer' ma' tøj-lee- ley- la-koo- tøj- jnu' borrego, hi- la-koo- tøj- tu'hmoo-. Mi-nëy' ma' la' la-koo- jee' hya-je-. ¹⁵ Ma-tiyy' ma' la' la-koo- la' ñe' noo' he- jih' la-koo- ma' koo- neh' hwii'. Lle' kiyh' ma' nuuh' la-koo- jee' jyoo- jmi-. ¹⁶ Ma' chaayh- kyaah' gooy- ra-lluuy' gyee' nuu' hi- neh' to-hooy' ma' go-hii' koo- ñe' tuuh' chuyh- he- na-jni' la-to' jwoo'. Mo-nëy' ma' la' la-koo- jmee' hyoo- he- jee-

ñih'.

¹⁷ Ma' ga-jee- jnih', ga-tahn' la-koo- he- na-juun' huu' tiyy'. Ja-ga' ga-kyey- gooy- ra-lluuy' ne' kin' mah' ga-siyyh' jna':

—Ta' wa' gah', jna' he' ma-laan' jaa' ja-ga' noo' jmi-gyuu', la-jiuh' hee' jmi-gyuu', la- ma-laan' ja-ba'. ¹⁸ Jna' he' na-jiuhn'. Jna' he' ga-juun', pero hij- jna' la- na-jiuhn' ka-lah' la-je-joh' jmi' cha-. Wa' la' la-ja-. Jna' ba' jmeen' hih' juu' dsa-, hi- jna' ba' jmeen' hih- cher'mah' dsa-naäy' cha-je-. ¹⁹ Si' la-je- he- ma-jeeh', la-je- he- jeeh' na' hi- la-je- he- na' ga' le'. ²⁰ Jee' la-mi'jnaan' he- hnoo' jah' kih' la-je- gyee' nuu' hi- ma-jeeh' hi- taah' goon' ra-lluuy' he' hi- la-je- gyii' candelero he- na-la' kyaah' ku'noo'. La-je- gyee' nuu' laa' la-koo- angele kyaah' la-je- gyii' gwah', hi- la-je- gyii' candelero he- ma-jeeh' ja-, la' la-koo- la-je- gyii' gwah'.

2

Juu' la- ga-chee' Jwaa' kih' gwah' jwii- Éfeso

¹ Si' kih' angel hi- na-hñaa' gwah' jwii- Éfeso: “Jah' hi- chaah- gyee' nuu' kyaah' gooy- ra-lluuy' he', hi- ngë- jee' kih' gyii' candelero he- na-la' kyaah' ku'noo': ² Ma' ba' jna' la-je- he- jmeeh-. Sa' dsa-hwaa' kyaah' ta' kyah' hi- jöh- ba' hoh'. Hi- sa' kwëeh- hoh' kyaah' hi-

hlëeh' hi' ma-jëeh' ba' hi' jmaä~ hñii' lä'koo' apóstole hi' sa' laay'. Juu' ta' juu' ba' ma-jnääh~ kiyh'. ³ Ma-jëeh' cha-miih- wii' kwaat~ kin' hi' ma-kwëeh' ba' hoh', sa' cha- ma-hwaah'. ⁴ Pero cha- koo- he- ma-hlääh- kyaah' jnä', mo'so- hnaah- jnä' lä'koo- ma' hnaah- jnä' lä- ma' to-në'. ⁵ Mi-dsooh- da' hoh' lä'koo- ma' hnaah- jnä' lä- ma' to-në'. Wa' lä-dsaa~ hoh' ka-läh' mah' jmee' lä-jë- he- llu' lä'koo- ma' jmeeh- jää'. Cher'mah' sa' jmeeh' lä'ja-, chah' ba' jän- mah' jñuuhn' candelero kyah' cher'mah' sa' ga-jëeh' kyaah' Dio ka-läh'. ⁶ Pero cha- ba' koo- he- llu' he- ma-jëen' kyah'. Sa' tih' hoh' he- jmee- lä-jëë- nicolaita, ja-ba' lä'ja- sa' tih~ dsën' ka-läh'. ⁷ Hi- hnøø' heeh' juu' la-, wa' heeyh- he- hlëeh- Jmi-llë' Na-jngii' kih' lä-jë- gwah'. Hi- ga-lih' mi-te', kwan' kuyh' kih' chaah' hma- he- jmee- chaä- dsa-, he- chih' to'dsaah' ya' jwii' kih' Dio."

Juu' la- ga-chee' Jwaa' kih' gwah' jwii' Esmirna

⁸ 'Hi- sii' kih' ángel hi- na-hñaa' gwah' jwii- Esmirna: "Hi- ma-laa' jää' ja-ga' nøø' jmi-gyuu~, lä'jiih' hee' jmi-gyuu~ lä- ma-laay' ja-ba', hi- hi- ga'juu' hi- ga-lä'jiiyh' ka-läh', jäh' lä-la-: ⁹ Ma- ba' jnä' lä-jë- he- jmeeh-. Jëeh' ba' hne- wii' hi- tä-ñee' hne- pero

cha- cha-miih- kyah' gyuuu' jmi-gyuu~. Ma- ba' jnä' kih' hi- hlëeh' wii' kyah'. He- koo- jäh' bih' laay' judiu. Pero laay' dsa- kyaä' Tana' ba'. ¹⁰ Ni- miih- ta- wa' gah' kih' he- na' ga' dsa-ngëeh'. Hii- hi-sa-llu' la- taayh- ko-llaa' hnäh' neh-ñe' mah' jëey' che' kwëeh' hoh' hnäh'. Heeyh' hnäh' wii' lä'jiih' tē' gya' jmi'. Kwëeh' hoh' lä'jiih' juuh'. Hii- jnä' kwëehn- hne- koo- coron he- kyaah' jmee' chaah-. ¹¹ Hi- hnøø' heeh' juu' la-, wa' heeyh- he- hlëeh- Jmi-llë' Na-jngii' kih' lä-jë- gwah'. Hi- ga-lih' mi-te', sa' cha- he- le' kiyh' jee' tē' to' jiih~ juu' dsa-."

Juu' la- ga-chee' Jwaa' kih' gwah' jwii' Pérgamo

¹² 'Hi- sii' kih' ángel hi- na-hñaa' gwah' jwii- Pérgamo: "Hi- chooh- ñe 'tuuh' chuuh- he- na-jniü' lä-to' jwoo', jäh' lä-la-: ¹³ Ma- ba' jnä' lä-jë- he- jmeeh- hi- ha- chaah-. La' høø' hi-sa-llu' ba' jee' na-. Pero ma-ra' he- chooh' ba' hne- koo- hweh- juu' kin'. Hi- lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh' kin' ka-läh', ma-ke' ñeh' ba' ha- lä- ga-la' kih' Antipa hi- ma' mi-teh' kyaah' juu' kin'. Ga-jngiih' dsa- kiyh' jee' kyah' hnäh' na- jee' hää' hi-sa-llu'. ¹⁴ Pero cha- ga' jyoh' he- kyaah' ga-hlääh- hne-. Jëeh', tääh' ga' jee' kyah' hnäh' hi- kye- nuuh' kih' Balaam. Hi- he' ga-taah-

juu' Balac ha- lä- ga-jmeey'
 he- ga-tah' dsa- Israel kyaah'
 koo- ga-kuyh- he- lä- dsa-
 cha-né' dio hi- na-laa- kaah-
 dsa-, hi- kyaah' he- ga-kaayh'
 wa' hi- cha- hi-. 15 Ja-ba'
 lä-ja- tääh' jee' kyah' hnäh'
 hi- kye- nuuh- kih' dsa-
 nicolaita, he- ja- sa- tih-
 dsen-. 16 He-ja- jeeh' hñaah
 ' kyaah' Dio. Pero cher'mah'
 sa- ga-heeh' he- jwahn- la-,
 चाह' ba' jän- kyah' mah'
 teen- kyaah' dsa- he' kyaah'
 ñe'tuuh- he- hä' hoon-. 17 Hi-
 hnøø' heeh' juu' la-, wa'
 heeyh- he- hlëeh- Jmi-llé'
 Na-jngüi' kih' lä-jé- gwah-
 Kih' hi- ga-lih' mi-te', kwan'
 kuyh- maná he- na-hmäá',
 hi- kwëeh- jnih' koo- mi'
 mi'kuu' tøø-. Né' mi'kuu' ja-,
 na-sii- koo- jmi- hmëé', he-
 ni- ja- sa- kyuuh-. Ma-la-
 hñii' hi- hyoh- ba' lä-kyuuh-."

*Juu' la- ga-chee' Jwa- kih'
 gwah- jwi- Tiatira*

18 'Hi- sii' kih' ángel hi-
 na-hñaá' kih' gwah- jwi-
 Tiatira: "Joo' Dio hi- hya- je-
 mi-né', hi- la- ma-tiiy' lä-koo-
 ñe' nøø' he- jih'gyeh', hi- he'
 jäh' lä-la-: 19 Ma- ba' jnä'
 lä-jé- he- jmeeh-, hnaah- ba'
 hne- dsa-, mi-teh- ba' hne-
 ta' kyah', hi- jøh- ba' hoh'.
 Cha-ga-miuh- ta' llu' jmeeh-
 na' lä-koh' ga' he- ma-jmeeh'
 jää'. 20 Pero cha- ga' jyoh'
 he- kyaah' ga-hlääh- hne-
 Kwah- jwé' kih' dsa-mé' hi-
 chee- Jezabel hi- jäh' ngëé-
 juu' kih' Dio kih' dsa-. Kyaah'
 nuuh- kiyh' mi-gaay- hi-

nuuh' kin- mah' kaayh- wa'
 hi- cha- hi-, hi- kuyh- he- lä-
 dsa- cha-né' dio hi- na-laa-
 kaah- dsa-. 21 Ma' jøøn' mah'
 jëen- che' lä-dsaa- dsëy', pero
 sa- hii- tuy' he- kaayh- wa' hi-
 cha- hi-. 22 Na' na-, jee' hääy'
 jwé' hliih', kya- jnih' né' jii-
 mah' heeh- jnih' cha-miuh-
 wi' ko-jøh' kyaah' hi- kaayh-
 cher'mah' sa- ga-lä-dsaa-
 dsëy' kih' lä-jé- ta' hliih'
 he- jmeey-. 23 Jmään' jooy-
 dsoo' lä-jiih' juuy'. Lä-ja-
 lä-jé- gwah- lä-ñe- kin-, jnä'
 ba' kyuuhn- huudse- kiyh',
 hi- kyuuhn- neh- tuh-dsëy'
 ka-läh'. Jnä' ba' kwëehn-
 hnäh' lä-ja- lä-ja- hnäh',
 lä-koo- te' he- jmeeh- hnäh'.
 24 Pero jnä' hlëehn' hnäh'
 kyaah' lä-jëé- ga' hi- tääh'
 jwi- Tiatira, hnäh' hi- sa-
 tääh' kyaah' nuuh- na-, hnäh'
 hi- sa- kyuuh- he- jäyh' he-
 na-hmäá' ñiih' ga' kih' Tana'.
 Jwëehn- hnäh', mo-so- cha-
 ga' he- hnøø' kyah' hnäh'.
 25 Chooh' hnäh' koo- hweh-
 lä-jé- nuuh' he- ma-hñah-
 hnäh', lä-jiih' lloo- jmi- jahn'.
 26 Kih' hi- ga-lih' mi-te'
 lä-jé- mada- kin- lä-jiih' lla-
 jmi-gyuu-, jnä' kwan' jwé'
 jmeey' hih- kih' dsa- hi- tääh'
 lä-kaa- hwa'. 27 Jmeey' hih-
 lä-koo- jmee- hih- ja- hi-
 chooh- hma-hiih- he- la' ñe-
 ' . Wa-ra- ga-té' jee' jmeey'
 hih' kih' dsa-, lä-koo- he-
 jøoy' koo- mi-hya- ba' le' kih'
 dsa-. Jëeh' hyoyh- cha-miuh-
 be', ja-ba' lä-koo- be' he-
 ma-hyohn- kih' Tä-ä- kyaan-.

28 Hi kwëeh' jnih' nuu' hõ'
ka-läh'. 29 Hi hnøø' heeh'
juu' la- wa' heeyh- he- hlëeh-
Jmi-llë' Na-jngii' kih' lä-jë-
gwah'."

3

*Juu' la- ga'chee' Jwaa' kih'
gwah' jwii' Sardis*

1 Si' kih' ángel hi- na-hñaá'
gwah' jwii- Sardis: "Hi- jaa-
gyee' jmi-llë' kih' Dio hi-
jääy' gyee' nuu', hi- he' jäh'
lä-la-: Ma- ba' jnä' lä-jë- he-
jmeeh-. Cha- juu' na'jiih-
hne-, pero hi- na-juu' ba'
hne-. 2 Nä' mi'nëh', ja- kwah-
be' kyaah' ta' he- hä' gooh-,
na' sa' ga' ma-ääh' ta' kyah'.
Jëeh' ma-jëen' sa' ma-jä' llu'
ta' kyah' lä-koo- hnøø' Dio.
3 Mi-dsooh- hoh' ja-, hee-
na- ma-heeh' hi- hee- na-
ma-nuuh-. Høø' he- na-,
hi- jëeh' hñaah' ka-läh' kih'
Dio. Cher'mah' sa- høøh- he-
na-, jmeeh- wa' la' cha- la',
jäh'n' kyah' lä-koo- jaa- hi-
hii- ba'. Jëeh' hor- he- sa-
leeh' jäh'n' kyah'. 4 Tääh'
ga' miih- dsa- kyaah' hne-
jee' jwii- Sardis na-, hi- sa-
ma-mi-soh' sa'hmiih- kih'.
Hi- he' na- ngë' kyaah' jnä'
kyeh' hmiih- tø-jlëë-, jëeh'
lä-ja- lle' le' kiyh'. 5 Hi- ga'lih'
mi-te', hi- he' këh- hmiih-
tø-jlëë-. Sa- chen- jmi- kiyh'
he- na-sii- në' je- jee' na-sii-
jmi- kih' lä-jëë' hi- na'jnää'
kih' Dio. Hi- mi'jnään' cha'në'
Tää' kyaan- hi- cha'në' ángele
kyaay' he- kyuu- jnih'. 6 Hi-
hnøø' heeh' juu' la-, wa'

heeyh- he- hlëeh- Jmi-llë'
Na-jngii' kih' lä-jë- gwah'."

*Juu' la- ga'chee' Jwaa' kih'
gwah' jwii- Filadelfia*

7 Si' kih' ángel hi- na-hñaá'
gwah' jwii- Filadelfia: "He-
la- jäh' hi- na-jngëë', hi-
jmeeh' ju'dsoo', hi- chooh-
jo-në' kih' David. Jee' näy- ni-
jaa- sa' jne', jee' jney- ni- jaa-
sa' nä': 8 Ma- ba' jnä' lä-jë-
he- jmeeh-. Na' ma-na-na'
jwë' kyah' he- ma-nän', he-
ni- jaa- sa' le' ha' kyah'.
Ma-ke- miih- ga' be' cha-
kyah', ma-høøh' ba' hne- juu'
kin'. Ni- koo- hä' sa' ma-jäh'
sa' kyuu- jnä'. 9 Lä-la-
jmeen' kih' hi- laa' kyaa'
Tana' hi- koo- jäh' laay' judiu.
Peer- ta-juuy' ba' ja-. He- ja-
jmeen' ya-näay' ya-juyh'
jnëy' huu' tiih', hi- jmeen'
mi-jnäay' he- ma-lä-hnaan-
hne-. 10 Ma-kwëeh' ba' hoh'
kyaah' mada' he- ga-jmeen'
kyah'. He- ja- hään- hne- kih'
he- wi' he- na' ga' jä- lä-kaa-
jmi-gyuu- wa-ra- ga-të' jee'
jëë' Dio che' lä-dsaa- dsë'
dsa- hi- tääh' lä-kaa- hwa'
kyaah' he- wi' ja-. 11 Chah'
ba' jäh'n'. Chooh' koo- hweh-
nuuh' he- ma-hñaah- mah' ni-
jaa- sa- jnuuh' coron kyah'.
12 Kih' hi- ga'lih' mi-te', jmää'
jnih' lä-koo- hma-dsë- kih'
gwah' he- la' kih' Dio kyaan-,
jih'koh' sa- ya-hëëy' jee' ja-.
Në' kiyh' sün' jmi- kih' Dio
kyaan- kyaah' jmi- kih' jee'
jwii- kih' Dio kyaan- ka-läh'
he- chee- Jerusalén hmëë'
he- jyoo' gyuu' jmi-gyuu-

kih' Dio kyaan', hi' siin' ne' kiyh' jmi' hmee' kin'. 13 Hi' hn00' heeh' juu' la-, wa' heeyh- he- hleeh- Jmi' lle' Na-jngii' kih' la' je' gwah'."

Juu' la- ga' chee' Jwaa- kih' gwah' jwii- Laodicea

14 'Si' kih' angel hi' na-hnaa' gwah' jwii- Laodicea: "Hi' la- hi' laa' dsou' hi' mi-te' juu' kih', he' ba' hniiy' kway' ju' dsou'. Hi' he' laa' to-ne' kih' jee' la' je' he- ga' jmee' Dio. Jäyh' la' la-: 15 Ma' ba' jna' la' je' he- jmeeh-, ni' sa' gyuh' ni' sa' laah' hne-. Llu' ba' wa' ra- jah' kih' gyuh' ollaah'. 16 Kih' he- sa' gyuh' ni' sa' laah', he- ja- nun' hne- ta' wa' hoon', kih' ko- hi' pih' ba' laah' hne-. 17 Jeeh' hne- jwah': Jna' chan- kuu', hi' ma- llaan' hniin' llu', mo' so' cha- he- ga' jmee' bii' kin'. Sa' neh' he- laah' jaa- hi' na- hee', hi' mo' so' jmaa' ta', hi' ta- nee', hi' tuu' hi' jaa- hi' kwah-. 18 Jna' kwan' nuuh- kyah', ki' jna' la' ku'n00' he- ma- na' llu' kyaah' je-, mah' la' cha- cha- miih- kyah'. Hi' la' hmiih- t00- he- keh' mah' sa' jee' dsa- la' o- hih' he- kwah'. Hi' t00h' me- min' neh' mah' la' jna' llu'. 19 Jna' juuhn' kiyh' mah' heehn- wii' la' jee' hi' hnaan-. He- ja- wa' jee- hoh' he- haah' jwe' kih' Dio, chaah' hnaah'. 20 Hi' jna' chehn' ho' haah' teen-. Cher' mah' cha- hi' nuu- juu' kin' mah' na'y' ho' haah', dsa- hen' jmeen' ma' nuu-

kyaayh', hi' hniiy' kyaah' jna' ka- lah'. 21 Hi' ga' lih' mi-te', kwan' gyay' kyaah' jna' jee' jmeen- hih-, ja- ba' la- koo- ga- lihn' ga- mi- ten', he- ja- ga- gyan' koo' kih' Taa' kyaan-. 22 Hi' hn00' heeh' juu' la-, wa' heeyh- he- hleeh- Jmi' lle' Na-jngii' kih' la' je' gwah'."

4

Dsa- kaah' he' ga' jmaa' j00h' Dio

1 Ma- ngee' he- ja-, ga' jeen' koo- ho' haah' na- na' gyuuh' jmi- gyuuh-. Hi' ja- ba' lle' he- ga- nuun' la' ma' to- ne', he- nuuh' la- koo- hii' luu' hoo', ga- hleeh' kyaah' jna', ga' jah':
—Wii' ta' la' mah' heehn- hne- hee- na- le' ta' cha' ne' ga' —ga' siiyh' jna'.

2 La' chah' ja- ma- cheh' jmi- lle' kin' gyuuh'. Jee' ja- ga' jeen' koo- hma- sii- hi- ne' hma- sii- ma' gya' jaa- hi- laa' j00h'. 3 Hi- ma' gya' jee' ja-, ma' jnaay' la- koo- mi' kuu' he- chee- jaspe kyaah' cornalina. Ma' jna' la- ku' la- jii' jee' ma' gyay' ja-, jaa- mih- kuu' he- jna' jih' gyeh' la- koo- jna' jih' gyeh' esmeralda. 4 Hi- la- ku' la- jii' kih' hma- sii- ma' t00' ga' jyoh' gyii' kye' hma- sii-. Ne' hma- sii- ja-, ma' taah' gyii' kye' dsa- gyuuh' hi- ma' kyeh' hmiih- t00- hi- ma' lley' coron he- la' kyaah' ku'n00-. 5 Jee' ma' chih' hma- sii- juuh- ja-, ma' jmee- je- nih' hi- ma' nii- hi- ma' nuuh' ma' hleeh- dsa-. Hi-

ma' na-hih~ gyii' mi'se' he-
 ma' koo- cha'ne' hma-sii~
 ja-. He- ja- ma' la' la'je' gyii'
 jmi-ll'e' kih' Dio. ⁶ Cha'ney'
 jee' ma' gyay' ja-, ma' na-jaa'
 he- la' la'koo- hu- he- jee-
 he- juuh- la'koo- jmi- neeh'.

Koo' kih' hma-sii~ he- ma'
 chih' to' dsaah' kih' jee' la'je'
 hma-sii~ he- ma' to' la'ku'
 la'ji' ja-, ma' taah' kye'e'
 jah' hi- ma' choo' mi'ne' ta-
 ka'luuy' hi- ta' cha'ney'. ⁷ Hi-
 to-ne' jah' he' ma' laa' la'koo-
 jaa- leon. Jee' ga'te' uu' jah'
 he' ma' laa' la'koo- jaa- kya'
 mah'. Jee' ga'te' uu- jah'
 he' ma' la' mo-ney', la- la'
 mo-ne' jaa- dsa- neeh-. Hi-
 jee' ga'te' kye'e' jah' he' ma'
 laa' la'koo- jaa- mi- hi- hee-.
⁸ La'jee' kye'e' jah' he' ma'
 choo' jni' sa'kyooy'. La'ku'
 la'ji' ma' choo' cha-mi- mi-
 'ney'. La'jmi' la'hw'e' sa' ma'
 tay~ ma' jayh':

Na-jngee', na-jngee',
 na-jngee' laa' Dio
 Dsa-jøøh' jnan' hi-
 cha- ga-la'je' be' kih'.

Hi- na- ma' laa', hi- na- laa'
 na', hi- ja-ba' hi- na-
 laah~ ka-lah'.

⁹ La'jee' jah' he' ma' jmaay~
 jøøh' hi- gya' ne' hma-sii~ he',
 hi- chaa- la'je' joh' jmi' cha-
 Ma' hnaay' cha-mi- hi- ma'
 kway- tihmaah' kiyh'. Koo-
 ha' koo- ha' he- ma' jmeey-
 la'ja-, ¹⁰ la'jee' gyii'kye'e'
 dsa-gyuu' ma' juuh~ jne'
 cha'ne' hi- gya' jmee' hih' he',
 jmeey- juuh- kih' hi- chaa-
 la'je' joh' jmi' cha-. Ma'

jaway~ coron kiyh' cha'ney',
 ma' jayh':

¹¹ Hne- Dio, Dsa-jøøh' kyaa'
 jnaah',

jaa- hne- ba' hi- jmaay~ jnaah'
 jøøh'.

Kyah' hne- ba' jmee- jnaah'
 juuh-,

kyah' ba' la' ga-la'je' be'.

Jeeh', hne- ba' ga'jmeeh'
 la'je' he- cha-.

La- hyoh- hoh' hnaah'
 ga'jmeeh', he- ja- ba'
 cha-.

5

*Jee' la- hlee'h~ kih' koo- je-
 he- na-ba' he- ma' chooh- Bor-
 rego mah'*

¹ Hi- ma' gya' jmee' hih'
 he', ga'jeen' ma' chooyh-
 kyaah' gooy- ra-lluuy' koo-
 je- he- na-sii- ta' neh', hi-
 na-sii- ta' ka'luuy' ka-lah',
 na-gyoh' gyii' jiih-. ² Hi-
 ga'jeen- jaa- angel bee'
 hi- ma' hlee'h~ kyaah' be',
 ga'jayh':

-;Hi- na- hi- na-nge' jwe'
 jii' la'je' he- na-gyoh' gyii'
 jiih~ ja- mah' niyh'?

³ Pero sa' ga'jnaay~ ni' jaa-
 hi- lih' ma' jii' je- ja- mah'
 ma' hey', ni' gyuu' jmi-gyuu',
 ni' hwa' la-, ni' neh' hwa'
 ka-lah'. ⁴ Peer- ga-hoohn~
 cha-mi- kih' he- sa' chaa-
 ni' jaa- hi- na-nge' jwe' ma'
 niyh' je- ja- mah' ma' hey'
 '. ⁵ Pero jaa- jee' la'jee-
 dsa-gyuu' he' ga-siiyh~ jna':

-Mo-to' hooh' cha-mi-
 Hi- Leon la' hi- na'jnaay~ kih'
 Judá, ja-ba' sa'ju- kih' David,
 hi- la- ba' ga-lih', he- ja-

na-ngëy' jwë' jiiy' lä-jë' gyii'
he- na-gyoh' ja- mah' niyh'
-ga-jäh' dsa-gyuuh' siih' jnä'.

6 Hi- ga-jëë' jnih', laay'
lä-koo- jaa- borrego mäh' hi-
ma' cheh' koo' kih' hi- ma'
gya' jmee' hih', to-dsaah' kih'
kyee' jah' he', hi- ja-ba' jee'
kih' lä-jëë' dsa-gyuuh' he'.
Borrego he' ma' jnääh' lä-koo-
borrego hi- ma-jngëeh' dsa-
në' na-hyoo', ma' lle' gyii' jøø'
lley, hi- ma' choo' gyii' mi-
'nëy'. He- ja- la' gyii' jmi-llë'
kih' Dio he- ga-cheey' lä-kaa-
hwa'. 7 Borrego mäh' he-
ngooy' mah' ga-kay' je- he-
ma' hä' ja-goo- ra-lluu' kih'
hi- jmee' hih' he'. 8 Lä- ma'
ga-sooyh' je- ja-, lä-jëë' kyee'
jah' he' hi- lä-jëë' gyii'kyee'
dsa-gyuuh' ka-läh' ga-juuh'
jnë' cha-nëy'. Lä-jaa- lä-jaa-
ma' chooh- ma' koo- tu-
he- choo' cha-miuh' siñe',
hi- ma' chooyh- ka-läh' ma'
koo' kyaah' he- na-la' kyaah'
ku'nøø' he- na-kaah' kyaah'
chu-. Chu- ja- la' kwaat- juu'
kih' hi- na-jngëe' hi- tääh'
ngii- kih' kih' Dio. 9 Ga-lä-jëë-
ba' hi- he' ma' hä- koo- su-
hmëë', ma' jäh':

Jaa- hne- ba' na-ngëh' jwë'
sooh' je- na-, mah'
jiih' lä-jë' gyii' he-
na-gyoh' ja-.

Jëeh' ga-jngëeh' dsa- hne-
ga-lääh' jnääh' kyaah'
jma- kyah' mah'
ga-ngëeh' jnääh' kih'
Dio.

Ga-lääh' ga-lä-jëë- nëe' dsa-
hi- hlëeh' lä-koo-

lä-koo- juu', hi- tääh'
lä-kaa- jwii-, hi-
lä-kaa- hwa' jee' tääh'
dsa- hi- jmee' hih'.

10 Ga-hñääh' jnääh' dsa-ta'
kaah', ga-hñääh' jnääh'
jmi-dsa- mah' jmee'
jnääh' ta'he' kih' Dio
jnän',

hi- lä-ja- jmee' jnääh' hih-
kih' dsa- hi- tääh'
lä-kaa- jmi-gyuu-.

11 Chah' ba' ga-jëen'
ka-läh', ga-nuun' ma' hlëeh'
jwëë' ángele lä-ku' lä-jii' kih'
hi- ma' jmee' hih' jee' ja-
kyaah' jah' he', hi- kyaah'
dsa-gyuuh' he'. Joh' millón
sa- tee' hi- ma' tääh' jee' ja-.
12 Lä-jëë- hi- he' ma' hlëeh-
ki-gaa-, ma' jäh':

Borrego mäh' hi- ga-jngiuh'
dsa- kih',

hi- na- ba' na-ngë' jwë' he-
cha- lä-jë- be' kih', he-
cha- cha-miuh- kiyh',
he- kyuuuh- ga-lä-jë- ba', he-
cha- cha-miuh- be'
kiyh',

he- lä-gah- jnih', he- jmeen'
juuh- kiyh', hi- he- hä'
jne' kiyh'.

13 Koo- ka-läh' ga-nuun'
kih' ga-lä-jëë- hi- tääh' gyuuh'
hi- ga-jmääh' Dio, lä-kye-
hi- ga-jmääh' hi- tääh' hwa'
la-, hi- neh- ga' kih' hwa'
la- hi- lä-jëë- hi- tääh' neh-
jmi-ñeeh' hi- lä-jë- he- ga'
cha- në' kih'. Lä-jëë- hi- he'
ma' jäh':

Wa- hán' kih' hi- gya' jmee-
hih' në' hma-sii-, wa'

hän' kih' Borrego mäh',
wa' gah' jnih',

wa' jmeen' juuh' kiyh' hi'
wa' cha' cha' miih' be'
kiyh' ga' lä' jē' joh' jmi'
cha'.

14 Lä' jēē' kyeē' jah' he' ma'
jah':

—Wa' la' lä' ja'.

Hi' lä' jēē' gyi' kyeē'
dsa' gyuuh' he' ga' juuh' jney',
ga' jyooy' lley' lä' ga' tē' hwa'
mah' ga' jmeey' juuh' kih'
Dio.

6

Lä' jē' gyi' he' na' gyoh' ja'

1 Ga' jii' Borrego mäh'
koō' jwēē' he' na' gyoh' ja',
ga' jēēn'. Ja' ga' ga' nuun'
ga' hlēēh' jaa' kih' jee' lä' jēē'
kyeē' jah' he'. Llé' kiyh' ma'
nuuh' lä' koō' kii' hi' ñih',
ga' jäh':

—Ña' mah' jēē'.

2 Ma' ga' jēēn', ga' jēēn'
jaa' kya' jih' täā'. Hi' ma'
dsēē' kya' jih' he' ma' chooh'
koō' hma' he' tey' flecha.
Ga' hyoyh' koō' coron hi'
ya' hēēy' ma' na' lluy' mah'
liyh' jee' hnii'.

3 Lä' ma' ga' jiiy' jee' ga' tē'
to' jwēē' he' na' gyoh' ja',
ga' nuun' ga' hlēēh' jee' ga' tē'
uu' jah' he', ga' jäh':

—Ña' mah' jēē'.

4 Ya' hēē' jñah' kya' jih'
gyuū' jih'. Hi' ma' dsēē'
kya' jih' he' ga' hyoyh' koō' ñe
'tuuh' juuh'. Lä' ja' ga' hyoyh'
be' mah' jñuuyh' he' hii' ti'
kih' dsa' jmi' gyuū'.

hnii' mah' jngēēh' dsa'
dsa' kyaah'.

5 Lä' ma' ga' jiiy' jee' ga' tē'
hnē' jwēē' he' na' gyoh' ja',
ga' nuun' kih' jee' ga' tē' uu'
jah' he', ga' jäh':

—Ña' mah' jēē'.

Hi' ga' jēēn' jaa' kya' jih'
läh'. Hi' ma' dsēē' kya' jih'
läh' he' ma' chooh' koō'
kyaah' hih'. 6 Ja' ga' ga' nuun'
ga' hlēēh' to' dsaah' jee' kih'
lä' jēē' kyeē' jah' he', ma'
jäh':

—To' ñe' mi' trigo la' kih'
koō' jmi' ta'. Hi' jñii' ñe' mi'
'cebada la' kih' koō' jmi' ta'.
Pero ta' heē' naa' ni' jmi' mi'
'jēh' ma' ää'.

7 Lä' ma' ga' jiiy' jee'
ga' tē' kye' he' na' gyoh' ja',
ga' nuun' kih' jee' ga' tē' kye'
jah' he', ga' jäh':

—Ña' mah' jēē'.

8 Ma' ga' jēēn', ga' jēēn' jaa'
kya' jih' näā'. Hi' ma' dsēē'
kya' jih' he' ma' chee' Hi'
Na' juu', jäh' kaah' kiyh' ma'
jnā' cha' je'. Ga' hyoyh' be'
kih' koō' kiih' kih' jmi' gyuū'
mah' jngēēyh' dsa' kyaah' ñe
'tuuh', kyaah' kyoo', kyaah'
dsoo', hi' kyaah' jah' hää' hi'
chaa' hwa' la'.

9 Ma' ga' jiiy' jee' ga' tē' hñā'
he' na' gyoh' ja', ga' jēēn'
ta' hwa' kih' na' hyoo' lä' jēē'
dsa' hi' ga' juu' kwaat' kih'
juu' kih' Dio hi' kwaat' kih'
he' ga' mi' tey' kway' ju' dsoo'.

10 Hi' he' ma' hlēēh' kii':

—Hne' Dio hi' na' jngēē'
hi' laa' ju' dsoo', çih' ba' llah'
ta' mah' teēh' jwii' kih' dsa'

hī- tāäh' hwa', hī- ga-tuu'
jma- kyaa' jnaäh'?

11 Lā-jaa- lä-jaa- ga-hyoh'
hmiih- tøø-, hi- ga-la' mada-
kiyh' mah' teeyh- dsëy' koo-
ga- ko-hwëe' lä-jiih' dsëe'
øøyh', hī- jmee- ja-ba' ta' ja-
hī- lle' kih' juu' ja-ba' lä-koo-
ga-juuy' hñiiy'.

12 Hi- ga-jëen' ma' ga-näy'
jee' ga-të' jñii' he- na-gyoh'
ja-. Ga-jeh' wii' jwërte hwa',
ga-lä-läh- nē' hyoo-, lä-koo-
läh- hmiih- he- kēh- dsa- hī-
ti-meeh- dsë' lä-ma' dsa-juu'
hī- chaa- kiyh'. Hi- nē'
sih- ko-lla- ga-lä-gyuu' jma-.

13 Ga-hlaa' nuu' hī- ma' hëe-
gyuu' lä-ga-të' hwa', lä-koo-
hla- mi' higo gyuu' hma-
kih', wa'ra- ga-jmee' lle' tä-.

14 Gyuu' jmi-gyuu- ga-ääh'
go-te- lä-koo- moje- he-
dsa-gyee' kih' hñii'. Ga-lä-jë-
moh' kyaa' lä-jë' hwa' he-
tääh' jee' jmi-ñeeh' ga-lä-sii'
høø'. 15 Lä-jëe' rey hī- chaa-
hwa', dsa-kaah', dsa- cha-
kuu', juu' hløø', hī- lä-jëe' hī-
bee' ga', lä-jëe' hī- na-hnëe'
jmee- ta', hī- hī- sa- na-hnëe'
ga-hmääh- neh- too- kuu'
hī- neh- kuu' hloo-. 16 Lä-jëe-
hī- he' ga-jäh' siiyh' moh',
ga-siiyh' hloo- ka-läh':

—Wa' hla' hnäh' nē' kyaa'
jnaäh', hmää' jnaäh' kih' hī-
gya' jmee- hih- oo-, hmää'
jnaäh' kih' Borrego mah' hī-
hää' oo- mah' sa' jëey' jnaäh'
' 17 Jëeh' ma-dsëe' jmi' juu-
he- ya-jëe' dsëy'. ¿Hii- ba'
tää- tee' kyaa' yh? —ga-jäh'.

7

*Hñā-laa' na-dsë~ to'laa'
kyee' mil të- hī- laa' lee' jee'
jwii- Israel*

1 Ma-ngëe' he- ja-, ga-jëen-
kyee' ángele hī- ma' cheh'
lä-jë- kye' sa'kiih' kih' hwa'.
Sa- ma' kway- jwë' ma'
dsa-ngëe' lle' nē' hwa', ni-
nē' jmi-ñeeh-, ni- jee' cha-
chaah' hma-. 2 Hi- ga-jëen-
jñah' ángel hī- ja' ta- jee'
hya- hyoo-, hī- ma' chooh-
sello kih' Dio hī- na-jiih-.
Ga-tëy' koo- ki-gaa- kih'
lä-jëe- kye' hī- ma' tääh'
he' hī- ga-hyoh' be' mah'
jmeey' dsoo' kih' hwa' hī- kih'
jmi-ñeeh- ka-läh'. 3 Ga-jäh':

—Ta- jmee- dsoo' kih' hwa'
ni- kih' jmi-ñeeh-, ni- kih' ni-
koo- chaah' hma- ta'ko-jiih'
sa- ga- ma-la- lii- mo-kye'
lä-jëe- hī- jmee- ta'he' kih'
Dio jnän-.

4 Ja-ga' ga-nuun' ma-të'
hñā-laa' na-dsë~ to'laa' kye'e'
mil dsa- hī- ma-laa' lee- kih'
jee' lä-jëe- nää' dsa- kyaa'
Israel. 5 Dsa- kyaa' Judá,
tee' gya-to' mil hī- ma-laa'
lee-, hī- kyaa' Rubén, tee'
gya-to' mil, hī- kyaa' Gad,
tee' gya-to' mil, 6 Hī- kyaa'
Aser, tee' gya-to' mil, hī-
kyaa' Neftalí, tee' gya-to' mil,
hī- kyaa' Manasé, tee' gya-to'
mil, 7 hī- kyaa' Simeón, tee'
gya-to' mil, hī- kyaa' Leví,
tee' gya-to' mil, hī- kyaa'
Isacar, tee' gya-to' mil, 8 hī-
kyaa' Zabulón, tee' gya-to'
mil, hī- kyaa' José, tee' gya-to'

mil, hi⁻ kyaa¹ Benjamín, tee¹
gya⁻ to¹ mil.

*Jwēē¹ jwēte dsa⁻ hi⁻ ma¹
kyeh¹ hmūh⁻ tōō⁻ jmah¹*

⁹Ma⁻ngēē¹ he⁻ ja⁻, ga⁻jēēn⁻
jwēē¹ jwēte dsa⁻ hi⁻ ni⁻ jaa⁻
sa⁻ tāā⁻ hēēy¹. Jee¹ ja⁻ ma¹
tāāh¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ lā⁻kaa⁻
hwa¹, lā⁻jēē⁻ nāā¹ dsa⁻ hi⁻
chaa⁻ lā⁻kaa⁻ jmi⁻gyūū¹, dsa⁻
hi⁻ hlēēh⁻ lā⁻koo⁻ lā⁻koo⁻
juu¹ kih¹, ma¹ tāāh¹ cha⁻nē¹
hi⁻ gya¹ jmee⁻ hih⁻ he¹, hi⁻
cha⁻nē¹ Borrego mäh¹. Lā⁻jēē⁻
hi⁻ he¹ ma¹ kyeh¹ hmūh⁻
tōō⁻ hi⁻ ma¹ chooyh⁻ gooh¹
hma⁻su¹. ¹⁰Ga⁻lā⁻jēē⁻ ma¹
hlēēh⁻ ki⁻gaa⁻, ma¹ jāh¹: “Dio
jnān⁻ hi⁻ gya¹ jmee⁻ hih⁻
na⁻, kyaah¹ Borrego mäh¹
kyaay¹, hi⁻ na⁻ ma⁻lāā¹ jne¹.”
¹¹Lā⁻jēē⁻ ángele hi⁻ ma¹ tāāh¹
lā⁻ku¹ lā⁻jūi¹ kih¹ hi⁻ gya¹
jmee⁻ hih⁻ he¹, kyaah¹ lā⁻jēē⁻
dsa⁻gyūūh¹, kyaah¹ lā⁻jēē⁻
kyēē¹ jah¹ he¹, ga⁻juuyh¹
jnēy¹ cha⁻nē¹ hi⁻ jōōh¹, lā⁻jūih¹
ga⁻jyooy¹ lley¹ lā⁻ ga⁻tē¹ hwa¹,
ga⁻jmeey¹ jūūh⁻ kih¹ Dio.
¹²Ga⁻jāyh¹:

Wa¹ la¹ lā⁻ja⁻, wa¹ hān¹ kiyh¹,
laay¹ jōōh¹, kyūūyh⁻
cha⁻miih⁻,

wa¹ kwan¹ ti⁻hmaah¹ kiyh¹,
wa¹ gah⁻ jnih¹, cha⁻ be¹
kiyh¹ hi⁻ beey¹.

Kih¹ Dio jnān⁻ wa¹ la¹ lā⁻ja⁻
lā⁻jē⁻ joh¹ jmi⁻cha⁻.

¹³Jaa⁻ jee¹ lā⁻jēē⁻
dsa⁻gyūūh¹ he¹ ga⁻ngū¹ juu¹
kin¹, ga⁻jāyh¹:

¿Hi⁻ na⁻ hi⁻ kyeh¹ hmūh⁻
tōō⁻ hi⁻ tāāh¹ la⁻, ha⁻ ta⁻
ma⁻ya⁻nāāy¹?

¹⁴—Hne⁻ Dsa⁻jōōh¹ kyaan¹,
ñeh¹ ba¹ hne⁻ —ga⁻jwū¹ jnih¹.

Mah¹ ga⁻sūih⁻ jnā¹:

—Hi⁻ na⁻ na⁻ hi⁻ ga⁻hwēē⁻
jee¹ ga⁻jēē¹ dsa⁻ wū¹ jwēte.
Ga⁻gyiyh¹ sa⁻hmūh⁻ kiyh¹,
ga⁻jmeey¹ tō⁻jlēē⁻ kyaah¹
jma⁻ kih¹ Borrego mäh¹.

¹⁵He⁻ja⁻ ba¹ na⁻ tāāyh¹
cha⁻nē¹ Dio jee¹ jmee⁻ hih⁻.
Lā⁻jmi⁻ lā⁻hwē¹ jmeey¹ jmi⁻
jee¹ chih¹ gwah⁻ kiyh¹. Hi⁻
hi⁻ gya¹ nē¹ hma⁻sii⁻ hi⁻
jmee⁻ hih⁻ he¹, jmeey¹ cha⁻
hih¹ kih¹ lā⁻jēē⁻ hi⁻ tāāh¹
cha⁻nēy¹. ¹⁶Ja⁻ jūih¹ mo⁻so⁻
jā⁻ lā⁻kyoyh⁻, ni⁻ he⁻ jā⁻
lā⁻ki⁻ dsēy¹. Mo⁻so⁻ hēyh¹
hyoo⁻, ni⁻ mo⁻so⁻ lla¹ lli¹
kiyh¹. ¹⁷Jēēh¹ Borrego mäh¹
hi⁻ gya¹ to⁻dsaah⁻ jee¹ chih¹
hma⁻sii⁻ na⁻, hi⁻ na⁻ jāāy¹
ha⁻ jee¹ kuyh⁻, hi⁻ jāāy¹ ha⁻
jee¹ hla⁻ jmi⁻ he⁻ jmee⁻ chaa⁻
dsa⁻. Ma¹ ja⁻ mi⁻kih¹ Dio jmi⁻
he⁻ tuū⁻ mi⁻nēy¹.

8

*Ga⁻jūiy¹ jee¹ ga⁻tē¹ gyūi¹ he⁻
na⁻gyoh¹ ja⁻*

¹Ma¹ ga⁻jūiy¹ jee¹ ga⁻tē¹
gyūi¹ he⁻ na⁻gyoh¹ ja⁻, ga⁻kē¹
tí⁻sih¹ go⁻te¹ gyūūh¹ jmi⁻gyūū¹,
ya⁻jāh⁻ koo⁻ jwoo¹ hor⁻.

²Ga⁻jēēn⁻ gyēē¹ ángele hi⁻ ma¹
tāāh¹ cha⁻nē¹ Dio. Ga⁻hyoyh¹
gyūi¹ luu¹ hoo¹. ³Ja⁻ga⁻ ja¹ jāh¹
ga¹ ángel, ga⁻nooy⁻ cha⁻nē¹
na⁻hyoo¹. Ma¹ chooyh⁻ ñe¹
he⁻ koo⁻ wa⁻chu⁻ he⁻ na⁻la⁻
kyaah¹ ku⁻nōō⁻. Ga⁻hyoyh¹
cha⁻miūh⁻ wa⁻chu⁻ mah¹
ga⁻jēy¹ nē¹ na⁻hyoo¹ he⁻ la¹
kyaah¹ ku⁻nōō⁻ he⁻ chih¹

cha'né' jee' gya' hi' jmee' hih'. Kyaah' he' ja', kwa' be' kih' juu' he' ngii' lä'jēē' hi' na'jngēē'. ⁴ Lä' ma'chooh' ja' ángel' ñe' chu', ga'soo' ñe' chu' cha'né' Dio ko'joh' kyaah' jwoh' kih' hi' na'jngēē'. ⁵ Ma'ngēē' he' ja', ga'kay' ñe' jee' má' koo' wa'chu', mah' ga'kay' je' he' na'chah' kih' na'hyoo' ja', ga'jwäy' ta' hwa'. Kyaah' he' ja' ga'ñi', ga'jmeē' goo', ga'jmeē' je' ñih' hi' ga'jeh' wi' jwēte' hwa'.

Ga'juu' gyee' ángele luu' hoo'kih'

⁶ Hi' lä'jēē' ángele hi' ma' chooh' lä'jēē' gyii' luu' hoo' ga'lla'lley' hooy' mah' juu'.

⁷ Ma' ga'juu' to'né' ángel' luu' hoo' ja', ga'saa' ga'jaa' mi'dsē' kyaah' je' ta' hwa', na'kaah' na'gwēēh' kyaah' jma'. La' ga' koo' kih' kih' chaah' hma' ga'koo' hi' ga'koo' lä'jēē' nuu' eeh'.

⁸ Ma' ga'juu' jee' ga'tē' uu' ángel' luu' hoo' ja', lä'koo' moh' juuh' la' je' he' ga'hla' né' jmi'ñeeh'. La' ga' koo' kih' kih' jmi'ñeeh' ga'li' jma'. ⁹ La' ga' koo' kih' kih' hi' chaa' cha'jmi'ñeeh' ga'juu', hi' ja'ba' lä'ja' la' ga' koo' kih' kih' lä'jēē' barco ga'hee' go'tē'.

¹⁰ Ma' ga'juu' jee' ga'tē' uu' ángel' luu' hoo' kih', ga'tah' gyuu' jaa' nuu' joooh' na'chah' je', hi' laa' lä'koo' hma' lle' je'. Ga'tayh' né' kih' la' ga' koo' kih' jmi'juuh' hi' ga'lloo' lä' ga'tē' jee' hya-

juu' gwa'. ¹¹ Nuu' he' chee' Llih'. La' ga' koo' kih' kih' jmi' ga'lä'lih'. Jwēē' dsa' ga'juu' kih' he' ga'hijh' jmi' llih' ja'.

¹² Ma' ga'juu' jee' ga'tē' kyeē' ángel' he', ga'hee' la' ga' koo' kih' kih' hyoo', ja'ba' ko'ja' ga'hee' né' sih', hi' la' ga' koo' kih' kih' nuu' ga'hee' ka'läh'. He'ja' ga'la' na'hoo' la' ga' koo' kih' kih' lä'koo' lä'koo'. Kih' he'ja', lä'jmi'lä'hwē' mo'so' ga'lä'jnä' la' ga' koo' kih' kih' jmi'gyuu'. ¹³ Hi' ga'jēēn', mah' ga'nuun' hēē' jaa' ángel' to'dsaah' kih' gyuu' jmi'gyuu', ma' hlēēyh' kyaah' be', ma' jäyh'.

—Jwi', jwi', jwi' dsa' hi' tääh' hwa' la'. Jēēh' tääh' ga' uu' ángele hi' ja'ga' juu' luu' hoo' kih'.

9

¹ Ma' ga'juu' jee' ga'tē' hñaa' ángel' luu' hoo', ga'jēēn' jaa' nuu' ga'tah' gyuu' jmi'gyuu' lä' ga'tē' hwa'. Ga'hyoyh' jo'ñe' kih' too' ñiuh' he' dsoo' lä' ga'tē' cha'je'. ² Ma' ga'näy' too' ñiuh' ja', ga'soo' cha'miuh' ñe', lä'koo' ñe' kih' koo' hwii' juuh'. Ga'kah' ñe' kyaah' lle' mah' ga'jlē' né' hyoo', he' ga'jmeē' ñe' he' ga'soo' neh' too' ñiuh' ja'. ³ Jee' ñe' ja' ga'hwēē' iih' hi' ga'sa' ga'ñee' ta' né' hwa'. Ga'hyoyh' be' jmeey' dsoo' lä'koo' jmeē' cha'hne' hi' chaa' hwa' la'. ⁴ Ga'la' mada' kiyh', mah' sa' jmeey'

dsoo' kih' nuu' he' dsa'hya' hwa', ni' koo' ga' he' eeh', ni' kih' ni' koo' chaah' hma'. Ma' la' kih' dsa' hi' sa' la' lii' mo' kye' kaah' Dio, kih' hi' he' ba' jmeey' dsoo'. ⁵ Pero sa' ga' hyoyh' jwē' mah' jngēyeh', koo' heeyh' wii' ba' koo' hñaa' sih'. Jee' jmeey' dsoo' iih' he', jēē' dsa' wii' lä' koo' jēē' dsa' wii' jee' jmeey' dsoo' cha' hne' hi' chaa' jmi' gyuu' la'. ⁶ Jmii' ja' hnooh' dsa' ha' lä' jee' juuy' pero mo' so' jnøoyh' he' kyaah' juuy'. Ma' ke' lä' hnøoy' jngēyeh' hñiyy', mo' so' juuy'.

⁷ Iih' he' ma' jnä' lä' jnä' kya' jih' hi' ma' na' lluu' dsa' näa' jee' hñii'. Ka' lley' ma' choo' he' la' lä' koo' coron he' na' la' kyaah' ku'nøø'. Mo' nēy' ma' jnä' lä' koo' mo' nē' dsa'. ⁸ Jñu' lley' ma' jnä' lä' koo' jñu' lle' dsa' mē'. Cha' jay' ma' jnä' lä' koo' cha' ja' león. ⁹ Na' lääy' kyaah' ñe' jmah', hi' sa' kyooy' ma' nuuh' lä' koo' jee' ngē' cha' miih' carret he' cheeh' kya' jih' hi' hñii' jee' ga' näa' jee' hñii'. ¹⁰ Na' kuuy' ma' choo' hma' kuu' lä' choo' na' kuuy' cha' hne'. Kyaah' na' kuuy' ja', ga' jmeey' dsoo' kih' dsa' lä' jih' ga' tē' hñaa' sih'. ¹¹ Dsa' jøøh' kya' iih' he' ma' laa' ángel kya' too' ñiuh' ja'. Kyaah' juu' hebreo cheey' Abadón, hi' kyaah' juu' griego cheey' Apolión. (Jmii' kiyh' hnøø' jäh': hi' hee' dsa'.)

¹² Ga' ngēē' to' nē' he' wii'

ja'. Hi' ga' jā' ga' to' he' wii' he' ja' ga' ga' jēēn'.

¹³ Ma' ga' jūū' jee' ga' tē' jñee' ángel luu' hoo' kih', ga' nuun' ga' hlēeh' jee' kih' lä' jē' kye' jøø' kih' na' hyoo' he' na' la' kyaah' ku'nøø' he' ma' chih' cha' nē' Dio. ¹⁴ Ga' hlēyeh' jee' ga' tē' jñee' ángel hi' ma' chooh' luu' hoo' he', ga' siyh'.

—Cheeh' lä' jēē' kyeē' ángele hi' na' hñuu' cha' jmii' juuh' he' chee' Eufrate.

¹⁵ Hi' ga' cheeyh' lä' jēē' kyeē' ángele he' hi' ma' na' lluu' kih' hor' ja', jmii' ja', sih' ja', ji' ñe' ja' mah' jngēyeh' la' ga' koo' kiih' kih' dsa' jmi' gyuu'. ¹⁶ Ga' tēēn' ga' nuun' ma' tee' to' hñaa' laa' millón hløø' hi' ma' dsēē' kya' jih'.

¹⁷ Lä' la' ga' lä' jnä' kin' ma' ga' jēēn' kya' jih' he'. Lä' jēē' hi' ma' dsēyē' he', ma' na' løø' mo' dsēy' ñe' gyuu', kyaah' he' eeh', hi' he' nøø' ka' läh'. Lle' kya' jih' he' ma' jnä' lä' koo' lle' león. Hi' ma' hwēē' to' hooy' je', ñe', hi' azufre. ¹⁸ Ga' tē' la' ga' koo' kiih' kih' dsa' hi' ga' juu' kih' lä' jē' hnē' nēē' he' wii' he' ma' hwēē' hoo' kya' jih' he', he' ma' la' je', ñe', hi' azufre. ¹⁹ Jēēh', ma' kye' cha' miih' be' hoo' kya' jih' he' kyaah' kuuy' ka' läh'. Kuuy' ja' ma' la' lä' laa' miih'. Ma' lle' lley' he' kyaah' ma' jmeey' dsoo'.

²⁰ Dsa' hi' sa' ga' juu' kyaah' he' wii' ja', ni' lä' ja'

sa⁺ ga⁻lä⁻dsaa[~] dsëy¹ he⁻
ma' jmeey⁺ juuh⁻ kih¹ he⁻
na⁻la⁻ kyaah¹ gooy⁻. Sa⁺
ga⁻tuy¹ he⁻ ma' jmääy[~] jøøh¹
lä⁻jëë⁺ jmi⁻lle⁺ hlëeh¹, hi⁻ kih¹
lä⁻jë⁻ heeh⁻ he⁻ na⁻la⁻ kyaah¹
ku'nøø⁻, kyaah¹ kuu⁺ tøø⁻,
kyaah¹ ñe⁺ hweh⁻, kyaah¹
kuu⁺, hi⁻ kyaah¹ hma⁻ ka⁻läh¹.
Lä⁻jë⁻ heeh⁻ ja⁻ sa⁺ jëë[~],
sa⁺ nuu⁻, hi⁻ ni⁻ sa⁺ ngë⁻.
21 Hi⁻ ni⁻ sa⁺ ga⁻lä⁻dsaa[~] dsëy¹
he⁻ ma' jngëëyh⁻ dsa⁻, he⁻
ma' jmeey⁺ ji⁻nah¹, he⁻ ma'
kaayh[~] wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻
he⁻ ma' hëëy⁻.

10

*Jaä⁻ ángel kyaah¹ koo⁻ libro
pih¹*

1 Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻jëën⁻
jñah⁺ ángel hi⁻ beë⁺ jwërte
hi⁻ ga⁻jñaa¹ gyuu^h jmi⁻gyuu⁻
na⁻lää⁻ jniü⁺, ma' jnää⁺ miñh⁻
kuu⁺ gyuu^h lley⁻. Mo⁻nëy⁺
ma' jnä⁺ lä⁻ jnä⁺ hyoo⁻, hi⁻
lä⁻ kyoo⁻ tiy⁺ ma' la¹ lä⁻koo⁻
je⁻ he⁻ chih¹ ko⁻dsoo⁻. 2 Ma'
hä⁺ ja⁻gooy⁻ koo⁻ je⁻ pih¹
na⁻na⁺. Mah¹ ga⁻chih⁺ tiy⁺
ra⁻lluü¹ né⁺ jmi⁻ñeeh⁻, hi⁻
tiy⁺ ra⁻këh¹ ga⁻chih⁺ hwa¹
kii⁻. 3 Ja⁻ga⁺ ga⁻hlëëyh⁺
koo⁻ ki⁻gaa⁻ lä⁻koo⁻ ki⁻gaa⁻
hooh[~] león ma' mi⁻gaay¹.
Lä⁻ ma' ga⁻hlëëyh⁺ ja⁻,
ga⁻ngëeh⁻ kiyh¹ gyeë¹ ñih¹.
4 Ma' ga⁻ngëeh⁻ lä⁻jëë⁺ gyeë¹
ñih¹ he⁺, ngoo¹ ga⁺ jnä⁺ ma'
siñ⁻, ma' ga⁻nuun¹ ga⁻hlëeh⁺
gyuu^h, ga⁻siñ⁻ jnä⁺:

—Hmä⁺ lä⁻jë⁻ juu¹ he⁻
ma⁻hlëeh⁺ ñih¹ na⁻, to⁻ya⁻siñ⁻.

5 Hi¹ ángel hi⁻ ga⁻jëën⁻ hi⁻
chih¹ koo⁻ tií⁺ né⁺ jmi⁻ñeeh⁻
kyaah¹ koo⁻ tiy⁺ hwa¹ kii⁺ he⁺,
ga⁻chooy⁺ gooy⁻ ta⁻ gyuu^h.
6 Mah¹ ga⁻tääy⁻ hi⁻ chaa⁻
ga⁻lä⁻jë⁻ joh⁺ jmi⁻cha⁻, he⁺ ba'
hi⁻ ga⁻jmeë⁺ gyuu^h jmi⁻gyuu⁻
kyaah¹ lä⁻jë⁻ he⁻ jnä⁺ né⁺ kih¹,
he⁺ ba' hi⁻ ga⁻jmeë⁺ hwa¹,
kyaah¹ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻cha⁻ né⁺
kih¹, hi⁻ he⁺ ba' hi⁻ ga⁻jmeë⁺
jmi⁻ñeeh⁻ kyaah¹ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻
cha⁻ kih¹. Ga⁻tääy⁻ hi⁻ he⁺
ga⁻jäyh⁺:

—Mo⁻so⁻ lä⁻hií⁺ ga⁺
cha⁻miñh⁻ jmi⁻. 7 Jää⁺ ja⁻ga⁺
juu⁺ jee⁺ ga⁻të⁺ gyeë¹ ángel
he⁺ luu⁺ hoo⁺ kih¹, lä⁻jë⁻ he⁻
na⁻hmää⁺ kih¹ Dio lä⁻te¹
lä⁻koo⁻ ga⁻jäh⁺ Dio siñh⁻ dsa⁻
hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹ hi⁻ ma'
jmeë⁺ ta⁻he¹ kiyh¹ llo⁺joo¹ —
ga⁻jäh⁺ ángel he⁺.

8 Koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁻nuun¹
ga⁻hlëeh⁺ gyuu^h jmi⁻gyuu⁻
kyaah¹ jnä⁺, ga⁻jäh⁺:

—Gwa⁻ go⁻kye⁻ je⁻ pih¹
na⁻na⁺ he⁻ hä⁺ ja⁻goo⁻ ángel
hi⁻ chih¹ tií⁺ né⁺ jmi⁻ñeeh⁻
kyaah¹ né⁺ hwa¹ oo⁻.

9 He⁻ja⁻ ñeen⁺ jee⁺ ma' cheh¹
ángel mah¹ ga⁻ngiñ⁻ je⁻ pih¹
ja⁻. Mah¹ ga⁻siñh⁻ jnä⁺:

—Hee⁻ la⁻, kuh¹. He⁻ la⁻
jmeë¹ lä⁻llih¹ tu⁻jlah⁺, pero
neh⁻ to⁻hooh⁺ lä⁻øø⁻, lä⁻koo⁻
øø⁻ jmiñ¹ tah¹.

10 Ja⁻ga⁺ ga⁻kan¹ je⁻ pih¹
he⁻ ma' chooh⁻ ángel mah¹
ga⁻kuhn¹. Ga⁻lä⁻øø⁻ neh⁻
to⁻hoon⁻ lä⁻koo⁻ øø⁻ jmiñ¹
tah¹. Ma⁻la⁻ ma⁻kuhn¹
ga⁻lä⁻llih¹ tu⁻jlan⁻. 11 Ja⁻ga⁺
ga⁻siñh⁻ jnä⁺ ka⁻läh⁺:

—Jmee⁺ bii¹ mi'jnääh¹ juu¹
kin⁺ ka-läh⁺ kih¹ cha-miih⁻
jee⁺ jwii⁻, hi⁺ lä⁻kaa⁻ hwa¹ jee⁺
tääh⁺ dsa⁻ hi⁻ jmee⁺ hih⁺, hi⁺
kih¹ hi⁻ hlëeh⁻ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻
juu¹, hi⁺ kih¹ lä⁻jëë⁺ dsa⁻ ta⁺
kaah⁺.

11

Lä⁻uu⁺ dsa⁻ hi⁻ kwa¹
ju'dsoo⁺ kih¹ Dio

¹ Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻,
ga⁻hyohn¹ koo⁻ hma⁻ he⁻
lla⁻ hih⁺ he⁻ la¹ lä⁻koo⁻
si'hma⁻tah⁻, mah¹ ga⁻siiyh⁻
jnä⁺:

—Noo⁻, mah¹ lla⁺ hih⁻
gwah⁺ kih¹ Dio, kyaah⁺
na⁺hyoo⁺, mah¹ heë⁺ jah⁺ tee⁺
hi⁻ tääh⁺ jmee⁺ juuh⁻ kih¹
Dio. ² Wa⁺ jä⁺ ba⁺ kih¹ ho'hne⁻
kih¹ gwah⁺ na⁻, sa⁻ llah¹ hih⁺.
Jëeh⁺ he⁻ ma⁻na⁻la⁻ heë⁻
hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu ba⁺ na⁻,
mah¹ jmeey¹ he⁻ lla⁻ dsëy¹
jee⁺ jwii⁻ na⁻jngii⁺ to¹laa⁺
uu¹ sih⁻. ³ Cheen⁻ uu¹ dsa⁻
hi⁻ dsa⁻kwa⁺ ju'dsoo⁺ kin⁺.
Kye⁺yh⁺ hmiih⁻ he⁻ këh⁻ dsa⁻
ma⁺ti⁻meeh⁻ dsë¹. Ngëëy¹ juu¹
kin⁺ kih¹ dsa⁻koo⁻ mil dsë⁺ to¹
hña⁻loo⁻ na⁻dsë⁻ to¹lo⁺gya⁺
dsë⁻ gya¹ jmi⁺—ga⁻siiyh⁻ jnä⁺.

⁴ Lä⁻uu⁺ hi⁻ kwa¹ ju'dsoo⁺
kih¹ Dio he⁺, laa⁺ kwaat⁻
lä⁻koo⁻ to¹ chaah¹ hma⁻
olivo, hi⁻ laay¹ kwaat⁻
lä⁻koo⁻ to¹ candelero he⁻
na⁺jnää⁺ cha⁺ne⁺ Dio juu¹ hwa¹.
⁵ Cher⁺mah¹ chaa⁻ hi⁻ hnøø¹
jmääy⁺h⁻ dsoo⁺, kyaah⁺ je⁻ he⁻
hwëë⁻ neh⁺ to⁺hooy⁺ jëëy¹
go⁻te⁻ hi⁻ na⁻høøh⁺ kiyh¹.
Lä⁻ja⁻ jmee⁺ bii¹ juu⁺ wa⁺ hi⁻
cha⁻ hi⁻, hi⁻ hnøø¹ jmääy⁺h⁻

dsoo⁺. ⁶ Lä⁻uu⁺ dsa⁻ he⁺
na⁻ngëy¹ jwë¹ he⁻ jmeey¹ sa⁻
jä⁺ jma¹ ta⁺ko⁻ jiih¹ ngëëy¹ juu¹
kih¹ Dio. Lä⁻ja⁻ na⁻ngëy¹ jwë¹
jmeey¹ kih¹ jmi⁺ he⁻ lii⁻ jma⁻.
Hi⁺ na⁻ngëy¹ jwë¹ heeyh¹ dsa⁻
lli⁺wii⁺, lä⁻joh⁺ jiih⁻ hnøø¹ bih¹.

⁷ Ma⁻la⁻ ma⁻dsëë¹ jmi⁺
kway⁺ juu¹ kih¹ Dio, ya⁻hëë⁺
'jah⁺ hlëeh¹ neh⁺ too⁻ ñiih⁺
kih¹ cha⁺je⁻ mah¹ teey¹ kyaah⁺
dsa⁻ he⁺, lä⁻jiih¹ lä⁻liyh⁻
jngëëy¹. ⁸ Ga⁺ ma⁻na⁻juuy⁺,
jäy¹ cha⁺jwë¹ jee⁺ jnä⁺hä⁺ kih¹
jwii⁻ juuh⁻, ja⁻ba⁺ jee⁺ jwii⁻
jee⁺ ga⁻täy⁻ dsoh⁺ hma⁻cru⁻
Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻. Hi⁻ chaa⁻
jee⁺ ja⁻, kwee⁻ hña⁻ dsëy¹
lä⁻koo⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻
jwii⁻ Sodoma kyaah⁺ Egipto,
he⁻ja⁻ kih¹ jee⁺ jwii⁻ ja⁻,
le⁺ jahn⁺ chee⁻ Sodoma hi⁻
Egipto ka-läh⁺. ⁹ Hnë⁻ jmi⁺
dsa⁻hnoo¹, ga⁻lä⁻jëë⁺ ba⁺ dsa⁻
dsa⁻taah⁻ jëëy¹ hi⁻ na⁻juu⁺
he⁺, dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ lä⁻jë⁺ jee⁺
jwii⁻, lä⁻jëë⁺ nää¹ dsa⁻, dsa⁻
hi⁻ hlëeh⁻ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻
juu¹, hi⁻ lä⁻kaa⁻ hwa¹ jee⁺
tääh⁺ dsa⁻ hi⁻ jmee⁺ hih⁺.
Sa⁻ kway¹ jwë¹ haa¹ hi⁻
na⁻juu⁺ he⁺. ¹⁰ Ga⁻lä⁻jëë⁺
ba⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ lä⁻chaay⁻
llu¹ wa⁺ra⁻ ga⁻jëëy¹ na⁻juu⁺
dsa⁻ he⁺. Dsa⁻taay⁺h⁻ jëë⁻
dsëy¹ jwërte, hi⁻ kwëëy⁺h⁻
dsa⁻kyaay⁺h⁻ miih⁻ he⁻ cha⁻
kih¹ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaay⁻, jëeh⁺
lä⁻uu⁺ hi⁻ ma⁺ngëë⁻ juu¹ kih¹
Dio he⁺ ma⁺heeyh⁻ wii⁺ lä⁻jëë⁺
hi⁻ chaa⁻ hwa¹ la⁻.

¹¹ Ga⁺ ma⁻të⁺ hnë⁻ jmi⁺
dsa⁻hnoo¹ ja⁻, jmi⁻lle⁺ na⁺jiih⁺
he⁻ ja¹ kih¹ Dio ga⁻tooh⁻

tuh⁻dsëy¹ mah¹ ga⁻nooy⁻
lä⁻hmëë². Ga⁻lä⁻goo⁻ jwërte
dsë¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh¹ jëë⁻ jee⁻
ja⁻. ¹² Ga⁻lä⁻n^{uu}h² ga⁻hlëeh²
gy^{uu}h¹, ga⁻jäh¹:

—Wii² hnäh¹ jee⁻ la⁻.

Mah¹ ga⁻sayh¹ ta⁻ gy^{uu}h¹ jee⁻
jni¹ lä⁻ ma⁻ jëë⁻ ja⁻ lä⁻ jëë⁻ hi⁻
ma⁻ na⁻ h^oøh¹ kiyh¹. ¹³ Hor⁻
ja⁻ ga⁻jeh¹ wii² jwërte hwa¹.
Hi⁻ kih¹ hña⁻loo¹ hne⁻, ga⁻hla¹
ma⁻ gya¹ jee⁻ lä⁻kaa⁻ jee⁻ jwii⁻
ju^{uu}h⁻ ja⁻. Hi⁻ ga⁻juu¹ gyeë¹
mil dsa⁻ ma⁻ ga⁻jeh¹ hwa¹. Hi⁻
ga⁻chaa¹ he¹, kyaah¹ he⁻ goyh⁻
ja⁻, ga⁻jmääy¹ jøøh¹ Dio hi⁻
gya¹ gy^{uu}h¹ jmi⁻gy^{uu}.

¹⁴ Ga⁻ngëë¹ to¹ he⁻ wii² ja⁻.
Hi⁻ ga⁻jä¹ ga⁻koø⁻ he⁻ wii² he⁻
ja⁻ ga⁻ ga⁻jëen¹.

*Ga⁻j^{uu}y¹ jee⁻ ga⁻të² gyii¹ luu¹
hoo¹*

¹⁵ Ma⁻ ga⁻të² gyeë¹ ángel
ga⁻j^{uu} luu¹ hoo¹ kih¹,
ga⁻lä⁻n^{uu}h² gy^{uu}h¹ ga⁻tooh¹
ki⁻gaa⁻ miih¹, ma⁻ jäh¹:

Na⁻ ma⁻të² jee⁻ jmee¹ Dio hih⁻
kih¹ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gy^{uu}
ko⁻jøh¹ kyaah¹ Cristo
kyaay¹.

Hi⁻ he¹ ba⁻ jmee¹ hih⁻ ga⁻lä⁻jë⁻
joh¹ jmi⁻cha⁻.

¹⁶ Lä⁻jëë⁻ gyii¹ kyëë¹ dsa⁻gy^{uu}h¹
hi⁻ ma⁻ tääh¹ në⁻ hma⁻si⁻
chanë¹ Dio, ga⁻taayh¹
ga⁻juuyh¹ jnëy¹, ga⁻jyooy¹
lley¹ lä⁻ ga⁻të² hwa¹ mah¹
ga⁻jmeey¹ ju^{uu}h⁻ kih¹ Dio.

¹⁷ Mah¹ ma⁻ jäh¹:

Kwa⁻ jnääh¹ ti⁻hmaah¹ kyah¹
hne⁻ Dio hi⁻ cha⁻
ga⁻lä⁻jë⁻ be¹ kih¹,

hne⁻ he¹ hi⁻ läa¹, hne⁻ he¹ hi⁻
ma⁻ läa¹, hi⁻ hne⁻ he¹
hi⁻ läa^h ka⁻läh¹.

Ma⁻mi⁻jnääh¹ hñaah¹ kyaah¹
be¹ kyah¹ mah¹ løøh¹
jmeeh¹ hih⁻.

¹⁸ Ga⁻lä⁻jëë⁻ hi⁻ tääh¹ lä⁻kaa⁻
hwa¹ ma⁻lä⁻lleë⁻
jwërte,

ma⁻të² jee⁻ teeh¹ jwii⁻ kih¹ hi⁻
he¹.

Ma⁻të² jmi⁻llah¹ ta⁻ kih¹ hi⁻
na⁻juu¹,

mah¹ kwëeh¹ heë⁻ lä⁻jëë⁻
hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹ hi⁻
ga⁻jmeë¹ ta⁻he¹ kyah¹,

hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻jngëë¹
hi⁻ lä⁻jëë⁻ ga⁻hi⁻ gah⁻
hne⁻, lä⁻jøh¹ lä⁻mäh¹.

Hi⁻ ma⁻të² jmi⁻jngëëh¹ lä⁻jëë⁻
hi⁻ heë⁻ jmi⁻gy^{uu} la⁻.

¹⁹ Ja⁻ga⁻ ga⁻na⁻ gwah⁻ kih¹
Dio gy^{uu}h¹ jmi⁻gy^{uu}, hi⁻ neh⁻
gwah⁻ ja⁻, ga⁻lä⁻jnä⁻ goo⁻
he⁻ tääh¹ kuuy¹ na⁻si⁻ hmooh¹
to⁻në¹. Peer⁻ ga⁻jmeë¹ je⁻ñih¹,
ga⁻tooh¹ miih¹, ga⁻hi¹ ñih¹,
ga⁻jeh¹ wii² jwërte hwa¹, mah¹
ga⁻hla¹ mi⁻dsë¹ kah¹gaa⁻.

12

Dsa⁻më¹ hi⁻ Dragón

¹ Ma⁻ngëë¹ he⁻ ja⁻,
ga⁻lä⁻jnä⁻ gy^{uu}h¹ jmi⁻gy^{uu}
koø⁻ he⁻ juh¹gaa⁻. Ga⁻lä⁻jnä⁻
jaa⁻ dsa⁻më¹ hi⁻ ma⁻ na⁻lää⁻
hyoo⁻, hi⁻ ma⁻ heë¹ sih⁻ hu¹
tiy¹, hi⁻ ma⁻ lley¹ koø⁻ coron
he⁻ ma⁻ chaa¹ gya⁻tuuy¹ n^{uu}.
² Dsa⁻më¹ he¹ ma⁻ kya⁻
gy^{uu}, ma⁻ høøy¹ kih¹ he⁻
jëëy¹ wii² he⁻ lä⁻chaa⁻ gy^{uu}
kyaay¹. ³ Hi⁻ ga⁻lä⁻jnä⁻ ga⁻
jyoh¹ he⁻ juh¹gaa⁻ gy^{uu}h¹

jmi-gyuu⁺. Ga-lä-jnäá' jaa⁻
 dragón gyuu⁺ hi⁻ jòh'gaa⁻.
 Ma' la' gyii' lley', ma' choo'
 lley' gya' jòø', hi⁻ ma' lley'
 gyii' coron ka-läh'. ⁴ Kyaah'
 kuuy' ja⁻, ga-sëeyh⁻ la⁻ ga'
 koo⁻ kiih' kih' nuu⁺ hi⁻ hëë⁻
 gyuu⁺ jmi-gyuu⁺ mah' ga-saa'
 ga-jaay' ta⁻ hwa'. Dragón he'
 ga-noo⁻ cha'në dsa-më⁻ hi⁻
 ngoo' ga-lä-chaá⁻ gyuu⁻ kyaá'
 mah' ma' kuyh⁻ gyuu⁻ he'
 lä-koo⁻ wa-ra⁻ ga-lä-chaá⁻.
⁵ Kih' dsa-më⁻ he' ga-lä-chaá'
 jaa⁻ gyuu⁻ ñuu⁻ hi⁻ jmee'
 hih⁻ kih' ga-lä-kaa⁻ hwa'
 kyaah' koo⁻ hma-hiih⁻ he-
 la' ñe'. Pero na' ba' koh'
 ga-tëey⁻ gyuu⁻ he' cha'në Dio
 jee' gyay' jmeey⁻ hih'. ⁶ Hi⁻
 dsa-më⁻ he', ga-kyuu⁺ lä⁻
 ga-të⁻ hwa' kii⁻ jee' ga-mi'llu'
 Dio kiyh', mah' hääy' jee' ja-
 koo⁻ mil dsë⁻ to' hña-loo'
 na-dsë⁻ to' lo-gya' dsë⁻ gya'
 jmi⁻.

⁷ Ma-ngëë' he⁻ ja⁻,
 ga-lä-cha⁻ koo⁻ hni⁻ juuh⁻
 gyuu⁺ jmi-gyuu⁺. Migye'
 kyaah' ángele kyaay' ma'
 tee⁻ kyaah' Dragón. Hi⁻
 Dragón he' kyaah' ángele
 kyaay' ma' tee⁻ ka-läh' kyaah'
 Migye', ⁸ pero sa⁻ ga-liyh'.
 Mo-so⁻ ga-lä-cha⁻ ga' hoo⁺
 gyuu⁺ jmi-gyuu⁺. ⁹ Lä-ja⁻
 Dragón jòøh' he' ga-llee⁻
 dsih' ta⁻ ka'hne⁻. Hi⁻ he'
 laá' mi⁻h-chaá⁻ llo'joo' hi⁻
 chee⁻ hi-sa'llu', hi⁻ chee⁻
 bih' Tana' ka-läh'. Hi⁻ he'
 mi-gaa⁻ dsa-lä-kaa⁻ lä-juh'
 jmi-gyuu⁺. Ga-jwää'⁺ dsih' lä⁻
 ga-të⁻ hwa' ko-jòh' kyaah'

ángele kyaay'.

¹⁰ Ja-ga' ga⁻ nuun' ga⁻ hlëeh'
 ki-gaa⁻ ka-läh' gyuu⁺ he⁻
 ma' jäh':

—Na' ma-të' jee' lää' dsa⁻,
 ma-lä-jnä' be' kih' Dio,
 ma-lòø' jmee⁻ hih⁻ Dio jnän',
 hi⁻ ma-të' jee' lla' Cristo
 kyaay' ta'. Jëeh', ma-lleey-
 ta⁻ ka'hne⁻ hi⁻ ma' hni⁻ kih'
 lä-jëë⁻ øøh' jne'. Lä-jmi⁻
 lä-hwë' ma' hni⁻y⁻ cha'në'
 Dio jnän'. ¹¹ Pero øøh' jne'
 ga-lih' bih' kyaayh', kyaah'
 jma⁻ kih' Borrego mah', hi⁻
 kyaah' ju'dsoo' he⁻ ga-jmeey'
 kih' Cristo. Sa⁻ ga-jmeey' he'
 che' chaá⁻ juuy' jmi-gyuu⁺
 la'. ¹² Wa' jëë⁻ hoh' hnäh' hi⁻
 tääh' gyuu⁺ jmi-gyuu⁺. Pero
 jwi⁻ hi⁻ tääh' hwa' la⁻ kyaah'
 hi⁻ tääh' neh⁻ jmi-ñeeh'
 ka-läh'. Jëeh' hi⁻ sa'llu'
 ma-ñey⁻ ba', ja⁻ ko⁻ hi'pih' ga'
 jmi⁻ kiyh', he⁻ ja⁻ hääy' jwërte
 ma-jñaay' jee' kyah' hnäh'.

¹³ Ma' ga-jëë' Dragón
 he', he⁻ ga-jwää' dsih' ta⁻
 hwa', ngooy' mah' jmeey'
 hña⁻ dsëy' kih' dsa-më⁻ hi⁻
 ga-lä-chaá⁻ gyuu⁻ ñuu⁻ kih'
 he'. ¹⁴ Pero ga-hyoh' dsa-më⁻
 he' to' sa'kyoo' cha'mii⁻ jòøh'
 mah' ja⁻ le' hëëy' uu⁺ kih'
 mi⁻h- hlëeh' he' ta⁻ hwa' kii⁻,
 jee' hää' dsih' koo⁻ ji-ñe⁻,
 jyoh' ga' to' ji-ñe⁻, na-dsë⁻
 jñee' sih'. ¹⁵ Mi⁻h- he' ga-juu'
 koo⁻ jmi-juuh⁻ kyaah' hooy'
 ta⁻ jee' ngoo' dsa-më⁻ he'
 mah' ma' ääy' kyaah' jmi⁻
 ja⁻. ¹⁶ Pero hwa' ga-kwa'
 be' kih' dsa-më⁻ he'. Ga-na'
 hwa', mah' ga-hoo' jmi⁻ he⁻

ga⁻hwëë⁻ to⁻hoo' Dragón.
 17 He⁻ja⁻ ga⁻ya⁻jëë⁻ ' dsë⁻
 jwërte dragón kyaah' dsa⁻më⁻
 he'. Mah' ngooy' na⁻jmeey'
 hnii⁻ kyaah' hi⁻ laa⁻ sa⁻ju⁻
 kih' dsa⁻më⁻ he', hi⁻ hoo⁻
 mada⁻ kih' Dio ja⁻ba' hi⁻
 jmee⁻ ju⁻dsoo' kih' Jesucristo.

13

Lä⁻uu' jah' laa⁻ na⁻hoo' he'

1 Jnä⁻ ga⁻noon' në' mi⁻si⁻
 he⁻ cha⁻ cha⁻hoo' jmi⁻ñeeh'.
 Jee' ja⁻ ga⁻jëën⁻ jaa⁻ jah'
 hi⁻ laa⁻ na⁻hoo', ya⁻hëë'
 cha⁻jmi⁻ñeeh' ma' lle⁻ gyii'
 lley', hi⁻ ma' choo' gya⁻joo'.
 Në⁻ joo' kiyh' ma' choo'
 gya⁻ coron. Hi⁻ ma' na⁻si⁻
 lä⁻jë⁻ ka⁻lley' koo⁻ juu' he⁻
 mi⁻kwah' kih' Dio. 2 Jah' hi⁻
 ga⁻jëën⁻ he', ma' laa⁻ lä⁻koo⁻
 hyah'. Ma⁻tiy' ma' la' lä⁻
 la' ti⁻ oso. Mo⁻hooy' ma' la'
 lä⁻ la' hoo' León. Dragón he',
 ga⁻kwëëyh' be', hi⁻ ga⁻llaay'
 hooy' mah' jmeey' hih⁻ llay',
 mah' leey' dsa⁻ta' joo'h'.
 3 Ga⁻jëën⁻ koo⁻ lley' ma' la'
 dsoo' he⁻ ma' jngi⁻h' kiyh'.
 Pero dsoo' he⁻ ma' jngi⁻h'
 kiyh' ja⁻, ga⁻jä⁻ ba'. Peer⁻
 ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsë⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻
 jmi⁻gyuu⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey'
 ko⁻joh' kyaah' jah' hi⁻ laa⁻
 na⁻hoo' he'. 4 Hi⁻ ga⁻jmää'
 dsa⁻ joo'h' Dragón hi⁻ ga⁻llaay'
 joo'h' jah' hi⁻ laa⁻ na⁻hoo' he'.
 Ja⁻ba' lä⁻ja⁻ ga⁻jmääy' joo'h'
 jah' laa⁻ na⁻hoo' he' ka⁻läh',
 mah' ma' jäh' kiyh':

—Sa⁻ chaa⁻ ga⁻ jñah' hi⁻ laa⁻
 lä⁻koo⁻ jah' na⁻. ¿Hi⁻ na⁻ hi⁻
 lih' tee' kyaayh'?

5 Ga⁻kway' jwë' kih' mah'
 hlëëyh' juu' taah' hi⁻ hlëëh'
 bih' juu' he⁻ mi⁻kwah' kih'
 Dio. Ga⁻llaay' mah' leey'
 dsa⁻ta' to⁻laa⁻uu' sih'. 6 Lä⁻ja⁻
 ga⁻looy' mi⁻kwayh' kih' Dio.
 Ga⁻mi⁻kwayh' jmi⁻ kiyh',
 lä⁻kye⁻ kih' gwah⁻ kiyh', hi⁻
 lä⁻ja⁻ kih' hi⁻ tääh' gyuu⁻
 jmi⁻gyuu⁻ ka⁻läh'. 7 Hi⁻
 ga⁻hyoyh' jwë' jmeey' hnii⁻
 kyaah' lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻jngëë'
 lä⁻jiih' leeyh'. Hi⁻ ga⁻hyoyh'
 jwë' jmeey' hih⁻ kih' lä⁻jëë⁻
 nää' dsa⁻, lä⁻jë⁻ jee' jwi⁻,
 dsa⁻ hi⁻ hlëëh⁻ lä⁻koo⁻
 lä⁻koo⁻ juu', hi⁻ lä⁻kaa⁻ hwa'
 jee' tääh' dsa⁻ jmee⁻ hih⁻
 ma⁻ ki⁻ kih'. 8 Lä⁻jëë⁻ dsa⁻
 jmi⁻gyuu⁻ hi⁻ ga⁻jmää' joo'h'
 jah' laa⁻ na⁻hoo' he', sa⁻ ma'
 na⁻si⁻ jmi⁻ kiyh' në' je⁻ kih'
 Borrego mah' hi⁻ laa⁻ kwaat⁻
 ga⁻juu' në' na⁻hyoo' lä⁻ ma'
 huu' jmi⁻gyuu⁻. Në⁻ je⁻ kiyh'
 ja⁻, na⁻si⁻ jmi⁻ kiyh' lä⁻jëë⁻
 hi⁻ na⁻jnaä' kih' Dio.

9 Cher⁻mah' chaa⁻ hi⁻ hnoo'
 heeh⁻ juu' la⁻, wa' heeyh'.
 10 Hi⁻ lle⁻ kih' dsoo' neh⁻ñe⁻
 ', jää' dsih' neh⁻ñe⁻ '. Hi⁻
 lle⁻ kih' juu' kyaah' ñe⁻tuuh',
 kyaah' ñe⁻tuuh' jngëëh' dsih'.
 Hor⁻ja⁻ hnoo' kwëëh' dsë⁻ hi⁻
 na⁻jngëë' kyaa⁻ Dio hi⁻ hnoo'
 lä⁻ ma⁻dsoo' ja⁻ba' dsëy'.

11 Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻,
 ga⁻jëën⁻ jñah' jah' laa⁻ na⁻hoo'
 hi⁻ ya⁻hëë⁻ neh⁻ hwa'. Ma'
 lley' to⁻ joo' he⁻ la⁻ la' la' kih'
 jaa⁻ borrego mah', hi⁻ ma'

hlëeyh⁻ lä⁻ hlëeh⁻ jaa⁻ dragón.
 12 Ma' kyey⁻ lä⁻ jë⁻ be' kih¹
 to⁻ nē' jah' he', mah' to⁻ lo⁻
 nēy' ga⁻ løoy¹ jmeey⁻ hih⁻
 kih¹ hī⁻ tääh' lä⁻ kaa⁻ hwa¹
 mah' wa' jmeey' juuh⁻ kih¹
 to⁻ nē' jah' he', hī⁻ ga⁻ jã¹ kih¹
 kyaah' dsoo' he⁻ ma' juuy¹
 ja⁻. 13 Hi⁻ lä⁻ ja⁻ ma' jmeey⁻
 cha⁻ miih⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻
 ka⁻ läh', lä⁻ juuh¹ ga⁻ jmeey¹
 ga⁻ jyoo¹ je⁻ gyuu¹ hī⁻ gyuu⁻
 lä⁻ ga⁻ tē' hwa¹, lä⁻ ma⁻ jëe⁻ ja⁻
 dsa⁻. 14 Mi⁻ gaay⁻ hī⁻ tääh'
 lä⁻ kaa⁻ hwa¹ kyaah' lä⁻ jë⁻
 he⁻ juh⁻ gaa⁻ he⁻ ga⁻ hyoyh¹
 jwë¹ jmeey¹ cha⁻ nē' jah' to⁻ nē'
 he'. Ga⁻ jmeey¹ mada⁻ kih¹ hī⁻
 tääh' lä⁻ kaa⁻ hwa¹ he⁻ jmeey¹
 heeh⁻ kih¹ jah' hī⁻ ga⁻ jã¹ kih¹
 hī⁻ ma' la' dsoo' kih¹ kyaah'
 ñe¹ tuuh'. 15 Ga⁻ hyoyh¹ jwë¹
 he⁻ jmeey¹ juuh⁻ heeh⁻ kih¹
 jah' he' mah' hlëeh¹. Hi⁻ mah'
 ga⁻ jmeey¹ mada⁻ jngiiyh¹ kih¹
 lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ hī⁻ sa⁻ jmee¹ juuh⁻
 kih¹ heeh⁻ ja⁻. 16 Ga⁻ jmeey¹
 hih⁻ kih¹ ga⁻ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻,
 lä⁻ jøh¹ lä⁻ mäh¹, hī⁻ cha⁻ kuu',
 hī⁻ tä⁻ ñee', hī⁻ na⁻ hnëe'
 jmee⁻ ta', hī⁻ hī⁻ sa⁻ na⁻ hnëe'
 ka⁻ läh', mah' jmeey¹ lii⁻
 gooy⁻ ra⁻ lluu¹ o cha⁻ kyey¹.
 17 Lä⁻ ja⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ lä⁻ cha⁻
 jwë¹ kih¹ la¹ gyih¹ løø', ni⁻ sa⁻
 lä⁻ cha⁻ jwë¹ hniiy¹ gyih¹ he⁻
 cha⁻ kiyh¹ cher¹ mah¹ sa⁻ laay¹
 lii⁻ kyaah' jmi⁻ kih¹ jah' he'
 o kyaah' hwëh' lä⁻ koo⁻ chee⁻
 jah' he'. 18 Jee' la⁻ hnøø¹ cha⁻
 huu¹ dsë⁻ llu¹. Hī⁻ ngëe', he⁻
 da' hwëh' kih¹ jah' he', jëeh'
 la¹ hwëh' kih¹ dsa⁻ ñuu¹ ba⁻
 ja⁻. Hwëh' kih¹ jah' he' te' jñii'

hña⁻ loo' na⁻ dsë⁻ to⁻ lo⁻ gya'
 na⁻ dsë⁻ gya' jñii'.

14

*Koo⁻ su⁻ hmëe' ga⁻ hä'
 lä⁻ jëe⁻ hña⁻ laa' na⁻ dsë⁻ to⁻ laa'
 kyee' mil dsa⁻*

1 Ma⁻ ngëe' he⁻ ja⁻, ga⁻ jëen⁻
 Borrego mäh¹ cheh¹ nē'
 moh' Sión kyaah' hña⁻ laa'
 na⁻ dsë⁻ to⁻ laa' kyee' mil dsa⁻
 hī⁻ ma⁻ na⁻ sii⁻ jmi⁻ kih¹
 Borrego mäh¹ cha⁻ kyey¹, hī⁻
 ma⁻ na⁻ sii⁻ jmi⁻ kih¹ Jmiiy⁻
 ka⁻ läh'. 2 Ja⁻ ga⁻ ga⁻ nuun¹
 ga⁻ hlëeh' gyuu¹ ga⁻ hii' goo⁻
 lä⁻ hii' jee' jyoo⁻ cha⁻ miih⁻
 jmi⁻. Hi⁻ ga⁻ hii' lä⁻ koo⁻ hii'
 jee' hii' ñih¹ ki⁻ gaa⁻, hī⁻ ga⁻ hii'
 lä⁻ hii' jee' tääh' dsa⁻ koo⁻
 tu⁻ he⁻ choo¹ cha⁻ miih⁻
 si⁻ ñe'. 3 Lä⁻ jëe⁻ hī⁻ he' ma'
 hä⁻ koo⁻ su⁻ hmëe' cha⁻ nē'
 hī⁻ ma' gya¹ jmee⁻ hih⁻ nē'
 hma⁻ sii⁻, hī⁻ cha⁻ nē' lä⁻ jëe⁻
 kyee' jah' hī⁻ ma' tääh' he',
 hī⁻ cha⁻ nē' lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ gyuu¹
 ka⁻ läh'. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ lih⁻ ma'
 hä⁻ su⁻ ja⁻. Ma⁻ la⁻ hña⁻ laa'
 na⁻ dsë⁻ to⁻ laa' kyee' mil ba'
 ma' lih⁻ ma' hä⁻, dsa⁻ hī⁻
 ga⁻ lää¹ Dio kyaah' jma⁻ kih¹
 jee' kih¹ dsa⁻ hī⁻ chaa⁻ hwa¹.
 4 Lä⁻ jëe⁻ hī⁻ la⁻ sa⁻ ga⁻ mi⁻ sah'
 hñiiy¹ kyaah' dsa⁻ më', jëeh'
 ga⁻ hääy¹ hñiiy¹. Hī⁻ he' jmee⁻
 ko⁻ jøh¹ kyaah' Borrego mäh¹
 wa⁻ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee' dsooy¹.
 Hī⁻ he' na⁻ ga⁻ lääy¹ jee' kih¹
 dsa⁻, laay¹ koo⁻ nää¹ hī⁻
 ma⁻ jã¹ llu¹ kih¹ Dio hī⁻ lä⁻ ja⁻
 kih¹ Borrego mäh¹. 5 Ni⁻ miih⁻
 sa⁻ ga⁻ hwëe⁻ juu¹ ta⁻ juu¹

hooy', na-jngëe' go-te~ laay'
cha'në' Dio.

Juu' he- ga-kwa' uu- ángele

⁶ Hi- ga-jëen- jñah' ángel
hi- ma' hëe- to'dsaah'
gyuuh' jmi-gyuu- hi- ma'
kye- ju'hmeë' he- sa- ngëe'
jih'koh'. Ma' hlëeyh- lä-jëe-
dsa- hi- chaa- lä-kaa- hwa'
jee' jmeey- hih-, lä-jëe-
näa' dsa- hi- hlëeh- lä-koo-
lä-koo- juu', hi- lä-jëe- hi-
chaa- lä-koo- lä-koo- jee'
jwii-. ⁷ Ga-hlëeh' ángel he'
kyaah' lä-jë- be' kih':

—Wa' gah- hnäh' Dio, jmee'
hnäh' juuh- kiyh'. Jëeh',
ma-të' hor~ llay' ta'. Kwa'
hnäh' tíhmaah' kih' hi-
ga-jmee' gyuuh' jmi-gyuu-,
hi- ga-jmee' hwa', hi-
ga-jmee' jmi-ñeeh-, hi- hi-
ga-jmee' lä-kaa- jee'hya-
jmi-gwa-.

⁸ Jñah' ka-läh' ángel
ga-lla-lle' kaah' kiyh', ma'
jäyh':

—Ma-hee-, ma-hee-
go-te~ Babilonia jwii- juuh-
hi- ga-hee' dsa- lä-kaa-
jmi-gyuu- kyaah' lä-jë- wa'
he- cha- he- he- hlih' ma'
jmeey-. La' lä-koo- he-
ga-kwëeyh' dsa- jmi-llii' hää

⁹ Jee' ga-të' uu- ángel
hi- ma' lleë- kaah' he', ma'
hlëeyh- kyaah' lä-jë- be' kih':

—Cher'mah' hi- ga-jmää'
jòøh' jah' hi- laa' na'høø'
he' kyaah' heeh- kiyh',
hi- cher'mah' ga-jmeey'
lii- cha'kyey' o ma-gooy-,
¹⁰ ja-ba' lä-ja- le' kih' dsa-
he'. Le' kiyh' lä-koo- he-

hiyh' jmi-llii' hää', wa'ra-
ga-ya-jëe' dsë' Dio kyaayh'.
Ja- kyaah' hih- jä- ya-jëe'
dsë' Dio. Jmeey' kaay- kyaah'
je-, kyaah' azufre cha'në'
lä-jëe- ángele hi- na-jngëe' hi-
cha'në' Borrego mäh' ka-läh'.
¹¹ Jee' täayh' kaay- ja-, soo-
ñe' ga-lä-jë- joh' jmi- cha-.
Lä-jëe- hi- ma' jmää- jòøh'
jah' he' kyaah' heeh- kiyh',
hi- hi- heeh- lee' lii- kyaah'
jmi- kiyh', ni- jmi- ni- hwë'
sa- le' teeyh- dsëy'. ¹² Hor- ja-
hnøø' kwëeh' dsë' lä-jëe- hi-
na-jngëe', lä-jëe- hi- nuuh'
kih' Dio hi- lä-jëe- hi- jmee-
dsoo' dsë' kih' Jesús.

¹³ Ja-ga' ga-nuun' ka-läh'
ga-hlëeh' gyuuh' jmi-gyuu-
ma' jäyh':

—Si- he- la-: “Na' ta-
cha'në', llu' la' kih' hi- juu'
jee' jmeey- ko-jòøh' kyaah'
Dsa-jòøh' jnän.”

—Jaah-, lä-ja- le' -jäh'
Jmi-lle' Na-jngii' -. Hi-
he' teeh- dsë', jëeh' ja- jiih'
llaa- he- ma-jëey- wii-, hi-
lä-jnäh' ba' lä-jë- he- llu' he-
ga-jmeey'.

*Lloo- koo- jmi- jòøh- Dio
lä-jëe- dsa-*

¹⁴ Ja-ga' ga-jëen' koo-
jnii' tøø-. Jee' jni- ja-, ma'
gya' jaa- hi- laa' lä- laa'
Hi-ga-lëe'ngo'. Ma' lley-
koo- coron he- la' kyaah'
ku'nøø-, hi- ma' chooyh- koo-
ñe' tuuh- hlääh- he- hme'.
¹⁵ Neh- gwah- kih' Dio ya-hëe'
jñah' ángel hi- hlëeh- kyaah'
lä-jë- be' kih', ga-siiyh- hi-
gya' jee' jni-:

—Kyē ñe'tuuh' hläh' kyah'
mah' chooh' ta' kyah'. Jëeh'
ma'jwii' ba'mii', ma'të' hor'
jee' juuh'.

16 He'ja' hi' ma' gya' jee'
jnii' he' ga'jyooy' ñe'tuuh'
hlääh' kiyh' lä' ga'të' hwa',
mah' ga'teeyh' lä'jë' mii' kih'
hwa'ja'.

17 Neh' gwah' he' la' gyuu'
jmi'gyuu', ya'hëë' jñah' ángel
hi' ma' chooh' koo' ñe'tuuh'
hläh' he' hme'. 18 Jee' chih'
na'hyoo' ya'hëë' jñah' ángel
hi' ma' na'ngë' jwë' jmee'
hih' kih' je'. Kyaah' be'
ga'hleëyh' hi' ma' chooh'
ñe'tuuh' hläh' hme' ja',
ga'siiyh':

—Kyaah' ñe'tuuh' hläh'
kyah' na', hnä' lä'jë' sa'mah'
kih' mi'jeh' he' cha' hwa' na',
jëeh' ma'jwii' ba'.

19 He'ja' ga'jyoo' ángel he'
ñe'tuuh' hläh' kih' lä' ga'të'
hwa' mah' ga'hnyä' sa'mah'
kih' mi'jeh' he' cha' hwa'
la', ga'tooyh' neh' koo' jee'
jleeyh' kyaah' ma'tiiy'. He'
la' la' kwaat' he' wii' he'
na' ga' chee' Dio në' kih'
dsa'. 20 Hi' ga'jleeyh' kyaah'
ma'tiiy' mi'jeh' jee' ma'tääh'
he' ma' hla' ta' chuuh' jwii'.
Hi' jee' ga'jleeh' mi'jeh'
ja', ga'hwëë' jmi' gyuu'
lä'koo' jma' he' ga'loo'
lä' ga'të' fren' kih' kya'jih',
ga'ngëë' la' ga'hnë' hña'loo'
kilómetro.

15

*Gyee' ángele kyaah' gyii'
lli'wii'*

1 Ga'jëen' jyoh' ka-läh'
koo' he' juh'gaa' gyuu'
jmi'gyuu' lä'jih' ga'lä'dsaa'
dsën'. Ga'jëen' gyee' ángele
hi' ma' kye' gyii' nëë' he' wii'
he' jä' kyaah' jee'llaa' go'te'.
Jëeh' kyaah' he' ja', llaa' he'
ya'jëë' dsë' Dio. 2 Hi' ga'jëen'
ka-läh' he' ma' na'jaa' he'
la' lä'koo' hu' he' jëë',
he' juuh' lä'koo' jmi'ñeeh',
na'kaah' kyaah' je'. Né' ja'
ma' tääh' hi' ga'lih' ga'tee'
kyaah' jah' hi' laa' na'hoo'
he' kyaah' heeh' kiyh', lä'jëë'
hi' sa' ga'kwaa' hñii' ma' lee'
lii' ni' sa' ga'kay' hwëh' lä'
chee' jah' he'. Ma' chooyh'
tu' he' choo' cha'miih' si'ñe'
he' ga'hyoyh' kih' Dio. 3 Ma'
häy' su' he' ma' hä' Moisé
hi' ma' jmee' ta'he' kih' Dio,
hi' ma' häy' su' he' ma' hä'
Borrego mäh', ma'jäh':

Peer' juh'gaa' la' lä'jë' he'
ma'jmeeh',

hne' Dio hi' laa' jøøh' hi'
cha' ga'lä'jë' be' kih'.

Dsoo' ba', lluu' la' jwë' kyah',
hne' Dsa'ta' jøøh'
kyaah' hi' na'jngëë'.

4 Lä'jëë' ba' dsa' gah' hne'
Dio.

Lä'jëë' ba' dsa' jmee' juuh'
jmi' kyah'.

Jaa' hne' ba' hi' na'jngëë'.

He'ja' ga'lä'jëë' hi' chaa'
hwa', ya'näy' mah'
jmeey' juuh' kyah'.

Jëeh', ma'lä'jnä' ba' he'
ma'løøh' llah' ta'.

5 Ma'ngëë' he' ja', ga'jëen'
na'na' gwah' he' chih'
gyuu', ja'ba' gwah' he'

ga⁻mi⁻jnaä⁻ Dio kih¹ Moisé.
 6 Neh⁻ gwah⁻ ja⁻ ga⁻hwëë⁻
 gyeë¹ ángele hi⁻ ma¹ kye⁻
 lä⁻jë⁻ gyii¹ nëë¹ he⁻ wii¹. Ma¹
 kye¹yh¹ hmiih⁻ he⁻ cheë⁻
 lino he⁻ na⁻jngii¹, he⁻ la¹
 jih¹gyeh¹. Hi⁻ na⁻hñuu⁻
 mo⁻dsëy¹ kyaah¹ hmiih⁻ he⁻
 ma¹ na⁻la⁻ kyaah¹ ku⁻nøø⁻.
 7 Jaa⁻ jee¹ lä⁻jëë⁻ kyeë¹ jah¹ he⁻
 ga⁻kwëëh¹ lä⁻jëë⁻ gyeë¹ ángele
 he⁻ ma¹ koo⁻ kyaah¹ he⁻ la¹
 kyaah¹ ku⁻nøø⁻ he⁻ na⁻ka¹
 lä⁻jë⁻ he⁻ wii¹ he⁻ na¹ ga¹ cheë⁻
 1 Dio hi⁻ chaa⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ joh¹
 jmi¹ cha⁻. 8 Ga⁻ka¹ neh⁻
 gwah⁻ cha⁻miih⁻ ñe¹, kih¹
 he⁻ laa¹ jøøh¹ Dio hi⁻ cha⁻
 cha⁻miih⁻ be¹ kih¹. Ni⁻ jaa⁻
 sa¹ ma⁻le¹ ma¹ dsa⁻taah⁻ neh⁻
 gwah⁻ ja⁻, ta¹ko⁻jiih¹ sa¹ ga¹
 ma⁻lä⁻te¹ lä⁻jë⁻ gyii¹ he⁻ wii¹
 he⁻ kye⁻ lä⁻jëë⁻ gyeë¹ ángele
 he⁻.

16

*Wa⁻kyaah¹ he⁻ kyaah¹ he⁻
 ga⁻heeyh¹ dsa⁻ wii¹*

1 Ja⁻ga⁻ ga⁻nuun¹ ga⁻hlëëh¹
 ki⁻gaa⁻ neh⁻ gwah⁻ ja⁻,
 ga⁻siiyh⁻ lä⁻jëë⁻ gyeë¹ ángele
 he⁻:

—Go⁻nää¹ hnäh¹ mah¹
 go⁻jää¹ he⁻ lli¹wii¹ he⁻ haa¹
 neh⁻ lä⁻jë⁻ gyii¹ kyaah¹ he⁻ na¹
 ga¹ cheë¹ Dio lä⁻kaa⁻ hwa¹.

2 Ñee¹ to⁻ nê⁻ ángel he⁻ na⁻jää¹
 he⁻ ma¹ haa¹ neh⁻ kyaah¹ kiyh¹
 ta⁻ jee¹ tääh¹ dsa⁻. Lä⁻chah¹
 ja⁻, ga⁻to¹h¹ koo⁻ dsoo¹ he⁻
 ku⁻jii⁻ he⁻ la¹ na⁻høø¹, nê⁻
 kih¹ hi⁻ laa¹ lii⁻ kih¹ jah¹ laa¹
 na⁻høø¹ he⁻, hi⁻ nê⁻ kih¹ hi⁻ ma¹

jmeë⁻ juuh⁻ kih¹ ja⁻ba¹ heëh⁻
 kih¹ jah¹ he⁻.

3 Jee¹ ga⁻të¹ uu⁻ ángel ga⁻jää¹
 he⁻ ma¹ haa¹ neh⁻ kyaah¹
 kiyh¹ ta⁻ nê⁻ jmi⁻ñeeh⁻, hi⁻
 ga⁻lii¹ jma⁻ lä⁻ la¹ jma⁻ kih¹
 hi⁻ na⁻juu¹. Kyaah¹ he⁻ja⁻
 ga⁻juu¹ lä⁻hii¹ nê⁻ hi⁻ chaa⁻
 cha¹jmi⁻ñeeh⁻.

4 Jee¹ ga⁻të¹ uu⁻ ángel ga⁻jää¹
 he⁻ ma¹ haa¹ neh⁻ kyaah¹
 kiyh¹ ta⁻ nê⁻ jmi⁻juuh⁻ kyaah¹
 lä⁻kaa⁻ jee¹ hya⁻ jmi⁻ gwa⁻
 pih¹. Lä⁻kye⁻ he⁻ ja⁻ ga⁻lii¹
 jma⁻ ka⁻lä¹. 5 Lä⁻chah¹ ja⁻
 ga⁻nuun¹ ga⁻hlëëh¹ ángel hi⁻
 laa¹ juu¹ jmi⁻, ga⁻jäyh¹:

—Jnaah¹ lluu¹ laah¹ hne⁻,
 Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻. Hne⁻ laah¹,
 hi⁻ ma¹ laah¹, hi⁻ na⁻jngëëh¹
 1, jëëh¹ ma⁻llah¹ ba¹ hne⁻ ta¹
 kih¹ dsa⁻. 6 Kih¹ he⁻ ga⁻tuyy¹
 jma⁻ hi⁻ na⁻jngëë¹ kyaah¹ hi⁻
 kih¹ hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹ kyah¹,
 he⁻ja⁻ hne⁻ kwëëyh¹ 1 hiyh¹
 jma⁻ ka⁻lä¹, he⁻ teeh¹ jwii⁻
 kiyh¹.

7 Lä⁻ja⁻ ga⁻nuun¹ kih¹
 jñah¹ hi⁻ ga⁻hlëëh¹ jee¹ chih¹
 na⁻hyoo¹, ga⁻jäyh¹:

—Dsoo¹ ba¹, hne⁻ Dio
 Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻ hi⁻ cha⁻
 ga⁻lä⁻jë⁻ be¹ kih¹. Hne⁻ ba¹
 ma⁻llah¹ ta¹ kyaah¹ ju⁻dsoo¹
 lä⁻koo⁻ lle¹ kih¹.

8 Jee¹ ga⁻të¹ kyeë¹ ángel he⁻
 ga⁻jää¹ he⁻ ma¹ haa¹ neh⁻
 kyaah¹ kiyh¹ ta⁻ nê⁻ hyoo⁻.
 Lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻cha⁻ be¹ kih¹
 hyoo⁻ mah¹ jmeë¹ kaa⁻ dsa⁻
 kyaah¹ je⁻. 9 Ga⁻lä⁻llii¹ hyoo⁻
 lä⁻jiih¹ ga⁻kaa⁻ dsa⁻. Ni⁻ lä⁻ja⁻
 sa⁻ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsëy¹ mah¹ ma¹
 jmeey¹ juuh⁻ kih¹ Dio. Lla⁻ he⁻

jā, gā mī kwah̄¹ bih̄¹ kih̄¹ Dio
hī lih̄ cheē¹ lǟ jē̄¹ hē wī¹
jā.

10 Jee' ga-tē' hñaa' ángel
ga-jää' kyaah' kiyh' ta' nē'
jee' gya' jmee' hih' jah' laa'
na'høø' he'. Hi' lä-kaa' hwa'
jee' ma' jmeey' hih' ga-la'
na-hoo', lä-jiih' ga-jñaa'
dsa- na'sih', kih' he' ma'
jēy' wi'. 11 Koo- ka-läh'
ga-mi-kwayh' kih' Dio hi-
gya' gyuu' jmi-gyuu' kih' he-
ma' jēy' wi' hi' kih' dsoo'
he- la' na'høø' jā. Pero ni-
lä-ja- sa- ga-lä-dsaa' dsēy'
he- ma' jmeey' he- hñih'.

12 Jee' ga-tē' jñee' ángel
ga-jää' he- ma' haa' neh-
kyaah' kiyh' ta' nē' jmi-juuh-
he- chee- Eufrate. Jmii-
ja- ga-lä-kih' mah' ga-jä'
ma-na'llu' jwē' jee' ngē'
lä-jēē' rey hi- ya-nää' ta' jee'
hya- hyoo'. 13 Hi' ga-jēēn-
uu- jmi-lle' hlēēh' hi- jnäā'
lä- jnäā' jeh' wēh'. Ya-hēē'
neh' to-hoo' Dragón, hi-
ya-hēē' neh' to-hoo' jah' hi-
laa' na'høø' he' hi' ya-hēē'
neh' to-hoo' jah' hi- ma'
ngēē' juu' ta-juu'. 14 Hi- he'
laa' dsa- hlēēh' hi- jmee'
jā he- koo- nēē' mah' jēē'
dsah' dsa-. Dsa-näay' cha'nē'
lä-jēē' rey lä-kaa- lä-juh'
jmi-gyuu', mah' dsa-jøøyh'
dsa- dsa-näay' dsa-jmeey'
hñii- wa-ra- ga-tē' jmi' juuh-
jmi' goo- kih' Dio hi- cha-
ga-lä-jē' be' kih'. 15 "Hi' jnä'
ngaahn' na-, lä-koo- jaa- hi-
hii'. Llu' la' kih' hi- na-nē',
hi- hää' hñii', hi- jmee' ta'

llu'. Hi- he' sa- jä' o-hih'",
ga-jäh' Dio.

16 Hi' he' ba' jah' he'
ga-jmee' ga-kuh' lä-jēē' rey,
koo- jee' chee- kyaah' juu'
hebreo Armagedón.

17 Jee' ga-tē' gyeē' ángel
ga-jää' he- ma' haa' neh-
kyaah' kiyh' ta' nē' lle'.
Ga-lä-nuu' ga-hlēēh' koo-
ki-gaa- jee' chih' gwah-
gyuu' jmi-gyuu' jee' gya' Dio
jmee' hih', ma' jäh': "Ma-la-
ba'." 18 Lä-cha' ja- ga-jmee'
je-nih', ga-hlēēh', ga-hii' ñih',
hi' ga-jeh' wi' jwēte' hwa',
he- sa' ma-jeh' ni' koo-
hä- ko-ja- jiih', ta-ko-jiih'
tääh' dsa- jmi-gyuu' la-
19 Jee' jwii- juuh- Babilonia
ga-la' hnē- nää', hi' jyoh'
ga' jee' jwii- kaah' ga-sa'
ga-hla' go-te-. Ma-ra- he-
ga-teeh- ba' Dio jwii- kih'
jwii- juuh- ja-, ga-cheey' nē'
kih' lä-jē' go-te' he- ya-jēē'
' dsēy' kyaah'. 20 Ga-lä-jē'
hwa' he- tääh' jee' jmi-ñeeh-
ga-ääh' høø' kih'. Lä-ja-
ka-läh' ga-ääh' lä-jē- moh'.
21 Hi' ga-saa' nē' kih' dsa-
mi-dsē' kaah' he- hii- ma-
to'loo' kil. Hi' lä-jēē' dsa-
cha-ga-miih- ga-mi-kwayh'
kih' Dio ma' ga-jēy' he- wi'
jā. Jēēh', koo- he- ja- ba' ma'
la' juuh- ga' kih' jee' lä-jē'.

17

Heeh' Dio wi' Babilonia

1 Ma-ngēē' he- ja-, ja' jaa-
jee' lä-jēē' gyeē' ángele hi-
ma' chooh- lä-jē' gyii' kyaah'

mah' ga'hleeyh' kyaah' jna',
ga'jyah':

—Na- ta- la- mah' heehn-
hne- ha- la- la' he- wii'
he- heeh' Dio hyaa- hi- ma'
kyaah' wa' hi- cha- hi-, hi-
gya' jøøh' ne' kih' cha- miih-
jmi-. ² Dsa-më' he' ga'jmeey'
wa' la' cha- la' kyaah' lä-jëe-
rey hi- cha- hwa' la-. Hi-
lä-jëe- dsa- hi- tääh' hwa'
la- ga-hee' go-te- hudsë-
kiyh' kyaah' lä-jë- he-
hlih' he- ga'jmeey' kyaah'
dsa-më' he'. La' lä-ko- he-
ga-kwëeyh' jmi-llii' he- hää'
jwërte.

³ He-ja- ga-jää' jmi-llë' jnä'
ko- hwa' ki- jee' sa' kwa-
ni- miih-. Jee' ja- ga-jëen-
jaa- dsa-më' hi- ma' dsëe-
jaa- jah' gyuu'. Lä-kaa- ne'
kih' jah' he' na-sii- jmi-
he- mi-kwah' kih' Dio, hi-
ma' lle' gyii' lley' kyaah'
gya' jøø'. ⁴ Dsa-më' he' ma'
kyeh' hmiih- hee- gyuu' hi-
gyuu' läh-, he- na-lii' kyaah'
ku'nøø', hi' kyaah' ku' he-
la' na'hnaah'. Ma' chooyh-
ko- kyaah' he- na-la- kyaah'
ku'nøø' jee' ma' na-kah'
kyaah' lä-jë- he- la' o-hih-
he- ma' jmeey'. ⁵ Ma' na-sii-
cha'kyey', ko- jmi- he- sa-
lä-ngëe' jne', he- ma' jah':
"Jwi- juh- Babilonia. Choo'
dsa-më' hi- kaah- wa' hi-
cha- hi-. Choo' lä-jë- he-
jmeey- na-hääh' dsë- jne'."
⁶ Ga-lä-liihn- he- ma' hee'
dsa-më' he' kyaah' jma- kih'
hi- na-jngëe', hi- kyaah' jma-
kih' hi- ga-juu' kwaat- kih'

Jesús. Ma' ga-jëen- dsa-më'
he' ga-lä-dsaa- dsën- jwërte.
⁷ Mah' ga-jäh' ángel he' siih-
jna':

—¿He-la' dsaa- hoh'? Jnä'
mi-jnaän- kyah' he- sa-
lä-ngëeh' hne- kih' dsa-më'
na-, hi' lä-ja- kih' jah' laa'
na'høø' hi- jääy- na-, hi-
lle' gyii' lle' kyaah' gya' jøø'.
⁸ Jah' hi- ma-jëeh- na-, ma'
laa' hi' na' mo-so' laay'. Hi-
na- na- ya-hee' neh- too-
ñiih' kih' cha-je-, jaa' ja-ga'
dsooy' gyi'jwi'. Lä-jëe' hi-
tääh' hwa' la- hi- sa- na-sii-
jmi- kih' ne' je- jee' na-sii-
jmi- kih' lä-jëe- hi- na-jnaä'
kih' Dio lä-jiuh' ma' ga-nøø'
jmi-gyuu', lä-jëe- hi- he'
lä-dsaa- dsëy' wa-ra- ga-jëey'
jah' he', hi- ma' laa', hi' na'
mo-so' laay', hi' hi- na' ga'
lä-jnaä' ka-läh'.

⁹ He- jwahn- la-, la' kih' hi-
cha- hudsë- llu' kih'. Lä-jë-
gyii' lle' jah' he', la' kwaat-
gyii' moh' jee' gya' dsa-më'
he'. ¹⁰ Hi' la' kwaat- laa' gyee'
rey ka-läh'. Hñaä' rey he'
mo-so' laay' ta'. Cha- ga'
jaa-, hi' cha- ga' jñah' hi-
sa- ga' ma-ja-. Ga' ma-ja- hi-
he', jmeey- bii' kiyh' mi-heey-
ko-hwëe' ba'. ¹¹ Jah' hi- ma'
laa' he', hi- na' mo-so' laay',
hi- he' laa' jee' ga-të' jñaä' rey
ka-läh'. Hi' laay' jaa- kih' jee'
lä-jëe' gyee' rey he' hi- dsoo'
gyi'jwi'.

¹² Lä-jë- gya' jøø' he-
ma-jëeh- ja-, la' kwaat-
gyaa' rey hi- sa- ga' ma-løø'
jmeey' hih-. Ko- hor- ba'

hyoyh⁺ jwë¹ leey⁺ rey mah¹
 jmeey¹ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jah⁺
 laa¹ na'høø⁺ he⁺. ¹³ Ga⁻lä⁻jëë⁻
 gya¹ rey he⁺ dsa⁻taayh⁻ juu¹
 kwee⁻, mah¹ tooyh⁻ goo⁻
 jah⁺ hi⁻ laa¹ na'høø⁺ he⁺
 he⁻ jmeey¹ hih⁺ kih¹ dsa⁻
 jmi⁻gyuu⁺. ¹⁴ Hi⁻ lä⁻ja⁻ teey¹
 kyaah⁺ Borrego mäh¹. Pero
 Borrego mäh¹ he⁺ liyh⁻ ba⁻
 wa⁻ra⁻ ga⁻teey¹ kyaah⁺. Jëeh⁺,
 hi⁻ he⁺ he⁺ Rey hi⁻ kye⁻
 nē⁺ kih¹ jee⁺ lä⁻jëë⁻ Rey, hi⁻
 laay¹ jøøh¹ kih¹ jee⁺ lä⁻jëë⁻
 Dsa⁻kaah⁺. Hi⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻
 tääh⁺ kyaayh⁺, ma⁻na⁻teeh⁺
 kyaay¹, ma⁻na⁻lleeh⁺, ja⁻ba⁻
 hi⁻ mi⁻teh¹ kiyh¹.

¹⁵ Hi⁻ ga⁻jäh⁺ ángel siiyh⁻
 jnä⁺ ka⁻läh⁺:

—Lä⁻jë⁻ jmi⁻ he⁻ ma⁻jëeh⁻
 jee⁺ ma⁺ gya¹ hyaa⁺ hi⁻ kaah⁻
 wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻, la¹ kwaat⁻
 lä⁻jë⁻ jee⁺ jwii⁻, lä⁻jëë⁻ dsa⁻,
 lä⁻kaa⁻ hwa¹ jee⁺ tääh⁺ dsa⁻
 jmee⁻ hih⁺, hi⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻
 hlëeh⁺ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ juu¹.

¹⁶ Hih¹ jah⁺ hi⁻ laa¹ na'høø⁺
 he⁺ kyaah⁺ lä⁻jë⁻ gya¹ jøø¹ kih¹,
 jmeey¹ na⁻høøh⁺ kih¹ hyaa⁻
 hlëeh¹ he⁺. Ja⁻ jiih¹ beey¹
 kyaah⁺ o⁻hih⁺ kih¹, jngiiyh¹
 kih¹, hi⁻ jëy¹ kyaah⁺ je⁻.

¹⁷ Jëeh⁺ Dio ba⁺ hi⁻ ga⁻tooh⁻
 huud⁻së⁻ neh⁻ tuh⁻dsë¹ lä⁻jëë⁻
 rey he⁺ mah¹ jmeey¹ lä⁻hnøø¹
 Dio he⁻ dsa⁻taayh⁻ juu¹ kwee⁻
 mah¹ llaay¹ jøøh¹ jah⁺ hi⁻
 laa¹ na'høø⁺ he⁺, lä⁻jiih¹ lä⁻te¹
 lä⁻koo⁻ jäh⁺ juu¹ kih¹ Dio.

¹⁸ Hi⁻ dsa⁻më⁺ hi⁻ ma⁻jëeh⁻
 na⁻, la¹ kwaat⁻ koo⁻ jwii⁻
 juuh⁻ he⁻ jmee⁻ hih⁺ kih¹
 lä⁻jëë⁻ rey hi⁻ chaa⁻ hwa¹ la⁻.

18

Ga⁻heë¹ jwii⁻ Babilonia

¹ Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻jëen⁻
 jñah⁺ ángel hi⁻ ga⁻jñaa¹ gyuu¹
 jmi⁻gyuu⁺ kyaah⁺ cha⁻miih⁻
 be⁺. Hi⁻ hwa¹ la⁻ ga⁻lä⁻jñä⁺
 jëë⁻ go⁻te¹ kyaah⁺ jmëë¹ kiyh¹.
² Ga⁻hlëeyh⁺ kyaah⁺ lä⁻jë⁻ be⁺
 kiyh¹, ga⁻jäyh⁺:

Ma⁻jä⁺ ta⁺ hwa¹, ma⁻jä⁺ ta⁺
 hwa¹ Babilonia jwii⁻
 juuh⁻.

Ma⁻lii⁻ cha⁻neh⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻
 hi⁻sa⁻llu¹.

La¹ høø¹ lä⁻jëë⁻ jmi⁻lle⁺ hlih¹,
 hi⁻ la¹ sii⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻ ta⁺
 hi⁻ laa¹ na'høø⁺ hi⁻ sa⁻
 lä⁻jëë⁻ jne⁺.

³ Jëeh⁺, ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻
 chaa⁻ hwa¹ la⁻, ga⁻heë¹
 go⁻te⁻ huud⁻së⁻ kih¹
 kyaah⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ la¹
 o⁻hih⁺ he⁻ ma⁺ jmeey⁺
 jee⁺ ja⁻.

La¹ lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁻hiyh¹
 jmi⁻llii⁺ he⁻ hää¹ go⁻te⁻
 ba⁺.

Lä⁻jëë⁻ rey hi⁻ chaa⁻ hwa¹ la⁻
 ga⁻jmee⁺ wa¹ la¹ cha⁻ la¹
 kyaayh⁺.

Dsa⁻ hi⁻ ma⁺ nøø⁺ hmooh⁺
 kih¹, hi⁻ ma⁺ tääh⁺
 lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁺
 ga⁻lä⁻chay⁻ kuu⁺,

kih¹ he⁻ ma⁺ hnii⁺ he⁻ ma⁺
 cha⁻ ga⁻ngëë⁺ jwëë⁻
 kih¹ dsa⁻më⁺ he⁺,
 ga⁻jäh⁺ ángel.

⁴ Ja⁻ga⁻ ga⁻nuun¹ jyoh⁺ juu¹
 gyuu¹ jmi⁻gyuu⁺ he⁻ ma⁺ jäh⁺:
 Hnäh⁺ hi⁻ laa¹ dsa⁻ kyaan⁻,
 hwëë⁻ hnäh⁺ jee⁺ kih¹
 dsa⁻ he⁺

mah' sa' kwah' dso'kye' kiyh'
kyah' hnäh',

mah' sa' tēh' hnäh' he' wih'
he' jā' nē' kiyh'.

5 Jēh', he' ma'ngēē'
jwēē' dso'kye' kiyh',
ma' lloo' lā' ga'tē'
gyuuh' jmi' gyuu'.

Na' ma'tē' hor' koo' Dio jwih'
kwaat' kih' he' hlih'
he' ma' jmeē' dsa' he'.

6 Kwēēyh' kiyh' lā' koh' te' he'
ga'kwēēyh' jñah'.

Mi' hmaah' to' juh' kiyh',
lā' koh' te' he'
ga' jmeey'.

Ga'kwēēyh' jñah' ga' hih' jmi'
hää'.

Kwēēyh' kiyh' na' hih' to'
juh' ko' ja'.

7 Lā' koh' te' ma' jmāy' hñiiy'
jōh', lā' koh' te' he'
llu' he' ma' chaay',
ko' ja' he' wih' kwēēyh'
ka' lāh'.

Jēh', ma' jmeey' hu' dsē':
"Laan' jōh' lā' koo' hi'
jmeē' hih', cha' ba'
dsa' ñuuh' kyaan', sa'
cha' he' kih' he' jēn'
wih'."

8 He' ja' kyaah' koo' jmi' ba',
joh' he' wih' sa' jā' nē'
kiyh', jā' jngih' kiyh',
jā' hooyh', jā' kyoyh'.

Hi' kaay' kyaah' je', jēh'
Dio Dsa' jōh' jñan',
hi' cha' cha' miih' be'
kih', llay' ta' kih' jwih'
ja'.

9 Lā' jēē' rey hi' tāäh' hwa'
hi' ga' jmeē' wa' la' cha' la'
kyaah' dsa' mē' he' hi' ma'
chaay' llu' kyaayh', hi' he'

ki'hooh' kiyh' wa' ra' ga' jēē'
hwēē' ñe' jee' kaay'. ¹⁰ U' ba'
dsa' taayh', kih' he' lā' goyh'
jēē' he' wih' he' jā' nē' kih'
jwih' ja', jāyh':

—He' ba' che' jwih', jwih',
Babilonia jwih' juuh' na', he'
ma' jmeē' hih'. Jēh', kyaah'
koo' hor' ba', ma' ja' jwiz'
kyah'.

¹¹ Dsa' hi' ma' nōō' hmooh'
kih' lā' kaa' hwa', ki'hooh'
kih' jee' jwih' ja'. Jēh',
mo' so' cha' hi' la' lōō'
kiyh'. ¹² Lōō' kih' ku' nōō',
kuu' tōō', lā' jē' nēē' kuu'
hmooh', hmih' lino, hmih'
gyuu', hmih' ceda, hmih'
gyuu' lāh', hma' he' hii'
mi' jwih', lā' jē' ga' he' jñā'
na' hñaa' he' na' la' kyaah'
ja' elefante, kyaah' hma'
he' hmooh', kyaah' ñe' nōō'
kyaah' wa' he' cha' he' ñe'
' hi' kyaah' kuu' jih'. ¹³ Lōō'
kih' kyah' hma', ki' ma', jmi'
mi' jwih', wa' chu', mirra,
naa' mi' jwih', jmi' mi' jēh'
ma' āā', naa' he' kuh' dsa',
harin llu', kyaah' mi' trigo,
loo', borrego, kya' jih', carret.
Hi' ma' hnēē' lā' jēē' hi'
na' hnēē' jmeē' ta' ma' ke'
laay' dsa' jmi' gyuu'. ¹⁴ Ma'
jāyh' siyh' jwih' ja':

—Lā' jē' he' ma' hēē' hoh',
ma' jā' ta' koo' ba' ja'. Lā' jē'
he' jmāōō' kyah' ma' dsa'
go' te'. Jih' koh' mo' so' tēh'.

¹⁵ Lā' jēē' hi' ma' hnēē' he'
ja', ga' lā' chay' cha' miih'
kuu' lā' koo' ma' hñiiy' kih'
jwih' oo'. U' ba' dsa' taayh',
kih' he' lā' goyh' jēē' he' wih'

he- ja- ne' kih' jwii- ja- mah' kih'hooyh', 16 jayh':

—He- ba' che- jwii~, jwii~, Babilonia jwii- juuh- jee' ma' taah' dsa- hi- ma' keh- hmiih- lino na-kaah- gyuu' lah-, ma' na-leey' kyaah' ku'nøø' hi- kyaah' la-jë- kuu' he- jnä' na'hnaah'. 17 Jëeh', kyaah' koo- hor- ba' ma-dsa' la-jë- kuu' he- ma' chay-.

Hi- ga-la-jëë- juu' barco, hi- la-jëë- ga' hi- ma' ga-naä' neh-, kyaah' hi- ma' koooh- barco, hi- la-jëë- hi- ma' jmee- ta' cha'jmi-ñeeh- ga-taah' uu' ba', 18 jëey- la-koo- ma' hwëe- ñe' ma' koo- jee' jwii- ja-. Ga-taayh' ga-tooyh' miih', ma' jayh':

—Sa- cha- ga' jyoh' jwii- he- la' la-koo- jwii- juuh- na-.

19 Lä-jëë- hi- he' ga-ka' hløø- mah' ga-huuy' lley' hi- ga-ki' ga-hooyh', ma' jayh':

—He- ba' che- jwii~, jwii~, jwii- juuh- na-. Ga-la-jëë- ba' hi- na-høø- barco cha'jmi-ñeeh- ma-la-chay' kuu' kyaayh', kih' he- cha- cha-miih- kuu' kih' jwii- na-. Kyaah' koo- hor- ba' ma-hee- go-te-.

20 Lä-jëë- hnäh' hi- taah' gyuuh' jmi-gyuu-, wa' chaah- hnäh' llu'. Lä-ja- ka-läh' hnäh' hi- na-jngëe', hnäh' apóstole, hi- hnäh' hi- ga-ngëe' juu' kih' dsa-. Jëeh' ma-teeh- Dio jwii- kih' jwii- na- hi- ga-jmeeh- hnäh'.

21 Ma-ngëe' he- ja-, jaa- ángel hi- cha- cha-miih- be' kih' ga-kay' koo- mi' kuu' juuh-, la-koo- juuh-

cha'too' kih' molii', ga-jwäy' cha'jmi-ñeeh- mah' ga-jayh':

—Ja-ba' lä-na-, wii' hla' Babilonia jwii- juuh-, jih'koh' mo-so- lä-jnä' ka-läh'. 22 Mo-so- lä-nuuh' hii' tu- he- choo' cha-miih- síñe', ni' jñah' ga-të-, ni' hi- juu- luu' hma-ta-, ni' hi- juu- luu' hoo' mo-so- lä-cha- jee' na- kyah'. Ni- hi- ga' hi- jmee' wa' he- che- he- ta' mo-so- lä-cha-. Ni- molii' mo-so- hii' ka-läh'. 23 Ni- mo-so- lä-jnä' je- kih' mi'se' jee' na- kyah', ni' mo-so- lä-nuuh' miih' kih' jmi' jee' dsa-jee' goo- dsa- jee' na- kyah'. Jëeh', lä-jëë- hi- ma' dsa-lla- hmoooh' jee' na- kyah' ma' laa' kaah' kih' jmi-gyuu-. Hi- kyaah' ji-nah' kyah' ga-la-gaa- lä-jëë- hi- cha- lä-kaa- hwa'.

24 Jee' jwii- na- na-bääh' jma- kih' lä-jëë- hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio kyaah' lä-jëë- hi- na-jngëe', hi- kih' lä-jëë- ga' jñah' hi- ga-juu' lä-kaa- hwa'.

19

1 Ma-ngëe' he- ja-, ga-nuun' ga-hlëeh' jwëe' dsa- gyuuh' jmi-gyuu-, ma' jayh':

¡Aleluya! Dio, Dsa-jøøh' jnän' hi- lää- jne',

wa' gah- jnih', wa' jmeen' juuh- kiyh', hi- cha- cha-miih- be' kih'.

2 Jëeh' ma-llay' ta' kyaah' ju'dsoo', la-koo- lle' kih' jmeey'.

Ma-llay' ta' kih' hyaa' hlëeh' he', hi- ga-hee' lä-jëë- hi- cha- hwa' la-

kyaah' lä-jë⁺ he- la'
o-hih⁺ he- ma' jmeey⁺.
Ma-teeyh⁻ ba' jwi⁻ kih¹ hyaa'
he', hi- ga-tuu¹ jma-
kih¹ hi- ma' jmee⁺
ta-he¹ kih¹ Dio.

³ Koo⁻ ka-läh⁺ ga-jäyh⁺:

—¡Aleluya! Nē⁻ he- hwëë-
jee' kaay⁻, soo⁺ ga-lä-jë⁺ joh'
jmi⁺ cha⁻.

⁴ Hi- lä-jëë⁺ gyii'kyee⁺
dsa-gyuu⁺ kyaah' kyeë⁺ jah'
he', ga-juuh¹ jney', ga-jyooy¹
mo-nëy' lä-ga-të⁺ hwa¹ mah¹
ga-jmeey⁺ juuh⁻ kih¹ Dio hi-
gya¹ jmee⁺ hih⁺, ga-jäyh⁺:

—Wa' la' lä-ja⁻. ¡Aleluya!

⁵ Lä-ga-të⁺ jee' gya¹ Dio
jmeë⁺ hih⁺ ga-lä-nuu⁺ koo⁻
juu' he- jäh⁺:

Kwa' hnäh⁺ tí'hmaah' kih¹ Dio
jnän' lä-jëë⁺ hnäh' hi-
jmeë⁺ ta-he¹ kiyh¹,

lä-jëë⁺ hnäh' hi- gayh⁺, lä-jøh¹
lä-mäh¹.

*Lä-cha⁻ jmi⁺ wa'ra- ga-jee⁺
goo⁻ Borrego mäh¹*

⁶ Ja-ga' ga-nuun¹ lä-koo⁻
he- ga-hlëëh⁺ jwëë⁺ dsa⁻,
ga-hij' goo⁻ lä-koo⁻ hij'
jee' jyoo⁻ cha-miuh⁻ jmi⁻,
lä-koo⁻ hij' jee' ni⁻, ma' jäh⁺:

¡Aleluya, jëëh⁺ Dio Dsa-jøøh¹
jnän' hi- cha-ga-lä-jë⁺
be' kih¹, ma-løø¹ jmeë⁺
hih¹!

⁷ Wa' chaa⁻ jne' llu¹, wa' jëë⁻
dsë⁻ jne', wa' jmeen⁺
juuh⁻ kiyh¹.

Jëëh⁺ ma-të⁺ jee' jee' goo⁻ Bor-
rego mäh¹, ma-na'lluu⁻
ba'mëy'.

⁸ Ma-na-ngëy¹ jwë¹ këyh⁻
hmiuh⁻ lino he-

na-jngii¹ he- la'
jih'gyeh¹.

Jëëh⁺ hmiuh⁻ lino ja⁻, la'
kwaat⁻ ta' llu¹ he- ga-jmeë⁺
lä-jëë⁺ hi-na-jngëë¹.

⁹ Ja-ga' ga-jäh⁺ ángel he',
siih⁺ jnä⁺:

—Lä-la-sii⁺: "Llu¹ la¹ kih¹ hi-
na-teeh' jmeë¹ ma-nuu⁺ jee'
jee' goo⁻ Borrego mäh¹."

Mah¹ ga-jäyh⁺ ka-läh⁺:

—He-la-ba' ja⁻, juu' he-la'
ju'dsoo' kih¹ Dio.

¹⁰ He-ja⁻ ga-juuh⁻ jnën⁻
huu' tí' ángel he' mah¹
ga-jmää⁺ jnih¹ jøøh¹. Pero
ga-siiyh⁺ jnä⁺:

—Ta⁺ jmeë⁻ lä-na⁻. Jëëh⁺
kwee⁻ ba' laan¹ kyaah' hne⁻
jee' jmeen⁻ ta-he¹ kih¹ Dio
kyaah' øøh¹ hne⁻ hi-tääh'
choøh⁻ koo⁻ hweh⁻ juu' kih¹
Jesús. Jmeë⁺ juuh⁻ kih¹ Dio ba¹.

Jëëh⁺, hi-kwa⁺ juu' kih¹
Jesús, hi-he' ba' hi-ngëë⁻ juu'
kih¹ Dio.

Hi-dsëë⁻ kya'juh' tää⁻

¹¹ Ja-ga' ga-jëën¹ gyuu⁺
jmi-gyuu⁺ na-na', ga-jëën⁻
jaa⁻ kya'juh' tää⁻. Hi-ma'
dsëëy⁻ he', cheey⁻: Hi-Mi-te'
Juu¹, hi-cheey⁻: Ju'dsoo'
Jmah¹. Jëëh⁺, kyaah' ju'dsoo'
teey⁻ kyaah' dsa⁻, hi-lä-ja⁻
llay⁺ ta-ka-läh⁺.

¹² Mi-nëy'
ma-la' lä-koo⁻ jee' hya⁻ je⁻,
ma'lley⁻ cha-miuh⁻ coron.
Ma-na-sii⁻ koo⁻ jmi⁻ he-ni⁻
jaa⁻ sa-ma-ngëë⁺, jaa⁻ hñii'
bih¹ ma-ngëëy⁺. ¹³ Ma'kyeyh'
koo⁻ hmiuh⁻ he-ma-na-hee⁻
kyaah' jma⁻. Jmi⁻ kiyh¹ ma'
chee⁻: Juu' kih¹ Dio. ¹⁴ Lä-jëë⁻
hløø⁺ hi-tääh' gyuu⁺ hi-ma'

chaa' kaah' kih' hi- dsëë~
 kya'juh' tää-, ma' kyeyh'
 hmäh- lino jnaah' jwërte,
 tøø- hi- na-jngii'. ¹⁵ Ma'
 go-hii' hooy' koo- ñe 'tuuh-
 chuuh- he- jmee' dsoo' kih'
 lä-jëë- hi- chaa- hwa' la-,
 hi- jmeey' hih' kih' kyaah'
 hma-hiih- he- la' ñe'. Hi- he'
 jleeh' mi'jeh' jee' tääh' mah'
 hwëë- jmiih' kih'. He- la- la'
 kwaat- he- wii' he- na' ga'
 chee' Dio hi- cha- ga-lä-jë-
 be' kih'. ¹⁶ Nê' hmäh- kih' hi-
 ta- koo- jwoo' sa'kyey' na-sii-
 hwëh' he- jah' lä-la-: "Hi- la-
 he' Rey hi- kye- nê' kih' jee'
 lä-jëë- Rey, hi- laay' jøøh' kih'
 jee' lä-jëë- Dsa-kaah'."

¹⁷ Mah' ga-jëën- jaa- ángel
 hi- cheh' nê' hyoo-, kyaah'
 lä-jë- be' kih' ga-hlëëyh'
 lä-jëë- ta' hi- hëë-, ga-siiyh-:

—Ya-nää' hnäh' mah'
 go'taah' hnäh' ko-jøh' jee'
 kwa' Dio he- kuh' hnäh'
 koo- ma-nuu- juuh-. ¹⁸ Kuh'
 hnäh' ngo' kih' rey, ngo' kih'
 juu' hløø', ngo' kih' hi- cha-
 cha-miih- be' kih', ngo' kih'
 kya'juh' lä-kye- kih' hi- wiiy-,
 ngo' kih' hi- na-hnëë- jmee-
 ta' hi' kih' hi- sa- na-hnëë-,
 lä-jøh' lä-mäh' —ga-jäh' ángel
 he'.

¹⁹ Hi- ga-jëën- jah' hi- laa'
 na'høø' he', kyaah' lä-jëë-
 rey hi- tääh' hwa' la- kyaah'
 hløø' kyaay', hi- ga-kuh'
 mah' jmeey' hnii- kyaah'
 hi- dsëë~ kya'juh' tää- hi-
 kyaah' hløø' kyaay' ka-läh'.
²⁰ Jee' ja- ga-saayh' jah' hi-
 laa' na'høø' he' kyaah' hi-

ga-ngëë' juu' ta-juu' kih'.
 Hi- hi- ga-ngëë' juu' ta-juu'
 he', ga-jmeey' cha-miih-
 he- juh-gaa- cha'nê' jah' hi-
 laa' na'høø' he'. Lä-jwë'
 ja-, ga-mi-gaay- lä-jëë- hi-
 ga-kwaa' hñii' ga-laa' lii-
 kih' jah' hi- laa' na'høø' he'.
 Hi- ga-mi-gaay- lä-jëë- hi-
 ga-jmeey' juuh- kih' heeh-
 kih' ka-läh'. Lä- ma-jiiyh-
 ja- lä-uuy' ga-jwää' dsih'
 cha'je- juuh- kih' gyi'jwii' jee'
 koo- kyaah' azufre. ²¹ Hi-
 lä-jëë- ga-jñah' dsa- ga-juu'
 kyaah' ñe 'tuuh- chuuh- he-
 ma' go-hii' hoo' hi- ma'
 dsëë~ kya'juh' he'. Lä-jëë- ta'
 ' ga-kuh- ngo' kih' lä-jiih'
 ga-këë'.

20

Koo- mil ji-ñe-

¹ Ga-jëën- jaa- ángel hi-
 ga-jñaa' gyuuh' jmi-gyuu-,
 hi- ma' choøh- jo-ñe' kih'
 too- ñiih' kih' cha'je-, hi- ma'
 chooyh- koo- caden- juuh-.
² Ga-saayh' Dragón, miih-
 hi- ma' chaa- llo'joo' he',
 ja-ba' hi- chee- hi-sa-llu',
 hi- chee- bih' Tana' ka-läh'.
 Ga-hñuuh- dsih' koo- mil
 ji-ñe-. ³ Ga-jwää' dsih' neh'
 too- ñiih' kih' cha'je-, mah'
 ga-jney' kwee- ho'haah' ja-.
 Mah' lä-ja-, sa- ya-hëëy'
 mi-gaa- gyih' dsa- hi- chaa-
 lä-kaa- hwa' lä-jiih' dsëë'
 koo- mil ji-ñe-. Ga-ma-ngëë'
 koo- mil ji-ñe-, jmee- bii'
 cheeyh- miih- jmiih'.

⁴ Hi- ga-jëën- cha-miih-
 hma-sii-, jee' ma' tääh' hi-

na-ngë' jwë' lla' ta', he' ba' hī- ga'ku' dsa- lle' kwaat- kih' he- ma' jmeey- ju'dsoo' kih' Jesús hi- kwaat- kih' juu' kih' Dio ka-läh'. Sa- ga-jmäy' jøøh' jah' hī- laa' na'høø' he' ni- heeh- kiyh'. Ni- sa- ga'kway' ma' le' lii- cha'kyey', ni- ma-gooy-. Hī- he' ga-lä-jiih' ka-läh' mah' ga-jmeey' hih- kyaah' Cristo koo- mil ji-ñe-. ⁵ He- la- ja- to-në' he- lä-jiih' dsa-. Pero jee' lä-jëe- ga' jñah' hī- ga'juu' hī- sa- laa' kwaat-, sa- lä-jiih' ko-jøh' kyaayh'. Ga' ma-dsëe' koo- mil ji-ñe-, ja-ga' lä-jiiyh'. ⁶ Llu' la' kih' hī- tëe' lä-jiih' to-në', hī- he' na-jngëe'. Leey' jmi-dsa- kyaä' Dio ba', hi- kyaä' Cristo ka-läh', hi- jmeey' hih- ko-jøh' kyaayh' koo- mil ji-ñe-. Hī- he' mo-so' juuy' wa'ra- ga-të' jee' juu' dsa- jee' ga-të' to' jiih'.

*Dsoo' hī-sa-llu' cha'je-
juuh-*

⁷ Wa'ra- ga-dsëe' koo- mil ji-ñe-, lää' Tana' jee' na-jnëe'. ⁸ Mah' dsooy' mi-gaay- dsa- hī- tääh' lä-jë- kye' kiih' jmi-gyuu-, mi-gooy- kih' Gog kyaah' Magog, jøøyh' jwëe' dsa-, lä-koo- mi'sii' he- cha- cha'hoo' jmi-ñeeh-, mah' dsa-naäy' jee' hnii-. ⁹ Lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuu- ga-hwëey-, ga-naäy' ta- jee' jwii- na-jngii' kih' Dio he- tih- dsëy' cha-miih-. Ga-taayh' lä-ku' lä-jii' kih' jee' jwii- ja- mah' teey'

kyaah'. Hi- ga'jyoo' Dio je- gyuuh' jmi-gyuu- mah' ga-jëey' go-te-. ¹⁰ Hī-sa-llu' hī- ma'mi-gaa- dsa- ga-jwää' dsih' cha'je- juuh- jee' koo- kyaah' azufre, jee' hää' jah' laa' na'høø' he' kyaah' hī- ga-jmee' juu' ta-juu'. Jee' ja- jëey' wii' lä-jmii' lä-hwë' ga-lä-jë- joh' jmi- cha-.

*Wa'ra- ga-të' jee' jmee' Dio
jwiz-*

¹¹ Ja-ga' ga-jëen' koo- hma-sii- juuh- tøø-, hi- ga-jëen' hī- ma' gya' në' kih'. Ga-ääh' go-te- gyuuh' hwa' cha'nëy, mo-so' ga-lä-lii- go-te' ha- jee' ma' la'. ¹² Hī- ga-jëen- lä-jëe- hī- ga-juu', lä-jøh' lä-mäh' tääh' cha'në' Dio. Jee' ja- ga-na' je-, hi- ga-na' ga' jyoh' je- jee' na-sii- jmi- kih' lä-jëe- hī- na'jnää' kih' Dio. Ga-lä-jëe- hī- na-juu', ga-nøø' ta' kiyh' lä-koo- te' he- na-sii- kiyh' në' je- jee' lle' lä-jë- he- ga-jmeey'. ¹³ Lä-jëe- hī- ga-juu' cha'jmi-ñeeh- ga-hwëey- ga-taayh' cha'në' Dio. Hī- lä-jëe- hī- na-juu' tääh' cha'je- ga-hwëey- ga-taayh' cha'në' Dio. Lä-jaa- lä-jaa- ga-nøø' ta' kiyh' lä-koo- te' he- ga-jmeey'. ¹⁴ Ga-lä-jëe- hī- na-juu' hī- tääh' cha'je- ga-jwää' dsih' cha'je- juuh-. He- ja- la' jee' ga-të' to' jiih' he- juu' dsa-. ¹⁵ Hī- sa- ga-jnø' jmi- kih' në' je- jee' na-sii- jmi- kih' lä-jëe- hī- na'jnää' kih' Dio, ga-jwää' dsih' cha'je- juuh-.

21

Gyuuuh' jmi-gyuuu' hmëë'
kyaaah' hwa' hmëë'

¹ Ga-jëen' koo- gyuuuh' jmi-gyuuu' hmëë', hi' ga-jëen' koo- hwa' hmëë', jëeh' gyuuuh' jmi-gyuuu' hi' hwa' he- ma' la' to-në' ma-ngëë' ba' ja-. Hi' jmi-ñeeh' mo-so' cha-ga'. ² Jnä' Jwaa' ga-jëen' koo- jwii- na-jngii' he- chee- Jerusalén hmëë' he- ga-jyoo' gyuuuh' jmi-gyuuu' kih' Dio, lä-koo- jaa- dsa-më' hi- ma-na'lluu' kih' dsa-ñuuh- kyaa'. ³ Ja-ga' ga-nuun' koo- juu' ga-hlëeh' kii- he- ja' gyuuuh' jmi-gyuuu' he- ma' jäh':

—Hee' la- hne' kih' Dio he- chih' jee' kih' dsa- jee' gyay- ko-jøh' kyaayh'. Dsa- he' lee' jwii- kiyh'. Hi' Dio gya- ko-jøh' kyaayh' hi' ja-ba' hñii' Dio lee' Dio kyaay'. ⁴ Jee' ja- mi-kih' Dio jmi- he- tuu- mi-në' dsa-, jee' ja- mo-so- juuy' jih'koh', ni- mo-so- ki'hooyh', ni- mo-so- cha-ga' jee' mo- jii' kiyh', jëeh' ma-ngëë' ba' lä-jë' he- to-në' —ga-jäh'.

⁵ Hi- ma' gya' jmee- hih- he' ga-jäh':

—Jnä' jmeen' hmëë' lä-jë' go-te' he- cha-.

Koo- ka-läh' ga-siiyh' jnä':

—Sii' he- la-. Jëeh' juu' la- sa- na-hee-, la' ju'dsoo' jmah'.

⁶ Hi- ga-jäh':

—Ma-la' ba'. Jnä' he' laan' lä-koo- hwëh' A kyaah' hwëh' Zeta, jnä' he' ma-laan' jaa' ja-ga' nøø' jmi-gyuuu', hi-

lä-jiih' hee' jmi-gyuuu' lä- ma-laan' ja-ba'. Hi- lä-kii- dsë', jnä' kwan' hiiyh' jmi- he- la' cha- ba' he- jmee' chaay- tää'. ⁷ Hi- ga-lih' mi-te', hyoyh- lä-jë' he- la-. Jnä' leen' Dio kyaay', hi' hi- he' lee' gyuuu- kyaan'. ⁸ Pero lä-jëë- hi- goh', kyaah' hi- sa- jmee- dsoo', hi- jmee- he- sa- lä-jëë' jne', hi- jngëeh- dsa-, hi- më' hi- ñuuh- hi- kaah- wa' hi- cha- hi-, hi- jmee- ji-nah', hi- jmee- juuh- kih' dio hi- na-laa- kaah- dsa-, kyaah' lä-jëë- hi- ta-juu', hi- he' dsa-nää' cha-je- juuh-, jee' koo- kyaah' azufre, jee' ga-të' to' jiih- juu' dsa- —ga-jäh' Dio.

Jee' jwii- Jerusalén hmëë'

⁹ Ja-ga' jay' jee' ma' chehn' ja-, jaa- jee' lä-jëë- ángel hi- ma' chooh- gyii' kyaah' jee' ma' haa' lä-jë' gyii' he- wii' he- ja' jee' llaa- go-te'. Ga-siiyh- jnä':

—Ña- jee' la-, mah' hääh'n' hne- dsa-më' hi- la' hmooh' lee' më' Borrego mah' —ga-jäh' ángel.

¹⁰ Mah' ga-jøoy' kih' jmi-lle' kin- jee' ma' chih' koo- moh' juuh- ñii', mah' ga-heeyh' jnä' Jerusalén koo- jwii- juuh- he- na-jngii' he- ga-jyoo' gyuuuh' jmi-gyuuu' he- ja' kih' Dio. ¹¹ Ma' jnä' jëë- ñih' kyaah' jmëë' kih' Dio. La' jih'gyeh' lä-koo- mi' kuu' he- la' na'hñaa' jwërte, lä- la' koo- mi' kuu' jaspe, he- jëë- lä-koo- wa-hu-. ¹² Na-jnë- lä-ku' lä-jii' jee'

jwiī jā kyaah' na'hyah-
 juuh- hī ñii' choo' gya'to'
 ho'haah'. Lã'koo- ho'haah'
 jā ma' cheh' jaa- ángel, hī
 ne' ho'haah' jā ma' na'siī
 jmiī ma' kih' kih' kih' lã'jēē-
 gya'tuu' nãã' dsa- Israel.
 13 Ta- jwoo' ta'la- ga'hya-
 hyoo- ma' lle' hnē- wa'haah',
 ta- jwoo' ta- kye' ma' lle'
 hnē- wa'haah' ka-lãh', ja-ba'
 lã'ja- jwoo' ta- ñii', hnē-
 wa'haah', hī ta- jwoo' ta'la-
 ga'dsa' hyoo- ja-ba' hnē-.
 14 Jee' ma'chooh- na'hyah-
 ñii' jā, ma' la' kyaah' gya'to'
 tī. Ne' kih' na'siī jmiī kih'
 lã'jēē- gya'tuu' apóstole kyaah'
 Borrego mäh'.

15 Hi- ma' hlēeh- kyaah'
 jnä' he', ma' chooh- koo-
 síhma-tah- he- lla- hih-
 he- na-la- kyaah' ku'nøø',
 kyaah' he- kay' hih' jee'
 jwiī jā kyaah' wa'haah'
 kih', hī kyaah' na'hyah-
 kih'. 16 Jee' jwiī jā ma' la'
 kye' kyeēh', kwee- ba' la'
 lã- kyoo- lã- hu'. Hi- ángel
 he' ga'kay' hih' jee' jwiī jā
 kyaah' síhma- kiyh'. Ga-tē'
 to' mil na-dsē- to' hña-loo'
 kilómetro lã- kyoo-, hī ja-ba'
 ko-ja- te' lã- hu' hī lã- ñii'
 ka-lãh'. 17 Ja-ga' ga'kay' hih-
 na'hyah- kih' jee' jwiī, ga-tē'
 hña-loo' na-dsē- to'loo' kye'
 lēē-, ja-ba' lã'koo- la' hih-
 he- koooh- dsa- jmi-gyuu-.

18 Na'hyah- jā ma' la'
 kyaah' ku' jaspe. Pero
 jee' jwiī jā ma' la' kyaah'
 ku'nøø' jmäh', ma' jnä' jēē-
 go-te' lã'koo- wa'hu- he-

na-jngii'!. 19 Tī na'hyah-
 kih' jee' jwiī jā, ma' na-lī
 kyaah' lã'jē- ku' he- la'
 na'hñaah'. To-nē' tī na'hyah-
 ma' la' kyaah' jaspe, jee' ga-tē'
 to' ma' la' kyaah' zafiro, jee'
 ga-tē' hnē- ma' la' kyaah'
 ágata, jee' ga-tē' kye' kyaah'
 esmeralda, 20 jee' ga-tē' hña'
 ma' la' kyaah' ónice, jee' ga-tē'
 jñii' kyaah' cornalina, jee'
 ga-tē' gyii' kyaah' crisólito,
 jee' ga-tē' jña' kyaah' berilo,
 jee' ga-tē' ñu' kyaah' topacio,
 jee' ga-tē' gya' kyaah' criso-
 praso, jee' ga-tē' gya'koo-
 kyaah' jacinto, hī jee' ga-tē'
 gya'to' kyaah' amatista.
 21 Gya'to' wa'haah' jā, ma'
 la' gya'to' perla. Lã'koo-
 lã'koo- gya'to' wa'haah' jā,
 ma' la' koo- perla ba'. Hi-
 jwē' kih' jee' jwiī jā, ma'
 la' kyaah' ku'nøø' jmäh',
 ma' jnä' jēē- go-te' lã'koo-
 wa'hu- he- na-jngii'!

22 Sa- ga-jēēn' gwah- jee'
 jwiī jā, jēēh' Dio hi- lã'
 Dsa-jøøh' jnãn' hi- cha-
 ga-lã'jē- be' kih', kyaah'
 Borrego mäh', hi- he' ba' lã'
 gwah- jee' jā. 23 Jee' jwiī
 jā mo-so- jmee- bii' jmēē'
 kih' hyoo-, ni' jmēē' kih' síh-
 jēēh' kyaah' ma-la' jmēē' kih'
 Dio ba' jnä', hi- Borrego mäh'
 ba' hi- choo- wa'je- kih' jee'
 jwiī jā. 24 Lã'jēē- dsa- hi-
 dsa-taah' lã'kaa- hwa' jā
 ngēy' jee' jnä' wa'je-. Hi-
 lã'jēē- rey hi- tããh' jmi-gyuu-
 dsa-kay- jee' jwiī jā lã'jē-
 he- cha- kiyh'. 25 Sa- jnē'
 jih'koh' wa'haah' kih'. Jee'

jā le' jmii' ba' jëeh' mo'so' la' cha' hwë'.²⁶ Lã jëë dsa' hi' dsa'taah' hwa' jā, dsa'näay' dsa'kay' jee' jā la' jë' nëë' he' cha' kiyh'.²⁷ Jee' jā mo'so' dsa'taah' ni' jaa' hi' jmee' wa' la' cha' la', ni' hi' jmee' he' sa' la' jëë' jne', ni' hi' jmee' juu' ta' juu'. Jee' jā dsa'taah' ma' la' hi' na'sii' jmii' kih' nē' je' kih' Borrego mäh' jee' na'sii' jmii' kih' la' jëë' hi' na' jnää' kih' Dio.

22

1 Ma'ngëë' he' jā, hi' ángel he' na'heeyh' jnä' koo' jmi' juuh', he' jmee' chaa' dsa'. Jmii' jā jëë' la' jëë' wa' hu', he' hya' jee' gya' Dio kyaah' Borrego mäh'.² Hi' dsa'ngëë' to' dsaah' cha' jwë' kih' jee' jwii' jā. Lã' koo' la' koo' jwoo' kih' jmii' jā, ma' tøø' hma' he' jmee' chaa' dsa', he' hii' gya' to' nëë' mii', ma' koo' nëë' la' jaa' sih'. Kyaah' moo' kih' hma' jā, dsa'hlää' la' jëë' dsa' hi' chaa' jee' jā.³ Jee' jā mo'so' la' cha' ga' lli' wii'. Dio kyaah' Borrego mäh' dsa'taayh' ko' jøh' kyaayh' hi' la' jëë' hi' nuuh' kiyh' jmee' ta' he'.⁴ Ma' jā jëëy' Dio. Hi' jmii' kiyh' na'sii' cha' kyey'.⁵ Jee' jā mo'so' la' cha' ga' hwë'. Mo'so' jmee' bii' na' hih' je', ni' jmëë' kih' hyoo', jëeh' Dio Dsa' jøøh' jnän' choo' wa' je' kih'. Jee' jā dsa'taayh'

ko' jøh' kyaayh' mah' jmeey' hih' ga' la' jë' joh' jmii' cha'.

Ma' ya' jäh' jäh' Jesucristo
⁶ Mah' ga' jäh' ángel he' siih' jnä':

—Juu' la' sa' na' hee', la' ju' dsoo' go' te'. He' ba' Dio Dsa' jøøh' jnän', hi' ga' jøø' kih' la' jëë' hi' ma' ngëë' juu' kiyh', ma' cheey' ángel kyaay' mah' mi' jnäy' kih' la' jëë' hi' jmee' ta' he' kiyh', la' jë' he' jmee' bii' le' to' chah' la' —ga' jäh' ángel.

⁷ —Hi' jnä' jahn' to' chah' la'. Llu' la' kih' hi' høø' juu' he' hlëeh' kih' he' na' ga' le' ta' cha' nē' he' na'sii' la' —ga' jäh' Jesús.

⁸ Jnä' Jwaa' ma' nuun' hi' ma' jëen' la' jë' he' la'. Ma'ngëë' ma' nuun' hi' ma' jëen', ga' juuhn' jnän' huu' ti' ángel mah' ga' jmää' jnih' jøøh', hi' ma' mi' jnäa' la' jë' he' la' kin'.⁹ Pero ángel he' ga' siih' jnä':

—Jëë' da', ta' jmee' la' na', jëeh' kwee' ba' laan' kyaah' hne' jee' jmeen' ta' he' kih' Dio kyaah' øøh' hne' hi' ngëë' juu' kih' Dio, hi' kyaah' la' jëë' ga' hi' høø' juu' he' na'sii' jee' la'. Jmee' juuh' kih' Dio ba'.

¹⁰ Hi' ga' siyh' jnä' ka' lah': —Ta' hmä' la' jë' juu' he' hlëeh' kih' he' na' ga' le' ta' ha' nē' he' na'sii' jee' la', jëeh' ma' ngoo' ya' jäh' he' la' te' juu' la'.¹¹ Hi' hñaa' dsë', wa' jmee' bih' hñaa' dsëy'. Hih' hi' jmee' wa' la' cha' la', wa' jmee' bih' kiyh'.

Hī- jmee⁺ he⁻ llu¹, wa' jmee⁺
bih¹, hih¹ hī⁻ na-jngēē¹, wa'
na-jngēē¹ bih¹.

¹² —Hīi⁻ jnā¹ jahn¹ to⁻chah⁺
la⁻. Kyen¹ he⁻ kwēēhn⁻
he⁻ ga⁻tēē⁺ hyoh⁺ lä⁻jaa⁻
lä⁻jaa⁻ ha⁻ koo⁻ te¹ ta¹ he⁻
ma-jmeey⁺. ¹³ Jnā¹ he⁺ laan¹
lä⁻koo⁻ hwēh⁺ A kyaah¹
hwēh⁺ Zeta, jnā¹ he⁺ ma⁻laan¹
jäā¹ ja⁻ga¹ nøø¹ jmi-gyuu⁺,
hi⁻ lä⁻ja⁻, ma⁻ke⁺ ma⁻dsaa⁺
jmi-gyuu⁺ lä⁻ ma⁻laan¹ ja⁻ba⁺
—ga¹ jäh⁺ Jesús.

¹⁴ Llu¹ la¹ kih¹ hī⁻ gyih⁻
sa⁻hmih⁻ kih¹ mah¹ hyoyh⁻
jwē¹ kuyh⁺ mii¹ kih¹ hma⁻ he⁻
jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻
hyoyh⁺ jwē¹ dsa⁻taayh⁺ ta⁻
ho⁻haah¹ kih¹ jwii⁻ ja⁻. ¹⁵ Pero
ga⁻lä⁻jēē⁺ dsii⁻ jä¹ ta¹ ka⁻hne⁻,
kyaah¹ hī⁻ jmee⁻ ji⁻nah⁺, hī⁻
mē⁺ hī⁻ ñuu⁻ hī⁻ kaah⁻ wa⁺
hī⁻ cha⁻ hī⁻, hī⁻ jngēēh⁺ dsa⁻,
hī⁻ jmee⁺ juuh⁻ kih¹ dio hī⁻
na⁻laa⁻ kaah⁻ dsa⁻, kyaah¹
hī⁻ tih⁻ dsē¹ jmee⁺ juu¹ ta⁻juu¹.

¹⁶ —Jnā¹ Jesús ma⁻cheen⁺
ángel kyaan⁺ mah¹ mi⁻jnäy⁺
lä⁻jē⁺ he⁻ la⁻ kih¹ lä⁻kaa⁻
gwah⁺. Jnā¹ laan¹ sa⁻ju⁻ kih¹
David, jnā¹ laan¹ nuu⁺ hø¹ hī⁻
kwa⁺ je⁻ jih¹gyeh⁺ —ga¹ jäh⁺.

¹⁷ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii¹ kyaah¹
mē⁺ Borrego mäh¹ jäh⁺:

—Ñā⁻.

Hī⁻ ga⁻nuu⁺, wa' jäh⁺:

—Ñā⁻.

Hī⁻ lä⁻kii⁻ dsē¹, wa' jäh⁻.
Hī⁻ hnøø¹ hih¹, wa' hīyh⁺ jmi⁻
he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻, he⁻ la⁻
cha⁻go⁻te⁻.

¹⁸ Jnā¹ jmeen⁺ dsoo⁺ kih¹
lä⁻jēē⁺ hī⁻ nuu⁻ juu¹ he⁻
hlēēh⁺ kih¹ he⁻ na¹ ga¹ le⁺
ta⁺ cha⁻nē⁺, he⁻ na⁻sii⁻ jee⁺
la⁻. Cher¹mah¹ hī⁻ ga⁻jmeē⁺
na⁻dsē⁻ ga¹ juu¹ lä⁻koo⁻
lle⁺ jee⁺ la⁻, tēēy¹ lä⁻jē⁺ he⁻
wii⁺ he⁻ na¹ ga¹ chee⁺ Dio
lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ jee⁺ la⁻. ¹⁹ Hī⁻
cher¹mah¹ hī⁻ ga⁻jñuu¹ juu¹
he⁻ hlēēh⁺ kih¹ he⁻ na¹ ga¹ le⁺
ta⁺ cha⁻nē⁺, he⁻ na⁻sii⁻ jee⁺ la⁻,
lä⁻ja⁻ jñuu¹ Dio ka⁻läh⁺ he⁻
la¹ heey⁺ he⁻ na⁻sii⁻ jee⁺ la⁻.
Jñuu¹ kih¹ chaah¹ hma⁻ he⁻
jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻
ka⁻läh⁺ jñuu¹ kih¹ jee⁺ jwii⁻
na⁻jngii¹.

²⁰ Hī⁻ jmee⁺ ju⁻dsoo⁺ kih¹
lä⁻jē⁺ he⁻ la⁻ jäh⁺:

—Dsoo⁺ ba¹, jäh⁺ to⁻chah⁺
la⁻.

Wa¹ la¹ lä⁻ja⁻, nee¹, ñah⁻
Jesús Dsa⁻jøø^h kyaan⁺.

²¹ Lä⁻jē⁺ he⁻ llu¹ he⁻ la⁻ kwa⁺
Jesús Dsa⁻jøø^h jnän¹, wa¹ la¹
kyaah¹ lä⁻jēē⁺ hnäh⁺. Wa¹ la¹
lä⁻ja⁻.